1997

ARISTOPHANIS

ECCLESIAZUSAE.

ARISTOPHANIS

ECCLESIAZUSAE.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCCV

PROLEGOMENA [1].

I.

Feminas si quis in prioribus Aristophanis fabulis quaerat, operam perdat; nam sex deinceps perlectis unam fere offendat mulierculam panariam pauca quaedam — et vel sic satis multa! — vociferantem [2]. Confidenter autem statuere licet in deperditis illius aetatis dramatis mulieres nihilo maiores egisse partes, quoniam in ipsa vita publica, cuius imago exhibetur in theatro, vix ulla earum habebatur ratio. Non libere inter viros per urbis plateas versabantur matronae virginesve Atticae, sed interiora aedium habebant dominium, ultra cuius fines progredi non sinebat mos,

πέρας γὰρ αὔλειος θύρα
ἐλευθέρᾳ γυναικὶ ἐνενόμιστ' οἰκίας [3].

Aërem si forte libebat captare, tectum adibant [4]. Maritus autem quidam nimis benevolus, qui uxori recens enixae inferiorem domus partem cessit et ipse in superiorem commigravit, suo damno mox sensit mulierculae imbecillae incustoditam libertatem magis periculosam esse quam scalas arduas [5].

Itaque etiam pomparum, e quibus nati sunt ludi comici, solos viros fuisse participes per se intellegitur; solos igitur viros

[1]) Sectiones I—III desumsi ex oratione quam ad diem natalem nostrae Universitatis more solito celebrandum rector habui d. 8 m. febr. 1905 („de vrouw bij Aristophanes").

[2]) Vesp. 1388 sqq. [3]) Menand. fr. 546.

[4]) Cf. Ach. 262 Lys. 395. [5]) Vid. Lys. Or. I.

chorum effecisse, solos viros histrionum officio functos esse, solos viros spectasse certa coniectura assequi posset quilibet, — nisi in vulgus eae res notae essent.

Tragoediae similis fuit ratio. Exhibuit sane Aeschylus mulieres quasdam primarumque adeo fecit partium: Agamemnoni Clytaemestram opposuit, Oresti sociavit Electram. Sed e mythis sacris desumtas eas habebat, tales autem effinxit ut suae gentis, sui aevi filium genuinum se praestaret. Viri veste muliebri ornati illae heroinae et sunt et esse videntur. Viriliter furunt et saeviunt, nihil iis molle aut tenerum; amantem nullam unquam fecisse se mulierem suo iure gloriatur Aeschylus Aristophaneus [1]. Etiam tragico poeta iudice bene quae latuit bene vixit mulier, et durum illud verbum quo anxias matronas Thebanas facessere iubet Eteocles: „vestrum est tacere et intus manere" [2] ab ipso Aeschylo videtur dictum.

Mitioris ingenii fuit Sophocles, neque generosiores unquam terra tulit mortales quam finxit ille Antigonam. Sed affectu, quo Oedipi haec filia permovetur, etiam virile pectus aestuare poterat; viriliter se gerit fraterno amori parens: quae perniciem ei affert audacia et a choro mentis popularis interprete cum commiseratione quadam et dubitanter excusatur potius quam laudatur. Neque enim Thebis olim neque Periclis aetate Athenis locus erat virgini suo stanti iudicio, et Tecmessa cum supplicibus verbis ab Aiace petit ut doloris se faciat participem, quo levius fiat onus commune, responsum fert illud: „feminis tacendum" [3].

Hoc unum requirebatur in muliere Attica, hoc unum ei concedebatur. „Neque vituperari inter viros neque laudari, vestrum id decus" Pericles ait apud Thucydidem, in fine orationis funebris uxores matresque civium pro patria mortuorum verbis paucissimis tandem dignatus [4]. Feminarum est „lanam facere et cenam parare", nihil amplius [5], et ominis aliquid habent prima

---

[1]) Ran. 1044. [2]) Sept. 232. [3]) Ai. 293, 586.
[4]) Thuc. II 45 § 2. [5]) Xen. Oecon. 7 § 6.

quae in scena Aristophanea ad mulierem dicuntur verba: „o mater, cedodum cochlear!" [1]).

Ceterum ne in culina quidem regnabant feminae Atticae. Iudices accepto triobolo ipsos in forum festinantes, ubi sibi suisque polentam — quasi hodie dicas panem apud pistorem — emant, e comico novimus [2]). Ipsi opsonantur pisces olera poma [3]), et quo tempore armati per urbem obibant cives, forum — si fides Aristophani — vidit equites pileum lenticula replentes, legionarios clipeo protegentes salsamentum hastatosque invadentes caricas [4]). Ipse omasum torrens Strepsiades cum pungere neglexisset, quid vapor valeret inclusus ita est expertus ut post annos complures etiam recordetur [5]). Ipse anguillam ceteraque edulia emit sibi Dicaeopolis [6]), ipse leporinam et aves veru assat [7]) solo ministro adiuvante: uxorem et filiam interim in domus parte superiore lanificio vacare sumamus oportet — nisi plane earum oblivisci nos maluit poeta. Cena parata ipse cistam implendam curat [8]) et mox pedissequo comitante abit in aedes sacerdotis, qui eum vocavit utpote frugi virum et patriae amantissimum. Mox redit appotus.... cum duabus meretriculis. Nunc gaudemus sane quod neque uxor neque filia eum in limine excipiat. At vicinus Lamachus gravissimos gemitus ducens e proelio affertur saucius: huic certe affore uxorem expectamus; nam fuit ei uxor et quadriennio post comicus in scena ostendit eius filiolum [9]). Non prodit mulier, sed mancipia praebent quae ad vulnera curanda requiruntur.

Conviviis mulieres puellaeve honestae non intersunt [10]). Neque id miramur ubi civium maior convenit numerus: Dicaeopolis cum cenam sacerdotis, Philocleon comitante filio cum Philoctemonis cenam petit [11]), non rogamus cur uxorem filiamve secum

---

1) Ach. 245.
2) Vesp. 300 sqq.; cf. Nub. 640 Eccl. 382 etc.
3) Vesp. 493 sqq.
4) Lys. 559 sqq.
5) Nub. 408 sqq.
6) Ach. 870 sqq.
7) Ach. 1007 sqq., 1040 sqq.; item Pac. 1043 sqq. Av. 1579 sqq.
8) Ach. 1096 sqq.
9) Pac. 1270 sqq.
10) Excipiendae sunt cenae nuptiales et funebres.
11) Vesp. 1250—1264.

non ducat, neque haeremus ubi Agathonis convivae tibicinam e triclinio dimitti iubent „ad mulieres", quas cantu suo delectet [1]). Quid vero dicas cum rusticorum gaudia verna sic pinguntur [2]):

„Ohe, Comarchida, pluit: bene est recens satis. Quies iam „agenda: laeti bibendo transigamus vesperam! Heus tu," — uxorem alloquitur — „fabas torreas velim, et villicum ab agro „vocandum cures". — Placet Comarchidae quod proposuit vicinus: puerum igitur domo sua afferre iubet quae sint praesto, turdum duasque fringillas et colostri aliquid quatuorque cruscula leporina; „quorum unum tibi habe quod cum patre tuo come„das". Tertius praeterea advocatur rusticus Charmides. Itaque tres aviculas et tria illa cruscula quomodo inter se distributuri sint convivae facile nobis fingimus: materfamilias parabit cenam, parata non fruetur. Polenta, opinor, vescetur, ut ceteris diebus: nulla habetur eius ratio.

Graves Athenae mulieribus. At etiam viris. Itaque rerum patriarum pertaesi Pisetaerus ille et Euelpides civitatem condunt caelestem. Etiamne mulieribus ibi melior promittitur vitae condicio? Credere noli! Nulla omnino feminarum fit mentio; inter mortales rerum novarum studiosos, qui Nephelococcygiam confluunt, nulla est mulier. Carebitne iis nova urbs? An Romuleo aliquo facinore civibus praebiturus est is qui Iovi iam successit mundi dominus? Vix quisquam opinor fuit in theatro, qui ea de re vel per brevissimum temporis articulum cogitaret. Comicus certe mulierum non est recordatus [3]): nunc quoque negleguntur in scena quae in ipsa vita neglegebantur.

Nempe cives Athenienses non ut comitem sociamque itineris terrestris haberent uxorem ducebant, sed prolis tantum quaerendae causa; neque caecus casus sed ipsa cogitandi ratio effecit

---

1) Plat. Conv. 176*e*. 2) Pac. 1140—1158.

3) Non huc facit *Βασίλεια* sive Regina caeli, quae Pisetaero in matrimonium datur; non enim vera haec est mulier, certe non est mortalis, non est Attica, sed cum Opora Theoriaque illis, quas e Pace fabula novimus, comparanda.

ut liberos ante uxorem maxima constantia commemorarent [1]). Mulier quaedam eam potissimum ob causam laudatur — non maledici comici sed Xenophontis nunc afferimus verba — quod eius maritus per totum diem foris versetur, „quippe qui sciat „etiam absente se res domesticas bene curari" [2]). Tenellam imperitamque eam duxit puellam annos nondum quindecim natam: nunc postquam sapienter ab eo est educata, evasit sollers et diligens, et marito gratum refert quod officiis suis non manserit impar. Talis pingitur in libello qui est „de bonis bene administrandis" [3]), postquam de agris colendis egit scriptor [4]) et priusquam transeat ad describendum perfectum villicum [5]). Et ad Aristophanem ut redeamus, in Pacis exitu cives a diis precantur „ut ubertim sibi praebeant hordeum vinum „ficus et prolem pariant uxores et quicquid bello sit absumtum „per pacem reparetur" [6]). Inter segetes igitur opulentas et prosperam mercaturam etiam liberos veluti in transitu sibi optant, mulierum autem nonnisi prolis habita ratione fit mentio.

Neque forte fortuna accidit ut is esset votorum ordo. Nam solebant Athenienses agriculturam cum matrimonio componere, non poetica quadam usi imagine, sed revera alterum alterius instar habentes. Inibantur nuptiae *„ἐπὶ τέκνων ἀρότῳ"*, mulier enim, ut ager, germina non sua videbatur tegere tantum et fovere:

„οὐκ ἔστι μήτηρ ἡ κεκλημένη τέκνου
„τοκεύς, τρόφος δὲ κύματος νεοσπόρου",

„non genuit prolem mater"; non sunt liberi *„μητρὸς ἐν αἵματι"*. Itaque negari potuit filium, qui patrem ut ulcisceretur matrem interfecisset, parricidium commisisse; Furiis, quae quicquid rerum naturae adversatur ulciscuntur, obnoxium esse Orestem;

---

[1]) Inversa ratio obtinet Plut. 250, 1104; quod inter recentioris aetatis refero indicia.

[2]) Xen. Oecon. 7 § 3. [3]) Ibid. c. 7—10. [4]) Ibid. c. 4—6.

[5]) Ibid. c. 12—14. Optime concinit oratoris ficti apud Aristophanem dicterium:
„ἐν ταῖς οἰκίαις
ταύταις ἐπιτρόποις καὶ ταμίαισι χρώμεθα" (Eccl. 212).

[6]) Pac. 1320 sqq.

sceleris impii auctores et patronos esse Olympios, qui matrem caedere eum iusserint. Sic de his rebus in scena tragica disputatum est ea aetate quae Aristophanem proxima antecessit [1]).

„Non amorem in matrimonio quaerimus, sed prolem" ad filium ait Socrates, et ea quidem ait occasione qua eum adhortatus est ad matrem colendam [2]). „Ὡς ξένη ξένῳ" — ut his quoque Apollinis Aeschylei verbis nunc utamur — viro liberos pariebat mulier, tori non vitae consors.

Itane vero? Ipsi naturae id adversari dixerit quispiam. Ita est, nec dubium videtur quin multi rure praesertim fuerint neque defuerint inter humiliores urbis incolas, qui vero cum coniugibus vitae essent iuncti consortio. Sed cives cultiores consiliorum participes eas non faciebant, non poterant facere. „Estne inter necessarios quocum pauciora loquaris quam cum uxore?" Socrates Xenophonteus rogat Critobulum; qui postquam aliquantisper rem secum perpendit: „vix unus et alter" respondet [3]). Prisca carmina Hectori Andromacham, Penelopam Ulixi fidam sodalem veramque coniugem adiungebant: nullas quae cum his compararentur feminas habebat civitas Atheniensium, et licet procis non iam venderentur filiae, vere servilis nunc demum erat feminarum condicio. Aevo heroico vir — sive rex esset sive de plebe aliquis — cum uxore non noctes tantum sed et dies ipsamque vitam in megaro transigebat [4]): nunc etiam modicae aedes, in urbe certe, habebant γυναικωνῖτιν a virorum conclavi remotam et seclusam [5]). Nempe simplicior tum vita erat, simplicioribus studiis tenebantur homines: altius iam evolabat ingenium virile variis artibus et disciplinis excultum, mens vero muliebris humi, ut olim, repebat.

Itaque in umbra conclavium — de urbanis potissimum aedibus nunc quoque loquimur — latitantes feminae pallescebant.

---

[1]) Aesch. Eum. 606, 658 sqq.

[2]) Xen. Mem. II 2 § 4.

[3]) Xen. Oecon. 3 § 12.

[4]) Vid. Mnemos. 1901 p. 222—243 *de Ulixis aedibus* et F. Noack Hom. Paläste 1903.

[5]) Cf. Lys. Or. I, Thesm. 414.

Placebat sane puellarum cutis quamvis nimis candida, dum flore aetatulae fruebantur, at maritarum mox color luridus artificiis erat corrigendus [1]. Desidentium stomachus cibi minus appetens; itaque matres natis pabulum quod voluit natura cum praebere non possent male ipsae nutritae, robustiores nutrices e Peloponneso peti sunt coeptae [2]. Cubiculorum taedia ut ficta certe laetitia interdum exhilararentur, erant quae e vini lagena opem peterent [3]. A maritis derelictae sedulo captabant aliorum virorum commercia, si quando occasionem praeberet funus vel sollemne publicum [4]. Fraude autem et astutia valentes quae parum valebant institutione aut auctoritate, surripiebant callide quae palam sibi denegabantur. Cellamne vinariam vel penariam maritus clausam tenet? mulier clavem sibi parabit subditiciam [5], et Comarchides cum denuo a vicinis vocabitur, frustra fortasse quaeret leporinam hesternam et colostrum quae afferat amicis — „a mustela" videlicet devorata [6].

Ipsum cor mariti malis artibus recludere fuit quae conaretur, et tristiorem vix ullam paginam habent litterae Graecae quam Antiphontis est quaedam, in qua narratur sors duarum mulierum a viris suis spretarum. Alteri, quae neque uxor erat neque libera, persuasit amica legitime nupta ut philtrum quod putabat immisceret poculis virorum festum diem communi cena celebrantium: at vehemens venenum illud erat, ambo viri morte sunt abrepti, in rotam escendit nova Deianira, altera iam mulier veneficii incusatur [7].

Mulieri nuptae si prolem denegabat natura, vitae iusta ei causa deesse videbatur. Itaque frequens est liberorum subditiciorum mentio [8], neque insoliti admodum aliquid fecisse videtur quae puerulum ab obstetrice emtum quomodo marito pro suo venditaverit iocose narratur apud comicum [9]. Cui feminae

---

[1]) Vid. ad Lysistr. 47 sq., Plut. Proleg. p. XVIII, Lys. Or. I § 14.
[2]) Vid. ad Lys. 83. [3]) Thesm. 557 etc.
[4]) Vid. Lys. I § 8. [5]) Thesm. 425.
[6]) Thesm. 559. [7]) Antiph. I § 14—20.
[8]) Vid. Thesm. 340, 407, 564 sq. [9]) Thesm. 502 sqq.

vaferrimae spes erat vitae aliquanto iucundius exinde transigendae; nam ratio ferebat ut maritus ei — perinde atque Euphiletus ille [1]) suae uxori — magis iam confideret et bona sua in eius manibus tuta existimaret.

II.

Ergone viros et feminas usque adeo dissimiles fecerat natura? Id si nemo rogasset Athenis ea aetate, qua plurimae quaestiones inter homines sagaces audaces veri appetentes movebantur liberrime et quaelibet res humanae divinae acri iudicio perpendebantur, miraculi fuisset instar. Et Socrates ille, qui philosophiam de caelo devocavit et id praesertim quaerere iussit homines quid domi ipsis sive bonum esset sive malum, si alia omnia agens animum non advertisset ad condicionem feminarum, non is fuisset Socrates quem e discipulorum scriptis habemus cognitum. Expertus autem quam illiberaliter mulieres Atticae instituerentur sciebat maritus Xanthippae illius, quam immerito honore immeritaque contumelia affecit posteritas; non enim dignum erat eius nomen quod oblivioni eriperetur, non erat dignum quod obrueretur opprobrio. Simplex materfamilias non sua culpa minus apta vitae consors erat viro illi extraordinario, quem aliis dissimilem nimis saepe experiebatur, meliorem non sentiebat neque poterat sentire. Cernebat Silenum obesiorem, — ut ab Alcibiade Platonico [2]) hanc comparationem sumamus mutuam: deus inclusus eam latebat. Truculentiorem eam fuisse — fortasse sensim factam — e Xenophonte apparet [3]): malignam qui perhiberet, inter aequales nullus fuit [4]) et tacendo negavit Aristophanes; nam nisi tunc cum Nubes fabula scenae est commissa caelebs etiam degebat Socrates fere quin-

---

[1]) Lys. I § 6. [2]) Plat. Conv. 215 *a*.

[3]) Xen. Mem. II 2 § 7 Conv. 2 § 10.

[4]) „Vehementis intemperantisque linguae, talem tamen, quae neque insita „naturae careret bonitate, nec matris familias officiis deesset" recte eam vocavit Luzac Lect. Att. p. 49. Item Cobet Prosopogr. Xen. p. 57.

quagenarius, — quod veri non ita simile [1]), — confidenter statuere licet nihil insoliti habuisse eius vitam domesticam: si habuisset, ambabus manibus comicus arrepturus erat materiem argumento in quo versabatur aptissimam iocorumque feracissimam. Sed ceterarum feminarum Atticarum similis erat Xanthippe. „Ne aurem quidem ei praebeo: anserum clamores quis curat!" dixisse fertur Socrates rogatus quomodo tolerare eam posset [2]): fac verba ex vero esse relata, quid interest inter contemtim dicta haec et prisca illa: „mulieribus tacendum! Cum uxore quis fabulatur?" — Non suo pretio Xanthippe aestimabat deum in Sileni imagine absconditum? at quomodo poterat, quem nunquam adspexisset? Nam non uxori sed amicis animi penetralia recludebat Socrates; non cum ea sed cum civibus quibuslibet, quos in gymnasiis urbisve plateis sibi obvios haberet, confabulabatur. Placentam a pulcro Alcibiade marito missam — nam id quoque inter alias nugas plurimas accepimus relatum — si quando in lutum illa proiecit [3]), quis est hodie qui magnopere ei stomachetur? „Ergo tu quoque ea carebis!" placido vultu sedataque voce dixisse fertur philosophus: — quantopere laetata esset illa, si coniux ira certe tunc se dignatus esset! Sed nihili ille faciebat eius iurgia: rationem eius non habebat. Capitis damnatus Socrates e carcere aufugere cum posset, noluit: „se indignum id esse; legibus patriis nisi nunc quoque obediret, sibi se suisque defore", — suos quosnam dicens? liberos solos, uxoris nulla facta mentione [4]). Morituro autem cum in carcere valediceret Xanthippe, a ministris abduci iussit clamantem pectusque tundentem [5]), dein cum amicis multa confabulatus est hilaro animo et vel carnifici benevolus [6]). Uxorem in limine mortis est aversatus, et sodalium moestorum cum erigeret animos imperterritus ipse, operae pretium non

---

[1]) Zeller ita opinatur Phil. d. Gr. II, 1³ p. 61, 2.
[2]) Teles apud Stob. Flor. V 67.
[3]) Antipater apud Athen. 643 *f* Aelian. V. H. XI § 12.
[4]) Plat. Criton. 45 *c, d*, 54 *a, b*. [5]) Plat. Phaedon. 60 *a*, 117 *d*.
[6]) Ibid. 116 *c, d*.

duxit eam quoque consolari. Talem pinxit Plato civem optimum perfectumque sapientem.

Sed ad Aristophanem redeamus. Cui rebus patriis intento singularem annus 421 et laetitiam attulit, nam pacem, quam per annos complures strenue commendaverat, vidit parari festivaque fabula ipse in theatro celebravit, et singularem dolorem, nam initam pacem bello vix optabiliorem mox sensit. A rebus publicis tum coepit alienari, et animum mutatum — nam e iuvene optima quaeque speranti et quae sperabat credenti factus est vir quem vita diffidere et res quotidianas contemnere docuit — ostendit Aves fabula.

Tristissima secuta sunt tempora, cum civitati calamitatibus obrutae instare videbatur pernicies. Quae tamen indignata malis succumbere se erexit, et qui ultimus ei fore visus fuerat annus 411, tandem novam prosperitatem — eheu non satis firmam nimisque brevem! — ei attulit.

Maximi momenti comico, ut eius patriae, hic annus fuit. Nam tum primum mulieres ille dignas habuit quibus describendis artem suam impenderet. Tum primum in scena comica meliori parti generis humani suus tributus est locus. Qua locutione hodie vulgatissima qui utuntur, non solent rogare unde habeat originem; nos vero statim recordamur lepidissimae narrationis, qua in Agathonis triclinio ab uno convivarum celebratus est Amor: „duplices olim fuisse mortales, sed a Iove discissos iam oberrare alteram sui partem invenire studentes, sic demum integros „et veros homines futuros" [1]). Quis est cui Plato tribuit pulcram illam gravemque fabulam quamvis verbis iocosis expressam? Quis prisco Geneseos poetae animum adeo affinem habuisse fertur? Novimus omnes: comicus est noster, quem amabat Plato et magni faciebat, licet Socratem liberius olim irrisisset.

Uxorem eo fere tempore duxisse Aristophanem, quo in scena mulieribus insignes aliquas partes tribuere coepit, est cur suspicemur; nam filium, quem anno 388 artis assumsit socium [2]),

---

[1]) Plat. Conv. 189 *e* sqq. [2]) Vid. Plut. Proleg. p. I.

vicenarium fere tunc fuisse veri est simile, circa annum igitur 410 natum. Sed incertior est haec coniectura quam cui multum tribuamus, neque de matrimonio poetae traditum accepimus quicquam [1]; quem si non suae ipsius vitae rationes moverunt ut magis quam antea ad indolem et studia muliebria adverteret animum, at moverunt res publicae. Nam quae hactenus iocis tantum scurrilibus in scena comica aptae fuerant visae, luctus iam communis eas novo quodam honore illustraverat. Matri lugenti etiam Aeschylus [2]) olim principem in scena concesserat locum, et plenae iam erant Athenae matrum sororum uxorum orbatarum.

Itaque Aristophani argumento sunt „mulieres bellum debellantes." Quae quid non valeant, si armis quae praebuit natura recte utantur! Nonne Helena adultera Menelao gladium excusserat niveo pectore audacter obiecto? Hac usae magistra mulieres finem sunt facturae belli internecivi, quo absumuntur mariti. „Non iam viros esse Athenis" identidem clamatur, sive anxiorum sive dolentium sive vilipendentium ea est vox: — „virorum indiga urbs!" At non feminarum! Quae coniuratione cum vicinarum civitatum mulieribus inita occupant arcem et aerario potiuntur. Virorum minas contemnunt, vim vi repellunt, taedarum flammas ipsumque irae aestum frigida lympha restinguunt, ne precibus quidem maritorum flebilibusve infantium clamoribus permoveri se sinunt, sed firmiter perstant in consilio, non rediturae ad officia domestica nisi pacem illi inter se faciant. Itaque iustum ferunt constantiae praemium: pacem inter se ineunt viri postquam pace domestica aliquot dies caruerunt, vitam non vitalem experti si sine mulieribus sit vivendum! Non telis sed prudenti Lysistratae sollertia finis fit impii parricidii, quo tot annos vastata est Graecia. — „Nonne liquet muliebrem indolem non cedere virili?" Socrates Xeno-

---

[1]) Nullius momenti est fr. 588: „*τὴν γυναῖκα δὲ | αἰσχύνομαι τώ τ' οὐ φρονοῦντε παιδίω*", cum praesertim vix sit credibile quod fuere qui putarent olim („*ἴσως*" biographus), ad ipsum comicum haec verba spectare.

[2]) In Persis.

phonteus exclamat [1]) adspecta saltatrice inter gladiorum mucrones fortiter se rotante. „Nonne liquet potiorem generis humani partem nos esse mulieres, in nobis salutis esse spem?" — haec ultima verba dicere poterat discedens feminarum chorus, eo enim fabula ingeniosissima tendebat.

Eodem anno mulieres comico et alterius fabulae argumentum praebuerunt. Ostendit nunc quoque a viris segregatas, non tamen ut seditionem faciant, sed ut Bonarum Dearum sacra obeant annua. Qua occasione utuntur ut de ulciscendo Euripide deliberent, in cuius tragoediis nimis male audiant. Crimen iocu-lare [2]), ludicra poetae tragici accusatio, nec minus ludicra defensio. Risus inextincti fabula plena, et ad ipsos spectatores conversae mulieres crimina quibus peti solent lepidissima oratione diluunt [3]).

III.

Anno post Lysistratam et Thesmophoriazusas scenae commissas vigesimo comicus mulieribus primas etiam partes tribuit senescens et mirum quantum mutatus ab illo!

Praeterierant tunc tempora quibus maris Mediterranei domini futuri videbantur filii *τῶν μαραθωνομάχων*. Plus iam valebat aurum Persicum quam tela Atheniensium, ruerat civitas Periclea civili discordia suffossa magis quam vi hostili eversa. Aurem utinam Athenienses olim praebuissent Lysistratae, iubenti matronas imitari vellus purgantes explicantes discerpentes, dein lanam aequabilem et bene commixtam effingentes, unde vestis fiat densa firma decora! Quo exemplo usi si civitatis sordes eluissent, constipata vi diremissent, sparsa iunxissent, rara densassent, spes etiam erat hostes superandi. Sed nihil eiusmodi fecerant; neque enim concordiam inter se inierant neque sociis in civitatis iura adscitis auxerant ordines

---

[1]) Xen. Conv. 2 § 9 et 12. [2]) Vid. Thesm. Proleg. p. V sqq.
[3]) Thesm. 785 sqq.

quos raros fecerant bellum et pestilentia. Itaque exsanguis tandem civitas erat collapsa.

Non poterat non viros rerum novarum studiosos ea aetas gignere plurimos; nam omnes quibus neque patriae amor deerat neque meliora sperandi facultatem vita eripuerat, id agere debuerunt ut vitia patriae malis mersae pro virili parte corrigerent. Varia tunc excogitata esse remedia et periculum fuisse potius ne nimis multae indicarentur viae salutis quam ne nulla videretur patere, cuiusvis esset suspicari, si mentis acumine res esset indaganda. Sed coniecturis nullis opus, nam consiliorum quae illo tempore agitata sunt testes locupletissimos habemus duos eosque inter se diversissimos. Nunc quoque concinunt Aristophanes et Plato, concinit scurra cum sapiente vel potius cum poeta poeta. Socratem quae de optimo rei publicae statu cum aequalibus disputantem fecit Plato, adiumento nobis sunt haud spernendo ut Ecclesiazusas fabulam Aristophanis melius intellegamus, et comicum civitatem Platonicam spectatoribus deridendam propinasse haud iniuria dixerit quispiam [1]. Non quo ipsum illud Platonis opus exploserit Aristophanes; quod in fabula sua neque indicavit neque potuit indicare, nam aliquot demum annis post — nisi omnia nos fallunt — ad finem est perductum et evulgatum. Sed fieri potuit ut semiperfectus liber Platonicus in nonnullorum manus prius perveniret et aliqua eius notitia ad comicum quoque permanaret; et ne hoc quidem si factum est, — nam nullum Ecclesiazusae fabula habet verbum quod Platonem nobis in mentem vocet aut ad eum carpendum videatur scriptum [2], — comico opus non erat Platonis libro unde Ecclesiazusarum duceret argumentum. Nam ipsum

---

[1]) Vid. ad vs. 636 sq.

[2]) *Euaeonem* quendam quique eius sunt similes carpit, non philosophum. Optimo autem iure Stallbaum Rep. praef. p. LXXII: „qui Aristophanem norunt „non poterunt non mirari quid sit, quod, si Platonis decreta riserit, ipsum philosophum non modo non nominaverit, sed ne significaverit quidem aut aliquo „modo notaverit." — Nam indigna quae refellatur („acuta assurdita" Comparetti) est suspicio eorum qui vs. 647 Platonem significari in animum sibi induxerunt.

tempus ea consilia peperit, quae a Socrate quoque eiusque sodalibus saepius sunt tractata [1]). Id certum, comicum non a philosopho aliquo sive claro sive obscuriore immutatam finxisse rem publicam, sed in ipsius Praxagorae Aristophaneae ingenio natum novi regiminis consilium [2]).

„In mulieribus salus!" *ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐν ταῖς γυναιξίν ἐστιν ἡ σωτηρία!* — clara laetaque voce olim id prolocuta fuerat Lysistrata et splendide victrix steterat promisso. Alia mens, alius vocis sonus poetae Ecclesiazusarum, quem ad sperandum et confidendum segniorem fecerunt anni, fecit patria bello tumultuque fracta. Sero desiit bellum impium; flamma incendii non tempestive repressi favillam solam reliquit. Pax non attulit abundantiam quam promittebat olim Dicaeopolis, non venerunt laeti dies quos nimis credulus Trygaeus ille salutabat appropinquantes; Paupertas iam regnat Athenis, regnat in ipso theatro, ubi iustis choris carent certamina scenica [3]), quoniam choregos liberales non fert temporum inclementia. Si qui sunt quibus civitas in pristinum statum etiam posse restitui videatur, in his Thrasybulus, perversi habentur iudicii aut sui quam patriae amantiores; neque fieri iam posse videtur ut et probus

---

[1]) Antisthenis praesertim, qui unus verus Socraticus sibi videbatur, et mox Diogenis ceterorumque cynicorum, similia fuere studia.

[2]) Plane igitur assentior Zellero Gesch. d. Phil. II 1^3 p. 466, 1; qui Susemihlium illic fere sequitur. Neque dubitanter locutus est Comparetti in praefatione fabulae a Franchettio Italice versae, p. XXII—XXVIII. — Platoni vero Aristophanis quin innotuerint Ecclesiazusae vix videtur dubium, et cum aliis arbitror philosophum comici fuisse memorem cum Socrati de mulierum et liberorum communione disputaturo haec tribuit verba: „*reformido οὔ τι γελῶτα ὀφλεῖν, παιδικὸν γάρ τοῦτό γε, ἀλλὰ μὴ σφαλεὶς... κείσομαι*" (Rep. 451 *a*; cf. 457 *a*, *b*); et mox (452 *b*, *c*), ubi „*οὐ φοβητέον*" Socrates ait „*τὰ τῶν χαριέντων σκώμματα, ὅσα καὶ οἷα ἂν εἴποιεν* „*εἰς τὴν τοιαύτην μεταβολὴν γενομένην καὶ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ περὶ μουσικὴν καὶ οὐκ* „*ἐλάχιστα περὶ τὴν τῶν ὅπλων σχέσιν καὶ ἵππων ὀχήσεις*", minus etiam incertum videtur quosnam cogitet viros dicaces, nam echo haud obscura ibi percipitur vocis Aristophaneae: „*ἱππικώτατον γάρ ἐστι χρῆμα καὶ ἔποχον γυνή*" (Lys. 677). Et fieri quomodo poterat ut Platonem in lubrica hac materie versantem fugerent quae de eodem argumento iocatus esset poeta clarissimus ipsique acceptissimus? Credimusne eum scommata, quibus se puero infante Socrates petitus esset, accurate habuisse cognita, ignorasse quae tum cum florebat in scena sunt dicta de re in qua ipse totus erat?

[3]) Cf. Plut. Proleg. p. XXI.

sit aliquis et satis beatus [1]. Fame magis quam famae studio iam stimulantur Athenienses, quibus si quis vult placere et persuadere, non pristinae potestatis gloriaeve sed lucri et diariorum spem praetendit gratis ne de communi quidem re deliberantibus. Nam etiam ius illud comitiorum sordet iam civibus, nisi pecuniae aliquid accedat. Erant quidem qui tum cum instituta est merces concionalis Pnycem adire recusarent: „se indi„gnum id esse! in publicum emolumentum olim illuc convenisse „cives, non ut lucrum privatum facerent!" — at aucta iam mercede crebri confluunt, nec iam triobola aversantur qui singulos tunc spernebant obolos [2].

Quis autem ab isto coetu mercede conductorum magni quid expectet? Praeteriere dies quibus Graeciae marisque imperium affectabant Athenienses: victus quotidiani cura magis iam tenentur. In concione etiam deliberantes eos exhibet comicus, sed alia olim, alia nunc illic aguntur, et licet non nesciamus in ridiculum detortas esse imagines quas delineet ille, id quoque probe novimus non esse veri artificis ita exhibere detortas ut similitudinis nihil habeant et pro libidine videantur confictae. En igitur prodit orator popularis [3], qui medelam quandam, immo unicam malorum civilium commendet, quoniam senatus hodie proposuit deliberationem de reipublicae salute. Quis non libenter aurem praebeat viro patriae amanti, quem publicis commodis prius quam suis ipsius invigilare testetur pallium lacerum et paene nullum! Simplicissimis autem remediis novus hic Solon iubet succurri civibus inopibus: „ineunte hieme cuivis „ius esto laenam poscendi a fullone; lecto autem si quis caret, „in officinam ito cubitum, ubi qui locum denegaverit petenti, „tres lodices multam solvito."

Sic publice vestis et cubile praebentur pristinis Graeciae dominis, sic iam *„καρποῦνται τὴν Ἑλλάδα" !* [4] Adde panem et aderunt Saturnia regna.

---

[1]) Eccl. 603. [2]) Eccl. 183 sqq., 300—302.
[3]) Vs. 408 sqq. [4]) Vesp. 520.

Iamque mulieres inter se inita coniuratione viam ad res publicas parant. Quae postquam nocte clam convenerunt, duce Praxagora petunt Pnycem, veste virili barbisque ficticiis ornatae. Audaces autem fortuna iuvat; nam viri prima luce haud ita crebri confluentes — dum coniuratarum mariti pallium calceosque quaerunt — mirantur quidem turbam pallidam prima subsellia occupantem, sed fraudis nihil suspicantur. Itaque ex rogatione Praxagorae fit populi scitum quo rerum summa mandatur mulieribus, perpaucis adversantibus; nam quidni huius quoque regiminis, quod unum etiam supersit intentatum, fiat periculum in civitate novarum semper rerum appetentissima! [1]).

Voti compotes feminae domum festinant, ubi vestes calceos scipiones viris surreptos reponant. Ipsi autem Praxagorae minus prospere cedit res, nam ostium intraturam „heus tu, unde redis?" increpat occurrens maritus. At minime illa turbata „amicam" inquit „visi parturientem."

— „Nocte scilicet intempesta et me inscio!"

— „Festinato opus erat."

— „Ergone etiam meo pallio opus erat puerperae?"

— „O virum malignum, qui vestem uxori invideat debili frigo-„risque impatienti, ipse in lecto iacens bene fultus bene tectus!"

— „Etiamne baculum requirebas ad frigus arcendum?"

— „Immo ad terrendos fures, si masculum audirent strepitum."

— „Isto igitur strepitu frumenti perdidisti modium integrum, „nam concionem adire non potui equidem."

— „O bone, explica frontem et mecum laetare, nam marem „illa peperit! Sed estne hodie habita concio?"

— „Ita sane; tu autem id ignorabas?"

— „Nunc ipsum recordor te mihi heri dixisse, sed oblita „eram; quid enim mulierculis cum re publica!"

— „Ain tu? Omnia iam sunt in vobis!" — et rogationem perlatam ei narrat.

---

[1]) Haec est „γυναικοκρατία" illa, quam Amphis et Alexis fecerunt fabularum argumentum, Aristophanem aemulati, fortasse imitati.

Videre nobis videmur Praxagoram stupentem nuntium plane inexpectatum et vix credibilem! Nihil tamen cunctata dictatrix tria mox promulgat decreta simplicissima:

I. Bonorum nulla posthac possessio.

II. Matrimonium esse desiit.

III. Omnia omnibus praebebit civitas.

Tertio qui adversetur invenitur nemo; nempe oblata recusare non solent mortales, *λαβεῖν ἀμείνους ὄντες ἢ μεθιέναι* [1]). Omnibus igitur plaudentibus apponuntur cenae in tribunalibus, ubi ius dici non iam opus, quoniam cum bonorum possessione sublata est scelerum causa; in oratorum suggestu paratae stant mensae secundae, et optime sane quam paratae a novis dominis harum rerum peritissimis. Sed etiam incommoda quaedam habet regimen muliebre. Nam quod cives bona sua in usum communem ad magistratus deferre iam iubentur, sunt quibus minus placeat; quorum unum dum confabulantem audimus cum cive candidioris animi, metus oboritur ut opes privatae in aerarium commune perventurae sint cunctae. Abrogato autem matrimonio et mulierum communione instituta quoniam cavendum est ne formosis solis iuvenibus et puellis iam sit spes felicitatis, minores natu ea quae iuventutem decet verecundia maioribus cedere iubentur et pulcriores minus formosis. Magna igitur etiam in nova civitate erit capitis reverentia cani, nec liber futurus est amor, sed secundum legis praecepta erit amandum. Mox tamen patet statui haec facilius quam perfici, et e theatro discedentes suspicamur primam illam cenam communem, ad quam cives iam properant, etiam ultimam fore, nec diu vacatura esse tribunalia. Olim cum Lysistratae aurem praebuissent cives a caede fraterna ad humanitatem et sanae mentis praecepta revocanti, redibant pax et laetitia: splendida ea erat victoria mulierum officio suo fungentium et iure quod dedit natura recte utentium. Praxagorae vero, Agoracriti illius nepti vel consobrinae, qui obtemperant humilia quaevis appetentes,

---

[1]) Cf. vs. 778 sq.

in caeno mox volutantur et ferarum ritu feruntur, *οὔτε συνοικέοντες κτηνηδόν τε μισγόμενοι* [1]).

IV.

Quo anno data sit fabula nonnisi coniectando possumus assequi. Nam, ut Thesmophoriazusarum, sic Ecclesiazusarum desideratur didascalia in codice Ravennate ceterisque quae ad nos pervenerunt exemplaribus. Olim tamen in Aristophanis codicibus suo loco esse lectam per se intellegitur, nec non efficitur e verbis scholii ad vs. 193: „*Φιλόχορος ἱστορεῖ ὅτι πρὸ δύο ἐτῶν ἐγένετο συμμαχία Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν.*" Ubi librariorum errori deberi „*Λακεδαιμονίων*", scribendum enim fuisse „*Ἀθηναίων*", nemo non videt et dudum est observatum; praeterea vix est quod dicamus, ita haec verba esse intellegenda, ut e Philochoro annum foederis, quod Athenienses cum Boeotis, acerrimis olim hostibus, inierunt, cognitum habuerit hic interpres, e didascaliis autem annum quo scenae commissa est nostra fabula. Et quoniam foedus illud, cuius pars aliqua etiamnunc extat in lapide male habito [2]), pactum est brevi post initium anni quo archon fuit Diophantus, sive Ol. XCVI 2 (395/4), sequitur ut e scholiastae verbis efficiamus „duobus annis postea" sive *archonte Demostrato*, Ol. XCVI 4, mense igitur *Februario* vel *Martio anni 392*, datam esse fabulam testibus didascaliis. Et sic olim statuit Petitus.

Cui anno optime conveniunt quae de rebus publicis in ipsa fabula dicuntur. De duobus tamen versibus dubitatur. Dicitur versu 202 „*salus ostentata esse civitati, sed Thrasybulo auctore repulsa*", et ad versum 356 in scholiis annotatum legimus „*Thrasybulum ἀντιλέγειν μέλλοντα τοῖς Λακεδαιμονίων πρέσβεσι περὶ* „*σπονδῶν ἐληλυθόσι dein*...." cetera mittere nunc licet. Utrobi-

---

[1]) Herodot. IV 180.

[2]) CIA. II 6 (Dittenb. Syll.[1] 51). Cf. Xen. Hell. III 5 § 16 Diodor. XIV 82 Lys. XVI § 13 Andocid. III § 25.

que autem videtur tangi res ex Andocidis oratione IIIa nota [1]). Quam orationem spuriam habebat Dionysius Halicarnasensis, sed sedulo haec quaestio postquam nostra aetate est pervestigata, apparuit iustam non esse causam ab Andocide eam abiudicandi, nec iam quisquam, opinor, dubitat quin sit genuina [2]), non dubito ego. Qui testis luculentus docet cum per annos quatuor pugnatum esset [3]) et e tribus proeliis terrestribus (ad Nemeam, Coroneam, Lechaeum) superiores evasissent Lacedaemonii [4]), mari vero ad Cnidum essent devicti [5]), legatos ab Atheniensibus Spartam esse missos, in his Andocidem [6]), qui de pace deliberarent; hi postquam Athenas redierunt comitantibus legatis aliquot Lacedaemoniorum, ceterorum nomine Andocides orationem illam habuit coram populo ad pacem suadendam, Boeotis non invitis, vehementer vero adversantibus Argivis et Corinthiis [7]). Eventum autem rei novimus ex Orationis Argumento, ubi haec leguntur: „*Φιλόχορος... λέγει καὶ ἐλθεῖν τοὺς* „*πρέσβεις ἐκ Λακεδαιμονίας καὶ ἀπράκτους ἀνελθεῖν, μὴ πείσαντος* „*τοῦ Ἀνδοκίδου*". Itaque pacis condiciones a Lacedaemoniis propositas spreverunt Athenienses, et per complures etiam annos — usque ad pacem Antalcidae — protractum est bellum. Quod quoniam anno 395 susceptum est, *quatuor* annos si Andocides dixit 395, 394, 393, 392, Ecclesiazusas datam esse initio anni 391 (archonte Philocle) ut sumamus cogimur, scholiastam igitur, qui *duobus* annis post foedus cum Boeotis initum datam perhi-

---

[1]) Nam parum credibilem duco suspicionem, quam Eduardus Meyer (Gesch. d. Altert. V p. 250) non omnino improbare videtur, Aristophanis loco respici deliberationes quas *Sardibus* apud *Tiribazum* habitas refert Xenophon Hell. IV 8 § 12—15. Quae *Athenis salutares* quomodo dici potuerint non video. Quod autem conficere rem mihi videtur: *in concione* et *coram civibus* quin dicta fuerint ea quae apud comicum respiciuntur, dubitari nequit, de secretis vero conciliabulis apud satrapam Persicum habitis sermonem illic fieri vix credet opinor qui partem illam fabulae uno tenore perlegerit.

[2]) Vid. Fuhr Anim. in oratores Atticos 1877 p. 17, Blass in opere notissimo.

[3]) § 20. [4]) § 18. [5]) § 22.

[6]) Ceteri erant Epicrates Cephisius (cf. fabulae nostrae vs. 71), Cratinus (Anaphl)ystius, Eubulides Eleusinius; vid. infra pag. XX sq.

[7]) § 41.

bet, dicere voluisse duos *intercessisse* annos sive archontas (Eubulidem et Demostratum). Sed veri multo videtur similius scholiastae verba non tam artificiose esse interpretanda, Andocidem enim cum „per quatuor annos bellatum esse" diceret, non ita ut Thucydidem annos belli computasse, sed quatuor voluisse *archontes* sive annos legitimos. Paratum enim est bellum et exarsit vere anni 395 sive Ol. XCVI 1 (396/5), quo archon fuit *Phormio*,

dein continuatum est

Ol. XCVI 2 (395/4) quo archon fuit *Diophantus*,
„ „ 3 (394/3) „ „ „ *Eubulides*,
„ „ 4 (393/2) „ „ „ *Demostratus*,

et hieme Ol. XCVI 4 (393/2) de pace est deliberatum.

Quae quoniam contorti aut insoliti nihil habet temporum ratio, cum praesertim oratoris fuerit in maius si probabiliter posset res augere, non dubito quin sic inter se concilianda sint verba Andocidis et scholiastae nostri. Confidenter igitur anno 392 cum Petito Ecclesiazusas adscribo [1]).

Melius autem quam antehac temporum illorum rationem iam licet perspicere; nam nuper e voluminis papyracei fragmento haec verba Philochori innotuerunt: „*archonte Philocle Anaphlystio* „(Ol. XCVII 1 sive 392/1) *τὴν εἰρήνην τὴν ἐπ᾽ Ἀνταλκίδου* [2]) *κατέ-* „*πεμψεν ὁ βασιλεύς, ἣν Ἀθηναῖοι οὐκ ἐδέξαντο, διότι ἐγέγραπτο ἐν* „*αὐτῇ τοὺς τὴν Ἀσίαν οἰκοῦντας Ἕλληνας ἐν βασιλέως οἴκῳ πάντας* „*εἶναι συννενεμημένους. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις τοὺς ἐν Λακεδαίμονι* „*συγχωρήσαντας ἐφυγάδευσαν Καλλιστράτου γράψαντος καὶ οὐχ ὑπο-* „*μείναντας τὴν κρίσιν, Ἐπικράτην Κηφισέα, Ἀνδοκίδην Κυδαθηναιᾶ,*

---

[1]) Etiam ESchwartz in Indice lect. Rostock 1893, EMeyer Gesch. d. Altert. V p. 243, AFranchetti et DComparetti in editione fabulae (Le Donne a Parlamento di A., tradotte in versi italiani da A. F. con introduzione e note di D. C., 1901), PMazon Composition des com. d'Ar. 1904 p. 151, ita censent. Anno 391 dubitanter adscribit Kirchner in Prosopographia Attica (s. v. Ἀριστοφάνης), anno 390 Götz (allatus a Fränkelio, Boeckh Staatsh. II³ p. 65*) et Kähler (in dissertatione anni 1889).

[2]) Id est: pacem Antalcidae dictam, quae nonnisi aliquot annis post rata est facta.

„*Κρατῖνον* [*Ἀναφλ*]*ύστιον* [1]), *Εὐβουλίδην Ἐλευσίνιον*" [2]). — Ergo: anno 393/2 Epicrates Andocides Cratinus Eubulides *Spartam* sunt missi et inde reduces pacem frustra suaserunt Athenis; mox (anno 392/1) *Sardibus* de pace denuo est deliberatum, oblatas autem condiciones Athenienses tunc quoque spreverunt [3]), atque adeo ira abrepti legatos qui anno proximo pacem commendaverant reos fecerunt. Exules hi dein abierunt [4]). Quam rem post fabulam nostram scenae commissam accidisse et alia testantur et ipsa comici de *Epicrate* verba [5]).

Lenaeisne an *Liberalibus* fabula sit data nescimus [6]).

V.

In Ecclesiazusarum fabula recensenda uno fere codice utimur Ravennate (*R*), cuius imago phototypa a Sijthoffio edita mihi praesto fuit. Satis purum hic praebet nostrae fabulae textum, nisi quod ex archetypo hic illic versu versusve parte carenti descriptum apparet, quarum lacunarum complures in Ravennate imperite sunt expletae.

Multo minoris momenti est codex Laurentianus saeculi XIV[i] 31, 15 (*Γ*), qui vitiis potissimum a Ravennate discrepat, nec nisi perpauca confert ad huius fabulae textum rectius constituendum [7]). Nam quisquilias si mittimus, quae cuiusvis fuit corrigere, haec sola restant:

vs. 2 *εὐσκόποισιν Γ*, *ευστόχοισιν* R (si vitiosum hoc).

---

[1]) Sic scripsi, pap. . . . *ιστιον*, *Σφήττιον* coni. editores, equidem *ἀφλιστιον* (vel *-υστιον*) scriptum fuisse suspicor.

[2]) Didymi de Demosthene comment. ed. Diels et Schubart 1904, VII$^{17-28}$. Cf. Fuhr Berl. Phil. Wochenschr. 8 Sept. 1904.

[3]) Cf. Xen. l. l. (Hell. IV 8 § 12—15).

[4]) Confirmatur igitur id quod legitur in vita Andocid. p. 835*a*.

[5]) Vs. 71, ubi vid.

[6]) Nullius quod quidem sentiam momenti est argumentum quo confisus Dindorf perhibuit Lenaeis scenae esse commissam: „versu 18 commemorari *Scira*, post quod festum proximi ludi scenici sunt Lenaeorum."

[7]) In huius codicis lectionibus afferendis utor editionibus Blaydesii (1881) et Velseni (1883); item in lectionibus codicum A et B.

vs. 253 *εὖ καὶ Γ*, om. R (nisi falsum est quod *Γ* praebet supplementum).

vs. 785 *συνδετέα Γ*, *συνδοτέα* R.

vs. 836 *ἡ τύχη Γ*, *εἰ τύχοι* R.

vs. 973 *θρέμμα Γ*, *θρύμμα* R.

Errores codicis *Γ* in apparatu critico cunctos indicare nolui, sed ibi demum eius feci mentionem ubi praebebat quod commemorasse operae certe videbatur pretium. Ubi cum R consentit de eo tacui; desinit autem vs. 1135.

Praeter duos quos dixi codices solus in censum venit Parisinus mutilus 2712 saeculi XIII[i] (*A*), qui quartam fabulae partem (vs. 1—282) continet, cum *Γ* fere consentiens.

Indigni vero quorum fiat mentio sunt codex Monacensis 137 saeculi XV[i] (*M* Blaydesio, *N* Velseno), codicibus A et *Γ* cognatus, et Parisinus saeculi XVI[i] 2715 (*B*), qui codicis *Γ* praebet imaginem pessime deturpatam. Nam licet aperta quaedam vitia codicis *Γ* correxerit is qui codicem B scripsit, — e. g. vs. 758 pro *ἀλλὰ φέρειν* dedit *ἀλλ' ἀποφέρειν*, quam emendationem praebebat versus vicinus 760, et vs. 987 *ἐν πεττοῖς* pro *ἐν πετοῖς*, — multo pluribus locis errores quos ante oculos habebat aut repetivit, e. g. *πνεύματι* pro *πενία(ι)* vs. 605 (*ΠΕΝΙ—ΠΝΙ*) et *παραταξάμενος* pro *διαπραξάμενος* vs. 634, aut in deterius etiam mutavit audacissime et stultissime, e. g.:

vs. 402 *βλεφαρίδ'* R, *φλεβαρίδ' Γ*, *φλεβανίδ'* B.

vs. 569 *ὥστε σέ γέ* (l. *τε*) *μοι μαρτυρεῖν* R, *ὅστις γέ μοι μαρτυρεῖν Γ*, *ὅστις ἄν μοι μαρτυρῇ(ι)* B.

vs. 615 *οὐ πάντες ἴασιν* R, *πάντες ἴσασιν Γ*, *πάντες γὰρ ἴσασιν ὅτι που* B.

vs. 1127 *αὐτοῦ μένουσ'* R, *αἰτουμένης Γ*, *αἰτουμέναις* B.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΑΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ [1]).

Πραξαγόρα [2]) mulier Attica, florida aetate [3]), coniux Blepyri.

Γυναῖκες δύο ἀνώνυμοι. Quarum altera est uxor Lamii [4]), altera maritum habet Salaminium quendam Blepyri vicinum [5]).

Χορὸς γυναικῶν.

Βλέπῦρος [6]) senex [7]), maritus Praxagorae.

Γείτων τις Βλεπύρου [8]) senex, maritus mulieris II [9]).

Χρέμης [10]).

---

[1]) Pro arbitrio constitui personarum indicem. In R nullus est, neque in AΓB. Inutilia quaedam praebet Monacensis.

[2]) A priscarum mulierum vita cum *τὸ πράττειν* tum *ἡ ἀγορά* aliena erat.

[3]) Vid. vs. 427 sq.

[4]) Vid. vs. 77.

[5]) Vid. vs. 33, 38. *Melistiche* uxor *Smicythionis* haec vocanda esset, si versuum 46—56 is esset ordo quem putabat Meineke.

[6]) Vs. 327 eius nomen proprium commemoratur. Quo nomine indicatur *is qui frumentum* ipsumque victum *spectat* sive ante omnia curat, *βλε<πέ>πῦρος, ὁ προσέχων πρὸς τὰ ἄλφιτα* sive *ἐν τοῖς ἀλφίτοις τὸν νοῦν ἔχων* (*guardalgrano* Franchetti-Comparetti). Cf. vs. 547.

[7]) Vid. vs. 323, 465, 619.

[8]) Vs. 327 sqq., 564 sqq.

[9]) *Lamium* (*-am*) hunc esse, quem mulieris I maritum dixi equidem, sunt qui arbitrentur.

[10]) Vs. 371 sqq.; nomen proprium indicatur vs. 477.

Ἀνὴρ φειδωλός [1]).
Κῆρυξ γυνή.
Γρᾶες τρεῖς.
Νεᾶνις.
Ἐπιγένης νεανίας [2]).
Θεράπαινα Πραξαγόρας [3]).

Personae tacitae: Sico et Parmeno servi.

Actor primus egit *Praxagoram, Chremetem, Mulierem praeconem, Puellam, Anum IIIam*,

secundus *Mulierem Iam, Blepyrum, Virum parcum, Anus Iam* et *IIam*,

tertius *Mulierem IIam, Vicinum Blepyri, Iuvenem, Ministram.*

Nisi quarto alicui histrioni partes quaedam exigui momenti fuere tributae.

Fabula agitur Athenis ante domus Blepyri [4]) eiusque vicini,

---

[1]) Vs. 746 sqq.

[2]) Vs. 938 sqq.; nomen proditur vs. 931. Quem adolescentem ob formam tunc temporis conspicuum fuisse satis certum videtur (cf. comment. ad vs. 931).

[3]) Vs. 1112 sqq. — Non Praxagorae sed anonymae alicuius dominae hanc esse ancillam, virum autem qui mox (vs. 1127 sqq.) prodit non Blepyrum esse sed alium quempiam ignotae feminae maritum, sunt qui censeant (vid. Comparetti praef. p. XL, 1901, vWilamowitz Sitzungsber. der Berl. Akad. 1903 p. 451, PMazon Composition d. com. d'Ar. 1904 p. 159,2). At *ignotum* aliquem civem si quaereret ancilla, quomodo dux chori satis probabiliter ei posset respondere: „hic si maneas, mox eum reperies, opinor"? sive: „en appropinquat is ipse quem petis"? Quamnam autem feminam nisi Praxagoram servula „omnium felicissimam" iam potest dicere? quem nisi Blepyrum „prae ceteris beatum"? Quis praeter dictatricis maritum „solus inter cunctos cives" aut esurire nunc dici potest facete aut aliud quodvis facere vel perpeti? Novus *πόσις Ἥρης* si eo ipso die, quo in melius conversus est rerum status, esuriens per urbem oberrat, non potest non altos ciere cachinnos; de anonymo vero dicta haec mire languerent et sensu fere destituta forent. Denique nonnisi dictatricis est iubere ad cenam vocari feminas quae chorum efficiunt (vs. 1138). Itaque non dubito quin recte Voss Blepyri nomen scripserit vs. 1127 sqq. et confero Pluti fabulae exitum, ubi denuo prodit Vetula, quae antea iocandi amplam praebuit materiem. In R solae sunt paragraphi, *δεσπότης* dicitur in editionibus multis.

[4]) Cf. vs. 311 sqq., 491, 1114. Sed in episodio vs. 877—1111 loci non habetur ratio, nisi plures etiam domus in scena ostendebantur, quae Comparettii est opinio.

inter quas intercedit angiportus [1]). Incipere fingitur ante diluculum [2]).

---

[1]) „Deux maisons séparées par une ruelle" (Mazon). — Fuit cum *tres* putarem domus — ut in Acharnensibus — spectatoribus ostendi, quarum media esset Blepyri, ceterae Salaminii illius et *Chremetis*; hunc igitur vs. 477 suam domum intrare et vs. 746 denuo — quod suspicatus est Beer — prodere. Sed tertia si in scena cerneretur domus, illinc quoque ut femina aliqua prodiret fabulae initio ferebat ratio; quod si fieret, deinde non possemus non mirari Chremetem pallio non destitutum.

[2]) Perinde atque Nubes et Vespae.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ [1]).

I.

αἱ γυναῖκες συνέθεντο πάντα μηχανήσασθαι εἰς τὸ δόξαι ἄνδρες εἶναι καὶ ἐκκλησιάσασαι πεῖσαι παραδοῦναι σφίσι τὴν πόλιν, δημηγορησάσης μιᾶς ἐξ αὐτῶν. αἱ δὲ μηχαναὶ τοῦ δόξαι αὐτὰς ἄνδρας εἶναι τοιαῦται· πώγωνας περιθέτους ποιοῦνται [2]) *καὶ ἀνδρείαν ἀναλαμβάνουσι στολήν, προνοήσασαι καὶ προασκήσασαι* [3]) *τὸ σῶμα αὐτῶν, ὡς ὅτι μάλιστα ἀνδρικὸν εἶναι δόξαι. μία δὴ ἐξ αὐτῶν Πραξαγόρα λύχνον ἔχουσα προέρχεται κατὰ τὰς συνθήκας, καὶ φησίν· „ὦ λαμπρὸν ὄμμα“.*

II.

ἐν τοῖς Σκίροις τὰ γύναἰ ἔκρινεν ἐν στολαῖς
ἀνδρῶν [4]) *προκαθίζειν γενομένης ἐκκλησίας,*
περιθεμένας [5]) *πώγωνας ἀλλοτρίων τριχῶν.*
ἐποίησαν οὕτως. ὑστεροῦντες οὖν στολαῖς
ἄνδρες γυναικῶν ἐκάθισαν· καὶ δὴ μία
δημηγορεῖ περὶ τοῦ λαβούσας τῶν ὅλων
τὴν ἐπιτροπὴν βέλτιον ἄρξειν μυρίῳ,
ἐκέλευσέ τ' εἰς κοινὸν φέρειν τὰ χρήματα,
καὶ χρῆσθ' ἅπασιν ἐξ ἴσου, ταῖς οὐσίαις
καὶ ταῖς γυναιξί, μετατιθεῖσα [6]) *τοὺς νόμους.*

---

1) Solum argumentum I habet R, utrumque *Γ*.
2) *ποιοῦνται Γ*] om. R. 3) *προασκήσασαι καὶ προνοήσασαι* R.
4) *ἀνδρῶν*] *ἀνέρων Γ*.
5) *προκαθίζειν...περιθεμένας* Bergk] *προκαθέζοντα...παραθέμενα Γ*.
6) **μετατιθεῖσα*] *μετατίθεσθαι Γ*. Sed versuum pessimorum incerta est correctio.

ECCLESIAZUSAE.

PROLOGUS.

(vs. 1—284).

(Scena plateam publicam repraesentat ante domus Blepyri Atheniensis et vicini angiportu separatas. Nox est sub diluculum.

Ex aedibus suis prodit *Praxagora* Blepyri uxor, habitu virili, scipionem tenens et lucernam ferens accensam.)

SCENA PRIMA.

Praxagora sola.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(lucernam suam e domus pariete suspendit, dein eam alloquitur:)

„ὦ λαμπρὸν ὄμμα τοῦ τροχηλάτου λύχνου“,

1. Post hunc aut post versum 2 versum 22 (ubi vid.) collocandum esse suspicor. Quam suspicionem fortasse confirmat scholiorum ordo turbatus; ubi quae versum 23 spectant cum scholio versus 1 coaluerunt.

1—18. Fabula aperitur monologia ad instar prologorum Euripideorum composita. Quacum cf. verba Iocastae, unde Euripidis Phoenissae drama incipit: „ὦ τὴν ἐν ἄστροις οὐρανοῦ τέμνων ὁδόν" κτέ. et Aiacis Sophoclei: „σὺ δ', ὦ τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν | Ἥλιε" [1]). Dictio cothurnata, numeri severi et vere tragici; neque discrepat versus 8 pes tertius, ubi spectatores non verum anapaestum perceperunt auribus, sed δωματjοισιν potius dixit actor. Perridicule autem mulier splendidas hasce Ἡλίου τοῦ διφρευτοῦ καὶ τροχηλάτου laudes confert in tenuem lucem, quam per tenebras nocturnas spargit flamma lucernae parieti affixae.

1. Non minus magnificis verbis apud Antiphanem a nescio quo designatur *olla*: „τροχοῦ ῥύμαισι τευκτὸν κοιλοσώματον κύτος, | πλαστὸν ἐκ γαίας, ἐν ἄλλῃ μητρὸς ὀπτηθὲν στέγῃ" [2]), et apud Xenarchum *patina*: „τῆς τροχηλάτου κόρης | … λοπάδος στερροσώματον κύτος" [3]), ubi redit adiectivum grandisonum τροχήλατος. Cf. etiam versus Critiae: „τὸν δὲ τροχοῦ γαίης τε καμινόος [4]) ἔκγονον ηὗρεν (*Attica*) | κλεινότατον κέραμον, χρήσιμον οἰκονόμον" [5]).

[1]) Soph. Ai. 845. Utrumque locum indicavit Bergler. — [2]) Antiphan. fr. 52. — [3]) Xenarch. fr. 1⁹. — [4]) Scripsi καμινόος (coll. Hom. σ 27) pro καμίνου τ', ne *tres* parentes κέραμος habere dicatur. — [5]) Crit. fr. 1.

κάλλιστ' ἐν εὐσκόποισιν ἐξηρτημένον, —
γονάς τε γὰρ σὰς καὶ τύχας δηλώσομεν·
τροχῷ γὰρ ἐλαθεὶς κεραμικῆς ῥύμης ὕπο
μυκτῆρσι λαμπρὰς ἡλίου τιμὰς ἔχεις, —
ὅρμα φλογὸς σημεῖα τὰ ξυγκείμενα.
σοὶ γὰρ μόνῳ δηλοῦμεν εἰκότως, ἐπεὶ

---

2. *εὐσκόποισιν Γ*] *ευστόχοισιν* R. Cf. Soph. Ant. 241: *εὖ γε στοχάζῃ* Laur., ubi verum est *τί φροιμιάζῃ*, quod praebet Aristoteles. ‖ *ἐξηρτημένον* Palmerius] *ἐξητημένον* R, *ἐζητημένον* Bergler (coll. Thesm. 439), *ἐξηυρημένον* Meineke (*κάλλιστα τοῖς σοφοῖσιν ἐξηυρημένον* vel *ἐξησκημένον* Blaydes), *κάλλιστον εὐστόχοισιν ἐζητημένον* Weston, cum scholiasta interpretati: *optime a sollertibus hominibus excogitatum*, Praxagoram autem lucernam quam alloquitur *manu tenere* rati. Sed *signum* datura est (vs. 6); quod multo aptius fiet si ex edito loco (in domus pariete) eam suspendat. Molesta vero ei foret lucerna sequentia declamanti, si manu tenere eam pergeret.

3. *σὰς* R] *δισσὰς Γ.*

4. *ὕπο* Kuster] *ἄπο* R.

---

2. *κάλλιστα*] *percommode, quam maxime opportune*. Sic positivus *καλῶς* usurpatur infra [1]), ubi *ἔχω ... καλῶς* valet: *bene factum quod ... habeo* [2]). Cf. etiam locutio *κατὰ τύχην τινά* et similes [3]).

— *εὐσκόποισιν*] dicuntur *εὔσκοπα* loca unde *liber* patet *prospectus*, et ipsa igitur *conspicua* [4]). Cf. Homerica: *ἐν περιφαινομένῳ* [5]), *περισκέπτῳ ἐνὶ χώρῳ* [6]).

— *ἐξηρτημένον*] *suspensum* [7]).

3. *Nam et humiles natales et splendidam sortem tuam enuntiabo.*

4. Nihil insoliti habet particula *γάρ* iterata [8]).

— *ῥύμης*] vox poetica [9]).

5. *In naribus* [10]) *splendidum solis munus* [11]) *habes*, i e.: nares tuae solis officio funguntur, solis enim instar lucem edunt. Dixeris de Lampo aliquo vel Phaëthonte Solis equo sermonem fieri, vel de Hiobi illa belua, cuius nares fulmen habent; sed humilius quid significatur. Cui ioco favebat sermo quotidianus, in quo verbum *προμύξαι*, proprie *emungere* significans, etiam de *lucernae* luce excitanda dicebatur [12]). Item nostrates, olim certe, nam cum re ipsa fere locutio iam obsolevit [13]).

6. *Da* (*sodalibus*) *signum quod inter nos convenit.* Lucernam in pariete suspendit, ne ceterae mulieres per nocturnas tenebras a scopo aberrent.

7—11. *Tu enim sola fida satis, quippe quam arcanorum sociam habere soleamus.* — Sic apud Meleagrum poetam puella derelicta lucernam citat testem iurisiurandi, quo obstrinxit se ei iuvenis [14]). Cf. etiam Demosthenis dicterium mordacissimum, qui Pytheae „*ipsius sententias ellychnia redolere*" perhibenti „*οὐ ταὐτὰ γάρ*" respondit „*ἐμοὶ καὶ σοὶ ὦ Πυθία ὁ λύχνος σύνοιδε*" [15]).

---

[1]) Vs. 1150, *opportune* Ter. Phorm. IV 3, 74. — [2]) Nos: *mooi zoo, ik heb al ...* — [3]) Vid. vs. 114. — [4]) Xen. Cyr. VI 3 § 2 Aristot. H. Anim. IX 41 § 3. — [5]) Hom. *ε* 476. — [6]) Hom. *α* 426 *κ* 211, 253 *ξ* 6. — [7]) Verbum redit vs. 494 Pac. 470 Athen. 582*c* Aesch. Prom. 711 (?), simplex Pac. 1247. — [8]) Vid. ad Lys. 1183. — [9]) Vid. ad Nub. 407. — [10]) De voce *μυκτῆρσι* vid. ad Ran. 893. — [11]) Eur. Hipp. 107 Herc. 845 El. 993 Iph. T. 776 Aesch. Eum. 419 Hes. Theog. 203. Vid. etiam Thesm. 112. — [12]) Vid. Vesp. 249. — [13]) *De pit snuiten, snuiter* (*to snuff, moucher* etc.). — [14]) Meleagr. epigr. 71. — [15]) Plut. Demosth. 8.

καὶ ἐν τοῖσι δωματίοισιν Ἀφροδίτης τρόπων
πειρωμέναισι πλησίος παραστατεῖς,
λορδουμένων τε σωμάτων ἐπιστάτην
ὀφθαλμὸν οὐδεὶς τὸν σὸν ἐξείργει δόμων.
μόνος δὲ μηρῶν εἰς ἀπορρήτους μυχοὺς
λάμπεις, ἀφεύων τὴν ἐπανθοῦσαν τρίχα·
στοάς τε καρποῦ βακχίου τε νάματος
πλήρεις ὑποιγνύσαισι συμπαραστατεῖς,
καὶ ταῦτα συνδρῶν οὐ λαλεῖς τοῖς πλησίον.
ἀνθ' ὧν ξυνείσει καὶ τὰ νῦν βουλεύματα,
ὅσα Σκίροις ἔδοξε ταῖς ἐμαῖς φίλαις.

---

9. *πλησίος Γ*] *-ως* R, *-ον* A (ut Ran. 969). Cf. vs. 297 Lys. 471.

10. *ἐπιστάτην*] *ἐπίσκοπον* Blaydes.

11 sq. Ordine inverso scripsit R, sed errorem sustulit corrector.

12—14. Fortasse praestat *μόνος τε* vs. 12. Blaydes vero *στοὰς δὲ* (R *τὲ*) vs. 14 mavult.

16. *συνδρῶν*] *συνορῶν* Meineke, vHerwerden *καὶ ταῦθ' ὁρῶν οὐκ ἐκλαλεῖς* (*ἐκφέρεις* mavult Blaydes). Cf. Thesm. 306.

17. *ξυνείσει* (*συν.*) Bisetus] *συνοίσει* R. Idem vitium est Soph. Phil. 1085 Aesch. Suppl. 243 (?).

---

8. *δωματίοισιν*] *cubiculis* [1]).

9. *παραστατεῖς*] verbum, cuius compositum *συμπαραστατεῖν* paucis abhinc versibus extat [2]), sublimiori potissimum dictioni est accommodatum [3]).

10. *λορδουμένων*] *incurvandi* hoc verbo motus lascivos saepius significarunt comici [4]), apud quos etiam *Λόρδων* impudicitiae quidam daemon commemoratur [5]).

11. *δόμων*] vox vere tragica [6]).

12 sq. Nunc quoque res humillima [7]) verbis indicatur cothurnatis: *ἀπορρήτῳ* *arcano* [8]), *ἐπανθεῖν* [9]).

14. Sic decore indicantur *τὰ τῶν ἀλφίτων καὶ τοῦ οἴνου ταμιεῖα* [10]). Vox *καρπός* *fruges, frumentum* significat [11]). Adiectivo *βακχίῳ* pro *βακχείῳ* etiam Sophocles est usus [12]).

15. *Tum quoque, cum clam viris farinae vel vini aliquid* — hoc potissimum! — *detrahimus, tu nobis praesens ades* [13]).

16. *συνδρῶν*] lucerna, quam veluti fidam aliquam sodalem alloquitur Praxagora, particeps fingitur furtorum quibus adest; nempe quantum in se est furanti opem fert, lumen praebendo.

17. *ξυνείσει*] sic in Lysistrata „*ἃ ξύνοιδεν ἡ κύλιξ*" dicuntur consilia quae iureiurando „per poculum meri Thasii" sunt confirmata [14]).

18. Cf. feminarum decretum quod in

---

[1]) Cf. vs. 627 et vid. ad Ran. 100. — [2]) Cf. vs. 15. — [3]) Vid. ad Ran. 385. — [4]) Cf. Ar. fr. 140 Mnesimach. 4^{55}. — [5]) Plat. com. fr. 174 (ad Eq. 634 sqq. allatum). — [6]) Vid. ad Ach. 450. — [7]) Cf. Thesm. 216. — [8]) Vid. ad Ran. 362. — [9]) Vid. ad Nub. 978. — [10]) Recte schol. — [11]) Vid. ad Nub. 1119. — [12]) Soph. Trach. 704. — [13]) Vid. ad Thesm. 424 et 556, de verbo *ὑποιγνύναι* etiam ad Eq. 47. — [14]) Lys. 841.

ἀλλ' οὐδεμία πάρεστιν ὧν ἥκειν ἐχρῆν·
καίτοι πρὸς ὄρθρον γ' ἐστίν, ἡ δ' ἐκκλησία
αὐτίκα μάλ' ἔσται, καταλαβεῖν δ' ἡμᾶς ἕδρας

19. ὧν Blaydes] ἃς R.
21. δ' ἡμᾶς] δὲ τὰς Blaydes.

Thesmophoriazusis recitatur [1]). Illud quod nunc dicit Praxagora consilium, inierunt mulieres *Sciris*, quod solae sine viris sollemne obibant [2]).

19. Item Lysistrata illa fabulae initio: νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν ἐνταυθοῖ γυνή [3]).

20 sq. Legitimum hoc erat tempus concionis habendae [4]).

21—23. Constr.: ἡμᾶς τὰς ἑταίρας δεῖ καταλαβεῖν ἕδρας κτλ., *nos autem, quae sodalicium fecimus, oportet sedes capere* [5]) *neque dum considimus conspici*. Quod cur nemine advertente fieri debeat, eo igitur tempore quo viri nondum in Pnycem convenerint, intellectu haud difficile, et infra Praxagora dicit aperte [6]); accedit quod *primas* sive *optimas* sedes, prytanibus et oratorum suggestui proximas, mulieres cupiunt occupare. Ἑταίρας autem dicit feminas quae ad rem publicam evertendam nunc coniurarunt [7]), quemadmodum *virorum sodalicia* indicari solebant vocibus ἑταίροις et ἑταιρείαις. Hactenus omnia perspicua; sed interseritur versus, quo spectatoribus in mentem revocatur res ipsis tunc temporis satis nota, nobis vero plane ignota. Cuivis autem haec legenti redit in memoriam loci Ranarum, ubi Hegelochi ridetur illa „mustela'' [8]), et priscis quoque interpretibus rediisse testari videntur verba scholii: „οὗτος φαίνεται'' — certi igitur nihil habebant compertum — „ὑποκρινόμενός ποτε εἰρηκέναι ἕδρας ἐν δρά-„ματι καὶ ἐσκῶφθαι διὰ τὸ κακέμφατον.'' De *tragoedia* tamen quod dicit anonymus hic grammaticus, veri est dissimile, quoniam voce ἕδραις inde ab Homero poetae sunt usi [9]). Nisi forte, quod fere suspicor, loco alieno hic versus legitur, post versum autem 1 aut 2 collocandus est: „ὦ λαμπρὸν ὄμμα κτλ., ὡς Φυρόμαχος τότ' εἶπε κτλ.'', ut tragici cuiusdam poetae aut histrionis illic rideantur ampullae. Quae si minus probabilis videtur coniectura, vulgatam ita licet interpretari ut sumamus spectatoribus in mentem revocari vocem quae *in concione* nuper audita cachinnos dedisset, cum orator aliquis popularis in optimates invectus „τὰς ἕδρας τῶν ἑταίρων'' sive prima concionantium subsellia a nobilitatis sectariis occupata commemorasset, scurra autem quidam ea verba detorsisset εἰς τὸ κακέμφατον. Sic in Nubium exitu „τὴν ἕδραν τῆς Σελήνης σκοπεῖσθαι'' ambigue et minime innocenter dicitur [10]), et plus etiam prodest collatus Aeschinis locus, ubi cives in concione aliquando risu emortui esse dicuntur, cum orator quidam usus esset verbis quae ambigua viderentur [11]). — Comparetti suspicatur Phyromachum mulieres aliquando in concione „ceteras istas'', τὰς ἑτέρας, contemtim vocasse. Willems vero sic disputat: „il „nous faut, dit elle, nous emparer des „places que Phyromachos naguère, s'il „vous en souvient, appela ‚les autres' „[textuellement: les courtisanes], et y „siéger sans être reconnues..... On ima-„gine sans grand effort que... ledit „Phyromachos, probablement un obscur

[1]) Thesm. 372 sqq. — [2]) Cf. Thesm. 834. — [3]) Lys. 4. — [4]) Vid. ad Ach. 19 sq. Vesp. 595. — [5]) Locutio καταλαβεῖν ἕδρας vs. 86 redit. — [6]) Vs. 93—97. — [7]) Recte Bergk: *factiosas*. Vid. autem ad Lys. 701. — [8]) Ran. 303 sq. — [9]) Cf. autem Av. 216 Lys. 345 Thesm. 889. — [10]) Nub. 1507. — [11]) Aeschin. I § 82—84; vid. ad Av. 506 sq.

ἃς Φυρόμαχος τότ' εἶπεν, —
(ad spectatores:)
εἰ μέμνησθ' ἔτι, —
δεῖ τὰς ἑταίρας καὶ ἐγκαθιζομένας λαθεῖν.
(Paullisper expectat.)
τί δῆτ' ἂν εἴη; πότερον οὐκ ἐρραμμένους
ἔχουσι τοὺς πώγωνας, οὓς εἴρητ' ἔχειν;
ἢ θαἰμάτια τἀνδρεῖα κλεψάσαις λαθεῖν

---

22. ἃς] ὡς Brunck; quem verum vidisse suspicor, post versum autem 1 aut 2 hunc trimetrum libenter collocaverim equidem. || *Φυρόμαχος* R] *Σφυρ.* schol. R, item *Γ*; *Κλεόμαχος* alii in schol. *Phyromachus* nomen extat Alex. fr. 221[16] Euphron. 8[6] CIA. II 334 (Dittenb. Syll. 164[65]) alibi in inscriptionibus (Kirchner Prosop. 15052—15058). Vid. ad Plut. 1131. || *τότ'] *ποτ'* R. Vid. ad Plut. 834.

23. Post *ἑταίρας·* in R legitur *πῶς*, idem ante *λαθεῖν* in A*Γ*; delevit Bergk. Iunt. *ἑτέρας πως*, vVelsen *δ' ἑτέρας πως* (coll. vs. 281). Priscam lectionem esse *-αι-* apparet e scholio R ad hunc versum, nec non e scholio quod in *Γ* versui 1 est adscriptum, ad hunc autem versum pertinet. Grammatici quidam ibi dicuntur versum hunc in suspicionem adduxisse, quod meretrices concionibus non adfuerint; quibus alius oblocutus negat comici verbis id inesse. Nam sic interpretor scholii verba: „*ὑποπτεύεται δὲ ὁ ἴαμβος ἢ* (l. *ὑπὸ*) *τοῦ Ἀγάθωνος ἢ τοῦ Δικαιογένους διὰ τὰς ἑταίρας* „*ἐγκαθιζομένας* (cod. *καθαγιζομένας*). *πρὸς ὃ οὐδὲν εἶπεν, ἀλλὰ μόνον ὅτι τὰς ἑταίρας δεῖ* „*πως*": *suspectum hunc versum habet..?.. vel..?.. propterea quod meretrices in* „*concione adesse dicantur; sed poeta nihil quod eo tendat dixit, sed tantummodo* „*debere eas ibi nescio quomodo adesse.*" || *καὶ ἐγκαθιζομένας*] *κωλαθιζομένας* R, *καθαγιαζομένας* *Γ*A, *καθαγιζομένας* schol. *Γ* ad vs. 1. Verum praebet versus 98. Scaliger scripsit *ἐγκαθεζομένας*, sed *dum sedem capiunt* lateant mulieres oportet; cum sederint, ab omnibus qui dein confluent cernantur licebit, nec fieri poterit quin cernantur. Cf. Cratin. fr. 278: *εἰ πρῶτος ἔλθοις κἂν καθίζεσθαι λάβοις.*

24—26. Habet R, om. *Γ*A; cuius erroris causa fuit homoeoteleuton.

26. ἢ] *εἰ* R.

„politicien, ait désigné les places en „question du nom de „les autres", mais „que par un lapsus, au lieu de *ἑτέρας*, „il ait prononcé *ἑταίρας*. Supposez un „Français qui aurait dit ‚les outres' pour „‚les autres'" [1]). — Nihil tribuo scholii parti posteriori, ubi (Σ)phyromachus dicitur „*ψήφισμα εἰσηγήσασθαι ὥστε τὰς* „*γυναῖκας καὶ τοὺς ἄνδρας χωρὶς καθεζέ-* „*σθαι καὶ τὰς ἑταίρας χωρὶς τῶν ἐλευθέρων.*" Quae qui scripsit e nostro loco parum intellecto effecisse videtur, certamina autem tragica vel musica cogitabat, nisi plane desipiebat.

23. *ἐγκαθιζομένας*] infra redit verbum [2]). Inest notio *furtim* vel *per fraudem occupandi.*

24. *ἐρραμμένους*] barbas facticias, quas *ἐμέλλομεν ῥάψεσθαι* [3]).

26. Similia sunt Calonicae verba initio fabulae Lysistratae: *χαλεπή τοι γυναιξὶν ἔξοδος* [4]).

---

[1]) Vid. AWillems „Alb. gratulat. vHerwerden" p. 255—257. — [2]) Vs. 98; praeterea vid. ad Thesm. 184. — [3]) Vid. Eq. 784 Nub. 538. — [4]) Lys. 16.

ἦν χαλεπὸν αὐταῖς; — ἀλλ' ὁρῶ τονδὶ λύχνον
προσιόντα. φέρε νυν ἐπαναχωρήσω πάλιν,
μή καί τις ὢν ἀνὴρ ὁ προσιὼν τυγχάνῃ.

(In angiportum recedit. — A parte dextra prodit mulier lucernam tenens, quam aliae nonnullae comitantur. Scipiones habent omnes, calceos viriles tenent manu, pallia brachio iniecta gestant.)

SCENA SECUNDA.

Praxagora, Mulier I.

ΓΥΝΗ Α.

(ad sodales:)

ὥρα βαδίζειν, ὡς ὁ κῆρυξ ἀρτίως
ἡμῶν προσιουσῶν δεύτερον κεκόκκυκεν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(secum:)

ἐγὼ δέ γ' ὑμᾶς προσδοκῶσ' ἐγρήγορα
τὴν νύκτα πᾶσαν. — ἀλλὰ φέρε τὴν γείτονα
τήνδ' ἐκκαλέσωμαι, θρυγονῶσα τὴν θύραν.
δεῖ γὰρ τὸν ἄνδρ' αὐτῆς λαθεῖν.

(Ianuam vicinam scalpit digitis. — Ostio aperto prodit alia mulier habitu virili et scipionem tenens.)

---

27. *ὁρῶ Γ*] *ὁρᾶι* R.

29. *τυγχάνη(ι)* B] *-νεις* R.

30. Paragraphum habet R, *γυνή τις* A, *κῆρυξ Γ*. Vs. 30 sq. Choro dat Bergk.

31. *προσιουσῶν* Bentley] *προσιόντων* R. Cf. vs. 483.

32. *ἐγρήγορα* Weise] *ἐγρηγορεῖν* R, *ἐγρηγόρη* (*ἠγρ.*, cf. Plut. 744) Porson. Perfectum praefero, quoniam etiamnunc est nox.

34. *θρυγονῶσα* R] *τρυγονῶσα* lemma schol. R, *Γ* Suid. s. v., *τρυγανῶσα* A, *θρυγανῶσα* Bentley, *θυργανῶσα* Bergk, coll. Hes. s. v. *θρυγανᾷ* et *θυργανᾶν*.

---

27. *τονδὶ*] *ecce*. Omittitur articulus huiuscemodi locis [1]).

29. *μὴ καί*] saepius infra hae particulae redeunt iunctae [2]).

30. *ὥρα*] *tempus est* [3]).

— *ὁ κῆρυξ ... κεκόκκυκεν*] *gallum* haec mulier *praeconis* nomine iocose ornat, ut qui *in concionem* iam eundum esse cantu matutino modo ipsi nuntiaverit [4]). Cf. verba mulierculae apud Herodam: „*ἵλεῳ δεῦτε* (o Aesculapie ceteraque nu„mina) | *τοῦ ἀλέκτορος τοῦδ', ὅντιν' οἰκίης* „*τοίχων*| *κήρυκα θύω, τἀπίδορπα δέξαισθε*" [5]).

34—36. Verbum *θρυγονᾶν* alibi non obvium a scholiasta recte explicari „*ἡσύχως κνῆν*" [6]) docet contextus. Verbum *κνύειν*, unde ductum est *κνῦμα*, legitur in Thesmophoriazusis [7]).

---

[1]) Vid. ad Nub. 60. — [2]) Vs. 286 et 495; praeterea vid. ad Thesm. 580. — [3]) Vid. ad Vesp. 242. — [4]) Cf. vs. 390 sq. et de verbo *κοκκύσαι* vid. ad Ran. 1380. — [5]) Herod. Mimiamb. IV 11 sqq. — [6]) „*κινοῦσα*" habet R pro „*κνῶσα*". — [7]) Thesm. 481.

SCENA TERTIA.

Praxagora, Mulieres I et II.

ΓΥΝΗ Β.

ἤκουσά τοι
ὑποδουμένη τὸ κνῦμά σου τῶν δακτύλων,
ἅτ' οὐ καταδαρθοῦσ'. ὁ γὰρ ἀνήρ, ὦ φιλτάτη, —
Σαλαμίνιος γάρ ἐστιν ᾧ ξύνειμ' ἐγώ, —
τὴν νύχθ' ὅλην ἤλαυνέ μ' ἐν τοῖς στρώμασιν.
ὥστ' ἄρτι τουτὶ θοἰμάτιον αὐτοῦ ἔλαβον.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ μὴν ὁρῶ καὶ Κλειναρέτην, καὶ Σωστράτην
παροῦσαν ἤδη τήνδε, καὶ Φιλαινέτην.
(Alta voce appropinquantes compellans:)
οὔκουν ἐπείξεσθ'; ὡς Γλύκη κατώμοσε
τὴν ὑστάτην ἥκουσαν ἡμῶν τρεῖς χοᾶς

---

40. (ἔ)λαβον R[2]] λαβὼν R[1], λαβών *Γ*.

41 sq. Praxagorae dedit Reiske; in R proximis continuantur, Mulieri I tribuit *Γ*.

42. παροῦσαν] προσιοῦσαν Ald. non male (cf. vs. 28, 31, 52 Lys. 65), παριοῦσαν Dindorf; cum tamen Praxagora (vel quaecunque nunc loquitur) τήνδε dicere non possit nisi eam quae prope adsit, lectio tradita suspecta mihi non est.

43—45. Choro (Coryphaeo) tribuit Bergk.

43. Habet R, om. *Γ*.

44 sq. ἡμῶν ... οἴνου Richards] οἴνου ... ἡμῶν R, οἴνου ... ἡμῖν schol. Ach. 960, οἴνου ... ἦ μὴν Meineke.

---

37 sq. γὰρ ... γάρ] repetitio non rara [1]).

38 sq. Similem iocum hoc nomen gentile praebet in Lysistrata [2]). Sunt hi λάθριοι ἐρετμοὶ illi, quorum fit mentio in ludicro oraculo apud Platonem comicum [3]). Idemque volebat Pittacus verbis usus ambiguis, cum hospiti uxorem ducturo commendavit illud: „τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα" [4]), i. e.: „τὸ κηδεῦσαι καθ' ἑαυτὸν ἀριστεύει μακρῷ", ut Oceanides loquuntur apud Aeschylum [5]).

40. *Ita ut nunc demum* [6]) *eius veste potiri potuerim.*

43. *Glyce* igitur tunc, cum Scira sunt habita, praeivit iusiurandum, quo obstrinxerunt se mulieres, perinde atque Lysistrata in fabula quae ab hac est denominata [7])

44 sq. Vino et cicere multabitur quae postrema venerit. Erat nimirum cicer tostum inter τὰ τραγήματα Atheniensium τῶν ὀλιγοσίτων [8]). Nunc autem voci ἐρε-

---

[1]) Vid. ad Lys. 1183. — [2]) Lys. 59 sq. — [3]) Plat. fr. 4. Cf. infra vs. 1082. — [4]) Vid. Callim. epigr. 1. — [5]) Aesch. Prom. 890. — [6]) Vid. ad Lys. 71. — [7]) Lys. 209 sqq.; cf. etiam Thesm. 295 sqq. — [8]) Cf. vs. 606 Pac. 1136 Plat. Rep. 372 *c* etc.

οἶνον ἀποτείσειν καὶ ἐρεβίνθων χοίνικα.

ΓΥΝΗ Β.

τὴν Σμικυθίωνος δ' οὐχ ὁρᾷς Μελιστίχην
σπεύδουσαν ἐν ταῖς ἐμβάσιν; καίτοι δοκεῖ
κατὰ σχολὴν παρὰ τἀνδρὸς ἐξελθεῖν μόνη.

ΓΥΝΗ Α.

τὴν τοῦ καπήλου δ' οὐχ ὁρᾷς Γευσιστράτην,
ἔχουσαν ἐν τῇ δεξιᾷ τὴν λαμπάδα;

---

45. *(ἐ)ρεβίνθων* R] *-νθου Γ.*
46. *δ'* R] om. *Γ.*
47. *καίτοι* Cobet] *καί μοι* R, *κἀμοί* Bergk, Praxagorae tribuens verba *κἀμοί — μόνη.*
48. *μόνη*] *μόλις* vVelsen.

βίνθῳ nequitiae subest aliquid [1]). Haud absimiles sunt dirae quibus Lysistrata illa se sociasque devovet ni fidem servarint [2]).

46. *τὴν Σμικυθίωνος*] mente supple: *uxorem* [3]).

— *Μελιστίχην*] nomen etiam e Creta cognitum [4]). Brevior fuit forma *Βλιστίχη* vel *Βλίστιχις* [5]): ut *μ(ε)λιττ-* in *βλίττειν* [6]), sic *Μ(ε)λιστ-* in *Βλιστ-* abiit.

47. *σπεύδουσαν ἐν ταῖς ἐμβάσιν*] pleraeque feminae soleas manu tenent [7]), haec vero — ut mulier II [8]) — iam induit, nunc autem ceteris risum movet trepidans et lentius tamen procedens, cum natent eius pedes in calceis virilibus [9]).

48 sq. „Quamquam sola ea est quae per otium a marito abire posse videatur" sive: „quamquam eam solam otio affluere ferunt si sine marito foras prodire velit." Smicythionem — quisquis fuit — ob uxorem parum sedulo custoditam famosum fuisse ex his verbis discimus, iocandi autem occasionem praebet vox ambigua *σχολή otium* [10]): peccandi libertate qualibet istam mulierculam frui ferebat rumor, cui *σχολῇ* ludicre nunc opponitur insolita eius *σπουδή*. — In scholio perperam „*κατὰ σχολήν*" redditur adverbio *μόλις*. Id dicebatur „*σχολῇ*" [11]), sed apud nostrum *σχολῇ* non reperitur.

49. *Γευσιστράτην*] aptum cauponae est nomen a *gustando* ductum.

50. *τὴν λαμπάδα*] *lucernas* habent ceterae mulieres [12]), ut pueri in Vespis [13]); quae domi iis erant praesto. *Geusistrate* vero, quasi pompam sollemnem esset actura [14]), e mariti taberna detraxit unam e *facibus*, quas ille venales habebat, ut assolebant caupones [15]). Cuius lumen clarius aliquanto fuisse quam ellychniorum, etiamsi *τῶν παχέων ἐνθεῖεν* mulieres, facile nobis fingimus.

---

[1]) Cf. Ach. 801 Ran. 545 (Plat. fr. 174[14]), etiamne infra vs. 606? — [2]) Lys. 235. — [3]) Vid. ad Eq. 449. — [4]) Vid. Collitz. 5008. — [5]) Clem. Alex. Protrept. § 48 (p. 42 Pott.). — [6]) Vid. ad Eq. 794 Nub. 1001. — [7]) Vid. vs. 269. — [8]) Vs. 36. — [9]) Sic Georgiewski apud Sobolewskium Praep. p. 131. — [10]) Ach. 409 Nub. 221 Thesm. 376 Plut. 282. Recte Brunck. — [11]) Soph. Ant. 390 Plat. Protag. 330*e* Rep. 354*c* etc. — [12]) Vid. vs. 1 et 27. — [13]) Vesp. 230 sqq. — [14]) Thesm. 101, 917 etc. — [15]) Lys. I § 24 Nicostrat. fr. 22; cf. Nub. 614.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ τὴν Φιλοδωρήτου γε καὶ Χαιρητάδου
ὁρῶ προσιούσας καὶ ἑτέρας πολλὰς πάνυ
γυναῖκας, ὅ τι πέρ ἐστ' ὄφελος ἐν τῇ πόλει.

ΓΥΝΗ Α.

καὶ πάνυ ταλαιπώρως ἔγωγ', ὦ φιλτάτη,
ἐκδρᾶσα παρέδυν. ὁ γὰρ ἀνὴρ τὴν νύχθ' ὅλην
ἔβηττε, τριχίδων ἑσπέρας ἐμπλήμενος.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

κάθησθε τοίνυν, ὡς ἂν ἀνέρωμαι ταδὶ
ὑμᾶς, ἐπειδὴ ξυλλελεγμένας ὁρῶ,
ὅσα Σκίροις ἔδοξεν εἰ δεδράκατε.

ΓΥΝΗ Α.

ἔγωγε! πρῶτον μέν γ' ἔχω τὰς μασχάλας
λόχμης δασυτέρας, καθάπερ ἦν ξυγκείμενον·
ἔπειθ', ὁπόθ' ἀνὴρ εἰς ἀγορὰν οἴχοιτό μου.

51—53. Uni (Praxagorae Γ) tribuit R; versum 51 praecedenti personae continuat Ald.

51. γε Meineke] τε R.

54—56. Post vs. 48 collocat Meineke. *An post vs. 41 sunt inserendi?

57. ἂν ἀνέρωμαι Dawes] ἀνείρωμαι R, ἂν εἴρωμαι Γ. || ταδὶ] τάδε R.

62. ὁπόθ' ἀνὴρ] ὁπόθ' ἁνὴρ R, ὁπότ' ἀνὴρ Γ. Gliscens hic et infra vs. 877 depre-

---

51. Post alterum καὶ articulus τὴν neglegentius est omissus [1].

53. ὅ τι πέρ ἐστ' ὄφελος] i. q.: πάσας ὅσπερ ἐστί τι ὄφελος [2]. Item apud Xenophontem: παμπληθεῖς ἀπέκτειναν ἀνθρώπους καὶ ὅ τι περ ὄφελος ἦν τοῦ στρατεύματος [3].

56. ἔβηττε τριχίδων … ἐμπλήμενος] *oppletus* [4]) cena nimis ampla, ut olim Philocleon [5]. Suavis est homo in scholiis perhibens proprium id esse ταῖς τριχίσι sive *pisciculis* [6], ut *tussim* excitent. Rectius opinor eo fere sensu quo ἐρυγγάνειν nunc βήττειν acceperis.

58. ξυλλελεγμένας] e magistratuum et praeconum verbis conceptis desumtum habet priscum perfectum -λέλεγμαι, ut infra -λέλημμαι [7]. In vita communi dicebant ξυνειλέχθαι [8].

59. ὅσα Σκίροις ἔδοξεν] eadem verba quae supra [9].

60 sq. Rei causa apparet infra [10]. Inde a Sciris ἀπαράτιλτοί εἰσιν αἱ γυναῖκες [11].

61. λόχμης] eadem comparatio est in Lysistrata [12].

62—64. *Rure* habitat quae nunc loquitur mulier aliaeque multae ex iis

---

[1]) Item Thesm. 491 Ran. 773. — [2]) Vid. Plut. 1152. — [3]) Xen. Hell. V 3 § 6. — [4]) Vid. ad Eq. 935. — [5]) Vid. ad Vesp. 1127. — [6]) Vid. ad Eq. 645. — [7]) Vid. vs. 1090. — [8]) Vid. Av. 294. — [9]) Vid. vs. 18. — [10]) Vs. 266 sq. — [11]) Cf. Ran. 516. — [12]) Lys. 800.

ἀλειψαμένη τὸ σῶμ' ὅλον δι' ἡμέρας
ἐχραινόμην ἑστῶσα πρὸς τὸν ἥλιον.

ΓΥΝΗ Β.

καὶ ἔγωγε! τὸ ξυρὸν δέ γ' ἐκ τῆς οἰκίας
ἔρριψα πρῶτον, ἵνα δασυνθείην ὅλη,
καὶ μηδὲν εἴην ἔτι γυναικὶ προσφερής.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἔχετε δὲ τοὺς πώγωνας, οὓς εἴρητ' ἔχειν
πάσαισιν ἡμῖν ὁπότε συλλεγοίμεθα;

ΓΥΝΗ Α.

(barbam quam manu tenet ostentans:)
νὴ τὴν Ἑκάτην, καλόν γ' ἔγωγε τουτονί.

ΓΥΝΗ Β.

καὶ ἔγωγ' Ἐπικράτους οὐκ ὀλίγῳ καλλίονα.

---

henditur vitium, quod passim in eiusmodi locos irrepsit (vid. ad vs. 119). || ἀγορὰν] τὸν ἀγρὸν vHerwerden (coll. Pac. 1318), sed vid. vs. 281 et comment. || μου] μοι mavult vVelsen.

64. ἐχραινόμην Bergk coll. Phrynicho Bekk. Anecd. p. 72] ἐχλιαινόμην R (ι, vid. Ach. 976 Lys. 386).

65. δέ γ'] γὰρ Meineke, sed vid. comment.

66. πρῶτον] πρῴην Meineke; at *dudum* (πάλαι) potius quam *nuper* expectatur.

69. ἡμῖν Γ] ὑμῖν R.

70. καλόν γ' R] καλὸν Γ, τὸν καλὸν Dawes.

---

quae confluxerunt [1]); nam et nunc, ut olim, ἐν τοῖς — vel potius ἐν ταῖς — γεωργοῖς πᾶν τὸ πρᾶγμά ἐστιν [2]). Urbem quoties visebat eius maritus ubi fruges lanamve venderet [3]), illa operam dabat ut ad solem nigresceret, quoniam λευκῶν ἀνδρῶν οὐδὲν ὄφελος [4]), nedum λευκαὶ γυναῖκες reipublicae prodesse possint. Non tamen brevi temporis spatio potuit corrigi id quod per totam vitam fuisset peccatum, itaque *sepius* glabris et pallidis similes ipsae iam sibi videntur mulieres [5]), pro *sutoribus* in tabernarum umbra degentibus habentur a veris viris [6]).

63. δι' ἡμέρας] *per totum diem* [7]).

64. Sic apud Lucianum perhibet Iuppiter multos iam sutores ef fabros scipione peraque sumtis καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸν ἥλιον — i. e. *solis radiis expositos* [8]) — εἰς τὸ Αἰθιοπικὸν ἐπιχράναντας pro philosophis se gerere [9]).

65 sq. *Novaculam autem ne toleravi quidem intus.* Quo magis hirsuta fierem, nihil reliqui intentatum: nedum pilos, quos ipsa praebebat natura, arte abstulerim! — Novacula mulierum, non virorum, erat instrumentum [10]).

71. *Epicrate pulcriorem barbam* sibi

---

[1]) Vid. vs. 243, 278—281, 300. — [2]) Cf. Eq. 805 Pac. 511. — [3]) Cf. Ran. 1350. — [4]) Vid. ad Ran. 1092 Lys. 80—82. — [5]) Vs. 126 sq.; cf. etiam vs. 554 (?). — [6]) Vs. 385—387. — [7]) Vid. ad Nub. 1053. — [8]) Vid. ad Nub. 198. — [9]) Lucian. XLVII § 6. — [10]) Vid. ad Thesm. 218.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.
(ad ceteras:)

ὑμεῖς δὲ τί φατέ;

(Nutu affirmant omnes.)

ΓΥΝΗ Α.

φασί· κατανεύουσι γάρ.

72. κατανεύουσι γάρ Γ] κατανεῦσι γ' οὖν R (litterae ου loco motae).

esse ait haec mulier, comparatione usa compendiaria [1]). Saepius de ingenti Epicratis barba iocati sunt aequales, et voce cothurnata „ἄναξ ὑπήνης...σακεσφόρος" dicebatur ille apud Platonem comicum [2]), qui in eum eiusque sodales scripsit *Legatos* fabulam. Gratia et auctoritate apud populum plurimum valebat, fuit enim inter eos qui anno 403 restituerunt imperium populare et multis videbatur „vir gravis et probus et patriae saluti invigilans", ut Demosthenis verbis utar [3]). Sed cum exarsit bellum Corinthiacum, fuere qui per Timocratem Rhodium corruptum perhiberent [4]); non tamen Xenophon eum commemorat, ubi recenset nomina eorum quibus Timocrates pecuniam dederit, verissimum autem est quod addit Xenophon, opus non fuisse auro Persico ut ad foedus adversus Spartam ineundum permoverentur Athenienses [5]). Constat vero Epicratem legatum Susa missum et a rege honorificentissime cum ceteris legatis exceptum esse; qua de re haec leguntur apud Plutarchum: „Ἐπικράτους...τοῦ σακεσφόρου [6]) μήτ' ἀρνουμένου δῶρα δέξασθαι παρὰ βασιλέως ψήφισμά τε γράψειν [7]) φάσκοντος ἀντὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων χειροτονεῖσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἐννέα πρέσβεις πρὸς βασιλέα τῶν δημοτικῶν καὶ πενήτων, ὅπως λαμβάνοντες εὐπορῶσιν, ἐγέλασεν ὁ δῆμος" [8]). Quae sive revera aliquando in populi concione iocatus est Epicrates, sive e Platonis comoedia fluxere, quod propter ludicrum epitheton σακεσφόρον suspicetur quispiam [9]), id quidem videmus *flagitii* Epicratem apud Plutarchum non insimulari; nam aliud est legatum a rege dona accipere honoris causa et more Persico, aliud pecunia barbara corruptum legationem male gerere. Itaque non est quod miremur incolumem evasisse teste Hegesandro IIi ante C. n. saeculi scriptore [10]): — in ius non est vocatus, opinor, neque potuit vocari. Brevi ante fabulam nostram scenae commissam Spartam legatus est missus, unde redux pacem iam suadebat [11]), et paucis mensibus post commendavit „pacem Antalcidae", id est: pacem a rege Persarum hoc tempore primum propositam, quae postmodo, cum rata esset facta, pax Antalcidae est dicta ab historiarum scriptoribus [12]); quam ob causam dein accusatus et damnatus in exilium abiit [13]). Idemne sit is in quem Lysias orationem scripsit aut scripsisse fingitur — nam sunt qui spuriam ducant — non liquet [14]). Si est, saepius in ius vocatum sed semel et iterum absolutum statuamus necesse [15]).

---

1) Vid. ad Vesp. 1032 Lys. 1179. — 2) Plat. fr. 122 in schol. h. l. allatum; cf. Harpocr. s. v. Ἐπικράτης. — 3) Demosth. XIX § 277. — 4) Vid. Pausan. III 9. — 5) Xen. Hell. III 5 § 2. — 6) Sic Palmerius pro σκευοφόρου. — 7) Sic Reiske pro γράφειν. — 8) Plut. Pelopid. 30. — 9) Cf. Naber Mnemos. 1899 p. 203 et similis iocus Aristophanis Vesp. 706 sqq. — 10) Apud Athen. 251 *a*. — 11) Vid. Prolegom. p. XIX—XXI. — 12) Vid. Philochorus ibid., schol. ad Aristid. Panath. I p. 283. — 13) Vid. Philochorus l. l., Demosth. l. l. (XIX) § 276—280. — 14) Lys. XXVII; cf. Blass Beredsamk. I p. 452 sqq. — 15) Sic Bergk, qui vid. Comment. de Rel. p. 389—393.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ μὴν τά γ' ἄλλ' ὑμῖν ὁρῶ πεπραγμένα·
λακωνικὰς γὰρ ἔχετε καὶ βακτηρίας,
καὶ θαἰμάτια τἀνδρεῖα, καθάπερ εἴπομεν.

ΓΥΝΗ Α.

(baculum ingentem promens:)

ἔγωγέ τοι τὸ σκύταλον ἐξηνεγκάμην
τὸ τοῦ Λαμίου τουτὶ καθεύδοντος λάθρα.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν' ᾧπερ <λέγων διερεί>δεται;

---

75. τἀνδρεῖα] in margine habet R postmodo additum.
78. *τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν' ᾧπερ <λέγων διερεί>δεται] τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο· τῶν σκυτάλων ὧν

---

74. ἔχετε] *vobiscum habetis.* Pleraeque calceos vestesve viriles nondum induerunt [1]).

— βακτηρίας] recordamur Sosiae in somno cernentis „προβάτια βακτηρίας ἔχοντα καὶ τριβώνια" in Pnyce congregata [2]).

76—78. Baculum praegrandem, quales adamabant οἱ λακωνίζοντες [3]), non scipionem leviorem, attulit uxor *Lamii*, quisquis fuit ille; nam aliunde non est cognitus [4]). Clava igitur Lamii nuper risum moverat; textum autem traditum nisi infeliciter tentavi, nam micamus in tenebris [5]), Lamius ferebatur ingenti baculo indecore uti cum verba faceret coram populo, quemadmodum Cleonem praecinctum [6]), Cleophontem ebrium [7]) in suggestu dicere, Syracosium caniculae instar latrantem illic circumcursare [8]) contenderunt qui a parte stabant contraria. Est autem διερείδεσθαι *suffulciri* [9]), et apud Ephippum comicum describitur iuvenis philosophus e schola Platonis ita verba faciens [10]). — Lamius πένης καὶ ἀπὸ ξυλοφορίας ζῶν dicitur in scholio R; quas meras nugas duco. In scholiis *Γ* δεσμοφύλακα eum perhibet aliquis, sed hanc quoque nullius pretii duco notitiam, utpote e prava lectione „τὸν δήμιον" natam [11]). Melioris sunt notae quae in schol. *Γ* sequuntur, misere tamen depravata: „ἀρσενικῶς δὲ Λαμίαν. ὑπὲρ ἧς „ὁ Φερεκράτης λέγει ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δρά„ματι ὅτι σκυτάλην ἔχουσα ἐπέρδετο." Quae sic fere corrigenda esse vidit Meineke: „ἀρσενικῶς δὲ <Λ ά μ ι ο ν [12]). λ έ γ ο υ σ ι δὲ καὶ θ η λ υ κ ῶ ς> Λαμίαν, περὶ ἧς ὁ Κράτης λέγει κτέ.". Praeterea, ne Crateti comico plane absurda imputentur, post „δράματι" sententia videtur claudenda: „λέγει ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι". Dein sequuntur stolidi hominis haec verba: „ὅτι σκυτάλην ἔχουσα [ἔχων?] ἐπέρδετο." Aliena autem hinc est fabulosa illa Lamia [13]), quam non poetae iocus sed recentiorum grammaticorum male sana sedulitas huc traxit, inani nominum similitudine pellectorum.

---

[1]) Vid. vs. 269 et ad vs. 47. — [2]) Vid. Vesp. 33. — [3]) Vid. Av. 1283. — [4]) Nomen *Lamius* legitur in tribus inscriptionibus aetatis recentioris (Kirchner Prosopogr. 8984—8986). — [5]) Vid. annot. crit. — [6]) Vid. [Ar.] Rep. Ath. c. 28 § 3. — [7]) Vid. ibid. c. 34. — [8]) Eupol. fr. 207. — [9]) Vid. vs. 150, et cf. ἐπερείδεσθαι vs. 277. — [10]) Ephipp. fr. 14[11]. — [11]) Recte sic Bothe. — [12]) Λαμίαν scribebat Meineke; equidem Λάμιον dedi, quoniam hanc fuisse nominis masculini formam e lapidibus iam constat. — [13]) De qua vid. Vesp. 1177.

ΓΥΝΗ Β.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρ', ἐπιτήδειός γ' ἂν ἦν,
τὴν τοῦ Πανόπτου διφθέραν ἐνημμένος
εἴπερ τις ἄλλος βουκολεῖν ... τὸ δήμιον.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' ἄγεθ', ὅπως καὶ τἀπὶ τούτοις δράσομεν,
ἕως ἔτ' ἐστὶ τἄστρα κατὰ τὸν οὐρανόν·

πέρδεται R, pro *ἐκεῖνο* apud Suidam est *ἐκείνων*. Nihil est *πέρδεσθαι σκύταλον* (-*λα*) vel *σκυτάλῳ*. Correctionem e versu 150 petendam ratus scripsi quod vides, conferens praeterea Eq. 1012: „(*τὸν χρησμὸν*) *ἐκεῖνον ᾧπερ ἥδομαι*." Dativum ᾧ suaserat Bothe, qui etiam *τὸ σκύταλον* scripsit, recte opinor, nisi quod interpreti id deinde erat reddendum; nam vitium sic natum arbitror: *τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο ᾧπερ* .... *δεται* (supra: *τὸ σκύταλον*).

81. *ἄλλος* R] om. *Γ*. || *τὸ* Bothe] *τὸν* R schol. || *δήμιον Γ*] *δημήμιον* R; vVelsen *τὴν Δημιώ* („*il Popol-Io*" Franchetti).

82—87. Post vs. 104 collocat Bergk, cui assensus Meineke praeterea post 81 unum versum intercidisse suspicatur; vVelsen sic disposuit: 88—94, 82—85, 95—97, 86 sq., 98 sqq. (partim Anzium secutus). Mihi locus neque turbatus neque lacunosus videtur (cf. ann. crit. ad vs. 86).

82. *γυνή* praescripsit corrector R. || *ἀλλ' ἄγεθ'* Dindorf] *γεθ'* R, *λέγεθ' Γ*. Consulto omissas esse litteras *αλλ*(*α*) a librario qui „*ἄλλ*(*η γυνή*)" eas interpretaretur, suspicatur Blaydes.

83. *ἐστὶ τἄστρα* Cobet] *ἐστὶν ἄστρα* R.

79—81. *Nae si accederet pellis Argi, aptus foret si quis alius qui pasceret ... plebeculam.* — Clarum aliquod signum vel tabula picta [1]), Io ab Argo custoditam referens, videtur respici. E verbis obscuris scholii *Γ*: „*ἀναφέρει δὲ τοῦτον ἐπὶ τὸν παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἰνάχῳ Ἄργον*" fortasse efficiendum est grammaticum aliquem, cuius nomen post *τοῦτο*(*ν*) interciderit, perhibuisse Sophoclis Inachum nunc tangi. Sed quisquis id putavit, credibile non est e satyrico illo dramate, quod minime tunc erat novum, Aristophanem duxisse Argum eiusve pellem pastoriciam [2]), quae haud sane fuit ignobilis; nam tauri qui Arcadiam olim vastabat a se interemti exuviis *ἐνημμένος* sive amictus [3]) fuit priscus hic Argi urbis deus eponymus [4]), et in artis operibus superstitibus etiamnunc conspicitur. — Verbum *βουκολεῖν ductandi* nunc sensu usurpatur [5]).

82. *ἀλλ' ἄγεθ' ὅπως*] *curate ut* ... [6]).

— *τἀπὶ τούτοις*] *id quod rei consentaneum est* [7]).

83 sq. Concionem hodie fore Praxagora et aliunde scire potuit et ex ipso marito audivit [8]). Ex eodem opinor cognitum habet *τὸ πρόγραμμα*, quo res in illa concione agendae ante dies quinque more solito fuere promulgatae [9]). Nempe *μέλλουσιν οἱ πρυτάνεις περὶ σωτηρίας τῆς*

---

[1]) Cf. Ach. 992 Lys. 678 Plut. 385. — [2]) Vid. ad Nub. 72. — [3]) Vid. ad Ran. 430. — [4]) Apollodor. II 1 § 2, 2. — [5]) Vid. ad Vesp. 10 et de ipsa re Vesp. 33—35. — [6]) Vid. ad Nub. 489. — [7]) Vid. ad Av. 1163. — [8]) Vid. vs. 551 sq. — [9]) Bekk. Anecd. p. 296 s. v. *πρόπεμπτα*, [Ar.] Rep. Ath. 43 § 3 et 44 § 3.

ἡ ἐκκλησία δ', εἰς ἣν παρεσκευάσμεθα
ἡμεῖς βαδίζειν, ἐξ ἕω γενήσεται.

ΓΥΝΗ Α.

νὴ τὸν Δί' ὥστε δεῖ προκαταλαβεῖν ἕδρας
ὑπὸ τῷ λίθῳ, τῶν πρυτάνεων καταντικρύ.

ΓΥΝΗ Β.

(calathum et colum ostentans:)

ταυτί γέ τοι, νὴ τὸν Δί', ἐφερόμην, ἵνα
πληρουμένης ξαίνοιμι τῆς ἐκκλησίας.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πληρουμένης, τάλαινα;

ΓΥΝΗ Β.

νὴ τὴν Ἄρτεμιν,
ἔγωγε. τί γὰρ ἂν χεῖρον ἀκροῴμην ἅμα
ξαίνουσα; γυμνὰ δ' ἐστί μοι τὰ παιδία.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἰδού γέ σε ξαίνουσαν, ἣν τοῦ σώματος

---

86 sq. Paragraphum ante vs. 86 habet R, Praxagorae continuat Ald. (cf. Vesp. 134).

86. **προκαταλαβεῖν*] *σε' κατ.* R, *με κατ.* Bergk, *γε κατ.* Meineke, *ὥστ' ἐκεῖ γε κατ.* Blaydes (coll. vs. 108). Correxi ut apte possent subiungi vs. 88 sq., inter quos nullam cum vs. 86 sq. in textu tradito intercedere necessitudinem recte observavit vHerwerden (post vs. 87 Praxagorae dictum aliquod intercidisse ratus).

88. *ἄλλη* praescripsit corrector R. || *ταυτί γε*] *ἔγωγε* Elmsley.

91. *ἅμα* Dobree] *ἄρα* R.

93—101. Ante versus 93 et 95 paragraphos habet R, Dobree autem vs. 95—97 tribuit Mulieri (I vel II); sed versum 98 ei qui proximum dixit recte in R con-

---

πόλεως γνώμας προθεῖναι τήμερον [1]), lex autem *μηδὲν* iubet *ἀπροβούλευτον εἰς ἐκκλησίαν εἰσφέρεσθαι* [2]).

87. *ὑπὸ τῷ λίθῳ*] i. e. *τῷ βήματι* [3]).

88 sq. Huic mulieri consilium quantocius Pnycem occupandi non placet, nam temporis parca — utpote materfamilias negotiorum domesticorum satagens — quae ad lanam faciendam opus sunt huc secum attulit, in mulierum conciliabulo remansura videlicet dum impleatur Pnyx, neque prius illuc abitura quam in eo sit ut concio populi incipiat.

88. *ἐφερόμην*] *mecum habebam, huc afferebam.* Imperfecto ideo utitur quod irritum futurum sit consilium, si statim iam Pnyx sit petenda [4]).

91. *ἀκροῴμην*] mente adde: *ὑμῶν.* Colum et calathum non in Pnycem delaturam quivis intellegit.

93. *ἰδού γε*] irridentis vox [5]).

---

[1]) Vs. 396 sq. — [2]) Plut. Solon. 19 [Ar.] Rep. Ath. 45 § 4. — [3]) Vid. ad Eq. 956. — [4]) Vid. ad Nub. 57. — Vid. ad Ran. 1205.

οὐδὲν παραφῆναι τοῖς καθημένοις ἔδει!
οὐκοῦν καλά γ' ἂν πάθοιμεν, εἰ πλήρης τύχοι
ὁ δῆμος ὤν, καὶ ἔπειθ' ὑπερβαίνουσά τις
ἀναβαλλομένη δείξειε τὸν... Φορμίσιον.
ἢν δ' ἐγκαθεζώμεσθα πρότεραι, λήσομεν
ξυστειλάμεναι θαἰμάτια. τὸν πώγωνα δὲ
ὅταν καθῶμεν, ὃν περιδησόμεσθ' ἐκεῖ,
τίς οὐκ ἂν ἡμᾶς ἄνδρας ἡγήσαιθ' ὁρῶν;

ΓΥΝΗ Α.

Ἀγύρριος γοῦν τὸν Προνόμου πώγων' ἔχων

---

tinuari docet particula *δέ*, pro qua *ἀλλά* dicendum esset si alteri mulieri nunc obloqueretur altera. Ergo aut Praxagorae continuandi sunt vs. 93—101, aut Mulieri I dandi vs. 93 sq., Praxagorae 95—101.

98. *ἐγκαθεζώμεσθα*] *ἐκαθεζόμεθα Γ*, *ἐγκαθιζώμεσθα* R.

99. Omisit R, in margine superiore addidit corrector. || *δὲ* Blaydes] *τε* R.

101. *ὁρῶν*] *ὁρᾶν* Cobet, sed vulgatam satis defendi locis qualis est Ach. 77 observat vHerwerden.

---

95. *καλά γ' ἂν πάθοιμεν*] *praeclare scilicet sic nobiscum ageretur!* [1]). Item infra *χαρίεντά γε* [2]).

95—97. *εἰ... ὑπερβαίνουσά τις | ἀναβαλλομένη δείξειε...*] *si pleni iam essent civium ordines et femina aliqua* (i. e. *tu*) *subsellia transscendens ostenderet... Hirtium!* — Parataxeos exemplum luculentum [3]).

97. *Φορμίσιον*] Epicratis hunc sodalem *δασύν τινα* fuisse apparet [4]).

98. *ἐγκαθεζώμεσθα*] idem verbum quod supra [5]).

98 sq. *λήσομεν | ξυστειλάμεναι θαἰμάτια*] *vestes,* quae sedilia occupantibus molestae fuerint, *decore denuo componere poterimus nemine advertente* [6]).

100. Quoniam mox iubentur mulieres barbis se ornare priusquam in Pnycem abeant [7]), apparet Praxagoram dicere velle: *cum demittemus barbas, quas mento circumligatas illic habebimus.*

102 sq. *Agyrrhius certe postquam Pronomi barbam mutuam sumsit, nemine contra dicente illic versatur; et mulier tamen fuit olim.* Simillimis verbis Pamphilum quendam in concione populi aliquando usum ait Aeschines: „*o cives,* „*vir et femina compilarunt aerarium* „*publicum; ὁ μὲν ἀνήρ ἐστιν Ἡγήσανδρος* „*ἐκεῖνος νυνί, πρότερον δὲ ἦν καὶ αὐτὸς* „*Λεωδάμαντος γυνή· ἡ δὲ γυνὴ Τίμαρχος* „*οὑτοσί*" [8]). — Ad verbum *λέληθε* mente suppleri potest: „*γυνὴ ὤν*" [9]), et conferendi sunt loci ubi *παύειν τινά* dicitur non addita re cuius fiat finis [10]). De *Agyrrhio*, qui magnas his annis in civitate gessit partes, plura dicentur infra [11]); noster locus docet et ipsum et *Pronomum* bene barbatos fuisse. Tibicinem

---

[1]) Vid. ad Nub. 234. — [2]) Vs. 190, 794; vid. ad Av. 1401. Nos: *het zou wat moois zijn!* — [3]) Vid. ad Lys. 700—704. — [4]) Vid. de eo ad Ran. 965. — [5]) Vs. 23. — [6]) Vid. ad Lys. 1042. — [7]) Vs. 273. — [8]) Aeschin. I § 110 sq. — [9]) Vert.: *het loopt niet in het oog, wordt niet opgemerkt.* — [10]) Vid. ad Eq. 330. — [11]) Vs. 183 sqq.; vid. ad Plut. 176 et Proleg. Plut. p. XVI sq.

λέληθε· καίτοι πρότερον ἦν οὗτος γυνή.
νυνὶ δ', ὁρᾷς, πράττει τὰ μέγιστ' ἐν τῇ πόλει.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τούτου γέ τοι, νὴ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν,
τόλμημα τολμῶμεν τοσοῦτον οὕνεκα,
ἤν πως παραλαβεῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα
δυνώμεθ', ὥστ' ἀγαθόν τι πρᾶξαι τὴν πόλιν.
νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν οὔτ' ἐλαύνομεν.

ΓΥΝΗ Α.

„καὶ πῶς γυναικῶν θηλύφρων ξυνουσία

---

103. *οὗτος*] *χοὖτος* vVelsen.

105. *τοι, νὴ*] *τοίνυν* Bothe, *τοι δὴ* Blaydes (coll. Ran. 1047), sed accusativus temporis hinc alienus, dicendum enim esset: *τῆς ἐπιούσης ἡμέρας* (vel *τῇ -σῃ -ρᾳ*) *τολμήσομεν κτέ.*; vVelsen *νὴ τὴν ἐπιοῦσαν νῦν Ἕω.*

107. *τὰ πράγματα*] *τὰς ἡνίας* Cobet coll. vs. 466 et Eq. 1109; vid. tamen Eq. 130.

---

hunc vocat scholiasta; qui si verum divinavit, — nam mera haec videtur coniectura hominis qui aliunde cognitum haberet Pronomum clarum tibicinem, Alcibiadis praeceptorem [1]), — eum tibicinem qui nunc in theatro adest significari sumamus licet. E lapidibus complures huius nominis tibicines sunt cogniti, quorum unus commemoratur in inscriptione anni 334 [2]).

104. *ὁρᾷς*] frequens interiectio [3]).

— *πράττει τὰ μέγιστα ἐν τῇ πόλει*] sic de Diitrephe *νεοπλούτῳ* alibi: *μεγάλα πράττει καὶ ἐστι νυνὶ ξουθὸς ἱππαλεκτρυών* [4]).

105. *τούτου...οὕνεκα*] *Agyrrhium* dicit. Qui nisi rempublicam pessumdaret, mulierculae nihil huiuscemodi in se recepissent unquam.

— *τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν*] iurat *per diem appropinquantem*, — nam dum conveniunt et colloquuntur, alluxit, — quippe quo suam ipsiusque patriae salutem in aleam sint daturae.

107. *An forte* [5]) *rerum potiri* [6]) *possimus.*

108. *ὥστε — πόλιν*] *ita ut etiam boni quid* — post mala plurima — *civitati eveniat.*

109. Navigantibus nihil optatius quam vento secundo uti; proverbiali autem locutione „*δεύτερος πλοῦς*" dicebatur „*ἢν ἀποτύχῃ τις οὐρίου, κώπαισι πλεῖν*" [7]). Qui vero neque vento neque remis feruntur [8]), nihil omnino proficiunt [9]). Non imitatur comicus versum qui in scholiis — sed omittit codex R — affertur: „*ἢν ἀργύριον ᾖ, πάντα θεῖ καὶ ἐλαύνεται*" [10]) sed is qui illa verba scripsit respexit dictum proverbiale e nautarum lingua desumtum: „*οὔτε θεῖν οὔτε ἐλαύνειν*", quocum „*οὔτε νεῖν οὔτε γράμματα*" et similia possunt conferri.

110 sq.[a] E tragoedia haec esse desumta quivis videt, vidit etiam scho-

---

[1]) Vid. Pausan. IV 27 IX 12 Athen. 184*d*, 631*e*. — [2]) Vid. CIG. n⁰ 215 et Boeckh ad n⁰ 225. — [3]) Vid. ad Ran. 1234. — [4]) Av. 800. — [5]) Vid. ad Ran. 175. — [6]) Vid. ad Eq. 130. — [7]) Menandr. fr. 241; cf. Xen. Hell. VI 2 § 29. — [8]) Cf. Cic. pro Flacc. 14. — [9]) Cf. Lys. 550 Ran. 1001. — [10]) Sic correxit Bergler coll. Aristaen. I 14; apud Suidam s. v. *θεῖ* affertur: *ἀλλ' ὅταν ἀργύριον*, in scholiis h. l. *ὅκ' ἀργύριον*.

δημηγορήσει;“

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πολὺ μὲν οὖν ἄριστά που.
λέγουσι γὰρ καὶ τῶν νεανίσκων ὅσοι
πλεῖστα σποδοῦνται, δεινοτάτους εἶναι λέγειν·
ἡμῖν δ' ὑπάρχει τοῦτο κατὰ τύχην τινά.

ΓΥΝΗ Α.

οὐκ οἶδα· „δεινὸν δ' ἐστὶν ἡ μὴ ἐμπειρία.“

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὔκουν ἐπίτηδες ξυνελέγημεν ἐνθαδί,
ὅπως προμελετήσαιμεν ἀκεῖ δεῖ λέγειν;
οὐκ ἂν φθάνοις τὸ γένειον ἂν περιδουμένη,
ἄλλαι θ' ὅσαι λαλεῖν μεμελετήκασί τι.

---

115. *οὐκ*] *οἶδ'* vel *εὖ* Meineke. || *δ'* R] om. *Γ*.

116. *ἐνθαδί*] *ἐνθάδε* R.

117. *προμελετήσαιμεν* Kidd] *-σωμεν* R.

119. *ἅλλαι*] *ἄλλαι* R. Etiam vs. 201, 204, 362 (bis), 367, 391, 672, 811 in codd. sic neglectus est articulus; vid. praeterea ad vs. 62. || **τι*] *που* R. Dubitavi aliquantisper an servari posset particula tradita, si ita distingueretur versus: „*ἄλλαι θ' ὅσαι. λαλεῖν μεμελετήκασί που;*" Sic tamen 2a potius persona requirebatur. Non omnes mulieres, sed eas solas quae verba facturae sint, barbas nunc sibi alligare iuberi apparet coll. vs. 273.

---

liasta, sed fontem nominare non potuit, certe non nominavit. Mentis commotae indicia sunt particula *καί* [1]) et tempus futurum [2]).

112 sq. Saepius respicitur ludicrum hoc dicterium [3]).

113. *σποδοῦνται*] transfertur verbum [4]).

114. *ὑπάρχει*] id quod alibi *πρόσεστι* [5]). — *κατὰ τύχην τινά*] cf. locutio *κατὰ θεόν* [6]), et — quod non causam sed eventum rei spectat — *καλῶς, κάλλιστα* [7]). Etiam adverbii *πάντως* similis est usus [8]).

115. Dictionis ornatioris est „*ἡ μὴ ἐμπειρία*". Itaque hunc quoque versum tragoediae deberi apparet. Sic apud Euripidem leguntur: *διὰ ... οὐκ ἀπόδειξιν* [9]), *ἐν οὐ καιρῷ* [10]), apud Thucydidem: *διὰ ... τὴν οὐ περιτείχισιν* [11]) aliaque eiusmodi [12]).

116. *ἐπίτηδες*] *eo ipso consilio* [13]).

117. *προμελετήσαιμεν*] *meditaremur* et ipsius rei periculum faceremus [14]).

118. *οὐκ ἂν φθάνοις*] apud nostrum nonnisi in Pluto rėdit locutio [15]).

119. *λαλεῖν μεμελετήκασι*] verbo *λαλεῖν* Praxagora eum sensum tribuit quem Euripides Aristophaneus, cives „*λαλεῖν διδάξαι*" se glorians [16]). Veris viris non

---

[1]) Vid. ad Nub. 210. — [2]) Vid. ad Av. 369. — [3]) Vid. ad Nub. 1089. — [4]) Vid. ad Thesm. 492. — [5]) Eq. 217, ubi vid. — [6]) Eq. 147. — [7]) Vid. vs. 2. — [8]) Vid. ad Thesm. 851. — [9]) Eur. Hipp. 197. — [10]) Eur. Bacch. 1288. — [11]) Thucyd. III 95 § 2. — [12]) Vid. Thucyd. I 137 § 4 V 35 § 2, 50 § 4. — [13]) Vid. ad Vesp. 391. — [14]) Vid. ad Thesm. 1177. — [15]) Vid. ad Plut. 485. — [16]) Ran. 954, ubi vid.

ΓΥΝΗ Α.

τίς δ', ὦ μέλ', ἡμῶν οὐ λαλεῖν ἐπίσταται;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἴθι δὴ σὺ περιδοῦ, καὶ ταχέως ἀνὴρ γενοῦ·
ἐγὼ δὲ θεῖσα τὸν στέφανον περιδήσομαι
καὐτὴ μεθ' ὑμῶν, ἤν τί μοι δόξῃ λέγειν.

(Posita corona barbam sibi alligat, item mulieres I et II.)

ΓΥΝΗ Α.

δεῦρ', ὦ γλυκυτάτη Πραξαγόρα, σκέψαι, τάλαν·
οὐ καταγέλαστόν σοι τὸ πρᾶγμα φαίνεται;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πῶς καταγέλαστον;

ΓΥΝΗ Α.

ὥσπερ εἴ τις σηπίαις
πώγωνα περιδήσειεν ἐσταθευμέναις.

---

122. *τὸν στέφανον* Mehler] *τοὺς στεφάνους* R (cf. Plut. 1041).

125. *οὐ καταγέλαστόν σοι ...;* Cobet] *ὡς καὶ καταγέλαστον* R, *ὡς καταγέλαστον τοῦτο* Meineke; possis etiam: *ὡς καταγέλαστόν μοι ...!*

τὸ λαλεῖν sed *τὸ λέγειν* in laude ponitur, et qui *λαλεῖν ἄριστος* erat, idem *λέγειν ἀδύνατος* habebatur inter oratores publicos.

120. *ὦ μέλε*] etiam ad mulieres dicitur [1]), item mox *τάλαν* [2]). — Femina quaelibet est *λαλεῖν ἀρίστη* [3]). Ipsa de se mulier apud Plautum: *multum loquaces merito omnes habemur. | Nec mutam profecto repertam ullam esse hodie | dicunt mulierem* [4]). Et: *largiloquae extemplo sumus, plus loquimur quam sat est* [5]).

122 sq. *Corona aliquantisper deposita* — quam gerit utpote magistratus munere fungens [6]) — *et ipsa barbam mihi circumligabo; nam fortasse mihi quoque verba erunt facienda.* — Valet *ἤν ... δόξῃ si visum fuerit* [7]).

126. *πῶς*] *quomodo dicis?* [8]) = cur id dicis? qui fit ut ita dicas? [9]).

127. Risum mulierculae movet color barbarum nimis fuscarum a cute nimis pallida mire abhorrens; non enim gradatim, ut in barba genuina, a glabra parte genarum ad inferiorem, quae pilis est obsita, fit transitus. Quapropter perhibet sodalibus eum esse colorem quem *sepiis tostis* [10]), ita igitur tostis ut non sint *ἐξανθισμέναι*, sed albae manserint. Haud indignus qui conferatur est versus ex Aeschyli satyrico aliquo dramate desumtus, ubi porcellus dicitur *λευκὸς καὶ καλῶς ἀφηυμένος* [11]).

---

[1]) Cf. vs. 133, 245. — [2]) Vs. 124; vid. ad Lys. 56. — [3]) Vid. Eupol. fr. 95 de Phaeace et cf. Thesm. 393. — [4]) Plaut. Aul. II 1, 5. — [5]) Plaut. Cistell. I, 2, 2. — [6]) Vid. ad Nub. 624 sq. — [7]) Nos: *voor het geval dat ik wat mocht willen zeggen.* Vid. ad Ran. 175. — [8]) Nos: *hoezoo?* — [9]) Vid. ad Av. 278. — [10]) Cf. Ach. 1041. — [11]) Aesch. fr. 321.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(praeconem imitata:)

ὁ περιστίαρχος, περιφέρειν χρὴ τὴν ... γαλῆν. —

(Circumfertur hostia lustralis.)

πάριτ' εἰς τὸ πρόσθεν. — Ἀρίφραδες, παῦσαι λαλῶν.
κάθιζε παριών. — τίς ἀγορεύειν βούλεται;

ΓΥΝΗ Β.

(surgens:)

ἐγώ.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

περίθου δὴ τὸν στέφανον τύχῃ ἀγαθῇ.

---

128. χρὴ] χρῆν Cobet.

130. κάθιζε παριών] κάθιζ' ὁ παριών Meineke, in participio latere nomen proprium suspicantur Bergk Cobet, Blaydes coll. Ach. 43 sq. coniecit: πάριτ' εἰς τὸ πρόσθεν. (Ἀρίφραδες, παῦσαι λαλῶν, | κάθιζε) πάριτε. τίς κτέ. — Equidem mutandi causam non video (cf. comment.).

131—204. Prius Mulierem II, dein Mulierem I ad verba facienda assurgere sumsi; sic enim apte sibi respondent quae vs. 76—78 et quae vs. 150 dicuntur. Inversa ratione Mulieri I tribui solent vs. 131ª sqq., Mulieri II vs. 147ᵇ sqq.; quae postquam mutavi, Mulieri II tribuendi visi sunt vs. 189, 192ª, 204ª, non Mulieri I, ut assolet. In R solae sunt paragraphi.

---

128. Circumferri τὸ κάθαρμα iubet Praxagora. Idem Acharnensium initio fieri videmus, sed vero ibi *porcello*, non *mustela* domestica, quae mulierculis sola praesto fuit hostia, lustratur concio [1].

129. πάριτ' εἰς τὸ πρόσθεν] haec quoque e verbis conceptis [2].

130. *Ariphradem* quendam fingit Praxagora non considere, sed more suo cum vicinis etiam confabulari, quapropter „κάθιζε παριών" i. e. „πάριθι καθιῶν" [3]) eum increpat. Quem iuvenem fuisse mollem et effeminatum, ideoque inter mulieres nunc commemorari, fortasse e comici verbis potest effici; fortasse, inquam, nam fieri potuit ut revera ob loquacitatem ille famosus esset. Ariphradem aliquem ante annos triginta vellicabat comicus [4]), sed eundem intellegendum esse propter temporis rationem veri videtur dissimilius [5]).

— τίς ἀγορεύειν βούλεται;] in veris concionibus *praeconis* haec erat vox [6]). In qua permansit verbum obsoletum ἀγορεύειν [7]).

131. Qui coram populo verba est facturus, coronam sumit, personae publicae insigne [8]). Quem morem et nunc sequuntur mulieres, et in Thesmophoriazusis postquam praeco femina dixit: „τίς ἀγορεύειν βούλεται;" et una e mulieribus ad Euripidem accusandum surrexit, „περίθου νυν" praeco ait „τόνδε πρῶτον πρὶν λέγειν" et coronam ei praebet [9]).

— τύχῃ ἀγαθῇ] *quod bene vertat* [10]).

---

[1]) Vid. Ach. 43 sq. — [2]) Vid. ad Eq. 751. — [3]) De participii praes. hoc usu vid. ad Nub. 1213. — [4]) Eq. 1281 sqq. etc. — [5]) Etsi scholiasta id sumit. — [6]) Vid. Ach. 45 Aeschin. I § 23. — [7]) Vid. ad Nub. 1456 Vesp. 186. — [8]) Vid. ad Av. 463 sq. — [9]) Thesm. 379 sq. — [10]) Vid. ad Av. 435.

ΓΥΝΗ Β.

(prodit in medium et coronam sumtam capiti sibi imponit.)

ἰδού.

(Aliquantisper tacet.)

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(quid expectet mirata:)

λέγοις ἄν.

ΓΥΝΗ Β.

εἶτα πρὶν πιεῖν λέγω;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἰδού, „πιεῖν"!

ΓΥΝΗ Β.

τί γάρ, ὦ μέλ', ἐστεφανωσάμην;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἄπιθ' ἐκποδών· τοιαῦτ' ἂν ἡμᾶς εἰργάσω
καὶ ἐκεῖ.

ΓΥΝΗ Β.

τί δ'; οὐ πίνουσι καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἰδού γέ σοι, „πίνουσι"!

ΓΥΝΗ Β.

νὴ τὴν Ἄρτεμιν,
καὶ ταῦτά γ' εὔζωρον! τὰ γοῦν βουλεύματα
αὐτῶν, ὅσ' ἂν πράξωσιν ἐνθυμουμένοις,
ὥσπερ μεθυόντων ἐστὶ παραπεπληγμένα.

---

132. Expectantis est *ἰδού*: „*En sum parata.*" — „*Quin igitur incipis?*" rogat Praxagora; dein mulier: „*Siccine* [1]) *sicca?*" — Subiunctivum esse *λέγω* vix est quod observem [2]). Noti autem sunt ioci de mulierum temulentia [3]).

133 et 136. Nunc *ἰδού* est irridentis [4]), item verba „*πιεῖν*", „*πίνουσι*" iterata [5]).

133. Similis est error Euelpidis in Avibus, qui adspectis malluvio et corona „*δειπνήσειν μέλλομεν; ἢ τί;*" secum loquitur [6]).

— *ὦ μέλε*] item supra [7]).

137, 140, 142. *καὶ...γε*] *atque adeo* [8]).

138. *ἐνθυμουμένοις*] *si quis secum reputet.*

139. *παραπεπληγμένα*] in Lysistrata civis „*νήφοντες*" ait „*οὐχ ὑγιαίνομεν* cum in populi concione de republica deliberamus" [9]).

---

[1]) Vid. ad Nub. 226. — [2]) Cf. e. g. Thesm. 19. — [3]) Vid. Lys. 466 Thesm. 735. — [4]) Vid. ad Ran. 1205. — [5]) Vid. ad Av. 1233 sq. — [6]) Vid. Av. 464. — [7]) Vs. 120. — [8]) Vid. ad Ran. 49. — [9]) Lys. 1228.

καὶ νὴ Δία σπένδουσί γ᾽· ἢ τίνος χάριν
τοσαῦτ᾽ ἂν ηὔχοντ᾽, εἴπερ οἶνος μὴ παρῆν;
καὶ λοιδοροῦνταί γ᾽, ὥσπερ ἐμπεπωκότες·
καὶ τὸν παροινοῦντ᾽ ἐκφέρουσ᾽ οἱ τοξόται.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

σὺ μὲν βάδιζε καὶ κάθησ᾽· οὐδὲν γὰρ εἶ.

ΓΥΝΗ Β.

(coronam postquam posuit, secum mussitans:)

νὴ τὸν Δί᾽, ἦ μοι μὴ γεν...ειᾶν κρεῖττον ἦν!
δίψῃ γάρ, ὡς ἔοικ᾽, ἀφαναυθήσομαι.

(Considit.)

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἔσθ᾽ ἥτις ἑτέρα βούλεται λέγειν;

ΓΥΝΗ Α.

(surgens:)

ἐγώ.

141. *τοσαῦτ᾽ ἂν* GHermann] *τοσαῦτά γ᾽* R, *τοσαῦτ᾽* Γ. ‖ *ηὔχοντ᾽*] *εὔχοντο* R.
142. *ἐμπεπωκότες* Scaliger] *ἐκπεπωκότες* R, *ἐμπεπτωκότες* A, *ἐκπεπτωκότες* Γ.
146. *δίψῃ(ι)* Γ] *δίψει* R.

141. Iocandi materiem nunc praebent *εὐχαὶ καὶ ἀραὶ* publicae, quibus praeco initio singularum concionum invocabat numina patria et cives devovebat improbos [1]). In Thesmophoriazusis fabula comicus eas preces iocose est imitatus [2]).

143. *παροινοῦντα*] *per ebrietatem insolentius se gerentem*, *ὑβρίζοντα* [3]).

— *ἐκφέρουσ᾽ οἱ τοξόται*] verbum ioco adaptatum, non enim *ἔφερον* lictores homines importunos, sed *εἷλκον* [4]) — fortasse *ξυλλαβόντες εἷλκον* — *ἀπὸ τοῦ βήματος* [5]).

144. *βάδιζε*] lenius nunc loquitur [6]), mox vero post novum errorem irascens: „*ἄπερρε*" [7]).

— *οὐδὲν γὰρ εἶ*] penitus contemnentis vox [8]).

145 sq. *Satius erat edepol, barbam non sumsisse, si siti exarescam!* [9]) *στέφανον μὲν ἔχω, δίψῃ δ᾽ ἀπόλωλα!* [10]) Sic Bdelycleon ad summam rerum desperationem redactus: *νὴ Δί᾽, ἦ μοι κρεῖττον ἦν | τηρεῖν Σκιώνην ἀντὶ τούτου τοῦ πατρός!* [11]), et: *νὴ Δί᾽, ἦ μοι κρεῖττον ἐκστῆναι τὸ παράπαν τοῦ πατρὸς | μᾶλλον ἢ κακοῖς τοσούτοις ναυμαχεῖν ὁσημέραι* [12]). — Expectabant audientes non *γεν...ειᾶν* dicturam esse mulierculam, sed *γενέσθαι* [13]).

[1]) Aeschin. I § 23 Dinarch. I § 47 II § 16 Demosth. XIX § 70 XXIII § 97. — [2]) Thesm. 295 sqq. — [3]) Vid. ad Ach. 981. — [4]) Vid. vs. 258 sq. et ad vs. 261. — [5]) De re vid. ad Eq. 665. — [6]) Nostrum: *loop heen, va te promener.* — [7]) Vs. 169. Nostrum: *ruk in.* — [8]) Vid. ad Eq. 1243. — [9]) Vid. ad Eq. 394. — [10]) Vid. ad Eq. 534. — [11]) Vesp. 209 sq. — [12]) Vesp. 478 sq. — [13]) Verborum hunc lusum indicavit vHerwerden.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἴθι δὴ στεφανοῦ· καὶ γὰρ τὸ χρῆμ' ἐργαστέοι.
(Mulier in medium prodit coronamque sumit.)
ἄγε νυν ὅπως ἀνδριστὶ καὶ καλῶς ἐρεῖς,
διερεισαμένη τὸ σχῆμα τῇ βακτηρίᾳ.

ΓΥΝΗ Α.

(ingenti coniugis baculo suffulta:)
„ἐβουλόμην μὲν ἕτερον ἂν τῶν ἠθάδων
„λέγειν τὰ βέλτισθ', ἵν' ἐκαθήμην ἥσυχος·
„νῦν δ' οὐκ ἐάσω, κατά γε δύναμιν τὴν ἐμήν,

---

148. *ἐργαστέον] ἐργάζεται R, quod pro passivo haberi non sinit linguae indoles, neque si sineret, eiusmodi enuntiatum contextui aptum foret. Ceterum dubito an praeferam *ἀνυστέον.

150. διερεισαμένη Schäfer] -σμένη R, -δομένη Reiske. Aoristum legit qui adscripsit: „διαπηξαμένη".

151. ἕτερον ἂν R] ἂν τὸν ἕτερον A Γ, ἂν ἕτερον B non male (cf. Ran. 672).

152. ἵν' Γ] ἦν R (sed veri indicium servat littera ϑ praecedentis adiectivi).

153] *δύναμιν τὴν ἐμήν] τὴν ἐμὴν μίαν R. Pro μίαν Blaydes coniecit ἔτι, vVelsen τινας, sed praeterea inter se non concinere ἐᾶν verbum et locutionem κατά γε τὴν

---

148. τὸ χρῆμ' ἐργαστέον] si recte sic scribitur [1]), conferatur tragicorum illud: τοὔργόν ἐστ' ἐργαστέον [2]), similis autem vocis χρήματος usus est infra [3]). Corruptum est scholion: „τὸ πρᾶγμα ἀνύεται· λέγει δὲ ὅτι λοιπὸν πρωΐας ἐγένετο". Cuius prior pars traditae lectionis est interpretamentum, posterior videtur nata esse antequam textus est vitiatus et sic fere esse corrigenda: „λέγει δὲ ὅ<τι ὀλίγον ἔ>τι λοιπὸν <τῆς> πρωΐας ἐγένετο", ait *tempus matutinum paene praeteriisse.*

149. ἄγε νυν ὅπως] *iamque cura ut ...* [4]).

150. *Etiam habitu gestuque corporis viros imitata* [5]).

151. τῶν ἠθάδων] i. e. τῶν εἰωθότων [6]), quos dicit Demosthenes initio Philippicae I, cuius simillimum est exordium [7]).

152. ἵν' ἐκαθήμην] i. e.: οὕτω γὰρ ἂν ἐκαθήμην, vel (per parataxin): καὶ ἐκαθήμην ἄν [8]). Nota constructio [9]). Sic in Vespis Philocleon: „*vellem iste ne litteras quidem didicisset,* ἵνα μὴ κακουργῶν ξυνέγραφ' ἡμῖν τὸν λόγον" [10]), vel Hippolytus Euripideus: „χρῆν (*mulieribus*) ἄφθογγα ... ξυγκατοικίζειν δάκη | θηρῶν, ἵν' εἶχον μηδὲ προσφωνεῖν τινα" [11]). In dictione poetica etiam ὅπως sic usurpatur; itaque filiola Trygaei παρατραγῳδοῦσα „οὐκοῦν" ait „ἐχρῆν σε Πηγάσου ζεῦξαι πτερόν, | ὅπως ἐφαίνου τοῖς θεοῖς τραγικώτερος" [12]). Item ὡς [13]).

153. Cf. e. g. Socratis Platonici verba:

---

[1]) Vid. annot. crit. — [2]) Aesch. Choeph. 298 Eur. Med. 791. — [3]) Vs. 1164; cf. etiam Ran. 795. — [4]) Vid. ad Nub. 489. — [5]) Vid. ad vs. 78. — [6]) Vid. ad Av. 271. — [7]) Cf. etiam initium Isocratis orationis VI. — [8]) Vid. e. g. Thucyd. III 39 § 5. — [9]) Item vs. 426. — [10]) Vesp. 961. — [11]) Eur. Hipp. 643 sqq.; vid. etiam Lys. I § 42 III § 21 Plat. Protag. 335 *b* Soph. Oed. R. 1389 etc. — [12]) Pac. 135 sq.; item Aesch. Prom. 751 Choeph. 196 Soph. El. 1134 etc. — [13]) Soph. Oed. R. 1392 Eur. Hipp. 930 fr. 406⁴ etc.; Valcken. Diatrib. p. 149 Cobet VL.² p. 102—104 Naber Mnemos. 1903 p. 11 sq.

„ἐν τοῖς καπηλείοισι λάκκους ἐμποιεῖν
„ὕδατος. ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, μὰ τὼ θεώ.“ —

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

„μὰ τὼ θεώ“ τάλαινα; ποῦ τὸν νοῦν ἔχεις;

ΓΥΝΗ Α.

τί ἔστιν; οὐ γὰρ δὴ πιεῖν γ' ᾔτησά σε.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἀνὴρ ὢν τὼ θεὼ κατώμοσας!
καίτοι τά γ' ἄλλ' εἶπας σὺ δεξιώτατα.

ΓΥΝΗ Α.

ὢ νὴ τὸν Ἀπόλλω!

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

παῦε τοίνυν, ὡς ἐγὼ
ἐκκλησιάσουσ' οὐκ ἂν προβαίην τὸν πόδα

ἐμὴν γνώμην (sic schol., cf. Plat. Politic. 277 *a* Leg. 653 *c* etc.) suo iure observavit vHerwerden, ipse coniciens *νῦν δ' οὐκ ἐατέ' ἐστί, κατά γε τὴν ἐμήν*.

157. *τί*] *τί δ'* R. Vid. ad Ach. 4. ‖ *γ' ᾔτησά σε* R] *ᾔτησά σε Γ* (om. *γ'*), *ᾔτησά γε* Cobet. Cf. Nub. 402.

159. *ἄλλ'*] in R postmodo est additum. ‖ *εἶπας σὺ* Blaydes] *εἰποῦσα* R; soloecum post *καίτοι* participium.

160. Verba *ὢ — Ἀπόλλω* an cunctarum sint dubito (cf. vs. 213).

161. *ἐκκλησιάσουσ'* Bentley] *-ζουσ'* (e *-ζουμπρο* correctum) R. Cf. Thesm. 90. ‖ *οὐκ*] *οὐδ'* Suid.

„ταῦτα...τῷ ἑταίρῳ σου εἰς βοήθειαν προσ-„ήρκεσα μὲν κατ' ἐμὴν δύναμιν κτέ." [1]). Nec non huc facit initium orationis Antiphontis de caede Herodis: *„ἐβουλόμην μέν, ὦ ἄνδρες, τὴν δύναμιν τοῦ λέγειν καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῶν πραγμάτων ἐξ ἴσου μοι καθεστάναι κτέ."*

154. *λάκκους*] *cisternas* [2]). Causa rei aperta: *ἵνα μὴ διαλυμαίνωνται* [3]). Minime autem saeva mulier, quae hac de re ad populum ferens nullam poenam in tale flagitium irroget. Quanto severior priscus ille legislator orientalis, qui *morte* affici iubebat cauponas fraudulentas [4])!

155—158. Classicus hic est locus de usu exclamationis *μὰ τὼ θεώ* [5]).

157. *Non tamen, ut illa, vinum poposci!* [6]). *Loquor* de vino: *bibere* non est in animo.

159. Ipsum consilium, quo cavere vult illa ne vinum adulteretur, Praxagora laudat.

160. *ὢ νὴ τὸν Ἀπόλλω!*] *ita sane!* [7]). Sperat mulier fore ut pergere tamen sibi liceat.

— *παῦε*] constans in hoc imperativo est usus activi [8]).

161 sq. *Ne unum quidem pedem versus*

---

[1]) Plat. Theaet. 168 *c*. — [2]) Cf. Apollodor. fr. 1 Xen. Anab. IV 2 § 22 etc. — [3]) Thesm. 348 Plut. 436. — [4]) Hammurabi (ed. Winckler 1903 § 108 sq.). — [5]) Vid. ad Ach. 905. — [6]) Cf. vs. 133. — [7]) Cf. Av. 661 Lys. 836. — [8]) Brit.: *stop that!* Vid. ad Ran. 122.

τὸν ἕτερον, εἰ μὴ ταῦτ' ἀκριβωθήσεται.
(Coronam ei eripit.)

ΓΥΝΗ Α.

φέρε τὸν στέφανον, ἐγὼ γὰρ αὖ λέξω πάλιν·
οἶμαι γὰρ ἤδη μεμελετηκέναι καλῶς.
(Denuo coronam acceptam capiti imponit.)
„ἐμοὶ γάρ, ὦ γυναῖκες αἱ καθήμεναι“ —

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

„γυναῖκας“ αὖ, δύστηνε, τοὺς ἄνδρας λέγεις;

ΓΥΝΗ Α.

(digito spectatores indicans:)
δι' Ἐπίγονόν γ' ἐκεινονί. βλέψασα γὰρ
ἐκεῖσε πρὸς γυναῖκας ᾠόμην λέγειν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἄπερρε καὶ σύ, καὶ κάθησ' ἐντευθενί.
αὐτὴ γὰρ ὑμῶν γ' ἕνεκά μοι λέξειν δοκῶ

---

163. In R habet paragraphum; schol. *„ἡ προτέρα γυνή“*.

166. *αὖ* R] *ὦ* *Γ*, quod probat Blaydes coll. vs. 763 Lys. 426, 699, 959.

167. *Ἐπίγονον*] *Ἐπιγένη* Bergk, ut vs. 931 (Lys. XXV § 25 Xen. Comm. III 12 § 1); sed h. l. homo mollis et effeminatus ridetur, infra de iuvene strenuo amatore sermo est. ‖ *ἐκεινονί· βλέψασα* Elmsley] *ἐκεῖνον εἴ τι βλέψασα* R (*ἔπι* R²), *ἐκεῖνον ἐπιβλέψασα* *Γ*. Neque *ἐπι-* aptum neque recte omittitur *-ί*.

170. *γ'* *Γ*] om. R. Cf. Ach. 388 Nub. 420.

Pnycem promoveam, nisi recte haec habeant [1]). Locutio *προβαίνειν πόδα* est e graviore loquendi genere, itaque apud poetas potissimum invenitur [2]); non tamen a sermone pedestri est aliena. Sic Dinarchus: *„Demosthenes οὐκ ἂν ἔφασκεν ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθεῖν οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα“* [3]).

163. *αὖ ... πάλιν*] frequens ubertas [4]).

166. *αὖ ... λέγεις;*] *denuo erras ... dicendo?* Contemtim rogat [5]).

167 sq. Aliunde non est cognitus hic *Epigonus*, sed mollem et effeminatum fuisse noster docet locus. Simillimus est iocus in Thesmophoriazusis, ubi Euripidis familiaris adspecto Agathone puellam cernere se putat [6]). Est autem hic locus ex iis ubi histriones ad spectatores conversi certos aliquos cives nominatim indicant [7]).

169. *ἄπερρε καὶ σύ*] ut altera illa [8]).

— *κάθησ' ἐντευθενί*] *illinc (inter ultimas) conside.*

170. *Nam a vobis si petendum est*

---

1) *Ik verzet geen voet naar de vergadering.* — 2) Theogn. 283 Eur. Or. 1470 El. 94 etc. — 3) Dinarch. I § 82. Cf. Thesm. 659 et vid. ad Lys. 1282. — 4) Vid. ad Thesm. 830 sq. — 5) Vid. ad Av. 369. — 6) Thesm. 98. — 7) Vid. ad Plut. 99. — 8) Vs. 144.

τονδὶ λαβοῦσα.

(Sumta corona verba facere incipit.)

„τοῖς θεοῖς μὲν εὔχομαι
„τυχεῖν κατορθώσασι τὰ βεβουλευμένα.
„ἐμοὶ δ' ἴσον μὲν τῆσδε τῆς χώρας μέτα
„ὅσονπερ ὑμῖν, ἄχθομαι δὲ καὶ φέρω
„τὰ τῆς πόλεως ἅπαντα βαρέως πράγματα.
„ὁρῶ γὰρ αὐτὴν προστάταισι χρωμένην
„ἀεὶ πονηροῖς· κἤν τις ἡμέραν μίαν
„χρηστὸς γένηται, δέκα πονηρὸς γίγνεται.
„ἐπέτρεψας ἑτέρῳ; πλεῖον' ἔτι δράσει κακά.
„χαλεπὸν μὲν οὖν ἄνδρας δυσαρέστους νουθετεῖν,
„οἳ τοὺς φιλεῖν μὲν βουλομένους δεδοίκατε,

---

171. *τονδὶ Γ*] *τὸνδή* R.
172. *κατορθώσασι* Richards] *-σασα* R, *-σας* AΓ.
177. *κἤν*] *κἄν* R.
180. *νουθετεῖν Γ*] om. R.

---

auxilium, sola opinor [1]) *verba faciam.* — Particula *ἕνεκα quod ad ... attinet* nunc valet [2]).

171. Sollemni deorum invocatione orationem aperit. Sic Demosthenes: „*πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις*" [3]). Sic in Equitibus isiciarius coram senatu verba facturus numina sua invocat Scitalos Phenaces cetera [4]), in Ranis Euripides certamen initurus Aetherem quaeque ei cognata [5]).

173. Sic ad Oedipum Creon: *καὶ ἐμοὶ πόλεως μέτεστιν, οὐχὶ σοὶ μόνῳ* [6]).

175. *τὰ τῆς πόλεως ... πράγματα*] eadem quae supra verba [7]).

176—178. Crimen decantatum [8]).

179. Non rara sunt huiuscemodi asyndeta [9]). Ad verbum *ἐπιτρέψαι* [10]) mente supplendum: *τὴν πόλιν* vel: *τὰ πράγματα*.

180—208. Demonstratum it Praxagora cives rempublicam pessumdare suo lucello unice intentos. *Veros amicos* — ait — *aversamini, a falsis munuscula petitis, iis solis demagogis faventes qui nummorum aliquid vobis praebeant vel promittant. Pnycem, quae deserta aliquamdiu iacuit, nunc frequentatis, non tamen magis quam antea rerum publicarum cura stimulati, sed studio mercedis diurnae. Societas cum civitatibus vicinis inita, quae una salutem patriae promittere videbatur, sordere vobis coepit ut primum sensistis naves iam ornandas, Corinthiis opitulandum fore. Pacis autem honorificae cum spes affulsit, refragatus est is qui sui rationem non haberi putabat, itaque legati repulsam tulerunt. Nempe in concione populi e communi quidem aerario mercedem accipitis, sed privatis tantum studiis et vestro ipsorum lucello ibi intenti estis.*

---

[1]) Vid. ad Eq. 620 sq. — [2]) Vid. ad Nub. 420. — [3]) Demosth. XVIII initio; cf. etiam exordium Lyc. Leocr., Cic. pro Mur. et post Red. — [4]) Eq. 634 sqq. — [5]) Ran. 892 sq. — [6]) Soph. Oed. R. 630. — [7]) Vs. 107. — [8]) Cf. Eq. Proleg. p. VIII sq. et ad Eq. 738—740, et de *προστάτῃ* voce Eq. 1128 Plut. 920. — [9]) Vid. ad Av. 78. — [10]) Vid. ad Ran. 529.

„τοὺς δ᾽ οὐκ ἐθέλοντας ἀντιβολεῖθ᾽ ἑκάστοτε.
„ἐκκλησίαισιν ἦν ὅτ᾽ οὐκ ἐχρώμεθα
„οὐδὲν τὸ παράπαν, ἀλλὰ τόν γ᾽ Ἀγύρριον
„πονηρὸν ἡγούμεσθα· νῦν δέ, χρωμένων,
„ὁ μὲν λαβὼν τἀργύριον ὑπερεπήνεσεν,
„ὁ δ᾽ οὐ λαβὼν εἶναι θανάτου φήσ᾽ ἀξίους
„τοὺς μισθοφορεῖν ζητοῦντας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ“.

ΓΥΝΗ Β.

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, εὖ γε ταυταγὶ λέγεις.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τάλαιν᾽, Ἀφροδίτην ὤμοσας; χαρίεντά γ᾽ ἂν
ἔδρασας, εἰ τοῦτ᾽ εἶπας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ!

184. τόν γ᾽] καὶ τὸν Bergk.
186. *τἀργύριον] ἀργύριον R.
190. ὤμοσας Bentley] ὠνόμασας R (ut vs. 299). Cf. vs. 158.

183—188. Ridetur patriae ille amor, qui uno obolo moveri nequeat, triobolo moveatur facillime. Cum Agyrrhius [1]) effecisset ut singulis concionantibus daretur obolus, turpe id facinus certatim omnes appellitabant: vacabat Pnyx, et concio cum habenda erat, in fori tabernis cives sedebant ridentes et garrientes, quo clarius ostenderent otium non deesse sibi ad res publicas curandas, sed nolle se mercede conductos civitati inservire. Itaque merces ista mox est... sublata? Non ita: aucta est, et conciderunt statim alti illi spiritus, nec iam trinummum spreverunt qui obolum tam superbe aspernati fuerant. Nunc Agyrrhius iis solis male audit, qui trinummo carent ... quod sero venerint [2]). — Ita interpretanda esse quae nunc dicit Praxagora, apparet collatis quae infra de eadem re canit chorus [3]). Res autem ipsa e nostra praesertim fabula est cognita, neque aliunde potest afferri ad eam illustrandam quod operae sit pretium. Nam vix quicquam iuvat scire etiam tempus — breve satis — fuisse quo *binorum* obolorum esset merces concionantium [4]). Sed digna quae conferantur sunt Chremyli in Pluto verba: „τριωβόλου... οὕνεκα | ὠστιζόμεσθ᾽ ἑκάστοτ᾽ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ" [5]).

186. ὑπερεπήνεσεν] *impense laudat* [6]).

189. Admiratione abrepta muliercula obliviscitur ἀνδριστὶ λέγειν. Nempe homo vehementer commotus nativa semper lingua utitur. Similia autem sunt Epopis ad Pisetaerum verba: νὴ τὸν Διόνυσον, εὖ γε μωμᾷ ταυταγί [7]) et Neptuni: νὴ τὸν Ποσειδῶ, ταυταγὶ καλῶς λέγεις [8]), quibus locis item particula γε pronomini est inserta [9]).

190. χαρίεντά γε] item supra καλά γε [10]).

[1]) De eo vid. vs. 102 sq. — [2]) Cf. vs. 380 sq. — [3]) Vs. 300—310. — [4]) Vid. [Arist.] Rep. Ath. 41 § 3. — [5]) Plut. 329 sq. — [6]) Vid. ad Plut. 354. — [7]) Av. 171. — [8]) Av. 1614. — [9]) Vid. ad Ran. 965. — [10]) Vs. 95.

ΓΥΝΗ Β.

ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπον.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μηδ' ἐθίζου νῦν λέγειν. —

(Oratoris publici partes denuo agens:)

„τὸ ξυμμαχικὸν αὖ τοῦθ' ὅτ' ἐσκοπούμεθα,
„εἰ μὴ γένοιτ' ἀπολεῖσθ' ἔφασκον τὴν πόλιν·
„ὅτε δὴ δ' ἐγένετ', ἤχθοντο, τῶν δὲ ῥητόρων
„ὁ τοῦτ' ἀναπείσας εὐθὺς ἀποδρὰς ᾤχετο.
„ναῦς δεῖ καθέλκειν; τῷ πένητι μὲν δοκεῖ,
„τοῖς πλουσίοις δὲ καὶ γεωργοῖς οὐ δοκεῖ.
„Κορινθίοις ἤχθεσθε, καὶ ἐκεῖνοί γε σοί·

---

194. ἀπολεῖσθ' Bergk] ἀπολεῖν R, ἀπερεῖν Hirschig.
195. δ' Γ] γ' R.
199. ἤχθεσθε Reiske] ἄχθεσθαι R, ἄχθεσθε Γ. || Sententiam in fine versus incidit corrector R: „σοί·", librarius dederat „σοί".

193—196. Foedus cum Boeotiis, priscis hostibus, et cum Locris Opuntiis Athenienses inierunt anno 395 [1]). Sperabant enim fore ut huius foederis ope Lacedaemoniis hegemoniam denuo eriperent, si praesertim aliae accederent civitates et rex Persarum stipendia mitteret. Sed mox, — fortasse anno sequenti, cum ad Nemeam infeliciter dimicassent, — iram populi in oratorem qui foedus illud commendaverat se convertisse, noster locus docet. Quem autem dicat Praxagora nescimus. Nam quod in margine codicis R legitur adscriptum „Κόνωνα λέγει" infelici alicuius interpretis coniecturae debetur. Conon postquam apud Euagoram et Pharnabazum et ipsum Artaxerxem summo in honore versatus est et maxima auxilia est nactus, classem Lacedaemoniorum ad Cnidum delevit et Athenarum moenia, quae per decennium diruta iacuerant, auro Persico erigenda curavit. Vir qui patriae vindex nuper extiterat et ante paucos menses cum classe victrice illuc redux incredibiliter fuerat honoratus, dici nunc non potuit „orator quidam, qui ante biennium vel triennium solum vertisset ut poenam effugeret."

197 sq. *De classe ornanda* [2]) cum deliberatur, pauperes laudant propositum, quippe qui remigio sint morituri: locupletes repugnant, his enim instat trierarchiae munus onerosum. — Non mari sed in terra firma circa Corinthum his annis bellum gerebant Athenienses; mare obtinebat classis Persica, cui praeerant Conon et Pharnabazus. Verborum structura eadem est quae supra [3]).

199 sq. *Praeterierunt illa tempora quibus Corinthios hostes habebamus acerrimos: nunc igitur veros amicos iis vos praestate.* — Particulae καὶ ... γε valent *atque adeo, et sane* [4]); ad σοί et σύ mente supplendum est ὦ δῆμε, quod infra additur [5]).

---

[1]) Vid. Prolegom. p. XVIII. — [2]) Verbum καθέλκειν vid. Eq. 1315. — [3]) Vs. 179; vid. ad Av. 78. — [4]) Vid. ad Ran. 49. — [5]) Vs. 205. Recte schol.

„νῦν εἰσὶ χρηστοί, καὶ σὺ νῦν χρηστὸς γενοῦ.
„Ἀργεῖος ἀμαθής, ἀλλ' Ἱερώνυμος σοφός.
„σωτηρία παρέκυψεν, ἀλλ' ὀργίζεται
„Θρασύβουλος αὐτὸς οὐχὶ παρακαλούμενος."

ΓΥΝΗ Β.

ὡς ξυνετὸς ἀνήρ!

---

202. *ὀργίζεται* AWillems] *ορείζεται* R, *οὐχ' ὁρίζεται* AΓ, *ὡράζεται* (i. e. *θρύπτεται, σεμνύνεται*, vid. ad Eq. 1163) Meineke eleganter et ingeniose, sed etiam lenior est correctio Willemsii et aptior videtur contextui.

---

201. *Ἀργεῖος ἀμαθής*] ***stultus est Argivus.*** Eum puta qui nomine ceterorum legatorum Argis Athenas missorum in concione populi verba fecit. — Sic vertenda haec sunt, si recte scribitur *Ἀ*-. In codicibus deest spiritus asper, — ut assolet ubi fit crasis, — *proprium* autem nomen esse *Argeum* ait scholiasta, et additur — sive ab eodem sive ab alio interprete — ita haec esse intellegenda ut revera prudens vir dicatur Argeüs, stolidus Hieronymus. Proprium autem nomen Argeüs extitit, nam in inscriptione, quae proximis post Euclidem archontem annis est exarata, commemoratur Argeüs quidam (Thasius), cui proxenia ab Atheniensibus est decreta [1]). Sed post Corinthiorum mentionem tam aptum et paene necessarium est nomen *Argivorum*, ut dubium non videatur quin ita ut supra fecimus comici verba sint interpretanda et cum verbis Andocidis in oratione de Pace componenda; qui docet tum, cum Athenienses de pace cum Lacedaemoniis ineunda deliberarent, legatos Argivorum vehementer obstitisse ne pax fieret [2]). Quam concionem nunc respici si recte statuimus [3]), Praxagoram sive ipsum Aristophanem ex animi sententia „*stultum*" dicere oratorem qui a bello finiendo cives dehortatus fuerit nostro iure perhibere licebit, itemque Hieronymum serio, non ioco, frugi dici hominem.

— *Ἱερώνυμος*] anno 395 Conon cum ad regem Susa proficisceretur, classi Persicae duo praefecit Athenienses, quorum alter fuit *Hieronymus* [4]), alter videtur fuisse *Nicophemus* is qui apud Xenophontem et Lysiam commemoratur [5]). Praeterea Hieronymi strategi mentionem fecerunt Lysias Ephorus alii [6]). Fortasse idem nunc significatur homo, pacem autem ab eo commendatam e contextu effeceris. Ante annos viginti *hirsutum* quendam Hieronymum, poetam dithyrambicum, ridere solebat comicus [7]), sed nulla est causa cur eundem nunc commemorari hominem suspicemur, cum praesertim nomen sit e vulgatissimis.

202 sq. *Thrasybulus* vir integer et severus multis civibus invisus erat et tyranni instar dicebatur [8]). Quam ob causam eum in concione nuper pacem dissuasisse ait Praxagora, non magis infensum Spartae quam civibus, qui se carere posse viderentur: „Thr. est furieux qu'on se soit passé de son appui" [9]). De eadem re sermo fit infra [10]).

202. *σωτηρία παρέκυψεν*] eadem imagine comicus usus est in Pace fabula, de ipsa pace loquens [11]).

---

[1]) CIA. II 3 Dittenb. Syll.[1] 49. — [2]) Andocid. III § 24—32, 41; cf. Prolegom. p. XIX. — [3]) Item EMeyer Gesch. d. Altert. V p. 247. — [4]) Diodor. XIV 81. — [5]) Xen. Hell. IV 8 § 8 Lys. XIX. Apud Diodorum l. l. dicitur *Nicodemus*, sed nomen correxit Hertzberg coniectura probabili. — [6]) Teste Harpocr. s. v. — [7]) Vid. ad Nub. 349 sqq., sed ibi deleantur velim quae de nostro loco scripsi. — [8]) Vid. ad Plut. 550. — [9]) AWillems. — [10]) Vid. vs. 356. — [11]) Vid. Pac. 979—988.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

νῦν καλῶς ἐπήνεσας. —
„ὑμεῖς γάρ ἐστ', ὦ δῆμε, τούτων αἴτιοι.
„τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα,
„ἰδίᾳ σκοπεῖσθ' ἕκαστος ὅ τι τις κερδανεῖ·
„τὸ δὲ κοινὸν ὥσπερ Αἴσιμος κυλίνδεται.
„ἢν οὖν ἐμοὶ πίθησθε, σωθήσεσθ' ἔτι.
„ταῖς γὰρ γυναιξὶ φημὶ χρῆναι τὴν πόλιν
„ἡμᾶς παραδοῦναι. καὶ γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις
„ταύταις ἐπιτρόποις καὶ ταμίαισι χρώμεθα."

ΠΑΣΑΙ.

εὖ γ', εὖ γε! νὴ Δί', εὖ γε! λέγε, λέγ', ὦ ἀγαθέ!

---

209. *πίθησθε* Cobet] *πείθησθε* R. Item vs. 239.
213. Cunctis dedit Cobet; uni vel duabus alternantibus tribuunt alii. Cf. Lys. 237b. Paragraphum habet versus in R.

---

205 sq. *γὰρ ... γὰρ*] non vitat noster huiuscemodi repetitiones [1]).

208. Ineunte mense Octobri anni 403, cum concordia Athenis esset restituta, *Aesimus* quidam praefuit civibus pompam sollemnem Piraeo in urbis arcem deducentibus [2]). Idem videtur esse Aesimus qui anno 387 cum Cephalo aliisque civibus legatus missus foedus cum Chiis iniit [3]). Nostro loco eiusdem viri mentionem fieri satis certum videtur [4]), sed cur fiat nescimus; nam in scholiis quae legimus: „*ἄτιμος οὗτος καὶ χωλός*" [5]) vel: „*χωλὸς ἄτιμος καὶ ἀμαθής*" id unum nos docent fuisse inter veteres interpretes qui putarent de *claudo* homine sermonem fieri, alios qui de *perdito*; haec iam in unam notulam confluxerunt. Posteriori rationi quodammodo favent Bdelycleonis in Vespis verba: „*tyrannidis nomen iam ἐν τῇ ἀγορᾷ κυλίνδεται*" [6]), aliud tamen est *κυλίνδειν* de *voce* vel *notione* ita per metaphoram dictum, aliud de ipso *homine*, ut nostro loco. Itaque *claudum* fuisse Aesimum — vel potius casu aliquo nuper factum esse — sumere praestat, *claudicare* igitur dici res publicas.

209. Cf. Lysistratae ad socias verba: „*τὸ πρᾶγμ' ἔτ' ἀνασωσαίμεθ' ἄν*" [7]).

210 sq. *τὴν πόλιν | ἡμᾶς παραδοῦναι*] obiecti accusativus praemittitur accusativo subiecti, ut assolet [8]).

211 sq. Eodem argumento Lysistrata usa: „*nos mulieres iam rempublicam moderabimur*", ait: „*quid enim? οὐ καὶ τἄνδον χρήματα πάντως ἡμεῖς ταμιεύομεν ὑμῖν;*" [9]). Nempe, ut Socrates ait apud Xenophontem, *ἡ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέρει τῆς τῶν κοινῶν* [10]).

---

[1]) Vid. ad Lys. 1183. — [2]) Lys. XIII § 80 sq. Xen. Hell. II 4 § 39 Plut. de glor. Ath. 7. — [3]) Vid. CIA. II 15 Dittenb. Syll.² 75 n⁰ 7 et 82 n⁰ 6. — [4]) Cf. vs. 248. — [5]) Sic R. — [6]) Vesp. 492; cf. Plat. Rep. 479*d* etc. — [7]) Vid. Lys. 141. — [8]) Vid. ad Vesp. 429. — [9]) Vid. Lys. 494 sq.; praeterea cf. infra vs. 599 sq., ad Eq. 947—949, Pac. 686. — [10]) Xen. Comm. III 4 § 12.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

„ὡς δ' εἰσὶν ἡμῶν τοὺς τρόπους βελτίονες,
„ἐγὼ διδάξω. πρῶτα μὲν γὰρ τἄρια
„βάπτουσι θερμῷ κατὰ τὸν ἀρχαῖον νόμον
„ἁπαξάπασαι, κοὐχὶ μεταπειρωμένας
„ἴδοις ἂν αὐτάς. ἡ δ' Ἀθηναίων πόλις,
„εἴ πού τι χρηστῶς εἶχεν, οὐκ ἂν ἐσῴζετο,
„εἰ μή τι καινὸν ἄλλο περιειργάζετο.
„καθήμεναι φρύγουσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„τὰ Θεσμοφόρι' ἄγουσιν ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„πέττουσι τοὺς πλακοῦντας ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„τοὺς ἄνδρας ἐπιτρίβουσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·

219. πού τι Dobree] τοῦτο R || ἂν ἐσῴζετο] ἐσῴζετ' ἂν Elmsley.
220. ἄλλο R²] ἀλλότριον R¹.
222. φέρουσιν] sunt qui malint φοροῦσιν (ut Herodot. II 35), sed cf. e. g. Ran. 24—32 vel Plut. 1203. Si φοροῦσιν h. l. legeretur, equidem intellegerem: *ricinio caput velare pergunt* (coll. Lys. 530); qua de re sermo nunc non est.
223. Omisit R, in margine superiore addidit corrector.
223* (πέττουσι — πρὸ τοῦ)] habet R, om cett.

214. τοὺς τρόπους βελτίονες] in Pluto haec verba redeunt [1]).

216. βάπτουσι θερμῷ] *lanam cum tingunt* [2]), *calido ut olim utuntur medicamine.* — Vellera nuper detonsa, ut linum ab agro recens [3]), cum acceperunt mulieres, purgant, dein lanam inde faciunt, tum effingunt, vestimenta denique nent [4]). Partem lanae candidam manere sinunt, partem colore, e. g. croceo, imbuunt. — In scholio βάπτειν verbo πλύνειν redditur, ut de vellere ab ove recenti purgando hic agatur; sed verbum *immergere, imbuere* significat potius.

217. μεταπειρωμένας] novum verbum; schol.: „μεταβαλλομένας", sed praeter *mutandi* notionem inest etiam *nova tentandi, nova identidem pericula temere faciendi.*

219. οὐκ ἂν ἐσῴζετο] i. e. ἀπώλλυτ' ἄν, *perire sibi videretur.* — „Etiamsi quid forte fortuna in nostra civitate bene haberet, perniciem instare sibi putarent cives, nisi novi quid mox tentaretur". Idem crimen infra [5]).

221—228. Etiam infra verba quaedam, ut h. l. „ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ" [6]), aliquoties ludicre repetuntur [7]).

222. *Onera cum gestanda sunt, capiti imponunt,* more notissimo [8]).

223. De *Thesmophoriis* videantur Prolegomena ad Thesmophoriazusas et ipsa illa fabula.

224. ἐπιτρίβουσιν] *perdunt, enecant* [9]).

[1]) Plut. 105. — [2]) De verbo vid. Av. 287. — [3]) Cf. Lys. 735 sq. — [4]) Cf. Lys. 574—586 Nub. 54 sq. (Soph. Oed. C. 339 sq. Herodot. II 35). — [5]) Vid. vs. 586. — [6]) De locutione vid. ad Plut. 95. — [7]) Vs. 773 sqq., 799 sqq., 862 sqq.; praeterea vid. ad Av. 114—117. — [8]) Cf. Herodot. II 35. — [9]) Vid. ad Ran. 571.

„μοιχοὺς ἔχουσιν ἔνδον, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„αὑταῖς παροψωνοῦσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„πιεῖν φιλοῦσ' εὔζωρον, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ·
„βινούμεναι χαίρουσιν, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ.
„ταύταισιν οὖν, ὦ ἄνδρες, παραδόντες τὴν πόλιν
„μὴ περιλαλῶμεν, μηδὲ πυνθανώμεθα
„τί ποτ' ἄρα δρᾶν μέλλουσιν, ἀλλ' ἁπλῷ τρόπῳ
„ἐῶμεν ἄρχειν, σκεψάμενοι ταυτὶ μόνα,
„ὡς τοὺς στρατιώτας πρῶτον οὖσαι μητέρες
„σῴζειν ἐπιθυμήσουσιν· εἶτα σιτία
„τίς τῆς τεκούσης μᾶλλον ἐπιπέμψειεν ἄν;
„χρήματα πορίζειν δ' εὐπορώτατον γυνή,
„ἄρχουσά τ' οὐκ ἂν ἐξαπατηθείη ποτέ·
„αὐταὶ γάρ εἰσιν ἐξαπατᾶν εἰθισμέναι.

---

227. *πιεῖν φιλοῦσ' εὔζωρον* Cobet] *τὸν οἶνον εὔζωρον φιλοῦσ'* R et sic Ald. deleto *καὶ* ante *πρὸ τοῦ*, *οἶνον φιλοῦσ' εὔζωρον* Hanovius, *εὔζωρον ἐμπίνουσιν* Meineke, *εὐζωρότερον φιλοῦσιν* Dindorf (coll. Phrynich. p. 145 Lob.).

231. *τρόπῳ*] *λόγῳ* Nauck. Vid. comment.

232. *μόνα* R] *μόνον* B (ut Vesp. 596). Cf. Nub. 1401.

235. *μᾶλλον* R] *θᾶττον* Suid. s. v. (cf. Vesp. 175; nostro loco non *citius* requiritur, sed *potius*).

236. *δ'*] add. vVelsen.

---

225. Exemplum quoddam rei, ut in vulgus notum, commemoratur in Thesmophoriazusis [1]).

226. *αὑταῖς παροψωνοῦσιν*] *clam sibi opsonantur* [2]), *emunt sibi παροψίδας* sive *edulia* [3]).

230. *περιλαλῶμεν*] id fere quod *περιττὰ λέγωμεν* [4]).

231. *ἁπλῷ τρόπῳ*] i. e. *ἁπλῶς*. Vocis *τρόπου* idem est usus in locutionibus: *παντὶ τρόπῳ* [5]) sive *ἐκ παντὸς τρόπου* = *πάντως*, *μήδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου* = *μηδαμῶς*. Praeterea cf. quae alibi dicuntur: *ὡς ἁπλῷ λόγῳ* = *ὡς ἔπος εἰπεῖν*, *ut verbo dicam* [6]), *ἐμβραχύ omnino* [7]). Vid. etiam *ἁπλοῖ τρόποι* de *moribus simplicibus et integris* dictum [8]).

233. Hoc quoque argumentum novimus ex oratione Lysistratae [9]).

235. *τίς ... μᾶλλον ἐπιπέμψειεν ἄν*] *quis ... potius insuper mittat*. Sic e. g. Nicias cum exercitus ad Syracusas laboraret cives per litteras iussit „*ἄλλην στρατιὰν μὴ ἐλάσσω ἐπιπέμπειν*" [10]). Eadem est praepositionis vis in verbo *ἐπιδιδόναι* [11]) et in subst. verbali *ἐπιδόσει* [12]).

236. *εὐπορώτατον*] *callidissimum*. Sic dicitur qui *δεινός ἐστιν εὑρεῖν πόρους* [13]).

---

[1]) Thesm. 500 sq. — [2]) Verbum redit Cratin. fr. 92. — [3]) Fr. 187 etc. — [4]) Vid. ad Nub. 318. — [5]) Vid. ad Av. 549. — [6]) Ach. 1152. — [7]) Thesm. 390. — [8]) Plut. 1158. — [9]) Lys. 651. — [10]) Thucyd. VII 15 § 1. — [11]) Pac. 333. — [12]) Demosth. XVIII § 171 etc. — [13]) Vid. ad Eq. 759 Lys. 421 Ran. 1429.

„τὰ δ' ἄλλ' ἐάσω. ταῦτα δ' ἢν πίθησθέ μοι,
„εὐδαιμονοῦντες τὸν βίον διάξετε.“

ΓΥΝΗ Α.

εὖ γ', ὦ γλυκυτάτη Πραξαγόρα, καὶ δεξιῶς!
πόθεν, ὦ τάλαινα, ταῦτ' ἔμαθες οὕτω καλῶς;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἐν ταῖς φυγαῖς μετὰ τἀνδρὸς ᾤκησ' ἐν Πυκνί·
ἔπειτ' ἀκούουσ' ἐξέμαθον τῶν ῥητόρων.

ΓΥΝΗ Α.

οὐκ ἐτὸς ἄρ', ὦ μέλ', ἦσθα δεινὴ καὶ σοφή·
καί σε στρατηγὸν αἱ γυναῖκες αὐτόθεν

239. δ' ἢν Brunck] ·κἂν R; si quis servare velit καί, scribat κἢν πίθησθε ταῦτά μοι. Bentley γ' ἄν, Bergk ταῦτ' ἐὰν, Holden τὰ δ' ἄλλ', ἐάσω ταῦτα· κἄν.
243. μετὰ τἀνδρὸς R[2] Γ] μετ' ἀνδρὸς R[1].
244. ἔπειτ'] ἐκεῖ τ' Dindorf.
246. στρατηγὸν R] -γεῖν Γ. Cf. Eq. 742.

241. εὖ γε...καὶ δεξιῶς] sic alibi: εὖ γε ...καὶ προμηθικῶς [1]), εὖ...καὶ στρατηγικῶς [2]).

243. *Tum cum agricolae ad hostium incursiones vitandas in urbem confugerunt, in Pnyce aliquantisper cum viro* (Blepyro) *habitavi* [3]). — Antea igitur Blepyrus rure habitaverat, sed post Deceleam a Peloponnesiis occupatam cum ceteris agricolis in urbem confugit; quorum unus in oratione ad iudices: „ἕως μὲν εἰρήνη ἦν", ait, „ἡμῖν ἦν φανερὰ οὐσία, καὶ ἦν ὁ πατὴρ ἀγαθὸς γεωργός· ἐπειδὴ δ' εἰσέβαλον οἱ πολέμιοι, πάντων τούτων ἐστερήθημεν"[4]). — Firmiter plurimorum civium memoriae infixae etiam haerebant aerumnae quas perpessi fuerant per ultimos belli annos, cum „τῆς χώρας ἁπάσης ἐστέρηντο" et urbs „ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη" [5]). Alienum autem hinc est nomen *triginta virorum*, quorum mentionem facit scholion [6]); nam qui ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἔφευγον, non *Pnycem* adibant, sed *extra Atticam* perfugium aliquod petebant. Neque multis verbis opus est ad demonstrandum Praxagoram non de *prioribus* illis rusticorum φυγαῖς loqui, quae initio belli Peloponnesiaci fuere [7]); quo tempore illa ne nata quidem fuit, nam mariti fere quinquagenarii uxorem multo iuniorem comicus eam finxit [8]).

245. οὐκ ἐτὸς] *non mirum, non sine causa* [9]).

— ὦ μέλε] etiam supra ad mulierem hoc dictum est [10]).

246. στρατηγὸν] alibi praeconem, licto-

[1]) Av. 1511. — [2]) Av. 362. — [3]) Cf. Aeschin. I § 81. — [4]) [Lys.] XX § 33. — [5]) Thucyd. VII 27 sq.; vid. ad Lys. 555 sq. — [6]) Dobraeus et nuper Comparetti secuti sunt scholiastam; obloquitur Blaydes, non tamen meliorem explicationem proferens. — [7]) Miror Palmerium illuc referentem. — [8]) Non huc pertinent quae de comici in tempore computando neglegentia observavi ad Lys. 273. — [9]) Vid. ad Ach. 411. — [10]) Vs. 120 et 133.

αἱρούμεθ', ἢν ταῦθ' ἁπινοεῖς κατεργάσῃ.
ἀτὰρ ἢν Κέφαλός σοι λοιδορῆται προσφθαρείς,
πῶς ἀντερεῖς πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ;

---

rem, scribam feminas habet noster [1]); *praetor* vel etiam *praetrix* — si fas est ita loqui — Praxagora infra vocatur saepius [2]).

— αὐτόθεν] *ilico, confestim* [3]).

247. ἢν ... κατεργάσῃ] *si ... effeceris* [4]). Ea condicione ut perficias quae suscepisti, praetorem te creamus. Si perfeceris, praetor eris.

248. *Cephalus* Collytensis [5]), vir permagnae hoc tempore auctoritatis, tam caute et feliciter in rep. administranda est versatus, ut plures quam alius quisquam rogationes ad populum tulerit nec unquam παρανόμων sit accusatus [6]). Strenue autem adversabatur Lacedaemoniis, Thebanis favebat; quapropter fuere qui auro Persico corruptum dicerent [7]). Itaque iis qui pacem cum Sparta redintegrari malebant [8]) parum gratum fuisse facile intellegimus, neque miramur in comoedia contemtim — ut hoc loco — commemoratum atque adeo *foedam pestem civitatis*, „αἴσχιστην νόσον τοῦ δήμου" dictum [9]). Sed fuere quibus credibile non videretur eum virum, cuius apud Demosthenem mentio fieret honorifica, apud comicos perditum atque vesanum esse dictum; itaque in codice R est annotatum: „δημαγωγὸς οὗτος, οὐχ ὃν λέγει Δημοσθένης, ἀλλὰ ἕτερος, λοίδορος." Nam sic scribendum; in codice vox λοίδορος post οὗτος, loco alieno, legitur. — In lapidibus huius temporis Cephalus plus semel commemoratur; anno 387 una cum Aesimo [10]) Chium missus est legatus [11]). Eundem autem quem nunc cursum tenens anno 378 post restitutam Thebis libertatem scripsit psephisma, quo novum foedus cum Thebanis inierunt Athenienses [12]). — In Demosthenis oratione ea, in qua Cephali Collytensis fit mentio, etiam iuniorem aliquem Cephalum commemorari oratorem [13]), qui foederis anno 378 cum Thebanis initi fuerit auctor, demonstratum ivit Cobet, ingeniose et copiose — ut semper — disputans [14]), vereor tamen ut recte; et foedus certe anni 378 quin Collytensis ille suaserit vix dubito. Cuius prima fit mentio apud Andocidem de anni 415 rebus loquentem [15]); quo tempore si trigesimum fere aetatis annum agebat, — neque est cur multo maiorem natu tunc fuisse putemus, — septuagenarius fuit quo tempore Thebae sunt liberatae, quadragenarius cum Archino patriam lapsam erexit post restitutum populo imperium, nunc quinquagenario est paulo maior.

— σοι λοιδορῆται] dativum huic verbo etiam alibi iungit noster [16]).

— προσφθαρείς] proprie: *cum malo suo accedens*, sed imprecationis loco sunt talia et idem fere valent quod: ὁ κάκιστ' ἀπολούμενος [17]). Cf. εἰσέρρειν [18]).

---

[1]) Vid. ad Lys. 184. — [2]) Vs. 491, 500, 727, 835, 870. — [3]) Vid. ad Eq. 330. — [4]) Cf. Eq. 933. — [5]) Dinarch. I § 76. — [6]) Aeschin. III § 194 Demosth. XVIII § 251. — [7]) Pausan. III 9; vid. supra ad vs. 71. — [8]) Vid. Prolegom. p. XIX sq. — [9]) Plat. com. fr. 185. — [10]) Vs. 208. — [11]) CIA. II 15 Dittenb. Syll. 59(75)[3 4]; vid. etiam CIA. II 38 Dittenb. Syll. 58(74)[6]. — [12]) Dinarch. I § 38 sq. (qui ipsam tamen rem parum accurate refert, vid. EMeyer Gesch. d. Alterth. V p. 375 sq.) coll. Xenoph. Hell. V 4 § 34. — [13]) Demosth. XVIII § 219. — [14]) Mnemos. 1875 p. 11—17. Quem sequitur Kock ad Plat. com. l. l. (fr. 185). — [15]) Andocid. I § 115 et 150. — [16]) Vid. ad Eq. 1400. — [17]) Vid. ad Nub. 789. — [18]) Eq. 4 Lys. 336—338.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

φήσω παραφρονεῖν αὐτόν.

ΓΥΝΗ Α.

ἀλλὰ τοῦτό γε
ἴσασι πάντες.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλὰ καὶ μελαγχολᾶν!

ΓΥΝΗ Α.

καὶ τοῦτ' ἴσασιν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλὰ καὶ τὰ τρυβλία
κακῶς κεραμεύειν, τὴν δὲ πόλιν εὖ καὶ καλῶς!

ΓΥΝΗ Α.

τί δ', ἢν Νεοκλείδης ὁ γλάμων σε λοιδορῇ;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τούτῳ μὲν εἶπον εἰς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν.

---

250. *τοῦτό γε*] *τουτογὶ* Blaydes.
253. *εὖ καὶ Γ*] om. R, Blaydes *τὴν δὲ δὴ πόλιν καλῶς*, vHerwerden *τὴν δὲ πόλιν κακῶς πάνυ* vel *τ. δ. π. κακιόνως.*

---

250 sq. Verbum *μελαγχολᾶν* [1]) vehementius est quam quod antecedit *παραφρονεῖν*. Gradationem igitur haec efficiunt, ut Xanthiae ad conservum verba: „*ἀλλ' ἦ παραφρονεῖς ἐτεὸν ἢ κορυβαντιᾷς;*" [2]).

252 sq. *Figulus* igitur erat Cephalus [3]). Quod autem dicitur civitatem „*εὖ καὶ καλῶς κεραμεύειν*", in scholiis ita explicatur: *ἔλεγον δὲ κεραμεύειν καὶ τὸ κακῶς ποιεῖν τὰ κοινά*". Quem secutus interpretem Bergler verba ambigua optime sic reddidit: „*patinas eum male conficere, rempublicam autem probe*". Et quamquam aliunde non est cognitus verbi *κεραμεύειν* hic usus, ipsa comici verba aliam interpretationem non admittunt. Itaque conferenda sunt quae in Equitibus ad res publicas transferuntur verba: *τεκταίνεσθαι, κολλᾶν*, alia [4]). Non *laudantis* autem nunc est *εὖ καὶ καλῶς*, licet videatur propter oppositum *κακῶς*, sed vehementer *affirmantis*, ut saepe [5]).

254. *Neoclidis τοῦ γλάμωνος* [6]) sive *lippi* etiam in Pluto fit mentio [7]).

255. Cachinnis excitandis apta est locutio scurrilis aoristo „tragico" quem dicunt *εἶπον* [8]) subiuncta. Quam qui plenam proferebant, addebant: „*καὶ τριῶν ἀλωπέκων*", si fides scholio. Idem autem valere haec quod „*τούτῳ μὲν λέγω κλάειν*" vel „*οἰμώζειν*", *nequam istum hominem nihil curo, sed in malam rem abeat*

---

[1]) Vid. ad Nub. 833. — [2]) Vesp. 8. — [3]) Vid. ad Plut. 175. — [4]) Eq. 462 sqq. — [5]) Vid. ad Eq. 379. — [6]) Vid. ad Ran. 200 et 588. — [7]) Vid. ad Plut. 665 sq. — [8]) Vid. Eur. Med. 272 etc.

ΓΥΝΗ Α.

τί δ', ἢν ὑποκρούωσίν σε;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

προσκινήσομαι,
ἅτ' οὐκ ἄπειρος οὖσα πολλῶν κρουμάτων.

ΓΥΝΗ Α.

ἐκεῖνο μόνον ἄσκεπτον, ἤν σ' οἱ τοξόται
ἕλκωσιν, ὅ τι δράσεις ποτ'.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(cubitibus diductis manus femoribus fulciens:)

ἐξαγκωνιῶ
ὡδί· μέση γὰρ οὐδέποτε ληφθήσομαι.

ΓΥΝΗ Α.

ἡμεῖς δέ γ', ἢν αἴρωσ', ἐᾶν κελεύσομεν.

ΓΥΝΗ Β.

ταυτὶ μὲν ἡμῖν ἐντεθύμηται καλῶς.
ἐκεῖνο δ' οὐ πεφροντίκαμεν, ὅτῳ τρόπῳ
τὰς χεῖρας αἴρειν μνημονεύσομεν τότε·
εἰθισμέναι γάρ ἐσμεν αἴρειν τὰ σκέλη.

---

265. τὰ B] τὼ R (ut Av. 1254). Pluralem h. l. commendat quod oppositum est τὰς χεῖρας.

---

per me licet, nemo non intellegit; sed fugit nos locutionis proverbialis origo et proprius sensus [1]). Puerum caecum in fano Aesculapii „ὑπὸ κυνὸς τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν θ[εραπ]ευόμενον" novimus e lapide Epidaurio [2]), sed *lambendo* opinor hunc sanavit canis, ut Plutum sacri serpentes [3]).

256 sq. Verbo ὑποκρούειν *interpellandi* vim tribuit mulier; item Dicaeopolis, cum „βοᾶν ὑποκρούειν λοιδορεῖν τοὺς ῥήτορας" paratum se dicit [4]). Sed aliter accipit Praxagora [5]).

258—260. *Quid vero si lictores de suggestu detrahere te velint?* [6]). — *Subnixis alis* [7]) *cubitus sic diducam; numquam igitur media corripiar* [8]). Scythis λαβὴν οὐ παρέξω [9]) *ansata* [10]). Haud absimile est consilium quod amicae „*quid vero si a viro in cubiculum rapiar?*" roganti dabat Lysistrata: „ἀντέχου σὺ τῶν θυρῶν" [11]).

261. *Sublimem autem tollere te si velint, nos „mittite!" clamabimus.* Cuiusmodi quid in populi concionibus nonnumquam revera accidisse nemo hinc efficiet [12]).

265. *Pedes, non manus tollere solemus* [13]).

---

[1]) Certe non video quid prosit collatus Ach. 863. — [2]) Inscr. Collitz. 3339[125]. — [3]) Plut. 736. — [4]) Ach. 38; praeterea vid. infra vs. 588, 596 et ad Eq. 47. — [5]) Vid. ad Lys. 1032 et 227 sq. — [6]) Vid. ad Eq. 665. — [7]) Plaut. Pers. II 5, 6. — [8]) Cf. Lys. 437 et vid. ad Ach. 275 Ran. 469. — [9]) Vid. ad Nub. 551. — [10]) Plaut. l. l. vs. 7. — [11]) Lys. 160 sq. — [12]) Neque e versu 148. — [13]) Vid. ad Av. 1254.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

χαλεπὸν τὸ πρᾶγμ᾽· ὅμως δὲ χειροτονητέον
ἐξωμισάσαις τὸν ἕτερον βραχίονα.
ἄγε νυν, ἀναστέλλεσθ᾽ ἄνω τὰ χιτώνια·
ὑποδεῖσθε δ᾽ ὡς τάχιστα τὰς λακωνικάς,
ὥσπερ τὸν ἄνδρ᾽ ἐθεᾶσθ᾽, ὅτ᾽ εἰς ἐκκλησίαν
μέλλοι βαδίζειν ἢ θύραζ᾽ ἑκάστοτε.
ἔπειτ᾽, ἐπειδὰν ταῦτα πάντ᾽ ἔχῃ καλῶς,
περιδεῖσθε τοὺς πώγωνας. ἡνίκ᾽ ἂν δέ γε
τούτους ἀκριβῶς ἦτε περιηρμοσμέναι,
καὶ θαἰμάτια τἀνδρεῖά γ᾽, ἃ παρεκλέψατε,
ἐπαναβάλεσθε, κᾆτα ταῖς βακτηρίαις
ἐπερειδόμεναι βαδίζετ᾽, ᾄδουσαι μέλος
πρεσβυτικόν τι, τὸν τρόπον μιμούμεναι
τὸν τῶν ἀγροίκων.

(Iussa peragunt feminae.)

ΓΥΝΗ Β.

εὖ λέγεις· ἡμεῖς δέ γε
προΐωμεν αὐτῶν. καὶ γὰρ ἑτέρας οἴομαι
ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν Πύκν᾽ ἥξειν ἄντικρυς
γυναῖκας.

---

269. *δ᾽ Γ*] *μ᾽* R.
274. *ἀκριβῶς ἦτε* Hirschig] *ἀκριβώσητε* R, *ἀκριβώσειτε Γ* (cf. vs. 162).
275. *τἀνδρεῖά γ᾽, ἃ παρεκλέψατε* Hirschig] *τἀνδρεῖα τἄπερ ἐκλέψατε* R, *τἀνδρεῖά γ ἅπερ ἐκλέψατε* Toup, *τἀνδρεῖ᾽ ἅπερ γ᾽ ἐκλέψατε* Elmsley. Composito Aristophanes etiam Pac. 414 utitur.
279. *τὸν Γ*] om. R.

---

268. *ἀναστέλλεσθε*] *succingimini*, ne ima pars tunicarum sub palliis virilibus dependeat.

273. Solae Praxagora et quae praeterea ad verba facienda surrexerunt iam circumligarunt sibi barbas [1].

277 sq. *μέλος* | *πρεσβυτικόν τι*] ut senes in Vespis fabula primo mane forum petentes [2].

279 sq. *Nos vero* — Praxagora et mulieres ambae quae verba fecerunt — *ante ceteras illuc abeamus*, ne otiosae adstemus dum ceterae quoque in viros mutantur. Dicit *αὐτάς* mulieres quae chorum sunt constituturae, a quibus histriones tres hoc artificio poeta apte curavit secernendos.

281. *ἄντικρυς*] *protinus, recta* [3].

---

[1]) Vid. vs. 118 sq. — [2]) Vid. Vesp. 219 sq. — [3]) Ut Lys. 1069.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλὰ σπεύσαϑ', ὡς εὖ ἴσϑ' ὅτι
τοῖς μὴ παροῦσιν ὀρϑρίοις εἰς τὴν Πύκνα
ἔστ' ἀποτρέχειν ἔχουσι μηδὲ πάτταλον.

(Dextrorsum abeunt Praxagora et mulieres I et II. Ceterae postquam vestes subduxerunt, calceos induerunt, barbas mento alligarunt, agmine constituto procedunt per orchestram.)

PARODUS CHORI.

(vs. 285—310.)

SCENA QUARTA.

Mulieres (Chorus) solae.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὥρα προβαίνειν, ὦ ἄνδρες, ἡμῖν ἐστι· τοῦτο γὰρ χρὴ
μεμνημένας ἀεὶ λέγειν, μὴ καί ποτ' ἐξολίσϑῃ
ἡμᾶς· ὁ κίνδυνος γὰρ οὐχὶ μικρός, ἢν ἁλῶμεν
ἐνδυόμεναι κατὰ σκότον τόλμημα τηλικοῦτον.

---

282. *εὖ ἴσϑ' ὅτι* vHerwerden] *εἴωϑ' ἐκεῖ* R, *οἷόν τ' ἐπεὶ* Meineke, *ἔϑος γ' ἐκεῖ* Schneider. Equidem verba *εἰς τὴν Πύκνα* e vs. 281 in vs. 283 irrepsisse ratus conieci: **ὡς εἴωϑ' ἐκεῖ* | *τοῖς μὴ παροῦσιν ὀρϑρίοις* <*ἄρχων λέγειν*> | *ἐπανατρέχειν κτέ.*

283. *μὴ*] superscriptum habet R. || *ὀρϑρίοισιν Γ*] *ὀρϑίοις* R.

284. *ἔστ'* Meineke] *ὑπ-* R; quod de subducentibus se dicitur (e. g. Thesm. 924). || *πάτταλον*] *πασπάλην* Bentley (ut Vesp. 91).

286. *μὴ καί* Dobree] *ὡς μή* R. Cf. vs. 495.

287. *ἡμᾶς*] Bergk *ἡμῖν* (cum sequentibus id iungens), *ὁρμᾶσϑ'* Meineke, Blaydes *τὸ ῥῆμ'* (coll. Suid. s. v. *ἐξολίσϑῃ*).

288. *ἐνδυόμεναι* Faber] *ἐνδούμεναι* R, sed verbi *-δύειν* compositum legisse videtur

---

283 sq. De re vid. infra [1]), locutio *παρεῖναι εἰς τὴν Πύκνα* etiam in Equitibus legitur [2]). Quod *μηδὲ πάτταλον* dicit [3]), similia sunt: *μηδὲ πασπάλην, μηδὲ στριβιλικίγξ* [4]).

285 sqq. Nunc quoque, ut in Thesmophoriazusis [5]), parum aptum est nomen *Parodi*; non enim prodeunt nunc mulieres, sed per orchestram abeunt, postmodo rediturae [6]). Nolui tamen mutare nomen receptum.

285. *ὥρα*] *tempus est* [7]).

286. *μὴ καί ποτ' ἐξολίσϑῃ*] *ne forte fortuna etiam memoria excidat „viri" illud*, quod ut addiscerent tantam dederunt operam. Particulas *μὴ καί* etiam supra vidimus iunctas [8]).

288. *κατὰ σκότον*] *clam* interpretatur

---

[1]) Vs. 291—296 et 380—382. — [2]) Vid. Eq. 751. — [3]) *Pas un clou = pas un sou.* — [4]) Vid. ad Vesp. 91 sq. — [5]) Vid. ad Thesm. 295 sqq. — [6]) Vid. vs. 478. — [7]) Vid. ad Vesp. 242. — [8]) Vid. vs. 29.

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ Α.

Stropha (vs. 289—299).

χωρῶμεν εἰς ἐκκλησίαν, ὦ ἄνδρες· ἠπείλησε γὰρ
ὁ θεσμοθέτης „ὃς ἂν
μὴ πρῷ πάνυ τοῦ κνέφους
ἥκῃ“, κεκονιμένος,
στέργων σκοροδάλμῃ,
βλέπων ὑπότριμμα, „μὴ

---

schol. (*Γ*): „*καταδυόμεναι εἰς τηλικαύτην τόλμαν λάθρα*". Blaydes *ἐνιστάμεναι* (coll. Lys. 268), vHerwerden *ὑποδυόμεναι*.

291. *κεκονιμένος Γ*] -*σμένος* R.

291 sq. In R est *βλέπων ὑπότριμμα·* | *στέργων σκοροδάλμῃ* | *μὴ*, numeris vitiosis; corr. Porson. Cf. vs. 301.

---

schol., quae locutionis est vis apud Sophoclem [1]). Sed poeticae id est dictionis, hoc loco *caligo nocturna* est intellegenda.

289. Senes iam voce et gestu imitantur, ut iussae sunt: „*τοῦτ' ἐστι τὸ μέλος ὃ εἶπεν ᾄδειν* [2]) *αὐταῖς, τὸ ἀγροικικόν*" [3]).

290—292. Magistratui haec sola verba tribuuntur: „*ὃς ἂν μὴ πρῷ πάνυ τοῦ κνέφους ἥκῃ, οὐ λήψεται τὸ τριώβολον*" — vel potius *τὸ σύμβολον* [4]). Cetera interseruntur ad pingendos homines trepidos.

290. *Thesmothetae* cur fit mentio et *quando* id minatus esse fingitur? Ex ipsis poetae verbis apparet de eo magistratu sermonem fieri qui mercedem diurnam soleat solvere aut per alios solvendam curare. Singularis autem ita videtur explicandus ut *suae tribus thesmothetam* dicat chorus; nam novem thesmothetae cum suo scriba collegium decem virorum efficiebant e singulis tribubus creatorum [5]). Ante Euclidem mercedem *iudicum* solvebant *colacretae* [6]); sed post restitutam libertatem nulla horum fit mentio, abrogati igitur esse videntur et in thesmothetas collatum esse eorum officium, mox autem, cum etiam *concionantium* instituta esset merces, huius quoque pecuniae solvendae cura thesmothetis esse mandata.

— *πρῷ πάνυ τοῦ κνέφους*] *mature admodum sub diluculum* [7]).

291. *κεκονιμένος*] *pulvere conspersus*, recens a longo itinere [8]).

— *στέργων σκοροδάλμῃ*] *contentus muria alliata*, „zufrieden mit seinem Kommissbrote". — Verbum *στέργειν* apud nostrum hoc uno loco adsciscit dativum rei [9]), ceteris accusativum personae [10]). Exquisitioris autem est dictionis, et ludicre discrepat vocabulum triviale *σκοροδάλμη* [11]).

292. *βλέπων ὑπότριμμα*] id quod alibi dicitur: *βλέπειν νᾶπυ* vel *κάρδαμα*, i. e.: *βλέπειν δριμὺ καὶ ὀξύ* [12]). Nam *ὑπότριμμα* est *muria* [13]), allio opinor, aceto, silphio condita.

---

[1]) Soph. Philoct. 578, quem locum confert Sobolewski. — [2]) In cod. *Γ* est *ἔνδον* (om. hoc scholion R); correxit Römer. — [3]) Schol. — [4]) Vid. vs. 296. — [5]) [Ar.] Rep. Ath. 55 § 1. — [6]) Vid. Vesp. 695, 724. — [7]) Vid. ad Vesp. 124. — [8]) Cf. Hom. *Φ* 541 etc. — [9]) Nusquam apud ceteros comicos; sed vid. Eur. Suppl. 257 Isocr. III § 40 etc. — [10]) Infra vs. 897 Eq. 769 Vesp. 1054 Ran. 229. — [11]) Vid. ad Eq. 199. — [12]) Vid. ad Ran. 562 Plut. 1022. — [13]) Vid. Teleclid. fr. 1^9 Antiphan. 222^3 Nicostr. 1^3.

δώσειν τὸ τριώβολον.“

ἀλλ', ὦ Χαριτιμίδη
καὶ Σμίκυθε καὶ Δράκης,
ἕπου κατεπείγων,
σαυτῷ προσέχων ὅπως
μηδὲν παραχορδιεῖς
ὧν δεῖ σ' ἀποδεῖξαι.
ὅπως δὲ τὸ σύμβολον
λαβόντες ἔπειτα πλη-
σίοι καθεδούμεθ', ὡς
ἂν χειροτονῶμεν
ἅπανθ', ὁπόσ' ἂν δοκῇ
ταῖς ἡμετέραις φίλαις.
καίτοι τί λέγω; „φίλους“
γὰρ χρῆν μ' ὀνομάζειν.

ΗΜΙΧΟΡΙΟΝ Β.

Antistropha (vs. 300—310).

ὅρα δ' ὅπως ὠθήσομεν τούσδε τοὺς ἐξ ἄστεως

---

293. *Χαριτιμίδη* Bentley] *χάριτιμιαῆ* R (item sed addito accentu *τιμία Γ* cett. Ald.).
298. *δοκῇ* | *ταῖς ἡμετέραις φίλαις* Blaydes] *δέηι* | *τὰς -ρας -λας* R.

---

294. *ἕπου κατεπείγων* | *σαυτόν*] ad singulos dicitur quod de cunctis valet. Item ad servos Bdelycleon: *„ὦ Μίδα καὶ Φρὺξ βοήθει δεῦρο καὶ Μασυντία* [1]). Cf. *ἰδού* et similia ad plures dicta [2]).

295. *Ne a iusto sono aberres* [3]). Verbum translatum; proprie significat eos qui fidibus canentes *παραπλήττουσιν* [4]).

296. *Symbolum* igitur accipiebat qui concionem intrabat, perinde atque iudices dicasterium intrantes [5]); dein e concione redux symbolo reddito a thesmothetis mercedem accipiebat diurnam. Aliquot annis post tres e prytanibus mandatum sibi habuisse ut symbola distribuerent, docet lapis quidam [6]); eandem hoc tempore obtinuisse rationem verisimile.

300—310. His de rebus etiam supra fuit sermo [7]). Altera pars feminarum cives urbis incolas esse se finxerunt, altera iam rusticorum partes sustinentes *operam demus* — aiunt — *ut loco pellamus urbanos hosce homines, quippe malos cives et lucello unice intentos.*

300. *ὠθήσομεν*] hoc est *ὠστίζεσθαι* illud, quod dicit Chremylus in Pluto [8]). Pro *ὦσειν* dicitur nunc *ὠθήσειν* [9]), alibi

---

1) Vesp. 433. — 2) Vid. ad Eq. 997. — 3) Cf. nostra: *uit den toon vallen, den rechten toon niet vinden.* Non redit verbum. — 4) Vid. ad Nub. 640. — 5) Vid. ad Plut. 277 sq. — 6) Anni 341; Bullet. de corr. Hell. VI p. 361, Fränkel ad Boeckh Staatsh.³ II p. 65*. — 7) Vid. vs. 183—188. — 8) Plut. 330. — 9) Item Soph. Ai. 1248 Eur. Cycl. 592.

ἥκοντας, ὅσοι πρὸ τοῦ
μέν, ἡνίκ' ἔδει λαβεῖν
ἐλθόντ' ὀβολὸν μόνον,
καθῆντο λαλοῦντες
ἐν τοῖς στεφανώμασιν·
νυνὶ δ' ἐνοχλοῦσ' ἄγαν.

ἀλλ' οὐχί, Μυρωνίδης
ὅτ' ἦρχεν ὁ γεννάδας,
οὐδεὶς ἂν ἐτόλμα
τὰ τῆς πόλεως διοι-
κεῖν ἀργύριον φέρων!
ἀλλ' ἧκεν ἕκαστος
ἐν ἀσκιδίῳ φέρων

301. ἔδει λαβεῖν | ἐλθόντ' Dawes] ἐλθόντ' ἔδει | λαβεῖν R (-ντα δεῖ [1]).
303. ἐν τοῖς στεφανώμασιν] haec habet R, om. *Γ*.
305. φέρων] λαβών Brunck (cf. vs. 309), Hirschig διοικῶν ... λαβεῖν, sed vid. comment.

apud nostrum δοκήσειν [1]), βαλλήσειν [2]), παιήσειν [3]) pro brevioribus magisque vulgatis formis δόξειν, βαλεῖν, παίσειν.

— τοὺς ἐξ ἄστεως] etiam in Pace rusticis sic opponitur plebecula urbana [4]).

302. ἐν τοῖς στεφανώμασιν] in foro παρὰ ταῖς στεφανοπώλισιν, ἐν ταῖς μυρρίναις [5]). Sic in exitu Equitum fabulae ardeliones inutiliter tempus terentes dicuntur τὰ μειράκια τὰ ἐν τῷ μύρῳ [6]), et magis etiam nostro loco similis est versiculus Pherecratis: ἐν τοῖς στεφανώμασιν, οἳ δ' ἐν τῷ μύρῳ λαλεῖτε [7]).

303. Duce *Myronide* Athenienses olim invaserant Boeotiam et Corinthios fuderant [8]), quibuscum iam inierunt societatem comico minime plaudente. Fortasse etiam ad *Archini* honorem pertinet Myronidis mentio; nam Archinum, qui civium modicorum hoc tempore erat dux, Myronidi cognatum — fortasse eius filium — fuisse satis testatur ipsius filii nomen Myronides [9]). Quae si non vana est opinio, sequitur ut sumamus Archinum adversatum esse Agyrrhio mercedem ecclesiasticam instituenti et augenti.

304. γεννάδας] *vir generosus*, γενναῖος [10]).

305. ἀργύριον φέρων] i. e. ἀργυρίου, ἐπὶ μισθῷ, μισθοφορῶν, *mercede conductus*. In participio, non in verbo finito, nunc est πᾶν τὸ πρᾶγμα, ut saepe [11]).

306—310. Tunc temporis cives in populi concionem etiam afferebant aliquid: dicit *rure* venientes, qui nisi prandium secum habuissent, per horas complures caruissent cibo; — nunc homines pauperes et famelici illuc convolant ut beatiores inde redeant.

1) Vid. ad Ran. 737. — 2) Vid. ad Vesp. 222. — 3) Vid. ad Nub. 1125. — 4) Pac. 1185; vid. etiam ibid. vs. 503. — 5) Cf. Thesm. 448 et vid. ad Ran. 1068. — 6) Eq. 1375. — 7) Pherecrat. fr. 2; vid. etiam eiusdem fr. 64. — 8) Vid. ad Lys. 801—804. — 9) Vid. Demosth. XXIV § 135. — 10) Vid. ad Ran. 179. — 11) E. g. infra vs. 530, 603. Praesertim Thucydidi cara haec structura.

πιεῖν, ἅμα τ' ἄρτον αὖ-
ον καὶ δύο κρομμύω
καὶ τρεῖς ἂν ἐλάας.
νυνὶ δὲ τριώβολον
ζητοῦσι λαβεῖν ὅταν
πράττωσί τι κοινόν, ὥσ-
περ πηλοφοροῦντες.

(Dextrorsum abeunt. — Vacant aliquantisper orchestra et scena.)

SCENA QUINTA.

(E domo sua prodit Blepyrus crocotula utcumque involutus.)

Blepyrus solus.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τί τὸ πρᾶγμα; ποῖ ποθ' ἡ γυνὴ φρούδη 'στί μοι;
ἐπεὶ πρὸς ἕω νῦν γ' ἔστιν· ἡ δ' οὐ φαίνεται.
ἐγὼ δὲ κατάκειμαι πάλαι χεζητιῶν,

307. αὖον Reiske] αὖ R, om. Γ, ἂν Dawes Porson, et mox καὶ <πρὸς>; αὐτῷ vVelsen. Cf. Av. 538.
311. In R a parte dextra adscripsit corrector ἀνήρ τις, et ante vs. 323 βλέπυρος.

307 sq. Eadem erant σιτία militum in expeditionem proficiscentium; „ἐπιφαγεῖν μηδὲν ἀλλ' ἢ κρόμμυον λέποντα καὶ τρεῖς ἁλμάδας" (= ἐλάας) militem iubet nescio quis apud Eupolidem [1]).
308. ἂν] actionis iteratae indicium [2]).
310. Non minus contemtim de civibus nunc loquitur chorus quam olim in Vespis Bdelycleon, qui heliastas lucello inhiantes assimulabat ἐλαολόγοις [3]). Nempe ὁ δῆμος, ὃν τύραννον ἔχουσιν οἱ Ἀθηναῖοι, quemadmodum demagogi solent loqui [4]), etiam hac in re tyrannnis similem se praestat; οἱ γὰρ τύραννοι μισθοῦ φύλακας ἔχουσιν, ὥσπερ θεριστάς [5]). Cf. etiam quae Lysias (personatus?) scripsit in Epicratem invectus [6]). — Ut hoc loco, sic in Aeschyli Eumenidibus [7]) et in Aiace Sophoclis [8]) aliquantisper vacant orchestra et scena, postquam abiit chorus.
312. Sic in Thesmophoriazusis captivus Euripidem suum opperiens: „ἰλλὸς γεγένημαι προσδοκῶν· ὁ δ' οὐδέπω" [9]).
313. κατάκειμαι] in cubili [10]). Praesens hoc est historicum. — Quantum mutatus ab illo iam est comicus, qui huiuscemodi iocos in scena tolerabiles esse ipsius Dionysi ore olim negabat [11]). Nempe χεζητιῶν μακρὰν βαδίζων, πολλὰ δ' ἰδίων ἀνήρ, δάκνων τὰ χείλη, παγγέλοιός ἐστιν, ut cum Eubulo loquar [12]), sed φορτικὸν eiusmodi γέλωτα ciere non semper suum duxit Aristophanes. Ad ipsam rem quod

[1]) Eupol. fr. 255; praeterea vid. Eq. 600. — [2]) Vid. ad Vesp. 269. — [3]) Vesp. 712. — [4]) Vid. ad Eq. 1114. — [5]) Xen. Hier. 6 § 10. — [6]) Lys. XXVII § 11. — [7]) Vid. Aesch. Eum. 234. — [8]) Vid. Soph. Ai. 814. — [9]) Thesm. 846. — [10]) Cf. vs. 541; praeterea vid. Ach. 70, 72 etc. — [11]) Ran. 6—20. — [12]) Eubul. fr. 53.

τὰς ἐμβάδας καὶ θοιμάτιον ζητῶν λαβεῖν
ἐν τῷ σκότῳ. ὅτε δὴ δ' ἐκεῖνο ψηλαφῶν
οὐκ ἐδυνάμην εὑρεῖν, ὃ δ' ἤδη τὴν θύραν
κρούων ἐπεῖχ' ὁ Κόπρειος οὗτος, λαμβάνω
τουτὶ τὸ τῆς γυναικὸς ἡμιδιπλοΐδιον,

---

314 sq. *καὶ θοιμάτιον ζητῶν λαβεῖν | ἐν τῷ σκότῳ*] *ζητῶν λαβεῖν ἐν τῷ σκότωι | καὶ θοιμάτιον* R numeris invitis (—́ ⏑ ⏑́ ⏑ ⏑ ⏑ —́, cf. Ach. 47 Av. 108). Dobraeum sum secutus, nisi quod ille scribebat *καὶ θ. ἐν τῷ σκ. | ζ. λ.*; Fritzsche tradito ordine verborum servato vs. 315 pro *ὅτε δὴ δ'* scribebat *ὅτ' οὖν* (*ὅτε δέ γ.*, mavult Meineke), sed multo aptior est particula *δή*.

317. *κρούων ἐπεῖχ' ὁ Κόπρειος οὗτος* vVelsen] *ἐπεῖχε κρούων ὁ κοπρεαῖος* R manifesto vitio, quod e *κοπραιος* (with ε written above) (*κοπραῖος Γ*) videtur natum. Blaydes *ἐπεῖχε κρούων μοὐ* (*μοι ὁ*) *Κόπρειος*, alii aliter. Cf. Eq. 899.

---

attinet, latrinae Graecis domi nullae erant, et miratur Herodotus Aegyptios *εὐμαρείῃ ἐν τοῖσι οἴκοισι χρεωμένους* [1]). Foras igitur eundum erat ad ventrem exonerandum, quod *ἀποπατεῖν* sive *secedere* honeste dicebatur; regem Persarum eo consilio „cum legione in montes Aureos profectum" in Acharnensibus refert legatus a Susis recens [2]). Sterquilinium autem si cui erat prope domum, id petebat, ut mulier cuius in Thesmophoriazusis fit mentio [3]), ruri opinor habitans; et Thebis propter infinitas cenas ante singulas domus *κοπρῶνα* fuisse perhibet nescio quis apud Eubulum [4]), rem non fingens, opinor, sed ficta causa iоculariter explicans, nam veram causam indicare videntur Dicaearchi verba: „*Thebarum planities κηπεύματα ἔχει πλεῖστα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεων*" [5]). Sed Athenis homines, ut Blepyrus noster, angiportu aliquo vel via publica utebantur [6]).

314. Cf. Vesparum locus, ubi heliastae Philocleon cur nondum foras prodierit mirati „*μῶν ἀπολώλεκε τὰς ἐμβάδας;*" rogant [7]).

315. *ψηλαφῶν*] *palpandi* sive *contrectandi* hoc verbum in Pace [8]) redit ita ut hoc loco usurpatum: „*ἐψηλαφῶμεν ἐν σκότῳ τὰ πράγματα*" [9]). Idem usus est verbi epici *ἀμφαφάειν* [10]).

316. *τὴν θύραν*] etiam infra ludicre adhibetur vox [11]).

317. *κρούων ἐπεῖχε*] i. e. *ἐπέχων* sive *συνεχῶς, ἀδιαλείπτως ἔκρουε*, *perpetuo pulsabat*. Cf. Trygaei verba: *παῖ' αὐτὸν ἐπέχων* [12]) et „*ἐκτελέσαι . . . ἐπαρθείς*" eo sensu quo *τελέως ἐπαρθῆναι* dictum [13]), „*ἀνύσατε πετόμενα*" eo quo *πέτεσθε ἀνύσαντα* [14]).

— *ὁ Κόπρειος*] demoticum ludicre adhibitum. Similis iocus est infra [15]).

318. *τὸ . . . ἡμιδιπλοΐδιον*] „eine besondere das Verhältnis der Länge des Ueberschlags zur Länge des Gewandes kennzeichnende Art der *διπλοΐς*" [16]). Vox non redit, sed contextus docet dici

---

[1]) Herodot. II 35. — [2]) Ach. 81. — [3]) Thesm. 485; cf. Pac. 99. — [4]) Eubul. fr. 53. — [5]) Dicaearch. p. 143 Fuhr (vid. ad Ach. 873). — [6]) Cf. Pac. 164. — [7]) Vesp. 275. — [8]) Pac. 691. Nostrum *betasten*; cf. Hom. ι 416 Plat. Rep. 360*a* Xen. Eq. 2 § 4 Conv. 8 § 23 etc.; *ψηλαφίζειν* dixit Anaxilas teste Suida s. v. — [9]) Item Plat. Phaedon. 99*b*. Nos: *op de tast.* — [10]) Hom. θ 196; cf. θ 215 etc. — [11]) Vid. vs. 361 et 990. — [12]) Pac. 1121; vid. etiam Pac. 1167 et ad Lys. 490. — [13]) Vesp. 1024. — [14]) Av. 241. — [15]) Vs. 362; vid. etiam Eq. 899. — [16]) IMüller Handb. d. Altert.wissensch. IV (Gr. Privataltert.) p. 431,2.

καὶ τὰς ἐκείνης περσικὰς ὑφέλκομαι.
ἀλλ' ἐν καθαρῷ ποῦ, ποῦ τις ἂν χέσας τύχοι; —
ἢ πανταχοῦ τοι νυκτός ἐστιν ἐν καλῷ·
οὐ γάρ με νῦν χέζοντά γ' οὐδεὶς ὄψεται.
(Considit.)
οἴμοι κακοδαίμων, ὅτι γέρων ὢν ἠγόμην
γυναῖχ'! ὅσας εἴμ' ἄξιος πληγὰς λαβεῖν!
οὐ γάρ ποθ' ὑγιὲς οὐδὲν ἐξελήλυθε
δράσουσ'. — ὅμως δ' οὖν ἐστιν ἀποπατητέον.
(E domus contiguae fenestra prospicit vicinus Blepyri tunicatus.)

SCENA SEXTA.

Blepyrus, Vicinus.

ΓΕΙΤΩΝ.

τίς ἐστιν; — οὐ δήπου Βλέπυρος ὁ γειτνιῶν;

322. An spurius sit dubitat vHerwerden. || *με . . . γ'*] *τὰ . . . μ'* vVelsen.
325. *ποθ'*] molestum. Blaydes *οὔτοι γάρ*. || Post *ὑγιὲς* in R deletum est *λαβεῖν*.
327 sqq. Vicinum vocavi, usus nomine quod ipse poeta praebet vs. 327. In R et vulgo dicitur *ἀνήρ*.
327. *ἐστιν*] *οὗτος* Blaydes coll. Nub. 218, fortasse recte; ante *οὐ* facile potuit excidere *οὗτ*, dein inseri *ἐστιν* ad explendum trimetrum ipsumque enuntiatum. || *Βλέπῡ | ρος ὁ γει | τνιῶν*: numeri eidem sunt Nub. 70 Lys. 768, 838 etc.

χιτώνιον [1]), quod mox vocatur *κροκωτίδιον* [2]). Erat igitur *χιτωνίου* species *διπλοῒς* vel *ἡμιδιπλοΐδιον*. Nam *cernitur* nunc Blepyrus muliebri hoc vestimento tectus, nulla igitur in eo denominando admitti potuit neglegentia.

319. *Uxoris calceolos* [3]) non probe induit, quoniam *ποὺς ἂν οὐ γένοιτ' ἴσος ἀνδρός τε καὶ γυναικός, ἀλλ' ἄρσην κρατεῖ*, sed pedibus *ἡμικάκως* insertis *secum protrahit* [4]). Nisi praestat, quod suadet vHerwerden, *ὑφέλκομαι* interpretari „*ὑπὸ τῆς κλίνης*": *sub lecto collocatos protraho.*

320. Sic femina personata in Thesmophoriazusis sedem circumspiciens „*ποῦ, ποῦ καθίζωμ' ἐν καλῷ . . .;*" [5]). Quod nunc dicitur *ἐν καθαρῷ*, *loco puro* [6]), i. e. *vacuo* [7]). Similia sunt: *ἐν ἁγνῷ* [8]), *ἐν ὁσίῳ* [9]).

323. *οὐ γὰρ σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι* [10]).

325. *ὑγιὲς οὐδὲν*] *nihil integri, flagitiosissima quaevis* [11]).

326. *ὅμως δ' οὖν*] *attamen* [12]).

327 et 329. Clare hoc loco apparet quid intersit inter *οὐ δήπου* (*ecquid*) et *οὔ τί που numne* [13]).

327. *γειτνιῶν*] verbum ita ut *μαθητιᾶν* et similia est formatum [14]), non *morbum*

[1]) Vs. 374. — [2]) Vs. 332. — [3]) Cf. Nub. 151 et mox 346. — [4]) Cf. gall. *trainer ses savates.* De re vid. Eq. 888 sq. — [5]) Thesm. 292; praeterea vid. ad Lys. 911. — [6]) Liv. XXIV 14 Horat. Epist. II 2, 71. — [7]) Item Hom. *Θ* 491 etc., Plat. Leg. 910*a*. Nos: *vrij.* — [8]) Vid. Aesch. Suppl. 223. — [9]) Vid. Lys. 743. — [10]) Vid. ad Thesm. 413. — [11]) Vid. ad Ach. 956. — [12]) Vid. ad Nub. 343; gall. *mais enfin, il faut pourtant...* — [13]) Vid. ad Ran. 522. — [14]) Vid. ad Nub. 183.

νὴ τὸν Δί', αὐτὸς δῆτ' ἐκεῖνος. — εἰπέ μοι,
τί τοῦτό σοι τὸ πυρρόν ἐστιν; οὔ τί που
Κινησίας σου κατατετίληκεν;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πόθεν;
οὔκ, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς ἐξελήλυθα
τὸ κροκωτίδιον ἀμπισχόμενος οὐνδύεται.

ΓΕΙΤΩΝ.

τὸ δ' ἱμάτιόν σοι ποῦ ἐστιν;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐκ ἔχω φράσαι·

---

331. *οὔκ, ἀλλὰ*] *ἀλλ' ὧδε* vel *ἀλλ' ἄρτι* dubitanter vHerwerden, coll. tamen vs. 372 sq. vulgatam malit servatam.

332. *κροκωτίδιον* Arnaldus] *κροκώτιον* R, *κροκώπιον* Γ.

333. *σοι* Γ] *σου* R.

---

tamen aut *studium*, sed meram *proprietatem* indicans. Apud Demosthenem redit [1]), apud alios est *γειτονεῖν* [2]) vel *γειτονεύειν* [3]). Confero epica *ἀοιδιάειν, φαληριάειν, ἑδριάεσθαι, ἀκροκελαινιάειν* [4]).

328. Item in Ranis Plathane: *νὴ Δία | ἐκεῖνος αὐτὸς δῆτα* [5]).

329 sq. Blepyrum crocotula cum tectum videat vicinus, insolitum vestis colorem ridens repetit a Cinesia lyrico poeta, quem miramur etiamtunc eam ob causam potuisse vellicari, ob quam ante tria lustra ludibrio fuisset [6]). Semperne igitur alvi erat soluti? et semper Atheniensibus notatu digna visa est eius infirmitas? Nam „stultam hominis audaciam et mala carmina" sic significari non multi opinor statuent cum Bothio. Sed etiam glabrae Clisthenis genae [7]) et Pausonis paupertas [8]) per longam annorum seriem iocandi materiem nostro praebuerunt, Cinesias autem hoc tempore rebus publicis se immiscuit [9]): hanc ob causam rideri nunc videtur. Tunicae *croceus* color *πυρρός* sive *rufus* dicitur [10]), ut locus fiat ioco scurrili [11]), quasi totus a Cinesia fuerit „tinctus".

330. *πόθεν;*] *satin' sanus es?* [12]).

331. Similis est enuntiatorum iunctura in Creontis Sophoclei verbis: *ποῦ* [13]) *τοὺς κακοὺς τιμῶντας εἰσορᾷς θεούς; | οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ κτέ.* [14]) = *πόθεν; | οὔκ, ἀλλὰ κτέ.* in sermone quotidiano.

332. *Uxoris crocotulam* [15]) *humeris inieci*, ne nudum corpus exponerem frigori matutino. Non *induit*, ut illa, non enim potuisset. In scholio *ἀμπισχόμενος* non male redditur „*περιβεβλημένος*"; quamquam participio praesentis, quod praebet textus traditus, melius pingitur vir veste muliebri humeros utcunque protegere conans.

---

1) Demosth. LV § 3 et 23. — 2) Plat. Politic. 271*a* etc. — 3) Xen. de Redit. 1 § 8. — 4) Ench. dict. ep. p. 356. — 5) Vid. Ran. 552. — 6) Ran. 366. — 7) Ach. 118 Eq. 1374 Nub. 355 Thesm. 235 Ran. 422. — 8) Ach. 854 Plut. 602. — 9) De Cinesia vid. ad Ran. 153. — 10) *Oranje-rood.* Sequor Berglerum; minime autem persuadet mihi AWillems locum aliter interpretans Bullet. de l'Acad. Belg. 1896 p. 234, 1. — 11) Cf. Eq. 900 Ran. 308 infra vs. 1061. — 12) Vid. ad Ran. 1455. — 13) Sic scripsi; cod. *ἤ*. — 14) Soph. Ant. 288 sq. — 15) Vid. ad vs. 318.

ζητῶν γὰρ αὔτ' οὐχ ηὗρον ἐν τοῖς στρώμασιν.

ΓΕΙΤΩΝ.

εἶτ' οὐδὲ τὴν γυναῖκ' ἐκέλευσάς σοι φράσαι;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἔνδον οὖσα τυγχάνει,
ἀλλ' ἐκτετρύπηκεν λαθοῦσά μ' ἔνδοθεν·
ὃ καὶ δέδοικα μή τι δρᾷ νεώτερον.

ΓΕΙΤΩΝ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ, ταὐτὸ τοίνυν ἄντικρυς
ἐμοὶ πέπονθας· καὶ γὰρ ᾗ ξύνειμ' ἐγὼ
φρούδη 'στ', ἔχουσα θοἰμάτιον οὑγὼ 'φόρουν.
κοὐ τοῦτο λυπεῖ μ'· ἀλλὰ καὶ τὰς ἐμβάδας.
οὔκουν λαβεῖν γ' αὐτὰς ἐδυνάμην οὐδαμοῦ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

μὰ τὸν Διόνυσον οὐδ' ἔγωγε τὰς ἐμὰς
λακωνικάς· ἀλλ' ὡς ἔτυχον χεζητιῶν,

---

339. *ταὐτὸ* Blaydes] *ταῦτα* R, *ταὐτὰ* alii.

341. *ἐφόρουν*] *φορῶ* Blaydes (coll. *ἐνδύεται* vs. 332), quae coniectura aenigma illud „*τί φέρων τις οὐ φέρει;*" in memoriam revocat.

342. *τοῦτο*] *τοῦτο πο* (expunctis litteris *πο*) R, *τοῦτό πω Γ.* || *ἀλλὰ*] *ἀλλ' ὅτι* Meineke.

343. *γ'* R] om. *Γ.*

344. -*γε* Faber] *γὰρ* R (cf. Plut. 99), cuiusmodi gradatio hinc aliena.

---

337. *ἐκτετρύπηκεν*] verbum, quod alibi non redit — sed *εἰστρυπᾶν* sensu *τοῦ παρεισιέναι* affertur apud Suidam — proprie significare videtur animalcula per rimam aliquam se subducentia. Ad homines autem nonnisi in sermone familiarissimo translatum esse, ut *ἀπολιβάξαι* [1]) et alia eiusmodi, quivis intellegit [2]).

338. Manifesta dictionis tragicae imitatio; simillimus est nutricis Euripideae versiculus: „*δέδοικα δ' αὐτὴν* (Medeam) *μή τι βουλεύσῃ κακόν*" [3]). Sed discrimen, quod inter verba nutricis et Blepyri intercedit, eiusmodi est, ut hic etiam magis ornata utatur dictione; nam „*ὃ*" pro „*δι' ὃ*" tragoediae est merae. Sic in Phoenissis legimus: „*ὃ καὶ δέδοικα μὴ σκοπῶσ' ὀρθῶς θεοί*" [4]) et: „*ὃ καὶ δέδοικα μή με δικτύων ἔσω | λαβόντες οὐκ ἐκφρῶσ' ἀναίμακτον χρόα*" [5]). Itaque totum versum nostrum comicus e tragoedia aliqua deperdita, non e Medea, duxisse videtur. Ceterum conferri potest, quod sermonis est quotidiani, *ταῦτ' ἄρα* eo sensu quo *διὰ ταῦτ' ἄρα* usurpatum [6]).

339. *ταὐτὸ ... ἄντικρυς*] *plane idem*, *ἀπαρτὶ ταὐτό* [7]).

345. *λακωνικάς*] quas modo dixit *ἐμβάδας* [8]).

---

[1]) Vid. Nub. 1253 Av. 1467. — [2]) Cf. nostra: *uitknijpen, de plaat poetsen.* — [3]) Eur. Med. 37. — [4]) Eur. Phoen. 155. — [5]) Ibid. vs. 263 sq. — [6]) Vid. ad Nub. 319. — [7]) Vid. ad Plut. 388. — [8]) Vs. 314. Vid. ad Vesp. 1158.

εἰς τὼ κοθόρνω τὼ πόδ' ἐνθεὶς ἱέμην,
ἵνα μὴ 'γχέσαιμ' εἰς τὴν σισύραν· φανὴ γὰρ ἦν.

ΓΕΙΤΩΝ.

τί δῆτ' ἂν εἴη; μῶν ἐπ' ἄριστον γυνὴ
κέκληκεν αὐτὴν τῶν φίλων;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

γνώμην γ' ἐμήν.
οὔκουν πονηρά γ' ἐστίν, ὅ τι καὶ ἔμ' εἰδέναι.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἀλλὰ σὺ μὲν ἱμονιάν τιν' ἀποπατεῖς! ἐμοὶ δ'
ὥρα βαδίζειν ἐστὶν εἰς ἐκκλησίαν,
ἤνπερ λάβω θοἰμάτιον, ὅπερ ἦν μοι μόνον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ ἔγωγ', ἐπειδὰν ἀποπατήσω· νῦν δέ μοι

---

346. ἱέμην (l.) B] ἵεμε R, ἵεμαι Γ, quae verborum structura potest defendi coll. Ran. 23 sq.; aptius tamen videtur imperfectum.
351. μὲν ... δ'] γὰρ (del. δ') Blaydes.
354. ἔγωγ'] ἔμοιγ' perperam Blaydes, non enim *praesens* (ὥρα ἐστί) mente sup-

---

346. εἰς τὼ κοθόρνω] in uxoris περσικάς [1]).

347. σισύραν] *lodicem* [2]).

— φανὴ] *pura, recens a fullone* [3]).

348 sq. γυνὴ ... τῶν φίλων] *una aliqua ex eius amicabus.* Sic alibi apud nostrum dicitur: ἡμῶν ἄνδρες [4]).

349. γνώμην γ' ἐμήν] *opinor* [5]).

350. οὐκοῦν ... γε] saepius apud nostrum hae particulae iunguntur [6]).

— ὅ τι καὶ ἔμ' εἰδέναι] *quod quidem sciam.* Risum movet maritus senex tam caute et circumspecte loquens [7]).

351. Similes e Vespis et e Thesmophoriazusis afferri possunt versus [8]).

— δ'] versus exitus confluit cum initio sequentis [9]).

352—354. Dictio neglegentior, qualem amant colloquia familiaria. *Tempus est eundi* [10]), — vicinus ait, — *si vestem inveniam.* Strictioris autem grammaticae foret: *tempus est eundi, ibo igitur ut primum vestem invenero.* Cui ita respondet Blepyrus, ut si revera id dixisset; nam „καὶ ἔγωγε" ait, non addens id quod mente est supplendum: „ἐκεῖσε βαδιοῦμαι". — Ad rem quod attinet, vestem si invenerint, etiam illuc abituri sunt, sed non inventuros, non ituros, probe norunt spectatores. Novos viros cum fingeret Praxagora, simul imminuit numerum verorum civium in concione affuturorum; quot illic adsunt uxores, tot fere mariti — nisi alterum iis suppetat pallium — nidum hodie servabunt tunicati.

---

[1]) Cf. vs. 319. — [2]) Cf. Nub. 10. — [3]) Vid. ad Eq. 1256. — [4]) Vid. Ach. 515. — [5]) Item Vesp. 983 Pac. 232, ubi γε non additur, quoniam ibi non sunt respondentis verba. — [6]) Vid. ad Plut. 342. — [7]) Cf. Thesm. 34 et vid. ad Nub. 1252. — [8]) Vesp. 940 Thesm. 615. — [9]) Vid. ad Ran. 298 Plut. 752. — [10]) Vid. ad Vesp. 242.

ἀχράς τις ἐγκλήσασ' ἔχει τὰ σιτία.

ΓΕΙΤΩΝ.

μῶν ἣν Θρασύβουλος εἶπε τοῖς Λακωνικοῖς;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

νὴ τὸν Διόνυσον, ἐνέχεται γοῦν μοι σφόδρα.

(Fenestram claudit vicinus. — Blepyrus secum:)

ἀτὰρ τί δράσω; καὶ γὰρ οὐδὲ τοῦτό με

---

plendum esse, sed *futurum* (εἶμι ἐκεῖσε), testatur quod sequitur ἐπειδάν. || μοι Meineke] μου R.

355. ἐγκλήσασ'] -ει- R.

---

355. *Pirum quoddam mihi victum tenet inclusum.* — Non proprio sensu usurpari nunc vocem ἀχράδα sive *fructum piri silvestris* [1]) nisi testaretur contextus, testaretur pronomen τις et mox nomen demoticum iocose fictum Ἀχραδούσιος [2]). Ludicre igitur Blepyrus sic vocat id quod cenae hesternae in eius intestinis viam obstruxit. Nempe *pirum, malum, glans* [3]), *ovum, arcus, lancea*, alia eiusmodi, commemorari solent ubi certa quaedam figura per comparationem est indicanda [4]). Sic, ut cognatum exemplum proferam, gallice *poire d'angoisse* dicitur id quo homini per insidias capto obturatur os, ne possit clamare.

— ἐγκλήσασ' ἔχει] eadem infra est structura [5]).

356. *Numquid illud dicis „pirum" quod Thrasybulus dixit Lacedaemoniis?* [6]). — Thrasybulum in concione verba fecisse contra legatos pacem proponentes vidimus supra [7]), e nostro autem loco efficio eum Lacedaemoniis tunc minatum esse, nisi meliores afferrent condiciones, spem pacis iis nullam esse, sed fore ut denuo classe Attica — i. e. navibus Persicis duce Conone — vastarentur eorum littora et intercluderetur iis commeatus. Neque aptus esset comici iocus, nisi ipsa voce ἀχράδι adhibita Thrasybulus dixisset Athenienses eorumque socios „ὥσπερ ἀχράδι τὰ σιτία ἐγκλήσαντας αὐτοῖς ἕξειν", simili usus imagine atque olim Pericles, cum Aeginam vocaret „λήμην τοῦ Πειραιῶς" [8]), neque aliena hinc est locutio „*to bottle up*", qua nostra aetate plus semel indicatae sunt naves bellicae in portu aliquo [9]) ab hoste inclusae. — In scholiis annotavit interpres priscus et peritus: „ἀντιλέγειν μέλλων (vel potius ἀντιλέγων) τοῖς Λακεδαιμονίων πρέσβεσι περὶ σπονδῶν ἐληλυθόσιν (*haec dixit Thrasybulus*)". Sed delirantis et vere vesani hominis sunt quae sequuntur: „εἶτα δωροδοκήσας ἀχράδας προσεποιήσατο βεβρωκέναι καὶ μὴ δύνασθαι λέγειν". Quae nec caput nec pedem habent, neque cum textus verbis ipsisve rebus quae illo tempore gestae sunt possunt conciliari. Calumniam ineptam fortasse peperit Vesparum quidam locus, ubi Thucydides senex dicitur „ἀπόπληκτος ἐξαίφνης γενέσθαι τὰς γνάθους" tum cum ad crimina accusatoris respondendum esset coram iudicibus [10]).

357. ἐνέχεται] *inhaeret*, „ἐπίκειται καὶ θλίβει" [11]). Mente supple: ἡ ἀχράς.

---

[1]) Pherecrat. fr. 186 Teleclid. 32 Eupol. 33 etc. — [2]) Vs. 362. — [3]) Cf. vs. 361, 370. — [4]) Nostrates *peer-, ei-, boog-, lancetvormig, de peer van de lamp, oogappel, ovaal*, alia permulta eiusmodi; neque aliter gentes vicinae. — [5]) Vs. 957; item Thesm. 236. Praeterea vid. ad Av. 1082. — [6]) De voce Λακωνικοῖς vid. ad Nub. 18 :. — [7]) Vid. vs. 202 sq. — [8]) Aristot. Rhet. III 10 Plut. Per. 8. — [9]) *Santiago, Port Arthur.* — [10]) Vesp. 947 sq. — [11]) Schol.

μόνον τὸ λυποῦν ἐστιν, <ὅθεν ἔξω φαγεῖν,
οὐκ ἀργυρίου παρόντος,> ἀλλ' ὅταν φάγω,
ὅποι βαδιεῖταί μοι τὸ λοιπὸν ἡ κόπρος.
νῦν μὲν γὰρ οὗτος βεβαλάνωκε τὴν θύραν,
ὅστις ποτ' ἔσθ' ἄνθρωπος, Ἀχραδούσιος.
τίς ἂν οὖν ἰατρόν μοι μετέλθοι, καὶ τίνα;
τίς τῶν κατὰ πρωκτὸν δεινός ἐστι τὴν τέχνην;
(Circumspicit spectatores.)
ἆρ' οἶδ' Ἀμύνων; ἀλλ' ἴσως ἀρνήσεται.
Ἀντισθένη τις καλεσάτω πάσῃ τέχνῃ·

359, 361, 363, 365. Horum versuum pars posterior in Γ deest; hinc efficitur exemplar, unde Γ descriptum est, binos in singulis lineis habuisse trimetros, perinde atque ipsum Γ et A. Sed versum 359 neque in codice R, ubi paginam claudit, integrum superesse testatur oratio imperfecta, in qua τοῦτο non habet quo referatur. Cuiusmodi aliquid desideretur e contextu liquet, quapropter supplevi quod vides.

364. κατὰ πρωκτὸν B] καταπρώκτων R (item in scholio), κατὰ πρωκτῶν Γ. Cf. διαλέπτου pro διὰ λεπτοῦ vitiose scriptum Nub. 161.

365. ἆρ'] ἀλλ' Meineke, post οἶδ' virgulam scribens et οἶδα id intelligens (ut Ach. 430); sed cf. οἶδεν vs. 368.

366. Ἀντισθένη] -νην R.

361. βεβαλάνωκε] eodem verbo utitur infra [1]).

362. *Quisquis est* [2]) *homo iste Achradusius*. Quem *Copreum* modo vocabat, *Achradusius* iam dicendus videtur potius. Nomini *Acherdusiorum* et nova forma sic tribuitur et nova vis [3]), mire favente lingua, nam eiusdem stirpis sunt ἀχράς et ἄχερδος, unde demus Ἀχερδοῦς tribus Hippothontidis nomen habebat.

363. τίς ἂν ... μετέλθοι ...;] tragici quid habent huiuscemodi clamores [4]), nam in vita communi „μετελθέτω τις" solebant dicere [5]). Valet μετιέναι τινά *ire ad ... petendum, arcessere* [6]).

365. *Amynon* ῥητὼρ ἡταιρηκὼς fuisse dicitur in scholio. Quae probabilis est coniectura, coniectura inquam, nam vereor ut compertum aliquid de oratore illo habuerint veteres interpretes. Clisthenem certe aliquem vel Agathonem rideri patet, cui probe cogniti sint omnes quorum studium et ars ad „τὰ κατὰ πρωκτόν" pertineant, omnes qui „τέχνην ταύτην ἔχωσιν" [7]). Irridentis autem est ἴσως, ut saepe [8]); nam minime dubium videtur quin interrogatus Amynon — qui inter spectatores assidet, certe assidere nunc sumitur — vehementer negaturus sit usu cognitos sibi esse istiusmodi homines.

366—368. *Antisthenes*, qui et infra eandem ob causam irridendus propinatur plebeculae [9]), in huius aetatis inscriptione quadam commemoratur simul cum aliis viris quorum in nostra fabula

[1]) Vs. 370; praeterea vid. ad Av. 1159. — [2]) Vid. ad Av. 1576. — [3]) Vid. ad Eq. 79, 899 Ran. 427. — [4]) Vid. ad Eq. 16 et ad Pac. 521. — [5]) Cf. vs. 366. — [6]) Vid. ad Eq. 605. — [7]) Vid. ad Eq. 63. — [8]) Vid. ad Plut. 1080. — [9]) Vs. 806—808

οὗτος γὰρ ἀνὴρ ἕνεκά γε στεναγμάτων
οἶδεν τί πρωκτὸς βούλεται χεζητιῶν. —
ὦ πότνι' Εἰλείθυια, μή με περιΐδῃς
διαρραγέντα μηδὲ βεβαλανωμένον,
ἵνα μὴ γένωμαι σκωραμὶς κωμῳδική.

(A dextra prodit Chremes.)

SCENA SEPTIMA.

Blepyrus, Chremes.

ΧΡΕΜΗΣ.

οὗτος, τί ποιεῖς; οὔ τί που χέζεις;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

(surgens:)

ἐγώ;
οὐ δῆτ' ἔτι γε, μὰ τὸν Δί', ἀλλ' ἀνίσταμαι.

fit mentio [1]). Recensentur illic *choregi*, qui proximis post Euclidem archontem annis vicerunt παισίν vel ἀνδράσιν [2]), cives igitur divites et bene noti, in his *Nicias Epigenis* f. Cydathenaeus [3]), *Andocides* Leogorae f. Cydathenaeus [4]), *Heurippides* Adimanti f. Myrrhinusius [5]), *Antisthenes* Antiphatis f. Cytherrius. Nec non apud Xenophontem Antisthenes dicitur vir *dives, choregus* saepius victor, *strategus* [6]). Nepos eius esse videtur Antisthenes Antiphatis f. Cytherrius trierarchus, cuius fit mentio in inscriptione anni 334/3 [7]). Nunc misere χέζειν et στενάζειν cum dicitur, non ad litteram haec esse accipienda nemo non intellegit, et clarius etiam ostendit coniunctim cum eo commemoratus infra *chorodidascalus* Callimachus. Itaque si satis intellego verba comici, ridetur homo qui nuper in certamine musico chorum suum victum inique tulerat et alta voce fuerat conquestus.

366. τις] sic famulis iussa dare solent heri [8]).

— πάσῃ τέχνῃ] sic alibi: Ἀγάθωνά μοι δεῦρ' ἐκκάλεσον πάσῃ τέχνῃ [9]).

367. ἕνεκά γε στεναγμάτων] *quod quidem attinet ad suspiria*, siquidem ex eius gemitibus coniecturam facere licet [10]).

369. ὦ πότνι' Εἰλείθυια] clamor tragicus [11]).

— μή με περιίδῃς κτέ.] *ne sinas me* ... [12]).

370. μηδὲ] pro καί dictum [13]).

371. Cf. locutio πλυνὸς γίγνεσθαι [14]).

372. οὗτος] *heus tu!* [15]).

— οὔ τί που] *numquid ...?* [16]).

373. Simili ioco vir Megarensis in Acharnensibus [17]): „*non omnes tamen* „*ficos suculae meae comederunt, nam ecce* „*una etiam superest*": — quam postquam ostendit, ipse comedit.

[1]) Indicavit Bergk Comment. p. 86 sq. (not.). — [2]) Vid. CIG. 213 (Dittenb. Syll.[1] 420). — [3]) Vid. infra vs. 428. — [4]) Vid. Proleg. p. XIX et ad vs. 202 sq. — [5]) Vid. vs. 825 sq.? — [6]) Xenoph. Mem. III 4; item indicavit Bergk l. l. — [7]) CIA. II 804 (Dittenb. Syll.[1] 351[234]). — [8]) Vid. ad Ach. 805. — [9]) Thesm. 65; praeterea vid. ad Ran. 1235 Av. 549. — [10]) Cf. vs. 170 et vid. ad Nub. 420. — [11]) Vid. ad Lys. 742. — [12]) Vid. ad Ran. 509. — [13]) Vid. ad Eq. 580. — [14]) Vid. Plut. 1061. — [15]) Vid. ad Vesp. 1. — [16]) Vid. vs. 329 et ad Ran. 522. — [17]) Vid. Ach. 809 sq.

ΧΡΕΜΗΣ.

τὸ τῆς γυναικὸς δ' ἀμπέχει χιτώνιον;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐν τῷ σκότῳ γὰρ τοῦτ' ἔτυχον ἔνδον λαβών.
ἀτὰρ πόθεν ἥκεις ἐτεόν;

ΧΡΕΜΗΣ.

ἐξ ἐκκλησίας.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἤδη λέλυται γάρ;

ΧΡΕΜΗΣ.

νὴ Δί' ὄρθριον μὲν οὖν.
καὶ δῆτα πολὺν ἡ μίλτος, ὦ Ζεῦ φίλτατε,
γέλων παρέσχεν, ἣν προσέρραινον κύκλῳ.

---

374. Om. R, in margine superiore addidit corrector. || *χιτώνιον* R] *τριβώνιον* Γ Ald.
377. *ὄρθριον*] *ὀρθρία* dubitanter Blaydes; cf. vs. 526.
378. Ante versum in R est paragraphus; quapropter Reiske Blepyro dedit verba *ὄρθριον μὲν οὖν* vs. 377.

---

374 *Uxoris tunicam humeris iniectam habes?* — Vestis feminea colore croceo statim agnoscitur [1].

376. *ἐτεόν*] instanter rogantis vox [2].

377. *ἤδη λέλυται γάρ;*] *iamne dimissa igitur est concio?* [3]. Miratur prius finitam quam inceptam oportuit.

— *ὄρθριον μὲν οὖν*] *immo dudum est dimissa, ἔτι ὄρθρου ὄντος, τῆς ἕω οὔπω ἀναφανείσης.* Particulae *μὲν οὖν* per speciem obloquendi vehementer affirmantis sunt: *οὐκ „ἤδη" χρὴ λέγειν, πάλαι γὰρ λέλυται* [4].

378 sq. *Atque adeo*... Sic qui incipit, additurus est quod admirationem faciat vel augeat. Concio non *modo* (*ἤδη*) dimissa est, sed *dudum* (*ὄρθριον*), *et multum sane risum dedit minium quod adspergebant.* De *fine* igitur concionis haec dicuntur, minime autem consimile est quod in Acharnensibus legitur, ubi de civibus *ante concionis initium ope funis miniati in Pnycem cogendis* est sermo [5]. Aliud id erat tempus, aliud fuit rei consilium, alia ratio: unus color fuit idem. Nempe mutata est ipsa civitas. Tum gratis concionabantur, tardius igitur illuc confluentes; nunc *ὠστίζονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ*, ut *triobolum* mereant, *arcendi* autem sunt qui sero veniant, et hunc usum iam praestitisse minium e comici verbis efficio. Et fortasse id voluit interpres cuius verba in scholiis ad Ach. l. l. afferuntur: *„ὅσοι γὰρ ἐχρίοντο, ἐξέτινον ζημίαν"*. Quamquam *multam* cives neque olim neque hoc tempore *solvebant*, si iusto tempore non adessent, sed *damnum faciebant*, nullum enim accipiebant symbolum sive triobolum [6].

---

[1]) Cf. vs. 318 et 332. — [2]) Vid. ad Vesp. 8. — [3]) Cf. Ach. 173 et vid. ad Eq. 674. — [4]) Vid. ad Plut. 833—838. — [5]) Ach. 22. — [6]) Ex parte secutus sum h. l. viros doctos LSchmidt (Ind. Lect. Marb. 1867) et vWilamowitz (Kydath. p. 165).

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ τριώβολον δῆτ' ἔλαβες;

ΧΡΕΜΗΣ.

εἰ γὰρ ὤφελον!

ἀλλ' ὕστερος ἦλθον, νὴ Δί', ὥστ' αἰσχύνομαι

<ἄπρακτος ἥκων οἴκαδ'.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδὲν οὖν ἔχεις;>

ΧΡΕΜΗΣ.

μὰ Δί' οὐδὲν ἄλλο γ' ἢ κενὸν τὸν θύλακον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ δ' αἴτιον τί;

ΧΡΕΜΗΣ.

πλεῖστος ἀνθρώπων ὄχλος,

ὅσος οὐδεπώποτ', ἦλθ' ἄθρους εἰς τὴν Πύκνα·

---

380. *τριώβολον*] **ξύμβολον*? cf. vs. 296.

381. *ἦλθον, νὴ Δί'* Reisig] *νὴ δί' ἦλθον* R, *νῦν ἦλθον* Γ (abiere litterae *ΝΗΔΙ* in *ΝΥΝ*; cf. vs. 420).

382. Ante hunc versum aliquid deesse suspicatus est Elmsley; quem verum vidisse testantur *μὰ τὸν Δί'* clamor in textu tradito nimis vicinus voci *νὴ Δία* et particula *γε* (si recte sic scribitur hodie). Et olim qui appinxit „*ζητητέον*" vidit ni fallor locum vitium contraxisse. Nam scholii verba (om. R): „*θύλακον δὲ ἀρτοθήκην σημαίνειν καὶ ἐν Πλούτῳ ζητητέον*" sic sunt scribenda et dirimenda: „*θύλακος δε ἀρθοθήκην σημαίνει καὶ ἐν Πλούτῳ* (vs. 763). — *ζητητέον.*" Sed dubium utrum Pluti versiculus quaerendus ibi dicatur an nostri loci lectio emendatior. Supplevi quod sufficere videbatur et pro *τὸν Δί' ... ἢ* scripsi *Δί' ... ἢ κενόν*". Bentley pro *τὸν θύλακον* scribebat *τονδὶ φέρων*, Brunck coniecit *ἔχων μὰ Δί' οὐδὲν ἄλλο γ' ἢ τὸν θύλακον*, Meineke *μὰ Δί' οὐδέν' ἄλλον μᾶλλον ἢ τὸν θύλακον*, vHerwerden *μὰ Δί' οὐδὲν ἀλλ' ἢ τόνδ' ἔχων τὸν θύλακον*, vVelsen *φέρων μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἐν τῷ θυλάκῳ*, nullam lacunam statuentes. || *οὐδὲν ἄλλο γ'* Bergler] *οὐδέν' ἄλλον* R.

384. *ἦλθ' ἄθρους*] *ἦλθεν ἀθρόως* R. Cf. Ach. 26. Vitiosum illud *ἀθρόως* videtur ex *αθροος* (superscr. *ου*) esse natum.

---

380. *Trinummum certe* [1]) *tenes?* Blepyrus rogat. Nempe hoc unum refert: cetera nihil.

381. *ὕστερος ἦλθον*] ergo *ἦν μοι ἀποτρέχειν ἔχοντι μηδὲ πάτταλον* [2]).

382. Trinummo illo sibi suisque *τὰ ἄλφιτα* — vel *τὸν ἄρτον* — erat emturus in prandium hodiernum: *ἔμελλε λήψεσθαι πυρῶν ἑκτέα ἐκ τῆς ἐκκλησίας*, ut infra dicit Blepyrus [3]).

384. *ὅσος οὐδεπώποτε*] *quantus nunquam antea* [4]).

---

[1]) Nostrum *toch.* — [2]) Cf. vs. 283 sq. — [3]) Vs. 547 sq.; cf. Vesp. 300—314. — [4]) Vid. ad Plut. 247.

καὶ δῆτα πάντας σκυτοτόμοις ᾐκάζομεν
ὁρῶντες αὐτούς, οὐ γὰρ ἀλλ' ὑπερφυῶς
ὡς „λευκοπληθὴς ἦν ἰδεῖν“ ἡ ἐκκλησία.
ὥστ' οὐκ ἔλαβον οὔτ' αὐτὸς οὔτ' ἄλλοι συχνοί.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδ' ἆρ' ἂν ἐγὼ λάβοιμι νῦν ἐλθών;

ΧΡΕΜΗΣ.

πόθεν;

---

385. *πάντας* R] *πάντες* Γ.

385—387. In proverbiis fuisse dicitur: „*οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ἔργον εἰ μὴ σκυτοτομεῖν*" [1]), et apud Plautum anicula ut herum desidentem significet *quasi claudus sutor* — ait — *domi sedet totos dies* [2]). Nempe „*ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν τὰς τέχνας ἐχόντων ἑδραῖοί εἰσιν, οὕτω καὶ τὰς κόρας οἱ ἄλλοι Ἕλληνες* (unis Lacedaemoniis exceptis) *ἠρεμιζούσας ἐριουργεῖν ἀξιοῦσιν*" [3]). Praeterea vid. supra [4]).

386. *οὐ γὰρ ἀλλὰ*] locutio elliptica, qua utuntur fortiter affirmantes [5]).

— *ὑπερφυῶς* | *ὡς*] item alibi: *ὑπερφυὴς ὅσος* [6]). Confluit trimeter cum initio vicini [7]).

387. Tragicus dolor verba ciet tragica. Nam e tragoedia aliqua illud „*λευκοπληθής*" habet Chremes. Quod epitheton in dramatis quae aetatem tulerunt non legitur, sed similia sunt *γυναικοπληθής* [8]), *ἀρσενοπληθής* [9]), *κενταυροπληθής* [10]), *χαλκοπληθής* [11]). Digna autem quae cum toto hoc loco conferantur sunt verba Carionis servi in Pluto item dictionem nuntiorum tragicorum aemulati: „*ἐκτυπεῖτο δὲ* | *ἐμβὰς γερόντων εὐρύθμοις προβήμασιν*" [12]).

— *ἰδεῖν*] *adspectu* [13]).

388—390. Chremes concioni adfuit, sed mercedem non accepit. Admodum tamen tempestive domum reliquerat, triobolo nimirum inhians. Sed plane insoliti quid accidit hodie; nam cum vixdum alluxisset, ingens caterva civium subito invasit Pnycem; itaque brevi cuncta occupata sunt subsellia, et symbola cum distributa sunt, horum prius quam civium fuit finis: nihil acceperunt Chremes aliique complusculi [14]). Ergone si forte certum numerum superarent cives concionem adeuntes, ultimis non dabatur symbolum, etiamsi iusto tempore adessent? Sunt qui ita statuant [15]), sed vix videtur credibile, et vereor ut e nostro loco coniectura fieri possit de institutis quae tunc temporis in ipsa civitate valebant. Nam fingitur nunc civium numerus solito maior confluens, quippe callida fraude auctus: cuiusmodi quid si fieri potuisset, defecissent sane *τὰ ξύμβολα*; sed non potuit nisi in scena comica. Nam in populi conciones nonnisi veros cives esse admissos non est quod data opera demonstrem.

389. *πόθεν;*] mente non est supplendum: „*λάβοις ἄν;*" quod si voluisset

---

[1]) Schol. Pac. 1310. — [2]) Plaut. Aulul. I 1, 34. — [3]) Xen. Rep. Lac 1 § 3. — [4]) Vs. 62—64. Cf. etiam Plut. 162. — [5]) Vid. ad Ran. 58. — [6]) Plut. 750; de ipso adverbio vid. ad Ran. 611 Plut. 675. — [7]) Vid. ad Plut. 752. — [8]) Aesch. Pers. 124 Eur. Alc. 952. — [9]) Aesch. Suppl. 30. — [10]) Eur. Herc. 1273. — [11]) Eur. Suppl. 1220. — [12]) Plut. 758 sq. — [13]) Vid. ad Nub. 1172. — [14]) Vid. ad Av. 1014. — [15]) Sic Würz de Mercede ecclesiastica 1878 p. 35 sq , Fränkel ad Boeckh Staatsh. II³ p. 66*.

οὐδ' ἂν μὰ Δί' εἰ τότ' ἦλθες, ὅτε τὸ δεύτερον
ἀλεκτρυὼν ἐφθέγγετ'.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οἴμοι δείλαιος!
„Ἀντίλοχ', ἀποίμωξόν με τοῦ τ...ριωβόλου
„τὸν ζῶντα μᾶλλον· τἀμὰ γὰρ διοίχεται". —
ἀτὰρ τί τὸ πρᾶγμ' ἦν, ὅτι τοσοῦτον χρῆμ' ὄχλου
οὕτως ἐν ὥρᾳ ξυνελέγη;

ΧΡΕΜΗΣ.

τί δ' ἄλλο γ' ἢ
ἔδοξε τοῖς πρυτάνεσι περὶ σωτηρίας

---

390. *ἂν μὰ Δί' εἰ] ει μὰ δία R. Praeiverat Meineke οὐδὲ μὰ Δί' εἰ scribendo, sed praeterea restituenda erat particula ἄν (cf. Nub. 5 Pac. 907).

---

poeta, addidisset particulam γάρ aliamve similis potestatis; sed vehementer negantis hoc est, significat enim: „*undenam res tam absurda in mentem tibi venit?*" [1]).

390. οὐδ' ἂν] mente adde: „ἔλαβες" [2]). — ὅτε τὸ δεύτερον κτέ.] rem in maius auget; nam gallicinii tempore mulieres vixdum confluxerant ad aedes Praxinoae [3]).

392 sq. Vita quid iuvat, cum perierit triobolum! Ceterorum omnium οὐ τόσσον ὀδύρομαι, ἀχνύμενός περ, ὡς ἑνός! — Tantus luctus nisi Aeschyli lingua apte exprimi nequit; apud quem Achilles „*me vivum potius luge*" clamabat „*quam mortuum Patroclum!*" [4]). Sed negari nequit comicum saepe versus tragicos aliquanto felicius suos in usus convertisse quam hoc loco, ubi herois desperantis vox „τοῦ τεθνηκότος" in „τοῦ τριωβόλου" mutari non potuit sine totius enuntiati pernicie. Quanto facetius olim adhibuerat illud „μηδὲ γὰρ θανών ποτε" [5]) vel: „ἡ γλῶττ' ὀμώμοκε" [6]) vel: „χαίρεις ὁρῶν φῶς" [7]). In scholio sola verba „Ἀντίλοχε — μᾶλλον" tribuuntur Aeschylo, sed etiam quae sequuntur: „τἀμὰ γὰρ διοίχεται" huic deberi patet [8]); valet autem τἀμά id fere quod ἐγώ [9]), quemadmodum infra τὸ ὑμέτερον et τὸ τῶν ἀνδρῶν dicitur *id quod ad vos, ad viros pertinet* [10]). Verbum διοίχεται significat *disperiit* [11]).

394. τοσοῦτον χρῆμ' ὄχλου] sic alibi: „ὅσον τὸ χρῆμ' ἐπὶ δεῖπνον ἦλθε!" [12]).

395. οὕτως ἐν ὥρᾳ] *tam mature, tam tempestive* [13]), cum serius aliquanto confluere soleant cives.

— τί δ' ἄλλο γ' ἢ] sic loquitur qui rem minime dubiam sed apertissimam esse significat [14]).

396 sq. E prytanum igitur programmate [15]) cives sciebant rem gravissimam hodie tractatum iri, de ipsa enim civitatis salute agi. Dignus qui conferatur est locus Ranarum, ubi poetas

---

[1]) Cf. vs. 330 et vid. ad Ran. 1455. — [2]) Vid. ad Nub. 5. — [3]) Vid. vs. 30. — [4]) Aesch. fr. 133; cf. Eur. Phoen. 1640. — [5]) Ach. 893. — [6]) Ran. 1471. — [7]) Thesm. 194. — [8]) Recte sic Porson. — [9]) Vid. Eur. Med. 739 Androm. 235 et cf. Thesm. 105. — [10]) Vid. vs. 623 sq. — [11]) Vid. Thesm. 609. — [12]) Pac. 1192; praeterea vid. ad Vesp. 266. — [13]) Vid. ad Vesp. 242. — [14]) Vid. ad Nub. 1287. — [15]) Vid. ad vs. 83 sq.

γνώμας προθεῖναι τῆς πόλεως. κᾆτ' εὐθέως
πρῶτος Νεοκλείδης ὁ γλάμων παρείρπυσεν
καὶ ἔπειθ' ὁ δῆμος ἀναβοᾷ πόσον δοκεῖς·
„οὐ δεινά, τολμᾶν τουτονὶ δημηγορεῖν,
„καὶ ταῦτα περὶ σωτηρίας προκείμενον,
„ὃς αὐτὸς αὑτῷ βλεφαρίδ' οὐκ ἐσώσατο;"
ὃ δ' ἀναβοήσας καὶ περιβλέψας ἔφη·
„τί δαί με χρῆν δρᾶν;"

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

— „σκόροδ' ὁμοῦ τρίψαντ' ὀπῷ,
„τιθύμαλλον ἐμβαλόντα τοῦ Λακωνικοῦ,
„σαυτῷ παραλείφειν τὰ βλέφαρα τῆς ἑσπέρας,"
ἔγωγ' ἂν εἶπον, εἰ παρὼν ἐτύγχανον.

397. προθεῖναι Schömann] καθεῖναι R.
401. προκείμενον Blaydes] προκειμένου R. Cf. Lys. 13 etc.
404. (ἐ)χρῆν Brunck] χρὴ R.
406. σαυτῷ(ι) Γ] σαυτοῦ R (vitiose pro τὰ σ. βλ.).

Dionysus rogat περὶ τῆς πόλεως ἥντιν' ἔχετον (γνώμην) σωτηρίας [1]). Locutio γνώμας vel λόγον προθεῖναι e Thucydide et aliunde est cognita [2]).

398. Primus ad suggestum lento gradu accessit *Neoclides,* non enim celerius ingredi sinebat oculorum infirmitas. Cuius hominis supra facta est mentio [3]).

399. *πόσον δοκεῖς;*] *mirum quantum* [4]).

400. *οὐ δεινά . . .;*] *hoccine ferendum?* [5]).

401. *περὶ σωτηρίας προκείμενον*] nota haec est loquendi brevitas [6]).

402. *Qui ne cilia quidem sua servaverit!* [7]).

404. *τί δαί με χρῆν δρᾶν;*] i. e: *meane igitur culpa ea interierunt?* Prohibere id qui potui? Nam prohibuissem sane, si potuissem! Item in Acharnensibus Dicaeopolis: *„ἐρεῖ τις· οὐ χρῆν. ἀλλὰ τί χρῆν εἴπατε"* [8]).

404—106. Remedium, quod commendavisset ei Blepyrus, si adfuisset, quadriennio post Aesculapius ei revera adhibuit teste Carione in fabula Pluto [9]).

404. *ὀπῷ*] *lasere, laserpitii suco* [10]).

405. *Sucum euphorbiae* apud medicos eo tempore in usu fuisse, optimam autem — i. e. acerrimam — fuisse *Laconicam,* noster locus docet. Etiam Theophrastus inter *ὀποὺς φαρμακώδεις* recenset sucum quem praebent euphorbiae caulis et baccae [11]), certam autem eius speciem — complures enim enumerat — in Arcadia prope *Tegeam* et in saltibus *Clitoriis* laetissimam crescere scribit [12]). Hanc igitur dicit nunc Blepyrus.

[1]) Ran. 1436. — [2]) Thucyd. VI 14 § 1 Xen. Mem. IV 2 § 3 Aeschin. II § 66 (vid. Cobet V. L.^{2} p. 353) etc. — [3]) Vs. 254 sq.; praeterea vid. ad Plut. 665 sq., et de epitheto γλάμωνι ad Ran. 200 et 588. — [4]) Vid. ad Ran. 54. — [5]) Vid. ad Eq. 609. — [6]) Vid. ad Eq. 669. — [7]) Cf. Eq. 373. — [8]) Ach. 540. — [9]) Plut. 716 sqq. — [10]) Vid. ad Eq. 894 sq. — [11]) Theophr. Hist. Pl. IX 8 § 2, c. 11 § 5—11. Vox occurrit etiam apud Cratinum fr. 325[1]. — [12]) Theophr. ibid. c. 15 § 6.

ΧΡΕΜΗΣ.

μετὰ τοῦτον Εὐαίων ὁ δεξιώτατος
παρῆλθε γυμνός, ὡς ἐδόκει τοῖς πλείοσιν.
αὐτός γε μέντοι ἔφασκεν ἱμάτιον ἔχειν.
καὶ ἔπειτ' ἔλεξε δημοτικωτάτους λόγους·
„ὁρᾶτε μέν με δεόμενον σωτηρίας
„τετραστατήρου καὐτόν· ἀλλ' ὅμως ἐρῶ,
„πῶς τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας σώσετε.
„ἢν γὰρ παρέχωσι τοῖς δεομένοις οἱ κναφῆς
„χλαίνας, ἐπειδὰν πρῶτον ἥλιος τραπῇ,

---

414. *πῶς* Meineke] *ὡς* R, quod frustra tuetur Blaydes coll. Ach. 642; nam ibi agitur de re certa: *ostendit id quod inest regimini populari*, hic de sperata: *dicam quomodo servari possit civitas.*

---

408 sqq. Post Neoclidem venit vir quidam sollertissimus et sagacissimus, sed minus prospera hactenus fortuna usus; vestis certe essetne ei necne, dictu erat difficile, adeo erat lacera et tenuis [1]). Itaque aegre desiderabat pallium aliquanto densius, perinde atque poeta ille Nubilocuculiam visens [2]); magis tamen de communi quam de suo ipsius commodo sollicitus ad verba facienda surrexit, vir vere popularis et patriae saluti nunquam non invigilans. — Fortasse locum nostrum imitatus est Hippolochus III[1] a. C. saeculi scriptor apud Athenaeum allatus, qui laetum convivium enarrans *„invaserunt"* ait *„cenaculum cantrices quaedam Rhodiae, ἐμοὶ „μὲν γυμναὶ δοκοῦσαι, πλὴν ἔλεγόν τινες αὐ„τὰς ἔχειν χιτῶνας"* [3]), *pellucidas* tamen vestes [4]), non laceras (ut Chremes nostro loco) significans.

411—426. Quid dulcius, quid magis salutare, quam officium oratoris publici, prudenti consilio civium aerumnis subvenientis! Quid autem facilius et simplicius! Nam laenas et lectos et victum egenis mortalibus daturi sunt alii: verba dat ipse. Fieri quid debeat dicit, ea libertate usus quae plebis praesertim decet propugnatores: hoc satis; fieri quomodo possit videant magistratus ceterumque vulgus hominum.

412. Digna quae conferantur sunt Iolai Euripidei verba: *„ex quo ad deos „abiit Hercules, τὰ κείνου τέκν' ἔχων ὑπὸ „πτεροῖς | σῴζω τάδ', αὐτὸς δεόμενος σωτηρίας"* [5]). Non tamen *imitari* nunc illum locum censendus est comicus.

413. *τετραστατήρου*] dicit vestem quatuor stateribus argenteis sive drachmis *sedecim* venalem. Nam *στατήρ*, quae vox primitus *didrachmum* significabat, hoc loco intellegenda est *τετράδραχμον*, ut apud recentiores [6]): *στατὴρ τετράδραχμον νόμισμα* [7]). Modicum hoc fuisse himatii pretium nemo non intellegit, nec non apparet collatis aniculae in Pluto fabula verbis: „iuvenis identidem viginti drachmas in vestem a me petebat" [8]).

415—417. Similis verborum structura cum alibi invenitur tum in Lysistrata [9]).

416. *Ut primum venerit bruma.* Quo

---

[1]) Recte schol.; cf. vs. 566. — [2]) Vid. Av. 915 sqq. — [3]) Vid. Athen. 129*a*. — [4]) Cf. Lys. 48, 150 sq. — [5]) Eur. Heracl. 9 sqq. — [6]) Vid. Boeckh Staatsh. I[3] p. 16 Hultsch Metrol.[1] p. 150. — [7]) Phot. Suid. Hesych. s. v. *στατήρ*. Vitiosum *τετράγραμμον* corr. Boeckh coll. Anecd. Bekk. p. 307. — [8]) Plut. 982 sq. — [9]) Lys. 140 sq., 527 sq.

„πλευρῖτις ἡμῶν οὐδέν' ἂν λάβοι ποτέ.
„ὅσοις δὲ κλίνη μή ἐστι μηδὲ στρώματα,
„ἰέναι καθευδήσοντας ἀπονενιμμένους
„εἰς τῶν σκυλοδεψῶν· ἢν δ' ἀποκλῄῃ τῇ θύρᾳ
„χειμῶνος ὄντος, τρεῖς σισύρας ὀφειλέτω."

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

νὴ τὸν Διόνυσον, χρηστά γ'! εἰ δ' ἐκεῖνό γε
προσέθηκεν, οὐδεὶς ἀντεχειροτόνησεν ἄν,
τοὺς ἀλφιταμοιβοὺς τοῖς ἀπόροις τρεῖς χοίνικας

417. ἡμῶν Γ] ἂν ἡμῶν R. || οὐδέν' ἂν λάβοι] οὐδένα βλάψει Blaydes, quod antecedat ἢν cum subiunctivo; sed minime vitiosa est structura verborum traditorum, sani autem hominis non est *pro certo* huiuscemodi aliquid affirmare.

420. ἀποκλῄῃ (-είῃ) Faber] ἀποκλίνηι R. Abiit *HI* in *IN* (cf. vs. 381 et vid. Cobet VL.[2] p. 159).

422. *ἐκεῖνο] -να R.

anni tempore „Ὀρέστῃ χλαῖναν ὑφαίνειν, ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ" in Avibus fabula Athenienses iubet chorus [1]). Nam dum perflat omnia gelidus aquilo, oportet „ἕσσασθαι ἔρυμα χροός, ... χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα, ... ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι, | μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα" [2]). Cuius praecepti memor isiciarius ille Demum senem densa mollique induebat tunica, novoque pallio amicturus erat Paphlago, nisi eum reppulisset senex truculentus [3]).

417. *Non facile latera occupabit morbus, si satis tecta ea habeamus.*

419 sq. *Post cenam* [4]) *cubitum eunto in officinas coriariorum.* — Sic apud Hesiodum ad fabri aerarii ignem confugere iubentur homines algentes [5]) et apud Homerum erronibus convenire is dicitur locus [6]), in Pluto autem nostri fabula pauperes balnea publica intrare dicuntur ubi calefiant [7]).

420. ἢν δὲ] neglegentius, sed ita ut neminem offendere possit, dictum pro: „ὅστις δὲ ἂν ...", ut in lege Solonis: „ὅστις δὲ ἀπίλλει τῇ θύρᾳ" [8]).

421. χειμῶνος ὄντος] *licet tempus sit hiemale* [9]).

— τρεῖς | σισύρας ὀφειλέτω] debitum si quis non solverit, multa ei irrogatur, ut saepe in legibus τὸ διπλοῦν ἀποτεῖσαι et similia. Qui homini egeno cubiculum et lectum denegaverit petenti, tres lodices ei persolvito, quibus se involvat [10]).

422. χρηστά γε] sic alibi δεινά γε, ἀνοητά γε, similia [11]).

424. τοὺς ἀλφιταμοιβοὺς] priscum nomen pro ἀλφιτοπώλαις permansit [12]).

— τρεῖς χοίνικας | δεῖπνον] quantum et ipsi patri familiae opem petenti sufficiat et eius uxori liberisque — si non sint nimis multi. Sic agricola tempus pomeridianum laeto convivio cum suis transacturus „ἄφευε τῶν φασήλων, ὦ γύναι, τρεῖς χοίνικας" ad uxorem ait [13]), et recordamur hominis egeni in Vespis, qui

[1]) Av. 712; praeterea cf. Vesp. 1132. — [2]) Hes. Oper. 536 sqq. — [3]) Eq. 881 sqq.; praeterea cf. Lys. 586 et 1156. — [4]) Cf. Ach. 616 Eq. 357 Vesp. 1217. — [5]) Hes. Oper. 493. — [6]) Hom. σ 328. — [7]) Plut. 535, 953 sq. — [8]) Lys. X § 17. — [9]) Vid. ad Thesm. 67 sq. — [10]) Cf. Nub. 10. — [11]) Vid. ad Eq. 609. — [12]) Cf. Nub. 640. — [13]) Pac. 1144.

δεῖπνον παρέχειν ἅπασιν, ἢ κλάειν μακρά,
ἵνα τοῦτ' ἀπέλαυσαν Ναυσικύδους τἀγαθόν.

ΧΡΕΜΗΣ.

μετὰ τοῦτο τοίνυν εὐπρεπὴς νεανίας
λευκός τις ἀνεπήδησ', ὅμοιος Νικίᾳ,
δημηγορήσων, καὶ ἐπεχείρησεν λέγειν
ὡς χρὴ παραδοῦναι ταῖς γυναιξὶ τὴν πόλιν.
εἶτ' ἐθορύβησαν καὶ ἀνέκραγον ὡς εὖ λέγοι,
τὸ σκυτοτομικὸν πλῆθος· οἱ δ' ἐκ τῶν ἀγρῶν
ἀνεβορβόρυξαν.

---

425. *μακρά* R] *-ρὰν παρέχειν* Γ.
426. *ἀπέλαυσαν Ναυσικύδους*] *-σε -δης* Römer cum cod. B, ut *τὸ ἀγαθόν* eo quo *κακόν* sensu possit accipi (cf. Thesm. 23).
431. *λέγοι* R²] *λέγει* R.
433. *ἀνεβορβόρυξαν*] *ἀνεκορκόρυξαν* vHerwerden. Cui coniecturae favet glossema

---

„τρίτος αὐτός" cenaturus est de triobolo heliastico [1]; nam *χοῖνιξ ἀλφίτων* requirebatur ad hominem unum per totum diem nutriendum [2]), quapropter maligne praebentis erat *τὸ „κατὰ χοίνικα"* pauperes alere [3]).

425. *κλάειν μακρά*] *male mulcari* [4]).

426. *ἵνα ... ἀπέλαυσαν*] eadem quae supra structura [5]). Vert.: *ut sic boni aliquid* — post mala plura — *ab isto homine acciperent aliquando* sive: *et sic civibus prodesset tandem homo iste malignus et improbus.*

— *Ναυσικύδους*] ditissimum hunc fuisse frumentarium et aliunde novimus [6]), nostro autem loco arguitur eius avaritia [7]). Idem homo videtur intellegendus loco Platonis ubi *Nausicydis Cholargensis* fit mentio [8]).

427. A rebus solitis — nam saepissime talia declamitasse duces partium ut popello suppalparentur, credere nos iubet comicus, et revera *εὖ μωμᾶται ταυταγί!* — a solitis igitur rebus ad id quod inexpectatum et vix credibile habuit concio, unde recens est Chremes, transitum parat particula *τοίνυν.* E simili narratione desumti sunt Ephippi versus: *„ἔπειτ' ἀναστὰς εὔστοχος νεανίας | ... σχῆμ' ἀξιόχρεων ἐπικαθεὶς βακτηρίᾳ | ... ἔλεξεν· ἄνδρες τῆς Ἀθηναίων χθονός"* [9]).

428. *Nicias,* in quem vere femineae laudes nunc conferuntur [10]), fortasse est *Epigenis* ille filius, cuius fit mentio in inscriptione supra commemorata [11]). Alii filium Nicerati, nepotem Niciae clari ducis, dici suspicantur [12]).

431. *ἐθορύβησαν καὶ ἀνέκραγον ὡς εὖ λέγοι*] in brevius haec sermonis quadam neglegentia sic sunt contracta apud Xenophontem: *„ἀνεθορύβησαν ὡς εὖ λέγοι"* [13]). — Nempe *„καταληπτικὸς"* erat orator ille popularis *„τοῦ θορυβητικοῦ"* [14]).

433. *ἀνεβορβόρυξαν*] *turbas edebant, ob-*

---

[1]) Vesp. 301. — [2]) Vid. ad Vesp. 440. — [3]) Vesp. 718. — [4]) Vid. ad Ran. 34 Plut. 58. — [5]) Vid. vs. 152. — [6]) Xen. Mem. II 7 § 6. Recte schol. — [7]) Recte sic Cobet Prosopogr. Xenoph. p. 87. — [8]) Plat. Gorg. 487 *b*. — [9]) Ephippi fr. 14. — [10]) Cf. Thesm. 191 sq. — [11]) Vid. ad vs. 366—368, Bergk Comment. p. 86. — [12]) Sic etiam Kirchner (dubitanter) Prosopogr. 10809. — [13]) Xen. Anab. V 1 § 3; praeterea cf. ibidem VI 1 § 30 Demosth. VI § 26. De verbo *θορυβεῖν* vid. Ran. 768. — [14]) Eq. 1380.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

νοῦν γὰρ εἶχον, νὴ Δία.

ΧΡΕΜΗΣ.

ἀλλ' ἦσαν ἥττους· ὁ δὲ κατεῖχε τῇ βοῇ,
τὰς μὲν γυναῖκας πόλλ' ἀγαθὰ λέγων, σὲ δὲ
πολλὰ κακά.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ τί εἶπε;

ΧΡΕΜΗΣ.

πρῶτον μέν σ' ἔφη
εἶναι πανοῦργον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ σέ;

ΧΡΕΜΗΣ.

μὴ ἐμὲ τοῦτ' ἔρη.
— καὶ ἔπειτα κλέπτην.

„ἀνετάραττον", alibi tamen huius verbi aoristus apud nostrum est -*κορκορυγῆσαι* (vid. Nub. 387), nunc autem *soni* potius quam *motus* mentio expectatur. ‖ γὰρ] ἄρ' Dobree, ut Av. 1371; sed *futurum* illic est tempus. Cf. Ran. 917.

436. τί] τί μ' Ranke.

437. *μὴ ἐμὲ τοῦτ'] μή (μὴ[1]) πω τοῦτ' R. Blaydes μὴ τουτί μ', fortasse recte, sed lenior videtur mea coniectura, nam facile abire potuit *ΜΗΜΕ* in *ΜΗΠΕ*, dein per paradorthosin in μήπω. Minus placet quos vVelsen dedit μὴ σὺ τοῦτ'.

---

strepebant. Verbum alibi non invenitur, sed in Hippocrateis extant διαβορβορύζειν et ὑποβορβορύζειν [1]). Cognatum videtur κορκορυγῆσαι [2]).

— νοῦν γὰρ εἶχον, νὴ Δία] *nempe iis mens erat, utpote rusticis!* — Item in Avibus ad iuvenem Pisetaerus: „νοῦν ἄρ' ἕξεις, νὴ Δία!" *mente igitur tua uteris!* [3]).

434. κατεῖχε τῇ βοῇ] *clamore obtinebat* — obiectum suppleri potest „τοὺς παρόντας, τὴν ἐκκλησίαν". Sic sol ἀκτῖσιν κατέχειν τὴν γῆν dicitur in cantico [4]). Sed dubito an verbum *intransitive* nunc sit adhibitum, collatis nostri de Demostrato demagogo verbis: „ὃ δ' ἐβιάζετο" [5]).

436. καί] *sicine vero?* [6]).

437—440. Cf. Chremyli in Pluto de aevo suo querelae: „*Apollinem rogavi* „*an oporteret* ἀσκεῖν τὸν υἱὸν τὸν ἐπιχώ-„ριον τρόπον, *ita ut fieret ille* πανοῦργος, „ἄδικος, ὑγιὲς μηδὲ ἕν, | ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' „αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν" [7]).

---

1) Pag. 76 et 1121 Foes. — 2) Vid. ad Nub. 387. — 3) Av. 1371. Praeterea vid. ad Plut. 1119. — 4) Nub. 572. — 5) Lys. 396. — 6) Nos: *En wat zei hij dan wel?* Vid. ad Nub. 210. — 7) Plut. 35—38, 47—50, 99.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐμὲ μόνον;

ΧΡΕΜΗΣ.

καὶ νὴ Δία

καὶ συκοφάντην.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐμὲ μόνον;

ΧΡΕΜΗΣ.

καὶ νὴ Δία

τωνδὶ τὸ πλῆθος.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τίς δὲ τοῦτ' ἄλλως λέγει;

ΧΡΕΜΗΣ.

γυναῖκα δ' εἶναι πρᾶγμ' ἔφη νουβυστικὸν
καὶ χρηματοποιόν. κοὔτε τἀπόρρητ' ἔφη

438. ἐμὲ Γ] σὲ R. || καὶ νὴ] νὴ τὸν Blaydes.

439. Om. R propter homoeoteleuton, sed in calce supplevit corrector.

442. κοὔτε] κοὐχὶ Dawes, κοὔτι Lenting; sed coniecturis non est locus (vid. comment.). Nam quod in Γ legitur κοὔτ' ἀπόρρ. pro κοὔτε τἀπόρρ. (sic R), id haplographiae tribuendum, suspicionem igitur non movet.

438 sq. καὶ νὴ Δία | καὶ συκ.] iteratur particula καί (*et . . . quoque*), ut in Socratis verbis: καὶ ταὐτὸ καὶ τὸν ἄρρενα [1]).

440. Etiam in Pluto petulanter sic agitantur spectatores [2]). Cum verbis „τίς δὲ τοῦτ' ἄλλως λέγει;" conferatur Calonicae illud: „καὶ γὰρ ἐσμὲν (πανοῦργοι), νὴ Δία!" [3]).

441. πρᾶγμα] hoc sensu frequentius dicitur χρῆμα [4]), quae propter versum sequentem vitatur nunc vox.

— νουβυστικὸν] cf. Vesparum locus, ubi testudines νουβυστικῶς sive νουνεχόντως tergum protexisse dicuntur [5]). Minus perspicua sunt herae iratae ancillas „νώβυστρα" vocantis verba apud Herodam [6]). Homo νουβυστικός est quem epici poetae πυκιμηδέα vel πυκινόφρονα dicunt, is qui πυκινὰ φρεσὶ μήδεα ἔχει vel βυσσοδομεύει.

442. χρηματοποιόν] *qui parat opes.* Verbi ποιεῖν eadem est vis in locutione κριθὰς ποιεῖν [7]) et similibus. Item alibi ἐργάζεσθαι [8]).

— οὔτε] non respondet alterum οὔτε, sed variatur mox oratio [9]), quasi dictum esset: καὶ πρῶτον μὲν ἔφη οὐκ . . . ἐκφέρειν κτέ.

442 sq. *Thesmophoriorum arcana* [10]) inter viros evulgari non licebat [11]).

[1]) Nub. 663; praeterea vid. ad Lys. 1183. Verborum structura similis est Lys. 24. — [2]) Plut. 99. — [3]) Lys. 12. — [4]) Cf. Lys. 677 et vid. ad Vesp. 266. — [5]) Vesp. 1294. — [6]) Herod. Mimiamb. VI 16. — [7]) Pac. 1322. Cf. infra vs. 615. — [8]) Cf. Eq. 810. — [9]) Vs. 446. — [10]) De ἀπορρήτοις voce vid. ad Ran. 362. — [11]) Cf. Thesm. 363 sq., 472.

ἐκ Θεσμοφόροιν ἑκάστοτ᾽ αὐτὰς ἐκφέρειν, —
σὲ δὲ καὶ ἐμὲ βουλεύοντε τοῦτο δρᾶν ἀεί.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καί, νὴ τὸν Ἑρμῆν, τοῦτό γ᾽ οὐκ ἐψεύσατο.

ΧΡΕΜΗΣ.

— ἔπειτα συμβαλλειν πρὸς ἀλλήλας ἔφη
ἱμάτια, χρυσί᾽, ἀργύριον, ἐκπώματα
μόνας μόναις, οὐ μαρτύρων ἐναντίον,
καὶ ταῦτ᾽ ἀποφέρειν πάντα κοὐκ ἀποστερεῖν, —
ἡμῶν δὲ τοὺς πολλοὺς ἔφασκε τοῦτο δρᾶν.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ, μαρτύρων γ᾽ ἐναντίον!

ΧΡΕΜΗΣ.

— οὐ συκοφαντεῖν, οὐ διώκειν, οὐδὲ τὸν

---

447. *χρυσί᾽*] *χρυσόν* Bentley (cur?). Cf. comment.
448. *οὐ μαρτύρων* Dobree] *οὐ μ. γ᾽* R, *γ᾽ οὐ μ. Γ*, *κοὐ μ.* Dindorf.
452—454. Sic ordinabat Bachmann: 454, 452, 453, in versu 453 pro *ἀλλὰ*

---

444. *Te vero et me* — sive viros quoslibet — *identidem id facere senatores.* Itaque si quis *ἀπόρρητον ποιησάμενος* aliquid ad senatum detulisset [1]), magnum fuisse periculum ne in vulgus tamen id emanaret, hic orator affirmabat, assentiente Blepyro; quibus fidem quis non habeat, cum hodie quoque ita peccetur. Non enim omnes senatores Papirio illi [2]) „tacendi loquendique prudentia" pares sunt aut fuerunt.

445. *νὴ ... οὐκ*] eadem in Thesmophoriazusis est iunctura [3]).

446—449. Cum priore enuntiati parte haec quomodo cohaereant vidimus; praeterea notatu digna est structura paratactica: *συμβάλλειν . . . καὶ ἀποφέρειν* = *συμβαλούσας . . . ἀποφέρειν* [4]).

446. *συμβάλλειν*] *mutua dare* [5]), *κιχράναι* sive — ubi de victu sermo — *μετρεῖν* [6]).

447. *χρυσία*] cf. chori verba in Lysistrata: *χρυσίων, ὅσ᾽ ἐστί μοι, | οὐ φθόνος ἔνεστί μοι | πᾶσι παρέχειν φέρειν τοῖς | παισίν, ὁπόταν τε θυγά- | τηρ τινὶ κανηφορῇ* [7]).

448. *μόνας μόναις*] i. e. *αὐτὰς οὔσας* [8]). Loquendi formula redit in Vespis [9]).

— *οὐ μαρτύρων ἐναντίον*] *nullis adhibitis testibus* [10]). Neque potuissent adhibere si voluissent, nam lex *„διαρρήδην ἐκώλυε συμβάλλειν γυναικὶ πέρα μεδίμνου κριθῶν"* [11]). Itaque monile vel poculum pretiosius si quae mulier commodaverat amicae, non sponte redditum in iure repetere ne potuisset quidem. Et tamen sancte illae servabant fidem.

452 sq. *τὸν | δῆμον*] nunc quoque, ut

---

[1]) Vid. ad Eq. 648. — [2]) A. Gell. I 23. — [3]) Thesm. 640, ubi vid. — [4]) Vid. ad Lys. 700—703 Plut. 1181 sq. — [5]) Vid. Isae. X § 10 etc. — [6]) Vid. Ach. 1021. — [7]) Lys. 1192 sq.; praeterea vid. Ach. 258 Av. 1551. — [8]) Cf. Ach. 504. — [9]) Vesp. 1272; item Soph. Ai. 467 (?), 1283 etc. — [10]) Nos: *ten overstaan van getuigen.* — [11]) Vid. quem modo attuli Isaeus X § 10.

δῆμον καταλύειν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ
<ἤδη ποιῆσαι καὶ ποιήσειν πλείονα.>
ἕτερά τε πλεῖστα τὰς γυναῖκας ηὐλόγει.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τί δῆτ' ἔδοξεν;

ΧΡΕΜΗΣ.

ἐπιτρέπειν τὰ πράγματα
ταύταις. ἐδόκει γὰρ τοῦτο μόνον ἐν τῇ πόλει
οὔπω γεγενῆσθαι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ δέδοκται;

ΧΡΕΜΗΣ.

φήμ' ἐγώ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἅπαντ' ἄρ' αὐταῖς ἐστι προστεταγμένα,
ἃ τοῖσιν ἀστοῖς ἔμελεν;

ΧΡΕΜΗΣ.

οὕτω ταῦτ' ἔχει.

---

scribens *κἄλλα*. Equidem Bergkio potius adstipulor aliquid intercidisse statuenti; quam lacunam e coniectura explevi. Fortasse leve aliquod veri vestigium servat quod post *κἀγαθά* vs. 453 sequitur in *Γ*: „*βλάπτειν*."

455. *τὰ πράγματα* vVelsen] *σε τὴν πόλιν* R. Cobet *δεῖν τὴν πόλιν*, Blaydes *ὅ τι; ἐπιτρέπειν τὴν πόλιν*. Non solum pronomen *σε* molestum, sed etiam vox *πόλις* (vid. versus sq.).

458. *ἅπαντ' ἄρ'* Cobet] *ἅπαντά θ'* R. Cf. vs. 460.

---

saepe apud nostrum, duo in unum confluunt trimetri [1]).

454. In brevius id quod refert contrahentis hoc est. Item Aeschines postquam enarravit quae apud Amphictyones dixit, „*τοιαῦτα*" addit „*καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα πολλὰ διεξελθόντος ἐμοῦ . . . κραυγὴ . . . ἦν*" *κτέ.* [2]).

456 sq. Nempe rerum novarum semper appetentes Athenienses [3]) ceterorum regiminum periculum fecerunt omnium, — *undecim* enumerantur in opere de rep. Atheniensium [4]), — unam *γυναικοκρατίαν* civitas nondum experta novit.

457. *καί*] auribus suis vix credit Blepyrus [5]).

— *φήμ' ἐγώ*] apertissime affirmantis hoc [6]).

---

[1]) Vid. ad Plut. 752. — [2]) Aeschin. III § 122. — [3]) Cf. vs. 219 sq. — [4]) [Aristot.] Rep. Ath. c. 41. — [5]) Vid. ad Nub. 210. — [6]) Vid. ad Av. 1446.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδ' εἰς δικαστήριον ἄρ' εἶμ', ἀλλ' ἡ γυνή;

ΧΡΕΜΗΣ.

οὐδ' ἔτι σὺ θρέψεις οὓς ἔχεις, ἀλλ' ἡ γυνή.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδὲ στένειν τὸν ὄρθρον ἔτι πρᾶγμ' ἆρά μοι;

ΧΡΕΜΗΣ.

μὰ Δί', ἀλλὰ ταῖς γυναιξὶ ταῦτ' ἤδη μέλει·
σὺ δ' ἀστενακτὶ περδόμενος οἴκοι μενεῖς.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐκεῖνο δεινὸν τοῖσιν ἡλίκοισι νῷν,
μή, παραλαβοῦσαι τῆς πόλεως τὰς ἡνίας,
ἔπειτ' ἀναγκάζωσι πρὸς βίαν ...

---

461. Habet R, om. *Γ*.

462. τὸν] πρὸς Blaydes coll. Lys. 1089. ‖ ἆρά μοι Kuster] ἄρά μοι R, ἄρ' ἔτι πρᾶγμά μοι GHermann. Vid. ad Nub. 1252.

464. Post hunc excidisse versum (*hactenus bene habent omnia, sed*...) suspicatur Meineke.

465. νῷν] νὼ Dobree. Vid. ad Ach. 601 Plut. 655.

---

460 sq. „*Ergone non ibo in tribunal, sed uxor?*" summa cum indignatione rogat Blepyrus, ante omnia *iudicia* cogitans, quippe Atheniensis [1]). Cuius verba partim repetens Chremes „*neque tuos*" ait „*in posterum tu ales, sed uxor*". Et nunc demum persentiscit Blepyrus quid boni habeat novus rei publicae status. Non iam incumbet ei molestissimum illud victum suis praebendi officium, nam mulier trinummum merebit, et ἀπὸ τούτου τοῦ μισθαρίου ἕξουσιν ἄλφιτα καὶ ξύλα καὶ ὄψον [2]).

462. „*Neque iam reformidandus mihi est diei adventus?*" Lectone me aurora posthac non excutiet? — Verbo *suspirandi* obiectum nunc additur, ut verbis *lugendi* vel *dolendi*, quacum locutione conferri potest e. g. κόπτεσθαι Ἄδωνιν [3]). Dicitur autem οὐ(δὲν) πρᾶγμα ut οὐδὲν ἔργον, e. g. in versu: οὔ τἆρα, μὰ Δί', ἡμῖν ἔτ' ἔργον ἑστάναι [4]), sed inest notio *molestiae*, nam eodem haec redeunt ac si diceret: „οὐκέτ' ἆρα πράγματά μοι παρέξει ὁ ὄρθρος;" [5]).

463. ταῦτα] *ista tua negotia*, iudicia nimirum ceteraque rerum publicarum et privatarum cura.

464. „*Tu autem plane otiosus domi manebis.*" — Adverbium ἀστενακτί habet poetici aliquid [6]), et nisi risum nunc movere voluisset Chremes iunctura canori huius adverbii et participii quod sequitur [7]), dixisset potius: ἄνευ στεναγμάτων.

466. Eadem imagine usus Demus in Equitibus „*alteri vestrum*" ait „παραδώσω τῆς πυκνὸς τὰς ἡνίας" [8]).

467 et 471. πρὸς βίαν] *vi coactos*. Molestissimum est τὸ πίνειν πρὸς βίαν, at id quod nunc dicit Blepyrus plane non est tolerabile [9]).

---

[1]) Cf. Av. 40 sq. etc. — [2]) Vesp. 300 sq. — [3]) Lys. 396. — [4]) Av. 1308, ubi vid. — [5]) Cf. Thesm. 244. — [6]) Cf. Aesch. fr. 297 Soph. Trach. 1074. — [7]) De verbo πέρδεσθαι vid. ad Plut. 176 Ach. 256. — [8]) Eq. 1109. — [9]) Vid. ad Ach. 73.

ΧΡΕΜΗΣ.

τί δρᾶν;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

βινεῖν ἑαυτάς, ἢν δὲ μὴ βουλώμεθα,
ἄριστον οὐ διδῶσι.

ΧΡΕΜΗΣ.

σὺ δέ γε, νὴ Δία,
δρᾶ ταῦθ', ἵν' ἀριστᾷς τε καὶ βινῇς ἅμα.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ πρὸς βίαν δεινότατον.

ΧΡΕΜΗΣ.

ἀλλ' εἰ τῇ πόλει
τοῦτο ξυνοίσει, ταῦτα χρὴ πάντ' ἄνδρα δρᾶν.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

λόγος γέ τοί τις ἔστι τῶν γεραιτέρων,

---

468 et 470. *βινεῖν* et *βινῇς*] *κιν.* R. Vid. v. l. vs. 980 et ad Nub. 1102.

468 sq.[a] Blepyro continuavit vVelsen. In R vs. 468[b] est alterius (Chremetis), cum interrogatione igitur proferendum. Meineke Chremeti tribuit vs. 468[b] sq.[a], Blepyro 469[b] sq., Chremeti 471 sq. totos.

468. *βουλώμεθα* Meineke] *δυνώμεθα* R, quod propter vs. 470 ferri nequit.

469 sq. Om. Ald. errore manifesto.

469. **διδῶσι*] *δώσουσι* R. Quod vitium peperisse videtur sequens pronomen *σύ*.

473—475. Blepyro dedit Meineke; in R continuantur ei qui vs. 471 sq. dixit.

473. *γε* Suid.] *τε* R.

---

472. Ut sycophanta ille in Pluto fabula, sic hic homo brachia et latera ceterumque si opus sit corpus pro patria intenturum se ait, festive usus verbulis e demagogorum ore sublectis: „*εὐεργετήσω τὴν πόλιν καθ' ὅσον ἂν σθένω*" [1]), „*περὶ τοῦ δήμου μαχοῦμαι ἀεί*" [2]), „*τὰ δυνατὰ δεῖ τῇ πόλει ξυλλαμβάνειν τοὺς εὖ φρονοῦντας*" [3]), „*κατὰ τὸν νόμον δεῖ πάντα ποιεῖν εἰ δημοκρατούμεθα*" [4]).

473—475. Simillima nuper coram populo dixerat Andocides pacem suadens: „*sunt qui dicant ὡς οὐδεὶς πώποτε τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ φανεροῦ πείσας ἔσωσεν, ἀλλὰ δεῖ λαθόντας ἢ ἐξαπατήσαντας αὐτὸν εὖ ποιῆσαι*" [5]). Haec est decantata illa Atheniensium *δυσβουλία*, quam nisi aut viri bene cordati aut ipsi caelites in melius vertant, brevi peritura sit civitas [6]).

---

1) Plut. 911 sq. — 2) Eq. 767 Vesp. 593, 667. — 3) Infra vs. 861 sq. — 4) Infra vs. 944 sq. — 5) Andocid. III § 33, qua de oratione vid. Proleg. p. XIX sq. — 6) Cf. Nub. 587—589.

ὅσ' ἂν ἀνόητ' ἢ μῶρα βουλευσώμεθα,
ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμφέρειν.

ΧΡΕΜΗΣ.

καὶ ξυμφέροι γ', ὦ πότνια Παλλὰς καὶ θεοί!
ἀλλ' εἶμι· σὺ δ' ὑγίαινε.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ σύ γ', ὦ Χρέμης.

(Chremes abit, Blepyrus domum suam intrat. Vacat scena.)

SCENA OCTAVA.

(Per dextrum orchestrae aditum redit chorus mulierum habitu virili.)

Mulieres (Chorus) solae.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἔμβα· χώρει.
ἆρ' ἔστι τῶν ἀνδρῶν τις ἡμῖν ὅστις ἐπακολουθεῖ;
στρέφου, σκόπει,
φύλαττε σαυτὴν ἀσφαλῶς, πολλοὶ γὰρ οἱ πανοῦργοι,
μή πού τις ἐκ τοὔπισθεν ὢν τὸ σχῆμα παραφυλάξῃ!
ἀλλ' ὡς μάλιστα τοῖν ποδοῖν βάδιζ' ἐπικτυποῦσα.
ἡμῖν δ' ἂν αἰσχύνην φέροι
πάσαισι παρὰ τοῖς ἀνδράσιν
τὸ πρᾶγμα τοῦτ' ἐλεγχθέν.

---

474. *ἀνόητ' ἢ* Bentley] *ἀνόηταχ' ἢ* R, *ἀνόητα καὶ Γ* (permutatis de more *ἢ* et *καί*).

476. In R praescriptum est *χρεμ*. Mutatae personae certa indicia sunt *καί γε* particulae (vid. comment.).

482. *ἐκ τοὔπισθεν ὢν*] *-σθ' ἰὼν* Meineke coll. Ran. 286, Blaydes *ἐξόπισθεν ὢν* (ipse tamen indicans Plut. 1209). || *παραφυλάξῃ* Meineke] *καταφυλάξηι* R, *φυλάξῃ Γ*.

483. *βάδιζ' ἐπικτυποῦσα* Blaydes] *ἐπικτυπῶν βάδιζε* R. Masculinum ineptum; cf. vs. 31.

---

476. *καὶ ξυμφέροι γε*] cum assensu id quod alter dixit repetentis hoc est.
— *καὶ θεοί*] *et numina cetera* [1]).

477. *ὑγίαινε*] *vale* [2]).

478. *ἔμβα· χώρει*] verba militaria: *ingredere, procede* [3]). Item in Thesmophoriazusis chorus mulierum: *ὅρμα· χώρει* [4]). Neque dissimilis est iunctura verborum homericorum: *βῆ δ' ἴμεναι*.

483. *ἐπικτυποῦσα*] etiam sono calceorum strenue solo impactorum viros imitata [5]).

---

1) Vid. ad Nub. 413. — 2) Cf. Ran. 164 sq. — 3) Vid. Lys. 1281 (1303). — 4) Thesm. 953. — 5) Cf. vs. 545.

πρὸς ταῦτα συστέλλου σεαυ-
τήν, καὶ περισκοπουμένη
τἀκεῖσε καὶ τἀκ δεξιᾶς
<φύλατθ' ὅπως> μὴ ξυμφορὰ
γενήσεται τό πρᾶγμα.
ἀλλ' ἐγκονῶμεν, τοῦ τόπου γὰρ ἐγγύς ἐσμεν ἤδη,
ὅθενπερ εἰς ἐκκλησίαν ὡρμώμεθ', ἡνίκ' ᾖμεν·
τὴν δ' οἰκίαν ἔξεσθ' ὁρᾶν, ὅθενπερ ἡ στρατηγὸς
ἔσθ', ἡ τὸ πρᾶγμ' εὑροῦσ', ὃ νῦν ἔδοξε τοῖς πολίταις.
ὥστ' εἰκὸς ἡμᾶς μὴ βραδύνειν ἔστ' ἐπαναμενούσας
πώγωνας ἐξηρτημένας,
μὴ καί τις † ὄψεθ' ἡμᾶς
χἠμῶν ἴσως † κατείπῃ.

---

486. συστέλλου] σύστελλ' εὖ Blaydes.

487. τἀκεῖσε Faber] κἀκεῖσε R.

488. φύλατθ' ὅπως] supplevit Blaydes. Duos pedes desiderari testantur numeri, necessarium autem esse ὅπως propter futurum γενήσεται vidit Blaydes. Ante τἀκεῖσε GHermann supplebat περιστρέφου, Cobet τἀνθένδε καί, Kiehl τὰ δεῦρο καί, alii alia.

490. ὡρμώμεθ'] ὁρμ. R. || ᾖμεν] ἦμεν R.

495. Versus vitiosus testibus numeris; praeterea suspicionem movet futurum ὄψεται pro subiunctivo usurpatum. Quod minime tuetur Aeschyli locus Pers. 119—121: μὴ πόλις πύθηται ... καὶ τὸ Κισσίων πόλισμ' ἀντίδουπον ἄσεται, qui neque eiusdem est dictionis neque eandem habet structuram; nam ibi particulae μὴ additus est subiunctivus, dein novum sequitur enuntiatum laxius adhaerens, in quo est futurum indicativi (si recte id habet: codex ἔσεται), nostro vero loco ratio obtinet inversa. Intellegam e. g.: *μὴ καί τις ἡμῖν ἐντυχὼν | τοῖς ἀνδράσιν κατείπῃ. In R est quod dedi (κεἴτις pro καί τις); GHermann metri causa dedit ἡμᾶς ὄψεται χἠμῶν κτέ., multo melius vVelsen ἐξόπισθεν ᾖ χἠμῶν κτέ., Blaydes ἐξόπισθ' ἰδὼν ἡμῶν (cf. Pac. 377 Thesm. 340). Pro ἴσως Dobree coniecit ἰών, Meineke dubitanter ἰδών.

---

486. πρὸς ταῦτα] *proinde* [1]). — συστέλλου σεαυτήν] *compone vestem* [2]).

487. Item mulieres in Thesmophoriazusis Pnycem pervestigantes: πανταχῇ δὲ ῥῖψον ὄμμα, | καὶ τὰ τῇδε καὶ τὰ δεῦρο | πάντ' ἀνασκόπει καλῶς [3]).

489. ἀλλ' ἐγκονῶμεν] item in Vespis: ἀλλ' ἐγκονῶμεν, ἄνδρες [4]).

491. ὅθενπερ ... ἐστι] verba concisa; similia sunt: ὁ ἐκ τῶν λύχνων, ὁ ἐκ τοῦ ἡμετέρου γυμνασίου, alia eiusmodi [5]). — ἡ στρατηγός] *praetorem* illam *feminam* iam novimus [6]).

493 sq. I. e. μηκέτι οὖν ἐπαναμένωμεν πώγωνας ἐξηρτημέναι [7]).

495. Particulas μὴ καί — si recte sic est traditum [8]) — etiam supra iunctas vidimus [9]).

---

[1]) Vid. ad Nub. 990 Vesp. 927. — [2]) Vid. ad Lys. 1042. — [3]) Thesm. 665 sq. — [4]) Vesp. 240. — [5]) Vid. ad Nub. 37. — [6]) Vid. ad vs. 246; item mox vs. 500. — [7]) De verbo ἐξαρτᾶσθαι vid. vs. 2. — [8]) Cf. annot. crit. — [9]) Vid. vs. 29.

ἀλλ' εἶα δεῦρ' ἐπὶ σκιᾶς
ἐλθοῦσα πρὸς τὸ τειχίον,
παραβλέπουσα θἀτέρῳ,
πάλιν μετασκεύαζε σαυ-
τὴν αὖθις ἥπερ ἦσθα.
καὶ μὴ βράδυν'· ὡς τήνδε καὶ δὴ τὴν στρατηγὸν ἡμῶν
χωροῦσαν ἐξ ἐκκλησίας ὁρῶμεν. ἀλλ' ἐπείγου
ἅπασα καὶ παῦσαι σάκον πρὸς τοῖν γνάθοιν ἔχουσα·
καὖται γὰρ ἀλγοῦσιν πάλαι τὸ σχῆμα τοῦτ' ἔχουσαι.

(Chorus incipit removere barbas ficticias. — A dextra redit Praxagora, quae barbam iam posuit.)

SCENA NONA.

Praxagora, Chorus.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ταυτὶ μὲν ἡμῖν, ὦ γυναῖκες, εὐτυχῶς

---

496. ἐπὶ σκιᾶς] ὑπὸ σκιὰς Bachmann fortasse recte (malim tamen -άν); vid. Andocid. I § 38.

502. παῦσαι Palmer] μίσει R, quod hinc alienum; nam μισεῖν ἔχουσαν significat *invitam habere*, ut φιλεῖν ἔχουσαν *libenter habere* (cf. infra vs. 580 et Vesp. 1535 Plut. 645). Quapropter vVelsen pro ἔχουσα coniecit ἰπόντα. In libris vetustis *ΠΑ* et *Μ* litterae vix quicquam inter se discrepant. || τοῖν] ταῖν R.

503. *καὖταὶ] χαὖται R. Cf. comment. || ἀλγοῦσιν Palmer] ἥκουσιν R. || πάλαι] πάλιν Dobree. || τοῦτ' ἔχουσαι] μεταβαλοῦσαι vHerwerden, Wecklein, vVelsen ceteris non mutatis; sed non video quasnam feminas pronomine ταύταις nunc possit indicare dux chori.

504. ἡμῖν, ὦ γυναῖκες *Γ*] ὦ γ. ἡμῖν R non male, sed cf. Thesm. 455.

---

497. τὸ τειχίον] dicit *parietem* domus ad quam pervenerunt, Blepyri vel vicini. Sic inde ab Homero [1]) solent distingui τὰ τείχη sive *muri* urbium et τὰ τειχία sive *parietes* domuum [2]), et *humiliores* quidem parietes vel *maceriae* (περίβολοι) dicuntur τειχία [3]), altiores τοῖχοι; quapropter τοιχωρύχος vocatur qui *parietes* — quippe e lateribus structos — *perfodit* [4]).

498. Adiectivo ἑτέρῳ mente addendum est: ὀφθαλμῷ [5]), nam idem est τῷ ἑτέρῳ παραβλέπειν quod alibi dicitur τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν παραβάλλειν εἰς τὸ δεῖνα [6]).

499. I. e. πάλιν γενοῦ γυνή [7]).

501 sq. ἐπείγου | ἅπασα] singularis (ἅ)πᾶσα, πᾶς sic imperativo iungi solet [8]).

503. *Et ipsae enim maxillae iamdudum istam fraudem fastidiunt.* Sic chorus in Pace: „ὑφ' ἡδονῆς . . . αὐτὼ τὼ σκέλει χορεύετον" [9]).

504—511. Tragicam dictionem et sonus

---

[1]) Hom. π 165, 343. — [2]) Cf. Eupol. fr. 207² Vesp. 1109 (?) Demosth. LV § 25 etc. — [3]) Exemplo sit Platonicum illud τειχίον Rep. 514 sq. — [4]) Cf. Plut. 565. — [5]) Cf. Vesp. 497. — [6]) Eq. 173 Nub. 362, vid. etiam ad Ran. 409. — [7]) Cf. vs. 121 Thesm. 862. — [8]) Vid. ad Thesm. 955. — [9]) Pac. 324 sq.

τὰ πράγματ' ἐκβέβηκεν, ἁβουλεύσαμεν.
ἀλλ' ὡς τάχιστα, πρίν τιν' ἀνθρώπων ἰδεῖν,
ῥιπτεῖτε χλαίνας, ἐμβὰς ἐκποδὼν ἴτω,
χαλᾶθ' ὑφαπτοὺς ἡνίας λακωνικῶν,
βακτηρίας ἄφεσθε.

(Dum loquitur, ipsa removet calceos et vestem virilem abicit. — Ad ducem chori:)

καὶ ἐνταυθοῖ σὺ μὲν
ταυτὶ κατευτρέπιζ', ἐγὼ δὲ βούλομαι
εἴσω παρερπύσασα, πρὶν τὸν ἄνδρα με
ἰδεῖν, καταθέσθαι θοἰμάτιον αὐτοῦ πάλιν
ὅθενπερ ἔλαβον, τἄλλα θ' ἁξηνεγκάμην.

(Etiam chorus interim abiecit vestes soleas scipiones viriles.)

---

508 sq. Ordine inverso scripsit vVelsen (servatis *χάλα* et *μέντοι*).

508. *χαλᾶθ' ὑφαπτοὺς* Blaydes] *χάλα συνάπτουσ'* R; *χαλᾶτε συναπτοὺς* dederat Faber numeris durioribus. Etiam *χαλᾶτε βαπτοὺς* Blaydes probabiliter, erant enim laconicae rubri coloris (Poll. VII 22). || **λακωνικῶν*] *λακωνικας* R, *πωγωνικάς* OSchneider. Barbas iam posuisse mulieres e contextu efficio; *ἐμβάδες* autem et *λακωνικαί* etiam vs. 342—345 coniunctim commemorantur (cf. praeterea Vesp. 1157 sq.).

509. *ἐνταυθοῖ* vHerwerden] *μέντοι* R; *ἐνθαδὶ* coniecerat Blaydes.

510. *ταυτὶ* Meineke] *ταύτας* R. Non de hominibus sed de rebus nunc sermonem esse docet verbum *κατευτρεπίζειν*, itaque si quis servet lectionem traditam, interpretetur „*τὰς βακτηρίας*". Equidem verum duco quod dedit Meineke; cf. Thesm. 1203.

---

versuum testatur et articulus omissus et *ῥιπτεῖτε* pro *ῥίπτετε* dictum [1]). Eiusdem dictionis est quod infra praeco clamat: „*ἐμβὰς δὲ κεῖται καὶ τρίβων ἐρριμμένος*" [2]). Quo loco sermo est de conviviis epulas adituris.

505. *ἃ ἐβουλεύσαμεν*] *consilium quod iniimus*. Activo noster etiam alibi ita est usus [3]).

507. *ἐκποδὼν*] similis usus est huius adverbii in Nicophontis versibus: *οὐκ εἰς κόρακας τὼ χεῖρ' ἀποίσεις ἐκποδὼν | ἀπὸ τοῦ σκυταλίου <τοῦδε> καὶ τῆς διφθέρας;* [4]).

508. *ὑφαπτοὺς*] i. e. *ὑφημμένας, subligatas* [5]).

510. *ταυτὶ*] dicit *τὴν σκευὴν* quam abiciunt mulieres: vestimenta, barbas, scipiones. Similis est locus in Thesmophoriazusis [6]), et saepe sic — ut in colloquiis quotidianis — usurpatur demonstrativum, non addita re de qua agitur; quales loci legentibus interdum sunt difficiliores, a spectatoribus non potuere non intellegi [7]).

---

[1]) Cf. Soph. Ai. 239 Eur. Hel. 1096 etc.; ipsius comici est *ῥῖπτε* Vesp. 1530 Pac. 962. — [2]) Vs. 850. — [3]) Pac. 692 Av. 637. — [4]) Nicoph. fr. 2; contulit Sobolewski. — [5]) Vid. ad Ran. 1212. — [6]) Thesm. 1203. — [7]) Vid. ad Ach. 331.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

καὶ δὴ κεῖται πάνθ' ἅπερ εἶπας· σὸν δ' ἔργον τἄλλα διδάσκειν,
ὅ τι σοι δρᾶσαι ξύμφορον ἡμεῖς δόξομεν ὀρθῶς ὑπακούειν.
οὐδεμιᾷ γὰρ δεινοτέρᾳ σοῦ ξυμμείξασ' οἶδα γυναικί.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(mariti sui vestem soleas baculum tenens:)

περιμείνατέ νυν, ἵνα τῆς ἀρχῆς, ἣν ἄρτι κεχειροτόνημαι,
ξυμβούλοισιν πάσαις ὑμῖν χρήσωμαι. καὶ γὰρ ἐκεῖ μοι
ἐν τῷ θορύβῳ καὶ τοῖς δεινοῖς ἀνδρειόταται γεγένησθε.

(Aedes suas intraturae occurrit maritus Blepyrus tunicatus foras egrediens.)

SCENA DECIMA.

Praxagora, Blepyrus, Chorus.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

αὕτη, πόθεν ἥκεις, Πραξαγόρα;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τί δ', ὦ μέλε,
σοὶ τοῦθ';

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ὅ τι μοι τοῦτ' ἔστιν; ὡς εὐηθικῶς!

---

514. *καὶ δὴ κεῖται*] *κεῖται δὴ* R, *καὶ* supplevit Dobree (*κεῖται καὶ δὴ* scribens), Porson *κεῖται μὲν δή*, Bekker *ἤδη κεῖται*, Dindorf *κατάκειται δή*.
518. *πάσαις* R] *ἁπάσαις* Γ (cf. vs. 595).

---

514. Sic in Thesmophoriazusis affinis Euripidis vestem ponere iussus „*καὶ δὴ χαμαί*" ait [1]). Similis etiam in Acharnensibus est chori versus: „*οὑτοιί* (lapides) *σοι χαμαί, καὶ σὺ κατάθου πάλιν τὸ ξίφος*" [2]).
515. *ξύμφορον*] *utile* [3]).
— *ὑπακούειν*] *obedire* [4]).

516. Item in Thesmophoriazusis chorus: *οὔπω ταύτης ἤκουσα | πολυπλοκωτέρας γυναικὸς | οὐδὲ δεινότερα λεγούσης* [5]).
517. *περιμείνατέ νυν*] *paulisper hic me opperimini*, dum domum intrem vir, mox femina reditura.
520. *αὕτη*] *heus tu!* [6]).
— *τί . . . σοὶ τοῦτο;*] *quid hoc ad te?* [7]).

---

1) Thesm. 214; praeterea vid. ad Av. 268. — 2) Ach. 342. — 3) Vid. ad Thesm. 139. — 4) Vid. ad Nub. 274. — 5) Thesm. 433—435; cf. etiam Vesp. 631—633. — 6) Vid. ad Vesp. 1. — 7) Vid. ad Eq. 1022.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὔ τοι παρὰ τοῦ μοιχοῦ γε φήσεις.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐκ ἴσως

ἑνός γε.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ μὴν βασανίσαι σοι τουτογὶ

ἔξεστι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

εἰ τῆς κεφαλῆς ὄζω μύρου.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τί δ'; οὐχὶ βινεῖται γυνὴ καὶ ἄνευ μύρου;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὐ δῆτα, τάλαν, ἔγωγε!

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς οὖν ὀρθρία

ᾤχου σιωπῇ θοἰμάτιον λαβοῦσά μου;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

γυνή μέ τις νύκτωρ ἑταίρα καὶ φίλη

---

522. *παρὰ τοῦ*] *ἄρα παρὰ* Cobet, cui Blaydesium iure oblocutum arbitror, licet locos contulerit dissimiles (Ach. 415 Thesm. 501 alios); *παρά του* vVelsen.

523. *σοι τουτογὶ* Elmsley] *τουτὶ γέ σοι* R.

524. *ὄζω*] *ὄζει* Cobet (ut Vesp. 1058); sed vid. Ach. 852.

525. Propter homoeoteleuton om. R, sed in calce supplevit corrector.

526. *δῆτα, τάλαν,* Reiske] *δὴ τάλαιν'* R. Haplographiae exemplum insigne. ‖ *ὀρθρία* Cobet] *ὄρθριον* R (ut vs. 377).

527. *μου* R] *μοι Γ*.

---

522. Hostem strenue statim invadit; nempe audaces fortuna iuvat: non propulsantium periculum sed ultro oppetentium victoria solet esse.

524—526. Cum Praxagorae his verbis cf. quae personata mulier in Thesmophoriazusis perhibet: „*furtum cum commisimus, ἕωθεν σκόροδα διαμασώμεθα, ¦ ἵν' ὀσφρόμενος ἀνὴρ ἀπὸ τείχους εἰσιὼν | μηδὲν κακὸν δρᾶν ὑποτοπῆται*" [1]). Unguentum necessarium etiam Myrrhina perhibet in Lysistrata [2]).

526. *πῶς*] *qui fit ut* [3]).

528. *ἑταίρα*] *necessaria, sodalis* [4]).

---

1) Thesm. 493—496. — 2) Lys. 938 sq. — 3) Vid. ad Av. 278. — 4) Cf. Lys. 701.

μετεπέμψατ' ὠδίνουσα.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

κᾆτ' οὐκ ἦν ἐμοὶ
φράσασαν ἰέναι;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τῆς λεχοῦς δ' οὐ φροντίσαι,
οὕτως ἐχούσης, ὦ ἄνερ;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

εἰποῦσάν γ' ἐμοί!
ἀλλ' ἔστιν ἐνταῦθά τι κακόν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὰ τὼ θεώ,
ἀλλ' ὥσπερ εἶχον ᾠχόμην· ἐδεῖτο δὲ
ἥπερ μεθῆκέ μ' ἐξιέναι πάσῃ τέχνῃ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

εἶτ' οὐ τὸ σαυτῆς ἱμάτιόν σε χρῆν λαβεῖν;
ἀλλ' ἔμ' ἀποδύσασ', ἐπιβαλοῦσα τοὔγκυκλον,
ᾤχου καταλιποῦσ' ὡσπερεὶ προκείμενον,

---

532. *ἐνταῦθα*] *ἐνταυθὶ* Bothe.
533. *δὲ*] **γὰρ*?
535. *σε χρῆν*] *σ' ἐχρῆν* Γ, *ἐχρῆν σ'* R. Vid. ad Plut. 432. ‖ *λαβεῖν* Blaydes] *ἔχειν* R. Cf. vs. 527 etc.

---

529. *καὶ εἶτα*] indignationis indicia [1]).

532. *μὰ τὼ θεώ*] *per Cererem Filiamque* [2]).

533. *ὥσπερ εἶχον*] *ut eram, statim* [3]). Cum ianuam aperuissem ministrae, quam amica nocte intempesta ad arcessendam me miserat, defuit mihi tempus in cubiculum ad te redeundi ut rem tibi narrarem, nam festinato opus erat.

534. *ἥπερ μεθῆκε με*] i. e. *ἥπερ ἧκεν* (sive *παρῆν*) *ἐπ' ἐμέ, quae ad me arcessendam aderat* [4]).

— *πάσῃ τέχνῃ*] *omnino* [5]).

536. *τὸ ἔγκυκλον*] non *croceam* illam Praxagorae *tunicam* nunc dicit vir, *τὸ ἡμιδιπλοΐδιον* sive *χιτώνιον* [6]), quo ipse humeros utcunque sibi modo tegebat, sed eius *περίβλημα* [7]). Sua veste (*ἱματίῳ*) tectus dormiebat vir; quam cum surriperet mulier, *ἔγκυκλον* ei iniecit, verita ne frigesceret ille et magis etiam ne frigore expergisceretur.

537 sq. Tanquam cadaver me tractavisti, miror autem quod non etiam

---

[1]) Vid. ad Nub. 210 et 226. — [2]) Cf. vs. 155—158 et vid. ad Ach. 905. — [3]) Vid. Eq. 488 Plut. 1089. — [4]) Vid. ad Eq. 605. — [5]) Vid. ad Ran. 1235. — [6]) Vid. vs. 332 et ad vs. 318. — [7]) Vid. Thesm. 253—261 et ad Lys. 113.

μόνον οὐ στεφανώσασ' οὐδ' ἐπιθεῖσα λήκυθον.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ψῦχος γὰρ ἦν, ἐγὼ δὲ λεπτὴ καὶ ἀσθενής·
ἔπειθ', ἵν' ἀλεαίνοιμι, τοῦτ' ἠμπεσχόμην.
σὲ δ' ἐν ἀλέᾳ κατακείμενον καὶ στρώμασι
κατέλιπον, ὦ ἄνερ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

αἱ δὲ δὴ λακωνικαὶ
ᾤχοντο μετὰ σοῦ κατὰ τί; χἠ βακτηρία;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἵνα θοἰμάτιον σώσαιμι μεθυπεδησάμην,
μιμουμένη σε καὶ κτυποῦσα τοῖν ποδοῖν,
καὶ τοὺς λίθους παίουσα τῇ βακτηρίᾳ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οἶσθ' οὖν ἀπολωλεκυῖα πυρῶν ἑκτέα,
ὃν χρῆν ἔμ' ἐξ ἐκκλησίας εἰληφέναι;

540. *ἀλεαίνοιμι*] *-νοι με* Blaydes. || *ἠμπεσχόμην* Bekk. Anecd. p. 381] *ημπισχόμην* R. Cf. Lys. 1156.
547. *οἶσθ' . . . ;*] *ἴσθ'* (sine signo interrogationis) Blaydes.

urnam feralem apposuisti. Similes ioci sunt infra [1]).

539. Praxagora, mulier *ἀττικωτάτη, οὐκ εὐχροεῖ οὐδὲ σφριγᾷ* [2]).

540. *ἵν' ἀλεαίνοιμι*] *ut concalefierem.* Redit verbum apud Menandrum: *ἤδη ἀλεαίνει πρὸς τὸ πῦρ καθημένη* [3]).

541. *ἐν ἀλέᾳ καὶ στρώμασι*] est hoc *ἓν διὰ δυοῖν*, frequens apud nostrum orationis figura [4]).

543. *κατὰ τί*] *quo consilio* [5]).

544. *μεθυπεδησάμην*] i. e. *μετέβαλον τὰ ὑποδήματα, calceos meos cum tuis mutavi.*

545 sq. Et haec *ἓν διὰ δυοῖν* vel potius *διὰ τριῶν* efficiunt; paratactica enim oratione usa *„ut te imitarer"* mulier ait *„et strepitum facerem pedibus* [6]) *et lapides ferirem baculo"*, cum velit: *„ut te imitata calceis baculoque ederem strepitum vere virilem"* quo furibus nocturnis metum incuterem.

547. Nomine suo condignum se praebens Blepyrus nunc quoque, perinde atque leno ille apud Herodam [7]), *τοὺς πυροὺς* sive victum quotidianum ante omnia cogitat, unice curat. — Dicebatur *ἑκτεύς* sive *modius* sexta pars medimni, choenices capiens octo [8]).

548. Ergo hoc tempore frumenti choenices octoni trinummo, singuli medimni tribus drachmis venales erant. Quod modicum erat pretium [9]).

[1]) Vs. 1030 sqq. et 1107—1111; praeterea vid. ad Av. 474 et Lys. 611—613. — [2]) Cf. Lys. 80. — [3]) Menandr. fr. 832. Cf. Cobet Coll. Crit. p. 162. — [4]) Vid. ad Av. 1182. — [5]) Vid. ad Nub. 239. — [6]) Cf. vs. 483. — [7]) Vid. Herod. Mimiamb. II 80. — [8]) Cf. Nub. 641—645. — [9]) Vid. Boeckh Staatsh. I³ p. 117 sq.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὴ φροντίσῃς· ἄρρεν γὰρ ἔτεκε παιδίον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἠκκλησία;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἐφ' ἣν ἐγὼ ᾠχόμην.
ἀτὰρ γεγένηται;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ναὶ μὰ Δί'. οὐκ ᾔδησθά με
φράσαντά σοι χθές;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἄρτι γ' ἀναμιμνήσκομαι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδ' ἄρα τὰ δόξαντ' οἶσθα;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μά Δί' ἐγὼ μὲν οὔ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

κάθησο τοίνυν σηπίας μασωμένη.
ὑμῖν δέ φασι παραδεδόσθαι τὴν πόλιν.

---

551. ᾔδησθα] ᾔδεισθα R.
554. σηπίας] *σηπία?? Vid. comment.

---

549. μὴ φροντίσῃς] *tu ne curassis* [1]).

550. Similem — sed aliquanto minus festivum — iocum habet Plutus fabula [2]).

552. ἄρτι] *nunc demum* [3]). — Dixeris vix tandem in mentem redire mulierculae rei quae nihil ad eam attineat. Et tamen ipsa illa mariti verba eam impulerunt ut quantocius amicas convocaret ad exequendum consilium pridem initum.

554. σηπίας μασωμένη] proverbiali locutione si utitur Blepyrus, latet me quae huius sit vis. Nam id quod in codice R adscriptum est: „οἷον ἐντρυφῶσα διὰ τὴν ἐξουσίαν" quomodo tandem potest inesse? Non singularis opulentiae erat „sepias mandere"; [4]) satis vilis is erat cibus [5]). Itaque minime idem hoc sonat atque „ζῆν ἐν πᾶσι λαγῴοις" vel „ὀρνίθων γάλα πίνειν". Quod si tamen eiusmodi quid valeant verba tradita, quomodo id conveniat contextui? — Expectaverim potius eam simplicitatis et innocentiae notionem, quae inest gallico *„faire la sainte nitouche"*, tentavi autem κάθησο τοίνυν σηπία μασωμένη (i. e. ὥσπερ τις σ. μ.), sed tertium quodnam huius comparationis sit dicere non habeo.

---

[1]) Vid. ad Eq. 1356 Ran. 493. — [2]) Plut. 712. — [3]) Cf. Lys. 71. — [4]) De verbo μασᾶσθαι vid. Vesp. 780. — [5]) Ach. 1041 etc. et supra vs. 126.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τί δρᾶν; ὑφαίνειν;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐ μά Δί', ἀλλ' ἄρχειν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τίνων;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἁπαξαπάντων τῶν κατὰ πόλιν πραγμάτων.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(laeta voce exclamans:)

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, μακαρία τἄρ' ἡ πόλις
ἔσται τὸ λοιπόν!

(E domo sua prodit vicinus et tacitus aliquantisper auscultat.)

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

κατὰ τί;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πολλῶν οὕνεκα.

οὐ γὰρ ἔτι τοῖς τολμῶσιν αὐτὴν αἰσχρὰ δρᾶν
ἔσται τὸ λοιπὸν οὐδαμῶς, οὐ μαρτυρεῖν,
οὐ συκοφαντεῖν, —

---

557. *τῶν κατὰ πόλιν*] **τῆς πόλεως τῶν*? Cf. vs. 107; articulus aegre desideratur.
558. *τἄρ'* Cobet] *γ' ἄρ'* R.
559 sq. Habet R, om. *Γ*.
561. *οὐδαμῶς, οὐ* Blaydes] *οὐδαμοῦ δὲ* R. Leniorem correctionem quam suasit Blaydes, recepit vVelsen, *οὐδάμ' οὐδὲ* non admittit dictio comica.

---

561. *οὐ μαρτυρεῖν*] eos praesertim dicit qui *μαρτυρίαις* victum sibi parant, perditos homines, *ἐπὶ τοῖς ἀπράγμοσι τῶν πολιτῶν ἀντωμοσίας καὶ προσκλήσεις καὶ μαρτυρίας* — ne *ψευδομαρτυρίας* dicam — *ξυγκολλῶντας* [1]). Nempe Praxagora, ut isiciarius ille, cives iussura est „*μαρτυριῶν ἀπέχεσθαι* | *καὶ τὰ δικαστήρια συγκλῄειν* [2]).

562—567. Neglegentior horum verborum structura ipsam vitam imitatur. Praxagoram interpellans vicinus ita loquitur quasi non „*οὐκέτι ἔσται συκοφαντεῖν κτέ.*" dixisset illa sed: „*ἀπερῶ* (vel „*ἀπεροῦμεν*) *μηκέτι συκοφαντεῖν κτέ.*"; post quem clamorem verba sua continuans Praxagora et ipsa orationis structuram mutat imprudens, non enim pergit negatione *οὐκ* uti, sed — ut ille — voculam *μή* adhibet: „*μὴ λωποδυτῆσαι, μὴ φθονεῖν κτέ.*"

---

[1]) Vesp. 1041. — [2]) Eq. 1316 sq.; cf. etiam Antiphan. fr. 195^{8} Apollodor. 13^{12}.

SCENA UNDECIMA.

Praxagora, Blepyrus, Vicinus, Chorus.

ΓΕΙΤΩΝ.

μηδαμῶς, πρὸς τῶν θεῶν,
τουτὶ ποιήσῃς μηδ' ἀφέλῃ μου τὸν βίον!

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν, τὴν γυναῖκ' ἔα λέγειν!

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

— μὴ λωποδυτῆσαι, μὴ φθονεῖν τοῖς πλησίον,
μὴ γυμνὸν εἶναι, μὴ πένητα μηδένα,
μὴ λοιδορεῖσθαι, μὴ ἐνεχυραζόμενον φέρειν.

ΓΕΙΤΩΝ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ, μεγάλα γ'!... εἰ μὴ ψεύσεται.

562[b] sq. Sodali Blepyri (quem Vicinum voco equidem) tribuit Bergk, Blepyro Ald. In R est signum mutatae personae, sed in margine dextro adscripta sunt: „*ἄλλος βλέπυρος ἐλθών*", quae aut sic sunt legenda: „*ἀνὴρ μετὰ Βλεπύρου ἐλθών*" (Römer) aut sic distinguenda: „*βλέπυρος. — ἄλλος <ἐπ>ελθών*", ut alius „*Blepyro*", alius „*viro anonymo*" haec tribuat (et is quidem recte).

563. *μηδ'*] *μὴ* Bergk.

564. Blepyro tribuit Bergk. In R praescriptum est: „*ὁ ανηρ πρα(ξαγόρας?)*", Blepyri Sodali (Vicino) dedit Ald., Choro (Coryphaeo) Brunck, Praxagorae Meineke.

568. In R praescriptum est: *ὁ αλλος*. Choro (Coryphaeo) dedit Brunck, Blepyro Tyrwhitt. || *ψεύσεται*] *ψεύδεται* Brunck; sed vid. comment.

---

563. *μηδ' ἀφέλῃ μου τὸν βίον*] iungenda: *ἀφέλῃ μου. Vitam mihi ne eripias!* [1]).

564. Item infra vicinus: *ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν, ἔα με τῶν προὔργου τι δρᾶν* [2]).

565. *λωποδυτῆσαι*] priscae dictionis [3]) vox *λωποδύτης* sive *grassator* proprii fere nominis habet vim, neque solum in legibus permansit [4]) sed etiam in lingua vitae quotidianae [5]).

566. Instat igitur aurea illa aetas, qua nemo algebit, nemo egebit; nam cum ceteris rebus, quae ad vitam beate transigendam necessariae sunt, etiam vestem et cenam cunctis praebitura est Praxagora, Euaeonis illius promissa [6]) longe longeque superans.

567. *ἐνεχυραζόμενον*] idem passivum est in Strepsiadis verbis: *ἄγομαι, φέρομαι, τὰ χρήματ' ἐνεχυράζομαι* [7]).

568. *εἰ μὴ ψεύσεται*] i. e.: *εἰ μὴ ψευδολόγος φανεῖται*. Sic alibi: „*οὐ ψεύσει γέ με*" et: „*ἔοικεν οὐ ψευδαγγελήσειν ἄγγελος*" id valent quod: „*οὐ ψευσάμενός με φανεῖ*" et: „*ἔοικεν οὐ ψευδάγγελος φανεῖσθαι ἐκεῖνος*" [8]).

---

[1]) Vid. ad Pac. 561 et ad Eq. 436. — [2]) Vs. 784. — [3]) Vid. Hom. ν 224. — [4]) Vid. Lys. X § 10. — [5]) Vid. ad Ran. 772. — [6]) Vs. 408 sqq. — [7]) Nub. 241; vid. etiam Nub. 35. — [8]) Nub. 261 Av. 1340; praeterea vid. ad Plut. 290 sq.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' ἀποφανῶ τοῦθ', ὥστε σέ τέ μοι μαρτυρεῖν,
καὶ τοῦτον αὐτὸν μηδὲν ἀντειπεῖν ἔτι.

(Veste ceteris a Praxagora acceptis ornat se Blepyrus.)

ΧΟΡΟΣ.

νῦν δή σε πυκνὴν φρένα δεῖ καὶ φιλόσοφον ἐγείρειν
φροντίδ', ἐπισταμένην ταῖσι φίλαις ἀμύνειν.
κοιναῖς γὰρ ἐπ' εὐτυχίαισιν
ἔρχεται γλώττης εὔνοια πόλιν καὶ
δῆμον ἐπαγλαϊοῦσα μυρίαισιν
ὠφελίαισι βίου.
δηλοῦν δ' ὅ τι περ δύναται καιρός.

---

569. *τέ* Cobet] *γέ* R. ‖ *μοι μαρτυρεῖν*] *συμμαρτυρεῖν* Bergk.

570. *ἔτι* Cobet] *ἐμοί* R, *ἔχειν* Dindorf.

571. *δή σε πυκνὴν φρένα δεῖ* Bergk] *δὴ δεῖ σε π. φρ.* R (cf. Lys. 1108 Ran. 1056), qui verborum ordo videtur deberi duplici lectioni *δὴ ... δεῖ* (superscr. *δεῖ ... δή*) (vid. vs. 197 et ad Eq. 756); nam incertum hoc loco utrum praestet *νῦν δὴ ... δεῖ* an *νῦν δεῖ ... δή*. ‖ *καὶ φιλόσοφον*] *καὶ φιλόδημον* (ut Eq. 787) Dindorf, *καὶ φιλόμουσον* vVelsen (coll. Nub. 358), ut continuarent dactylos; *φιλόσοφόν τ'* Bergk.

572. *ἐπισταμένην*] *ἐφισταμένην aggredientem* vel *ἐφιεμένην cupientem* mavult vHerwerden. ‖ **ταῖσι φίλαις*] *ταῖσι φίλαισιν* R, *ἐπὶ ταῖσι φίλαισιν* Reisig, *ταῖς σαῖσι φίλαισιν* Dindorf.

573. *κοιναῖς* Reiske] *κοινὴ* R, *κοινῇ* Brunck, *καιναῖς* Blaydes (cf. Vesp. 346), *κοινῇ ... εὐτυχίᾳ νῦν* Meineke probabiliter.

574. **γλώττης εὔνοια*] *γλώττης ἐπίνοια* R, *γνώμης ἐπίνοια* Markland, quod non intellego. ‖ *πόλιν καὶ δῆμον* vVelsen] *πολίτην δῆμον* R, *πόλιν πάνδημον* Reisig, *πολιτῶν δῆμον* Bergk. Cf. Plut. 567, 570 Ach. 631.

575. *ὠφελίαισι* R] *εὐτυχίαισι* Γ.

576. *δ'*] supplevit Blaydes (*δηλοῦ δ'* dederat Meineke), praeterea pro *δύναται*

---

569 sq. Similibus verbis in Pluto certamen init Paupertas: „*τί ἔχοι τις ἂν δίκαιον ἀντειπεῖν ἔτι;*" [1]. — *Σὲ ... καὶ τοῦτον* Praxagora dicit *vicinum* et *maritum*.

571. *πυκνὴν φρένα ... καὶ φιλόσοφον*] sic chorus dicit *consilium callidum* [2]) *quodque viro philosopho sit dignum.* Nempe in philosophorum praesertim scholis agitabantur quaestiones quae erant de optimo rei publicae statu et de indole feminarum [3]).

573—575. I. e.: *εὔνους γὰρ ἔρχει τῆς κοινῆς εὐτυχίας ἐπιμελομένη, τὴν πόλιν καὶ τὸν δῆμον τῇ γλώττῃ (= τῷ λόγῳ) ἐπαγλαϊοῦσα καὶ τὸν βίον αὐτῶν μυρίοις ἀγαθοῖς ὠφελήσουσα.* — Praepositionis *ἐπί* ea est vis quae in locutione „*ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πόλεως*" et similibus; vocum *πόλεως καὶ δήμου* frequens est iunctura in sermone oratorum [4]), verbo *ἐπαγλαΐζειν* etiam Homerus utitur [5]).

576. *Tempus est ostendendi quid sibi*

---

[1]) Plut. 486. — [2]) Vid. ad Eq. 1132. — [3]) Vid. Prolegom. p. XIII sq. — [4]) Vid. ad Eq. 812. — [5]) Hom. Σ 183.

δεῖται γάρ τοι σοφοῦ τινος ἐξευρήματος ἡ πόλις ἡμῶν.
ἀλλὰ πέραινε μόνον
μήτε δεδραμένα μήτ' εἰρημένα πω πρότερον.
μισοῦσι γὰρ ἢν τὰ παλαιὰ πολλάκις θεῶνται.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὐ μέλλειν ἀλλ' ἐπιθέσθαι καὶ δὴ χρῆν ταῖς διανοίαις,
ὡς τὸ ταχύνειν χαρίτων μετέχει πλεῖστον παρὰ τοῖσι θεαταῖς.

SCENA DUODECIMA.

Eidem.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ μὴν ὅτι μὲν χρηστὰ διδάξω πιστεύω. τοὺς δὲ θεατάς,
εἰ καινοτομεῖν ἐθελήσουσιν καὶ μὴ τοῖς ἠθάσι λίαν

---

coniciens δύνασαι (coll. Nub. 811), non recte, opinor; δηλοῦσ' Dindorf. || καιρός.] . καιρὸς δὲ GHermann, ut novi versus hoc sit initium, versus autem 575 numeri ei sint qui sunt Nub. 475.

577 τοι Γ] τοί γε R, τι Ald., του (omisso deinde τινος) Blaydes, ὡς δεῖταί γε σοφοῦ vVelsen. || τινος] del. Brunck.

581. ἐπιθέσθαι Richards] ἅπτεσθαι R, quo servato Faber in fine versus dedit τῆς διανοίας (ἐπινοίας mavult Blaydes coll. vs. 574 et 589).

---

velit novum istud institutum. Verbi δύναται subiectum intellego τοῦτο, *id quod agis* [1]). Verbi vis eadem est in Pluti versu: τὸ τριβώνιον δὲ τί δύναται; [2]).

581—583. Ad verborum certamen — τὸν ἀγῶνα [3]) — ineundum dux chori eam quae primarum est partium more solito incitat [4]).

581. Neglegentioris structurae, sed apud nostrum minime rarae, est particula ἀλλά bis deinceps usurpata [5]).

— ἐπιθέσθαι ... ταῖς διανοίαις] *aggrediendi* verbum etiam apud Eupolidem ita adhibitum est; qui propter Aristophanis opinor victoriam succensens [6]) ad spectatores: „<θαυμάζω πάλαι> | ὅ τι παθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς, | ἢν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ μηδὲ ἓν χεῖρον φρονῶν | ἐπιτιθῆται τῇ ποιήσει, πάνυ δοκεῖ κακῶς φρονεῖν" [7]). Item in Socratis apud Platonem verbis: „καὶ τότε ἤδη (tum cum aliquanto prudentiores facti erimus quam nunc sumus) ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς" [8]).

582. χαρίτων μετέχει πλεῖστον] item chorus mystarum in Ranis Iacchum celebrans: *„huc ades ad nostram* χαρίτων πλεῖστον ἔχουσαν μέρος ... χορείαν" [9]).

584 sq. Verbo δεδιέναι adiuncta est nunc εἰ particula, ut alibi verbis *dubi-*

---

[1]) Similia vid. Av. 181 sq., 377 et ad Plut. 845. — [2]) Plut. 842, ubi vid. — [3]) Ach. 392 Nub. 958 Vesp. 533 Ran. 883. — [4]) Vid. ad Lys. 484 sq. — [5]) Vid. ad Lys. 1183. — [6]) Vid. quae de Ar. peregrino disputavi in Mnemosyne 1888 p. 263 sqq. et ad Ach. 653 sq. — [7]) Eupol. fr. 357. — [8]) Plat. Gorg. 527*d*, et saepius sic apud Platonem. — [9]) Ran. 335.

τοῖς τ' ἀρχαίοις ἐνδιατρίβειν, τοῦτ' ἔσθ' ὃ μάλιστα δέδοικα.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

περὶ μὲν τοίνυν τοῦ καινοτομεῖν μὴ δείσῃς· τοῦτο γὰρ ἡμῖν
δρᾶν ἀντ' αὐτῆς ἀρχῆς ἐστιν, τῶν δ' ἀρχαίων ἀμελῆσαι.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

(ad spectatores:)

μή νυν πρότερον μηδεὶς ὑμῶν ἀντείπῃ μηδ' ὑποκρούσῃ,
πρὶν ἐπίστασθαι τὴν ἐπίνοιαν καὶ τοῦ φράζοντος ἀκοῦσαι.

---

587. *αὐτῆς ἀρχῆς] ἄλλης ἀρχῆς R, ἄλλης ἀρετῆς Bergk (cf. Theogn. 699), ἀρχῆς μεγάλης vVelsen (coll. schol. et Vesp. 575).

---

tandi et *mirandi* (θαυμάζω εἰ al.). Sic apud tragicos inveniuntur: φόβος εἰ [1]), ἀθυμῶ εἰ [2]).

584. καινοτομεῖν] propriam vim ostendit Xenophontis de Reditibus libellus, ubi *nova metalla instituere* significat [3]); est enim, ut recte Photius, καινὴν λατομίαν τέμνειν. Nostro loco ad *inventionis* novas venas aperiendas transfertur; longius etiam ab origine discedens Bdelycleon τελετὴν καινὴν καινοτομεῖν dicit [4]), et saepius sic apud Platonem καινοτομεῖν et καινοτομία.

— τοῖς ἤθεσι λίαν] i. e. τοῖς λίαν εἰωθόσι [5]) vel εἰθισμένοις. Cf. initium Ranarum fabulae.

587. Unice hoc curant Athenienses, τὸ καινόν τι περιεργάζεσθαι [6]), εἰς οὐδὲν ἕτερον ἐπικαιροῦντες ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν καινότερον [7]). *Il leur faut du nouveau, n'en fût il plus au monde!* — Vocis ἀρχῆς subsimilis est usus in Philocleonis versiculo potestatem iudicum extollentis: „ἆρ' οὐ μεγάλη τοῦτ' ἔστ' ἀρχὴ καὶ τοῦ πλούτου καταχήνη;" [8]).

588. ὑποκρούσῃ] *interpellet* [9]).

589. πρὶν ἐπίστασθαι ... καὶ ... ἀκοῦσαι] propter negationem quae antecedit expectatur: πρὶν ἂν ἐπίστηται ... καὶ ... ἀκούσῃ. Nihil quod simile sit apud nostrum invenitur [10]), sed apud Demosthenem legimus: „καί μοι μὴ θορυβήσῃ μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι" [11]). Quibus verbis collatis intellegimus Praxagoram e civium concione hoc orationis exordium desumtum habere.

— τὴν ἐπίνοιαν] *inventi rationem* [12]).

— καὶ τοῦ φράζοντος ἀκοῦσαι] cf. Agamemnonis apud Homerum verba: „ἑσταότος μὲν καλὸν ἀκουέμεν' οὐδὲ ϜέϜοικε | ὑββάλλειν" [13]), i. e.: χρὴ ἀκούειν τοῦ ἑστῶτος καὶ μὴ ὑποκρούειν. Ubi ὁ ἑστώς dicitur *is qui ad verba facienda surrexit*; ceteri qui adsunt sunt οἱ καθήμενοι, sic enim in concionibus loquebantur [14]). Nostro loco ὁ φράζων est *is qui loquitur*, ὁ ῥήτωρ [15]). In substantivi igitur notionem abiit participium ὁ φράζων sive ὁ λέγων [16]), quapropter non mutatur genus masculinum, licet loquatur mulier. Cf. fictae mulieris coetum matronarum adeuntis verba: „ποῦ ποῦ καθίζωμ' ἐν καλῷ, τῶν ῥητόρων | ἵν' ἐξακούω;" [17]). — Hinc quoque apparet quod modo dicebam, ex ore oratorum publicorum sublectum esse orationis initium.

---

1) Eur. Med. 184 Heracl. 791. — 2) Soph. Trach. 666 etc. — 3) Xen. de Red. 4 § 27—30. Item καινοτομίαι Lycurg. III § 36 Bl. — 4) Vesp. 876. — 5) Vid. ad Av. 271. — 6) Vid. vs. 220. — 7) Paulus apostolus Act. Apost. 17 § 21. — 8) Vesp. 575. — 9) Item vs. 596; vid. ad Eq. 47. — 10) Nam Nub. 1402 et Pac. 307 alii infinitivo subiunctum est πρίν. — 11) Demosth. V § 15. — 12) Vid. Pac. 127 et ad Eq. 539 Vesp. 1073. — 13) Hom. Τ 80. — 14) Vid. supra vs. 165 Pac. 932. — 15) Nostrum: *de spreker*. — 16) Cf. Eq. 860 Pac. 635. — 17) Thesm. 292 sq.

κοινωνεῖν γὰρ πάντας φήσω χρῆναι, πάντων μετέχοντας,
καὶ ἐκ ταὐτοῦ ζῆν, καὶ μὴ τὸν μὲν πλουτεῖν, τὸν δ' ἄθλιον εἶναι·
μηδὲ γεωργεῖν τὸν μὲν πολλήν, τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι·
μηδ' ἀνδραπόδοις τὸν μὲν χρῆσθαι πολλοῖς, τὸν δ' οὐδ' ἀκολούθῳ·
ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν πᾶσιν βίοτον, καὶ τοῦτον ὅμοιον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς οὖν ἔσται κοινὸς πᾶσιν;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

κατέδει πέλεθον πρότερός μου.

---

590. *φήσω*] expectabatur potius *φημί* (ut vs. 674); vHerwerden *φράζω*, sed vid' comment.
595. *πᾶσιν* Dindorf] *ἅπασι* R (cf. vs. 518). || *μου*] *σύ* vVelsen.
595 sq. *πέλεθον* et *πελέθων* Bothe] *σπ.* R. Cf. Ach. 1170.

590—594. Hi versus et quae mox sequuntur: „*οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει*" *κτέ.* [1]) echo quandam habent in Pluto fabula et ipsum illius fabulae argumentum praebuisse probabiliter dici possunt.

590. *φήσω*] confluxere notiones: „*φημί*" et: „*ἀποδείξω*" vel: „*διδάξω*": *perhibeo et argumentando evincam* [2]). Cf. e. g. apud Platonem Thrasymachi verba: „*τί οὐκ ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθελήσεις*" [3]), vel Helenae apud Homerum: „*πάντας ὁρῶ… οὕς κεν ἐὺ γνοίην*" [4]).

592. *τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι*] etiam in Pluto ultima paupertas sic indicatur: *καταλείψει μηδὲ ταφῆναι* [5]).

593. *τὸν δ' οὐδ' ἀκολούθῳ*] quo ne egeni quidem cives facile carebant, sordidae enim et abiectae paupertatis habebatur sine famulo (*ἀξυνακόλουθον*) prodire [6]). Itaque ne Chremylo quidem in Pluto fabula quantumvis *κακῶς πράττοντι καὶ πένητι ὄντι* deest pedissequus Cario, et Midias ille *τρεῖς ἀκολούθους ἢ τέτταρας ἔχων διὰ τῆς ἀγορᾶς ἐσόβει* [7]).

594. *ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν πᾶσιν βίοτον*] his verbis revertitur illuc unde dicendi fecit initium: *κοινωνεῖν πάντας χρῆναι*, qua in re insunt omnia [8]).

595. „Tunc praevertas me per me licet" Praxagora ait „cum merda [9]) sit vescendum: loquenti vero molestus esse noli." Ut foedissima quaevis, sic et „Cambronii illa vox" plebi altercanti mirum quantum est dilecta [10]). Futuro tempore Praxagora utitur Blepyrum imitata, sed in ipsius ore *imprecationis* id instar est, ut in nota voce „*κάκιστ' ἀπολούμενε*" vel locis ubi „*ἔτι δίκην δώσεις*" et similia dicunt homines indignati [11]). Cf. etiam loci ubi id quod *imperativus* valet futurum [12]).

---

[1]) Vs. 605. — [2]) Sic et nostrates: *ik zal u zeggen …* — [3]) Plat. Rep. 338 *c*; item nos: *maar gij zult er wel niet toe bereid zijn.* — [4]) Hom. *Γ* 234 sq.; alia quae huc faciunt ad Plut. 290 sq. attuli. — [5]) Plut. 556. — [6]) Cf. Lys. XXXII § 16, Naber Mnemos. 1877 p. 403. — [7]) Demosth. XXI § 158. — [8]) Vid. ad Plut. 581—586. — [9]) Vid. Ach. 1170. — [10]) Nostrates: *val mij in mijn …, maar niet in mijn rede.* — [11]) Vid. ad Plut. 608. — [12]) Infra vs. 618 etc.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ τῶν πελέθων κοινωνοῦμεν;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἔφθης μ᾽ ὑποκρούσας.
τουτὶ γὰρ ἔμελλον ἐγὼ λέξειν. τὴν γῆν πρώτιστα ποιήσω
κοινὴν πάντων, καὶ τἀργύριον, καὶ τἄλλ᾽ ὁπόσ᾽ ἐστὶν ἑκάστῳ.
εἶτ᾽ ἀπὸ τούτων κοινῶν ὄντων ἡμεῖς βοσκήσομεν ὑμᾶς
ταμιεύουσαι καὶ φειδόμεναι καὶ τὴν γνώμην προσέχουσαι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς οὖν ὅστις μὴ κέκτηται γῆν ἡμῶν, ἀργύριον δὲ

---

596. Nescio an priorem versus partem Vicino tributam malim; quod si iure suspicor, deinde scribatur **ἔφθη*.

597. *τουτὶ γὰρ ἔμελλον* Blaydes] *τοῦτο γὰρ ἤμελλον* R; vid. ad Ran. 1038.

598. *πάντων*] *πᾶσιν* Blaydes coll. vs. 594 et 673; quorum versuum alia est ratio: illic enim dativus commodi qui dicitur est aptissimus, nostro vero loco genitivus possessoris. || *τἀργύριον*] *τοὔγγειον* Meineke propter vs. 601, i. e. *τὰ ἐν τῇ γῇ*, *instrumentum rusticum*, coll. CIG. 1770[9] (Dittenb. Syll[1]. 202, vid. etiam ibid. 344[23]). Sed *singularis* ut defendi possit vereor, melius certe *τοὺς καρποὺς* vVelsen; non tamen vitiosus videtur locus. Nam dubitari non potest quin iis quibus sint agri etiam pecunia sit; multoque minus est dubium quin etiam pecunia illa, ut cetera eorum bona, communis sit futura. Neque officit versus 601, ubi *μὴ γῆν . . . ἀργύριον δὲ* valet *non agros . . . sed solam pecuniam.*

600. *ταμιεύουσαι* Blaydes] *ταμιευόμεναι* R. Cf. Thesm. 419. Librarii participium assimularunt vicino.

---

596. *Etiamne merda communis?!* Indicativus indignationem indicat [1]).

598. *τἄλλα*] aedes et supellectilem domesticam et instrumentum rusticum quaeque praeterea singula nunc commemorari non est opus.

599 sq. *ἡμεῖς βοσκήσομεν ὑμᾶς | ταμιεύουσαι*] item Lysistrata illa [2]): *ἡμεῖς ταμιεύσομεν αὐτό* (*τὸ ἀργύριον* dicens). Praeterea vid. supra [3]). Verbum *βοσκεῖν* contemtus plenum; *βοσκημάτων* fere loco iam erunt mariti [4]).

600. *τὴν γνώμην προσέχουσαι*] *sedulo, diligenter* [5]), id quod alibi dicitur *προσέχειν τὸν νοῦν*.

601. *πῶς οὖν ὅστις . . .;*] locutio concisa, quam praebuit sermo quotidianus [6]). Valet *πῶς* id fere quod alibi *τί* [7]): *quid igitur fiet si quis . . .?* Quomodo igitur effici poterit ut legi obtemperent cives *οἷς φανερὰ οὐσία οὐκ ἔστιν, ἀφανὴς δὲ μόνη?* Simillima — nisi quod non *ὅστις* sed *εἴ τις* ibi dicitur — structura verborum est infra: *πῶς ἥν τις ὄφλῃ . . . δίκην . . .;* [8]). Ceterum neglegentius loquitur Blepyrus; qui sic potius argumentari debebat: „de agris quod dicis, facile intellego, non vero id quod de pecunia ceterisque bonis; nam quomodo caveri poterit ne in his fraus fiat?"

---

[1]) Vid. ad Av. 369. — [2]) Vid. Lys. 493 sq. — [3]) Vs. 209—212. — [4]) Vid. ad Ach. 678 Vesp. 313. — [5]) Cf. Ach. 396. — [6]) Item nos: *maar hoe dan wie geen land bezit . . .?* Vid. ad Av. 359 sq. et 371 sq. — [7]) Vid. e. g. infra vs. 862—864. — [8]) Vs. 655.

καὶ δαρεικούς, ἀφανῆ πλοῦτον;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τοῦτ᾽ εἰς τὸ μέσον καταθήσει.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

κεἰ μὴ καταθεὶς ψευδορκήσει; — καὶ ἐκτήσατο γὰρ διὰ τούτου!

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ᾽ οὐδέν τοι χρήσιμον ἔσται πάντως αὐτῷ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

κατὰ δὴ τί;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει. πάντα γὰρ ἕξουσιν ἅπαντες,
ἄρτους, τεμάχη, μάζας, χλαίνας, οἶνον, στεφάνους, ἐρεβίνθους.
ὥστε τί κέρδος μὴ καταθεῖναι; σὺ γὰρ ἐξευρὼν ἀπόδειξον.

---

602. *τοῦτ᾽*] *ταῦτ᾽* Bergk.

603. Totum versum Bergk dedit Blepyro, cui verba *καὶ μὴ καταθεὶς* sola tribuerat Bentley. In R continuatur Praxagorae. || **κεἰ*] *καὶ* R, *ἢ* Cobet, praecedentibus haec adiungens. || *τούτου* Blaydes] *τοῦτο* R.

605. *πενία(ι)* R] *πνεύματι* Γ errore ioculari (litteras *ΠΕΝΙ* librarius *ΠΝΙ* est interpretatus).

606. *χλαίνας*] *κωλᾶς* vHerwerden; sed cf. vs. 415 sq. et *χλανίδας* Vesp. 677 et vid. comment.

---

602. *δαρεικούς*] variandi causa dicitur pro voce *χρυσίῳ*.

603. Nempe non iam soli *lenones* „iureiurando malo rem quaerunt" [1]), sed omnes sic solent, nec fieri posse videtur ut alia ratione etiam ditescat quis Athenis. Saeculum est *κλέπτοντ᾽ ἐπιορκεῖν καὶ βλέπειν ἐναντίον* [2]).

604. *οὐδὲν . . . πάντως*] *plane nihil* [3]).

605. *οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει*] *nemo quicquam faciet paupertate coactus.* — Similis alibi est dativi usus in vocibus *μισητίᾳ* [4]), *ὀργῇ* [5]), *τῷ κακῷ* [6]). Quod autem paucis verbis nunc dicitur, id fuse ab ipsa Paupertate demonstratur in Pluto fabula [7]).

606. Similis edulium aliarumque rerum optabilium series enumeratur in Vespis [8]). Hic quae recensentur, ea fere sunt quae requiruntur ad lautas epulas transigendas: *cena, vestis spectabilis, mensae secundae.*

— *τεμάχη*] *piscium carnes* [9]).

— *χλαίνας*] recordamur oratoris algentis [10]).

— *ἐρεβίνθους*] i. e. *bellaria, τράγηματα,* quae cum vino et coronis inserviant conviviis [11]).

---

[1]) Plaut. Pseud. I 2, 63. — [2]) Eq. 1239; cf. supra vs. 451 Av. 1609. — [3]) Vid. ad Ran. 263. — [4]) Av. 1620. — [5]) Lys. 550. — [6]) Pac. 1184. — [7]) Plut. 510—531. — [8]) Vesp. 676 sq. — [9]) Vid. ad Ran. 517. — [10]) Vs. 412—417. — [11]) Cf. vs. 45.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὔκουν καὶ νῦν οὗτοι μᾶλλον κλέπτουσ', οἷς ταῦτα πάρεστιν;

ΓΕΙΤΩΝ.

πρότερόν γ', ὦ ἑταῖρ', ὅτε τοῖσι νόμοις ἔτ' ἐχρώμεθα τοῖς προτέροισιν·
νῦν δ', ἔσται γὰρ βίος ἐκ κοινοῦ, τί τὸ κέρδος μὴ καταθεῖναι;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἣν μεῖρακ' ἰδὼν ἐπιθυμήσῃ καὶ βούληται σκαλαθῦραι,
ἕξει τούτων ἀφελὼν δοῦναι! τῶν ἐκ κοινοῦ δὲ μεθέξει
ξυγκαταδαρθών.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' ἐξέσται προῖκ' αὐτῷ ξυγκαταδαρθεῖν!
καὶ ταύτας γὰρ κοινὰς ποιῶ τοῖς ἀνδράσι συγκατακεῖσθαι

---

609 sq. Vicino tribuit vVelsen. In R nulla h. l. mutatarum personarum signa; Praxagorae ante Velsenum dabantur hi versus, sic vero *ἑταῖρε* ferri nequit nec non displicent verba *τί τὸ κέρδος μὴ καταθεῖναι* ab eadem iterata.

609. *ἑταῖρ'* (*'ταιρ*) *Γ*] *τέρ'* R, *τὰν* B (ut vs. 830 et 1005). Cf. Vesp. 1239. ‖ *ἔτ'* Meineke] *δι-* R (ut passim apud Herodotum).

611. *ἐπιθυμήσῃ*] *-μῇ τις* vHerwerden coll. vs. 1015, fortasse recte; potest tamen ad eum de quo vs. 601—604 sermo fuit hoc quoque verbum referri, et mox (vs. 618) redit aoristus.

613. *ξυγκαταδαρθών*] spurium ducit Bergk.

614. *συγκατακεῖσθαι* (*ξυγκ.*) R] *-δαρθεῖν Γ*.

---

610. *τί τὸ κέρδος*] *quid proderit ei*, *αὐτῷ*, quod pronomen e vicinia [1]) mente repetendum, ut etiam sequentium Blepyri verborum subiectum sit *ille* [2]).

611. *σκαλαθῦραι*] quid significet verbum contextus docet; posterior pars radicis quin sit *ludendi* verbum (*ἀθύρειν*) dubium non videtur; prior valetne *fodicare*? Cf. *σκαλεύειν* [3]). Ductum hinc *σκαλαθυρμάτιον* vocabulum in Nubibus obvium, quod *nugas* vel *quisquilias* illic significat [4]).

612. *τούτων ἀφελὼν*] i. e. *ἑλὼν ἀπὸ τῶν μὴ κατατεθέντων χρημάτων*. Quae vox in vicinia non legitur, sed facile inde potest effici.

— *τῶν ἐκ κοινοῦ δὲ μεθέξει | ξυγκαταδαρθών*] *dein communibus denuo bonis fruetur*. „Victum et vestem praebebit civitas: at puellae — nisi forte aliqua *αὐλητρὶς πεσοῦσα*, ut iocantur, [5]) — non *κοιναὶ* erunt, opinor!" Cives suos Blepyrum probe notos habere testantur quae unus *τῶν οὔπω τὰ ἑαυτῶν καταθέντων* infra secum reputat: *„excogitandum est aliquod artificium, quo et mea servem et polenta vescar sumtu publico"* [6]).

614 sq. *κοινὰς ποιῶ ... συγκατακεῖσθαι | καὶ παιδοποιεῖν*] i. e.: *ἔξεσται τῷ βουλομένῳ αὐταῖς συγκατακεῖσθαι καὶ ἐξ αὐτῶν παιδοποιεῖν*. Eadem est structura in verbis Strepsiadis: *„τὸ ἐμὸν σῶμα παρέχω*

---

[1]) E versu 604. — [2]) Vs. 611 sq. et 618. — [3]) Pac. 440. — [4]) Nub. 630. — [5]) Vid. ad Nub. 1273. — [6]) Vs. 872—874.

καὶ παιδοποιεῖν τῷ βουλομένῳ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς οὖν οὐ πάντες ἴασιν
ἐπὶ τὴν ὡραιοτάτην αὐτῶν καὶ ζητήσουσιν ἐρείδειν;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

αἱ φαυλότεραι καὶ σιμότεραι παρὰ τὰς σεμνὰς καθεδοῦνται·
κᾆτ' ἢν ταύτης ἐπιθυμήσῃ, τὴν αἰσχρὰν πρῶθ' ὑποκρούσει.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

καὶ πῶς ἡμᾶς τοὺς πρεσβύτας, ἢν ταῖς αἰσχραῖσι συνῶμεν,
οὐκ ἐπιλείψει τὸ πέος πρότερον, πρὶν ἐκεῖσ' οἷ φῂς ἀφικέσθαι;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὐχὶ μαχοῦνται περὶ σοῦ! θάρρει, μὴ δείσῃς! οὐχὶ μαχοῦνται

---

615. *οὐ* R] om. *Γ* (post *ουν* excidere litterae *ου*), *εἰ* Ald. non recte; nam multo aptius est *nonne igitur* quam *quid si*. Omnino *certum* hoc videtur Blepyro, quoniam ipsa id fert natura humana.

621 sq. Praxagorae totos tribuit Dobree; qui vs. 621 post *μαχοῦνται* distinguit, dein verba *περὶ σοῦ θάρρει* iungens. In R alii (Blepyro igitur) dantur verba: „*οὐχὶ μαχοῦνται* | *περὶ τοῦ*" et: „*καὶ σοὶ τ. ὑ.*" In *Γ* personae non distinctae, sed cum

---

τύπτειν" [1]) et in aliis multis [2]). „*Viris communes*" Praxagora ait „*has facio quibuscum illi concumbant*" etc. — Nempe *κοινὰ πάντα τῶν φίλων* [3]).

615. *παιδοποιεῖν*] cum civitatis statu ipsa mutatur dictio. Hactenus liberorum quaerundorum causa matrimonium ineuntes cives *παιδοποιεῖσθαι* [4]) solebant, posthac *παιδοποιήσουσι* tantum [5]). Sic vos non vobis!

— *πῶς οὖν οὐ πάντες ἴασιν...;*] *quomodo fiet igitur ut non eant omnes...?* Id est: *quomodo vero poterit caveri omnes eant...?* [6]).

616. *ἐπὶ*] *ad...petendum* [7]).

— *ὡραιοτάτην*] *florentissimam, formosissimam* [8]).

— *ἐρείδειν*] transfertur verbum, ut saepe [9]).

618. *ἐπιθυμήσῃ*] vir ille *ὁ μὴ καταθείς*, de quo dudum disputatur [10]).

— *ὑποκρούσει*] *iubentis* est nunc futurum, ut saepe [11]), imperativi igitur habet vim. Cf. futurum in *imprecationibus* adhibitum [12]). Ipsum verbum vid. supra [13]).

620. Etiam floridus iuvenis infra veretur ne talibus laboribus sit impar [14]).

621. Digna quae conferantur sunt iuvenis ad Chremylum in Pluto verba: „*ἐγὼ περὶ ταύτης οὐ μαχοῦμαί σοι*" [15]).

---

[1]) Nub. 440 sq. — [2]) Vid. e. g. infra vs. 634 vel Plut. 542—546. — [3]) Plat. Rep. 424*a*, 449*c* Leg. 739*c*. — [4]) Menandr. fr. 404[2] Dinarch. I § 71 etc. — [5]) Cf. *ποιεῖν* Pac. 1322 et supra vs. 442. — [6]) Cf. vs. 619 et vid. ad Av. 278. — [7]) Vid. ad Ran. 69. — [8]) Vid. ad Ran. 395. — [9]) Vid. ad Thesm. 488 Ran. 914. — [10]) Vid. ad vs. 610. — [11]) Vid. Ach. 896, 901 Nub. 811 Lys. 211 Epigen. fr. 5[2] et cf. loci ubi *interrogantes* futuro sic utuntur: Nub. 633 etc. — [12]) Supra vs. 595. — [13]) Vs. 256 sq.; praeterea vid. ad Lys. 1032. — [14]) Vs. 1080; de verbo *ἐπιλείπειν* vid. ad Av. 1106. — [15]) Plut. 1076.

περὶ τοῦ δή σοὶ ξυγκαταδαρθεῖν! οὐ σοὶ τοιοῦτον ὑπάρχει!

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ μὲν ὑμέτερον γνώμην τιν᾽ ἔχει, προβεβούλευται γὰρ ὅπως ἂν
μηδεμιᾶς ᾖ τρύπημα κενόν· τὸ δὲ τῶν ἀνδρῶν τί ποιήσει;
φεύξονται γὰρ τοὺς αἰσχίους, ἐπὶ τοὺς δὲ καλοὺς βαδιοῦνται.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλὰ φυλάξουσ᾽ οἱ φαυλότεροι τοὺς καλλίους ἀπιόντας

---

vs. 622 legatur „*περὶ τοῦ;*" antecedente puncto, Blepyro id tribui patet. Brunck ita distribuit: *ΠΡ. οὐχὶ μαχοῦνται. ΒΛ. περὶ τοῦ; ΠΡ. θάρρει, μὴ δείσῃς, οὐχὶ μαχοῦνται.* | *ΒΛ. περὶ τοῦ; ΠΡ. τοῦ μὴ ξυγκαταδαρθεῖν. καὶ σοὶ τοιοῦτον ὑπάρχει.*

622. *δή σοὶ* Richards] *τοῦ μὴ* R, *τοῦ σοὶ* Bergk, *περὶ τοῦ* vVelsen (hunc versum ita ut Brunck distribuentes). || **οὐ*] *καὶ* R. || *τοιοῦτον*] **τὸ τοιοῦτον*? || *ὑπάρχει*] *ὑπαρχ* R, *ὑπάρχει Γ*, *-ξει* Mon. Ald. || Violentius verba tradita tentare nolim, sed huiuscemodi aliquid expectabam potius: **τῶν τοιούτων ἄφεσίς σοι.*

623—625. In R continuantur vs. 623 sq.[a] ei qui versum 622[c] dixit; post *ἔχει* vs. 623 est signum personae mutatae (dein usque ad *διαγιγνώσκειν* vs. 636 omnia eidem continuantur).

---

622. Proterva muliercula maritum seniorem [1]) irridens, qui quid valeat probe novit, „*non tu*" ait „*is es qui περιμάχητος fias puellis!*" — Verbum *ὑπάρχειν* id quod *προσεῖναι praesto esse* significat [2]). Fortasse haud inutile est ad Praxagorae verba illustranda quod collegam grandaevum olim mihi narrare memini: cum in convivio quodam liberius sermocinarentur amici, et Blepyrus quidam, qui inter libros exaruerat, laudaret Mahometum et polygamiae illud institutum, quo inter Turcas certe satis feliciter viveretur, „o bone" non sine commiseratione inquit quae forte aderat eius uxor, „quid tibi cum Turcis! misellus utique tu fores Turculus!"

623 sq. Voces „*τὸ ὑμέτερον*" et „*τὸ τῶν ἀνδρῶν*" significant: *quod ad vos, quod ad viros attinet* sive *vestra, virorum res* [3]).

623. *γνώμην τιν᾽ ἔχει*] redit locutio in Vespis [4]). Idem alibi dicitur *νοῦν ἔχειν* [5]).

624. *Vestrum remigium bene est provisum* [6]). Cf. Eupolidis versus: *οὐδὲν κενὸν τρύπημ᾽ ἂν ἐν ταῖς οἰκίαις ἂν εὕροις* [7]), ubi iocose detorquetur locutio navalis: *ἡ ναῦς οὐδὲν τρύπημα κενὸν ἔχει* [8]).

— *τί ποιήσει;*] idem valet quod: „*πῶς ἕξει;*". Sic alibi „*ἡ κέρκος ποιεῖ καλῶς*" significat: „*ἡ κέρκος εὖ ἔχει*" [9]) vel apud Platonem: „*αὐτὸ ποιήσει*" *ipsum venenum satis valebit* [10]). Cf. etiam Paphlagonis illud: „*τί δρᾷ τὸ ποτήριον;*" [11]) aliaque huiuscemodi [12]).

625. *φεύξονται*] verbi subiectum *αἱ γυναῖκες* — quod quin mente supplendum sit nequit dubitari — neglegentius omissum est.

— *ἐπὶ . . . βαδιοῦνται*] cf. Chremyli ad Plutum verba: „*ὡς τοὺς δικαίους δ᾽ ἂν βαδίζοις;*" [13]).

---

[1]) Cf. vs. 323 sq. — [2]) Cf. vs. 114, 654, 669 Thesm. 851 etc. et Eq. 217. — [3]) Cf. vs. 858 Lys. 592 et vid. ad vs. 392 sq. Thesm. 105. — [4]) Vesp. 64; cf. etiam Ach. 396. — [5]) Ran. 696, ubi vid. — [6]) Cf. vs. 38 sq. — [7]) Eupol. fr. 354. — [8]) Cf. Pac. 1234. — [9]) Pac. 1054. — [10]) Plat. Phaedon. 117*b*. — [11]) Eq. 237. — [12]) Vid. ad Lys. 1090 Plut. 1205. — [13]) Plut. 97; de *ἐπί* praepositione vid. ad Ran. 69.

ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ τηρήσουσ' ἐπὶ τοῖσιν δωματίοισιν·
κοὐκ ἔξεσται παρὰ τοῖσι καλοῖς καὶ τοῖς μεγάλοις καθαδαρθεῖν
ταῖσι γυναιξί, πρὶν ἂν τοῖς αἰσχροῖς καὶ τοῖς μικροῖς χαρίσωνται.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἡ Λυσικράτους ἄρα νυνὶ ῥὶς ἴσα τοῖσι καλοῖσι φρονήσει.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω, καὶ δημοτική γ' ἡ γνώμη καὶ καταχήνη
τῶν σεμνοτέρων ἔσται πολλὴ καὶ τῶν σφραγῖδας ἐχόντων,
ὅταν ἐμβάδ' ἔχων εἴπῃ· „προτέρῳ παραχώρει, κᾆτ' ἐπιτήρει,

---

627. **δωματίοισιν*] *δημοσίοισιν* R. Cf. vs. 8. Et alibi abiit *Ω* in *H* et Thesm. 1031, ubi vid.

628. Habet R, om. *Γ*. || Sic scripsit Tyrwhitt, deleto manifesto emblemate, quod e versu 626 irrepsit; in R est: *οἱ φαυλότεροι· κοὐκ εξεσται παρα τοῖσι καλοῖς καταδαρθεῖν*, in *Γ* versus deest; vVelsen coniecit <*ἐφεδρεύοντες·*> *κοὐκ κτέ.*

629. *γυναιξί, πρὶν ἂν* Elmsley] *γυναιξὶν πρὶν* R. || *μικροῖς*] *σιμοῖς* vLennep, idque legit fortasse qui in scholiis annotavit: „*σιμὸς καὶ αἰσχρὸς ὁ Λ.*"; cf. praeterea vs. 617, 705, 940. Non tamen certa est res; nam Lysicratis nasus simusne an aduncus an aliam ob causam deformis fuisset aliunde non norant opinor interpretes; adiectivo autem *αἰσχροῖς* et hoc corporis vitium inest et cetera quae sunt huiuscemodi.

630. Dedi Vicino, quem tacitum diutius adstare non decet; fert enim eius officium ut ludicri aliquid identidem interserat verbis altercantium. Cf. vs. 687ᵃ. Bergk Vicino versus 631—634 dubitanter tribuit.

633. Habet R, om. *Γ*. || *ἐμβάδ' ἔχων*] miras turbas h. l. dedit D. Heinsii nota: „vid. Aristoph. in loco corrupto Eccles." corrupto item lexici Hesychiani loco adscripta. Ubi legitur „*ἐμβάδιον*] *παίζει ἐπὶ τούτου*", sed dudum est intellectum

---

627—629. Quemadmodum Philocleonem illum rei supplices *ἐτήρουν ἐπὶ τοῖσι δρυφάκτοις τοῦ δικαστηρίου* [1]), sic viros formosos opperientur deformiores *ante cubicula* [2]), neque mulieres ad eos accedere sinent priusquam sibi ipsis morem illae gesserint [3]).

630. *Lysicrati* igitur — homini aliunde ignoto, nam cur eundem in Avibus carpi statuamus causa est nulla [4]), — turpem nasum et omnino vultum parum decorum fuisse intellegimus; capillos tingere idem dicitur infra [5]).

631. *καὶ . . . γε*] *atque adeo* [6]).

— *δημοτικὴ . . . γνώμη καὶ καταχήνη | τῶν σεμνοτέρων*] verba egregie popularia [7]) et e demagogorum declamationibus desumta. Sic et Philocleoni olim persuasum erat trinummum illum et potestatem iudicialem esse „*πλούτου καταχήνην*" [8]).

632. *τῶν σφραγῖδας ἐχόντων*] iuvenes dicit elegantiores, comtos et ornatos, *τοὺς σφραγιδονυχαργοκομήτας* [9]).

633 sq. *ὅταν . . . ὅταν*] particula bis deinceps, ut alibi, usurpata [10]).

633. *Cum de infima plebe homuncio*

---

[1]) Vesp. 552. — [2]) Vid. vs. 8 et ad Ran. 100. — [3]) Vid. ad Eq. 517. — [4]) Av. 513. Recte opinor Kirchner (Prosopogr. 9443): „num idem sit . . . dubito". — [5]) Vs. 736. — [6]) Vid. ad Ran. 49. — [7]) Cf. vs. 411 et vid. ad Av. 1584 sq. — [8]) Vesp. 575. — [9]) Nub. 332. — [10]) Vid. ad Lys. 1183 et de posteriore *ὅταν* ad Ran. 1003.

„ὅταν ἤδη ἐγὼ διαπραξάμενος παραδῶ σοι δευτεριάζειν."

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πῶς οὖν, οὕτω ζώντων ἡμῶν, τοὺς αὑτοῦ παῖδας ἕκαστος
ἔσται δυνατὸς διαγιγνώσκειν;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τί δὲ δεῖ; πατέρας γὰρ ἅπαντας
τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν εἶναι τοῖσι χρόνοισιν νομιοῦσιν.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὔκουν ἄγξουσ' εὖ καὶ χρηστῶς ἑξῆς πάντ' ἄνδρα γέροντα

---

componenda haec esse cum glossa vicina, ubi quod scriptum extat „ἐμβαδόν] παίζει διὰ θαλάσσης" ad Homeri locum (O 505) pertinet et ope scholiorum est emendatum: „ἐμβαδόν] πεζῇ διὰ θαλάσσης," rogat enim illic Aiax milites increpans „*an pedibus domum redire posse sibi videantur?*" Eodem igitur vitio et alterum illud glossema laborat et olim est correctum: „ἐμβάδιον] πεζῇ. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ", i. e.: „ἐμβάδιον *idem significat quod* ἐμβαδόν". Omni autem auctoritate caret id quod Bothe coniecit Aristophanis hoc loco: „ὅταν Ἐμβαδίων κτέ." Quamquam speciem habet quod suspicatus est Bentley, propria hic latere nomina, ὅταν Ἐμβαδίᾳ γ' εἴπῃ Πρότερος coniciens (cf. Theopomp. com. fr. 57). || προτέρῳ Faber] πρότερος R. || Non ante sed post πρότερος (-ρῳ) interpunxit Meineke.

636. γὰρ] supplevit Faber. || ἅπαντας] -ντες Meineke.

638. ἄγξουσ'] ἀγξωσ' R. || ἑξῆς R] om. Γ. || *πάντ' ἄνδρα] τὸν πάντα R, πάντ'

---

aliquis „cede priori" dicet iis prius quam voti compotes fuerint facti. Opponuntur beatorum *anulis soleae* pauperculorum [1].

634. παραδῶ] mente supple αὐτήν, τὴν παιδίσκην [2], est enim verborum structura ea de qua supra dictum est [3].

— δευτεριάζειν] *denuo prelo subicere.* Vinitorum hoc verbum, ut alia [4], ad rem amatoriam transfertur. Οἶνον δευτερίαν [5]) non primus succus sub prelo profluens praebet, sed racemi paene sicci et magna vi denuo expressi; unde acetum fit, non vinum interioris notae.

636 sq. Gravibus verbis idem praecipit Socrates apud Platonem: „τὰς γυναῖκας τῶν ἀνδρῶν τούτων (reip. custodum) πάντων πάσας εἶναι κοινάς, ἰδίᾳ δὲ μηδενὶ μηδεμίαν συνοικεῖν· καὶ τοὺς παῖδας αὖ κοινούς, καὶ μήτε γονέα ἔκγονον εἰδέναι τὸν αὑτοῦ μήτε παῖδα γονέα" [6], et mox docet civibus pro liberis habendos fore eos qui certo anno fuerint nati [7]. — Fortasse etiam lenonis ad puellam verba non indigna quae nunc afferantur: „δεῦρο Μυρτάλη καὶ σύ, ... | νόμιζε τούτους οὓς ὁρῇς δικάζοντας | πατέρας ἀδελφοὺς ἐμβλέπειν" [8].

637. τοῖσι χρόνοισιν] *aetatis habita ratione:* „ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας τις νυμφίος γένηται, μετ' ἐκείνην δεκάτῳ μηνὶ ... ἃ ἂν γένηται ἔκγονα, ταῦτα πάντα προσερεῖ τὰ μὲν ἄρρενα υἱεῖς, τὰ δὲ θήλεα θυγατέρας, καὶ ἐκεῖνα ἐκεῖνον πατέρα" [9].

638—640. Ultimis verbis illuc unde coepit Blepyrus redit [10]. Ad rem quod

---

[1] Cf. vs. 850. — [2] Vid. ad vs. 610. — [3] Vid. ad vs. 614 sq. — [4] Cf. Plut. 1084—1093. — [5] Nicophont. fr. 20 Callipp. 2; cf. Poll. VI 17 et vid. ad Ran. 1150. — [6] Plat. Rep. 457 *c, d*; cf. supra Proleg. p. XIII sq. — [7] Ibid. 461 *c, d*. — [8] Herod. Mimiamb. II 65—68. — [9] Plat. ll.; cf. infra vs. 1038—1042. — [10] Vid. ad Plut. 581—586.

διὰ τὴν ἄγνοιαν; ἐπεὶ καὶ νῦν, γιγνώσκοντες πατέρ' ὄντα,
ἄγχουσι. τί δῆθ' ὅταν ἀγνὼς ᾖ; πῶς οὐ τότε καὶ ἐπιχεσοῦνται;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' ὁ παρεστὼς οὐκ ἐπιτρέψει· τότε δ' αὐτοῖς οὐκ ἔμελ' οὐδὲν
τῶν ἀλλοτρίων, ὅστις τύπτοι. νῦν δ' ἢν πληγέντος ἀκούσῃ,
μὴ αὐτὸν ἐκεῖνον τύπτῃ δεδιώς, τοῖς δρῶσιν τοῦτο μαχεῖται.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὰ μὲν ἄλλα λέγεις οὐδὲν σκαιῶς· εἰ δὲ προσελθὼν Ἐπίκουρος
ἢ Λευκόλοφος πάππαν με καλεῖ, τοῦτ' ἤδη δεινὸν ἀκοῦσαι.

ΓΕΙΤΩΝ.

πολὺ μέντοι δεινότερον τούτου τοῦ πράγματός ἐστι...

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ ποῖον;

ὄντα Blaydes, *οὐκοῦν εὖ καὶ χρηστῶς ἑξῆς ἄγξουσιν* vVelsen, *τότε πάντα* Kock speciose, sed satius videtur non seiungere voces *ἑξῆς πάντα*, et minus placet *τότε* nunc de futuris, mox (vs. 641) de praeteritis dictum.

641. *ἐπιτρέψει Γ*] *ἐπιτρίψει* R.

643. *αὐτὸν ἐκεῖνον*] *τὸν ἑαυτοῦ* Faber, *αὐτὸν ἐκεῖνος* Bergk.

645. *Λευκόλοφος*] *-λόφος* R, *-λόφας Γ*. Cf. Ran. 1513.

646^{a}, 647, 648^{b}. Sodali (Vicino) tribuit Bergk; in R ante *τὸ ποῖον* est paragraphus, ceteroquin nulla sunt signa personae mutatae vs. 637—650.

---

attinet, recordamur querelarum Strepsiadis a filio male mulcati [1]).

638. *ἑξῆς πάντα*] i. e. *ἁπαξάπαντας* vel *ξυλλήβδην ἅπαντας.* Item apud Philemonem: *δειλοὶ ... ἑξῆς πάντες εἰσὶν οἱ λαγῴ* [2]).

640. *καί*] *etiam*, inest gradatio [3]). Subiectum est *οἱ πατέρες*, quod e singulari qui antecedit facile elicitur.

641. *οὐκ ἐπιτρέψει*] i. q. *οὐκ ἐάσει, non sinet* [4]).

642. *ἀκούσῃ*] e versu vicino repetendum est subiectum *ὁ παρεστώς* vel simile (*ὁ παραγενόμενος, ὁ παριών*).

643. Nunc quoque Praxagora sermonis quotidiani neglegentiae indulgens quid velit indicat potius quam accurate verbis includat cogitatum; nam verbi *τύπτῃ* subiectum non praebet vicinia, neque *αὐτὸν ἐκεῖνον* nunc esse *αὐτὸν τὸν πατέρα* eius qui hominis vapulantis audiat clamores, apparet e verbis proximis. Non tamen obscurus est locus.

644 sq. Neque *Epicurus* hic neque *Leucolophus* aliunde est cognitus, sed ea fere qua olim *Clisthenem* vel *Stratonem* fama usos intellegimus.

645. *καλεῖ*] futurum hoc eo sensu est dictum quo *μέλλει καλέσαι. Si res iam feret ut isti patrem me sint dicturi.*

— *τοῦτ' ἤδη δεινὸν ἀκοῦσαι*] item chori dux in Acharnensibus: „*τοῦτο τοὔπος δεινὸν ἤδη ..., | εἰ σὺ τολμήσεις κτέ.*" [5]).

---

[1]) Nub. 1385 sqq.; cf. etiam Vesp. 1039 Av. 1352 et infra vs. 1063. — [2]) Philem. fr. 89[5]; vid. etiam Plat. Theaet. 152*e*, 193*b* etc. — [3]) Cf. Vesp. 941 Av. 68. — [4]) Vid. ad Ran. 529. — [5]) Ach. 315 sq.

ΓΕΙΤΩΝ.

εἴ σε φιλήσειεν Ἀρίστυλλος, φάσκων αὑτοῦ πατέρ' εἶναι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οἰμώζοι τἂν καὶ κωκύοι!

ΓΕΙΤΩΝ.

σὺ δέ γ' ὄζοις ἂν... καλαμίνθης!

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' οὗτος μὲν πρότερον γέγονεν, πρὶν τὸ ψήφισμα γενέσθαι,
ὥστ' οὐχὶ δέος μή σε φιλήσῃ.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

δεινὸν μέντἂν ἐπεπόνθη! —
τὴν γῆν δὲ τίς ἔσθ' ὁ γεωργήσων;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οἱ δοῦλοι. σοὶ δὲ μελήσει,
ὅταν ᾖ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον, λιπαρῷ χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον.

---

647. *φιλήσειεν*] *-σει καὶ* vVelsen, *-σει τις* Blaydes; sed vid. comment. || *αὑτοῦ*] *αὐτοῦ* R, *σ' αὐτοῦ* Mehler.
648. *τἂν* Bentley] *γ' ἂν* R.
650. *ἐπεπόνθη* Suid.] *-θην* vel *-θειν* (nam signum ↗ utrumque valet) R.
652. *λιπαρῷ* Bentley] *-ρῶς* R.

---

647. *εἴ σε φιλήσειεν*] a futuro ad optativum transit, quasi non *ἔστι* sed *ἂν εἴη* antecederet, quippe qui loquatur de re turpiore quam quae cum probabilitatis aliqua specie possit expectari [1]). Nam Aristyllus est ex iis quorum metuat pater oscula [2]).

648. *ἂν ... κωκύοι*] sic alibi dicitur *μακρὰ κωκύειν κελεύειν τὸν δεῖνα* [3]).

— *καλαμίνθης*] praeter expectationem herbam suaveolentem, *mentastrum* sive mentam agrestem, nominat.

650. *οὐχὶ δέος μή*] additur hoc loco *δέος*, alibi *φόβος* [4]) vel *δεινόν* [5]). Sed longe plurimis locis substantivum omittitur [6]).

— *δεινὸν μέντοι ἂν ἐπεπόνθη*] item Lacones in Lysistrata: „*δεινά κα ἐπεπόνθεμες*" [7]). Cf. etiam Herculis in Avibus verba: „*εὖ γε μέντἂν διετέθην!*" [8]).

652. Temporis definitione eadem utitur Praxagora qua legislator Ceus, qui cenam quandam publicam iubet „*ἀποδιδόναι δέκα ποδῶν*" [9]) sive eo diei tempore quo umbra erectae perticae tantae quanta est viri adulti statura, sit decem pedum. Maturius cenae tempus indicabat umbra *septem pedum* in deperdita aliqua Aristophanis fabula [10]), apud Menandrum vero parasitus quidam invitatur *εἰς ἑστίασιν δωδεκάποδος* [11]), i. e. *τοῦ στοιχείου δωδεκάποδος ὄντος, ὅταν τὸ*

---

[1]) Vid. ad Lys. 235 sq. — [2]) Cf. Plut. 314. — [3]) Vid. Ran. 34. — [4]) Xen. Mem. II 1 § 25. — [5]) Plat. Apol. 28*a* Rep. 465*b*. — [6]) Vid. Ach. 662 Vesp. 394, 612 etc. — [7]) Lys. 1098; praeterea vid. ad Ran. 253 et supra vs. 95. — [8]) Av. 1692. — [9]) CIG. 2360[16] Dittenb. Syll.[1] 348 ([2]522). — [10]) Ar. fr. 675. — [11]) Menandr. fr. 364[3].

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

περὶ δ' ἱματίων τίς πόρος ἔσται; καὶ γὰρ τοῦτ' ἔστιν ἐρέσθαι.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τὰ μὲν ὄνθ' ὑμῖν πρῶτον ὑπάρξει· τὰ δὲ λοίφ' ἡμεῖς ὑφανοῦμεν.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἓν ἔτι ζητῶ· πῶς ἤν τις ὄφλῃ παρὰ τοῖς ἄρχουσι δίκην τῳ;
πόθεν ἐκτείσει ταύτην; ἐκ γὰρ τῶν κοινῶν γ' οὐχὶ δίκαιον.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' οὐδὲ δίκαι πρῶτον ἔσονται.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τουτὶ τοὔπος σ' ἐπιτρίψει.

---

655 ·*πῶς*] *τοῦτ'* · Hirschig (cf. vs. 662 et vid. Eq. 868). Vulgatam satis tuetur structura item neglegentior vs. 601.

656. *ἐκτ(ε)ίσει Γ*] *κτίσηι* R, item vs. 663 *κτίσουσιν*. || *ἐκ . . . οὐχὶ* Blaydes] *οὐ . . . ἐστὶ* R. Blaydesio viam monstravit Cobet, *οὐ γὰρ δὴ 'κ τῶν κοινῶν γε δίκαιον* scribens; fortasse autem praestat quod dedit vVelsen: *ἀπὸ γὰρ κτέ.* Blaydesium ceteroquin secutus.

657. Choro versus partem posteriorem tribuit corrector R; librarius solum signum „:" scripserat. || *τοὔπος σ'* Meineke] *τοὔπος* R, *ποσσ' Γ*, *πόσους* Ald., *δὲ πόσους* Faber. An **πῶς οὔ σ' . . .;*?

στοιχεῖον ἢ δωδεκάπουν, et *viginti pedum* apud Eubulum, ubi de eadem re iocus fit, commemoratur umbra [1]). Nempe longius sensim a meridie discessit tempus cenae [2]).

— *λιπαρῷ χωρεῖν ἐπὶ δεῖπνον*] *e balneo cute bene curata* [3]) *procedere cenatum* [4]).

653. *τίς πόρος ἔσται;*] *qua via assequi licebit? Quomodo parabuntur?* [5]).

654. *τὰ δὲ λοίφ' ἡμεῖς ὑφανοῦμεν*] *nova autem quae requiretis posthac, nos vobis nebimus.* Et nihil insoliti sic facient mulieres. Conferri potest e. g. Strepsiades uxorem suam *„λίαν σπαθᾶν"* perhibens [6]).

655. *ἓν ἔτι ζητῶ*] item Philocleon cum paene sibi sit persuasum: *„ἓν ἔτι ποθῶ, τὰ δ' ἄλλ' ἀρέσκει μοι"* [7]). *Unum etiam requiro πρὸς τὸ πάντα ἔχειν* [8]).

— *πῶς . . .;*] eadem haec ellipsis quae supra [9]).

— *ὄφλῃ . . . δίκην*] succincte sic dicitur *mulctae condemnari cum lite excideris* [10]).

657. *ἀλλ' οὐδὲ δίκαι πρῶτον ἔσονται*] „at priusquam quaeramus unde mulctas posthac soluturi sint cives, id potius est quaerendum sitne futurum ut etiam solvendae sint mulctae: quod nego". Sic reddidi Praxagorae verba, quo melius vis vocis *πρῶτον* persentiretur [11]). Particulae *οὐδέ* idem est usus in verbis Cinesiae illius: *„ἀλλ' οὐδὲ δέομ' ἔγωγε"* [12]).— Beata quae futura est res publica nullos requiret iudices; *„τῆς δὲ κακῆς τε καὶ*

---

[1]) Eubul. fr. 119[7]. — [2]) Vid. ad Eq. 52. — [3]) Vid. ad Ach. 636—640 Nub. 920, 1002. — [4]) Cf. Plut. 616. — [5]) Vid. ad Eq. 759. — [6]) Nub. 54 sq.; cf. etiam Lys. 574—586. — [7]) Vesp. 818. — [8]) Vid. ad Av. 1460. — [9]) Vid. vs. 601. — [10]) Item Nub. 34 Av. 1457 Antiphan. fr. 239[3] Isae. V § 22 etc. — [11]) Vid. ad Lys. 497. — [12]) Lys. 927.

ΓΕΙΤΩΝ.

καὶ ἐγὼ ταύτῃ γνώμην ἐθέμην.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τοῦ γάρ, τάλαν, οὕνεκ' ἔσονται;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

πολλῶν οὕνεκα, νὴ τὸν Ἀπόλλω! πρῶτον δ' ἑνὸς οὕνεκα δήπου,
ἤν τις ὀφείλων ἐξαρνῆται.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πόθεν οὖν ἐδάνεισ' ὁ δανείσας,
ἐν τῷ κοινῷ πάντων ὄντων; κλέπτων δήπου 'στ' ἐπίδηλος.

ΓΕΙΤΩΝ.

νὴ τὴν Δήμητρ', εὖ γε διδάσκεις.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

(ad vicinum:)

τουτὶ τοίνυν φρασάτω μοι·

658ᵃ. Sodali (Vicino) dedit Bergk; in R paragraphus est ante versum et „:" ante *τοῦ.* ‖ *ταύτῃ* Toup] *ταύτην* R. Cf. Soph. Phil. 1448.

659. *οὕνεκα . . . οὕνεκα*] *ἕνεκεν . . . εἵνεκα* R. Cf. Nub. 420 Plut. 989. Pro *ἕνεκεν* vHerwerden coniecit *ἄλλων* vel alterum *πολλῶν.* ‖ *δ' Γ*] om. R.

662—664. Sic distribuit vVelsen; in R vs. 662 ante versum est $\overset{\rho}{\chi}$, ante *τουτὶ* autem „:".

662. *τοίνυν*] *τις νῦν* Porson.

αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει οὐκ ἔστι μεῖζον λαβεῖν τεκμήριον ἢ τὸ δεῖσθαι δικαστῶν ἄκρων" [1]).

— *τουτὶ τοὔπος σ' ἐπιτρίψει*] „gravius etiam peccas" Blepyrus ait „quam putabam, neque poterit fieri quin istud consilium te perdat." Nam civitatem iudiciis carentem quomodo ferant Athenienses! Quid mores sine litibus! [2]). — Valet *ἐπιτρίβειν disperdere* [3]).

658. *καὶ ἐγὼ ταύτῃ γνώμην ἐθέμην*] *idem censeo equidem* [4]). Verba quibus iudiciorum suum studium profitetur vicinus, ipsa e vita iudiciali sunt desumta; nam adverbio *ταύτῃ istac, ab ista parte* respicitur ratio qua iudices ferebant sententiam. In alteram urnam tabellam iniciebant — *τὴν ψῆφον ἐτίθεντο* [5]) — qui damnabant reum, in alteram qui absolvebant [6]).

660. *ἐξαρνῆται*] quod alibi dicitur *ἔξαρνος ᾖ* [7]).

662—664. „Istud optime modo docuit, te iudice?" sic ad vicinum Blepyrus: „en igitur quod aliquanto difficilius mihi videtur". Dein ad uxorem conversus: „nam hoc opinor expedire non poteris, sed *ἀποροῦσα φανεῖ*". Sic

---

[1]) Plat. Rep. 405*a*. — [2]) Vid. ad Nub. 208 Av. 39—41. — [3]) Vid. ad Ran. 571. — [4]) Item Plato Theaet. 202*c* Soph. Phil. 1448; cf. etiam Herodot. III 80 VII 82 Andocid. III § 21. — [5]) Vid. e. g. Lys. XXIV § 26. — [6]) Vid. ad Vesp. 991. — [7]) Cf. Nub. 1230.

τὰς αἰκείας οἱ τύπτοντες πόθεν ἐκτείσουσιν, ἐπειδὰν
εὐωχηθέντες ὑβρίζωσιν;

(Ad Praxagoram:)

τοῦτο γάρ οἶμαί σ' ἀπορήσειν.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀπὸ τῆς μάζης, ἧς σιτεῖται· ταύτης γὰρ ὅταν τις ἀφαιρῇ,
οὐχ ὑβριεῖται φαύλως οὕτως αὖθις — τῇ γαστρὶ κολασθείς.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδ' αὖ κλέπτης οὐδεὶς ἔσται;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

πῶς γὰρ κλέψει, μετὸν αὐτῷ;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδ' ἀποδύσουσ' ἄρα τῶν νυκτῶν;

---

663. τὰς Dawes] τῆς R, τὴν Dobree.
665. ταύτης R] ταύτην Γ.
667. πῶς] dubito an proponam *τίς. || κλέψει Porson] κλέψαι R.

---

solvendum est verbum ἀπορήσειν, ut causa temporis futuri appareat [1]). — Non minus subito ad servum se convertit Chremylus cum Pluto colloquens, cui *„mene Iove potentiorem tu demonstrabis?"* roganti respondet: *„ita sane, nam —"* dein Carionem servum allocutus pergit: *„cur Iuppiter regnat in caelo?"* [2]).

663. Aes igitur alienum posthac non solvent homines, nam debita erunt nulla: sed iniurias [3]) tamen, post pocula praesertim, sibi facere pergent, eoque frequentius quo magis laetae iis apponentur cenae. Vinum qui biberint, παροινήσουσι, παροινοῦντες δὲ τυπτήσουσιν ἀλλήλους. Nihil frequentius Athenis quam αἰκείας δίκαι, dicebatur enim αἴκεια ἡ διὰ πληγῶν ὕβρις [4]); multabantur autem qui de vi damnati erant.

665. ἀπὸ τῆς μάζης] ipse *victus* hac voce non sine contemtu quodam nunc indicatur [5]), ut alibi voce τοῖς ἀλφίτοις [6]). — σιτεῖται] ad singularem qui nunc fit transitus neminem offendet, nam facile suppletur subiectum: *is qui delictum commisit.*

666. *Non tam facile* [7]) *denuo insolenter aget* [8]), *si ventre poenam luerit.* Sic discet „προσέχειν ... τὴν γαστέρα" [9]). Ultimis verbis reditur ad enuntiati initium [10]).

667. οὐδ' αὖ] *ne ... quidem.* — πῶς γὰρ κλέψει ...;] *qui enim fiat ut* [11]) *fur evadat ...?* — Subiectum τις inest negativo pronomini οὐδένι, futurum κλέψει est admirabundae et cum indignatione quadam rogantis [12]).

668. τῶν νυκτῶν] frequens pluralis [13]).

---

1) Vid. ad Plut. 290 sq. — 2) Plut. 129 sq. — 3) Cf. Av. 1671. — 4) Bekk. Anecd. p. 355; cf. Demosth. LIV § 18. — 5) Item Ach. 732. — 6) Vid. ad Eq. 575 Nub. 176. — 7) Vid. ad Vesp. 656. — 8) Futurum etiam Thesm. 719 legitur. — 9) Ach. 733. — 10) Vid. ad Plut. 581—586. — 11) Vid. ad Av. 278. — 12) Vid. ad Av. 369. — 13) Vid. ad Nub. 2.

ΓΕΙΤΩΝ.

οὐκ ἦν οἴκοι γε καθεύδῃς.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

οὐδ' ἤν γε θύρασ', ὥσπερ πρότερον· βίοτος γὰρ πᾶσιν ὑπάρξει.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἢν δ' ἀποδύωσ';

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

αὐτὸς δώσει· τί γὰρ αὐτῷ πρᾶγμα μάχεσθαι;
ἕτερον γὰρ ἰὼν ἐκ τοῦ κοινοῦ κρεῖττον ἐκείνου κομιεῖται.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὐδὲ κυβεύσουσ' ἆρ' ἄνθρωποι;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

περὶ τοῦ γάρ; τοῦτο <δίδαξον!>

668b. Sodali (Vicino) dedit Bentley; R habet signum „:" ante *οὐκ*, et ante *βίοτος* vs. 669, non vero paragraphum ante vs. 669. In Praxagorae ore ineptum est hoc argumentum, sequendus igitur non est Dobree, qui Praxagorae reliquit vs. 668b, Blepyro autem dedit 669a (post *πρότερον* scripto signo interrogandi).

669. *θύρασ'* Meineke] *θύραζ'* R.

670. **ΒΛΕ.* *ἢν δ' ἀποδύωσ'; ΠΡΑ.*] *ἢν δ' ἀποδύῃγ'*: R sine paragrapho ante versum. Praxagorae haec continuari solent (sine signo interrogandi).

670 sq. *δώσει ... κομιεῖται*] *δώσεις ... κομιεῖ τι* Bergk speciosa coniectura (cf. Ach. 842), non tamen recte, nam sic etiam *σοι* pro *αὐτῷ* erat dicendum.

672. *ἆρ'* Bekker] *ἄρ'* R, *κυβεύσουσιν ἄρ'* B, sed requiritur rogantium particula *ἆρα*, non concludentium *ἄρα*. Vid. ad Nub. 1252. || **δίδαξον*] *ποιήσει* R, *ποιήσεις* vVelsen, equidem delevi utpote e versu 673 invectum et lacunam coniectura explevi, praeterea post *γάρ* scripsi signum interrogandi. Cf. Vesp. 519.

---

669. *At etiamsi foris noctem transigas, — Praxagora ait, — ne sic quidem a grassatoribus, ut olim, tibi erit periculum.* Recordamur Euelpidis illius [1]).

670 sq. *Si tamen vestem detrahent?* [2]) — *Ipse dabit, nam quid opus est ad pugnos venire? Extemplo enim adibit* [3]) *armamentarium publicum, unde aliam vestem eamque meliorem sibi petat.* — Verborum structura neglegentior, nam a secunda persona [4]) ad tertiam [5]) fit transitus et ad *ἕτερον* et *κρεῖττον* mente supplendum est *ἱμάτιον*.

670. *τί αὐτῷ πρᾶγμα*] haec iungenda [6]); dativus *αὐτῷ* non suspensus est a verbo *μάχεσθαι*.

672. *ἆρα*] interdum verbo postponitur [7]).

---

[1]) Vid. Av. 493—498. Cf. etiam Thesm. 795. — [2]) Cf. vs. 799 sqq. et 862 sqq. — [3]) De participii praes. usu vid. ad Nub. 1212. — [4]) *καθεύδῃς* vs. 668. — [5]) *δώσει* et *αὐτῷ* vs. 670. — [6]) Vid. vs. 462 et ad Thesm. 244. — [7]) Vid. ad Ach. 238.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὴν δὲ δίαιταν τίνα ποιήσεις;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

κοινὴν πᾶσιν. τὸ γὰρ ἄστυ
μίαν οἴκησιν φημὶ ποιήσειν ξυρρήξασ' εἰς ἓν ἅπαντα,
ὥστε βαδίζειν εἰς ἀλλήλων.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ δὲ δεῖπνον ποῦ παραθήσεις;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τὰ δικαστήρια καὶ τὰς στοιὰς ἀνδρῶνας πάντα ποιήσω.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τὸ δὲ βῆμα τί σοι χρήσιμον ἔσται;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

τοὺς κρατῆρας καταθεῖναι
καὶ τὰς ὑδρίας, καὶ ῥαψῳδεῖν ἔσται τοῖς παιδαρίοισιν

---

674. ξυρρήξασ'] ξυνερείψασ' Bergk.

675. εἰς ἀλλήλων Dindorf] εἰς ἀλλήλους R, ὡς ἀλλήλους Γ (ut Plut. 237; alieni hinc sunt loci quos praeterea confert Blaydes: Eccl. 925, 933, 1005, 1013, 1028, 1084, 1088). Cf. vs. 420 (1037?) Lys. 1065, 1070, 1210.

677. καταθεῖναι vHerwerden] -θήσω R (e versu 681).

---

674 sq. Sic Plataeenses anno 431 *ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους* [1]), non tamen ut convivia sed ut caedem pararent. Propius accedit Demea ille Terentianus maceriam, qua fratris hortus a suo secernitur, dirui unamque e duabus domum fieri iubens [2]).

676. *τὰς στοιὰς*] metri causa comicus in tetrametris hac forma utitur [3]), ut alibi *ῥοιά* [4]) et *ποία* [5]) dicuntur quae *ῥοά* et *πόα* erant in vita communi. Ut tribunalia, sic *porticus* vacabunt, ubi promercalia hactenus fuere exposita, ut in *longa* porticu et vicinis [6]), vel magistratus sederunt, ut *ὁ βασιλεὺς* in porticu *regia* [7]). In cenationes iam omnes convertentur.

677. *τί ... χρήσιμον ἔσται;*] quemadmodum dicebant *τί χρήσομαι τούτῳ* [8]), sic adiectivo *χρησίμῳ* nunc illud *τί* subiungitur.

678 sq. *ῥαψῳδεῖν ἔσται τοῖς παιδαρίοισι κτέ.*] ut in Pace dicitur: *αὐτό σοι γενήσεται | τὰ σῦκα ... ἱστάναι, serviet tibi illud ad pendendas ficus* [9]), sic hoc loco: *τὸ βῆμα τοῖς παιδαρίοισι ἔσται ῥαψῳδεῖν, suggestum pueris serviet ad carmina canenda in honorem eorum qui fortes, in contumeliam eorum qui ignavos se praestiterint in bello.* — E Pace novimus convivarum filios in conviviis carmina heroica canentes [10]) et recordamur Nicerati illius Iliadem et Odysseam memoriter totas tenentis [11]). Articulo voci

---

[1]) Thucyd. II 3 § 3. — [2]) Terent. Adelph. V 7, 10 sq. — [3]) Item vs. 684 et 686. — [4]) Pac. 1001. — [5]) Eq. 606. — [6]) Vid. schol. Av. 997 Pausan. I 2. — [7]) Plat. Euthyphr. init. Pausan. I 3 § 1 etc.; cf. infra vs. 685. — [8]) Eq. 1183 etc. — [9]) Pac. 1248. — [10]) Pac. 1265—1304. — [11]) Xen. Conv. 3 § 5. Cf. etiam Plat. Tim. 21 *b*.

τοὺς ἀνδρείους ἐν τῷ πολέμῳ, κεἴ τις δειλὸς γεγένηται,
ἵνα μὴ δειπνῶσ᾽ αἰσχυνόμενοι.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω, χάριέν γε.
τὰ δὲ κληρωτήρια ποῖ τρέψεις;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

εἰς τὴν ἀγορὰν καταθήσω·
κᾆτα στήσασα παρ᾽ Ἁρμοδίῳ κληρώσω πάντας, ὅπως ἂν

681. καταθήσω Γ] καθήσω R (e κ᾽θήσω nata lectio).
682. ὅπως Blaydes] ἕως R.

πολέμῳ praemisso significatur illud bellum quod nunc geritur (Corinthium).

680. ἵνα μὴ δειπνῶσ᾽ αἰσχυνόμενοι] i. e.: ἵνα μὴ βούλωνται παραγενέσθαι εἰς τὸ δεῖπνον, vel: ἵνα ἄδειπνοι ἀπίωσιν, *ut prae pudore cenam communem adire nolint.* Unam igitur notionem μή + δειπνεῖν efficiunt = νηστεύειν.

681. τὰ δὲ κληρωτήρια ποῖ τρέψεις;] *quid vero fiet* [1]) *de aediculis ubi sorte designantur iudices?* — Pollux τὰ κληρωτήρια inter τὰ δικαστικὰ σκεύη recenset, „εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου ἔοικεν εἰρῆσθαι τοὔνομα ἐν τῷ Γήραι Ἀριστοφάνους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου ἂν ἐναρμόσειεν" [2]). Dubitabant igitur veteres interpretes utrum *locum* an *urnam* apud Aristophanem significaret vox κληρωτήριον. Rem non conficit Eubuli fragmentum quoddam, ubi κλητῆρες μάρτυρες δίκαι κληρωτήρια κλειψύδραι coniunctim commemorantur [3]). Sed *locum* intellegit Phrynichus grammaticus: „κληρωτήρια, ἔνθα κληροῦνται οἱ δικασταί" [4]), et revera hanc esse vocis vim testantur quae eiusdem sunt conformationis: δικαστήριον et φροντιστήριον, omnem autem dubitationem iam eximit liber de Rep. Ath.; unde discimus heliastas singulis diebus, quibus iudicia futura erant, convocatos esse in „κλη[ρωτήρια] εἴκοσι, δ[ύο] τῇ φυλῇ ἑκάστῃ", erant autem „κανονίδες [πέντε ἐ]ν ἑκάστῳ τῶν κληρωτηρίων" [5]). Singulis igitur tribubus erant duo κληρωτήρια, quorum utrumque habebat quinque κανονίδας sive ligna procera, in quibus erant loculi ad excipiendas tabellas; horum usus erat in iudicibus sorte designandis. Levis structurae fuisse τὰ κληρωτήρια quaeque non nimis difficulter in alium locum possent transmoveri, noster locus testatur; non solidos igitur parietes cogito sed *septa* quaedam lignea. Requirebat hunc apparatum nova ratio, multo quam quae olim valuerat artificiosior, qua iudices his annis designari sunt coepti [6]). Sed ex quo Praxagora ceteraeque mulieres rerum sunt potitae, iudicum nullus est usus, ius enim nullum dicetur posthac; *convivarum* igitur sortitioni servire iam poterunt τὰ κληρωτήρια. — Aut interpretis alicuius aut librarii socordiae debetur scholion: „τὰ κληρωτήρια] τὰς κληρωτὰς ἀρχάς". Suspicor olim fuisse: „τῶν κληρωτῶν ἀρχῶν", id quoque vitiosum, non tamen plane absurdum.

682. παρ᾽ Ἁρμοδίῳ] prope Harmodii statuam in foro collocatam [7]).

[1]) Cf. Nub. 858. — [2]) Poll. X 61 (nostrum locum spectans et ad τὸ Γῆρας memoriae errore referens?). — [3]) Eubul. fr. 74. — [4]) Anecd. Bekk. p. 47. Item Poll. IX 44, cf. etiam Plut. Mor. 793*d*. — [5]) [Arist.] Rep. Ath. 63 § 2 et col. 31, 16; cf. etiam ibid. vs. 17 sq. et vid. Photiades in Athena 1902 p. 278 sq. — [6]) Qua de re vid. Plut. Proleg. p. XVI et XXII et ad Plut. 277 sq. — [7]) Cf. Lys. 633.

εἰδὼς ὁ λαχὼν ἀπίῃ χαίρων ἐν ὁποίῳ γράμματι δειπνεῖ.
καὶ κηρύξει τοὺς ἐκ τοῦ Βῆτ' ἐπὶ τὴν στοιὰν ἀκολουθεῖν
τὴν Βασίλειον δειπνήσοντας, τὸ δὲ Θῆτ' εἰς τὴν παρὰ ταύτην,
τοὺς δ' ἐκ τοῦ Κάππ' εἰς τὴν στοιὰν χωρεῖν τὴν ἀλφιτόπωλιν.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἵνα κάπτωσιν;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἵν' ἐκεῖ δειπνῶσ'.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ὅτῳ ἂν δὲ τὸ γράμμα

687ª. Dedi Vicino, alii Blepyro. In R nullum est signum personae mutatae ante versum, „:" ante *μὰ*. Cf. vs. 630. || *δειπνῶσ'*. — *ὅτῳ ἂν* Blaydes] *δειπνῶσιν: ὅτο* R.

683. Proxime ad hunc iocum accedunt Chremyli in Pluto fabula verba, aniculam rogantis: „*οὐ λαχοῦσ' ἔπινες ἐν τῷ γράμματι;*" [1]).

684. *κηρύξει*] subiectum *ὁ κήρυξ* ex ipso verbo efficitur. Sic alibi „*ὁ δ' ἀνεῖπεν*" dicitur, ubi item *ὁ κήρυξ* est intellegendus [2]).

684 sq. In porticu *Βασιλείῳ* [3]) cur „littera *B*" sive civium *decuria secunda* sit cenatura quivis videt; cur vero vicina ei sit futura „littera *Θ*" sive *decuria octava* ambigunt scholiastae. Quorum alius vocem *τοὺς θῆτας* huc trahit, — sic vero tolerabilem interpretationem locus non admittit, — alius *Θησέως* nomen. Huic haud dubitanter adstipulor, collatis Pausaniae verbis, qui postquam de *stoa Regia* nonnulla scripsit, haec addit: „*στοὰ δὲ ὄπισθεν ᾠκοδόμηται γραφὰς ἔχουσα θεοὺς δώδεκα καλουμένους, ἐπὶ δὲ τῷ τοίχῳ τῷ πέραν Θησεύς ἐστι γεγραμμένος καὶ Δημοκρατία τε καὶ Δῆμος. δηλοῖ δὲ ἡ γραφή, Θησέα εἶναι τὸν καταστήσαντα Ἀθηναίοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι*" [4]). Hanc igitur porticum Aristophanis aetate *Thesei* vocatam esse noster locus testatur. Alibi non invenitur illud nomen. Aperto autem vitio laborant scholii verba: „*εἰς τὸ Θησεῖον*", nam Thesei *templum* illud notissimum huc non facere, vix est quod observem; sed aut erravit interpres, aut „*εἰς τὴν Θησεῖον*" scripserat.

686 sq. Stoam *ἀλφιτοπῶλιν* „litterae *K*" sive *decimae civium decuriae* designat Praxagora, ut subiungi possit iocus non ita festivus, quo a *devorandi* vel *comedendi* verbo *τῷ κάπτειν* [5]) huius rei causam repetit vicinus. Hanc in Equitibus fabula cogitat isiciarius, cum cavendum esse ait ne Paphlagonis sive Cleonis asseclae *τὰς εἰσβολὰς „τῶν ἀλφίτων"* vi et armis occupent [6]). Etiam Piraeus habebat porticum *ἀλφιτοπῶλιν* [7]), sed eam hinc alienam esse nemo non intellegit.

687—690. Blepyrus veretur ne uxor hac quoque in re sortitionem iudicum sit imitatura, quod non omnium nomina singulis diebus proditura sint. His olim esuriendum erat, nam nisi triobolo accepto non habebant unde sibi suisque emerent prandium, — non ego loquor

[1]) Plut. 972, ubi vid. — [2]) Ach. 11. — [3]) Vid. ad vs. 676. — [4]) Pausan. I 3 § 2. — [5]) Vid. ad Ran. 1073. — [6]) Eq. 857. — [7]) Ach. 548.

μὴ ἐξελκυσθῇ, καθ' ὃ δειπνήσει;

ΓΕΙΤΩΝ.

τούτους ἀπελῶσιν ἀδείπνους.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

ἀλλ' οὐκ ἔσται τοῦτο παρ' ἡμῖν.
πᾶσι γὰρ ἄφθονα πάντα παρέξομεν·
ὥστε μεθυσθεὶς αὐτῷ στεφάνῳ
πᾶς τις ἄπεισιν τὴν δᾷδα λαβών.
αἱ δὲ γυναῖκες κατὰ τὰς διόδους
προσπίπτουσαι τοῖς ἀπὸ δείπνου
τάδε λέξουσιν· „δεῦρο παρ' ἡμᾶς!
„ἐνθάδε μεῖράξ ἐσθ' ὡραία.“ —
„παρ' ἐμοὶ δ'“ ἑτέρα
φήσει τις ἄνωθ' ἐξ ὑπερῴου
„καὶ καλλίστη καὶ λευκοτάτη.
„πρότερον μέντοι δεῖ σε καθεύδειν

688. Signum interrogandi post *δειπνήσει* scripsit Lenting. || Posteriorem versus partem tribui Vicino; Praxagorae dabat Lenting (cum seqq.). Vulgo continuatur Blepyro, quod si placeat, alterum signum interrogandi scribatur in versus exitu; sic Tyrwhitt codicem B secutus. || *τούτους*] *τούτοις* R. || *ἀδείπνους* Blaydes] *ἅπαντες* R. Cf. Ach. 1155.

694. *δείπνου Γ*] *τοῦ δείπνου* R.

sed comicus institutum illud in ridiculum detorquens [1] —: etiamne posthac multis cibo quotidie erit carendum? Sed e Praxagorae responso statim apparet quanto melior sit *γυναικοκρατία* quam virorum sive multorum sive paucorum dominatio; nam id quod gravissimum est, id quod solum refert, solum id curabit illa, cunctis autem id praebebit et semper et ubertim [2]. Apage leges et iudicia ceterasque nugas civiles: at cena neminem inde ab hoc die deficiet. *Πολλῶν ἄρα ἀγαθῶν ἄρξει ἥδε ἡ ἡμέρα Ἀθήναις καὶ τῇ Ἑλλάδι*, et cives decebit pro insignibus hisce beneficiis in se collatis sacra ferre *τῇ μεγίστῃ Γαστρὶ δαιμόνων*, gratum animum testantia.

691. *αὐτῷ στεφάνῳ*] *etiam coronatus* [3].

692. *ἄπεισιν*] mente suppl.: *οἴκαδε*.

694. *τοῖς ἀπὸ δείπνου*] *ἐν πλησμονῇ γὰρ Κύπρις* [4].

696. *ὡραία*] *florida, formosa* [5].

697 sq. Orationis eadem est conformatio in Lysistratae verbis: *ὑμῶν ... ἠκούομεν ἤδη· | „οὐκ ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ χώρᾳ!“ — „μὰ Δί' οὐ δῆτ' ἔσθ'!“ ἕτερός τις.*

698. *ἐξ ὑπερῴου*] *e fenestra in aedium parte superiore caput exerens* [6].

700 sq. *πρότερον ... αὐτῆς*] brevius dictum pro: *πρότερον ... ἢ παρ' αὐτῇ* [7].

[1]) Cf. Vesp. 303 sq. Lys. 624 sq. — [2]) Cum vs. 690 cf. Lys. 1191. — [3]) Cf. Vesp. 119. — [4]) Cf. vs. 627 et vid. ad Eq. 744. — [5]) Cf. vs. 616 et vid. ad Ran. 395. — [6]) Cf. Eq. 1001. — [7]) Vid. ad Lys. 1179.

„αὐτῆς παρ' ἐμοί.“ —
τοῖς εὐπρεπέσιν δ' ἀκολουθοῦντες
καὶ μειρακίοις οἱ φαυλότεροι
τοιάδ' ἐροῦσιν· „ποῖ θεῖς οὗτος;
„πάντως οὐδὲν δράσεις ἐλθών·
„τοὺς γὰρ σιμοὺς καὶ τοὺς αἰσχροὺς
„ἐψήφισται προτέρους βινεῖν,
„ὑμᾶς δὲ τέως θρῖα λαβόντας
„διφόρου συκῆς
„ἐν τοῖς προθύροισι δέφεσθαι.“ —
φέρε νῦν, φράσον μοι, ταῦτ' ἀρέσκει σφῷν;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ καὶ ΓΕΙΤΩΝ.

πάνυ.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

βαδιστέον τἄρ' ἐστὶν εἰς ἀγορὰν ἐμοί,
ἵν' ἀποδέχωμαι τὰ προσιόντα χρήματα,

---

702. *εὐπρεπέσιν δ'* Bentley] *δ' εὐπρεπέσιν* R.

705 sq. *τοὺς ... σιμοὺς ... αἰσχροὺς ... προτέρους* Blaydes] *τοῖς ... -οῖς ... -οῖς ... -οις* R, quae servans vVelsen vs. 709 ante *ἐν* supplendum esse *χρὴ* coniecit.

710. *φράσον*] *φράσατον* Reisig. || *πάνυ*] ambobus dedit Bergk, soli Blepyro tribuitur vulgo. In R est signum personae mutatae.

---

702 sqq. Ergo quid fiet? Hoc opinor: turpissima quaeque mulier antecedet formosiores, turpissimus quisque vir ceteros antecedet: ergo turpissima turpissimo iungetur et formosissimo denique formosissima. Et sic fiet id quod *philosopho* communionem mulierum suadenti fuit consilium: „*τοὺς ἀρίστους ταῖς ἀρίσταις συγγίγνεσθαι ὡς πλειστάκις, τοὺς δὲ φαυλοτάτους ταῖς φαυλοτάταις τοὐναντίον*" [1]). Sed non ita ratiocinari nos sinit Aristophanes, qui in fabulae parte postrema prudenter cavit ne praeter tetras quasdam anus etiam simus aliqui *pumilio* in scenam prodiret, neve in novo psephismate [2]) *virorum* seniorum fieret mentio. Nempe illud „audi et alteram partem" iudicibus scriptum est, non poetis comicis; rerum non ad verum expressarum imaginem hi ostentant spectatoribus, sed ludicre contortam et distractam.

703. *οὗτος*] *heus tu* [3]).

704. *πάντως οὐδὲν*] *plane nihil* [4]).

705—709. Similis in Acharnensibus est oppositio: *σοὶ ... ῥιγῶν καὶ προφυλάττειν, | τῷ δὲ καθεύδειν | μετὰ παιδίσκης ὡραιοτάτης* [5]).

710. *φράσον*] ad plures hic imperativus dicitur, ut *εἰπέ μοι* [6]), *ἰδού, θέασαι, φέρε*, similes.

711. Simillima in Ranis sunt verba ianitoris: *βαδιστέον τἄρ' ἐστὶν ἐπὶ τονδὶ πάλιν* [7]).

---

[1]) Plat. Rep. 459*d*. — [2]) Vs. 1015—1020. — [3]) Vid. ad Vesp. 1. — [4]) Vid. ad Ran. 263. — [5]) Ach. 1145 sqq. — [6]) Vid. ad Ran. 39. — [7]) Ran. 656.

λαβοῦσα κηρύκαιναν εὔφωνόν τινα.
ἐμὲ γὰρ ἀνάγκη ταῦτα δρᾶν, ᾑρημένην
ἄρχειν, καταστῆσαί τε τὰ ξυσσίτια,
ὅπως ἂν εὐωχῆσθε πρῶτον τήμερον.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἤδη γὰρ εὐωχησόμεσθα;

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

φήμ' ἐγώ.
ἔπειτα τὰς πόρνας καταπαῦσαι βούλομαι
ἁπαξαπάσας.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἵνα τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

δῆλον τουτογί·
ἵνα τῶν νέων ἔχωσιν αὗται τὰς ἀκμάς!

ΠΡΑΞΑΓΟΡΑ.

καὶ τάς γε δούλας οὐχὶ δεῖ κοσμουμένας

---

716. *τήμερον*] *σημερον* R.

718—724. Post versum 710 collocatos mavult Meineke, at iusto ordine Praxagora officia sua refert: post epulas venus (cf. vs. 877 sqq. Ach. 1090—1093 Vesp. 1341 sqq. Ran. 503—516 etc.).

719c sq. Sodali (Vicino) dedit Bergk. Vulgo Praxagorae dantur (cum seqq.); quod si recte habeat, vs. 720 cum Scaligero malim *ἔχωμεν αὐταί*, sed in R ante vs. 721 est paragraphus.

719. *τουτογί* Bentley] *τουτοτί* R, *τοῦτο τί Γ*.

720. *αὗται*] *ἀσταί* Elmsley. Sanam duco vulgatam; Chorum manu indicat is qui loquitur.

721. *οὐχὶ*] *οὐκέτι* vHerwerden.

---

713. *κηρύκαιναν ... τινα*] *praeconissam aliquam.* Iocose ficta vox [1].

714. *Me enim (ipsam) hoc facere oportet, quoniam magistratus sum creata.*

717. *φήμ' ἐγώ*] *id ipsum est quod dico* [2].

718. *τὰς πόρνας καταπαῦσαι*] etiam alibi apud nostrum dicitur (*κατα*)*παύειν τινά* non addito participio vel genitivo [3].

719. *ἵνα τί;*] *quo consilio?* [4].

— *τουτογί*] i. e. *τουτί γε* [5].

720. *αὗται*] dicit vicinus mulieres chorum efficientes, quas manu indicat, et in universum virgines matronasque honestas.

— *τὰς ἀκμάς*] *florem et robur adolescentiae* [6].

---

[1]) Vid. ad Lys. 184. — [2]) Vid. ad Av. 1446. — [3]) Vid. ad Eq. 330. — [4]) Vid. ad Nub. 1192. — [5]) Vid. ad Ran. 965. — [6]) Vid. ad Plut. 256.

τὴν τῶν ἐλευθέρων ὑφαρπάζειν Κύπριν,
ἀλλὰ παρὰ τοῖς δούλοισι κοιμᾶσθαι μόνον,
κατωνάκην τὸν χοῖρον ἀποτετιλμένας.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

φέρε νυν ἐγώ σοι παρακολουθῶ πλησίον,
ἵν' ἀποβλέπωμαι, καὶ ταδὶ λέγωσί με·
„τὸν τῆς στρατηγοῦ τοῦτον οὐ θαυμάζετε;“

ΓΕΙΤΩΝ.

ἐγὼ δ' ἵν' εἰς ἀγοράν γε τὰ σκεύη φέρω,
προχειριοῦμαι καὶ ἐξετῶ τὴν οὐσίαν.

(Abeunt dextrorsum Praxagora et Blepyrus; aedes suas intrat vicinus.)

Saltat chorus.

(Ex aedibus suis redit vicinus. Quem sequuntur ministri supellectilem ferentes, quae ordine dein ab iis ante aedes disponitur ipso iubente.)

---

724. *κατωνάκην* Bentley] *-κη* R.

725. Ante hunc versum in R est *ὁ ανηρ.*

726. *ταδὶ λέγωσί με* Blaydes] *λέγωσι μοι τάδί* R.

729. *ἐξετῶ* Cobet] *-τάσω* R. || Post hunc versum in R est *χοροῦ* (item post vs. 876, non vero post vs. 1111). Non hoc loco sed versu 727 actum finiri statuit Faber; cui assensus Dindorf chori canticum et maiorem partem scenae sequentis „vitio codicis antiqui uno folio defecti" post versum 727 intercidisse arbitrabatur. Sed plane temeraria ea est opinio, quippe quae omni fundamento careat. Equidem nihil desidero, arbitror autem saltationem aliquam chori transitum ad

---

722. Item in Agathonis Aristophanei verbis ornatis: *ὑφαρπάζειν θήλειαν Κύπριν* [1]).

724. Dicitur *κατωνάκη* ad indicandum *σχῆμα δουλοπρεπές*: in formam *κατωνάκης* sive velleris hirsu:i [2]), non glabras et decoras [3]), sed turpiter neglectas, ceu *κατωνάκη* esset corporis illa pars, non castra Cupidinis. Quadamtenus conferri potest verbulum mulieris apud Theocritum vellera a marito emta *„γραιᾶν ἀποτίλματα πηρᾶν"* contemtim vocantis [4]).

726 sq. Nempe *dulce est spectari et dicier hic est* ... immo *huius est*: *„ἴδετε τὸν ξυνευνέτην | τῆς Πραξαγόρας, ἢ πλεῖστον ἰσχύει στρατοῦ"* — si nefas non est suavissimas illas Tecmessae preces in ridiculum convertere. Dicuntur *ἀποβλέπειν* qui eminus oculis intentis intuentur [5]). Omittitur nunc *ἀνήρ*, ut in vita communi saepe *γυνή* [6]). *Strategus* Praxagora etiam supra est dicta [7]).

---

[1]) Thesm. 205. — [2]) Vid. Lys. 1151 et ad Ach. 849. — [3]) Vid. Lys. 151 et 825—828. — [4]) Theocrit. XV 19. — [5]) Vid. ad Ach. 291. — [6]) Vid. ad Eq. 449. — [7]) Vid. ad vs. 246.

SCENA DECIMA TERTIA.

Vicinus solus.

ΓΕΙΤΩΝ.

χώρει σὺ δεῦρ', ἡ κιναχύρα, καλὴ καλῶς
τῶν χρημάτων θύραζε πρώτη τῶν ἐμῶν,
ὅπως ἂν ἐντετριμμένη κανηφορῇς,
πολλοὺς κάτω δὴ θυλάκους τρέψασ' ἐμούς. —
ποῦ 'σθ' ἡ διφροφόρος; — ἡ χύτρα, δεῦρ' ἔξιθι.
νὴ Δία, μέλαινά γ'! ὡς ἂν εἰ τὸ φάρμακον

---

actum sequentem parasse non comitante cantico sed sola tibia. Videantur quae in Prolegomenis ad Plutum fabulam scripsi pag. XXI et supra in Prolegomenis p. XIV 3, et cf. Plut. 626 sq., 770 sq., 801 sq., 958 sq., 1096 sq., 1170 sq.

730 sqq. Sodali Blepyri (Vicino) tribuit Beer. In R praescriptum est: αλλος ανηρ.

730. δεῦρ' ἡ Bachmann] δεῦρο R. Cf. vs. 734, 737, 739.

733. κάτω δὴ] περὶ κάτω Cobet (ut Stratt. fr. 34 Plat. Rep. 59*b* Plut. Mor. 943*d*). || τρέψασ' Cobet, et sic R[1] (ni fallor)] στρέψασ' R[2] *Γ*. Vid. ad Plut. 1131, Cobet V. L. p. 90, Naber Mnemos. 1901 p. 276.

735. ὡς Halbertsma] οὐδ' R.

730—745. Redit priscus ille vir, quem vita nondum docuit ideo fieri leges ne iis obtemperetur. Quem sequuntur servi Sico et Parmeno [1]) supellectilem cum ipso efferentes. Pompam omnium prima ducit ἡ κιναχύρα [2]) sive ἡ κινοῦσα τὰ ἄχυρα, *cribrum*, quo furfures a farina secernuntur [3]). Similis conformationis est vocabulum homericum [4]) ἀθηρηλοιγός sive *ventilabrum*, τὸ τῆς ἀθήρας κίνητρον, quo paleae granis intermixtae vento adiuvante dissipantur. — Virginem nimis *candidam* sequitur nimis *nigra* quaedam, dein *hydria, mola, scapha*, cetera supellex. Sic in Vespis fabula testes adhibentur catinus, pistillus, radula, olla [5]).

730. καλὴ καλῶς] frequens iteratio [6]).

732. *Canephorum* dicit τὴν κιναχύραν, utpote primo pompae loco collocatam [7]); cui officio est aptissima, quippe quae ἐντετριμμένη sit perinde atque comtae mulieres [8]), — tenuissima nimirum farina conspersa. Cf. Hermippi versiculus: ὥσπερ αἱ κανηφόροι | λευκοῖσιν ἀλφίτοισιν ἐντετριμμένος [9]).

733. *In quam sat saepe peram meam* ἀλφίτων *vel* πυρῶν *plenam effudi e foro redux* [10]).

734. Post *canephorum* requiritur *diphrophorus*, quo similior haec pompa fiat panathenaicae [11]); ancillam aliquam hoc nomine alloquitur, sic eam iubens efferre τὸν δίφρον sive *sellam*, fortasse plures δίφρους, si paulo opulentior fingatur hic civis. Sic apud Cephalum illum ἔκειντο δίφροι τινὲς κύκλῳ [12]).

735. μέλαινα ... ὡς] *tam nigra quam si* ...; adiectivo μέλαινα mente prae-

---

[1]) Vid. vs. 867 sq. — [2]) Non redit vox. — [3]) Hom. λ 128 ψ 275. — [4]) Vid. Ach. 508. — [5]) Vesp. 937 sq. — [6]) Vid. ad Nub. 554. — [7]) Cf. Av. 1551. — [8]) Cf. Lys. 149. — [9]) Hermipp. fr. 26 in schol. Ar. l. l. (vs. 1551). — [10]) Cf. vs. 382, 820 Vesp. 314 Plut. 763 etc. — [11]) Cf Av. 1552. — [12]) Plat. Rep. 328*c*.

ἕψουσ᾽ ἔτυχες, ᾧ Λυσικράτης μελαίνεται. —
ἵστω παρ᾽ αὐτήν, δεῦρ᾽ ἴθ᾽, ἡ κομμώτρια! —
φέρε δεῦρο ταύτην τὴν ὑδρίαν, ὑδριαφόρε,
ἐνταῦθα. σὺ δὲ δεῦρ᾽, ἡ κιθαρῳδός, ἔξιθι,
πολλάκις ἀναστήσασά μ᾽ εἰς ἐκκλησίαν
ἀωρὶ νύκτωρ διὰ τὸν ὄρθριον νόμον. —
ὁ τὴν σκάφην λαχὼν προΐτω. τὰ κηρία

741. νύκτωρ R Suid.] νυκτῶν Γ, sic vero addendus erat articulus. Cf. Anecd. Bekk. p. 476.

742. λαχὼν Meineke] λαβὼν R.

mitti potest οὕτως. Alibi similis est usus particulae ὥστε [1]).

736. Aut igitur πυρρίας [2]) erat *Lysicrates* ille, cuius etiam supra derisa est facies [3]), aut pudebat eum *canorum*. Hoc ait scholiasta: „ὡς ... μελαίνοντος αὐτοῦ τὰς πολιάς". — Eandem ob causam eum risit qui verba „Λυσικράτης ἕτερος" usurpavit; quae locutio proverbialis sic explicatur: „οὗτος γὰρ φαρμάκῳ τινὶ ἐμέλαινε τὰς ἑαυτοῦ τρίχας, σιμὸς ὢν καὶ μέλας καὶ αἰσχρὸς καὶ κλέπτης" [4]). Ubi „κλέπτης" unde fluxerit nescimus, μέλας nisi somniantibus librariis tribui nequit, debuit enim „πολιός" aut „πυρρός" scribi.

737. κομμώτρια] non redit vox apud nostrum [5]), sed conferri potest κομμώτριον, quod in mundo muliebri recensetur [6]), et κομμοῦσθαι, quod eo sensu quo „καλλωπίζεσθαι περιέργως καὶ γυναικείως" apud Eupolidem fuisse dictum affirmat Suidas. Apud Platonem ἡ κομμωτική est ars fallax corpus comendi [7]). — Quae dicatur nunc *ornatrix* nescimus, sed suspicor dici *situlam* ad aquam hauriendam, qua purgetur olla ceteraque supellex sordida. Blaydes quod adnotavit: „ollam aliquam pigmentariam dicit" non multis probatum iri suspicor; non enim Lysicrates ille iam loquitur aut γραῦς τις ψιμυθίῳ καταπεπλασμένη. Ita interpretando mox τὴν κιθαρῳδόν intellegat quispiam *citharam*. Servam quam hydriam efferre iubet iocose alloquitur ὑδριαφόρου nomine e veris pompis desumto.

739. Citharoedum non „τὴν ἀλετρίδα" dicit, quam vocem stultus aliqui interpres appinxit, idem opinor qui supra „κιναχύραν" esse „ὄνομα δούλης" perhibuit et „(σ)τρέψασα" illud interpretatus est „κλέψασα", — quasi familia, non supellex ante aedes nunc cogeretur. Sed significari videtur ipsa *mola* trusatilis [8]). Herum, ut olim Ulixem, saepe e somno excitavit sonus stridulus molae ab ancilla motae [9]).

741. ἀωρὶ νύκτωρ] *nocte intempesta* [10]). — ὄρθριον νόμον] in Avibus iocose sic dicitur *gallicinium* [11]).

742. Etiam σκαφηφόροις in pompa panathenaica suus erat locus, immo etiam nunc est in anaglyphis Parthenonis, ubi pompam illam repraesentavit Phidias. „Προσέταττεν ὁ νόμος τοῖς μετοίκοις ἐν ταῖς πομπαῖς, αὐτοὺς μὲν σκάφας [12]) φέρειν, τὰς δὲ θυγατέρας αὐτῶν ὑδρεῖα καὶ σκιάδεια" [13]). — τὰ κηρία] *favos*, qui imponantur sca-

[1]) Ach. 381, 943 Nub. 1151 etc. — [2]) Vid. Ran. 730. — [3]) Vid. vs. 630. — [4]) Apost. X 97. — [5]) Sed legitur Plat. Rep. 373*c*. — [6]) Ar. fr. 320[8]. — [7]) Plat. Gorg. 463*b*, 465*b*. — [8]) Sic Voss; *gallum* interpretatur Comparetti; sic vero genus femininum miror. — [9]) Hom. υ 105 sqq. — [10]) *Bij nacht en ontijd.* Cf. Ach. 23 Vesp. 242. — [11]) Av. 489. — [12]) Cf. Eq. 1315. — [13]) Demetrius et Theophrastus apud Harpocr. s. v. σκαφηφόροι; cf. idem s. v. μετοίκιον.

κόμιζε. τοὺς θαλλοὺς καθίστη πλησίον,
καὶ τὼ τρίποδ' ἐξένεγκε καὶ τὴν λήκυθον.
τὰ χυτρίδι' ἤδη καὶ τὸν ὄχλον ἀφίετε.

(A dextra prodit vir quidam parcus.)

SCENA DECIMA QUARTA.

Vicinus, Vir parcus.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐγὼ καταθήσω τἀμά; κακοδαίμων ἄρα
ἀνὴρ ἔσομαι καὶ νοῦν ὀλίγον κεκτημένος.
μὰ τὸν Ποσειδῶ οὐδέποτέ γ', ἀλλὰ βασανιῶ

---

743. *τοὺς*] *καὶ* Scaliger.

746. Qui prodit nunc, *ἄλλος φειδωλός* dicitur a correctore in R (ipse librarius scripsit paragraphum). Quem secutus *φειδωλόν* nuncupavi; cf. vs. 750. Dici solet *ἀνὴρ β'*, a Bergkio autem ad exemplum scholiorum (ad vs. 784, 853, 866, 869) *ὁ μὴ καταθείς* est vocatus, et alter *ὁ καταθείς*, desumtis nominibus e vs. 602 sq.; praestabat tamen *κατατιθέντα* et *μὴ κατατιθέντα* dicere utpote in re nondum peracta. Chremetem esse parcum hunc virum suspicatur Beer, sed vid. pag. 3. 1. || *καταθήσω*] *καταθῶ δὴ* Blaydes, legi enim *καταθῶ* Pac. 1214; at non eadem est *deliberantium* dictio et *indignantium* (vid. comment.).

748. *οὐδέποτέ γ'* Porson] *γ' οὐδέποτ'* R numeris durioribus et particula *γε* perperam subiuncta numinis nomini (cf. Eq. 698, 1350 Av. 11 Thesm. 225). Iustus particularum ordo servatus est Vesp. 163 Lys. 252. Bergk *'γὼ οὐδέποτ'*.

---

phis cum ceteris abundantiae quam civitati praebet Dea primitiis. Interpres adscripsit: „*ἴσως τοὺς κηρῶνας λέγει*". Qui si verum vidit, ipsos *apum alveos* foras afferri iubet herus.

743. Et pecudibus praebetur *θαλλός* [1]) et senes *θαλλοφόρους* habebat pompa panathenaica [2]).

744. Efferuntur duae [3]) mensae tripedes (*mensa „prima" et „secunda"*) et olei receptaculum „*ᾧ ἐπὶ παντὶ χρῶνται*", ut loquamur cum muliercula quam ex Heroda novimus [4]). Neque a pompa sacrificiisve publicis alieni tripodes et lecythi.

745. Sequitur sine nomine vulgus. Ad *τὸν ὄχλον* mente addi potest *τὸν ἄλλον*, ea enim orationis est conformatio quae in locutione „*ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*" multisque aliis [5]).

— *ἀφίετε*] *mittite, ut pompam ineant.* Sic dicitur: *ἀφιέναι λαμπάδα, ἀφιέναι τοὺς τρέχοντας ἀπὸ τῶν βαλβίδων*, similia [6]).

746. *ἐγὼ καταθήσω τἀμά;*] *mene mea bona in commune delaturum?!* — Irae et indignationis indicium tempus futurum [7]).

748. *μὰ τὸν Ποσειδῶ οὐδέποτέ γε!*] item Calonica in Lysistrata: „*μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐδέποτέ γε*" [8]).

---

[1]) Cf. Hom. ρ 224 Plat. Phaedr. 230 *d*. — [2]) Vid. ad Vesp. 544. — [3]) Cf. vs. 787. — [4]) Herod. Mimiamb. III 21; cf. Nub. 56 Av. 1589. — [5]) Vid. ad Plut. 1 Nub. 413. — [6]) Vid. ad Ran. 131; alieni hinc sunt Nub. 1139 et 1426 (ubi in annotatione del.: „Eccl. 745"). — [7]) Vid. ad Av. 369. — [8]) Lys. 252.

πρώτιστα τοῦτο πολλάκις καὶ σκέψομαι.
οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἐκβαλῶ,
πρὶν ἂν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει.

(Conspicit Blepyri vicinum et supellectilem ab hoc in via publica dispositam.)

οὗτος, τί τὰ σκευάρια ταυτὶ βούλεται;
πότερον μετοικιζόμενος ἐξενήνοχας
αὔτ', ἢ φέρεις ἐνέχυρα θήσων;

ΓΕΙΤΩΝ.

οὐδαμῶς.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τί δῆτ' ἐπὶ στοίχου ἐστὶν οὕτως; οὔ τί που
Ἱέρωνι τῷ κήρυκι πομπὴν πέμπετε;

ΓΕΙΤΩΝ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἀποφέρειν αὐτὰ μέλλω τῇ πόλει
εἰς τὴν ἀγοράν, κατὰ τοὺς δεδογμένους νόμους.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

μέλλεις ἀποφέρειν;

---

749. *πρώτιστα τοῦτο* Blaydes] *πρώτιστον αὐτὰ* R.

751. *ἐκβαλῶ*] Blaydes *ἀποβαλῶ* (coll. vs. 811 etc.), sed *abiciendi, foras exturbandi* verbum (cf. Plut. 244) aptius quam *amittendi.*

752. *ἂν*] suppl. Porson. ‖ *ἐκπύθωμαι*] *πύθωμαι* Elmsley.

756. *που* Brunck] *μη* R. Cf. Pac. 1211 Lys. 354 Ran. 522. Fritzsche pro *οὔτι μη* scribit *εἰπέ μοι.*

758. *ἀλλ' ἀποφέρειν* B] *ἀλλὰ φέρειν* R. Emendationem praebet versus 760.

759. Damnat Meineke.

---

751. *οὐδὲν πρὸς ἔπος ... ἐκβαλῶ*] *sic temere foras proiciam.* Priscam vim *ἔπος* in hac locutione servavit, ut in: *ἔπος πρὸς ἔπος* [1]), et: *ὡς ἔπος εἰπεῖν* [2]).

752. *ἐκπύθωμαι*] in Pluto compositum redit [3]).

753. *οὗτος*] *heus tu* [4]).

— *τί ... βούλεται;*] *quid sibi vult?* [5]) *τί δρᾷ;* [6]).

755. *ἐνέχυρα θήσων;*] *ut oppigneres?* [7]).

756 sq. *Numne Hieroni igitur praeconi pompam ducitis?* Id est: numquid supellectilem ad praeconem defers ut sub eo veneat? [8]) Particulis *οὔ τί που* utitur qui loquitur de re incredibili [9]).

758. *ἀποφέρειν ... μέλλω*] *debita delaturus sum,* — non pro arbitrio sed legibus obtemperans.

---

1) Nub. 1375. — 2) Similia vid. ad Vesp. 186. — 3) Plut. 60. — 4) Vid. Vesp. 1. — 5) Item Plat. Theaet. 156*c* etc.; nos: *wat moet ...?* — 6) Vid. Eq. 237. — 7) Cf. Plut. 451 Nub. 35. — 8) Recte schol. — 9) Vid. ad Ran. 522.

ΓΕΙΤΩΝ.

πάνυ γε.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

κακοδαίμων ἄρ' εἶ,

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα.

ΓΕΙΤΩΝ.

πῶς;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

πῶς; ῥαδίως.

ΓΕΙΤΩΝ.

τί δ'; οὐχὶ πειθαρχεῖν με τοῖς νόμοισι δεῖ;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ποίοισιν, ὦ δύστηνε;

ΓΕΙΤΩΝ.

τοῖς δεδογμένοις.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

„δεδογμένοισιν"! ὡς ἀνόητος ἦσθ' ἄρα.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἀνόητος;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

οὐ γάρ; ἠλιθιώτατος μὲν οὖν

---

761. *ῥαδίως*] facilius intellegam: **πῶς γὰρ οὔ;*. Intercidisse aliquid suspicatur Bachmann.

762. *οὐχὶ Γ*] *οὐ* R.

---

761. Vocem „*πῶς;*" sive: „*quomodo verum esse potest id quod ais?*" [1]) ridens alter repetit [2]). Fingit autem, si integer est textus traditus [3]), se non intellexisse quo sensu illud *πῶς* ille dixerit, itaque ad litteram id accipiens: „*quomodo periturus sis rogas? facillime!*" [4]). Neglegentior autem hoc loco est verborum structura, nam ita loqui pergit quasi non „*miser es*" sed „*eris*" dixerit.

762. Item Creon Euripideus: *τἀντεταλμέν' οὐ δίκαιον ἐκπονεῖν;* cui Antigone: *οὔκ, ἢν πονηρά γ' ᾖ κακῶς τ' εἰρημένα* [5]).

763. *ποίοισιν*] *quid leges loqueris!* [6]).

764. *ἦσθ' ἄρα*] notus est imperfecti particulae *ἄρα* sociati hic usus [7]).

765. *μὲν οὖν*] augentis nunc est, ut alibi *μὰ Δί' ἀλλά* [8]).

---

[1]) Vid. ad Av. 278. — [2]) Vid. ad Av. 1234. — [3]) Vid. annot. crit. — [4]) Cf. Av. 201 Ran. 642 et vid. ad Ran. 26. — [5]) Eur. Phoen. 1648 sq., quem locum contulit Bergler. — [6]) Vid. ad Ran. 529. — [7]) Vid. ad Vesp. 183. — [8]) Vid. ad Plut. 22 et 833—838.

ἀπαξαπάντων.

ΓΕΙΤΩΝ.

ὅτι τὸ ταττόμενον ποιῶ;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τὸ ταττόμενον γὰρ δεῖ ποιεῖν τὸν σώφρονα;

ΓΕΙΤΩΝ.

μάλιστα πάντων.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τὸν μὲν οὖν ἀβέλτερον.

ΓΕΙΤΩΝ.

σὺ δ᾽ οὐ καταθεῖναι διανοεῖ;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

φυλάξομαι,
πρὶν ἄν γ᾽ ἴδω τὸ πλῆθος ὅ τι βουλεύεται.

ΓΕΙΤΩΝ.

τί γὰρ ἄλλο γ᾽ ἢ φέρειν παρεσκευασμένοι
τὰ χρήματ᾽ εἰσίν;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἀλλ᾽ „ἰδὼν ἐπειθόμην.“

ΓΕΙΤΩΝ.

λέγουσι γοῦν ἐν ταῖς ὁδοῖς.

---

769. *οὐ Γ*] *οὐδὲ* R.
772. *ἐπειθόμην*] *ἂν ἐπιθόμην* Brunck, *πεισθήσομαι* Blaydes (coll. Soph. Phil. 624).

---

768. *ἀβέλτερον*] *fatuum* [1]).

769. *φυλάξομαι*] *di meliora! cavebo sedulo ne quid eiusmodi committam!* [2]). Item apud Phrynichum: *ὦ φίλταθ᾽ Ἑρμῆ, καὶ φυλάττου, μὴ πεσὼν | σαυτὸν παρακρούσῃ... | ΕΡΜ. φυλάξομαι κτέ.* [3]). Strenue igitur negantis est *φυλάξομαι* et id valet quod: *„οὐ δῆτα καταθήσω!"* vel: *„οὐ μὴ καταθῶ!"* Quapropter sequuntur *πρὶν ἂν* et subiunctivus, cui structurae verborum in *negativis* tantum enuntiatis locus est.

771. *τί ... ἄλλο γ᾽ ἢ*] eadem structura quae supra [4]).

772. *ἰδὼν ἐπειθόμην*] proverbialis haec est locutio [5]), quacum conferantur Xanthiae illud: *„κᾆτ᾽ ἔγωγ᾽ ἐξηγρόμην"* [6]), quibus verbis significat herum mera insomnia fudisse, et priscum adagium: *ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω* [7]).

773 - 776. Verbis eadem ratione sae-

---

[1]) Vid. ad Ran. 989. — [2]) Nos: *ik zal wel oppassen! Ich werde mich hüten!* Item vs. 831 Lys. 631. — [3]) Phrynich. fr. 58. — [4]) Vid. vs. 395 et ad Nub. 1287. — [5]) Nos futuro utimur: *ik zal het gelooven als ik het zie.* — [6]) Ran. 51. — [7]) Hom. *P* 32.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

λέγουσι γάρ.

ΓΕΙΤΩΝ.

καὶ φασὶν οἴσειν ἀράμενοι.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

φήσουσι γάρ.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἀπολεῖς ἀπιστῶν πάντ᾽.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἀπιστήσουσι γάρ.

ΓΕΙΤΩΝ.

ὁ Ζεύς σέ γ᾽ ἐπιτρίψειεν.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐπιτρίψουσι γάρ.
οἴσειν δοκεῖς τιν᾽, ὅστις αὐτῶν νοῦν ἔχει;
οὐ γὰρ πάτριον τοῦτ᾽ ἐστίν, ἀλλὰ λαμβάνειν
ἡμᾶς μόνον δεῖ, νὴ Δία. καὶ γὰρ οἱ θεοί.
γνώσει δ᾽ ἀπὸ τῶν χειρῶν γε τῶν ἀγαλμάτων·

---

773. λέγουσι R] λέξουσι Ald., ἐροῦσι Cobet. || γάρ] γοῦν Brunck, item vs. 774—776; sed alienum hinc est *certe*, vid. autem comment.
780. γε Reiske] τε R.

---

pius deinceps structis cachinnos comicus movet [1]), ut supra [2]). Assentientis autem est particula γάρ = *verum est quod ais* [3]), sed ita ut h. l. qui ea utitur, nihil alterius verbis se commoveri significat. Item v. c. apud Xenophontem Socrates: *ΠΕΡ.* *Πελοποννήσιοι ... καὶ λέγονται πολὺ διενεγκεῖν τῶν καθ᾽ ἑαυτούς. — ΣΩ. λέγονται γάρ* [4]).

774. *οἴσειν ἀράμενοι*] *suis se manibus allaturos* [5]).

775. *ἀπολεῖς*] mente supplendum *με* [6]). Irati haec est vox, ut mox: *male disperreas!* Non iungenda esse *ἀπολεῖς πάντα* vix est quod observem.

776. *ἐπιτρίψειεν*] *disperdat* [7]).

779—783. Neque hic neque in Olympo sic vivitur. Nobis aliena appetere *ἐπιχώριον* est potius quam nostra ipsorum ultro proicere [8]), et caelites ea in re imitamur, *τοὺς λαβεῖν ἀμείνους ὄντας ἢ μεθιέναι*, quorum statuae manus extendunt, non ut porrigant nobis aliquid, sed ut *εἰς τὴν χεῖρα* aliquid accipiant a pie se colentibus [9]). — Post „*οἱ θεοί*" facile e contextu suppletur „*λαμβάνουσι μόνον*".

---

[1]) Vert. *laat ze* (*praten* etc.). — [2]) Vs. 221—228. — [3]) Cf. e. g. Plat. Rep. 433*a*. — [4]) Xen. Comm. III 5 § 11. — [5]) Vid. ad Ran. 32. — [6]) Vid. ad Ach. 470. — [7]) Vid. ad Ran. 571. — [8]) Cf. Nub. 1173 sq. — [9]) Cf. Av. 518 sq.

ὅταν γὰρ εὐχώμεσθα διδόναι τἀγαθά,
ἕστηκεν ἐκτείνοντα τὴν χεῖρ' ὑπτίαν,
οὐχ ὥς τι δώσοντ', ἀλλ' ὅπως τι λήψεται.

ΓΕΙΤΩΝ.

ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν, ἔα με τῶν προὔργου τι δρᾶν.
ταυτὶ γάρ ἐστι συνδετέα. ποῦ μοί 'σθ' ἱμάς;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ὄντως γὰρ οἴσεις;

ΓΕΙΤΩΝ.

ναὶ μὰ Δία, καὶ δὴ μὲν οὖν
τωδὶ ξυνάπτω τὼ τρίποδε.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τῆς μωρίας!
τὸ μηδὲ περιμείναντα τοὺς ἄλλους ὅ τι
δράσουσιν, εἶτα τηνικαῦτ' ἤδη —

ΓΕΙΤΩΝ.

τί δρᾶν;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐπαναμένειν! ἔπειτα διατρίβειν ἔτι.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἵνα δὴ τί;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

σεισμὸς εἰ γένοιτο πολλάκις,

---

785. *συνδετέα Γ*] *συνδοτέα* R. || . *ποῦ μοί*] *μοι. ποῦ* Elmsley.
790. *ἔπειτα*] an alteri (Vicino) tribuat dubitat Meineke.

---

781. *τὰ ἀγαθά*] ea quae ipsis iudicibus sint nobis bona [1]).

784. *ἔα*] monosyllabum, ut alibi apud nostrum [2]).

— *τῶν προὔργου τι*] redit locutio in Pluto [3]).

787. *τῆς μωρίας!*] *quanta est ista stultitia!* [4]).

788. *τὸ μηδὲ κτέ.*] frequens hic apud nostrum est accusativi cum inf. usus [5]).

788 sq. *ὅ τι | δράσουσιν*] confluunt versus [6]).

791. *ἵνα δὴ τί;*] *quo tandem consilio?* [7]).

— Micawberi illius *τοῦ εὐέλπιδος* noster homo est similis, qui per totam vitam confidenter expectabat donec inex-

---

[1]) Vid. ad Thesm. 310. — [2]) Vid. ad Nub. 932. — [3]) Vid. ad Plut. 623. — [4]) Vid. ad Vesp. 161. — [5]) Vid. ad Ran. 741. — [6]) Vid. ad Plut. 752. — [7]) Cf. vs. 719 et vid. ad Nub. 1192.

ἢ πῦρ ἀπότροπον, ἢ διάξειεν γαλῆ,
παύσαιντ' ἂν εἰσφέροντες, ὦ ἐμβρόντητε σύ.

ΓΕΙΤΩΝ.

χαρίεντα γοῦν πάθοιμ' ἄν, εἰ μὴ ἔχοιμ' ὅποι
ταῦτα καταθείην.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

(ridens:)

μὴ γὰρ οὐ λάβῃς ὅποι;
θάρρει, καταθήσεις, κἢν ἕνης ἔλθῃς!

---

793. *ἂν Γ*] *ἆρ'* R.
795. *καταθείην* Brunck] *-θείμην* R. || *λάβῃς...;* Heindorf] *λάβοις* R (sine interrogatione).
796. *κἢν*] *κἄν* R.

---

pectati quid eveniret. — Multa semper poterant intercedere quominus ferrentur sententiae vel rata fieret lex. Poterat terra moveri, quae res neque tum in Graecia rara erat neque nunc est; exemplo sit Thucydidis locus: „*σεισμοῦ δὲ γενομένου πρίν τι ἐπικυρωθῆναι, ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη*" [1]). Poterat ignis averruncandus [2]) ab incepto deterrere, poterant etiam minus gravia deorum omina cives advertere, sive transversa curreret mustela [3]), nam hoc quoque erat „*τῶν ἀποτρεπτικῶν, παρ' ὅσον οἱ γαλῆν ἰδόντες οὐκ εὐτυχοῦσι*" [4]), sive imbre solveretur concio [5]), sive aliud quid fieret. Nempe nihil est quin male narrando possit depravarier: introiit in aedis ater alienus canis, anguis in impluvium decidit de tegulis, gallina cecinit, interdixit hariolus, aruspex vetuit: ante brumam autem novi negoti nihil incipere causa est sontica [6]).

— *εἰ... πολλάκις*] *si... forte* [7]). Apud nostrum non redit adverbium eo sensu quo *τάχα ἂν* vel *ἴσως* adhibitum [8]), sed apud Platonem aliquot locis reperitur [9]). Ea igitur aetate frequentius ita usurpari coeptum esse videtur [10]).

793. *ὦ ἐμβρόντητε*] proprium sensum *fulmine percussi* habet apud Xenophontem [11]); translato autem sensu id quod *δαιμόνιος* et similia significare ea aetate coepit [12]), item *ἐπιβρόντητος* apud Sophoclem [13]).

794. *χαρίεντα γοῦν πάθοιμ' ἄν*] item supra: *καλά γ' ἂν πάθοιμεν* [14]). Irridentis nunc est particula *γοῦν* [15]).

795. *μὴ γὰρ οὐ λάβῃς ὅποι;*] admirans verba alterius repetit civis cautior. Plena haec foret oratio: „<*τοῦτο*> *γὰρ* <*δέδοικας,*> *μὴ οὐ λάβῃς ὅποι* <*τὰ σεαυτοῦ καταθῇς*>;" *hoccine vereris ne locum ubi tua deponas non sis inventurus?!*

796. *ἕνης*] *perendie* [16]).

---

1) Thucyd. V 45; cf. etiam Plut. Nic. 10. — 2) Cf. Soph. Ai. 608. — 3) Cf. Theophr. Charact. 25. — 4) Diogenian. III 84: *γαλῆν ἔχεις... παρ' ὅσον οἱ γαλῆν ἔχοντες οὐκ εὐτυχοῦσι*, immo: *εἶδες* et *ἰδόντες!* — 5) Vid. Ach. 171. — 6) Ter. Phorm. IV 4. — 7) Nos: *of soms.* — 8) Vid. tamen annot. crit. ad vs. 1105. — 9) Plat. Lach. 194*a* Phaedon. 60*e* etc. — 10) Sed etiam Thuc. II 13 § 1 ita locutus est. — 11) Xen. Hell. IV 7 § 7 Anab. III 4 § 12 etc. — 12) Cf. Plat. Alcib. II 140*c* Dem. XVIII § 243 Antiphan. fr. 233[4] Philemon. 44[3] Menandr. 100[1]. — 13) Soph. Ai. 1386. — 14) Vid. vs. 95 et ad Nub. 234. — 15) Vid. ad Eq. 87. — 16) Vid. ad Nub. 1134.

ΓΕΙΤΩΝ.

τιή;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐγὼ οἶδα τούτους χειροτονοῦντας μὲν ταχύ,
ἅττ' ἂν δὲ δόξῃ, ταῦτα πάλιν ἀρνουμένους.

ΓΕΙΤΩΝ.

οἴσουσιν, ὦ τᾶν.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἢν δὲ μὴ κομίσωσι, τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

ἀμέλει, κομιοῦσιν.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἢν δὲ κωλύωσι, τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

μαχούμεθ' αὐτοῖς.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἢν δὲ κρείττους ὦσι, τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

ἄπειμ' ἐάσας.

---

797. ταχύ R] ταχεῖς Γ (sic infinitivus, non participium requireretur; vid. Soph. Oed. R. 617).

799. οἴσουσιν] κομιοῦσιν vVelsen.

800. Del. Bergk (desunt verba ἢν — αὐτοῖς vs. 800 sq. in Γ, sed librarii manifestus hic error). || κωλύ(σ)ωσι Dobree] μη κομίσωσι (e versu 799 repetitum) R. Cf. vs. 862. Elmsley hunc versum non mutabat, sed in versu 799 pro κομίσωσι scribebat 'νέγκωσι.

802. Habet R, om. Γ. || ἄπειμ'] hoc an ἄπει μ' (sic Fritzsche) voluerit R effici nequit. || Post hunc versum Dobree collocat versum 864.

---

797 sq. *Surtout, Messieurs, pas de zèle!* Praestat nihil festinare ἐν Ἀθηναίοις ταχυβούλοις καὶ μεταβούλοις [1]. Decrevit sane dictatrix recens dicta in forum deferenda esse omnia omnium civium bona, periculum igitur esse videtur ne forum brevi oppleatur: at noli eiusmodi quid metuere, spatium tibi illic etiam perendie relictum erit, sat scio; decerni apud nos plura solent quam fieri!

799—803. Denuo eadem aliquoties deinceps adhibentur verba [2]. In interrogativo τί subsistens oratio quomodo sit explenda docet vocis sonus [3].

802. ἄπειμ' ἐάσας] *supellectile illic relicta abibo* [4].

---

[1]) Cf. Ach. 630—632. — [2]) Cf. vs. 221—228. — [3]) Vid. ad Av. 372. — [4]) Nos; *dan laat ik het daar, en ga heen.*

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἢν δὲ πωλῶσ' αὐτά, τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

διαρραγείης.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἢν διαρραγῶ δέ, τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

καλῶς ποιήσεις.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν;

ΓΕΙΤΩΝ.

ἔγωγε· καὶ γὰρ τοὺς ἐμαυτοῦ γείτονας
ὁρῶ φέροντας.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

πάνυ γ' ἂν οὖν Ἀντισθένης
αὔτ' εἰσενέγκοι! πολὺ γὰρ ἐμμελέστερον
πρότερον . . . χέσαι πλεῖν ἢ τριάκονθ' ἡμέρας.

ΓΕΙΤΩΝ.

οἴμωζέ.

---

806. οὖν] οἴμ' Blaydes.
807. αὔτ' εἰσενέγκοι] αὐτοῖς ἐνέγκοι Meineke (cf. vs. 810).

---

804. *καλῶς ποιήσεις*] item alibi: *καλῶς γ' ἐποίησε, καλῶς γε ποιῶν* [1]).

— *σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν;*] futurum indignationem indicat [2]); confunduntur autem duae structurae: „*σὺ δὲ οἴσεις;*" et: „*σὺ δ' ἐπιθυμεῖς φέρειν;*" [3]).

806. *πάνυ γε . . . οὖν*] rarius dirimuntur particulae *γε* et *οὖν* [4]). Sunt nunc cum risu negantis, ut saepe [5]).

— *Antisthenes* eandem ob causam etiam supra est vellicatus [6]).

807 sq. „*Aliud est quod iamdudum multo magis curat: per integrum enim hunc mensem et diutius*" [7]) — expectamus additurum: „*operam dat ut victor evadat chorus, cui praeest*", sed sequitur: „*ut male mulcetur*" [8]). Ludicri quid habet verbo humillimo *χέσαι* coniunctus comparativus duplex, quod tragicae potius est dictionis: *πολὺ ἐμμελέστερον πρότερον χέσαι* = *πολὺ μᾶλλον αὐτῷ μέλει χέσαι* [9]), ipsum autem adiectivum *ἐμμελής conveniens* in dictione comica non reperitur alibi [10]). Etiam maius temporis spatium huic negotio insumsisse Artaxerxem perhibet legatus in Acharnensibus [11]). Comparativi formae monosyllabae *πλεῖν* constans est usus ante *ἤ* [12]).

---

[1]) Vid. ad Eq. 1180. — [2]) Vid. vs. 746 et ad Av. 369. — [3]) Vid. ad Plut. 290 sq. — [4]) Vid. ad Thesm. 755. — [5]) Vid. ad Ran. 1261 Plut. 565 Eq. 87. — [6]) Cf. vs. 366—368. — [7]) Redeunt verba *πλεῖν ἢ τρ. ἡ.* Ach. 858. — [8]) Vid. Eq. 70 etc. — [9]) Cf. vs. 1131. — [10]) Apud Platonem frequens est adi. (adv.). — [11]) Ach. 82. — [12]) Vid. ad Ran. 18 et 90.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

Καλλίμαχος δ' ὁ χοροδιδάσκαλος
αὐτοῖσιν εἰσοίσει τί;

ΓΕΙΤΩΝ.

πλείω Καλλίου.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἅνθρωπος οὗτος ἀποβαλεῖ τὴν οὐσίαν.

ΓΕΙΤΩΝ.

δεινὸν λέγεις.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τί δεινόν; ὥσπερ οὐχ ὁρῶν
ἀεὶ τοιαῦτα γιγνόμενα ψηφίσματα.
οὐκ οἶσθ' ἐκεῖν' οὔδοξε, τὸ περὶ τῶν ἁλῶν;

---

810. *πλείω*] *πλεῖν γε* Blaydes, at neque monosyllaba adiectivi convenit forma (vid. ad Ran. 18, 90) neque *γε* particula, non enim *affirmantis* hoc est (frustra confert ille Av. 178, ubi *τι*, non *τί* legitur).

812. *δεινὸν* Cobet] *δεινά γε* R; *δεινόν γε* dederat Reisig (ut Lys. 499).

814. *οὔδοξε*] nonne **ὅτ' ἔδοξε*? Cf. *ἡνίκα* versu sequenti. Inter *ΟΥΕΔΟΞΕ* et *ΟΤΕΔΟΞΕ* vix ullum discrimen fuit olim, cf. autem similis error Eq. 895.

---

809. Post *choregum* Antisthenem ridetur *chorodidascalus* — quo ipsum Antisthenem nuper usum suspicari licet — *Callimachus*. Aliunde non est cognitus, sed lyricum fuisse poetam e nostro loco efficimus; nam *lyrico* choro vicit Antisthenes. Nulla autem ei, si fides comico, erat res familiaris, sed pauper esuriebat, perinde atque poeta ille anonymus, quem a Pisetaero pallium et tunicam flagitantem meminimus [1]).

810. *Calliam*, qui ante annos triginta omnium Graecorum ditissimus habebatur, tamdiu vellicarunt adulatores et mulierculae ut vix quidquam praeter nudum corpus, id est „vix duo talenta de ducentis" [2]), ei iam sit reliquum [3]).

811. Sic Bdelycleon: „*ἄνθρωπος οὗτος μέγα τι δρασείει κακόν*" [4]).

812. *τί δεινόν*] mente addendum est *λέγω*, quod ex alterius verbo *λέγεις* facile repetitur. Hinc pendet quod sequitur participium *ὁρῶν* [5]). — „*τί δεινόν, ἢν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ;*" ut cum Euripide [6]) loquamur.

814 sq. Illud *de sale decretum* novit vicinus, nos ignoramus, sed e contextu videtur effici nuper populum cavisse ne carius veniret sal, mox autem id quod iussisset rescidisse [7]). Fortasse „salis vendendi arbitrium," ut olim Romae, „quia impenso pretio venibat, privatis ademtum" fuerat [8]). *Vectigal* salarium intellegunt alii, fortasse recte [9]).

---

[1]) Av. 926 sqq. — [2]) Lys. XIX § 48 (anno 388 vel 387). — [3]) Vid. ad Ran. 428—430. — [4]) Nos: *je durft wat zeggen! — Wat durven? alsof ik niet zie dat...* — [5]) Vesp. 168. — [6]) Vid. Ran. 1475. — [7]) Sic Boeckh Staatsh. I[3] p. 74 et 126 cum schol. — [8]) Liv. II 9, quem cum nostro loco confert Naber Mnemos. 1901 p. 6 sq. — [9]) „Eine Salzsteuer" EMeyer Gesch. d. Alt. V p. 261.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἔγωγε.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τοὺς χαλκοῦς δ' ἐκείνους ἡνίκα
ἐψηφισάμεθ' οὐκ οἶσθα;

ΓΕΙΤΩΝ.

καὶ κακόν γέ μοι
τὸ κόμμ' ἐγένετ' ἐκεῖνο! πωλῶν γὰρ βότρυς,
μεστὴν ἀπῆρα τὴν γνάθον χαλκῶν ἔχων,
καὶ ἔπειτ' ἐχώρουν εἰς ἀγορὰν ἐπ' ἄλφιτα·
ἔπειθ' ὑπέχοντος ἄρτι μου τὸν θύλακον,
ἀνέκραγ' ὁ κῆρυξ· „μὴ δέχεσθαι μηδένα
„χαλκὸν τὸ λοιπόν· ἀργύρῳ γὰρ χρώμεθα."

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τί δ'; ἔναγχος οὐχ ἅπαντες ἡμεῖς ὤμνυμεν,
τάλαντ' ἔσεσθαι πεντακόσια τῇ πόλει

---

817. γὰρ Γ'] γὰρ ὁ R.
822. χαλκὸν Poll. IX 93] χαλκοῦν R.
823. τί δ'; Blaydes] τὸ δ' R. Cf. vs. 762 etc.

---

815 sq. Ergo nummi aerei haud ita diu ante fuerant cusi, sed mox aboliti. Quos τοῦ πονηροῦ κόμματος fuisse quis non suspicetur. Respici rem quae belli Peloponnesiaci tempore accidisset [1]) sunt qui statuant; sed nimis iam vetusta illa. — Particulae ἡνίκα eadem structura est h. l. atque alibi particulae ὅτε: „μέμνησαι ὅτε ...;" vel: „οὐκ ἴστε ὅτε ...;" [2]).

816. καὶ ... γε] *atque adeo* [3]).

818. Solebat plebecula nummos in ore tenere [4]). Nempe argento, non aere, potissimum utebantur Athenienses, „bacteria" autem non norat illud aevum! — Verbum ἀπαίρειν e sermone navali est desumtum [5]).

819. ἐπ' ἄλφιτα] *ad petendam* (*emendam*) *farinam* [6]).

820. ὑπέχοντός ... μου τὸν θύλακον] mente supplenda haec fere: ἵνα ὁ ἀλφιταμοιβὸς εἰς τοῦτον ἐμβάλοι τὰ ἄλφιτα [7]).

823. ἔναγχος] *nuper* [8]).

824—826. Neque *Euripides* hic est cognitus, — sed fortasse scribendum est *Heurippides*, qui vir in lapidibus commemoratur [9]), — neque *quadragesimae* qua aerarium exhaustum replere est conatus, alibi fit mentio. Scholiasta quo iure scripserit: „οὗτος ἔγραψε τεσ-

---

[1]) Vid. ad Ran. 725. — [2]) Vid. ad Av. 1054; item nos: *weet je nog wel* vel: *weet je niet meer toen ...?* — [3]) Vid. ad Ran. 49. — [4]) Vid. ad Vesp. 609. — [5]) Vid. ad Av. 1288. — [6]) Vid. ad Ran. 69. — [7]) Cf. vs. 733 Ach. 1063. — [8]) Vid. ad Nub. 639. — [9]) Id suspicatur Bergk Comment. p. 85; vid. quae supra annotavi ad vs. 366—368.

τῆς τετταρακοστῆς, ἣν ἐπόρισ' Εὐριπίδης;
κεὐθὺς κατεχρύσου πᾶς ἀνὴρ Εὐριπίδην·
ὅτε δὴ δ' ἀνασκοπουμένοις ἐφαίνετο
„ὁ Διὸς Κόρινθος“ καὶ τὸ πρᾶγμ' οὐκ ἤρκεσεν,
πάλιν κατεπίττου πᾶς ἀνὴρ Εὐριπίδην.

ΓΕΙΤΩΝ.

οὐ ταὐτόν, ὦ τᾶν. τότε μὲν ἡμεῖς ἤρχομεν,
νῦν δ' αἱ γυναῖκες.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἃς ἐγὼ φυλάξομαι,
νὴ τὸν Ποσειδῶ, μὴ κατουρήσωσί μου!

ΓΕΙΤΩΝ.

οὐκ οἶδ' ὅ τι ληρεῖς. φέρε σὺ τἀνάφορον, ὁ παῖς.

(Prodit Praeco femina.)

825. τετταρακοστῆς] τεσσ. R.
825 sq. et 829. Εὐριπίδης . . . -ην] vid. comment.
826. κεὐθὺς] καὐθὺς R.
827. δ' Γ] θ' R.
828. ἤρκεσεν] ἤρεσεν Scaliger (cf. Eq. 359), quod verum videtur.
831. ἃς R] ἅς γ' Γ.
832. κατουρήσωσι Ald.] -σουσι R.

σαρακοστὴν εἰσενεγκεῖν ἀπὸ τῆς οὐσίας εἰς τὸ κοινόν" nescimus. Fortasse de suo finxit, fortasse excerptum hoc est e commentario ampliore, in quo res allato testimonio — e. g. e Crateri synagoge decretorum [1]) — comprobabatur [2]).

826. κατεχρύσου] i. q. χρυσῷ ἔπαττε [3]), *laudibus in caelum extollebat.*

828 sq. Res accuratius pensitata parum placuit. Senseruntne cives nisi ex ipsorum sacculis impleri non posse aerarium, et id ipsum (H)eurip(p)idi esse consilium? Id unum docent poetae verba, postmodo omnes legislatorem illum denigrasse, et ad nihil concidisse id quod excogitaverat. Locutio proverbialis „ἐφαίνετο ὁ Διὸς Κόρινθος" vernacule reddi potest: „*toen de aap uit de mouw kwam*" vel „*toen het hinkende paard achteraan kwam*", i. e.: cum tandem intellectum est quid incommodi haberet res. Antiqua autem est, nam Pindarus ea est usus; sed origo incerta [4]).

832. Cf. πλυνὸν ποιεῖν τινα et similia [5]).

833. Abiturus in forum famulum iubet ferre *lignum baiulatorium* [6]); unde suspensae sunt sarcinae.

[1]) Vid. ad Av. 1073. — [2]) Scholiastam sequebatur Boeckh (Staatsh. I³ p. 577, 589, 606). — [3]) Nub. 912. — [4]) Vid. ad Ran. 439. — [5]) Plut. 1061, supra vs. 371. — [6]) Cf. Ran. 8.

SCENA DECIMA QUINTA.

Eidem, Praeco femina.

ΚΗΡΥΞ.

ὦ πάντες ἀστοί, νῦν γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχει,
χωρεῖτ', ἐπείγεσθ' εὐθὺ τῆς στρατηγίδος,
ὅπως ἂν ὑμῖν ἡ τύχη κληρουμένοις
φράσῃ καθ' ἕκαστον ἄνδρ' ὅπου δειπνήσετε·
ὡς αἱ τράπεζαί γ' εἰσὶν ἐπινενησμέναι
ἀγαθῶν ἁπάντων καὶ παρεσκευασμέναι,
κλῖναί τε σισυρῶν καὶ δαπίδων νενησμέναι.
κρατῆρας ἐγκιρνᾶσιν, αἱ μυροπώλιδες

---

834 sqq. In R praescriptum κηρυξ, Faber κηρύκαινα. Et *mulier* sane est quae verba nunc facit (cf. vs. 713), sed nihil obstat quominus haec dicatur κῆρυξ, quemadmodum alibi στρατηγός et γραμματεύς feminae commemorantur apud comicum. Cf. Thesm. 372 sqq. et vid. ad Thesm. Indic. pers. p. 2, 1.

836. ὑμῖν Faber] ἡμῖν R. || ἡ τύχη Γ] εἰ τύχοι R.

837. ὅπου B] ὁποι R.

838. ἐπινενησμέναι Brunck] -νασμέναι R. Cf. Nub. 1203.

840. νενησμέναι] νενασμέναι R (ut vs. 838). Kuster ἐστρωμέναι, Meineke σεσαγμέναι, Dindorf νεναγμέναι, quae parum conveniunt. Ipse poeta h. l. bis eodem verbo usus esse videtur, ut aliis locis bene multis (quod luculenter demonstravit Willems).

841. κρατῆρας ἐγκιρνᾶσιν Dawes] -ρα συνκ. R. Simile vitium correxit idem Av. 1496.

834—852. Nuntia haec παρατραγῳδεῖ, ut multi alii nuntii apud nostrum [1]). Similia refert — sed humiliore is usus sermone — nuntius Dicaeopolidem ad Dionysi sacerdotem vocans [2]).

835. εὐθὺ τῆς στρατηγίδος] *recta* [3]) *ad praetricem.* Nova nominis forma [4]) novo rerum statui convenit [5]). Sublimioris autem hoc nomen est dictionis quam quod supra saepius lectum est ἡ στρατηγός [6]), licet et ipse vir infra eo utatur [7]).

837. καθ' ἕκαστον ἄνδρα] etiam articulus in hac locutione omissus sermonis cothurnati est indicium [8]).

838—852. Cena praesto est, parantur mensae secundae [9]).

838. ἐπινενησμέναι] *cumulatae* [10]).

840. δαπίδων] *stragulam* dicit eamque *pretiosiorem* [11]).

---

[1]) Cf. Lys. 638 et Soph. Ant. 1183. — [2]) Ach. 1085—1094. Cf. etiam Ran. 503 sqq. — [3]) Vid. ad Nub. 162. — [4]) Pherecratem eam adhibuisse ait Photius, non tamen loco allato et de Aristophane tacens; quapropter veri simile eum alterius comici nomen pro altero scripsisse per errorem. — [5]) Vid. ad Lys. 184. — [6]) Vid. vs. 246. — [7]) Vs. 870. — [8]) Cf. Ach. 859 etc. et vid. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 191 sq. — [9]) Vid. ad Pac. 1195—1197. — [10]) Cf. Nub. 1203. — [11]) Cf. Vesp. 676.

ἑστᾶσ' ἐφεξῆς, τὰ τεμάχη ῥιπίζεται,
λαγῴ' ἀναπηγνύασι, πόπανα πέττεται,
στέφανοι πλέκονται, φρύγεται τραγήματα,
χύτρας ἔτνους ἕψουσιν αἱ νεώταται,
Σμοῖος δ' ἐν αὐταῖς ἱππικὴν στολὴν ἔχων
τὰ τῶν γυναικῶν διακαθαίρει τρυβλία.
Γέρης δὲ χωρεῖ χλανίδα καὶ κονίποδε
ἔχων, καχάζων μεθ' ἑτέρου νεανίου·
ἐμβὰς δὲ κεῖται καὶ τρίβων ἐρριμμένος.
πρὸς ταῦτα χωρεῖθ', ὡς ὁ τὴν μᾶζαν φέρων

---

842. τὰ τεμάχη ῥιπίζεται] τὰ τεμάχη <... | ... τὸ πῦρ> ῥιπίζεται vHerwerden.
845. νεώταται] -τεραι Bothe.
848. Γέρης Dindorf] Γέρων R. Cf. vs. 932. || κονίποδε Dindorf] -δα R, -δας Brunck. Cf. vs. 633.
849. καχάζων] κιχλίζων Kuster (ut Nub. 983; cf. ibidem 1073).

---

842. τὰ τεμάχη ῥιπίζεται] *piscium carnes assantur* [1]) *in igne bene suscitato* [2]).

843. λαγῴ' ἀναπηγνύασι] *carnes leporinas* [3]) *verubus affigunt*, id quod etiam ἀναπείρειν dicebatur [4]).

— πόπανα] *placentae* [5]).

844. φρύγεται τραγήματα] *cicer tostum* in bellariis erat [6]).

845. χύτρας ἔτνους] *ollas pultis* [7]).

846 sq. *Smoeum* quod aliunde non novimus, non videtur esse quod magnopere doleamus [8]). In scholiis haec leguntur: „αἰσχροποιὸς εἰς γυναῖκας, καὶ ἱππεύσας πρότερον, καὶ τοῖς ναύταις δὲ νέμων τὰ τρυβλία." Ultima quid sibi velint obscurum; fortasse olim annotatum est quod operae esset pretium.

848 sq. Neque *Geres*, qui etiam infra commemoratur [9]), cuiusmodi fuerit homo habeo dicere. *Sordidene vestitus* obambulare solebat homo *tristior*, fortasse philosophus? Sic admirationem movere iam poterant eius risus et vestis solito magis decora [10]) et calcei, ut Socratis olim βλαῦται [11]). Non enim admodum a βλαύταις diversi esse potuere κονίποδες, quam vocem alibi non obviam Hesychius interpretatur: „μοιχικὸν ὑπόδημα", Pollux: „λεπτὸν ὑπόδημα πρεσβυτικόν" [12]), scholia nostra: „στενὸν σανδάλιον": — nihil certi eos dicere habuisse apparet.

849. καχάζων] *cachinnans* [13]). Cognatum est Homericum καγχαλάειν, cf. etiam quod alibi apud nostrum legitur κιχλίζειν [14]).

850. *Abiecta autem iacent soleaque tribonque* [15]). Pauperculorum erat hominum ἐμβάδας καὶ τριβώνια ἔχειν [16]).

851. πρὸς ταῦτα] *proinde* [17]).

---

[1]) Vid. Ran. 517. — [2]) Vid. Ach. 669 Ran. 360 Av. 1580. — [3]) Vid. Vesp. 709. — [4]) Vid. Ach. 1007. — [5]) Cf. Plut. 660. — [6]) Vid. ad vs. 44 sq. et cf. Ran. 510. — [7]) Cf. Ach. 246 etc. et de genitivo vid. ad Eq. 904 sq. — [8]) Bergler confert Pac. 885, sive iure sive iniuria. — [9]) Vid. vs. 932. — [10]) Vid. Av. 1116. — [11]) Plat. Conv. 174*a*; vid. ad Nub. 363. — [12]) Poll. VII 86. — [13]) Cf. Xen. Conv. 1 § 16 Plat. Rep. 337*a* etc. — [14]) Nub. 983. — [15]) Similis est dictio supra vs. 507 sq. — [16]) Cf. vs. 633 Isae. V § 11 Lys. XXXII § 16 Theopomp. fr. 57. — [17]) Vid. ad Nub. 990 Vesp. 927.

ἕστηκεν· ἀλλὰ τὰς γνάθους διοίγνυτε.

(Abit.)

SCENA DECIMA SEXTA.

Vicinus, Vir parcus.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

οὐκοῦν βαδιοῦμαι δῆτα. τί γὰρ ἕστηκ᾽ ἔχων
ἐνταῦθ᾽, ἐπειδὴ ταῦτα τῇ πόλει δοκεῖ;

ΓΕΙΤΩΝ.

καὶ ποῖ βαδιεῖ σύ, μὴ καταθεὶς τὴν οὐσίαν;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐπὶ δεῖπνον.

ΓΕΙΤΩΝ.

οὐ δῆτ᾽, ἤν γ᾽ ἐκείναις νοῦς ἐνῇ,
πρὶν ἄν γ᾽ ἀπενέγκῃς.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἀλλ᾽ ἀποίσω!

ΓΕΙΤΩΝ.

πηνίκα;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

οὐ τοὐμόν, ὦ τᾶν, ἐμποδὼν ἔσται.

---

852. *διοίγνυτε*] *διοίγετε* l. a. in schol.
857. *ἄν γ᾽* Porson] *γ᾽ ἂν* B, *γ᾽* R, *ἂν* (om. *γ᾽*) Dindorf. Cf. Eq. 961.

---

852. *τὰς γνάθους διοίγνυτε*] hoc unum iam a viris poscitur; *μηδὲν ἄλλ᾽ εἰ μὴ ἐσθίετε* [1]), *ὁ φάρυγξ εὐτρεπὴς ἔστω μόνον* [2]). Redeunt Saturnia regna.

853. *It is never to late to mend!* Ecce alacer studiique plenus qui tam diu est cunctatus. Nempe alia iam est rerum facies: non posci aliquid videtur sed offerri. Ad cenam opiparam libens nunquam volabit, et talia quoniam placuerunt, minime iam intercedit quominus *τοῖς νόμοισι τοῖς δεδογμένοις πειθαρχῶσιν οἱ πολῖται* [3]).

— *τί ἕστηκ᾽ ἔχων*] *quid tandem cesso!* [4]).

856. *ἤν γ᾽ ἐκείναις νοῦς ἐνῇ*] *si sapiant, nisi non apud se, οὐκ ἐν ἑαυτῶν sint* [5]).

858. *οὐ τοὐμὸν ἐμποδὼν ἔσται*] *per me nihil obstabit* [6]).

---

[1]) Eq. 1106. — [2]) Eur. Cycl. 215; cf. etiam ibid. vs. 256. — [3]) Cf. vs. 762—768. — [4]) Vid. ad Av. 1082 Ran. 202. — [5]) Vid. ad Eq. 1119 sq. — [6]) Vid. vs. 623 sq.

ΓΕΙΤΩΝ.

τί δή;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἑτέρους ἀποίσειν φήμ' ἔθ' ὑστέρους ἐμοῦ.

ΓΕΙΤΩΝ.

βαδιεῖ δὲ δειπνήσων ὅμως;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τί γὰρ πάθω;
τὰ δυνατὰ γὰρ δεῖ τῇ πόλει ξυλλαμβάνειν
τοὺς εὖ φρονοῦντας.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἢν δὲ κωλύωσι, τί;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ὁμόσ' εἶμι κύψας.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἢν δὲ μαστιγῶσι, τί;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

καλούμεθ' αὐτάς.

ΓΕΙΤΩΝ.

ἢν δὲ καταγελῶσι, τί;

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

ἐπὶ ταῖς θύραις ἑστὼς —

ΓΕΙΤΩΝ.

τί δράσεις; εἰπέ μοι.

---

862. κωλύωσι B] -σωσι R.

---

860. *τί γὰρ πάθω;] quid enim faciam?* [1]. *Officio satisfaciendum!*

861 sq. Dicterio ex oratorum ore sublecto felicissime utitur [2]. Non bonis quidem sed malis et faucibus commodo communi inservire est paratissimus.

862—864. Et nunc ludicre aliquoties repetuntur verba [3].

863. *ὁμόσ' εἶμι κύψας] capite demisso in eos irruam, κριηδὸν ἐμπεσοῦμαι αὐτοῖς* [4].

864. *καλούμεθ' αὐτάς] mulieres in ius vocabimus* [5].

---

[1]) Vid. ad Nub. 798. — [2]) Cf. vs. 472. — [3]) Cf. vs. 221—228. — [4]) Vid. ad Av. 401 sq. et ad Lys. 451 sq. — [5]) Vid. ad Nub. 1221.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

τῶν εἰσφερόντων ἁρπάσομαι τὰ σιτία.

ΓΕΙΤΩΝ.

βάδιζε τοίνυν ὕστερος.

(Ad servos suos:)

σὺ δ', ὦ Σίκων,

καὶ Παρμένων, αἴρεσθε τὴν παμπησίαν.

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

φέρε νυν ἐγώ σοι ξυμφέρω.

ΓΕΙΤΩΝ.

(eum repellens:)

μή, μηδαμῶς!

δέδοικα γὰρ μὴ καὶ παρὰ τῇ στρατηγίδι,

ὅταν κατατιθῶ, προσποιῇ τῶν χρημάτων.

(Supellectile varia onustus cum suis dextrorsum abit.)

ΦΕΙΔΩΛΟΣ.

(secum:)

νὴ τὸν Δία, δεῖ γοῦν μηχανήματός τινος,

---

867. Semicolon ante, non post *ὕστερος* collocat Willems (coll. Plat. Lys. 206 *d*).
871. *προσποιῇ τῶν χρημάτων*] *-ήσῃ τῶν ἐμῶν* Blaydes.

---

866. *Ministris mensas inferentibus lances eripiam.* Ad verbum *εἰσφέρειν* mente suppleri potest: *τὰς τραπέζας* [1]), genitivus a verbo *ἁρπάζειν* suspensus est [2]).

867. *βάδιζε τοίνυν ὕστερος*] mente suppleatur *ἐμοῦ, post me igitur veni.* — Blaydes: *i igitur, ut sero venias* [3]), quod neque quomodo e verbis effici possit video, neque quomodo conveniat contextui.

868. *τὴν παμπησίαν*] i. e. *πᾶσαν τὴν οὐσίαν* [4]). Vox a stirpe *πα* (*πέπᾱμαι*) ducta dictionis est sublimioris [5]). Cf. *παγκληρία* apud tragicos obvium [6]) et *πανδαισία* apud nostrum [7]). Etiam tragicum *παμπήδην* = *παντελῶς, prorsus,* huc facit [8]).

869. Non sequi vult alter sed comes ire. Cuius callidum consilium optime perspicit vicinus.

870 sq. *Nam vereor ne etiam apud praetricem mihi socium te sis iuncturus.* Sic verto ut particulae *καί* quae sit vis appareat. Redit novum novi muneris nomen [9]).

872—874. Quoniam eo quo volebat strategemate uti non potest, aliud quaeret. Nam aliquid utique est excogitandum, ut et alienis in posterum fruatur bonis et suis [10]). Iungantur: *ὅπως τῶν ματτομένων* (sive *τῆς μάζης*) *μεθέξω κοινῇ τοισδεδί.* Egregio cum contemtu hoc utitur pronomine [11]).

---

[1]) Vid. Vesp. 1216 et ad Ran. 518. — [2]) Vid. ad Eq. 436. — [3]) *Go then and be too late* (ut vs. 381 Pac. 1010 alibi). — [4]) Recte sic schol. — [5]) Aesch. Sept. 817 Eur. Ion. 1305. — [6]) Aesch. Choeph. 486 Eur. Ion. 814. — [7]) Pac. 565. — [8]) Aesch. Pers. 729 fr. 160 Soph. Ai. 916. — [9]) Cf. vs. 835. — [10]) Cf. vs. 612. — [11]) De pronominis forma vid. ad Ran. 965.

ὅπως τὰ μὲν ὄντα χρήμαθ' ἕξω, τοισδεδὶ
τῶν ματτομένων κοινῇ μεθέξω πως ἐγώ. —
ὀρθῶς ἔμοιγε φαίνεται· βαδιστέον
ὁμόσ' ἐστὶ δειπνήσοντα κοὐ μελλητέον.

(Dextrorsum abit et ipse.)

Saltat chorus.

(Scena etsi non mutata est, aliam tamen urbis partem repraesentat per episodium quod sequitur.

E fenestra alterius domus procumbit anus, mox ex alterius fenestra puella.)

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Anus, Puella.

ΓΡΑΥΣ Α.

τί ποθ' ἄνδρες οὐχ ἥκουσιν; ὥρα δ' ἦν πάλαι·
ἐγὼ δὲ καταπεπλασμένη ψιμυθίῳ
ἕστηκα καὶ κροκωτὸν ἠμφιεσμένη,
ἀργός, μινυρομένη τι πρὸς ἐμαυτὴν μέλος,
παίζουσα. πῶς ἂν περιλάβοιμ' αὐτῶν τινα

---

873. τοισδεδὶ Bergk] τοῖσδέ γε R.

876. Post hunc in R sequitur: χοροῦ (cf. vs. 729).

877. ποθ' ἄνδρες] ποθ' ἄνδρες R, ποτ' ἄνδρες Γ; cf. vs. 62. || ἥκουσιν Brunck] ἥξουσιν R.

881. παίζουσα. πῶς Dobree] παίζουσ' ὅπως R. || περιλάβοιμ'] περιβάλοιμ' Dobree. Aptior videtur vulgata.

---

875 sq. Invenit quod quaerebat, et se ipse veluti collaudat adverbio ὀρθῶς, ut Strepsiades Mercurium: „ὀρθῶς παραινεῖς"[1]. Nempe mera impudentia opus esse intellegit; audacter igitur illuc abit ubi cenatur, cum patinis poculisque strenue deproeliaturus. Martii aliquid habet adverbium ὁμόσε [2], et subsimiles sunt locutiones: ξυγγενέσθαι vel εἰς λόγον ἐλθεῖν μάζαις, στεμφύλῳ, similes [3].

877 sqq. Habentur iam lautae illae epulae, ad quas praeco invitavit cives; itaque mulieres opperiuntur convivas vino calentes [4].

877. ὥρα δ' ἦν πάλαι] *tempus erat dudum* [5]). Nempe parcius iuvenes iunctas quatiunt fenestras huiusce Lydiae.

878. Novimus haec muliercularum lenocinia e Lysistrata fabula [6]).

880. μινυρομένη] *cantillans* [7]).

881. πῶς ἂν περιλάβοιμι] *utinam captare* [8]) *mihi liceat!* [9]).

---

[1]) Nub. 1483. — [2]) Cf. vs. 863. — [3]) Vid. ad Eq. 806. — [4]) Cf. vs. 627. — [5]) Vid. ad Vesp. 242. — [6]) Lys. 43 sq., 149 sq.; praeterea vid. ad Plut. 1064 et ad Ran. 46 sq. — [7]) Vid. ad Eq. 11. — [8]) Vid. ad Plut. 934. — [9]) Vid. ad Eq. 16.

παριόντα; Μοῦσαι, δεῦρ' ἴτ' ἐπὶ τοὐμὸν στόμα,
μελύδριον εὑροῦσαί τι τῶν Ἰωνικῶν.

ΝΕΑΝΙΣ.

νῦν μέν με παρακύψασα προὔφθης, ὦ σαπρά.
ᾤου δ' ἐρήμας, οὐ παρούσης ἐνθαδὶ
ἐμοῦ, τρυγήσειν, καὶ προσάξεσθαί τινα
ᾄδουσ'· ἐγὼ δ', ἢν τοῦτο δρᾷς, ἀντᾴσομαι.
κεἰ γὰρ δι' ὄχλου τοῦτ' ἐστὶ τοῖς θεωμένοις,
ὅμως ἔχει τερπνόν τι καὶ κωμῳδικόν.

ΓΡΑΥΣ Α.

τούτῳ διαλέγου καὶ ἀποχώρησον· σὺ δέ,
φιλοττάριον αὐλητά, τοὺς αὐλοὺς λαβὼν

---

884 sqq. *Νεᾶνις* scripsit Tyrwhitt; in R dicitur *ἄλλη νέα*.
885. *ἐνθαδὶ*] *ἐνθάδε* R.
890. *κ(αὶ) ἀποχώρησον* R] *κἀπιχώρησον* Γ, *κἀπιχείρησον* Reiske.
891. *φιλοττάριον*] proprium nomen habet vVelsen, *μελιττάριον* (et alia) coniecit Blaydes.

---

883. *Ionicam* [1]) *aliquam cantilenam* [2]) sive carmen amatorium cantaturam occupat aemula.

884. *Nunc quidem antevertisti me e fenestra procumbendo* [3]). Non addit sed sono tantum vocis indicat id quod vult intellegi: at mox erit cum mihi posthabearis.

— *ὦ σαπρά!*] i. e: *ὦ γραῦ!* [4]).

885 sq. *ἐρήμας ... τρυγήσειν*] *impune vites alienas spoliatura tibi videbaris.* Etiam in Vespis legitur proverbialis haec locutio [5]).

888 sq. Cf. homo appotus in Lysistrata fabula ad circumstantes: „*μῶν ἐγὼ τῇ λαμπάδι | ὑμᾶς κατακαύσω; φορτικὸν τὸ χωρίον·* [6]) | *οὐκ ἂν ποιήσαιμ'. εἰ δὲ πάνυ δεῖ τοῦτο δρᾶν, | ὑμῖν χαρίσασθαι, προσταλαιπωρητέον*" [7]). — Ubi quod vocatur *φορτικόν*, id hoc loco *δι' ὄχλου* [8]) sive *ὀχληρὸν εἶναι, ἐνοχλεῖν* dicitur.

890. *τούτῳ διαλέγου*] tergum in aemulam iuniorem et formosiorem convertens — *κάτω κύπτουσα*, ut Philocleon ille [9]) — natesque manu feriens „*huic dic*" clamat „*si quid habes!*" [10]). Cultiorum mortalium est: „*μή μοι διαλέγου!*" [11]) vel: „*τί μοι διαλέγει;*" [12]), similis vero est Carionis in Pluto impudentia [13]).

891. Alloquitur tibicinem qui in theatro adest [14]). Vox *φιλοττάριον* non redit. Sequiturne analogiam vocis *νεοτταρίου* [15]), quae licet non iam inveniatur, sine vitio potuit fingi, quoniam *νέος*: *νεοττός*: [*νεοττάριον*] = *φίλος*: [*φιλοττός*]: *φιλοττάριον*? An vox *φιλότης* hoc monstrum pe-

---

[1]) Cf. Thesm. 163 Hor. Carm. III 6, 21. — [2]) De termino deminutivo vid. ad Eq. 907. — [3]) Cf. Thesm. 790. — [4]) Vid. ad Vesp. 1343. — [5]) Vesp. 634. — [6]) Malim: *τὸ πρᾶγμ' ἄγαν*. — [7]) Lys. 1217—1220. — [8]) Redit locutio Thucyd. I 73 § 2; praeterea vid. ad Ran. 1412. — [9]) Vesp. 279. — [10]) Recte Bothe *τοῦτον* interpretatur *τὸν πρωκτόν*. De cuiusmodi locis vid. ad Ach. 331. — [11]) Vid. Nub. 425. — [12]) Infra vs. 930. — [13]) Plut. 1133. — [14]) Aliter nisi fallor habet res Lys. 1242. — [15]) Sic Comparetti.

ἄξιον ἐμοῦ καὶ σοῦ προσαύλησον μέλος.
(Accinente tibicine canere incipit:)
εἴ τις ἀγαθὸν βούλεται πα-
θεῖν τι, παρ' ἐμοὶ χρὴ καθεύδειν.
οὐ γὰρ ἐν νέαις τὸ σοφὸν ἔν-
εστιν, ἀλλ' ἐν ταῖς πεπείραις·
οὐδέ τις στέργειν ἂν ἐθέλοι
μᾶλλον ἢ ἐγὼ
τὸν φίλον ὅτῳ περ ξυνείην,
ἀλλ' ἐφ' ἕτερον ἂν πέτοιτο.

ΝΕΑΝΙΣ.

μὴ φθόνει ταῖς νέαισι.
τὸ τρυφερὸν γὰρ ἐμπέφυκε
τοῖς ἁπαλοῖσι μηροῖς,
καὶ ἐπὶ τοῖς μήλοις ἐπαν-
θεῖ· σὺ δ', ὦ γραῦ,
παραλέλεξαι καὶ ἐντέτριψαι
τῷ θανάτῳ μέλημα.

---

897. *τις* B] *τοι* R.
898. *ὅτῳ* Dobree] *ᾧι* R, quo servato Dindorf scribit *τῶν φίλων*, vVelsen *τὸν φίλον ἂν* (vs. 897 autem *οὐδέ τοι στέργειν τις*).
900. *ταῖς* GHermann] *ταῖσιν* R.
901. *ἐμπέφυκε*] *ἐπιπέφυκε* Meineke.
902. *μηροῖς Γ*] *μηρίοις* R.
904. *παραλέλεξαι*] e scholio apparet fuisse olim qui *παραπέπλεξαι* legerent.

---

perit, ut proprie *φιλοτ<η>τάριον* fuerit dicendum [1])?

892. *προσαύλησον*] *tibiis* (dextra et sinistra) *accine mihi canenti* [2]). — Ionicum carmen est cantatura, *μαλακὴ γὰρ καὶ συμποτικὴ ἡ Ἰαστὶ ἁρμονία* [3]).

897. *τις*] mente add.: *τῶν νεωτέρων*. — *στέργειν*] verbum exquisitius [4]).

903. Dicuntur nunc *μῆλα papillae*, ut saepius [5]). Verbi *ἐπανθεῖν* idem in Nubibus est usus [6]).

904. *παραλέλεξαι καὶ ἐντέτριψαι*] *evulsi sunt tibi pili* [7]) *et fuco inducta est cutis* [8]). Iuventus sic satis comta, tibi arte opus ut sis spectabilis et *καπηλικῶς ἔχῃς* [9]).

905. *τῷ θανάτῳ μέλημα*] *mortis deliciae* [10]), *παίγνιον* [11]).

---

[1]) Peppleri haec est opinio, Com. Terminations p. 18, coll. Plat. Phaedr. 228 *d*. — [2]) Vid. ad Eq. 401. — [3]) Plat. Rep. 388 *e*; cf. Thesm. 163. — [4]) Vid. ad vs. 291. — [5]) Vid. Lys. 155 et ad Ach. 1199. — [6]) Vid. Nub. 978. — [7]) Vid. ad Lys. 279 Ran. 516. — [8]) Vid. supra vs. 878 et Lys. 149. — [9]) Plut. 1063—1065. — [10]) Redit vox vs. 973 Aesch. Choeph. 235 etc. — [11]) Cf. vs. 922 et Plut. 1055.

ΓΡΑΥΣ Α.

ἐκπέσοι σοι τὸ τρῆμα,
τό τ' ἐπίκλιντρον ἀποβάλοις,
βουλομένη σποδεῖσθαι,
καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης ὄφιν
<ψυχρὸν> εὕροις,
καὶ <ἐν σκότῳ> προσελκύσαιο
βουλομένη φιλῆσαι.

ΝΕΑΝΙΣ.

„αἴ, αἴ· τί ποτε πείσομαι;
„οὐχ ἥκει μοι ἑταῖρος.
„μόνη δ' αὐτοῦ λείπομ'· ἡ
„γάρ μοι μήτηρ ἄλλῃ βέβηκε".

— καὶ μὴν τά γ' ἄλλ' οὐδὲν μετὰ ταῦτα δεῖ λέγειν. —

906. Blaydes coll. Lys. 410 locum graviter corruptum ducit. || σοι B] σου R.
907. ἀποβάλοις] -λοιο Bothe metri causa, sed quorsum medium?
909 sq. ψυχρὸν supplevit Bergk (cf. Theogn. 602), *ἐν σκότῳ equidem (coll. Ach. 1169), incertissima sane coniectura. Blaydes post -ελκύσαιο addit σαυτῇ, sed vereor ut ibi ferri possit pronomen; melius vVelsen τινὰ σὺ post εὕροις.
911—923. Omnes esse puellae, quae cantico suo duos interserat trimetros (914 et 920) vidit Willems. In R versui 911 praescriptum est: ἡ νέα, versui 918: ἡ γραῦς, versui 924 praemittitur paragraphus et: ἡ νέα. Partem veri restituerat Bergk versus 921—923 puellae tribuendo.
912. αὐτοῦ] *αὐτόθι?
913. μοι] del. Bergk.
914. In R est καὶ τἄλλ' οὐδὲν μετα ταῦτα δεῖ λέγειν. Trimetrum requiri senserunt Dobree alii; recepi quod proposuit Willems (coll. Soph. Oed. R. 290): μὴν τά γ' ἄλλ' pro τἄλλ'. Dobree dederat καὶ τἄλλα μ' οὐδὲν τὰ μετὰ τ. δ. λ., GHermann in καὶ latere καίτοι suspicatus est, Ald. pro μετὰ dedit με, Bergk coniecit βέβηκε, κᾆτ' — ἀλλ' οὔ με ταῦτα δεῖ λέγειν.

906—910. Diris plane absurdis anicula devovet puellam, nam post ἐκπέσοι σοι aliud quidvis expectatur potius quam id quod dicit. Subsimilia sunt quae in Acharnensibus Antimacho imprecatur chorus quaeque Paphlagoni isiciarius in Equitibus [1]). Verbi σποδεῖσθαι etiam alibi apud nostrum ea quae nostro loco est vis [2]), προσελκύσασθαι apud Euripidem legitur plus semel [3]).

911—914. Carmen populare canere incipit: „un de ces refrains, par lesquels les courtisanes attiraient les passants. Tout le monde à Athènes le savait par coeur" [4]). Cf. Sapphicum illud: „δέδυκε μὲν ἁ σελάνα | καὶ Πληΐαδες, μέσαι δὲ | νύκτες, παρὰ δ' ἔρχεθ' ὥρα, | ἔγω δὲ μόνα καθεύδω" [5]).

[1]) Ach. 1156 sqq. Eq. 927 sqq. — [2]) Vid. Thesm. 492. — [3]) Eur. Hipp. 1432 Iph. A. 1452. — [4]) Recte sic Willems. — [5]) Sapph. fr. 52.

ἀλλ', ὦ μαῖ', ἱκετεύομαι,
κάλει τὸν Ὀρθαγόραν, ὅπως
σαυτῆς κατόναι', ἀντιβολῶ σε.
ἤδη τὸν ἀπ' Ἰωνίας
τρόπον, τάλαινα, κνησιᾷς·
— δοκεῖς δέ μοι κἂν λάβδα κατὰ τοὺς Λεσβίους —
ἀλλ' οὐκ ἄν ποθ' ὑφαρπάσαις
τἀμὰ παίγνια, τὴν δ' ἐμὴν
ὥραν οὐκ ἀπολεῖς οὐδ' ἀπολήψει.

ΓΡΑΥΣ Α.

ᾆδ' ὁπόσα βούλει καὶ παράκυφθ' ὥσπερ γαλῆ·
οὐδεὶς γὰρ ὡς σὲ πρότερον εἶσιν ἀντ' ἐμοῦ.

ΝΕΑΝΙΣ.

οὔκουν ἐπ' ἐκφοράν γε! καινόν γ', ὦ σαπρά.

---

915. *ἱκετεύομαι*] medium inauditum; GHermann *ἱκετεύομεν* (ut Soph. Oed. C. 241).
920. *κἂν* Blaydes] *καὶ* R. Cf. Av. 671. || *λάβδα*] *λάμβδα* R.
921. *ὑφαρπάσαις* Scaliger] *-σαιο* R.
923. *ἀπολήψει*] *ὑπ.* Blaydes.
925. *εἶσιν* Elmsley] *εἴσεισ'* R. Cf. vs. 933 etc.
926. Adolescentulae totum dedit vVelsen; in R ante *καινόν* est signum personae mutatae. Quicquid autem de his versibus inter Vetulam et Puellam distribuendis statuitur, — nam ambigunt editores, — id quidem certum est *σαπράν* anum dici a puella, non hanc ab illa (cf. vs. 884).

916—919. Nomen proprium ridicule in novam significationem detorquetur [1]), nam *Orthagoras* quem dicit puella est „*τὸ <δερμάτινον> αἰδοῖον*" [2]); hic „*ἀπ' Ἰωνίας τρόπος*" etiam in Lysistrata commemoratur [3]). Ut *prurire*, sic *κνησιᾶν* dicitur etiam de iis quos *amoris* incitat stimulus. Quicquid *κνίζει* sive *κνισμὸν ἐμποιεῖ* [4]) causa est *τοῦ κνησιᾶν* [5]) sive studii *τοῦ κνῆν*.

917. *κατόναιο*] *perfruaris*. Compositum etiam in Amphictionum iureiurando occurrit: „*μήτε τέκνων μήτε σπορῶν μήτε καρπῶν μήτε οὐσίας κατόνασθαι*" etc. [6]).

920. Eadem in Ranis respicitur res [7]).

922. *παίγνια*] *deliciae, oblectamentum*; cf. supra *μέλημα* [8]).

923. *οὐδ' ἀπολήψει*] *neque recuperabis, tuam facies.*

924 sq. *Tune aetatula vales? at lege valeo equidem! Proinde prospice* [9]) *quantum lubet per rimas fenestrarum: nemo ad te prius veniet quam ad me.* — Post *πρότερον* etiam in Ranis additum est *ἀντί* [10]).

926. *οὔκουν ἐπ' ἐκφοράν γε!*] *certe non*

---

[1]) Vid. ad Vesp. 84 et cf. Plat. fr. 174 (ad Eq. 634 sqq.). — [2]) Recte schol. — [3]) Lys. 108—110. — [4]) Cf. Plut. 973 sq. — [5]) Proprie Plat. Gorg. 494 *e*. — [6]) Bull. de Corr. Hell. XXVII p. 107. Locum amice mihi indicavit vHerwerden. — [7]) Ran. 1308. — [8]) Vs. 905. — [9]) Cf. vs. 884. — [10]) Ran. 76.

ΓΡΑΥΣ Α.

οὐ δῆτα.

ΝΕΑΝΙΣ.

τί γὰρ ἂν γρᾳὶ καινά τις λέγοι;

ΓΡΑΥΣ Α.

οὐ τοὐμὸν ὀδυνήσει σε γῆρας.

ΝΕΑΝΙΣ.

ἀλλὰ τί;

ἡ ἔγχουσα μᾶλλον καὶ τὸ σὸν ψιμύθιον;

ΓΡΑΥΣ Α.

τί μοι διαλέγει;

ΝΕΑΝΙΣ.

σὺ δὲ τί διακύπτεις;

ΓΡΑΥΣ Α.

ἐγώ;

ᾄδω πρὸς ἐμαυτὴν Ἐπιγένει τῷ ἐμῷ φίλῳ.

ΝΕΑΝΙΣ.

σοὶ γὰρ φίλος τις ἐστὶν ἄλλος ἢ Γέρης;

---

929 sq. Ante Bentleium Vetulae erant versus 929 (sine signo interrogandi) et verba „σὺ δὲ τί διακύπτεις;", cetera Puellae. In R ante vs. 929 est paragraphus.
930. διακύπτεις] δαὶ κύπτεις Meineke.

---

ad prosequendas exequias! retorquet puella [1]). Similem iocum vocabulum ἐκφορά praebet in Pluto [2]). Qui Pluti locus scholiastam permovit ut nostrum perperam sic intellegeret: *certe non ad dona efferenda.*

— καινόν γε] *novum sane hoc est tibi.* Plane inexpectatum nunc audis. Item apud Platonem ad Adimantum „*nostisne* ὅτι λαμπὰς ἔσται ἀφ' ἵππων;" rogantem Socrates: „ἀφ' ἵππων; καινόν γε τοῦτο" [3]).

927. *Verum* esse quod dicat puella negat anus irata. *Novum* esse negare eam puella fingit.

929. *Quid igitur? istane anchusa* [4]) *et cerussa?* [5]).

930. διακύπτεις] mente supple: διὰ τῆς θυρίδος [6]). Etiam παρακύπτεις dicere poterat, ut septimo versu ante, sed et fortius est δια-, non enim per rimam et veluti clanculum sed aperte per fenestram prospicere significat, et imitatur verbum quo usa est vetula [7]) διαλέγεσθαι.

931. Adspexit vetula *Epigenem* quendam iuvenem appropinquantem. Quem propter formam tunc temporis celebratum fuisse, ut olim Demum vel Alcibiadem, fortasse hic locus testatur.

932. *Geres* [8]) et ob nominis sonum —

---

[1]) De particulis οὔκουν ... γε vid. ad Plut. 342. — [2]) Plut. 1008, ubi vid. Lysiae quae excripsi verba. — [3]) Plat. Rep. 328*a*. — [4]) Vid. ad Lys. 47 sq. — [5]) Vid. ad Plut. 1064. — [6]) Redit compositum Pac. 78 Thesm. 644. — [7]) Vs. 890. — [8]) Nomen etiam Ach. 605 occurrit.

ΓΡΑΥΣ Α.

δείξει γε καὶ σοί, τάχα γὰρ εἶσιν ὡς ἐμέ·
ὁδὶ γὰρ αὐτός ἐστιν.

ΝΕΑΝΙΣ.

οὐ σοῦ γ', ὦ ὄλεθρε,
δεόμενός οὐδέν!

ΓΡΑΥΣ Α.

νὴ Δί'!

ΝΕΑΝΙΣ.

ὦ φθίνυλλα σύ,
δείξει τάχ' αὐτός, ὡς ἔγωγ' ἀπέρχομαι.

(Recedit a fenestra.)

ΓΡΑΥΣ Α.

καὶ ἔγωγ', ἵνα γνῷς ὡς πολὺ σοῦ μεῖζον φρονῶ.

(A dextra prodit Epigenes iuvenis coronatus facemque tenens.)

---

933. δείξει Ald.] δόξει R.

935. Sic distribuit vVelsen; in R ante ὦ non est signum personae mutatae, vs. 935[b] sq. (νὴ — ἀπέρχομαι) totos Puellae dat Ald., solum 936 alii. In anus ore vocem φθίνυλλαν minus aptam arbitror.

937. Chori canticum post hunc versum intercidisse suspicatur Blaydes, equidem nihil desidero.

Senecio — commemoratur, et aliam fortasse ob causam. Fortasse, inquam, nam vel sola haec sufficit. Sed si recte supra suspicatus sum torvum hunc fuisse philosophum [1]), conferre licet Antisthenis cynici in convivio Xenophonteo verba, qui paupertatis commoda laudans „ἢν δέ ποτε" ait „καὶ ἀφροδιάσαι τὸ σῶμά μου δεηθῇ, οὕτω μοι τὸ παρὸν ἀρκεῖ, ὥστε αἷς ἂν προσέλθω, ὑπερασπάζονταί με, διὰ τὸ μηδένα ἄλλον αὐταῖς ἐθέλειν προσιέναι" [2]).

933. Verbi δείξει essetne subiectum Ἐπιγένης, an αὐτὸ τὸ ἔργον, ut alibi saepe [3]), dubitari posset [4]), nisi quarto versu iteratum verbum rem conficeret.

934. ὁδὶ γὰρ αὐτός ἐστιν] item mox: ἀλλ' οὑτοσὶ γὰρ αὐτός [5]) et alibi: ὁδὶ δὲ καὐτός [6]).

— σοῦ γ', ὦ ὄλεθρε] item σοί γ', ὦ ὄλεθρε in Thesmophoriazusis [7]).

935. δεόμενος οὐδέν] item in Lysistrata: οὐ γὰρ δεόμενος οὐδὲν ἐκκαλεῖς ἐμέ. — ἐγὼ οὐ δεόμενος; [8]).

— ὦ φθίνυλλα] vox ludicre ficta *tabe correptam* significat. Cf. nomina propria Κρίτυλλα [9]) Ξένυλλα [10]) alia.

---

[1]) Vid. vs. 848. — [2]) Xen. Conv. 4 § 38; cf. Mem. I 3 § 14. — [3]) Vid. ad Ran. 1261. — [4]) Ut Soph. Oed. R. 1294. — [5]) Vs. 951. — [6]) Vid. ad Vesp. 1360. — [7]) Thesm. 860. — [8]) Lys. 875 sq. — [9]) Thesm. 898. — [10]) Thesm. 633.

SCENA DECIMA OCTAVA.

Anus, Epigenes.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

(cantans, secum:)

εἴθ' ἐξῆν παρὰ τῇ νέᾳ καθεύδειν,
καὶ μὴ ἔδει πρότερον διασποδῆσαι
ἀνάσιμον ἢ πρεσβυτέραν.
οὐ γὰρ ἀνασχετὸν τοῦτό γ' ἐλευθέρῳ.

ΓΡΑΥΣ Α.

(item cantans, secum:)

οἰμώζων ἄρα, νὴ Δία, σποδήσεις.
οὐ γὰρ τἀπὶ Χαριξένης τάδ' ἐστίν.
κατὰ τὸν νόμον ταῦτα ποιεῖν
ἐστι δίκαιον, εἰ δημοκρατούμεθα. —
ἀλλ' εἶμι τηρήσουσ' ὅ τι καὶ δράσει ποτέ.

(A fenestra sua in domus interiora recedit.)

---

938 sqq. *Epigenem* collato vs. 931 dixi qui *νέος* vocari solet; in R „*νέος τις*" praescriptum est h. l., item *ὁ νέος* vs. 949, 952, 994, et in schol. vs. 1045, 1076.

939. *μὴ (ἔ)δει* Elmsley] *μὴ δεῖν* R.

940. *πρεσβυτέραν* Bothe] *-τερον* R.

946. *δράσει* Brunck] *-σεις* R, *-σοι Γ*.

---

939 et 942. Nunc quoque verbum *σποδεῖν* transfertur [1]).

942. *οἰμώζων ἄρα ... σποδήσεις*] irata vetula *ergo non libens sed vi coactus opus istud perages.* Alibi participium *κλάων* sic usurpatur [2]), nec non conferendus est adiectivi *πικροῦ* in minis usus [3]).

943. *Charixenam* quam dicat nescimus [4]), nam nihil prodest scholion „*εὐήθης καὶ μωρὰ ἡ Χ.*" Id apparet „*τὰ ἐπὶ Χαριξένης*" in proverbio fuisse, quo etiam Cratinum et Theopompum fuisse usos [5]), videntur autem res obsoletae et cascae eo fuisse indicatae. Pronominis *τάδε* usus idem est e. g. in verbis Cyclopis Euripidei: „*τί βακχιάζετ'; οὐχὶ Διόνυσος τάδε*" [6]).

945. *εἰ δημοκρατούμεθα*] i. e. *εἴπερ ἐστὶν δημοκρατία* vel: *εἴπερ τοῦ δήμου ἐστὶ τὸ κράτος.* Ludicre admodum hoc quoque oratorum verbulum novo rerum statui adaptatur [7]); iuvenis autem suo iure mox exclamaverit illud: *ὦ δημοκρατία, ποῖ προβιβᾷς ἡμᾶς ποτε!* [8]).

946. *ὅ τι καὶ δράσει ποτέ*] *quid tandem* [9]) *sit facturus.*

---

[1]) Cf. vs. 907 et Thesm. 492. — [2]) Vid. Ach. 822. — [3]) Vid. ad Av. 1045. — [4]) Fictum esse nomen suspicatur Crusius collatis *Πασιχαρείᾳ* similibus. — [5]) Cratin. fr. 146 Theopomp. 50. — [6]) Eur. Cycl. 204; vid. etiam Eriph. fr. 6 et ad Ran. 421. — [7]) Cf. vs. 472 et vid. ad Ach. 642. — [8]) Av. 1570. — [9]) Vid. ad Eq. 342 Nub. 840.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

εἴθ', ὦ θεοί, λάβοιμι τὴν καλὴν μόνην,
ἐφ' ἣν πεπωκὼς ἔρχομαι πάλαι ποθῶν.

(Denuo e fenestra prospicit puella.)

SCENA UNDEVIGESIMA.

Epigenes, Puella.

ΝΕΑΝΙΣ.

(secum:)

ἐξηπάτηκα τὸ κατάρατον γρᾴδιον·
φρούδη γάρ ἐστιν, οἰομένη μ' ἔνδον μενεῖν.

(Adspicit iuvenem.)

ἀλλ' οὑτοσὶ γὰρ αὐτός, οὗ ἐμεμνήμεθα.

Stropha I (vs. 951—959).

δεῦρο δή! δεῦρο δή,
φίλον ἐμόν! δεῦρό μοι
πρόσελθε καὶ ξύνευνος
τὴν εὐφρόνην
ὅπως τήνδ' ἔσει!
πάνυ γὰρ δεινός τις ἔρως με δονεῖ

947. ἄλλος ἀνήρ ante hunc versum habet R et ὁ νέος ante vs. 949 (cuius erroris causa fuit νε(α vel -ανις) male intellectum).

949. ἐξηπάτηκα Blaydes] -σα R. Cf. Vesp. 992 Ran. 1404.

950. μενεῖν] μένειν R.

951. Recte R ἡ νέα (nisi quod etiam versus 949 sq. huic erant tribuendi); Vetulae dabat Brunck. || (ἐ)'μεμνήμεθα Brunck] μεμν. R.

953. ξύνευνος Bothe] ξύνευνός μοι R. || τήνδ'] supplevit GHermann.

954. δεινός] supplevit Dindorf; aliquid deesse docent numeri, adiectivum desiderari, adverbium πάνυ. || με] si deleatur, respondeant numeri versus antistrophi. Sed nimis incerta est illius loci lectio.

947. *Utinam solam domi inveniam formosam illam puellam!*

952. φίλον ἐμόν] etiam iuvenis infra saepius utitur genere neutro puellam alloquens [1]). Cuiusmodi locis si *substantivum* aliquod adderetur, *deminutivum* id foret. Conferri possunt etiam Homericum θάλος [2]) et similia.

953. ὅπως] frequens haec ellipsis [3]).

954. δονεῖ] *quassat* [4]).

[1]) Vs. 963, 970, 1046. — [2]) Hom. X 87 etc. — [3]) Vid. ad Nub. 489. — [4]) *Doortrilt.* Vid. ad Av. 1183.

τῶνδε τῶν σῶν βοστρύχων,
ἄτοπος δ' ἔγκειταί μοί τις πόθος,
ὅς μ' ἔχει διακναίσας.
μέθες, ἱκνοῦμαί σ', Ἔρως,
καὶ ποίησον τόνδ' ἐς εὐνὴν τὴν ἐμὴν ἱκέσθαι!

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

Antistropha I (vs. 960—968).

δεῦρο δή! δεῦρο δή!
καὶ σύ μοι καταδραμοῦ-
σα τὴν θύραν ἄνοιξον
τήνδ'. εἰ δὲ μή,
πεσὼν κείσομαι.
φίλον, ἐν τῷ σῷ βούλομαι
κόλπῳ πληκτίζεσθαι
μετὰ τῆς σῆς πυγῆς. Κύπρι, τί μ'
ἐκμαίνεις ἐπὶ ταύτῃ;
μέθες, ἱκνοῦμαί σ', Ἔρως,
καὶ ποίησον τήνδ' ἐς εὐνὴν τὴν ἐμὴν ἱκέσθαι!

---

956. *ἄτοπος δέ μοὔγκειται πόθος* Blaydes.
957. **μ' ἔχει διακναίσας*] *με διακναίσας ἔχει* R.
963. **πεσὼν*] *καταπεσὼν* R. Cf. comment.
964. Corrupta et obscura; vVelsen *φίλον γὰρ ἐν τῷ σῷ μοὐστὶν κόλπῳ κτέ.*

---

956. *ἔγκειταί μοι*] *incubuit mihi.*

957. *ἔχει διακναίσας*] *sollicitum habet* [1]).

962. *πεσὼν κείσομαι*] *abiectus iacebo,* utpote desperans. Formularis haec est locutio, qua etiam pastor Theocriteus utitur, qui *κωμάσδων ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα* postquam frustra diu vocavit puellam, ultima haec clamitat: *οὐκέτ' ἀείδω, | κεισεῦμαι δὲ πεσών, καὶ τοὶ λύκοι ὧδέ μ' ἔδονται"* [2]). Et saepius in carminibus *παρακλαυσιθύροις* [3]) talia redeunt [4]). Cum toto carmine conferantur preces Phaedromi iuvenis apud Plautum: *pessuli, heus pessuli, vos saluto lubens, | vos amo, vos volo, vos peto atque obsecro, | gerite amanti mihi morem amoenissimi, ... | sussulite, obsecro et mittite istanc foras, | quae mihi misero amanti exbibit sanguinem* [5]).

964. *πληκτίζεσθαι*] proprie *pugilare* [6]), hinc de amoris proeliis et *ὑβρίσμασι* dicitur [7]).

---

[1]) Vid. ad Av. 1082 et ad Ran. 1228. — [2]) Theocrit. III 52 sq.; praeterea cf. Nub. 126. — [3]) Quo adiectivo Plutarchus utitur Mor. 753*a*. — [4]) Vid. Hor. Carm. III 10, 3 Propert. I 16, 17 sq. Tibull. I 2, 9 sq. — [5]) Plaut. Curc. I 2, 60 sqq. — [6]) Hom. Φ 499; sic *διαπληκτίζεσθαι* apud Plutarchum saepius (Sull. 2 Timol. 14 Lucull. 31 Anach. 11). — [7]) Cf. Nub. 1070 et Herod. Mimiamb. V 29.

ΝΕΑΝΙΣ.

Stropha II (vs. 969—972).

καὶ ταῦτα μέντοι μετρίως πρὸς τὴν ἐμὴν ἀνάγκην
εἰρημέν' ἔστω, σὺ δέ μοι, φίλτατον, ὢ ἱκετεύω,
ἄνελθε κἀσπάζου με!
διά τοι σὲ πόνους ἔχω.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

Antistropha II (vs. 973—975).

ὢ χρυσοδαίδαλτον ἐμὸν μέλημα, Κύπριδος ἔρνος,
μέλιττα Μούσης, Χαρίτων θρέμμα, Τρυφῆς ἄγαλμα,
ἄνοιξον! ἀσπάζου με!
διά τοι σὲ πόνους ἔχω.

(Puella a fenestra recedit, ut descendat ad ianuam reserandam. — Ex ostio vicino prodit **anus**.)

SCENA VIGESIMA.

Epigenes, Anus.

ΓΡΑΥΣ Α.

οὗτος, τί κόπτεις; μῶν ἐμὲ ζητεῖς;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

πόθεν;

969—972. Puellae tribuit GHermann; in R continuantur Iuveni.
969. *μέντοι* R] *μέν μοι* Γ.
970. *ἔστω* Cobet] *ἐστὶν* R.
971. *ἄνελθε κἀσπάζου* vVelsen] *ἄνοιξον ἀσπάζου* (ut vs. 975) R, *ἄρηξον ἀ.* GHermann (item vs. 975). || *με* B] *τε* R.
973. *θρέμμα* Γ] *θρύμμα* R Suid. || *ἄγαλμα* Blaydes] *πρόσωπον* R. Cf. Nub. 995.

972 sq. Similia sunt Ibyci verba apud Athenaeum servata: „*Εὐρύαλε, γλαυκέων Χαρίτων θάλος, | *** καλλικόμων μελέδημα, σὲ μὲν Κυπρὶς | ἅ τ' ἀγανοβλέφαρος Πειθὼ ῥοδέοισιν ἐν ἄνθεσι θρέψαν*" [1]. — Vocem *μέλημα* noster etiam supra usurpavit [2], *θρέμμα* autem poetica item vox in Lysistrata redit [3]; denique *τρύφης ἄγαλμα* si recte e coniectura scribitur [4], conferendum est quod in Nubibus dicitur: *τὸ ἄγαλμα τῆς αἰδοῦς* [5].

975. Dignus qui conferatur est Lysistratae locus, ubi Myrrhina postquam ex edito loco cum viro foris eam opperiente quaedam confabulata est, in aedium interiora recedit, ut ostio reserato mox ad eum perveniat [6].

976 sq. *Heus tu* [7], *quid pulsas?* ...

1) Athen. 564 *f.* — 2) Vs. 905. — 3) Lys. 369, ubi vid. — 4) Vid. annot. crit. — 5) Nub. 995. — 6) Lys. 884—889. — 7) Vid. ad Vesp. 1.

ΓΡΑΥΣ Α.

καὶ τὴν θύραν γ' ἤραττες.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀποθάνοιμ' ἄρα!

ΓΡΑΥΣ Α.

τοῦ δαὶ δεόμενος δᾷδ' ἔχων ἐλήλυθας;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

Ἀναφλάστιον ζητῶν τιν' ἄνθρωπον.

ΓΡΑΥΣ Α.

τίνα;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οὐ τὸν Σεβῖνον, ὃν σὺ προσδοκᾷς ἴσως.

ΓΡΑΥΣ Α.

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, ἤν τε βούλῃ γ', ἤν τε μή....

(Amplecti eum conatur.)

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀλλ' οὐχὶ νυνὶ τὰς ὑπερεξηκοντέτεις

---

979. *Ἀναφλάστιον* Blaydes] *-φλύ-* R. Cf. Ran. 427.

980. *Σεβῖνον* Bentley e Ran. 427] *σε βινοῦνθ'* R, *σε κινοῦνθ'* Γ (vid. ad Nub. 1102). Dobree praeterea subiunctum mavult *γ'*. ‖ *προσδοκᾷς*] *προσεδόκας* Cobet, quod melius placeret si antecederet: *qui sim ego rogas?*

---

atque adeo [1]) *arietabas* [2]) *ianuam!* Fingit hoc anus; nam tacitus expectabat iuvenis dum puella furtim sibi recluderet ianuam. Itaque *unde hoc habes?* [3]) ille stupens et mox: *moriar si verum sit!* [4]).

979 sq. Idem in Ranis est iocus [5]).

981. Infra redeunt haec verba, sed... pro Venere ibi est Hecate [6]). Gestu autem perficitur sententia [7]).

982—984. Verbis forensibus festive admodum utitur iuvenis. „*Non maiores ... natu nobis sunt mandatae sed minores; ultra viginti nihil valemus*" [8]). Conferenda autem sunt quae in opere de Rep. Ath. de quadraginta viris iuri dicundo sunt scripta; qui „*olim triginta erant, sed post annum 403 quadraginta sunt facti; καὶ τὰ μὲν μέχρι δέκα δραχμῶν αὐτοτελεῖς εἰσι κρίνειν, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦτο τὸ τίμημα τοῖς διαιτήταις παραδιδόασι.*" Et mox de diaetetis: „*εἰσάγουσιν εἰς τὸ δικαστήριον τὰς μὲν ἐντὸς χιλίων εἰς ἕνα καὶ διακοσίους, τὰς δὲ ὑπὲρ χιλίας εἰς ἕνα καὶ τετρακοσίους*" [9]). Ad „*εἴκοσιν*" supplendum igitur esset

---

[1]) Vid. ad Ran. 49. — [2]) Vid. ad Nub. 1359. — [3]) Vid. ad Ran. 1455. — [4]) Vid. ad Ran. 177. — [5]) Ran. 427. — [6]) Vs. 1097; praeterea vid. Lys. 1036. — [7]) Item Vesp. 1443 Pac. 109. — [8]) Etiam aptior huic verborum lusui est nostra lingua quam graeca: „*boven de zestig*" et „*onder de twintig*". — [9]) [Aristot.] Rep. Ath. 53.

εἰσάγομεν, ἀλλ' εἰσαῦθις ἀναβεβλήμεθα.
τὰς ἐντὸς εἴκοσιν γὰρ ἐκδικάζομεν.

ΓΡΑΥΣ Α.

ἐπὶ τῆς προτέρας ἀρχῆς γε ταῦτ' ἦν, ὦ γλύκων·
νυνὶ δὲ πρῶτον εἰσάγειν ἡμᾶς δοκεῖ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τῷ βουλομένῳ γε, — κατὰ τὸν ἐν πεττοῖς νόμον.

ΓΡΑΥΣ Α.

ἀλλ' οὐδὲ δειπνεῖς κατὰ τὸν ἐν πεττοῖς νόμον.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις, τηνδεδί μοι κρουστέον.
(Ad puellae domum accedit.)

ΓΡΑΥΣ Α.

(se ei opponens:)

ὅταν γε κρούσῃς τὴν ἐμὴν πρῶτον θύραν.

---

987. *πεττοῖς* B] *πετοῖς* Γ, *παιτοῖς* R, item vs. 988, quae in scholio explicatur scilicet lectio (vid. comment.).

988. Om. Γ propter *τὸ ὁμοιοτέλευτον.* ‖ *οὐδὲ δειπνεῖς*] *οὐδ' ἐδείπνεις* Bentley.

„*δραχμῶν*", si seria agerentur; sed *vicenarius* numerus ioco soli aptus est, solis autem iudiciis *τὸ ἐκδικάζειν* [1]). Aptissimum vero et tribunali et hisce rebus est verbum ambiguum *introducendi* sive *εἰς τὸ δικαστήριον* [2]) sive *εἰς τὸ δωμάτιον*, nec non verbum *ampliandi* [3]). A verbis „*ἀλλ' οὐχὶ νυνί*" iuvenis etiam infra incipit [4]).

985. *ἐπὶ τῆς προτέρας ἀρχῆς*] tunc cum virorum erat regimen, prius quam *κατέλυσαν αὐτοὺς αἱ γυναῖκες.*

— *ὦ γλύκων*] irridentis potius quam delenientis verbulum [5]); nempe „*ὡς γλυκὺς εἶ*" vel „*ὡς ἡδὺς εἶ*" id fere quod *εὐήθη* sive *ἄφρονα* significat [6]); *τὴν γὰρ ἄνοιαν ὑποκοριζόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι καλοῦσιν εὐήθειαν* [7]).

987. Dicterium, quo *calculis* ludentes utuntur [8]), ad *amoris* ludos transfert iuvenis. Perabsurde autem homo nescio quis, non agnito errore librariorum *AI* pro *E* h. l. ut passim scribentium, Herodoti autem importunissimo tempore recordatus, de lege quadam „*ἐν Παιτοῖς*" valenti iuvenem loqui perhibuit; „Thraciae enim gentis hoc esse nomen [9]), nunc autem a verbo *παίειν* iocose repeti." — Sic igitur qui comicum legerent fuerunt olim!

989 sq. Verbis ambiguis utuntur *κρούειν* [10]) et *θύρᾳ* [11]).

989. *τηνδεδί*] ianuam domus puellae [12]).

---

[1]) Eq. 50 Lys. XVII § 5 [Xen.] Rep. Ath. 3 § 2. — [2]) Vid. Nub. 782 etc. — [3]) Vid. Nub. 1139. — [4]) Vs. 991; cf. Ach. 1213 Plut. 840, 993. — [5]) Cf. nostrum *lievert.* — [6]) Cf. Plat. Hipp. Mai. 288*b* Gorg. 491*e* Rep. 337*d* etc., Ruhnk. ad Tim. s. v. *ἡδύς*, Peppler Com. Terminations p. 33, et vid. ad Ran. 200. — [7]) Plat. Rep. 400*e*. — [8]) Nos fere: „*vrijheid blijheid!*" vel: „*wij spelen voor ons plezier!*" — [9]) Herodot. VII 110. — [10]) Vid. ad Lys. 1032. — [11]) Cf. vs. 316 sq. et Lys. 1163 sq. — [12]) Vid. ad Ach. 331 et de inserto *δί* ad Ran. 965.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀλλ' οὐχὶ νυνὶ κρησέραν αἰτούμεθα.

ΓΡΑΥΣ Α.

οἶδ' ὅτι φιλεῖς με· νῦν δὲ θαυμάζεις, ὅτι
θύρασί μ' ηὗρες. ἀλλὰ πρόσαγε τὸ στόμα.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀλλ', ὦ μέλ', ὀρρωδῶ τὸν ἐραστήν σου.

ΓΡΑΥΣ Α.

τίνα;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τὸν τῶν γραφέων ἄριστον.

ΓΡΑΥΣ Α.

οὗτος δ' ἔστι τίς;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ὃς τοῖς νεκροῖσι ζωγραφεῖ τὰς ληκύθους.
ἀλλ' ἄπιθ', ὅπως σε μὴ θύρασιν ὄψεται.

ΓΡΑΥΣ Α.

οἶδ', οἶδ' ὅ τι βούλει.

---

992. *φιλεῖς με*] *φιλοῦμαι* R.
997. *σε μὴ θύρασιν* Halbertsma] *μή σ' ἐπὶ θύραισιν* R, male omisso articulo. Cf. v. l. Lys. 353.

---

991. *At nunc cribrum non requirimus*, *οὐδὲν δεόμεθα κρησέρας*. Erat *κρησέρα cribrum pollinarium*, et *κρησερῖται* sive *cribrati* dicebantur *panes* qui huius ope parabantur [1]). Tertium comparationis estne *τὸ τετρημένον* [2]), ut in nostri versiculo: *ὥσπερ αἰρόπινον* (i. e. *ὥσπερ κόσκινον*) *τέτρηται* [3])? Sed de dolio quam de homine illa verba dicta fuisse multo est similius vero, neque nostro loco satis apte *cribrata* vocetur muliercula, quae *ὑπὸ μυρίων διεσπλεκωμένη* [4]) sit. Quae cum ita sint, suspicor vetulae *faciem ἐντετριμμένην* hac voce contemtim significari [5]).

994. *ὦ μέλε*] etiam ad mulieres hoc dicitur [6]).

996. Idem valent Bdelycleonis ad patrem verba: *ποθεῖν ἐρᾶν τ' ἔοικας ὡραίας σοροῦ* [7]), vel Carionis ad senem rusticum: *ἐν τῇ σορῷ νυνὶ λαχὸν τὸ γράμμα σου δικάζει* [8]).

998. *οἶδ', οἶδ' ὅ τι βούλει*] item alibi, *οἶδ', οἶδα τὸν νοῦν* [9]).

---

1) Cf. Poll. VI 74 X 114 Diphil. fr. 26. — 2) Sic Bothe. — 3) Fr. 480. — 4) Plut. vs. 1082 sq. — 5) Cf. vs. 730—732 et nostrum: *een gezicht als een janhagelpan*. — 6) Vid. ad Lys. 56. — 7) Vesp. 1365. — 8) Plut. 277; cf. etiam Lys. 872. — 9) Vid. Plut. 1080.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

καὶ γὰρ ἐγὼ σέ, νὴ Δία.

ΓΡΑΥΣ Α.

μὰ τὴν Ἀφροδίτην, ᾗ μ' ἔλαχε κληρουμένη,
μὴ ἐγώ σ' ἀφήσω.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

παραφρονεῖς, ὦ γρᾴδιον.

ΓΡΑΥΣ Α.

ληρεῖς. ἐγὼ δ' ἄξω σ' ἐπὶ τἀμὰ στρώματα.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τί δῆτα κρεάγρας τοῖς κάδοις ὠνούμεθα,
ἐξὸν καθέντα γρᾴδιον τοιουτονὶ
ἐκ τῶν φρεάτων τοὺς κάδους ξυλλαμβάνειν;

ΓΡΑΥΣ Α.

μὴ σκῶπτέ μ', ὦ τᾶν, ἀλλ' ἕπου δεῦρ' ὡς ἐμέ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη μοί ἐστιν, εἰ μὴ τῶν ἐμῶν

---

998. *ἐγὼ σέ*] *ἔγωγε* schol.; hinc Elmsley *καί σ' ἔγωγε*.
1002. *ὠνούμεθα* Cobet] *ὠνοίμεθ' ἂν* R.
1003. *καθέντα*] *-ντας* Meineke.
1005. *τᾶν* Bentley] *τάλαν* R. Cf. vs. 609.
1006. *οὐκ Γ*] *οὐδ'* R. || *εἰ μὴ*] *ημὴ* R. || *ἐμῶν*] *ἐτῶν* Tyrwhitt (cf. Plut. 1083), ingeniosius quam probabilius; nam parum perspicuus sic nascitur iocus.

---

999. *ᾗ μ' ἔλαχε κληρουμένη*] saepius hac locutione utitur Plato [1]; cf. etiam trimeter trag. adesp.: *ὦ δαίμων ὅς μ' εἴληχας, ὡς πονηρὸς εἶ.*

1000. *μὴ … ἀφήσω*] saepius indicativo praemittitur *μή* in iuramentis [2]).

1002—1004. Quibusvis uncis tenaciorem ait vetulam, verbis usus admodum udicris et fere absurdis [3]). In voce *κρεάγρᾳ* posterior pars sola suam vim servavit [4]); *κάδοι* autem nunc dicuntur *haustra* quibus e puteo ducitur aqua. Quod in puteis profundioribus ope *ἱμονίας* [5]) fiebat.

1005. *μὴ σκῶπτέ μ', ὦ τᾶν*] iisdem verbis in Nubibus utitur Amynias [6]).

1006 sq. Parum probabilis videtur Boeckhii opinio, *εἰσφορὰν* aliquam dici [7]). Nisi fallor, verba sic fere sunt interpretanda: *tibi addictum me ais? solvistine* [8]) *igitur quod de re adiudicata debetur aerario publico?* — Satis credibile

---

[1]) Plat. Rep. 617*e* Phaedon. 107*d*. — [2]) Vid. ad Ran. 508. — [3]) Vid. ad Av. 1112. — [4]) Cf. Eq. 772 (Vesp. 1155). — [5]) Ran. 1297 Herod. Mimiamb. V 11 alibi. — [6]) Nub. 1267; vid. etiam infra vs. 1074. — [7]) Cf. Boeckh Staatsh. I³ p. 606. — [8]) Vid. ad Nub. 246.

τὴν πεντακοσιοστὴν κατέθηκας τῇ πόλει.

ΓΡΑΥΣ Α.

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, δεῖ γε μέντοι σ', ὡς ἐγὼ
τοῖς τηλικούτοις ξυγκαθεύδουσ' ἥδομαι.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἐγὼ δὲ ταῖς γε τηλικαύταις ἄχθομαι,
κοὐκ ἂν πιθοίμην οὐδέποτ'.

ΓΡΑΥΣ Α.

ἀλλά, νὴ Δία,
ἀναγκάσει τουτί σε.

(Ostendit chartam.)

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τοῦτο δ' ἔστι τί;

ΓΡΑΥΣ Α.

ψήφισμα, καθ' ὅ σε δεῖ βαδίζειν ὡς ἐμέ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

λέγ' αὐτό, τί ποτε καὶ ἔστι.

ΓΡΑΥΣ Α.

καὶ δή σοι λέγω.

(Recitans:)

„ἔδοξε ταῖς γυναιξίν, ἢν ἀνὴρ νέος
„νέας ἐπιθυμῇ, μὴ σποδεῖν αὐτὴν πρὶν ἂν
„τὴν γραῦν προκρούσῃ πρότερον. ἢν δὲ μὴ ἐθέλῃ

1008. *σ'*] om. R, supplevit Reisig; *σε μέντοι γ'* dederat Ald.
1011. *οὐδέποτ'. ἀλλά*] Elmsley *οὐδέποτέ γε*. Vid. ad Thesm. 926.
1017. *πρότερον* vHerwerden] *πρῶτον* R. Vid. vs. sq. || *ἐθέλῃ*] *θέλῃ* R; vid. ad Vesp. 493.

---

videtur brevi ante — nam *novam* aliquam rem tangi quivis suspicetur — populum iussisse ut bonorum quae in aliam manum transirent aliquid penderetur aerario.

1012. *τουτί*] ostentat *βιβλίον* [1]) in quo novum psephisma est exscriptum [2]).

1014. *τί ποτε καὶ ἔστι*] (*ut sciam*) *quid tandem* [3]) *sit istud.*

1016—1021. Nunc quoque transferuntur verba *σποδεῖν* [4]) et *κρούειν* [5]), ludicre autem in novum sensum detorquetur nomen proprium e mythologia cognitum [6]).

---

[1]) De huiuscemodi locis vid. ad Ach. 331. — [2]) Cf. Av. 1024. — [3]) Vid. ad Eq. 342 Nub. 840. — [4]) Vid. ad Thesm. 492. — [5]) Vid. ad Lys. 1032. — [6]) Vid. ad Vesp. 84.

„ταύτην προκρούειν, ἀλλ᾽ ἐπιθυμῇ τῆς νέας,
„ταῖς πρεσβυτέραις γυναιξὶν ἔστω τὸν νέον
„ἕλκειν ἀνατεί, λαβομέναις τοῦ παττάλου.“

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οἴμοι· Προκρούστης τήμερον γενήσομαι.

ΓΡΑΥΣ Α.

τοῖς γὰρ νόμοις τοῖς ἡμετέροισι πειστέον.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τί δ᾽, ἢν ἀφαιρῆταί μ᾽ ἀνὴρ τῶν δημοτῶν
ἢ τῶν φίλων ἐλθών τις;

ΓΡΑΥΣ Α.

ἀλλ᾽ οὐ κύριος
ὑπὲρ μέδιμνόν ἐστ᾽ ἀνὴρ οὐδεὶς ἔτι.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἐξωμοσία δ᾽ οὐκ ἔστιν;

ΓΡΑΥΣ Α.

οὐ γὰρ δεῖ στροφῶν.

1018. Del. Mehler. || *ταύτην* vVelsen] *πρότερον* R (e vs. 1017).
1020. *λαβομέναις* Blaydes] *-νας* R.
1026. *στροφῶν* B] *στροφῆς* R. Cf. Plut. 1154 Ran. 775.

1018. Abesse poterat, sed agnoscimus legum et decretorum dictionem ampliorem quam concinniorem.

1020. Cachinnis excitandis aptissima sunt priscum et grave illud *ἀνατεί* „*se fraude*" [1]) et scurrile vocabulum *πάτταλος* [2]) inter se iuncta. Etiam *τύλος* ita adhibebatur [3]).

1023—1027. Tres causas iuvenis frustra interserit. „*Praedem dabo!*" [4]) exclamat. Cui anus: „*at nulli iam est viro unde vadimonium sistat, non enim sui iuris sunt illi*", ut hactenus mulieres; nam „*ἐπὶ τῆς προτέρας ἀρχῆς*" ut cum anu loquamur „*ὁ νόμος διαρρήδην ἐκώλυε γυναικὶ μὴ ἐξεῖναι ξυμβάλλειν πέρα μεδίμνου κριθῶν*" [5]). „*Iureiurando igitur interposito causam sonticam excusabo*". — „*Apage ista!*" respondet mulier: „*nullae iam valent artes veteratoriae*" [6]). Tandem: „*At mercatorem me esse profitebor!*" [7]). Cui vetula: „*tuo igitur malo profiteberis!*" [8]). Ne id quidem quicquam tibi proderit, nihil enim curamus priscam istam legem.

---

[1]) Aesch. Eum. 59 (76?) Soph. Ant. 485 Eur. Med. 1357 Plat. Leg. 871*e*, 917*c*, 935*b*. — [2]) Vid. ad Lys. 1118 sq. — [3]) Vid. Pherecrat. fr. 204 (cf. Kock ad Xenarch. 1[5]). — [4]) Cf. vs. 1064 sq. — [5]) Cf. Isae. X § 10; recte scholion. Subsimilis est Vesp. 1354. — [6]) Vid. Plut. 1154. — [7]) Vid. Plut. 904 et ad Ach. 392. — [8]) Vid. ad Ach. 827.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀλλ' ἔμπορος εἶναι σκήψομαι.

ΓΡΑΥΣ Α.

κλάων γε σύ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τί δῆτα χρὴ δρᾶν;

ΓΡΑΥΣ Α.

δεῦρ' ἀκολουθεῖν ὡς ἐμέ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

καὶ ταῦτ' ἀνάγκη μοι 'στί;

ΓΡΑΥΣ Α.

Διομήδειά γε.

1029—1033. Subsimile est Trygaei cum Mercurio in Pace colloquium: „*ΤΡ. νῦν ἆρά με | ἅπασ' ἀνάγκη 'στ' ἀποθανεῖν; ΈΡ. εὖ ἴσθ' ὅτι. | ΤΡ. εἰς χοιρίδιόν μοί νυν δάνεισον τρεῖς δραχμάς· | δεῖ γὰρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι*" [1]). Quamquam Trygaeus illic suam ipsius mortem ante oculos habet, noster iuvenis aniculae letum instare ait.

1029. *καί*] indignantis particula [2]).

— *Διομήδεια*] *ferream* aliquam *necessitatem* sic dici docet contextus, et apud Platonem redit locutio [3]), in qua interpretanda diversas vias iniibant grammatici. Nam ad *Diomedem Thracem* referebat Clearchus [4]): huic lascivas fuisse filias, quibuscum rem habere coëgerit hospites. Cui ita assentitur Römer [5]) ut statuat Aristophanem nostro loco respicere comoediam aliquam, in qua in ridiculum detorta esset prisca fabula quae erat de Thracis illius regis equabus *ἀνδροφάγοις*. Fortasse sequerer hunc virum doctum, si credibile videretur etiam Platonem philosophum ex eiusmodi fonte duxisse illam locutionem. Alii olim statuebant spectari *Tydei* filium clarissimum; quem Lesches in parva Iliade finxit, cum rapto Palladio facinoris socio Ulixi fraudem pararet, vi ab hoc in castra Graecorum esse pulsum [6]); ambas autem explicationes iunctas praebet Suidas. Sed gravissimo incommodo utraque premitur; nam, nisi forte scripserit quispiam „*καὶ ταῦτ' ἀνάγκη; — ναί, Διομηδεία γέ τις*", breve alpha finale vetat pro feminino adiectivi *Διομηδείου* hoc nomen haberi, sed femininum ipsius nominis proprii *Διομήδους* dicendum est; sic *Ἄδραστος* nomen peperit *τὴν Ἀδράστειαν*. Quae si probabiliter sunt disputata, sequitur ut fateamur nominis rationem hodie nos fugere.

---

1) Pac. 372—375. — 2) Vid. ad Nub. 210. — 3) Plat. Rep. 493*d*. — 4) Apud Hesych. s. v.; nunc sequitur schol. ad nostrum locum. — 5) Abh. d. K. Bayer. Akad. 1904 p. 632. — 6) Vid. Conon in Phot. Biblioth. 186 (p. 137*a* 25 Bekk.), schol. Plat. l. l., Paroem. Bodl. 338, Zenob. III 8, Eustath. 822, 23, Serv. Verg. II 166. Diomedesne Ulixem an Ulixes Diomedem vi coegerit dubitatur: sequor Welckerum cum Wörnero in Roscheri Lexico Mythologico s. v. *Palladion* III 1307—1309.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ὑποστόρεσαί νυν πρῶτα τῆς ὀριγάνου,
καὶ κλήμαθ' ὑπόθου ξυγκλάσασα τέτταρα,
καὶ ταινίωσαι, καὶ παράθου τὰς ληκύθους,
ὕδατός τε κατάθου τοὔστρακον πρὸ τῆς θύρας.

ΓΡΑΥΣ Α.

ἦ μὴν ἔτ' ὠνήσει σὺ καὶ στεφάνην ἐμοί!

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

νὴ τὸν Δί', ἥνπερ ᾖ γέ που τῶν κηρίνων.
οἶμαι γὰρ ἔνδον διαπεσεῖσθαί σ' αὐτίκα.

(Ex aedibus suis proruit **puella**.)

1033. *κατάθου*] *καθαροῦ* Faber.
1034. *στεφάνην*] *στέφανον* Meineke.
1035. *κηρίνων* R] *κηρίων* Γ, *κειριῶν* Bentley (vid. Av. 816).

1030—1033. Ante omnia igitur anum iubet tale cubile parare quale ei conveniat *θανάτῳ μέλημα οὔσῃ*. Oportet eam *προτίθεσθαι*, non enim *κατακείσεται* mox sed *προκείσεται* [1]). Conferatur Timothei poetae dithyrambici versus „*τεταμένον ὀρίγανα διὰ μυελοτρεφῆ*" [2]), ubi suspicor de *Adonide* sermonem esse, ex cuius corpore ab apro mutilato ipsa medulla cum sanguine in herbas substratas profluxisse dicatur. *Taeniarum* mortuorum corporibus ornandis inservientium etiam in Lysistrata fit mentio [3]), *τὸ ὄστρακον* sive *ἀρδάνιον* commemoratur etiam apud Euripidem in Alcestide [4]). *Quatuor κλήματα* supponi quod mos ferebat, — id quod e nostro loco discimus, — inde repetendum esse quod Mercurio hic numerus sacer erat, suspicati sunt viri docti [5]).

1034. *Mox aliter iudicabis*, vetula ait, et Venus *φιλομμειδὴς καὶ ἰοστέφανος* tibi videbor! *Erit* [6]) *cum etiam ornamenta ultro mihi emas* — gratum animum testantia, cum re expertus fueris *ὅτι τὸ σοφὸν ἐν ταῖς πεπείραις ἔνεστιν*.

1035 sq. *Coronam* [7]) *emam tibi? feralem scilicet! non enim vitalis es, sed statim dilapsuram* [8]) *arbitror*. — Subsimilis in Pluto est locus, ubi anicula ab amatore spreta: „*ita contabui*" voce flebili clamitat „*ut per anulum iam trahere me possis!*" tum ridens Chremylus: „*certe si incerniculi sit anulus*" [9]).

1035. *τῶν κηρίνων*] nisi *feralem* hoc adiectivum significat, quid dicat iuvenis non intellego. Alibi *cereum* valet, a voce *κηρῷ* ductum, sed quidni alterum adi. *κήρινον* prisca vox *κήρ* pepererit? In ritu funebri obsoletis utique vocabulis suus est locus. Eodem tendunt Artemidori verba, quae contulit Blaydes: „in insomniis *στέφανοι κήρινοι πᾶσι κακόν· μάλιστα δὲ νοσοῦσι, ἐπεὶ καὶ τὸν θάνατον κῆρα καλοῦσιν οἱ ποιηταί*" [10]). „Corona, quae mortui capiti imponebatur, eum diis inferis consecrabat; itaque probe distinguenda est a coronis, floribus, taeniis, quibus amici et propinqui in honorem mortui eius lecticam funebrem ornabant" [11]).

---

[1]) Cf. Av. 474 Lys. 611 sq. supra 537 sq. — [2]) Contulit vWilamowitz Timoth. fr. 24. — [3]) Lys. 603. — [4]) Eur. Alc. 98; cf. Poll. VIII 65. — [5]) Sic Voss; cf. Preller Myth. I[4] p. 390 sq. — [6]) Vid. ad Plut. 608. — [7]) Cf. Eq. 968. — [8]) Cf. Eq. 695 Vesp. 1156. — [9]) Plut. 1036 sq. — [10]) Artemid. I 79. — [11]) Hesseling De usu coronarum apud Graecos 1886 p. 40.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

Epigenes, Anus, Puella.

ΝΕΑΝΙΣ.

ποῖ τοῦτον ἕλκεις;

ΓΡΑΥΣ Α.

εἰς ἐμαυτῆς εἰσάγω.

ΝΕΑΝΙΣ.

οὐ σωφρονοῦσά γ', οὐ γὰρ ἡλικίαν ἔχει
παρὰ σοὶ καθεύδειν τηλικοῦτος ὤν· ἐπεὶ
μήτηρ ἂν αὐτῷ μᾶλλον εἴης ἢ γυνή.
ὥστ' εἰ καταστήσεσθε τοῦτον τὸν νόμον,
τὴν γῆν ἅπασαν Οἰδιπόδων ἐμπλήσετε.

ΓΡΑΥΣ Α.

ὦ παμβδελύρα, φθονοῦσα τοῦτον τὸν λόγον
ἐξηῦρες. ἀλλ' ἐγώ σε τιμωρήσομαι.
(Abit.)

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα, κεχάρισαί γέ μοι,
ὦ γλυκύτατον, τὴν γραῦν ἀπαλλάξασά μου·

1037. *εἰς* Meineke] *τὸν* R metro invito; *τόν γ'* Bergk, *σύ;* — *τὸν* Dobree, quae lenissima quidem est mutatio, sed duriores sunt hi numeri (cf. Ach. 1023), vitium autem vitio sic sanari ostendit responsum puellae; nam *suum* si anus deduceret domum, crimini dari ei non posset quod nimis tenerae is esset aetatis. Cf. vs. 675; haplographia post *ἕλκεις* intercidit *εἰς*, dein metri causa insertus est articulus.

1040. *ἂν Γ*] om. R.

1043. **τοῦτον*] *τόνδε* R, quod ad *iuvenem* foret referendum. ‖ *λόγον* Faber] *νόμον* R.

1038—1042. Lege quomodo et Praxagora et Plato caverint ne cum suis ipsorum parentibus rem habere possent cives, supra vidimus [1]). Quadragenaria fere haec mulier mater esse potest adulescentuli.

1043 sq. Legibus obtemperandum non negat vetula, *„at neque tuus erit iste!"* exclamat — et abit aliam petitura anum, quae id sit aetatis ut pro matre eius haberi omnino nequeat.

1045. Item in Acharnensibus institor Boeotus fugatis a Dicaeopolide tibicinibus: *„νὴ τὸν Ἰόλαον, ἐπιχαρίττω γ', ὦ ξένε!"* [2]).

1046. *ὦ γλυκύτατον*] vid. supra [3]).

---

[1]) Vid. vs. 636 sq. — [2]) Ach. 867. — [3]) Ad vs. 952.

ὥστ' ἀντὶ τούτων τῶν ἀγαθῶν εἰς ἑσπέραν
μεγάλην ἀποδώσω καὶ παχεῖάν σοι χάριν.

(Domum puellae intraturus est ipsa comitante. Sed a dextra supervenit alia anus multo maior natu.)

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Epigenes, Puella, Anus altera.

ΓΡΑΥΣ Β.

αὕτη σύ, ποῖ τονδὶ παραβᾶσα τὸν νόμον
ἕλκεις, παρ' ἐμοὶ τῶν γραμμάτων εἰρηκότων
πρότερον καθεύδειν αὐτόν;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οἴμοι δείλαιος!
πόθεν ἐξέκυψας, ὦ κάκιστ' ἀπολουμένη;
τοῦτο γὰρ ἐκείνου τὸ κακὸν ἐξωλέστερον.

ΓΡΑΥΣ Β.

βάδιζε δεῦρο.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

(ad puellam:)

μηδαμῶς με περιΐδῃς
ἑλκόμενον ὑπὸ τῆσδ', ἀντιβολῶ σ'.

ΓΡΑΥΣ Β.

ἀλλ' οὐκ ἐγώ,
ἀλλ' ὁ νόμος ἕλκει σ'.

(Consilii inops abit puella.)

1049. *τονδὶ παραβᾶσα* Bothe] *παραβᾶσα τόνδε* R.

1048. Verbi *ἀποδοῦναι* similis in Pluto est usus [1]).

1049. *αὕτη σύ*] *heus tu* [2]).

1050. *τῶν γραμμάτων εἰρηκότων*] i. e. „*τοῦ νόμου διαρρήδην λέγοντος.*" Haec quoque vetula [3]) novi decreti apographum sibi paravit et edidicit [4]).

1052. *Unde emersisti* [5]) *tu, malum?* [6]).

1054 sq. *μηδαμῶς — ἑλκόμενον*] *ne sine me proripi* [7]), *obsecro.*

1056. *ἀλλ' ὁ νόμος ἕλκει σε*] nunc quoque veram vitam felicissime imitatur comicus. Quis non recordatur Euphileti illius, qui ad adulterum comprehensum utque sibi parceret supplicantem „*οὐκ ἐγώ σε ἀποκτενῶ*" clamavit „*ἀλλ' ὁ τῆς*

---

[1]) Plut. 1031. Praeterea conferri possunt Ach. 787 Lys. 23 sq. — [2]) Vid. ad Vesp. 1. — [3]) Cf. vs. 1012 sqq. — [4]) Cf. vs. 1081. — [5]) Cf. Thesm. 790. — [6]) Vid. ad Vesp. 412 Plut. 608. — [7]) Vid. ad Ran. 509.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οὐκ ἐμέ γ', ἀλλ' Ἔμπουσά τις
ἐξ αἵματος φλύκταιναν ἠμφιεσμένη.

ΓΡΑΥΣ Β.

ἕπου, μαλακίων, δεῦρ' ἀνύσας, καὶ μὴ λάλει.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἴθι νυν ἔασον εἰς ἄφοδον πρώτιστά με
ἐλθόντ' ἀναθαρρῆσαι πρὸς ἐμαυτόν· εἰ δὲ μή,
αὐτοῦ τι δρῶντα πυρρὸν ὄψει μ' αὐτίκα
ὑπὸ τοῦ δέους.

ΓΡΑΥΣ Β.

θάρρει, βάδιζ'· ἔνδον χεσεῖ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

δέδοικα καὶ ἐγὼ μὴ πλέον ἤπερ βούλομαι.

1056. *οὐκ ἐμέ γ'*] *οὐ μὰ Δί'* Halbertsma.

1060. **ἐλθόντ' ἀναθαρρῆσαι*] *-ντα θαρρῆσαι* R. Abiit *α'* sive *ανα* in *α*. Cf. Eq. 806; similia vitia (quae quidem arbitror) vid. Plut. 792 et in schol. Lys. 384.

1063. *ἤπερ* Porson e schol.] *ἢ Γ, γ' ἢ* R.

πόλεως νόμος" [1]). Digna etiam quae conferantur sunt lenonis verba apud Herodam *σεμνῶς πάνυ* sic perorantis: „*τὸ λοιπόν, ἄνδρες, μὴ δοκεῖτε τὴν ψῆφον | τῷ πορνοβοσκῷ Βαττάρῳ φέρειν, ἀλλὰ | ἅπασι τοῖς οἰκεῦσι τὴν πόλιν ξείνοις. | νῦν δείξεθ' ἡ Κῶς καὶ Μέροψ κόσον δραίνει*" *κτέ.* [2]).

— *Ἔμπουσά τις*] monstrum sanguinis avidum, Hecatae comes [3]). Aeschinis mater postea contemtim Empusa est dicta [4]).

1057. Sono revocat hic versus comparationem non minus mirificam, qua in Vespis senex assimulatur „*Ἀσθίηνι σκόροδον ἠμφιεσμένῳ*" [5]). *Papulam sanguine repletam* [6]) illud monstrum multiforme nunc induisse ait iuvenis; mera est pustula, non mulier, quae apparuit. Istud scilicet pus atque venenum amare iubetur!

1058. *Surge, amator, i domum!* Quid tergiversaris segnis? [7]). Rem volo, non verba.

1059. Similem causam in Thesmophoriazusis interserit sodalis Euripidis, ut instanti periculo se subducat [8]). Dicitur nunc *ἄφοδος* [9]) qui alibi *ἀπόπατος* [10]).

1061. Similibus verbis supra usus est vicinus [11]).

1062. *ὑπὸ τοῦ δέους*] constans in hac locutione est usus articuli [12]).

1063. Verborum lusum praebet verbum *χέσαι*, quod in sermone plebeculae etiam *male mulcari* significabat [13]).

---

[1]) Lys. I § 26. — [2]) Herod. Mimiamb. II 92 sqq. — [3]) Cf. Ran. 293 sqq. — [4]) Demosth. XVIII § 130. — [5]) Vesp. 1172. — [6]) *Een bloedblaar*; cf. Ran. 236. — [7]) Vid. ad Ran. 200 et de participio *ἀνύσας* ad Vesp. 30 Ran. 606. — [8]) Thesm. 611 sqq. — [9]) Item Antiphan. fr. 40[5]. — [10]) Vid. Ach. 81. — [11]) Vs. 329; cf. etiam Ran. 479. — [12]) Vid. ad Nub. 835. — [13]) Cf. supra vs. 640 Vesp. 941 Eq. 70 etc.

ἀλλ' ἐγγυητάς σοι καταστήσω δύο
ἀξιόχρεως.

ΓΡΑΥΣ Β.

μή μοι καθίστη.

(Dextrorsum eum abducenti occurrit tertia anus plane decrepita.)

SCENA VIGESIMA TERTIA.

Epigenes, Anus altera et tertia.

ΓΡΑΥΣ Γ.

ποῖ σύ, ποῖ
χωρεῖς μετὰ ταύτης;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οὐκ ἔγωγ', ἀλλ' ἕλκομαι.
ἀτάρ, ἥτις εἶ σύ, πόλλ' ἀγαθὰ γένοιτό σοι,
ὅτι μ' οὐ περιεῖδες ἐπιτριβέντ'.

(Adspicit eam.)

ὦ Ἡράκλεις,
ὦ Πᾶνες, ὦ Κορύβαντες, ὦ Διοσκόρω,
τοῦτ' αὖ πολὺ τούτου τὸ κακὸν ἐξωλέστερον!
ἀτὰρ τί τὸ πρᾶγμ' ἔστ', ἀντιβολῶ, τουτί ποτε;
πότερον πίθηκος ἀνάπλεως ψιμυθίου,

1066. *μετὰ ταύτης* R] *μετ' αὐτῆς* Γ.

1067. *σύ* Cobet] *γε* R, *γραῦ* Bergk.

1070. Del. vHerwerden ut e vs. 1053 confectum. || *τούτου*] *τἄλλου* Blaydes, *τοῦτο* Richards, *τοῦτ' αὖ τὸ κακὸν πολλῷ γ' ἔτ' ἐξωλέστερον* vVelsen. Mihi sana videtur vulgata; utramque anum iuvenis manu indicat dum haec dicit.

1064 sq. *At praedes dabo duos*, quo sis certior non fugam parare me, sed in tempore rediturum. Sunt haec verba concepta [1]).

1065. *μή μοι καθίστη!*] egregio cum contemtu hoc dicit anicula, valet enim idem quod „*μή μοί γε μύθους!*" [2]). — Nempe „*ἐγγύη, πάρα δ' ἄτη*". Mavult servare quem manu iam teneat, non facile evasurum.

1067. *πόλλ' ἀγαθὰ γένοιτό σοι*] *gratias quam maximas tibi ago* [3]).

1068. *οὐ περιεῖδες ἐπιτριβέντα*] *non sivisti disperire me* [4]).

1072. *ἀνάπλεως ψιμυθίου*] *cerussa* [5]) *oppletus* [6]). Cf. Lucillius in Anthologia:

---

[1]) Vid. Demosth. XXIV § 73 Plat. Apol. 38*a* Leg. 871*e* 914*d* et cf. supra vs. 1023. — [2]) Vid. ad Nub. 84. — [3]) Vid. ad Ach. 457. — [4]) Vid. ad Ran. 509 et 571. — [5]) Vid. ad Plut. 1064. — [6]) Vid. ad Nub. 995 Ran. 1084. Non aliter nos: *vol blanketsel.*

ἡ γραῦς ἀνεστηκυῖα παρὰ τῶν πλειόνων;

ΓΡΑΥΣ Γ.

μὴ σκῶπτέ μ', ἀλλὰ δεῦρ' ἕπου.

ΓΡΑΥΣ Β.

δευρὶ μὲν οὖν.

ΓΡΑΥΣ Γ.

ὡς οὐκ ἀφήσω σ' οὐδέποτ'!

ΓΡΑΥΣ Β.

οὐδὲ μὴν ἐγώ!

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

διασπάσεσθέ μ', ὦ κακῶς ἀπολούμεναι!

1075. *οὐδέποτ'. οὐδὲ*] vid. ad Thesm. 926.

ῥύγχος ἔχουσα Βιτὼ τριπιθήκινον, οἷον ἰδοῦσαν | τὴν (κἂν?) Ἑκάτην αὐτὴν οἴομ' ἀπαγχονίσαι, | „εἰμί“ λέγει „σώφρων, Λουκίλλιε, καὶ μονοκοιτῶ“. | αἰδεῖται γάρ ἴσως „παρθένος εἰμί“ λέγειν [1]).

1073. *παρὰ τῶν πλειόνων*] *ab inferis*, *„παρὰ τῶν νεκρῶν"* schol. recte [2]). Prima venit exoleta, dein anus grandaeva, at tertia quae supervenit ex ipso sepulcro rediisse videtur ad mortales terrendos et enecandos [3]). Quemadmodum *di* vocantur *οἱ κρείττους* [4]), sic *mortui* per euphemismum audiunt *οἱ πλείους* [5]), quibus iussa dat deus *πολύξεινος πολυδέκτης*. Item apud Plautum *ad plures penetrare* [6]) id valet quod: *in communem locum* [7]). Ubi Plautum vertere verba exempli Graeci satis certum; etsi latine quoque ita locuti sunt homines, si recte in carmine Arvali legitur: *incurrere in pleores* [8]). Nullam autem nomen requirit explicationem, sed dignum quod conferatur est Alexandri Magni cum gymnosophistis colloquium, quorum unus rogatus *„πότερον οἴεται τοὺς ζῶντας εἶναι πλείονας ἢ τοὺς τεθνηκότας, ἔφη, τοὺς ζῶντας· οὐκέτι γὰρ εἶναι τοὺς τεθνηκότας"* [9]). Eandem quaestionem Anacharsis sic elusisse fertur: *„τοὺς οὖν πλέοντας ποῦ τιθεῖς;"* [10]). Minime vero dubitanter mortuum viatori se interroganti sic respondentem finxit Callimachus in epigrammate: *„Τίμων, οὐ γὰρ ἔτ' ἐσσί, τί τοι, φάος ἢ σκότος, ἐχθρόν; | — τὸ σκότος· ὑμῶν γὰρ πλείονες ἐν Ἀΐδος"* [11]).

1074. Item Amynias in Nubibus: *μὴ σκῶπτέ μ', ὦ τᾶν, ἀλλὰ κτἑ.* [12]).

1075. *ὡς...!*] mente praemitti potest *crede mihi* [13]).

1075 et 1085. *οὐδὲ μὴν ἐγώ*] item ad Dionysum *„οὐ νικήσετε"* clamantem ranae: *„οὐδὲ μὴν ἡμᾶς σὺ πάντως"* [14]).

1076. *ὦ κακῶς ἀπολούμεναι*] eadem quae supra imprecatio [15]).

---

[1]) Lucill. epigr. 35. — [2]) Item Eustath. 1382, 18. — [3]) Cf. Plut. 1033 et Av. 1490—1492. — [4]) Vid. Av. 1228. — [5]) Item oraculum apud Pausan. I 43 § 3, Leonid. Tarent. epigr. 79, 6, Crinagor. 30, 6, Alciphron. III 7 init. (III 4 Schep.). — [6]) Plaut. Trinumm. II 2, 14. — [7]) *Tot zijne vaderen vergaderd worden.* — [8]) Sic Birt et Stowasser. — [9]) Plut. Alex. 64. — [10]) Diog. Laert. I § 104. — [11]) Callim. epigr. 4. — [12]) Nub. 1267; vid. etiam supra vs. 1005. — [13]) Vid. ad Ach. 333. — [14]) Ran. 263. — [15]) Vs. 1052.

ΓΡΑΥΣ Γ.

ἐμοὶ γὰρ ἀκολουθεῖν σε δεῖ κατὰ τὸν νόμον.

ΓΡΑΥΣ Β.

οὔκ, ἢν ἑτέρα γε γραῦς ἔτ' αἰσχίων φανῇ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἢν οὖν ὑφ' ὑμῶν πρῶτον ἀπόλωμαι κακῶς,
φέρε, πῶς ἐπ' ἐκείνην τὴν καλὴν ἀφίξομαι;

ΓΡΑΥΣ Β.

αὐτὸς σκόπει σύ· τάδε δέ σοι ποιητέον.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ποτέρας προτέρας οὖν κατελάσας ἀπαλλαγῶ;

ΓΡΑΥΣ Β.

οὐκ οἶσθα; βαδιεῖ δεῦρ';

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἀφέτω νύν μ' αὑτηΐ!

ΓΡΑΥΣ Γ.

δευρὶ μὲν οὖν ἴθ' ὡς ἔμ'.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἤν γ' ἡδί μ' ἀφῇ!

ΓΡΑΥΣ Β.

ἀλλ' οὐκ ἀφήσω μὰ Δία σ'.

ΓΡΑΥΣ Γ.

οὐδὲ μὴν ἐγώ.

1077. σε δεῖ Cobet] σ' ἔδει R.
1080. φέρε, πῶς] πῶς ποτ' Cobet.
1084. γ' ἡδί μ' Brunck] ἡδί γ' R, νὴ δία γ' Γ.

1080. Hoc incommodum etiam Blepyrus indicavit supra [1]).

1081. τάδε] *quae in hocce meo libello scripta extant* [2]).

1082. ποτέρας προτέρας;] iuncturam hanc, quam ferebat linguae indoles, non vitabant Graeci [3]).

— κατελάσας] transfertur [4]), ut ἐρείδειν [5]), σποδεῖν [6]), similia. Est autem e vita navali et ex ipso nautarum opinor ore desumtum verbum ἐλαύνειν, quocum conferri possunt δικωπεῖν [7]), τριέμβολον [8]), σαλαμίνιος [9]), κέλης [10]), alia ad rem amatoriam ludicre detorta.

1083. βαδιεῖ...;] etiam imperiosius hoc quam: „οὐ βαδιεῖ;" [11]).

---

1) Vs. 620. — 2) Cf. vs. 1050. — 3) Vid. Nub. 940. — 4) Item Pac. 711 Theocr. V 116; cf. etiam Eq. 1391. — 5) Vs. 616 alibi. — 6) Vs. 1016 alibi. — 7) Vs. 1091. — 8) Av. 1256. — 9) Vid. vs. 38 sq. — 10) Lys. 60. — 11) Vid. ad Nub. 633.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

χαλεπαί γ' ἂν ἦτε γενόμεναι πορθμῆς.

ΓΡΑΥΣ Β.

τιή;

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ἕλκοντε τοὺς πλωτῆρας ἂν ἀπεκναίετε.

ΓΡΑΥΣ Β.

σιγῇ βάδιζε δεῦρο.

ΓΡΑΥΣ Γ.

μὰ Δί', ἀλλ' ὡς ἐμέ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

τουτὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸ Καννωνοῦ σαφῶς
ψήφισμα, βινεῖν δεῖ με διαλελημμένον.
πῶς οὖν δικωπεῖν ἀμφοτέρας δυνήσομαι;

1086. ἦτε Suidas] ἦσται R, ἤστην Elmsley, χαλεποί ... ἴστε vHerwerden, i. e.: χαλεποὶ πορθμῆς ἐγένεσθ' ἄν, εὖ ἴσθ' ὅτι, fortasse recte.

1091. ἀμφοτέρας] ἀντιβολῶ Meineke, ἀμφοτέραις Richards, τῷ πέει vVelsen ingeniose, sed vid. comment.

1086 sq. *Molestae profecto essetis, si portitorum fungeremini officio! Bene factum quod non estis portitores! — Curnam? — Nempe itinerantes vellicando enecaretis* [1]. Cogitandi sunt nautae in suam quisque cymbam pertrahere conantes eos qui e navi in littus vel e littore in navem deduci velint. Terminus obsoletus -τήρ, quem in *instrumentorum* potissimum nominibus servavit dictio attica [2]), etiam in voce πλωτῆρι permansit — aut ea aetate revixit, nam *ionicum* potius sonat πλω- quam *atticum* [3]).

1089 sq. Brevius aequo evasit enuntiatum, ut Pisetaeri in Avibus: „τουτὶ μὰ Δί' ἐγώ, πολλὰ δὴ καὶ δεῖν' ἰδών, | οὔπω κόρακ' εἶδον ἐμπεφορβειωμένον" [4]), vel in Ranis Dionysi: „εἴπερ γε δεῖ καὶ τοῦτό με, | ἀνδρῶν ποιητῶν τυροπωλῆσαι τέχνην" [5]). — *Cannoni* decreto multis annis ante perlato cavebatur ne de pluribus reis simul et veluti per saturam ferrentur sententiae, sed δίχα ἕκαστον κρίνεσθαι iubebat [6]). Ipsa autem illius decreti verba et priscae dictionis vestigia noster locus servat; nam διαλελημμένος, ut supra -λελεγμένος [7]), est linguae vetustioris [8]), quotidianae sunt -ειλημμένος et -ειλεγμένος. Nunc iuvenis ad se ipsum referens illud „*divide*", quod in iudiciis fieri iubebat decretum, veretur ne mox „corpus secaturae" vel potius divulsurae sint immites hae harpyiae, ni ex asse satisfiat utrique: „οἴμοι, οὐ κρίνειν διαλελημμένους με χρὴ νῦν ἀλλὰ βινεῖν διαλελημμένον! δίχα γὰρ διαληφθήσομαι τάχα!"

1091. In navibus longis unus singulis

[1]) Cf. Vesp. 681. — [2]) Ach. 549, 937 etc., Enchirid. dict. ep. p. 327. — [3]) Redit vox Plat. Rep. 489*a*. — [4]) Av. 860 sq. — [5]) Ran. 1368 sq. — [6]) Cf. Xen. Hell. I 7 § 20, 23, 34 Comment. I 1 § 18. — [7]) Vs. 58. — [8]) Cf. Aesch. Ag. 876 Soph. fr. 794 Eur. Ion. 1113 Bacch. 1102 Cycl. 433.

ΓΡΑΥΣ Β.

καλῶς, ἐπειδὰν καταφάγῃς βολβῶν χύτραν.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, ἐγγὺς ἤδη τῆς θύρας
ἑλκόμενός εἰμ'.

ΓΡΑΥΣ Γ.

(ad alteram anum:)

ἀλλ' οὐδὲν ἔσται σοι πλέον.
ξυνεισπεσοῦμαι γὰρ μετὰ σοῦ.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

μὴ πρὸς θεῶν!
ἑνὶ γὰρ ξυνέχεσθαι κρεῖττον ἢ δυοῖν κακοῖν.

ΓΡΑΥΣ Γ.

νὴ τὴν Ἑκάτην, ἐάν τε βούλῃ γ', ἤν τε μή.

ΕΠΙΓΕΝΗΣ.

ὦ τρισκακοδαίμων, εἰ γυναῖκα δεῖ σαπρὰν

1098—1111. Spurios ducit Weise; sunt sane Aristophane parum digni et partim corrupti.

---

remigibus est remus, sed cymbos qui ducunt, ut Charon ille [1]), duos remos tenent. Hunc iuvenem *οὐ μόνον „ἐρέττειν" ἄκοντα ὁ νόμος κελεύει, ἀλλὰ καὶ „δικωπεῖν", τοῦτ' ἐστιν ἑκατέραν ἐλαύνειν* [2]). — Est autem „*δικωπεῖν ταύτας*" ex eodem genere loquendi atque *τοὺς φόρους θυννοσκοπεῖν* et similia [3]).

1092. *βολβῶν χύτραν*] dignus qui conferatur est Platonis comici locus, ubi mulieres multo vino stimulatae et aliis daemonibus sacra ferre iubentur et *βολβῶν Ὀρθάνῃ τρί' ἡμιεκτέα* [4]). Nempe, ut in vicinia apud eundem dicebatur: *βολβοὺς μὲν σποδιᾷ δαμάσας, καταχύσματι δεύσας, | ὡς πλείστους διάτρωγε· τὸ γὰρ δέμας ἀνέρος ὀρθοῖ* [5]). Contra *θριδακῖναι* sive *lactuca* venerem restinguere censebantur [6]).

1093. Aliquanto placidiora sunt Dionysi in Ranis verba: *καὶ γὰρ ἐγγὺς τῆς θύρας | ἤδη βαδίζων εἰμί* [7]).

1094 sq. *Nihil proficies* [8]), — ad aemulam ait vetula, — *nam tecum introibo* in domum, et mox in cubiculum ipsumque cubile.

1097. Isdem verbis — sed per *Venerem* iurans — prima mulier iuvenem modo alloquebatur [9]).

1098—1111. Multa hi versus habent quae displiceant vel suspicionem moveant; neque tales ab ipso poeta scriptos credibile. Ceterum recordamur

---

[1]) Eur. Alc. 253, 444. — [2]) Cf. vs. 1082. — [3]) Vid. ad Eq. 313. — [4]) Plat. fr. 174^{12}. — [5]) Plat. fr. 173. Alia quae huc faciunt praebet Athenaeus 63*d*—64*b*, 356*e*. — [6]) Eubul. fr. 14 Amph. 20 Plin. Nat. H. XIX 127. — [7]) Ran. 35; cf. etiam Plut. 767. — [8]) Vid. ad Plut. 531. — [9]) Vs. 981; cf. Plut. 1069 sq.

βινεῖν ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν·
καὶ ἔπειτ', ἐπειδὰν τῆσδ' ἀπαλλαγῶ, πάλιν
φρύνην ἔχουσαν λήκυθον πρὸς ταῖς γνάθοις.
ἆρ' οὐ κακοδαίμων εἰμί; βαρυδαίμων μὲν οὖν
νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρ' ἀνὴρ καὶ δυστυχής,
ὅστις τοιούτοις θηρίοις ξυνείρξομαι.
(Ad spectatores:)
ὑμεῖς δ', ἐάν τι <τῶν ἀνηκέστων> πάθω
ὑπὸ τοῖνδε τοῖν κασαλβάδοιν δεῦρ' εἰσπεσών,
θάψαι μ' ἐν αὐτῷ τῷ στόματι τῆς εἰσβολῆς,

1101. *φρύνην* Blaydes] plerique editores pro proprio nomine habent; cui qui sit locus non video. || *ταῖς γνάθοις*] *τοῖν γνάθοιν* Cobet, ut vs. 502.

1104. *ξυν(συν)είρξομαι* Brubach] *συνείξομαι* R.

1105. *ὑμεῖς* vHerwerden] *ὅμως* R; *ὑμᾶς* coniecerat Meineke. Cf. vs. 385. || **τῶν ἀνηκέστων*] *πολλὰ πολλάκις* R. Non possunt sine vitio iungi *τι πολλά*, itaque *εἰ ... πολλάκις si forte* (ut vs. 791) hinc alienum, cum praesertim nimis dubitanter id dictum foret pro huius iuvenis mente. Non videtur sufficere lenior correctio: *ἐάν τι πολλάκις πάθω κακόν.*

1106. *τοῖνδε τοῖν*] *ταῖνδαι ταῖν* R. || **εἰσπεσών*] *ἐσπλέων* R.

Timoclis comici, qui in Orestautoclide Aeschylum ludicre imitatus finxit Autocliden quendam a meretricibus ita ut Oresten a Furiis vexatum: „*περὶ δὲ τὸν πανάθλιον | εὕδουσι γρᾶες, Νάννιον, Πλάγγων, Λύκα*" — plura sequuntur exoletarum nomina [1]).

1098. *δεῖ*] mente facile suppletur pronomen *με* [2]).

— *σαπρὰν*] ipsa „*πέπειραν*" se dixerit [3]).

1101. *φρύνην*] *rubetam, bufonem* [4]). — Id quod additur recte interpretatur qui in scholiis scripsit: „*λήκυθος δέ· ᾠδηκυῖα*", dicitur enim *facies turgida* et ollae fere similis. Non huc faciunt *urnae funebres*, quarum mox fit mentio et saepius est facta [5]).

1104. Sic apud Philoxenum Ulixes in Cyclopis antro inclusus „*οἵῳ μ' ὁ δαίμων τέρατι συγκαθεῖρξεν!*" clamabat [6]). Voce *θηρίοις* non aliter utitur senex in Lysistrata: „*τί τοῖσδε σαυτὸν εἰς λόγον τοῖς θηρίοις ξυνάπτεις;*" [7]).

1105—1111. Similia sibi optabat Philocleon vitae periculum aditurus [8]). *Si humanitus sibi aliquid acciderit* [9]), ibi sepeliri vult alter hic Leonidas, ubi patriae legibus parens mortem invenerit, *ἐν αὐτῇ τῇ εἰσβολῇ* [10]), *ante ostium* igitur antri harum exetrarum. In tumulo autem collocari affusoque plumbo affigi iubet tertiam illam anum ceteris tetriorem [11]). Ultima eius verba in mentem nobis revocant quae de *tuba* iocabatur Trygaeus [12]); sed ut illa festiva, sic haec absurda sunt potius.

[1]) Timocl. fr. 25. — [2]) Item Thesm. 457; neque aliter gall. *il faut.* — [3]) Cf. vs. 896 et vid. ad Vesp. 1343. — [4]) Aristot. Hist. Anim. II 15 § 4 IV 5 § 6 IX 1 § 4, 40 § 18 Part. Anim. III 12. — [5]) Cf. vs. 1111, 538, 996, 1032. — [6]) Philox. fr. 9. — [7]) Lys. 468; praeterea cf. Demosth. XXXIV § 52 XXXV § 8 etc. — [8]) Vesp. 386. — [9]) Cf. Pac. 169 sq. et vid. ad Eq. 355. — [10]) Cf. Ach. 1075. — [11]) Sic Bergler. — [12]) Pac. 1242 sqq.

καὶ τήνδ' ἄνωθεν ἐπιπολῆς τοῦ σήματος
ζῶσαν καταπιττώσαντες, εἶτα τὼ πόδε
μολυβδοχοήσαντες κύκλῳ περὶ τὰ σφυρά,
ἄνω ἐπιθεῖναι πρόφασιν ἀντὶ ληκύθου.

(Ab ambabus anibus abripitur.)

Saltat chorus.

EXODUS.

(vs. 1112—1181).

(A dextra parte prodit ministra.)

SCENA VIGESIMA QUARTA.

Ministra, Chorus.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

ὦ μακάριος μὲν δῆμος, εὐδαίμων δὲ γῆ,
αὐτή τέ μοι δέσποινα μακαριωτάτη,
ὑμεῖς θ', ὅσαι παρέστατ' ἐπὶ ταῖσιν θύραις,
οἵ γείτονές τε πάντες οἵ τε δημόται,
ἐγώ τε πρὸς τούτοισιν ἡ διάκονος,
ἥτις μεμύρωμαι τὴν κεφαλὴν μυρώμασιν

1108. τήνδ' Bergler] τῶν R.
1109 sq. -σαντες (bis)] -σαντας R.
1110. τὰ σφυρά] τὼ σφυρὼ Blaydes.
1111. ἄνω] αἰτῶ vVelsen (recepto ὑμᾶς vs. 1105 et servato -σαντας vs. 1109 sq.).
1112 sq. Uterque in R habet paragraphum, priori dein praescriptum est διακ(ονος), alteri θεραπαι(να).
1112. δὲ γῆ Dobree] δ' ἐγώ R.
1113. αὐτή Brunck] αὕτη R.
1114. θ' Dindorf] δ' R.
1115. τε δημόται Brunck] τῶν δημοτῶν R.
1117. μεμύρωμαι R] -ισμαι Athen. 691 *b*, quod solitae dictionis est (cf. Lys. 938 Plut. 529 etc.); sed ancilla παρατραγῳδεῖ. || Post hunc quaedam deesse arbitratur Bergk.

1108. ἐπιπολῆς] *in superficie*, ἐπάνω. In Pluto redit adverbium [1]).

1111. πρόφασιν ἀντὶ ληκύθου] *quae sit pro urna ferali* [2]).

1117. Hoc statim novum accidit ancillae, quod odoribus est inuncta; liberarum enim feminarum [3]), non mancipiorum id erat. Gaudium prodit locutio ampla et gravis μεμύρωμαι μυρώμασιν [4]), i. e.: (μύρῳ) μεμύρισμαι.

---

[1]) Plut. 1207. — [2]) Cf. vs. 538 et vid. ad Nub. 55. — [3]) Cf. vs. 525. — [4]) Vid. ad Ach. 177.

ἀγαθοῖσί γ', ὦ Ζεῦ! πολὺ δ' ὑπερπέπαικεν αὖ
τούτων ἁπάντων τὰ Θάσι' ἀμφορείδια·
ἐν τῇ κεφαλῇ γὰρ ἐμμένει πολὺν χρόνον,
τὰ δ' ἄλλ' ἀπανθήσαντα πάντ' ἀπέπτετο.
ὥστ' ἐστὶ πολὺ βέλτιστα, πολὺ δῆτ', ὦ θεοί.
† κέρασον ἄκρατον, εὐφρανεῖ τὴν νύχθ' ὅλην
ἐκλεγομένας ὅ τι ἂν μάλιστ' ὀσμὴν ἔχῃ. †
ἀλλ', ὦ γυναῖκες, φράσατέ μοι τὸν δεσπότην,
τὸν ἄνδρ', ὅπου 'στί, τῆς ἐμῆς κεκτημένης.

(Prodit Blepyrus a dextra.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

αὐτοῦ μένουσ' ἡμῖν γ' ἂν ἐξευρεῖν δοκεῖς.

SCENA VIGESIMA QUINTA.

Ministra, Blepyrus, Chorus.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

μάλισθ', ὁδὶ γὰρ ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔρχεται.

1118. *ἀγαθοῖσί γ'* Cobet] *-σιν* R.
1119. *ἁπάντων*] *τό γ' ἄνθος* vHerwerden coll. vs. 1121.
1121. *ἀπέπτετο*] *-πτατο* R.
1123 sq. Corrupti aut lacunosi sunt et fortasse aliunde invecti. Et *ἄκρατον* (*ἄκατον Γ*) *κεράσαι* quomodo sine vitio unquam potuerit dici non video.
1127 sqq. De Blepyri nomine vid. pag. 2, 3.
1127. *γ' ἂν* Brunck] *γὰρ* R, *ἂν* dubitanter Blaydes. || *ἐξευρεῖν*] *ἐντυχεῖν* Meineke.

1119—1121. Sed unguenta *longe vinci*[1]) *lagenis Thasiis*[2]) perhibet famula appota: fragrantem enim quem hae continent liquorem *intus sumi*, diutius igitur permanere quam quae extrinsecus illinantur. Nempe etiam largis poculis est excepta[3]). Sic apud Plautum anus vinosa, quae odore meri e domo sua est elicita: „*flos veteris vini naribus meis obiectust*" et mox: „*ut veteris vetusta cupida sum, nam omnium unguentum odos prae tuo nautea est*" etc.[4]).

1125 sq. Similis sub finem Lysistratae est versus: „*τίς ἂν φράσειʼ ὅπου ʼστὶν ἡ Λυσιστράτη;*"[5]). Non *heri* sed *herae*[6]) servam se dicit; nempe viri iam non sunt *κύριοι ὑπὲρ μέδιμνον*[7]). Proprium heri nomen non addit, sed obscurum non potest esse choro quem dicat, quoniam ad Blepyri domum accessit.

1127. *δοκεῖς*] iocose loquentis nunc est, ut in re certa; nam suis oculis dux chori appropinquantem cernit Blepyrum, et mox cernit ministra.

---

[1]) Vid. ad Eq. 56. — [2]) Vid. ad Plut. 1021. — [3]) Cf. Pac. 537. — [4]) Plaut. Curc. I 2 init. — [5]) Lys. 1086. — [6]) Vid. Plut. 4. — [7]) Supra vs. 1025.

ὦ δέσποτ᾽, ὦ μακάριε καὶ τρισόλβιε!

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐγώ;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

σὺ μέντοι, νὴ Δί᾽, ὥς γ᾽ οὐδεὶς ἀνήρ!
τίς γὰρ γένοιτ᾽ ἂν μᾶλλον ὀλβιώτερος,
ὅστις πολιτῶν πλειόνων τρισμυρίων
ὄντων τὸ πλῆθος οὐ δεδείπνηκας μόνος;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

εὐδαιμονικόν γ᾽ ἄνθρωπον εἴρηκας σαφῶς.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

ποῖ, ποῖ βαδίζεις;

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔρχομαι.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, πολύ γ᾽ ἁπάντων ὕστατος.
ὅμως δ᾽ ἐκέλευε ξυλλαβοῦσάν μ᾽ ἡ γυνὴ

1132. πλειόνων Dindorf] πλεῖον ἢ R.
1135. ποῖ ποῖ] ποῖ ποτε Meineke.
1137. ξυλλαβοῦσαν (συλλ.) Ald.] συλλαβοῦσα R.

1129. Similibus verbis praeco Pisetaerum affatur in Avibus: „ὦ Πεισέταιρ᾽, ὦ μακάρι᾽, ὦ σοφώτατε, | ὦ τρισμακάρι᾽, ὦ κλεινότατ᾽, ὦ γλαφυρώτατε!" [1]).

1130. *Tu vero hercle* [2]) *si quis alius!* [3]).

1131—1133. Similis iocus est in Pace [4]). Aperte autem παρατραγῳδούσης, ut cetera nuntiae verba, sunt adiectivum ὄλβιος et μᾶλλον comparativo adiunctum [5]).

1132. Eundem civium numerum commemorabat olim Herodotus [6]), et Agathonem coram „πλεῖν ἢ τρισμυρίοις μάρτυσι τῶν Ἑλλήνων" nomen suum et tragoediarum quas scenae commissurus erat professum esse in proagone [7]) ait Socrates apud Platonem [8]). Rotundus hic est numerus, qui etiam metoecos videtur comprehendisse [9]); nostro certe loco metoecis — τοῖς ἀχύροις τῶν ἀστῶν — victum denegatum fingi veri dissimile.

1134. Irridentis haec sunt verba, ut mulieris in Pluto fabula: νὴ Δί᾽ εὐδαίμων ἄρ᾽ ἦν | ἀνὴρ γέρων ψυχρᾷ θαλάττῃ λούμενος [10]). — Etiam incommodi aliquid admixtum habere insignem illum honorem [11]) apparet.

1137. ἐκέλευε] notus hic imperfecti usus in ore famulorum [12]).

— ξυλλαβοῦσαν] iocose — et aliquanto audacius loquens quam olim solebat,

[1]) Av. 1271 sq. — [2]) Cf. Eq. 168. — [3]) Cf. Plut. 247. — [4]) Cf. Pac. 970—972. — [5]) Ut Aesch. Sept. 673 etc.; observavit vdSande Bakhuyzen. Cf. supra vs. 807 sq. — [6]) Herodot. V 97. — [7]) Recte huc refert Mazon Rev. de philol. 1903 p. 265. — [8]) Conv. 175*e*. — [9]) Cf. schol. Vesp. 718 Athen. 272*c* Demosth. XXV § 51. Composuit quae huc faciunt Boeckh Staatsh. I[3] p. 44 sqq. — [10]) Plut. 657 sq.; cf. etiam Ran. 1195. — [11]) Cf. vs. 726 sq. — [12]) Vid. Eq. 1181.

ἄγειν σε, καὶ τασδὶ μετὰ σοῦ τὰς μείρακας.
οἶνος δὲ Χῖος ἐστι περιλελειμμένος
καὶ τἄλλ' ἀγαθά.
(Ad chorum:)
πρὸς ταῦτα μὴ βραδύνετε,
καὶ τῶν θεατῶν εἴ τις εὔνους τυγχάνει,
καὶ τῶν κριτῶν εἰ μὴ ἑτέρωσέ τις βλέπει,
ἴτω μεθ' ἡμῶν· πάντα γὰρ παρέξομεν.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

οὔκουν ἅπασι δῆτα γενναίως ἐρεῖς,
καὶ μὴ παραλείψεις μηδέν', ἀλλ' ἐλευθέρως
καλεῖς γέροντα, μειράκιον, παιδίσκον; ὡς
τὸ δεῖπνον αὐτοῖς ἐστ' ἐπεσκευασμένον

1139. *περιλελειμμένος* Ald.] *παραλελειμμένος* R.
1140. *τἄλλ'*] *πόλλ'* Blaydes.
1142. *ἑτέρωσέ τις* Cobet] *τις ἑτέρωσε* R.
1144—1150. Blepyro dedit Bothe; in R praemissa est paragraphus. Ancillae continuabat Ald. (vs. 1150 *ἔχουσά τοι* legens), Choro cunctos dabat Bentley, Brunck solos vs. 1149 sq., quos Ancillae tribuebat Bergk.
1145. *παραλείψεις*] *-ψῃς* R.
1146. *καλεῖς* Cobet] *καλεῖν* R. Cf. Ran. 203, 462.
1147. *αὐτοῖς*] *ἀστοῖς* Meineke. || *ἐστ' ἐπεσκευασμένον*] *ἐστιν ἐσκευασμένον* Cobet.

cum penes viros erat summa rerum — *corripiendi* verbo utitur ancilla, quasi vis sit adhibenda [1]).

1138. *τασδὶ ... τὰς μείρακας*] chorum dicit.

1139. *οἶνος ... Χῖος*] generosum hoc erat vinum et notae interioris, ut *Thasium* [2]), Attico longe praeferendum. Mnesitheo iudice erat „*ὁ Χῖος πεπτικός, τρόφιμος, αἵματος χρηστοῦ γεννητικός, προσηνέστατος, πλήσμιος, διὰ τὸ παχὺς εἶναι*" [3]).

1140. *πρὸς ταῦτα*] *proinde* [4]). — Item in Pacis exitu choreutae iubentur *ἀνδρικῶς ἐμβάλλειν* [5]).

1142. *εἰ μὴ ἑτέρωσέ τις βλέπει*] *nisi aliorsum spectat*, i. e. *nisi alia agens* nostram fabulam neglegit.

1143. *πάντα γὰρ παρέξομεν*] nonnihil ambigui habent haec verba in ore puellae [6]).

1144—1148. *Quin cunctis potius id dicis liberaliter?* Noli eos tantum iudices et spectatores ad cenam vocare, qui nobis faveant, sed *liberaliter cunctis senibus adolescentibus iuvenibus* [7]) — soli viri adsunt in theatro [8]) — *dic instauratas* [9]) *iis praesto esse epulas ... si domum abeant*. Perridicule sic dicendi facit finem [10]), infra autem redit hic iocus [11]), et conferendi sunt Lysistratae fabulae loci, ubi chorus feminarum: *huc adeste*

[1]) Vid. ad Plut. 1079. — [2]) Supra vs. 1119. — [3]) Athen. 33 *a*. — [4]) Vid. ad Nub. 990 Vesp. 927. — [5]) Pac. 1305 sqq. — [6]) Vid. ad Lys. 162. — [7]) Cf. Pac. 50—53. — [8]) Vid. ad Pac. 966 Thesm. 835. — [9]) Vid. ad Lys. 408. — [10]) Recte schol. — [11]) Vs. 1175 sq.

ἁπαξάπασιν . . . ἣν ἀπίωσιν οἴκαδε.
ἐγὼ δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον ἤδη ἐπείξομαι·
ἔχω δέ τοι καὶ δᾷδα ταυτηνὶ καλῶς.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

τί δῆτα διατρίβεις ἔχων, ἀλλ' οὐκ ἄγεις
τασδὶ λαβών; ἐν ὅσῳ δὲ καταβαίνεις, ἐγὼ
ἐπᾴσομαι μέλος τι μελλοδειπνικόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

(ad spectatores:)

σμικρὸν δ' ὑποθέσθαι τοῖς κριταῖσι βούλομαι·
τοῖς σοφοῖς μέν, τῶν σοφῶν μεμνημένους κρίνειν ἐμέ,

1150. *δέ*] *γε* Lenting. Cf. Plut. 1199.

1151—1153. Ancillae dedit Willems; dabantur Choro (Coryphaeo) cum sequentibus. Cf. vs. 1163 sqq. In R ante vs. 1151 est paragraphus, non vero ante vs. 1154.

1154. *δ' ὑποθέσθαι*] *ὑποθέσθαι δὲ πρῶτον* Meineke; sed octo, non novem esse huius epirrhematii versus veri est simile, quoniam integra epirrhemata omnia e 4 × 4 vel 4 × 5 versibus constant.

1155. *μεμνημένους* Ald.] *-νοις* R.

---

cuncti, — ait, — *stat cena parata, . . . sed nihil a nobis accipietis* [1]). Nec non similia habet Plautus: *verum si voletis plausum fabulae huic clarum dare, | comessatum omnes venitote ad me ad annos sedecim* [2]).

1150. *δᾷδα*] qua utatur cum domum erit redeundum; tum enim nox erit.

— *καλῶς*] *commode, bene factum quod* [3]).

1151 sq. *Cur vero tempus teris! Quin hasce mulieres tecum duc* [4]) *potius.* — Simillima est iunctura verborum Strepsiadis semet ipsum cohortantis: „*ἰτητέον. τί ταῦτ' ἔχων* [5]) *στραγγεύομαι, ἀλλ' οὐχὶ κόπτω τὴν θύραν;*" [6]). Uterque coniunctionem adversativam, non *καί*, adhibet, quoniam *τί στραγγεύομαι, τί διατρίβεις* id quod *οὐ χρὴ στραγγεύεσθαι, μὴ διάτριβε* valent.

1152. *καταβαίνεις*] *in orchestram descendis* [7]).

1153. *μέλος . . . μελλοδειπνικόν*] *carmen quod cena instante canitur* [8]), „un chant de prélude au diner" [9]).

1154. *ὑποθέσθαι*] *admonere* [10]).

1155—1162. Pallida tenuisque haec est umbra lepidorum illorum epirrhematum, quibus olim iudicum benevolentiam captabat noster [11]).

1155—1157. *κρίνειν ἐμέ*] *mihi,* id est choro cui praesum, *victoriam decernere* [12]). Etiam in Pace suo nomine sic loquitur coryphaeus: „*πρὸς ταῦτα χρεὼν εἶναι μετ' ἐμοῦ | καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς παῖδας*" *κτέ.* [13]).

---

[1]) Lys. 1071, 1213—1215. — [2]) In fine Rudentis; cf. etiam Pseudoli et Stichi fabularum exitus. — [3]) Cf. vs. 2. Vesp. 1371—1377 pertinentne huc? — [4]) Vid. ad Eq. 1207. — [5]) Vid. ad Av. 1082 et Ran. 202. — [6]) Item Nub. 131 sq. — [7]) Cf. Vesp. 1514 et vid. ad Eq. 148 sq. — [8]) Vid. ad Av. 639. — [9]) Willems. — [10]) Vid. ad Av. 1362. — [11]) Cf. Nub. 1115—1130 Av. 1102—1117. — [12]) Vid. ad Ach. 1117 Av. 1103. — [13]) Pac. 765 sqq.

τοῖς γελῶσι δ' ἡδέως, διὰ τὸ γελᾶν κρίνειν ἐμέ.
σχεδὸν ἅπαντας οὖν κελεύω δηλαδὴ κρίνειν ἐμέ,
μηδὲ τὸν κλῆρον γενέσθαι μηδὲν ἡμῖν αἴτιον,
ὅτι προείληχ᾿· ἀλλὰ πάντα ταῦτα χρὴ μεμνημένους
μὴ ἐπιορκεῖν, ἀλλὰ κρίνειν τοὺς χοροὺς ὀρθῶς ἀεί·
μηδὲ ταῖς κακαῖς ἑταίραις τὸν τρόπον προσεικέναι,
αἳ μόνον μνήμην ἔχουσι τῶν τελευταίων ἀεί.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

(ad chorum:)

ὢ, ὤ, ὥρα δή,
ὦ φίλαι γυναῖκες, εἴπερ μέλλομεν τὸ χρῆμα δρᾶν,
ἐπὶ τὸ δεῖπνον ὑπανακινεῖν!

(Ad Blepyrum, qui in orchestram descendit:)

Κρητικῶς οὖν τὼ πόδε

1156. *τὸ γελᾶν* Porson] *τὸν γέλων* R (vid. ad Ach. 318).
1159. *ἀλλὰ πάντα* R] *ἀλλ' ἅπαντα* Ald., *ἀλλ' ἅπαντα;* Dobree. || *χρὴ*] *δὴ* Dobree.
1161. *τὸν* Bentley] *τόν τε* R.
1163. Vs. 1163—1166ᵃ Ancillae tribuit Willems (vid. ad vs. 1151—1153). In R praescriptum est *ἡμιχ* (item vs. 1167, 1168, 1178); proximis continuavit Ald.
1164. *ὦ φίλαι* Dindorf] *φίλαι* (in fine versus praecedentis scriptum) R.
1165. *ὑπανακινεῖν* R] *ὑπαποκινεῖν* Cobet (cf. Eq. 20 Av. 1011 Thesm. 924).

1159. *προείληχα*] prima igitur e quinque comoediis, quibus his ludis certatum est, nostra est acta. Quam ne obliviscantur iudices dum sequentibus praebent aurem, eam enim praesertim laudari solere fabulam, *ἥ τις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται,* periculum esse perhibet dux chori. Cui si ultimus locus sorte fuisset designatus, fortasse contenderet facilius placere primam quam postremam, *πάντων γὰρ κόρον εἶναι.*

1159 sq. *ἀλλὰ ... ἀλλὰ*] minime rara haec repetitio [1]).

1160. Item Pherecrates: „*τοῖς δὲ κριταῖς | τοῖς νυνὶ κρίνουσι λέγω | μὴ ἐπιορκεῖν μηδ' ἀδίκως | κρίνειν*", his minis iocosis additis: „*ἢ νὴ τὸν φίλιον | μῦθον εἰς ὑμᾶς ἕτερον | Φερεκράτης λέξει πολὺ τού- | του κακηγορίστερον*" [2]).

1163. *ὥρα δή*] *iam est tempus!* Festinato opus est [3]).

1164. *εἴπερ μέλλομεν τὸ χρῆμα δρᾶν*] cf. Xanthiae in Ranis verba: *τό χρῆμ' ἄρ' ἔσται;* [4]).

1165. *ἐπὶ — ὑπανακινεῖν*] *in cenam abire ad numeros mei cantici* [5]). Ancilla *ἐπᾴδει*, chori est *ὑπανακινεῖν ὀρχούμενον.*

— *Κρητικῶς κτέ.*] *laetus hyporchema salta cum choreutis.* Hyporchematum ea erat ratio ut actor (hoc loco ancilla) caneret, chorus (cui praeit nunc Blepyrus) saltaret [6]).

---

[1]) Vid. ad Lys. 1183. — [2]) Pherecrat. fr. 96. — [3]) Vid. ad Vesp. 242. — [4]) Ran. 795. — [5]) Willems. — [6]) Sic rem expedivit Willems, Qu' est-ce que la monodie crétique, Mélanges P. Fredericq, 1904. Hinc corrigantur quae scripsi ad Ran. 849.

καὶ σὺ κίνει.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

τοῦτο δρῶ.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

καὶ τάσδε νυν <τὰς μείρακας
δεικνύναι κέλευε> λαγαρὰς τοῖν σκελίσκοιν τὸν ῥυθμόν.
τάχα δ' ἔπεισιν
λοπαδοτεμαχοσελαχογαλεο-
κρανιολειψανοδριμυποτριμματο-
σιλφιοπαραομελιτοκατακε-
χυμενοκιχλεπικοσσυφο-
φαττοπεριστεραλεκτρυονοπτεγ-
κεφαλοκιγκλοπελειολαγῳοσι-
ραιοβαφητραγαλοπτέρυγον.

1166. In R tribuuntur ἡμιχ(ορίῳ) verba τοῦτο δρῶ, quae Blepyri esse vidit Enger, item ante καὶ τάσδε est ἡμιχ, sed Ancillae nomen restituit Willems (et ego restituturus eram).

1166 sq. Deesse aliquid et numeri testantur et sententia imperfecta. Supplevi quod sufficere videbatur. Cf. vs. 1138.

1168. δ' vVelsen] γὰρ R. || ἔπεισιν] εἴσεισιν Blaydes, sed vid. comment. || λοπαδο- R] λοπάδιον Meineke, λοπὰς Blaydes.

1171. -παραο-] syllabae obscurae; -πρασο- Dindorf, -καραβο- Meineke, -τυρο- Blaydes, alii aliter.

1172. -κιχλ- Faber] -κινκλ- R. Cf. Av. 591. || -κοσσυφο- Dindorf] -κοσσυκο- R.

1173. -εγκεφαλο- Dindorf] -εγκεφαλλιο- R.

1174. -τραγαλο- Blaydes] -τραγανο- R. Cf. Vesp. 674. || -πτέρυγον Bergk] -γων R.

1167. λαγαρὰς] *leniter inflexas* [1]), id fere quod ὑγράς [2]), mobiles, non rigidas. — Postea in re metrica adiectivo λαγαρῷ usi sunt grammatici, ad significandum hexametrum qui brevem haberet — vel crederetur habere — syllabam eo loco ubi requireretur longa, tribrachyn igitur vel trochaeum pro dactylo [3]).

1168. ἔπεισιν] i. e.: ἐπιφορηθήσεται, *cum ceteris bellariis imponetur mensae* [4]).

1169—1174. Iure dictioni comicae concesso nova monstra creandi vocabula conglutinando [5]), et alibi noster felicissime usus est et nunc ludicre admodum utitur, immo abutitur, Philoxeni Cytherii fortasse memor, cuius Δεῖπνον carmen iocosum tunc temporis clarum fuit et a Platone quoque anno 391 in Phaone comoedia est commemoratum [6]). De singulis quae h. l. enumerantur cibis disputare operae pretium non videtur.

[1]) Cf. Xen. de Re Eq. 1 § 8 de Ven. 4 § 1, 5 § 30, 6 § 5. — [2]) Vid. ad Vesp. 1213. — [3]) Vid. schol. χ 230 etc., Schulze Quaest. Epic. p. 411 sqq. — [4]) Vid. ad Pac. 1195—1197. — [5]) Vid. ad Av. 491. — [6]) Plat. fr. 173[4], Athen. 146*f*, Bergk Comment. p. 210 sqq.

σὺ δὲ ταῦτ᾽ ἀκροασάμενος ταχέως
ταχέως λαβὲ τρύβλιον, εἶτα κονίσαι λαβὼν
λέκιθον, ἵν᾽ ἐπιδειπνῇς.

ΒΛΕΠΥΡΟΣ.

ἀλλὰ λαιμάττουσί που! —

ΧΟΡΟΣ.

αἴρεσθ᾽ ἄνω, ἰαί, εὐαί!
δειπνήσομεν, εὐοῖ, εὐαί,
εὐαί, ὡς ἐπὶ νίκῃ!
εὐαί, εὐαί, εὐαί, εὐαί!

(Abeunt omnes saltantes et laetos clamores edentes.)

1175. *ταχέως, ταχέως* Meineke] *ταχὺ καὶ ταχέως* R, *τρέχε καὶ ταχέως* Blaydes. Cf Plut. 644; abiit *-ως* in *καί*, ut saepe.

1178. In R praescriptum est *ημιχ*, Blepyro tribuit Blaydes. || *λαιμάττουσι*] *λαιμάξουσι* vVelsen.

1179—1182] universi Chori hos solos esse vidit Voss.

1175—1178. „Haec omnia postquam audivisti, si non verbis solis velis vesci, *quantocius curre in forum et lenticulae* [1]) *aliquid eme, quod opsonii loco* [2]) *comedas.*" — Nunc quoque hominem irridet puella proterva [3]). Eodem autem ioco ipse Blepyrus supra risit spectatores [4]). Sed secum potius quam ad Blepyrum haec dixisse censenda; certe non audivit ille, sed laetus: „*at vorant opinor!*" exclamat. Verbum *λαιμάττειν* apud nostrum non redit, sed cf. *λαῖμα* in Avibus, quo loco *λαιμᾶν* proposita est coniectura [5]). Apud Herodam *λαίμαστρον* dicitur ancilla segnis [6]) = *γαστὴρ ἄργος.*

1179—1181. Isdem clamoribus chori abeuntis effusam laetitiam testantibus clauditur Lysistrata fabula.

---

[1]) Vid. ad Plut. 427. — [2]) Vid. ad Eq. 1140 Nub. 421 et cf. supra vs. 44 sq. — [3]) Ut vs. 1131 sqq. — [4]) Vs. 1148. — [5]) Coniectura haec est Willemsii, Av. 1563, sed infinitivi finalis praepositioni *πρός* sic subiuncti exempla desidero. — [6]) Herod. Mimiamb. IV 46.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Pag. IV vs. 3: „verna" leg. „auctumnalia".

Pag. IV vs. 12: „Charmides" leg. „Charinades".

Pag. 105 in comment. ad vs. 744 deleantur verba: *mensa „prima" et „secunda"*.

Pag. 115 in comment. ad vs. 815 sq. addantur haec: „Cf. inscriptio Gortynia saeculi III^{i} ante Christum: *νομίσματι χρῆτθαι τῷ καυχῷ* (= *χαλκῷ*) *τῷ ἔθηκαν ἁ πόλις. τὸδ δ' ὀδελὸνς μὴ δέκετθαι τὸνς ἀργυρίος. αἰ δέ τις δέκοιτο, ἢ τὸ νόμισμα μὴ λείοι δέκετθαι, ἢ καρπῶ ὠνίοι, ἀποτεισεῖ ἀργυρῶ πέντε στατῆρανς.* — Collitz. 5011, et de hoc decreto Th. Reinach Revue numismat. 1904 p. 12—22."

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

A.

ARISTOPHANIS

PLUTUS.

ARISTOPHANIS

PLUTUS.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCCIV

PROLEGOMENA [1].

I.

Plutum fabulam Aristophanes archonte Antipatro (initio anni 388) in certamen commisit, aemulis usus Nicochare, Aristomene, Nicophonte, Alcaeo [2]; quini enim ea aetate certabant. Ex quorum poetarum operibus nihil ad nos pervenit praeter nomina duosque nullius pretii versiculos [3]; frustra autem rogamus Lenaeisne — quod suspicor [4] — an Liberalibus Aristophanes Pluto certaverit, et ex illo certamine quis victor evaserit. Praeterea non satis constat suone an filii nomine Aristophanes hanc fabulam dederit; nam veteris Argumenti verba huc pertinentia apertis vitiis laborant, quae quomodo sint corrigenda incertum. Porson Dobree Dindorf dederunt: „*τελευταίαν δὲ διδάξας τὴν κωμῳδίαν ταύτην ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα τοῖς θεαταῖς βουλόμενος, τὰ ὑπόλοιπα δύο δι' ἐκείνου καθῆκε Κώκαλον καὶ Αἰολοσίκωνα*". Sed verba postquam ita sunt decurtata [5], cur Ararotis

---

[1]) In his Prolegomenis repetita sunt quae nuper in Academia Regia et in Mnemosyna disputavi. (Over de samenstelling en den tijd der opvoering van den Plutus van Aristophanes, Versl. en Med. der Kon. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. 1903 bl. 265—288. — Ad Aristophanis Plutum. Mnemos. 1903 p. 96—113). Praeterea de Pluti fabulae locis compluribus scripsi in Mnemosyna anno 1902 (p. 210—224, 348—360, 397—427).

[2]) Vid. Argumentum III (IV Dind. alii).

[3]) Alcaei fr. 26 sq.

[4]) Vid. ad vs. 535 et 896.

[5]) Nam tradita sunt haec: *διδάξαι* et *καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα δι' αὐτῆς τοῖς θεαταῖς βουλόμενος.*

hoc loco fiat mentio haud facile dixerit quispiam; in Vitae autem Aristophanis recensione altera de Pluto fabula leguntur haec: „ἐν τούτῳ τῷ δράματι συνέστησε τῷ πλήθει τὸν υἱὸν Ἀραρότα", et paucis interiectis de eodem: „δι' οὗ καὶ ἐδίδαξε τὸν Πλοῦτον", altera vero habet haec: „τελευταῖον δὲ διδάξας τὸν Πλοῦτον συνέστησε τῷ πλήθει τὸν υἱὸν Ἀραρότα καὶ οὕτω μετήλλαξε τὸν βίον".

Fortasse ad liquidum perduci posset res, si non poetarum tantum sed etiam fabularum nomina haberet scenicum quoddam monumentum, anno abhinc decimo effossum [1]), in quo haec leguntur:

> [Γ]νάθις Τιμοκ[ήδ]ου[ς, Ἀ]ναξανδρίδης Τιμαγόρου
> χορηγοῦντες κωμωιδοῖς ἐνίκων·
> Ἀριστοφάνης ἐ[δ]ίδασκεν.
> ἑτέρα νίκη τραγωιδοῖς·
> Σοφοκλῆς ἐδίδασκεν.

Eleusinii igitur hi choregi Athenis coniunctim vicerunt comoedia anno aliquo post 406, — nam anno 405 συνδύο χορηγεῖν coeperunt [2]), — et alia occasione tragoedia. *Sophoclem* autem intellegendum esse *iuniorem* iure statuit Foucart, qui praeterea coniecit *Oedipum Coloneum* anno 401 ab his choregis scenae esse commissam, dein, uno ad minimum anno intermisso — ut in liturgiis mos ferebat — datam esse fabulam Aristophanis, denique suspicatus est *Plutum* hanc fuisse fabulam. Sed nemo non videt quam incerta sint haec omnia.

Fatendum igitur est, nescire nos quae filii, quae patris in Pluto fabula docenda fuerint partes. Neque est cur magnopere doleamus huius rei ignorationem.

Quid vero est quod Plutum fabulam vigesimo anno ante, quam scripta est, scenae commissam credere iubemur? Nempe etiam *archonte Diocle*, initio anni 408, Aristophanes Plutum docuisse perhibetur. Eamne quae extat fabulam? Affirmarunt certatim viri docti et negarunt; hodie autem neglecta iacet ea

---

[1]) Vid. Philios in Athen. Mitt. 1894 p. 174, Foucart Rev. de Philol. 1895 p. 119 sqq.

[2]) Vid. Aristoteles in schol. Ar. Ran. 404 allatus.

quaestio, et aut omnes aut plerique in hac sententia acquievisse videntur: duas fabulas Pluti nomine inscriptas fecisse comicum, quarum alteram anno 408 docuerit, alteram anno 388, a priore plane diversam; ad nos pervenisse posteriorem.

Non tamen e priscorum interpretum commentariis haec opinio est ducta. Nam *nostra fabula* — id quod primus clara in luce collocavit Hemsterhuys — haud uno scholiorum loco dicitur *anno 408* in certamen esse proposita [1]; miratur autem grammaticus qui ea annotavit versiculos aetatem recentiorem testantes. Locos videamus.

Ad versum 173, ubi *auxilia Corinthiaca* commemorantur, et alia leguntur adscripta et haec, quibus stultus aliquis homo demonstrare conatur certum temporis indicium his comici verbis non inesse: „*ὡς ἀεὶ ξενικόν τι ἐχόντων Κορινθίων, καὶ οὐχ ὡς ἔνιοι* „*κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ ἐν δευτέρῳ φέρεσθαι ὡς* „*ἔσχατον ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰκόστῳ ἔτει ὕστερον.*" Cui alius interpretis opponitur opinio: „*εἰ μή, ὅτιπερ εἰκός, ἐκ τοῦ δευτέρου* „*Πλούτου μετενήνεκται. ἔχει γὰρ ὀρθός*". — Quae verba licet misere sint turbata et corrupta [2], vel sic tamen id quod dixi aperte testantur.

Ad versum 179: „hic quae leguntur de Laide" scholiasta ait „temporum rationi adversantur, nam *archonte Diocle* haec annos „nata fuit quatuordecim".

Ad versum 972 annus quo *Glaucippus* archon fuit (410/9) „*τὸ πρὸ τούτου ἔτος*" dicitur. De quo loco infra plura erunt dicenda.

Ad versum 1147 de *Phylae a Thrasybulo anno 403 occupatae* mentione haec observantur in scholiis: „*ταῦτα οὔπω ἐπέπρακτο,* „*οὐδὲ τὰ ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἤδη ἦν, ἀλλὰ ὡς* [3]) *Φιλόχορός φησιν,*

---

[1]) *Recte* dici quod putabat Hemsterhuys, aevi id erat vitium. Qui quo erat mentis acumine, veterum errores non repetivisset aut auxisset, nisi sero natorum Graeculorum verbis plus tribuisset quam suo ipsius iudicio.

[2]) Dedi quae codex V habet; sunt autem sic fere corrigenda: „*ὡς ἀεὶ ξενικόν τι ἐχόντων Κορινθίων, καὶ οὐχ (ὡς ἔνιοι) κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον μόνον. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ χρόνου. — εἰ μή, ὅπερ εἰκός, ἐκ τοῦ δευτέρου Πλούτου μετενήνεκται, ὃς ἔσχατος ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ εἰκόστῳ ἔτει ὕστερον. ἐκεῖ γὰρ ὀρθῶς ἔχει.*"

[3]) *καὶ* V.

„πέμπτῳ ἔτει [1]) ὕστερον, τῆς Θρασυβούλου γενομένης <εἰσβολῆς> [2]), „Κριτίας ἐν Πειραιεῖ τελευτᾷ". Dein additur: „ex altero igitur Pluto „sive ab aliis sive ab ipso poeta postmodo haec esse invecta". — A *Diocle* igitur archonte (409/8) nunc quoque instituitur temporum computatio.

Alienum autem a quaestione in qua versamur est scholion ad versum 115 (τῆς ὀφθαλμίας): „τῆς τυφλώσεως. ἰδίως δὲ ὀφθαλ-„μίαν τὴν πήρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν. διὸ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ μεταπε-„ποίηται.

„τῆς συμφορᾶς ταύτης γε παύσειν ἧς ἔχεις" [3]),

ubi prius id fuisse quod *nostra* praebet fabula, dein versum mutatum esse, perhibet scholiasta. Quid autem sibi velit haec τοῦ δευτέρου mentio incertum, sed nisi fallor, grammaticus dicit *in alio fabulae exemplari* (ἐν ἑτέρῳ) inveniri versum ita mutatum. Mutatum inquam? immo mutilatum! Potius igitur statuerim glossema ἔμμετρον olim in quibusdam exemplaribus sedem versiculi genuini occupasse, quam ipsum poetam „ut auribus „Atheniensium teretibus et fastidiosis obsecundaret" — sic scilicet Hemsterhuys! — „in Pluti διασκευῇ voce ὀφθαλμίας abiecta „versum talem substituisse"... qui langueret miserrime. Nam etiamsi legamus „ἥ σ' ἔχει" pro „ἧς ἔχεις", quod suasit Valckenaer, concinnius quidem erit dictum, sed nihilo minus supervacaneum.

Idem observatum esto de verbis quae ad versum vicinum 119 leguntur adscripta: „μεταπεποίηται δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῷ δευτέρῳ". Sed quicquid duplex haec „τοῦ δευτέρου" mentio sibi vult, nemo inde efficiet *ante nostram fabulam* alium Plutum a poeta esse scriptum; itaque impune nunc — quod dixi — a nobis potest neglegi.

---

[1]) ε̄ ἔτη V.

[2]) Supplevi quod maxime placebat; Polak νίκης, fortasse recte. Alii aliter, parum autem probabiliter EMeyer (Gesch. d. Alt. V p. 39): „πέμπτῳ μηνὶ ὕστερον τῆς Θρασυβούλου <καθόδου εἰς Φύλην> Κριτίας ἐν Πειραιεῖ τελευτᾷ."

[3]) Sic codex V. Pro γε legi solet σε. Etiam τὴν συμφορὰν ταύτην γε ... ἣν potuit scribi.

II.

„Priorem" igitur Plutum illum quis novit? quis vidit?

Frustra anquirimus testimonia, quae quidem alicuius sint pretii.

Verba sane nonnulla a grammaticis ex Aristophanis Pluto allata, quae hodie in fabula illa aut non extant aut non extare creduntur, ad „priorem" referre iubemur; sed rem accuratius pervestigantibus apparet nugas nobis venditari. Nam si demimus unum et alterum verbulum, quod *falso* ad Plutum est relatum, — cuiusmodi errores frequentes sunt apud veteres opera poetarum scenicorum laudantes [1], — ea tantum restant quae in fabula nostra suo loco possunt indicari.

In fragmentorum collectione Kockiana, quae aliis est amplior, octo verba et una sententiola „Pluto priori" tribuuntur. Videamus singula.

1) *βλάξ. βλακεύειν* [2], *βλακεύεσθαι καὶ βλάκες καὶ βλακικῶς. Πλάτων Γοργίᾳ* [3], *ὁ αὐτὸς Εὐθυδήμῳ* [4], *Ἀριστοφάνης Πλούτῳ.* — Bekk. Anecd. p. 84.

E Platonis dialogis notissimis — nam pluribus locis apud eum haec stirps invenitur — et e comici fabula omnium plurimum lectitata grammatici petiverunt exempla vocis rarioris. Impense autem miror criticos hodiernos hanc notulam ita coniungentes cum Etymologici M. verbis „*βλάξ, ὁ εὐήθης καὶ ἀργὸς καὶ ἀνόητος. Ἀριστοφάνης βλάκες φυγεργοί*", ut Aristophanem *in Pluto priore* verbis „*βλάκες φυγεργοί*" usum esse statuant. Nam nihil eiusmodi apud utrumvis grammaticum legitur, prior

---

1) Cf. quae de „*Nubium priorum*" fragmentis observavi Nub. Proleg. p. XXII sqq. imprimis p. XXVIII.

2) Legendumne *βλακεία*?

3) Gorg. 488 *a*.

4) Euthyd. 287 *e*.

autem locus sine ulla violentia potest referri ad *nostri* Pluti versum 325:

καὶ συντεταμένως κοὐ κατεβλακευμένως [1]),

posterior vero sive recte a me sic scribitur: „βλάξ] ὁ εὐήθης καὶ ἀργὸς καὶ ἀνόητος. Ἀριστοφάνης. — βλάκες] φυγεργοί", sive aliter verba sunt iungenda, a quaestione in qua nunc versamur omnino est alienus, quoniam *Pluti* fabulae illic ne mentio quidem fit.

2) ἔχομεν τὴν χρῆσιν τοῦ „ἦν ἐγώ" παρὰ Ἀριστοφάνει ἐν Πλούτῳ... καὶ παρὰ Μενάνδρῳ ἐν τῷ Γεωργῷ· „ἦν δ' οὐ πονηρὸς οὐδ' ἐδόκουν". — Choeroboscus in Bekk. Anecd. p. 1380.

Haec verba postquam viri docti errore insigni coniunxere cum Suidae quadam notula de locutione „ἦν δ' ἐγώ *inquam*" Platoni [2]) et Aristophani usitata, eo devenerunt ut statuerent „ἦν δ' ἐγώ *inquam* lectum esse *in Pluto priore*". At quot verba tot errores! Nam in Choerobosci verbis illud „ἦν ἐγώ" significat *eram ego* [3]); observat enim grammaticus in Pluto Aristophanis adhibitam esse imperfecti verbi εἶναι formam recentiorem ἦν, pro qua et alii et ipse Aristophanes olim dixissent ἦ = ἦ(σ)α. Quae in scholiis Aristophaneis saepius redit observatio [4]). Et optimo iure sic scripsere grammatici; nam *tribus nostri Pluti locis* invenitur ea forma ante vocalem [5]):

πένης ἦν. οἶδα τοι.

ἐπειδὴ μεστὸς ἦν ἀνεπαυόμην.

οὐχ οἷός τε γὰρ | ἔνδον μένειν ἦν· ἔδακνε γὰρ τὰ βλέφαρά μου.

Cf. Aelius Dionysius: Ἀττικοὶ „ἦ" μονοσυλλάβως, οἱ δὲ μέσοι σὺν τῷ ν̄, οἷον· „ἐπειδὴ μεστὸς ἦν ἀνεπαυόμην" [6]).

---

[1]) Etiam Blaydes verum vidit.

[2]) Pro *Platonis* philosophi nomine illic legitur *Plutarchus*; corr. Ruhnkenius.

[3]) Etiam Blaydes hoc observavit.

[4]) Vid. ad vs. 77, alibi.

[5]) Vs. 29, 695, 822. Itaque etiam Menandri l. l. illud ἦν ante vocalem esse lectum, delendum igitur esse δέ, est cur suspicemur. Nam locis ubi *ante consonam* reperiatur ἦν nullam inesse πειθανάγκην, cum salvo metro deleri possit -ν, non nos soli videmus, sed etiam veteres opinor videbant grammatici.

[6]) Vid. Eustath. 1761, 52.

Qualia in comici fabulis antiquioribus non inveniuntur.

3) *ἐπικρούσασθαι* verbum ab Aristophane in Pluto *ἐπὶ τοῦ νουθετῆσαι* adhibitum esse affirmat Pollux [1]). Non ibi extat. At extat *ὑποκρούσασθαι* *improbare, vituperare* [2]). Quid igitur? Verum vidit, opinor, qui Pollucem secutus apud Aristophanem l. l. correxit *ἐπεκρούσω*. Sed etiamsi *ὑπ-* in textu Aristophaneo servandum videatur [3]), minime sequitur ut putemus Pollucem, qui *nostra* fabula ignota esse non potuit, e „priore" Pluto suum duxisse, *aliam* igitur fabulam fabulaeve editionem cogitasse cum scriberet „*ἐν Πλούτῳ*", sed aut ipsum Pollucem aut librarios, per quorum manus eius opus ad nos pervenit, errasse statuat is cui *ὑποκρούσασθαι* verum videtur. *Prioris* alicuius Pluti nullum hic est vestigium. Nam *νουθετῆσαι* glossema nostro loco minus aptum neminem movebit, quod verbum licet non significet *improbare* *aliquid*, valet tamen *vituperare* *aliquem*: hinc natus error.

4) Alio loco Pollux inter nomina artium affert „*τὸ ζυγοποιεῖν*", *ὡς ἐν Πλούτῳ Ἀριστοφάνης* [4]). Non legitur illud verbum in nostra fabula, sed fortunae benignitas Dobraeique acumen effecerunt ut error Pollucis posset corrigi. In *Pherecratis* enim *Persis* erat certamen anapaesticum, quod simile videtur fuisse *τῷ ἀγῶνι* Pluti Aristophanei; decem certe Pherecratis tetrametri, quos inde excripsit Athenaeus, in cognato argumento versantur. Illic autem et aliorum operariorum fit mentio et „*τῶν ζυγοποιῶν*". Itaque apud Pollucem confusa esse Aristophanis Pherecratisque nomina vidit Dobree; cuius sententiam plane confirmat error in Crameri Anecd. Ox. I 277 commissus, ubi Pherecratei huius fragmenti versus quidam tribuitur Aristophani. En igitur „prioris Pluti" illud fragmentum quod statuebat Brunck!

---

1) Poll. IX 139.
2) Plut. 548.
3) Quae Dindorfii est opinio.
4) Poll. VII 115.

Contrario errore ignotus aliquis grammaticus versiculum ex Aristophanis Pluto desumtum tribuit Pherecrati: „ἐκποτέον καὶ τὴν τρύγα“, ἐπὶ τῶν καὶ τὰ μὴ χρηστὰ λαμβανόντων. Φερεκράτης [1]). Ubi leve quod est discrimen inter verba allata et Pluti versum notissimum

„ξυνεκποτέ' ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα" [2])

non originis diversae indicium ducet qui sapit, sed librariorum socordiae vel potius studio brevitatis tribuet. *Pherecratis* autem nomen illuc aberrasse suspicor e proverbio vicino, quod *sine nomine auctoris* nunc affertur: „ἐκποτέον τὴν τούτου“ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης τὰ ἑτέρων κακὰ ὑπομενόντων [3]), — ubi mente supplendum est „κύλικα", quemadmodum apud Herodam „ἐκ καινῆς πεπωκέναι" dicitur vir uxoris oblitus [4]).

5) „γραΐζειν“ ὅταν τὸ συναγόμενον ἐν ταῖς χύτραις καὶ ἐπαφρίζον ἐκχέωσιν. Ἀριστοφάνης Πλούτῳ. — Bekk. Anecd. p. 88.

Quis non videt in brevius contracta hic legi quae fusius olim disputassent grammatici, rarum autem vocis τῆς γραός sive *spumae* καὶ τοῦ γραΐζειν sive *despumandi* usum illustrari collata Pluto fabula, in cuius exitu iocandi materiem praebet ambigua huius stirpis potestas [5])? Non viderunt qui talia adscripserunt: „fuit igitur in priore quoque Pluto locus similis Pluti versibus 1206 sq.".

6) ἀναπειρία (-πηρία) vox ex Aristophanis Pluto affertur [6]).

---

[1]) Proverb. e cod. Coisl. 172 (Pherecrat. fr. 249).

[2]) Plut. 1085.

[3]) Ibidem n⁰ 170. — Simillimus igitur, si verum vidi, hic obtinet error atque apud Eustathium p. 1291, 26, ubi „ex Aristophanis Pace" affertur versus: „πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;". Quem noli post Pacis versum 189 invitis codicibus inserere auctoritate Dobraei permotus; nam misere sunt decurtata quae prisci grammatici annotaverant: „poeticam vocem φῖτυ etiam apud comicos semel et iterum occurrere, in Pace Aristophanis <vs. 1164: τὸ γὰρ φῖτυ πρῷον φύσει, et in alia comoedia nescio qua aut cuius>: πόθεν τὸ φῖτυ κτέ." Neque aliter censebat Dindorf (Poet. Scen.[5] Ar. p. 205), qui *Pherecratis* versum ab Eustathio l. l. afferri suspicatus est.

[4]) Herod. Mimiamb. I 25.

[5]) Plut. 1205—1207.

[6]) Bekk. Anecd. p. 78, et apud Suidam.

Non tamen ibi legitur. Numquid igitur sequendi sunt [1]) qui nostrae fabulae versu 115 pro ὀφθαλμίας scribi iusserunt ἀναπηρίας vel in altera fabulae editione id lectum esse autumarunt? Minime, nam e Polluce error potest corrigi, qui *Cratini Pluto* [2]) vocem ἀναπηρίαν vindicat [3]). Et facile intellegimus necessarios paene fuisse huiuscemodi errores. Nam recentiores grammatici cum „*e Pluto fabula*" allatum inveniebant aliquod verbulum, fieri vix poterat quin *Aristophanis* fabulam longe notissimam significari putarent. Contra veri est dissimillimum Pollucem „suo ipsius errore Cratinum nominasse pro Aristophane" — immo: Cratini Plutum nominasse pro Pluto Aristophanis.

7) ἐμπαίζειν verbum rarius excitatur e Pluto Anecd. Bekk. p. 95. Frustra in fabula nostra quaesieris, at extat in Thesmophoriazusis [4]); quo loco tam insolite est dictum, ut corruptum recentioribus quibusdam interpretibus sit visum, ita ut facile nobis persuadeamus etiam olim notatu dignum esse visum. Pro *Pluto* igitur *Thesmophoriazusas* scribere debebat grammaticus.

8) „ῥυφῆσαι διὰ τοῦ υ" in Aristophanis Pluto legi perhibet grammaticus in Bekk. Anecd. p. 113. Quod ut credibile videri possit, sumamus oportet Ionicum aliquem hominem loquentem illic prodiisse; et ne sic quidem verisimile erit, nam ῥύψαι potius huius verbi erat aoristus in lingua Ionica [5]). Sed scribatur: „ῥυΠῆσαι διὰ τοῦ Η", spectant enim haec ad Pluti versum 266: „ῥυπῶντα". — Nempe *in Homericis* periculum erat ne ab imperitis confunderentur ῥυποῦν *sordidum reddere* et ῥυπᾶν *sordere*, quapropter operae videbatur pretium annotasse e. g.: ῥυπόωντα participium „diectasin" passum a stirpe ῥυπα- duci, ῥερυπωμένον vero a stirpe ῥυπο-. Itaque in scholiis ad Homerum saepius

[1]) Brunck aliique.

[2]) Vel potius *Plutis*. Complura huius fabulae Cratini extant fragmenta.

[3]) Poll. II 61.

[4]) Thesm. 975.

[5]) Cf. „ῥυφεῖν" τὸ ῥοφεῖν Ἱππῶναξ (Phot.) et Hippocrates; „ῥύψαι"...ῥοφῆσαι et: „ῥυψόμεθα" ῥοφησόμεθα (Hesych.).

haec res tractatur, et ad Pluti quem laudavimus versum in scholiis haec sunt adscripta: „ἔστι καὶ ῥυπόω..., καὶ ῥυπάω, ὡς ἐνταῦθα, καὶ ῥυπαίνω".

9) Ex novem quae videbantur testimoniis infirmata sunt octo. Superest unum. Scholiasta ad Ran. 1093 „ἐν Πλούτῳ πρώτῳ" hos versiculos dicit lectos esse:

„τῶν λαμπαδηφόρων τε πλεί-
στων αἰτίαν
τοῖς ὑστάτοις πλατειῶν."

Hi iambi unde ducti sint nescio; sed post omnia quae disputavimus temeraria videri nequit opinio, quam minime dubitanter profero, similem hic obtinere errorem atque ceteris quos tractavimus locis, sive ἐν Πλούτῳ Α<ρχίππου> hi versiculi legebantur, sive aliunde sunt desumti; nam etiam *Nicostratus* scripsit fabulam Πλοῦτον, *Cratinus* — ut vidimus — Πλούτους, *Antiphanes* et *Anaxilas* Πλουσίους. Et id potius est mirandum quod hodie, in hac testimoniorum inopia, postquam longe plurima priscae artis monumenta litteraria interierunt, *octo* errores certis argumentis et documentis possunt redargui, quam quod *unus* restat locus cuius origo nos lateat. Aut nihil valent argumentatio inductiva et ratio probabilitatis aut hic valent.

III.

Ultimum locum si omittimus, Plutus hactenus nonnisi *unus* apparuit. Itaque qui sapit, non multum tribuet duobus locis, ubi nostra fabula dicitur „*Plutus altera*" [1]). E quibus locis hoc unum potest effici: inde a secundo post Chr. n. saeculo fuisse qui putarent duas Aristophanis fabulas — vel duas eiusdem fabulae editiones — olim Pluti nomine designatas fuisse. *Recte* eos putasse inde non sequitur, *plerique* autem Aristophanis

---

1) Sic Herodianus in schol. Hom. Ψ 361, quo loco nostrae fabulae citatur versus 992 (ubi vid. schol.), et Athenaeus 368 *d*, qui versum affert 1128.

interpretes „Plutum priorem et posteriorem aut ignorarunt aut „non commemorandum putarunt" [1]).

Id vero luculenter apparet, merae esse temeritatis, si qui nostrae fabulae locus videatur impeditior, duas editiones inter se permixtas esse suspicari [2]). Et omnino ieiuna iam videntur quae de lectionibus geminis *εἰδώς* — *οἶδ' ὡς* [3]), *πλείστων* — *ἀπίστων* [4]), *λήμαις* — *γνώμαις* [5]), *προθύματα* — *θυλήματα* [6]), *ἰπνός* — *ἶπος* [7]) aliisque huiuscemodi e duplici fabulae recensione repetendis docte mehercule et fuse olim philologi disputarunt.

Quid quod longius longiusque a veris et certis aberrantes quidam sibi persuaserunt nostrum Plutum neque secundum esse neque primum, sed tertium quendam, nescio quando aut quomodo quove consilio ex utraque editione concinnatum [8]).

Cuiusmodi opiniones carent fundamento. Nam recte est observatum, inter *veteres* certe nullum esse qui alteram fabulam alterius *διασκευὴν* appellaverit [9]).

Ipsane igitur e fabula eiusmodi quid potest effici? Minime! Quam uno tenore scriptam quovis pignore certem equidem. Id autem certum, fabulae, quam anno 408 scenae commissam perhibent, cum nostro Pluto aut solum nomen aut nihil omnino fuisse commune. Potuit sane poeta in eodem argumento plus

---

1) Ritteri in opere mox laudando haec sunt verba.

2) Id quod de vs. 540—546 e. g. statuebat vVelsen.

3) Vs. 119. 4) Vs. 521. 5) Vs. 581. 6) Vs. 660. 7) Vs. 815.

8) Sic Petitus, Kuster, Brunck, Brentano, alii. Ad quam opinionem tuendam critici protulerunt Chremylum parum — ut illi arbitrabantur — sibi constantem. Sed huiusmodi vitium fabulae nostrae non inesse in commentario ad vs. 461 ostendere conabor. Cf. etiam ann. crit. ad vs. 475.

9) Sic Ritter anno 1828. Quapropter miror Blaydesium anno 1886 in fronte editionis Pluti, postquam obsoletas quasdam veterum editorum observationes *αὐτολεξεὶ* repetivit, haec de suo addentem: „fabula quam hodie possidemus *διασκευή* (i. e. recensio sive altera editio, Anglice *a refashionment*) prioris fabulae est." — Nec non e verbis Bernhardii in Historia Litterarum Graecarum, viri ingeniosi profecto et acuti, apparet quam aegre in libertatem nos asseramus ab erroribus inveteratis: furca expellas, tamen usque recurrunt. Qui postquam prudenter observavit Pluti fabulae argumentum et compositionem ex *Ecclesiazusis* esse desumta, mox ipse sibi oblocutus *διασκευὴν* („eine Ueberarbeitung desselben Themas") eam vocat fabulae ante quatuor lustra scriptae.

semel versari; potuit etiam duas easque diversissimas fabulas eodem nomine designare; — quamquam frustra quaesierit quispiam cur obsoleto nomine uti quam novum novae fabulae inscribere maluerit; sed potuere certe haec fieri, ut dixi: — — *non* potuit eo vitae tempore, cui Lysistrata Thesmophoriazusae Ranae debentur splendidissimi foetus ingenii, scribere fabulam quae nostro Pluto aliqua ex parte esset similis.

Nam fabula, quae ad nos pervenit, eam aetatem, quam vetus Argumentum ex auctoritate *τῶν Διδασκαλιῶν* ei tribuit, in fronte gerit apertissimam. Anno 389 scriptam, anno 388 ineunte actam esse cum res tum verba docent. Nihil inest quod illo anno scribi non potuerit, pauca quae potuerint prius scribi, plurima quae ipsum illud tempus indicant, plurima quae Ecclesiazusarum fabulae nuper scenae commissae artissimam cognationem testantur. Quid quod ipsam fabulae originem haud inepte ex Ecclesiazusis quispiam repetiverit; nam argumentum — quatenus quidem in certo aliquo argumento versari Plutus fabula dici potest — veluti nascens deprehenditur in Praxagorae illius verbis:

„κοινωνεῖν γὰρ πάντας φήσω χρῆναι, πάντων μετέχοντας,
„καὶ ἐκ τούτου ζῆν, καὶ μὴ τὸν μὲν πλουτεῖν, τὸν δ' ἄθλιον εἶναι·
„μηδὲ γεωργεῖν τὸν μὲν πολλήν, τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι·
„μηδ' ἀνδραπόδοις τὸν μὲν χρῆσθαι πολλοῖς, τὸν δ' οὐδ' ἀκολούθῳ·
„ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν πᾶσιν βίοτον, καὶ τοῦτον ὅμοιον" [1],

et mox:

„οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει, πάντα γὰρ ἕξουσιν ἅπαντες" [2]

quaeque plura illic in illam partem disputantur. Sic in Acharnensibus Equitum argumentum veluti in nucleo inest [3], in Equitibus Pacis [4], in Lysistrata Thesmophoriazusarum [5].

Senescenti autem poetae argumentum, quod est de divitiis

---

[1]) Eccl. 590—594.
[2]) Ibid. vs. 605 = Plut. 510—531.
[3]) Vid. Ach. 301.
[4]) Vid. Eq. 1393 (cf. etiam ibid. 511).
[5]) Vid. Lys. 283.

sive spernendis sive appetendis, melius convenit quam mediam aetatem agenti, quo vitae tempore totus erat in aliis studiis. Ab eo qui *Lysistratam* et *Ranas* fecit tanto intervallo distat huius fabulae poeta quanto Alcibiadis Athenae a civitate Cononis; inter *Acharnenses* autem et Plutum ea omnia intercesserunt quae ex iuvene hilaro credulo dicaci petulanti fecere senem morosum neque admodum lepidum, — ipsa nimirum intercessit vita et vitae multiplices vicissitudines; nec usquam sui dissimiliorem se praestat poeta quam ubi se ipsum imitatur. Chremylus Iovis regnum et fulmina vitiosa nuce aestimans misere sordet cum Pisetaero illo comparatus, qui ipsi Iovi fulmen callido consilio eripiebat; et ab eodem Pisetaero Herculem odore dapum succulentarum domanti ingenti discrimine remotus est Cario impudenter imperitans Mercurio esurienti. In Nubium autem fabula sophistarum admirator fragores caelestes cum sui corpusculi tonitribus tam apposite comparabat ut etiam hodiernis lectoribus plane necessarium videatur illud „παππαπαππάξ" [1]): Carionis vero impudentia deabus et Mercurio oppedentis nihil habet festivi. Inutiles sunt eius πορδαί: veniam non impetrant.

Etiam „poeticam" quam dicimus „iustitiam" in nostra fabula frustra quaeras. Nam Paupertas postquam ex vero et probabiliter disputavit, is qui non nisi minas et iurgia eius argumentis opponere habuit alter subito fit Croesus, beatissimam exinde vitam cum suis transacturus. Non ita comicus solebat olim! In Avibus nullam indignationem movebat Pisetaerus Iovis sceptrum et fulmen quassans, nam ingeniosissima oratione evicerat optimo se iure potiturum esse imperio caelesti; in Nubibus autem qui Iniusti Oratoris monitis obtemperaverat, mox a suo ipsius filio vapulabat.

Hic interpellantem audio quempiam: „ohe, tu, qui supra Ari- „stophanem sapere tibi videris, dic igitur quem finem Plutus „habere te iudice debuerit." Habeo quod respondeam. Non quo contendam me fabulam ad meliorem eventum deducturum

---

[1]) Nub. 390; cf. etiam Nub. 293.

fuisse! sed hoc dico: eiusmodi esse huius fabulae argumentum ut ne ab Aristophane quidem probabiliter tractari potuerit, neque comicum, quo tempore integer ei erat flos ingenii, suum potuisse ducere ei immorari. Scenae ludicrae aptum non erat hoc problema, qui fiat ut impiis scelestisque hominibus permultis bene sit, piis probisque male [1]). Prisco illi vati qui Hiobum cecinit id melius conveniebat, non qui solveret aenigma quod acumen humanum superat, sed qui graviter tractaret quaestionem omnium quas mortales sibi vident propositas longe gravissimam. *Μὴ παιδὶ μάχαιραν!* — Non sponte laeteve ex comici animo haec fabula effloruit, sed artificiose est concinnata. Multo felicius res ei cesserat in Ecclesiazusis; ubi bonorum feminarumque communionem postquam Praxagora perridicule commendavit, novo instituto quid insit non minus ridicule in scena ostenditur.

Senisne igitur decrepiti hoc est opus? Non ιta. Sexagenario maior Aristophanes tum cum Plutum scripsit vix videtur fuisse, fortasse etiam minor erat, Sophocles autem Philoctetem fecit nonagenarius. Sed anni aliis clementiores se praestant, duriores aliis: *ἄλλοτε μητρυίη γῆρας πέλετ', ἄλλοτε μήτηρ.* Pluti poetae tempus non pepercit. Ridet etiamnunc, sed . . . *γναθμοῖσ' ἀλλοτρίοισιν, σαρδάνιον μάλα τοῖον.* Laeti effusique cachinni conticuere; deferbuit inventionis audacia, sententiolae humi repunt; nihil magni movetur: composita vel deposita sunt odia vehementia. Non iam suum ducit civitatis litterarumve saluti invigilare. Quem acerrime olim insectari solebat, Euripidem, nunc eum imitatur, *χρώμενος αὐτοῦ τοῦ στόματος τῷ στρογγύλῳ* [2]), nec iam suo iure exclamare potuisset quod olim magnifice de se sentiens fuerat prolocutus: „*τοὺς νοῦς δ' ἀγοραίους ἧττον ἢ ἐκεῖνος ποιῶ*" [3]). Concidit felix illa sui confidentia, qua Cleones olim fuerat aggressus. Qualia si etiamtunc admisissent tempora mutata, ex

---

1) Vs. 28 sq., 490 sq., 500 sq.

2) Compluribus locis Pluti fabulae apparet comicum Ionis Phoenissarum Orestis aliarum tragoediarum fuisse memorem.

3) Fr. 471; vid. ad Vesp. 57.

eius tamen ore non fuissent denuo audita. *Πρίν ποτ' ἦν, πρὶν ταῦτα· νῦν δ' οἴχεται.*

Itaque coryphaei ultima verba: „*οὐκέτι τοίνυν εἰκὸς μέλλειν οὐδ' ἡμᾶς*" ominis aliquid habere videntur et ab ipsis Gratiis proferri. Quae olim

τέμενός τι λαβεῖν, ὅπερ οὐχὶ πεσεῖται,
ζητοῦσαι ψυχὴν ηὗρον Ἀριστοφάνους,

nunc cum lusciniis aliorsum properant ingruente frigore hiemali. Tacet exinde comici musa procax, *ἡμεῖς δὲ χαίρομεν τῇ σιωπῇ.* Nam plura si poeta senescens evulgasset [1]), verendum fuisset ne nimis nimisque ei aptum fieret Priami illud dictum: in iuvene quidlibet esse decorum, sed senem nudum humi prostratum triste et turpe praebere spectaculum.

Sed illuc unde digressus sum redeo. Prudenter profecto egit Franciscus Ritter, qui primus sapere ausus in dissertatione de Aristophanis Pluto [2]) demonstratum ivit nostram fabulam anno 388 scenae esse commissam, neque quidquam in eam manasse ex editione priore. Quamquam prior Plutus quin olim fuisset, nullus dubitabat, atque adeo grammatico, cui scholion ad vs. 115 debetur, eam ad manum fuisse putabat. De priore autem illa fabula multa fundebat somnia, quae impune iam possunt neglegi [3]), — recens quippe e schola Suevernii, perinde atque Bernardus Thiersch, qui biennio post Ritterum de Pluto disputans [4]) perhibuit comicum hanc fabulam eo consilio composuisse „ut cives a rerum novarum studio ... sive, ut uno verbo „dicam, a Dorismo revocaret"; *Paupertatem* nimirum *Spartam* referre, „gloriam autem ante potentiam Atheniensium revivi-

---

[1]) De Aeolosicone et Cocalo, quas filio dedisse fertur scenae committendas, vix quicquam novimus: id novimus filium illum „nive frigidiorem" visum esse aequalibus (vid. Alex. fr. 179).

[2]) Bonnae 1828, paginis 78.

[3]) „Incertiora quam quae commemoranda viderentur" recte vocavit Dindorf, cum Ritteri disputationem ad compendium conferret, ut Aristophanis editioni suae insereret.

[4]) In Prolegomenis ponderosae editionis (a. 1830), p. CDLVII sq.

„scere non posse nec stare nisi civitas omnium rerum abun„dantia gauderet et cives mores patrios custodirent" [1]).

Hodie ad talia subridemus, et satis sentimus fabulam, licet minime singularibus aliquibus ingenii dotibus splendeat, aliud tamen esse quam Xenophontis *περὶ Πόρων* libellum metro adstrictum. Utiliora sunt quae Ritter et Thiersch in fabula nostra indicarunt recentis aetatis vestigia. Cum tamen minime exhauserint illam materiem, equidem quae observavi paucis iam recensebo, nullus dubitans quin et ipse nonnulla neglexerim.

Belli Corinthii vs. 170 fit mentio, ubi qui regem Persarum propter divitiarum deum superbire dicit, cogitat „aureos" illos „sagittarios", quibus Agesilaus coactus est ut ex Asia recederet [2]). Apertius etiam hae res indicantur vs. 173, ubi Pluti ope auxilia Corinthi ali dicuntur.

Phylae hieme 404/3 a *Thrasybulo* occupatae mentio fit vs. 1146; anno autem 389/8 certa causa comicum movebat ut civibus eam rem in mentem revocaret ipsumque Thrasybulum patriae liberatorem honorifice commemoraret (vs. 550): — nuper enim cum classe profectus tunc erat Thrasybulus in Hellespontum [3]), ut rem Atheniensem labantem illic erigeret; ubi strenue et feliciter dum se gerebat, ab adversariis gravissimis criminibus petebatur domi [4]).

Eodem pertinet *Agyrrhii* nomen vs. 176; qui hoc anno praetor fuit et mortuo mox Thrasybulo successor est missus *ἐπὶ τὰς ναῦς* [5]). Idem bis vellicatur in Ecclesiazusis [6]); quorum locorum posterior docet cur comico nostro haudquaquam gratus, populo vero his annis gratissimus fuerit. Invexerat nimirum

[1]) Minus longe a scopo aberrans CGHaupt anno 1826 in Quaestionibus Aeschyleis p. XVII contenderat „Plutum respectu Promethei Aeschylei habito esse scriptum". Quae nucleum certe sincerum habet observatio; vid. infra ad vs. 160 sq. et ad vs. 1108 sq.

[2]) Cf. Xen. Hell. III 5.

[3]) Vid. Xen. Hell. IV 8, Diodor. XIV 94.

[4]) Vid. quae ad vs. 550 annotavi.

[5]) Xen. ibidem.

[6]) Eccl 96 sq. et 183 sqq.

τὸ ἐκκλησιαστικὸν et nuper etiam auxerat; id quod recte scholia l.l. observant et magis etiam aperte docet [Aristot.] de Rep. Ath. 41 § 3: „πρῶτον μὲν Ἀγύρριος ὀβολὸν ἐπόρισεν, μετὰ δὲ τοῦτον Ἡρακλῆς ὁ Κλαζομένιος ὁ βασιλεὺς ἐπικαλούμενος διώβολον, πάλιν δὲ Ἀγύρριος τριώβολον." Itaque τριωβόλου ἕνεκα cives iam ὠστίζονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ [1]), Aristophanem autem de harum largitionum auctore idem censuisse intellegimus atque eum quem Plato comicus in scena exclamantem fecit:

„λαβοῦ, λαβοῦ τῆς χειρὸς ὡς τάχιστά μου!
„μέλλω στρατηγὸν χειροτονεῖν Ἀγύρριον" [2]).

Ea fuit ei sententia, quam profert chorus in Ecclesiazusis: „*olim*

„οὐδεὶς ἂν ἐτόλμα
„τὰ τῆς πόλεως διοι-
„κεῖν ἀργύριον λαβών,
„νυνὶ δὲ τριώβολον
„ζητοῦσι λαβεῖν ὅταν
„πράττωσί τι κοινόν, ὥσ-
„περ πηλοφοροῦντες" [3]).

Etiam morem iudices in *decem decurias* distribuendi, unde in fabula nostra ter ducitur iocus [4]), brevi ante annum 389 invaluisse sentimus collato quodam loco Ecclesiazusarum, ubi eadem res praebet materiem iocandi [5]). Apparet in re iudiciaria tunc temporis quaedam fuisse novata, simpliciorque cum olim obtinuisset mos, quem e Vesparum fabula novimus, magis elaborata iam ratione cives usos esse in designandis tribunalibus, iudicibus legendis, sententiis ferendis [6]).

Idem tempus indicat *Pamphilus* (vs. 174), qui anno 388 strategus fuit [7]).

---

[1]) Plut. 329 sq.; cf. Eccl. 300 sqq., 380 sq.
[2]) Plat. fr. 185. Qui versus e Σκευαῖς desumti videntur coll. fr. 133. Vid. ad Ran. 367 sq.
[3]) Eccl. 304—310.
[4]) Vs. 277, 972, 1167.
[5]) Eccl. 681—688.
[6]) Cf. Vesp. 991 et tota ea fabulae pars.
[7]) Xen. Hell. V 1 § 2.

Idem tempus *Timotheus* Cononis nuper vita functi filius et heres, cuius luxus vs. 180 in transitu tangitur.

Etiam parodia *Philoxeni* dithyrambographi Cytherii [1]), qui in aula Dionysii maioris floruit, huic demum tempori est apta. Quem poetam comicus etiam in exitu Ecclesiazusarum fabulae iocose est imitatus.

Item *Neoclides* ὁ γλάμων [2]) et *Aristyllus* homo impurus [3]), qui cum in nostra fabula tum in Ecclesiazusis petuntur et iisdem quidem iocis easdemque ob causas petuntur, aequales fere esse duas has fabulas testantur.

Nec non γραῦς ψιμυθίῳ καταπεπλασμένη, quae iuventam praeteritam ementita amatores captare frustra conatur, Ecclesiazusis Plutoque fabulis propria est [4]). Cum ipse poeta insenuere feminae quas in scenam induxit: pro puellis ἠβυλλιώσαις καὶ ὑποπαρθένοις prodeunt iam vetulae Quid quod et Abundantiae Deum, quem iuvenem vel puerum ostendebat ars sculptorum, senem decrepitum et morosum finxit comicus. Ipsa autem vox ψιμύθιον apud nostrum nonnisi in fragmento quodam redit [5]), et in utraque fabula anus „rogo quam toro aptior" dicitur [6]).

Simillimi porro sunt ioci Blepyri in Ecclesiazusis ex uxoris verbis efficientis „*concionem peperisse filium*" et herae in Pluto servi verba ita intellegentis ut „*pyxide marmorea*" Aesculapium usum putet [7]); — simillimi sunt, inquam, aliquanto tamen festivior ille quam hic.

In utraque fabula cauponis crimini datur vinum adulteratum [8]). In utraque ridentur medici [9]), et verbis acerbissimis carpitur

---

[1]) Vs. 290 sqq.

[2]) Eccl. 254, 398—407 et Plut. 665 sq., 716—725, 747. Promittitur ei in Ecclesiazusis supplicium quo afficitur in Pluto. Qui homo praeterea nonnisi in *Ciconiis*, fabula item recentissima (vid. ad vs. 84), apud nostrum commemoratur.

[3]) Eccl. 647 Plut. 314.

[4]) Eccl. 877 sqq. et Plut. 959 sqq., imprimis vs. 1063 sq.

[5]) Ar. fr. 320[3]; praeterea apud comicos recentiores.

[6]) Eccl. 926 Plut. 1008.

[7]) Eccl. 550 Plut. 712.

[8]) Eccl. 153 sqq. Plut. 435 sq.

[9]) Eccl. 363 sq. Plut. 407—409.

aequalium improbitas [1]). Etiam *ἐμπορίας σκῆψις* [2]) et *στροφή* vocabulum ambiguum [3]) in utraque praebent occasionem iocandi.

Propriae praeterea utrique sunt locutiones quae sequuntur:

τί (οὐδὲν) πλέον σοι ἔσται [4]).
καταλείπειν (ἔχειν) οὐδὲ ταφῆναι [5])
ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ [6]).
ὡς οὐδεὶς ἀνήρ [7]).
τοὺς τρόπους βελτίων [8]).
ἦ μὴν . . . ἔτι in minis [9]).
λιπαρὸς χωρῶν [10]).
ἐπιπολῆς [11]).
ἐκπυνθάνεσθαι [12]).
ὁ ἡ κεκτημένος -νη dominus -na [13]).
οὐκ ἂν φθάνοις cum participio [14]).
τὶ τῶν προὔργου [15]).
ξυλλαβεῖν μεῖρακα [16]).

Addo quae Plutus fabula praebet prima: *ὦ τᾶν* ad plures dictum [17]), *δῆλος* vel *φανερὸς γνῶναι* ubi aut solum adiectivum aut *ῥάδιος γνῶναι* expectatur [18]), *συνεῖναι μετά τινος* [19]), *ἕπεσθαι μετά τινος* [20]), *ἀνθ' ὧν = διότι* [21]), *παρὰ πολύ* [22]), *πώμαλα* [23]), *ἄπαρτι* [24]),

---

1) Eccl. 437—440 Plut. 35—38, 99.
2) Eccl. 1027 Plut. 904.
3) Eccl. 1026 Plut. 1154.
4) Eccl. 1094 Plut. 531.
5) Eccl. 592 Plut. 556.
6) Eccl. 221—228 Plut. 95.
7) Eccl. 1130 Plut. 247, 901.
8) Eccl. 214 Plut. 105.
9) Eccl. 1034 Plut. 608.
10) Eccl. 652 Plut. 616.
11) Eccl. 1108 Plut. 1207. Quod non *novum* est adverbium, sed nostro nunc demum usitatum.
12) Eccl. 752 Plut. 60.
13) Eccl. 1126 Plut. 4.
14) Eccl. 118 Plut. 485, 874, 1133.
15) Eccl. 784 Plut. 623.
16) Eccl. 1037 sq. Plut. 1079.
17) Vs. 66. 18) Vs. 48, 489. 19) Vs. 504.
20) Vs. 823. 21) Vs. 432. 22) Vs. 445.
23) Plut. 66 et in Cocalo (fr. 346). 24) Vs. 388.

προσβιάζεσθαι [1]), *μαγγανεύειν* [2]), *πενιχρός* [3]), *ἐκνομίως* [4]), *ἄμης* [5]), *ἀκρατίζεσθαι* [6]), *ὑπήκοος* [7]).

A rebus autem et verbis ut ad sonum verborum veniamus, *οὐδὲ εἷς* et *οὐδὲ ἕν* pronomina, quorum elisio olim nonnisi raro fuerat neglecta [8]), in Pluto demum frequenter, ut apud recentiores, tres implent syllabas [9]). Item novicia sunt *ἦν eram* [10]), *ξυμπαραμειγνύων* pro *-γνύς* [11]), *ὕβρεος* pro *-ως* [12]), *ζήσειν* pro *βιώσεσθαι* [13]), *γναφεύειν* pro *κναφεύειν* [14]), *ἐξεπίτηδες* pro *ἐπίτηδες* [15]). Et omnino fluxi quid habet dictio et socordiam quandam etiam in rebus grammaticis testatur passim [16]); quae saepius vitio data est librariis immerentibus, nam in ipso poeta senescenti quaerenda est rei causa.

Idem testantur personarum *nomina propria*: in Ecclesiazusis prodeunt *Chremes* et *Blepyrus* sodales, in Pluto *Chremylus* et *Blepsidemus*. Qualia nomina, *οἷς χρώμεθ'*, *οἷς ξύνεσμεν*, hac demum aetate personis scenicis tribui sunt coepta [17]). Olim *civitatis amorem* vel *Cleonis odium* vel *studium ruris* vel *persuadendi peritiam* ipso nomine profitebantur qui primarum erant partium: nunc e vita communi nomina desumuntur, — nomina inania et muta, quorum ipsa tamen inanitas diserte docet novum advenisse tempus.

Chorus autem, cuius ore comicus suam de rebus patriae sententiam solebat proloqui, inter humillimas hasce de victu quotidiano disceptationes vix habet quod agat, itaque cum in

---

1) Vs. 16. 2) Vs. 310. 3) Vs. 976. 4) Vs. 981, 992.
5) Vs. 999. 6) Vs. 295. 7) Vs. 146.

8) Eq. 569 Lys. 1044 Ran. 927 Cratin. fr. 302 Cratet. 14 Eupol. 357[4]; Pluti demum tempore hunc morem invaluisse minus recte statuebat Ritter.

9) Plut. 37, 138, 870, 1115, 1182.

10) Vid. supra pag. VI.

11) Vs. 719. Quod unum vetus comoedia praebet huius conformationis exemplum. Non enim huc sunt referendi loci ubi per metrum nihil obstat quominus prisca restituatur forma: Eq. 424 (!) Av. 520.

12) Vs. 1044 (si recte sic scribitur).

13) Vs. 263. 14) Vs. 166. 15) Vs. 916.

16) Vid. ad vs. 34, 48 sq., 262 sq., 522, 597, 737, 826, 844, 1144.

17) Scientem me neglegere locos quales sunt Vesp. 232 sqq. Pac. 1155, utpote ab hoc argumento alienos, vix est quod dicam.

Pluto fabula tum in Ecclesiazusis ἠλίθιος παρέστηκεν, — id quod de choreutis Euripideis ridens aliquando comicus perhibuerat. Fabulam dum perlegimus, obliviscimur identidem in orchestra etiam adesse chorum. Neque tempus edax rerum nunc est culpandum, quasi chori cantica nonnulla interierint; nam si revera ita se habeat res, — quod nego, sed finge ita se habere rem: — ab argumento utique aliena fuerunt illa cantica, neque ad fabulam recte diudicandam maioris momenti esse potuerunt quam sunt cantilenae e dramatis musicis Martha vel Fausto evulsae, quibus in theatris hodiernis actuum intervalla musis invitis solent expleri.

Utiliorem olim se praestiterat Pacis fabulae chorus in numine optatissimo reducendo; qui cum advocati essent agricolae, non nugis tempus terebant neque taciti otiosique adstabant, sed ipsum statim opus strenue aggressi almam deam suisce manibus in lucem protrahebant. Plutus vero sine ulla choreutarum ope — neque potuissent eum adiuvare etiamsi voluissent! — videndi facultatem recuperat: adsint absint illi, nil refert.

Verum igitur est quod ἐν τοῖς περὶ Κωμῳδίας invenitur a vetusto grammatico observatum: „ὁ Πλοῦτος νεωτερίζει κατὰ τὸ πλάσμα". *Novae comoediae affinis* est haec fabula; „τήν τε γὰρ ὑπόθεσιν οὐκ [1]) ἀληθῆ ἔχει" — id est: argumentum non ex ipsa vita rebusque publicis est desumtum — „καὶ χορικῶν ἐστέρηται· [2]) ὅπερ τῆς νέας ὑπῆρχε κωμῳδίας".

Quae qui scripsit, de *duobus* Plutis nihil — ut vides — inaudiverat.

IV.

Ergo haec est res. Manibus tenemus fabulam, quam anno 388 datam esse et veteres affirmant ex auctoritate monumentorum publicorum, et ipsa fabula singulis fere versibus luculenter testatur. At eandem — non aliam, sed hanc ipsam — anno 408

---

[1]) ὡς cod. V.

[2]) In V est: χορῶν οἷς ἐστέρηκεν. Vulgo χορῶν ἐστέρηται.

datam esse fuere qui putarent. Non iam rogamus utris sit credendum, nam manifestus est error; sed scire avemus error unde sit natus. *Dioclis* archontis nomen undenam in temporum computationes irrepsit et miserrimas earum fecit turbas?

Intellegere id mihi videor, et periculum faciam an alios in meam sententiam pertrahere possim.

Prius autem recordemur oportet verborum, item aperte falsorum, quae de *Nubibus* fabula olim scripsit grammaticus anonymus. Hanc fabulam non iterum in certamen publicum admissam esse constat, de „alteris" autem Nubibus, quarum hic illic fit mentio, quid sit statuendum satis apparet [1]). Et tamen disertis verbis traditum accepimus: *„αἵ δὲ δεύτεραι Νεφέλαι ἐπὶ Ἀμεινίου ἄρχοντος"*. Quem errorem, aptissimum ad quemlibet decipiendum, nisi aliunde posset refutari, pepererunt vetusti interpretis verba quaedam male intellecta: *„ὁ Κλέων ἀποθνῄσκει „ἐπ' Ἀμεινίου. πρὸ τούτου δέ ἐστιν Ἴσαρχος, ἐφ' οὗ αἵ πρῶται „Νεφέλαι εἰσήχθησαν."* Quae qui scripsit, demonstratum ibat postmodo inserta esse quae in Nubibus leguntur de Cleone mortuo. Res certa et aperta; sed stolidus homo nescio quis ex eius verbis effecit, *τὰς δ ε υ τ έ ρ α ς* igitur *εἰσαχθῆναι ἐπ' Ἀ μ ε ι ν ί ο υ* [2]).

Simile quid obtinuit in Pluti anno constituendo. Quod quomodo sit factum ut perspicue possit exponi, redeundum est ad rem quam supra tetigimus [3]). Ecclesiazusas et Plutum qui deinceps perlegit, non potest quin sentiat novum tunc temporis fuisse morem iudicum decurias litteris *A*, *B* cet. — *K* indicandi. Confidenter igitur statuo brevi ante Ecclesiazusas fabulam scenae commissam hanc rationem primum esse initam [4]).

Iam videamus scholia V ad Plut. 972:

„ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔπινες ἐν τῷ γράμματι."

---

[1]) Vid. Nub. Proleg. p. V—XXVIII.

[2]) Schol. Nub. 549; vid. Nub. p. 5, 4.

[3]) Vid. supra p. XVII.

[4]) „Wir haben ... kein Recht dies System für älter zu halten als die Reformen „unter dem Archon Eukleides" (Fränkel Geschworenenger. p. 106). Etiam decennio fere recentius esse ex Aristophane efficio.

παρ' ὑπόνοιαν τὸ „ἔπινες" ἀντὶ τοῦ „ἐδίκαζες." ὅτι δὲ κατὰ γράμμα ἐκληροῦντο <τότε>, προείρηται [1], *οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐβούλευον οὕτω* [2], *τῷ πρὸ τούτου ἔτει ἀρξάμενοι. φησὶ γὰρ ὁ Φιλόχορος· „ἐπὶ Γλαυκίππου καὶ ἡ βουλὴ κατὰ γράμμα πρῶτον ἐκαθέζετο, καὶ ἔτι καὶ νῦν ὀμνύουσιν ἀπ' ἐκείνου καθεδεῖσθαι ἐν τῷ γράμματι ᾧ ἂν λάχωσιν"* [3].

Vera falsis miserrime commixta [4]. Quod non priscus ille grammaticus deliquit, qui primus allatis Philochori verbis hunc versum illustravit; sed dum excribuntur, decurtantur, turbantur quae prudenter ille observaverat, absurda tandem sunt facta. Dixerat ille: „quo tempore data est Plutus, etiam *in tribunalibus* „invaluisse morem qui teste Philochoro *in denis senatorum tribu-* „*bus sive prytaniis describendis* dudum viguisset". Recentiores vero eius verba cum parum intellexissent [5], inde effecerunt in Pluto fabula respici „morem *recens natum*" — nam de re nova sermonem fieri illi quoque sentiebant — „*senatores* per *γράμματα* describendi". Qui mos quoniam *ἐπὶ Γλαυκίππου* (anno 410/9) ortus fuerat teste Philochoro, sequebatur ut anno sequenti, *ἐπὶ Διοκλέους*, Plutus fabula data esse crederetur. Hinc demirari illi quod Thrasybuli et Dionysii et belli Corinthiaci in ea fieret mentio et Lais cum annum ageret decimum quartum famosissima diceretur meretrix.

Mox fuit qui *duos* Plutos extitisse sumeret, ut veterum recentiorumque inter se conciliaret opiniones [6]. Et ab illo inde

---

[1]) In scholiis ad vs. 277.

[2]) Cod. *οὗτοι*; corr. Hemsterhuys.

[3]) Iubente Polacio enuntiatum incidi post „*Φιλόχορος*", ut etiam „*ἐπὶ Γλαυκίππου*" ipsius Philochori haberentur verba.

[4]) Multo etiam deteriora sunt scholia ad vs. 277: „ein wahrer Rattenkönig von Verwirrung" (Fränkel).

[5]) *Didymo* deberi quae de fabula nostra anno 408 acta leguntur in scholiis, docte nuper et acute et probabiliter admodum demonstratum ivit amicus collega Polak in Albo Gratulatorio, quod in honorem Herwerdeni conscriptum est 1902 p. 173 sqq., praesertim fretus scholio ad vs. 550, de quo vid. quae infra in commentario observavi.

[6]) Conferatur prisca controversia de duplici *Pacis* fabulae recensione, cuius fit mentio in illius fabulae Argumento, unde discimus Cratetem Mallotam alteram aliquam Aristophanis Pacem commemorasse, sed neque Eratostheni eam notam fuisse neque postea comparuisse.

tempore moveri coepta est quaestio tam perplexa quam inanis.

Ablegetur igitur *Plutus Diocle archonte data* illuc quo dudum relegatae sunt *Nubes alterae archonte Aminia scenae commissae* et *Atheniensium expeditio archonte Isarcho in Euboeam suscepta* [1]) multaque alia quae eiusdem sunt generis [2]).

Ad finem est perventum. Si cui parum persuasi, is dicat poetam duas fabulas, quibus Plutus esset nomen, scripsisse ferri, sed harum alteram impune a nobis posse neglegi, nihil enim de eius consilio argumentove esse cognitum et vix ullum — fortasse nullum omnino — ex ea aetatem tulisse fragmentum; nihil autem ei commune fuisse cum fabula quae anno 389 inventa et elaborata est et proximo anno ineunte scenae commissa.

Sic igitur statuant quibus non satis certa videantur quae de „prioris" Pluti nomine mero errori tribuendo probatum ivi.

Mihi vero persuasum est *ab Aristophane unam tantum fabulam Plutum factam esse* neque postmodo eam sive ab aliis sive ab ipso poeta esse retractatam.

V.

Corollarii loco addenda sunt quaedam de controversia, quam *Laidis* olim movit nomen in versu 179 traditum:

„ἐρᾷ δὲ Λαῒς οὐ διὰ σὲ Φιλωνίδου;"

Ad quem versum adscripta sunt haec [3]): *„ὅτι Ἀριστοφάνης οὐ „λέγει σύμφωνα κατὰ τοὺς χρόνους. ληφθῆναι γάρ φασιν αὐτὴν ἐν „Σικελίᾳ πολιχνίου τινὸς ἁλόντος ὑπὸ Νικίου ἑπτέτιν, ὠνηθῆναι δὲ „ὑπὸ Κορινθίου τινὸς καὶ πεμφθῆναι δῶρον τῇ γυναικὶ εἰς Κόρινθον. „ἵνα δὴ ἐπὶ Χαβρίου τις ταῦτα γενέσθαι δῷ, ὅτε εὖ ἔπραττον Ἀθηναῖοι „ἐν Σικελίᾳ, ἔστι δὲ ἕως Διοκλέους ἔτη ιδ΄, ὥστε ἄλογον δι' ὀνόματος „αὐτὴν ἐπαίρειν."* *Temporum rationibus haec non conveniunt. Fertur enim Lais septennis in Sicilia a Nicia esse capta. Quodsi Chabria*

---

[1]) Schol. Vesp. 715.

[2]) Conferantur velim quae de schol. Ran. 1026 disputavi Mnemos. 1888 p. 69 sq. et brevius in comment. ad Ranas.

[3]) Desunt in codicibus V R.

archonte, priusquam res Atheniensium illic afflictae sunt, factum esse sumimus, <nata est igitur archonte Alcaeo> et Diocle archonte annum aetatis agebat decimum quartum; qua aetate non potuit digna videri cuius mentio fieret publice. — Sic olim secum reputavit qui Diocle archonte (anno 408) fabulam actam arbitrabatur. Sed multo melioris sunt frugis quae deinde in scholio non de *natali* Laidis anno disputantur, sed de *fatali*; quae qui scripsit, sciebat fabulam datam esse anno 388. Et sic demum intellegitur quae hoc loco non recentiores aliquos grammaticos sed priscos illos Alexandrinos detinuerit *ἀπορία*: „*anno 388 non amplius inter vivos fuisse Laidem teste quodam Platonis comici loco*", et scholii initium quomodo scribendum sit apparet; non *poetae* illic nomen, quod talibus locis non additur, est *Aristophanes*, sed *grammatici*, qui demonstravit temporum rationi non convenire quae habeat textus traditus. Legamus igitur: „<τὸ χ> *Ἀριστοφάνης, ὅτι οὐ λέγει σύμφωνα κατὰ τοὺς χρόνους*", *signum χ*[1] *Aristophanes Byzantius huic versui appinxit, quod temporis rationi haec adversentur.* Dein, omissis quae supra excripsi, subiungantur haec: „*ἐμφαίνει γὰρ*[2] *Πλάτων ἐν τῷ Φάωνι*[3] *διδαχθέντι ἐπὶ Φιλοκλέους*[4] *ὡς μηκέτι αὐτῆς οὔσης,*" *nam in Phaone Platonis, quae anno 391 data est fabula, mortua Lais dicitur.*

Haec fere — nam singula verba quis praestet! — observaverat Aristophanes grammaticus, adscripserat autem Callistratus discipulus, cuius in altera scholii parte fit mentio. Quae si probabiliter sunt disputata, sequitur ut coniecturam, qua haec quaestio feliciter solvitur apud Athenaeum, non excogitatam statuamus ab hoc homine doctiore quam sagaciore, sed desumtam e commentariis Aristophanis grammatici, quem „*περὶ τῶν Ἀθήνησι ἑταιρίδων*" scripsisse ipse Athenaeus tradit[5]. Aristo-

---

1) De signo „χ" vid. schol. Thesm. 917 et Pac. 990.
2) Pro „*δὲ καί*".
3) Sic Clinton pro „*Φαίδρῳ*". Dein omitto verba „*ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει ὕστερον*".
4) Sic Hemsterhuys pro „*Διοκλέους*."
5) Athen. 567 *a*; cf. Ael. V. H. XII 5.

phanes igitur una littera mutata, vel potius una lineola litteris traditis *ΛΑΙΣ* addita, scripsit *ΝΑΙΣ* et coniecturam suam testimonio e Lysiae orationibus petito confirmavit [1]). Is vero qui in scholii parte priore perhibet „Laidem anno 408 vixdum adultam fuisse", novit quidem signum criticum quod Alexandrini versui appinxerunt, sed *cur* appinxerint non habet perspectum.

Didymum hunc fuisse demus Polacio [2]): idem obtinebit hoc loco quod in Thesmophoriazusis; ubi nomen quoddam proprium in vetustis exemplaribus vitiose scriptum Aristophanes Byzantius feliciter emendavit, nam pro litteris traditis *ΚΑΙΑΧΑΙΟΣ* scripsit *ΚΑΛΚΑΙΟΣ* [3]), Didymus vero manifestum illum errorem defensum ivit argumentis usus perineptis, „*mumsimus*" suum fovens scilicet et merito ideo a Symmacho aliove grammatico recentiore explosus.

VI.

Denique de codicibus aliquid est dicendum.

Contuli codicum *V* et *R* imagines phototypas, quae maximo cum omnium philologorum emolumento nuper in lucem sunt emissae [4]); praeterea usus sum Velseni Blaydesii aliorum editionibus. Lectiones codicum V et R, quae quidem mentione dignae videbantur, sedulo indicavi. Locis ubi utriusque textus corruptus est, vera autem aliquamve ob causam notabilis lectio extat in Parisino 2712 (*A*), huius feci mentionem; sed de eo tacui ubi cum V R (vel altero utro) conspirat, nec non ubi vitia praebet. Rarius etiam commemoravi Vaticano-Urbinatem 141 (*U*). Aliorum codicum vix usquam mentionem feci, quia nulla est eorum utilitas.

---

[1]) Vid. comment. ad l. l.

[2]) Vid. pag. XXIII not. 5.

[3]) Thesm. 162, ubi vid. schol.

[4]) Facsimile of the Codex Venetus Marcianus 474, London and Boston, 1902. — Praefati sunt I. W. White et Th. W. Allen.

Aristophanis Codex Ravennas (Cod. Gr. et L. photographice depicti duce S. G. de Vries, tom. IX) Lugd. Bat., Sijthoff 1904. — Praefatus est J. van Leeuwen J. f.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Καρίων οἰκέτης Χρεμύλου.
Χρεμύλος γέρων.
Πλοῦτος.
Χορὸς ἀγροίκων.
Βλεψίδημος.
Πενία.
Γυνὴ Χρεμύλου.
Δίκαιος ἀνήρ.
Συκοφάντης.
Γραῦς.
Νεανίας.
Ἑρμῆς.
Ἱερεὺς Διός.

Personae tacitae: Iusti viri filiolus. Testis a sycophanta adductus. Ancilla vetulae.

Actor primus *Chremylum* et *Iustum virum* agit,
secundus *Carionem*, *Paupertatem*, *Vetulam*,

tertius *Plutum*, *Blepsidemum*, *Sycophantam*, *Iuvenem*, *Mercurium*, *Sacerdotem*,

quartus *Uxorem* [1]).

Fabula agitur Athenis ante domum Chremyli.

---

[1]) Nisi malit quis sumere prius (vs. 641—769) actorem qui Chremylum agit, dein (vs. 777—801) eum qui Carionem, personam Mulieris sustinuisse. Quae mihi quidem nimis artificiosa videtur ratio.

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ [1].

I.

πρεσβύτης τις Χρεμύλος πένης ὢν τὴν οὐσίαν ἀφικνεῖται εἰς θεοῦ, ἐρωτᾷ δὲ τὸν θεὸν πῶς ἂν εἰς ἔκδηλον ἁβρόν τε μετασταίη βίον. τοιόνδε δὲ ἐγγεγύηται ὁ χρησμός· χρᾷ γὰρ αὐτῷ ὁ θεὸς ἐξιόντι τοῦ ναοῦ τούτῳ ἕπεσθαι, ᾧ πρώτῳ συντύχῃ. καὶ δὴ τυφλῷ γέροντι συντυχὼν εἵπετο πληρῶν τὸν χρησμόν· ἦν δὲ Πλοῦτος οὗτος. ὕστερον δὲ προσδιαλεχθεὶς αὐτῷ εἰσάγει εἰς Ἀσκληπιοῦ ἰασόμενος αὐτὸν τῆς πηρώσεως, καὶ οὕτω πλούσιος γίνεται. ἐφ᾽ ᾧ δυσχεράνασα ἡ Πενία παραγίνεται λοιδορουμένη τοῖς τοῦτο κατορθώσασι. πρὸς ἣν καὶ διάλογος οὐκ ἀφυὴς γίνεται, συγκρινομένων τῶν φαύλων τῆς Πενίας καὶ τῶν τοῦ Πλούτου ἀγαθῶν ὑπὸ Βλεψιδήμου καὶ Χρεμύλου. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἐπεισρεόντων, ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τῆς Ἀθηνᾶς ἀφιερώσαντο Πλούτου ἴνδαλμα [2]).

τὰ μὲν οὖν τῆς ὑποθέσεως ταῦτα. προλογίζει δὲ θεράπων, δυσχεραίνων πρὸς τὸν δεσπότην ὅτι τυφλῷ καὶ γέροντι κατακολουθεῖν οὐκ ᾐσχύνετο.

II.

πρεσβύτης Χρεμύλος πένης ὢν καὶ ἔχων υἱόν, κατανοήσας ὡς οἱ φαῦλοι τὸ τηνικαῦτα εὖ πράττουσιν, οἱ δὲ χρηστοὶ ἀτυχοῦσιν, ἀφικνεῖται

[1]) Quae sequuntur Argumenta habet V, nulla leguntur in R. Magni pretii est IIIum, cetera inutilia; in Io numerorum iambicorum et dictionis poeticae — si modo poeticae — vestigia sunt manifesta. Omisi cum Velseno quod in aliis codicibus extat Argumentum verbosum (I apud Dindorfium Meinekium Bergkium. Blaydesium), conscriptum fortasse a Thoma magistro, cui tribuitur in Aldina. Nec non indignae quae repetantur sunt nugae etymologicae (n⁰ V apud Dind cett.) quas exhibet Iunt.

[2]) Sic scripsi pro *ἰνδάλματα* (dittographema).

εἰς θεοῦ, χρησόμενος πότερον τὸν παῖδα σωφρόνως ἀναθρέψει καὶ ὅμοιον ἑαυτῷ τοὺς τρόπους διδάξει (ἦν γὰρ οὗτος χρηστός), ἢ φαῦλον, ὡς τῶν φαύλων τότε εὐπραγούντων. ἐλθὼν οὖν εἰς τὸ μαντεῖον περὶ μὲν ὧν ἤρετο οὐδὲν ἤκουσεν, προστάττει δὲ αὐτῷ, ᾧτινι πρῶτον ἐξιὼν συντύχῃ, ἀκολουθεῖν. καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως [1]).

III.

ἐδιδάχθη ἐπὶ ἄρχοντος Ἀντιπάτρου [2]), ἀνταγωνιζομένου αὐτῷ Νικοχάρους μὲν Λάκωσιν, Ἀριστομένους δὲ Ἀδμήτῳ, Νικοφῶντος δὲ Ἀδώνιδι, Ἀλκαίου δὲ Πασιφάῃ. τελευταίαν δὲ διδάξαι [3]) τὴν κωμῳδίαν ταύτην ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ συστῆσαι Ἀραρότα δι' αὐτῆς τοῖς θεαταῖς βουλόμενος, τὰ ὑπόλοιπα δύο δι' ἐκείνου καθῆκε [4]), Κώκαλον καὶ Αἰολοσίκωνα [5]).

IV [6]).

μαντεύεται δίκαιος ὤν τις καὶ πένης
εἰ μεταβαλὼν πλούτου τυχεῖν δυνήσεται.
ἔχρησεν ὁ θεὸς συνακολουθεῖν ᾧπερ ἂν
ἀνδρὶ περιτύχοι. Πλοῦτος ὀπτάνεται τυφλός.
γνοὺς δ' αὐτὸν ἤγαγ' οἴκαδ', ἄλλους δημότας
καλέσας μετασχεῖν. εἶθ' ὑγιάσαι τὰς κόρας
ἔσπευδον· εἰς Ἀσκληπιοῦ δ' ἀπήγαγον.
ἡ δ' ἐπιφανεῖσ' [7]) ἄφνω Πενία διεκώλυεν.
ὅμως δ' [8]) ἀναβλέψαντος αὐτοῦ τῶν κακῶν
οὐδεὶς ἐπλούτει, τῶν δ' ἀγαθῶν ἦν τἀγαθά.

---

1) Id est: „ut in Argumento superiore" (Dindorf).

2) Ol. 97, 4, initio anni 388.

3) Sic V, non *διδάξας*. Fortasse δ' ἐδίδαξε verum est.

4) Verba *ἀδιανόητα*. Quae quomodo corrigenda sint non constat; vid. Proleg. p. I.

5) *καὶ Αἰολοσίκωνα* om V.

6) Huiusmodi nugae metricae ut *Aristophani grammatico* tribuerentur qui sit factum, ostendit ni fallor quod in V superscriptum est: „*Ἀριστοφάνους ὑπόθεσις Πλούτου.*"

7) ἐπιφανεῖσ' supplevi; Dindorf dederat ἀναφανεῖσ', vVelsen ἐκφανεῖσ'. In codd. deest.

8) δ' addidi.

PLUTUS.

PROLOGUS.

(vs. 1—252.)

(Scena plateam publicam ante Chremyli Atheniensis aedes repraesentat.

Coronati a parte sinistra prodeunt *Chremylus* eiusque servus *Cario*, ab itinere reduces. Quos antecedit Plutus senex squalidus debilis caecus.)

SCENA PRIMA.

Cario, Chremylus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς ἀργαλέον πρᾶγμ' ἐστίν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί,
δοῦλον γενέσθαι παραφρονοῦντος δεσπότου.
ἢν γὰρ τὰ βέλτισθ' ὁ θεράπων λέξας τύχῃ,
δόξῃ δὲ μὴ δρᾶν ταῦτα τῷ κεκτημένῳ,

1 sq. De condicione sua id queritur servus quod de exulum condicione Polynices Euripideus cum matre confabulans: *ἓν μὲν μέγιστον, οὐκ ἔχει παρρησίαν.* | — *δούλου τόδ' εἶπας, μὴ λέγειν ἃ τις φρονεῖ.* | — *τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών.* | — *καὶ τοῦτο λυπρόν, ξυνασοφεῖν τοῖς μὴ σοφοῖς* [1]. Experitur igitur verum esse vetustum adagium: *ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν* [2].

1. *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*] *o Iuppiter et <ceteri> dei!* Infra saepius redit hoc genus loquendi [3].

2. Desipere famulo videtur herus caecum homuncionem e vestigio sequens.

4. Herus si spretis prudentibus servi consiliis in infortunium ruere mavult, ipse servus cum eo ruat necesse.

— *τῷ κεκτημένῳ*] sic dicitur *herus*, quo melius appareat misera mancipii con-

[1]) Eur. Phoen. 391 sqq. — [2]) Theogn. 625. — [3]) Vs. 81, 438, 854, 898, 1050; praeterea vid. ad Nub. 413.

μετέχειν ἀνάγκη τὸν θεράποντα τῶν κακῶν.
τοῦ σώματος γὰρ οὐκ ἐᾷ τὸν κύριον
κρατεῖν ὁ δαίμων, ἀλλὰ τὸν ἐωνημένον.
καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα, τῷ δὲ Λοξίᾳ,
„ὃς θεσπιῳδεῖ τρίποδος ἐκ χρυσηλάτου,"
μέμψιν δικαίαν μέμφομαι ταύτην, ὅτι
ἰατρὸς ὢν καὶ μάντις, ὥς φασιν, σοφός,
μελαγχολῶντ' ἀπέπεμψέ μου τὸν δεσπότην,
ὅστις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ,

13. ὅστις] ὅστις γ' Elmsley (ut Thesm. 883 etc.).

dicio. Non homo habetur sed res, κτῆμά τι. Item *dominam suam* ministra in Ecclesiazusis τὴν κεκτημένην vocat [1]). Apud comicos alibi non reperitur participium hoc substantivi loco ita usurpatum, nisi quod Phrynichus alicubi eo usus dicitur [2]).

5. μέτεστι τοῖσι δούλοις δεσποτῶν νόσου [3]). Nec mirum; ἥμισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύϝοπα Ζεὺς | ἀνέρος, εὖτέ κέ μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλῃσι [4]). Nostrum locum presse secutus est Philemon [5]).

6. Cf. mancipii apud Anaxandridem querelae: οὐκ ἔστι δούλων, ὦ ἀγάθ', οὐδαμοῦ πόλις, | τύχη δὲ πάντα μεταφέρει τὰ σώματα [6]). — Dicitur nunc ὁ κύριος *is quem ipsa natura fecit dominum.*

8. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα] i. e. εἶεν, *et haec quidem hactenus* [7]).

9. Tragica dictio dolorem decet vere tragicum. Prope hae Carionis querelae accedunt ad verba Orestis Euripidei: Λοξίᾳ δὲ μέμφομαι, | ὅστις μ' ἐπάρας ἔργον ἀνοσιώτατον, | τοῖς μὲν λόγοις ηὔφρανε, τοῖς δ' ἔργοισιν οὔ [8]). Et fortasse hunc ipsum locum nunc in mente habet comicus; nisi *Ionis* potius fabulae, unde oraculum, quod Chremylus accepit, comicus duxisse videtur, primum indicium est Loxiae nomen; nam et in ea fabula — ut omnino apud Euripidem — frequens est Phoebi hoc epitheton.

11. Aeschylus una voce Apollinem dixit ἰατρόμαντιν [9]). *Medicus* Apollo etiam in Avibus audit [10]).

12. μελαγχολῶντα] *vesanum* [11]).

13. *Caecum* Plutum norant omnes e carmine convivali, unde ipsum fabulae argumentum in comici mente procrevisse iure dixerit quispiam: ὤφελέν σ', ὦ τυφλὲ Πλοῦτε, | μήτε γῇ μήτ' ἐν θαλάσσῃ | μήτ' ἐν οὐρανῷ φανῆμεν, | ἀλλὰ Τάρταρόν τε ναίειν | καὶ Ἀχέροντα· διὰ σὲ γὰρ πάντ' | ἔστ' ἐν ἀνθρώποις κακά [12]). Hinc Antiphanes duxit iocum: ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακός, | πάντας βλέποντας παραλαβὼν τυφλοὺς ποιεῖ [13]). Sed veram cognominis causam indicant versus epici, ubi Ceres „νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ" Plutum genuisse dicitur [14]); ibi enim significatur *abundantia*, quam *sulcus* summittit ferax. Quapropter Cereris Filiaeque comes, ut

1) Eccl. 1126. — 2) Phrynich. fr. 48; cf. praeterea Soph. fr. 700² [Demosth.] LIX § 21. — 3) Eur. fr. 86. — 4) Hom. ρ 322 sq. (afferuntur in schol.). — 5) Vid. Philemon. fr. 56. — 6) Anaxandr. fr. 4. — 7) *En dat is nog tot daaraan toe*; vid. ad Ach. 523 et ad Av. 801. — 8) Eur. Or. 285 sqq. — 9) Aesch. Eum. 61; cf. Suppl. 263 Ag. 1623. — 10) Vid. Av. 584. — 11) Vid. ad Nub. 833. — 12) Vid. ad Ach. 532—534 et cf. infra vs. 183. — 13) Antiphan. fr. 259; vid. etiam Amphid. fr. 23. — 14) Hes. Theog. 969 sqq.; cf. h. Cer. 489 sq.

τοὐναντίον δρῶν ἢ προσῆκ' αὐτῷ ποιεῖν.
οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα·
οὗτος δ' ἀκολουθεῖ, καὶ ἐμὲ προσβιάζεται,
καὶ ταῦτ' ἀποκρινόμενος τὸ παράπαν οὐδὲ γρῦ.
ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι,
ἢν μὴ φράσῃς ὅ τι τῷδ' ἀκολουθοῦμέν ποτε,
ὦ δέσποτ', ἀλλά σοι παρέξω πράγματα.
οὐ γάρ με τυπτήσεις, στέφανον ἔχοντά γε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἀφελὼν τὸν στέφανον, ἢν λυπῇς τί με,

---

16. *προσβιάζεται*] non recte scripserit quispiam *πρὸς β.* coll. Ran. 415 etc.

17. *ἀποκρινόμενος* Bentley] *-μένου* V, *-μένωι* R, illud vitiose, hoc contra mentem poetae; nam vs. 56 sqq. demum interrogatur Plutus.

22. *ἀφελὼν* V] *-λών γε* R.

Calligenia, in precibus sollemnibus Plutus invocatur [1]). E caecis terrae penetralibus qui assurgit deus, caecus est ipse. *Senem* vero eum ludicre finxit comicus [2]); nam puerum vel iuvenem Plutum ostendebant sculptores. Iocularem autem oculorum captorum causam ipse Plutus profert infra [3]).

16. *προσβιάζεται*] compositum non redit apud comicos, sed apud Platonem saepius legitur [4]).

17. *ἀποκρινόμενος . . . οὐδὲ γρῦ*] pisce mutior, *οὐδὲ γρύξας* [5]).

18 sq. Apud Theognidem l.l. [6]) sequitur: *ἀλλ' αἰεὶ σιγᾶν, τοῦτο μὲν οὐ δυνατόν* [7]). Praeterea cf. servi in Pace ad herum verba: *οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομ', ἢν μή μοι φράσῃς | ὅποι πέτεσθαι διανοεῖ* [8]). Etiam affinis Euripidis similibus utitur verbis initio Thesmophoriazusarum.

20. *παρέξω πράγματα*] *negotia facessam* [9]).

21. *στέφανον ἔχοντα*] herus et servus sicuti coronati laurea corona et oraculum adierunt et rem divinam fecerunt, — utor verbis Livii de Fabio Pictore [10]), — ita coronati per viam sacram redierunt, non ante coronas deposituri quam domum pervenerint. Sic enim solebant qui iter Delphos faciebant, ut cuivis appareret in dei tutela eos esse [11]).

22. *μὰ Δί' ἀλλὰ*] his particulis etiam infra [12]) per speciem negandi [13]) vehementer affirmatur id quod rogavit alter. Item in Pace: *Α. οὐ κατέφαγεν; Β. μὰ τὸν Δί' ἀλλ' ἐξαρπάσας | ἐνέκαψεν* [14]), et alibi: *οὐ γὰρ (μὰ Δί') ἀλλά*, e. g. in Lysistrata: *Α. ἆρ' οὐ παρεῖναι τὰς γυναῖκας δῆτα χρῆν; | Β. οὐ γὰρ μὰ Δί' ἀλλὰ πετομένας ἥκειν πάλαι* [15]). Etiam particulae *μὲν οὖν* [16]) et *μὴ ἀλλά* [17]) sic usurpantur.

— *τι*] *aliqua in re* [18]).

---

[1]) Thesm. 298. — [2]) Vid. Proleg. p. XVIII. — [3]) Vs. 87 sqq. — [4]) Cratyl. 410 *a* etc. — [5]) Vid. ad Ran. 913. — [6]) Theogn. 626; vid. supra ad vs. 1 sq. — [7]) Sic fere scribendum videtur; quae tradita sunt non intellego: *καὶ σιγᾶν αἰεί· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.* — [8]) Pac. 102 sq. — [9]) Vid. ad Vesp. 1392. — [10]) Vid. Liv. XXIII 11 et cf. Soph. Oed. R. 82. — [11]) Vid. etiam ad Nub. 624 sq. — [12]) Vs. 111. — [13]) Vid. Av. 71 etc. — [14]) Pac. 6 sq. — [15]) Lys. 54 sq., item ibid. vs. 1090; vid. etiam infra vs. 706 Pac. 1046 et ad Ran. 58. — [16]) Vid. ad vs. 833—838. — [17]) Vid. ad Ran. 103. — [18]) Vid. ad Ach. 842.

ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς.

ΚΑΡΙΩΝ.

λῆρος· οὐ γὰρ παύσομαι,
πρὶν ἂν φράσῃς ὅστις ποτ' ἐστὶν οὑτοσί.
εὔνους γὰρ ὤν σοι πυνθάνομαι πάνυ σφόδρα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὔ σε κρύψω· τῶν ἐμῶν γὰρ οἰκετῶν
πιστότατον ἡγοῦμαί σε καὶ . . . κλεπτίστατον.
ἐγώ, θεοσεβὴς καὶ δίκαιος ὢν ἀνήρ,
κακῶς ἔπραττον καὶ πένης ἦν.

ΚΑΡΙΩΝ.

οἶδά τοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἕτεροι δ' ἐπλούτουν, ἱερόσυλοι, ῥήτορες,
καὶ συκοφάνται, καὶ πονηροί.

ΚΑΡΙΩΝ.

πείθομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐπερησόμενος οὖν ᾠχόμην πρὸς τὸν θεόν,
τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν

---

24. ὅστις Hirschig] μοι τίς VR. Cf. vs. 19, 53 sq., 56, 1171 etc.

26. σε V] τι R.

27. καὶ κλεπτίστατον] Carioni tribuit Kappeyne, vix recte; quamquam iure statuit ille, versum non uno tenore proferri.

32. πρὸς R] ὡς V (ut Ach. 65 Pac. 104 etc.). Vid. Ran. 399 et infra vs. 653, 823, 827, 840, 844.

---

23. ἵνα μᾶλλον ἀλγῇς] *quo magis doleat nudum percussum caput.*

26. ἀλλ' οὔ σε κρύψω] item infra: ἀλλ' οὐκέτ' ἂν κρύψαιμι et: ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψας ἐρῶ [1]).

27. κλεπτίστατον] praeter expectationem pro εὐνούστατον. Cf. e. g. nescio quis apud Xenarchum: οἱ μὲν ποιηταὶ λῆρός εἰσιν κτέ., | τῶν δ' ἰχθυοπωλῶν φιλοσοφώτερον γένος | οὐκ ἔστιν οὐδὲν . . . οὐδὲ μᾶλλον ἀνόσιον [2]). Superlativus alibi non occurrit [3]).

29. ἦν] recentioris aetatis indicium est ἦν pro ᾖ dictum [4]).

— οἶδά τοι] plus satis expertus novit quam pauper sit herus.

---

[1]) Vs. 284 et 343; cf. etiam Lys. 714 Thesm. 74. — [2]) Xenarch. fr. 7. — [3]) Non huc referendum κλεπτίσκος (v. l. κλεπτίστατος) Poll. VIII 34. — [4]) Vid. Proleg. p. VI.

ἤδη νομίζων ἐκτετοξεῦσθαι βίον,
τὸν δ' υἱόν, ὅσπερ ὢν μόνος μοι τυγχάνει,
πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους
εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν, —
ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν.

ΚΑΡΙΩΝ.

„τί δῆτα Φοῖβος ἔλακεν ἐκ τῶν στεμμάτων;"

34. ἐκτετοξεῦσθαι] ἐκτετολυπεῦσθαι (*ad finem esse perductum*) Bentley, fortasse recte; cf. Lys. 586 sq. Hom. α 238 Hes. Scut. 44 al. et vid. comment.
38. ὡς] ἐν Naber.

34. ἐκτετοξεῦσθαι] verbum, quod de *sagittis* proprie dicitur [1]), si sanum est h. l., significat *absumtum esse* [2]), et conferendi sunt loci tragicorum: ἡμῖν μὲν ἤδη πᾶν τετόξευται βέλος, *diximus omnia quae habebamus* [3]), et: σοῦ τὸ σῶφρον ἐξετόξευσεν φρενός, *modestiam ille ex mente tua excussit* [4]); qui tamen loci nostro non sunt similes, sed aut minus apposite verbum nunc adhibuit comicus, aut textus traditus laborat vitio [5]). Sic in nostra lingua frequens quidem est locutio *zyn kruit verschoten hebben*, qua designamus eum cui plura argumenta non sunt praesto, sed inepte loquentis foret: *mijn geheele leven is verschoten.*

35—38. Simillima de aequalibus sententia fertur in Ecclesiazusis [6]).

36. μεταβαλόντα τοὺς τρόπους] item in Ranis: ἀλλὰ ... μεταβαλόντες τοὺς τρόπους | χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις [7]).

37. ὑγιὲς μηδὲ ἕν] *nihil integri*, sed merum malum, ἅπαν κακόν [8]). Notatu digna est forma diducta μηδὲ ἕν [9]).

38. *Apprime in vita esse utile id arbitratus* [10]). Idem igitur sentit Chremylus — et fortasse ipse Aristophanes — postquam ad vitae terminum perventum est fere, quod homo morosus apud Menandrum: εἴ τις προσελθών μοι θεῶν λέγοι· „Κράτων, | ἐπὰν ἀποθάνῃς, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσει. | ἔσει δ' ὅ τι ἂν βούλῃ, κύων, πρόβατον, τράγος, | ἄνθρωπος, ἵππος· δὶς βιῶναι γάρ σε δεῖ· | εἱμαρμένον τοῦτ' ἐστίν. ὅ τι βούλει δ' ἑλοῦ·" — | „ἅπαντα μᾶλλον" εὐθὺς εἰπεῖν ἂν δοκῶ | „ποίει με πλὴν ἄνθρωπον!" ἀδίκως εὐτυχεῖ | κακῶς τε πράττει τοῦτο τὸ ζῷον μόνον. | ὁ κράτιστος ἵππος ἐπιμελεστέραν ἔχει | ἑτέρου θεραπείαν· ἀγαθὸς ἂν γένῃ κύων, | ἐντιμότερος εἶ τοῦ κακοῦ κυνὸς πολύ· | ἀλεκτρυὼν γενναῖος ἐν ἑτέρᾳ τροφῇ | ἐστιν, ὁ δ' ἀγεννὴς καὶ δέδιε τὸν κρείττονα· — | ἄνθρωπος ἂν ᾖ χρηστός, εὐγενής, σφόδρα | γενναῖος, οὐδὲν ὄφελος ἐν τῷ νῦν γένει [11]).

39. Denuo dictione tragica utitur Cario, teste verbo λακεῖν [12]). Trimetri initio τί δῆτ' ἔχρησεν eodem sensu dicitur in Euripidis Medea [13]). Similis infra est versiculus Chremyli [14]), et conferri potest initium oraculi Demo dati: φράζε', Ἐρεχθεΐδη, λογίων ὁδόν, ἥν σοι Ἀπόλλων | ἴαχεν ἐξ ἀδύτοιο διὰ τριπόδων ἐριτίμων [15]). Vid. etiam versus Lucretii: (homines egregii) *multa bene ac divinitus invenientes | ex adyto tanquam cordis responsa dedere |*

[1]) Suam vim servat verbum Herodot. I 214. — [2]) Vid. ad Nub. 944. — [3]) Aesch. Eum. 679. — [4]) Eur. Andr. 365. — [5]) Vid. annot. crit. — [6]) Vid. Eccl. 437—440. — [7]) Ran. 734, ubi vid. — [8]) Vid. ad Ach. 956. — [9]) Vid. Proleg. p. XX. — [10]) Terent. Andr. I 1, 34. Item infra vs. 831. — [11]) Menandr. fr. 223. — [12]) Vid. ad Ran. 97 sq. — [13]) Vid. Eur. Med. 678. — [14]) Vs. 213. — [15]) Eq. 1015 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πεύσει. σαφῶς γὰρ ὁ θεὸς εἶπέ μοι ταδί·
ὅτῳ ξυναντήσαιμι πρῶτον ἐξιών,
ἐκέλευσε τούτου μὴ μεθίεσθαί μ' ἔτι,
πείθειν δ' ἐμαυτῷ ξυνακολουθεῖν οἴκαδε.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ τῷ ξυναντᾷς δῆτα πρώτῳ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τουτῳΐ!

---

40. ταδί V] τοδί R.
42. ἐκέλευσε V] -λευε R (ut ἔφραζεν Eq. 1042, 1048).
44. καὶ τῷ] κᾆτα Cobet, Carioni totum versum tribuens. Cui coniecturae licet faveat Eur. Ion. 538, quem locum imitatur nunc comicus, obstat iteratum εἶτα, neque video quae particulae δῆτα in huiusmodi enuntiato sit vis. Vid. comment.

---

sanctius et multo certa ratione magis, quam | Pythia quae tripode ex Phoebi lauroque profatur [1]).

41—44. *Eum qui Chremylo templum egresso primus obviam fieret*, hunc ξύμβολον [2]) divinitus sibi missum arbitraretur iussit Apollo. Quod vaticinium ex arte tragicorum habet comicus, recte autem statuit Bergler ex Euripidis Ione fabula esse desumtum; nam Xutho de prole oraculum consulenti ὅτῳ ξυναντήσειεν ἐκ θεοῦ συθεὶς | πρώτῳ ... παῖδ' ἔδωκε θεός [3]), itaque Ionem iuvenem primum sibi occurrentem salutat, amplectitur mirantem et renitentem, dein roganti: „ὁ δὲ λόγος τίς ἐστι Φοίβου;" respondet: *I.* τὸν ξυναντήσαντά μοι — | *Ξ.* τίνα συνάντησιν; *I.* δόμων τῶνδ' ἐξιόντι τοῦ θεοῦ — | *Ξ.* ξυμφορᾶς τίνος κυρῆσαι; *I.* παῖδ' ἐμὸν πεφυκέναι. | *Ξ.* σὸν γεγῶτ', ἢ δῶρον ἄλλως; [4]) *I.* δῶρον, ὄντα δ' ἐξ ἐμοῦ. | *Ξ.* πρῶτα δῆτ' ἐμοὶ ξυνάπτεις πόδα σόν; *I.* οὐκ ἄλλῳ, τέκνον [5]). Simile est oraculum quod Doloncis belli ducem sibi expetentibus est redditum: οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώρην τοῦτον, ὅς ἄν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ [6]).

42. μεθίεσθαι] *mittere* [7]).

44. Quam sit veri simile servum hoc nescire, fortasse praestat non rogare; nam talia dicuntur ut ipsi spectatores discant quae scire eos opus est. Sed ne morosior quidem lector habet quod vituperet. Nam Cario licet probe norit se dudum senem caecum per viam sacram esse secutum inde a Delphis usque ad medias Athenas, non tamen pro comperto habet hero templum egresso hunc hominem primum esse obviam factum; suspicari modo id coepit, iamque ut sibi constet haec rogat, rem absurdam miratus et indignatus; id quod indicat particula καί [8]) et mox εἶτα [9]).

---

[1]) Lucr. I 737 sqq. — [2]) De cuiusmodi ominibus vid. ad Av. 721 Ran. 196. — [3]) Eur. Ion. 787 sqq. — [4]) Scripsi *ἄλλως pro ἄλλων. — [5]) Ibidem vs. 534 sqq.; vid. etiam vs. 662. — [6]) Herodot. VI 34. — [7]) Vid. ad Ran. 830. — [8]) Vid. ad Nub. 210. — [9]) Vid. ad Nub. 226.

ΚΑΡΙΩΝ.

εἶτ' οὐ ξυνιεῖς τὴν ἐπίνοιαν τοῦ θεοῦ,
φράζοντος, ὦ σκαιότατέ, σοι σαφέστατα,
ἀσκεῖν τὸν υἱὸν τὸν ἐπιχώριον τρόπον;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τῷ τοῦτο κρίνεις;

ΚΑΡΙΩΝ.

δῆλον ὁτιὴ καὶ τυφλῷ
γνῶναι δοκεῖ τοῦθ', ὡς σφόδρ' ἐστὶ ξύμφορον
τὸ μηδὲν ἀσκεῖν ὑγιὲς ἐν τῷ νῦν γένει.

---

45. *ξυνιεῖς*] *ξυνίεις* V, *ξυνιεις* R, *ξυνίῃς* A.

46. *φράζοντος* Cobet] *-ζουσαν* V R.

48. Cavendum ne iungantur *δῆλον ὁτιή* (vid. adn. crit. ad Av. 150). || *τυφλῷ*] *τυφλὸς* Hemsterhuys et Bergler; quod dici non potuit nisi addita particula *ἄν*. Itaque si coniecturae locum putarem, aut coll. vs. 946 et Eq. 428 proponerem: *δῆλον· ὁτιὴ κἂν τυφλὸς | γνῶναι δοκεῖ τοῦθ'* (sic tamen vix satis commodum esset *δῆλον* nude positum), aut reciperem quod proposuit vHerwerden: *δῆλόν ἐστι καὶ τυφλῷ· | γνῶναι* (*censere*) *δοκεῖ τοῦθ'*. Sed non dubito quin sincera sit lectio vulgata; cf. vs. 489 et vid. comment.

49. *γνῶναι*] *γνωστὸν* vel *δῆλον* Meineke, *ὁρᾶν* vVelsen; vid. ad vs. 48. || *ξύμφορον* (*σύμφ.*) Meineke] *συμφέρον* V R. Dici non potuit *ξυμφέρον ἐστί* pro *ξυμφέρει*. Cf. vs. 1162 Vesp. 1126 Eccl. 515 etc.

50. *γένει* l. a. in schol. V] *ἔτει* (quod e *γένει* corruptum arbitror) V, *βίῳ* R vix graece, licet *βίος* de *vitae condicione* vs. 38 et 500 aptissime sit dictum, *χρόνῳ* A

---

47. *τὸν ἐπιχώριον τρόπον*] patrium dicit morem quo pueri mera improbitate imbuantur et scelestissima quaevis discant [1].

48. *τῷ . . .;*] *quo argumento usus?* [2].

48 sq. Construe: *ὁτιὴ δοκεῖ καὶ τυφλῷ δῆλον γνῶναι εἶναι*, *quia vel caeco facile agnitu esse videtur*. Abundat infinitivus *γνῶναι* adiectivo *δήλῳ* additus [3], ut infra adiectivo *φανερῷ* [4], nec non simile est quod item infra legitur: *δῆλον* (*ἐστιν*), *ὡς ἔοικας, ὅτι . . . εἶ* [5]. Cf. etiam Strepsiadis verba: *τὸν ἐγκέφαλον ὥσπερ σεσεῖσθαί μοι δοκεῖς* [6]), ubi abundat *ὥσπερ*, Lysistratae: *τὸ πρᾶγμ' ἡμῖν ἰδεῖν ἀπροσδόκητον* [7], Agathonis in Thesmophoriazusis: *ἄμουσόν ἐστι ποιητὴν ἰδεῖν | ἀγρεῖον ὄντα* [8], et in dictione sublimiore: *προσέρχεται γὰρ οἷος οὔτε παμφαὴς | ἀστὴρ ἰδεῖν ἔλαμψε* [9] aliaque eiusmodi. Frequens est locutio *καὶ τυφλῷ δῆλον* [10], et apte confertur in scholiis versus Homericus: *καί κ' ἀλαός τοι, ξεῖνε, διακρίνειε τὸ σῆμα ἀμφαφόων* [11].

50. Eadem apud Euripidem occurrebat sententia: *οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν*

---

[1]) Cf. Nub. 1173 sq. — [2]) Vid. ad Ran. 1484. — [3]) Quasi nos diceremus: *het is blijkbaar te merken.* — [4]) Vid. vs. 489. — [5]) Vs. 826. — [6]) Nub. 1276. — [7]) Lys. 352. — [8]) Thesm. 159 sq. — [9]) Av. 1710, ubi vid. — [10]) Plat. Soph. 241 *d* Rep. 465 *d* etc. — [11]) Hom. *ρ* 195.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως ὁ χρησμὸς εἰς τοῦτο ῥέπει,
ἀλλ' εἰς ἕτερόν τι μεῖζον. ἢν δ' ἡμῖν φράσῃ
ὅστις ποτ' ἐστὶν οὑτοσί, χὤτου χάριν
χὤτου δεόμενος ἦλθε μετὰ νῷν ἐνθαδί,
πυθοίμεθ' ἂν τὸν χρησμὸν ἡμῖν ὅ τι νοεῖ.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad Plutum:)

ἄγε δὴ σύ, πότερον σαυτὸν ὅστις εἶ φράσεις,
ἢ τἀπὶ τούτοις δρῶ; λέγειν χρὴ ταχὺ πάνυ.

SCENA SECUNDA.

Cario, Chremylus, Plutus.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐγὼ μὲν οἰμώζειν λέγω σοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

μανθάνεις

---

et l. a. in schol. V (cf. Soph. Phil. 1224), quod glossema duco. Cf. Eur. fr. 696 Menandr. 223[15] et Eupolidis fabulae titulus *Χρυσοῦν Γένος*.

51—57. Sic distribuit V; in R Chremyli sunt vs. 51 sq.[a] et 56 sq., Carionis 52[b]—55, cui corrector etiam vs. 56 sq.[a] dedit.

51. *τοῦτο* R] *τουτὶ* V (cf. Eq. 162).

53 sq. *χὤτου* (bis) Hirschig] *καὶ τοῦ* VR; cf. vs. 24. Naber vs. 54 scribit *ἢ τοῦ*, vs. 53 *καὶ τοῦ* servans.

55. *ἡμῖν* Bergk] *ἡμῶν* V R.

56. *σύ, πότερον* R[1]] *σὺ πρότερον* V R[2], *πρότερον σὺ* A (cf. Vesp. 1423). || *φράσεις* R] *-σον* V.

57. *ταχὺ πάνυ* R] *πάνυ ταχύ* V. Cf. Lys. 864 Thesm. 916.

γένει [1]), ubi *οὐδὲν δίκαιον* dicitur quod hoc loco *οὐδὲν ὑγιές* [2]). Vid. etiam locus Menandri, quem supra attuli [3]).

51. Cf. Oedipi Sophoclei verba: *τοῦτ' ἐστὶν ἤδη τοὔργον εἰς ἐμὲ ῥέπον* [4]), similes autem trimetrorum exitus sunt: *τὸ ῥοφεῖν* [5]), *τὰ ῥάκη* [6]), et apud Antiphanem: *ἦν ὁ γρῖφος ἐνταῦθα ῥέπων* [7]). Verbum *ῥέπειν* in hoc genere loquendi id valet quod latinum *tendere*, apte autem contuleris *προτείνειν* sensu *aenigmata proponendi* usurpatum [8]).

54. *ἐνθαδί*] *Athenas* [9]).

55. *ὅ τι νοεῖ*] *quid sibi velit* [10]), *τίς ὁ νοῦς* [11]) vel *ἡ ἐπίνοια* [12]) *τοῦ χρησμοῦ ἐστιν*.

57. *τὰ ἐπὶ τούτοις δρῶ*] *faciam* [13]) *quod rei consentaneum est* [14]).

58. *οἰμώζειν λέγω σοι*] simile est quod

---

[1]) Eur. fr. 696. — [2]) Qua de locutione vid. vs. 37 et ad Ach. 956. — [3]) Ad vs. 38. — [4]) Soph. Oed. R. 847; vid. etiam Ant. 722. — [5]) Vesp. 982. — [6]) Infra vs. 1065. — [7]) Antiphan. fr. 124[11]. — [8]) Vid. Vesp. 21. — [9]) Vid. ad Av. 147. — [10]) Item Nub. 1186. — [11]) Vid. Ran. 47. — [12]) Vid. Vesp. 1073 etc. — [13]) De subiunctivi usu vid. Thesm. 144. — [14]) Vid. ad Av. 1163.

ὅς φησιν εἶναι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοὶ λέγει τοῦτ', οὐκ ἐμοί·
σκαιῶς γὰρ αὐτοῦ καὶ χαλεπῶς ἐκπυνθάνει.

(Ad Plutum:)

ἀλλ' εἴ τι χαίρεις ἀνδρὸς εὐόρκου τρόποις,
ἐμοὶ φράσον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

κλάειν ἔγωγέ σοι λέγω.

ΚΑΡΙΩΝ.

δέχου τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(Pluto minatus:)

οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρα χαιρήσεις ἔτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

(item:)

εἰ μὴ φράσεις γάρ, ἀπό σ' ὀλῶ κακὸν κακῶς.

---

59. τοῦτ', οὐκ V] τοῦτο·κοὐκ R.

62. ἔγωγε] ἐγὼ καὶ Cobet.

65. Carionis est in R, Chremylo continuat V, male, nisi in vs. 67 pro λέγω scribatur λέγεις auctore Hirschigio; at illic 1ª persona multo aptior. ‖ γάρ] τάχ' Blaydes (virgula post φράσεις scripta); quae frequens in *minis* (nam in *iussis* dicitur ταχέως) huius adverbii est forma, e. g. Vesp. 453 Pac. 1315 Av. 1468 etc.

---

sequitur: κλάειν λέγω σοι [1]). Praeterea huc faciunt locutiones: κωκύειν μακρά σε κελεύω, οἰμώξει vel ὀτοτύξει vel κλαύσει (μακρά, μεγάλα) [2]), οὐ χαιρήσεις [3]).

59 sq. *Intellegisne quem esse se dicat?* — Ridicule Cario verba senis ita interpretatur quasi responderit ille ad quaestionem sibi propositam [4]). Verba ὅς φησιν εἶναι id valent quod: τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Qui frequens est pronominis relativi usus [5]).

60. ἐκπυνθάνει] compositum etiam in Ecclesiazusis occurrit [6]); alibi apud comicos non invenitur.

63. τὸν ὄρνιν τοῦ θεοῦ] *omen divinitus tibi missum* [7]).

64. Item in Equitibus: οὔ τοι μὰ τοὺς δώδεκα θεοὺς χαιρήσετον [8]), et alibi quoque particulae οὔ τοι .... ἔτι futuro sic adiunctae reperiuntur [9]). Frequens est locutio οὐ χαιρήσεις in ore conviciantium [10]) et pessima quaevis veluti ominantium [11]).

---

[1]) Vs. 62, vid. etiam vs. 612. — [2]) Cf. vs. 111 et vid. ad Ran. 34 Ach. 200 Av. 841 Lys. 520. — [3]) Vid. vs. 64. — [4]) Vid. ad Av. 1628 sq. — [5]) Vid. ad Ach. 118. — [6]) Vid. Eccl. 752. — [7]) Vid. ad Av. 719. — [8]) Eq. 235. — [9]) Vid. ad Nub. 814. — [10]) Vid. ad Eq. 828 Ran. 843 et supra ad vs. 58. — [11]) Vid. infra ad vs. 608.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὦ τᾶν, ἀπαλλάγητον ἀπ᾽ ἐμοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πώμαλα.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ μὴν ὃ λέγω βέλτιστόν ἐστ᾽, ὦ δέσποτα·
ἀπολῶ τὸν ἄνθρωπον κάκιστα τουτονί.
ἀναθεὶς γὰρ ἐπὶ κρημνόν τιν᾽ αὐτὸν καταλιπὼν
ἄπειμ᾽, ἵν᾽ ἐκεῖθεν ἐκτραχηλισθῇ πεσών.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ᾽ αἶρε ταχέως.

(Ambo senem corripiunt.)

---

66. *ἀπαλλάγητον] -χθητον V R; vid. ad Ach. 251 Av. 394.

67. βέλτιστον V] βέλτιον R. || ἐστ᾽ ὦ] ἐστιν ὦ R[1], ἐστι(ν) V R[2].

69. καταλιπὼν R] κἀταλιπὼν V, τινα κᾆτ᾽ αὐτὸν λιπὼν A (vid. ad Av. 1456). Kidd τιν᾽, εἶτα καταλιπὼν non male, sed suspecta non est vulgata.

70. ἵν᾽ ἐκεῖθεν V] ἐκεῖθεν ἵν᾽ R.

71a. Chremylo tribuunt V R, Carioni continuat A, quem secutus Bergk pro αἶρε coniecit ἔρρε, dein verba μηδαμῶς! οὔκουν ἐρεῖς tribuens Chremylo; sed nudum sic non adhibetur verbum ἔρρειν.

---

66. ὦ τᾶν] ut hic de duobus, sic de pluribus adhibitum est in Cratini versu, quem scholia afferunt: ἆρά γ᾽ ὦ τᾶν ἐθελήσετε [1]), item apud Timoclem in verbis: τί μέλλει; σπεύδετε, | ὦ τᾶν [2]), ubi nimis incerta est Iacobsii coniectura: τί μέλλεις; σπεῦδε δή.

— πώμαλα] *minime.* In sermone quotidiano particulae οὔπω μάλα, quae sunt cum risu negantis [3]), ut illud: οὐχ ὅσον γ᾽ ἔμ᾽ εἰδέναι [4]), ita decurtabantur, omissa negatione, perinde atque in gallico *du tout* [5]). Cf. δέν ex οὐδέν demta negatione decurtatum et eo quo τι sensu dictum [6]). Dignissimum etiam quod conferatur est οὐ μάλα Vesp. 118 [7]). Veteres πώμαλα ad πῶ = πόθεν perperam referebant [8]).

69. ἀναθεὶς] hoc, non *deducendi* verbo utitur quoniam eum est *portaturus.* Sic apud Ararotem nescio quis: τὴν νύμφην ἐπὶ τὸ ζεῦγος ἀναθήσεις φέρων [9]).

— αὐτὸν] *solum* [10]).

70. ἐκτραχηλισθῇ] *fracta cervice pereat* [11]).

71. αἶρε] metum ut seni truculento incutiat, „tolle hominem", „μετέωρον φέρε" servum iubet herus, se quoque opus suscepturum simulans. Frequens

---

[1]) Cratin. fr. 360. — [2]) Timocl. fr. 18; cf. etiam Nicophontis (?) fr. 29, et Ruhnkenius ad Tim. s. v. ὦ τᾶν. — [3]) Cf. nostrum: *vooreerst nog niet.* — [4]) Nub. 1252. — [5]) Vid. annot. crit. ad editionem Acharnensium anni 1885 et ad Vesp. 118; item IAdam Class. Review 1893 p. 102. — [6]) Vid. ad Thesm. 1197. — [7]) Redit πώμαλα in Cocalo (fr. 346) Pherecrat. fr. 9, Lys. apud Suidam s. v. πώμαλα, Demosth. XIX § 51. — [8]) Vid. Harpocr. et Suid. — [9]) Arar. fr. 17. — [10]) Vid. ad Ach. 504. — [11]) Vid. ad Nub. 1501.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ἐρεῖς;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀλλ' ἢν πύθησθέ μ' ὅστις εἴμ', εὖ οἶδ' ὅτι
κακόν τί μ' ἐργάσεσθε κοὐκ ἀφήσετε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τοὺς θεοὺς ἡμεῖς γ', ἐὰν βούλῃ γε σύ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μέθεσθέ νύν μου πρῶτον.

(Mittunt senem.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἤν, μεθίεμεν.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀκούετον δή. δεῖ γάρ, ὡς ἔοικέ, με
λέγειν ἃ κρύπτειν ἢ παρεσκευασμένος.
ἐγὼ γάρ εἰμι Πλοῦτος.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ μιαρώτατε

73. ἐργάσεσθε R ... ἀφήσετε U[1]] ἐργάσησθον V ... ἀφήσετον V R (cf. Av. 643); hinc Naber vs. 72 sq. πύθησθον ... ἐργάσεσθον οὐδ' ἀφήσετον.

75. μέθεσθέ νύν (-ε νῦν) μου R] μέθετόν με νῦν V. || μεθίεμεν] μεθίεμαι Elmsley; sed minus displicet genus verbi mutatum (vid. comment. ad Av. 1085) quam numerus.

77. ἢ] ἢν V R.

78b—82. Sic distribuit Bergk; in V R omnes — 82 σύ sunt Chremyli, sed versui 80 corrector codicis R praescripsit καρ/. Idem fuit in V, sed erasum est.

est *αἶρε cedodum, porrige mihi* [1]). Cf. medium αἴρεσθαι de iis qui onus subeunt dictum [2]).

75. *Ante omnia nunc missum me facite. — En* [3]) *mittimus.* Et medium μεθίεσθέ μου [4]) hoc loco recte habet et activum [5]) μεθίεμεν (σε), ut mox ἀφιέναι [6]).

78 sq. ὦ μιαρώτατε | ἀνδρῶν] *o omnium mortalium flagitiosissime* [7]). Vox ἀνήρ daemoni designando ludicre nunc inservit [8]).

[1]) Vid. ad Av. 850 Ran. 498. — [2]) Vid. ad Ran. 32. — [3]) De part. ἤν vid. ad Eq. 26. — [4]) De medio vid. ad Ran. 830. — [5]) De activo vid. ad Av. 1085. — [6]) Vs. 100. — [7]) Vid. ad Ran. 1472. — [8]) Vid. ad Av. 1638.

ἀνδρῶν ἁπάντων, εἶτ' ἐσίγας Πλοῦτος ὤν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ Πλοῦτος, οὕτως ἀθλίως διακείμενος;
ὦ Φοῖβ' Ἄπολλον καὶ θεοὶ καὶ δαίμονες
καὶ Ζεῦ, τί φῄς; ἐκεῖνος ὄντως εἶ σύ;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ναί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐκεῖνος αὐτός;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

αὐτότατος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πόθεν οὖν, φράσον,
αὐχμῶν βαδίζεις;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐκ Πατροκλέους ἔρχομαι,

---

79. *εἶτ' ἐσίγας Πλοῦτος ὤν;*] i. e. *Πλοῦτος ὢν εἶτα ἐσίγας; Plutusne eras tu et tacebas*[1]. Simili ratione alibi traicitur *ὅμως*[2].

81. *Ἄπολλον καὶ θεοί*] item supra: *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί*[3].

82 sq. Eadem habet Plautus[4]: *eho quaeso, an tu is es? | — Is enimvero sum. — Ain tu tandem? is ipsusne's?*[5]. — *Aio. — Ipsus es? | — Ipsus, inquam, Charmides sum. — Ergo ipsusne's? — Ipsissimus*[6].

84. *αὐχμῶν*] *squalidus*, *αὐχμηρός*[7]. Opp. *λιπαρός*[8].

— *ἐκ Πατροκλέους*] *Patroclem* etiam in Ciconiis a nostro esse derisum docet scholion[9]; quam fabulam inter recentissima poetae opera fuisse cum hinc apparet tum e *Meleti* et *Neoclidis*[10] nominibus in ea commemoratis[11]. Tragicus poeta Patrocles quo iure in scholiis dicatur nescio; quod autem ibidem additur sordide avarum fuisse, id ipsa comici verba testantur. Facile suspicetur quis, Socratis *τοῦ ἀλούτου*[12] hunc esse fratrem, cuius apud Platonem fit mentio[13]; cui opinioni temporum ratio non obstat, si sumimus iuniorem hunc fuisse Sophronisci filium, grandaevum autem nuper esse mortuum. Mirum tamen si Socratis pauperis frater magnas opes collegerit; nam de *divite* homine nuper vita functo fit sermo, si locum satis intellego, et hanc ob causam Plutus recens *ex eius aedibus*[14] nunc dicitur. Cur vero Plutus inde egressus *Delphos* ierit, — illic enim occurrit Chremylo, —

---

[1] Vid. ad Nub. 860 sq. — [2] Vid. ad Eq. 391 sq. Lys. 276. — [3] Vid. vs. 1. — [4] Plaut. Trinumm. IV 2, 144 sqq. — [5] Vid. ad Ran. 552. — [6] Vid. ad Eq. 352. — [7] Vid. ad Nub. 920. — [8] Vid. infra vs. 616. — [9] Ar. fr. 431. — [10] De quo vid. ad vs. 665. — [11] Fr. 438 sq. — [12] Vid. ad Nub. 836 sq. Av. 1282. — [13] Plat. Euthyd. 297 *e*. — [14] De voce *οἰκίᾳ* omissa vid. ad Eq. 464.

ὃς οὐκ ἐλούσατ' ἐξ ὅτουπερ ἐγένετο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τουτὶ δὲ τὸ κακὸν πῶς ἔπαθες; κάτειπέ μοι.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁ Ζεύς με ταῦτ' ἔδρασεν, ἀνθρώποις φθονῶν.
ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον ἠπείλησ', ὅτι
ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
μόνους βαδιοίμην· ὃ δέ μ' ἐποίησεν τυφλόν,
ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.
οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν διὰ τοὺς χρηστούς γε τιμᾶται μόνους
καὶ τοὺς δικαίους.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁμολογῶ σοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φέρε, τί οὖν;
εἰ πάλιν ἀναβλέψειας, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ,

---

92. Pluto continuat R, Chremylo (cum sequentibus) tribuit V, ut exclamantis vel rogantis haec sint. Spurium esse suspicatur vVelsen, sed vid. comment.

---

id non rogabit qui sapit, cum praesertim numina dicto citius quo velint adesse soleant.

87 sqq. Apte in scholiis confertur versus Hesiodi: *κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι* [1], nec non huc pertinent quae de deorum invidia dixere Pindarus [2] Herodotus [3] alii multi [4]. Quamquam caecitatis haec causa ludicre nunc fingitur a comico [5].

92. In fine verborum illuc revertitur Plutus unde initium dicendi fecit [6]: *ταῦτα ἔδρασε ... φθονῶν — οὕτω ... φθονεῖ*, quo magis urgeatur hoc argumentum. Simillima oratione infra utitur Cario, qui exorsus a verbis: „*ὡς ἡδὺ πράττειν, ὦ ἄνδρες, ἔστ' εὐδαιμόνως!*" dein fuse demonstrat quid nova prosperitas habeat boni, tum veluti perorans addit: „*οὕτω τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἡδὺ πρᾶγμά τι* [7]).

94. *φέρε ... εἰ κτέ. ...;*] frequenter a *φέρε* imperativo initium faciunt interrogantes [8].

95. *ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ*] idem versiculi

---

[1]) Hes. Oper. 42. — [2]) Pind. Isthm. VI 39. — [3]) Herodot. I 32 III 40 VII 10 s. — [4]) Vid. SHoekstra: Over de wangunst der goden naar het grieksche volksgeloof, Versl. en Med. d. Kon. Akad. v. Wet. afd. Lett. 1883 bl. 17—106. — [5]) Vid. ad vs. 13. — [6]) Cf. quae ad vs. 581—586 observavi. — [7]) Vs. 802 sqq.; vid. etiam vs. 853, 1016 Eq. 530 Nub. 294 Vesp. 349 Av. 466, 522, 736 Thesm. 799, 810 fr. 622. — [8]) Vid. ad Vesp. 148 Nub. 769.

φεύγοις ἂν ἤδη τοὺς πονηρούς;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

φήμ' ἐγώ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς τοὺς δικαίους δ' ἂν βαδίζοις;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πάνυ μὲν οὖν·

πολλοῦ γὰρ αὐτοὺς οὐχ ἑόρακ' ἐγὼ χρόνου.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad spectatores:)

καὶ θαῦμά γ' οὐδέν· οὐδ' ἐγὼ γὰρ ὁ βλέπων.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἄφετόν μέ νυν· ἴστον γὰρ ἤδη τἀπ' ἐμοῦ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἑξόμεσθά σου.

98. *ἑόρακ' ἐγὼ* Bergk] *-κά πω* R (ut Xen. Anab. I 9 § 25), *-κά που* V, *-κα* A. Dawes dederat *ὄπωπ' ἐγώ.*
99. Carioni dedit vBamberg; in V R est Chremyli.

exitus festive aliquoties iteratus invenitur in Ecclesiazusis [1]).

97. *βαδίζοις*] verbum sic adhibetur etiam in Ecclesiazusarum versu: *φεύξονται γὰρ τοὺς αἰσχίους, ἐπὶ τοὺς δὲ καλοὺς βαδιοῦνται* [2]).

98. *πολλοῦ ... χρόνου*] item in Thesmophoriazusis [3]); frequentius est *διὰ* (*πολλοῦ*) *χρόνου* [4]).

99. Item in Vespis irridentis sunt verba: *κοὐ θαῦμά γ'· εἰς Σάρδεις γὰρ οὐκ ἐλήλυθας* [5]). Etiam apud tragicos (sed sine irrisione) dicitur: *καὶ θαῦμά γ' οὐδέν* [6]) vel: *κοὐδέν γε θαῦμα* [7]). — Similis iocus est in Ecclesiazusis [8]), et saepe spectatores sic petulanter agitantur [9]), haud raro etiam unus pluresve ex iis nominatim et ipso fortasse digito indicantur [10]).

100. *τὰ ἀπ' ἐμοῦ*] *quae a me poteratis resciscere* [11]). Cognata est locutio, nostro tamen non usitata, *τὸ ἐπ' ἐμοί* [12]).

[1]) Eccl. 221—228; praeterea cf. Pac. 350 Thesm. 398. — [2]) Eccl. 625. — [3]) Thesm. 806. — [4]) Vid. ad Vesp. 1252. — [5]) Vesp. 1139. — [6]) Eur. Hec. 976. — [7]) Soph. Oed. R. 1132. — [8]) Eccl. 440. — [9]) Cf. Nub. 897, 1096 sqq. Pac. 822 sq., 965 Thesm. 814 sqq. Ran. 276 Eccl. 440. — [10]) Vid. infra vs. 800 sq. Vesp. 74 sqq. Eccl. 167 sq. — [11]) Item Soph. El. 1464 Eur. Troad. 74. — [12]) Xen. Anab. VI 6 § 28 Isocr. IV § 142 etc.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οὐκ ἠγόρευον, ὅτι παρέξειν πράγματα
ἐμελλέτην μοι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ σύ γ', ἀντιβολῶ, πιθοῦ,
καὶ μή μ' ἀπολίπῃς· οὐ γὰρ εὑρήσεις ἐμοῦ
ζητῶν ἔτ' ἄνδρα τοὺς τρόπους βελτίονα.

ΚΑΡΙΩΝ.
(ut supra:)

μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλος — πλὴν ἐγώ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ταυτὶ λέγουσι πάντες· ἡνίκ' ἂν δέ μου
τύχωσ' ἀληθῶς καὶ γένωνται πλούσιοι,
ἀτεχνῶς ὑπερβάλλουσι τῇ μοχθηρίᾳ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχει μὲν οὕτως, εἰσὶ δ' οὐ πάντες κακοί.

---

103. ἐμελλέτην] ἐμέλλετον V R.

106. Carioni tribuit V; in R continuatur Chremylo. ‖ ἐγώ V R] ἐμοῦ l. a. in V, immo glossema; ἀντὶ τοῦ ἐμοῦ R.

107. ἡνίκ' ἂν δέ μου R] ἡνίκα δ' ἂν ἐμοῦ V.

---

102. οὐκ ἠγόρευον . . . ;] in hac locutione, ut in praeconum voce: „τίς ἀγορεύειν βούλεται;" servatum est verbum obsoletum ἀγορεύειν [1]).

— παρέξειν πράγματα] i. q. supra: κακόν τι ἐργάσεσθαι [2]).

103. καὶ . . . γε] particulae hae, quae fortiter affirmantis sunt [3]), etiam imperativo haud raro adduntur, ut hoc loco [4]).

104 sq. οὐ γὰρ εὑρήσεις . . . | ζητῶν] item in Ranis: γόνιμον δὲ ποιητὴν ἂν οὐχ εὕροις ἔτι | ζητῶν ἄν [5]).

105. Eundem exitum habet versus Ecclesiazusarum: ὡς δ' εἰσὶν ἡμῶν τοὺς τρόπους βελτίονες | κτέ. [6]).

106. μὰ τὸν Δία] plena esset oratio: οὐ μὰ τὸν Δία εὑρήσεις. Quae non rara est brevitas in verbis respondentium [7]).

107—109. Idem sic dixerat Euripides: δεινόν γε, τοῖς πλουτοῦσι τοῦτο δ' ἔμφυτον, | σκαιοῖσιν εἶναι. τί ποτε τοῦδε ταἴτιον; | ἆρ' ὄλβος αὐτοῖς ὅτι τυφλὸς ξυνηρετεῖ, | τυφλὰς ἔχουσι τὰς φρένας καὶ τῆς τύχης; [8]). — Ut nunc ὑπερβάλλειν τῇ μοχθηρίᾳ dicuntur homines molestissimi, sic apud Antiphanem ἀνυπέρβλητοι audiunt εἰς μοχθηρίαν [9]).

---

1) Vid. ad Nub. 1456 et Vesp. 186. — 2) Vs. 73; cf. vs. 20 et vid. ad Vesp. 1392. — 3) Vid. ad Ran. 49. — 4) Item Vesp. 1003 Ran. 116, infra vs. 473, 1168, Soph. Oed. C. 1432 Phil. 1277 etc. — 5) Ran. 96 sq. — 6) Eccl. 214. — 7) Vid. ad Nub. 1228. — 8) Eur. fr. 773. — 9) Antiphan. fr. 168[5].

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μὰ Δί᾽ ἀλλ᾽ ἁπαξάπαντες.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ut supra:)

οἰμώξει μακρά.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοὶ δ᾽ ὡς ἂν εἰδῇς ὅσα, παρ᾽ ἡμῖν ἢν μένῃς,
γενήσετ᾽ ἀγαθά, πρόσεχε τὸν νοῦν, ἵνα πύθῃ.
οἶμαι γάρ, οἶμαι — ξὺν θεῷ δ᾽ εἰρήσεται! —
ταύτης ἀπαλλάξας σε τῆς ὀφθαλμίας
βλέψαι ποιήσειν.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς τοῦτ᾽ ἐργάσῃ!

---

111. *μακρά* A] *μακράν* V R.

112. *σοί*] *σύ* V R; in qua lectione et nominativus displicet et verbum *γίγνεσθαι* dativo destitutum.

115. In scholiis commemoratur l. a. *τῆς συμφορᾶς ταύτης γε παύσειν ἧς ἔχεις*, de qua vid. Proleg. p. IV.

115 sq. **ἀπαλλάξας ... ποιήσειν*] *-ξειν ... -σας* V R. Non visum Pluto reddendo morbum oculorum sanabit Chremylus, sed morbo sanato restituet ei videndi facultatem. Quapropter post *ποιήσας* interrogandi signum collocabat Meineke, totum versum tribuens Pluto; at sic in huius ore langueret vs. 117.

---

111. *μὰ Δί᾽ ἀλλὰ*] vehementer affirmantis particulae, ut supra [1]).

— *οἰμώξει μακρά*] item ad Iridem Pisetaerus in Avibus [2]).

114. Cf. Medeae minae horrificae: *νύμφευ᾽· ἴσως γὰρ — ξὺν θεῷ δ᾽ εἰρήσεται! — | γαμεῖς τοιοῦτον ὥστε σ᾽ ἀρνεῖσθαι γάμον* [3]), ubi *ἴσως* id significat quod nostro loco *οἶμαι* [4]); quod verbum iteratum singularem Chremyli verbis dat gravitatem [5]). Idem quod „*ξὺν θεῷ εἰρήσεται*" et sermonis quotidiani locutio brevior „*ξὺν θεῷ*" vel „*ξὺν θεοῖς*" [6]) valet: „*ξὺν δ᾽ Ἀδραστείᾳ λέγω*" [7]) sive: „*προσκυνῶ δὲ τὴν Ἀδράστειαν*" [8]), i. e.: *μὴ ἐπέστω νέμεσις τοῖς ἐμοῖς λόγοις.*

115. *ὀφθαλμίας*] sic in Senectute fabula aliquis — *Pausonem* pictorem pauperem loqui est Fritzschii [9]) coniectura ut ingeniosa sic incerta — „*ὀφθαλμιάσας*" ait „*πέρυσιν, εἶτ᾽ ἔσχον κακῶς, | ἔπειθ᾽ ὑπαλειφόμενος παρ᾽ ἰατρῷ*" [10])... addebatne „*convalui*"? an a medico imperito aut maligno suum malum, ut Neoclidis illius [11]), etiam auctum querebatur? Nescimus.

---

1) Vid. vs. 22. — 2) Av. 1207; praeterea vid. supra ad vs. 58. — 3) Eur. Med. 625 sq. — 4) Vid. ad Nub. 1129 et infra ad vs. 1080. — 5) Cf. iteratum *ἔνι* vs. 348. — 6) Xen. Anab. VII 2 § 34 etc. — 7) Rhes. 468. — 8) Vid. Plat. Rep. 451 *a* Menandr. fr. 321 etc. — 9) Vid. Fritzsche Thesmoph. p. 381. — 10) Ar. fr. 129. — 11) Infra vs. 716 sqq.

οὐ βούλομαι γὰρ πάλιν ἀναβλέψαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί φής;

ΚΑΡΙΩΝ.

(ut supra:)

ἄνθρωπος οὗτός ἐστιν ἄθλιος φύσει.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁ Ζεὺς μὲν οὖν τάχιστ' ἄν ἐπιτρίψειέ με,
ὦ μῶρ', ἐπεὶ πύθοιτο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ,

---

117. πάλιν V] om. R.

118. ἄνθρωπος] ἄνθρωπος VR; cf. Av. 1009. Etiam vs. 339, 630, 767, 855, 1023 articulus sic est neglectus.

119 sq. *τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψειέ με, | ὦ μῶρ', ἐπεὶ πύθοιτο] in VR est εἰδὼς τὰ τούτων μῶρ' ἔμ' εἰ | πύθοιτ' ἂν (ἂν om. V) ἐπιτρίψειεν, quae corrupta et turbata esse quivis videt, neque prosunt collati loci quos ad Av. 95 indicavi. Longius etiam a vero aberrarunt critici qui εἰδὼς mutarunt in οἶδ' ὡς (quod habet margo codicis recentis) et ἔμ' εἰ in ἔπη (hoc superscr. in U, η in R); nam μῶρ' ἔπη tragoediae est (Soph. Ai. 745 Eur. Heracl. 682), non huius loci. Neque recte Kuster futurum ἐπιτρίψει invexit: ἐπεὶ πύθοιτ' ἂν ἐπιτρίψει με (id certe vitiose pro ἐπὴν πύθητ'); nam Plutus „nolo" ait: „si *fieret* hoc, Iuppiter me *perderet*." (Discriminis quid intersit statim apparet coll. Av. 1506, ubi futurum recte habet.) Alii aliter, sed partem veri praebet scholion, quod qui scripsit, non μῶρΑ sed μῶρΕ intellegebat aut legebat; id quod olim vidit Bergler. In εἰδὼς τὰ *adverbium* latere arbitror, sed τάχιστα id fuisse non constat, nam etiam alia possunt conici, e. g. ἁπλῶς vel: ἄπαρτί μ' ἐπιτρίψειεν ἄν, quae tamen longius discedunt a verbis traditis. Ne quis autem proponat κάκιστα vel αἴσχιστα (hoc vVelsen), observo verbi ἐπιτρίβειν vim nunquam sic augeri (vid. e. g. Eccl. 776). Badham Chremylo ὦ μῶρε tribuebat (ὦ μῶρε, νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ scribens).

---

118. ἄνθρωπος] nunc quoque, ut supra, de deo ut de mero mortali loquitur servus impudens [1]).

— ἄθλιος φύσει] quemadmodum φύσει δούλους natura quosdam genuit homines [2]), sic senex hice, qui sanari non vult, Carioni videtur *ad infortunium natus*. Sic Oedipus ille, cui vel ante natales pessima quaeque portendit Apollo, κακοδαίμων φύσει audit Aeschylo in Ranis [3]).

119. ἂν ἐπιτρίψειε] *disperderet* [4]).

120. νῦν δ' οὐ τοῦτο δρᾷ ...;] cf. verba Theramenis in ipso limine mortis placide iocantis, qui ad ministrum triginta virorum „οἰμώξει εἰ μὴ σιωπήσει!" sibi clamantem „ἐὰν δὲ σιωπῶ," — inquit, — „οὐκ ἄρα οἰμώξομαι;" [5]).

---

[1]) Cf. vs. 79. — [2]) Aristot. Polit. I 2. — [3]) Ran. 1183. — [4]) Vid. ad Ran. 571. — [5]) Xen. Hell. II 3 § 56.

ὅστις σε προσπταίοντα περινοστεῖν ἐᾷ;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οὐκ οἶδ'· ἐγὼ δ' ἐκεῖνον ὀρρωδῶ πάνυ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἄληθες, ὦ δειλότατε πάντων δαιμόνων;
οἴει γὰρ εἶναι τὴν Διὸς τυραννίδα
καὶ τοὺς κεραυνοὺς ἀξίους τριωβόλου,
ἐὰν ἀναβλέψῃς σὺ καὶ ἂν σμικρὸν χρόνον;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἆ, μὴ λέγ', ὦ πονηρέ, ταῦτ'!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχ' ἥσυχος.
ἐγὼ γὰρ ἀποδείξω σε τοῦ Διὸς πολὺ
μεῖζον δυνάμενον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐμὲ σύ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν οὐρανόν.
αὐτίκα γὰρ —

(ad Carionem conversus:)

ἄρχει διὰ τί ὁ Ζεὺς τῶν θεῶν;

---

129. μεῖζον V] μείζω R.
130. τί rec.] τίν' V R.

---

121. περινοστεῖν] *oberrare* [1]).

124 sq. Iovis potestas ubi τυραννίς dicitur [2]), priscam *regni* vim servat vox, ut assolet in verbis conceptis. Sic in Nubium cantico Ζεὺς τύραννος celebratur [3]), et Oedipi τυράννου nomen novit scena tragica. Attamen Chremylus de Iovis imperio et telis contemtim — ut Pisetaerus in Avibus [4]) — nunc loquens non sine certa causa hoc potissimum utitur nomine; nam in sermone quotidiano invidiae plena erat vox τυραννίς, ut Romae *regnum*.

126. καὶ ἄν] *vel*. Breviter sic non raro indicatur id quod in aliqua re est minimum vel ultimum [5]).

130—136. Vere Socratica disputandi ratione usus Chremylus servum interrogando — ut Menonis mancipium Socrates [6]) — id quod statuit evincit. In Ecclesiazusis non minus subito a vicino ad uxorem convertit se Blepyrus [7]).

---

[1]) Vid. ad Ach. 29. — [2]) Aesch. Prom. 10, 756 etc. — [3]) Nub. 564; vid. etiam Av. 1708. — [4]) Av. 1246 sqq.; praeterea cf. Pac. 848. — [5]) Vid. ad Ach. 1021. — [6]) Plat. Menon. 82 *b* sqq. — [7]) Eccl. 662—664.

ΚΑΡΙΩΝ.

διὰ τἀργύριον· πλεῖστον γάρ ἐστ' αὐτῷ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φέρε,

τίς οὖν ὁ παρέχων ἐστὶν αὐτῷ τοῦθ';

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁδί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θύουσι δ' αὐτῷ διὰ τίν'; οὐ διὰ τουτονί;

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ νὴ Δί' εὔχονταί γε πλουτεῖν ἄντικρυς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ὅδ' ἐστὶν αἴτιος, καὶ ῥᾳδίως
παύσει' ἄν, εἰ βούλοιτο, ταῦθ';

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁτιὴ τί δή;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅτι οὐδ' ἂν εἷς θύσειεν ἀνθρώπων ἔτι,
οὐ βοῦν ἄν, οὐχὶ ψαιστόν, οὐκ ἄλλ' οὐδὲ ἕν,

---

132. ὁ παρέχων ἐστὶν R] ἐστὶν ὁ παρέχων V. || αὐτῷ V] αὐτὸ R.
136. παύσει' ἄν . . . ταῦθ' R (παύσειαν . . . ταῦτα)] παύσειεν . . . ταῦτ' ἂν V. || ὁτιὴ τί recc.] ὅτι V R, ὅτιν (α superscr.) l. a. in V.
137. οὐδ' ἂν εἷς R] οὐδεὶς ἂν V.

---

131. *Argenti magnam Iovi esse copiam* perhibet Cario, pro sua indole in deterius et ridiculum detorquens priscae pietatis illud dictum: „παρὰ τοῖς θεοῖς" εἶναι τὴν πλουθυγίειαν et quicquid mortalibus optabile [1]).

— φέρε] item supra [2]).

134. Cf. chori in Pace ad deos preces: διδόναι πλοῦτον τοῖς Ἕλλησιν [3]). In Thesmophoriazusis ipse Plutus inter alia numina invocatur a mulieribus diem festum obeuntibus [4]).

136. ὁτιὴ τί δή;] *cur tandem?* [5]).

137 sq. Plutus igitur λιμῷ Μηλίῳ, ut est in Avibus [6]), deos opprimere poterit, nec poterit tantum, sed revera in fabulae nostrae exitu fieri id videmus [7]).

138. Neque magna neque parva Iovi offerentur dona. Opponuntur ditiorum *victimae* pauperum *libis*. Saepius ψαιστά

---

1) Cf. vs. 580 et vid. ad Av. 592 Nub. 903. — 2) Vid. vs. 94. — 3) Pac. 1321. — 4) Thesm. 298; vid. supra ad vs. 13. — 5) Vid. ad Nub. 755. — 6) Av. 186. — 7) Vid. infra vs. 1112 sqq., ubi redit versus 138 leviter mutatus.

μὴ βουλομένου σοῦ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πῶς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅπως; οὐκ ἔσθ' ὅπως
ὠνήσεται δήπουθεν, ἢν σὺ μὴ παρὼν
αὐτὸς διδῷς τἀργύριον. ὥστε τοῦ Διὸς
τὴν δύναμιν, ἢν λυπῇ τι, καταλύσεις μόνος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

τί λέγεις; δι' ἐμὲ θύουσιν αὐτῷ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φήμ' ἐγώ.
καὶ νὴ Δί', εἴ τί γ' ἔστι λαμπρὸν καὶ καλὸν
ἢ χάριεν ἀνθρώποισι, διὰ σὲ γίγνεται.
ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γάρ ἐσθ' ὑπήκοα.

---

139. ἔσθ' ὅπως R] ἔσθ' ὅπου V.
144. λαμπρὸν καὶ R] om. V, λαμπρὸν ἢ Hirschig, sed vid. comment.
146. τῷ R] τοῦ V (superscr. ῶι). Frequentius genitivus quam dativus adiectivo ὑπηκόῳ adiungitur, sed talibus locis ubi *dicto audientem, subiectum* significat. Apud comicos adiectivum nonnisi Philemon. fr. 132[2] redit, qui locus nihil prodest.

---

sive offae melle et oleo vel vino imbutae [1]) commemorantur ubi sacrificiorum fit mentio, e. g. in inscriptione Eleusinia saeculi IV[i]: ἱεροφάντῃ καὶ ταῖς ἱερείαις ταῖς ἐν Ἐλευσῖνι ἐν τῇ παννυχίδι παρέχειν ψαιστά [2]).

— οὐδὲ ἕν] denuo diducta forma comicus utitur [3]).

142. τι] *aliqua in re*, ut supra [4]).

— μόνος] *nullo adiuvante*. Ipse sine auxiliis satis vales ad opprimendum Iovem, si molestus ille tibi esse velit [5]).

143. φήμ' ἐγώ] *id ipsum est quod dico* [6]).

144 sq. λαμπρὸν καὶ καλὸν | ἢ χάριεν] primum secundumque adiectiva artius cohaerentia — ut καλὸς καὶ ἀγαθός, εὖ καὶ καλῶς — coniunctim opponuntur tertio: *si quid hominibus aut decus et honorem affert aut voluptatem.*

145. διὰ σὲ γίγνεται] idem dicitur infra [7]); plane vere contrarium habebat nota cantilena: διὰ σὲ γὰρ πάντ' | ἔστ' ἐν ἀνθρώποις κακά [8]).

146. *Omnis enim res, | virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris divitiis parent* [9]).

— γάρ] haud ita raro particula quarto enuntiati loco collocatur [10]).

---

[1]) Vid. Hesych., Anecd. Bekk. p. 317, Pausanias apud Eustath. 1445, 59, Galen. p. 589. — [2]) Dittenb. Syll.[2] 628[18]; cf. praeterea Antiphan. fr. 206[3] com. adesp. 372 Herod. Mimiamb. IV 92. — [3]) Vid. Proleg. p. XX. — [4]) Vs. 22. — [5]) Cf. vs. 185. — [6]) Vid. ad Av. 1446. — [7]) Vid. vs. 183. — [8]) Vid. ad vs. 13. — [9]) Hor. Sat. II 3, 94 sqq.; cf. etiam Menandr. fr. 537. — [10]) Vid. ad Av. 1545.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔγωγέ τοι διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον
δοῦλος γεγένημαι πρότερον ὢν ἐλεύθερος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ τάς γ' ἑταίρας φασὶ τὰς Κορινθίας,
ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ,
οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος,
τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς εἰς τοῦτον τρέπειν.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ τούς γε παῖδάς φασὶ ταὐτὸ τοῦτο δρᾶν,
οὐ τῶν ἐραστῶν ἀλλὰ τἀργυρίου χάριν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ τούς γε χρηστούς, ἀλλὰ τοὺς πόρνους· ἐπεὶ
αἰτοῦσιν οὐκ ἀργύριον οἱ χρηστοί.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δαί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὃ μὲν ἵππον ἀγαθόν, ὃ δὲ κύνας θηρευτικάς.

---

147. μικρὸν V R] σμικρὸν A, Dindorf σμικρὸν δι'.

148. πρότερον ὢν ἐλεύθερος Heimreich e margine R] διὰ τὸ μὴ πλουτεῖν ἴσως V R, quae verti nequeunt, nam alienum hinc est *fortasse*. Fuit verborum „διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον" interpretamentum: „διὰ τὸ μὴ πλουτεῖν (ἱκανῶς?)". De cuiusmodi emblematis vid. ad Av. 16. In V verba „διὰ — ἴσως" unum versiculum efficiunt.

152. εἰς] ὡς V.

153. φασὶ ταὐτὸ V] φασὶν αὐτὸ R.

155—163. In V Pluto dantur vs. 155 sq.[a] et 157, Chremylo 156[b] et 158—163 in R Chremyli sunt 155 sq.[a] et 157—163, Pluti 156[b].

157. θηρευτικάς V] -κούς R; cf. vs. 1105.

---

147. διὰ μικρὸν ἀργυρίδιον] „cum debita" — publico opinor aerario — „solvere non possem, servus poenae sum factus et duabus tribusve minis venditus." Hoc enim erat modicum pretium mancipii, cuius non singulares aliquae essent corporis ingeniive dotes [1]).

149. καὶ . . . γε] *atque adeo* [2]).

150. πειρῶν τύχῃ] *tentet* [3]).

152. *Nummis si quis affluit, ad hunc istae ultro advertunt* . . . *animum* addendum erat, sed pro illo „προσέχειν τὸν νοῦν" ridiculis aliquanto magis verbis utitur Chremylus.

155. χρηστούς] *probos* [4]).

157. Nempe *imberbis iuvenis* . . . *gaudet*

---

[1]) Vid. Xen. Mem. II 5 § 2 vel tabula poletarum CIA. I 277. — [2]) Item vs. 153; vid. ad Ran. 49. — [3]) *Aanhaalt*. Vid. ad Eq. 517. — [4]) Vid. ad Ran. 179.

ΚΑΡΙΩΝ.

αἰσχυνόμενοι γὰρ ἀργύριον αἰτεῖν ἴσως
ὀνόματι περιπέττουσι τὴν μοχθηρίαν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τέχναι δὲ πᾶσαι διὰ σὲ καὶ σοφίσματα
ἐν τοῖσιν ἀνθρώποισίν ἐσθ' ηὑρημένα.
ὃ μὲν γὰρ ἡμῶν σκυτοτομεῖ καθήμενος,

159. *ὀνόματι ... τὴν μοχθηρίαν*] *ὄνομά τι ... τῇ μοχθηρίᾳ* Brunck (*τῇ -ίᾳ* codd. recc.).
161. *ηὑρημένα*] *εὑρ.* V R.
162. *ἡμῶν* V] om. R, *αὐτῶν* A.

equis canibusque [1]). Sed etiam minus pretiosis donis — coturnice vel ansere — conciliari animos pueriles testatur chorus Avium [2]). Nostrum locum scribens comicus fortasse memor erat versiculorum qui Soloni vel Theognidi tribuebantur: *ὄλβιος ᾧ παῖδές τε φίλοι καὶ μώνυχες ἵπποι | καὶ κύνες ἀγρευταὶ καὶ ξένος ἀλλοδαπός* [3]).

159. *Verbis decoris obvolvunt vitium* [4]). — In arte pistoria *περιπέττειν* est *crusta obducere.* Hinc feminae arte naturam corrigentes *προσθέτοις αὐτὰς περιπέττειν* facete dicuntur in quodam nostri fragmento [5]), et homines quidam molles luxuriaeque dediti haud illepide *χλανίσι διαφανέσι περιπεπεμμένοι* dicuntur in ignoti comici versiculo [6]). Eleganter autem ad sophistarum artificia translatum, quae Socrates *τῇ ὀψοποιικῇ* assimulare solebat [7]), *περιπέττειν* significat fingere *λόγους εἰς τὸ πιθανὸν ῥήμασι καὶ ὀνόμασι κεκαλλιεπημένους καὶ κεκοσμημένους* [8]). Idem igitur tunc valet quod *περιστέλλειν* [9]), *μηχαναῖς κοσμεῖν* [10]), *ἀφανίζειν* [11]), *ἐπηλυγάζειν* [12]) *καλλωπίζειν καὶ ἐπισκιάζειν* [13]), similisque est usus *ῥηματίου μαγειρικοῦ „ὑπογλυκαίνειν"* in Equitibus fabula [14]). Aliter verbum *περιπέττειν* adhibitum est in Vespis ubi Philocleon dicitur *τοῖς ῥηματίοις τῶν δημαγωγῶν περιπεφθείς* sive *delenitus* [15]). Ex quo loco efficio post Vespas demum fabulam scenae conmissam verbi usum quem vidimus in sermonem quotidianum — fortasse e colloquiis philosophorum — irrepsisse.

160 sq. Immerito Prometheum in scena tragica iactare: *„πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως"* [16]) et: *„ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων ἐξηῦρον αὐτοῖς"* [17]) demonstratum eunt herus et famulus [18]). Cf. infra Paupertas hunc honorem sibi vindicans [19]).

162. *σκυτοτομεῖ καθήμενος*] *sedet calceis intentus suendis* [20]). Frequens hic est participii praesentis (perfecti) usus [21]).

[1]) Hor. ad Pis. 161 sq.; item Terent. Andr. I 1, 29 sq. — [2]) Av. 706 sq., ubi vid. — [3]) De quo loco vid. Plato in Lyside. — [4]) Vid. Hor. Sat. II 7, 42. — [5]) Fr. 321^2. — [6]) Com. adesp. fr. 338. — [7]) Vid. Plat. Gorg. 462 sqq., 525 *e* sqq. — [8]) Cf. Plat. Apol. 17 *b.* Sic adhibitum verbum est etiam Plat. Leg. 886 *e* Xen. Oecon. 1 § 20 Menandr. fr. 652^2 (*περιπέττωσι* Salmasius, *περιπλάττωσι* cod.) Baton. fr. 7^6 (?) Lucian. XLIX § 19. — [9]) Eur. fr. 463^2. — [10]) Eur. Ion. 833. — [11]) Vid. ad Nub. 542. — [12]) Vid. ad Ach. 684. — [13]) Musonius apud Stobaeum, allatus a Valckenaerio Diatr. p. 258 *a.* — [14]) Eq. 216, ubi vid. — [15]) Vesp. 668. — [16]) Aesch. Prom. 506. — [17]) Ibid. vs. 459. — [18]) Cf. Proleg. p. XVI, 1. — [19]) Infra vs. 511 sqq.; praeterea cf. Av. 490 sq. — [20]) Nos: *zit schoenen te maken.* — [21]) Vid. ad Nub. 1212.

ἕτερος δὲ χαλκεύει τις, ὁ δὲ τεκταίνεται, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δὲ χρυσοχοεῖ γε, χρυσίον παρὰ σοῦ λαβών, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ δὲ λωποδυτεῖ γε, νὴ Δί', ὁ δὲ τοιχωρυχεῖ, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δὲ γναφεύει γ', —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ δέ γε πλύνει κῴδια, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δὲ βυρσοδεψεῖ γ', —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ δέ γε πωλεῖ κρόμμυα, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δ' ἁλούς γε μοιχὸς διά σέ που παρατίλλεται.

164—168. Chremylo continuantur in V R, sed partim Carionis esse observarunt Bentley Hirschig alii; quomodo sint distribuendi docet particula γε.

166 sq. Particulam γε quater scribit A, quater om. V, bis R.

166. γναφεύει A] κναφεύει V R metro invito, quae prisca est forma; Brunck τις κναφεύει (ut Av. 1444), sed in fabula recentiore non videtur addubitandum γνα-.

168. που] γ' οὐ Bentley et Valckenaer (ad Eur. Hipp. 415), sed negativa sententia in contextum non quadrat, neque exponitur nunc quid pecunia liceat assequi vel pecuniae ope vitare, sed quam varia agant mortales ut pecunia potiantur; locus igitur non est huic enuntiato: „*tu autem efficis ut moechus deprensus non vellicetur* (sed μοιχαγρίοις solutis se expediat)". Per interrogationem autem haec proferri vetat γε.

Sedentaria sutorum opera; quapropter in Ecclesiazusis fabula mulieres, quae virorum partes sustinent, a veris viris habentur pro cerdonibus qui in tabernarum umbra expalluerint [1]).

163. τεκταίνεται] *fabri lignarii artem exercet* [2]).

165. λωποδυτεῖ] *grassatorem agit* [3]).

168. *Etiam moechos opinor vellicare solent homines ut aurum assequantur* — sacculo suo consulentes scilicet, non, quod allegari solet, ut tori ius violatum ulciscantur. Praesens παρατίλλεται de incepto opere nunc dicitur: *adulterum vellicare* [4]) *incipiunt*, quo citius dolore permoveatur ad ampla μοιχάγρια sol-

---

1) Eccl. 385—387. — 2) Cf. Eq. 462 sq. — 3) Vid. ad Ran. 772. — 4) Vid. ad Nub. 1083.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

οἴμοι τάλας! ταυτί μ' ἐλάνθανεν πάλαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μέγας δὲ βασιλεὺς οὐχὶ διὰ τοῦτον κομᾷ;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐκκλησία δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον γίγνεται;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δέ; τὰς τριήρεις οὐ σὺ πληροῖς; εἰπέ μοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὸ δ' ἐν Κορίνθῳ ξενικὸν οὐχ οὗτος τρέφει;

170—180a in V R Chremylo tribuuntur omnes, sed alternis vicibus Chremylum et Carionem loqui manifestum; in A vs. 172, 174, 176, 178, 180a sunt Carionis, Thiersch etiam versum 170 Carioni dabat.

171. *οὐχὶ διὰ*] *οὐ διά γε* Cobet, item vs. 174 et 176, eleganter, sed propter vicinos versus minus probabiliter.

172. *δέ; τὰς* A] *δαί* V R, sed in R superscriptum est *τάς*.

---

venda. Nempe *κέρδος αἰσχύνης ἄμεινον*, ut est apud Calliam comicum: *ἕλκε μοιχὸν εἰς μυχόν, adulter donec pecunia vitam redemerit in custodia tenendus* [1]).

169. *οἴμοι τάλας!*] non lugentis sed ira excandescentis nunc, ut saepe, est vox [2]).

170. Ante paucos annos ex Asia recesserat Agesilaus *aureis Artaxerxis sagittariis* ut ipse dicebat pulsus [3]), Persico dein auro adiutus Conon ad Cnidum devicerat classem Lacedaemoniorum et moenia Athenarum restituerat [4]), et uno anno post fabulam nostram actam bello Corinthio finem fecit pax Antalcidae Sardibus a civitatum Graecarum legatis inita, „*ἣν κατέπεμψε βασιλεύς*" [5]). Optimo igitur iure nunc, si unquam, aurum in Graecia regnare et Persiae rex propter id *insolenter se gerere* [6]) dicitur. Dudum nimirum mortui sunt *οἱ μαραθωνομάχοι!*

171. *διὰ τοῦτον*] i. e.: *διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν* paucis annis ante institutum [7]).

172. Quod in populi ore aliquando versatum est dicterium: „*πόλεμος δὲ Κόνωνι μελήσει*" [8]), opibus ex Sardium Susorumque gazis expromptis id debetur.

173. Athenienses *Corinthiis*, quos acerrimos olim hostes habuerant, sociis tunc utebantur. Ante triennium auxilia iis miserant, auro Tithraustis ipsiusque Artaxerxis conducta, quae Lacedaemonios Corinthum adortos retunderent [9]). His copiis praefectus Iphicrates postquam vario marte pugnavit, vere anni 390 integram moram Lacedaemoniorum delevit [10]). Brevi post Iphicrates cum maiore copiarum parte Athenas rediit [11]), sed aliquam partem ad Corinthum mansisse videmus.

---

[1]) Call. fr. 1. — [2]) Vid. vs. 389 Av. 1051 etc. — [3]) Xenoph. Hell. III 5 § 1 IV 2 initio, Plut. Ages. 15 Artax. 20; vid. ad Nub. 248. — [4]) Xenoph. Hell. IV 8. — [5]) Quae Xenophontis sunt verba Hell. V 1 § 35. — [6]) Vid. ad Nub. 14 Eq. 580. — [7]) Vid. Proleg. p. XVI sq. — [8]) Diogenian. VII 75. — [9]) Cf. Eccl. 193—200 Demosth. IV § 23. — [10]) Xen. Hell. IV 5. — [11]) Ibid. 8.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ Πάμφιλος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον κλ . . . αύσεται;

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ βελονοπώλης δ' οὐχὶ μετὰ τοῦ Παμφίλου;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἀγύρριος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον πέρδεται;

---

175. *βελονοπώλης*] non esse nomen proprium primus observavit Duker.
176. *Ἀγύρριος* R] *ἀγύριος* V, *ἀργύρριος* U; cf. Eq. 969.

---

174. *Pamphilus* hoc anno praetor fuit [1]). Qui cur *κλαύσεσθαι* [2]) nunc dicatur docent Platonis comici versiculi in scholio allati: *καὶ νὴ Δί' εἰ Πάμφιλόν γε φαίης | κλέπτειν τὰ κοίν' ἅμα τε συκοφαντεῖν* [3]). In Platonis *Amphiarao* hos versus lectos ait scholion, quae fabula quoniam aliunde non est cognita, „*ἐν ταῖς ἀφ' ἱερῶν*" scribendum videtur auctoribus Meinekio et Bergkio. Multo minus est veri simile quod statuit Dobraeus, non fabulae sed poetae nomen vitio deberi, ex *Aristophanis* enim Amphiarao versus esse ductos [4]); nam inter illam fabulam et Plutum annorum XXVI interest spatium. Quicquid id est, apparet e nostro loco et e versibus quos servavit scholion, ad Pamphilum pertinuisse pervulgatum illud crimen compilati aerarii publici, et „*κλαύσεται*" ab improviso nunc de eo dicit Chremylus pro „*κλ . . . έπτει*", diem mox ei dictum iri sic portendens.

175. *ὁ βελονοπώλης*] *Aristoxenum* quendam significari ait scholion, hominem aliunde ignotum, nisi forte is est intellegendus qui anno 418/7 fuit *γραμματεύς* [5]). In rep. eum hoc tempore aliquas egisse partes et Pamphilo sociatum fuisse intellegimus, *βελόνας* autem sive acus [6]) fabricando victum quaesivisse, fortasse magnas sibi opes parasse; nam *parasitum* fuisse nemo opinor credet scholiastae, et ipsum nomen proprium his scholiastae verbis fit suspectum, qui fortasse parasitum aliquem Aristoxenum invenit alicubi et perperam huc rettulit. Contumeliose nunc, certe ridicule, nomine *τοῦ βελονοπώλου* designatur hic demagogus. Sic olim summam rerum tenuerat *στυππειοπώλης τις*, mox *προβατοπώλης*, dein Cleon *ὁ βυρσοπώλης*, cui in scena comica successit ille quem novimus *ἀλλαντοπώλης* [7]), in ipsa autem rep. gubernanda Hyperbolus *ὁ λυχνοπώλης* [8]), postea Cleophon *ὁ λυροποιός* [9]). Praeterea remp. capessiverunt Pisander *ὁ ὀνοκίνδιος* [10]), Diitrephes *ὁ πυτινοπλόκος* [11]), Cephalus *ὁ κεραμεύς* [12]), Anytus *ὁ βυρσοδέψης* [13]), Demosthenes *ὁ μαχαιροποιός* [14]). Cf. etiam Isocratis cognomen ludicrum *ὁ αὐλοτρύπης* [15]).

176. *Agyrrhius* Collytensis, *ἀνὴρ χρηστὸς καὶ δημοτικὸς καὶ περὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἀθηναίων πολλὰ σπουδάσας* iudice Diodoro quodam apud Demosthenem [16]), paucis annis ante instituerat concionantium mercedem diurnam [17]), hoc anno *praetura* fungebatur [18]). Propter Plutum deum in

---

[1]) Ibid. V 1 § 2. — [2]) De qua locutione vid. ad vs. 58. — [3]) Plat. fr. 14. — [4]) Vid. Aristoph. fr. 40. — [5]) Vid. CIA. IV 1, 53 *a*. — [6]) Eupol. fr. 259 etc. — [7]) Eq. 129 sqq. — [8]) Vid. ad Nub. 1065. — [9]) Vid. ad Ran. 678. — [10]) Eupol. fr. 182. Vid. ad Av. 1556. — [11]) Av. 798 sqq. — [12]) Eccl. 252 sq. — [13]) Ep. Socrat. 7. — [14]) Plut. Dem. 4. — [15]) Stratt. fr. 8, vit. X orat. p. 836 *e*. — [16]) Demosth. XXIV § 134. — [17]) Vid. Eccl. 96 sqq., 183—188 et supra Proleg. p. XVI sq. — [18]) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 31. Praeterea commemoratur Agyrrhius Isocr. XVII § 31 sq.; etiamne Eq. 969? Alienus hinc est Ran. 367, ubi vid. quae annotavi.

ΚΑΡΙΩΝ.

Φιλέψιος δ' οὐχ ἕνεκα σοῦ μύθους λέγει;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἡ ξυμμαχία δ' οὐ διὰ σὲ τοῖς Αἰγυπτίοις;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐρᾷ δὲ Ναΐς οὐ διὰ σὲ Φιλωνίδου;

178. οὐ R] οὐχὶ V.
179. *Ναΐς*] sic Athenaeus 592*d* (et apud Harpocr. s. v. *Ναΐς*) e coniectura Ari-

summa securitate versari nunc dicitur et insolenter se gerere [1]); fuit igitur praedives, et fortasse etiamnunc indicari potest illarum divitiarum fons praecipuus. Nam docet Andocides, qui perinde atque comicus egregio cum contemtu de populari hoc viro loquitur, annis 402—400 (fortasse etiam postea) fuisse principem eorum qui redimebant quinquagesimam mercium in portum Athenarum invectarum [2]). Vide autem quam sit incerta fortuna; nam qui opibus confisus cives ipsamque civitatem vilipendere nunc dicitur, in carcere publico is postea annos complures transegit, ἕως τὰ χρήματα ἀπέτεισεν ἃ ἔδοξε τῆς πόλεως ὄντα ἔχειν [3]). Quod post Plutum igitur fabulam scenae commissam ei accidit.

177. Ante Agyrrhium propter debita aerario publico non persoluta in carcerem coniectum esse *Philepsium*, docet quem modo laudavimus accusator apud Demosthenem [4]); fortasse igitur eam ipsam rem, quae Demosthenis l.l. respicitur, Cario nunc tangens *verba pro nummis* Philepsium dare perhibet. Nam „μύθους λέγειν" non proprium sensum *fabulas enarrandi* nunc obtinet, — id quod putat interpres Graecus, λάλον Philepsium apud Platonem comicum dictum esse addens, — sed id valet quod alibi „λέγειν λόγους" [5]). Nascens deprehenditur locutio in Vespis, ubi Bdelycleon ad patrem: „μῦς καὶ γαλᾶς" ait „μέλλεις λέγειν ἐν ἀνδράσιν;" [6]).

178. Anno 391 in Cypro Euagoras rex Salaminis ab Artaxerxe defecit et cum *Aegypti* dudum rebellantis rege *Acoride* [7]) iniit societatem; per triennium tum [8]) copias Persarum frustra cum Aegyptiis bellasse scribit Isocrates [9]); nempe Acoris μεγάλους μισθοὺς προστιθεὶς δυνάμεις ξενικὰς ἀξιολόγους ἤθροισεν [10]). Euagorae egregie favebat civitas Atheniensium, eius beneficiis devincta; et quamquam Artaxerxis amici Athenienses dicebantur, — erat enim ipsorum hic μισθοδότης, — praesentissimam tamen operam eos Euagorae et huius sociis Aegyptiis tulisse cum aliunde novimus [11]), tum noster locus luculenter testatur [12]). Quo facilius mox adductus est Artaxerxes ut Antalcidae Lacedaemoniorum duci pacem paranti aurem praeberet. — Ex *Acoridis* nomine *Amasidis* est factum in scholiis, qui error aliorum fuit ferax, nam exinde *Xerxis* et *Inari* illuc irrepsere nomina.

179. *Philonides Melitensis*, qui nunc

[1]) Vid. ad Ach. 256. Nimis absurdum est scholion. — [2]) Andocid. I § 133 sq.; vid. Valcken. Diatr. p. 293 infra. — [3]) Demosth. XXIV § 135. — [4]) Demosth. l.l. — [5]) Vid. ad Vesp. 1320 et cf. nostrum *sprookjes vertellen* = *praatjes maken* sive verba dare. — [6]) Vesp. 1185. — [7]) Regnavit a. 392—379. — [8]) Annis fere 385—383. — [9]) Isocr. IV § 140; cf. Blass Att. Bereds. II² p. 252 sqq. — [10]) Quae Diodori (de anno 377/6 scribentis) sunt verba XV 29; ubi vid. etiam seqq. — [11]) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 24, V 1 § 10. — [12]) Dignus qui conferatur est etiam infra vs. 925.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὁ Τιμοθέου δὲ πύργος —

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐμπέσοι γε σοί.

---

stophanis Byz. (vid. Proleg. p. XXIV—XXVI, 2 et comment.), *Λαΐς* V R. Coniunctim commemorantur Lais et Nais in Philetaeri fragmento apud Athenaeum 587*e*, et facile potuit fieri ut alterum pro altero substitueretur nomen. Cf. *Ἀλκαῖος* pro *Ἀχαιός* ab Aristophane grammatico restitutum Thesm. 162.

180b. Pluti esse vidit Meineke; personae signum om. R¹, V R² dant Carioni, Chremylo A.

---

ridetur [1]), ingentis staturae erat, ut Cleonymus ille, quem olim dicteriis lacessere solebat Aristophanes [2]). Hoc tempore certatim eum ob corpus immane in scena deridendum propinarunt comici [3]), *ὄνον* [4]) vel *κάμηλον* [5]) appellitantes ipsique credo Polyphemo assimulantes; nam sic interpretor quod e Nicocharis Galatea affertur verbulum: „*ἦ γὰρ ἔτ' ἀπαιδευτερος εἶ Φιλωνίδου τοῦ Μελιτέως*" [6]). Fuit etiam qui mirari se diceret matrem tam vastae beluae non in ipso puerperio extinctam [7]); qui locus obstat quominus turpitudinem oris et corporis, non immanem staturam, in eo derisam esse cum Bergkio sumamus [8]). Huius igitur longurionis amplexus quod non aspernatur puella venusta, id quoque efficit Plutus deus. Hetaerae enim Corinthiae [9]) amore tunc temporis detinebatur homo tam fatuus quam dives. Cuius puellae nomen scire non admodum cupimus, sed e Lysiae verbis ab Athenaeo — vel potius ab Aristophane Byzantio [10]) — allatis: „*ἔστιν οὖν γυνὴ* „*ἑταίρα Ναΐς ὄνομα, ἧς Ἀρχίας κύριός* „*ἐστιν,...*" — libera igitur erat, non serva — „*ὁ Φιλωνίδης δ' ἐρᾶν φησι*" [11]) satis apparet *Naidem*, cuius etiam in Gerytade nostri fabula fiebat mentio [12]), hoc loco significari, non *Laidem*, cuius nomen habet textus traditus. Sensit Aristophanes grammaticus comicum anno 388 Laidem inter vivos commemorare non potuisse, cuius mentionem Plato comicus tertio anno ante fecisset *ὡς μηκέτι οὔσης* [13]). Nam licet alius interpres ei oblocutus haud sine causa observaverit „talia etiam de viventibus nonnunquam dici", *exoletam* igitur, non *vita functam* Platonem eam anno 391 dixisse [14]), vel sic manet argumenti vis; nam puellae *exoletae* mentio in nostrum locum nihilo melius quadrat quam *mortuae*. — Aliud incommodum Laidis nomen peperit iis qui fabulam nostram anno 408 perperam assignarunt [15]).

180. Anno 392 Conon a Tiribazo Tithraustis successore in vincula est coniectus [16]); dein e carcere elapsus [17]) circa annum 389 in Cypro diem obiit supremum [18]). Nunc *Timotheus* eius filius et heres *turrem* sive *villam* [19]) extra urbem extruxit; magnas nimirum opes Conon ei reliquerat [20]). Aliquot demum annis post actam nostram fabulam in

---

1) Item vs. 303. — 2) Vid. ad Nub. 353. — 3) Testibus scholiis ad h. l. — 4) Theopomp. fr. 4 sq., Plat. infra. — 5) Philyll. fr. 23; cf. Av. 1559. — 6) Nicoch. fr. 3. — 7) Plat. fr. 64. — 8) Bergk Rel. com. Att. p. 400. — 9) Vid. vs. 303. — 10) Vid. Proleg. p. XXIV—XXVI. — 11) Athen. p. 592 *c*. — 12) Teste Athen. l.l. — 13) Vid. Proleg. l.l. — 14) Recte verba scholiastae interpretatus est Ritter. — 15) Vid. Proleg. l.l. — 16) Vid. Xen. Hell. IV 8 § 16 Isocr. IV § 154. — 17) Nep. Con. 5. — 18) Lys. XIX § 39. — 19) Cf. Demosth. XLVII § 56 Horat. Od. I 4, 13. — 20) Lys. l.l. (§ 39—41).

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὰ δὲ πράγματ' οὐχὶ διὰ σὲ πάντα πράττεται;
μονώτατος γὰρ εἶ σὺ πάντων αἴτιος,
καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν, εὖ ἴσθ' ὅτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

κρατοῦσι γοῦν καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ἑκάστοτε
ἐφ' οἷς ἂν οὗτος ἐπικαθέζηται μόνος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἐγὼ τοσαῦτα δυνατός εἰμ' εἷς ὢν ποιεῖν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ ναὶ μὰ Δία τούτων γε πολλῷ πλείονα!
ὥστ' οὐδὲ μεστός σου γέγον' οὐδεὶς πώποτε.

---

181. *πράττεται* R] *γίνεται* V, fortasse recte.
184. *ἐν* R] om. V.
185. *οὗτος* R] *αὐτὸς* V. || *μόνος* V] *μόνον* R, *μόνοι* vVelsen; vid. comment.
186. *τοσαῦτα* R] *τοσαυτὶ* V.
188. Del. vHerwerden et Kappeyne, e vs. 193 natum censentes; sed minus

---

civitate inclaruit Timotheus [1], nunc adulescentulum sola patris fama et opes mentione reddunt dignum. Haud dissimilis est Thesmophoriazusarum locus, ubi „Hippocratis insulae" fit mentio [2]). Etiam *πύργος* Timonis *τοῦ μισανθρώπου* [3]) et Iesu dictum: „*τίς ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην;*" [4]) huc faciunt.

— *ἐμπέσοι γε σοί*] particulam *γε* optativo etiam Dicaeopolis sic subiungit; qui postquam *τὸν βασιλέως Ὀφθαλμόν* adesse audivit, „*ἐκκόψειέ γε*" secum mussitat „*κόραξ πατάξας*" [5]).

181. *τὰ... πράγματα*] *publicas* potissimum res nunc dicit [6]).

182. *μονώτατος*] superlativus iocose fictus, ut supra *αὐτότατος* [7]).

183. *καὶ — ἀγαθῶν*] *non solum malorum omnium* — quod ait cantilena — *tu es causa, sed etiam cunctorum bonorum* [8]).

184 sqq. Paulo laxior est verborum structura. Nam hoc est quod Cario dicit: *καὶ ἐν τοῖς πολέμοις οὗτος μόνος ἐπικαθεζόμενος τὴν νίκην δίδωσι*, *etiam in bellis hic modo adsit, victoria sequitur.* Nervum rerum qui habet, cuncta habet: sufficit hic ad vincendum [9]).

185. Cf. Aeschylus de Euripide: „*Venus ἐπί τοι σοὶ ... ἐπεκάθητο*" [10]).

186. *εἷς ὢν*] *etiamsi solus sim, vel solus* [11]).

188—193. Singulare pondus habent verba, unde Chremylus est exorsus, in fine sententiae repetita [12]). Ad rem quod attinet, in veterum adagiis hoc quoque erat, taedium mortalibus parere cuius-

---

[1]) Anno 376: Xen. Hell. V 4 § 64 VI 2 Diodor. XV 36. — [2]) Thesm. 273. — [3]) Vid. ad Av. 1549. — [4]) Ev. Luc. 14 § 28. — [5]) Ach. 92. — [6]) Vid. ad Eq. 130. — [7]) Vs. 83, cf. Eq. 352. — [8]) Cf. vs. 145 et vid. ad vs. 13. — [9]) Cf. vs. 142. — [10]) Ran. 1046. — [11]) *In mijn eentje.* Cf. Eq. 861. — [12]) De huiusmodi locis vid. ad vs. 581—586.

τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐστὶ πάντων πλησμονή·
ἔρωτος, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ἄρτων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μουσικῆς, —

ΚΑΡΙΩΝ.

τραγημάτων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τιμῆς, —

ΚΑΡΙΩΝ.

πλακούντων, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀνδραγαθίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

ἰσχάδων, —

---

apta haec foret argumentatio: *et multo etiam plus vales, nam ceterarum rerum omnium est satietas.* Optime autem habet textus traditus (vid. comment. ad h. l. et ad vs. 581—586).

189. *ἐστὶ πάντων* V] *π. ἐ.* metro invito R.

---

vis rei nimiam abundantiam. „*Πάντων μὲν κόρος ἐστί*“, poeta epicus cecinit, „*καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος | μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο*“ [1]), eumque secutus Pindarus: „*κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' Ἀφροδίσια*“ [2]). *Tout lasse, tout casse, tout passe!* Sed ut apud Homerum Menelaus addit: „*Τρῶες δὲ μάχης ἀκόρητοι ἔασι*“, sic Chremylus noster pergit: „*solus amor habendi numquam expletur*“, Artabano Herodoteo assensus, qui Xerxi modestiam suadens „*εὐπρηξίης*“ ait „*οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρη*“ [3]). Aliquanto generosius Pericles apud Thucydidem: „*τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον*“ [4]).

190—192. Herum quae vita hominum optabilia habet enumerantem perridicule interstrepit famulus, cui ars et amor, virtus honorque sordent prae bellariis et pulte. Simili usus artificio Eubulus duo homines induxit ita confabulantes: *Α. ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ πάνθ' ὁμοῦ πωλήσεται | ἐν ταῖς Ἀθήναις· σῦκα, — Β. κλητῆρες, — Α. βότρυς, | γογγυλίδες, ἄπιοι, μῆλα, — Β. μάρτυρες, — Α. ῥόδα, | μέσπιλα, χόρια, σχαδόνες, ἐρέβινθοι, — Β. δίκαι, — | Α. πυός, πυριάτη, μύρτα, — Β. κληρωτήρια, — | Α. ὑάκινθος, ἄρνες, — Β. κλεψύδραι, νόμοι, γραφαί,* — forum quae venalia praebet dum recensent alter convivia cogitans, alter iudicia [5]).

---

1) Hom. *Ν* 636 sq. — 2) Pind. Nem. VII 77 sq. — 3) Herodot. VII 49. — 4) Thucyd. II 44 § 4. — 5) Eubul. fr. 74; praeterea vid. Eq. 1007 sq. Pac. 530—532 Ran. 112 sq. Antiphan. fr. 88.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φιλοτιμίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

μάζης, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

στρατηγίας, —

ΚΑΡΙΩΝ.

φακῆς, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σοῦ δ᾽ ἐγένετ᾽ οὐδεὶς μεστὸς οὐδεπώποτε.
ἀλλ᾽ ἢν τάλαντά τις λάβῃ τρία καὶ δέκα,
πολὺ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν ἑκκαίδεκα·
κἢν ταῦθ᾽ ἀνύσηται, τετταράκοντα βούλεται,
ἤ φησιν οὐ βιωτὸν εἶναι τὸν βίον.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

εὖ τοι λέγειν ἔμοιγε φαίνεσθον πάνυ.
πλὴν ἓν μόνον δέδοικα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φράζε, τοῦ πέρι;

---

195. Suo loco habet V; in R propter homoeoteleuton omissus postmodo insertus est.

196. *ταῦθ᾽* R] *ταῦτ᾽* V. ‖ *ἀνύσηται* (*ἀν.*) Dawes] *ἀνύσῃ* V R; syllabam *-ται* (*-τε*) perdidit haplographia: (*ανυσηΤΕΤΕτταρακοντα*).

197. *οὐ βιωτὸν εἶναι*] *οὐκ εἶναι βιωτὸν αὐτῶι* V R, *οὐκ εἶναι βιωτὸν* recc.; *οὐ βιωτὸν αὐτῷ* olim edd., sed pronomen, non verbum delendum esse vidit Bentley.

199. *μόνον δέδοικα*] *μόνον· δέδοικα* ... Kappeyne. ‖ *φράζε* R] *φράσον* V.

---

192. *φακῆς*] *pultis* [1]).

194. *τρία καὶ δέκα*] „rotundus" hic habebatur numerus, ut inter nos numerus duodenarius [2]).

196. *ἀνύσηται*] *confecerit, sibi paraverit* [3]).

197. *Aut vitam vitalem* [4]) *esse negant.* Item infra queritur vetula *ἀβίωτον* iam sibi factum esse *τὸν βίον* [5]), et apud Euripidem Hercules „*ἀβίωτον* mihi" ait „et nunc est et semper fuit" [6]). Cf. etiam tragicorum locutio *οὐ* vel *πῶς μοι βιώσιμον* [7]).

199—201. Sermonem quotidianum feliciter imitatur comicus. Non enim leni decursu defluit oratio, sed dubitantem,

---

1) Vid. ad Vesp. 811. — 2) Vid. ad Ran. 50. — 3) Item Xen. Anab. VII 7 § 24 Aesch. Prom. 700 Soph. Trach. 996 etc. — 4) Sic loquitur Ennius apud Ciceronem de amicit. § 22; cf. etiam Xen. Hell. II 3 § 50 Soph. Oed. C. 1688 etc. — 5) Vs. 969. — 6) Eur. Herc. 1257 sqq.; cf. etiam Ion. 670 Antiphont. III 2 § 10 etc. — 7) Soph. Ant. 566 Eur. Heracl. 606.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὅπως ἐγὼ τὴν δύναμιν, ἣν ὑμεῖς φατε
ἔχειν με, ταύτης δεσπότης γενήσομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν Δί' ἀλλὰ καὶ λέγουσι πάντες, ὡς
δειλότατόν ἐσθ' ὁ πλοῦτος.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἥκιστ', ἀλλά με
τοιχωρύχος τις διέβαλ'. εἰσδὺς γάρ ποτε
οὐκ εἶχεν ἐκ τῆς οἰκίας οὐδὲν λαβεῖν,
εὑρὼν ἁπαξάπαντα κατακεκλῃμένα·
εἶτ' ὠνόμασέ μου τὴν πρόνοιαν δειλίαν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μή νυν μελέτω σοι μηδέν· ὡς, ἐὰν γένῃ

---

203. *δειλότατόν* V] *-τος* R; vid. comment.

205. Del. vHerwerden (cf. Nub. 177—179). || *ἐκ τῆς οἰκίας* Bothe] *εἰς τὴν οἰκίαν* V R; Meineke *εἰς οἰκίαν οὐκ εἶχεν οὐδὲν λαμβάνειν* (Blaydes *οὐδὲ ἓν λαβεῖν*). || *λαβεῖν* R] *λαμβάνειν* V. Requiritur aoristus.

206. *κατακεκλῃμένα*] *-κλειμένα* R, *-κλεισμενα* V.

---

ambigentem, diffidentem Plutum audimus et tantum non videmus. „*Praeclare ista omnia*" ait, „*attamen unum restat...*" dixeris leve quid additurum, sed sequitur id in quo sunt omnia, *σμικρόν τι ἠλίκον Μόλων*[1]). „*Potestatem, quam habere me affirmatis, nondum satis video quomodo ea sim potiturus*". Laxior verborum structura egregie — quod iam dixi — pingit daemonem animi incertum[2]), et subiungitur *ὅπως* verbo *verendi*, ut solet *mirandi* verbis: *vereor <ut ..., nam non video> quomodo ...*[3]).

202 sq. *Nempe ignavissimum te esse nemo nescit.* Non mirum te nunc „*δεδιέναι τι*", cum vulgo dicatur hoc esse *τῶν ἐχόντων*, ut sibi opibusque suis metuant; *δειλὸν ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν*, ut ait Polynices Euripideus[4]), quem locum conferunt scholia et ipse fortasse comicus haec scribens in mente habebat. Unde etiam *colorem* auri repetens comicus ignotus *χλωρὸν ὑπὸ δϜέος* esse festive perhibuit: „*A. τί ποτ' ἐστὶ χλωρόν, ἀντιβολῶ, τὸ χρυσίον; | B. δέδοικ' ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ πάντων ἀεί*[5]).

203. *δειλότατον*] neutri idem usus est infra[6]).

205. *ἐκ τῆς οἰκίας*] ex ea quam effregerat.

---

[1]) Vid. ad Eq. 27. — [2]) Vid. ad Av. 652 sq. et infra vs. 933. — [3]) Vid. ad vs. 340. — [4]) Eur. Phoen. 597; item in Archelao, fr. 237. — [5]) Com. adesp. fr. 390 in scholio laudatum; cuius dicterii auctor alibi fertur Diogenes cynicus. — [6]) Vid. vs. 547, 782; item Alcaeus ad vs. 549 allatus, Eur. Phoen. 355 etc.

ἀνὴρ πρόθυμος αὐτὸς εἰς τὰ πράγματα,
βλέποντ' ἀποδείξω σ' ὀξύτερον τοῦ Λυγκέως.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πῶς οὖν δυνήσει τοῦτο δρᾶν σὺ θνητὸς ὤν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔχω τιν' ἀγαθὴν ἐλπίδ', ἐξ ὧν εἶπέ μοι
ὁ Φοῖβος αὐτός, Πυθικὴν σείσας δάφνην.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

καὶ κἀκεῖνος οὖν ξύνοιδε ταῦτα;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φήμ' ἐγώ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ὁρᾶτε . . .

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὴ φρόντιζε μηδέν, ὦ ἀγαθέ.

---

209. αὐτὸς] αὖθις (*posthac*) vHerwerden.
210. τοῦ R] om. V.
211. δρᾶν σὺ Cobet] δρᾶσαι V R.
215—217. Suo loco habet V, in margine additos R, librarii errore (ἐγώ — ἐγώ) omissos.

---

209 sq. *Ipse si tibi non defueris, ego curabo ut visum recuperes.* — Verbi ἀποδεικνύναι idem est usus in Thesmophoriazusis: ἐγώ σ' ἀποδείξω (*reddam, sistam*) θυμάλωπα τήμερον [1]).

212. ἔχω τιν' ἀγαθὴν ἐλπίδα] dictioni sublimiori affinia sunt haec verba, ut pueri in Vespis: „ἔχεις ἐλπίδα χρηστήν τινα;" patrem interrogantis [2]). Sic Pindarus: χρὴ δ' ἀγαθὰν ἐλπίδ' ἀνδρὶ μέλειν [3]) et chorus Sophocleus: φαμὶ γὰρ οὐκ ἀποτρύειν ἐλπίδα τὰν ἀγαθὰν χρῆναί σε [4]). Necessarium in talibus adi. χρηστός vel ἀγαθός, quoniam *αἱ ἐλπίδες vanas* potissimum expectationes mentisque ludibria significare solent.

213. Hic certe versiculus e tragoedia desumtus. Ramis laureis exornabantur postes valvarum per quas ad Phoebi penetrale ibatur. Saepius eorum fit mentio initio Ionis fabulae Euripideae [5]), et prisca exempla secutus Callimachus a verbis „οἷον ὁ τὠπόλλωνος ἐσείσατο δάφνινος ὅρπηξ!" hymnum in honorem Apollinis orsus est. Item Aeneae ab Apolline Delio augurium petenti *tremere omnia visa repente | liminaque laurusque dei* [6]).

215. ὁρᾶτε . . .] obicientis hoc est. Quodnam consilium capiat quoniam etiam ambigit daemon meticulosus, licet animum ei addiderit Apollinis mentio,

---

[1]) Thesm. 729; praeterea vid. ad Eq. 774. — [2]) Vesp. 306 sq. — [3]) Pind. Isthm. VIII (VII) 34. — [4]) Soph. Trach. 125. — [5]) Eur. Ion. 76, 80, 103; praeterea cf. supra vs. 39. — [6]) Verg. Aen. III 90 sq.

ἐγὼ γάρ, εὖ τοῦτ' ἴσθι, κἢν χρῇ μ' ἀποθανεῖν,
αὐτὸς διαπράξω ταῦτα.

ΚΑΡΙΩΝ.

κἢν βούλῃ γ', ἐγώ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πολλοὶ δ' ἔσονται καὶ ἕτεροι νῷν ξύμμαχοι,
ὅσοις δικαίοις οὖσιν οὐκ ἦν ἄλφιτα.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

παπαῖ, πονηρούς γ' εἶπας ἡμῖν ξυμμάχους.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκ, ἤν γε πλουτήσωσιν ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

---

216. *κἢν χρῇ* Cobet] *κἂν δεῖ* V R, *καὶ δεῖ* A; *subiunctivum* poscit *futurum* quod sequitur. Cf. Lys. 123, 133 et vid. Ran. 265.
217. *κἢν*] *κἂν* V R.
219. *ἦν*] *ἔστ'* Cobet, Naber *ἄλφιτ' οὐ πάρα.*

---

dubitanter loquitur [1]). Sic alibi apud nostrum legimus: *ὁρᾷς ὃ πάσχεις;*" [2]) et similia. Praeterea apte conferri potest Oedipi Sophoclei cum Theseo colloquium: *ὅρα με λείπων . . . — μὴ δίδασχ' ἃ χρή με δρᾶν. | — ὀκνοῦντ' ἀνάγκη. — τοὐμὸν οὐκ ὀκνεῖ κέαρ* [3]). —Quamquam illic *imperativus* (*vide* = *cave*) est adhibitus, nostro autem loco *indicativum* quin comicus voluerit non dubito. Alibi *ὁρᾷς* (*ὁρᾶτε*) ad *persuadendum* praemittitur, e. g. in Equitum versu: *ὁρᾷς, ὅταν πίνωσιν ἄνθρωποι, τότε | πλουτοῦσι* [4]).

216 sq. *κἢν χρῇ μ' ἀποθανεῖν | . . . διαπράξω*] item Lysistratae fida sodalis: „*ποιήσομεν, κἢν ἀποθανεῖν ἡμᾶς δέῃ!*" [5]), et furens Medea: „*κεἰ μέλλω θανεῖν, | κτενῶ σφε!*" [6]), ubi verbo *μέλλειν* inest temporis futuri incertique eventus notio, quam Aristophanis locis laudatis habent particula *ἄν* et subiunctivus; *licet sic instet mihi mors* = *etiamsi moriendum sit* [7]).

217. *κἢν βούλῃ γ', ἐγώ*] Carioni insulsus videtur herus, qui „*αὐτός*", solus, absque vaferrimi mancipii ministerio, quidquam perpetrare posse se putet. Quapropter urbane admodum [8]): „*nisi quid obstat*" ait „*et ego rem curabo.*"

219. *Omnes, quibus utpote probis viris quotidianus victus non esse solebat.* Quamdiu caecutivit Plutus, illi esuriebant. Contemtus aliquid habet vox *ἄλφιτα* [9]).

220. Huic quoque versiculo inest Euripidei quid; apud tragicum Hecubae desperantis sunt verba: *ὦ θεοί! κακοὺς μὲν ἀνακαλῶ τοὺς ξυμμάχους, | ὅμως δ' ἔχει τι σχῆμα κικλήσκειν θεούς* [10]), et Ulixis de satyris: *ἄνδρες πονηροὶ κοὐδὲν οἶδε σύμμαχοι* [11]).

221. *ἐξ ἀρχῆς πάλιν*] frequens haec dictionis ubertas [12]).

---

[1]) Item hodie: *voyez vous . . .*, *ja, ziet gij . . .* (= *ja maar*). — [2]) Nub. 662. — [3]) Soph. Oed. C. 654 sq. — [4]) Eq. 92. — [5]) Lys. 123. — [6]) Eur. Med. 392 sq. — [7]) Praeterea vid. ad Eq. 1307. — [8]) Nos: *als gij het goed vindt, als gij er ten minste niets tegen hebt.* — [9]) Vid. ad Nub. 176 Ach. 732 Eq. 575. — [10]) Eur. Troad. 469 sq. — [11]) Eur. Cycl. 642. — [12]) Vid. ad Ran. 591 et ad Thesm. 830 sq.

(Ad Carionem:)

ἀλλ' ἴθι σὺ μὲν ταχέως δραμὼν —

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δρῶ; λέγε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοὺς ξυγγεώργους κάλεσον, — εὑρήσεις δ' ἴσως
ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτοὺς ταλαιπωρουμένους, —
ὅπως ἂν ἴσον ἕκαστος ἐνταυθοῖ παρὼν
ἡμῖν μετάσχῃ τοῦδε τοῦ θεοῦ μέρος.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ δὴ βαδίζω· τουτοδὶ κρεάδιον
τῶν ἔνδοθέν τις εἰσενεγκάτω λαβών.

---

222. δραμὼν] τρέχων Meineke (ut Ach. 176 etc.; sed hoc participium verbo constanter postponitur, non praemittitur).

225. ἐνταυθοῖ] vid. ad Nub. 814.

226. *θεοῦ] πλούτου V R, quod glossema duco manifestum; cf. vs. 727 et 1173 et vid. ad Lys. 1262. Sed dubito utrum verum sit id quod dedi coll. Menandr. fr. 739 (vid. comment.) an *ἀγαθοῦ, nam utrumvis adscripto πλούτου potuit illustrari.

227. τουτοδὶ Elmsley] τουτοδὴ τὸ R, τοῦτο δὴ τὸ V, τοῦτο δὲ τὸ A, τουτοδὶ τὸ Dobree. Vid. e. g. Ach. 130.

228. λαβὼν R] παρὼν V.

---

223. ἴσως] i. e.: οἶμαι [1]). Nam vix dubium est quin et nunc, ut semper, pauperes Chremyli sodales in agris desudent.

225 sq. *Ut tantundem lucrentur illi quantum nos ipsi* (ego cum meis). Cf. Menandri versiculus: ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον Ἀφροδίτης θεῶν | μετέχεις μέρος [2]).

227. καὶ δὴ βαδίζω] item infra [3]). Idem valent in Thesmophoriazusis verba: ἐγὼ δὴ τοῦτο δρῶ [4]).

— τουτοδὶ κρεάδιον] extorum tostorum victimae, quam deo Delphico mactavit Chremylus, servum aliquid more solito domum deferre iussit, ut et familiares his gustatis sacri participes quodammodo sint futuri, qui adesse non potuerunt [5]). — Pronomen τουτοδί, i. e. τουτὶ δέ [6]), articulum sociatum non habet, ut saepe [7]).

228. τῶν ἔνδοθέν τις] item infra [8]). Cf. etiam locutio: τὰ ἐκ τῆς οἰκίας [9]). Pronomen τις ab ipsis heris sic usurpari solet [10]).

---

[1]) Vid. ad vs. 1080. — [2]) Menandr. fr. 739; vid. praeterea Heindorf ad Plat. Soph. 235 *a*. — [3]) Vs. 414. — [4]) Thesm. 1209. — [5]) Recte sic scholion; cf. Thesm. 558 Plaut. Poenul. II 1, 44 III 3, 3. — [6]) Vid. ad Ran. 965. — [7]) Vid. ad Nub. 60. — [8]) Vs. 964; vid. etiam Av. 1168. — [9]) Vs. 857. — [10]) Vid. ad Ach. 805.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐμοὶ μελήσει τοῦτό γ᾽· ἀλλ᾽ ἀνύσας τρέχε.

(Sinistrorsum abit Cario, postquam Chremylo tradidit ollam.)

SCENA TERTIA.

Chremylus, Plutus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ᾽, ὦ κράτιστε Πλοῦτε πάντων δαιμόνων,
εἴσω μετ᾽ ἐμοῦ δεῦρ᾽ εἴσιθ᾽· ἡ γὰρ οἰκία
αὕτη ἐστὶν ἣν δεῖ χρημάτων σε τήμερον
μεστὴν ποιῆσαι, καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἀλλ᾽ ἄχθομαι μὲν εἰσιών, νὴ τοὺς θεούς,
εἰς οἰκίαν ἑκάστοτ᾽ ἀλλοτρίαν πάνυ·
ἀγαθὸν γὰρ ἀπέλαυσ᾽ οὐδὲν αὐτοῦ πώποτε.
ἢν μὲν γὰρ ὡς φειδωλὸν εἰσελθὼν τύχω,
εὐθὺς κατώρυξέν με κατὰ τῆς γῆς κάτω·
κἤν τις προσέλθῃ χρηστὸς ἄνθρωπος φίλος,
αἰτῶν λαβεῖν τι σμικρὸν ἀργυρίδιον,

231. ἐμοῦ V] ἐμὲ R.
237. ὡς] εἰς V R; cf. vs. 242.
239. κἤν] κἂν V R.

229. Alium famulum evocari non sinens Chremylus sibi ollam tradi iubet [1]). — ἀνύσας] *quantocius* [2]).

233. καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως] *quacunque ratione* [3]).

234 sq. Verborum quae additurus erat: „sed tamen aurem tibi praebebo" obliviscitur Plutus dum exponit cur tam reluctanter Chremyli aedes intret [4]). Aperiunt et claudunt enuntiatum quae fortius quam cetera sunt proferenda: verbum ἄχθομαι et quod ei iungendum est adverbium πάνυ.

236. *Nunquam enim id mihi profuit.* — αὐτοῦ] i. e. τοῦ εἰσιέναι κτέ., *identidem domicilium mutando* [5]).

239—244. ἤν τις προσέλθῃ ... ἔξαρνός ἐστι ..., ἢν δὲ ... τύχω ... ἐξέπεσον] praesens et aoristus gnomicus etiam alibi ἐκ παραλλήλου collocantur [6]), subiunctivus autem aoristo gnomico sociatur constanter [7]).

[1]) Eadem verba leguntur Thesm. 1064 alibi. — [2]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [3]) Vid. ad Nub. 99. — [4]) Similis licentia est Av. 42—44; vid. etiam infra vs. 329—331. — [5]) Vid. ad Av. 377 et infra ad vs. 845. — [6]) Vid. Vesp. 579—586. — [7]) Vid. ad Ran. 1068.

ἔξαρνός ἐστι μηδ' ἰδεῖν με πώποτε.
ἢν δ' ὡς παραπλῆγ' ἄνθρωπον εἰσελθὼν τύχω,
πόρναισι καὶ κύβοισι παραβεβλημένος
γυμνὸς θύραζ' ἐξέπεσον ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μετρίου γὰρ ἀνδρὸς οὐκ ἐπέτυχες πώποτε.
ἐγὼ δὲ τούτου τοῦ τρόπου πώς εἰμ' ἀεί·
χαίρω τε γὰρ φειδόμενος ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ

---

242. *ὡς* R] *εἰς* V; cf. vs. 237.

244. *χρόνῳ* V R] *χρόνου* Et. M.

245. *οὐκ ἐπέτυχες πώποτε* R] *ἐπέτυχες οὐδὲ πώποτε* V, Bergk *ἔτυχες* (sic recc.) *οὐδεπώποτε*, sed simplex verbum *duos* genitivos adsciscere solet (e. g. infra vs. 636); melius igitur Blaydes *οὐδεπώποτ' ἐπέτυχες*, si R non videatur sequendus.

246. *τοῦ* V] om. R.

247. *γὰρ*] *καὶ* Meineke.

---

241. *ἔξαρνός ἐστι*] item in Nubibus Pasias: *ἔξαρνος εἶναι διανοεῖ;* [1]).

242. *παραπλῆγ' ἄνθρωπον*] *delirum hominem* [2]). Idem est *παραπλήττειν* quod *παρακόπτειν* vel *παραπαίειν*, *delirare* [3]). Cf. Aeschyleum *φρενόπληκτος* [4]).

243. *παραβεβλημένος*] *sic temere proiectus*. Verbum *παραβάλλειν* sive *componere* de iis quae ad rei pondus exigendum *alteri lanci imponuntur* proprio sensu adhibitum invenitur in versibus Thesmophoriazusarum: *σκεψώμεθα δὴ καὶ ἀντιτιθῶμεν πρὸς ἕκαστον | παραβάλλουσαι τῆς τε γυναικὸς καὶ τἀνδρὸς τοὔνομ' ἑκάστου* [5]). Hinc in *impendendi* notionem abiit, et ut nostrum *in de waagschaal stellen* (= *in de weegschaal leggen*) usurpatur de iis quae in ultimum discrimen adducuntur. Itaque *παραβάλλεται τὴν ψυχήν* vel *τὰ ἑαυτοῦ* qui se suaque inconsulte periculis obicit [6]). Sic apud Thucydidem Athenienses Meliis excidium minantes: „*Λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον δὴ παραβεβλημένοι πλεῖστον καὶ σφαλήσεσθε*" [7]). Cuiusmodi homines sunt *παράβολοι* [8]), et *ἔργον παράβολον* est *ἔργον παρακεκινδυνευμένον* [9]), itaque in Menandri versiculis: „*τὰ μεγάλα κέρδη ῥᾳδίως ἢ πλουσίους | τοὺς παραβόλως πλέοντας ἢ νεκροὺς ποιεῖ*" [10]) idem est *παραβόλως* quod *ἀφειδήσαντας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν νεῶν*.

244. *ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ*] *intra tempus quam brevissimum, nullo fere tempore intermisso* [11]).

245. *Numquam scilicet tibi contigit ut virum moderatum invenires.* — Genitivum adsciscit *ἐπιτυχεῖν de optatis* adhibitum, ut h. l.; sic e. g. Philemon: *γυναικὸς ἀγαθῆς ἐπιτυχεῖν οὐ ῥᾴδιον* [12]). *Occurrendi* vero sive *offendendi* ubi inest notio, sociatur *dativo* [13]).

246. *πως ... ἀεί*] haud rara iunctura [14]).

247. *ὡς οὐδεὶς ἀνὴρ*] locutio infra redit [15]). Sic alibi: *ὡς οὐδέν' οἶδα* [16]) et:

---

[1]) Nub. 1230. — [2]) Item Herodot. V 92 ζ etc. — [3]) Vid. ad Nub. 640 Eq. 531. — [4]) Aesch. Prom. 1054. — [5]) Thesmoph. 802 sq. — [6]) Hom. *I* 322; eodem sensu dicitur *παρατίθεσθαι* β 237 etc. — [7]) Thucyd. V 113. — [8]) Vesp. 192. — [9]) Ran. 99. — [10]) Menandr. fr. 643. — [11]) Vid. ad Nub. 495 sq. Vesp. 91 sq. — [12]) Monostich. 94; item Philemon. fr. 28[7] Thucyd. III 3 § 5 Plat. Phileb. 61 *d* etc. — [13]) Vid. Nub. 195. — [14]) Vid. ad Ran. 414. — [15]) Vs. 901; item Eccl. 1130. — [16]) Ran. 749.

πάλιν τ' ἀναλῶν, ἡνίκ' ἂν τούτου δέῃ.
ἀλλ' εἰσίωμεν, ὡς ἰδεῖν σε βούλομαι
καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν τὸν μόνον,
ὃν ἐγὼ φιλῶ μάλιστα . . . μετὰ σέ.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

πείθομαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί γὰρ ἄν τις οὐχὶ πρὸς σὲ τἀληθῆ λέγοι;

(Ambo domum intrant.)

PARODUS CHORI.

(vs. 253—321.)

(Chorus rusticorum viginti quatuor duce Carione orchestram intrat per aditum qui spectatoribus a parte sinistra est.)

SCENA QUARTA.

Cario, Chorus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ πολλὰ δὴ τῷ δεσπότῃ ταὐτὸν θύμον φαγόντες,

251. *μάλιστα* V] om. R, in margine supplevit corrector.

252. Chremylo tribuit V; in R continuatur Pluto, corrector *χρ.* per errorem non huic versui addidit, sed sequenti, deleto quod librarius ibi dederat *θε/* (*θεράπων*). || *τί* R] *τίς* V.

ὄχλος ὅσος οὐδεπώποτε [1]). Qualibus locis subiectum enuntiati e ratione excluditur. Accuratius qui loquitur, dicit: *ὡς οὐδεὶς ἕτερος* vel: *εἴπερ τις ἕτερος, ἄλλος* [2]).

248. Sic Ulixes *ὁ πολύτροπος* apud Sophoclem: *οὗ γὰρ τοιούτων δεῖ, τοιοῦτός εἰμ' ἐγώ* [3]).

249 sq. Etiam uxori et filio caecum deum ostendere vult senex. — Insigne hoc est exemplum structurae qua *obiecti* accusativus *praemittitur* accusativo *subiecti* [4]).

252. Item Achilles apud Euripidem animum Iphigeniae admiratus generosum: *γενναῖα γὰρ | φρονεῖς· τί γὰρ τἀληθὲς οὐκ εἴποι τις ἄν;* [5]). Pronomen *τις* etiam infra saepius ad eum qui loquitur designandum inservit [6]).

253 sqq. Novi quid est histrio chorum ducens. Simillimum apud Plautum est colloquium inter Agorastoclem iuvenem et advocatos tardiores [7]).

253. *πολλὰ*] *saepe*. Sublimioris — quam ridens nunc Cario imitatur — dictionis hoc est pro *πολλάκις*, item infra *πλεῖστα saepissime* [8]), alibi *δαιμόνια* = *δαιμονίως* [9]).

[1]) Eccl. 384. — [2]) Eccl. 81 etc. — [3]) Soph. Philoct. 1049. Cf. etiam Lys. 734. — [4]) Vid. ad Vesp. 429. — [5]) Eur. Iph. A. 1424. — [6]) Vs. 374, 438, 941; item Thesm. 603 etc.; praeterea vid. ad Ran. 552 Nub. 1214. — [7]) Plaut. Poenul. III sc. 1. — [8]) Vs. 627, ubi vid. — [9]) Pac. 584; vid. infra ad vs. 675. Praeterea vid. ad Eq. 411.

ἄνδρες φίλοι καὶ δημόται καὶ τοῦ πονεῖν ἐρασταί,
ἴτ', ἐγκονεῖτε, σπεύδεθ', ὡς ὁ καιρὸς οὐχὶ μέλλειν,
ἀλλ' ἔστ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς, ᾗ δεῖ παρόντ' ἀμύνειν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὔκουν ὁρᾷς ὁρμωμένους ἡμᾶς πάλαι προθύμως,

---

255. *ὡς ὁ* A] *ὡς* R, *οὐ γὰρ* V, Meineke *οὐ γὰρ καιρός ἐστι μέλλειν.*
256. *παρόντ'* V] *παρόντας* R; vid. infra vs. 1041 et ad vs. 621.

— *ταὐτὸν θύμον φαγόντες*] *convivati.* Sal enim coniunctim degustatus per locutionem proverbialem eos qui familiariter consuevere significat. E. g. in adagiis est: „eum demum probe notum tibi esse hominem, quocum modium salis comederis", i. e.: quem per longos annos habueris sodalem. Nunc salem *ἡδυσμένον, ἅλας θυμίτας* [1]), solo *thymi* admixti nomine designat, *τὸ ὁμοθυμαδόν* [2]) scilicet sive *τὸ τὸν αὐτὸν θυμὸν ἔχειν* respiciens, non sane facete admodum, nec tamen magis insulse quam alibi noster iocatus est plus semel [3]). Nempe huiuscemodi lusus verborum [4]) illa aetate nondum frigebant.

254. *τοῦ πονεῖν ἐρασταί*] fortius hoc quam *φιλόπονοι, φίλεργοι, laboriosi*, nam significat eos quibus nihil sit dulcius atque optatius quam labores et aerumnae [5]).

255. *ἐγκονεῖτε, σπεύδετε*] simile est asyndeton in tragicorum verbis: *σπεύδωμεν, ἐγκονῶμεν* [6]) vel: *χωρῶμεν, ἐγκονῶμεν* [7]).

— *ὡς ὁ καιρὸς οὐχὶ μέλλειν*] item in Thesmophoriazusis: *χρὴ | μὴ βραδύνειν, ὡς ὁ καιρός ἐστι μὴ μέλλειν ἔτι* [8]), et Oedipus Sophocleus: *σημήναθ', ὡς ὁ καιρὸς ηὑρῆσθαι τάδε* [9]). Cf. etiam Clytaemestra apud Aeschylum: *ἀλλ' ἔσθ' ὁ καιρὸς ἡμερεύοντας ξένους | μακρᾶς κελεύθου τυγχάνειν τὰ πρόσφορα* [10]), et vulgatior quae idem valet locutio: *ὥρα ἐστί* cum infinitivo [11]).

256. *ἔστ'(ι) ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς*] *ad ipsum rerum discrimen perventum est.* Item in tragoedia: *οὐκέτ' ὀκνεῖν καιρός, ἀλλ' ἔργων ἀκμή* [12]). Est *ἀκμή acies*, unde vivida imagine *ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵστασθαι* inde ab Homero dicuntur quae ita sunt ponderata ut levissimo momento sive huc sive illuc possint impelli [13]). Hinc id quod ad plenum vigorem pervenit, e. g. frumentum, vel homo, *ἀκμάζειν* dicitur [14]), et in universum *ἀκμή* — ut *ὥρα* — usurpatur de iis quae *fert tempus*: *στείχειν ἀκμή* [15]), *οὐκέτι μέλλειν ἀκμή* [16]), *οὐχ ἕδρας ἀκμή* [17]), *ἀκμὴ οὐ μακρῶν λόγων* [18]), *ἀκμὴ καλεῖ* [19]), et *ἀκμὴν ἐπ' αὐτὴν ἐληλύθασι* qui suo tempore sive *ἐν ὥρᾳ* [20]) adsunt [21]). Contra „*οὐ νῦν ἀκμή*" dicitur de importunis [22]).

256. *ᾗ*] *temporis* esse dativum (*ἀκμὴ ᾗ* = *tempus opportunum quo*), non a verbo *ἀμύνειν* suspensum, vix est quod dicam.

257 sq. Cf. Iolai senis apud Euripidem verba ad famulum „*ἔπειγε*" se hortantem: „*οὔκουν ὁρᾷς μου κῶλον ὡς ἐπείγεται;*" [23]). Et frequentes apud Euripidem sunt senes robur amissum queritantes; conferri potest praeterea chori adventus in Acharnensibus et in Vespis [24]).

---

1) Vid. Ach. 772. — 2) Pac. 484 Av. 1015. — 3) Vid. ad Eq. 954 Ach. 36 Vesp. 194. — 4) „*Puns*" quos dicunt Britanni. — 5) Vid. ad Eq. 732. — 6) Eur. Hec. 507. — 7) Soph. Ai. 811. Vid. etiam ad Vesp. 240. — 8) Thesm. 661. — 9) Soph. Oed. R. 1050. — 10) Aesch. Choeph. 710 sq. — 11) Vid. ad Av. 638 sq. et Ach. 393. — 12) Soph. El. 22. — 13) Hom. *K* 173, ubi vid.; nos: *een dubbeltje op zijn kant.* — 14) Vid. e. g. Plat. Rep. 460 *e*. — 15) Eur. El. 684. — 16) Aesch. Pers. 407. — 17) Soph. Ai. 811. — 18) Soph. Phil. 12. — 19) Eur. Hec. 1042. — 20) Vid. ad Vesp. 242. — 21) Eur. Phoen. 1081. — 22) Eur. Electr. 275. — 23) Eur. Heracl. 734. — 24) Ach. 211 Vesp. 231.

ὡς εἰκὸς ἄνδρας ἀσθενεῖς, γέροντας ὄντας ἤδη;
σὺ δ' ἀξιοῖς ἴσως με θεῖν, καὶ ταῦτα πρὶν φράσαι μοι
ὅτου χάριν μ' ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκε δεῦρο.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν πάλαι δή που λέγω; σὺ δ' αὐτὸς οὐκ ἀκούεις.
ὁ δεσπότης γάρ φησιν ὑμᾶς ἡδέως ἅπαντας
ψυχροῦ βίου καὶ δυσκόλου ζήσειν ἀπαλλαγέντας.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἔστιν δὲ δὴ τί καὶ πόθεν τὸ πρᾶγμα τοῦθ', ὅ φησιν;

---

258. *ἄνδρας* Blaydes] om. R, *ἐστὶν* V; participio *εἰκός* plerumque non additur *ἐστίν*. || *ὄντας* Meineke] *ἄνδρας* V R (cf. Xen. Anab. VII 4 § 21). Propter *ἤδη* necessarium est participium.

259. *καὶ ταῦτα πρὶν* Reiske (ut vs. 272)] *πρὶν ταῦτα καὶ* V R, Blaydes *πρὶν τοῦτο καὶ* (i. e. *πρὶν καὶ φράσαι μοι τοῦτο*).

260. *μ' ὁ . . . κέκληκε δεῦρο* V R] *χὠ . . . κέκληκεν ἡμᾶς* A. Cf. vs. 281.

262 sq. Suo loco habet R; a librario omissos, dein in margine additos habet V, cuius folium 8r desinit in vs. 261.

262. *ἅπαντας*] malim **τὸ λοιπὸν* (vid. Av. 754), sed ne sic quidem ab omni parte placet enuntiatum, nam expectabam verbum *transitivum* (= *ὁ δεσπότης φησὶν ἀπαλλάξειν ὑμᾶς τῆς πενίας*).

263. *ψυχροῦ*] *λυπροῦ* Naber, sed nonnisi trisyllabam adiectivi formam *λυπηρόν* apud comicos inveniri observat Blaydes. || *ζήσειν*] *ζῆν ἂν* Kappeyne.

264—272. Weise sic malebat collocatos: 268 sq., 264—267, 271 sq., 270, Kappeyne 268—270, 264—267, 271 sq.; sed vid. comment., praesertim ad vs. 269.

---

258. *γέροντας ὄντας*] frequens iunctura [1]).

259. *Tu vero expectas fortasse fore ut cursu citato ferar!* [2]). — Senex *εἰς τὸ ὁρμηθῆναι* paratum se dicit, quantum quidem sinat poplitum senilium rigor; sed *δρόμῳ θεῖν* neque possit si velit, neque velit si possit, cum festinandi causam nullamdum sibi habeat indicatam. Cum risu amaro profertur *ἴσως* [3]), quod in scholiis lingua invita intellegitur „*ἐξ ἴσου*" [4]). Nam dissimile et prorsus hinc alienum est *ἴσα βαίνειν* (i. e. *ἴσα βήματα βαίνειν*) *passibus aequis progredi* [5]).

261 sqq. *Senes surdastri* finguntur [6]), *γερόντια ὑπόκωφα*, ut Demus ille [7]).

261. *οὔκουν . . . δή που . . .;*] fortiter affirmantis hae sunt particulae [8]).

— *σὺ δ' αὐτὸς οὐκ ἀκούεις*] i. e.: *σὺ δ' αὐτὸς* <*αἴτιος εἶ,*> *οὐ* <*γὰρ*> *ἀκούεις*.

262 sq. Cf. chori Avium promissa: *εἴ . . . τις ὑμῶν, ὦ θεαταί, βούλεται . . . ζῆν ἡδέως . . ., ὡς ἡμᾶς ἴτω* [9]).

263. *ψυχροῦ βίου*] sic dicitur vita *ingrata, tristis* [10]).

— *ζήσειν*] sic pro *βιώσεσθαι* [11]) illa aetate dici coeptum est [12]). Apud nostrum futuri haec forma non redit; nam

---

1) Vid. ad Ach. 222. — 2) *Gij zoudt misschien wel willen dat ik ging draven!* — 3) Vid. vs. 223 et ad vs. 1080. — 4) Item recentiores infra vs. 1080. — 5) Menandr. fr. 824 Demosth. XIX § 314 etc. — 6) Recte sic scholia. — 7) Eq. 42. — 8) Vid. ad Av. 179. — 9) Av. 753 sq. — 10) Vid. ad Ach. 140. — 11) Eq. 699. — 12) Vid. Plat. Rep. 465 *d*, 591 *c* Leg. 792 *e* Menandr. Monost. 186 etc.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔχων ἀφῖκται δεῦρο . . . πρεσβύτην τιν', ὦ πονηροί,
ῥυπῶντα, κυφόν, ἄθλιον, ῥυσόν, μαδῶντα, νωδόν·
οἶμαι δέ, νὴ τὸν οὐρανόν, καὶ ψωρὸν αὐτὸν εἶναι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὦ χρυσὸν ἀγγείλας ἐπῶν, πῶς φῄς; πάλιν φράσον μοι.

---

265. ἔχων] ἄγων Kappeyne (ut vs. 285). || τιν' R] om. V.

266. μαδῶντα V R] male μυδῶντα rec. (= σεσηπότα, cf. Soph. Ant. 410 etc., Ruhnk. ad Tim. p. 184).

267. ψωρὸν vHerwerden] ψωλὸν V R inepte, sive *libidinosum* interpreteris (sic schol., cf. vs. 294), sive *recutitum* (vid. ad Ach. 161). Iunt. χωλὸν (cf. Lucian. V § 20), quae mira foret anticlimax, verbum autem οἶμαι testatur de reconditiore aliquo vitio sermonem esse, non de eo quod Carionis oculos fugere non potuerit. Egregia Herwerdeni emendatione simul restituitur iocus vs. 269, de quo vid. comment.

---

versiculos: „βέβαιον ἕξεις τὸν βίον δίκαιος ὤν, | χωρὶς τε θορύβου καὶ φόβου ζήσεις καλῶς", qui Aristophani tribuuntur apud Clementem Alex., Antiphani probabiliter vindicavit Meineke [1]. — Apud recentiores futurum est ζήσεσθαι.

265. Sic Epops ad chorum avium: φήμ' ἀπ' ἀνθρώπων ἀφῖχθαι δεῦρο πρεσβύτα δύο [2].

266 sq. Non minus ridicule apud Plautum quidam hominem ignotum sic describit: *canum, varum, ventriosum, bucculentum, breviculum, | subnigris oculis, oblongis malis, pansum aliquantulum* [3]. — Verbum ῥυπᾶν *squalere* etiam alibi apud nostrum legitur [4], item νωδός *edentulus* [5], non vero ῥυσός *rugosus* aut μαδῶν *vietus* aut ψωρός *scabie obsitus*. Quorum adiectivorum primum apud Homerum extat noto loco [6], μαδῶν cognitum est e verbis Hipponactis [7]: μαδῶντα καὶ σαπρόν, *vietum et putrem* (= *senem*, ut saepe apud comicos). Oppositum autem sibi habet τὸ στιφρόν, quod est aetatis floridae. Dicuntur enim μαδᾶν et μαδαρός et μάδισις de animalium carnibus plantarumque fibris flaccidis marcidis fluxis [8]. Quemadmodum in laude ponuntur ὑγρός [9] et στιφρός, sic vitiosa sunt hinc τὰ μαδαρά, illinc τὰ σκληρά, —

ὑγρός: μαδαρός = στιφρός: σκληρός [10].

268 sq. Admodum festivus est homo surdus, cum vix unum et alterum e Carionis verbis neque ea satis recte audiverit, laetus exclamans „χρυσὸν ἐπῶν" [11] sibi nuntiari; scilicet non ψ ω ρ ὸ ν πρεσβύτην sed σ ω ρ ό ν τινα a Chremylo domum adductum esse nuntiari sibi putat, quem χρημάτων esse quoniam sperat, confidit firmiter. Sic infra dicitur ἀγαθῶν σωρός [12], neque dissimilia sunt verba chori Vesparum de Lachete: σίμβλον δέ φασι χρημάτων ἔχειν ἅπαντες αὐτόν [13].

---

[1] [Aristoph. fr. 899] Antiphan. 330. — [2] Av. 320. — [3] Plaut. Merc. III 4, 54 sq. — [4] Vid. Av. 1282. — [5] Ach. 715. — [6] Hom. *I* 503. Item Eur. El. 490 Theopomp. fr. 75. — [7] Hipponact. fr. 16. — [8] Hippocr. Epid. II p. 1083 Aristot. H. Anim. IV 6 § 5 Theophr. Hist. Plant. IV 14 § 5 Caus. Plant. V 9 § 9 etc. — [9] Vid. ad Vesp. 1213. — [10] „Cum grano salis" accipienda haec comparatio; cf. e. g. Ach. 1199 cum Thesm. 1185. — [11] De qua locutione vid. ad Nub. 912. — [12] Vs. 804. — [13] Vesp. 241.

δηλοῖς γὰρ αὐτὸν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα.

ΚΑΡΙΩΝ.

(voce altissima:)

πρεσβυτικῶν μὲν οὖν κακῶν ἔγωγ' ἔχοντα σωρόν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

(iratus:)

μῶν ἀξιοῖς φενακίσας ἔπειτ' ἀπαλλαγῆναι
ἀζήμιος, καὶ ταῦτά μου βακτηρίαν ἔχοντος;

ΚΑΡΙΩΝ.

πάντως γὰρ ἄνθρωπον φύσει τοιοῦτον εἰς τὰ πάντα
ἡγεῖσθέ μ' εἶναι, κοὐδὲν ἂν νομίζεθ' ὑγιὲς εἰπεῖν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὡς σεμνὸς οὑπίτριπτος! αἱ κνῆμαι δέ σου βοῶσιν

---

271. Suo loco habet V, in margine R (a manu 1a). || Post *φενακίσας* Meineke inserit *μ'*, sed vid. vs. 280, genuinum autem qui ducit *ἔπειτ'*, sumere debet defuisse pronomen in codd. tum cum metro invito insertum est *ἡμᾶς*. || *ἔπειτ'*] *ἡμᾶς ἔπειτ'* V, *ἡμᾶς* R.

272. *ταῦτά μου* Kappeyne] *ταῦτ' ἐμοῦ* V R.

273. *φύσει* R] om. V. || *τοιοῦτον*] *πανοῦργον* Naber, Blaydesio etiam *πάντως* suspectum.

274. *οὐδὲν ἂν*] *οὐδὲ ἓν* Hirschig.

---

270. „*Immo malorum senilium acervum!*" respondet Cario, ita clamans ut nunc certe probe intellegatur. Iamque ludificari se sentit dux chori. — Cf. Sophoclis locus, ubi senecta vocatur *γῆρας ἄφιλον, ἵνα πρόπαντα κακὰ κακῶς ξυνοικεῖ* [1]). Alibi apud tragicos inveniuntur locutiones: *κακῶν πηγή* [2]) vel *φόρτος* [3]) vel *θησαυρός* [4]). Sed etiam propius accedit Charini iuvenis responsum apud Plautum [5]): *non hominem mihi sed thensaurum nescio quem memoras mali*, *ὦ ἀγάθ', οὐκ ἄνθρωπον εἶπας, ἀλλὰ θησαυρὸν κακῶν.* Alibi apud Plautum commemorantur *montes mali* [6]).

271. *φενακίσας ἔπειτα*...] *postquam imposuisti nobis* [7]) *dein*...; gravitatem orationi addit *ἔπειτα* participio subiunctum, ut saepe [8]).

273. Ridens Cario et spretis minis senis irati sua vice rogat: *tune putas me talem esse homuncionem qualis tu es ipse, qui meras nugas blateres?* [9]). — Dicit *φύσει τοιοῦτον* (i. e. *οἷον σέ*) *εἰς τὰ πάντα* quemadmodum Theramenes alibi audit *δεινὸς εἰς τὰ πάντα* [10]). Cf. etiam Tiresias apud Euripidem: *ἐν τῇ φύσει | τὸ σωφρονεῖν ἔνεστιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί* [11]).

275. *ὡς σεμνὸς οὑπίτριπτος!*] item Xanthias in Ranis: *ὡς σεμνὸς ὁ καταρατός!*

---

[1]) Soph. Oed. C. 1237 sq. — [2]) Aesch. Pers. 743. — [3]) Eur. Iph. T. 1306. — [4]) Eur. Ion. 923. — [5]) Plaut. l.l. (Merc. III 4, 56). — [6]) Plaut. Epidic. I 1, 78. — [7]) Vid. ad Ran. 909. — [8]) Vid. ad Nub. 624. — [9]) Vid. ad Ach. 956. — [10]) Ran. 968; vid. etiam infra vs. 493 Thesm. 532. — [11]) Eur. Bacch. 315 sq.

„ἰού, ἰού“ — τὰς χοίνικας καὶ τὰς πέδας ποθοῦσαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐν τῇ σορῷ νυνὶ λαχὸν τὸ γράμμα σου δικάζει,

277. *λαχὸν* R V[2]] *λαχὼν* V[1]. ‖ *δικάζει* (corr. e *δικαδει*) R] *-ζειν* V. Neque infinitivo est locus neque accusativo absoluto.

οὐκ οἰμώξεται;[1]) ubi vid. quae de adiectivo *σεμνῷ* observavi; *ἐπίτριπτος* *perditum hominem*, *θεοῖς ἐχθρόν* significat [2]). Cf. *τρῖμμα* simili sensu adhibitum [3]).

276. Carionis crura nervos et compedes desiderare dicuntur atque deflere. Idem apud Herodam dicit ancilla irata ad conservum: „*mox videbo te τὰς Ἀχαϊκὰς κείνας, | ἃς πρῴην ἔθηκας, τοῖς σφυροῖσι τρίβοντα*“ [4]), — genus quoddam *πεδῶν* appellans *Achaicas*. Praeterea cf. Philocleon glorians se mancipia sua *διδάξαι κλάειν τέτταρ᾽ εἰς τὴν χοίνικα* [5]), et Nicostratus apud Demosthenem *ἐπιδεικνὺς ἕλκη ἐν ταῖς κνήμαις*: in servitutem enim aliquando fuerat abreptus [6]). Apud Plautum servus quidam haec enumerat tormenta: *stimulos, laminas crucesque compedesque, | nervos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias* [7]), ubi *nervi* id ipsum quod *χοίνικες* dici videntur. Alius servus Plautinus cum detecta est eius fraus ultro *advocat* compedes: *quid cessatis compedes | currere ad me meaque amplecti crura, ut vos custodiam* [8]).

277 sq. Nunc quoque probra probris opponens Cario „egone“ ait „nervos desidero? at tu capulum!“ — *ποθεῖν ἐρᾶν τ᾽ ἔοικας ὡραίας σοροῦ*, ut est in Vespis [9]). Sic in Ecclesiazusis vetula amatorem habere urnarum funebrium fabricatorem maligne dicitur [10]). Poterat Cario Alcestidis verba suum in usum detorquere, quae instante morte „*ὁρῶ*“ ait „*δίκωπον, ὁρῶ σκάφος, νεκύων δὲ πορθμεὺς | ἔχων χέρ᾽ ἐπὶ κοντῷ Χάρων μ᾽ ἤδη καλεῖ· τί μέλλεις; | ἐπείγου· σὺ κατείργεις*“ [11]). Quem locum manifeste imitatur Lysistrata probulum illum irridens: „*τοῦ δεῖ; τί ποθεῖς; χώρει εἰς τὴν ναῦν! ὁ Χάρων σε καλεῖ, | σὺ δὲ κωλύεις ἀνάγεσθαι*“ [12]). Sed ita nunc decantatum illud „Charon te opperitur“ Cario exornat, ut simul iocose respiciat novum institutum *τὸ τῶν* „*γραμμάτων*“, quod et infra bis tangitur [13]). E civibus, qui nomen professi erant, archontes sorte ducta efficiebant *decem decurias* heliastarum, ita ut cives singularum tribuum aequabiliter per illas decurias distribuerentur. Hae decuriae litteris *Α—Κ* indicabantur, singulis autem heliastis praebebatur *tabella*, quae praeter ipsius viri (et patris) et demi nomina in angulo sinistro superiore ferebat litteram decuriae [14]); e. g.:

A	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ⁝ ΔΙ ΟΝΥ ⁝ ΕΚΚ° ΔΙ

Z	ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΛΑΜΠΤ ⁝ ΚΑΘΥ

i. e.: *Α Διονύσιος Διονυσίου ἐκ Κοίλης, Ζ Θουκυδίδης Λαμπτρεὺς καθύπερθεν*. Cuiusmodi tabellae complures etiam extant [15]).

[1]) Ran. 178. — [2]) Vid. Nub. 1004. — [3]) Nub. 260. — [4]) Herod. Mimiamb. V 61 sq. — [5]) Vesp. 440. — [6]) Demosth. LIII § 8. — [7]) Plaut. Asinar. III 2, 4 sq. — [8]) Captiv. III 4, 118 sq. — [9]) Vesp. 1365, ubi vid. vox *σορός*. — [10]) Eccl. 994 sqq. — [11]) Eur. Alc. 252 sqq.; cf. Soph. Oed. C. 1627 sqq. — [12]) Lys. 605 sqq. — [13]) Vs. 972 et 1167; vid. etiam Eccl. 681—688 et supra Proleg. p. XVII et XXII. — [14]) Vid. [Aristot.] Rep. Ath. c. 63 et col. 31 sqq. — [15]) Vid. CIA. II 878 sqq., SBruck in Arch. Mitt. 1894 p. 203 sqq., et qui totum hoc institutum accuratissime et perspicue admodum illustravit PSPhotiades in Athenae Vol. XIV 1902 p. 244 sqq.

σὺ δ' οὐ βαδίζεις; ὁ δὲ Χάρων τὸ ξύμβολον δίδωσιν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

διαρραγείης! ὡς μόθων εἶ καὶ φύσει κόβαλος!
ὅστις φενακίζεις, φράσαι δ' οὔπω τέτληκας ἡμῖν
ὅτου χάριν μ' ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκε δεῦρο·
οἳ πολλὰ μοχθήσαντες, οὐκ οὔσης σχολῆς, προθύμως
δεῦρ' ἤλθομεν † πολλῶν θύμων ῥίζας † διεκπερῶντες.

---

279. εἶ V] om. R.

281. Habet A, om. VR; del. Bergk, ut e versu 260 iteratum. Sed etiam quae vs. 280 leguntur ante sunt dicta, nec non vs. 957, 1066, 1115, 1173 sua verba repetivit comicus, verbum autem *φράσαι* obiectum poscit (aliter res habet vs. 62, 65). Gravius fortasse incommodum est singularis *με*, quapropter vBamberg coniecit *τί καὶ ἐθέλων ὁ δεσπότης ὁ σὸς κέκληκεν ἡμᾶς*, Blaydes *ὅτου χάριν ὁ σὸς δεσπότης ἡμᾶς κέκληκε δεῦρο.*

283. Merae tenebrae, et frustra quaero quomodo comicus variaverit nunc id quod flagitat contextus: *πολλὴν ὁδὸν μόλις διεκπερῶντες.*

Hoc *„πινάκιον δικαστικόν"* [1]) ostendebant magistratui quoties aditum petebant ad sortitionem iudicum. Nam quoties habenda erant iudicia, sorte ducebantur iudices suumque singulis assignabatur tribunal. — *„Tua decuria"* Cario ait *„Capulum nunc sorte sibi habet designatum, ubi ius dicat. Quin illuc properas, ut a Charone symbolum accipias?"* Est igitur Charon *ὁ ἡγεμὼν τοῦ δικαστηρίου,* ad quod adesse iubetur senex capularis. Iudicibus autem tribunal suum intrantibus — omitto nunc quae ad rem non faciunt et fortasse post comici demum aetatem usu venerunt — praebebatur *symbolum* publicum [2]), quod cum reddidissent munere suo perfuncti, mercedem accipiebant triobolum. Eadem ratio tunc temporis obtinebat in concionibus populi [3]).

279 sq. *μόθων ... κόβαλος ... φενακίζεις*] etiam in Equitibus iunguntur hae voces [4]).

280. *τέτληκας*] *in te recepisti.* Cf. *τολμᾶν* sic usurpatum in Vesparum versu: *τόλμησον, ἄναξ, χαρίσασθαί μοι* [5]) et Ulixis ad Circen apud Homerum verba: *οὐδέ κ' ἐγώ γ' ἐθέλοιμι τεῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς, | εἰ μή μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὅρκον ὀμόσσαι κτέ.* [6]).

283. *πολλῶν θύμων ῥίζας διεκπερῶντες*] corrupta. Verbum *διεκπερᾶν* sive *evadere* dictionis est vetustioris vel sublimioris. Sic Samii olim *ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες* Tartessum pervenerunt [7]), nuntius Aeschyleus *„anheli"* — ait — *„διεκπερῶμεν εἴς τε Φωκέων χθόνα | καὶ Δωρίδ' αἶαν"* [8]), apud Euripidem de morte omnibus communi dicitur: *„τί ταῦτα δεῖ | στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;"* [9]). Itaque dubium non est quin tragica verbula hic in ridiculum detorqueantur, sed *thymo* — quae vox supra lecta [10]) | nullus hic locus, cum praesertim ne pluralem quidem numerum vox *θύμον* admittat.

---

[1]) *Bewijs van lidmaatschap.* — [2]) *Een „bon"* sive *„kasaanwijzing".* Cf. Demosth. XVIII § 210. — [3]) Vid. Eccl. 296. — [4]) Eq. 634 sqq.; vid. etiam ad Ran. 104 et 909. — [5]) Vesp. 327. — [6]) Hom. κ 342 sqq. — [7]) Herodot. IV 152. — [8]) Aesch. Pers. 485. — [9]) Eur. fr. 757. — [10]) Vs. 253.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκέτ' ἂν κρύψαιμι. τὸν Πλοῦτον γάρ, ὦ ἄνδρες, ἥκει
ἄγων ὁ δεσπότης, ὃς ὑμᾶς πλουσίους ποιήσει.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὄντως γὰρ ἔστι πλουσίοις ἡμῖν ἅπασιν εἶναι;

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ τοὺς θεούς, Μίδαις μὲν οὖν —
(secum:)
ἢν ὦτ' ὄνου λάβητε.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι, καὶ βούλομαι χορεῦσαι
ὑφ' ἡδονῆς, εἴπερ λέγεις ὄντως σὺ ταῦτ' ἀληθῆ.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ μὴν ἐγὼ βουλήσομαι — θρεττανελὸ — τὸν Κύκλωπα

---

285. *ἄγων* R] *φέρων* V. || *ὑμᾶς* V] *ἡμᾶς* R.

286. *ἡμῖν ἅπασιν* V] *ἅπασιν ἡμῖν* R. Comicae dictionis non est *ἡμῖν* (Soph. Phil. 8 etc.); cf. Av. 386 Lys. 124.

287. *Μίδαις* Kuster] *Μίδας* V R. Non „*ὑμᾶς ποιήσει*" (vs. 285) est supplendum, sed: „*ἔστιν ὑμῖν*" (vs. 286). Cf. Eccl. 1020.

289. *ὄντως* A] om. V R, Cobet *λέγεις σὺ ταῦτα* <*πάντ'*> *ἀληθῆ*.

290. *ἐγὼ* R] *ἔγωγε* V, Blaydes dubitanter *ἔγωγε βούλομαι* (*βούλομαι* recc.); vid. comment.

---

284. Item supra Chremylus: *ἀλλ' οὔ σε κρύψω* [1]).

287. In proverbio erat *τὸ Μίδου πλουσιώτερον* [2]). Ridicule autem Cario nomen Midae aliorsum nunc detorquens *aures asininas* commemorat, quas item Midae tribuebant fabulae. Nostro loco prima fit harum aurium mentio.

288. Item Trygaeus in Pace: *ὡς ἥδομαι καὶ χαίρομαι καὶ εὐφραίνομαι* [3]).

290 sq. „Saltare quoniam cupitis," Cario ait, „ego Cyclopem vobis praeibo" — et imitari incipit carmen quod nuper innotuerat. Neglegentior autem est verborum structura, permixtis notionibus *τοῦ βούλεσθαι* et *τοῦ μέλλειν*. Nam accuratius loquenti aut „*βούλομαι ὑμᾶς ἄγειν*" foret dicendum aut: „*ὑμᾶς ἄξω*". Quae infra redit licentia [4]). Simillimum est quod in Ecclesiazusis legitur: „*σὺ δ' ἐπιθυμήσεις φέρειν;*" pro: „*ἐπιθυμεῖς φέρειν*" aut: „*οἴσεις*" [5]). Sed et alia huiuscemodi apud nostrum occurrunt: *εἰ μὴ ψεύσεται* = *εἰ μὴ ψευδολόγος φανεῖται* [6]), *οὐ ψεύσει γέ με* = *οὐ ψευσάμενός με φανεῖ* [7]), *ἔοικεν οὐ ψευδαγγελήσειν* = *οὐ ψευδάγγελος φανεῖσθαι* [8]), *πολλοὺς προλόγους ἔξω λέγειν* = *π. π. ἔχειν*

---

[1]) Vs. 26. — [2]) Tyrt. Eleg. III 6 Plat. Rep. 408 *b* Leg. 660 *e* Philemon. fr. 189 etc. — [3]) Pac. 291. — [4]) Infra vs. 319; item Soph. Oed. R. 1077 Oed. C. 1289 Eur. Med. 259, 726. — [5]) Eccl. 804. — [6]) Eccl. 568. — [7]) Nub. 261, ubi Bergkii coniecturam *ψεύδει* in textum recipere non debebam. — [8]) Av. 1340.

μιμούμενος, καὶ τοῖν ποδοῖν ὡδὶ παρενσαλεύων,
ὑμᾶς ἄγειν. „ἀλλ' εἶα, τέκεα, θαμίν' ἐπαναβοῶντες"
βληχώμενοί τε προβατίων
αἰγῶν τε κιναβρώντων μέλη,
ἕπεσθ' ἀπεψωλημένοι, τράγοι δ' ἀκρατιεῖσθε.

---

293. *βληχώμενοι*] *-νων* Bergk.

με δείξω τάχα [1]), *τοῦτο οἶμαί σ' ἀπορήσειν* = *τ. ο. σ' ἀποροῦσαν φανεῖσθαι* [2]), *γνώσομαι* [3]), *ἐθελήσω* [4]), *παύσει* [5]), *φανεῖ* [6]). Nec non cognatum est quod in Ecclesiazusis neglegentius dicitur: *φήσω* pro *φημί* vel *ἀποδείξω* [7]). Sic explico etiam quae apud Demosthenem leguntur: „*τί δίκαιον ἕξεις λέγειν;*" [8]).

290 et 296. *θρετταvελό*] chordae sonum imitatur vox [9]).

291. *ὡδὶ παρενσαλεύων*] id fere quod in Ranis dicitur: *θρασεῖ ποδὶ ἐγκατακρούειν ἀκόλαστον χορείαν* [10]), vel *σαυλοῦσθαι* in Cyclope Euripidis [11]). Adverbii demonstrativi idem est usus in versu Avium: *τύπτων γε τουτονὶ ὡδί* [12]).

292 sqq. Ut Philocleon in exitu Vesparum *Cyclopem Euripideum* [13]), sic *Philoxeni* Cytherii *Cyclopem* carmen dithyrambicum Cario nunc iocose imitatur. Unde minime efficitur comico non satis placuisse artem Philoxeni, — quod perhibet scholiasta [14]): „*ταῦτα πάντα διασύρων τὸν Φιλόξενον εἶπεν ὡς μὴ ἀληθεύοντα*", i. e.: *utpote ab Homero deflectentem*, — sed, notissimum tunc temporis fuisse illud carmen, cuius auctor iudice nescio quo apud Antiphanem *θεὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἦν . . ., εἰδὼς τὴν ἀληθῶς μουσικήν* [15]). Polyphemus ille ingens informis invenustus Galateam — sic festive finxit Philoxenus — deperibat nympham marinam; cuius animum ut sibi conciliaret, fidibus canebat, saltabat, flores legebat, quid non faciebat, ab amore edoctus scilicet, *ὃς καὶ τοὺς ἀμούσους μουσικὴν διδάσκει* [16]). Quod carmen licet totum fere interierit, ex imitatione Theocriti [17]) et Ovidii [18]) quadamtenus etiam nunc cognoscitur. Fertur in latumiis id fecisse Philoxenus ipsumque tyrannum Dionysium, in cuius aula aliquantisper vixerat, sub Cyclope risisse; sed parum haec constant et aliter ab aliis narrantur [19]). — Eundem poetam Aristophanes videtur spectare in exitu fabulae Ecclesiazusarum, ubi echo quandam *τοῦ Δείπνου* carminis Philoxeni iocularis audire sibi visus est Bergk.

292. Dictionis poeticae sunt: *τέκεα* pro *τέκη* et *θαμινά* pro *θαμά* [20]). Quamquam hoc etiam apud Xenophontem reperitur [21]).

294. *κιναβρώντων*] *olidorum.*

295. *τράγοι δ' ἀκρατιεῖσθε*] i. e.: *καὶ οὕτως ἀκρατιεῖσθε ὥσπερ οἱ τράγοι* [22]), *ien-*

---

1) Ran. 1230; hic quoque praesens *ἔχω* perperam ab aliis et a me est invectum. (Errori vero debetur futurum Lys. 430 R vel Eccl. 877). — 2) Eccl. 664. — 3) Infra vs. 1057. — 4) Ach. 318. — 5) Vesp. 942. — 6) Thesm. 233. — 7) Eccl. 590. — 8) Demosth. XXXVII § 52; item VIII § 31 et saepius apud oratores. — 9) Vid. ad Ran. 1285—1295. — 10) Ran. 330 sqq. — 11) Vid. ad Vesp. 1173. — 12) Av. 1327. — 13) Qua de re vid. quae disputavi Mnemos. 1888 p. 417—432 et brevius Proleg. Vesp. p. XIX sq. — 14) Vid. schol. vs. 298. — 15) Antiphan. fr. 209. — 16) Vid. Plut. Mor. 622 schol. Theocrit. XI 1. — 17) Vid. Theocrit. XI et VI cum imitatione Vergilii in Eclogis (II et) IX et Lucian. IX 1. — 18) Ovid. Metam. XIII. — 19) Vid. Diodor. XV 6, schol. h. l., Aelian. Var. Hist. XII 44 Athen. 6 *e*—7 *a*. — 20) Eq. 990 etc. — 21) Xen. Anab. IV 1 § 16 etc. — 22) De qua verborum structura vid. ad Ran. 159.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡμεῖς δέ γ' αὖ ζητήσομεν — θρεττανελὸ — τὸν Κύκλωπα
βληχώμενοι σὲ τουτονὶ πινῶντα καταλαβόντες,
πήραν ἔχοντα λάχανά τ' ἄγρια δροσερά, κραιπαλῶντα
ἡγούμενον τοῖς προβατίοις,
εἰκῇ δὲ καταδαρθόντα που,
μέγαν λαβόντες ἡμμένον σφηκίσκον ἐκτυφλῶσαι.

γε
296. δέ γ' αὖ V R] δέ γ' αὖ γε U (i. e. δέ γ' αὖ), Cobet δέ γε.
297. βληχώμενοί σε R] -νόν τε V, μιμούμενόν σε vVelsen. ‖ πινῶντα Brunck] πεινῶντα V R; cf. Lys. 279.
298. δροσερά, κραιπαλῶντα R²] om. R¹, δ. καὶ κ. V.
300. καταδαρθόντα Porson] -θέντα V R.
301. ἡμμένον A] om. V R. ‖ σφηκίσκον] σφηνίσκον Bentley, sed vid. comment.

---

taculo fruemini tali quale amant hirci; herbas et folia vobis praebebo. Finxerat igitur Philoxenus Cyclopem olera agrestia herbasque — λάχανα ἄγρια [1]) — gregi afferentem. Verbum ἀκρατίζεσθαι *ientare* apud nostrum non redit nisi in deperditae alicuius fabulae versiculo: „τί τὸ κακόν; ἀλλ' ἢ κοκκύμηλ' ἠκρατίσω;" [2]), sed saepius legitur apud recentiores [3]). Nempe ipse ἀκρατισμὸς est aevi recentioris. Olim τὸ ἄριστον id erat quod ipsum nomen cum ἦρι = πρῴ cohaerens significat, cibus *matutinus* [4]); sed tunc cum mos ferebat ut *medio die* τὸ ἄριστον sumeretur (*lunch*), τὸ δεῖπνον autem circa *vesperam* [5]), cibus quo diei initio homines fruebantur novo nomine designari coeptus est. Quod nomen sene demum Aristophane videtur esse natum; et ipse mos aliquid *meri* cum pane *gustandi* — hoc enim significat ἀκρᾱτίζεσθαι — minus convenit temporibus antiquioribus [6]).

296 sq. Iung.: βληχώμενοι ζητήσομέν σε τὸν Κύκλωπα καταλαβόντες κτέ.; non recte quidam τὸν Κύκλωπα βληχώμενοι interpretantur *canticum Philoxeni canentes*, ut „ὁ Κύκλωψ" h. l. sit pro nomine carminis, quemadmodum dicebatur e. g. ᾄδειν τὸν Ἁρμόδιον [7]).

297. πινῶντα] *squalidum* [8]).

298. κραιπαλῶντα] *crapula correptum, appotum* [9]).

300. εἰκῇ] *sic temere* [10]). Item in Nubibus: εἰκῇ κείμενος [11]).

301. σφηκίσκον] sic in fabrorum lingua dicebantur asseres sive tigna tenuiora, quae tectis construendis inserviunt: *canterii* [12]). In lapide saeculi IV[i] [13]) haec statuuntur de tecto novi armamentarii publico sumtu aedificandi: „καὶ ἐπιθήσει" (ἐπὶ τῶν κορυφαίων, quod trabum longarum est nomen) „σφηκίσκους πάχος δέκα δακτύλων, πλάτος τριῶν παλαστῶν καὶ τριῶν δακτύλων" [14]) sive fere 0.2 × 0.3 M. Voces „σφῆκες καὶ σφηκίαι" hoc sensu adhibebantur secundum Photium in lexico, qui

---

[1]) Vid. vs. 298. — [2]) Fr. 607. — [3]) Vid. Aristomen. fr. 14 Canthar. 8 Antiphan. 285 (apud Athen. 11 *c, d*) com. fr. adesp. 698 Aristot. Hist. Anim. VI 8 etc. — [4]) *Frühstück*; Hom. Ω 124 etc. — [5]) Vid. ad Eq. 52. — [6]) Vid. ad Eq. 1187. — [7]) Ach. 980. — [8]) Cf. Lys. 279. — [9]) Vid. ad Vesp. 1255 Ran. 217. — [10]) Hor. Od. II 11, 13. — [11]) Nub. 44; praeterea vid. Eq. 431 Lys. 471 Ran. 733. — [12]) Vitruv. IV 2 § 5; nos *daksparren*. — [13]) Dittenb. Syll.² 537; innotuit anno 1882. — [14]) L. l. vs. 53 sq.; vid. etiam vs. 71, CIA. IV 3, 225 *c*, [Aristot.] Rep. Ath. col. 32¹⁰.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐγὼ δὲ τὴν Κίρκην γε, τὴν τὰ φάρμακ᾽ ἀνακυκῶσαν,
ἣ τοὺς ἑταίρους τοῦ ... Φιλωνίδου ποτ᾽ ἐν Κορίνθῳ
ἔπεισεν, ὡς ὄντας κάπρους,
μεμαγμένον σκῶρ ἐσθίειν, αὐτὴ δ᾽ ἔματτεν αὐτοῖς,
μιμήσομαι πάντας τρόπους·
ὑμεῖς δὲ γρυλίζοντες ὑπὸ φιληδίας
ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκοῦν σὲ τὴν Κίρκην γε, τὴν τὰ φάρμακ᾽ ἀνακυκῶσαν

302. *γε* V] om. R.
303. *τοῦ*] *τοὺς* Blaydes (coll. vs. 385).
307. *γρυλίζοντες* V] *γρυλλ.* R; cf. Ach. 746 et Phrynich. Anecd. Bekk. p. 33.

laudat Pherecratem [1]), non tamen ipsa huius verba afferens; quapropter dubito an *σφηκίσκοι* scribere et *Aristophanem* citare debuerit Photius. Etiam alius versus nostrae fabulae Pherecrati apud grammaticos tribuitur [2]).

302—305. *Circe* Homerica *κυκεῶνα* venenatum hospitibus miscens cuivis aeque erat nota atque Cyclops. Sed novam nunc Circen *Corinthi* degentem Cario respicit, quae arte sua Philonidem eiusque sodales in sues luto amicas nuper mutavit. Significari puellam illam, cuius amator supra dictus est Philonides [3]), haud improbabiliter perhibet priscus interpres in scholiis; cui opinioni obstare non videtur *ποτέ* praeterlapsi temporis indicium; nam aevum heroicum cum suae aetatis rebus Cario ridicule nunc permiscet, *Philonidem* pro *Ulixe* commemorans. De Philonide, quem *τῷ ἐν Κορίνθῳ ξενικῷ* [4]) hoc tempore interfuisse e nostro loco efficio, vid. supra [5]).

304. *ὡς ὄντας*] *tanquam*; item infra [6]).

305. In conviciis homines *impuri* dicebantur *σκατοφάγοι* [7]), quod verae est *ὑηνίας* [8]). Ceterum cf. Pacis fabulae initium.

307. *γρυλίζοντες*] cf. Megarensis filiolas quas pro porcellis venumdaturus est sic increpans: „*ὅπως δὲ γρυλιξεῖτε καὶ κοΐξετε*" [9]).

— *φιληδίας*] vox, quae quinto abhinc versu redit, ducta est a verbo *φιληδεῖν* (*φιλ-εδ*), quod de *cibum appetentibus* dicitur [10]).

309 sqq. *Ergo nunc quoque Ulixem agens equidem* — retorquet chori dux — *Circen istam corripiam.* Quam comparationem perridicule exornat; non enim suspenderat Circen Ulixes, sed stricto gladio invadens perterruerat. Alienum autem hinc est quod interpretes ex alia Odysseae parte huc traxere, *Melanthii* supplicium [11]), neque ad litteram accipienda sunt verba *ἐκ τῶν ὄρχεων κρεμῶμεν*, quae e genere loquendi plebeculae caro desumta — ut infra *ἑλκύσαι τῶν*

[1]) Pherecrat. fr. 238. — [2]) Vs. 1085; vid. Proleg. p. VIII. — [3]) Vs. 179. — [4]) Vs. 173. — [5]) Vid. ad vs. 179. — [6]) Vs. 690. — [7]) Vid. vs. 706 et de voce *σκατί* ad Ran. 146. — [8]) Cf. Pac. 24 Antiphan. fr. 126 et de voce *ὑηνίᾳ* vid. ad Nub. 1001. — [9]) Ach. 746. — [10]) Vid. Pac. 1130. Nostra *trek, trek hebben.* — [11]) Hom. *χ* 192 sqq., 475 sqq.

καὶ μαγγανεύουσαν μολύνουσάν τε τοὺς ἑταίρους,
λαβόντες ὑπὸ φιληδίας,
τὸν Λαρτίου μιμούμενοι ἐκ τῶν ὄρχεων κρεμῶμεν,
μινθώσομέν θ', ὥσπερ τράγου,
τὴν ῥῖνα· σὺ δ' Ἀρίστυλλος ὑποχάσκων ἐρεῖς·
„ἕπεσθε μητρὶ χοῖροι."

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' εἶα νῦν τῶν σκωμμάτων ἀπαλλαγέντες ἤδη
ὑμεῖς ἐπ' ἄλλ' εἶδος τρέπεσθ',

311. λαβόντες R] ἢν λάβωμεν V, λάβωμεν A. || ὑπὸ φιληδίας] nonne e vicinia repetita?

312. τὸν Λ. μ.] hoc loco habet R, post κρεμῶμεν V. || Λαρτίου] Λαερτίου V R. || ἐκ] add. Cobet (cf. Sobolewski Praepos. p. 76).

313. θ' R] δ V.

314. τὴν V] om. R.

315. Loco obscaeno immorari etsi non lubet, fatendum est me hunc versum non intellegere. Unde alienus videtur is quem ex Acharnensibus novimus vocis χοίρου sensus. Estne e vicinia (vs. 308) repetitus? || χοῖροι V¹ R] χοίροις V².

316. ἀλλ' A] ἄγ V, om. R; cf. Ran. 394.

ὀρχιπέδων [1]) — nihil nisi ipsam *suspendendi* notionem adurgent.

310. μαγγανεύουσαν] i. e. γοητεύουσαν, φαρμάττουσαν. Non redit haec stirps (μάγος, μαγεύειν etc.) apud nostrum, neque apud ceteros comicos eam reperio, sed saepius occurrit apud Platonem philosophum [2]).

312. Λαρτίου] apud tragicos pater Ulixis modo *Laërtes* dicitur, ut apud Homerum, modo *Laërtius* vel *Lartius* [3]).

313. *Et nares tibi, ceu hirco, oblinemus fimo.* Hoc igitur faciebant interdum pastores, sive ut hircis κορυζῶσι mederentur, quod perhibent scholia, sive ne intempestive in venerem instigarentur mares odore feminarum.

314. Ἀρίστυλλος] i. e. ὥσπερ Ἀρίστυλλος [4]). Qui αἰσχροποιός erat [5]), non „αἰσχρὸς ποιητής", ut legitur in scholiis [6]). Platonem philosophum — pro nefas! — significari erat Meinekii et Bergkii opinio [7]).

316—321. *Missis iam iurgiis ad aliud iocorum genus vos convertite: ego — esurio enim — ventri meo consulam interim.* — Verborum vel saltationis quodnam εἶδος [8]) velit Cario, otiosum est quaerere, quoniam novum illud εἶδος, quicquid fuit, statim interrumpitur adventu Chremyli. Minime autem haec verba testantur intercidisse hoc loco aliisve huius fabulae et Ecclesiazusarum locis quae comicus scripsisset cantica.

[1]) Vs. 955; vid. ad Eq. 355, 365, 772 Lys. 363, 1119 Eccl. 1020. — [2]) Plat. Gorg. 484 *a* Leg. 908 *d*, 933 *a*, *c*, item Demosth. XXV § 80. — [3]) Soph. Ai. 1 etc., Eur. Troad. 421. — [4]) Vid. ad Ran. 159. — [5]) Cf. Eccl. 647 sq. — [6]) Verum extat in schol. Eccl. l.l.; simili vitio laborat schol. Eccl. 129. — [7]) Vid. Meinek. Fr. Com. I p. 287 sq. II p. 1162. Minime rarum est nomen Aristylli in V[i] et IV[i] saeculorum inscriptionibus. — [8]) De hoc verbo vid. ad Ran. 382.

ἐγὼ δ' ἰὼν εἴσω λάθρᾳ
βουλήσομαι τοῦ δεσπότου
λαβών τιν' ἄρτον καὶ κρέας
μασώμενος τὸ λοιπὸν οὕτω τῷ κόπῳ ξυνεῖναι.

(Domum intrat; chorus saltare incipit. — Ex aedibus prodit Chremylus.)

SCENA QUINTA.

Chremylus, Chorus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

„χαίρειν“ μὲν ὑμᾶς ἐστιν, ὦ ἄνδρες δημόται,
ἀρχαῖον ἤδη προσαγορεύειν καὶ σαπρόν·
„ἀσπάζομαι“ δ', ὁτιὴ προθύμως ἥκετε
καὶ ξυντεταμένως κοὐ κατεβλακευμένως.
ὅπως δέ μοι καὶ τἄλλα συμπαραστάται
ἔσεσθε καὶ σωτῆρες ὄντως τοῦ θεοῦ.

---

318. εἴσω vBamberg (coll. v. l. Eq. 1110)] ἤδη VR. Vid. vs. 768.
324. ἥκετε] ἤλθετε Kappeyne (coll. vs. 283 et 1190).
325. ξυντεταμένως (συντ.) A] συντεταγμένως VR. Idem vitium est in codd. Plat. Phil. 59a, cf. Leg. 935c alibi. || κατεβλακευμένως R] καταβεβλ. V (cf. Thesm. 131).
327. ὄντως R] ὄντες V.

---

319. *βουλήσομαι*] futuri temporis idem abusus qui supra [1]).

321. *μασώμενος . . . ξυνεῖναι*] *manducando* [2]) *opus iuvare porro.*

— *τὸ λοιπὸν οὕτω*] abundant haec, ut alibi *καὶ εἶτα οὕτω* [3]).

— *τῷ κόπῳ*] iocose sic vocat *rem susceptam* [4]).

322 sq. *Nimis tritum et obsoletum* [5]) *est illud „salvete" quam quo gaudium meum enuntiem.*

324. *ἀσπάζομαι δέ*] magis exquisito salutandi verbo utitur [6]), ut infra iuvenis [7]).

325. *Summo studio et haudquaquam segniter. Συντεταμένως* [8]) sive *συντόνως* [9]) id quod iussus est peragit qui *συντείνει ἑαυτόν* [10]) sive — ut poetae loquuntur — *συντείνει ποδὸς ὁρμήν* [11]). Idem valet *ἐντόνως* [12]). Rariores sunt vox *βλάξ* et quae cum ea cognatae sunt [13]).

326 sq. *ὅπως . . . ἔσεσθε*] nota ellipsis [14]).

— *συμπαραστάται*] transfertur, ut saepius [15]).

---

1) Vid. ad vs. 290 sq. — 2) Vid. ad Vesp. 780. — 3) Vid. ad Av. 674. — 4) Cf. Ran. 1265, κοπιᾶν Av. 735. — 5) Vid. ad Vesp. 1336 et 1343. — 6) Vid. ad Nub. 1145. — 7) Vid. vs. 1042. — 8) Cf. Plat. Apol. 23 *e* Phileb. 59 *a* Rep. 499 *a*. — 9) Plat. Conv. 203 Timoth. Pers. 181 etc. — 10) Plat. Euthyd. 12 *a* etc. — 11) Eur. El. 112. — 12) Vid. vs. 1095 et ad Ach. 666. — 13) Vid. ad Av. 1323 et supra Proleg. p. V. — 14) Vid. ad Nub. 489. — 15) Vid. ad Ran. 385, item nos *bijstaan, bijstand.*

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

θάρρει· βλέπειν γὰρ ἄντικρυς δόξεις μ' Ἄρη.
δεινὸν γάρ, εἰ τριωβόλου μὲν οὕνεκα
ὠστιζόμεσθ' ἑκάστοτ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
αὐτὸν δὲ τὸν Πλοῦτον παρείην τῳ λαβεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν ὁρῶ καὶ Βλεψίδημον τουτονὶ
προσιόντα· δῆλος δ' ἐστὶν ὅτι τοῦ πράγματος
ἀκήκοέν τι τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει.

(A parte dextra supervenit Blepsidemus.)

---

328. *βλέπειν* R] *βλέπων* V.
329. *οὕνεκα* A] *εἵνεκα* V R.
331. *παρείην*] *παρεῖμεν* Bergler, *παρήσω* Blaydes (cf. Av. 1227); sed vid. comment.
332. *ὁρῶ καί*] *ὁρῶ γε* Blaydes coll. Lys. 1082, sed utrobique recte habet *καί*.

---

328. *βλέπειν ... ἄντικρυς ... Ἄρη*] *ipsum Martem vultu prorsus referre.* Frequentes sunt eiusmodi accusativi (obiecta interna) verbo *βλέπειν* subiuncti [1]). Nec non frequens hic est adverbii *ἄντικρυς* usus [2]).

— *δόξεις*] *putabis* [3]).

329—331. Grammatice loqui si voluisset coryphaeus, dixisset potius: *δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ αὐτὸν τὸν Πλοῦτον παρείην τῳ λαβεῖν, ἐπειδήπερ ἑκάστοτ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τριωβόλου ἕνεκα ὠστιζόμεθα, absurdum foret si ipsius divitiarum dei copiam nunc facerem cuilibet, cum identidem in concione elidere nos soleamus* [4]) *cives ut unum trinummum adipiscamur* [5]). Nihil igitur habet pluralis *ὠστιζόμεσθα* singulari *παρείην* praemissus quod vituperetur aut suspicionem moveat, non enim solos choreutas spectat, sed cunctos cives. — Transitum ad liberiorem verborum compositionem, cui chori dux indulget, parant loci qualis est apud Xenophontem: *δεινὸν γὰρ τἂν εἴη ... εἰ ἐν θήρᾳ μὲν πολλάκις ἄσιτοι καρτεροῦμεν ὅπως θηρίον τι ὑποχείριον ποιησόμεθα, ... ὄλβον δὲ ὅλον πειρώμενοι θηρᾶν ... οὐκ ἂν πρέποντα ἡμῖν δοκοῖμεν ποιεῖν* [6]), vel qualis apud nostrum in Avibus: *δεινότατα ... πεισόμεθα ... εἰ τῶν μὲν ἄλλων ἄρξομεν, ὑμεῖς δ' οἱ θεοὶ | ἀκολασταίνετε* [7]). Ubi paratactice dicta sunt *καρτεροῦμεν* et *ἄρξομεν* pro participiis: *καρτεροῦντες* et *ἡμῶν ἀρχόντων*. Dignam quae conferatur supra vidimus structurae licentiam [8]).

332. Item in Lysistrata: *καὶ μὴν ὁρῶ καὶ τούσδε τοὺς αὐτόχθονας κτέ.* [9]).

333 sq. *δῆλος δ' ἐστὶν ὅτι ... ἀκήκοέν τι*] recte dicitur et: *δῆλόν ἐστι (τοῦτο) ὅτι ἀκήκοέν τι* [10]) et: *δῆλός ἐστιν ἀκηκοώς τι*, ex utroque autem genere loquendi per prolepsin commixtum est id quod invenitur h. l. et in Pace fabula: *δῆλός ἐσθ' οὗτός γ' ὅτι | ἐναντιώσεταί τι* [11]). Aliter variata est locutio in versu Sophoclis: *καὶ δῆλός ἐστιν ὥς τι δρασείων κακόν* [12]).

334. *τῇ βαδίσει καὶ τῷ τάχει*] *ingressu et celeritate*, i. e. *citato gressu* [13]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 562. — [2]) Vid. ad Eq. 128. — [3]) Vid. ad Vesp. 15. — [4]) Vid. ad Ach. 24 et ad Eccl. 300. — [5]) Vid. Proleg. p. XVII. — [6]) Xen. Cyrop. IV 2 § 46; cf. etiam Plat. Apol. 28 *e* Demosth. XX § 133. — [7]) Av. 1225 sqq. — [8]) Cf. vs. 234 sqq. — [9]) Lys. 1082. — [10]) Cf. Thesm. 1013 sq. — [11]) Pac. 1048 sq. — [12]) Soph. Ai. 326. — [13]) Vid. ad Av. 1182.

SCENA SEXTA.

Chremylus, Blepsidemus.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί ἂν οὖν τὸ πρᾶγμ' εἴη; πόθεν καὶ τίνι τρόπῳ
Χρεμύλος πεπλούτηκ' ἐξαπίνης; οὐ πείθομαι.
καίτοι λόγος γ' ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα, πολὺς
ἐν τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων,
ὡς ἐξαπίνης ἀνὴρ γεγένηται πλούσιος.
ἔστιν δέ μοι τοῦτ' αὐτὸ θαυμάσιον, ὅπως
χρηστόν τι πράττων τοὺς φίλους μεταπέμπεται.
οὔκουν ἐπιχώριόν γε πρᾶγμ' ἐργάζεται.

---

335. *εἴη;*] *εἴη καὶ* V R (cf. Eq. 1324). Meineke *τί τὸ πρᾶγμ' ἂν εἴη καὶ πόθεν;* (cf. vs. 264). At molestum sic est alterum *καί*.

338. *ἐν* Porson] *ἐπι* R, *ἐπὶ* V; cf. Av. 1441. Non minus ioculare vitium est Xen. Anab. I 4 § 4: *ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφέστασαν πύλαι*, ubi verum restituit Hartman: *πύργοι*.

340. *θαυμάσιον* V] *θαυμαστὸν* R (ut Thesm. 520), Porson *θαυμαστὸν αὐτὸ τοῦθ', ὅπως*, Meineke dubitanter *θαυμαστόν τι, πῶς*. Redit *θαυμάσιος mirabilis* Thesm. 468 (Nub. 1240).

342. *γε* V] *γε τι* R, *τι* A, *τὸ* U.

---

338. *ἐν τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων*] loci indicium participio et alibi praemittitur [1]. Per tonstrinas novae rei fama inter garrulos ardeliones statim percrebruit [2].

340. *ἔστιν ... μοι τοῦτο ... θαυμάσιον, ὅπως*] idem quod *θαυμάζω ὅπως*. Sic in Pace Trygaei filiola: *ἄπιστον εἶπας μῦθον* (i. e. *ἄπιστον λέγεις λόγον*)..., *ὅπως κάκοσμον ζῷον ἦλθεν εἰς θεούς* [3]. Vid. etiam quod supra dixit Plutus: *δέδοικα ὅπως* [4]. Miratur autem Blepsidemus virum non in re adversa, sed in prospera arcessentem necessarios; id scilicet minime est *τοῦ ἐπιχωρίου τρόπου* [5].

341. *χρηστόν τι πράττων*] *εὖ πράττειν* dicitur qui prospera in universum utitur fortuna, *χρηστόν* vel *ἀγαθόν τι πράττειν* [6] is cui certa aliqua res bene cedit. A quo genere loquendi discrepat finis inscriptionis Megaricae saeculi IVi exeuntis: *ὅπως εἰδῶντι πάντες ὅτι ὁ δᾶμος ὁ Μεγαρέων τιμῇ τοὺς ἀγαθόν τι πράσσοντας ἢ λόγῳ ἢ ἔργῳ ὑπὲρ τᾶς πόλιος ἢ ὑπὲρ τᾶν κωμᾶν* [7], ubi solitam *studendi* vim verbum *πράσσειν* obtinet, ut in verbis Thucydidis de proditoribus Plataeensibus: *ἔπραξαν δὲ ταῦτα κτέ.* [8].

342. *οὔκουν ... γε*] saepius apud nostrum hae particulae iunguntur [9]; item apud Euripidem: *οὔκουν ἐν Ἄργει <γ'> οὐδ' ἐπ' Εὐρώτα ῥοαῖς* [10].

---

1) Vid. ad Av. 1418. — 2) Vid. ad Av. 1441. — 3) Pac. 131 sq. — 4) Vs. 199—201. — 5) Vid. ad Av. 134. — 6) Vid. Pac. 215. — 7) Dial. Collitz. 3010; indicavit mihi amicus collega Hartman. — 8) Thucyd. II 2 § 3, et sic passim. — 9) Vid. Eq. 465 Vesp. 823 Eccl. 350, 926 Plut. 889. — 10) Eur. Hel. 124, vid. etiam Heracl. 191 Herc. 1251.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲν ἀποκρύψας ἐρῶ. νὴ τοὺς θεούς,
ὦ Βλεψίδημ', ἄμεινον ἢ χθὲς πράττομεν.
ὥστε μετέχειν ἔξεστιν· εἶ γὰρ τῶν φίλων.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

γέγονας δ' ἀληθῶς, ὡς λέγουσι, πλούσιος;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔσομαι μὲν οὖν αὐτίκα μάλ', ἢν θεὸς θέλῃ.
ἔνι γάρ τις, ἔνι κίνδυνος ἐν τῷ πράγματι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποῖός τις;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἷος . . .

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

λέγ' ἀνύσας ὅ τι φῄς ποτε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἢν μὲν κατορθώσωμεν, εὖ πράττειν ἀεί,

---

343. νὴ V R] μὰ A (non male, si sententia in versus fine incidatur; cf. e. g. Thesm. 383).
347. μάλ' R] μᾶλλον V.
348. ἔνι . . . ἔνι] ἔνι . . . ἔτι vBamberg; equidem longe praefero iteratum ἔνι. || τις R] om. V.
349. οἷος . . .] orationem interrumpi recte statuit Girardus. Vid. comment.
350. μὲν R] μὲν γὰρ V.

---

343. Item Eteocles Euripideus: ἐγὼ γὰρ οὐδέν, μῆτερ, ἀποκρύψας ἐρῶ [1]).
347. ἢν θεὸς θέλῃ] verba concepta [2]).
348. ἔνι . . . ἔνι] saepius repetitur ἔνι in Lysistrata [3]); cf. supra iteratum οἶμαι [4]).
349. οἷος. . .] i. e. τοιοῦτος οἷος . . . sive: τοιοῦτος ὥστε . . . [5]), ut in versu Vesparum: ὁ δ' ἕτερος (κύων) οἷός ἐστιν οἰκουρεῖν μόνον [6]). Dubitanter loquentem interrumpit Blepsidemus morae impatiens; dein Chremylus addit infinitivos qui expectabantur. — λέγ' ἀνύσας ὅ τι φῄς ποτε] *eloquere tandem aliquando* [7]) *id quod dicis* vel: *dic tandem quid velis* [8]).
350 sq. ἢν μὲν κατορθώσωμεν, . . . ἢν δὲ σφαλῶμεν] etiam in Ranis sic sibi opponuntur κατορθῶσαι et σφαλῆναι [9]). Praeterea cf. verba Lysistratae: ἔστ' ἐν ἡμῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα, | ἢ μηκέτ' εἶναι κτέ. [10]).

---

1) Eur. Phoen. 503. Vid. etiam supra vs. 26. — 2) Vid. ad Ran. 533. — 3) Lys. 544 sqq.; vid. etiam ad Nub. 414. — 4) Vs. 114. — 5) Sic recte interpretatus est Bothe. — 6) Vesp. 970, ubi vid. — 7) Vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606. — 8) Vid. ad Av. 1382. — 9) Ran. 735 sq. — 10) Lys. 32 sq.

ἢν δὲ σφαλῶμεν, ἐπιτετρῖφθαι τὸ παράπαν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τουτὶ πονηρὸν φαίνεται τὸ φορτίον,
καί μ' οὐκ ἀρέσκει. τό τε γὰρ ἐξαίφνης ἄγαν
οὕτως ὑπερπλουτεῖν, τό τ' αὖ δεδοικέναι,
πρὸς ἀνδρὸς οὐδὲν ὑγιές ἐστ' εἰργασμένου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πῶς οὐδὲν ὑγιές;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

εἴ τι κεκλοφὼς νὴ Δία
ἐκεῖθεν ἥκεις, ἀργύριον ἢ χρυσίον,
παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔπειτ' ἴσως σοι μεταμέλει.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε, μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ!

---

352. *φορτίον*] *φροίμιον* eleganter CFHermann, sed cf. *κόπος* item iocose usurpatum supra vs. 321.

354. *τό τ'* V] *τότε δ'* R, quod dittographiae debetur (*ΤΟΤΕΛΥ—ΤΟΤΕΔΛΥ*).

355. *εἰργασμένου* A] *-νον* V R.

356. *πῶς* R] *πῶς οὖν* V.

358. *τοῦ*] *τῆς* Bentley (coll. vs. 1193); sed *ἐκεῖθεν* quod antecedit nisi de Delphico Chremyli itinere intellegi nequit (vid. comment.).

---

352. *φορτίον*] dicendum erat *πρᾶγμα*, sed iocose nunc usurpat vocem e mercatorum lingua desumtam, *mercem*. Sic apud Plautum dicitur: *aetas mala merx est tergo* sive graece: *γῆρας πονηρόν ἐστι νώτῳ φορτίον* [1]).

353. *μ' οὐκ ἀρέσκει*] non *με* sed *μοι* videtur intellegendum [2]).

354. *ὑπερπλουτεῖν*] et nominibus praepositio *ὑπέρ* praemittitur ad significandum *τὸ ὑπερβάλλον* [3]), e. g. *ὑπέρμεγας, ὑπέρσοφος, ὑπέρφιλος, ὑπερεῦ, ὑπέρπλουτος* *praedives* [4]), et verbis, quale est h. l. *ὑπερπλουτεῖν*, infra *ὑπερφιλεῖν* [5]), alibi apud nostrum *ὑπερχολᾶν* [6]), *ὑπερμαίνεσθαι* [7]), *ὑπερεπαινεῖν* [8]), *ὑπερπυππάζειν* [9]).

355. *πρὸς ἀνδρὸς*] *convenit viro* ... [10]). — *οὐδὲν ὑγιές*] *pessima quaevis* [11]).

357 sq. *ἐκεῖθεν ... παρὰ τοῦ θεοῦ*] *Delphis e fano Apollinis.* — Cum amicis Chremylum consilium oraculi adeundi communicasse priusquam illuc iter suscepit, facile nobis fingimus. Quamquam non anxie talia rimanda; nam satis est ipsos spectatores inde reducem eum scire [12]).

359. *Ἄπολλον ἀποτρόπαιε*] *di meliora! Talem luem avertat Apollo averruncus!* [13]).

---

[1]) Plaut. Menaechm. V 2, 6; contulit et graece vertit vHerwerden. — [2]) Vid. ad Ran. 103. — [3]) Cf. *περι-* Ach. 850. — [4]) Aesch. Prom. 466. — [5]) Vs. 1072. — [6]) Lys. 693. — [7]) Ran. 776. — [8]) Eq. 680 Eccl. 186. — [9]) Eq. 680. — [10]) Vid. ad Eq. 191 sq. — [11]) Vid. ad Ach. 956. — [12]) Vid. ad vs. 44. — [13]) Cf. Eq. 1307.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

παῦσαι φλυαρῶν, ὦ ἀγάθ'· οἶδα γὰρ σαφῶς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ μηδὲν εἰς ἔμ' ὑπονόει τοιουτονί!

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(secum:)

φεῦ,
ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς ὑγιές ἐστιν οὐδενός,
ἀλλ' εἰσὶ τοῦ κέρδους ἅπαντες ἥττονες!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔ τοι, μὰ τὴν Δήμητρ', ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(ut supra:)

ὡς πολὺ μεθέστηχ' ὧν πρότερον εἶχεν τρόπων!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μελαγχολᾷς, ὦ ἄνθρωπε, νὴ τὸν οὐρανόν.

---

361. *τοιουτονί* Porson] *τοιοῦτον* R[1] A, *τοιοῦτο* V R[2], vocula *φεῦ* (*φεῦ ὡς* V) in versus exitu collocata. Cf. Ran. 141.
364. *Δήμητρ'* R] *δήμητραν* V.
365. *εἶχεν* V] *εἶχες* R.
366. *ὦ* R] om. V.

---

361 sq. *μὴ ... ὑπονόει*] *in mentem inducere tibi noli.* Desine e verbis meis efficere quae neque dixerim equidem neque dicere voluerim [1]).

362. Verum misanthropum fieri se sentit Blepsidemus. Nempe — ut ait Socrates — vir saepius propter fidem deceptus tandem *μισάνθρωπος γενόμενος ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι τὸ παράπαν* [2]). Verborum structura eadem infra utitur sycophanta: *μὰ Δί' οὐ μὲν οὖν ἔσθ' ὑγιὲς ὑμῶν οὐδὲ ἕν* [3]), nec non conferri potest versiculus Euripidis: *οὐκ ἦν ἄρ' οὐδὲν ὑγιὲς ἐμπύρου φλογός* [4]).

363. *τοῦ κέρδους ... ἥττονες*] *lucri appetentes, avaritiae obnoxii* [5]).

364. Item Strepsiades Amyniae: *οὐκ ἔσθ' ὅπως σύ γ' ὑγιαίνεις* [6]). Versus initium *οὔτοι — Δήμητρα* etiam alibi occurrit [7]).

365. *μεθέστηκε — τρόπων*] *mores mutavit* [8]).

366. *μελαγχολᾷς*] *insanis* [9]).

---

[1]) Verbum redit Eq. 652 Lys. 38, 1234. — [2]) Plat. Phaedon. 89 *e*; item 90 *c* Cratyl. 440 *c*. Vid. de *Timone* Av. 1549. — [3]) Vs. 870. — [4]) Eur. Hel. 746. Vid. etiam ad Ach. 956. — [5]) Vid. ad Nub. 1081. — [6]) Nub. 1275. — [7]) Vid. Ran. 42. — [8]) Vid. ad Eq. 898. — [9]) Vid. ad Nub. 833.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.
(ut supra:)

ἀλλ' οὐδὲ τὸ βλέμμ' αὐτὸ κατὰ χώραν μένει,
ἀλλ' ἔστ' ἐπίδηλον ὥς τι πεπανουργηκότος.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ μὲν οἶδ' ὃ κρώζεις· ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος,
ζητεῖς μεταλαβεῖν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μεταλαβεῖν ζητῶ; τίνος;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἑτέρως ἔχον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μῶν οὐ κέκλοφας, ἀλλ' ἥρπακας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κακοδαιμονᾷς.

---

367. μένει l. a. in V] ἔχει A, ἔχεις V R. Cf. Eq. 1354.
368. *ἔστ' ἐπίδηλον ὥς τι] ἔστιν ἐπίδηλόν τι V R. De verbi ἐστί elisione neglecta vid. ad Nub. 214. || πεπανουργηκότος Valckenaer] -κότι V R; in R superscriptum est: ἀντὶ τοῦ πεπανουργηκότος. Bergk ἐστὶν ἐ. τι πεπανούργηχ' ὅτι, sed τι non potuit sic collocari, melius igitur (numeris tamen parum gratis) Meineke ἐστὶν ἐ. ὅτι πεπανούργηκέ τι.
369. σὺ] σε Elmsley.
371. τὸ δ'] τόδ' V R.

---

367. τὸ βλέμμα] *vultus* [1]).
— κατὰ χώραν μένει] *immotus manet* [2]).
369. ὃ] relativi non rarus hic usus [3]).
— κρώζεις] irascens tandem Chremylus *crocitandi* verbo [4]) utitur, parram male ominatam dicens sodalem molestum. Sic in Lysistrata probulus: τοῦτο μὲν ὦ γραῦ σαυτῇ ἔκρωξας [5]). Simili metaphora βαΰζειν, quod proprie est canicularum vagientium [6]), dicuntur homines eiulantes vel commotiore loquendi genere utentes [7]).
371. ἐστὶν ... ἑτέρως ἔχον] in huiusmodi locutionibus non insolitum est ἐστὶν ἔχον = ἔχει [8]).
372. *Numne propalam, non clam rapuisti?* — Saepius iunguntur κλέπτης et, quod maiorem indicat audaciam, ἅρπαξ [9]).
— κακοδαιμονᾷς] gravius hoc est quam χολᾶν vel μελαγχολᾶν, non enim corpus

---

1) Vid. ad Nub. 1176. — 2) Cf. Eq. 1354 Ran. 793. — 3) Vid. vs. 59 et ad Ach. 118. — 4) Vid. Av. 24. — 5) Lys. 506. — 6) Theocrit. VI 10. — 7) Vid. Thesm. 173. — 8) Vid. ad Ran. 1161. — 9) Vid. Xen. Anab. IV 6 § 11 Cyr. I 6 § 27 Mem. IV 2 § 15 etc.; cf. etiam Plaut. Epid. I 1, 10.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲ μὴν ἀπεστέρηκάς γ' οὐδένα;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ' ἔγωγ'.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὦ Ἡράκλεις! φέρε, ποῖ τις ἂν
τράποιτο; τἀληθὲς γὰρ οὐκ ἐθέλει φράσαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κατηγορεῖς γὰρ πρὶν μαθεῖν τὸ πρᾶγμά μου.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὦ τᾶν, ἐγώ σοι τοῦτ' ἀπὸ σμικροῦ πάνυ·
ἐθέλω διαπρᾶξαι, πρὶν πυθέσθαι τὴν πόλιν,
τὸ στόμ' ἐπιβύσας κέρμασιν τῶν ῥητόρων.

---

373. *μὴν* R] *μήν γ'* V.
374. *ἂν* Kuster] *οὖν* V R; cf. Ran. 296 et infra vs. 438.
375. *ἐθέλει* recc.] *-λεις* V R. Cf. vs. 932.
377. *τοῦτ'* R] *ταῦτ'* V.
378. *διαπρᾶξαι* R] *διαπράξασθαι* V.

---

sed ipse animus aegrotat eius quem *κακὸς δαίμων* agitat [1]). Eadem infra obtinet gradatio: *μανία καὶ ἔτι μᾶλλον κακοδαιμονία* [2]). Notus est *-ᾶν* terminus verborum morbum indicantium [3]).

374 sq. *ποῖ τις ἂν τράποιτο!*] i. e. *ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην!* ut est in Ranis [4]). Merae impudentiae Blepsidemo videntur sodalis obnixe pernegantis verba et clamores. Noto usu pronomine *τις* designatur persona loquentis [5]).

376. *μου*] *a me*, ut in Euripidis versu: *τί δῆτα βούλει δεύτερον μαθεῖν ἐμοῦ;* [6]). Cf. genitivus verbis *sumendi* et *rapiendi* additus [7]).

377. *ἀπὸ σμικροῦ πάνυ*] *sumtu perexiguo* [8]).

378. *διαπρᾶξαι*] *ad bonum eventum perducere* [9]).

379. *Nummis* [10]) *se buccam oratorum publicorum oppleturum* ait Blepsidemus. Item in Pace *οἱ ξένοι* — Mercurius ait — *χρυσίῳ ἐβύνουν τὸ στόμα demagogorum* [11]). Quod genus loquendi inter nos quoque usitatum est [12]), sed vitae Atheniensium praesertim erat accommodatissimum, ubi *οἱ ἀγοράζοντες* solebant nummos in ore asservare [13]). Revera *χρυσίῳ τὸ στόμα βεβυσμένος* Alcmeon ille e Croesi gaza prodiit [14]). Locutione *τὸ στόμα ἐπιβῦσαι*

---

[1]) Redit verbum Xen. Mem. II 1 § 5 etc.; nos: *je bent bezeten!* — [2]) Vid. vs. 501. — [3]) Vid. ad Eq. 61 Nub. 183. — [4]) Ran. 296; cf. infra vs. 438 et Thesm. 603. — [5]) Vid. vs. 252. — [6]) Eur. Hec. 991. — [7]) Vid. ad Eq. 436. — [8]) Vid. ad Eq. 538. — [9]) Vid. ad Eq. 93. — [10]) Vid. ad Av. 1108. — [11]) Pac. 645; vid. etiam Eq. 439. — [12]) *Iemand den mond stoppen.* — [13]) Vid. ad Vesp. 609. — [14]) Herodot. VI 125.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν φίλως γ' ἄν μοι δοκεῖς, νὴ τοὺς θεούς,
τρεῖς μνᾶς ἀναλώσας λογίσασθαι δώδεκα.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ὁρῶ τιν' ἐπὶ τοῦ βήματος καθεδούμενον
ἱκετηρίαν ἔχοντα μετὰ τῶν παιδίων
καὶ τῆς γυναικός, κοὐ διοίσοντ' ἄντικρυς
τῶν Ἡρακλειδῶν οὐδ' ὁτιοῦν τῶν Παμφίλου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκ, ὦ κακόδαιμον, ἀλλὰ τοὺς χρηστοὺς ἔγωγ'

---

387 *ἔγωγε καὶ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς σώφρονας*

380. *φίλως* R] *-λος* V.
384. *κοὐ* R] *οὐ* V.
386. **ἔγωγ'*] *μόνους* V R; vid. vs. sq.
387. Del. Willems, e glossematis „*τοὺς δικαίους*" et „*τοὺς σώφρονας*" voci „*τοὺς χρηστούς*" adscriptis natum optimo iure statuens. Vid. ad Av. 16. || *δικαίους* R] *δεξιούς* V. || *τοὺς σώφρονας* V] *σώφρονας* R.

---

usus est etiam Cratinus [1]), cf. autem verbum cognatum *ἐπιστομίζειν* (*os occludere*), quod in Equitibus legitur [2]).

380 sq. Quae sit amici illa benevolentia probe intellegens Chremylus *libenter* ait *imitarere fraudulentum dispensatorem, qui ἀλφίτων πριάμενος τρεῖς χοίνικας | κοτύλης δεούσας εἴκοσ' ἀπολογίζεται* [3]). Verborum eadem structura usus Creon Sophocleus ad Oedipum *σκέψαι δὲ* — ait — *τοῦτο πρῶτον, εἴ τιν' ἂν δοκεῖς | ἄρχειν ἑλέσθαι ξὺν φόβοισι μᾶλλον ἢ | ἄτρεστον εὕδοντα* [4]).

382. *ὁρῶ τινα . . . καθεδούμενον*] sic Lamachus Dicaeopolidi minatus: *ἐν τῷ χαλκίῳ | ἐνορῶ γέροντα δειλίας φευξούμενον* [5]). Et pronominis *τινός* [6]) et temporis futuri [7]) frequens in minis est usus.

383. *ἱκετηρίαν ἔχοντα*] *manu tenentem supplicem olivam, κλάδον ἐξεστεμμένον* [8]), *στέμματ' ἔχοντ' ἐν χεροῖν* [9]).

— *μετὰ τῶν παιδίων κτέ.*] rei prolem in suggesto eiulantem praebet Vesparum locus notissimus [10]).

385. Pictam tabulam, quae tunc temporis clara erat, significat comicus [11]). *Pamphilus* igitur Apellis magister [12]) pinxerat Herculis liberos — fortasse coniunctim cum Alcmene et Iolao — supplicum habitu arae Athenis assidentes utque ab Eurystheo se defenderent cives implorantes. Alius est Pamphilus cuius supra iniecta est mentio [13]).

386. *ἔγωγ'*] eliditur nunc *γε* in trimetri exitu, ut alibi *δέ* et *τε* [14]).

---

[1]) Cratin. fr. 186[4]. — [2]) Eq. 845; nos *den mond snoeren* (minus accurate verti Eq. l.l.). — [3]) Ar. fr. 465. — [4]) Soph. Oed. R. 584 sqq. — [5]) Ach. 1129. — [6]) Vid. ad Nub. 1491 Ran. 552. — [7]) Vid. ad vs. 608. — [8]) Soph. Oed. R. 3. — [9]) Hom. *Α* 14; cf. Aesch. Eum. 43 Andocid. I § 110—121 Plut. Thes. 18. — [10]) Vesp. 976 sqq.; cf. ibid. vs. 568. — [11]) Similes sunt loci Ach. 992 Lys. 678 (Eccl. 80 sq.?). — [12]) Plin. H. Nat. XXXV 36 § 7 sq. — [13]) Vs. 174. — [14]) Vid. ad Ran. 298 et infra ad vs. 752.

ἀπαρτὶ πλουτῆσαι ποιήσω.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί σὺ λέγεις;
οὕτω πάνυ πολλὰ κέκλοφας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἴμοι τῶν κακῶν!
ἀπολεῖς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σὺ μὲν οὖν σεαυτόν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ'· ἐπεὶ τὸν Πλοῦτον, ὦ μοχθηρὲ σύ,
ἔχω.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σὺ πλοῦτον; ποῖον;

---

389. *πάνυ* R] om. V.
391. *ἐπεὶ* A] *ἐπειδὴ* V R, idque (aut *ἐπεί τοι*) scribendum esse deleto *τὸν* arbitratur Blaydes. Cf. Ran. 1230.

---

388. *ἀπαρτὶ πλουτῆσαι ποιήσω*] *plane divites reddam.* Adverbium *ἀπαρτί* apud nostrum non redit. Cognata est particula temporalis *ἄρτι modo* [1]), sed minime cum ea est confundendum, nam *temporis* non inest notio. Propriam vim *τοῦ ἀπηρτισμένως* sive *accurate* [2]), *ἀκριβῶς*, apud Herodotum obtinet: *στάδιοι ἀπαρτὶ χείλιοι* [3]) et: *ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα* [4]). Hinc in universum urgendae verborum nominumque notioni inserviens *plane, prorsus* [5]) significat; sic dicitur h. l. *ἀπαρτὶ πλουτῆσαι*, alibi *ἀπαρτὶ προσλαβεῖν, ἀπαρτὶ εἰκός ἐστι, ἀπαρτὶ φρόνιμος, ἀπαρτὶ ἀλλότρια* [6]). Quod vero in docta annotatione grammatici, qui haec omnia olim collegit [7]), additum legitur: „*παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς τὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου*", id egregie est absurdum [8]) ipsisque qui illic citantur comicorum locis manifeste refutatur. Itaque patet non eidem viro et has nugas deberi et priscae eruditionis illas copias, sed peperit illud „*ἐκ τοῦ ἐναντίου*" socordia exscribentium; glossema est, sed ... stulti hominis glossema. Priscus grammaticus dederat: „*παρὰ δὲ τοῖς κωμικοῖς τὸ ἄντικρυς*", idque rectissime, nam multis locis *ἄντικρυς* non „*ἐκ τοῦ ἐναντίου*" *ex adverso* valet, sed *plane, ἀπαρτί* [9]).

389. *οἴμοι τῶν κακῶν!*] irati haec vox [10]).

390. *ἀπολεῖς*] mente supplendum *με* [11]).

392. *ποῖον;*] vocem *τὸν πλοῦτον* Blepsidemus intellexit *divitias*, quapropter

---

[1]) Nos: *juist, pas.* — [2]) Nos: *juist, precies.* — [3]) Herodot. II 158 a grammaticis citatus; ubi in hodiernis tamen codd. *ἀπαρτί* non comparet. — [4]) Ibid. V 53. — [5]) Nos: *heelemaal.* — [6]) Vid. Pherecrat. fr. 71, 93 Teleclid. 37 Plat. 58. — [7]) Bekk. Anecd. p. 418. — [8]) Lobeckio (ad Phrynich. p. 20 sq.) imposuit. — [9]) E. g. supra vs. 328 Lys. 1069 Eccl. 339 vel Thucyd. VI 10 § 3. — [10]) Cf. vs. 169 et de genitivo vid. ad Vesp. 161. — [11]) Vid. ad Ach. 470.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

αὐτὸν τὸν θεόν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

καὶ ποῦ ἐστιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔνδον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποῦ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

παρ' ἐμοί.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

παρὰ σοί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάνυ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκ εἰς κόρακας; Πλοῦτος παρὰ σοί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τοὺς θεούς.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

λέγεις ἀληθῆ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φημί.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

πρὸς τῆς Ἑστίας;

---

articulum miratus rogat *quasnam* divitias sodalis dicat. Alieni igitur hinc sunt loci ubi *ποῖος* irridentis est, ut in Socratis verbis: *ποῖος Ζεύς* [1]).

393. Similis in Avibus est versus: *καὶ ἰστὸν ἤδη ποῦ; παρ' ἡμῖν; — εἰ παρ' ὑμῖν γ' εἴμ' ἐγώ* [2]). Ibi quoque *καί* mirationem indicat particula [3]).

394. *οὐκ εἰς κόρακας;*] *quin in malam rem?* [4]).

---

[1]) Nub. 367. — [2]) Av. 326. — [3]) Vid. ad Nub. 210. — [4]) Vid. ad Ran. 607.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τὸν θαλάττιον λέγεις;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἰ δ' ἔστιν ἕτερός τις Ποσειδῶν, τὸν ἕτερον.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

εἶτ' οὐ διαπέμπεις καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς φίλους;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκ ἔστι πω τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί φής;

οὐ τῷ μεταδοῦναι;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δία· δεῖ γὰρ πρῶτα —

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τί;

---

396. *θαλάττιον*] *βοιώτιον* (?) l. a. in V.

397. *ἕτερον* A] *ἕτερον λέγω* V R.

400. *οὐ τῷ μεταδοῦναι;*] *οὔ τῳ μ.* Bentley, *οὔπω μ.* amicus Bothii; *ἐν τῷ μ.* sine signo interrogandi vBamberg, Chremylo haec tribuens, item, sed servato interrogationis signo, Kappeyne. Vid. comment.

---

396. Ne nunc quidem auribus suis satis credens Blepsidemus rogat eumne quem ceteri mortales Neptunum dicat Chremylus. Nihil amplius [1]. Sed in loco minime obscuro interpretando et alii a vero aberrarunt et Müller Strübing, qui mendacium hominum patronum fuisse Neptunum *τὸν θαλάττιον* hinc potissimum efficiebat [2]. Simillimus in Lysistrata est iocus, ubi ad Atheniensem rogantem „*τί οὐ καλοῦμεν δῆτα τὴν Λυσιστράτην*" legatus Lacedaemoniorum morae impatiens „*ναὶ τὼ σιὼ καὶ λῆτε τὸν Λυσίστρατον!*" [3]).

399. Cf. Paphlagonis in Equitibus verba: *οὐκ, ὦ ἀγαθοί, ταῦτ' ἐστί πω ταύτῃ* [4]).

400. *οὐ τῷ μεταδοῦναι;*] id quod summum est voce querula repetit Blepsidemus, neglecta structura verborum; nam plenae orationis haec fuissent: „*οὔπω ἐστὶν* (vel *εἶναι φῄς*) *ἐν τῷ μεταδοῦναι;*" Sic apud Sophoclem ministro anxie clamanti „*οἴμοι, πρὸς αὐτῷ γ' εἰμὶ τῷ δεινῷ λέγειν!*" rex trepidans et exa-

---

[1]) Recte sic Dindorf. — [2]) Vid. Fleck. Jahrb. 1878; quem bene refutavit P. de Koning Quaest. Att. p. 46 sqq. — [3]) Lys. 1103—1105. — [4]) Eq. 843.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

βλέψαι ποιῆσαι —

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

νῴ; τίνα βλέψαι; φράσον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Πλοῦτον, ὥσπερ πρότερον, ἑνί γέ τῳ τρόπῳ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

τυφλὸς γὰρ ὄντως ἐστί;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

νὴ τὸν οὐρανόν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκ ἐτὸς ἄρ' ὡς ἔμ' ἦλθεν οὐδεπώποτε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ', ἢν θεοὶ θέλωσι, νῦν ἀφίξεται.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὔκουν ἰατρὸν εἰσαγαγεῖν ἐχρῆν τινα;

---

401. *ποιῆσαι* R] *ποήσω* V. || *νῴ;*] *νῶϊν* V R, Chremylo continuantes (sine signo interrogandi); Blepsidemo dedit CFHermann. Cf. Av. 467.

404. *ἄρ'* R] *γὰρ* V.

406. *εἰσαγαγεῖν* R] *εἰσάγειν* V (ut vs. 624 sq.); cf. v. l. Nub. 1212 Eq. 282 et vid. Av. 1177. || *ἐχρῆν*] *σ' ἐχρῆν* Bergk (cf. vs. 432, 607, 624, 966), sed potius *ἡμᾶς* vel *νῴ* est supplendum.

---

speratus retorquet: „*καὶ ἔγωγ' ἀκούειν!*" — ubi placide loquentis foret: „*καὶ ἔγωγε* <*πρὸς αὐτῷ τῷ δεινῷ*> *ἀκούειν*" [1]). Cf. etiam Pisetaerus in Avibus: „*αἱ πόλεις παρ' ἀνδρῶν ἔμαθον ἐχθρῶν — κοὐ φίλων! — ἐκπονεῖν θ' ὑψηλὰ τείχη ναῦς τε κεκτῆσθαι μακράς,*" *ab adversariis — non sane ab amicis! — didicerunt civitates moenibus classibusque se tutari* [2]).

400 sq. Chremyli haec verba non sunt sedata voce enarrantis, sed balbutientis potius. Nempe urget eum amicus et brachio correpto quassat.

402. *ἑνί γέ τῳ τρόπῳ*] *aliqua* (*quacunque*) *ratione* [3]). Item alibi: *ἐξ ἑνός γέ του τρόπου* [4]). Et idem valent *ἀμωσγέπως* et *μιᾷ γέ τῳ τέχνῃ* [5]). Cf. etiam *πάσῃ τέχνῃ, πάσῃ μηχάνῃ omnino* [6]).

403. *ὄντως*] quemadmodum dicitur in carmine populari [7]).

404. *οὐκ ἐτὸς*] *non mirum, non sine causa* [8]).

405. *ἢν θεοὶ θέλωσι*] verbi *ἐθέλειν* forma brevior in hac una loquendi formula Atheniensibus est usitata [9]).

406. Item in Avibus Pisetaerus: *οὔκουν*

---

[1]) Soph. Oed. R. 1169 sq.; vid. etiam Aesch. Sept. 516. — [2]) Av. 378. — [3]) Item Plat. Phaedr. 242 *b* Menon. 96 *d* etc. — [4]) Thucyd. VI 34 § 2. — [5]) Thesm. 429 sq. — [6]) Vid. ad Av. 549 Ran. 1235. — [7]) Vid. ad vs. 13. — [8]) Vid. ad Ach. 411. — [9]) Vid. ad Ran. 533.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τίς δῆτ' ἰατρός ἐστι νῦν ἐν τῇ πόλει!
οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδέν ἐστ' οὔθ' ἡ τέχνη.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

(spectatores oculis lustrans:)

σκοπῶμεν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

ἀλλ' οὐκ ἔστιν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ὅπερ πάλαι παρεσκευαζόμην
ἐγώ, κατακλίνειν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπιοῦ
κράτιστόν ἐστι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

πολὺ μὲν οὖν, νὴ τοὺς θεούς.
μή νυν διάτριβ', ἀλλ' ἄνυτε πράττων ἕν γέ τι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ δὴ βαδίζω.

---

408. Post vs. 409 collocari iubet vVelsen. || ἐστ'] ἔτ' ἔστ' Halbertsma.

411. κατακλίνειν] -κλινεῖν V R.

413 sq. Sic distributos habet R; in V Chremyli sunt vs. 413 sq.[b], Blepsidemi 414[a, c].

413. ἄνυτε] ἄνυε V R.

414. δὴ V] μὴν R. Cf. vs. 227.

δῆτα περιπόλους ἐχρῆν | πέμψαι κατ' αὐτὸν εὐθύς; [1]). Praeteritum urgentis [2]): *nonne factum oportuit?* Cf. aoristus in locutione: τί οὐκ ἀπεκοιμήθημεν [3]) et similibus.

408. Mercedem, qua medici publici conducebantur [4]), brevi ante imminutam esse (non abolitam) ex hoc versu efficio [5]). Dignus qui conferatur est locus Ecclesiazusarum [6]).

411. Sic etiam Philocleonem illum filius νύκτωρ κατέκλινεν εἰς Ἀσκληπιοῦ [7]).

413. ἄνυτε πράττων] rarius hoc quam πρᾶττε ἀνύσας (τι) [8]).

414. καὶ δὴ βαδίζω] item supra [9]).

---

1) Av. 1177. — 2) Vid. ann. crit. ad Eq. 751. — 3) Vesp. 213; vid. ad Eq. 1207. — 4) Vid. ad Ach. 1030—1032. — 5) Item vHerwerden. — 6) Eccl. 363 sq. — 7) Vesp. 123. — 8) Vid. ad Ran. 606. — 9) Vs. 227.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

σπεῦδέ νυν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοῦτ' αὐτὸ δρῶ.

(Dextrorsum abituro occurrit Paupertas misero vestitu tristique specie.)

SCENA SEPTIMA.

Chremylus, Blepsidemus, Paupertas.

ΠΕΝΙΑ.

ὦ θερμὸν ἔργον καὶ ἀνόσιον καὶ παράνομον
τολμῶντε δρᾶν ἀνθρωπαρίω κακοδαίμονε!
ποῖ, ποῖ; τί φεύγετον; οὐ μενεῖτον;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Ἡράκλεις!

ΠΕΝΙΑ.

ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς ἐξολῶ κακοὺς κακῶς·
τόλμημα γὰρ τολμᾶτον οὐκ ἀνασχετόν,
ἀλλ' οἷον οὐδεὶς ἄλλος οὐδεπώποτε
οὔτε θεὸς οὔτ' ἄνθρωπος. ὥστ' ἀπολώλατον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ' εἶ τίς; ὠχρὰ μὲν γὰρ εἶναί μοι δοκεῖς.

---

417. *φεύγετον*] *θεῖτον* Blaydes (coll. Ach. 564).

422. *εἶναί μοι δοκεῖς*] „non videtur esse lurida, sed est" (Kappeyne); vVelsen pro *μὲν γὰρ* (*μὲν* om. V) coniecit *μαινὰς*, sed *maenadi* non est locus et exquisitius dictum esse *μὲν γὰρ* quam quod errori tribuatur recte observavit vBamberg (coll. Pac. 125 Av. 1220). Meineke sola verba „*σὺ δ' εἶ τις*" poetae esse suspicatur (coll. Ach. 407 Nub. 235 Ran. 664, sed vid. quae ad illos locos observavi), vBamberg vero (coll. Plat. Conv. 203 *b*) versum huiuscemodi intercidisse: *σὺ δ' εἶ τίς, <ὦ γραῦ; μῶν προσαιτήσουσα νῷν | προσῆλθες;> ὠχρὰ μὲν γὰρ εἶναί μοι δοκεῖς.*

---

415. *θερμὸν*] *audax, temerarium* [1]).

416. *ἀνθρωπαρίω*] *homunculi!* Simile deminutivum est *ἀνδράρια* [2]).

422. Sermonis quotidiani licentiae indulgens Chremylus brevius minusque concinne loquitur, quippe perterritus. Nam hoc vult dicere: „quis tandem es tu? Gratus quidem esse non potest tuus adventus, quam tam luridam videam".

---

[1]) Vid. ad Eq. 382. — [2]) Ach. 517.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἴσως Ἐρινύς ἐστιν ἐκ τραγῳδίας·
βλέπει γέ τοι μανικόν τι καὶ τραγῳδικόν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔχει γὰρ δᾷδας.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐκοῦν κλαύσεται.

ΠΕΝΙΑ.

οἴεσθε δ' εἶναι τίνα με;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πανδοκεύτριαν
ἢ λεκιθόπωλιν. οὐ γὰρ ἂν τοσουτονὶ
ἐνέκραγες ἡμῖν οὐδὲν ἠδικημένη.

ΠΕΝΙΑ.

ἄληθες; οὐ γὰρ δεινότατα δεδράκατον,

Blaydes quod proposuit *ὠχρά γ' εἶν' Ἐρινύς μοι δοκεῖς*, propter elisum *-αι* displicet (vid. ad Nub. 7), propter vs. 423 ne in censum quidem potest venire. Equidem si coniecturae locum putarem, proponerem **εἶ, ναὶ τοὺς θεούς!* sed vid. comment.

423—425. Sic distribuunt V R; vs. 424 sq.b Chremylo, 425a et 426b—428 Blepsidemo tribuit A.

424. *γέ* V] *μέν* R. || *τι* R] om. V.

426. *τίνα με* R] *με τίνα* V.

428. *ἐνέκραγες* A] *ἀνέκραγες* R, *ἀνακέκραγες* V. || *οὐδὲν* R] *μηδὲν* V.

429 sq. *δεδράκατον, | ζητοῦντες*] *δεδρακότε | ζητεῖτον* Naber. Si nimis displiceat numerorum inaequalitas, malim quod scripsit Blaydes: *δεδράκατε -ντες.*

---

424. Frequenter apud comicos praesertim eiusmodi accusativi (obiecta interna) verbo *βλέπειν* subiunguntur [1]).

425. *οὐκοῦν κλαύσεται*] *male igitur mulcabitur* [2]) *ista, quae Furiam agat nec tamen sit Furia.* Non iam timet Blepsidemus personatam istam Furiam.

426—428. Cf. Lysistratae locus, ubi mulieres quae *lentem* [3]), vile legumen, et quae vinum panemve venditant in primis immittuntur in hostem ut omnium pugnacissimae et maxime clamosae [4]). Etiam locus ex Vesparum initio huc facit, ubi *φαλαίνας πανδοκευτρίας* vox tribuitur Cleoni [5]).

428. *ἐνέκραγες*] *inclamasses, allatrasses.* Cum composito, quod apud nostrum non redit [6]), cf. *ἐγγελᾶν* et similia.

— *οὐδὲν ἠδικημένη*] sic infra *οὐδὲν ἠδικηκώς* [7]).

429. *οὐ γὰρ . . .;*] cum indignatione mirantis particulae [8]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 562. — [2]) Vid. ad vs. 58. — [3]) Lys. 457, 562 Eccl. 1175 Pherecrat. fr. 22 Metagen. 16 Canthar. 10 Anaxandr. 41[41] Alex. 258. — [4]) Lys. 457 sq. — [5]) Vesp. 35, ubi vid. — [6]) Sed vid. Thucyd. VIII 84 § 3 (?) etc.; germ. *anschreien.* — [7]) Vs. 805; vid. etiam ad Ach. 914. — [8]) Vid. ad Vesp. 682.

ζητοῦντες ἐκ πάσης με χώρας ἐκβαλεῖν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ὑπόλοιπον τὸ βάραθρον γενήσεται;
ἀλλ' ἥτις εἶ λέγειν σε χρῆν αὐτίκα μάλα.

ΠΕΝΙΑ.

ἣ σφῷ ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην,
ἀνθ' ὧν ἐμὲ ζητεῖτον ἐνθένδ' ἀφανίσαι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἆρ' ἐστὶν ἡ καπηλὶς ἡ ἐκ τῶν γειτόνων,
ἣ ταῖς κοτύλαις ἀεί με διαλυμαίνεται;

---

431. *τὸ βάραθρον* U] *σοι τὸ β.* V, *τὸ β. σοι* R. || *γενήσεται* V] *γίνεται* R.

432. *ἥτις* A] *εἴτις* V R, idem legit schol. R. || *σε χρῆν* R] *σ' ἐχρῆν* V, *ἐχρῆν* A; cf. vs. 406, 624, 966 Pac. 1041 Av. 1201 Eccl. 535.

435 sq. Blepsidemi sunt in R, Chremyli in V.

436. *ταῖς κοτύλαις . . . με*] *τὰς κοτύλας . . . γε* Kappeyne coll. Thesm. 347 sq., sed a relativo enuntiato aliena est *γε* particula, quae suum locum occupat locis ab illo collatis Alex. fr. 257[1] Aesch. Prom. 42, ubi *ἀεί γε* orationis initio positum significat *semper profecto* (*toch altijd, doch ja immer, vraiment toujours*).

---

431. *Nonne restabit tibi barathron* [1]), *si ex hac regione pellaris?* Affinis est temporis futuri usus, de quo supra quaedam sunt observata [2]).

432. Item Pisetaerus ad Iridem: *τίς εἶ; ποδαπή; λέγειν σε χρῆν ὁπόθεν ποτ' εἶ* [3]). Ubi item, ut et supra [4]), urgentis est imperfectum *χρῆν*.

434. *ἀνθ' ὧν*] ceteris locis hoc apud nostrum significat *διό*, *quamobrem* [5]), nunc valet id quod *διότι*, *propterea quod*, ut Homericum *οὕνεκα*. Quod cum recentioris sit dictionis [6]), veri est dissimile hanc structuram etiam in Nubium quendam versum e coniectura esse invehendam [7]).

435 sq. Audito „damnum instare" sibi et sodali Blepsidemus *„ecquid"* rogat *„est caupona ista e vicinia, quae adulterato suo vino semper me laedit?"* [8]). Quod capital ratae mulieres vinolentae in Thesmophoriazusis pessima quaevis imprecantur *„εἴ τις κάπηλος ἢ καπηλὶς τοῦ χοὸς | ἢ τῶν κοτυλῶν τὸ νόμισμα διαλυμαίνεται"* [9]), — de *quantitate* illae praesertim sollicitae. Et in Ecclesiazusis femina, quae pro viro se gerens verba factura est coram populo, nihil habet antiquius quam ut ferat de malis artificiis cauponarum [10]). Nostro loco simillima sunt verba, quibus apud Nicostratum nescio quis fraudulentum cauponem criminatur: *ὁ κάπηλος γὰρ οὐκ τῶν γειτόνων, | ἄν τ' οἶνον ἄν τε φανὸν ἀποδῶταί τινι | ἄν τ' ὄξος, ἀπέπεμψ' ὁ κατάρατος δοὺς ὕδωρ*: *sive vinum poscit quis, sive oleum, sive acetum, aquam ille praebet omnibus* [11]). Verba *ἐκ τῶν γειτόνων e vicinia* leguntur etiam in Lysistrata [12]).

---

1) Vid. ad Ran. 574. — 2) Vid. ad vs. 290 sq. — 3) Av. 1201. — 4) Cf. vs. 406. — 5) Ach. 292 Nub. 623 Eccl. 17 Plut. 840. — 6) Item Plat. Menex. 244 *c* Leg. 321 *a* Lucian. X 22 § 1 etc. — 7) Nub. 1310. — 8) *Laedit*: Hor. Ep. I 17, 8. Praeterea vid. ad Ran. 59. — 9) Thesm. 347 sq. — 10) Eccl. 153—155. — 11) Nicostr. fr. 22. — 12) Lys. 701; praeterea vid. ad Nub. 37.

ΠΕΝΙΑ.

Πενία μὲν οὖν, ᾗ σφῷν ξυνοικῶ πόλλ' ἔτη.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἄναξ Ἄπολλον καὶ θεοί, ποῖ τις φύγῃ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὗτος, τί δρᾷς; ὦ δειλότατον σὺ θηρίον,
οὐ παραμενεῖς;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ἥκιστα πάντων.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ μενεῖς;
ἀλλ' ἄνδρε δύο γυναῖκα φεύγομεν μίαν;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

Πενία γάρ ἐστιν, ὦ πονήρ', ἧς οὐδαμοῦ
οὐδὲν πέφυκε ζῷον ἐξωλέστερον.

---

438. Suo loco habet V, in margine R. || καί] ὦ R. || τις R] τίς οὖν V.

439. Reisig post δρᾷς scribit virgulam, post θηρίον signum interrogandi, fortasse recte; vid. tamen Eq. 240 (; οὐ μενεῖς;). || θηρίον] sic recte h. l. codd.; vid. ad Av. 87.

442. οὐδαμοῦ R] om. V.

---

437. Nempe his senibus, ut omnino *τῇ Ἑλλάδι, πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστι, ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, . . . τῇ διαχρεομένη ἡ Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην.* Quae Demarato Herodotus tribuit verba generosa [1]).

438. Viam salutis anxie circumspicientis hoc est [2]); plane vero desperantis foret: „*ποῖ τις ἂν φύγοι;*" [3]) vel: „*ποῖ ἂν φύγοιμι;*" — Cum „*καὶ θεοί*" tum „*τις*" ita adhibitum vidimus supra [4]).

439 sq. Simillimi in Equitibus sunt clamores servi ad recedentem isiciarium: *οὗτος* [5]), *τί φεύγεις; οὐ μενεῖς; ὦ γεννάδα | ἀλλαντοπῶλα, μὴ προδῷς τὰ πράγματα* [6]). Verbis „*ὦ δειλότατον σὺ θηρίον*" etiam Pisetaerus in Avibus sodalem increpat [7]).

441. *φεύγομεν . . .;*] cum indignatione exclamantis est indicativi praesens h. l., ut alibi futurum [8]).

443. Theognide iudice *ἄνδρ' ἀγαθὸν πενίη πάντων δάμνησι μάλιστα | καὶ γήρως πολιοῦ, Κύρνε, καὶ ἠπιάλου, | ἣν δὴ χρὴ φεύγοντα καὶ εἰς βαθυκήτεα πόντον | ῥίπτειν καὶ πετρέων, Κύρνε, κατ' ἠλιβάτων* [9]). Similia apud comicos sunt iudicia de *feneratoribus*: *ἔθνος | τούτου γὰρ οὐδέν ἐστιν ἐξωλέστερον* [10]), de *meretricibus*: *συντεμόντι δ' οὐδὲ ἓν | ἔσθ' ἑταίρας ὅσαπερ ἔστι θηρί' ἐξωλέστερον* [11]), de *lenonibus*: *οὐκ ἔστιν οὐδὲν τέχνιον ἐξωλέστερον | τοῦ πορνοβοσκοῦ* [12]).

---

1) Herodot. VII 102. — 2) Item Av. 354 Soph. Ai. 403. — 3) Ut Eur. Or. 598. Cf. supra vs. 374 sq. — 4) Vid. vs. 1 et vs. 252. — 5) Vid. ad Vesp. 1. — 6) Eq. 240 sq. — 7) Av. 87; praeterea vid. ad Eq. 273. — 8) Vid. ad Av. 369. — 9) Theogn. 173 sqq. — 10) Antiphan. fr. 159. — 11) Anaxil. fr. 22[30]. — 12) Diphil. fr. 87[1].

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

στῆθ', ἀντιβολῶ σε, στῆθι.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν λέγω . . . δεινότατον ἔργον παρὰ πολὺ
ἔργων ἁπάντων ἐργασόμεθ', εἰ τὸν θεὸν
ἔρημον ἀπολείποντέ ποι φευξούμεθα
τηνδὶ δεδιότε, μηδὲ διαμαχούμεθα.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ποίοις ὅπλοισιν ἢ δυνάμει πεποιθότες;

---

444. *στῆθι* R] om. V.

445. *λέγω*] *ὃ λέγω* Bergk, Hartman *λέγω σοι, δεινότατον ἔργον πολύ.*

447. *ἀπολείποντέ* R[1]] *-λειπόντε* V, *-λιπόντε* R[2] A. || Adverbium *ποι* molestum ratus Dobree coniecit *ἐργασαμένω* (melius Meineke *ἐργασόμεθα*), *τὸν θεὸν | ἔρημον ἀπολιπόντες εἰ φευξούμεθα | τηνδὶ δεδιότες.* Sed vid. Ach. 1035. || *φευξούμεθα* R] *-οίμεθα* V.

448. *δεδιότε* R] *-τες* V.

449. *ποίοις ὅπλοισιν* Dawes] *ποίοισιν ὅπλοισιν* R[1], *ποίοισιν ὅπλοις* R[2] V. || *δυνάμει*] **κράτει* (quo magis manifesta sit dictio tragica)? || *πεποιθότες*] *-τε* Naber.

---

445. Animum perturbatum — nam vi et verbis sodalem e fuga retrahere conatur Chremylus — prodit oratio abrupta. Expectabatur: „*λέγω σοι ὅτι*", certe: „*λέγω σοι*", ut in verbis chori Euripidei de Eurystheo: *σοὶ δ' ὦ κακόφρων ἄναξ | λέγω, εἰ πόλιν ἥξεις, | οὐχ οὕτως ἃ δοκεῖς κυρήσεις* [1]).

— *δεινότατον ἔργον παρὰ πολὺ*] *facinus longe indignissimum.* Cf. verba Pisetaeri: *ὦ δεινὸν ἔργον καὶ σχέτλιον εἰργασμένος!* [2]). Non redit apud nostrum *παρὰ πολύ multo, longe* [3]) superlativo additum [4]). Sic apud Thucydidem Cleon dicitur *τῷ δήμῳ παρὰ πολὺ πιθανώτατος* [5]).

447. *ἀπολείποντε*] participium praesentis id in quo rei summa est indicat [6]). Dicit enim id quod: *εἰ τὸν θεὸν ἀπολείψομεν.*

449—451. *At unde arma habebimus? Ista enim ipsa arma nobis eripuit!* — In primis versibus manifestus est color tragicus; quo magis ridicula sunt quae adiunguntur. Nam recte in scholiis observatur *militare* aliquod verbum expectari, non humile illud *oppignerandi* verbum. Egregie vero errat interpres sic pergens: „*φαίνεται δὲ καὶ τῶν ἀπηγορευμένων εἶναι μὴ θεῖναι τὰ ὅπλα ἐνέχυρα.*" Qualis lex si unquam fuerit, e nostro loco effecerim abrogatam esse ante Plutum fabulam scenae commissam, nedum fide huius loci — alios autem indicatos non invenio, neque norat is qui „*φαί-*

---

[1]) Eur. Heracl. 372 sqq. — [2]) Av. 1175; praeterea vid. ad Ach. 128. — [3]) Nostrum: *verreweg.* — [4]) Neque alibi apud comicos, nisi Anaxandr. fr. 39[6]. — [5]) Thucyd. III 36 § 6; cf. I 29 § 4 II 8 § 4, 89 § 4 VIII 6 § 3. — [6]) Vid. ad Nub. 1212.

ποῖον γὰρ οὐ θώρακα, ποίαν ἀσπίδα
οὐκ . . . ἐνέχυρον τίθησιν ἡ μιαρωτάτη;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει· μόνος γὰρ ὁ θεὸς οὗτος, οἶδ' ὅτι,
τροπαῖον ἂν στήσαιτο τῶν ταύτης τρόπων.

ΠΕΝΙΑ.

γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον, ὦ καθάρματε,
ἐπ' αὐτοφώρῳ δεινὰ δρῶντ' εἰλημμένω;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ δ', ὦ κάκιστ' ἀπολουμένη, τί λοιδορεῖ
ἡμῖν προσελθοῦσ', οὐδ' ὁτιοῦν ἀδικουμένη;

---

450. *ποίαν* recc.] *ποίαν δ'* V R, *καὶ ποίαν* A. Cf. vs. 786 etc.
452. *οὗτος* R] om. V.
454. *καθάρματε* V] -*τοι* R, -*τα* A.
456. *λοιδορεῖ* V¹ R] -*ρεῖς* V² (cf. Nub. 1140 Pac. 656 Lys. 460), ut dativus *ἡμῖν* cum *προσελθοῦσα* iungatur.

νεται" scripsit — eiusmodi legem statuam cum Petito aliisque [1]). Et in *lictores* certe aliquot annis ante non valuisse eam legem loco quodam e Thesmophoriazusis allato demonstrari poterit [2]), si quis iocos comici pro testimoniis afferendos arbitretur.

453 sq. Locutio *τροπαῖον στήσασθαι* vel *θέσθαι* a re militari haud raro transfertur ad victorias quae sine acie telisque reportantur; sic Peleus Euripideus de Menelao: *ἀλλ' εἷς γε τοιόνδ' ἄνδρ' ἀποβλέψας μόνον | τροπαῖον αὐτοῦ στήσομαι πρέσβυς περ ὤν* [3]), et noster de Magnete comico: *πλεῖστα χορῶν τῶν ἀντιπάλων νίκης ἔστησε τροπαῖα* [4]). Est igitur *τροπαῖον ταύτης στήσασθαι* = *istam vincere.* Cf. quod alibi dicitur: *τροπήν τινος ποιεῖσθαι, in fugam aliquem conicere* [5]). Quod nunc additur vox *τρόποι*, apte Bergler cum verborum hoc lusu contulit Plautinum *Poeni poenas* [6]). Infra vox *στροφή* similem praebet occasionem iocandi [7]).

454. Particulae *καί*, quae verbo *τολμᾶν* est adiuncta, — revera tamen ad *γρύζειν* [8]) pertinet, — eadem est vis in isiciarii ad Paphlagonem verbis: „*καὶ κέκραγας, ᾧπερ ἀεὶ τὴν πόλιν καταστρέφει;*" [9]) vel ianitoris inferni ad Xanthiam: „*εἶεν, καὶ μάχει;*" [10]). Vocis *καθάρματος* idem est usus in versu: „*οὐκ ἀποφθερεῖ, κάθαρμα, καὶ ἐκποδὼν ἡμῖν ἄπει;*" [11]).

456. *ὦ κάκιστ' ἀπολουμένη*] frequens vox in ore conviciantium [12]).

457. *ἡμῖν*] etiam alibi apud nostrum verbo *λοιδορεῖσθαι* additur dativus [13]).

— *οὐδ' ὁτιοῦν . . . ἀδικουμένη*] ut supra *οὐδὲν ἠδικημένη* [14]).

---

1) Vid. Boeckh Staatsh. I p. 142. — 2) Vid. Thesm. 1197. — 3) Eur. Andr. 762 sq.; cf. Aesch. Sept. 276 Eur. Suppl. 647 Hel. 1380. — 4) Eq. 521; cf. etiam Lys. 318 Thesm. 697. — 5) Eq. 246. — 6) Plaut. Cistell. I 3, 54. — 7) Vs. 1154. — 8) Vid. ad Ran. 913. — 9) Eq. 274; vid. etiam ad Eq. 342. — 10) Ran. 607; praeterea cf. Lys. 442 Thesm. 1089. — 11) Quem versum Aristophaneum e Suida protulit Nauck Mél. gr.-rom. VI p. 84. Praeterea vid. ad Ran. 733 (ubi del. verba „*δημόσιος* Eq. 1136"). — 12) Vid. ad Vesp. 412. — 13) Vid. Eq. 1400. — 14) Vs. 428.

ΠΕΝΙΑ.

οὐδὲν γάρ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, νομίζετον
ἀδικεῖν με, τὸν Πλοῦτον ποιεῖν πειρωμένω
βλέψαι πάλιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί οὖν; ἀδικοῦμεν τοῦτό σε,
εἰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκπορίζομεν
ἀγαθόν;

ΠΕΝΙΑ.

τί δ᾽ ἂν ὑμεῖς ἀγαθὸν ἐξεύροιθ᾽;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅ τι;
σὲ πρῶτον ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

ΠΕΝΙΑ.

ἔμ᾽ ἐκβαλόντες; καὶ τί ἂν νομίζετον
κακὸν ἐργάσασθαι μεῖζον ἀνθρώπους;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅ τι;

---

458. *νομίζετον*] *-τε* V R; cf. vs. 464.
460. *σε*] *γε* Naber.
461. *ἀνθρώποισιν ἐκπορίζομεν* (*-ζοίμεθ᾽* V) V R] *ἀνθρώποις πορίζομεν* U, Bentley *ἀνθρώποις ἀγαθὸν* (vel *-ά*) *πορίζομεν* (ut vs. 506 Av. 459), in versu sq. scribens *τί δ᾽ ἄν ποθ᾽* (cum rec.) vel *τί δῆτ᾽ ἄν*, fortasse recte; compositum tamen *ἐκπορίζειν* redit Vesp. 365, 859 Lys. 421, huic autem loco est aptissimum.
464. *τί* R] *τί δ᾽* V. || *νομίζετον* V] *-τε* R. Cf. vs. 458.
465. *ἀνθρώπους* A] *-οις* V R (cf. Vesp. 1350 Pac. 986).

---

458. *οὐ... γάρ...;*] iram et studium testantur hae particulae, ut supra [1]).

461. *πᾶσιν ἀνθρώποισιν*] solis *probis* hominibus opes praebiturus est Chremylus [2]), sed *nullos* mox *maleficos* futuros arbitratur, nam suum si praemium ferat virtus, brevi fore ut virtus non *post nummos* sed *propter nummos* colatur, cunctos igitur mortales et probos piosque et divites evasuros [3]). Non est igitur in eius mente — licet verbis inesse videatur — consiliorum haec perturbatio, ut modo solos *probos* homines, modo *omnes* beare velit [4]).

— *ἐκπορίζομεν*] callido consilio *expedimus, praebemus* [5]).

---

[1]) Vs. 429; vid. ad Vesp. 682. — [2]) Vs. 386 sqq.; cf. vs. 475. — [3]) Vid. vs. 489—497. — [4]) Vid. annot. crit. ad vs. 475 et Proleg. p. XI, 8. — [5]) Cf. Lys. 421.

εἰ τοῦτο δρᾶν μέλλοντες ἐπιλαθοίμεθα.

ΠΕΝΙΑ.

καὶ μὴν περὶ τούτου σφῷν ἐθέλω δοῦναι λόγον
τὸ πρῶτον αὐτοῦ· κῆν μὲν ἀποφήνω μόνην
ἀγαθῶν ἁπάντων οὖσαν αἰτίαν ἐμὲ
ὑμῖν, δι' ἐμέ τε ζῶντας ὑμᾶς . . . —, εἰ δὲ μή,
ποιεῖτον ἤδη τοῦθ' ὅ τι ἂν ὑμῖν δοκῇ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ταυτὶ σὺ τολμᾷς ὦ μιαρωτάτη λέγειν;

ΠΕΝΙΑ.

καὶ σύ γε διδάσκου. πάνυ γὰρ οἶμαι ῥᾳδίως
ἅπανθ' ἁμαρτάνοντά σ' ἀποδείξειν ἐγώ,
εἰ τοὺς δικαίους φῄς ποιήσειν πλουσίους.

---

468. αὐτοῦ] Brunck αὐτή sine iusta causa. || κῆν] κἂν V R.

470. τε V] om. R.

475. Del. Kappeyne, Paupertatem enim de *cunctis* hominibus ditandis perpetuo loqui; solum Chremylum quid velit nescire; quod vitium duabus fabulae editionibus conflatis natum esse ille sibi persuaserat. Sed neque huiusmodi crimine fabulam nostram premi, neque hunc versum male habere, in comment. ad vs. 461 demonstratum ivi; cf. Proleg. p. XI, 8.

---

466. Apposite Bergler laudat versum Plautinum: *facisne iniuriam mihi annon? — Fateor: quia non perdo, maximam* [1]).

467 sq. Iung.: *περὶ τούτου αὐτοῦ, hac ipsa de re.*

470. Insigne hoc exemplum generis loquendi, quod *ἀνανταπόδοτον* vocant grammatici [2]). Apud nostrum redit in Thesmophoriazusarum versu: *„εἰ μὲν οὖν τις ἔστιν . . ., εἰ δὲ μή κτέ."* [3]), antiquissimum autem exemplum praebet initium Iliadis in verbis Agamemnonis: *„ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί, | ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται . . ., | εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι"* [4]). Perantiquum etiam est in lege Gortynia, in qua de puella epiclero post alia haec constituuntur: *„καὶ μέν τις ὀπυίῃ ἐν ταῖς τριάκοντα ἤ κα Ϝειπόντι . . ., αἰ δὲ μή, ἄλλῳ ὀπυίεθθαι, ὅτιμι κα νύναται"* [5]).

473. *καὶ σύ γε διδάσκου*] *audeo sane* [6]), *tu autem disce ea* [7]), quippe qui nescias.

---

1) Plaut. Aulul. IV 4, 15. — 2) Vid. Greg. Corinth. p. 47—49 Sch. — 3) Thesm. 536; cf. etiam similis in enuntiatis interrogativis brachylogia Av. 372, 578. — 4) Hom. *Α* 135 sqq. — 5) Leg. Gort. VIII$^{17-20}$. Alia exempla extant (Herodot. VIII 80?) Thucyd. (I 82 § 2?) III 3 § 3 IV 13 § 3 Xen. Cyr. IV 5 § 10 VII 5 § 54 Anab. VII 7 § 15 Mem. III 1 § 9, 9 § 11 Plat. Conv. 185 *d* Protag. 311 *d*, 325 *d* Demosth. XXXII § 27 Soph. fr. 402 Eur. 211 (?) Plat. com. 24 Menandr. 718. — 6) Vid. ad vs. 103. — 7) Vid. ad Vesp. 2.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὦ τύμπανα καὶ κύφωνες, οὐκ ἀρήξετε;

ΠΕΝΙΑ.

οὐ δεῖ σχετλιάζειν καὶ βοᾶν πρὶν ἂν μάθῃς.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ τίς δύναιτ᾽ ἂν μὴ βοᾶν ἰοὺ ἰοὺ
τοιαῦτ᾽ ἀκούων;

ΠΕΝΙΑ.

ὅστις ἐστὶν εὖ φρονῶν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δῆτά σοι τίμημ᾽ ἐπιγράψω τῇ δίκῃ,
ἐὰν ἁλῷς;

---

476 et 478 sq. Chremylo dat A, Blepsidemo V R.
476. καὶ] ὦ Bentley.
480. ἐπιγράψω V] ἐπεγράψω R.

---

476. *Fustuario supplicio* sive ξυλοκοπίᾳ [1]) Chremylus dignam habet anum talia perhibentem.

— τύμπανα] sic dicebantur *fustes*, quibus homicidae ceterique malefici (κακοῦργοι) ultimo supplicio afficiebantur publice, ἀπετυμπανίζοντο [2]). Itaque Lysimachus quidam, qui ex ipsis carnificis manibus vita salva fuerat ereptus, exinde „ὁ ἀπὸ τοῦ τυ(μ)πάνου" cognomine non admodum honorifico [3]) inter cives — an in sola scena comica? — est designatus [4]).

— κύφωνες] horum etiam infra [5]) fit mentio. Erat κύφων lignum collo inserendo; sic apud Cratinum commemoratur nescio quis nebulo ἐν τῷ κύφωνι τὸν αὐχέν᾽ ἔχων [6]). Non sedisse autem rectosve stetisse homines κύφωνι inclusos sed *quadrupedes esse constrictos* [7]) ipsum nomen a verbo κύπτειν ductum testatur. Itaque tuto statueris aut nullum aut perexiguum fuisse discrimen inter τὸν κύφωνα et τὸ πεντεσύριγγον ξύλον [8]). — A grammaticis affertur locutio proverbialis: ἐκ παντὸς ἂν ξύλου κύφων γένοιτ᾽ ἄν [9]), e comoedia aliqua desumta, opinor.

— οὐκ ἀρήξετε;] tragicae dictionis hoc verbum nec nisi in parodia apud nostrum obvium [10]) ludicre discrepat a vocibus parum poeticis, quibus subiunctum est.

477. Sic Sophocleus Neoptolemus ad Philoctetem „οἴμοι, τί εἶπας!" clamantem: „μὴ στέναζε" ait „πρὶν μάθῃς" [11]).

478. καὶ . . .;] animi commoti indicium particula [12]).

---

[1]) Polyb. VI 37. — [2]) Lys. XIII § 56, 67 sq. Demosth. IX § 61. — [3]) Quasi nostras aliquis dicatur: *van de galg gedropen*. — [4]) Teste [Aristot.] Rep. Ath. 45. — [5]) Vs. 606. — [6]) Cratin. fr. 115. — [7]) Ter. Andr. V 2, 24. — [8]) Eq. 1049; vid. etiam ad Nub. 592. — [9]) Zenob. IV 7 emendatus a Valckenaerio. — [10]) Cf. Vesp. 402 Thesm. 696 Lys. 303 (vitio debetur Lys. 459). — [11]) Soph. Phil. 917. — [12]) Vid. ad Nub. 210.

ΠΕΝΙΑ.

ὅ τι σοι δοκεῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καλῶς λέγεις.

ΠΕΝΙΑ.

τὸ γὰρ αὔτ', ἐὰν ἡττᾶσθε, καὶ σφῷ δεῖ παθεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad amicum:)

ἱκανοὺς νομίζεις δῆτα θανάτους εἴκοσιν;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ταύτῃ γε· νῷν δὲ δύ' ἀποχρήσουσιν μόνω.

ΠΕΝΙΑ.

οὐκ ἂν φθάνοιτε τοῦτο πράττοντες· τί γὰρ

481c. Chremylo tribuit V, Blepsidemo R.
482. *ἡττᾶσθε καὶ*] *ἡττᾶσθαι καὶ* V, *ἡττᾶσθαι* R.
483 sq. Priorem Blepsidemo alterum Chremylo tribuit A.
485. *τί γὰρ* Porson] *εἴ* (*ἢ* R corr.) *τι γὰρ* V R, *ἢ τί γ' ἂν* A, *πράττοντ'· ἢ τί* (*γ'*) *ἂν* Ald. alii, sed alienum hinc est *ἤ*.

---

483. Ridicule urgetur oratorum illud: „unam mortem non sufficere ad tale scelus luendum." Sic e. g. accusator Ergoclis praetoris, qui hoc ipso tempore perduellionis denuntiatus est et damnatus [1]): *„οὐκ ἄν μοι δοκεῖ δύνασθαι Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ οὐδὲ πολλάκις ἀποθανὼν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει"* [2]). Neque aliena a nostro loco sunt verba hominis apud Aristophontem comicum „ni verum sit quod perhibeat, *κρέμασθαι δεκάκις*" paratum se dicentis [3]).

484. *Nobis vero una mors singulis sufficiet, satis superque erit* [4]). — Aut *binas* sibi sodalique nunc mortes imprecatur Blepsidemus, aut cavillatur Thucydides Herodotum regibus Lacedaemoniis bina suffragia tribuisse perhibens [5]).

485 sq. *Recta igitur mortem oppetere* eos iubet Paupertas, fieri enim non posse ut superiores e verborum certamine evadant. Est *„τοῦτο πράττειν"* *id agere de quo modo sermo fuit* [6]), *τὸ ἀποθανεῖν* igitur h. l., quemadmodum in verbis Thucydidis: *φανεροῦ γενομένου τοῦ Βρασίδου . . . θυομένου καὶ ταῦτα πράσσοντος* [7]) id quod *τὰ περὶ τὴν θυσίαν* valet *ταῦτα*. Neglegentius inserta est particula *ἔτι*, cuius vis ut appareat, ex uno enuntiato duo faciamus oportet: *„τί γὰρ ἂν ἀντείποι τις* (i. e. *τί γὰρ ἂν ἀντείποιτε*) *ἔτι, οὐ γὰρ ἂν ἔχοιτε δίκαιόν τι ἀντειπεῖν"*. — Cf. Praxagora in Ecclesiazusis fabula verborum certamen iniens: *ἀλλ' ἀποφανῶ τοῦθ', ὥστε σέ τέ μοι μαρτυρεῖν, | καὶ τοῦτον αὐτὸν μηδὲν ἀντειπεῖν ἔτι* [8]).

485. *οὐκ ἂν φθάνοιτε*] infra et in Ec-

---

1) Vid. ad vs. 550. — 2) Lys. XXVIII § 1. Vid. etiam Plat. Rep. 615 *b* Leg. 908 *d*. — 3) Aristophont. fr. 9[10]. — 4) Vid. Av. 1603. — 5) Vid. Thucyd. I 20 § 5 coll. Herodot. VI 57. — 6) Vid. ad Av. 181 et infra ad vs. 845. — 7) Thucyd. V 10 § 2. — 8) Eccl. 569 sq.

ἔχοι τις ἂν δίκαιον ἀντειπεῖν ἔτι;

SCENA OCTAVA.

Eidem, Chorus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἤδη χρῆν τι λέγειν ὑμᾶς σοφόν, ᾧ νικήσετε τηνδὶ
ἐν τοῖσι λόγοις ἀντιλέγοντες, μαλακὸν δ' ἐνδώσετε μηδέν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φανερὸν μὲν ἔγωγ' οἶμαι γνῶναι τοῦτ' εἶναι πᾶσιν ὁμοίως,
ὅτι τοὺς χρηστοὺς τῶν ἀνθρώπων εὖ πράττειν ἐστὶ δίκαιον,
τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους τούτων τἀναντία δήπου.
τούτου δ' ἡμεῖς ἐπιθυμοῦντες, μόλις ηὕρομεν ὥστε γενέσθαι

487. χρῆν V R] χρή U non male (cf. vs. 607 et vid. ad Eq. 751). || ᾧ R] ὡς V.
488. δ' V] τ' R.
492. τούτου δ' Kappeyne] τοῦτ' οὖν V R; cf. Eq. 509. Blaydes coniecit μόλις οὖν ἡμεῖς ἐπιθυμοῦντες τοῦθ' ηὕρομεν. || ηὕρομεν] εὕρομεν V R.

clesiazusis redit locutio, quae est vehementer neque sine risu quodam cohortantium [1]).

488. μαλακὸν δ' ἐνδώσετε μηδέν] elegans hic est verbi ἐνδοῦναι usus. Quod proprie suum obtinet sensum in verbis Bdelycleonis oratores assimulantis hominibus serrantibus, quorum ὃ μὲν ἕλκει ὃ δ' ἀντενέδωκεν [2]). Hinc in *cedendi, concedendi* notionem [3]) transfertur; itaque senes in Lysistrata de mulieribus, „εἰ γὰρ ἐνδώσει τις" — aiunt — „ταῖσδε κἂν σμικρὰν λαβήν, *actum erit de nobis*" [4]); item apud Thucydidem: „εἴ τι μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι" [5]), et μαλακόν τι ἐνδοῦναι dicitur is qui parum strenue neque summa virium intentione certat [6]), οὐκ ἐντόνως [7]) ἀλλ' ἀνειμένως [8]). Cf. μαλάττεσθαι eodem sensu dictum in Equitibus [9]) et ἐκβαλεῖν τι μαλθακόν in Ranis [10]). Ceterum paullo neglegentius instituitur hoc enuntiatum, quod licet relativo ᾧ subnectatur, revera tamen ellipticum illud ὅπως cogitandum est potius [11]).

489. φανερὸν . . . γνῶναι] infinitivus finalis ex abundanti additus est, ut supra [12]), et melius abesset.

490 sq. Quod *aequum* nunc dicit Chremylus, id *ex re* publica et cunctorum mortalium esse perhibet Agamemnon Euripideus: πᾶσι γὰρ κοινὸν τόδε | ἰδίᾳ θ' ἑκάστῳ καὶ πόλει, τὸν μὲν κακὸν | κακόν τι πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν [13]).

492 sq. Cf. verba Strepsiadis: νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων μόλις [14]) | μίαν ηὗρον ἀτραπὸν δαιμονίως ὑπερφυᾶ [15]). Qualis

[1]) Vs. 874, 1133 Eccl. 118; item Herodot. VII 162 Eur. Alc. 662 Or. 936 etc., praeterea cf. Av. 1017. — [2]) Vesp. 694. — [3]) Item brit. *to give in*, nos *toegeven*. — [4]) Lys. 671, ubi vid.; item λόγον ἐνδοῦναι Eur. Andr. 965. — [5]) Thucyd. II 12 § 1; cf. 18 § 5 IV 37 § 1 VI 72 § 2 VIII 1 § 3 Herodot. I 91 Soph. Oed. R. 61 Eur. Andr. 225 etc. — [6]) Redit locutio Herodot. III 51, 105 Eur. Hel. 508; de recentiorum imitatione cf. Cobet ad Dion. Hal. p. 15. — [7]) Vid. ad Ach. 666. — [8]) Vid. ad Vesp. 574 Ran. 700. — [9]) Eq. 389. — [10]) Ran. 595. — [11]) Vid. ad Nub. 489. — [12]) Vid. vs. 48 sq. — [13]) Eur. Hec. 902 sqq. — [14]) Recte ut arbitror sic Blaydes pro ὁδοῦ. — [15]) Nub. 75 sq.

βούλευμα καλὸν καὶ γενναῖον καὶ χρήσιμον εἰς ἅπαν ἔργον.
ἢν γὰρ ὁ Πλοῦτος νυνὶ βλέψῃ, καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστῇ,
ὡς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων βαδιεῖται κοὐκ ἀπολείψει,
τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ τοὺς ἀθέους φευξεῖται· κᾆτα ποιήσει
πάντας χρηστοὺς — καὶ πλουτοῦντας δήπου! — τά τε θεῖα σέβοντας.
καίτοι τούτου τοῖς ἀνθρώποις τί ἂν ἐξεύροι τις ἄμεινον;

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὐδέν· ἐγώ σοι τούτου μάρτυς. μηδὲν ταύτην γ᾽ ἀνερώτα.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς μὲν γὰρ νῦν ἡμῖν ὁ βίος τοῖς ἀνθρώποις διάκειται,

---

493. *βούλευμα* Par. 2827] *-λημα* VR. Idem vitium est Soph. Ai. 44.
497. *καὶ πλουτοῦντας*] *καὶ πλουτῆσαι* (coll. vs. 388) vBamberg, *πλουτεῖν ὄντας* (coll· vs. 502) vel *πλουτεῖν χρηστοὺς ὄντας* Blaydes; sed vid. comment.
498. *τί . . . τις* Cobet] *τίς . . . ποτ᾽* V R; *TIC* in *ΠΟ(τ)* abiit; cf. vs. 805.
499. *οὐδέν* Cobet] *οὐδεὶς* V R metro invito, *οὐδεὶς ἄν· ἐγὼ τούτου μάρτυς* Bentley.

---

locis *μόλις* non *vix* valet sed *tandem aliquando.*

492. *ηὕρομεν ὥστε γενέσθαι κτέ.*] item alibi: *ἐξηῦρες ὥστ᾽ ἀζημίους | παίζειν τε καὶ χορεύειν* [1]).

493. *χρήσιμον εἰς ἅπαν ἔργον*] sic Theramenem *δεινὸν εἰς τὰ πάντα* dicit Dionysus Aristophaneus [2]).

494. *βλέψῃ καὶ μὴ τυφλὸς ὢν περινοστῇ*] *visum recuperabit nec iam caecus oberrabit* [3]). Notabilis haec sed minime inutilis est dictionis abundantia [4]).

496 sq. *Ita autem efficiet Plutus ut omnes fiant probi — et, quod per se intellegitur, divites — et pii.* Fient omnes *χρηστοὶ καὶ εὐσεβεῖς,* quoniam videbunt solis probis piisque favere divitiarum deum; *οὐχ „ὅταν ᾖ βίος" ἀρετὴν ἀσκήσουσιν, ἀλλ᾽ ἵνα γένηται.* Praeterea, id quod iam dictum est et ipsa res id fert [5]), *divites* omnes evadent. Et revera evadunt in fabulae exitu [6]).

499. Sic Aeschylo in Ranis adversarium Euripidem interroganti: *„si demonstravero te non meliores reddidisse „cives sed e probis et generosis fecisse „pessimos, τί παθεῖν φήσεις ἄξιος εἶναι;"* Dionysus non rogatus respondet: *„τεθνάναι! μὴ τοῦτον ἐρώτα"* [7]). Cf. etiam Euelpides in Avibus *„ἐμὲ τουτό γ᾽ ἐρώτα!"* exclamans et exemplo e sua ipsius vita petito illustrans id quod demonstratum ivit orator [8]). Ubi quas partes agunt Dionysus et Euelpides, iocularia disputationi identidem intermiscentes, eas Blepsidemo nunc tribuit comicus; et alibi quoque altercantium argumenta et crimina tertius aliquis interstrepere solet histrio, ne nimis serio tractari videantur seria. Sed quae nunc profert Blepsidemus, multo minus sunt festiva quam quae comicus tum, cum florebat eius ingenium, excogitavit ad eiusmodi verborum certamina exhilaranda.

---

[1]) Ran. 406 sq. — [2]) Ran. 968. Vid. etiam supra vs. 273. — [3]) Vid. ad Ach. 29. — [4]) Vid. ad Av. 555. — [5]) *δήπου,* nostrum *natuurlijk*; item vs. 519, 523 etc. — [6]) Vid. vs. 1178. — [7]) Ran. 1012. — [8]) Av. 492.

τίς ἂν οὐχ ἡγοῖτ' εἶναι μανίαν κακοδαιμονίαν τ' ἔτι μᾶλλον;
πολλοὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ὄντες πλουτοῦσι πονηροί,
ἀδίκως αὐτὰ ξυλλεξάμενοι· πολλοὶ δ' ὄντες πάνυ χρηστοὶ
πράττουσι κακῶς καὶ πεινῶσιν μετὰ σοῦ τε τὰ πλεῖστα σύνεισιν.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

οὔκουν εἶναί φημ', εἰ παύσει ταύτην βλέψας ποθ' ὁ Πλοῦτος,
ὁδὸν ἥν τις ἰὼν τοῖς ἀνθρώποις ἀγάθ' ἂν μείζω πορίσειεν.

---

501. *τ' ἔτι* R] *τε* V.
502. *γὰρ* R] om. V.
503. *αὐτὰ*] *πολλὰ* Reiske non recte, nam non in hanc vocem sed in adverbium *ἀδίκως* incumbit orationis pondus; *αὐτὸν* Hemsterhuis.
504. *τε* R] *γε* V.
505 sq. Blepsidemo dedit Porson; in V R continuantur Chremylo. Transitus a 2a persona ad 3am (*μετὰ σοῦ* vs. 504, *ταύτην* vs. 505) testatur alterum iam loqui senem.
505. *εἰ* V R] *ἢ* A. || *παύσει*] *παῦσαι* R. || *ταύτην βλέψας* R] *ταῦτ ἢν βλέψηι* V (*βλάψῃ* olim quidam teste scholio), *ταυτὶ* vel *ταῦτα βλάψας* Meineke.
506. *τις* Bentley] *τιν'* V R; vid. comment.

---

501. *μανίαν κακοδαιμονίαν τ' ἔτι μᾶλλον*] *dementiam, immo vesaniam divinitus immissam*; *οὐ μόνον χολᾶν ἀλλὰ καὶ κακοδαιμονᾶν δοκοῦσιν*[1]).

502—504. „*πολλοὶ γὰρ πλουτοῦσι κακοί, ἀγαθοὶ δὲ πένονται*", priscus dixerat poeta[2]), qui quod generose addebat: „*ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα | τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον*", id minime iam valet. Hactenus *οὐδεὶς ἐπλούτησεν ταχέως δίκαιος ὤν*[3]), iam soli *probi* mortales divites sunt futuri.

503. *αὐτὰ*] i. e. *τὸν πλοῦτον* sive *τὰ χρήματα*, quae vox e verbo *πλουτεῖν* facile elicitur[4]).

504. *μετὰ σοῦ . . . σύνεισιν*] idem infra valet *μετά τινος εἶναι*[5]), abundat enim *συν-* praepositio. Apud nostrum haec structura non redit[6]); alibi dicit *συνεῖναί τινι*. Conferri possunt loci ubi *ξυμπίνειν*, *ξυμπαίζειν*, *ξύμμαχος εἶναι μετά τινος* et similia dicuntur[7]).

505. *εἰ παύσει ταύτην*] saepius sic dicitur *παύειν τινά* non addito participio vel genitivo rei[8]).

506. Etiam Blepsidemus nunc recordatur poetae elegiaci, qui cum patre deumque hominumque expostulans „*cur tandem*" querula voce rogabat „*οὐδέ τι κεκριμένον πρὸς δαίμονός ἐστι βροτοῖσι, | οὐδ' ὁδὸς ἥν τις ἰὼν ἀθανάτοισιν ἅδοι;*"[9]). — *Mortalibus* certe qua gratum fiat reperta iam est via[10]). Priscorum verborum imitatio effecit ut *ἥν* diceret Blepsidemus[11]); nam post *οὐ* generale (= *οὐδεμία*) expectabatur *ἥντινα*.

---

[1]) Vid. vs. 372. — [2]) Solon. fr. 15 (= Theogn. 315 sqq.); cf. fr. 13^{7}. — [3]) Menandr. fr. 294 (= vs. 42 novi fragmenti Colacis, Oxyrhynchus papyri III 1903 p. 22). — [4]) Vid. ad vs. 845. — [5]) Vs. 1081. — [6]) Sed legitur etiam Eur. El. 943 Plat. Leg. 639 *c* Aristomen. fr. 2 Eubul. 9^{2}. — [7]) E nostro locos collegit Sobolewski de Praepos. p. 232 (ubi del.: „Ran. 1513"). Vid. etiam infra ad vs. 823. — [8]) Vid. ad Eq. 330. — [9]) Theognid. 381 sq. — [10]) De voce *ὁδῷ* vid. ad Eq. 1015 Ran. 897. — [11]) Si recte sic scripsit Bentley; vid. ann. crit. et cf. Eur. Or. 308 alibi.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ', ὦ πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων ἀναπεισθέντ' οὐχ ὑγιαίνειν
δύο πρεσβύτα, ξυνθιασώτα τοῦ ληρεῖν καὶ παραπαίειν,
εἰ τοῦτο γένοιθ' ὃ ποθεῖθ' ὑμεῖς, οὔ φημ' ἂν λυσιτελεῖν σφῷν.
εἰ γὰρ ὁ Πλοῦτος βλέψειε πάλιν διανείμειέν τ' ἴσον αὑτόν,
οὔτε τέχνην ἂν τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἂν σοφίαν μελετῴη
οὐδείς· ἀμφοῖν δ' ὑμῖν τούτοιν ἀφανισθέντοιν, ἐθελήσει
τίς χαλκεύειν ἢ ναυπηγεῖν ἢ ῥάπτειν ἢ τροχοποιεῖν
ἢ σκυτοτομεῖν ἢ πλινθουργεῖν ἢ πλύνειν ἢ σκυλοδεψεῖν
ἢ „γῆς ἀρότροις ῥήξας δάπεδον καρπὸν Δηοῦς θερίσασθαι",

507. πάντων ῥᾷστ' ἀνθρώπων R] πάντἀνῶν ῥᾶστ' V.
510. βλέψειε R] νυνὶ βλέψειε V. || αὐτόν R^2] ἑαυτόν V R^1.
511. οὔτε τέχνην ἂν R] οὔτ' ἂν τέχνην V. || οὔτ' ἂν U] οὔτε V R.
512. ἀμφοῖν . . . τούτοιν] τούτοιν . . . ἀμφοῖν Meineke.
514. σκυλοδεψεῖν Bentley (ut Av. 490 Eccl. 420)] σκυτοδεψεῖν R, βυρσοδεψεῖν V.
515. ῥήξας R] πήξας V.

508. ξυνθιασώτα κτέ.] redit vox in Vespis [1]). Praeterea cf. φράτερες τριωβόλου cognomentum ioculare heliastarum [2]). — τοῦ . . . παραπαίειν] *delirandi* [3]).

509. εἰ . . . γένοιτο] optativi haec est vis: *finge — absit autem omen neque fieri credibile —, sed tamen finge fieri* [4]).

510—531. Multis verbis hoc loco demonstrat Paupertatis dea id quod in Ecclesiazusis sic dicit: „οὐδεὶς οὐδὲν πενίᾳ δράσει" [5]).

510 sq. Falsum est id quod ipse perhibebat Chremylus, *Plutum* esse qui artes et inventa hominum in lucem protulerit alter Prometheus [6]); κακόν τι παίδευμ' . . . εἰς εὐανδρίαν | ὁ πλοῦτος ἀνθρώποισιν αἵ τ' ἄγαν τρυφαί [7]). Ista si fieret divitiarum „ἰσονομία", merum foret malum. Nam qui *omnia vincit Labor* est *improbus et duris urgens in rebus Egestas* [8]). *Paupertas artes omnes perdocet ubi quem attigit* [9]), Paupertas est quae homines sollertes et ingeniosos reddit fortunamque corrigere docet, καὶ πρὸς τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους reddens [10]); ἁ πενία τὰς τέχνας ἐγείρει, ut cecinit poeta doricus [11]). Ἐν τῷ γὰρ ὄλβῳ φαυλότης ἔνεστί τις, | πενία δὲ σοφίαν ἔλαχε διὰ τὸ δυστυχές [12]). Idem dicebat Diotima illa, cuius verba affert Socrates apud Platonem: „Ἔρωτα esse filium Πόρου et Πενίας", — studium ingenii humani in melius semper enitentis e necessitate esse natum.

513 sq. Id de se ipsa praedicat Paupertas, quod de Pluto perhibuit Chremylus fabulae initio [13]).

514. πλινθουργεῖν] *lateres effingere* [14]).

515. Non suis verbis utitur Paupertas „γῆς δάπεδον" et „καρπὸν [15]) Δηοῦς" di-

[1]) Vid. Vesp. 728. — [2]) Eq. 255. — [3]) Vid. ad Eq. 531 Nub. 640. — [4]) Vid. ad Lys. 235 sq. — [5]) Eccl. 605. — [6]) Vid. supra vs. 160 sqq. — [7]) Eur. fr. 55. — [8]) Verg. Georg. I 145 sq. — [9]) Plaut. Stich. II 1, 24. — [10]) Anaximenes apud Stobaeum Floril. XCVII 22; in quo capite multi collecti sunt veterum loci ubi cum divitiis comparatur paupertas. — [11]) Theocrit. XXI 1. — [12]) Eur. fr. 642. — [13]) Vs. 160 sq.; praeterea cf. Av. 490 sq. — [14]) Vid. ad Av. 1139. — [15]) De hac voce vid. ad Nub. 1119.

ἣν ἐξῇ ζῆν ἀργοῖς ὑμῖν τούτων πάντων ἀμελοῦσιν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

λῆρον ληρεῖς. ταῦτα γὰρ ἡμῖν πάνθ', ὅσα νῦν δὴ κατέλεξας,
οἱ θεράποντες μοχθήσουσιν.

ΠΕΝΙΑ.

πόθεν οὖν ἕξεις θεράποντας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὠνησόμεθ' ἀργυρίου δήπου.

ΠΕΝΙΑ.

τίς δ' ἔσται πρῶτον ὁ πωλῶν,
ὅταν ἀργύριον κἀκεῖνος ἔχῃ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

κερδαίνειν βουλόμενός τις,
ἔμπορος ἥκων ἐκ Θετταλίας, παρὰ λῃστῶν ἀνδραποδιστῶν.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ' οὐδ' ἔσται πρῶτον ἁπάντων οὐδεὶς οὐδ' ἀνδραποδιστὴς

---

516. ὑμῖν R] ὑμῖν οὖσι V, οὖσιν Bergk (sed vid. vs. 922 Nub. 334 etc.), πᾶσιν vVelsen (vix probabiliter, cum sequatur πάντων), αὐτοῖς dubitanter vBamberg.

517. δὴ R] om. V.

519. πρῶτον R] πρῶτ̄ V.

521. λῃστῶν Bergk et Kappeyne e scholiis] πλείστων V R, παρ' ἀπίστων vel παρ' ἀπλήστων Hemsterhuis, qui optimo iure e scholiis effecit alteram lectionem ἀπίστων olim fuisse; sed eiusmodi *epitheton* sententia non admittit, non enim *vituperantur* nunc isti homines, sed respondetur ad quaestionem undenam mancipia posthac habituri sint cives. Litterae ΠΑΡΑΛΗΙΣΤΩΝ olim male lectae sunt ΠΑΡΑΑΠΙΣΤΩΝ, et πλείστων quomodo nata sit lectio docet V, in quo praepositio παρά noto signo est scripta: π̓λείστων in ἀπλείστων abiit. Kappeyne ante ἀνδραποδιστῶν inserebat praeterea καί, quod melius videtur omitti.

---

cens, sed priscum aliquem versum nunc quoque comicus imitatur. Nam sic potius statuo quam „τοῦτο τὸ ἔπος τῆς μέσης κωμῳδίας ὄζειν", quae scholiastae sunt verba.

517. λῆρον ληρεῖς] item femina in Thesmophoriazusis: πείθει τι τούτῳ . . . ληροῦντι λῆρον;[1]).

519 et 522. πρῶτον] id quod ante alia reputandum est indicat nunc adiectivum; item alibi[2]).

521. ἔμπορος ἥκων] *qui ab itinere ad mercaturam faciendam suscepto e Thessalia praedonum plagiariorum*[3]) *patria* domum advexerit id quod illic vile, in Attica pretiosum[4]). Locutio ἔμπορος ἥκων id quod ἥκων ἐξ ἐμπορίας etiam infra valet[5]).

522. Cum verbum ἔσται tum nomen

---

[1]) Thesm. 880; praeterea vid. ad Ach. 177. — [2]) Vid. ad Lys. 497. — [3]) Cf. Eq. 1030 Pac. 449 Thesm. 818. — [4]) Cf. Ach. 899 sqq. — [5]) Vid. vs. 1179.

κατὰ τὸν λόγον ὃν σὺ λέγεις δήπου. τίς γὰρ πλουτῶν ἐθελήσει
κινδυνεύων περὶ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτοῦ τοῦτο ποιῆσαι;
ὥστ' αὐτὸς ἀροῦν ἐπαναγκασθεὶς καὶ σκάπτειν τἄλλα τε μοχθεῖν
ὀδυνηρότερον τρίψεις βίοτον πολὺ τοῦ νῦν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἰς κεφαλὴν σοί!

ΠΕΝΙΑ.

ἔτι δ' οὐχ ἕξεις οὔτ' ἐν κλίνῃ καταδαρθεῖν, — οὐ γὰρ ἔσονται, —
οὔτ' ἐν δάπισιν, — τίς γὰρ ὑφαίνειν ἐθελήσει, χρυσίου ὄντος, —
οὔτε μύροισιν μυρίσαι στακτοῖς, ὁπόταν νύμφην ἀγάγησθον,
οὔθ' ἱματίων βαπτῶν δαπάναις κοσμῆσαι ποικιλομόρφων.
καίτοι τί πλέον πλουτεῖν ἔσται τούτων πάντων ἀποροῦντι;

---

523. δήπου R] om. V.
524. κινδυνεύων V] -ειν R.
525. τἄλλα τε R] καὶ V.
526. σοί Dindorf] σοι V R.
528. δάπισι(ν) R] δάπησι V, τάπησιν A (notabile παραδιορθώσεως exemplum, qualia multa habet A).
531. πλουτεῖν ἔσται Porson] π. ἐστὶ V, π. ἐστὶν R, τοῖς πλουτοῦσιν Hirschig. || τούτων πάντων V] πάντων τοῦτ' R (cf. vs. 927 et 1087). || ἀποροῦντι Valckenaer] -ντα R, -ντας V. Cf. Eccl. 1094.

ἀνδραποδιστής adiunctam sibi habet negationem οὐδέ, confluxerunt enim duo enuntiata, quorum alterum erat: *at ne erit quidem plagiarius ullus*, alterum: *at ne plagiarius quidem erit ullus.*

523 sq. Nam nisi paupertas impellat audax, quis velit per mare per terras circumvagari οἷά τε ληϊστῆρες, ψυχὴν παρθέμενος? — Morte multabatur si quis homines liberos vi vel mala fraude in servitutem redegisset [1].

526. τρίψεις βίοτον] *aetatem* (vitae curriculum) *teres* [2], ἄξεις ἐπι- vel κατατριβόμενος [3].

— εἰς κεφαλὴν σοί!] *istic capiti dicito!* [4] *absit omen! di meliora!* ἀπεύχομαι! [5]).

528. δάπισιν] etiam in Vespis inter pretiosiora recensentur [6]).

529 sq. μυρίσαι ... κοσμῆσαι] obiectum σεαυτόν neglegentius omissum. Unguentorum usum saepius iocose noster commemorat [7]), hic autem etiam nuptiarum mentio risum movet, cum ad senes duos haec dicantur.

530. βαπτῶν] *purpureorum* [8]).

531. τί πλέον ... ἔσται] item in Ecclesiazusis: οὐδὲν ἔσται σοι πλέον [9]), *quid* vel *nihil tibi proderit* [10]). Quae locutio

---

[1]) Vid. Demosth. IV § 47 Lycurg. apud Harpocrat. s. v. ἀνδραποδιστής. — [2]) Item Pac. 589 Eupol. fr. 52 Diocl. 14 Eubul. 68 Soph. El. 602 etc. — [3]) Vid. Ran. 571 Pac. 355 Nub. 260, 1004. — [4]) Plaut. Rudent. III 6, 47. — [5]) Vid. ad Nub. 40 Thesm. 714. — [6]) Vesp. 676. — [7]) Vid. Lys. 938 sqq. Eccl. 524 sq., 1117 Archestratus apud Athen. 101 *c* Xenoph. Conv. 2 § 3 sq. etc. — [8]) Vid. ad Av. 287. — [9]) Eccl. 1094. — [10]) Nos: *dan zijt gij nog niets verder.*

παρ' ἐμοὶ δ' ἔστιν ταὔτ' εὔπορα πάνθ' ὑμῖν, ὧν δεῖσθον· ἐγὼ γὰρ
τὸν χειροτέχνην ὥσπερ δέσποιν' ἐπαναγκάζουσα κάθημαι
διὰ τὴν χρείαν καὶ τὴν πενίαν ζητεῖν ὁπόθεν βίον ἕξει.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

σὺ γὰρ ἂν πορίσαι τι δύναι' ἀγαθόν; — πλὴν φῴδων ἐκ βαλανείου,
καὶ παιδαρίων ὑποπεινώντων καὶ γραϊδίων κολοσυρτόν!

---

532. *ἐμοὶ* V] *ἐμοῦ* R.

534. *καὶ τὴν πενίαν*] *καὶ τὴν πεῖναν* Meineke, melius (nam *πεῖνα* non est comicorum) vVelsen *ἵνα μὴ πεινῇ.*

535. *τι* Blaydes] *τί* V R; cf. Nub. 1423 Av. 369 Ran. 1064. ‖ *φῴδων*] *φῴδάς γ'* Blaydes, fortasse recte.

536. *κολοσυρτόν*] *-τοῦ* Bentley, sed vid. comment.

---

ea aetate ex ore poetarum [1]) in sermonem quotidianum migrasse videtur. Apud nostrum alibi non occurrit, apud alios saepius leguntur: *τί, οὐδὲν πλέον ἐστὶ* vel *ἔσται* [2]), *τί* vel *οὐδὲν πλέον ἔχουσιν* [3]), *τί ποιεῖς πλέον;* [4]) et similia. Cf. comparativi qui est usus in locutione *οὐ χεῖρον* vel *οὐ γὰρ ἄμεινον*, et quod infra legitur: *τί ὄφελος* [5]).

532. *At apud me praesto sunt vobis ea ipsa quae requiritis.* Sic alibi „*παρὰ θεοῖσιν*" optata quaevis esse dicuntur [6]).

533. *χειροτέχνην*] *opificem.* Vox infra redit [7]); cf. prisca *χειρῶναξ* et *χειρωναξία* [8]) et poetica *χειρουργός* [9]) *χειρουργία.*

535. *πορίσαι τι . . . ἀγαθόν*] item in Avibus: *ἀγαθὸν πορίσας* [10]).

— *φῴδων*] *vesicularum* [11]), quas in cute hominum male vestitorum et aëris inclementiae subinde expositorum ciet ardor ignis in tepidario, quo tempore hiemali confugiunt ut aliquantisper calefiant, *θερούμενοι*, ut dicitur infra [12]). E quibus locis fortasse efficere licet Lenaeis, non Liberalibus nostram fabulam datam [13]). — Cantorum epicorum aevo „*δόμον χαλκήιον*" vel „*ἐπαλέα λέσχην*" adibant mendici frigentes [14]), balnea scilicet publica tunc temporis nulla erant. Apud Plutarchum autem commemoratur Metrocles philosophus Cynicus *χειμῶνος ἐν τοῖς προσβάτοις* [15]) *καθεύδων καὶ θέρους ἐν τοῖς προπυλαίοις τῶν ἱερῶν* [16]). In Ecclesiazusis fingitur Euaeon orator popularis in concione suadens ut hominibus egenis in coriariorum officinis refugium paretur [17]).

536—540. Variatur oratio. Nam post *πλὴν φῴδων* [18]) expectantur plures genitivi a particula *πλήν* suspensi; sed ipsi verbo *πορίσαι* sequentia subiunguntur: *κολοσυρτόν* et (paucis interiectis) *ἔχειν.*

536. *γραϊδίων κολοσυρτόν*] *turbam* [19]) *anicularum.* Vocis *γραϊδίων* syllaba prima et secunda metri causa nunc non contrahuntur.

---

[1]) Vid. Soph. Ant. 268 Eur. Alc. 745 Hel. 322 Heracl. 466. — [2]) Cratet. fr. 14^3 Menandr. 482^1 Isocr. XVII § 21, saepius apud Platonem Demosthenem alios. — [3]) Menandr. fr. 74^2, 533^6. — [4]) Philemon. fr. 73^7. — [5]) Vs. 1152. — [6]) Vid. ad vs. 131. — [7]) Vs. 617, vid. etiam Vesp. 1276; item Thucyd. VI 72 § 3 Xen. Mem. III 11 § 4 Plat. Protag. 328 *a* etc. — [8]) Herodot. I 93 II 167 etc. — [9]) Vid. ad Lys. 673. — [10]) Av. 459. — [11]) Redit vox in Cocali fabulae fr. 345; cf. *φῴζειν torrere* Stratt. fr. 65. — [12]) Vs. 953. — [13]) Vid. etiam vs. 896. — [14]) Hom. *σ* 328 sq. Hes. Oper. 493. — [15]) Sic Naber pro *προβάτοις*, quem vide Mnemos. 1900 p. 147. — [16]) Plut. Mor. 499 *a*. — [17]) Eccl. 418—421. — [18]) Si recte sic scribitur; vid. annot. crit. — [19]) Vid. Vesp. 666.

φθειρῶν δ' ἀριθμὸν καὶ κωνώπων καὶ ψυλλῶν οὐδὲ λέγω σοι
ὑπὸ τοῦ πλήθους, αἳ βομβοῦσαι περὶ τὴν κεφαλὴν ἀνιῶσιν,
ἐπεγείρουσαι καὶ φράζουσαι· „πεινήσεις, ἀλλ' ἐπανίστω!“
πρὸς δέ γε τούτοις ἀνθ' ἱματίου μὲν ἔχειν ῥάκος, ἀντὶ δὲ κλίνης
στιβάδα σχοίνων κόρεων μεστήν, ἣ τοὺς εὕδοντας ἐγείρει·
καὶ φορμὸν ἔχειν ἀντὶ τάπητος σαπρόν, ἀντὶ δὲ προσκεφαλαίου
λίθον εὐμεγέθη πρὸς τῇ κεφαλῇ· σιτεῖσθαι δ', ἀντὶ μὲν ἄρτων
μαλάχης πτόρθους, ἀντὶ δὲ μάζης φυλλεῖ' ἰσχνῶν ῥαφανίδων·

---

537. δ' Kuster] τ' V R. || ψυλλῶν] *μυιῶν? Videntur litterae *ΜΥΙΩΝ* in *ΙΥΜΩΝ*, dein in *ΨΥΛΛΩΝ* abiisse. Confero Vesp. 597 Eq. 60. In V hic versus est paginae ultimus.

538. ὑπὸ τοῦ πλήθους] interpretamentum duco. *Mittit eas* non quod sint nimis multae — quis enim earum bestiolarum *numerum* scire cupiat? — sed quod minoris haec res sit momenti.

539. Dubito an sic sit interpungendum: „πεινήσεις!“ — „ἀλλ' ἐπανίστω!“ ut *hortativa*, non *adversativa* sit vis particulae ἀλλά et sic vertendus sit locus: „*esuries*, nisi ad opus quotidianum quantocius te accingas". — „*Quin surge igitur!*"

544. φυλλεῖ' schol. Ach. 469] φύλλ' V R (*ΦΥΛΛΙΙΣΧ* in *ΦΥΛΛΙΣΧ* abiit). || ἰσχνῶν] ἰσχνὰ vVelsen.

---

537. οὐδὲ λέγω σοι] cf. Mardonii ad Xerxem verba: περὶ δὲ τῶν ἑσσωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχήν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται [1]).

539. Haud inepte contuleris ineptum sane carmen Meleagri culicem iubentis Zenophilam suam e somno excitare: „*quam si huc ad me adduxeris*", ait, „δορᾷ στέψω σε λέοντος, | κώνωψ, καὶ δώσω χειρὶ φέρειν ῥόπαλον" [2]), festive scilicet Admeto se assimulans, amicam Alcestidi, Herculi autem ... quemnam? culicem.

— ἐπεγείρουσαι] eodem verbo utitur Strepsiades filium e somno excitaturus [3]).

541. στιβάδα] *stratum e gramine vel frondibus*, militum servulorum pauperum cubile [4]). Strata cimicum plena e Socratis meditaculo illo novimus [5]); verba ἣ (vel ὅς) τοὺς εὕδοντας ἐγείρει, quae aptum praebent tetrametri exitum, reperiuntur etiam apud Eupolidem [6]) et a Sophocle quoque adhibita esse docet scholion [7]).

542—546. Verborum haec est structura: καὶ ἔχειν φορμὸν (μὲν) ..., λίθον δὲ ..., σιτεῖσθαι δὲ ..., κεφαλὴν δὲ θράνου ..., πλευρὰν δὲ πιθάκνης κτέ. — Verbum πορίσαι adscivit obiecta duo: accusativum κολοσυρτόν et infinitivum (accusativi vicem obeuntem) ἔχειν [8]), a verbo ἔχειν autem suspensa sunt nomina φορμός, λίθος, κεφαλή, πλευρά, et infinitivus σιτεῖσθαι (= σῖτος). Dicitur ἔχειν σιτεῖσθαι [9]) ut ἔχειν κρατεῖν [10]), παρέχειν πατάξαι [11]), cf. etiam locutiones qualis est δὸς κύσαι vel: ὁ οἶνος ἡδύς ἐστι πιεῖν [12]).

542. φορμὸν] est φορμοκοιτεῖν id quod λυπρῶς καὶ κακῶς κοιμᾶσθαι [13]).

544. μαλάχης πτόρθους] tenuis paupe-

---

1) Herodot. VII 9. — 2) Meleagr. 90. — 3) Nub. 79. — 4) Cf. vs. 663 Pac. 348 Cratin. fr. 64 Eupol. fr. 254 Eur. Troad. 509. — 5) Vid. Nub. 696 etc. — 6) Vid. Eupol. fr. 36. — 7) Soph. fr. 909, de quo vid. ad Ran. 1316. — 8) Recte sic Bergler. — 9) Item nos: *te eten hebben.* — 10) Av. 420 sq. — 11) Vid. ad Lys. 162. — 12) Vid. ad Ran. 755. — 13) Anecd. Bekk. 70. Cf. Thesm. 1007.

ἀντὶ δὲ θράνου στάμνου κεφαλὴν κατεαγότος, ἀντὶ δὲ μάκτρας
πιθάκνης πλευράν, ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην. ἆρά γε πολλῶν
ἀγαθῶν πᾶσιν τοῖς ἀνθρώποις ἀποφαίνω σ' αἴτιον οὖσαν;

ΠΕΝΙΑ.

σὺ μὲν οὐ τὸν ἐμὸν βίον εἴρηκας, τὸν τῶν πτωχῶν δ' ἐπεκρούσω.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν δή που „τῆς πτωχείας πενίαν“ φαμὲν εἶναι „ἀδελφήν“;

ΠΕΝΙΑ.

ὑμεῖς γ', οἵπερ καὶ Θρασυβούλῳ Διονύσιον εἶναι ὅμοιον.

---

545. *θράνου* Poll. X 48] *θράνους* V R. Vid. ad vs. 1131.

546. *πιθάκνης*] *φιδάκνης* Brunck; vid. Eq. 792.

547. *πᾶσιν*] *ἡμῖν* Kappeyne (coll. vs. 500 et 593), articulum enim in vulgata esse molestum (vid. vs. 461, 507, 780). || *αἴτιον* Bentley] *αἰτίαν* V R. Simile vitium est Lys. 1017.

548. *ἐπεκρούσω* Iungermann e Poll. IX 139] *ὑπεκρούσω* V R (vid. v. l. Av. 1149 et de hoc verbo ad Eq. 47). Non *tecte* sed aperte Chremylus carpsit paupertatem.

549. *πτωχείας πενίαν* R] *πενίας· πτωχείαν* V, cuiusmodi errores cum non rari sint in hoc codice, non est cur *τὴν πτωχείαν πενίας* coniciat quispiam coll. Alcaei versu quem in comment. excripsi.

550. *Θρασυβούλῳ Διονύσιον*] *-λον -σίῳ* Kappeyne fortasse recte. || *εἶναι* U] *φάτ' εἶναι* V R A (*-ᾰ-* V).

---

rum cibus *malvae* inde ab Hesiodo [1]. — *φύλλει' ἰσχνῶν ῥαφανίδων*] *folia raphanorum flaccidorum* [2].

545 sq. Pauper homo, qualem fingit Chremylus, non emit sibi supellectilem, sed e sordium acervis publicis colligit. Pro *scabello* [3] ei est *amphorae cervix* [4], ad pinsendam farinam — si quid sit farinae nec marcidis olerum foliis sit vescendum — pro *alveolo* sufficit *latus dolii* [5] item fracti [6]. Sic Cleonymus iusta mactra destitutus in *mortario* pultem sibi olim parabat, si fides Strepsiadi [7].

546. *ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην*] *eamque rimosam.* Latere vasis fracti pro alveo uti, id sordidae sane est paupertatis, sed maior est miseria eius cui ne integrum quidem fragmentum — si ita licet loqui — sit praesto, sed tale per cuius rimas diffluat puls. — Verborum similis est ordo in Ranarum versu: *τὴν πόλιν καὶ ταῦτ' ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις* [8].

547. *αἴτιον*] neutri idem usus qui supra [9].

548. *ἐπεκρούσω*] *vituperasti.* Verbum alibi non obvium [10].

549. Dixerat Alcaeus: „*ἀργάλεον πενία, κακὸν ἄσχετον, ἃ μέγα δάμνας | λᾶον ἀμαχανίᾳ σὺν ἀδελφέᾳ*" [11]. Contra *bonae mentis soror paupertas* dicitur apud Petronium [12]. — Particulae *οὔκουν δή που* sunt fortiter affirmantis [13].

550. *Hoc scilicet habetis ut cognata censeatis quae sint dissimillima: nonne*

---

[1] Hes. Oper. 41; cf. Hor. Carm. I 31, 15 Epod. 2, 57 Plin. H. Nat. XX 84. — [2] Vid. ad Ach. 469 et ad Nub. 981. — [3] Cf. Ran. 121. — [4] Martial. XII 32, 14; cf. Ran. 22. — [5] Vid. ad Eq. 792. — [6] *Matella curto rupta latere* Martial. ibid. vs. 13. — [7] Vid. Nub. 675 sq. — [8] Ran. 704. — [9] Vid. vs. 203. — [10] Vid. Proleg. p. VII. — [11] Vid. Stob. Floril. XCVI 17. — [12] Petron. 84; vid. Ruhnk. ad Tim. p. 3. — [13] Vid. ad Av. 179.

Thrasybulo assimulatis Dionysium, tyrannum viro qui patriae suae libertatem asseruit? — Nuper cum classe in Hellespontum profectus erat Thrasybulus praetor, ubi tum cum fabula nostra acta est feliciter etiam rem gerebat [1]); sed pecuniae angustiis oppressus cum imperiosius illic versaretur, multorum sibi conciliabat odia. Mox autem in proelio cecidit. Quem tempestivum fuisse vitae finem apud Lysiam perhibet is qui Ergoclem collegam eius et amicum perduellionis et peculatus incusat [2]). Qui sive meras calumnias fudit sive vera falsis commixta [3]), id quidem ex eius verbis luculenter apparet, fuisse inter cives qui perhiberent Thrasybulum Seuthis regis filiam uxorem ducturum, Byzantio potiturum, ab Atheniensibus defecturum fuisse, nisi intercessisset mors. In comici igitur verbis tertium comparationis est *τὸ τυραννικόν*, quod habebat sane Dionysius, — nam Syracusis „nihil populi, et unius erat populus ipse" [4]), et paucis mensibus post Lysias orationem habuit Olympiae, qua *ἔπειθε τοὺς Ἕλληνας ἐκβάλλειν τὸν τύραννον τῆς ἀρχῆς καὶ Σικελίαν ἐλευθερῶσαι* [5]), — alter autem Dionysius esse Thrasybulus ab adversariis perhibebatur. Qua viri incluti fama noster iocose usus est in Ecclesiazusis, ubi Praxagora oratores publicos imitata „*Thrasybulus*" ait „*ὀργίζεται αὐτὸς οὐχὶ παρακαλούμενος*", irascitur quod non ipse sit auctor rei quae agitur [6]). Hoc est „*τὸ ἀξιωματικὸν καὶ αὐθαδές*, quod etiam Alexidem in eo perstrinxisse docent scholia [7]). Nostro autem loco virum et olim de patria egregie meritum et nunc merentem honorifice commemorat comicus; itaque verba Kirchneri „ludibrio habetur Thrasybulus" (nostro loco) calami lapsui deberi suspicor [8]). Optimo vero iure hic vir doctus sprevit alteram quam scholia praebent huius loci explicationem: „Thrasybulum non *Stiriensem* significari libertatis vindicem, sed virum cognominem et aequalem *Collytensem* [9]), cui fratrem fuisse Dionysium quendam *μαινόμενον* et fortasse *ἰχθυοπώλην*." Quae partim ni fallor ex ipso nostro loco fluxere, partim e Polyzeli quibusdam versiculis [10]). Movit autem has turbas, ut observavit Hemsterhuis, error ille in anno quo Plutus fabula data est definiendo [11]); nam *anno 408* datam qui putabant, mentionem virorum qui *post* illum demum annum inclaruerunt ab ea alienam rati operam dederunt ut „iis nominibus homines „investigarent quibus et tempus actae „fabulae et dissimilitudo faciei vel mo„rum ab Aristophane notata conveni„rent" [12]). Quo tendunt etiam haec scholii verba corrupta: „*καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι σαφέ„στερον οἶδεν ἢ κατὰ Δίδυμον.*" Ingeniosius quam probabilius haec tentans Hemsterhuis pro „*τῇ Ἰλιάδι*" scribebat „*Γηρυτάδῃ*". Dindorf loco alieno illata statuit [13]); equidem verba corrupta sic fere corrigenda et supplenda suspicor: „*καὶ ἐν τῇ Ἰλιάδι σαφέστερον <περὶ τού„του εἶπον> οἱ περὶ <Ἀρίσταρ„χον> καὶ Δίδυμον,*" collato scholio ad Thesm. 31: „*οἱ περὶ Ἀρίσταρχον καὶ „Δίδυμόν φασιν εἶναι τοιοῦτον Ἀγάθωνα,*" quo loco similis movetur controversia. Nam, si quid video, olim huic versui adscriptum est: „*etiam in Iliade* saepius „viros homonymos commemorari, quam „rem ab Aristarcho *accurate* esse per„vestigatam teste *Didymo*"; meminimus autem priscam illam controversiam, quae erat de Pylaemene post mortem

---

[1]) Recte sic EMeyer Gesch. d. Alt. V p. 263. — [2]) Vid. Lys. XXVIII (praesertim § 8) et XXIX. — [3]) Cf. Blass Att. Beredsamk. I^2 p. 458. — [4]) Cic. Rep. III 43. — [5]) Dion. Halic. V p. 520 Lys. Or. XXXIII. — [6]) Eccl. 202 (corr. Willems), ubi vid.; quadamtenus etiam Plut. 1146 huc facit. — [7]) Cf. etiam Lys. XVI § 15: *ὁ σεμνὸς Στειριεύς*. — [8]) Vid. Kirchner Prosopogr. Att. I p. 479. — [9]) Xen. Hell. V 1 § 26 Aeschin. III § 138 Demosth. XXIV § 134 CIA. II 17 (Dittenb. 63^{77}). — [10]) Polyzel. fr. 11. — [11]) Vid. Prolegom. p. III et XXI sqq. — [12]) Hemsterhusii sunt verba. — [13]) Alii aliter.

ἀλλ' οὐχ οὑμὸς τοῦτο πέπονθεν βίος, οὐ μὰ Δἰ'! οὐδέ γε μέλλει.
πτωχοῦ μὲν γὰρ βίος, ὃν σὺ λέγεις, ζῆν ἐστιν μηδὲν ἔχοντα·
τοῦ δὲ πένητος, ζῆν φειδόμενον καὶ τοῖς ἔργοις προσέχοντα,
περιγίγνεσθαι δ' αὐτῷ μηδέν, μὴ μέντοι μηδ' ἐπιλείπειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς μακαρίτην, ὦ Δάματερ, τὸν βίον αὐτοῦ κατέλεξας,
εἰ φεισάμενος καὶ μοχθήσας καταλείψει μηδὲ ταφῆναι!

551. *τοῦτο* R] *τοῦτ' αὐτὸ* V; videtur igitur fuisse l. a. *ταὐτὸ*, et sic Reiske, sed praestat *τοῦτο*.
556. *φεισάμενος* R] *φειδόμενος* V.

filio exequias eunti, quam *coniectura* solvebat Zenodotus, *homonymiae* ope Aristarchus [1]. Digna quae conferantur sunt scholia ad Av. 1178, ubi comici verba „*πέμψαι κατ' αὐτόν*" dicuntur utilia ad corrigendam vitiosam quam praebent libri lectionem in versu Homeri: „*χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα* [2]). — Denique commemoranda est opinio Kappeynii, qui collatis verbis Demosthenis: *olim proditionis damnatos esse Ergoclem Dionysium alios*" [3]), Xenophontis: „*anno 487 Dionysium quendam et Thrasybulum Collytensem classi Atheniensium praefuisse*" [4]), scholii ad nostrum locum: „*fortasse perstringi Dionysium Thrasybuli Collytensis fratrem*", illum quem Xenophon commemorat Dionysium Ergoclis causa implicatum fuisse et nostro loco notari statuit. Speciosa profecto argumentatio, fallax tamen. Et Thrasybuli quidem *Collytensis* nomen, viri multo minus clari quam alter fuit Thrasybulus, vix huc facit. Cui *fratrem* fuisse Dionysium nomine de suo opinor finxit grammaticus recentior, perperam ratus *duos fratres* a comico inter se nunc comparari, quod Paupertas Mendicitatis soror modo sit dicta. Nam ea huius loci est ratio ut omnino absurdus fiat si revera par aliquod fratrum commemorari sumamus. Restat nomen ea aetate minime rarum Dionysii [5]). De quo paucis verbis defungi licet; nam is quem volebat Kappeyne praetor fuit anno 487, ergo non biennio ante simul cum Ergocle est damnatus, sed postmodo intentata ei est lis quam Demosthenes commemorat; comicus nostro loco respicere eam non potuit.

551. *οὐχ … οὐ μὰ Δία*] frequentius *post οὐ μὰ Δία* iteratur negatio [6]).

— *τοῦτο πέπονθεν*] eiusdem generis loquendi sunt *τὸ αὐτὸ πάσχειν, τί πάσχεις*, similia [7]).

553. Cf. muliercula quam in Ranis Aeschylus fingit verbis modisque Euripideis querentem: „*ἐγὼ δ' ἁ τάλαινα προσέχουσ' ἔτυχον ἐμαυτῆς ἔργοις*" [8]).

554. *μηδ' ἐπιλείπειν*] *neque quidquam eum deficere* [9]). Mente supplenda sunt obiectum *αὐτόν* et subiectum *τι*, quae facile eliciuntur e vocibus *αὐτῷ μηδέν*.

555. *ὦ Δάματερ*] soni dorici infra redeunt [10]); qui locus lyricus respiciatur nescimus.

556. *εἰ … καταλείψει μηδὲ ταφῆναι*] item in Ecclesiazusis de diversis hominum.

[1]) Vid. Aristonicus ad *B* 887 et schol. *N* 643, 658. — [2]) Hom. *Α* 424, ubi vid. — [3]) Demosth. XIX § 180. — [4]) Xenoph. Hell. V 1 § 26. — [5]) E. g. hellenotamiae hoc nomine fuere a. 436/5, 425/4, 410, testibus lapidibus. Etiam Collytenses duo commemorantur. — [6]) Vid. ad Nub. 1066 Ran. 498. — [7]) Vid. ad Nub. 284. — [8]) Ran. 1346 sq. — [9]) Vid. ad Av. 1106. — [10]) Vs. 872.

ΠΕΝΙΑ.

σκώπτειν πειρᾷ καὶ κωμῳδεῖν, τοῦ σπουδάζειν ἀμελήσας,
οὐ γιγνώσκων ὅτι τοῦ Πλούτου παρέχω βελτίονας ἄνδρας,
καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἰδέαν. παρὰ τῷ μὲν γὰρ ποδαγρῶντες
καὶ γαστρώδεις καὶ παχύκνημοι καὶ πίονές εἰσιν ἀσελγῶς,
παρ' ἐμοὶ δ' ἰσχνοὶ καὶ σφηκώδεις καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνιαροί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀπὸ τοῦ λιμοῦ γὰρ ἴσως αὐτοῖς τὸ σφηκῶδες σὺ πορίζεις.

ΠΕΝΙΑ.

περὶ σωφροσύνης τοίνυν ἤδη περανῶ σφῷν, καὶ ἀναδιδάξω
ὅτι κοσμιότης οἰκεῖ μετ' ἐμοῦ, τοῦ Πλούτου δ' ἐστὶν ὑβρίζειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάνυ γοῦν κλέπτειν κόσμιόν ἐστιν καὶ τοὺς τοίχους διορύττειν!

---

566 *ΒΛΕ. νὴ τὸν Δί' εἴ γε λαθεῖν αὐτὸν δεῖ κόσμιόν ἐστι.*

562. *ἀπὸ* R] *ὑπὸ* V.

563. *τοίνυν ἤδη* Bergk] *τοίνυν* V, *ἤδη τοίνυν* R.

564. *ἐστὶν ὑβρίζειν* V] *ἐνυβρίζειν* (superscripto *ἐστὶ* manu recenti) R. Compositum extat Thesm. 720 loco poetico, hinc vero alienum est, cum dativus aliqui satis commode mente suppleri nequeat.

566. Del. Bentley. Dedi quae habet V; in R est: *νὴ τὸν δί' εἰ δεῖ λαθειν αὐτὸν πῶς οὐχι κόσμιόν εστιν* sine nota personae. Antiquae comoediae non est *εἴ γε* (cf. vs. 1202).

---

condicionibus dicitur, alterum multa iugera arare, *τῷ δ' εἶναι μηδὲ ταφῆναι* [1]).

559. *καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν ἰδέαν*] *cum mente tum corpore* [2]), *φρένας τε δέμας τε*, ut loquitur Homerus. — Prius corpora divitum et pauperum quomodo se habeant exponit, dein [3]) utrorumque mentem et consilia sibi invicem opponit.

560. *γαστρώδεις*] idem valet vox *γαστρών* [4]).

561. „*ἐὰν πολλάκις ἰσχνὸς ἀνὴρ πένης, ἡλιωμένος, παραταχθεὶς ἐν μάχῃ πλουσίῳ ἐσκιατροφηκότι, πολλὰς ἔχοντι σάρκας ἀλλοτρίας, ἴδῃ ἄσθματός τε καὶ ἀπορίας μεστόν, ἆρ' οἴει αὐτὸν οὐχ ἡγεῖσθαι κακίᾳ τῇ σφετέρᾳ πλουτεῖν τοὺς τοιούτους;*" Sic Socrates Platonicus [5]). Adiectivum *σφηκώδης* interpretationem non requirit, sed digna quae conferantur sunt epirrhema et antepirrhema Vesparum fabulae, ubi lepide describitur *τὸ ἀνδρικώτατον καὶ ὀξύθυμον καὶ δύσκολον γένος τῶν ἀττικῶν σφηκῶν* [6]).

562. *ἴσως*] irridentis est hoc adverbium, idem enim quod *οἶμαι* vel *που* nunc valet, ut saepe [7]).

563. *ἀναδιδάξω*] in hoc composito eadem quae in verbo *ἀναπείθειν* [8]) est praepositionis vis, valet enim *demonstrare id quod a vulgi opinione discrepet.* Recepta cuiusmodi sit opinio, Euripides his dicit verbis: *ἔχει νόσον | πενία· διδάσκει δ' ἄνδρα τῇ χρείᾳ κακόν* [9]).

565. *πάνυ γοῦν ... κόσμιον*] irridentis est sic iterare verba colloquentis [10]).

---

[1]) Eccl. 592; praeterea vid. Ach. 691. — [2]) Vid. ad Ran. 382. — [3]) Vs. 563 sqq. — [4]) Vid. Ran. 200. — [5]) Plat. de Rep. 556 *d.* — [6]) Vesp. 1071 sqq. — [7]) Vid. ad vs. 1080. — [8]) Vs. 573 etc. — [9]) Eur. El. 375 sq. — [10]) Vid. ad Ran. 1261 et 1205.

ΠΕΝΙΑ.

σκέψαι τοίνυν ἐν ταῖς πόλεσιν τοὺς ῥήτορας, ὡς ὁπόταν μὲν
ὦσι πένητες, περὶ τὸν δῆμον καὶ τὴν πόλιν εἰσὶ δίκαιοι,
πλουτήσαντες δ' ἀπὸ τῶν κοινῶν παραχρῆμ' ἄδικοι γεγένηνται
ἐπιβουλεύουσί τε τῷ πλήθει καὶ τῷ δήμῳ πολεμοῦσιν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐ ψεύδει τούτων γ' οὐδέν, καίπερ σφόδρα βάσκανος οὖσα.
ἀτὰρ οὐχ ἧττόν γ' οὐδὲν κλαύσει, — μηδὲν ταύτῃ γε κομήσῃς! —
ὁτιὴ ζητεῖς τοῦτ' ἀναπείθειν ἡμᾶς ὡς ἐστιν ἀμείνων
πενία πλούτου.

ΠΕΝΙΑ.

καὶ σύ γ' ἐλέγξαι μ' οὔπω δύνασαι περὶ τούτου,
ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ πτερυγίζεις.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ πῶς φεύγουσί σ' ἅπαντες;

ΠΕΝΙΑ.

ὅτι βελτίους αὐτοὺς ποιῶ. σκέψασθαι δ' ἔστι μάλιστα

---

572. *γ'* R] om. V.
573. *ὁτιὴ* U] *ὅτι γε* V R. ‖ *ἀναπείθειν* Porson] *-σειν* V R. ‖ *ἀμείνων* A] *ἄμεινον* V R (cf. vs. 203; sed *comparativi* neutrum ita adhiberi vix potuit).
575. *σ' ἅπαντες*] *σε πάντες* Meineke.
576. *ἔστι* A] *ἐστὶ καὶ* V R.

Et ipsa *γοῦν* particula irrisionem habet[1]).

567—570. Simillimis criminibus demagogos petit Demosthenes: *οἱ ῥήτορες οὐκ ἀγαπῶσιν ἐκ πενήτων πλούσιοι ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι, ἀλλὰ καὶ προπηλακίζουσι τὸ πλῆθος* [2]). In Paupertatis verbis iuncta sunt *ὁ δῆμος καὶ ἡ πόλις, resp. et civitas* [3]), ut mox: *τὸ πλῆθος καὶ ὁ δῆμος, cives et resp.* [4]).

571. *βάσκανος*] *malignus* [5]).

572. *κλαύσει*] minantis vel ominantis futurum [6]).

— *μηδὲν ταύτῃ γε κομήσῃς*] *hoc ne tibi in animum induxeris!* [7]).

574. *καὶ ... γε*] *atque adeo* [8]). Non tantum *conor* (*ζητῶ*) id demonstrare, sed *facile evinco,* tu enim nihil habes quo me refutes.

575. *ἀλλὰ φλυαρεῖς καὶ πτερυγίζεις*] similia sunt isiciarii ad Paphlagonem verba: „*τί θαλαττοκοπεῖς καὶ πλατυγίζεις;* [9]). Transfertur nunc [10]) *volitandi* verbum *πτερυγίζειν* [11]).

— *καὶ πῶς*] *et qui fit ut ...?* [12]). — Urgentis est *καί* [13]).

---

[1]) Vid. ad Eq. 87. — [2]) Demosth. XXIV § 124; contulit Bergler. — [3]) *Staat en stad* (*burgerij*). — [4]) Vid. ad Eq. 812. — [5]) Vid. ad Eq. 103. — [6]) Vid. ad vs. 58. — [7]) *Verbeeld u zoo iets maar niet.* Vid. ad Nub. 14 Eq. 580. — [8]) Vid. ad Ran. 49. — [9]) Eq. 830. — [10]) Cf. Eq. 1344 Nub. 319. — [11]) Vid. ad Av. 795. — [12]) Vid. ad Av. 278. — [13]) Vid. ad Nub. 210.

ἀπὸ τῶν παίδων· τοὺς γὰρ πατέρας φεύγουσι, φρονοῦντας ἄριστα αὐτοῖς. οὕτω διαγιγνώσκειν ἐστὶν χαλεπὸν τὸ δίκαιον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Δία φήσεις ἆρ' οὐκ ὀρθῶς διαγιγνώσκειν τὸ κράτιστον;
καὶ ἐκεῖνος γὰρ τὸν πλοῦτον ἔχει.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

ταύτην δ' ἡμῖν ἀποπέμπει.

ΠΕΝΙΑ.

ἀλλ', ὦ Κρονικαῖς λήμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας ἄμφω,

---

578. *ἐστὶν χαλεπὸν* Dobree] *χαλεπὸν πρᾶγμ' ἐστὶ* V R; *χαλεπὸν πρᾶγμ' ἦν* Hemsterhuis. Cf. Vesp. 646, 650, 950, 985 etc. et vid. ad Av. 460. Nisi inutile videretur *πρᾶγμα*, scribi posset: *οὕτω διαγιγνώσκειν χαλεπὸν πρᾶγμ' ἐστ' αὐτοῖς τὸ δίκαιον.* || *τὸ* U] om. V R.

580b. Blepsidemo dedit Bentley; in V R continuantur Chremylo. || *ἀποπέμπει* R] *ἀποκομίζει* V.

581. *λήμαις*] *γνώμαις* v. l. in V (cf. Soph. Ai. 52). || *ὄντως* R] om. V.

---

577. *φεύγουσι, φρονοῦντας ἄριστα*] tum praesertim cum *flagris* patres pueris animum benevolum testantur; qua de re ludicre Phidippides cum patre disputat [1]).

578. *Tam difficile est dignoscere id quod iustum est.* — Vox *τὸ δίκαιον* saepius in Acharnensibus ita est usurpata [2]).

579. *φήσεις ἆρα . . .;*] *Ergone contendes . . .?* — Verbo interdum postponitur *ἆρα* particula interrogativa [3]).

580. *καὶ ἐκεῖνος γὰρ τὸν πλοῦτον ἔχει*] idem supra perhibuit eique assensus Cario [4]).

581—586. Simillima argumentatione Socrates Aristophaneus confutabat discipulum perhibentem Iovi praesto esse fulmina ad puniendos periuros. Cui „*καὶ πῶς*" — Socrates ait — „*ὦ μῶρε σὺ καὶ Κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε, | εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους, non Simonem Cleonymum Theorum ferit, sed saxa et arbores et sua ipsius delubra?*" [5]). Ubi in fine resumitur argumentum hisce verbis: „*οὐ γὰρ δὴ δρῦς γ' ἐπιορκεῖ!*" ut hoc loco verbis: „*εἴπερ ἐπλούτει*". Similior etiam est mulierum in Thesmophoriazusis versiculus: „*εἰ κακόν ἐσμεν, τί γαμεῖθ' ὑμεῖς, εἴπερ ἀληθῶς κακαί ἐσμεν . . .;*" [6]). Etiam Praxagorae in Ecclesiazusis verba huc faciunt, quae roganti unde poenam posthac sint soluturi *οἳ ἂν εὐωχηθέντες ὑβρίζωσι*, respondet: „*ἀπὸ τῆς μάζης ἧς σιτοῦνται· ταύτης γὰρ ὅταν τις ἀφαιρῇ, | οὐχ ὑβριεῖται φαύλως οὕτως αὖθις*" . . . sufficiebant haec, sed addit: „*τῇ γαστρὶ κολασθείς*" [7]). Cf. praeterea eadem novum regimen quanta bona habeat sic enarrans: „*κοινωνεῖν γὰρ πάντας φήσω χρῆναι πάντων μετέχοντας, | καὶ ἐκ τούτου ζῆν, καὶ μὴ τὸν μὲν πλουτεῖν τὸν δ' ἄθλιον εἶναι, | κτέ. . . . ἀλλ' ἕνα ποιῶ κοινὸν ἅπασιν βίοτον καὶ τοῦτον ὅμοιον*" [8]). Vel Nicias Thucydideus civium studia intempestiva his verbis carpens: „*cavendum ne novam prius appetamus dicionem quam pristina*

---

[1]) Nub. 1409 sqq. — [2]) Vid. Ach. 500. — [3]) Vid. ad Ach. 238. — [4]) Vs. 131. — [5]) Nub. 398 sqq. — [6]) Thesm. 789; vid. etiam ibid. vs. 155 sq. — [7]) Eccl. 665 sq. — [8]) Eccl. 590—594; vid. etiam ibid. vs. 638—640.

ὁ Ζεὺς δήπου πένεται, καὶ τοῦτ' ἤδη φανερῶς σε διδάξω.
εἰ γὰρ ἐπλούτει, πῶς ἂν ποιῶν τὸν Ὀλυμπικὸν αὐτὸς ἀγῶνα,
ἵνα τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας ἀεὶ δι' ἔτους πέμπτου ξυναγείρει,
ἀνεκήρυττεν τῶν ἀθλητῶν τοὺς νικῶντας στεφανώσας
κοτίνου στεφάνῳ; καίτοι χρυσῷ μᾶλλον χρῆν, εἴπερ ἐπλούτει.

---

582. *τοῦτ' ἤδη* V] *τοῦτο δήπου* R. || *σε διδάξω* V] *διδάξω* (om. *σε*) R, *ἀποδείξω* Porson. Cf. Eq. 779 Nub. 369, 385.

583. *ἂν* R] om. V. || *τὸν Ὀλυμπι[α]κὸν αὐτὸς* A] *αὐτὸς τὸν ὀλυμπικὸν* V R.

584. Suo loco habet R, in V postmodo inter lineas inseruit librarius. Del. Cobet, sed non videtur inutilis aut molestus aut interpretamento similis. || *ἅπαντας* R] *πάντας* V.

585. *ἀθλητῶν* V] *ἀσκητῶν* R (cf. Plat. Rep. 403 *e* sq. *a* et v. l. Isocrat. II § 11).

586. *κοτίνου* V] *κοτίνῳ* R, Porson *κοτινῷ* (adi.), item vs. 592. Genitivum materiae recte habere testantur inscriptiones, e. g. „*στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ*" in lapide Amorgino (vid. Koumanoudis in Athenaeo 1881 p. 534). || *χρῆν* Elmsley] *ἐχρῆν* V R; priscam imperfecti formam commendant numeri (cf. vs. 607 etc.).

---

satis sit confirmata; εἰ Χαλκιδῆς γε ... ἔτι ἀχείρωτοί εἰσι ..., ἡμεῖς δὲ Ἐγεσταίοις δὴ ... βοηθοῦμεν, ὑφ' ὧν δὲ αὐτοὶ πάλαι ἀδικούμεθα, ἔτι μέλλομεν ἀμύνεσθαι", ultimis igitur verbis rediens ad id quod initio enuntiati commemoravit, Chalcidensium rebellionem [1]). Quibus locis collatis non dubito quin in prooemio operis Thucydidei genuina sint quae noto loco leguntur verba: „*τροφῆς ἀπορίᾳ*" [2]), et supra in nostra fabula Chremyli ad Plutum verba: „*ὥστ' οὐδὲ μεστός σου γέγον' οὐδεὶς πώποτε. | τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἐστὶ πάντων πλησμονή*", dein, nonnullis interiectis: „*σοῦ δ' ἐγένετ' οὐδεὶς μεστὸς οὐδεπώποτε*" [3]). Denique conferendi sunt loci ubi id quod demonstratum itur in fine orationis iteratur praemisso (quod concludentis ibi est) adverbio *οὕτως* [4]).

581. Prima l.l. verba Socratis „*Κρονίων ὄζων*" id valent quod nostro loco „*Κρονικαῖς λήμαις λημῶντες.*" Augetur autem verbi *ὄζειν* vis subiuncto nomine quod ab eadem stirpe est ductum [5]), et ludicre etiam magis augetur adiectivo *Κρονικῷ* sive *obsoleto* [6]). Sunt igitur *Κρονικαὶ λῆμαι* tales fere quales cogitabat Socrates Aristophaneus: *ὅσαι κολοκύνται* [7]).

583 sq. *Si dives esset, qui potuisset fieri, cum ipse institueret certamen Olympiacum, quo cunctos scilicet Graecos quinto quoque anno cogit, ut nullius pretii coronam proponeret victoribus?* — Cumulantur quae ad persuasionem valent. *Ipse* Iuppiter hoc instituit certamen; nec semel tantum instituit, sed *quinto quoque anno* instaurat; neque in obscuro aliquo angulo paucis spectantibus fit illud, sed *coram tota Graecia*: et tamen folia tantum praebet victoribus ab arbore agresti decerpta, nihil amplius. Haud inepte contuleris Pacis fabulae locum, ubi commemorantur Iovis *χυτρίδια καὶ σανίδια καὶ ἀμφορείδια*, — quasi de supellectile pauperculi alicuius hominis, non de regia caelesti, fiat sermo [8]).

583. *πῶς ...;*] *qui fit ut ...?* [9]).

---

[1]) Thucyd. VI 10 § 5. — [2]) Thucyd. I 11 § 1. — [3]) Supra vs. 188—193. — [4]) Vid. supra ad vs. 92. — [5]) Vid. ad Ach. 177. — [6]) Vid. ad Nub. 398. — [7]) Vid. Nub. 327. — [8]) Pac. 202. Praeterea vid. ad Av. 1274 sq. — [9]) Vid. ad Av. 278.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν τούτῳ δήπου δηλοῖ τιμῶν τὸν πλοῦτον ἐκεῖνος;
φειδόμενος γὰρ καὶ βουλόμενος τούτου μηδὲν δαπανᾶσθαι,
λήροις ἀναδῶν τοὺς νικῶντας τὸν πλοῦτον ἐᾷ παρ' ἑαυτῷ.

ΠΕΝΙΑ.

πολὺ τῆς πενίας πρᾶγμ' αἴσχιον ζητεῖς αὐτῷ περιάψαι,
εἰ πλούσιος ὢν ἀνελεύθερός ἐσθ' οὑτωσὶ καὶ φιλοκερδής.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλὰ σέ γ' ὁ Ζεὺς ἐξολέσειεν — „κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας"!

---

587. τούτῳ(ι) A] τοῦτο V R. || δηλοῖ] δῆλος Cobet, quae magis vulgata est structura; vid. tamen comment.
588. δαπανᾶσθαι] -νῆσαι Blaydes.
592. σέ γ' Iunt.] σ' V R. || κοτίνου] κοτίνω(ι) V R; vid. ad vs. 586.

---

587. *οὔκουν … δήπου …;*] fortiter affirmantis particulae [1]).

— *δηλοῖ τιμῶν*] cf. Ismenae apud Sophoclem verba ad sororem: *δηλοῖς τι καλχαίνουσ' ἔπος* [2]), vel Thucydidis: *ὁ πόλεμος οὗτος . . . ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει μείζων (τῶν Τρωϊκῶν) γεγενημένος* [3]). *Accusativus* participii in huiuscemodi enuntiatis frequens est, e. g. supra: *δηλοῖς αὐτὸν . . . ἔχοντα* [4]). Multo magis vulgatum quam *δηλοῖ* est *δῆλός (ἐστι)*, quod eodem fere redit; aliquid tamen intercedit discriminis. Nam *οὔκουν δῆλός (ἐστι) τιμῶν* valet id quod: *nonne igitur apparet eum … magni facere?* *οὔκουν δηλοῖ τιμῶν* id quod: *οὔκουν δηλοῖ ἑαυτὸν τιμῶντα* *nonne igitur ostendit* (iis quae modo dixi) *magni se facere?* Quod aliquanto vividius est enuntiatum. Illud placide rogantis est, hoc assensum extorquentis.

588. *δαπανᾶσθαι*] *impendendi* hoc verbum apud nostrum nonnisi in Horarum quodam versiculo redit: *οὐκ ἂν ἐπεθύμουν οὐδ' ἂν ἐδαπανῶντο* [5]). Recentiores comici eodem sensu adhibent activum [6]).

589. *λήροις ἀναδῶν*] honorem quanti faciat satis ostendit Chremylus; qui magis fortasse laudasset athletarum praemium eiusmodi, quale servulo laeta nuntianti infra promittitur: *κριβανιτῶν δρμαθός* [7]). Sic apud Alexidem nescio quis refert in somnio victoriam sibi promissam: *ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ἀνταγωνιστῶν μέ τις | ἐδόκει στεφανοῦν … | στεφάνῳ χυλιστῷ κοκκυμήλων* sive *prunorum* [8]).

590. *περιάψαι*] *adspergere* [9]).

592. *κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας*] alterius verba irridens repetit ipsasque vocis modulationes imitatur. Eodem igitur haec redeunt ac si dixisset: „*κάκιστ' ἀπόλοιο αὐτῷ κοτίνου στεφάνῳ τῷ σῷ.*" Erat autem in proverbio poeta pauper post multas victorias misere sitiens: „*στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς*" [10]).

---

[1]) Vid. ad Av. 179. — [2]) Soph. Ant. 20; cf. ibid. vs. 242. — [3]) Thucyd. I 21 § 2. — [4]) Vs. 269. — [5]) Ar. fr. 569^{10}. — [6]) Item Xenophon; medio etiam Herodotus et Plato utuntur, oratores utroque. — [7]) Vs. 765. — [8]) Alex. fr. 272. — [9]) Vid. ad Ach. 640. — [10]) Vid. ad Eq. 534; dignus praeterea est infra vs. 891 qui conferatur.

ΠΕΝΙΑ.

τὸ γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς, ὡς οὐ πάντ' ἔστ' ἀγάθ' ὑμῖν
διὰ τὴν πενίαν!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

παρὰ τῆς Ἑκάτης ἔξεστιν τοῦτο πυθέσθαι,
εἴτε τὸ πλουτεῖν εἴτε τὸ πεινῆν βέλτιον. φησὶ γὰρ αὕτη
τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆν' ἀποπέμπειν,
τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.
ἀλλὰ φθείρου καὶ μὴ γρύξῃς

---

593. *γὰρ*] **καὶ* (ut Eur. Med. 1052) vel **δὲ καὶ*? || *ἔστ' ἀγάθ'* R] *ἐστὶ τἀγάθ* V (ex *ἐστι* [τ'] nata lectio).

595. *αὕτη* V] *αὐτῆι* R, *φασὶ γὰρ αὐτῇ* recc.

596. *κατὰ μῆν' ἀποπέμπειν* V] *κατὰ μῆνα προσάγειν* R et l. a. in V, *κατὰ μῆνα προσπέμπειν* U; aptissimum est *ἀποπέμπειν* (cf. Ach. 113 etc.).

597. *καταθεῖναι*] *κατακεῖσθαι* Kappeyne, fortasse recte.

598. *γρύξῃς* Brunck] -*ζῃς* R, -*ζεις* V.

---

593. *τὸ γὰρ ἀντιλέγειν τολμᾶν ὑμᾶς ...!*] *vos scilicet sustinere ...!* [1]).

— *πάντα ... ἀγαθά*] *optima quaevis* [2]).

594—597. Hecatae Athenienses quovis mense ineunte cum domi sacrificabant [3]), tum in triviis dapes offerebant *τῇ Ἐνοδίᾳ καὶ Χθονίᾳ* [4]), ut Mercurio *Χθονίῳ* festo die *τῶν Χύτρων* [5]). Has „cenas Hecates" quamprimum ab hominibus esurientibus devoratas esse ait Chremylus, cuius verba egregie illustrat Ariston quidam apud Demosthenem, qui adversarii testes ex infima plebeculae faece protractos perhibet et merito „Triballos" sive feros dici, qui ne cenas quidem Hecates aspernentur abiectave intestina *τῶν χοίρων οἷς καθαίρουσιν* <*οἱ πρυτάνεις*> *ὅταν εἰσιέναι μέλλωσιν* [6]), — porcorum canumque famelicorum cibum, non hominum. Hoc igitur est quod dicit Chremylus: *Hecaten modo roga qualia sint paupertatis illa bona; ait haec singulis sibi noviluniis divites mittere cenas, quas vixdum ab iis depositas abripi a pauperibus*, ferarum scilicet vulturumque aemulis. Illis superat ex opibus quod pia mente diis offerant: hi vix in triviis inveniunt quo stomachum sedent latrantem.

596. *τοὺς ... ἔχοντας*] *divites* [7]).

597. *ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι*] simile est quod de discipulo grandaevo dicit Socrates Aristophaneus, eum quae discat *ἐπιλελῆσθαι πρὶν μαθεῖν* [8]). Sed nostro loco mutatur subiectum; nam ad *καταθεῖναι* — si recte id traditum [9]) — mente supplendum est subiectum *ἐκείνους* (*divites*). Non enim hoc dicit Chremylus, pauperes sua ipsorum dona auferre priusquam obtulerint, i. e. nulla ferre, quod languidum foret neque eam quam contextus poscit haberet oppositionem, sed: dapes ab illis ferri, ab his *κυνηδὸν* rapi.

598. *φθείρου*] *pessime dispereas* [10]).

— *γρύξῃς*] *mutias* [11]).

---

1) Vid. ad Ran. 741 et ad Eq. 980. — 2) Vid. ad Ran. 302. — 3) Vid. ad Vesp. 96. — 4) Bekk. Anecd. p. 247. — 5) Vid. ad Ran. 216. — 6) Demosth. LIV § 39; de quo loco vid. Naber Mnemos. 1904 p. 29 sq. — 7) Vid. ad Eq. 1295. — 8) Nub. 631. — 9) Vid. annot. crit. — 10) Item vs. 610. Vid. ad Nub. 789. — 11) Vid. ad Ran. 913.

ἔτι μηδ' ὁτιοῦν.
οὐ γὰρ πείσεις, οὐδ' ἢν πείσῃς.

ΠΕΝΙΑ.

„ὦ πόλις Ἀργοῦς, κλύεθ' οἷα λέγει!“

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

Παύσωνα κάλει τὸν ξύσσιτον.

ΠΕΝΙΑ.

τί πάθω τλήμων;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔρρ' εἰς κόρακας θᾶττον ἀφ' ἡμῶν.

ΠΕΝΙΑ.

εἶμι δὲ ποῖ γῆς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἰς τὸν κύφων'· ἀλλ' οὐ μέλλειν
χρῆν σ', ἀλλ' ἀνύτειν.

ΠΕΝΙΑ.

ἦ μὴν ὑμεῖς γ' ἔτι μ' ἐνταυθοῖ

---

607. *χρῆν* V] *χρή* R, vid. vs. 624 etc. et ad Eq. 751. ‖ *ἀνύτειν*] *ἀνύττειν* V, *ἀνύειν* R.

608. *ὑμεῖς γ'*] *ἦ μὴν* (repetitum) mavult Blaydes, ut vitetur structura insolita *ὑμεῖς -σεσθον.* ‖ *ἐνταυθοῖ*] vid. ad Nub. 814.

---

600. Subsimile est: „*οὐδ' ἂν λέγων λέξαιμι*“ [1]). Nec non iure collatum est verbulum de nimis docto coquo apud Stratonem, quem *οὐδ' ἂν ταχὺ ἔπεισεν ἡ Πειθὼ* ut „humane“ potius quam „homerice“ loqueretur [2]).

601. Etiam isiciarius ille Euripideo hoc verbulo utitur [3]).

602. *Pausonis* paupertatem etiamnunc, ut plus viginti annis ante, comico dignam esse visam quae perstringeretur, est quod mireris [4]); sed conferri possunt glabrae genae Clisthenis et in Acharnensibus derisae et in Ranis [5]), Cinesiae infirmitas in Ranis et in Ecclesiazusis [6]). — *τὸν ξύσσιτον*] i. e.: *ᾧ ξυνοικεῖς πόλλ' ἔτη*, ut ipsius Paupertatis verbis utamur [7]).

603. *τί πάθω . . . !*] *quid de me fiat!* [8]).

604. *ἔρρ' εἰς κόρακας*] *in malam rem te proripe* [9]).

605. *εἶμι*] futurum mentis perturbatae indicium [10]).

606. *εἰς τὸν κύφωνα*] *in carcerem, ad carnificem* [11]).

608. *ἦ ποτ' ἐμεῖ' ὑμᾶς ποθὴ ἵξεται!* — Simillima sunt vetulae ad iuvenem fasti-

---

1) Eubul. fr. 38^3. — 2) Straton. fr. 1^{47}. — 3) Eq. 813. — 4) Vid. Thesm. 949 et ad Ach. 854. — 5) Vid. ad Ran. 48. — 6) Vid. ad Eccl. 329 sq. — 7) Vid. vs. 437. — 8) Item Lys. 954. — 9) Item Pac. 500 Pherecrat. fr. 70^5 Amips. 24 Alex. 94^5; praeterea vid. ad Nub. 789 et ad Ran. 607. — 10) Vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — 11) Vid. vs. 476.

μεταπέμψεσθον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τότε νοστήσεις· νῦν δὲ φθείρου.
κρεῖττον γάρ μοι πλουτεῖν ἐστιν,
σὲ δ' ἐᾶν κλάειν μακρὰ τὴν κεφαλήν.

(Abit Paupertas).

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

νὴ Δί' ἐγὼ γοῦν ἐθέλω πλουτῶν
εὐωχεῖσθαι μετὰ τῶν παίδων
τῆς τε γυναικός, καὶ λουσάμενος
λιπαρὸς χωρῶν ἐκ βαλανείου
τῶν χειροτεχνῶν
καὶ τῆς Πενίας καταπαρδεῖν.

---

614. *παίδων*] *παιδίων* V R.

---

diosum verba: *ἦ μὴν ἔτ' ὠνήσει σὺ καὶ στεφάνην ἐμοί* [1]). Ubi eadem quae h. l. est particulae *ἔτι* vis, item in verbis chori: *ὧν ἔτ' εὐθύνας ἐμοὶ δώσουσιν, ἢν θεὸς θέλῃ* [2]), et sic saepe in minis; e. g. legatus Atheniensium ad Camarinaeos: *nostram ἐπικουρίαν nunc oblatam si spernitis, ἔτι βουλήσεσθε καὶ πολλοστὸν μόριον αὐτῆς ἰδεῖν* [3]), vel apud tragicos: *ἔτ' ἐν Φθίᾳ σ' ἐγὼ | θρέψω μέγαν τοῖσδ' ἐχθρόν* [4]) et: *διώμοσεν | ἦ μὴν τὸν ἀγχιστῆρα τοῦδε τοῦ πάθους | ξὺν παιδὶ καὶ γυναικὶ δουλώσειν ἔτι* [5]). Etiam notae illae imprecationes: *οὐ χαιρήσεις* [6]), *κάκιστ' ἀπολούμενε* [7]) et omnino futuri temporis in minis usus huc est referendus [8]).

610. *νοστήσεις*] *redibis* [9]).

— *φθείρου*] item supra [10]).

612. *κλάειν μακρὰ τὴν κεφαλήν*] redit locutio in Vespis [11]); alibi omissa voce *κεφαλῇ* dicitur *μακρὰ κλάειν, κωκύειν, οἰμώζειν* [12]).

616. *λιπαρὸς χωρῶν*] *nitida et bene curata cute* [13]) *procedens*. Eadem in Ecclesiazusis est verborum iunctura [14]).

617. *χειροτεχνῶν*] cf. *χειροτέχνη* vox supra obvia [15]).

618. *καταπαρδεῖν*] *oppedere* [16]) etiam alibi dicitur sensu penitus contemnendi [17]). Idem valet *προσπαρδεῖν τινι* [18]), et recordamur Amasidis *ἀποματαΐζοντος καὶ τοῦτο ἀπάγειν* Apriae legatum iubentis [19]); ipsam rem habemus infra [20]). Cf. etiam simplex *πέρδεσθαι* de supina securitate dictum [21]). Honestioris dictionis sunt *καταχήνη* et *καταγέλως* [22]).

---

[1]) Eccl. 1034. — [2]) Pac. 1187. — [3]) Thucyd. VI 86 § 4. — [4]) Eur. Andr. 723. — [5]) Soph. Trach. 257; item Aesch. Prom. 167 Eur. Bacch. 535 etc., etiamne Thesm. 887? — [6]) Vid. vs. 64. — [7]) Vid. ad Vesp. 412. — [8]) Praeterea vid. supra vs. 382 Ach. 1156 Lys. 674 sq. Eccl. 595. — [9]) Vid. ad Ach. 29. — [10]) Vs. 598. — [11]) Vesp. 584. — [12]) Vid. ad vs. 58. — [13]) Vid. ad Ach. 636—640 Nub. 920 et 1002. — [14]) Vid. Eccl. 652. — [15]) Vs. 533. — [16]) Hor. Sat. I 1, 70. — [17]) Vesp. 619 Pac. 547. — [18]) Vid. Eq. 639. — [19]) Herodot. II 162. — [20]) Vs. 699 et 1133. — [21]) Supra vs. 176 etc. — [22]) Vid. Vesp. 575.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

αὕτη μὲν ἡμῖν ἡ ἐπίτριπτος οἴχεται.
ἐγὼ δὲ καὶ σύ γ' ὡς τάχιστα τὸν θεὸν
ἐγκατακλινοῦντ' ἄγωμεν εἰς Ἀσκληπιοῦ.

ΒΛΕΨΙΔΗΜΟΣ.

καὶ μὴ διατρίβωμέν γε, μὴ πάλιν τις αὖ
ἐλθὼν διακωλύσῃ τι τῶν προὔργου ποιεῖν.

---

621. *ἐγκατακλινοῦντ'* V] *-ντες* R, elisionis igitur signum pro nota syllabae *-ες* est habitum, ut saepe (vid. etiam vs. 256).
623. *διακωλύσῃ(ι) τι* V] *-λύσειε* R.

---

619. *ἐπίτριπτος*] *perdita* [1]).

621. Pluribus locis Aesculapius ab Atheniensibus tunc temporis colebatur. Cum *Vespae* data est fabula, extra Atticam quaerendus erat deus [2]); sed brevi post in priscum fanum *Ἀμύνου* ab arcis parte occidentali situm receptus est auctore Sophocle poeta, qui Amyni sacerdos erat [3]). Itaque in exiguo illo templo — fere 200 □ M. — coniunctim tum colebantur Amynus et Aesculapius, quibus post Sophoclis mortem tertius accessit Dexion heros, id enim tragico datum est nomen et honor *ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀσκληπιοῦ δεξιώσεως* [4]). Anno autem 420 Telemachus quidam Acharnensis [5]) *in arcis latere meridionali* novum templum condidit Aesculapio deo Epidaurio et Hygieae [6]) Atheniensium deae; quod templum proximis annis magis magisque est ornatum et egregie sensim inclaruit [7]). Praeterea *Munichiae* prope littus coniunctim cum Iaso et Panacea [8]) colebatur Aesculapius. *Hoc* delubrum Chremylum cogitare mox apparebit; nam Cario cum refert „deductum esse Plutum ad templum Aesculapii, dein ante omnia in maris littore lavatum, tum demum ipsum templum intrasse" [9]), dubitari nequit quin de fano mari vicino loquatur. Quae delirantis forent verba, si sic essent interpretanda: „ad arcem deductum esse *εἰς τὸ ἐν ἄστει Ἀσκληπίειον* theatro proximum, dein abductum Piraeum, tum reductum in arcem." Neque de arcis fonte sacro in Erechtheo, cui *θάλαττα* nomen erat, cogitare [10]) nos sinit linguae indoles: „*ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν*" qui dicit, non fontem sed ipsum maris littus significat. Itaque recte priscus interpres in scholiis dicit fanum *Piraicum* significari; quem inter recentiores primus secutus est Boissonade. Praeterea e comici verbis efficitur de uno tantum templo cogitare potuisse spectatores, quapropter suspicor in urbano dei templo tunc temporis *ἐγκοίμησιν* non (fortasse nondum) fuisse.

622. *πάλιν . . . αὖ*] *rursus denuo* [11]).

623. *τι τῶν προὔργου*] item in Eccle-

---

1) Item supra vs. 275; vid. Nub. 1004. — 2) Vid. Vesp. 123. — 3) In Vita Sophoclis pro *Ἄλωνος* probabiliter *Ἀμύνου* scripsit Körte ex lapidum complurium auctoritate. — 4) Vid. vSybel Arch. Mitt. 1885 p. 97 sq., Köpp ibid. p. 255 sqq., Körte ibid. 1896 p. 287 sqq. — 5) Cf. Timocl. com. fr. 7. — 6) De Hygiea vid. Plut. Pericl. 13. — 7) Vid. Körte l. l. 1893 p. 231 sqq. et 1896 p. 314 sqq., Preuner Rh. Mus. 1896 p. 313 sq., Usener Götternamen p. 148, 3. — 8) Cf. CIA. II 1651 et infra vs. 701 sq. — 9) Vs. 653—659. — 10) Quae viri d. Girard est suspicio; cui iure oblocutus est vSybel l. l. — 11) Plaut. Poenul. prolog. 79. Vid. ad Thesm. 830 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad aedes conversus:)

παῖ Καρίων, τὰ στρώματ' ἐκφέρειν σε χρῆν,
αὐτόν τ' ἄγειν τὸν Πλοῦτον, ὡς νομίζεται,
καὶ τἄλλ' ὅσ' ἐστὶν ἔνδον ηὐτρεπισμένα.

(Ex aedibus prodit Cario sarcinis onustus Plutumque manu ducens. Dextrorsum abeunt omnes.)

Saltat Chorus.

(Solus redit Cario.)

SCENA NONA.

Cario, Chorus.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὦ πλεῖστα Θησείοις μεμυστιλημένοι

---

624. *παῖ*] *ὁ* Blaydes coll. vs. 1100 Ran. 271, 608. || *σε χρῆν*] *ἐχρῆν* V R (cf. vs. 432).
626. *ηὐτρεπισμένα*] *εὐ-* V R.

---

siazusis [1]). Comparativus *προυργιαίτερος* legitur in Lysistrata [2]).

624. *παῖ Καρίων*] nominatim eum quem vult servum herus evocat, ut Belli deus in Pace: „*παῖ παῖ Κυδοιμέ!*" [3]). Multo frequentius *unus aliquis* e mancipiis arcessitur, nomine non addito: „*φερέτω τις*" et similia [4]).

626. *τἄλλα*] proprie addendum erat *ἐκφέρειν*, sed e vicino *movendi* verbo facile id elicitur, ut in inscriptione quadam: „*ἔπειτα ἄγοντι τὸμ βοῦν καὶ τὸν καυτὸν καὶ φθοῖας ἑπτὰ καὶ μέλι καὶ στέμμα*" [5]).

627 sqq. Nuntius hic, ut alii complures apud nostrum [6]), imitatur dictionem *τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ῥήσεων ἀγγελικῶν*. Inde igitur habet grandisonum illud: „*ὦ πλεῖστα . . . !*", quocum conferendum quod supra legimus *πολλά* = *πολλάκις*, item in parodia [7]). Apud Sophoclem Antigona de urbe Atheniensium: „*ὦ πλεῖστ' ἐπαίνοις εὐλογούμενον πέδον!*" [8]) et paedagogus: „*ὦ πλεῖστα μῶροι καὶ φρενῶν τητώμενοι!*" [9]). Ludicre autem verborum hic strepitus discrepat a cogitati humilitate; nam hoc dicit Cario: „*o senes, qui laetari solebatis cum die festo pulpamenti vel iuris aliquid superaddere licebat cibo quotidiano!*" [10]). Unicum fere longos per annos vobis diarium fuit polenta eaque parca nimis, cui nonnisi rarissime accedebat porcinae vel bubulae aliquid. At melior iam vobis dies alluxit! — Est *μυστιλᾶσθαι*: cibum liquidum, qualis est ius, *διὰ μυστίλης* sive panis frusto incurvato haurire et ori admovere [11]). Praepositio *ἐπί* in huiuscemodi locutionibus significat *ad*; opsonium *ἐπὶ τῇ μάζῃ* dicebatur comedi, e. g. in Trygaei suis valedicentis verbis: *ἕξετ' ἐν ὥρᾳ | κολλύραν μεγάλην καὶ κόνδυλον ὄψον ἐπ' αὐτῇ* [12]).

---

[1]) Eccl. 784. Vid. etiam Plat. Menon. 84 *b*, 87 *a* etc.; conferenda sunt nostra: „*het ligt voor de hand*" et: „*wat is er aan de hand?*" — [2]) Lys. 20. — [3]) Pac. 255. — [4]) Vid. ad Ach. 805. — [5]) Collitz. Dialectinschr. 3636[31]; vid. infra ad vs. 677. — [6]) Vid. ad Eq. 611 sqq. etc. — [7]) Vs. 253. — [8]) Soph. Oed. C. 720. — [9]) Soph. El. 1326. — [10]) Cf. Nub. 386. — [11]) Vid. ad Eq. 827 et 1168. — [12]) Pac. 123; vid. etiam ad Ach. 835 Eq. 707.

γέροντες ἄνδρες ἐπ' ὀλιγίστοις ἀλφίτοις,
ὡς εὐτυχεῖθ'! ὡς μακαρίως πεπράγατε,
ἄλλοι θ' ὅσοις μέτεστι τοῦ χρηστοῦ τρόπου!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δ' ἔστιν, ὦ βέλτιστε τῶν πρὸ τοῦ φίλων;
φαίνει γὰρ ἥκειν ἄγγελος χρηστοῦ τινος.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὁ δεσπότης πέπραγεν εὐτυχέστατα,
μᾶλλον δ' ὁ Πλοῦτος αὐτός· ἀντὶ γὰρ τυφλοῦ
„ἐξωμμάτωται καὶ λελάμπρυνται κόρας,

---

629. *μακαρίως πεπράγατε* R] *π. μ.* V.

631. **πρὸ τοῦ*] *σαυτοῦ* V R; Blaydes *βέλτιστε; τοῖς φίλοις φράσον* vel *φράζε τοῖς φίλοις* (coll. Lys. 712), lenius et propter *γάρ* quod sequitur probabilius vHerwerden *βέλτιστε; τοῖς σαυτοῦ φίλοις*, cum sequentibus haec iungens (cf. vs. 1134); sic tamen parum placet verborum structura. || *φίλων* V R] *τρόπων* A.

635. *λελάμπρυνται* U] *-πρυται* V R.

---

631. Etiam coryphaeus sublimiore utitur genere dicendi. In verbis *ὦ βέλτιστε τῶν πρὸ τοῦ φίλων* — si recte sic scripsi [1]) — genitivus superlativo subiunctus indicat locum unde comparatio instituitur: *o tu qui optimus es ratione habita omnium quos olim habui amicorum.* Non *partitivus* igitur est, sed is qui *comparativo* solet addi, *ablativi* obsoleti vicem obiens. Sic Philoctetes Sophocleus „*ὦ λῷστε τῶν πρὶν ἐντόπων*" novum advenam alloquitur [2]), Thetis noto Homeri loco filium suum dicit *ὠκυμορώτατον ἄλλων* [3]), Thucydides operis initio bellum Peloponnesiacum *ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων* vocat.

632. *γὰρ*] causa honorificorum quibus eum compellavit verborum huius particulae ope subiungitur.

635 sq. Haec meram tragoediam sonant. Posteriorem versum e Sophoclis Phineo (dramate satyrico) desumtum testatur scholion in codice V, neque dubium quin prior quoque ibi lectus fuerit [4]). Apte contuleris praeconis Aeschylei verba: *o Apollo, ad Troiam telis tuis satis diu nos afflixisti, νῦν δ' αὖτε σωτὴρ ἴσθι καὶ παιώνιος* [5]). Verbo *ἐξομματοῦν oculis privandi* sensum tribuit Euripides [6]), sed id nihil nunc ad nos; eam quae hoc loco requiritur vim apud Aeschylum locis compluribus habet [7]), et intempestivae doctrinae specimen dedit qui in scholio recentissimo [8]) annotavit: „Sophoclem de Phineo dixisse: ‚occaecatus est et leucomate laborat', comicum vero in contrarium sensum haec detorsisse", vix dignum de quo

---

[1]) Vid. annot. crit. — [2]) Soph. Phil. 1171. — [3]) Hom. *A* 505, ubi vid. — [4]) Vid. Cobet Coll. Crit. p. 199. — [5]) Aesch. Ag. 512. — [6]) Eur. fr. 545. — [7]) Prom. 499 Choeph. 854 Suppl. 467. — [8]) „Iunt." adscripsit Dindorf; deest hoc scholion in V et R, sed legitur in codice anno 1451 scripto, quo usus est Hemsterhuis.

„Ἀσκληπιοῦ παιῶνος εὐμενοῦς τυχών“.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

λέγεις μοι χαράν! λέγεις μοι βοάν!

ΚΑΡΙΩΝ.

πάρεστι χαίρειν, — ἤν τε βούλησθ' ἤν τε μή.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀναβοάσομαι τὸν εὔπαιδα καὶ
μέγα βροτοῖσι φέγγος Ἀσκληπιόν.

(Ex aedibus procurrit uxor Chremyli.)

SCENA DECIMA.

Cario, Mulier.

ΓΥΝΗ.

τίς ἡ βοή ποτ' ἐστίν; ἆρ' ἀγγέλλετε
χρηστόν τι; τοῦτο γὰρ ποθοῦσ' ἐγὼ πάλαι
ἔνδον κάθημαι περιμένουσα τουτονί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ταχέως, ταχέως φέρ' οἶνον, ὦ δέσποιν', ἵνα

---

641. ἆρ' Ald.] ἆρά γ' V R, quam lectionem peperit dittographia: *ΑΡΑΓ[ΑΓ]ΓΕΛΛ*. || *ἀγγέλλετε] ἀγγέλλεται R, ἀγγελεῖ V (cf. Eur. Med. 1120), ἀπαγγελεῖ Bergk (sed vid. ad vs. 766). Cf. lectionis varietas Av. 1347.

---

tam multa disputarent philologi [1]). Teste nostro loco apud Sophoclem Phineus visum recuperabat beneficio Aesculapii; idem de Phinei filiis traditum [2]).

637 et 639 sq. Elatum animum choreutarum et verba testantur et metrum dochmiacum [3]).

638. Etiam verba πάρεστι χαίρειν habent sonum vere tragicum [4]). Quo magis ridicule locutionem cothurnatam excipit pedestre illud *vultis noltis* [5]).

639. Cf. Strepsiades gaudio exultans: βοάσομαι τἄρα τὰν ὑπέρτονον | βοάν [6]).

640. φέγγος] vox poetica [7]).

642 sq. Similia sunt Medeae ex aedibus prodeuntis verba ad chorum: φίλαι, πάλαι δὴ προσμένουσα τὴν τύχην | καραδοκῶ τἀκεῖθεν οἷ προβήσεται. | καὶ δὴ δέδορκα τόνδε τῶν Ἰάσονος | στείχοντ' ὀπαδῶν· πνεῦμα δ' ἠρεθισμένον | δείκνυσιν ὥς τι καινὸν ἀγγελεῖ κακόν [8]).

644. φέρε] *praebe* [9]).

---

1) Vid. Hemsterhuis h. l., Ellendt in Lexico Soph. s. v. ἐξομματοῦν, etc. — 2) Cf. Phylarchus apud Sext. Emp. adv. Math. I 12 et initio scholiorum ad Eur. Alc., vdSande Bakhuyzen de Parod. p. 185 sqq., et vid. Antig. 966—987. — 3) Vid. ad Vesp. 730. — 4) Cf. Soph. Ai. 904, 982. — 5) Cf. Lys. 1036 etc. — 6) Nub. 1151. — 7) Vid ad Eq. 1319. — 8) Eur. Med. 1116 sqq. — 9) Vid. ad Ran. 498.

καὐτὴ πίῃς, — (secum:) *φιλεῖς δὲ δρῶσ' αὐτὸ σφόδρα*, —
ὡς ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντά σοι φέρω.
(Affertur lagena cum poculo.)

ΓΥΝΗ.

καὶ ποῦ ἔστιν;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐν τοῖς λεγομένοις. εἴσει τάχα.
(Poculum lente ebibit.)

ΓΥΝΗ.

πέραινε τοίνυν ὅ τι λέγεις ἀνύσας ποτέ.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα
ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλήν σοι πάντ' ἐρῶ.

ΓΥΝΗ.

μὴ δῆτ' ἐμοί γ' εἰς τὴν κεφαλήν.

---

647. Post *λεγομένοις* distinxit Boissonade.

---

645. Mulierculas temulentas in Lysistrata et in Thesmophoriazusis admodum festive noster risit [1]), nec non in Ecclesiazusis iocos inde duxit; postea hoc argumento ad infinitum usi sunt comici et abusi.

— *φιλεῖς ... δρῶσα*] eadem est structura verbi *φιλεῖν* in Vespis [2]).

646. *ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντα*] etiam fortius hoc quam *πάντ' ἀγαθά, optima quaevis* [3]).

647. *καὶ ποῦ ἔστιν;*] *ubi igitur sunt ista?* Mirum si cuncta affers neque quidquam video ego [4]).

— *ἐν τοῖς λεγομένοις*] i. e. *οὐκ ἐν ταῖς χερσί μου ἀλλ' ἐν οἷς λέγω* (= *ἐν οἷς αὐτίκα ἐρῶ*).

648. *πέραινε τοίνυν ... ἀνύσας*] *quantocius* [5]) *igitur perge.* Item Euripides in Ranis: *πέραινε τοίνυν ἕτερον* [6]).

649—652. E Carionis verbis ut satis facile duci posset iocus qui sequitur [7]), tributum ei est vocabulum ambiguum *τὰ πράγματα*, quod saepe *res* in universum, publicas praesertim, significat [8]), saepe *negotia molesta*, in notis locutionibus: *πράγματα ἔχειν* et *παρέχειν* [9]). Eandem ob causam invertitur quem natura indicavit ordo verborum: „*ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰς τοὺς πόδας*", nam recta prospicientium oculi prius capita hominum cernunt, dein si tanti videatur totum corpus perlustrantes descendunt *εἰς πόδας ἐκ κεφαλῆς* [10]). Ut noster loquitur adolescens apud Plautum: *usque ab unguiculo ad capillum summum est festivissima* [11]).

---

[1]) Vid. Lys. 194 sqq. Thesm. 735 sqq. — [2]) Vesp. 1535. — [3]) Vid. ad Ran. 302. — [4]) Vid. ad Nub. 210. — [5]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [6]) Ran. 1170. — [7]) Vid. ad Nub. 40. — [8]) Vid. ad Eq. 130. — [9]) Vid. ad Vesp. 1392. — [10]) Hom. Σ 353 etc. — [11]) Plaut. Epid. V 1, 16.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὴ τἀγαθὰ
ἃ νῦν γεγένηται;

ΓΥΝΗ.

μὴ μὲν οὖν τὰ πράγματα.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς γὰρ τάχιστ' ἀφικόμεθα πρὸς τὸν θεόν,
ἄγοντες ἄνδρα τότε μὲν ἀθλιώτατον,
νῦν δ' εἴ τιν' ἄλλον μακάριον κεὐδαίμονα,
πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θάλατταν ἤγομεν,
ἔπειτ' ἐλοῦμεν.

ΓΥΝΗ.

νὴ Δί' εὐδαίμων ἄρ' ἦν
ἀνὴρ γέρων ψυχρᾷ θαλάττῃ λούμενος.

---

658. *ψυχρᾷ*] *ψυχρᾷ (ε)'ν* Blaydes (coll. Eq. 367 etc.); sed vid. comment.

---

653. Nunc quoque nuntiorum tragicorum oratione utitur noster servulus. Simillimis verbis nuntius Euripideus excessum Iphigeniae Clytaemestrae referre incipit: *ἐπεὶ γὰρ ἱκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης | Ἀρτέμιδος ἄλσος λειμακάς τ' ἀνθεσφόρους, | .... σὴν παῖδ' ἄγοντες κτέ.* [1]).

654. *ἄνδρα*] *hominem* — non deum daemonemve — etiam supra Plutum dicebat Cario [2]).

655. *εἴ τιν' ἄλλον*] attractionem nunc eam patitur pronomen (*εἴ*) *τις* quam alibi *οἷος* et *ὅσος*, e. g. in locutione: *ἐνσκευάσασθαί μ' οἷον ἀθλιώτατον = τοιοῦτον οἷος ἀθλιώτατός τις ἐνσκευάσαιτο ἄν* [3]) vel: *ἔχει κεφαλὴν ὅσην κολοκύντην = τοσαύτην ὅση ἐστὶ κολοκύντη* [4]). Sic in scena tragica dicitur e. g.: *πόλιν σθένουσαν εἴ τιν' Ἑλλάδος μέγα* [5]), quemadmodum in nominativo dicebatur: *ἦν εἴπερ τις ἄλλος πιστός* [6]), in genitivo: *πατρὸς εἴπερ τινὸς σθένοντος* [7]).

656. Aqua marina erat abluendus, ut puro expiatoque corpore aedem dei intrare posset; nam *θάλασσα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά* [8]). Quapropter etiam mystae Eleusinii — ut olim Agamemnonis milites *ἀπολυμαινόμενοι* [9]) — maris littus adibant certo die, qui „*ἅλαδε μύσται*" inde nomen habebat, ut a sordibus omnibus et quovis contagio corpus perpurgarent.

657. *εὐδαίμων ἄρ' ἦν*] irridentis verba sunt etiam in Ranis [10]).

658. *θαλάττῃ*] *aqua marina, τῷ ψυχρῷ ὕδατι τῆς θαλάττης*. Dativus est instrumenti, ut *τῇ Κλεψύδρᾳ = τῷ ὕδατι τῆς Κλεψύδρας* [11]).

---

[1]) Eur. Iph. A. 1543 sqq. — [2]) Vid. vs. 78, 118 et ad Av. 1638. — [3]) Ach. 384. — [4]) Hermipp. fr. 79; vid. annot. crit. ad Ach. 601. — [5]) Soph. Oed. C. 734. — [6]) Soph. Oed. R. 1118; cf. etiam Oed. C. 1664. — [7]) Soph. Ai. 488. — [8]) Eur. Iph. T. 1193; cf. Cic. Rosc. Amer. § 71. — [9]) Hom. *Α* 314. — [10]) Ran. 1195; cf. etiam Eccl. 1134. — [11]) Lys. 913.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα πρὸς τὸ τέμενος ἦμεν τοῦ θεοῦ.
ἐπεὶ δὲ βωμῷ πόπανα καὶ προθύματα
καθωσιώθη „πέλανος Ἡφαίστου φλογί,“
κατεκλίναμεν τὸν Πλοῦτον, ὥσπερ εἰκὸς ἦν·
ἡμῶν δ' ἕκαστος στιβάδα παρεκαττύετο.

ΓΥΝΗ.

ἦσαν δέ τινες κἄλλοι δεόμενοι τοῦ θεοῦ;

ΚΑΡΙΩΝ.

εἷς μέν γε Νεοκλείδης, ὅς ἐστι μὲν τυφλός,

660. *προθύματα*] *θυλήματα* l. a. in schol.; vid. comment.
661. *πέλανος*] *μέλανος* Bergk infeliciter.
665. *μέν* R] *μέντοι* V.

660 sq. Hi meram tragoediam sapiunt trimetri. Verbo *καθοσιοῦν*, cui locativus *βωμῷ* (= *ἐπὶ τοῦ βωμοῦ*) nunc sociatur, etiam nuntius Euripideus sic utitur de Oreste referens, quem mactatum falso crediderant: *ὃν τοῖσδε βωμοῖς θεὰ καθωσιώσατο* [1]). Vox *πόπανα* notabile nihil habet et compluribus apud comicos locis legitur [2]); sed *προθύματα*, quae in vitae communis sermone *θυλήματα* dicebantur potius [3]), e tragoedia sunt desumta; cf. Iphigeniae moriturae vox: „*προθύματ' ἔλαβεν Ἄρτεμις!*" [4]). Has autem placentas in ara combustas esse eleganter — aut si mavis, tumide — nuntius hisce dicit verbis: *in ara flamma Vulcani sunt consecratae libum*, i. e.: *ita ut fierent πέλανος sive libum*. Proxima sono sunt haec verba nuntii Euripidei, cuius et alia supra [5]) attulimus: *ἐπεὶ δ' ἅπαν | κατηνθρακώθη θῦμ' ἐν Ἡφαίστου φλογί* [6]). Cara autem tragicis, ut *καθοσιοῦν* et *προθύματα*, est *πέλανος* vox [7]), neque alibi apud nostrum obvia. Nec causa latet; nam „*πέλανον*" — unus e caelitibus ait apud Sannyrionem — „*καλοῦμεν ἡμεῖς οἱ θεοί, | ἃ καλεῖτ' ἀσέμνως ἄλφιθ' ὑμεῖς οἱ βροτοί*" [8]). Nomen *σεμνότερον* est *πέλανος*, vulgatum *ἄλφιτα*, illud deorum heroum sacerdotum linguae aptum, hoc sermoni quotidiano. Quae verba claram lucem accipiunt e notissima saeculi V[i] inscriptione de primitiis frumenti Cereri et Filiae debitis ($^1/_6$ $^0/_0$ hordei, $^1/_{12}$ $^0/_0$ tritici), ubi praestantissima frumenti pars a reliquo secerni iubetur, ut placentae inde fiant diis sacrificandae, hoc autem dicitur „*θύειν ἀπὸ τοῦ πελάνου.*" Vocatur igitur illic *πέλανος* pars frumenti ipsis diis destinata; *ἄλευρα* vel *ἄλφιτα* cum caelitibus destinantur, fiunt *πέλανος* [9]). Prisca vox nonnisi in re sacra et apud poetas permansit.

663. *στιβάδα παρεκαττύετο*] *stratum subitarium* [10]) e gramine vel frondibus rudi arte *sibi parabat* [11]).

665 sq. *Neoclides* homo hoc tempore famosus [12]), qui in Ecclesiazusis *lippus*

[1]) Eur. Iph. Taur. 1320. — [2]) Vs. 680 Thesm. 285 Eccl. 843 Menandr. fr. 129[4]. — [3]) Pac. 1040 Pherecrat. fr. 23[6] Teleclid. 33 Plat. 174[18]; cf. *θυηλαί* prisca vox Av. 1520. — [4]) Eur. Iph. A. 1311. — [5]) Vid. ad vs. 653. — [6]) Eur. Iph. A. 1601 sq. — [7]) Aesch. Pers. 204 Eur. Hipp. 147 Troad. 1063 Ion. 226, 707 Hel. 1334. — [8]) Sannyrion. fr. 1. — [9]) Dittenb. Syll. 13[36], quem vid. illic. — [10]) Vid. vs. 541. — [11]) Cf. Eq. 314. — [12]) Vid. infra vs. 716—725.

κλέπτων δὲ τοὺς βλέποντας ὑπερηκόντικεν·
ἕτεροί τε πολλοί, παντοδαπὰ νοσήματα
ἔχοντες. ὡς δὲ τοὺς λύχνους ἀποσβέσας
ἡμῖν παρήγγειλεν καθεύδειν τοῦ θεοῦ
ὁ πρόπολος, εἰπών, ἤν τις αἴσθηται ψόφου,
σιγᾶν, ἅπαντες κοσμίως κατεκείμεθα.
καὶ ἐγὼ καθεύδειν οὐκ ἐδυνάμην, ἀλλά με
ἀθάρης χύτρα τις ἐξέπληττε κειμένη
ὀλίγον ἄπωθεν τῆς κεφαλῆς του γρᾳδίου,
ἐφ' ἣν ἐπεθύμουν δαιμονίως ἐφερπύσαι.

---

666. ὑπερηκόντικεν V] -κσεν R.
668. ἀποσβέσας V] -σαι R.
669. Versus caret caesura (ut Lys. 778 alii). Quapropter Bothe Porson alii scripserunt παρήγγειλ' ἐγκαθεύδειν (coll. vs. 621 et 742), quod significat: *iussit intrare templum, ut noctem ibi transigeremus*; at dudum illuc pervenerunt ubi somnum et dei adventum opperientur.
670. πρόπολος R] πρόσπ. V.
672. ἐδυνάμην R] ἠδ. V.
673. ἀθάρης U] -ρας V R, item vs. 683 (-ρης R) et 694. Vid. Anecd. Bekk. p. 351 sq.

---

audit [1]), *caecus* iam dicitur, sive interim creverat malum, sive hoc adiectivo paratur iocus qui sequitur. Talem hunc hominem ducit Cario qualem Oedipus Tiresiam vatem: μηχανορράφον, | δόλιον ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσιν | μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός [2]). Et ipsa Carionis verba vertisse dici potest Martialis [3]) in epigrammate, quo „*luscum furem*" proscidit: *Adspicis hunc uno contentum lumine, cuius | lippa sub attrita fronte lacuna patet? | Ne contemne caput! nihil est furacius illo: | non fuit Autolyci tam piperata manus* (i. e. χεὶρ οὕτω δριμεῖα). Praeterea digna quae cum nostro loco conferantur sunt Lysiae de demagogo item lusco verba: Ἀρχέδημος ὁ γλάμων [4]), οὐκ ὀλίγα τῶν ὑμετέρων ὑφῃρημένος [5]).

668—670. In templo iacentes aedituus [6]) extinctis lucernis dormire iussit. Facile autem nobis fingimus in Aesculapii fano similem obtinuisse morem atque in Amphiarai Oropii: „ἐν τῷ κοιμητηρίῳ καθεύδειν χωρὶς μὲν τοὺς ἄνδρας, χωρὶς δὲ τὰς γυναῖκας, τοὺς μὲν ἄνδρας ἐν τῷ πρὸς ἠοῦς τοῦ βωμοῦ, τὰς δὲ γυναῖκας ἐν τῷ πρὸς ἑσπέρης [7]).

673. ἀθάρης χύτρα] *pultis* [8]) *olla*. Notus genitivi usus [9]).

674. ὀλίγον ἄπωθεν] cf. nuntii in Avibus verba: ἔστ' οὐ μακρὰν ἄπωθεν [10]).

675. Sic chorus agricolarum „*salve mihi*" — ait — „*o Pax, quam nimis diu desideravi* δαιμόνια βουλόμενος εἰς ἀγρὸν ἀνερπύσαι" [11]), ubi metro cretico cogente neutrum plurale δαιμόνια pro adverbio δαιμονίως poetice vel potius iocose —

---

[1]) Eccl. 254, 398 sqq. — [2]) Soph. Oed. R. 388 sq. — [3]) Martial. VIII 59. — [4]) De quo homine vid. Ran. 588 et ad Ran. 417. — [5]) Lys. XXIV § 25. — [6]) Cf. Nub. 436. — [7]) Dittenb. Syll. 589$^{44-46}$. — [8]) Vid. ad Eq. 1026. — [9]) Vid. ad Eq. 904 sq. — [10]) Av. 1184. — [11]) Pac. 582 sqq.

ἔπειτ' ἀναβλέψας ὁρῶ τὸν ἱερέα
τοὺς φθοῖς ὑφαρπάζοντα καὶ τὰς ἰσχάδας
ἀπὸ τῆς τραπέζης τῆς ἱερᾶς. μετὰ τοῦτο δὲ
περιῆλθε τοὺς βωμοὺς ἅπαντας ἐν κύκλῳ,
εἴ που πόπανον εἴη τι καταλελειμμένον·
ἔπειτα ταῦθ' ἥγιζεν εἰς σάκταν τινά.

---

676. *ἱερέα* V] *ἱερέα τοῦ θεοῦ* R.

677. *ὑφαρπάζοντα* Blaydes] *ἀφαρπάζοντα* V R; nimis violentum nunc est verbum *ἁρπάζειν*, nisi mitigetur praepositione *ὑπο-*. Idem vitium est Eq. 1062 Vesp. 837, *ἀφαρπάζειν* autem apud comicos alibi non invenio.

678. *τοῦτο* R] *ταῦτα* V.

680. *τι* R] om. V.

681. *ἥγιζεν* A] *ἤτιζεν* R, *ὤκιζεν* (ex *ἤ. ιζεν*) V; *ἤλιζεν* infeliciter Blaydes. Vid. comment. || *σάκταν*] *ἀκτάν* V, *σάκκον* l. a. in V, fortasse recte, nam *-τάν* quam habeat rationem latet, potuit autem nasci e pronomine quod sequitur *τινα*.

---

nam ipsum adverbium ita adhibitum humillimam potius decet dictionem — adhibitum est [1]). Est *δαιμονίως* [2]) *ἐπιθυμεῖν* idem quod *ὑπερφυῶς* [3]) sive *θαυμασίως* [4]) sive *ἐκνομίως* [5]) sive *ἄφατον ὡς* [6]) *ἐπιθυμεῖν, κιττᾶν* [7]).

676 sq. Apud Herodam mulier Coa Aesculapio sacrum ferens ancillam iubet: *ἐς τὴν τρώγλην | τὸν πέλανον ἔνθες τοῦ δράκοντος εὐφήμως* [8]). Has placentas per caliginem nocturnam tollit aedituus, ut mox cum die adventante patellae reperiantur vacuae, ab ipsis serpentibus sacris comesae credantur. Cf. quae de offis mellitis serpenti *οἰκουρῷ* Minervae oblatis [9]) et quae de *Trophonii* antro [10]) veteres referunt.

677. *τοὺς φθοῖς*] *placentas*, quas e farina siliginea admixtis caseo et melle paratas esse docet Chrysippus quidam *πεμματολόγος* apud Athenaeum [11]). Atticam hanc accusativi formam etiam apud Eupolidem repertam [12]) veteres grammatici cum voce *οἶς* conferebant; disyllabam praebet inscriptio Coa, ubi sacerdos Iovis iubetur Batromii mensis die vigesimo septem *φθοΐας* simul cum hostia offerre deo urbis patrono [13]).

680. *εἴ που . . . εἴη*] *an forte esset* [14]).

— *πόπανον*] vox etiam supra lecta [15]).

681. *Et si quid reperiebat, in sacculum ea omnia . . . „colligebat"* additurum Carionem quivis expectat, sed substituit verbum sanctius, de sacerdote quippe loquens: *„consecrabat"*. Sic Cyclops Euripideus sibi ipsi potissimum „sacrificabat" *καὶ τῇ γαστρὶ μεγίστῃ δαιμόνων* [16]), neque alia est ratio qua muliercula illa temulenta in Lysistrata fabula vult *„καθαγίσαι"* sanguinem victimae, id est merum ex urceo recens [17]). In Tiresiae autem Sophoclei ore sonum horrificum habet verbum *ἁγίζειν* ita ut nostro loco translatum: *„piaculo obstringuntur urbes,*

---

[1]) Vid. supra vs. 253. — [2]) Redit adv. Nub. 76 Pac. 541 Alex. fr. 167[5]. — [3]) Ach. 142 etc.; vid. ad Ran. 611. — [4]) Nub. 1240. — [5]) Vid. infra vs. 981, 992. — [6]) Vid. Av. 428. — [7]) Vesp. 349. — [8]) Herod. Mimiamb. IV 90 sq., item Pausan. II 11 § 8 de dei templo Sicyonio. — [9]) Herodot. VIII 41 (ad Lys. 759 allatus). — [10]) Vid. ad Nub. 507 sq. — [11]) Athen. 647 *d* (= Eustath. 1753, 3 sqq.). — [12]) Eupol. fr. 373. — [13]) Collitz Dialectinschr. 3636[31,38]. Vid. supra ad vs. 626. — [14]) Vid. ad Ran. 175 et ad Ach. 362 sq. — [15]) Cf. vs. 660. — [16]) Vid. Eur. Cycl. 334—346. — [17]) Lys. 238.

καὶ ἐγὼ νομίσας πολλὴν ὁσίαν τοῦ πράγματος,
ἐπὶ τὴν χύτραν τὴν τῆς ἀθάρης ἀνίσταμαι.

ΓΥΝΗ.

ταλάντατ' ἀνδρῶν, οὐκ ἐδεδοίκης τὸν θεόν;

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ τοὺς θεοὺς ἔγωγε . . . μὴ φθάσειέ με
ἐπὶ τὴν χύτραν ἐλθὼν ἔχων τὰ στέμματα.
ὁ γὰρ ἱερεὺς αὐτοῦ με προυδιδάξατο.
τὸ γράδιον δ' ὡς ᾐσθάνετό μου τὸν ψόφον,
τὴν χεῖρ' ἐπῆρε· κᾆτα συρίξας ἐγὼ
ὀδὰξ ἐλαβόμην, ὡς παρείας ὢν ὄφις.

---

688. ᾐσθάνετό μου Porson] ᾔσθετό μου V R, ᾔσθετο δή μου A; optime haberet aoristus, sed displicet anapaesti caesura (◡◡ | —). Lenting αἰσθάνεται, Bergk ᾔσθετό πού μου, Blaydes dubitanter ὡς τὸν ψόφον μου ἐπῄσθετο (quod tragicae, non comicae dictionis est compositum).

689. ἐπῆρε (vel ὑπῆρε) Hemsterhuis] ὑφή(ι)ρει V R; ingeniose Dobree (coll. schol.) ἄρασ' ὑφῄρει, vocem τὴν χεῖρα ad illustrandum ἄρασα adscriptam ratus (cf. Lys. 799). Sed *feriendi* potius vel *complodendi* verbis sic addi solet participium ἄρας (vid. ad Eq. 1130), ὑφαιρεῖν autem contextui parum aptum. Bergk τὴν χεῖρ' ὑπερῆρε, Kappeyne ἐξῆρε τὴν χεῖρ', εἶτα (coll. schol.).

---

ubi caesorum mortalium σπαράγματ' ἢ κύνες καθήγισαν | ἢ θῆρες ἤ τις πτηνὸς οἰωνός" [1]), dii abominantur locos ubi pium officium corpora hominum leto datorum sepeliendi relinquitur canibus vulturibusque. Propriam vim καθαγίζειν obtinet in Avibus fabula [2]); simplex nisi in sublimiore — quam Cario identidem nunc imitatur — dictione non redit [3]). Cf. etiam ἐναγίζειν in *heroum* cultu sollemne verbum [4]). Vox σάκτας, cuius alterum alpha quam habeat rationem non video, nonnisi hoc uno loco legitur; alibi est σάκκος, vox originis semiticae. Nam alienum hinc videtur boeoticum σάκτας = ἰατρός [5]).

683 sq. ἐπὶ τὴν χύτραν] *ad ollam petendam* [6]).

684 sq. Prolepsis figura grammatica simillimum iocum praebet in Ranis [7]). De vi adiectivi τάλανος vid. infra [8]).

687. *Nam eius sacerdos me docuerat* [9]) qualia ab eo essent expectanda. Intellegebam deum quoque, perinde atque eius famulum, ante omnia eduliorum rationem habiturum. — Verbi προδιδάσκειν quod praeter morem nunc adhibetur medium, tragicae dictionis imitationi id debetur; idem est trimetri exitus in verbis Deianirae Sophocleae: ἐγὼ γὰρ ὧν ὁ θήρ με Κένταυρος, πονῶν | πλευρὰν πικρᾷ γλωχῖνι, προυδιδάξατο, | παρῆκα θεσμῶν οὐδὲν [10]).

690. ὡς παρείας ὢν ὄφις] *tanquam serpens essem* [11]) *pareas*. Innocuum hoc ser-

---

[1]) Soph. Ant. 1081 sq. — [2]) Av. 566; item Menandr. fr. 319[13] Damoxen. 2[5] Herodot. II 47 Plat. Criti. 119 *e*. — [3]) Cf. Pindar. Ol. III 34. — [4]) Herodot. II 44 etc. — [5]) Strattid. fr. 47[5]. — [6]) Vid. ad Ran. 69. — [7]) Ran. 41. — [8]) Vid. ad vs. 706. — [9]) Vid. Nub. 476. — [10]) Soph. Trach. 680 sqq. — [11]) Item supra vs. 304.

ἡ δ' εὐθέως τὴν χεῖρα πάλιν ἀνέσπασεν,
κατέκειτο δ' αὑτὴν ἐντυλίξασ' ἡσυχῇ,
ὑπὸ τοῦ δέους βδέουσα δριμύτερον γαλῆς.
καὶ ἐγὼ τότ' ἤδη τῆς ἀθάρης πολλὴν ἔφλων.
ἔπειτ', ἐπειδὴ μεστὸς ἦν, ἀνεπαυόμην.

ΓΥΝΗ.

ὁ δὲ θεὸς ὑμῖν οὐ προσῄειν;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐδέπω. —
μετὰ τοῦτο δ' ἤδη καὶ γέλοιον δῆτά τι
ἐποίησα. προσιόντος γὰρ αὐτοῦ μέγα πάνυ

692. δ' V] om. R, θ' Blaydes. || ἐντυλ. R] συντυλ. V.
695. ἀνεπαυόμην l. a. in V R] ἀνεπαλλόμην V R.
696. Post hunc versum unum vel duos excidisse suspicatur Meineke.
697. δῆτα R] om. V.

pentum genus [1]) commemoravit etiam Cratinus [2]), item Demosthenes sacra Sabazia describens [3]), et sunt qui *Paridem* a sacro serpente nomen habere censeant [4]). Aesculapii comes perpetuus erat serpens, ipse deus sumta serpentis figura mortalibus haud raro se ostendisse credebatur [5]), et operae est pretium relegisse Lucianum festive narrantem quomodo aliquot saeculis post Alexander ὁ ψευδόμαντις ad hominum animos sacro quodam terrore percellendos serpente cicure fuerit usus ipsumque Aesculapium serpentis figura induta ex ovo nascentem ostenderit popello stupenti [6]). — Alienus' vero hinc est titulus dei in urbem Athenarum adventum referens; ubi quae prius sic lectae fuerant litterae „δ[ρ]ά[κοντα ἤγ]αγεν δεῦρε" recte dein sic sunt expletae: δ[ι]ά[κονον ἤγ]αγεν δεῦρε [7]).

692. *Et iacuit immota* [8]) *et veste involuta* [9]).

693. ὑπὸ τοῦ δέους] constans in hac locutione usus articuli [10]).

694. τῆς ἀθάρης πολλὴν ἔφλων] *magnam pultis partem* [11]) *deglutire coepi* [12]).

695. ἦν] recentior forma [13]).

698—704. Fuisse inter spectatores quibus talia egregie placerent facile credimus, neque dubitamus quin effusos cachinnos hi civerint versiculi; sed miramur ipsi Aristophani se digna esse visos. In papyro nuper invento legitur pars dramatis mimici, quo saeculo IIº p. C. delectati sunt cives Oxyrhynchii: deam Πορδήν ibi invocat sannio et πορδαῖς veluti telis in hostes utitur cre-

[1]) Cf. Aelian. H. Anim. VIII 12 Lucan. Pharsal. IX 721. — [2]) Cratin. fr. 225. — [3]) Demosth. XVIII § 260. — [4]) Vid. OGruppe Griech. Mythol. p. 305. — [5]) Cf. Pausan. II 10 § 3 III 23 § 6, inscriptiones templi Epidaurici, Liv. Epitom. XI. — [6]) Lucian. XXXII § 7—17. — [7]) Vid. Dragumes Ἐφημ. ἀρχ. 1901 p. 107 Iahn-Michaelis Arc. Athen.³ p. 127. — [8]) Item vs. 735. Vid. Nub. 324. — [9]) Vid. Nub. 987. — [10]) Vid. ad Nub. 835 et de ipsa re Ach. 256. — [11]) De genitivo vid. ad Vesp. 199. — [12]) Vid. ad Nub. 1376. — [13]) Vid. Prolegom. p. VI.

ἀπέπαρδον· ἡ γαστὴρ γὰρ ἐπεφύσητό μου.

ΓΥΝΗ.

ἦ πού σε διὰ τοῦτ' εὐθὺς ἐβδελύττετο;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκ, ἀλλ' Ἰασὼ μέν γ' ἐπακολουθοῦσ' ἅμα
ὑπερηρυθρίασε, χἠ Πανάκει' ἀπεστράφη
τὴν ῥῖν' ἐπιλαβοῦσ'· οὐ λιβανωτὸν γὰρ βδέω.

ΓΥΝΗ.

αὐτὸς δ' ἐκεῖνος . . . ;

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισεν.

---

701. *γ' ἐπακολουθοῦσ'* Reisig] *γέ τις ἀκ.* R (*ΓΕΤΙσ* pro *ΓΕΠ*), *γε ἀκ.* V; compositum extat Vesp. 1328 Eccl. 479 fr. 543², vHerwerden mavult *παρακολουθοῦσ'* (coll. Eccl. 725).

702. *ὑπερηρυθρίασε* Bergk] *ὑπερυθρίασε* R, *ὑπηρυθρίασε* V; aliena hinc sunt *ὑπ-έρυθρος* *subrubicundus* (Thuc. II 49 § 5 Plat. Rep. 617 *a*) et *ὑπ-ερυθριᾶν* (si extitit hoc verbum, nam alibi non invenitur).

704. Priorem versus partem Mulieri dat V et recens manus in R, Carioni totum continuat R¹.

---

berrimis [1]); et ut ad nostram aetatem veniamus, rusticorum mores impuros describens Zola in libro notissimo [2]) exhibuit agricolam mirifice in eo artificio excellentem: — „*ὅστις οὖν τούτοισι γελᾷ, τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω!*" suo iure comicus clamabat olim iuvenis; habeant sibi ista semibarbari et rustici glebae adscripti: scenam atticam et Aristophanis senescentis fabulas talia invasisse qualis est Blepyri in Ecclesiazusis monologia [3]) vel Carionis hae facetiae, id dolemus et indignamur [4]).

700. *ἐβδελύττετο*] *abominabatur* [5]).

701 sq. Comes et filia Aesculapii erat *Iaso*, quam alii Amphiarai faciebant filiam [6]). Internis malis curandis eam praefuisse ipsius nomen indicat, externorum sanatio *Panaceae*, quae et *Aceso* vocabatur, curae erat. Alibi *Epione* sive *Epio* (dolorum quae fert lenimen) habebatur eius uxor vel filia; quartam ei comitem quidam dederunt *Aeglen*, quintam denique *Hygieam*, quae in templo urbano coniunctim cum ipso deo colebatur [7]).

702. *ὑπερηρυθρίασε*] sic Dionysi perterriti vestis *ὑπερεπυρρίασεν αὐτοῦ* teste Xanthia servo [8]).

704. *αὐτὸς δ' ἐκεῖνος . . . ;*] enuntiatum quomodo sit explendum indicat sonus vocis [9]).

— *οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισεν*] *ne advertit quidem* [10]).

---

[1]) Oxyrhynchus papers III 1903 p. 41 sqq., cf. HReich Deutsch. Litteraturzeit. 1903, 2684. — [2]) La terre, par EZola. — [3]) Eccl. 311 sqq. — [4]) Vid. Proleg. p. XIII. — [5]) Vid. ad Ach. 586. — [6]) Vid. Arist. fr. 21 Pausan. I 34 § 3. — [7]) Vid. ad vs. 621. — [8]) Ran. 308. — [9]) Vid. ad Av. 359ᵃ sq.ᵇ. — [10]) Vid. ad Nub. 1066 Ran. 493.

ΓΥΝΗ.

λέγεις ἄγροικον ἄρα σύ γ' εἶναι τὸν θεόν.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ' . . . , ἀλλὰ σκατοφάγον.

ΓΥΝΗ.

αἲ τάλαν!

ΚΑΡΙΩΝ.

μετὰ ταῦτ' ἐγὼ μὲν εὐθὺς ἐνεκαλυψάμην
δείσας, ἐκεῖνος δ' ἐν κύκλῳ τὰ νοσήματα
σκοπῶν περιῄει πάντα κοσμίως πάνυ.
ἔπειτα παῖς αὐτῷ λίθινον θυείδιον
παρέθηκε καὶ δοίδυκα καὶ κιβώτιον.

ΓΥΝΗ.

λίθινον;

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί' οὐ δῆτ', οὐχὶ τό γε κιβώτιον.

---

705. *σύ γ'*] *τιν'* Dobree (cf. vs. 726).
707. *ἐγὼ μὲν εὐθὺς* V] *εὐθὺς ἐγὼ μὲν* R.
708. *δ' ἐν* A] *δὲ* V R.
710. *αὐτῷ λίθινον* V] *αὐτολίθινον* R.
712. Habet V, om. R; omissi causa fuit homoeoteleuton. Bekker versum delebat, sed in sene Aristophane cum aliis bene multis ferendus videtur; cf. comment.

---

705. *ἄρα . . . γε*] rara harum particularum iunctura [1]).

706. *μὰ Δί' . . . ἀλλὰ*] fortiter affirmat qui sic loquitur [2]).

— *σκατοφάγον*] i. e. *ὑηνόν τινα* [3]), *spurcum et impurum* [4]). Adiectivum [5]) et alibi apud comicos in probris ponitur [6]).

— *αἲ τάλαν!*] *pro hominem impudentem!* [7]). Prisca vocis *τάλανος* vis in hac exclamatione permansit e tempore Homerico. Tunc enim significabat *eum qui multa sustinere audet*, postea *eum qui multa sustinere cogitur* cum re adversa conflictans. Posteriorem usum exemplis confirmare nugantis foret, priorem habemus in Melanthus ad Ulixem verba: *ξεῖνε τάλαν, σύ γέ τις φρένας ἐκπεπαταγμένος ἐσσί* [8]). Cf. adiectivi *πονηροῦ* sensus ambiguus.

707 et 714. Digna quae conferantur sunt verba Andocidis: „servus quidam ad magistratus detulit, mysteria cum fierent in aedibus ipsius heri, patrem meum adfuisse quidem, *καθεύδειν δὲ ἐγκεκαλυμμένον*,” videre igitur non potuisse quae fierent [9]).

711. *δοίδυκα*] *pistillum* [10]).

712. Simillimus in Ecclesiazusis est iocus, ubi viro graviter ferenti quod

---

[1]) Vid. ad Eq. 616. — [2]) Vid. ad vs. 22. — [3]) Vid. ad Nub. 1001. — [4]) *Een vuilik.* — [5]) De etymo vid. ad Ran. 146. — [6]) Menandr. fr. 825 Crobyl. 6 et cf. supra vs. 305. — [7]) *Foei, schaam je!* — [8]) Hom. σ 327; item τ 68 h. Merc. 160 Ar. Plut. 684, 1046, 1055, 1060 Lys. 910, 914 Thesm. 644 Theopomp. fr. 32[8] Theocrit. XXVII 56 etc. — [9]) Andocid. I § 17. — [10]) Vid. Vesp. 938.

ΓΥΝΗ.

σὺ δὲ πῶς ἑώρας, ὦ κάκιστ' ἀπολούμενε,
ὃς ἐγκεκαλύφθαι φῄς;

ΚΑΡΙΩΝ.

διὰ τοῦ τριβωνίου·
ὀπὰς γὰρ εἶχεν οὐκ ὀλίγας, μὰ τὸν Δία.
πρῶτον δὲ πάντων τῷ Νεοκλείδῃ φάρμακον
καταπλαστὸν ἐνεχείρησε τρίβειν, ἐμβαλὼν
σκορόδων κεφαλὰς τρεῖς Τηνίων, ἔπειτ' ἔφλα
ἐν τῇ θυείᾳ ξυμπαραμειγνύων ὀπὸν

715. *εἶχεν οὐκ ὀλίγας* V] *οὐκ ὀ. εἶχε* R.
717. *ἐμβαλὼν* R] *ἐκβαλὼν* V.

populi concioni adesse non potuerit, cum uxor eius vestimenta abstulisset: „*μὴ φροντίσῃς*", — ait illa — „*ἄρρεν γὰρ ἔτεκε παιδίον,*" tunc vir: „*ἡ ἐκκλησία;*" — „*immo amica quae me arcessiverat!*" inquit mulierecula dolosa [1]). Cf. etiam supra mulieris illud: „*μὴ μὲν οὖν τὰ πράγματα*" [2]).

713. *ὦ κάκιστ' ἀπολούμενε*] nota vox in ore conviciantium [3]).

715. *ὀπὰς*] iocans sic vocat lacerae vestis foramina [4]).

716—725. In Ecclesiazusis Chremes narrat Neoclidem in concione derisum esse, qui surgeret ad verba facienda de salute publica, cum ne suas quidem palpebras servare potuisset; tum indignatum exclamasse: „*τί δαί με χρῆν δρᾶν!*" Dein Blepyrus: „*ego si adfuissem, respondissem: oportebat σκόροδ' ὁμοῦ τρίψαντ' ὀπῷ | τιθύμαλλον ἐμβαλόντα τοῦ Λακωνικοῦ | σαυτοῦ παραλείφειν τὰ βλέφαρα τῆς ἑσπέρας*" [5]). — Quae vota rata iam facta esse docet Cario. De Neoclide vid. supra [6]).

717. *ἐνεχείρησε*] *coepit* [7]).

718. *κεφαλὰς*] saepius sic usurpatur vox [8]).

— *Τηνίων*] optima ibi crevisse allia, ut — olim certe — in Megaride [9]), noster locus docet [10]).

— *ἔφλα*] *contundere coepit* [11]).

719. *ξυμπαραμειγνύων*] apud comicos recentiores similia sunt: *ὀμνύει* [12]), *ὀμνύουσι* [13]), *ὀμνύων* [14]), *-οντος* [15]), *-οντι* [16]), *-ουσι* [17]), ita ut verbum *ὀμνύναι* ad coniugationem in *-ειν* tunc temporis transiisse appareat. Quod cum apud Aristophanem et alibi et in proxima nostri versus vicinia priscam sibi formam constanter servaverit [18]), admirationem movet noviċia quae hoc loco legitur forma verbi *-μειγνύναι* [19]).

— *ὀπὸν*] *laser* [20]).

1) Eccl. 550. — 2) Supra vs. 652. — 3) Vid. ad Vesp. 412. — 4) Cf. Ach. 435. — 5) Eccl. 397—407. — 6) Vs. 665. — 7) Item Ach. 365 Nub. 476 etc. — 8) Vid. ad Nub. 981. — 9) Vid. ad Ach. 761. — 10) Recte sic unus interpres in scholiis, nugas profert alius quis. — 11) Vid. ad Nub. 1376. — 12) Diphil. fr. 101^2. — 13) Pherecrat. fr. 143^9. — 14) Alex. fr. 128^8. — 15) Antiphan. fr. 241^1. — 16) Amphid. fr. 42^1. — 17) Alex. fr. 160^1. — 18) Vid. vs. 725. — 19) Cf. Prolegom. p. XX. — 20) Vid. ad Eq. 894 sq.

καὶ σχῖνον, εἶτ᾽ ὄξει διέμενος Σφηττίῳ
κατέπλασεν αὐτοῦ τὰ βλέφαρ᾽ ἐκστρέψας, ἵνα
ὀδυνῷτο μᾶλλον. ὃ δὲ κεκραγὼς καὶ βοῶν
ἔφευγ᾽ ἀνᾴξας· ὁ δὲ θεὸς γελάσας ἔφη·
„ἐνταῦθά νυν κάθησο καταπεπλασμένος,
„ἵν᾽ ὑπομνύμενον παύσω σε ταῖς ἐκκλησίαις.“

ΓΥΝΗ.

ὡς φιλόπολίς τίς ἐσθ᾽ ὁ δαίμων καὶ σοφός!

721. ἐκστρέψας A] ἐκτρ. V R pervulgato errore (cf. vs. 1131).
724. καταπεπλασμένος R] πεπλασμένος V.
725. ὑπομνύμενον Girardus] ἐπομ. V R. || ταῖς ἐκκλησίαις schol.] τὰς -ας V R.

720. ὄξει διέμενος Σφηττίῳ] optimum igitur acetum ille demus tunc temporis ferebat. Verbum διεῖσθαι *diluendi* sensu adhibitum est etiam e. g. in Alexidis versibus, ubi τρῖμμα quoddam εὐρύθμως διειμένον ὄξει iubetur quis infundere patinae [1]). Etiam activum ita usurpatum est: ἀμίαν ... ἅλις ἐλαδίῳ διείς [2]). Idem valet λύειν loco notabili apud Suidam: „ὁ Ἀσκληπιὸς κἂν Παύσωνα καὶ Ἶρον ... ἰάσαιτο. ὀφθαλμὼ γάρ τις (*Pauson* igitur?) ἐνόσει· εἶτα ἐπιστὰς ὁ θεὸς λέγει ὄξει λύσαντα κάπρου πιμελὴν κᾆτα ὑπαλείψασθαι" [3]). Ubi vestigia anapaestorum deprehendere sibi visus est Fritzsche [4]), fortasse recte, e comoedia certe illa fluxisse testari videtur nomen Pausonis [5]).

721. τὰ βλέφαρ᾽ ἐκστρέψας] more medicorum, quem ipsa indicat natura [6]). Dignum quod conferatur praebent inscriptiones templi Epidaurici: „vir cuius altera pupilla prorsus interierat, ita ut solae palpebrae superessent, in templo incubans ἐδόκει τὸν θεὸν ἑψῆσαί τι φάρμακον, ἔπειτα διαγαγόντα τὰ βλέφαρα ἐγχέαι εἰς αὐτά. Qui primo mane βλέπων ἀμφοῖν ἐξῆλθε" [7]).

722. κεκραγὼς καὶ βοῶν] cf. Strepsiades querens quod filius angat se βοῶντα καὶ κεκραγότα [8]).

723. ἔφευγ᾽ ἀνᾴξας] i. e. ἀνῇξε φευξούμενος. Aufugere volebat, sed ridens eum retraxit deus.

724. ἐνταῦθά νυν κάθησο] contemnentis et irridentis sunt haec [9]).

725. *Ne pergas iureiurando interposito conciones detinere* [10]). — Nuper igitur per ὑπωμοσίαν [11]) intercesserat Neoclides, ne id quod agebatur in concione ad eventum perveniret. Sic cum rei agerentur praetores qui ad Arginusas vicerant, populus autem invito senatu iussisset non de cunctis simul sed — secundum morem legibus sancitum — de singulis iudicium fieri, ὑπομοσαμένου Μενεκλέους καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης, vicit tandem sententia iniqua et per saturam sunt damnati [12]). Subornatus tunc Menecles a reorum adversariis iuravit iustam obstare causam quominus ratum esset suffragium quod populus modo tulerat. Etiam qui coram iudicibus morbum aliamve causam sonticam excusabat, dicebatur ὑπόμνυσθαι [13]), sed id huc non facit.

[1]) Alex. fr. 188. — [2]) Sotad. fr. 1^{27}. — [3]) Suid. s. v. Παύσων. — [4]) Ad Thesm. p. 381. — [5]) Vid. supra vs. 602. — [6]) Cf. Lys. 1027 et de verbo ἐκστρέψαι vid. Nub. 88. — [7]) Collitz. Dialectinschr. 3339^{72}. Praeterea cf. Ach. 1029. — [8]) Nub. 1386. — [9]) Vid. ad Nub. 1475. — [10]) „*Obstructionisme*". — [11]) De cuiusmodi compositis vid. ad Eq. 47. — [12]) Xen. Hell. I 7 § 34; cf. Demosth. XVIII § 103. — [13]) Vid. Demosth. XLVII § 39 Hyperid. fr. in scholiis allatum (fr. 202 Blass) Eubul. fr. 65 etc.

ΚΑΡΙΩΝ.

μετὰ τοῦτο τῷ γέροντι παρεκαθέζετο.
καὶ πρῶτα μὲν δὴ τῆς κεφαλῆς ἐφήψατο,
ἔπειτα καθαρὸν ἡμιτύβιον λαβὼν
τὰ βλέφαρα περιέψησεν, ἡ Πανάκεια δὲ
κατεπέτασ' αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φοινικίδι
καὶ πᾶν τὸ πρόσωπον· εἶθ' ὁ θεὸς ἐπόππυσεν.
ἐξῃξάτην οὖν δύο δράκοντ' ἐκ τοῦ νεώ,
ὑπερφυεῖ τὸ μέγεθος.

ΓΥΝΗ.

(perterrita:)

ὦ φίλοι θεοί!

ΚΑΡΙΩΝ.

τούτω δ' ὑπὸ τὴν φοινικίδ' ὑποδύνθ' ἡσυχῇ

---

727. *τοῦτο* R] *ταῦτα* V. || *γέροντι* Kappeyne] *πλούτωνι* V R, quae lectio in scholiis defenditur collatis duobus versibus e Sophoclis Inacho dramate satyrico desumtis, sed vid. vs. 226 et 1173. Meineke *Πλούτῳ ἔτι*. Aliena hinc sunt quae de Pluti et Plutonis natura cognata viri docti congesserunt (Aesch. Prom. 806 etc.; vid. Preller Myth. I^4 p. 801, 4), neque iuvat conferre nomina quae modo in *-ος* modo in *-ιος* modo in *-ιων* exeunt, quale est *Iasus-Iasius-Iasion* (cf. Usener Götternamen p. 18 sq.). *Iocandi* consilium sunt qui agnoscere sibi videantur: „Dis pro Pluto dictus" (Fritzsche) vel: „Sir Croesus" (Peppler coll. *γάστρων* al.). Equidem non dubito quin interpretamentum cum vocabulo genuino confluxerit. Simile vitium eodem remedio correxit Bosscher meus Eur. Alc. 361 *οὔπὶ κώπῃ ψυχοπομπὸς . . . γέρων* scribens pro *Χάρων*.

728. *δὴ* V] om. R.

729. *ἡμιτύβιον* schol. R] *-τύμβιον* V R.

731. *κατεπέτασ'* R] *κατέπλασ'* V.

733. *οὖν* V] om. R.

734. *ὑπερφυεῖ* (*-ῆ*) Blaydes] *-εῖς* V R. cf. Av. 368.

---

729. *ἡμιτύβιον*] *mappam, sudarium*. Redit vox in Sapphonis quae scholion affert verbis: *ἡμιτύβιον στάλασσον* [1]). Aegyptiacam dicit Pollux [2]), quam opinionem confirmare videtur *Ἑρμοτύβιες* militum Aegyptiorum nomen apud Herodotum obvium [3]).

732. *ἐπόππυσεν*] vocantis sonus est etiam in Timoclis versiculo: *τὸν Χαιρεφίλου πόρρωθεν ἀπιδὼν τὸν παχὺν | ἐπόππυσε* [4]).

733. *ἐκ τοῦ νεώ*] templi *interiora*, *τὸ ἄβατον*, sunt cogitanda [5]). Nam nolim hinc efficere aegrotantes in *porticu* aliqua templi iacuisse, non intra parietes [6]).

---

[1]) Sapph. fr. 116. — [2]) Poll. VII 71. — [3]) Herodot. II 164. — [4]) Timocl. fr. 21^7. Praeterea cf. Vesp. 626. — [5]) Cf. quae infra ad vs. 738 attuli. — [6]) Item vs. 741.

τὰ βλέφαρα περιέλειχον, ὥς γέ μοι ἐδόκει·
καὶ πρίν σε κοτύλας ἐκπιεῖν οἴνου δέκα,
ὁ Πλοῦτος, ὦ δέσποιν', ἀνειστήκει βλέπων.
ἐγὼ δὲ τὼ χεῖρ' ἀνεκρότησ' ὑφ' ἡδονῆς,
τὸν δεσπότην τ' ἤγειρον· ὁ θεὸς δ' εὐθέως
ἠφάνισεν αὑτὸν οἵ τ' ὄφεις εἰς τὸν νεών.

---

736. (ἐ)'δόκει Brunck] δοκεῖ V R.
737. *σε κοτύλας*] *κοτύλας σ' ἂν* Blaydes; vid. comment.
738. *ἀνειστήκει*] *ἀνεστήκει* V R.

---

737. Quemadmodum in sermone cothurnato dicebatur: *θᾶσσον ἢ σὺ ξυνάψαις βλέφαρα* [1]), sic Cario vividiore etiam imagine usus *„citius"* ait *„quam decem tu cotylas"* — i. e. quinque *χοὸς* partes sive tres paene litras — *„ebibas"* [2]). Ne vertatur *„ebibisses"* [3]) — tunc, si adfuisses, — cum lingua obstat, nam *ἂν* non est addita particula, tum contextus, nam in Aesculapii templo vinum non erat praesto. — Ceterum paullo neglegentior est verborum structura; nam accuratius loquentis foret: *καὶ θᾶττον ἢ σὺ ἐκπίοις ἂν* (vel: *θᾶττον ἢ σὺ ἐκπίνεις*) *κοτύλας δέκα*.

738. Ut nunc Pluto deo in delubro Piraico, sic in Epidaurio Aesculapii templo mortalibus multis est reddita oculorum acies, testibus tabulis marmoreis *„ἰάματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ"* habentibus, quae paucis annis abhinc e templi ruderibus sunt effossae [4]). In quibus etiam digniora aliquanto admiratione commemorantur. Mulier quaedam per quinquennium gravida fuerat: dei ope enixa est... non elephantum, sed puerum vivum floridumque, qui statim natus ad fontem festinavit, dein cum matre deambulavit, ipsum igitur Apollinem aemulatus. Puer calculo laborans cum deo decem vovisset talos si se sanasset, ridens Aesculapius promisit se ei non defuturum, et postridie puer sanus domum abiit. Baiulus heri poculum fregerat; cui cum praeteriens quidam dixisset: „ista fragmina ne Aesculapius quidem sanabit", supplex deum adiit, qui poculum ei in integrum restituit. Sostratae cuiusdam ventrem mire tumentem discidit vermiumque tantum inde removit „quantum duas pelves implebat", dein consuit. Calvo homini capilli capitis sunt restituti; et ne eum quidem qui pediculis oppletus ad se venerat in barathrum vel in balneum facessere iussit deus, sed ipse ab eius corpore pediculos legit: minus iam Carionis illud *„σκατοφάγον"* miramur fortasse atque indignamur. Etiam serpentum sacrorum illic fit mentio; nam virum cuius digitum rodebat ulcus malignum serpens „ex abato allapsus" lambendo sanavit. Sed cuncta enarrare longum, et dignissimae sunt illae inscriptiones quae et ab aliis et a Pluti praesertim fabulae lectoribus perlegantur totae.

739. *ἐγὼ δ' ἀνηλάλαξα καὶ ἀνωρχησάμην | καὶ ἔκρουσα χεῖρας*, ut Euripideus loquitur nuntius [5]).

740 sq. *ἤγειρον.. δὲ... ἠφάνισεν*] *dum herum e somno excitabam, evanuit deus.* Paratactica, quam sermo quotidianus adamat, haec est structura.

---

[1]) Eur. Bacch. 747. — [2]) *Vlugger dan gij kunt uitdrinken* (*pleegt uit te drinken*). Cf. vs. 644 sq. et vid. ad Ach. 1203 Thesm. 742 sq. — [3]) *Hadt kunnen uitdrinken.* — [4]) Collitz. Dialectinschr. 3339 sqq. — [5]) Eur. Suppl. 719 sq.; praeterea vid. Eq. 651.

οἱ δ' ἐγκατακείμενοι παρ' αὐτῷ πῶς δοκεῖς
τὸν Πλοῦτον ἠσπάζοντο, καὶ τὴν νύχθ' ὅλην
ἠγρηγόρεσαν, ἕως διέλαμψεν ἡμέρα.
ἐγὼ δ' ἐπῄνουν τὸν θεὸν πάνυ σφόδρα,
ὅτι βλέπειν ἐποίησε τὸν Πλοῦτον ταχύ,
τὸν δὲ Νεοκλείδην μᾶλλον ἐποίησεν τυφλόν.

ΓΥΝΗ.

ὅσην ἔχεις τὴν δύναμιν, ὦ ἄναξ δέσποτα!
ἀτὰρ φράσον μοι, ποῦ 'σθ' ὁ Πλοῦτος;

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔρχεται.
ἀλλ' ἦν περὶ αὐτὸν ὄχλος ὑπερφυὴς ὅσος.
οἱ γὰρ δίκαιοι πρότερον ὄντες καὶ βίον
ἔχοντες ὀλίγον αὐτὸν ἠσπάζοντο καὶ

---

744. *ἠγρηγόρεσαν*] *ἐγρ.* V R.
747. *μᾶλλον ἐπό(ι)ησεν* R] *ἐπόησε μᾶλλον* V.
748. *ἔχεις* R] *ἔχει* V.
751. *δίκαιοι*] *πένητες* Heimreich (cf. vs. 755), sed merae tautologiae id foret. || *ὄντες* V] *ὅτε* R (correxit manus recens).

---

742. *πῶς δοκεῖς*] *ita ut facile tibi fingere potes*, quam maxime [1]).

743. *ἠσπάζοντο*] *gratulantes salutabant* deum [2]).

750. *ὑπερφυὴς ὅσος*] similis verborum structura est in Ecclesiazusis, ubi turba hominum mire albicantium dicitur *ὑπερφυῶς ὡς λευκοπληθής* [3]). Quo loco comicus verbulo tragico sermonem suum iocose exornavit.

752 sq. *χαρέντες | δεξιῇ ἠσπάζοντο Ϝέπεσσί τε μειλιχίοισι* [4]). Verbum grandisonum *δεξιοῦσθαι* habes in verbis Electrae Sophocleae: *τίς γάρ ποτ' ἀστῶν ἢ ξένων ἡμᾶς ἰδὼν | τοιοῖσδ' ἐπαίνοις οὐχὶ δεξιώσεται . . .;* [5]).

752. *καί*] trimetri exitus cum sequentis initio coniungitur etiam alibi plus semel apud nostrum [6]) et saepius apud comicos recentiores [7]). Item alibi *κεἰ* [8]). Cf. *με, δέ, τε, γε, ταῦτα* in fine versuum elisa [9]). Etiam articulus est ubi trimetrum claudat: *τῶν | . . . τρόπων, τὸν | νέκυν* [10]), vel praepositio: *ὑπὸ | Εὐριπίδου* [11]). Nec non huc faciunt vox *προβούλευμα* apud Eupolidem trimetri fine diremta [12]) et *ὑπερφυῶς | ὡς* in Ecclesiazusarum versu quem modo attuli [13]).

---

1) Vid. ad Ran. 54. — 2) Cf. vs. 324 et vid. ad Nub. 1145. — 3) Eccl. 386 sq. — 4) Hom. *K* 542. — 5) Soph. El. 975 sq.; apud comicos non redit nisi Posidipp. fr. 12^{6}. — 6) Lys. 1176 Ran. 414. — 7) Antiphan. fr. 193^{10}, 209^{7} Alex. 27^{6} Mnesimach. 3^{4} Xenarch. 8^{2} Menandr. 110^{1}. Item Soph. Ant. 171 Oed. R. 261, 1234 Philoct. 312 Crit. fr. 1^{18} Ion. 20^{1}. — 8) Ran. 152. — 9) Vid. ad Ran. 298. — 10) Vesp. 504 Eccl. 452 Antiphan. fr. 85^{4} Nicostr. 17^{2} Amphid. 30^{5} Ephipp. 7^{1} Alex. 20^{4}, 24^{2}, 250^{3} Aesch. Agam. 7 Soph. Ant. 409 et saepius apud Aeschylum et Sophoclem. — 11) Thesm. 386. — 12) Eupol. fr. 78. — 13) Vid. ad vs. 750.

ἐδεξιοῦνθ' ἅπαντες ὑπὸ τῆς ἡδονῆς·
ὅσοι δ' ἐπλούτουν οὐσίαν τ' εἶχον συχνὴν
οὐκ ἐκ δικαίου τὸν βίον κεκτημένοι,
ὀφρῦς ξυνῆγον ἐσκυθρώπαζόν θ' ἅμα.
οἳ δ' ἠκολούθουν κατόπιν ἐστεφανωμένοι,
γελῶντες, εὐφημοῦντες· „ἐκτυπεῖτο δὲ
„ἐμβὰς γερόντων εὐρύθμοις προβήμασιν".
ἀλλ' εἶ' ἁπαξάπαντες ἐξ ἑνὸς λόγου
ὀρχεῖσθε καὶ σκιρτᾶτε καὶ χορεύετε·
οὐδεὶς γὰρ ὑμῖν εἰσιοῦσιν ἀγγελεῖ
ὡς ἄλφιτ' οὐκ ἔνεστιν ἐν τῷ θυλάκῳ.

---

754. τ' V] δ' R.

755. Habet V, om. R (in marg. add. manus recens), non numerasse videtur schol. metr. ad vs. 641; del. Heimreich, equidem genuinum duco.

758. ἐκτυπεῖτο δὲ] ἐκτύπει δὲ δὴ Valckenaer (ut Eur. Med. 1180 El. 802), sed cf. Thesm. 995.

759. προβήμασιν] vox non redit, δρομήμασιν (ut Eur. Med. 1180 Bacch. 1091) Valckenaer, quod nimis violentum pro hoc loco videtur vocabulum, κροτήμασιν Meineke.

---

753. ὑπὸ τῆς ἡδονῆς] *propter laetitiam.* Articulus abesse poterat [1]).

754. συχνὴν] *satis multam* [2]).

755. ἐκ δικαίου] *iusta aliqua ratione* [3]).

756. Xenophon scribens de variis signis quibus canes venaticae vestigia ferae deprensa significant: *sunt* ait *quae* συνάγουσι [4]) τὰ ὦτα καὶ ἐπισκυθρωπάσασαι ... διατρέχουσι [5]).

758 sq. Manifesta nunc quoque dictionis tragicae imitatio [6]). Sic apud Euripidem in ῥήσεσιν ἀγγελικαῖς legimus: „ἅπασα δὲ | στέγη πυκνοῖσιν ἐκτύπει δρομήμασιν" cum moribunda concidisset Creusa [7]), et: „πελείας ὠκύτητ' οὐχ ἥσσονες | ποδῶν ἔχουσαι ξυντόνοις δρομήμασιν" Bacchae vesanae irruerunt in Pentheum [8]). Quo magis ridicula est ἐμβὰς vox humillima in hoc verborum subliomiorum fragore. Verbi κτυπεῖν formam mediam noster etiam alibi adhibuit [9]). Vox πρόβημα non redit.

760. ἁπαξάπαντες ἐξ ἑνὸς λόγου] *coniunctim omnes* [10]), μιᾷ ὁρμῇ, ἄθροι ξυνειλεγμένοι, ὁμοθυμαδόν. — Non *orationem* sed *rationem* nunc valet λόγος, aliena igitur hinc est locutio: ἐξ ἑνὸς στόματος [11]) vel: ἓν στόμα πάντων, *uno ore dicunt omnes* [12]).

762. εἰσιοῦσιν] *domum tuam intranti* [13]).

763. Dignus qui conferatur est locus Herodoti narrantis Samios exules olim θύλακον vacuum ostentasse ephoris Lacedaemoniorum, ut „ἀλφίτων δεῖσθαι se" sine verbis significarent [14]). Est θύλακος

---

[1]) Vid. ad Nub. 835. — [2]) Vid. ad Av. 1014. — [3]) Vid. ad Av. 1435. — [4]) De hoc verbo vid. ad Eq. 1348. — [5]) Xen. de Venat. 3 § 5; verbum σκυθρωπάζειν apud nostrum redit Lys. 7; cf. adi. σκυθρωπός ibid. vs. 707. Praeterea vid. ad Vesp. 655. — [6]) Cf. Eccl. 387. — [7]) Eur. Med. 1179 sq. — [8]) Eur. Bacch. 1090 sq. — [9]) Thesm. 995. — [10]) Item Lys. 1005. — [11]) Eq. 670 Plat. Rep. 364 *a* etc. — [12]) Herod. Mimiamb. III 47. — [13]) Vid. ad Ach. 202. — [14]) Herodot. III 46.

ΓΥΝΗ.

νὴ τὴν Ἑκάτην, καὶ ἐγὼ δ' ἀναδῆσαι βούλομαι
εὐαγγέλιά σε κριβανιτῶν ὁρμαθῷ,
τοιαῦτά γ' ἀγγείλαντα.

ΚΑΡΙΩΝ.

μή νυν μέλλ' ἔτι,
ὡς ἄνδρες ἐγγύς εἰσιν ἤδη τῶν θυρῶν.

ΓΥΝΗ.

φέρε νυν ἰοῦσ' εἴσω κομίσω καταχύσματα

---

764. *δ'* R] *γ'* V (ut vs. 838 etc.); vid. comment.

765. *σε* R] *σ' ἐν* V. || *κριβανιτῶν*] *-νωτῶν* V R; verum extat Ach. 1123, vitium peperisse videtur vocis *νώτων* similitudo (cf. *τυρόνωτον* Ach. 1125).

766. *τοιαῦτά γ' ἀγγείλαντα* Blaydes] *τοιαῦτ' ἀπαγγείλαντα* V R. Cf. vs. 641, 762; *ἀπαγγέλλειν* apud comicos non redit.

768. *κομίσω*] *(ε)'κκομίσω* Meineke; cf. Vesp. 819. || *καταχύσματα* R] *τὰ κ.* V.

---

saccus farinae recipiendae [1]). Sono simillima sunt servi verba in Nubibus: *ἔλαιον ἡμῖν οὐκ ἔνεστ' ἐν τῷ λύχνῳ* [2]).

764 sq. Liberior est verborum structura, qua duae permixtae sunt notiones. Hoc enim est quod dicit mulier: *ego quoque laetitiam significare volo, quapropter corona te donabo.* Cuiusmodi brevitas nihil habet insoliti, et nos quoque ita loquimur. Particula *καί etiam* nunc significat, non iungit.

— *ἀναδῆσαι . . . εὐαγγέλια*] idem quod *στεφανῶσαι εὐαγγέλια* [3]).

765. *κριβανιτῶν ὁρμαθῷ*] *serie* [4]) *paniculorum* [5]). Similem locum Alexidis supra attuli [6]); *ἄρτους κριβανίτας λευκοσωμάτους | ἰπνὸν κατέχοντας ἐν πυκναῖς διεξόδοις | . . . μορφὴν κριβάνοις ἠλλαγμένους, | . . . οὓς δημόταις | Θεαρίων* (clarus pistor) *ἔδειξεν* admiratur homo quidam gulosus, qui apud Antiphanem loquens inducitur [7]).

767. Cf. Dionysi in Ranis verba: *κατάβαι . . ., καὶ γὰρ ἐγγὺς τῆς θύρας | . . . εἰμί* [8]).

768. *ἰοῦσα εἴσω κομίσω*] *intro abibo ut afferam* [9]).

— *καταχύσματα*] *bellaria* [10]), quae *effundi* [11]) super caput servi aedes novi heri primum intrantis mos ferebat. Sic apud Demosthenem Apollodorus quidam vehementissime invehitur in impudentiam liberti, *ὃς οὐκ ὤκνησε τὴν δέσποιναν γῆμαι, καὶ ᾗ τὰ καταχύσματα αὐτοῦ κατέχεε τότε* [12]), *ταύτῃ συνοικεῖν* [13]). Etiam novi nupti sic salutabantur, cum domum suam coniunctim intrabant primum, teste loco Theopompi quem afferunt scholia: *φέρε σὺ τὰ καταχύσματα | ταχέως κατάχει τοῦ νυμφίου καὶ τῆς κόρης* [14]).

---

1) Vid. Vesp. 314. — 2) Nub. 56. — 3) Vid. Eq. 647. — 4) Vid. Ran. 914. — 5) *Een rist kadetjes.* — 6) Vid. ad vs. 589. — 7) Antiphan. fr. 176. Cf. Ach. 1123 et vid. ad Ach. 86. — 8) Ran. 35. — 9) Vid. ad Nub. 1212. — 10) Item vs. 789, 794. — 11) *καταχεῖσθαι*, vs. 790. — 12) Omisi quae in textu tradito sequuntur verba: *ἡνίκ' ἐωνήθη*. — 13) Demosth. XLV § 74. — 14) Theopomp. fr. 14.

ὥσπερ νεωνήτοισιν . . . ὀφθαλμοῖς χρεών.

(Aedes intrat.)

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad spectatores:)

ἐγὼ δ' ὑπαντῆσαί γ' ἐκείνοις βούλομαι.

(Dextrorsum abit.)

Saltat Chorus.

(A parte dextra procedunt Chremylus et Plutus)

SCENA UNDECIMA.

Chremylus, Plutus.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(782) βάλλ' εἰς κόρακας! ὡς χαλεπόν εἰσιν οἱ φίλοι
οἱ φαινόμενοι παραχρῆμ' ὅταν πράττῃ τις εὖ.
νύττουσι γὰρ καὶ φλῶσι τἀντικνήμια,
ἐνδεικνύμενος ἕκαστος εὔνοιάν τινα.

---

769. χρεών vVelsen] ἐγώ V R (e sequentis versus initio ductum).

770. δ' R] γ' V. ‖ ὑπαντῆσαι recc.] ἀπαντῆσαι V R. ‖ In V R sequitur: κομμάτιον χοροῦ.

771—788. Sic hunc locum constitui. A versu 771 (782), qui in codice V est paginae primus, actus incipit; non enim est credibile Chremylum aut non simul cum Pluto in scenam prodire aut post aliquot demum versus clamandi facere initium. Plutus autem particulis καὶ . . . γε uti nequit nisi ut respondeat quaestioni sibi propositae. Praeterea in textu tradito incommodum est νυν vs. 789 et abrupta brevitate displicent verba uxoris. Quapropter lacunam post vs. 777 (788) indicavi et e coniectura explevi; sed fortasse plures versus interciderunt. Similem versuum perturbationem in exitu Lysistratae fabulae correxisse mihi videor.

772. οἱ φαινόμενοι] ὀσφραινόμενοι Hemsterhuis ingeniose, sed vix potuit abesse articulus, neque suspicionem movet vulgata.

---

769. *Quemadmodum fieri oportet*[1]) *propter recens emtos . . . oculos.*

771. βάλλ' εἰς κ.] *in malam rem abi*[2]). — χαλεπόν] neutri usus idem supra[3]).

772. Idem homines heri Chremylum ἐξετρέποντο[4]).

773. *Feriunt*[5]) *enim et contundunt*[6]) *tibias*[7]).

774. *Me miserum restitando retinendo | lassum reddiderunt: vix ex gratulando miser iam eminebam*, ut est apud Plautum[8]).

---

[1]) De voce χρεών vid. Eq. 138. — [2]) Vid. ad Ran. 607 et 187. — [3]) Cf. vs. 203. — [4]) Cf. vs. 837 et vid. ad Av. 134. — [5]) Cf. Nub. 321. — [6]) Cf. Nub. 1376. — [7]) Cf. Eq. 907. — [8]) Plaut. Captiv. III 2 initio.

(786) ἐμὲ γάρ τίς οὐ προσεῖπε, ποῖος οὐκ ὄχλος
περιεστεφάνωσεν ἐν ἀγορᾷ πρεσβυτικός!

(E domo redit **mulier** bellaria afferens.)

SCENA DUODECIMA.

Eidem, Mulier.

ΓΥΝΗ.

(788) ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν, καὶ σὺ καὶ σὺ χαίρετον.
<ὦ Πλοῦτε δαίμων, ἆρ' ἀνέβλεψας πάλιν;>

ΠΛΟΥΤΟΣ.

(771) καὶ προσκυνῶ γε πρῶτα μὲν τὸν Ἥλιον,
ἔπειτα σεμνῆς Παλλάδος κλεινὸν πέδον,
(773) χώραν τε πᾶσαν Κέκροπος, ἥ μ' ἐδέξατο.
αἰσχύνομαι δὲ τὰς ἐμαυτοῦ ξυμφοράς,
οἵοις ἄρ' ἀνθρώποις ξυνὼν ἐλάνθανον,
τοὺς ἀξίους δὲ τῆς ἐμῆς ὁμιλίας
ἔφευγον, εἰδὼς οὐδέν. ὦ τλήμων ἐγώ,
(778) ὡς οὔτ' ἐκεῖν' ἄρ' οὔτε ταῦτ' ὀρθῶς ἔδρων!
ἀλλ' αὐτὰ πάντα πάλιν ἀναστρέψας ἐγὼ

---

777. *χαίρετον* rec.] *-τε* V R. Cf. Av. 645.
779. *κλεινὸν πέδον* V R] *κλεινὴν πόλιν* l. a. in schol. (cf. Eur. Hipp. 423).
786. *αὐτὰ*] *αὖ τὰ* Bentley (cf. vs. 979).

---

775. *προσεῖπε*] *salutavit* [1]).

776. *περιεστεφάνωσεν*] servat hoc compositum priscam verbi vim, quam ex Homero novimus [2]).

777. Verba liberius constructa. Accurate loquentis foret: „*ὦ φίλτατ' ἀνδρῶν*" — sic Plutum alloquitur [3]) — „*χαῖρέ μοι, ὡσαύτως δὲ καὶ σύ*" [4]).

778. Similes sunt versus Menandri: *ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν πρῶτον θεῶν,* | *δι' ὃν θεωρεῖν ἔστι τοὺς ἄλλους θεούς* [5]). Particulae *καὶ ... γε* respondentis sunt [6]): „visum sane recuperavi iamque lucem et hanc terram adoro."

781. Accusativum verbum *αἰσχύνεσθαι* adsciscit etiam in verbis Oedipi Sophoclei: *τὴν δυσγένειαν τὴν ἐμὴν αἰσχύνεται* [7]), dativum vero in Demi verbis apud nostrum: *αἰσχύνομαί τοι ταῖς πρότερον ἁμαρτίαις* [8]).

782. *οἵοις ἄρ'*] i. e. *ἐπεὶ τοιούτοις* vel: *τοιούτοις γάρ* [9]).

786. *αὐτὰ πάντα*] *ea omnia* [10]), *καὶ ἐκεῖνα καὶ ταῦτα.*

---

1) Vid. ad Ach. 266. — 2) Hom. *E* 739 *κ* 195 etc. — 3) Cf. vs. 654 et vid. ad Av. 627 Nub. 110. — 4) De cognata quadam licentia loquendi vid. ad Av. 131. — 5) Menandr. fr. 609. Praeterea cf. Eq. 156. — 6) Vid. ad Ran. 49. — 7) Soph. Oed. R. 1079; item Eur. Ion. 341. — 8) Eq. 1355, ubi vid. — 9) Vid. ad Nub. 1158. — 10) Ut Eq. 463 Xen. Cyrop. IV 2 § 40.

δείξω τὸ λοιπὸν πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι
(781) ἄκων ἐμαυτὸν τοῖς πονηροῖς ἐπεδίδουν.

ΓΥΝΗ.

(789) φέρε νυν, — νόμος γάρ ἐστι, — τὰ καταχύσματα
ταυτὶ καταχέω σου λαβοῦσα.

ΠΛΟΥΤΟΣ.

μηδαμῶς!
ἐμοῦ γὰρ εἰσιόντος εἰς τὴν οἰκίαν
πρώτιστ' ἀναβλέψαντος, οὐδὲν ἐκφέρειν
πρεπῶδές ἐστιν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσφέρειν.

ΓΥΝΗ.

εἶτ' οὐχὶ δέξει δῆτα τὰ καταχύσματα;

ΠΛΟΥΤΟΣ.

ἔνδον γε παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος.
(Ad spectatores:)
ἔπειτα καὶ τὸν φόρτον ἐκφύγοιμεν ἄν.
οὐ γὰρ πρεπῶδές ἐστι τῷ διδασκάλῳ,

---

788. ἐπεδίδουν V] ἐνεδ. R (cf. vs. 488).

791 sq. Hartman del. verba εἰς τὴν οἰκίαν | πρώτιστα καὶ βλέψαντος.

792. *πρώτιστ' ἀναβλέψαντος] πρώτιστα καὶ βλέψαντος V R. Videtur inutiliter adscriptum esse καί, ut saepe (e. g. Pac. 134), dein πρώτιστα (καὶ supra) βλέψαντος (α' = ἀνα) in vulgatam abiisse. Cf. Ach. 268—270 Ran. 1096 etc.; simile vitium Eccl. 1060 irrepsisse suspicor, vid. etiam schol. Lys. 384.

794. Mulieris est in V R, Chremylo tribuit A. ‖ δῆτα τὰ R] δὴ τὰ V.

795. Pluti est in A, Chremylo dat V (vs. 796—799 Pluto), in R signum personae est omissum.

---

788. ἐπεδίδουν] *permittebam.* Saepius sic in Thesmophoriazusis [1]).

789 et 794. τὰ καταχύσματα] quae petitura abierat [2]).

794. δέξει] futurum tempus, ut εἶτα et δῆτα particulae, animum commotum indicat [3]). Veretur mulier ne dona oblata deus spernat vel inter familiares recipi nolit.

796—799. Hac certe in re poetae senescentis animus non est mutatus; qui et olim huiuscemodi nugas penitus contemnere solebat [4]).

796. *Praeterea vox „φόρτος" in nos non competet.* Notus hic articuli usus [5]); φόρτος dicitur *taedium quod movent ioci scurriles* [6]).

797. διδασκάλῳ] *poetae* [7]).

---

1) Thesm. 213, 217, 249, etiam apud Platonem locis compluribus. Praeterea vid. ad Eq. 739 sq. — 2) Vs. 768, ubi vid. — 3) Vid. ad Av. 369. — 4) Vid. ad Vesp. 58 sq. — 5) Vid. ad Av. 58. — 6) Vid. ad Vesp. 65 sq. — 7) Vid. ad Ach. 628.

ἰσχάδια καὶ τρωγάλια τοῖς θεωμένοις
προβαλόντ', ἐπὶ τούτοις εἶτ' ἀναγκάζειν γελᾶν.

ΓΥΝΗ.

εὖ πάνυ λέγεις· ὡς Δεξίνικός γ' οὑτοσὶ
ἀνίσταθ', ὡς ἁρπασόμενος τῶν ἰσχάδων.

(Domum intrant omnes.)

Saltat Chorus.

(Ex aedibus prodit Cario.)

SCENA DECIMA TERTIA.

Cario solus.

ΚΑΡΙΩΝ.

(ad chorum:)

ὡς ἡδὺ πράττειν, ὦ ἄνδρες, ἔστ' εὐδαιμόνως,
καὶ ταῦτα μηδὲν ἐξενεγκόντ' οἴκοθεν.
ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν
ἐπεισπέπαικεν οὐδὲν ἠδικηκόσιν.

799. *εἶτ'* B] om. V.
800. *πάνυ ... γ' οὑτοσὶ* B] *πάνυ γε ... οὑτοσὶ* V. Cf. Ach. 327, 346 Thesm. 934 etc.
801. *τῶν ἰσχάδων* Suid.] *τὰς ἰσχάδας* V R. Cf. Ach. 805.

798. *τρωγάλια*] *bellaria*. Vocabulum in Pace redit[1]); frequentius est *τραγήματα* [2]).

800 sq. Saepius sic aut cuncti spectatores ab histrione perstringuntur aut unus aliquis nominatim compellatur [3]). Nunc cur *Dexinicus* quidam prae ceteris caricarum appetens esse dicatur nescimus; suspicari tamen licet non ob solam paupertatem eum, ut supra Pausonem [4]), nunc rideri, sed festivius quid subesse.

801. *τῶν ἰσχάδων*] notus genitivi usus [5]).

802. *Quid est suavius quam bene rem gerere* [6]).

803. *Idque nullo suo impendio* [7]), *ἀπ' ἀφορμῆς οὐδεμιᾶς*. E lingua mercatorum desumta locutio.

805. *Afflixit nos nihil commerentes.* Pro *affluendi* vel *obruendi* verbo vehementius etiam adhibetur, quod telo, hosti, cladi cum vi *irrumpenti* unice est aptum; sic paratur iocus qui inest participio *ἠδικηκόσιν* [8]). *Insontes in nos irruit, nihil commerentes nos afflixit moles* ... malorum? immo *bonorum!* Hoc scilicet est illud „*κοπιᾶν ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν*" [9]). Cuius ioci memor Lucianus Timonem suum fecit talia mussitantem: „*πειστέον, ὦ Ἑρμῆ, καὶ αὖθις πλουτητέον· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπότε οἱ θεοὶ βιάζοιντο; πλὴν ὅρα γε εἰς οἷά με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαίμονα, ὃς ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν ἄφνω τοσοῦτον λήψομαι*

1) Pac. 772. — 2) Ach. 1091 etc. — 3) Vid. ad vs. 99. — 4) Vs. 602. — 5) Vid. ad Ran. 1263. — 6) Plaut. Captiv. III 2, 1. — 7) Cf. *ἐκφέρειν* vs. 792. — 8) De part. perf. vid. vs. 428. — 9) Av. 735.

ἡ μὲν σιπύη μεστή ἐστι λευκῶν ἀλφίτων,
οἱ δ' ἀμφορῆς οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου,
ἅπαντα δ' ἡμῖν ἀργυρίου καὶ χρυσίου
τὰ σκευάρια πλήρη ἐστίν, ὥστε θαυμάσαι,
τὸ φρέαρ δ' ἐλαίου μεστόν, αἱ δὲ λήκυθοι
μύρου γέμουσι, τὸ δ' ὑπερῷον ἰσχάδων·
ὀξὶς δὲ πᾶσα καὶ λοπάδιον καὶ χύτρα
χαλκῆ γέγονε, τοὺς δὲ πινακίσκους τοὺς σαπροὺς
τοὺς ἰχθυηροὺς ἀργυροῦς πάρεσθ' ὁρᾶν,
ὁ δ' ἰπνὸς γέγον' ἡμῖν ἐξαπίνης ἐλεφάντινος.

---

813. σαπροὺς] σαθροὺς rec.; de quorum adiectivorum confusione vid. Cobet V. L. p. 229. De *materie* quoniam agitur nunc, aptior est mentio ligni *putris* in solidum argentum mutati quam *rimosi.*

815. ἰπνὸς V R] ἶπος Poll. X 155. Eburnea *decipula* neque festivi quid habet

---

οὐδὲν ἀδικήσας" [1]). — Verbum ἐπεισπαίειν intransitive usurpatur [2]), ut -σκήπτειν aliaque eiusmodi [3]). Conferri potest ἐπεισπηδᾶν [4]).

806 sqq. Teste scholio comicus imitatur verba nuntii in Sophoclis Inacho — quod satyricum fuisse drama sensit Hemsterhuis — referentis πάντα μεστὰ ἀγαθῶν γεγονέναι τοῦ Διὸς εἰσελθόντος (qui Ius amore exarserat). Quam ῥῆσιν ἀγγελικὴν non iam licet adire, sed digni qui conferantur sunt loci, quos servavit Athenaeus, Cratini ἐν Πλούτοις aliorumque comicorum aureum saeculum verbis festivis depingentium [5]), ubi pueri ἄρτοις ἀστραγαλίζοντες, ζωμοῦ ποταμὸς παρὰ τὰς κλίνας κρέα θερμὰ κυλίνδων, alia reperiuntur nostro loco similia [6]).

806. ἡ ... σιπύη] *panarium* [7]).

807. οἴνου ... ἀνθοσμίου] interioris notae hoc erat vinum [8]).

811. τὸ ... ὑπερῷον] *domus pars superior* [9]).

812 - 814. *Aerea iam sunt quae modo fictilia erant, in argentum verterunt quae lignea.*

812. λοπάδιον] *patella* [10]).

813 sq. τοὺς ... πινακίσκους τοὺς σαπροὺς | τοὺς ἰχθυηροὺς] *tabulae ligneae piscibus imponendis, quae longo usu computruerunt* [11]), quippe aqua salsa et calida identidem humectatae. Cuiusmodi πίνακας [12]) sive *lances quadratas* etiam ex Odyssea novimus [13]), neque multum diversae esse potuerunt αἱ σανίδες sive τὰ σανίδια, quorum in culina erat usus [14]). Πινακίσκον ἄπυρον ἰχθυηρόν noster etiam in Telmessensibus commemorabat [15]), πίνακα μέγαν ἔχοντα μικροὺς πέντε πινακίσκους ἐν οἷ fuse describit parasitus apud Lynceum comicum [16]).

815. *Niveus iam est splendor culinae* [17])

---

1) Lucian. V § 39. — 2) Cf. Soph. Oed. R. 1252 Xenarch. fr. 1^3 com. adesp. 439 et vid. ad Ach. 835. — 3) Item nostrum *inslaan.* — 4) Eq. 363. — 5) Athen. 267 *e*—270 *a* (Cratin. fr. 165 Cratet. 14 sq. Pherecrat. 108 et 130 Teleclid. 1 Nicophont. 13 Metagen. 6). — 6) Vid. etiam Eq. 819. — 7) Cf. Eq. 1296. — 8) Vid. ad Ran. 1150. — 9) Cf. Eq. 1001. — 10) Cf. Eq. 1034. — 11) *De oude (verteerde, murwe) vischborden.* — 12) Cf. infra vs. 996 Herod. Mimiamb. IV 19 (Av. 14). — 13) Hom. α 141 etc. — 14) Vid. Vesp. 848 Pac. 202 (σκαφίδια sunt qui ibi scribant). — 15) Ar. fr. 532. — 16) Lync. fr. 1; cf. Pherecrat. fr. 108^{14} etc. — 17) Vid. Vesp. 139 Av. 436.

στατῆρσι δ' οἱ θεράποντες ἀρτιάζομεν
χρυσοῖς, ἀποψώμεσθα δ' οὐ λίθοις ἔτι,
ἀλλὰ σκορόδοισιν ὑπὸ τρυφῆς ἑκάστοτε.
(805*) οὕτω τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἡδὺ πρᾶγμά τι.
καὶ νῦν ὁ δεσπότης μὲν ἔνδον βουθυτεῖ

---

neque ad mures captandos admodum idonea; optime vero beatissimi hominis splendori convenit *caminus* candidus, qui atra fuligine hactenus fuerat obsitus.

818. *σκορόδοισιν] σκορόδοις V, σκοροδίοις R, qua voce Ar. non utitur; vid. ad Thesm. 494.

805*. Hic collocavi versum qui in codd. post vs. 805 legitur loco alieno, quapropter editores inde a Bentleio eum delerunt. In scholiis legitur: „ἀδιανόητος ὁ ἴαμβος", sed utilius est quod additur: „ἢ πρὸς τὰ ἄνω (vs. 803)· καὶ ταῦτα μηδὲν ἐξενεγκόντ' οἴκοθεν". Nam revera „ad superiora" versus est referendus, non tamen ad versum 803, sed ad 802. In fine narrationis servus redit ad prima sua verba. — In U aliisque codd. recc. versui appictum est „γν'" sive γνώμη (recte Thiersch, apud Velsenum legitur „γυνή", typothetae credo errore). || τι Ald. (cf. schol.)] δή V R, που A. Cf. vs. 498.

---

antehac fuliginosae. Eburneum iam illic renidet lacunar; χρυσῷ τ' ἐλέφαντί τε μαρμαίρουσιν οἶκοι [1]).

816 sq. Non iam ἀστραγάλοις [2]) ἀρτιάζουσι mancipia nimis beata, non enim iam ἀπαρκεῦσιν οἱ ἀστράγαλοι, ut loquar cum matre illa de filio improbo conquerente [3]); neque ἄρτοις, ut apud Cratinum [4]), ἀστραγαλίζουσι, sed ... χρυσίνδα ἤδη παίζουσιν [5]), *aureis iam ludunt par impar* [6]); στατῆρσι χρυσοῖς ἀρτιάζουσιν, ut alii χαλκοῖς, quod χαλκίνδα παίζειν sive χαλκίζειν dicebatur [7]). Una maior etiam fuit luxuria hominis qui *graculos aureis petere* (χρυσίῳ βάλλειν κορώνας) narrabatur in fabula deperdita, pro lapillis igitur usus daricis vel cyzicenis [8]).

817 sq. Verba digna quovis Phryge recens ditato novisque opibus impedito magis quam adiuto. Sic mercenarius hodiernus roganti „quid si rex fias?" — „per totum diem" respondit „in mensa stabit lagena aquae ardentis." Quem tamen hominem hi vernae longe vincunt fastu; nam allia, dapem omnium longe dulcissimam — non Horatius sed Cario loquitur — non iam gula sua habent digna, sed ... (ἀνάγκη γὰρ ἀναιδεύεσθαι ἐν ἀναιδέσιν) culo potius [9]). *Lapillorum* hac in re usum etiam Machon apud Athenaeum commemorat [10]). Non minus ludicrum πράσου καὶ γητείου usum habemus in Ranis [11]).

818* (805*). Cuncta novae prosperitatis signa postquam recensuit et gradatim ad „aureos" illos et „allia" adscendit, ad prima sua verba revertens „*tam suave*" exclamat tandem „*est bene rem gerere!*" — Similes sunt versus: οὕτως τι τἀπόρρητα δρᾶν ἐστιν μέλι [12]), οὕτως τι τἀλλότρι' ἐσθίειν ἐστὶ γλυκύ [13]), οὕτως τι πρᾶγμ' ἐστ' ἐπίπονον τὸ προσδοκᾶν [14]).

819 sq. Dictionis sublimioris est βου-

---

1) Cf. Hor. Od. II 18, 1 Bacchyl. fr. 56^{8}. — 2) Cf. Plat. Lys. 206 *e*. — 3) Herod. Mimiamb. III 6 sq. — 4) Vid. ad vs. 806 sqq. — 5) Vid. ad Eq. 855. — 6) Hor. Sat. II 3, 348. — 7) Vid. Herod. Mimiamb. ibid. et vs. 65. — 8) Com. fr. adesp. 780. — 9) Cf. Ran. 490. — 10) Athen. 578 *e*, item nescio quis in versibus scurrilibus schol. Pac. 1230. — 11) Ran. 622. — 12) Optime sic CFHermann pro ἐστι μέλει. Est Ar. fr. 622. — 13) Alex. fr. 210^{3}. — 14) Menandr. fr. 287. Praeterea vid. supra ad vs. 92.

ὗν καὶ τράγον καὶ κριὸν ἐστεφανωμένος,
ἐμὲ δ' ἐξέπεμψεν ὁ καπνός, οὐχ οἷός τε γὰρ
ἔνδον μένειν ἦν· ἔδακνε γὰρ τὰ βλέφαρά μου.

(A parte dextra laetus comtusque venit vir quidam probus, quem comitatur filiolus pallium et soleas gestans.)

SCENA DECIMA QUARTA.

Cario, Vir probus.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἕπου μετ' ἐμοῦ, παιδάριον, ἵνα πρὸς τὸν θεὸν
ἴωμεν.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔα, τίς ἔσθ' ὁ προσιὼν οὑτοσί;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀνὴρ πρότερον μὲν ἄθλιος, νῦν δ' εὐτυχής.

---

822. *ἦν* R] om. V.
823. *μετ'* V] *δὲ μετ* R.
824. *ἴωμεν* R] *ἔλθωμεν* V.

θυτεῖν verbum [1]), nempe ipsum hoc sacrificium longe excedit res quotidianas. *Suovetaurilia* fert Chremylus, nisi quod pro *bove* est *hircus*. Vera suovetaurilia sive *τριττοίαν βόαρχον*, ut loquuntur Athenienses [2]), Neptuno mactare Ulixem iubet Tiresias [3]). Nunc *βουθυτεῖν ὗν κτέ.* ex eodem est genere loquendi atque *μηλοσφαγεῖν σταμνίον, γεωμετρεῖν τὸν ἀέρα*, similia [4]).

821 sq. In aula ad aram Iovis *ἑρκείου* [5]) hostias immolavit Chremylus; quarum ossa igni imposita cum coepta sunt cremari, domus angusta acri mox fumo est oppleta. Non enim *domi*, ut nunc Chremylus, talia peragere solebant Athenienses, ne ei quidem qui laute vivebant, sed in templis deorum, unde libere assurgens *ἡ κνῖσα τὸν οὐρανὸν ἀφικνεῖσθαι* poterat. Impudentiae autem vernilis hoc quoque est, quod tolerare Cario noluit fumum, in quo ipse herus permaneret.

822. *ἦν*] forma recens [6]).

— *ἔδακνε — μου*] item senes in Lysistrata: „*fumus τὼ ὀφθαλμὼ δάκνει*" [7]).

823. *ἕπου μετ' ἐμοῦ*] sic pro *ἕπου μοι* hac fere aetate homines dicere coeperunt [8]), analogiam *τοῦ ἀκολουθεῖν μετά τινος* secuti [9]). Cf. *συνεῖναι μετά τινος* et similia apud nostrum obvia [10]) et Homericum *ἕπεσθαι ἅμα τινί* [11]).

824. *ἔα*] unam syllabam efficit [12]).

---

[1]) Vid. ad Av. 1231—1233. — [2]) Vid. Dittenb. Syll. 13^{37}. — [3]) Hom. *λ* 131. — [4]) Vid. ad Eq. 313. — [5]) Hom. *Λ* 774 *Ω* 306 Herodot. VI 68 Plat. Rep. 328 *c* etc. — [6]) Vid. Prolegom. p. VI. — [7]) Lys. 298. — [8]) Item Plat. Menex. 235 *b* Xen. Hellen. V 2 § 19 Menandr. fr. 616^2. — [9]) Vid. ad Ran. 414 sq., Cobet Var. Lect.[2] p. 22, Anecd. Bekk. p. 368, Phrynich. p. 353 Lob. — [10]) Vid. supra ad vs. 504. — [11]) Hom. *Α* 158 et passim, item Ar. Pac. 727. — [12]) Vid. ad Nub. 932 et Thesm. 26.

ΚΑΡΙΩΝ.

δῆλον ὅτι τῶν χρηστῶν τις, ὡς ἔοικας, εἶ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

μάλιστ᾽.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα τοῦ δέει;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πρὸς τὸν θεὸν
ἥκω· μεγάλων γάρ μοι ἐστὶν ἀγαθῶν αἴτιος.
ἐγὼ γάρ, ἱκανὴν οὐσίαν παρὰ τοῦ πατρὸς
λαβών, ἐπήρκουν τοῖς δεομένοις τῶν φίλων,
εἶναι νομίζων χρήσιμον πρὸς τὸν βίον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἦ πού σε ταχέως ἐπέλιπεν τὰ χρήματα.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐκοῦν μετὰ ταῦτ᾽ ἦσθ᾽ ἄθλιος.

826—855. Sic distribuunt V R; quae Carionis sunt Chremylo tribuit A.
826. Post ὅτι sententiam claudit Meineke, sed vid. ad vs. 48.
827. μάλιστ᾽. — ἔπειτα] Blaydes μάλιστά γ᾽. — εἶτα (coll. Nub. 253, 672 Ran. 125 etc.; sed nostro loco non proposita est *quaestio*, ut illic, ad quam respondeatur per particulam γε).
833. Habet V, om. R, ad sequentis versus initium consimile aberrans.

---

826. δῆλον . . . ὡς ἔοικας] eadem haec est verborum abundantia quae supra [1]). *Manifeste probus tu es, qui quidem est iste habitus et vultus.* Ore hilaro, gressu alacri, veste decora quem accedere videt Cario, intellegit fieri non posse quin probus aliqui sit vir, quem bearit nunc Plutus. — Idem est usus interiecti ὡς ἔοικας e. g. in Clytaemestrae ad filiam verbis: ἀνειμένη μέν, ὡς ἔοικας, αὖ στρέφει [2]).

827. ἔπειτα τοῦ δέει;] item in Acharnensibus: „εἶτα νυνὶ τοῦ δέει;" [3]). — Miratur et indignatur fere Cario quod homo tam beatus etiam flagitaturus quid adsit; hinc impatientiae illud signum ἔπειτα [4]).

830. Cf. Polymestoris Euripidei verba: τί χρὴ τὸν εὖ πράσσοντα μὴ πράσσουσιν εὖ | φίλοις ἐπαρκεῖν; ὡς ἕτοιμός εἰμ᾽ ἐγώ [5]).

831. Alia omnia et hunc virum vita mox docuit et Chremylum [6]).

832. ἐπέλιπεν] *defecit* [7]).

833—838. κομιδῇ μὲν οὖν] *immo curri-*

---

[1]) Vid. ad vs. 48 sq. — [2]) Soph. El. 516; item Trach. 1241 Eur. Med. 337 Alexid. fr. 124^{18} etc. — [3]) Ach. 1026. — [4]) Vid. ad Nub. 226. — [5]) Eur. Hec. 984 sq. — [6]) Cf. vs. 38. — [7]) Vid. ad Av. 1106.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν. καὶ ἐγὼ μὲν ᾤμην, οὓς τότε
εὐηργέτησα δεομένους, ἕξειν φίλους
ὄντως βεβαίους, εἰ δεηθείην ποτέ·
οἳ δ' ἐξετρέποντο κοὐκ ἐδόκουν ὁρᾶν μ' ἔτι.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ κατεγέλων γ', εὖ οἶδ' ὅτι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

κομιδῇ μὲν οὖν.
†αὐχμὸς γὰρ ὢν τῶν σκευαρίων μ' ἀπώλεσεν.†
ἀλλ' οὐχὶ νῦν! ἀνθ' ὧν ἐγὼ πρὸς τὸν θεὸν

---

834. τότε V] τεως R, quod multo est languidius et contextui parum aptum; non enim *aliquantisper* benevolum hic vir se praestitit amicis, sed semper dum poterat, donec felix fuit. Eq. 895 τότε in τὸν abiit (si verum illic vidi), alibi in ποτε (e. g. Eq. 483). In R h. l. adscriptum: γρ. οὓς τότε ἢ ποτέ.

838. γ' εὖ] γ' V, δ' εὖ R, εὖ U. || ὅτι] ὁτιή vBamberg (vid. ad Ach. 1023); sed id valet *quia*.

839. Verba corrupta. Carioni versum dat Meineke, pro μ' scribens σ', fortasse recte, sed gravius inesse vitium testatur participium ὢν sensu destitutum. Virne hic αὐχμῆσαι (cf. Nub. 920) incultoque adspectu amicos fugasse dicitur? an amici *cum faece siccatis cadis* diffugisse?

840. Verba ἀλλ' οὐχὶ νῦν cum reliquo versu Iusto continuat U, Carioni tribuunt V R, Chremylo A (vid. ad vs. 826 sqq.).

---

culo! — Particulae μὲν οὖν id fere nunc valent quod μὰ Δί' ἀλλά vel μὴ ἀλλά [1]). Cf. etiam μέντοι affirmando inserviens [2]). Saepius autem repetita verba iocum praebent, ut alibi [3]).

834. τότε] *olim*, tunc cum poteram. Sic usurpari solet τότε ubi obscurum esse nequit quodnam tempus respiciatur, licet certis verbis id non sit indicatum [4]).

837. Idem conquestus olim fuerat Theognis: τῶν δὲ φίλων εἰ μέν τις ὁρᾷ μέ τι δειλὸν ἔχοντα, | αὐχέν' ἀποστρέψας οὐδ' ἐσορᾶν ἐθέλει [5]). Est autem ἐκτρέπεσθαι *aliam ingredi viam* ut molestum hominem vites, *aversari*, et accusativum personae admittit, perinde atque verbum latinum [6]). Virum πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος [7]), non veros dico amicos, sed τοὺς περὶ τάγηνον καὶ παρ' ἄριστον φίλους [8]). — Verbum δοκεῖν *simulare, fingere se*... nunc significat, ut saepius [9]).

838. καὶ ... γε] *atque adeo* [10]).

839. *Diffugiunt cadis | cum faece siccatis amici, | ferre iugum pariter dolosi* [11]). Hoc nunc suis verbis dicere videtur vir iustus, vel quisquis loquitur; sed quomodo dixerit nescimus, nam corruptus est textus.

---

1) Vid. ad vs. 22 et cf. Vesp. 515, 953 Nub. 1112 Eccl. 377, 765, 768. — 2) Eq. 168 etc. — 3) Vid. ad Av. 114 sqq. — 4) Item vs. 1117 Eq. 483, 895 (?) Pac. 694 Av. 24 Lys. 759 (?), 1023 Thesm. 13, 217 (?), 344 (?), 562 (?), 642 Ran. 136, 550 Philemon. fr. 75^{6} etc. — 5) Theogn. 857 sq. — 6) Vid. Demosth. XIX § 225. — 7) Eur. Med. 561. — 8) Eupol. fr. 346. Plura vid. ad Av. 134. — 9) Vid. ad Ran. 564. — 10) Vid. ad Ran. 49. — 11) Hor. Carm. I 35, 22 sqq.

προσευξόμενος ἥκω δικαίως ἐνθαδί.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὸ τριβώνιον δὲ τί δύναται πρὸς τῶν θεῶν,
ὃ φέρει τὸ μετὰ σοῦ παιδάριον τουτί; φράσον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ τοῦτ᾽ ἀναθήσων ἔρχομαι πρὸς τὸν θεόν.

ΚΑΡΙΩΝ.

μῶν οὖν ἐμυήθης δῆτ᾽ ἐν αὐτῷ τὰ μεγάλα;

---

841. ἐνθαδί] ἐνθάδε V R.

842. τῶν θεῶν V R] τὸν θεὸν recc. (ut vs. 840 et 844) non recte; dissimiles sunt loci qualis est Eq. 206.

843 sq. Ordine inverso scripsit V (dein correctus est error).

843. τὸ μετὰ σοῦ Meineke] μετὰ σοῦ τὸ V R. Cf. Sobolewski Praep. p. 222.

845. οὖν ἐμυήθης A] ἐμυήθης (om. οὖν) V, ἐνεμυήθης R, quam lectionem licet suadere videatur oppositum ἐνερρίγωσα, quominus recipiamus obstat additum ἐν αὐτῷ. Particulam *ΟΥΝ* vel ȣΝ alter librarius per haplographiam post *ΜΩΝ* omisit, alter mutavit in *ΕΝ*.

---

842. *At istud palliastrum quid tandem sibi vult (significat)?* [1]). Sic alibi: ταὐτὸν δύναταί σοι κάρδοπος Κλεωνύμῳ [2]) et: δύναται γὰρ ἴσον τῷ δρᾶν τὸ νοεῖν [3]).

843. τὸ ... παιδάριον] unum e κολοσυρτῷ illo παιδαρίων ὑποπεινώντων [4]); nempe *mancipium* viro nimis probo nullum est reliquum. Conferri possunt pueruli patribus lucernas praeferentes in Vespis.

844. Particulae καί neglegentior nunc, ut in colloquio familiari, est usus; accuratior enim — sed parum succincta et plena taedii — foret oratio sic conformata: καὶ τοῦτο ἔρχεται πρὸς τὸν θεόν, ὑπ᾽ ἐμοῦ ἀνατεθησόμενον, *altera haec adventus mei causa est, quod hanc lacernam deo sum oblaturus*. Simili brevitate usus infra Cario „καὶ ταῦτα προσπατταλεύσω" dicit, cum velit: „καὶ ταῦτα ἀναθήσω, προσπατταλεύσω γάρ" [5]).

845 sq. Scholiis si fides, „ὁ μυούμενος τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει ἐν τῇ μυήσει οὐδέποτε ἀπεδύετο, μέχρις ἂν τελέως ἀφανισθῇ διαρρυέν". Sed neque per se spectatum veri hoc simile, neque nostro loco convenit; non enim vestimentum διαρρυὲν vel etiam ἀφανισθὲν affert hic vir, sed lacerum et turpe. Equidem sic potius rem mihi informo. Novis vestimentis, non pretiosis tamen [6]), induti mystae celebrabant sollemnia Eleusinia, longis autem per viam pulverulentam ambulationibus pluriumque dierum ludis nocturnis atque diurnis sub dio transactis misere tunc deturpabantur illae vestes. Interpretor igitur: „*Numquid mysteria in ista veste* (nuper) *celebrasti?*" — „*Immo per annos complures in ea alsi.*"

845. μῶν οὖν] sic et alibi post μῶν (= μὴ οὖν) addita reperitur particula οὖν [7]). Etiam μῶν μή legitur [8]).

— τὰ μεγάλα] e verbo μυεῖν sumendum

---

[1]) *Maar wat in 's hemels naam beteekent dat manteltje?* — [2]) Nub. 674. — [3]) Fr. 691. Praeterea vid. (Eccl. 576?) Antiphan. fr. 74⁷ Diphil. 40 Straton. 1⁴⁴ Thucyd. VI 36 § 2 etc. — [4]) Cf. vs. 536. — [5]) Cf. vs. 942 sq. — [6]) Cf. Ran. 404—407. — [7]) Vid. Pac. 527 Aesch. Choeph. 177 Eur. Andr. 82 Plat. Soph. 250 *d* etc. — [8]) Plat. Lys. 208 *c* Phaed. 84 *c*.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὔκ, ἀλλ' ἐνερρίγωσ' ἔτη τρία καὶ δέκα.

ΚΑΡΙΩΝ.

τὰ δ' ἐμβάδια;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ ταῦτα συνεχειμάζετο.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ ταῦτ' ἀναθήσων ἔφερες οὖν;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ τὸν Δία.

ΚΑΡΙΩΝ.

χαρίεντά γ' ἥκεις δῶρα τῷ θεῷ φέρων!

(Prodit sycophanta cum teste.)

---

847. *συνεχειμάζετο*] *-ζέ μοι* Blaydes (coll. Av. 1097 etc.), quod *hiemem transigere* significat; sed *hieme* (frigore, caeli intemperie) *vexari* requiritur potius.

848. *ἔφερες οὖν*] *ἄρα φέρεις* Cobet, *οὖν φέρεις* Meineke, *ἐνθάδ' ἦλθες* Bergk, dein delens *τόν*.

---

est quod mente suppleatur: *μυστήρια*. Sic alibi ad *ἕτερα* supplendum est *πτερά*, quod verbo vicino *πτερορρυεῖν* inest [1]); ad *αὐτά*, substantiva *σκεύη* et *χρήματα* e vicinis *σκευοφόρος* [2]) et *πλουτεῖν* [3]); ad *τήν*, substantivum *ναυμαχίαν* vel *μάχην* e verbo *ναυμαχεῖν* [4]). Cf. etiam *τοῦτο id de quo agitur* significans [5]).

846. Dignus qui conferatur est Philocleon a trito pallio distrahi se non patiens, quod olim in acie se servasset „*ὅθ' ὁ β...ορέας ὁ μέγας ἐπεστρατεύσατο*" [6]). Similior est poetae anonymi, fortasse Aristophanis [7]), hic trimeter: *καὶ τριβώνιον πονηρὸν οἷον ἐνριγισκάνειν* [8]).

— *ἐνερρίγωσα*] i. e. *ἐρρίγωσα ἐν αὐτῷ*. Elegans haec loquendi brevitas; verum compositum non est *ἐνριγῶν*, sed adverbii localis vim servat praepositio, *ἐν ἐρρίγωσα* [9]).

— *τρία καὶ δέκα*] „rotundus", ut nos loquimur, hic est numerus. Item supra [10]), nec non infra [11]) vel in Livii verbis: „*tredecim fere nobiles iuvenes Tarentini coniuraverunt* [12]). Etiam Trygaei verba ad Pacem deam: *σοῦ <χωρὶς> τρυχόμεθ' ἤδη | τρία καὶ δέκ' ἔτη* hic sunt afferenda [13]).

847. *τὰ δ' ἐμβάδια;*] quomodo sint accipienda haec, indicat vox loquentis [14]).

848. *Itaque haec quoque ut deo dedicares afferebas modo?* [15]).

849. *χαρίεντά γε...!*] irridentis hoc; cf. verba Cinesiae, non ridentis tamen sed irati potius: „*χαρίεντά γ', ὦ πρεσβῦτ', ἐσοφίσω καὶ σοφά!*" [16]).

---

[1]) Av. 106. — [2]) Ran. 498. — [3]) Plut. 503. — [4]) Ran. 191. — [5]) Av. 181 etc.; praeterea vid. Av. 377 et supra vs. 236, infra vs. 1185. — [6]) Vesp. 1124. — [7]) Id suspicatur vHerwerden. — [8]) Lexic. Sabaitic. p. 21. — [9]) Vid. ad Av. 38. — [10]) Vid. vs. 864, 909 sqq. — [11]) Vid. vs. 891 sq., 932 sq. — [12]) Liv. XXV 8 § 3. — [13]) Pac. 990. Praeterea vid. ad Ran. 50. Alia exempla notavi haec: Hom. ω 340 Thucyd. VI 74 § 2 Philetaer. fr. 9 Lucian. XVII § 37 Theocr. XV 17. — [14]) Vid. ad Av. 359ª sqᵇ. — [15]) De imperfecto vid. ad Av. 340 Nub. 57. — [16]) Av. 1401

SCENA DECIMA QUINTA.

Cario, Vir probus, Sycophanta.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, ὡς ἀπόλωλα δείλαιος
καὶ τρισκακοδαίμων καὶ τετράκις καὶ πεντάκις
καὶ δωδεκάκις καὶ μυριάκις! ἰού, ἰού!
οὕτω πολυφόρῳ ξυγκέκραμαι δαίμονι.

ΚΑΡΙΩΝ.

Ἄπολλον ἀποτρόπαιε καὶ θεοὶ φίλοι,
τί ποτ᾽ ἐστὶν ὅ τι πέπονθεν ἄνθρωπος κακόν;

---

852. Post *μυριάκις* in V R est dittographema *καὶ* (*KIC—KICK|*).
855. Carioni continuat R, Iusto tribuit V, non male.

---

850 sqq. Adest rabula forensis, qui probus admodum vir optimusque civis sibi videtur [1]). Testem hic adducit [2]), Pluto diem dicturus scilicet, hunc enim falsa promisisse si oculorum aciem recuperasset, oculis igitur privandum esse denuo [3]). Sic etiam in Nubibus Pasias [4]), in Vespis muliercula et civis a Philocleone laesi [5]) *κλητῆρα* secum ducunt [6]).

850. *οἴμοι — ἀπόλωλα*] eadem Dicaeopolidis in Acharnensibus sunt verba [7]), simillima Euripidis in Thesmophoriazusis [8]). Cf. etiam Socratis fumo oppressi clamor: *οἴμοι τάλας, δείλαιος ἀποπνιγήσομαι* [9]).

851 sq. Iocosam numerorum huiuscemodi cumulationem in re quae nullos numeros admittat habent etiam Equitum fabula: *τρίπαλαι δεκάπαλαι κτέ.* [10]), et Pax [11]): *ἰὼ Πρασιαὶ τρὶς ἄθλιαι καὶ πεντάκις | καὶ πολλοδεκάκις* (?).

853. Verbum *ξυγκεκρᾶσθαι*, quod veterator hic *τραγικῶς πάνυ* suae sorti adaptat [12]), nam id fere quod *ἐντέτηκέ μοι κακόν* significat, festive illuminatur adiectivo *πολυφόρῳ vini* proprio [13]), quod saepe verbo *κεραννύναι* sociabatur, non tamen in dictione cothurnata, sed in colloquiis hilare convivantium vel pincernarum. Sic adiectivum *λιπαρόν* sive *nitidum pisciculis* quam *Palladis urbi*, macello quam hymnorum linguae convenientius esse lepide olim dixerat noster [14]). Veram versus explicationem habent scholia [15]), sed alia ibi subiungitur: „adiectivo *πολυφόρῳ agros* nunc designari fertiles, uberrimam igitur messem calamitatum esse intellegendam"; cui obstat verbum *-κεραννύναι*, quod de *agro* dici non potuisse vix est quod observem. Similis nostro loco est Posidippi quidam versus: „*οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν*" [16]), quod quo sensu dictum sit nescimus.

854. Et deus averruncus invocatur supra [17]), et *καὶ θεοί* ita ut hoc loco usurpatur [18]).

---

[1]) Vid. vs. 864, 909 sqq. — [2]) Vid. vs. 891 sq., 932 sq. — [3]) Vid. vs. 858 sq. — [4]) Nub. 1214 sqq. — [5]) Vesp. 1388 sqq. et 1415 sqq. — [6]) Vid. etiam Av. 1046. — [7]) Ach. 473. — [8]) Thesm. 209. — [9]) Nub. 1504. — [10]) Eq. 1153 sqq. — [11]) Pac. 242 sq.; cf. etiam fr. 401. — [12]) Cf. Soph. Ai. 895 Ant. 1311. — [13]) Vid. ad Eq. 1187 sq. et Thesm. 742 sq. — [14]) Ach. 640. — [15]) Item Bergler. — [16]) Posidipp. fr. 19; praeterea vid. supra ad vs. 92 de adverbio *οὕτω*. — [17]) Vs. 359. — [18]) Cf. vs. 1.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ γὰρ σχέτλια πέπονθα νυνὶ πράγματα,
ἀπολωλεκὼς ἅπαντα τἀκ τῆς οἰκίας
διὰ τὸν θεὸν τοῦτον; — τὸν ἐσόμενον τυφλὸν
πάλιν αὖθις, ἤνπερ μὴ ἐπιλίπωσιν αἱ δίκαι!

ΔΙΚΑΙΟΣ.

(ad Carionem:)

ἐγὼ σχεδὸν τὸ πρᾶγμα γιγνώσκειν δοκῶ.
προσέρχεται γάρ τις κακῶς πράττων ἀνήρ,
ἔοικε δ' εἶναι τοῦ πονηροῦ κόμματος.

ΚΑΡΙΩΝ.

νὴ Δία καλῶς τοίνυν ποιῶν ἀπόλλυται.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ποῦ, ποῦ 'σθ' ὁ μόνος ἅπαντας ἡμᾶς πλουσίους
ὑποσχόμενος οὗτος ποιήσειν εὐθέως,
εἰ πάλιν ἀναβλέψειεν ἐξ ἀρχῆς; ὁ δὲ

---

856. *νυνὶ πράγματα*] *νῦν, τὰ χρήματα* Kappeyne (cf. l. a. vs. 871 et vid. Cobet N. L. p. 527).

858. *τοῦτον* R] *τουτονὶ* V.

859. *(ε)'πιλίπωσιν* rec.] *λ(ε)ίπωσιν* V R, *(ε)'λλίπωσιν* Dawes (cf. Lys. 673). Ante *ΔΙ* non minus facile excidere potuit *ΠΙ* quam *Δ*, aptius autem hic *ἐπι-* quam *ἐν-*.

862 sq. Priorem eidem (Chremylo) continuat A, alterum Carioni tribuit; V R Carioni dant vs. 862, Iusto 863.

864. In R praescriptum: *ἕτερος ἄδι^{x} συ^{x}*, sed uni tantum sycophantae in sequentibus est locus, neque is qui iam adest interim abire potuit. || *μόνος* V] *μόνους* R.

865. *οὗτος ποιήσειν* V] *ποήσειν οὗτος* R.

---

856. *οὐ γὰρ*] cum indignatione mirantis, ut supra [1]).

857. I. e.: *ἀπολωλεκὼς ἐκ τῆς οἰκίας ἅπαντα τὰ ἐνόντα.* Item apud Philemonem: *θησαυρὸν εὑρὼν τήμερόν τις αὔριον | ἅπαντα τἀκ τῆς οἰκίας ἀπώλεσεν* [2]). Cf. *οἱ ἔνδοθεν* [3]).

859. *ἐπιλίπωσιν*] *deficiant me* [4]).

862. Improbum [5]) esse hominem qui appropinquet intellegit vir iustus, quippe quem tristem abiectoque animo cernat nunc, postquam visum recuperavit Plutus [6]).

863. *καλῶς τοίνυν ποιῶν ἀπόλλυται*] item de Cleone in Pace: *εὖ γε... ποιῶν | ἀπόλωλ' ἐκεῖνος καὶ ἐν δέοντι τῇ πόλει* [7]).

864. *ἡμᾶς*] i. e. *ἡμᾶς τοὺς χρηστούς, τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθούς*, quorum unus aliquis esse hic nebulo sibi videtur.

866. *πάλιν ... ἐξ ἀρχῆς*] nota ubertas dictionis [8]).

---

[1]) Vs. 429; vid. ad Vesp. 682. — [2]) Philemon. fr. 121. — [3]) Vs. 228, 964. — [4]) Vid. ad Av. 1106. — [5]) Vid. ad Ach. 517. — [6]) Cf. vs. 826. — [7]) Pac. 271; praeterea vid. ad Eq. 1180. — [8]) Vid. vs, 622 et ad Thesm. 830 sq.

πολὺ μᾶλλον ἐνίους ἐστὶν ἐξολωλεκώς.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ τίνα δέδρακε δῆτα τοῦτ᾽;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἐμὲ τουτονί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἦ τῶν πονηρῶν ἦσθα καὶ τοιχωρύχων;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

μὰ Δί᾽, οὐ μὲν οὖν ἔσθ᾽ ὑγιὲς ὑμῶν οὐδὲ ἕν,
κοὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ ἔχετέ μου τὰ χρήματα.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς σοβαρός, ὦ Δάματερ, εἰσελήλυθεν
ὁ συκοφάντης! δῆλον ὅτι βουλιμιᾷ.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

σὺ μὲν εἰς ἀγορὰν ἰὼν ταχέως οὐκ ἂν φθάνοις·
ἐπὶ τοῦ τροχοῦ γὰρ δεῖ σ᾽ ἐκεῖ στρεβλούμενον
εἰπεῖν ἃ πεπανούργηκας.

---

867. *ἐνίους ἐστὶν* R] *ἐστὶν ἐνίους* V.
868. *τοῦτ᾽* R] *ταῦτ᾽* V.
869. In V est Carionis, Iusto dat R.
870. *ὑμῶν*] in exitu trimetri collocatum habet V. || *οὐδὲ ἕν* Scaliger] *οὐδ᾽ ἑνός* R, *οὐδενός* V, quo servato Reiske *οὐδὲν οὖν ἔσθ᾽ ὑ. ὑ. οὐδενός* (ut vs. 362).
871. *χρήματα* R] *πράγματα* V (vid. ad vs. 856).
873b. Carioni continuat A, Iusto tribuunt V R, qui *secum* igitur haec dicere esset statuendus (cf. vs. 880).

---

868. *ἐμὲ τουτονί*] *me quem adspicis* [1]).
870. Eadem verborum structura Blepsidemus supra usus: *ὡς οὐδὲν ἀτεχνῶς* — ait — *ὑγιές ἐστιν οὐδενός!* [2]). Sine elisione proferuntur voculae *οὐδὲ ἕν*, ut saepius in hac fabula [3]).
871. *οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐκ*] appetitur potius quam vitatur haec iunctura [4]).
872. *ὦ Δάματερ*] eadem quae supra nominis forma [5]).
873. Sic de Hercule apud Alexidem: *βούλιμός ἐσθ᾽ ἄνθρωπος* [6]).
874. *οὐκ ἂν φθάνοις*] eadem locutio est supra [7]).
875. *In rotam escendere* ultimum mancipiorum tormentum [8]).

---

[1]) *Moi qui vous parle*; vid. ad Nub. 141. — [2]) Vs. 362; praeterea vid. ad Ach. 956. — [3]) Vid. Prolegom. p. XX. — [4]) Vid. ad Ran. 640. — [5]) Vs. 555. — [6]) Alex. fr. 135[17]; praeterea vid. Xen. Anab. IV 5 § 7 etc. — [7]) Vid. vs. 485. — [8]) Vid. ad Ran. 615 sqq.

ΚΑΡΙΩΝ.

οἰμώξει ἄρα σύ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα, πολλοῦ γ' ἄξιος
ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ὁ θεὸς οὗτος, εἰ
τοὺς συκοφάντας ἐξολεῖ κακοὺς κακῶς.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οἴμοι τάλας, μῶν καὶ σὺ μετέχων καταγελᾷς;
ἐπεὶ πόθεν θοἰμάτιον εἴληφας τοδί;
ἐχθὲς δ' ἔχοντ' εἶδόν σ' ἐγὼ τριβώνιον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐδὲν προτιμῶ σου· φορῶ γὰρ πριάμενος
τὸν δακτύλιον τονδὶ παρ' Εὐδάμου δραχμῆς.

---

876. *οἰμώξει* (*οἴμωξ'*) R] *οἴμωζ'* V (cf. Thesm. 248). Similis est crasis Pac. 532.

878. *ἅπασι τοῖς*] *ἅπασιν ἔσθ'* Kappeyne. || *οὗτος, εἰ* pauci] *ἔσθ' οὗτος, εἰ* U, *ἔσθ' οὑτοσί·* | *εἰ* R, *ἔσθ' ὅτι* V, *ἐστιν, εἰ* vVelsen, Plutum enim ab adversariis solis dici *τὸν θεὸν τοῦτον*. Quod parum firmum videtur argumentum, nam quidni *novum istum* (*vestrum*) *deum* quivis dicere possit Plutum ad Chremyli aedes nunc accedens?

---

876. *οἰμώξει ἄρα*] simillima crasi usus Mercurius ad Trygaeum dicit: *κλαύσει ἄρα σύ* [1]).

877 sq. Cf. Trygaei laetitia exultantis verba: *πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξιος . . . ἐγὼ κτέ.* [2]), et coryphaei de ipso poeta: *φησὶν δ' εἶναι πολλῶν ἀγαθῶν ἄξιος ὑμῖν ὁ ποιητής* [3]).

880. *οἴμοι τάλας*] non querula voce haec proferuntur, sed irata; cf. e. g. Pisetaeri indignantis illud: *οἴμοι κακοδαίμων* [4]).

881. *ἐπεί*] sic argumentum quod vinci nequeat introduci solet [5]).

883 sq. *Nihil me terrent istae minae* [6]), — sic probus vir, ridensque ostentat anulum *φαρμακίτην* [7]) a pharmacopola recens emtum. „Tutus sum a viperarum scorpionum ceterorum animalium malignorum morsu." Haud aliena hinc sunt verba chori in Thesmophoriazusis: „*τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ | τὴν παλαιάν· ὑπὸ λίθῳ γὰρ | παντί που χρὴ | μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν*" [8]), ubi „*ῥήτωρ*" dicitur ridicule, cum in proverbio sit „*σκορπίος*". Nec non facit huc dictum Diogenis; qui rogatus „*τί τῶν θηρίων κάκιστα δάκνει;*" *ἔφη·* „*τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης, τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ*" [9]). — Erat Eudamus *φαρμακοπώλης εὐδοκιμῶν σφόδρα κατὰ τὴν τέχνην* [10]). Omnino autem conferendi sunt Herculis (?) apud Antiphanem verba, caldam sibi praeberi vetantis, nam post cenam quantumvis largam minime male sibi esse, „*forte autem fortuna si quid me torqueat*

---

[1]) Pac. 532; praeterea vid. supra ad vs. 58 et ad Ran. 178. — [2]) Pac. 918 sqq. — [3]) Ach. 633; praeterea vid. ad Nub. 474. — [4]) Av. 1051. — [5]) Vid. ad Vesp. 519. — [6]) *Ik geef niets om je.* Cf. Ran. 638 (ubi pro „Plut. 655" leg.: „Plut. 883"). — [7]) Eupol. fr. 87; cf. Clem. Alex. Strom. I p. 334. — [8]) Thesm. 528—530. — [9]) Diog. Laert. VI § 51. — [10]) Theophr. Hist. Plant. IX 17 § 2.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου φάρμακον.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἆρ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστὶ πολλή; σκώπτετον,
ὅ τι δὲ ποιεῖτον ἐνθάδ' οὐκ εἰρήκατον.
οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γὰρ ἐνθάδ' ἐστὸν οὐδενί.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ τὸν Δί' οὔκουν τῷ γε σῷ, σάφ' ἴσθ' ὅτι.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀπὸ τῶν ἐμῶν γὰρ ναὶ μὰ Δία δειπνήσετον!

---

885. *φάρμακον] δήγματος R, διηγήματος V, quod interpretamentum duco: συκοφάντου δήγματος φάρμακον. Nam veri parum simile est quod statuit Fritzsche, litteras „συκοφάντου δήγματος'' anulo insculptas significari (cf. Eq. 122). Intercidisse ἄκος vel eiusmodi quid (ἀλκή Madvig) suspicati sunt Bothe et alii; et potuit sane Cario dicere e. g.: „ἄκος γάρ ἐστι συκοφάντου δήγματος;'' (cf. Aesch. Eum. 645 Eur. Andr. 270 sqq.) vel: „ἀλλ' οὐκ ἀκεστὰ συκοφαντῶν δήγματα!'', sic tamen sumamus oportet sublimiore eum nunc uti dictione; itaque praestat quod coniecit vVelsen: „φάρμακα δ' ἔνεστι συκοφάντου δήγματος;''. Quod vero Kappeyne coniecit: „ἀλλ' οὐδέν ἐστι συκοφάντου δῆγμ' ἔτι'', speciosum quidem est, sed a proposito alienum. Verum praebere mihi videtur scholion R: „λείπει φάρμακον''.

889. Carioni tribuit A, Iusto V R.

890. δειπνήσετον V ‖ -σατον.

891 sq. Inter Iustum et Carionem distribui, particulam γε personae mutatae indicium ratus. Carionis ambo sunt in V, in R Iusti.

περὶ τὴν γαστέρα [1]), παρὰ Φερτάτου δακτύλιος ἔστι μοι δραχμῆς'' [2]), — cuius anuli magici vis sufficiat ad restaurandum stomachum laborantem.

885. „*At Eudami illis anulis non inest remedium contra morsus sycophantarum!*'' ridens obiectat Cario. Conferantur verba Andromachae Euripideae: δεινὸν δ' ἑρπετῶν μὲν ἀγρίων | ἄκη βροτοῖσι θεῶν καταστῆσαί τινα, | ὃ δ' ἐστ' ἐχίδνης καὶ πυρὸς περαιτέρω, | οὐδεὶς γυναικὸς φάρμακ' ἐξηύρηκέ πω | κακῆς [3]). Similis sonus etiam horum est versuum comicorum: οὐκ ἔστιν, ὡς ἔοικε, φάρμακον μέθης [4]) et: οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον [5]).

886. Item Dionysus in Ranis: εἶτ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστί; [6]).

888. ἐπ' ἀγαθῷ ... οὐδενί] *nullius hominis commodo*, ut alibi: ἐπ' ἀγαθῷ τῇ πόλει [7]) vel: τοῖς πολίταις [8]).

889. οὔκουν ... γε] etiam supra iunctas vidimus has particulas [9]).

---

[1]) Cf. infra vs. 1131. — [2]) Antiphan. fr. 177. — [3]) Eur. Andr. 269 sqq. — [4]) Amphid. fr. 37[1]. — [5]) Menandr. fr. 630; cf. etiam Monost. 346, 550. — [6]) Ran. 21, ubi vid. — [7]) Eq. 1226. — [8]) Ran. 1487. — [9]) Cf. vs. 342.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

εἶθ' ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν σὺ μετὰ τοῦ μάρτυρος
διαρραγείης!

ΚΑΡΙΩΝ.

μηδενός γ' ἐμπλήμενος!

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀρνεῖσθον; ἔνδον ἐστίν, ὦ μιαρωτάτω,
πολὺ χρῆμα τεμαχῶν καὶ κρεῶν ὠπτημένων.
ὒ ὖ, ὒ ὖ, ὒ ὖ, ὒ ὖ, ὒ ὖ, ὒ ὖ.

ΚΑΡΙΩΝ.

κακόδαιμον, ὀσφραίνει τι;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τοῦ ψύχους γ' ἴσως.

---

891. *εἶθ' ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν] ὡς δη 'πἀληθείαι V, ὡς δ' ἡ παληθείαι R, sed neque ὡς hic locum habet neque δὴ ἐπ' ἀληθείᾳ (si hoc voluere) intellegi potest; quod substantivum apud Ar. non redit (nam Ran. 1244 est *Euripidis*). Aptius non esset ἐπ' ἀληθείας *revera*. Scripsi εἶθε coll. Eq. 404 Thesm. 1050 (Eq. 618 Lys. 940, 974 Eccl. 947), requiri autem ἐπ' ἀγαθῷ efficio e vs. 888, πᾶσιν denique dedi e coniectura, quo aptior esset oppositio (ἐπ' ἀγαθῷ... οὐδενί et ἐπ' ἀγαθῷ πᾶσιν).

892. γ' R] τ' V. || ἐμπλήμενος R[1]] ἐμπλησμένος V R[2], ἐμπεπλησμένος A (cf. Lys. 235).

893. ἐστίν R] δ' ἐστὶν V.

896. Sic V R; priorem versus partem Iusto tribuit U, Chremylo A, vs. 896[b] sq.

---

891 sq. *Utinam tu et testis iste cum omnium bonorum emolumento disrupti pereatis!"* [1]).

892. Perridicule Cario subiungit: *et vacuo quidem ventre disruptus pereas!* Nam vorando potius — δειπνῶν εὖ, ut Ctesias ille ὁ ἀδηφάγος [2]) — quam longa ieiunia agendo ut disrumpatur quis videtur posse effici. Sic molesto isti scarabaeo: „μὴ παύσαιο" — ait servus — „μηδέποτ' ἐσθίων, | τέως ἕως σαυτὸν λάθοις διαρραγείς!" [3]). Apte autem contuleris Chremyli ad Paupertatem illud: ἀλλὰ σέ γ' ὁ Ζεὺς ἐξολέσειεν — κοτίνου στεφάνῳ στεφανώσας [4]).

894. πολὺ χρῆμα τεμαχῶν καὶ κρεῶν] *magnam vim* [5]) *piscium et carnium.* Piscium dicuntur τεμάχη, carnium τόμοι [6]).

895. Naso pol iam hic quidem videt plus quam oculis, — ut cum Plauto loquamur [7]). Naribus sycophanta fortiter adspirat aerem nidore culinae repletum: — „ubi rerum testimonia adsunt, verbis quid est opus!" — E meris clamoribus etiam alii duo apud nostrum constant versus [8]), conferatur autem Hierocles in Pace „κατὰ τὴν κνῖσαν" — ut milites ad sonum tormentorum ignivomorum — „εἰσιών" [9]).

896. Lenaeorum nunc esse tempus, non Liberalium, haec quoque verba faciunt ut suspicer [10]).

---

[1]) Cf. Eq. 340. — [2]) Vid. Anaxil. fr. 25. — [3]) Pac. 31 sq. — [4]) Supra vs. 592. — [5]) Vid. ad Ran. 1278 Vesp. 266. — [6]) Vid. ad Eq. 1177—1179 Ran. 517. — [7]) Plaut. Mil. IV 6, 44. — [8]) Eq. 10 Av. 1170. — [9]) Pac. 1050. — [10]) Vid. ad vs. 535.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ταῦτ' οὖν ἀνασχέτ' ἐστίν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί,
τούτους ὑβρίζειν εἰς ἔμ'; οἴμ', ὡς ἄχθομαι,
ὅτι χρηστὸς ὢν καὶ φιλόπολις πάσχω κακῶς.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σὺ φιλόπολις καὶ χρηστός;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ὡς οὐδείς γ' ἀνήρ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ μὴν ἐπερωτηθεὶς ἀπόκριναί μοι.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τὸ τί;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

γεωργὸς εἶ;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

μελαγχολᾶν μ' οὕτως οἴει;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἔμπορος;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ναί, σκήπτομαί γ', ὅταν τύχω.

---

ambo Carioni. ‖ γ' R] om V. ‖ De versu qui in codicibus sequitur (897) vid. infra (post vs. 957).

901. γ' R] om. V.

902. *τὸ τί;*] *τοδί·* Hirschig Chremylo continuans (cf. Nub. 500 Thesm. 740).

904. γ' R] *γὰρ* V. ‖ *τύχω*] *τύχῃ* Hemsterhuis (*τύχοι* coniecerat Kuster); sed vid. ad Ran. 945.

---

898. Item Lamachus in Acharnensibus: „*ὦ δημοκρατία, ταῦτα δῆτ' ἀνασχετά;*" [1]), ipse si minus lautus sit, remp. periclitari ratus. Cf. praeterea mulieris iratae verba: „*ταῦτα δῆτ' ἀνέκτ' ἀκούειν;*" [2]), quibus similis est versus Sophocleus: „*ἦ ταῦτα δῆτ' ἀνεκτὰ πρὸς τούτου κλύειν;*" [3]). — Locutio *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί* saepius supra lecta [4]).

901. *ὡς οὐδείς γ' ἀνήρ*] item supra [5]).

902 sqq. Simillimum est colloquium Pisetaeri cum iuvene Nubilocuculiam visente [6]).

902. *τὸ τί;*] *quid illud?* [7]).

903. *μελαγχολᾶν*] *furere* [8]).

904. *ναί, σκήπτομαί γ', ὅταν τύχω*] *perhibeo certe mercatorem me esse, sicubi fert res.* Eadem in Ecclesiazusis leguntur

---

[1]) Ach. 618. — [2]) Thesm. 563. — [3]) Soph. Oed. R. 429. — [4]) Vid. ad vs. 1. — [5]) Vid. vs. 247. — [6]) Vid. Av. 1430—1435. — [7]) Vid. ad Ran. 7. — [8]) Vid. ad Nub. 833.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τί δαί; τέχνην τιν' ἔμαθες;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ μὰ τὸν Δία.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πῶς οὖν διέζης ἢ πόθεν, μηδὲν ποιῶν;

906. *διέζης* R] *διέξεις* V; unde coniecerit quispiam *διάξεις*, sed praestat vulgata. || *ἢ*] *καὶ* Hirschig coll. vs. 335.

verba: *ἔμπορος εἶναι σκήπτομαι* [1]). Est *σκήπτεσθαι* *causam interponere* [2]); assimulatur autem nunc verbum *τυγχάνειν*, ut assolet in huiusmodi locutionibus, subiecto enuntiati [3]). Ad rem quod attinet, mercatorum commodis leges invigilantes per hibernos tantum menses, quibus nulla erat navigatio, eorum lites (*τὰς ἐμπορικὰς δίκας*) agi iubebant. Itaque si quis litem sibi intentatam differre volebat, mercatorem se profitebatur: sic non licebat ante proximam hiemem in ius eum vocare [4]). Aut volebat aliquem sine mora damnandum curare: „*ἔμπορός εἰμι*" aiebat tempore hiberno litem ad magistratum deferens, et brevi rem apud thesmothetas diiudicari oportebat [5]). Demosthenis autem aetate *intra unum mensem* mercatorum lites decerni leges iubebant, sed comicus cum vivebat nondum invaluerat hoc *τῶν ἐμμήνων δικῶν* institutum [6]). Nunc qui loquitur quoniam sycophanta est, credibile non est eum aliud quid cogitare, quod non e re iudiciaria sit desumtum; in Ecclesiazusis autem, ubi eadem verba iocum praebere vidimus, non aliter quam nostro loco esse interpretanda satis certum est. Quapropter reicio id quod perhibent scholia: „*militiae vacationem* mercatoribus fuisse concessam." Cuiusmodi *σκῆψις* si ulla fuerit, — nam aliud est belli tempore *non adesse* in patria, quod Leocrati illi est exprobratum [7]), aliud tum cum bellum sit gerendum *militiam detractare* itineris mox suscipiendi causa, — sed si ulla fuerit, a nostro tamen loco aliena est; neque Ecclesiazusarum illi loco tam est apta quam cum aliis perhibuit Boeckh [8]). Ubi iuvenis causas interserens ut vetulae amplexus effugiat „*praedem dabo!*" clamat primo; dein: „*iusiurandum interponam, quo excusem causam sonticam!*" — tandem, velut ad incitas redactus: „*at mercatorem esse me dicam!*" Haec igitur profert ne *in ius* — id est, in cubile — rapiatur actutum; totus enim nunc est in veteratorum artibus imitandis. Cetera autem cum e lingua iudiciali sint desumta, quidni ultimum quoque sit verbulum? Quapropter iuvenem illum „Veneris militiam" cogitare confidenter nego.

906. Item in Avibus ad sycophantam Pisetaerus: *ἀλλ' ἔστιν ἕτερα νὴ Δί' ἔργα σώφρονα, | ἀφ' ὧν διαζῆν ἄνδρα χρῆν τοσουτονὶ | ἐκ τοῦ δικαίου μᾶλλον ἢ δικορραφεῖν* [9]).

[1]) Eccl. 1027. — [2]) Cf. Ach. 392. — [3]) Vid. ad Ran. 945. — [4]) Vid. Lys. XVII § 5 (Blass Beredsamkeit I² p. 616), Hesych. s. v. *Ἴμβριος*, Polluc. VIII § 81. — [5]) Cf. Demosth. XXXIII initio, [Ar.] Rep. Ath. 59 § 5. — [6]) Demosth. VII § 12; cf. Xen. de Redit. 3 § 3 Boeckh Staatsh. I³ p. 64. — [7]) Vid. Lycurg. Leocr. § 55 sqq. — [8]) Vid. Boeckh Staatsh. I³ p. 109 *e*. — [9]) Av. 1433 sqq.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τῶν τῆς πόλεώς εἰμ' ἐπιμελητὴς πραγμάτων,
καὶ τῶν ἰδίων πάντων.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

σύ; τί παθών;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

βούλομαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πῶς οὖν ἂν εἴης χρηστός, ὦ τοιχωρύχε,
εἴ σοι προσῆκον μηδέν, εἶτ' ἀπεχθάνει;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐ γὰρ προσήκει τὴν ἐμαυτοῦ μοι πόλιν
εὐεργετεῖν, ὦ κέπφε, καθ' ὅσον ἂν σθένω;

---

908. *παθών* Brunck] *μαθών* V R. Vid. ad Nub. 340.
910. *μηδέν* V] *δεινὸν* R.
911. Sic R, *οὐ γὰρ ἐστί μοι τὴν ἐμαυτοῦ πόλιν* V.
912. *ἂν* R] om. V.

---

907 sq. Nullas non publicas res [1]), nullas non privatas ad se pertinere arbitratur hic sycophanta, suum enim esse cuilibet *γραφήν* vel *δίκην* aliquam intentare.

908. *τί παθών; — βούλομαι*] *cur tandem?* [2]) — *Quia melius hoc placet* (quam arare vel fabrilia tractare). Luculenter hic apparet nativa verbi *βούλεσθαι* vis, quae apud Homerum nusquam non intacta permansit; non enim *velle* significat sed *malle*, et ratio quae inter *βούλεσθαι* et *ἐθέλειν* intercedit sic optime indicatur: verbo *βούλεσθαι* respondetur *„hòc an illud?"* (*dìt of dàt?*) quaerenti, verbo *ἐθέλειν* ad quaestionem *„visne an non vis?"* (*ja of neen?*). Optionem inter *duas* (pluresve) *res* propositam sibi videt qui verbo *βούλεσθαι* utitur, *una res* probanda aut improbanda est ei qui verbo *ἐθέλειν*. Itaque non habeo quod vituperem equidem in Cleonis apud Thucydidem [3]) verbis: *„manifeste fraudem moliri Laconum legatos, οἵτινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δ' ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι,"* i. e.: *qui coram populo loqui recusent, sed cum paucis quibusdam confabulari malint.* Ubi verbum *βούλονται* in suspicionem vocavit Cobet.

910. *εἶτα*] participio ex abundanti additum, ut saepe [4]).

911. *οὐ γὰρ*] indignationem indicant particulae [5]).

912. *ὦ κέπφε*] ut *larus voracitatis* [6]), sic *mergus* — vel quaecunque avis intellegenda — *stuporis* exemplum habebatur longe insignissimum [7]). Quapropter in Pace sortilegus *κέπφους* vulpeculis in oraculis suis opponit [8]), et verbo *κεπφοῦσθαι* — in scena comica opinor nato — Cicero utitur in epistulis [9]).

---

[1]) Vid. ad Eq. 130. — [2]) Vid. ad Nub. 340. — [3]) Thucyd. IV 22 § 2. — [4]) Vid. ad Nub. 624. — [5]) Vid. ad Vesp. 682. — [6]) Vid. Eq. 956 Nub. 591. — [7]) Vid. Aristot. Hist. Anim. VIII 4 § 7 IX 35. — [8]) Pac. 1067. — [9]) Cic. ad Att. XIII 40.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

εὐεργετεῖν οὖν ἐστι τὸ πολυπραγμονεῖν;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

τὸ μὲν οὖν βοηθεῖν τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις,
καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἐάν τις ἐξαμαρτάνῃ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὔκουν δικαστὰς ἐξεπίτηδες ἡ πόλις
ἄρχειν καθίστησιν;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

κατηγορεῖ δὲ τίς;

ΔΙΚΑΙΟΣ.

ὁ βουλόμενος.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὔκουν ἐκεῖνός εἰμ' ἐγώ;
ὥστ' εἰς ἔμ' ἥκει τῆς πόλεως τὰ πράγματα.

---

915. *ἐάν* V] *ἤν* R.
917. *ἄρχειν*] *κἀρχὰς* vHerwerden; sed vid. comment.
918. *οὔκουν* (*οὐκ' οὖν*) R] *λοιπὸν* V.
919. *ὥστ'*] *ὡς* Meineke.

---

913. *πολυπραγμονεῖν*] *rebus a se alienis se implicare* [1]).

914 sq. *ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν | καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί* [2]). Sic accusator apud Lysiam: „*non favens cuiquam haec protuli, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις βοηθῶν*" [3]).

916. *ἐξεπίτηδες*] recentioris hoc est linguae [4]); olim dicebatur *ἐπίτηδες* [5]), natum autem est novum compositum, quod linguae legibus parum convenit, e notionibus „*ἐκ προνοίας*" sive „*ἐξ ἐπιβουλῆς*" et „*ἐπίτηδες*" confusis.

917. *ἄρχειν καθίστησιν*] iudices *ἀρχή* dici solebant. Sic phileliastes ille in Vespis de se suisque satellitibus: „*καὶ ταῦτ' ἀνυπεύθυνοι δρῶμεν, τῶν δ' ἄλλων οὐδέμί' ἀρχή*" [6]), idemque „*ἄρχω τῶν ἁπάντων!*" tumide exclamat [7]). *Finalis* autem est infinitivus *ἄρχειν* a verbo *καθιστάναι* suspensus: *nonne iudices civitas data opera constituit qui huius rei curam habeant?*

919. *Itaque ex ipsis tuis verbis patet res publicas* [8]) *ad me pertinere.* Verbi *ἥκειν* idem usus est e. g. in verbis Euripidis: „*πρὸς τόνδε σοφίας τίς ἂν ἀγὼν ἥκοι πέρι;*" [9]). Simillima autem sunt Lysistratae verba: „*ὡς ἔστ' ἐν ἡμῖν τῆς πόλεως τὰ πράγματα!*" [10]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 228. — [2]) Eur. Hec. 844 sq. — [3]) Lys. XXII § 3. — [4]) In comoedia nonnisi Xenarch. fr. 7^{10} redit; praeterea metro invito legitur Thesm. 546. — [5]) Vid. ad Vesp. 391. — [6]) Vesp. 587. — [7]) Vesp. 518. — [8]) Vid. ad Eq. 130. — [9]) Eur. Or. 491, item Thucyd. II 37 § 1 Herodot. VI 57 (etiamne Eq. 193?). — [10]) Lys. 32.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

νὴ Δία, πονηρόν τἄρα προστάτην ἔχει!
ἐκεῖνο δ' οὐ βούλοι' ἄν, ἡσυχίαν ἄγων
ζῆν ἀργός;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἀλλὰ προβατίου βίον λέγεις,
εἰ μὴ φανεῖται διατριβή τις τῷ βίῳ.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὐδ' ἂν μεταμάθοις;

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι
τὸν Πλοῦτον αὐτὸν καὶ τὸ Βάττου . . . σίλφιον.

---

920. *τἄρα* Dindorf] *γἄρα* V, *γε ἄρα* R.
921. *δ'* R] *γ'* V. || *ἄγων* rec.] *ἔχων* V R. Cf. Ran. 321 Lys. VII § 1 etc.; recte vero dicebatur *ἔχ' ἥσυχος* (vid. vs. 127) vel *ἔχ' ἄτρεμα(ς)*, Av. 1200 etc.

920. Cf. Praxagorae in Ecclesiazusis verba: „*ὁρῶ γὰρ αὐτὴν* (civitatem) *προστάταισι χρωμένην | ἀεὶ πονηροῖς*" [1]). Sono autem similia sunt verba Orestis Euripidei: „*quo tandem indicio virum probum agnoscere aliquis potest? πλούτῳ; πονηρῷ τἄρα χρήσεται κριτῇ!*" [2]).

921 sq. Similem verborum structuram praebet locus Ranarum: *εἴπερ γε δεῖ καὶ τοῦτό με, | ἀνδρῶν ποιητῶν τυροπωλῆσαι τέχνην* [3]).

922. *προβατίου βίον λέγεις*] sic de hominibus gulosis Socrates ad Calliclem: *χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις* [4]), de Pythagoristis autem nescio quis apud Alexidem: *δεσμωτηρίου | λέγεις δίαιταν* [5]).

924. *μεταμάθοις*] *aliam sententiam ineas* [6]). Rationem inversam *μετα-* indicat etiam in verbis *μεταβάλλεσθαι, μετανοεῖν* (*μετάνοια*). Cf. etiam verbum *γνωσιμαχεῖν* [7]). — *οὐδ' ἂν*] mente facillime suppletur *μεταμάθοιμι* [8]).

925. *τὸ Βάττου . . . σίλφιον*] iocose sic, quasi *αὐτοῦ τοῦ Πλούτου πλουσιώτερόν τι*, vocat *τὸ Βάττου χρυσίον*: *ipsas Cyrenarum opes.* Facile nobis fingimus illo tempore, quo Aegypti rex mercenarios grandi mercede conducebat [9]), inter Athenienses etiam de Cyrenaica saepius sermonem fuisse, regione vicina et ob divitias incluta, cui Plato leges scribere noluit, „*χαλεπὸν γὰρ εἶναι νομοθετεῖν οὕτως εὐτυχοῦσιν*" [10]). Laserpitium autem divitiarum fons tunc temporis erat inexhaustus et Atheniensibus melius quam cetera quae Libya ferebat cognitum, quippe cuius quotidianus fere in culina esset usus [11]); nunc eam potissimum ob causam commemoratur, quod *aurei* Cyrenaici in altera parte caulem laserpitii ostende-

---

[1]) Eccl. 176 sq.; vid. etiam Pac. 684 et ad Ran. 731. — [2]) Eur. Electr. 374. — [3]) Ran. 1368 sq.; etiam Ach. 462 sq. quadamtenus sunt similes. — [4]) Plat. Gorg. 494 *b*. — [5]) Alex. fr. 221. Cf. praeterea Eq. 264 Nub. 1203. — [6]) Cf. germ. *umlernen*. — [7]) Av. 555. — [8]) Vid. ad Nub. 108. — [9]) Vid. vs. 178. — [10]) Plut. Mor. 779 init. — [11]) Vid. ad Eq. 894 sq.

ΚΑΡΙΩΝ.

κατάθου ταχέως θοἰμάτιον.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

οὗτος, σοὶ λέγει.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειθ' ὑπόλυσαι.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

πάντα ταῦτα σοὶ λέγει.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

καὶ μὴν προσελθέτω πρὸς ἔμ' ὑμῶν ἐνθαδὶ
ὁ βουλόμενος.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν ἐκεῖνός εἰμ' ἐγώ;

(Correptum sycophantam veste et calceis spoliant. — Aufugit testis.)

926 sq. Iusto quae Carionis, Carioni quae Iusti sunt tribuit U.
927. *πάντα ταῦτα* V R] *ταῦτα πάντα* A (cf. vs. 531 et 1087).
928. Dobree cum rec. *καὶ μὴν προσελθέτω πρὸς ἐμέ τις ἐνθαδί.*

bant. Conferenda igitur est haec locutio cum „sagittariis" Persicis et „noctuis" Laureoticis [1]) et avorum nostrorum „equitibus" [2]) et quae plura sunt huius generis [3]); *in proverbiis* vero fuisse „*Batti silphium*", quod perhibent grammatici, confidenter nego, nisi forte ex ipso hoc comici loco postmodo in linguam hominum litteratorum irrepserit.

926 sqq. Et olim comicus sycophantam in scena ostenderat iustam poenam luentem, Nicarchum dico illum, qui stramento involutus baiuli humeris inicitur foras exportandus [4]). Vestis autem exuta soleaeque detractae alium locum festivum ex antiquioribus Aristophanis fabulis nobis in mentem revocant, ubi Philocleon posito quod nimis diu gessit pallio nova sumtuosaque veste et calceis decoris exornatur [5]). Vid. etiam Equitum fabulae exitus; nec non huc facit poeta lyricus vestem tunicamque a Pisetaero flagitans [6]). Sed praesertim Ecclesiazusarum fabulae loci perridiculi conferendi sunt, ubi mulieres maritorum vestibus ornantur, Blepyrus autem uxoris crocotula involutus prodit.

926. *κατάθου ταχέως θοἰμάτιον*] item in Equitibus Demus ad Paphlagonem: *κατάθου ταχέως τὸν στέφανον* [7]).

— *οὗτος*] *heus tu!* [8]).

927. *ὑπόλυσαι*] *pone soleas* [9]).

928. Item chorus mulierum in Lysistrata: „*νῦν πρὸς ἔμ' ἴτω τις!*" [10]) et in scena tragica Peleus: „*ψαῦσόν γ', ἵν' εἰδῇς, καὶ πέλας πρόσελθέ μου*" [11]).

929. „Suo sibi gladio hunc hominem iugulo" Cario dicere potest [12]). Sic alibi

[1]) Vid. Av. 1106. — [2]) *Gouden* vel *zilveren rijders.* — [3]) Vid. ad Nub. 248. — [4]) Ach. 926 sqq. — [5]) Vesp. 1122 sqq. — [6]) Av. 933 sqq. — [7]) Eq. 1227; de activo vid. ad Lys. 113 sq. — [8]) Vid. ad Vesp. 1. — [9]) Cf. Nub. 152. — [10]) Lys. 688. — [11]) Eur. Andr. 589. — [12]) Vid. vs. 918.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.
οἴμοι τάλας, ἀποδύομαι μεθ' ἡμέραν.

ΚΑΡΙΩΝ.
σὺ γὰρ ἀξιοῖς τἀλλότρια πράττων ἐσθίειν.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.
(clamans ad testem:)
ὁρᾷς ἃ ποιεῖ; ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι.

ΚΑΡΙΩΝ.
ἀλλ' οἴχεται φεύγων ὃν ἦγες μάρτυρα.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.
(alta voce:)
οἴμοι! περιείλημμαι μόνος!

ΚΑΡΙΩΝ.
νυνὶ βοᾷς;

931—934. Sic distribuit R; in V vs. 931 sq.[a] et 934[b] sunt Iusti.

932. ποιεῖ Budaeus et Frischlin] ποιεῖς V R (ut Soph. Phil. 589). Vid. supra vs. 375.

933. Carionis est in V R, Iusti in U. || ἦγες V] εἶχες R (cf. Vesp. 1416, 1437), quod h. l. languet verbum.

oraculis sortilegi [1]), senariolis Euripides [2]), sententiis Socrates [3]) confutantur. Nempe ἧλον ἥλῳ χρὴ ἐκκρούειν [4]).

930. *Quae ista est impudentia? medio scilicet die detrahitur mihi vestis in via publica!* Grassatores hi non, ut id genus hominum assolet, per tenebras, sed sub ipso solis lumine mihi insidiantur. Cf. senum in Lysistrata querelae: αἵδ' ἡμᾶς ἔλουσαν ἄρτι | ἐν τοῖσιν ἱματιδίοις [5]).

932. ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι] *istarum quas vides rerum tu mihi testis es* [6]).

933. ὃν ἦγες μάρτυρα] *is quem testem adducebas* [7]).

934. οἴμοι] praetereuntium opem implorat.

— περιείλημμαι μόνος] *solus,* sine auxilio, *sum circumventus.* Verbum venatorium, quod proprie *rete* vel *laqueo comprehendere* significat [8]), apte potest comparari cum verbis palaestricis, quale est ἔχομαι μέσος [9]). Cognatus est usus verbi ἀπολαβεῖν, e. g. in nescio cuius verbis apud Philemonem vel Menandrum: ἀπείλημμαι μόνος [10]).

— νυνὶ βοᾷς;] *nunc clamas,* grave nihildum perpessus? Quantos igitur mox clamores tolles! [11]).

[1]) Pac. 1089 sqq. Av. 982 sqq. — [2]) Thesm. 194 Ran. 1471 sqq. — [3]) Nub. 1503. — [4]) Vid. ad Ach. 717. — [5]) Lys. 469 sq. — [6]) Vid. ad Ran. 528. — [7]) Afferre hunc locum non debebam supra vs. 200 sq. vel Av. 652. — [8]) Ita ut h. l. usurpatum invenitur Eccl. 881 Herodot. V 23 VIII 106 Thucyd. VIII 42 § 1 Plat. Sophist. 235 *b*. — [9]) Ran. 469 etc.; vid. etiam ad Nub. 551. — [10]) Philemon. fr. 225 = Menandr. 296; vid. ad Ran. 78. — [11]) Nostrates: *schreeuw je nu al?*

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

(item:)

οἴμοι μάλ' αὖθις!

ΚΑΡΙΩΝ.

δός σύ μοι τὸ τριβώνιον,
ἵν' ἀμφιέσω τὸν συκοφάντην τουτονί.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

μὴ δῆθ'· ἱερὸν γάρ ἐστι τοῦ Πλούτου πάλαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτα ποῦ κάλλιον ἀνατεθήσεται,
ἢ περὶ πονηρὸν ἄνδρα καὶ τοιχωρύχον;
Πλοῦτον δὲ κοσμεῖν ἱματίοις σεμνοῖς πρέπει.

(Veste a iusto viro accepta sycophantam induit.)

---

937. Iusti est in V, Sycophantae in R.
939. *περὶ* R] *περὶ τὸν* V.
940. *ἱματίοις σεμνοῖς* R] *σεμνοῖς ἱματίοις* V; an **σεμνοῖς ἱματίοις κοσμεῖν*?

---

935. *οἴμοι μάλ' αὖθις*] vere tragici et moribundo aliquo Agamemnone vel Aegistho digni sunt hi sycophantae clamores [1]). Qualibus locis *μάλ' αὖθις* est iterum vocantis [2]), cum auxilium sibi non feratur; *μάλα* aliis quoque particulis nonnullis (*καὶ μάλα, ἔτι μάλα, πώμαλα* aliis) sic more prisco adiungitur [3]).

938—943. Apud Vergilium haec legimus: „*sacer Fauno foliis oleaster amaris | hic steterat, nautis olim venerabile lignum, | servati ex undis ubi figere dona solebant | Laurenti divo et votas suspendere vestes*" [4]). Oleastrorum enim, quorum firmum et lentum est lignum nec facile corrumpitur, frequens erat in donariis figendis usus. Sic vestem et calceos viri probi, qui ex opum naufragio modo emersit, Cario nunc sycophantae corpori, veluti trunco oleastri, affixurum se dicit, deo sospitatori sacra. Infeliciter „*πρωτάγρια*" haec interpretantur scholia; melius *πανοπλίαν* dixeris, usus verbo ipsius probi viri [5]), quasi victoriae de fortuna adversa reportatae signum. Quae nondum tamen nisi fallor eius menti obversatur nunc imago. Nam *venatorum* mores minus huc faciunt [6]); sed digna quae afferantur habet Hesychius: *οἱ ἀνατιθέντες ἱμάτια κατέσχιζον αὐτά, ἵνα μὴ ἀρθῶσι*: — „hoc enim solum erat adversus latrones praesidium" [7]). Miror morem, sed a grammaticis fictum quo contendam non habeo, itaque melius etiam inde apparet quam apta fuerit probi viri vestis detrita et lacera quae arboris alicuius trunco affigeretur.

938. *ἔπειτα*] obnixe rogantis particula [8]).

---

[1]) Vid. Aesch. Ag. 1345 Choeph. 876. — [2]) Vid. ad Av. 1415. — [3]) Vid. ad Nub. 670. — [4]) Verg. Aen. XII 766 sqq.; cf. Hor. Carm. I 5, 9 sqq. — [5]) Vs. 951. — [6]) Imaginem quae verbo *περιλαβεῖν* (vs. 934) inest etiam continuari non credo. — [7]) Naber Mnemos. 1900 p. 116. — [8]) Vid. ad Nub. 226.

ΔΙΚΑΙΟΣ.

τοῖς δ' ἐμβαδίοις τί χρήσεταί τις; εἰπέ μοι.

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ ταῦτα πρὸς τὸ μέτωπον αὐτίκα δὴ μάλα,
ὥσπερ κοτίνῳ, προσπατταλεύσω τουτῳί.

ΣΥΚΟΦΑΝΤΗΣ.

ἄπειμι, γιγνώσκω γὰρ ἥττων ὢν πολὺ
ὑμῶν. ἐὰν δὲ ξύζυγον λάβω τινά,
κἂν σύκινον, τοῦτον τὸν ἰσχυρὸν θεὸν
ἐγὼ ποιήσω τήμερον δοῦναι δίκην,
ὁτιὴ „καταλύει περιφανῶς εἷς ὢν μόνος
τὴν δημοκρατίαν, οὔτε τὴν βουλὴν πιθὼν
τὴν τῶν πολιτῶν οὔτε τὴν ἐκκλησίαν.“

(Discalceatus aufugit.)

ΔΙΚΑΙΟΣ.

καὶ μήν, ἐπειδὴ τὴν πανοπλίαν τὴν ἐμὴν
ἔχων βαδίζεις, εἰς τὸ βαλανεῖον τρέχε,

---

946. κἂν Hemsterhuis] καὶ V R.
948. ὁτιὴ (ὅτι ἤ) V] ὅτι R. Cf. Nub. 756 Vesp. 786 etc.

---

941. *τί χρήσεταί τις;*] contemtim loquentis futurum [1]), pronomine *τις* personam loquentis etiam supra vidimus indicatam [2]). Verba in Pace redeunt [3]).

942 sq. *καὶ ταῦτα ... προσπατταλεύσω*] verba in brevius contracta [4]).

945 sq. Vocem *ξύζυγον*, quae a sermone quotidiano aliena est [5]), perinde atque *ὁμόζυξ* vel *ὁμόζυγος*, sycophantae tribuit comicus, quo aptius annecti posset adiectivum sono simile *σύκινος*. Dicebatur autem *σύκινον segne* quidvis et *inutile*, quoniam ficulnum inutile erat lignum; itaque *συκίνην ἐπικουρίαν* sive *auxilium quod vix quicquam prosit* dicit nunc sycophanta. Sed ridiculum admodum in eius ore est epitheton *σύκινος*, quoniam „socium qualis est ipse" dicere videtur audientibus [6]). — Particulae *καὶ ἄν* ita ut hoc loco saepius apud nostrum reperiuntur usurpatae [7]).

948—950. Etiam ultimis suis verbis rabulam forensem se praestat hic nebulo. Nam hoc erat quod oratores publici in ore habebant perpetuo, quo civium animos in adversarios incitarent sibique conciliarent: *„μισόδημός τίς ἐστιν ὁ δεῖνα καὶ μοναρχίας ἐρᾷ"* [8]), statui populari infestus est, oligarchiam vel etiam tyrannidem molitur. Utitur autem prisco genere loquendi, ut in verbis conceptis.

948. *εἷς ὢν μόνος*] item supra *εἷς ὤν* [9]).

949. *πιθών*] prisca forma, in formulis iurisconsultorum servata [10]).

---

1) Vid. ad Eq. 1183 Av. 369. — 2) Vid. vs. 252. — 3) Pac. 1257. — 4) Vid. ad vs. 844. — 5) *Socium* significat etiam Eur. Iph. T. 250, *coniugem* (fem., *uxorem*) Eur. Alc. 315, 924 etc. — 6) Vid. ad Vesp. 145 Eq. 259 Nub. 880 Av. 1699. — 7) Vid. ad Ach. 1021. — 8) Vesp. 473, 487 sqq., etc. — 9) Vid. vs. 186. — 10) Vid. ad Ran. 1168.

ἔπειτ᾽ ἐκεῖ κορυφαῖος ἑστηκὼς θέρου·
καὶ ἐγὼ γὰρ εἶχον τὴν στάσιν ταύτην ποτέ.

ΚΑΡΙΩΝ.

955 ἀλλ᾽ ὁ βαλανεὺς ἕλξει θύραζ᾽ αὐτὸν λαβὼν
τῶν ὀρχιπέδων· ἰδὼν γὰρ αὐτὸν γνώσεται
957 ὅτι ἔστ᾽ ἐκείνου τοῦ πονηροῦ κόμματος,
897 ἐπεὶ τοιοῦτόν γ᾽ ἀμπέχεται τριβώνιον.
958 νῷ δ᾽ εἰσίωμεν, ἵνα προσεύξῃ τὸν θεόν.

(Aedes intrant.)

Saltat chorus.

(A parte dextra prodit vetula exquisite comta. Quam comitatur ancilla manibus tenens patinam placenta aliisque edulibus repletam.)

957. Del. Hamaker, e vs. 862 natum ratus; sed si abesset, langueret *ἰδὼν αὐτόν* neque integram notionem praeberet verbum *γιγνώσκειν*. Vid. comment. et cf. vs. 281.

897. *Hic collocavi versum, ubi aptissimus est; illo vero loco, ubi in codicibus legitur, tolerari nequit, quoniam sycophanta non palliastro sed veste, qua in re prospera utebatur, in scenam prodiit amictus (vid. vs. 926 et 935); neque prosunt quae pro *τοιοῦτόν γ᾽ ἀμπέχεται* proposita sunt: *γε τοῦτ᾽ ἀμφέξεται* vVelsen, *τοιοῦτό γ᾽ ἀμφιεῖ* Meineke, *τοδί γ᾽ ἀμφέξεται τὸ* Kappeyne (Carioni tribuenda), nam sic intempestive aperitur consilium, quod ut risum mox moveat, ab inexpectato fiat oportet. Quapropter olim versum delebam equidem, ut spurium; nunc in locum alienum irrepsisse eum arbitror. In Ravennate codice est paginae primus. || *γ᾽* R] om. V.

958. *προσεύξῃ* V] *προσδέξῃ* R. || *τὸν θεόν*] *τῷ θεῷ* Blaydes cum recc. (coll. Pac. 560 Ran. 891 Aesch. Ag. 317 etc.).

953 sq. Pauperum perfugium etiam supra dictum est balneum [1]).

953. *κορυφαῖος*] *ἡγεμών*, *dux chori, praesul, longae seriei primus.* Artis scenicae vocabulum notissimum, apud veteres tamen nonnisi semel et iterum obvium [2]). Fabrorum et venatorum artes sua sibi habebant *κορυφαῖα* [3]).

954. *Τοῖς γὰρ γυμνοῖς* — ut parasitus ait apud Alciphronem — *σισύρα καὶ ἐφεστρὶς ἡ φλόξ* [4]).

955—957. *At statim adspectum eum balneator foras proturbabit, nam hominem isto palliastro amictum ex improbis unum esse sentiet.* — Probi viri quoniam beati exinde sunt futuri, nequam nebulonem esse qui tali habitu ad se veniat statim intelleget. Digni qui conferantur sunt versiculi Menandri: *καὶ συκοφάντης εὐθὺς ὁ τὸ τριβώνιον | ἔχων καλεῖται, κἂν ἀδικούμενος τύχῃ* [5]). Verba *λαβὼν τῶν ὀρχιπέδων* in ore protervi mancipii id valent quod *ξυλλαβών* [6]). Locutio *τοῦ πονηροῦ κόμματος* supra lecta [7]).

958. *τὸν θεόν*] accusativus si recte habet, — nam alibi apud nostrum verbum *προσεύχεσθαι* adsciscit dativum [8]), — conferenda sunt verba Hecubae Euripideae: „*ὅστις ποτ᾽ εἶ σύ, . . . Ζεύς, . . . προσηυξάμην σε*" [9]).

[1]) Vs. 535. — [2]) Redit Plat. Theaet. 173 *c* Demosth. XXI § 60 (?). — [3]) Vid. Dittenb. Syll. $352^{49,52}$ Xenoph. Venat. 10 § 2. — [4]) Alciphr. III 42. — [5]) Menandr. fr. 93. — [6]) Vid. ad vs. 309 sqq. — [7]) Vs. 862. — [8]) Vid. ann. crit. — [9]) Eur. Troad. 887.

SCENA DECIMA SEXTA.

Vetula, Chorus, mox Chremylus.

ΓΡΑΥΣ.

ἆρ', ὦ φίλοι γέροντες, ἐπὶ τὴν οἰκίαν
ἀφίγμεθ' ὄντως τοῦ νέου τούτου θεοῦ;
ἢ τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὰς τὰς θύρας ἀφιγμένη,
ὦ μειρακίσκη· — πυνθάνει γὰρ ὡρικῶς.

ΓΡΑΥΣ.

φέρε νυν, ἐγὼ τῶν ἔνδοθεν καλέσω τινά.
(Ex aedibus prodit Chremylus.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὴ δῆτ', ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἐξελήλυθα.
ἀλλ' ὅ τι μάλιστ' ἐλήλυθας, λέγειν σε χρῆν.

ΓΡΑΥΣ.

πέπονθα δεινὰ καὶ παράνομ', ὦ φίλτατε.
ἀφ' οὗ γὰρ ὁ θεὸς οὗτος ἤρξατο βλέπειν,

---

960. *ὄντως* V] *ὄντες* R.
962 sq. Coryphaei (Chori) est in V R, Carioni tribuit U.
965 sqq. Quae Chremyli sunt partim Choro (Coryphaeo) tribuuntur in V. Nempe $\overset{\varrho}{\chi}$ cum *Chremylum* tum *Chorum* significabat.
966. *σε χρῆν* U] *σ' ἐχρῆν* R, *ἐχρῆν* V. Cf. vs. 432.

---

959 sqq. Vetula, quae spreta arte senescendi iuventam ope cerussae ementitur, amatores etiam captare studens, ex Ecclesiazusis est repetita [1]).

962. Item in Ranis ad Dionysum dux chori: *ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος* [2]).

963. *O puella!* [3]) *nam sic vocari te par est, quae ut iuvencula* [4]) *perconteris* [5]). Ridet coryphaeus *γέρων* vocatus a vetula, quae venusta videri velit ipsa [6]).

964. *τῶν ἔνδοθεν . . . τινα*] item supra [7]).

965. *αὐτὸς*] *sponte, non a ministris meis vocatus* [8]).

965 sq. *ἐξελήλυθα . . . ἐλήλυθας*] id fere quod *πάρειμι* et *ἥκεις* [9]).

966. *μάλιστα*] interrogativo additur, ut alibi, e. g.: „*τί ἐσθίει μάλιστα;*" [10]).

---

[1]) Cf. Proleg. p. XVIII. — [2]) Ran. 436. — [3]) Vid. Ran. 409. — [4]) Vid. Ach. 272. — [5]) Vid. ad Vesp. 1297. — [6]) Cf. vs. 1071. — [7]) Vs. 228. — [8]) Vid. ad Lys. 1107. — [9]) Cf. Ran. 1164. — [10]) Ach. 799; cf. infra vs. 980.

ἀβίωτον ὄντως μοι πεποίηκε τὸν βίον.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δ' ἔστιν; ἦ που καὶ σὺ συκοφάντρια
ἐν ταῖς γυναιξὶν ἦσθα;

ΓΡΑΥΣ.

μὰ Δί' ἐγὼ μὲν οὔ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὐ λαχοῦσ' ἔπινες ἐν τῷ γράμματι;

ΓΡΑΥΣ.

σκώπτεις· ἐγὼ δὲ κατακέκνισμαι δειλάκρα.

---

969. *ὄντως] εἶναι V R. Infinitivo non est locus, ὄντως autem post ἀβίωτON excidere potuit. || μοι πεποίηκε R] π. μ. V.
971. μὰ Δί' R] om. V.

---

969. ἀβίωτον ... τὸν βίον] eadem locutione Chremylus supra usus est [1]).

970 sq. Chremylus modo intus a Carione vel a probo viro audire potuit quas turbas sycophanta ille ante aedes dedisset; nisi quis mavult dicere, talia a comico neglegi solere. — Feminas „συκοφαντρίας" neque civitas novit neque ipsa lingua, sed eiusmodi nomina fingendi maxima semper comicis libertas fuit [2]). Id fere valet ἦ που ... ἦσθα quod ἦσθα ἄρα: *eras igitur, quod nunc demum apparet* [3]).

972. *Quid igitur? non sycophantarum artibus indulgebas sed heliastarum, ita ut in tribunali sederes licet sorte non esses designata?* — Haec dicere poterat Chremylus, vel sic satis ridicule fingens feminam artificiis veteratoriis victum quaerentem. Sed pro „ἐδίκαζες" linguae quodam lapsu dicit id quod et iocosum est magis et aniculae aridae convenientius: „ἔπινες" [4]). Sic in Ecclesiazusis Praxagora civitatem pro arbitrio constituens „*sorte*" ait „*in decurias cives distribuam, itaque quivis exinde sciet* λαχὼν ἐν ὁποίῳ γράμματι δειπνεῖ" [5]). Supra vidimus quae fuerint τὰ τῶν δικαστῶν γράμματα [6]), infeliciter autem de nostro loco sic disputat Blaydes Brunckium secutus: „valet οὐ λαχοῦσ' ἔπινες i. q. οὐκ ἔλαχες ὥστε πίνειν", quae non optime intellego, sed *improbitatis* notionem nullam inesse verbis ita redditis, id quidem manifestum est. Verba sic ordinanda: „ἀλλ' ἐν τῷ γράμματι ἔπινες οὐ λαχοῦσα;" Est igitur οὐ λαχοῦσα id quod ἄκλητος [7]), et mente praemittere licet καίπερ: *etiamsi sorte non esses designata*. Simillimus in Lysistrata fabula est iocus, ubi Myrrhina „ἔατε πρώτην μ', ὦ γυναῖκες, ... ὀμνύναι" sive participem fieri τῶν σφαγίων, sunt autem τὰ σφάγια per quae illic iuratur *urceus meri praestantissimi*. Tunc Calonica: „μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἐάν γε μὴ λάχῃς" [8]).

973 sq. *Pungendi* verbum κνίζειν, quod suum sensum obtinet e. g. in verbis

---

[1]) Vs. 197. — [2]) Vid. ad Nub. 666 et Lys. 184. — [3]) Vid. ad Nub. 57 et Vesp. 183. — [4]) Recte sic schol.; vid. ad vs. 645. — [5]) Eccl. 683. — [6]) Cf. vs. 277 sq. — [7]) Item Plat. com. fr. 166[3]. — [8]) Lys. 207 sq.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν ἐρεῖς ἀνύσασα τὸν κνισμὸν τίνα;

ΓΡΑΥΣ.

ἄκουέ νυν. ἦν μοί τι μειράκιον φίλον,
πενιχρὸν μέν, ἄλλως δ' εὐπρόσωπον καὶ καλὸν
καὶ χρηστόν· εἰ γάρ του δεηθείην ἐγώ,
ἅπαντ' ἐποίει κοσμίως μοι καὶ καλῶς.
ἐγὼ δ' ἐκείνῳ πάντα γ' ἀνθυπηρέτουν.

975. ἦν V] ἦν νδή R, ἦν δή A. Olim fuit l. a. ἄκουε δή pro ἄ. νυν. Cf. Pac. 1099 Lys. 941.

976. καλὸν] ἁπαλὸν Meineke, sed puellae mollisve hominis hoc epitheton (cf. Thesm. 191 sq.).

978. ἅπαντ'] ἅπαντ' ἂν Blaydes.

979. ἐκείνω(ι) V R^2] ἐκεῖνο R^1. || πάντα γ' ἀνθυπηρέτουν Hemsterhuis] πάντα τ' αὖθ' ὑπηρέτουν U, πάντα ταῦθ' ὑπ. V, ταῦτα πάνθ' ὑπ. R; πάντ' ἂν ἀνθυπηρέτουν Porson (parum numerose), γ' αὖ τὰ πάνθ' ὑπηρέτουν Hanovius (sed sic molesta sunt γε et τά).

mulierculae apud Herodam pueri imaginem in tabula pictam admirantis: „τὸν παῖδα δὴ τὸν γυμνὸν ἢν κνίσω τοῦτον, | οὐχ ἕλκος ἕξει;" [1]), translato sensu *molestia afficere, irritare* valet [2]), praesertim autem de amoris stimulis dicitur; e. g.: „κνίσεν τε Μινωϊ κέαρ | ἱμεράμπυκος θεᾶς | Κύπριδος αἰνὰ δῶρα" [3]), item κνισμός, ut h. l. vel apud Sophoclem in dramate satyrico: „τάδ' ἐστὶ κνισμὸς καὶ φιλημάτων ψόφος" [4]). Cf. κνίδη *urtica* et ἀκαλήφης sensus translatus [5]). *Paullulum* vel *clam irritare* dicitur ὑποκνίζειν, e. g. in verbis Pindari: καὶ γὰρ | ἑτέροις ἑτέρων ἔρως ὑπέκνισε φρένας [6]), et *vehementer irritare, irritamentis conficere* est id quod h. l. legitur κατακνίζειν.

973. δειλάκρα] *misera*; cf. δειλακρίων [7]).

974. ἀνύσασα] *quantocius* [8]).

976. Cf. Alcaei versiculus: πένιχρος δ' οὐδεὶς πέλετ' ἔσλος οὐδὲ τίμιος [9]).

— πενιχρὸν] adiectivum, cuius insolitus est exitus [10]), stirpi πεν (πένεσθαι, πένης) subiuncta habet suffixa -ιχ- (cf. ὀρτάλ-ιχος, Σίμ-ιχος etc.) et -ρός [11]). Subsimilia autem sunt πολ-ίχ-νη (-νιον), κυλίχνιον [12]), cf. etiam quod modo vidimus δείλακρος.

— ἄλλως] *ceterum*, ut in Avium versiculo: χρήσιμον μὲν οὐδέν, ἄλλως δὲ δειλὸν καὶ μέγα [13]).

— εὐπρόσωπον καὶ καλὸν] cf. versus Anaxandridis: Θεολύτη μάλ' εὐπρόσωπος καὶ καλή [14]). Similis haec est iunctura atque: ὦ Ζεῦ καὶ θεοί.

977. χρηστόν] *utilem* non minus nunc significat quam — translato ut fieri solet sensu — *probum*. Cf. coryphaeus civos in Ranis cohortans: „χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις" [15]).

979. ἀνθυπηρέτουν] cf. ἀντευποιεῖν infra obvium [16]) et ἀνθυπουργεῖν apud tragicos [17]).

[1]) Herod. Mimiamb. IV 59 sq. — [2]) Vid. Ran. 1198 et cf. nostra *prikken prikkelen, netel netelig.* — [3]) Bacchyl. XVII 8 sqq.; item Herodot. VI 62 Xen. Comment. III 11 § 3 etc. — [4]) Soph. fr. 482. — [5]) Vesp. 884 Lys. 549. — [6]) Pind. Pyth. X 91 sq. — [7]) Av. 143. — [8]) Vid. ad Vesp. 30 Ran. 606. — [9]) Alc. fr. 50. — [10]) Aliena hinc μελι-χρός (cum χροΐ, χρωτί cohaerens) et αἰσχ-ρός, quae confert Blaydes. — [11]) Redit Philetaer. fr. 4^2 Diodor. 2^8. — [12]) Vid. Eq. 906. — [13]) Av. 1477; item nos: *anders.* — [14]) Anaxandr. fr. 9^5. — [15]) Ran. 735. — [16]) Vs. 1029. — [17]) Soph. fr. 313.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί δ' ἦν, ὅ τι σου μάλιστ' ἐδεῖθ' ἑκάστοτε;

ΓΡΑΥΣ.

οὐ πολλά· καὶ γὰρ ἐκνομίως μ' ᾐσχύνετο.
ἀλλ' ἀργυρίου δραχμὰς ἂν ᾔτησ' εἴκοσιν
εἰς ἱμάτιον, ὀκτὼ δ' ἂν εἰς ὑποδήματα·
καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ἀγοράσαι χιτώνιον
ἐκέλευσεν ἄν, τῇ μητρί θ' ἱματίδιον·
πυρῶν τ' ἂν ἐδεήθη μεδίμνων τεττάρων.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ πολλὰ τοίνυν, μὰ τὸν Ἀπόλλω, ταυταγὶ
εἴρηκας· ἀλλὰ δῆλον ὅτι σ' ᾐσχύνετο.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ ταῦτα τοίνυν οὐχ ἕνεκα μισητίας

---

985. *θ' ἱματίδιον* U] *τε θδιματίδιον* R (quod vitium peperit superscriptum *τε*: *τε* / *θ' ἱματίδιον*), *τ' εἰς ἱμάτιον* V.

986. *μεδίμνων τεττάρων*] *-νους -ρας* Hirschig coll. vs. 977, 980; sed etiam vulgata recte habet (*requirebat*, non: *a me petebat*), vid. e. g. Ran. 71.

987. *ταυταγὶ* Blaydes] *ταῦτάγε* VR (in V versus exitus est *ταῦτάγε εἴ | ρηκας*); cf. Av. 171, 446, 954 Eccl. 189.

989. Blaydes suspectas habet particulas *τοίνυν* (cf. vs. 1157, 1161 etc.) et *ἕνεκα*, sed vid. comment. || *ἕνεκα* V] *ἕνεκεν* R; cf. Nub. 420 Eccl. 659.

---

981. *ἐκνομίως*] *enormiter, incredibiliter* [1]).

982—986. Insigne hoc est exemplum particulae *ἂν* actionem iteratam significantis [2]).

982. *δραχμὰς ... εἴκοσιν*] pretium non immodicum; nam *sedecim* ad minimum drachmas pro pallio pendendas fuisse ex Ecclesiazusis efficitur [3]).

983. *εἰς ἱμ., ... εἰς ὑπ.*] item in Nubibus: *εἰς δᾷδα* [4]).

984 sq. *χιτώνιον ... ἱματίδιον*] cf. patruus apud Mnesimachum ab adulescente prodigo petens ut deminutivis verborum formis utatur si quid a se poscat: *ἀντιβολῶ σ', ἐπίταττέ μοι μὴ πόλλ' ἄγαν, | ... σύντεμνε καὶ | ἐπεξαπάτα με· τοὺς μὲν ἰχθῦς μοι κάλει | ἰχθύδι'· ὄψον δ' ἂν λέγῃς ἕτερον, κάλει | ὀψάριον· ἥδιον γὰρ ἀπολοῦμαι πολύ* [5]).

989 sq. *Non avaritiae sed amicitiae causa.* Expectabatur potius „*ὑπὸ μισητίας*", sed prior enuntiati pars est assimulata alteri, ut iocus posset captari. Nam *μισητίαν* mulier intellegit *avaritiam*, ut homo sordide avarus diis sua vota „*οὐκ ἀποδοῦναι μισητίᾳ*" dicitur alibi [6]); auditoribus vero aliud quid sonat vox, quoniam in libero

---

[1]) Nonnisi vs. 992 redit; vid. ad vs. 675. — [2]) Vid. ad Vesp. 269 et ad Nub. 977. — [3]) Vid. Eccl. 413. — [4]) Vid. Nub. 612. — [5]) Mnesimach. fr. 3 apud Athen. 359; vid. etiam Ephipp. fr. 15 ibidem. Utrumque locum contulit CWPeppler Comic Terminations p. 9. — [6]) Av. 1620.

αἰτεῖν μ' ἔφασκεν, ἀλλὰ φιλίας οὕνεκα,
ἵνα τοὐμὸν ἱμάτιον φορῶν μεμνῇτό μου.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

λέγεις ἐρῶντ' ἄνθρωπον ἐκνομιώτατα.

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ' οὐχὶ νῦν ὁ βδελυρὸς ἔτι τὸν νοῦν ἔχει
τὸν αὐτόν, ἀλλὰ πολὺ μεθέστηκεν πάνυ.
ἐμοῦ γὰρ αὐτῷ τὸν πλακοῦντα τουτονὶ
καὶ τἄλλα τἀπὶ τοῦ πίνακος τραγήματα
ἐπόντα πεμψάσης, ὑπειπούσης θ' ὅτι
εἰς ἑσπέραν ἥξοιμι —

(Dolore obruitur.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί σ' ἔδρασ'; εἰπέ μοι.

ΓΡΑΥΣ.

ἄμητα προσαπέπεμψεν ἡμῖν τουτονί,

---

993. *νῦν . . . ἔτι* V] *τοίνυν* (om. *ἔτι*) R.
994. *μεθέστηκεν πάνυ*] *-κεν, πολύ* Meineke; sed vid. vs. 198 etc.
996. *τοῦ πίνακος* V] *τοὺς -κας* R.
999. *προσαπέπεμψεν* R] *προσέπεμψεν* V.

---

virorum sermone *feminae virosae* (*ἄπληστοι, μάχλοι, καταφερεῖς*) contemtim vocabantur *μισηταί* [1]). Itaque *amoris mercedem* dicere videtur anus, invita sane nihilque eiusmodi suspicata.

991. *„ὄφρ' ἐμέθεν διάγοι μεμνημένος ἤματα πάντα"*, ut cum Alcinoo loquamur [2]).

992. *ἐκνομιώτατα*] ludicre repetit adverbium quo ipsa anus est usa [3]).

993. *βδελυρὸς*] *abominandus* [4]).

995. Dignus qui conferatur est versus e Daetalensibus servatus: *ἐγὼ δ' ἰὼν | πέμψω πλακοῦντ' εἰς ἑσπέραν χαρίσιον* [5]).

Nec mentione plane fortasse indigna est fabella quae narratur apud Aelianum: *πλακοῦντα ὁ Ἀλκιβιάδης μέγαν καὶ ἐσκευασμένον κάλλιστα διέπεμψε Σωκράτει. ὡς οὖν ὑπ' ἐρωμένου ἐραστῇ πεμφθὲν δῶρον ἐκκαυστικὸν τὸν πλακοῦντα διαγανακτήσασα . . . ἡ Ξανθίππη ῥίψασα ἐκ τοῦ κανοῦ κατεπάτησε· γελάσας δὲ ὁ Σωκράτης „οὐκοῦν" ἔφη „οὐδὲ σὺ μεθέξεις αὐτοῦ"* [6]).

996. *πίνακος*] vid. supra [7]).

997. *ὑπειπούσης*] *cum praedixissem* [8]).

999. *ἄμητα*] placentarum haec species apud nostrum non commemoratur alibi, sed saepius apud recentiores [9]).

---

[1]) Cratin. fr. 316, schol. Av. 1620, Phot. et Suid. s. v., Poll. VI 189, Eustath. 1650,64, Valcken. ad Ammon. p. 150 sq. — [2]) Hom. ϑ 431; cf. δ 592. — [3]) Vs. 981. — [4]) Vid. ad Ach. 586. — [5]) Ar. fr. 202. — [6]) Ael. Var. Hist. XI 12. — [7]) Vs. 813. — [8]) Item Vesp. 55 fr. 652 Thucyd. I 35 § 5 Eur. Suppl. 1171 etc. — [9]) Cf. Athen. 644 *f*, Menandr. fr. 491 etc., *ἀμητίσκοι* Teleclid. fr. 1[12].

ἐφ' ᾧ τ' ἐκεῖσε μηδέποτέ μ' ἐλθεῖν ἔτι,
καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἶπεν ἀποπέμπων ὅτι
„πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι."

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

δῆλον ὅτι τοὺς τρόπους τις οὐ μοχθηρὸς ἦν.
ἔπειτα πλουτῶν οὐκέθ' ἥδεται φακῇ·

1000 sq. ἔτι | — ἀποπέμπων] del. Naber.
1003. τις R] om. V.
1004. Chremylo continuat V, Vetulae tribuit R. || ἔπειτα] ἐπεί γε Kuster, νυνὶ δὲ Blaydes, ἐπεὶ ζαπλουτῶν Meineke; vid. comment.

1000. ἐφ' ᾧ τε] *ea condicione ut*[1]). — μηδέποτε . . . ἔτι] item alibi: ἵνα | μήποτε πατῶσιν ἔτι τὰς ἐμὰς ἀμπέλους[2]).

1001. καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις] *et insuper*[3]), *quasi nondum id esset satis.* Iteratur notio addito ἐπὶ τούτοις[4]).

1002. *Diu est*[5]) *ex quo Milesii validi fuere! Ils sont passés, ces jours de fête! Die schönen Tagen von Aranjuez sind jetzt vorüber!* — Proverbii loco dicitur de iis quorum flos et robur dudum praeteriit[6]). Nunc iuvenis protervus eo utitur ut significet non iam eius aetatis esse talia: anum esse decrepitam, non puellam[7]); „ὦ φίλη, γραῦς εἶ", ut ad Elpinicen Pericles[8]). Originem dicterii ex oraculo Caribus socios quaerentibus reddito repetebat Demon historiographus in scholiis laudatus, ubi alius interpres *Polycrati* illud oraculum datum esse perhibet. Quod autem scribunt paroemiographi: „etiam Anacreontem hoc proverbio usum esse"[9]), id vide ne fluxerit ex antiquiorum grammaticorum verbis male intellectis: „etiam Anacreontem Milesios fortes vocasse"[10]). Et omnino *oraculum* illud non Apollini sed virorum doctorum ingenio deberi satis testantur cum numeri iambici tum Herodoti silentium. E scena Attica potius quam e Branchidarum fano dicterium repetiverim, et Phrynichi Μιλήτου ἅλωσιν in mentem mihi vocat imitatio in Vespis heliastarum τῶν φιλοφρυνίχων[11]). Dubium autem manet quo sensu Milesios „fortes olim" dixerit primus versiculi auctor. Rectene Athenaeus huc rettulit verba Aristotelis: „Μιλήσιοι ὡς ὑπήχθησαν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, κατερρύη τὸ τῆς πόλεως ἀνδρεῖον"[12]), ita ut *vituperationem et contumeliam* pristinae illa virtutis mentio habuerit? An vitae condicionem *temporis fortunaeque inclementia* in deterius mutatam indicabat tantum? Multo aptior locis Aristophaneis hic videtur sensus.

1003. *Urbane sanequam! minime rusticus*[13]) *erat iste!*

1004. „Λίμου καὶ γραίης χαλεπὴ κρίσις", ut de vetulae amatore egeno dicitur in Anthologia[14]). Olim igitur „πεινῶν" noster, ut ille, „ηὔχετο γραῦν", at nunc sordes illas aspernatur et πλουτῶν ἔπειτα

---

[1]) Vid. ad Ach. 722. — [2]) Ach. 233. — [3]) Vid. ad Ran. 415. — [4]) Vid. ad Thesm. 830 sq. — [5]) Vid. ad Nub. 1312. — [6]) Cf. Vesp. 1060. — [7]) Non recte aliquando ita interpretabar: „non iam se strenuum esse amatorem, licet fuisset antea, cum alia sibi esset rerum condicio." — [8]) Vid. Plut. Pericl. 10, 28. — [9]) Bodl. 776 Zenob. V 80 (Anacr. fr. 85). — [10]) Vid. schol. — [11]) Vesp. l. l. (1060). — [12]) Athen. 523 *f*; fortasse ipse Aristoteles ita interpretatus erat proverbium. — [13]) Vid. Ach. 517. — [14]) Parmenion. epigr. 4.

πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντ' ἂν ἤσθιεν.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ μὴν πρὸ τοῦ γ' ὁσημέραι, νὴ τὼ θεώ,
ἐπὶ τὴν θύραν ἐβάδιζεν ἀεὶ τὴν ἐμήν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἐπ' ἐκφοράν;

ΓΡΑΥΣ.

μὰ Δί', ἀλλὰ τῆς φωνῆς μόνον
ἐρῶν ἀκοῦσαι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad spectatores:)

τοῦ λαβεῖν μὲν οὖν χάριν.

ΓΡΑΥΣ.

καί, νὴ Δί', εἰ λυπουμένην γ' αἴσθοιτό με,

1005. *ἅπαντ' ἂν ἤσθιεν* Dobree] *ἅπανταγῆσθιεν* V, *ἅπανθ' ὑπηίσθιεν* R, *ἅπαντ' ἐπήσθιεν* Athen. 170 *d*, *ἅπαντα κατήσθιε* A. Solum simplex *ἐσθίειν* contextui est aptum (cf. Ach. 799 Eq. 806 Vesp. 968 etc.).

1006. *γ'* R] *δ'* V; erroris originem ostendit vs. 1005, ubi in V prius fuit *πρὸ τοῦ γ*, dein littera *γ* in *δ* est mutata.

1008. *ἐκφοράν* R] *-ρᾶι* V.

1010. *γ'* V] om. R.

οὐκέτι ἥδεται φακῇ. Nam sic iungenda sunt verba; ex abundanti igitur additum est *ἔπειτα* [1]) et verborum ordo est inversus [2]); etiam *ὅμως* ita traicitur [3]).

— *φακῇ*] *pulte, cibo diario* [4]).

1006 sq. *ὁσημέραι . . . ἀεί*] nota haec in loquendo ubertas [5]).

1006. *νὴ τὼ θεώ*] notum mulierum iuramentum [6]).

1008. *ἐπ' ἐκφοράν*] *ut efferret aliquid, credo, ἐξοίσων τι* [7]). Sic certe Chremyli verba accipit anicula; sed auditores *„exsequiasne iturus?"* intellegunt. Item in Ecclesiazusis vetulae *„nemo ad te prius intrabit quam ad me!"* vociferanti retorquet puella: *„οὔκουν ἐπ' ἐκφοράν γε!"* [8]). Propius etiam accedunt quae accusator apud Lysiam dicit de Aeschine decoctore: *τοσοῦτοι δ' ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται, ὥστε οἴεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἐκφορὰν αὐτοὺς ἥκειν* [9]).

1009. *ἐρῶν ἀκοῦσαι*] item *ἐρᾷ φαγεῖν* alibi [10]).

---

1) Vid. ad Nub. 624. — 2) Vid. Nub. 860 sq. — 3) Vid. ad Lys. 276. — 4) Vid. Vesp. 811. — 5) Vid. ad Thesm. 830 sq. — 6) Vid. ad Ach. 905. — 7) Cf. vs. 792, 803, praesertim vs. 1138. — 8) Eccl. 926; vid. etiam Eq. 1407 Ran. 170 Lys. I § 8 XII § 89 Thucyd. II 34 § 3 Eur. Alc. 422 etc. — 9) Athen. 612 *d*. — 10) Ach. 146 Av. 76.

νηττάριον ἂν καὶ φάβιον ὑπεκορίζετο.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)

ἔπειτ᾽ ἴσως ᾔτησ᾽ ἂν εἰς ὑποδήματα.

ΓΡΑΥΣ.

μυστηρίοις δὲ τοῖς μεγάλοις ὀχουμένην
ἐπὶ τῆς ἁμάξης ὅτι προσέβλεψέν μέ τις,
ἐτυπτόμην διὰ τοῦθ᾽ ὅλην τὴν ἡμέραν.
οὕτω σφόδρα ζηλότυπος ὁ νεανίσκος ἦν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)

μόνος γὰρ ἤδεθ᾽, ὡς ἔοικεν, ἐσθίων.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ τάς γε χεῖρας παγκάλας ἔχειν μ᾽ ἔφη.

1011. νηττάριον Faber] νιτάριον V R, quod vetustum esse vitium testantur scholia. ‖ φάβιον Meineke] βάτιον V R absurde (*spinulam*), φάττιον Bentley et Bergler ingeniose (cf. Ephipp. fr. 15[8]), sed numeris non faventibus (◡ ◡́ ◡ ◡ ◡ –́), nisi cum Porsone legamus νηττάριον ὑπεκορίζετ᾽ ἂν καὶ φάττιον. Bergk βάβιον (= παιδίον, *baby*, Phot. Bibl. p. 341 *b*), sed aptius est *animalculi* nomen.

1012. ᾔτησ᾽] ᾔτει σ᾽ corr. R, et sic Blaydes, at recte habet aoristus (ut αἴσθοιτο).

1013. μεγάλοις ὀχουμένην R] μεγάλοισι νὴ δία V; videntur periisse litterae ὀχουμε, dein *NHN* lectum esse *NHΔI*. Abesse nequit verbum propter ἐπὶ quod sequitur.

1014. ὅτι] ὅτε Hemsterhuis.

1018. ἔχειν μ᾽ R] εχειν (e λέγειν correctum) V.

1011. *Anaticulam* [1]) *et columbulam* [2]) *dicere me solebat.* Amatoria eiusmodi verba compluribus locis cumulata praebet Plautus [3]). Verbum (ὑπο)κορίζεσθαι etiam in Nubibus sic adhibitum legitur [4]).

1012. ἴσως] irridentis particula, ut saepius in hac fabula [5]).

— ᾔτησ᾽ ἂν εἰς ὑποδήματα] ipsa vetulae verba repetit Chremylus [6]).

1013 sq. ὀχουμένην ἐπὶ τῆς ἁμάξης] opulentiorum hoc erat; sic Midias εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἦγεν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ Σικυῶνος [7]). Plebecula vero iter Eleusinem faciebat ut Tartarinus ille, „pedibusse et jambis" [8]).

1016. Huic quoque mulierculae placebat *d'être battue*, — amoris scilicet certissimum hoc testimonium ratae. Concludentis est οὕτω, ut saepe [9]).

1017. Iuvenis μονόφαγός τις [10]) ἦν δήπουθεν.

1018. καὶ . . . γε] *atque adeo* [11]).

---

[1]) Item Menandr. fr. 1041. — [2]) Cf. περιστέριον Phrynich. fr. 51. — [3]) Plaut. Asinar. III 3, 76 sq., 103 sq. Casin. IV 4, 14 Poen. I 2, 153. — [4]) Nub. 68. — [5]) Vid. ad vs. 1080. — [6]) Vs. 983. — [7]) Demosth. XXI § 158. — [8]) Vid. ad Ran. 316 sqq. — [9]) Vid. ad vs. 92. — [10]) Cf. Vesp. 923 Eq. 59. — [11]) Vid. ad Ran. 49.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)

ὁπότε προτείνοιέν γε „δαρχμὰς εἴκοσιν“.

ΓΡΑΥΣ.

ὄζειν τε τῆς χροιᾶς ἔφασκεν ἡδύ μου, —

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)

εἰ Θάσιον ἐνέχεις, εἰκότως γε, νὴ Δία.

ΓΡΑΥΣ.

τὸ βλέμμα θ' ὡς ἔχοιμι μαλακὸν καὶ καλόν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(item:)

οὐ σκαιὸς ἦν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἠπίστατο
γραὸς καπρώσης τἀφόδια κατεσθίειν.

1019. *δαρχμὰς* Bergk] *δραχμὰς* V^2 R^2, *δραγμὰς* V^1, *δραγχμὰς* (i. e. *δραγμὰς* with χ above) R^1. Cf. Vesp. 691 Pac. 1201 Plat. fr. 174^{17} Antiphan. 147^5 Philippid. 9^7 Machon Athen. 581 *b*. Hirschig *τὰς εἰκόσι δραχμάς* (cuiusmodi numeros habent Plut. 1148 Av. 95).

1020. *μου*] *με* HStephanus, Blaydes *μοι* (cum rec.) coll. Vesp. 1058.

1022. *θ'* R] *ὁ* V. || *καλόν*] *ἀγανόν* Blaydes (coll. Lys. 886 et Athen. 564 *d*, vid. etiam Vesp. 146 Lys. 1109) eleganter, sed sine iusta causa. Cf. vs. 976.

1020. Est *ἡδύ* accusativus *subiecti*; nisi autem a *dicendi* verbo suspensa haec essent, forma enuntiati haec foret: *ἡδὺ* (= *ἡδεῖα ὀσμὴ*) *ὄζει τῆς χροιᾶς μου* (= *τῆς ἐμῆς χροιᾶς*). Sic apud Herodotum legimus: *ἀπόζει τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ* [1]).

1021. *Θάσιον*] vinum interioris notae et fragrantissimum [2]).

1022. *Perhibebat μαλακόν τι καὶ καλὸν βλέπειν με, vultum mihi esse dulcem et pulcrum* [3]). Quod *μαλθακὸν ὀμμάτων βέλος* dicit chorus Aeschyleus [4]). Item apud Philetaerum nescio quis de puella: *ὡς τακερόν, ὦ Ζεῦ, καὶ μαλακὸν τὸ βλέμμ' ἔχει!* [5]).

1024. *καπρώσης*] contumeliose *γραῦς ἔρωτος ἥττων* designatur verbo *ex hara* petito [6]); nam *scrofarum* hoc est, *subare* [7]). — *τὰ ἐφόδια*] *viaticum* [8]), nunc *victum*, *τὰ σιτία, τὰ ἐπιτήδεια, τὰ ἄλφιτα* [9]), Hom. *ἦια*. — Sunt qui arbitrentur comicum voce ambigua risum ciere voluisse, posse enim *τἀφόδια* intellegi etiam *τὰ ἀφόδια* sive *ἀποπατήματα*, quemadmodum *ἄφοδος* id quod *ἀπόπατος* significet [10]). Qui putidus profecto foret iocus! Sed insons nunc Aristophanes, opinor.

---

[1]) Herodot. III 113; cf. etiam Cratet. fr. 2 Cratin. iun. 1^1 Ar. Eccl. 524 Vesp. 1058 Ran. 338 etc. — [2]) Vid. Lys. 196 Eccl. 1119 Hermipp. fr. 82^3 etc. — [3]) *Dat ik zoo lief keek.* — [4]) Aesch. Agam. 742. — [5]) Philetaer. fr. 5; praeterea vid. ad Nub. 1176 et Ran. 562. — [6]) Item Menandr. fr. 917 Horat. Epod. 12, 11, *κάπραινα* Hermipp. fr. 10. — [7]) *ποθεῖν τοῦ κάπρου*, vid. Aristot. Hist. Anim. VI 18 § 4. — [8]) Ach. 53. Nos: *te teren op den zak van* ... — [9]) Eq. 575 Nub. 176 etc. — [10]) Eccl. 1059.

ΓΡΑΥΣ.

ταῦτ᾽ οὖν ὁ θεός, ὦ φίλ᾽ ἄνερ, οὐκ ὀρθῶς ποιεῖ,
φάσκων βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις ἀεί.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τί γὰρ ποιήσῃ; φράζε, καὶ πεπράξεται.

ΓΡΑΥΣ.

τὸν εὖ παθόνθ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ πάλιν μ᾽ ἀντευποιεῖν
δίκαιόν ἐστ᾽, ἢ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἔχειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὔκουν καθ᾽ ἑκάστην ἀπεδίδου τὴν νύκτα σοι;

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ᾽ οὐδέποτέ με ζῶσαν ἀπολείψειν ἔφη.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὀρθῶς γε· νῦν δέ σ᾽ οὐκέτι ζῆν οἴεται.

1025. *φίλ᾽ ἄνερ*] insolite dictum pro *φίλτατ᾽* (vs. 1034 etc.).

1027. *ποιήσῃ* Bekker] *-σει* V R. Cf. Vesp. 761 Thesm. 939 etc.

1028—1030. *Sic scripsi; in codd. haec sunt: *ἀναγκάσαι δίκαιόν ἐστι, νὴ Δία, | τὸν εὖ παθόνθ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ πάλιν μ᾽* (*μ᾽* om. V R) *ἀντευποιεῖν, | ἢ μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀγαθὸν δίκαιόν* (sic R, *δ. ἀ.* V) *ἐστ᾽ ἔχειν*. Tolerabile non est *δίκαιόν ἐστι* in proxima vicinia bis collocatum, neque in vs. 1030 id legisse eum qui annotaverit „*ἐλλείπει ἐχρῆν*" (R) iure observat vVelsen, nihilo autem praestat vs. 1030 quod coniecit Brunck *ἀγαθὸν δίκαιός* (ut Nub. 1283, 1434 etc.). E duobus trimetris tres factos arbitror (ut Av. 1344 sq.).

1031. Suo loco habet V, in margine R.

1032. *ἔφη* V] *ἔτι* R.

1033. *νῦν δέ σ᾽ ... ζῆν* Bergk] *νῦν δέ γ᾽ ... ζῆν σ᾽* V, *νῦν δ᾽ ἔγ᾽ ... σε ζῆν* R, *νυνδί σ᾽ ... ζῆν* Dindorf (cf. Eq. 1357).

1029. Tecmessam illam audire nobis videmur: *ἀνδρί τοι χρεὼν | μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τί που πάθοι· | χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ᾽ ἀεί. | ὅτου δ᾽ ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος, | οὐκ ἂν γένοιτ᾽ ἔθ᾽ οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ* [1]).

— *ἀντευποιεῖν*] cf. quod supra lectum est *ἀνθυπηρετεῖν* [2]). Ad analogiam verbi *ἀντευεργετεῖν*, quod solita ratione a voce *εὐεργέτῃ* est ductum, fingitur hoc compositum, quod laxius cohaeret; nam revera tria sunt: *ἀντί, εὖ, ποιεῖν*, non unum [3]). Sic orator apud Thucydidem *ξυν-κακως-ποιεῖν* voces colligat in unum verbum, quod vero composito *ξυνελευθεροῦν* opponat [4]). Cf. vox *θεοισεχθρία* aliaeque eiusmodi [5]), nec non verba quale est *ἐνδυστυχεῖν* [6]).

1031. *ἀπεδίδου*] *nomen solvebat* [7]).

1033. In Ecclesiazusis eiusmodi vetula audit *γραῦς ἀνεστηκυῖα παρὰ τῶν πλειόνων* [8]).

---

[1]) Soph. Ai. 520 sqq. — [2]) Vs. 979. — [3]) Redit Xen. Anab. V 5 § 21 Isae. VII § 8 Demosth. XX § 124 etc. — [4]) Thucyd. III 13 § 1. — [5]) Vid. ad Vesp. 418. — [6]) Vid. ad Av. 38. — [7]) Cf. Pac. 967 Thesm. 813 Eccl. 1048 et Machon apud Athen. 581 c. — [8]) Vid Eccl. 1073.

ΓΡΑΥΣ.

ὑπὸ τοῦ γὰρ ἄλγους κατατέτηκ', ὦ φίλτατε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(ad spectatores:)

οὔκ, ἀλλὰ κατασέσηπας, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.

ΓΡΑΥΣ.

διὰ δακτυλίου με νῦν διελκύσειας ἄν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(item:)

εἰ τυγχάνοι γ' ὁ δακτύλιος ὢν τηλίας.

(A dextra prodit iuvenis coronatus et facem tenens.)

1034. *ὑπὸ* V] *ἀπὸ* R.

1036. **με νῦν*] *μὲν οὖν* VR, i. e. *immo vero* (ut Nub. 1112 Vesp. 953 etc.). Chremyli praecedentia verba contumeliae plena non audivit vetula, neque si audivisset, apta haec forent ad ea refutanda. ‖ *διελκύσειας ἄν* Kappeyne] *ἐμέ γ' ἂν διελκύσαις* VR; vitio *-αις* debetur etiam Vesp. 572, 819 Pac. 405 Lys. 506, infra vero vs. 1134 est *παρατραγῳδοῦντος*. Ante *διελκύσειας* Kappeyne scribebat *με* (servatis *μὲν οὖν*) numeris durioribus.

1037. *τυγχάνοι* V] *-νει* R. ‖ *τηλίας* R] *τηλία* V.

1034. *Etenim dolore contabui!* — Sic Electra illa *„ἄνευ τοκέων κατατάκομαι!"* declamabat in scena tragica[1]), et: *„ὁρᾷς μου πρῶτον ὡς ξηρὸν δέμας!"* Cui frater: *„λύπαις γε συντετηκός"* [2]). Sed etiam in comoedia nescio quis *ἔρωτι κατατετηκὼς* dicitur [3]); cf. etiam Philocleon *„φίλοι, τήκομαι"* conquerens coram sodalibus grandaevis [4]).

1035. *Immo computruisse mihi videris!* — Parum sane urbane dictum, non tamen omnino abhorrens a lingua quotidiana, cui *σαπρός veterem* valebat [5]). Item apud Philetaerum de puellis quibusdam exoletis nimis aperte dicitur: *Ἰσθμιὰς δὲ καὶ Νέαιρα κατασέσηπε καὶ Φίλα* [6]).

1036. Quam sit macilenta quo vividius etiam significet *„per anulum trahere me possis!"* ait, quemadmodum nostrates hominem, cui macilenta admodum sit facies, „cum cuniculis per transennam vesci posse" [7]) dicunt et eum qui morbo vel inopia contabuit „e vestimentis suis diffluere" [8]). Cuiusmodi hyperbolis mire indulsit Lucillius is, cuius carmina insulsa in exiles mortales conscripta servat Anthologia [9]). Apud nostrum conferatur *ὁ φιλύρινος Κινησίας* [10]). — Proverbialem hanc locutionem non *fictam esse* a comico, sed in sermone quotidiano tunc vixisse, e contextu efficio; patet autem non *in laudem* dictam esse, quemadmodum inter nos vestitus exquisitus hoc adagio designatur [11]), sed *vitium* corporis indicasse, ita enim dictas esse puellas perticis nimis similes. Recte igitur paroemiographi: „proverbium est de iis qui morbo vel dolore <naturaeve vitio> macilenti evaserunt" [12]).

1037. *„Facile credo"*, — ridens ad spectatores dicit Chremylus, — *„si modo*

---

[1]) Soph. El. 187. — [2]) Eur. El. 239 sq. — [3]) Eubul. fr. 104^7. — [4]) Vesp. 317. — [5]) Vid. ad Vesp. 1343. — [6]) Philetaer. fr. 9^5. — [7]) *Hij kan wel met de konijnen door de tralies eten.* — [8]) *Hij druipt uit zijn kleeren.* — [9]) Lucill. epigr. 53—68. — [10]) Av. 1378. — [11]) *Iemand om door een ringetje te halen = tiré à quatre épingles.* — [12]) Zenob. III 18 Diogen. IV 30.

ΓΡΑΥΣ.

καὶ μὴν τὸ μειράκιον τοδὶ προσέρχεται,
οὗπερ πάλαι κατηγοροῦσα τυγχάνω.
ἔοικε δ' ἐπὶ κῶμον βαδίζειν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

φαίνεται·
στεφάνους γέ τοι καὶ δᾷδ' ἔχων πορεύεται.

1041. *στεφάνους* R] *-νον* V (ut Eccl. 691); vid. vs. 1089. ‖ *δᾶ(ι)δ'* V] *δᾶιδας* R (cf. vs. 256).

---

incerniculi sit anulus" [1]). Simile est iuvenis in Ecclesiazusis dictum; qui vetulae „*nunc me aspernaris,*" dicenti „*at erit cum etiam coronam mihi emas!*" proterve sanequam „*et libens quidem*", respondet „*si corona sit feralis*" [2]). In scholiis V *δακτύλιος τηλίας* recte sic explicatur: „*σανὶς πλατεῖα, ἐφ' ἧς ἀλφιτοπωλοῦσιν*", — nam sic olim scriptum fuit, nunc librariorum culpa legitur *ἀλφιτοποιοῦσιν*. Quod vitium etiam in Suidae lexicon irrepsit, et mox absurdum interpretamentum procreavit, quod in aliis codicibus legitur adscriptum: „*κάρδοπος*", fortasse etiam alterum, quod nihilo melioris est notae: „*κοσκίνου κύκλον.*" Praeterea e loco Vesparum non intellecto [3]) fluxit notula: „*τὸ τῆς καπνοδόχης πῶμα.*" Alios denique errores genuit lectio vitiosa „*τηλία*" (pro *-ας*). — Erant *τηλίαι* tabulae rotundae, margine aliquantum supereminenti cinctae, in quibus institores merces suas in foro proponebant [4]), *incernicula* [5]). Etiam *tesseris ludentes* eiusmodi tabulam adhibuisse [6]) non est quod miremur, erat enim huic usui aptissima. Obscura vero fuerunt interpretibus Eupolidis quaedam in Maricante fabula verba, ubi „Hyperboli mater *τηλίᾳ* assimulabatur" et „ipsius Hyperboli ossa *εἰς τηλίαν ἐμβεβλῆσθαι*" dicebantur. At posterior certe notitia debetur errori, nam *vivo* Hyperbolo ea fabula est data [7]), prior autem aptum sensum non praebet, nam quae tandem ea est comparatio? Quapropter suspicor eundem Eupolidis iocum utrobique respici; quem *bis* in ea fabula ex incerniculo duxisse iocum ad Hyperbolum eiusque matrem deridendos, minus est simile vero. Fortasse sub exitum fabulae nuntius in scena referebat Maricantis (non Hyperboli) matrem *ἀρτοπῶλιν*, quam *γραῦν μεθύσην* Eupolis in scenam produxit [8]), vita functam eiusque ossa non in urnam sepulcralem sed in vas quod ipsius ars praebebat esse lecta. Sed incerta nimis haec coniectura, cum praesertim dubitare liceat an „*ἐμβεβλήσεσθαι*" scriptum fuerit olim in scholiis, non „*ἐμβεβλῆσθαι*", ita ut non *peracta res* narraretur — nam *funera* a scena comica sunt aliena — sed *minae* agerentur.

1038 sqq. Cf. Philocleon item multo vino madidus e convivio reversus [9]), et Antiphanis versiculi: *ἐπὶ κῶμον δοκεῖ | ἴωμεν ὥσπερ ἔχομεν. — οὐκοῦν δᾷδα καὶ | στεφάνους λαβόντες* [10]).

---

1) De *ring* (*rand, opstaande kant*) *van een uitstalbord.* Sed concinnius vernacule verteris: *een ring? zeg liever een hoepel!* — 2) Eccl. 1034 sq. — 3) Vid. Vesp. 147 quaeque illic observavi; item nunc Römer Studien zu Ar. I p. 73. — 4) Fortasse mulier *ἀρτοπῶλις* Vesp. 1390 manu tenet *τηλίαν.* — 5) Cf. Pherecrat. fr. 126 Aristot. Hist. Anim. VI 24 (= Plin. Hist. Nat. VIII 69). — 6) Vid. Aeschin. I § 53 (Alciphron. III 53) Bekk. Anecd. 275, 15 sqq.; etiamne *οἱ ὀρτυγοκόποι*, ut ait scholion? — 7) Vid. ad Nub. 553 sqq. — 8) Nub. 555. — 9) Vesp. 1326 sqq. — 10) Antiphan. fr. 199.

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Eidem, Iuvenis.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

(magna cum reverentia anum salutans:)

ἀσπάζομαι.

ΓΡΑΥΣ.

τί φησιν;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀρχαία φίλη,

πολιὰ γεγένησαι ταχύ γε, νὴ τὸν οὐρανόν.

ΓΡΑΥΣ.

τάλαιν' ἐγὼ τῆς ὕβρεος ἧς ὑβρίζομαι!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἔοικε διὰ πολλοῦ χρόνου σ' ἑορακέναι.

1042. *ἀσπάζομαι* V] *ἀσπάζομαί σε* R. ‖ *τί* V] om. R, totum versum iuveni continuans; Meineke ΧΡ. *σέ φησιν*, sed sic *σὲ λέγει* potius fuisse dicendum (ut vs. 59 alibi) observat Dobree. ‖ *ἀρχαία φίλη*] *-αν φίλην* Meineke (vid. ad Nub. 1145), sed non satis commode sic interponuntur verba *τί φησιν;*

1044. *ἐγὼ* V] *ἔγωγε* R. ‖ *ὕβρεος* U] *-ως;* V R. In trimetris brevior hic genitivi terminus apud Ar. non redit. ‖ *ὑβρίζομαι* R] *αἰσχύνομαι* V, hinc Meineke *τάλαιν' ἔγωγε, τῆς ὕβρεως! αἰσχύνομαι.* Sed *ἔγωγε* dici sic non potuit (corruptus est in codd. Eccl. 526); quapropter Kappeyne *τάλαιν' ἐγὼ τῆς σῆς ὕβρεως* proposuit, vVelsen *τάλαιν' ἐγὼ τάλαινα περιυβρίζομαι.*

1042. Primo statim verbo iuvenis animum mutatum testatur. Non enim familiariter sed honorifice et venerabunde salutantis est: *ἀσπάζομαι* [1]). Quae formula alloquendi, ut multae eiusmodi in linguis hodiernis, est decurtata [2]), mente enim proprium nomen eius quem alloquimur est supplendum [3]). Muliercula autem primo ne intellegit quidem *ad se* hoc dici a iuvene quocum tamdiu consueverit.

1043. Contrario errore Cinesias in Lysistrata putat multo formosiorem quam antea subito evasisse Myrrhinam uxorem, amore nimirum stimulatus [4]).

1044. *ὕβρεος*] in trimetris non redit apud nostrum genitivi haec forma [5]).

— *ἧς*] non rara apud nostrum est genitivi haec vel dativi attractio [6]).

1045. Commentarii instar sunt piscatoris apud Menandrum verba, qui terram patriam post longum iter tandem aliquando tenens „*χαῖρε*" exclamat „*ὦ φίλη γῆ! διὰ χρόνου πολλοῦ σ' ἰδὼν | ἀσπάζομαι*" [7]).

---

[1]) Cf. vs. 324. — [2]) *Ik heb de eer, gehoorzame dienaar, serviteur, enchanté* etc. — [3]) Vid. ad Nub. 1145. — [4]) Vid. Lys. 885 sq. — [5]) Vid. Proleg. p. XX et ad Vesp. 1282. — [6]) Gen. Av. 271 etc., dat. Ach. 6 Thesm. 835. — [7]) Menandr. fr. 13; praeterea vid. ad Vesp. 1252.

ΓΡΑΥΣ.

ποῖον χρόνον, ταλάνταθ', ὃς παρ' ἐμοὶ χθὲς ἦν;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τοὐναντίον πέπονθε τοῖς πολλοῖς ἄρα·
μεθύων γάρ, ὡς ἔοικεν, ὀξύτερον βλέπει.

ΓΡΑΥΣ.

οὔκ, ἀλλ' ἀκόλαστός ἐστιν ἀεὶ τοὺς τρόπους.

ΝΕΑΝΙΑΣ.
(secum:)

ὦ Ποντοπόσειδον καὶ θεοὶ πρεσβυτικοί,
ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ῥυτίδων ὅσας ἔχει!

(Propius accedit et face admota eius faciem accuratius inspicit.)

ΓΡΑΥΣ.

ἆ, ἆ,
τὴν δᾷδα μή μοι πρόσφερ'.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(ad spectatores:)

εὖ μέντοι λέγει.
ἐὰν γὰρ αὐτὴν εἷς μόνος σπινθὴρ βάλῃ,

1046. *ταλάνταθ' ὃς* V] *ταλάντατος* R.
1047. *πολλοῖς* R] *ἄλλοις* V (cf. vs. 1204).
1049. *ἀκόλαστος* R] *-ον* V (cf. vs. 203 etc.; sed h. l. necessarium est masculinum). || *τοὺς τρόπους* V] *τοῖς τρόποις* R.
1052. *μή μοι* V] *μοι μή* R. || *λέγει* V] *λέγεις* R.
1053. *βάλῃ* Wakefield] *λάβῃ* V R, sed ignis *λαβέσθαι τινός* dicitur (e. g. Ach. 923), non *λαβεῖν τι*.

1046. *ποῖον χρόνον*] *quid tempus loqueris!* [1]).
— *ταλάντατε*] *impudenter proterve!* [2]).
1047. Eodem loquendi genere utitur filius patrem defendens: „*πεπόνθαμεν δὲ τοὐναντίον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις*" [3]).
1048. Sic *εἷς τῶν πολλῶν* post pocula apud Terentium: *ehem Pythias! vah quanto nunc formosior | videre mihi quam dudum* [4]).
1050. *Ποντοπόσειδον*] *Πόσειδον πόντιε* [5]), *ποντομέδων ἄναξ* [6]).
— *καὶ θεοὶ πρεσβυτικοί*] *ceterique dei quibus curae sunt senes.* Particulam *καί* saepius ita usurpatam vidimus supra [7]). Senum sospitatorem Neptunum habemus e. g. in Acharnensibus [8]).
1051. *τῶν ῥυτίδων ὅσας*] frequens apud nostrum est genitivi partitivi hic usus [9]).
1052. Cf. conviva appotus in Lysistrata facem ardentem circumstantibus intentans [10]).
1053. *βάλῃ*] proprium hoc est ignis, flammae, scintillarum verbum [11]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 529. — [2]) Vid. ad vs. 706. — [3]) [Lys.] XX § 35; vid. ad Nub. 234. — [4]) Ter. Eun. IV 5, 4 sq. — [5]) Thesm. 322 etc. — [6]) Vesp. 1532. — [7]) Vid. ad vs. 1. — [8]) Vid. Ach. 682. — [9]) Vid. ad Vesp. 199. — [10]) Lys. 1217 sqq. — [11]) Vid. Ach. 171 Nub. 396 Vesp. 227.

ὥσπερ παλαιὰν εἰρεσιώνην καύσεται.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

βούλει διὰ χρόνου πρός με παῖσαι;

ΓΡΑΥΣ.

ποῦ, τάλαν;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

αὐτοῦ, λαβοῦσα κάρυα.

ΓΡΑΥΣ.

παιδιὰν τίνα;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πόσους ἔχεις . . . ὀδόντας;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἀλλὰ γνώσομαι

1055. *παῖσαι* R] *παῖξαι* V. || *ποῦ* vHerwerden] *ποῖ* V R, quae lectio non defenditur versibus Lys. 191, 383, nam ibi subiungitur vocabulum quo alter fuerat usus.
1057. *ὀδόντας;*] interrogandi signum in V R deest.

1054. Paullo aliter hac imagine utitur Rhianus in epigrammate ad puerum formosum: „*τηλόθι μοι μάλα χαῖρε· πυρὸς δ' οὐκ ἀσφαλὲς ἆσσον | ἕρπειν αὐηλήν, ὦ φίλε, ἀνθερίκαν*" [1]), — stipulae se assimulans statim exarsurae si propius admoveatur igni; quemadmodum et nostratium proverbio quod est de igne a stramento arcendo indicantur animi iuvenum nimis facile amore correpti. Est *εἰρεσιώνη* ramus ornatus qui octavo Pyanopsionis die circumfertur, dein asservatur [2]).

1055. *διὰ χρόνου*] pergit iuvenis ita loqui quasi temporis satis longum praeterierit intervallum ex quo anum viderit [3]).

— *ποῦ, τάλαν;*] *ubinam, improbe?* — Non *serio* vituperantis, ut modo *ταλάντατε* [4]), nunc est *τάλαν*, sed *iocose* amasium sic increpat muliercula, quem ultro ad pristina officia redire arbitratur; frequenter enim de ludis amatoriis dicitur *παίζειν* [5]), et . . . credimus quae speramus. Cf. verba Myrrhinae in Lysistrata: „*ὦ καταγέλαστ', ἐναντίον τοῦ παιδίου;*" et mox: *ποῦ γὰρ ἄν τις καί, τάλαν, | δράσειε τοῦτο;*" [6]).

1056. *παιδιὰν τίνα;*] interrogativum postponitur, ut alibi: *τρόπῳ τίνι;* [7]).

1057. Pro *nuculis* iuvenis petulans *dentes* nominat. Denuo nunc conferenda sunt verba, quibus Aeschinem Socraticum proscindit accusator apud Lysiam: „*Hermaei cuiusdam unguentarii uxorem septuagenariam adulteravit iste, quae exinde eum deperibat: οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο, τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἧς ῥᾷον τοὺς ὀδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους*" [8]). Ubi videmus quantum contemtum habeant voces *κόριον, ἡλικία, ἀπολαύειν*. Nec non Philetaeri locus denuo hic est afferendus, ubi post contumeliosa multa verba de Isthmiade aliisque puellis maturioribus tandem — est enim ultimus hic senectutis decrepitae gradus — additur: *περὶ δὲ Ναΐδος σιωπῶ· γομφίους γὰρ οὐκ ἔχει* [9]).

— *γνώσομαι*] peculiaris hic est futuri

[1]) Rhian. epigr. 5. — [2]) Vid. ad Vesp. 398 sq. — [3]) Vid. ad Vesp. 1252. — [4]) Vs. 1046 et ad vs. 706. — [5]) Vid. Eccl. 905, 922 Xen. Conv. 9 § 2 Plat. Euthyd. 217. — [6]) Lys. 907 et 910 sq.; contulit Bergler. — [7]) Pac. 689. — [8]) Lysias apud Athen. 612 (vid. supra ad vs. 1008); cf. etiam Plat. Euthyd. 294 *c*. — [9]) Philetaer. fr. 9[7] (vid. supra ad vs. 1034).

καὶ ἔγωγ᾽· ἔχει γὰρ τρεῖς ἴσως ἢ τέτταρας.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀπότεισον· ἕνα γὰρ γόμφιον μόνον φορεῖ.

ΓΡΑΥΣ.

ταλάνταθ᾽ ἀνδρῶν, οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς,
πλυνόν με ποιῶν ἐν τοσούτοις ἀνδράσιν.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ὄναιο μέντἄν, εἴ τις ἐκπλύνειέ σε.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ᾽, ἐπεὶ νῦν μὲν καπηλικῶς ἔχει,
εἰ δ᾽ ἐκπλυνεῖ τις τοῦτο τὸ ψιμύθιον,
ὄψει κατάδηλα τοῦ προσώπου τὰ ῥάκη.

1064. *ἐκπλυνεῖ τις* Wakefield] *-νεῖται* V R; cf. Ach. 842 (Ran. 361?).

usus [1]); nam dicere vult Chremylus: *„γιγνώσκειν μοι δοκῶ"*: — *si fiat periculum, apparebit me quoque probe id nosse.*

1058. Cf. versus famosi: *Si memini, fuerant tibi quatuor, Aelia, dentes* sqq. [2]). E Polluce scimus in scena comica postmodo vetulae personam quandam ludicram insignem fuisse dentibus quatuor in immani lacuna prominentibus [3]).

1059. *φορεῖ*] ridicule sic adhibetur verbum [4]).

1060. *ταλάνταθ᾽ ἀνδρῶν*] item supra [5]).

1061. *πλυνόν*] significatne proprie id in quo lavatur, *labrum* [6])? Quod si ita est, iure confertur Hebraei poetae versus: *„Μωὰβ λέβης λούτρου μου"* [7]), et proxime accedunt in Ecclesiazusis Blepyri quaedam verba [8]). Sed collato verbo *πλύνειν τινά* [9]) et feminae spretae apud Herodam voce: *„ἐμὲ ἔχεις ποδόψηστρον"* [10]) id quod lavatur, *vestem sordidam, lavandinam* intellegere malo. Quam vocem *πλύνον* scribi iubent grammatici.

1062. Cf. Strepsiadis item irridentis verba: *ἅλσὶν διασμηχθεὶς ὄναιτ᾽ ἂν οὑτοσί* [11]). Impudenter iuvenis vetulam etiam sordibus obsitam insimulat [12]).

1063. *καπηλικῶς ἔχει*] *vendibilis est* [13]). Nota sunt inventa dolosa venditorum merces quas velint extrudere exornantium; itaque *πάντα τὰ δόλια κάπηλα καλῶν* Aeschylus: *„κάπηλα προφέρειν τεχνήματα"* dixit nescio quem [14]), itemque verbum *καπηλεύειν* de vanis artificiis usurpans nuntius Aeschyleus Parthenopaeum dicit *„ἐλθεῖν οὐ καπηλεύσοντα μάχην"*, *non cauponari bellum sed belligerare velle* [15]), vi aperta, non callida fraude usurum.

1064. Ea aetate *cerussae* ad faciei candorem (*τὸ λευκὸν τοῦ προσώπου*) ementiendum rugasque explendas usus increbruit. Saepius certe in Ecclesiazusis et in Thesmophoriazusis alteris eius fit mentio [16]), non antea.

1065. *τὰ ῥάκη*] eidem numeri qui supra [17]).

---

[1]) Item nos: *dat zal ik ook wel weten.* Vid. ad vs. 290 sq. — [2]) Martial. I 20. — [3]) Vid. Poll. IV 151. — [4]) Vid. ad Eq. 757. — [5]) Vid. vs. 706. — [6]) Ut Hom. *X* 153 ζ 40, 86. — [7]) Psalm. 108, 9. Sic Bergler. — [8]) Eccl. 371. — [9]) Ach. 381 etc.; vid. ad Nub. 838. — [10]) Herod. Mimiamb. V 30. Item nostrates: *voetveeg.* — [11]) Nub. 1237. — [12]) Perperam in scholiis dicitur *κακέμφατον* aliquid his verbis inesse. — [13]) *Zij ziet er toonbaar* (*presentabel*) *uit.* — [14]) Aesch. fr. 338. — [15]) Aesch. Sept. 545. — [16]) Vid. Eccl. 878, 929, 1072 fr. 320^3 Lys. I § 14 Xen. Oecon. 10 § 2 et supra Proleg. p. XVIII. — [17]) Vid. ad vs. 51.

ΓΡΑΥΣ.

γέρων ἀνὴρ ὢν οὐχ ὑγιαίνειν μοι δοκεῖς.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πειρᾷ μὲν οὖν ἴσως σε, καὶ τῶν τιτθίων
ἐφάπτεταί σου, λανθάνειν δοκῶν ἐμέ.

ΓΡΑΥΣ.

μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἐμοῦ γ', ὦ βδελυρὲ σύ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

μὰ τὴν Ἑκάτην, οὐ δῆτα!
(ad spectatores:)
μαινοίμην γὰρ ἄν.
(Ficta cum gravitate:)
ἀλλ', ὦ νεανίσκ', οὐκ ἐῶ τὴν μείρακα
μισεῖν σε ταύτην.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀλλ' ἔγωγ' ὑπερφιλῶ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν κατηγορεῖ γέ σου.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

τί κατηγορεῖ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

εἶναί σ' ὑβριστήν φησι, καὶ λέγειν ὅτι
„πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι."

1067. *πειρᾷ*] verbum amatorium [1]).

1069 sq. *Per Venerem* iurat ἡ „μειρακίσκη", sed *Hecates* nomen aliquanto magis aptum substituit Chremylus. Notus usus particulae δῆτα in repetendis verbis alienis [2]).

1070. *μαινοίμην γὰρ ἄν*] item Agathon ad Euripidem: „*ne spera me tuo loco periculis me obiecturum*, καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν" [3]). Idem valent: „εἰ μὴ μαίνομαι" et: „εἰ σωφρονῶ" [4]).

1071. *τὴν μείρακα*] idem iocus qui supra [5]).

1072. *ὑπερφιλῶ*] cf. supra ὑπερπλουτεῖν [6]).

1074. *ὑβριστήν*] non talem quales mulieribus gratos esse Iniustus ille orator perhibebat [7]), sed eum sensum nunc habet vox quo in iure solet usurpari.

1) Vid. ad Eq. 517. — 2) Vid. ad Eq. 725 sq. — 3) Thesm. 196 sq.; vid. etiam Eur. Iph. A. 1256 etc. — 4) Vid. Nub. 660 et infra ad vs. 1119. — 5) Vs. 963. — 6) Vs. 354. — 7) Vid. Nub. 1068.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἐγὼ περὶ ταύτης οὐ μαχοῦμαί σοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τιή;

ΝΕΑΝΙΑΣ.

αἰσχυνόμενος τὴν ἡλικίαν τὴν σήν· ἐπεὶ
οὐκ ἄν ποτ' ἄλλῳ τοῦτ' ἐπέτρεπον ἂν ποιεῖν.
νῦν δ' ἄπιθι χαίρων ξυλλαβὼν τὴν „μείρακα.“

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οἶδ', οἶδα τὸν νοῦν· οὐκέτ' ἀξιοῖς ἴσως

1076—1079. Post vs. 1069 collocat vVelsen, sed divellenda non sunt iuramenta festive sibi respondentia (ut olim vidit Bergler) et particula δῆτα coniuncta: *per Venerem — per Hecaten*; parum autem apte versui 1075 subiungitur versus 1080.

1076. τιή Blaydes] τὸ τί V R, quod alias obiectum est verbi e vicinia supplendi; vid. ad Ran. 7 et cf. Eq. 126, 731 Pac. 927 Eccl. 796, 1086.

1078. ἐπέτρεπον ἂν vBamberg] ἐπέτρεψ' ἐγὼ V, ἐπέτρεπον R, τοῦτό γ' ἐπέτρεπον Brunck. Codicis V lectio παραδιορθώσει deberi videtur, nam aptius est imperfectum. Cf. Lys. 3 etc. || ποιεῖν] πόθεν; Bergk, Chremylo tribuens cum versu sq.; sed in huius ore languerent verba ξυλλαβὼν τὴν μείρακα. Idem vs. 1080 sq. totos tribuit Vetulae, in vs. 1081 scribens μετ' ἐμοῦ· τίς δ' οὑπιτρέψων ἐστί, τίς;

1076—1079. Ultimis Chremyli verbis neglectis iuvenis — ebrius nimirum, sed in ebrietate mire callidus — ad id quod modo dixit ita redit, ut ne dubitare quidem videatur quin revera „puellae“ amore flagret senex; huic concessurum se id quod alius quis non facile a se esset impetraturus; nempe innatam sibi esse capitis cani reverentiam.

1076. Cf. protervae mulierculae maritum senem irridentis verba in Ecclesiazusis: οὐχὶ μαχοῦνται (*formosae puellae*) περὶ σοῦ! θάρρει, μὴ δείσῃς! οὐχὶ μαχοῦνται | περὶ τοῦ δὴ σοὶ ξυνκαταδαρθεῖν! [1]).

1078. *Alius haud impune istud tulisset,* — οὐκ ἄν ποτ' ἄλλῳ παρῆκα τοῦτο, nempe τὸ πειρᾶν αὐτήν. Eadem verborum structura est in Ranis [2]), verbi ἐπιτρέπειν eadem vis (*inultum sinendi*) in Nubibus [3]).

1079. *At tu habeas tibi „puellam“ tuam servesque sepulcro.* — Vocem μείρακα e Chremyli ore iuvenis desumsit. Transfertur nunc, ut saepius, verbum ξυλλαβεῖν, quod proprie de comprehendendis captivis vel maleficis dicitur. Sic ξυλλαβεῖν ἑαυτόν est *proripere se* [4]), nostro autem versui simillima sunt ancillae in exitu Ecclesiazusarum verba: ἐκέλευε ξυλλαβοῦσάν μ' ἡ γυνὴ | ἄγειν σε καὶ τασδὶ μετὰ σοῦ τὰς μείρακας [5]), ubi *corripiendi* verbo iocose indicatur *vim* fore adhibendam nisi ad cenam properent vocati; idem igitur ibi valet „ξυλλαβοῦσαν ἄγειν“ quod verba alius ancillae in Ranis: οὔ σ' ἀφήσω [6]).

1080. Nunc demum Chremylus intellegit quid velit iuvenis. Verba οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν in Ranis redeunt [7]); cf. etiam vetulae ab adolescente spretae in Eccle-

---

[1]) Eccl. 621 sq. — [2]) Ran. 488. — [3]) Nub. 799; praeterea vid. ad Ran. 529. — [4]) Pac. 19 Soph. Phil. 577; vid. etiam ad Nub. 1296 et ann. crit. ad Nub. 1168 Av. 647. — [5]) Eccl. 1137 sq. — [6]) Ran. 513. — [7]) Ran. 580; vid. etiam ad Ran. 47.

εἶναι μετ' αὐτῆς.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ὃ δ' ἐπιτάξων ἐστὶ τίς;
οὐδ' ἂν διαλεχθείην διεσπλεκωμένῃ
ὑπὸ μυρίων ἐτῶν γε καὶ τρισχιλίων!

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὅμως δ', ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἠξίους
πίνειν, ξυνεκποτέ' ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα.

1081b. Iuveni tribuit R, Vetulae V. || *ἐπιτάξων] ἐπιστρέψων R, ἐπιτρέπων V et schol., ἐπιτρέψων A.
1082. οὐδ' Kappeyne (coll. Nub. 425)] οὐκ V R. || διεσπλεκωμένη(ι) V[1]] -σπεκλ- V[2] R.
1083. ὑπὸ] ἀπὸ Kuster. || τρισχιλίων] τρισμυρίων vVelsen (coll. Eq. 1156), τετρυμένῃ Kappeyne (coll. Ach. 68 Eur. Hipp. 147 etc.); vid. comment.
1084. καὶ] -περ Meineke (neglecta caesura).
1085. ξυνεκποτέ' (συν.) V] οὕνεκά ποτε R.

---

siazusis verba: „οἶδ' οἶδ' ὅ τι βούλει"[1]). Cum amaro risu nunc profertur ἴσως, nam minime dubitat Chremylus[2]); item supra a coryphaeo: „σὺ δ' ἀξιοῖς ἴσως με θεῖν"[3]) vel a Lysistrata: „ποθεῖτ' ἴσως τοὺς ἄνδρας"[4]). Qualibus locis ἴσως id valet quod οἶμαι sive που[5]). Cf. etiam *minantium* illud ἴσως[6]).

1081. εἶναι μετ' αὐτῆς] item supra συνεῖναι μετά τινος[7]).

— ὃ δ' ἐπιτάξων ἐστὶ τίς;] *et quis me cogat? quis est qui mihi iussa det?* „πασάμενός γ' ἐπίτασσε!"[8]).

1082. οὐδ' ἂν διαλεχθείην] *ne alloquio quidem digner*[9]). Aliena hinc sunt quae de verbo διαλέγεσθαι commercium amatorium, ut συγγίγνεσθαι, interdum significante referunt grammatici[10]).

— διεσπλεκωμένῃ] pro διεφθαρμένῃ vel διακεκναισμένῃ inclementius quid dicit[11]).

1083. *A tredecim milibus* ... cum additurus videretur *amatorum*, probra probris cumulans *annorum* dicit. Illud etiam gloriolam aliquam habebat, si tot viris aliquando placuisset: haec contumelia est mera. — Facile intellegitur ὑπό praepositionis usus insolitus; „rotundum" quem dicimus numerum XIII iam novimus[12]). Nostro loco cognati sunt versiculi Philetaeri de puellis exoletis: „οὐχὶ Κερκώπη μὲν ἤδη γέγον' ἔτη τρισχίλια, | ἡ δὲ Διοπείθους ἀηδὴς Τέλεσις ἕτερα μυρία;"[13]). Alienum vero a mente comici est quod cum glossatoribus perhibent nonnulli inter interpretes recentiores, ἐτῶν potuisse etiam a nominativo ἔτης duci. Quae vox neque Aristophanea est, neque si esset, huc conveniret.

1084 sq. *Tute hoc intristi: tibi omne est exedendum*[14]): *accingere*[15]).

---

[1]) Eccl. 998. — [2]) Nos: *ik weet best wat je bedoelt; je zoudt haar misschien* (vel: *zeker*) *wel in de steek willen laten!* — [3]) Vs. 259; vid. etiam vs. 562, 1012. — [4]) Lys. 763. — [5]) Cf. praeterea supra vs. 223 Nicophont. fr. 1 Antiphan. 82 Philemon. 75[7]. — [6]) Vid. ad Nub. 1129. — [7]) Vs. 504. — [8]) Theocrit. XV 90. — [9]) Cf. Nub. 425. — [10]) Vid. Hyperid. fr. 171 Blass., Ar. fr. 343, Poll. II 124 V 92 sq. et cf. gall. „*en conversation criminelle*". — [11]) Cf. Lys. 152 Catull. XXIX 13 XLI 1. — [12]) Vid. vs. 846 et ad Ran. 50. — [13]) Philetaer. fr. 9, quod etiam ad vs. 1034 et 1057 attuli. — [14]) De pluralis numero -τέα vid. ad Ran. 1180. — [15]) Ter. Phorm. II 2, 4.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἀλλ' ἔστι κομιδῇ τρὺξ παλαιὰ καὶ σαπρά.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

οὐκοῦν τρύγοιπος ταῦτα πάντ' ἰάσεται. —
ἀλλ' εἴσιθ' εἴσω.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

τῷ θεῷ γοῦν βούλομαι
ἐλθὼν ἀναθεῖναι τοὺς στεφάνους τούσδ' ὡς ἔχω.

ΓΡΑΥΣ.

ἐγὼ δέ γ' αὐτῷ καὶ φράσαι τι βούλομαι.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

ἐγὼ δέ γ' οὐκ εἴσειμι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει, μὴ φοβοῦ·

1086. *καὶ* R] *τε καὶ* V.

1087. *ταῦτα πάντ'* R] *πάντα ταῦτ'* V (vid. vs. 531 et 927).

1088. *Priorem versus partem continuavi Chremylo; in V R totus versus est Iuvenis. || *εἴσιθ'*] *εἰσιτέ'* Stanger, sed *εἰσιτητέα* (ut Nub. 131) potius expectaveris. || *γοῦν* V R] *γὰρ* A (cf. v. l. Vesp. 217 Pac. 545).

1089. *ὡς* R] *οὖς* V.

1086. *σαπρά*] *vetus* [1]).

1087. *τρύγοιπος*] *τρυγό-ιπος*, instrumentum quo *ἡ ὑποστάθμη* sive *faex* coercetur (*ἰποῦται, πιέζεται*): *colum*. Sic dicitur vasculum aliquod cribriforme ad vinum liquandum, a quo non multum diversus esse potuit *ὁ ὑλιστήρ* vel *ἠθμός*, qui novo musto percolando inserviebat; nam inter supellectilem vitae rusticae commemoratur altero loco *τρύγοιπος* ubi occurrit [2]). Ceterum parum acutus est hic iocus, quoniam vas „faecem" retinens, ita ut abici illa possit, gratum sane iuveni est futurum, sed aniculae querelis finem non impositurum. Poetaene aetati senili hoc quoque imputandum? an verborum lusui suo more indulgens *τρύγοιφόν τινα* vult intellegi? ne sic quidem admodum festive, sed ita tamen ut insit aliquid ludicri. Notum est verbum *ὀπυίειν — οἴφειν* et in proverbio erat: *ἄριστα χωλὸς οἴφει* [3]).

1089. *ὡς ἔχω*] *statim* [4]).

1091—1093. Ridens Chremylus „*noli timere*" ait: „*vim ista tibi non inferet*" [5]). Quo verbo iuvenis arrepto redit ad linguam vindemiatorum; nam etiam mustum effervescens, quod nondum *ἀπέζεσε καὶ ἀφύβρισεν* [6]), apte dici potuit *βιάζεσθαι*. Itaque „*facile credo*" retorquet „*nihil ex isto dolio vi proruptum, quod tamdiu subleverim equidem.*"

---

[1]) Vid. ad Vesp. 1343. — [2]) Pac. 535. — [3]) Diogenian. II 2 etc. — [4]) Item Lys. 376, 610 Eccl. 533, vid. etiam ad Eq. 488. — [5]) Cf. Xenarch. fr. 4^{13}. — [6]) Vid. Alex. fr. 45.

οὐ γὰρ βιάσεται.

ΝΕΑΝΙΑΣ.

πάνυ καλῶς τοίνυν λέγεις.
ἱκανὸν γὰρ αὐτὴν πρότερον ὑπεπίττουν χρόνον.

ΓΡΑΥΣ.

βάδιζ᾽· ἐγὼ δέ σου κατόπιν εἰσέρχομαι.
(Ambo aedes intrant.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ὡς ἐντόνως, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ γρᾴδιον
ὥσπερ λεπὰς τῷ μειρακίῳ προσίσχεται.
(Et ipse introit.)

Saltat chorus.

(Prodit Mercurius a parte sinistra, ianuamque pulsat. Ianua aperta procurrit Cario.)

SCENA DECIMA OCTAVA.

Mercurius, Cario.

ΚΑΡΙΩΝ.

(Mercurium nondum adspiciens:)
τίς ἔσθ᾽ ὁ κόπτων τὴν θύραν; — τουτὶ τί ἦν;

1092. *γὰρ* R] *γάρ τι* V, Blaydes *οὐ γάρ τι βιάσεταί σε.* — *πάνυ καλῶς λέγεις*, pronomen poscens, sed etiam Lys. 396 (e. g.) id abest, hoc autem loco si additur, perit lusus quem praebet verbum ambiguum *βιάζεσθαι* (*vim inferre — vi erumpere;* vid. comment.).

1093. *ὑπεπίττουν*] *ὑπέπιττον* V R; l. a. *ὑπεπείρων* (immo glossema *ἐπείρων* pro emendatione est habitum).

1095 sq. Chremyli sunt in R, Chori (Coryphaei) in V.

1095. *ἐντόνως* Meineke] *εὐτόνως* V R; idem vitium est Ach. 674, sed dubium an *ξυντόνως* h. l. dederit poeta (cf. vs. 325).

1096. *προσίσχεται*] *προσείχετο* V R.

1094. *εἰσέρχομαι*] dignus qui notetur usus temporis praesentis [1]).

1095. *ἐντόνως*] *strenue* [2]).

1096. Eadem imagine usus servus in Vespis „*herus meus*" ait „*ad tribunal etiam dormit, ὥσπερ λεπὰς προσισχόμενος τῷ κίονι*" [3]), quod ionice versum habes in Herodae trimetro claudicanti: „*προσφὺς ὅκως τις χοιράδων ἀναρίτης*" [4]). Etiam *ὥσπερ πολύπουν πέτρας* [5]) vel *ἐχενῆδος δίκην* [6]) *ἔχεσθαι* dicebantur quae tam firmiter adhaererent ut divelli vix possent.

1097—1102. Similia leguntur Rana-

---

[1]) Vid. ad Lys. 935. — [2]) Vid. ad Ach. 666. — [3]) Vesp. 105. — [4]) Herod. fr. 13. — [5]) Com. fr. dub. 1306. — [6]) Com. fr. adesp. 726.

οὐδείς, ἔοικεν, ἀλλὰ δῆτα τὸ θύριον
φθεγγόμενον ἄλλως κλαυσιᾷ.

ΕΡΜΗΣ.

(domum intrantem revocans:)

σέ τοι λέγω,
ὦ Καρίων! ἀνάμεινον.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὗτος, εἰπέ μοι,
σὺ τὴν θύραν ἔκοπτες οὑτωσὶ σφόδρα;

ΕΡΜΗΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἔμελλον· εἶτ' ἀνοίξας μ' ἔφθασας.
ἀλλ' ἐκκάλει τὸν δεσπότην τρέχων ταχύ,
ἔπειτα τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία,

1099. Post *κλαυσιᾷ* interrogandi signum scripsit Blaydes coll. Thesm. 143 sq.; sed illic etiam quod antecedit enuntiatum est interrogativum, nostro vero loco positiva duo iunguntur particulis *ἀλλὰ δῆτα*.

1100. *ὁ* A] *ὦ* V R.

1102. *ἀλλ'* R] om. V. || *ἀνοίξας* Hirschig] *ἀνέῳξας* V R. || *μ' ἔφθασας* V] *με φθάσας* R. Cf. vs. 685 Eccl. 596 etc. et ad Nub. 1384.

---

rum initio, ubi vid. etiam de locutione „*τουτὶ τί ἦν;*" [1]).

1098. *τὸ θύριον*] idem trimetri exitus in Thesmophoriazusis [2]).

1099. *ἄλλως*] *sic temere, sine causa* [3]).

— *κλαυσιᾷ*] i. e.: *κλαυμάτων ἐρᾷ, δεῖται* [4]). Cf. *μαθητιᾶν* [5]) et similia. Idem igitur valet *κλαυσιᾷ* quod *κλαύσεται* [6]).

— *σέ τοι λέγω*] item in Ranis: *οὗτος, σὲ λέγω μέντοι* [7]).

1100. *οὗτος*] *heus tu!* [8]).

1101. *Quae istaec est pulsatio? | Quid? quae te mala crux agitat, qui ad istunc modum | alieno viris tuas extentes ostio? | Foris paene ecfregisti! Quid nunc vis tibi?* [9]).

1103. *ἐκκάλει ... τρέχων*] id quod *τρέχε ἐκκαλῶν* vel *ὅπως ἐκκαλεῖς*. Notus hic est participii praesentis usus [10]), eodem autem redit *ἐκκάλει τρέχων* atque *ἀνύσας (τι) ἐκκάλει* [11]).

1104—1106. Carioni Mercurius tanquam *κακίστῳ τῷ θηρίῳ* inter suem et canem immunda animalia locum assignat haud illepide. Insulse vero imitantis est epistula rustici Alciphronei ad amicum: „*ἥκειν σε ... παρακαλῶ, ἥκειν δ' οὐ μόνον, ἀλλ' ἐπαγόμενον τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία καὶ τὸν σύργαστρον* (*operarium*), *εἰ βούλοιο δέ, καὶ τὴν κύνα κτέ.* [12]). Insulsius etiam Aelianei agricolae epistula haece: „*τὴν οὖν παρ' ἐμοῦ προσεῖπε καὶ τὼ βοιδίω καὶ τὴν κύνα, καὶ τὴν Μανίαν καὶ αὐτὴν χαίρειν κέλευε*" [13]).

---

[1]) Ran. 38 sq.; praeterea cf. Nub. 133—136. — [2]) Thesm. 27 sq. — [3]) Vid. ad Nub. 1203. — [4]) Recte sic Meineke. — [5]) Nub. 183, ubi vid. — [6]) Vid. supra vs. 58. — [7]) Ran. 171, ubi vid. — [8]) Vid. ad Vesp. 1. — [9]) Plaut. Bacch. IV 1, 11 sqq. — [10]) Vid. ad Nub. 1212. — [11]) Vid. ad Vesp. 30. — [12]) Alciphr. III 18. — [13]) Aelian. Ep. rust. 2.

ἔπειτα τοὺς θεράποντας, εἶτα τὴν κύνα,
ἔπειτα σαυτόν, εἶτα τὴν ὗν.

ΚΑΡΙΩΝ.

εἰπέ μοι,
τί ἐστιν;

ΕΡΜΗΣ.

ὁ Ζεύς, ὦ πονηρέ, βούλεται
εἰς ταὐτὸν ὑμᾶς ξυγκυκήσας τρυβλίον
ἁπαξάπαντας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν.

ΚΑΡΙΩΝ.

(secum:)

ἡ γλῶττα τῷ κήρυκι τούτων τέμνεται!

(Ad Mercurium:)

ἀτὰρ διὰ τί δὴ ταῦτ' ἐπιβουλεύει ποιεῖν
ἡμᾶς;

ΕΡΜΗΣ.

ὁτιὴ δεινότατα πάντων πραγμάτων
εἴργασθ'. ἀφ' οὗ γὰρ ἤρξατ' ἐξ ἀρχῆς βλέπειν
ὁ Πλοῦτος, οὐδεὶς οὐ λιβανωτόν, οὐ δάφνην,

1107. *τί*] *τί δ'* V R. Vid. ad Ach. 4.
1110. *τούτων*] *τούτῳ* A. || *τέμνεται* V] *γίνεται* R et l. a. in V (ut Thesm. 758, sed ibi genitivus, non dativus, est additus).
1111. *διὰ τί*] *τιὴ* Meineke. || *δὴ* R] om. V.
1112. *πραγμάτων*] *πράγματα* vGendt.
1113. *εἴργασθ'* R] *ἐργάσασθ'* V.
1114. *οὐ λιβανωτόν, οὐ* V] *λιβανωτὸν ἢ* R.

1107—1109. Adumbratae sunt hae minae ad Mercurii Aeschylei verba [1]), sed ita adumbratae ut in comicam dictionem transierint; *κυκεῶνα* enim quendam — qualem Belli deus in Pace fabula confecturus erat [2]) — e Chremylo totaque eius familia Iovem paraturum dicit soccatus hic Mercurius, neque *in tartara* eos deturbaturum sed in commune illud maleficorum barathrum [3]).

1110. *Et talia nuntianti consecratur lingua!* Isti sceleri exsectae victimarum linguae modo a hero sunt consecratae! [4]).

1111. *ἐπιβουλεύει ποιεῖν*] infinitivus verbo *ἐπιβουλεύειν* interdum adiungitur [5]).

1113—1116. Similia in Avibus dicit Prometheus [6]).

1114 sq. *οὐ λιβανωτόν, οὐ δάφνην, | οὐ ψαιστόν, οὐχ ἱερεῖον*] *neque maiora dona neque minora.* Quae per chiasmum sunt

---

[1]) Vid. Aesch. Prom. 994. — [2]) Pac. 228 sqq.; praeterea vid. ad Eq. 251. — [3]) Vid. ad Ran. 574. — [4]) Vid. ad Av. 1702—1705. — [5]) Item Herodot. I 24 Plat. Protag. 343 *c* etc. — [6]) Av. 1515 sq.

οὐ ψαιστόν, οὐχ ἱερεῖον, οὐκ ἄλλ' οὐδὲ ἓν
ἡμῖν ἔτι θύει τοῖς θεοῖς.

ΚΑΡΙΩΝ.

μὰ Δί', οὐδέ γε
θύσει· κακῶς γὰρ ἐπεμέλεσθ' ἡμῶν τότε.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ τῶν μὲν ἄλλων μοι θεῶν ἧττον μέλει,
ἐγὼ δ' ἀπόλωλα καὶ ἐπιτέτριμμαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

σωφρονεῖς.

ΕΡΜΗΣ.

πρότερον γὰρ εἶχον ἂν παρὰ ταῖς καπηλίσι
πάντ' ἀγάθ' ἕωθεν εὐθύς, οἰνοῦτταν, μέλι,
ἰσχάδας, ὅσ' εἰκός ἐστιν Ἑρμῆν ἐσθίειν·

1115. Del. Valckenaer, utpote versui 138 nimis similem; sed melius servari, placentas enim et victimas Mercurio magis esse curae quam thus et lauream, iure observavit Meineke. Cf. vs. 281. || *οὐ* A] *οὐχὶ* V R.

1116. *ἔτι θύει* V] *ἐπιθύει* R; cf. vs. 1131 et Ran. 197.

1117. *ἐπεμέλεσθ'*] *-λεῖσθ'* V R.

1120. *ἂν παρὰ* Dobree] *παρὰ* V R, *μὲν παρὰ* rec.

1121. *πάντ'* R] *πάντα τ'* V (e *πάντα* natum).

enuntiata. Nam pauperum erat *in mediis laurus adusta focis* [1]), pretiosius vero suffimentum erat *tus* peregre advectum. Item *ψαιστὰ* erant popelli egeni, *ἱερεῖα* opulentiorum [2]).

— *οὐδὲ ἓν*] notetur elisio non admissa [3]).

1117. *τότε*] *olim* [4]).

1119. *σωφρονεῖς*] idem quod „*νοῦν ἄρ' εἶχες*" [5]) vel: „*καλῶς γε ποιῶν σύ*" [6]) vel etiam: „*καλὸν λέγεις τοῦτο*" [7]). Sic apud Sophoclem Neoptolemus ad Ulixem minis cedentem „*ἐσωφρόνησας!*" dicit irridens: „*κἢν τὰ λοίφ' οὕτω φρονῇς, | ἴσως ἂν ἐκτὸς κλαυμάτων ἔχοις πόδα*" [8]). Cuiusmodi locis *τὸ σῶφρον* contumeliae aliquid habet, quippe quod *modestiam* et *obedientiam*, animum humiliorem, minime elatum significet, puerorum et muliercularum potius quam heroum deumve virtutem [9]). Non prorsus eadem verbi *σωφρονεῖν* est vis in locutione: „*εἰ σωφρονοῦμεν*", *si sapimus* [10]), cui substitui potest: „*εἰ μὴ μαινόμεθα*" [11]).

1120. *ἂν*] rei frequentiam indicat particula [12]).

1121. *πάντ' ἀγαθά*] *optima quaevis* [13]).

1122. *ὅσα*] *quicquid*, cum *πάντα* adiectivo iungendum.

---

1) Ovid. Fast. I 344 IV 742. — 2) Cf. vs. 138. — 3) Vid. Proleg. p. XX. — 4) Vid. ad vs. 834. — 5) Av. 1371 Eccl. 433. — 6) Vid. ad Eq. 1180. — 7) Cf. Lys. 76. — 8) Soph. Phil. 1259 sq.; nos: *braaf zoo!* — 9) Cf. Soph. Ai. 586, 677 etc. — 10) Thucyd. III 44 § 1 etc. — 11) Vid. ad vs. 1070. — 12) Vid. ad Vesp. 269. — 13) Vid. ad Ran. 302.

νυνὶ δὲ πεινῶν ἀναβάδην ἀναπαύομαι.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὔκουν δικαίως, ὅστις ἐποίεις ζημίαν
ἐνίοτε τοιαῦτ' ἀγάθ' ἔχων;

ΕΡΜΗΣ.

(propter nimium luctum tripudians:)

οἴμοι τάλας!
οἴμοι πλακοῦντος τοῦ ἐν τετράδι πεπεμμένου!

ΚΑΡΙΩΝ.

„ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς.“

ΕΡΜΗΣ.

οἴμοι δὲ κωλῆς, ἣν ἐγὼ κατήσθιον!

1124. *ζημίαν* R] *-ας* V.
1128. *ἣν* V R] *ἧς* rec. (cf. vs. 1130).

1123. *ἀναβάδην*] *sublimis, in pergula* [1]; sic enim parum reverenter vocat regiones caelestes, ubi iam misere sit esuriendum.

1124. *ἐποίεις ζημίαν*] *damno afficiebas* [2]. Mente suppleri potest *αὐταῖς* (vel in universum *τοῖς ἀνθρώποις*). Sic in Pace institor de thorace: *οὗτος μὲν οὐ μή σοι ποιήσῃ ζημίαν* [3]).

1126, 1128, 1130, 1132. *οἴμοι πλακοῦντος — κωλῆς — σπλάγχνων — κύλικος*] articulum huiuscemodi clamores non admittunt [4]).

1126. Desiderat placentam quarto mensis die — *τετράδι τῇ προτέρῃ, τῇ μιν τέκε πότνια Μαῖα* [5]) — offerri sibi solitam. Apud Argivos quartus anni mensis *Ἑρμαῖος* dicebatur [6]) et hebdomadum etiamnunc dies quartus in magna parte Europae est Mercurii [7]).

1127. Versum non tali dolori scriptum lepide admodum usurpat Cario. Scholia affirmant e nubibus caelitem aliquem haec clamasse Herculi Hylam a Nymphis raptum frustra quaerenti [8]); nomen tamen tragoediae — nam e tragoedia (vel satyrico dramate) desumtum patet — ipsiusve poetae non addunt. Digna quae conferantur sunt verba coryphaei in Euripidis Phaethonte de Merope filium mortuum lugenti: *καλεῖ τὸν οὐ κλύοντα δυστυχῆ γόνον* [9]).

1128. *κωλῆς*] ut supra *lingua*, quae *sacerdotibus* tribuebatur, ipsius *Mercurii* dicebatur opsonium [10]), sic nunc *perna*, quae item solebat esse inter *τὰ τοῖς ἱερεῦσι νεμόμενα* [11]). Et mox fit mentio *placentae* ab eo qui deo eam obtulerat comesae [12]).

---

[1]) Vid. ad Ach. 3 9. — [2]) Plaut. Pseudul. I 2, 78. — [3]) Pac. 1226; praeterea vid. ad Ach. 737. — [4]) Vid. ad Lys. 967. — [5]) Hymn. Merc. 19; cf. Plut. Mor. 738 *e*. — [6]) Plut. Mor. 245 *e*. — [7]) *Mercredi, Mercoledi*. — [8]) Theocrit. XIII Apoll. Rh. I 1207—1272 Apollodor. I 9, 19 etc. — [9]) Eur. fr. 781[74]. — [10]) Vid. vs. 1110. — [11]) Vid. lapides Halicarnassius Dittenb. Syll. 371[11,13], Milesius ibidem 376[3,4]. — [12]) Vs. 1143. Vid. etiam supra vs. 676 sqq.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀσκωλίαζ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν αἰθρίαν.

ΕΡΜΗΣ.

σπλάγχνων τε θερμῶν, ὧν <κατεβρόχθιζον τότε>!

ΚΑΡΙΩΝ.

ὀδύνη σε περὶ τὰ σπλάγχν' ἔοικέ τις στρέφειν.

1129 sq. In margine additos habet R.

1130. *κατεβρόχθιζον τότε] ἐγὼ κατήσθιον V R, quae e vs. 1128 errore librariorum repetita ratus lacunam textus traditi indicavi et e coniectura explevi.

1131. περὶ V] προς R. ‖ σπλάγχν' R] σπλάγχν' ὡς V. ‖ ἔοικέ τις στρέφειν] ἐοικέτιστρέφειν V R, ἔοιχ' ἔτι στρέφειν Hemsterhuis, sed aliena hinc particula ἔτι. E litteris -σστ- (τισστρέφειν) periit alterum sigma, cuiusmodi frequentissima sunt vitia in litteratura minuscula; vid. e. g. supra v. 721 Thesm. 556 Pac. 557, 1183, contraria Lys. 173 Thesm. 106, 1073 Eccl. 733 supra vs. 545.

1129. Deum famelicum luctu trepidantem et tripudiantem, dum in mentem redit dapum succulentarum quibus olim solebat vesci, Cario irridet. *Perge modo* — ait — *salisubsule! sub divo solum calcibus ferias per me licet: intus ad nos non intrabis.* — In verbo ἀσκωλιάζειν percipitur echo quaedam vocis κωλῆς, quam deorum minister esuriens clamabat modo, quemadmodum in Vespis e κόγχη procrevit verbum subsimile ἀνακογχυλιάζειν [1]). Sed etiam per se aptissimum huic loco est ἀσκωλιάζειν verbum, nam ὁ ἀσκωλιασμός sive τὸ ἐν ἀσκῷ ἅλλεσθαι (ἀσκο-σαλ) erat ludus rusticorum, *qui inter pocula laeti | mollibus in pratis unctos saluere per utres* [2]). Ludum hunc Dionysiis rusticis proprium pingunt versiculi Eubuli in scholiis allati: ἀσκὸν εἰς μέσον | καταθέντες εἰσάλλεσθε καὶ καχάζετε | ἐπὶ τοῖς καταρρέουσιν ἀπὸ κελεύσματος [3]), et lepide commemorat Aristophanes Platonicus fabulam de mortalibus a Iove discisis enarrans: „*qui si pergent etiam negotia nobis facessere,*" — Iuppiter ait, — „πάλιν αὖ τεμῶ δίχα, ὥστε ἐφ' ἑνὸς πορεύσονται σκέλους ἀσκωλιάζοντες" [4]). Toti nostro versui simillima sunt lictoris ad Mnesilochum vinctum verba [5]): „ἐνταυτά [6]) νυν οἴμωζε πρὸς [7]) τὴν αἰτρίαν" [8]).

1130. σπλάγχνων] quod dicebatur σπλαγχνεύειν [9]).

— ὧν] nota attractio [10]).

1131. Quod *viscera* olim in sacris sibi oblata desiderat Mercurius, *viscerum dolore eum* — post nimis copiosam, credo, cenam — *torqueri* perridicule ex eius verbis corporisque motu efficere se fingit Cario. Cuiusmodi dolores proprie dicebantur στρέφειν τὴν γαστέρα. Nam σπλάγχνων nisi in re sacra mentionem facere poetarum erat, non dictionis quotidianae; ἄσπλαγχνος igitur tragicis dicitur homo ἀκάρδιος sive *timidus* [11]), comicis is qui σπλάγχνων οὐ μετέχει, *qui viscerum nullam partem accipit* [12]), ut nunc Mercurius, in Ranis autem ἀφοβόσπλαγχνος est dictionem sublimiorem ludicre affectantis [13]). Itaque recte — ut redeamus ad id quod supra observatum est [14]) — hanc proposuerit quis proportionem:

σπλάγχνα : γαστήρ = πέλανος : ἄλφιτα,

---

[1]) Vesp. 589. — [2]) Verg. Georg. II 384. — [3]) Eubul. fr. 8; cf. Poll. IX 121. — [4]) Plat. Conviv. 190 *d*. — [5]) Thesm. 1001. — [6]) Vid. ad Nub. 1475. — [7]) Vid. ad Nub. 198. — [8]) Vid. ad Nub. 371. — [9]) Av. 984, ubi vid. — [10]) Vid. ad Av. 271. — [11]) Soph. Ai. 467. — [12]) Plat. fr. 113; cf. Vesp. 654. — [13]) Ran. 496. — [14]) Vid. ad vs. 661.

ΕΡΜΗΣ.

οἴμοι δὲ κύλικος ἴσον ἴσῳ κεκραμένης!

ΚΑΡΙΩΝ.

ταύτην ἐπιπιὼν ἀποτρέχων οὐκ ἂν φθάνοις.

ΕΡΜΗΣ.

„ἆρ' ὠφελήσαις ἄν τι τὸν σαυτοῦ φίλον;"

ΚΑΡΙΩΝ.

εἴ του δέει γ' ὧν δυνατός εἰμί σ' ὠφελεῖν.

ΕΡΜΗΣ.

εἴ μοι πορίσας ἄρτον τιν' εὖ πεπεμμένον
δοίης καταφαγεῖν καὶ κρέας νεανικὸν
ὧν θύεθ' ὑμεῖς ἔνδον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' οὐκ ἐκφορά

1135. δέει γ'] δέοι'(ο) Hirschig.
1136. πορίσας R] πορίσαις V (cf. Lys. 506). || ἄρτον] νάστον Blaydes coll. vs. 1142.
1138. ἐκφορά V] ἐκφορα R.

---

neque Cario ea voce nunc uteretur nisi verborum fieret ludus. Sic in Proagone nescio quis: „οἴμοι τάλας, τί μοι στρέφει τὴν γαστέρα;" [1]), et apud Antiphanem Hercules: „ἐὰν δ' ἄρα (κακὸν) στρέφῃ με περὶ τὴν γαστέρ' ἢ τὸν ὀμφαλόν," — cetera vid. supra [2]).

1132. ἴσον ἴσῳ] mixtura meracior [3]).

1133. Constans sibi Cario — meminimus enim qualia in Aesculapii templo designaverit [4]) — ventris oppleti medicinam deo donat ... πορδήν [5]). Ita autem loquitur quasi remedium aliquod, κυκεῶνά τινα βληχωνίαν [6]), ei praebeat ἐπιπιεῖν ad sedandos ventris illos dolores. Et gestu aperte, quae est eius impudentia, indicat quid demonstrativum αὕτη sibi velit [7]). Locutionem οὐκ ἂν φθάνοις supra legimus [8]). Infelicissima vero Blaydesii est suspicio, *alapam* deo infringi. Qualia etiam in effrena illa iocandi libertate intolerabilia opinor Atheniensibus fuissent visa, neque causa est ulla cur *feriatur* nunc Olympius supplex et miser; omnem denique dubitationem eximit quod sequitur dictum Mercurii: „*estne ut succurras amico?*" Quae verba non esse eius qui modo vapularit, dici vix opus. Risum mancipii patienter perferre abiecti sane est dei: vapulare vero et tamen amicum se dicere Carionis, id delirantis foret.

1134 sqq. Ipsam cenam adeundi quoniam vix ullam spem sibi relictam videt Mercurius, ut cibi aliquid sibi efferat certe Carionem rogat.

1134. E tragoedia desumtum versum testatur optativi terminus -σαις [9]).

1137. νεανικὸν] *magnum* [10]).

1138. ἀλλ' οὐκ ἐκφορά] *non licet*. Vox

---

[1]) Ar. fr. 462; cf. etiam Pac. 175 Thesm. 484. — [2]) Ad vs. 883 sq. — [3]) Vid. ad Eq. 1187 sq. — [4]) Vid. Proleg. p. XIII, vs. 699, ad vs. 618. — [5]) Recte sic Hemsterhuis. — [6]) Pac. 712. — [7]) De cuiusmodi locis vid. ad Ach. 331, et praesertim cf. Eccl. 890. — [8]) Vid. ad vs. 485. — [9]) Vid. annot. crit. ad vs. 1036. — [10]) *Een flink stuk vleesch*. Vid. Eq. 611.

ΕΡΜΗΣ.

καὶ μὴν ὁπότε τι σκευάριον τοῦ δεσπότου
ὑφέλοι', ἐγώ σε λανθάνειν ἐποίουν ἀεί.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἐφ' ᾧ τε μετέχειν γ' αὐτός, ὦ τοιχωρύχε!
ἧκεν γὰρ ἄν σοι ναστὸς „εὖ πεπεμμένος“.

ΕΡΜΗΣ.

ἔπειτα τοῦτόν γ' αὐτὸς ἂν κατήσθιες.

1139. *ὁπότε τι* V] *ὅτε γε* R.

1140. *ὑφέλοι'* V] *ὑφέλοις* R. || *σε* V] *σ' ἂν* R (vix recte, cum sequatur *ἀεί*).

1141. *τε* A] *γε* R, om. V. || *γ' αὐτός* Blaydes] *καὐτὸς* V R, cf. vs. 550, 795, 1019, 1037, 1135 etc.

1143. *τοῦτόν γ'* R] *τοῦτον κ'* V, *τὸ πλέον* Meineke (quo aptius vs. 1144 sit adiectivum *ἴσος*).

ἡ ἐκφορά denuo nunc, ut supra [1]), iocum praebet. Tum *exequias* significabat, nunc eo sensu quem *in re sacra* habebat usurpata est. Nam in sacris, quorum is erat ritus ut sacrificantibus non liceret partem carnium foras efferre, *ἐκφορά* vel *ἀποφορά* non esse dicebatur; e. g. in lapide Oropio: „*τῶν δὲ κρεῶν μὴ εἶναι ἐκφορὴν ἔξω τοῦ τεμένεος*" [2]), in lapide Coo: „*τοῦ χοίρου οὐκ ἀποφορά*" [3]). Sic in Theopompi quem scholia afferunt versu nescio cui „*εἴσω δραμὼν αἴτησον*" iubenti respondetur: „*ἀλλ' οὐκ ἐκφορά*" [4]). Et plane ita ut noster vocem adhibet quidam apud Euphronem narrans haedum mactatum esse nimis exiguum quam ut a coquo detrahi inde posset quicquam: „*οὐκ ἦν ἐκφορὰ | Λύκῳ κρεῶν τότε*" [5]). Hinc apparet nostro loco non esse intellegendum neutrum plurale (*τὰ*) *ἔκφορα*, quo adiectivo apud Euripidem utitur nutrix Phaedrae, *ἔκφορον πρὸς ἄρσενας συμφορὰν* vocans morbum qui sine dedecore coram viris possit commemorari [6]). Active autem *ἔκφορος* dicebatur *is qui aliquid effert*; sic ad mulieres Thesmophoria celebrantes personata illa femina: „*αὐταὶ γάρ ἐσμεν κοὐδεμί' ἔκφορος λόγου*", *solae sumus neque adest quae arcana nostra evulgare possit* [7]), *οὐδεμία ἐξοίσει τοὺς λόγους* [8]). Item Socrates apud Platonem: „*οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγου*" [9]).

1139 sq. *Quin igitur clam surripis? qualia me adiuvante saepe fecisti!*

1139. *σκευάριον*] non ipsum opinor nunc vasculum cogitat, sed id quod lanci inerat [10]).

1141 sq. *Adiuvabas sane, at non gratis!* Sic in Pace Trygaeo Mercurium supplicanti: „*miserere civium meorum, ἐπεί σε καὶ τιμῶσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ*" ille respondet: „*κλέπται τὰ νῦν γάρ εἰσι μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ*" [11]).

1141. *ἐφ' ᾧ τε*] *ea condicione ut* [12]).

1142. *ἄν*] rei iteratae indicium [13]).

— *ναστὸς*] placentarum genus [14]).

— *εὖ πεπεμμένος*] ipsius Mercurii haec verba irridens repetit Cario.

---

[1]) Vid. vs. 1008. — [2]) Dittenb. Syll. 589^{31}. — [3]) Ibid. $616^{46,59}$. Vid. etiam $617^{4,8,10,24}$, vHerwerden Lex. suppl. s. v. *ἀποφορά*. — [4]) Theopomp. fr. 70. — [5]) Euphron. fr. 1^{20}. — [6]) Eur. Hipp. 295. — [7]) Thesm. 472, *er is niemand (onder ons) die het uit zal brengen.* Recte ibi Fritzsche. — [8]) Cf. Eccl. 442 sq. — [9]) Plat. Lach. 201 *a*; vid. etiam Aesch. Eum. 910. — [10]) Item nos: een *schotel(tje)*. — [11]) Pac. 401 sq. — [12]) Vid. ad Ach. 722. — [13]) Vid. ad Vesp. 269. — [14]) Vid ad Av. 567.

ΚΑΡΙΩΝ.

οὐ γὰρ μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί,
ὁπότε τι ληφθείην πανουργήσας ἐγώ.

ΕΡΜΗΣ.

μὴ μνησικακήσῃς, — εἰ σὺ Φυλὴν κατέλαβες.
ἀλλὰ ξύνοικον πρὸς θεῶν δέξασθέ με.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἔπειτ' ἀπολιπὼν τοὺς θεοὺς ἐνθάδε μενεῖς;

ΕΡΜΗΣ.

τὰ γὰρ παρ' ὑμῖν ἐστι βελτίω πολύ.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δέ; ταὐτομολεῖν ἀστεῖον εἶναί σοι δοκεῖ;

ΕΡΜΗΣ.

„πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ', ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ".

1144. *μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί*] *μετεῖχες τῶν ἴσων πληγῶν ἐμοί* dubitanter Hemsterhuis, Kappeyne *σύ γ' εἶχες κτέ.* (coll. Nub. 1425), vVelsen *μετεῖχες οὐδὲ τῶν πληγῶν σύ γε.* Sed vid. comment.

1148. *ἐνθάδε* V] *ἐνταυθοῖ* (cf. vs. 225) R, *αὐτοῦ* Seidler (coll. Lys. 757).

1144. Paullo neglegentius — minime tamen vitiose — haec sunt enuntiata. Grammatice si locutus esset Cario, aut dixisset: „*οὐ γὰρ (τὸ) ἴσον μέρος τῶν πληγῶν μετεῖχες ἐμοί*"[1]), aut: „*οὐ γὰρ εἶχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί*", quemadmodum ad Xanthiam Dionysus in Ranis: „*τί δῆτα … οὐ καὶ σὺ τύπτει τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί;*"[2]).

1146. Quemadmodum olim summa habebatur gloria *τοῖς μαραθωνομάχοις* accenseri[3]), sic ea aetate qui coram populo vel iudicibus verba faciebant, perhibere solebant se fuisse inter eos *qui cum Thrasybulo statum popularem restituissent.* Nec dubium quin tunc temporis talia solito frequentius fuerint iactata, cum multi ipsum Thrasybulum quique ei ab intimis erant culparent[4]). Itaque verbis e foro desumtis usus et Carionem tanquam civem aliquem allocutus Mercurius: *Istarum rerum* — ait — *est oblivio!* de istis tace, si vir probus et reip. amicus vis haberi. Inter condiciones *τῶν διαλύσεων*, quas anno 403 *οἱ ἀπὸ Φυλῆς* fecerunt *πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἄστει*, erat: „*τῶν παρεληλυθότων μηδενὶ πρὸς μηδένα μνησικακεῖν ἐξεῖναι*", et is qui primus adversus hoc decretum peccavit morte est multatus[5]).

1147. *πρὸς θεῶν*] ridiculus sanequam est Olympius sic obtestans mancipium[6]).

1148. *ἔπειτα … μενεῖς*] et particula et futurum tempus animum indicant commotum[7]).

1151. *Patria est ubicunque est bene*[8]). Tragico luctui dictionem feliciter adap-

---

[1]) Vid. vs. 226, quem scholia iubent conferri. — [2]) Ran. 636; vid. etiam Nub. 1425 et Nub. 972. — [3]) Vid. Nub. 986. — [4]) Vid. ad vs. 550. — [5]) Vid. ad Nub. 999. — [6]) Cf. Av. 1614. — [7]) Vid. ad Nub. 226 et ad Av. 369. — [8]) Teucer Pacuvianus apud Cic. Tusc. V § 108.

ΚΑΡΙΩΝ.

τί δῆτ' ἂν εἴης ὄφελος ἡμῖν ἐνθάδ' ὤν;

ΕΡΜΗΣ.

παρὰ τὴν θύραν Στροφαῖον ἱδρύσασθέ με.

ΚΑΡΙΩΝ.

Στροφαῖον; ἀλλ' οὐκ ἔργον ἔστ' οὐδὲν στροφῶν.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' Ἐμπολαῖον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλὰ πλουτοῦμεν· τί οὖν

1152. ἡμῖν R] om. V.

1153. ἱδρύσασθέ με] Blaydes οὖν μ' ἱδρύσατε, vocalem ῑ- brevem esse ratus; sed vid. Av. 45 (med. infra vs. 1191 etc.).

---

tans Mercurius verba Teucri novam patriam petentis sua facit, nonnihil tamen mutata. Nam Aiacis fratrem talia magis decebant: „ἅπας μὲν ἀὴρ αἰετῷ περάσιμος, | ἅπασα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς" [1]), i. e.: *omne solum forti patria est* [2]); quae non lucello inhiantis sunt sed se suosque cohortantis ad strenue cum re adversa colluctandum, non enim desperandum esse Teucro duce et auspice Teucro. Nostro vero loco consimiles sunt alii quidam senarioli tragicorum: τῷ γὰρ καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρίς [3]) et: πανταχοῦ γε πατρὶς ἡ βόσκουσα γῆ [4]) et: πατρὶς δὲ πᾶσα τῷ πένητι προσφιλής, | ἀφ' ἧς τροφήν τε καὶ τὸ μὴ πεινῆν ἔχει [5]). Cuiusmodi homines remp. suis ipsorum commodis posthabentes „τὴν οὐσίαν πατρίδα ἑαυτοῖς ἡγεῖσθαι" optimo iure dicit accusator apud Lysiam [6]).

1152. τί … ἂν εἴης ὄφελος] *quid prodesses* [7]). Cf. supra locutio: τί πλέον [8]).

1153. Στροφαῖον] *custodem ostii*, πυληδόκον [9]), qui cavebat ne quid intraret mali. Dicebatur στρόφιγξ [10]), *cardo* (sive *scapus cardinalis*) *ianuae*; hic vertebatur ἐν στροφεῦσι [11]) sive *alveolis*, qui in liminibus superiore et inferiore erant excavati.

1154. „*Vertumnum?*" — nam sic licebit reddere, ne iocus dum vertitur, plane pervertatur: — „*at nullis versutiis* [12]) *est opus* [13]). *Non iam versuram facimus* [14]). Similem atque hoc loco στροφαί vox, supra lusum praebuit τρόποι [15]).

1155. Ἐμπολαῖον] qui etiam Ἀγοραῖος dicebatur [16]).

---

[1]) Eur. fr. 1034. — [2]) Ovid. Fast. I 493; vid. etiam Crates apud Diog. Laert. VI 98. — [3]) [Menandr.] Monost. 716. — [4]) Eur. fr. 774. — [5]) Quod Aristophani tribuitur fragmentum in Stobaei codice Bruxellensi (OHense de Stob. Flor. excerptis Brux. p. 35), Euripidi vero probabiliter vindicat vHerwerden. — [6]) Lys. XXXI § 6. — [7]) Cf. Vesp. 956 Pac. 1194 Eccl. 56. — [8]) Vs. 531. — [9]) Hymn. Merc. 15. — [10]) Ran. 892; cf. Eur. Phoen. 1126 Plat. Tim. 74 *a*, *b*, Dittenb. Syll.² 587¹⁴⁶. — [11]) Thesm. 487. — [12]) Cf. Eccl. 1026 et vid. ad Ran. 775. — [13]) Item mox vs. 1158; vid. ad Av. 1308. — [14]) Nos: *een deurdraaier? wij hebben geen draaierijen meer noodig.* — [15]) Vid. vs. 453. — [16]) Cf. Eq. 297.

Ἑρμῆν παλιγκάπηλον ἡμᾶς δεῖ τρέφειν;

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλὰ Δόλιον τοίνυν.

ΚΑΡΙΩΝ.

Δόλιον; ἥκιστά γε·
οὐ γὰρ δόλου νῦν ἔργον, ἀλλ' ἁπλῶν τρόπων.

ΕΡΜΗΣ.

ἀλλ' Ἡγεμόνιον.

ΚΑΡΙΩΝ.

ἀλλ' ὁ θεὸς ἤδη βλέπει,
ὥσθ' ἡγεμόνος οὐδὲν δεησόμεσθ' ἔτι.

ΕΡΜΗΣ.

Ἐναγώνιος τοίνυν ἔσομαι. καὶ τί ἔτ' ἐρεῖς;

1161. *καὶ τί ἔτ'* R] *τί δῆτ'* V.

1156. *παλιγκάπηλον*] *institorem* [1]). Non verum hoc erat dei cognomen, sed contemtim nunc sic dicitur; significat enim eos qui merces a mercatoribus primariis — *τοῖς ἐμπόροις καὶ αὐτοπώλαις* [2]) — emtas divendunt in tabernis vel in foro [3]). „*Καπήλους καλοῦμεν*" — sunt verba Socratis apud Platonem — „*τοὺς πρὸς ὠνήν τε καὶ πρᾶσιν διακονοῦντας ἱδρυμένους ἐν ἀγορᾷ*" [4]).

1157. *Δόλιον*] hunc invocant e. g. Ulixes Sophocleus Philoctetem decepturus [5]) et apud nostrum Euripides [6]).

1158. *ἁπλῶν τρόπων*] *vitae simpliciter et honeste institutae*, morum integrorum, *μὴ ποικίλων* [7]). Digna quae conferatur est locutio *ἁπλῷ τρόπῳ* [8]).

1159. *Ἡγεμόνιον*] *ducem in itineribus*, *ὅδιον*, cui praetores Athenienses vere — cum tempus expeditionum suscipiendarum appropinquabat — sacra ferre solebant. Superest etiamnunc basis donarii, quod praetores aliquando (tertio secundove saeculo) ei dedicarunt: „*στρατηγοὶ οἱ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ κτέ... Ἑρμῇ ἡγεμονίῳ ἀνέθηκαν*" [9]). Cf. etiam marmoris multo antiquioris inscriptio: „*Πύθων Ἑρμῇ ἄγαλμα Ἑρμοστράτου Ἀβδηρίτης | ἔστησεν πολλὰς θησάμενος πόλιας*" [10]).

1160. Etsi proprio sensu accepta haec verba nihil habent quod aut displiceat aut mirationem moveat, non tamen spernenda videtur Palmerii observatio: „sperare iam poterant Athenienses se non „amplius fore sub Lacedaemoniorum *ἡγεμονίᾳ*, sed potius aliorum *ἡγεμόνας* futu„ros". Et credibile est haec ab histrione ita esse pronuntiata ut comicum serii quid nunc velle sentirent spectatores et veluti bono omine laetarentur [11]).

1161. Tandem munus invenit Mercurius quod novo rerum statui satis con-

---

[1]) Cf. Demosth. XXV § 46 LVI § 7. — [2]) *Groothandelaars* (*grossiers*) et: *producenten*. — [3]) *Wederverkoopers* (*winkeliers*). Cf. schol. et Xen. Mem. III 7 § 6. — [4]) Plat. Rep. 371 *d*, ubi vid. etiam vicina. — [5]) Soph. Phil. 133; cf. etiam El. 1395 Pausan. VII 27 § 1. — [6]) Thesm. 1202. — [7]) Vid. ad Eq. 196. — [8]) Eccl. 231. — [9]) Dittenb. Syll.² 497. — [10]) IGA. 349. — [11]) Cf. vs. 1191 sqq.

Πλούτῳ γάρ ἐστι τοῦτο συμφορώτατον,
ποιεῖν ἀγῶνας μουσικοὺς καὶ γυμνικούς.

ΚΑΡΙΩΝ.

ὡς ἀγαθόν ἐστ' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν!
οὗτος γὰρ ἐξηύρηκεν αὑτῷ βιότιον.
οὐκ ἐτὸς ἅπαντες οἱ δικάζοντες θαμὰ
σπεύδουσιν ἐν πολλοῖς γεγράφθαι γράμμασιν.

1162. συμφορώτατον V] -τερον R.
1165. ἐξηύρηκεν] -εύ- V R.
1166 sq. Carioni continuat V, Mercurio tribuit R (cum vs. 1168a).

veniat. *Ludos igitur* — ait — *obeuntibus vobis praesidebo.* Mercurii palaestrarum gymnasiorumque tutoris frequens mentio [1]).

— καὶ τί ἔτ' ἐρεῖς;] *et quid praeterea dicere habes?* [2]).

1162. Πλούτῳ . . . συμφορώτατον] *Pluto quam maxime congruum* [3]).

1164. Notum deorum in hymnis est epitheton honorificum πολυώνυμος [4]).

1166 sq. *Non mirum est iudices frequenter operam dare ut compluribus adscribantur decuriis.* — Tertium nunc respicitur nova lex iudiciaria [5]). Adverbium θαμά *frequenter* totiusque loci tenor efficiunt ut fraudulentum artificium nunc, ut supra [6]), carpi cum Schoemanno arbitrer, haud dissimile dolo militiam detrectantium, qui nomen suum loco alieno albi armatorum inscribendum curabant, κατὰ σπουδὰς μετεγγραφόμενοι [7]) Cui interpretationi bene convenit locutio οὐκ ἐτός [8]), hac enim res in *vituperationem* venientes simulque mirationem moventes solent indicari, quarum *causa* palam iam esse dicatur, licet vel sic minime videantur laude dignae [9]). Ab eiusmodi malis artibus quo melius caveretur, magis magisque elaboratus est apparatus iudicialis, et tandem tam operosus evasit quam ex libro de Atheniensium Rep. eum novimus. — Assentiri non possum Fraenkelio, qui de heliastarum instituto acute disputans probatum ivit non malas artes quasdam nostro loco tangi, sed certum morem ipsa lege sancitum: „die Summe von 500 Mit-„gliedern für jedes Dikasterion wurde „dadurch erreicht dass die einzelnen „Heliasten verschiedenen Sectionen zu-„gleich angehörten; sie war also nur „eine fictive Normirung. Dies ist klar „und deutlich bezeugt in Aristophanes „Plutos V. 1164" [10]). Quae si ita habuisset res, vix cuiquam obscura esse potuisset eius ratio, neque *saepe* opinor sed *omnes semper* heliastae dedissent operam ut plurium essent litterarum, Carionis autem languerent verba: „nunc demum intellego quid boni id habeat."

[1]) Vid. Pind. Ol. VI 137 etc., Preller Myth. I^4 p. 415. — [2]) Vid. ad Nub. 210 et ad Eq. 1183 Av. 369. — [3]) Vid. ad Thesm. 139. — [4]) Hymn. Apoll. 82 Cer. 18, 32 Soph. Ant. 1115 etc. — [5]) Vid. ad vs. 277 sq. — [6]) Vid. vs. 972. — [7]) Vid. Eq. 1369 sq. — [8]) Nos: *het is waarachtig geen wonder dat*... vel: *dan wil ik waarachtig wel gelooven dat*... — [9]) Sic Ach. 411, 413 Av. 915 Thesm. 921 Plut. 404 fr. 10 Philetaer. 5 Anaxil. 30 Plat. Rep. 414 *e*; nonnisi Eccl. 245 et Plat. Rep. 568 *a* nonnihil discrepant, qui sunt leniter irridentium. — [10]) MFränkel Geschworenengerichte p. 96, ubi vid. etiam vicina.

ΕΡΜΗΣ.

οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις εἰσίω;

ΚΑΡΙΩΝ.

καὶ πλῦνέ γε
αὐτὸς προσελθὼν εἰς τὸ φρέαρ τὰς κοιλίας,
ἵν' εὐθέως διακονικὸς εἶναι δοκῇς.

(Aedes intrant ambo.)

Saltat chorus.

EXODUS.

(vs. 1171—1209.)

(A parte dextra prodit sacerdos.)

SCENA UNDEVIGESIMA.

Sacerdos, mox Chremylus.

ΙΕΡΕΥΣ.

τίς ἂν φράσει' ὅπου 'στὶ Χρεμύλος μοι σαφῶς;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

(e domo sua progrediens:)

τί δ' ἔστιν, ὦ βέλτιστε;

ΙΕΡΕΥΣ.

τί γὰρ ἄλλ' ἢ κακῶς;

1169. εἰς V] πρὸς R.

1170. δοκῇς Bentley] μοι δοκῇς(-εῖς) V R, μάθῃς Karsten. Pronomen videtur aut e versu 1171 (ubi om. R) huc aberrasse, aut ad hiulcos qui habebantur numeros explendos consulto esse insertum.

1171. φράσει' ὅπου Hirschig] -σειε ποῦ V R (cf. Ran. 432 Lys. 1086 etc.). || μοι V] om. R, Blaydes ἐστιν ὁ Χρεμύλος σαφῶς.

1168. καὶ ... γε] imperativo adduntur nunc particulae, ut supra [1]).

— πλῦνε ... τὰς κοιλίας] *ventriculos* suis haedi arietis modo mactatorum *lava*, ut *omasum* mox possit parari [2]).

1169. αὐτὸς] id quod Cario facturus erat cum vocavit eum Mercurius.

1170. *Ut statim utilem te praebeas.*

1171. Item in Lysistrata: τίς ἂν φράσει' ὅπου 'στὶν ἡ Λυσιστράτη; [3]).

1172. τί γὰρ ἄλλ' ἢ κακῶς;] *quid nisi male?* Laxior est verborum structura, ut in Strepsiadis cum Amipsia colloquio: τοῦτο δ' ἔσθ' ὁ τόκος τί θηρίον; | — τί δ' ἄλλο γ' ἢ κατὰ μῆνα καὶ καθ' ἡμέραν | πλέον πλέον τἀργύριον ἀεὶ γίγνεται ...; [4]).

---

[1]) Vid. ad vs. 103. — [2]) Cf. Eq. 160 Nub. 409 Ran. 576. — [3]) Lys. 1086, ubi vid. — [4]) Nub. 1286 sqq., ubi vid., item ad Eq. 615.

ἀφ' οὗ γὰρ ὁ θεὸς οὗτος ἤρξατο βλέπειν,
ἀπόλωλ' ὑπὸ λιμοῦ. καταφαγεῖν γὰρ οὐκ ἔχω,
καὶ ταῦτα τοῦ Σωτῆρος ἱερεὺς ὢν Διός.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἡ δ' αἰτία τίς ἐστιν, ὦ πρὸς τῶν θεῶν;

ΙΕΡΕΥΣ.

θύειν ἔτ' οὐδεὶς ἀξιοῖ.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τίνος οὕνεκα;

ΙΕΡΕΥΣ.

ὅτι πάντες εἰσὶ πλούσιοι. καίτοι τότε,
ὅτ' εἶχον οὐδέν, ὃ μὲν ἂν ἥκων ἔμπορος
ἔθυσεν ἱερεῖόν τι σωθείς, ὃ δέ τις ἂν
δίκην ἀποφυγών, ὃ δ' ἂν ἐκαλλιερεῖτό τις

1173. Del. vVelsen, e vs. 968 repetitum ratus, iungens autem *κακῶς .... ἀπόλωλα*. Vid. ad vs. 281. || *ὁ θεὸς οὗτος* Elmsley] *ὁ πλοῦτος* V (*βλέπειν ὁ πλ. ἤρξατο*) et R, *ὁ πλ. οὗτος* A. Cf. vs 968 et vid. similia vitia vs. 226 et 727 et ad Lys. 1262.
1179. *ὅτ'* V] *ὅτ' οὐκ* R.

1173—1177. Item in Avibus: *ἀπόλωλεν ὁ Ζεύς ... | ἐξ οὗπερ ὑμεῖς ᾠκίσατε τὸν ἀέρα. | θύει γὰρ οὐδεὶς οὐδὲν ἀνθρώπων ἔτι | θεοῖσιν κτέ.* [1]).

1174 sq. Similia sunt liberius potantium verba: *ὁ Ζεὺς ὁ Σωτὴρ ἣν ἐγὼ διαρραγῶ | οὐδέν μ' ὀνήσει* [2]) et: *ἡ τοῦ δὲ Σωτῆρος Διὸς τάχιστά γε | ἀπώλεσε ναύτην καὶ κατεπόντωσέν μ', ὁρᾷς* [3]), sic enim loquitur conviva satur, qui postquam etiam Iovis Servatoris ebibit poculum, — cui tertio in conviviis libabant [4]), — plane naufragium fecit et prostratus iam iacet. *Iuppiter Servator* (*Σωτήρ* sive *'Ελευθέριος*) publice colebatur suasque in foro habebat statuam et porticum [5]).

1178. Omnes divites sunt iam, — omnes enim primo quoque tempore operam dederunt ut probi fierent [6]). Nunc autem nemo requirit quicquam, nemo subit periculum, nemo supplex adit templa deorum, nemo voti compos factus grates iis solvit.

1179—1181. Particula *ἄν* rei iteratae indicium [7]).

1179. *ἥκων ἔμπορος*] eadem quae supra locutio [8]).

1181 sq. *Erat etiam qui cum in templo litaret, ad se* — id est ad cenam quam domi suae instructurus erat — *me vocaret* [9]). Paratactice dictum est *ἐκαλλιερεῖτο καὶ ἐκάλει* pro *καλλιερησάμενος ἐκάλει* [10]), non enim inter se opponuntur *οἱ θύοντες καὶ οἱ καλλιερούμενοι*, — quod absurdum

---

[1]) Av. 1514 sqq. — [2]) Alex. fr. 232. — [3]) Xenarch. fr. 2. — [4]) Vid. ad Vesp. 525. — [5]) Vid. Harpocr. s. v. *'Ελευθέριος Ζεύς* etc., Preller Myth. I^4 p. 151, 3. — [6]) Vid. ad vs. 496 sq. — [7]) Vid. ad Vesp. 269 et ad Nub. 977. — [8]) Vs. 521. — [9]) Cf. fr. 693 etc. (ad Eq. 1140 Av. 538). — [10]) Cf. Lys. 700—704; cognati sunt loci quos ad Eq. 803 Av. 1182 contuli.

καὶ ἐμέ γ' ἐκάλει τὸν ἱερέα. νῦν δ' οὐδὲ εἷς
θύει τὸ παράπαν οὐδὲν οὐδ' εἰσέρχεται, —
πλὴν ἀποπατησόμενοί γε πλεῖν ἢ μυρίοι.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.
(secum:)

οὔκουν τὰ νομιζόμενα σὺ τούτων λαμβάνεις;

ΙΕΡΕΥΣ.

τὸν οὖν Δία τὸν Σωτῆρα κἀυτός μοι δοκῶ
χαίρειν ἐάσας ἐνθάδ' αὐτοῦ καταμενεῖν.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

θάρρει· καλῶς ἔσται γάρ, ἢν θεὸς θέλῃ
ὁ Ζεὺς ὁ Σωτὴρ γὰρ πάρεστιν ἐνθαδί,
αὐτόματος ἐλθών.

ΙΕΡΕΥΣ.

πάντ' ἀγαθὰ τοίνυν λέγεις.

1185. Chremylo dat R, Carioni V. || *νομιζόμενα σὺ* V] *-νασ* (deleto *σ*) R.
1187. *καταμενεῖν*] *-μένειν* V R.
1189. *ἐνθαδί*] *ἐνθάδε* V R.
1190. *ἐλθών* V] *ἥκων* R. || *τοίνυν* R] *νῦν* V.

---

foret, quoniam eorundem est *το θύειν καὶ τὸ καλλιερεῖσθαι*, — sed *gradatio* quaedam fit, quam indicant particulae *καὶ ... γε* [1]). Nempe melius erat etiam ad lautam cenam invitari quam debitam sibi partem victimarum accipere solam.

1182. *οὐδὲ εἷς*] trisyllabum, ut alibi in hac fabula [2]).

1184. Sacrilegium quod olim habebatur [3]), palam nunc id fit ab omnibus; *πάντες ἤδη αὐτοῦ τοῦ Διὸς καταπέρδονται.*

— *πλεῖν ἤ*] ante particulam *ἤ* constans est comparativi forma monosyllaba [4]).

1185. Plane irridentis hoc est. *Quid quereris? nonne iusta tibi cedit pars donorum quae ipsi deo tuo offeruntur?* — *Ταῦτα* quae velit Pisetaerus, e verbo, quo sacerdos usus est, facile efficitur [5]); horum igitur *τὰ νομιζόμενα* sive ratam partem iam accipere sacerdotem, ut olim victimarum.

1186 sq. *μοι δοκῶ ... καταμενεῖν*] *videor mihi ... mansurus esse* [6]).

1187. *χαίρειν ἐάσας*] cf. *χαίρειν κελεῦσαι* et similia, quae sunt apertissime vilipendentis [7]).

— *ἐνθάδ' αὐτοῦ*] *hoc ipso loco*, in hac ipsa domo [8]).

1188. *ἢν θεὸς θέλῃ*] verba concepta [9]).

1189 sq. *Nam is Iuppiter, is Servator quem modo dicebas, in hisce is adest aedibus, quo sponte sua venit.* Adest apud nos Plutus: *τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν*, et tuus tibi apud nos erit locus [10]).

1190. *πάντ' ἀγαθὰ*] *optima quaevis* [11]).

---

[1]) Vid. ad Ran. 49. — [2]) Vid. Proleg. p. XX. — [3]) Cf. Av. 1054 Ran. 366 (Vesp. 394). — [4]) Vid. ad Ran. 18, 90. — [5]) Vid. ad vs. 845. — [6]) Vid. ad Ran. 1421 Eq. 620 sq. — [7]) Vid. ad Ach. 200; ut nostro loco, sic Thesm. 64. — [8]) Vid. ad Ach. 116. — [9]) Vid. ad Ran. 533. — [10]) Vid. ad Av. 586. — [11]) Vid. ad Ran. 302.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

ἱδρυσόμεθ' οὖν αὐτίκα μάλ' — ἀλλὰ περίμενε —
τὸν Πλοῦτον οὗπερ πρότερον ἦν ἱδρυμένος,
τὸν ὀπισθόδομον ἀεὶ φυλάττων τῆς θεοῦ.
(Famulos vocans:)
ἀλλ' ἐκδότω τις δεῦρο δᾷδας ἡμμένας,
ἵν' ἔχων προηγῇ τῷ θεῷ σύ.

ΙΕΡΕΥΣ.

πάνυ μὲν οὖν
δρᾶν ταῦτα χρή.

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὸν Πλοῦτον ἔξω τις κάλει.
(Prodit Plutus, quem sequitur vetula.)

SCENA VIGESIMA.

Idem, Vetula.

ΓΡΑΥΣ.

ἐγὼ δὲ τί ποιῶ;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

τὰς χύτρας, αἷς τὸν θεὸν

1191. ἱδρυσόμεθ'] -μεσθ' V R, quo recepto Dindorf delet particulam οὖν, non tamen supervacanea haec est, -εσθα autem V R habent etiam vs. 1198, et ibi quidem invitis numeris.

1196. ἔξω τις R] τίς ἔξω V.

1197—1207. Damnat Weise, non enim intellegi undenam adsit vetula, et Aristophane indignas esse facetias vs. 1204 sqq.; Bergk vero ante vs. 1197 quaedam desiderari suspicatur.

1191 sqq. Nimis diu qui circumvagatus indignissimo cuique se dedit deus, tandem reducetur in sedem solam se dignam, quam olim obtinebat in aede Minervae, tum cum repletum erat aerarium publicum [1]). — Boni ominis plena sunt haec, perinde atque id quod de ἡγεμονίᾳ supra est dictum [2]). Et apta sic fit occasio pompam sollemnem in fine fabulae solito more instituendi.

1194. ἐκδότω τις δεῦρο] *unus aliquis* quae requiruntur afferre iubetur, nomine ut assolet non addito [3]).

— δᾷδας ἡμμένας] solem occidisse facile intellegimus, quoniam dudum iuvenis ebrius a convivio venit [4]).

1197. Perridicula est anus anxia etiam oberrans; cui soli in ceterorum mortalium felicitate parum profuit Plutus. At ne huic quidem deus deerit, nam iuvenis recens ditatus ad officium suum mox redibit; ni rediret, improbus esset et Irus fieret denuo.

— τὰς χύτρας] quarum certus erat usus in signis deorum consecrandis [5]).

---

1) Vid. ad Lys. 174. — 2) Vid. vs. 1160. — 3) Item vs. 1196; vid. ad Av. 1693 et Ach. 805. — 4) Vid. vs. 1040. — 5) Vid. ad Ach. 284.

ἱδρυσόμεθα, λαβοῦσ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρε
σεμνῶς· ἔχουσα δ' ἦλθες αὐτὴ ποικίλα.

ΓΡΑΥΣ.

ὧν δ' οὕνεκ' ἦλθον;

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

πάντα σοι πεπράξεται.
ἥξει γὰρ ὁ νεανίσκος ὡς σ' εἰς ἑσπέραν.

ΓΡΑΥΣ.

ἀλλ' εἰ σὺ μέντοι, νὴ Δί', ἐγγυᾷ γέ μοι
ἥξειν ἐκεῖνον ὡς ἔμ', οἴσω τὰς χύτρας.

(Capiti ollas imponit.)

ΧΡΕΜΥΛΟΣ.

καὶ μὴν πολὺ τῶν ἄλλων χυτρῶν τἀναντία
αὗται ποιοῦσι. ταῖς μὲν ἄλλαις γὰρ χύτραις
ἡ γραῦς ἔπεστ' ἀνωτάτω, ταύτης δὲ νῦν
τῆς γραὸς ἐπιπολῆς ἔπεισιν αἱ χύτραι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

οὐκ ἔτι τοίνυν εἰκὸς μέλλειν οὐδ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἀναχωρεῖν
εἰς τοὔπισθεν· δεῖ γὰρ κατόπιν τούτων ᾄδοντας ἕπεσθαι.

(Sollemni pompa instituta Plutum omnes deducunt dextrorsum abeuntes.)

1202. *σὺ ... γέ* Blaydes] *γε ... σύ* V R. Particulas *εἴ γε* Attici non iungunt (cf. Pac. 712 et supra vs. 566).

1205. *αὗται ποιοῦσι*] *πάσχουσιν αὗται* (ut Nub. 234 etc.) dubitanter Blaydes. || *ἄλλαις γὰρ*] *ἄλλαις γε* V, *γὰρ ἄλλαις* R.

1209. *τούτων* V] *τούτοις* R. Cf. vs. 1094.

1199. *αὐτὴ*] *vel sic, tua sponte* (ut amoribus tuis placeres), *πάντως* [1]). Ita comta huc venit muliercula, ut pompae aptissimus sit eius vestitus [2]).

1200. *ὧν δ' οὕνεκ' ἦλθον;*] sono vocis suppletur quod deest verbis [3]).

1205. *ποιοῦσι*] idem fere nunc quod *πάσχουσι* [4]).

1206 sq. *Spuma,* quae in superficie [5]) lactis vel iusculi ferventis nascitur, dicebatur *γραῦς* [6]). — Pudet poetae inepto ioco fabulam claudentis et nobis qui nunc vivimus, ut olim spectatoribus, veluti valedicentis. Quanto festiviorem vividioremque exitum habebant Equites vel Aves!

---

1) Vid. Thesm. 851. — 2) Cf. Ach. 253. — 3) Vid. ad Av. 359[a] sq.[b]. — 4) Vid. Pac. 1054 Eccl. 624 et ad Lys. 1090. — 5) *ἐπιπολῆς* redit Eccl. 1108 Alex. fr. 128[5] Herodot. II 62 etc. — 6) Cf. Athen. 585 *c* et Proleg. p. VIII.

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

In primis libri foliis aliquoties „Hemsterhuys" est scriptum, leg. „-huis".

Pag. XVIII l. 19 add.: „in utraque *Veneri Hecaten* ludicre substituunt iurantes (Eccl. 981, 1097 Plut. 1069 sq.)."

Pag. 35 in calce sub n⁰. 2) del. verba: „et infra vs. 933."

Pag. 95 ad vs. 617 sic scribatur: „χειροτεχνῶν] vox etiam supra obvia [15])."

ARISTOPHANIS

RANAE.

V... 1

ARISTOPHANIS

RANAE.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD.

LUGDUNI BATAVORUM

APUD A. W. SIJTHOFF

MDCCCXCVI

VIRO CLARISSIMO

SAMUELI ADRIANO NABERO

S. P. D.

J. VAN LEEUWEN J. F.

Anni huius initio Tibi, Vir Clarissime, Collega Honoratissime, diem quo ante quinque lustra munus academicum iniisti laete celebranti ut cum multis gratularer mihi contigit, et quo devinctum Tibi animum testarer brevem Tibi obtuli scriptiunculam de Aristophanis Ranis, quam Mnemosynae inserendam curavi. Ad finem iam perductum est opus, cuius tunc qualescunque Tibi misi primitias; illas autem quoniam haud ingratas Tibi fuisse expertus scio, spes est fore ut ipsum quoque libellum ea mente, qua semper erga me fuisti, accipias.

Scripsi exeunte mense Octobri anni MDCCCXCVI.

PROLEGOMENA [1]

I.

Quod de omnibus hominibus dictum est, hospites eos esse in terra et peregrinari, de poetis id magis etiam quam de ceteris valet; nam his certe patriam haec vita non praebet. Hinc, prouti singulos fert animus insitus, aut novas, quas meliores fore sperant, regiones mente appetunt, aut paradisum aliquem amissum respiciunt perpetuo.

Ex horum numero fuit Aristophanes, quo nullus unquam strenuus magis extitit osor rerum novarum strenuusve magis laudator temporis acti se puero, immo se nondum nato. Ex quo autem tempore iuvenis comoedias scribere coepit, censorem egit. Ridens fert sententiam de civium studiis in diversa aestuantibus, ridens tangit consilia et gesta virorum a quibus administratur respublica, ridens edit iudicium de iis quorum nomen est aliquod in arte, non dubitans quin iocis suis et iurgiis patriae plus prodesse possit quam alii opibus brachiorumve robore, — vir ingeniosissimus musisque in paucis dilectus, at idem intra fines angustiores cum suum ipsius ingenium continens tum aequalium mentes coerceri iubens.

[1]) Quae in his prolegomenis leguntur sine ullis fere mutationibus sunt repetita ex Actis Academiae Regiae (Verslagen en Mededeelingen der Kon. Ak. v. Wetensch. 1896 blz. 302—321). Praeterea Ranarum fabulae et scholiorum ad eam pertinentium locos complures tractavi in Mnemosyne 1896 p. 99—113 et 330—344.

Prima ex eius fabulis quae aetatem tulerunt, Acharnenses, et rebus publicis se immiscentem eum ostendit et de re litteraria sententiam ferentem. Lepidissime in Lamacho illo, cuius et indoles bellicosissima erat et ipsum nomen, traducuntur cives Lacedaemoniis infensi, nec minus salse deridetur Euripides poeta rerum novarum in arte tragica studiosus. Iocose praeterea per totam fabulam spectatoribus ad oculos demonstratur quanta bona habeat pax, quantas calamitates afferat bellum, certa autem spes est poetae fore ut talia in scena conspecta plurimum valeant ad properandum finem belli impii, quo vastatur Graecia.

At maturior aetas viro patriae amantissimo non attulit quae exspectaverat. Fuit sane cum ea, quae felici audacia in fabulis suis portenderat, ad eventum perducta esse ei viderentur; credidit aliquando rediisse regna saturnia: iam fore ut ex ensibus falces fierent vitibusque sustentandis inservirent hastae; fabula autem Pace, quae paucis diebus ante ipsam Niciae pacem initam scenae est commissa, non solum ipsam rerum publicarum conversionem felicissimam celebrare sibi visus est sed etiam suas ipsius laudes canere, quippe qui strenue per annos complures operam dedisset ut dictis aculeatis stuporem excuteret civium mentibus et urbem suam e Martis mortario eriperet. Sed pax illa, quam patriae fervide apprecari nunquam desierat, quam esset sublestae fidei nimis cito apparuit; post paucos menses ne illi quidem, qui magnificentissime de ea senserant, poterant negare meram umbram hanc esse pacis et aperto bello vix praeferendam.

Dubitare tunc coepit poeta de artis suae ad Graeciam pacandam efficacitate, nec iam tam firmiter quam antea sibi persuadebat satis valere musam iocosam ad belli minas contundendas. Ridet etiamnunc, at vocis sonus auribus paulo acutioribus indicio est cavillatorem dum cachinnos edit vix compescere lacrimas, quaeque in aequalium studiis sint ludicra cupide arripere ne ad desperationem detrudi se patiatur. Qui olim sophistis, insulsissimis se iudice hominibus, incolendam designarat regionem nubium, is nunc ne strenuis quidem civibus locum in Graecia reliquum esse ratus Euelpides suos in easdem illas plagas aërias mittit, angulum

aliquem sibi quaeritantes ubi posthac quiete possit vivi. Longo profecto itinere, quod, licet de poeta omnium facetissimo sermo sit, tristissimum iure vocaveris — longo itinere a Dicaeopolidis pacem commendantis oratione distat Avium drama quantumvis lepide inventum sciteque elaboratum.

Facile autem intellegitur, dum imminuebatur poetae confidentia, simul in eius animo deferbuisse studium res publicas in scena perstringendi, et haec causa magis quam leges ad comoediae licentiam coërcendam latae temporumve condicio mutata eum movit ut minorem sensim locum in fabulis concederet quaestionibus politicis. Quin rebus quotidianis omnino praetermissis nullaque veritatis vel probabilitatis habita ratione scripsit fabulam Thesmophoriazusas, in qua Euripidem mulierum osorem iocose finxit [1]).

Hunc scilicet „ochlocratiae poetam" — ut cum Bernhardio loquamur — magis magisque Aristophanes pro novi temporis praecone atque antesignano habuit. Quo magis autem comicus maturioribus annis Cleones Hyperbolos Cleophontes et civitatem ab iis moderatam aversabatur rariusque ad rerum publicarum in peius vergentium decursum convertebat oculos, eo maiore studio mentis acumen quaestionibus litterariis adhibere deque poetis aequalibus sententiam ferre coepit. Neque erat quisquam ad hoc officium aut ingenii dotibus aptior aut arte paratior; nunquam enim obliviscamur oportet protervum illum sannionem, qui quo feracior fuit iocorum eo minus decenter saepe se gessit, egregium ipsum fuisse poetam. Quae autem *παρέργου* loco olim tractaverat, ea ipsum iam *ἔργον* ei constituebant, quaeque iuvenis in republica frustra impugnaverat nova hominum studia, nunc sicubi in re litteraria poetarumque operibus deprehendit in ridiculum

---

[1]) Cave putes Euripidem feminas aut revera aut comico iudice odisse; qua de re conferri velim quae olim observavi in dissertatione de Aristophane Euripidis censore (1876). Similia nunc reperio apud Wilamowitzium Herakles[1] (1889) p. 10: „es muss geradezu gesagt werden, dass Euripides das weib und die durch das „verhältniss der geschlechter entstehenden sittlichen conflicte für die poesie ent„deckt hat."

detorquere conatur. In Acharnensibus Euripides facetissimi episodii praebuerat materiem, Thesmophoriazusarum fabulae ipsum ille efficit argumentum.

Quae fabula an valuerit aliquid ad Euripidis consilia mutanda, potest dubitari. Nam forsitan tragicus Aristophanis aliorumque comicorum crimina indigne ferens ipsis civibus haud ita magni se facientibus stomachari coeperit. Sed vero magis est simile tristissima civitatis condicione praesertim et Archelai precibus permotum esse ut solum verteret. Quicquid id est, anno 408 aut ineunte sequenti [1]) abiit in Macedoniam; etiam poeta iunior Agathon, quem item in Thesmophoriazusis noster vellicaverat, illuc migravit, nec non eodem profecti sunt complures alii viri, quorum clarum hoc tempore nomen erat, in his Thucydides scriptor.

At tragicus septuagenarius in aula illa semibarbara non diu fructus est quiete et honore quae cives ei denegarant, nam anni 406 initio [2]) Athenas perlatus est nuncius non amplius inter vivos esse Euripidem. Cineres eius, ut magni eius decessoris Aeschyli, qui in Sicilia diem obiit supremum, terra premebat peregrina.

En argumentum comoediae repertum: Aeschylo apud inferos occurrens Euripides. In Plutonis iam regno una erant poetae illi, quorum alter fuerat inter marathonomachos illos qui aureo Miltiadis Cimonisque saeculo patriae libertatem servaverant et confirmarant, alter vafris sophistarum asseclis erat accensendus, qui civitatem detruserant ad ipsam oram voraginis mox eam recepturae [3]).

---

[1]) Post Orestem fabulam initio anni 408 scenae commissam.

[2]) *Ἐπ' Ἀντιγένους* (Ol. 93, 2), testibus Marmore Pario, scholio Thesmoph. vs. 190, anonymo apud Diodor. XIII 102. Cf. vWilamowitz Analect. Eur. p. 148.

Non sunt audiendi qui perhibent Euripidem eodem anno quo Sophoclem obiisse (Apollodorus apud Diodor. XIII 102) et eodem die quo Dionysius rerum est potitus (Plut. Mor. 717 *c*, ubi *natales* Dionysii per errorem pro *tyrannidis initio* nominantur). Paucis diebus ante Ranas actas tyrannidem Dionysius affectavit.

[3]) Vix ullam spem salutis Athenis superesse sub belli finem putabat comicus, testibus verbis quae in parabasis exitu chorum fecit dicentem: „monitis nostris „obtemperate; tum si secunda fuerit fortuna, optime erit, sin minus, certe non „cum dedecore peribimus". — Qualium dilemmatum posteriorem partem omne habere pondus veramque loquentis mentem ostendere, nemo nescit.

Absurdum autem sit vituperare comicum quod Euripidi non pepercerit mortuo. Nam vivunt poetae in suis operibus, tragici autem fama post eius mortem demum laete effloruit — licet Aeschylus apud nostrum [1]) contrarium perhibeat. Quapropter iudicio suo non satis utitur editor qui sic scribit [2]): „recens mors „Euripidis ansam commodam nostro praebuit iram odiumque „suum in tragoedum istum exercendi, qua plus quam viginti annos „eum insectatus erat. Palam enim eum in Acharnensibus deriserat, „et ne tunc quidem recentem fuisse eius inimicitiam ex aggres-„sionis genere liquet. Quod eo magis mirum videri potest quod „in Pacis vs. 648 multo lenius eum de Cleone iam mortuo, cui „maximopere inimicus fuerat, loquentem reperimus." Non enim comicus mortuo Cleoni pepercit, immo in Pacis fabula contumeliosissima quaevis de eo fudit, loco autem laudato non lenius de eo fertur iudicium, sed haec tantum dicuntur verba: „tace sodes de isto homine, quo tandem nunc liberati sumus"; sed fac quammaxime verum esse id quod aliquando de se praedicavit noster, prostrato Cleoni se pepercisse [3]), vel sic tamen magis quam concessum est claudicabit Cleonis illa cum Euripide comparatio, quoniam odium civile cum ipsa viri qui petitur vita extinguitur vimque suam ad spectatorum animos commovendos amittit, de poetae vero nomine et potestate, ut iam observavimus, vix quicquam detrahit obitus.

Feracissimum igitur argumentum ingeniose elaborans tragicorum certamen Aristophanes scribere coepit ea cura eaque peritia quae aetatem produnt maturiorem. Non solum consilia et studia utriusque poetae tangebat materiemque ab utroque tractatam, sed etiam ad formam dramatum et versuum singulaque adeo verba, quin ad modos musicos et artem tibicinum ipsosque motus histrionum attendebat, gravissimas res atque minutulas

---

[1]) Ran. 869.

[2]) Blaydes in proleg. Ran. p. XIV. Quibus simillima habet Kock in fabulae introductione § 19.

[3]) Nub. 550.

pari diligentia tractans et diudicans, dum Cereris alumno opponit discipulum Aetheris Suadaeque.

Sed fabulam dum componebat, alium rursus e magnorum poetarum numero abripuit fatum. Exeunte anno 406 [1]) diem supremum obiit senex Sophocles, qui anno antea quarto nonagenarius fere Philoctetem docuerat tragoediam et ne postea quidem musas colere desierat; nam traditum accepimus eum post Euripidis mortem, ut luctum publice testaretur, in proagone [2]) pullatum prodiisse, chorum et histriones secum ducentem coronis destitutos. Sensit tunc comicus eam quam ducebat telam non revellendam quidem sibi esse sed tamen ex parte retexendam [3]). Absurdum enim nunc fuisset tacere de Sophocle in fabula cuius argumentum esset mors poetarum tragicorum. Quapropter operam dedit Aristophanes ut huius quoque tragici aliqua hic illic fieret mentio, et ingeniose cavit ne spectatores graviter ferre possent quod Sophoclis nullae essent partes necnisi in transitu eius nomen semel et iterum commemoraretur. Sed praeterea in ipso argumento fabulae nonnihil mutavit. De iure in Plutonis aula loco honorifico sedendi poetas disceptantes pingere coeperat, sellam Aeschyli, qui per longos annos apud inferos — ut olim inter vivos — primus esset habitus, vindicante sibi Euripide; nunc vero, cum Sophoclis obitus scenam tragicam ultimo suo ornamento spoliasset et verendum esset ne Dionysiis posthac verorum poetarum opera deessent, novum argumentum menti comici ultro se obtulit, unde procrevit lepidus dramatis introitus, quo iter facit Dionysus ad inferos, ut bonum poetam, in terra nusquam iam obvium, inde arcessat [4]). Quod inventum mox tam laete

[1]) Mensem non tenemus; sed non *Χόων* festo eum obiisse, quod tradunt Ister et Neanthes apud biographum, certum est; sic enim superstes fuisset cum Ranae sunt actae, quod non ita esse non nostra tantum docet fabula, sed etiam Phrynichi Musarum simul scenae commissarum fragmentum.

[2]) Vid. vita Euripidis. In proagone igitur Dionysiorum anni 406, mense Martio.

[3]) Diu est ex quo perspicere mihi visus sum initium fabulae nostrae scribendae vivo Sophocle fecisse comicum, et in calce dissertationis meae inauguralis anno 1876 thesin posui eo pertinentem Eadem nunc est Wilamowitzii sententia, quem vide in Herculis Euripidei editione[1] 1889 p. 2 sq.

[4]) Qui prologus nisi post Sophoclis mortem ne potuit quidem excogitari; hoc

effloruit ut maiorem tandem fabulae partem impleverit. Magna autem dexteritate duo haec themata, quorum alterum est: „quis poeta tragicus apud inferos primas feret," alterum: „quis in lucem reducetur", ita coniunxit et permiscuit, ut lector non nimis accurate attendens nullas in fabulae compositione deprehendat rimas; spectatores autem, qui adfuere cum primum est data, nihil eiusmodi offendisse pro certo affirmare licet. Non sane id assecutus est poeta, quod nemini unquam contigit aut continget, ut ex argumentis duobus inter se diversis duceret opus ab omni parte absolutum, cuius iuncturas ne is quidem qui hoc agat possit indicare; sed tamen haec comoedia vel melius cohaeret quam pleraeque ex iis quas aetate iuvenili scripsit [1]), et frustra fuere philologi qui duas fabulae editiones comico deberi, utriusque autem vestigia servata esse in textu qui ad nos pervenit, demonstratum iverunt.

Quorum plerique disputandi initium fecerunt a Dicaearchi verbis in fabulae hypothesi allatis: „tam egregie placuisse parabasin „ut fabula vel bis sit data". Quod unde resciverit Dicaearchus Aristotelis discipulus nescimus. Zielinski quidem [2]) putat eum in didascaliis commemoratum invenisse, fabulam tertio mense post, Dionysiis eiusdem anni, iterum esse datam; sed ex illo fonte id eum habuisse credibile non videtur, quoniam fabula cum

---

enim superstite et ad ultimos usque vitae terminos scenicam artem colente non neglecta profecto iacebant Dionysi sollemnia. Est sane credibile comicum primo Dionysum eo consilio ad inferos missurum fuisse ut dilectissimum sibi Euripidem ibi viseret tantum; sed eiusmodi prologum si vivo adhuc Sophocle componere instituit, nonnisi prima lineamenta eum tunc duxisse sumamus oportet; eum autem quem nunc legimus prologum volante calamo — nam levioris est artis, quantumvis sit festivus, — conscripsit post Sophoclis obitum.

[1]) Non tamen quae Ranarum fabula habet minus aequabilia defendi possunt collatis antiquioribus illis dramatis, e. g. Pace vel Vespis vel Acharnensibus. Nam verum quidem est Aristophanem haud raro in fabularum exodis sui dissimilem fieri, ita ut humi iam repat vel etiam in coeno volutetur comoedia cuius exordium alte evolasset ipsumque petivisset Olympum, — *τὰ μὲν πρῶτα πολιτεῖαι καὶ στρατηγίαι τὰ δ' ὕστερα πότοι καὶ δεῖπνα*, ut cum Plutarcho (Lucull. p. 518 *b*) loquamur, — sed in Ranis contrarium cernitur: corpori tereti affabre et minutatim elaborato praefixum caput quod ludibundum potius quam artis suae curiosum prodat artificem.

[2]) Gliederung der altattischen Komödie p. 150.

iterum est acta, sive Dionysiis id est factum sive — quod suspicor — paucis diebus post primam commissionem [1]), non denuo in certamen proponebatur neque in monumentis publicis denuo eam commemorandi erat occasio. Itaque statuendum videtur potius aliunde quacumque via traditum id accepisse peripateticos. Quicquid id est, Dicaearchi verba cur addubitemus iusta causa non est; sed inde non efficitur fabulam a comico mutatam esse ut iterum dari posset. Corriguntur — *διασκευάζονται* — fabulae quibus poeta repulsam tulit; quae vero reposcitur comoedia, sine mutationibus scenae denuo est committenda; id flagitat mens sana [2]). Nisi malumus fingere comicum secum ita loquentem: „bene cessit mihi opus, laudatus sum ultra „quam speraveram, reposcor, . . . ergo mutabo quae feceram". Immo hic, si usquam, erat occasio dicendi: „sit ut est aut non sit fabula". — Neque magnopere ab hac nostra sententia discrepat Zielinskii opinio; qui postquam cum aliis statuit mutatam tamen ab Aristophane esse fabulam ut iterum dari posset, perpaucos tantum versus habuit indicare, ubi leviuscula quaedam retractata esse autumaret [3]). Qualia si poeta currente calamo correxisset postquam primum acta est fabula, vel sic tamen liceret dicere consimilem priori commissioni fuisse alteram.

Nihil igitur est in Dicaearchi observatione, unde verisimile fiat duplicem Ranarum recensionem aut extitisse unquam aut ex parte ad nos pervenisse: nihil eiusmodi ex ipsa fabula

---

[1]) Postridie iterum datam esse suspicati sunt Fritzsche et Richter.

[2]) Idem statuerunt Ranke, Boeckh, Dindorf, Fritzsche.

[3]) Versus 151 et 153, 659—661 et 664—667, 1251—1256 et 1257—1260, 1431 et 1432[a] non eiusdem recensionis esse contendit, 1528—1533 autem a priore afuisse; qualia licet *διασκευὴν* non efficere ultro concedat ipse Zielinskius, *διόρθωσιν* tamen hanc dici posse arbitratur, „die, ohne den Plan des Dramas im wesent- „lichen zu berühren, doch an einigen Einzelheiten geändert hat, so dass die „Komödie bei der Wiederaufführung des Reizes der Neuheit nicht ganz entbehrte". — Equidem neque mihi persuadeo novitatis studio ductos esse Athenienses cum fabulam, quae perplacuisset, iterum dari iusserunt, neque si novarum tamen rerum appetentes in theatrum tunc venerint, illi studio satisfactum esse paucis illis mutationibus, quas supra indicavi. Immo inter spectatores vix ullum fuisse arbitror qui versus aliquot rescriptos esse animadverteret.

potest effici. Quae quod non satis congrua quaedam habet minusve apte disposita, haec res simplicius multo et probabilius explicatur si ex ipsa fabulae origine causa ita ut supra fecimus repetitur, quam si sumimus fabulam ad finem perductam et in theatro impense laudatam deinde sive ab ipso poeta sive ab alio homine mutatam, id est corruptam, esse eo consilio ut novum in eam introduceretur argumentum. Quod cur tandem fecisset ille? Et quando? Nam semestri vixdum temporis spatio post Ranas primum spectatas praeterlapso ad Aegos flumen periit classis Atheniensium, omnisque exinde defuit opportunitas fabulam denuo scenae publice certe committendi [1]).

Quam debilibus autem argumentis nitatur opinio virorum doctorum, qui duas nostrae comoediae editiones aliquando extitisse sibi persuaserunt, luce clarius apparet dum utriusque lineamenta ducere conamur. Rei periculum ante annos aliquot fecit Iosephus Stanger [2]). Sumsit ille in editione priore Dionysum a Plutone et Proserpina in solio regio sedentibus optimum sibi poetam tragicum expetivisse in lucem reducendum; Plutonem id ei concessisse utque appareret cuinam artis primae essent deferendae certamen instituisse; quod cum ituri essent aemuli, Dionysum ab Euripide callide permotum esse ut promitteret eum se in terram reducturum [3]); mutatam tamen esse Dionysi mentem dum cum Euripide certat Aeschylus. Huic, quam sibi fingit Stanger, primitivi dramatis parti poetam, cum iterum danda esset fabula, substituisse putat colloquium Xanthiae servi cum Plutonis ianitore, quod nunc legitur vs. 738—813. At quomodo ea, quae Stanger excogitavit, in scena quae non interiora regiae Plutonis sed faciem eius externam ostenderet repraesentari potuerint, suo iure rogat Zielinski. Praeterea vero nemo non cupiat ex Stangero audire quid poetam potuerit movere ut partem illam sui operis deleret. Respondet Stanger id eum fecisse quo minus docta evaderet

---

1) Id optime perspexit Zielinskius.
2) Ueber Umarbeitung einiger Aristophanischen Komödien, Leipzig 1870.
3) Illuc respici vs. 1469 sq.

fabula. At quis est a dramatis lectione recens quin sentiat partem illam dramatis, quam in Plutonis aula actam esse coniecit Stanger, nimia eruditione spectatoribus displicere non potuisse. Habet sane Ranarum fabula quae nisi rei litterariae peritioribus hominibus placere non potuerint, et hodiernus lector spectatores illos Atticos, qui talia cum voluptate audierint et suo pretio aestimarint, non minus admiratur quam ipsum poetam comicum subtili arte in argumento difficillimo versantem; sed in poetarum certamine ea et nunc locum suum obtinent et tum cum nata est fabula obtinuerunt.

Unde igitur ea suspicio Stangero est nata? Erroris originem cernere mihi videor in versibus 1109 sqq., quos male antehac interpretari solebant commentatores. „Nolite vereri", — chori ad tragicos certamen lituros sunt verba, — „nolite vereri ut „quae acute dicatis pro captu sint spectatorum; hi enim singuli „iam suum tenent libellum, cuius ope facetias vestras optime „intellegent". Ubi quosnam libellos vel libros diceret chorus multi dubitarunt interpretes, dum alter altero longius a via aberrat, et hactenus certe laudandus est Stanger, quod perspexit ad primam fabulae commissionem his versibus alludi; quamquam vera hac observatione recte non est usus. Loci hic est sensus: cum primum acta et praemio ornata est fabula, fuere inter spectatores qui venustam quidem esse lubentes concederent, nimis tamen doctam esse quererentur, intellectu enim difficiliores esse locos crebros, ubi ad varias Aeschyli Euripidisque tragoedias alluderetur, quas cunctas memoria complecti non esset hominis. Cui observationi non sane de nihilo fictae ut responderet poeta hos quos attulimus inseruit versiculos, in quibus chorum fecit ad tragicos certantes iocose dicentem: „non iam est periculum ne vestrae facetiae propter nimiam eruditionem minus placeant, singulis enim spectatoribus nunc praesto est fabulae exemplar, quod aut domi secum meditati sunt aut nunc dum in theatro assident manu tenent; ibi autem indicatos habent locos unde singuli qui afferuntur tragicorum versus sunt ducti". — Ranarum editionem a comico commentario instructam esse profecto

non contendet qui mente sua bene utatur, sed in margine editionis principis breviter fuisse indicatam originem versuum citatorum, lectum ibi esse e. g. „e Myrmidonibus" et „ex Andromeda", id quominus sumamus nihil obstat, et suspicari licet ex eiusmodi annotatione marginali in vetustis exemplaribus reperta ortam esse controversiam de versu 1206, quem ex Archelao ductum dici, non tamen in ea tragoedia extare, annotavit Aristarchus. Nam ex illa tamen tragoedia esse desumtum, unde in mentem inducere sibi potuerunt interpretes, nisi in ipsa Ranarum editione Attica disertis verbis id scriptum legeretur?

Apparet igitur comicum hos chori versiculos fabulae inseruisse postquam certamini commissa est; facile autem credimus eum aliquot praeterea verba hic illic in operis editione retractasse, delevisse, addidisse; sed in universum dicere licet Ranarum fabulam talem ad nos pervenisse qualis e poetae fluxit calamo, — nisi quod cum ceteris antiquitatis reliquiis litterariis ea quae novimus contraxit vitia.

De solo exitu dramatis aliter est iudicandum. Ubi aliquot leguntur versus a contextu alieni et partim certe dudum a grammaticis Alexandrinis notati. Hanc igitur fabulae partem emblematis esse oppletam constat, etiamsi origo spuriorum illorum locorum non possit indicari. Satis autem certum videtur, quicquid de iis statuatur, nullum ex iis argumentum posse peti ad coniecturam illam, quae est de duplici Ranarum recensione, tuendam; ipseque Zielinskius, quem coniecturae illi favere vidimus, ultro concedit in his versibus nihil sibi esse praesidii [1]). Equidem frustra quaero quo eos referam. Vellem versus 1416—1466 delere liceret, his enim omissis bene procedunt omnia; sed unde irrepere potuerint quinquaginta hi trimetri, qui neque Aristophane indigni sunt si extra contextum spectantur neque inter se bene cohaerent, non habeo dicere. Observatione quidem dignum mihi videtur, versus 1431 sq. et 1463—1466 a viro reipublicae gubernandae

---

[1]) Ex altera Ranarum recensione molestos illos versus superesse statuit sane Stanger, sed opinionem illam argumentis corroborare ne conatus quidem est.

perito quam ab Aeschylo poeta aptius potuisse proferri, et primae belli Peloponnesiaci parti accommodatos esse magis quam ultimae, unde nata mihi est suspicio ex Eupolidis Demis desumtos esse, ibi autem ex ore Periclis ab inferis revocati esse auditos; etiam vs. 1437—1441 inde repeto, — sed suspicionem hanc identidem recurrentem necdum displicentem non possum iis argumentis confirmare quae assensum extorqueant aliis. Solvendum igitur restat hoc aenigma, si modo solvi possit unquam; nam histrionibus, quorum magnae partes in textu poetarum scenicorum deformando fuisse multis videntur, molesta illa additamenta deberi non mihi persuadeo.

II.

Ranarum fabula, quam Atticarum elegantiarum amantes e manibus vix ponunt, non solum singularibus ingenii luminibus resplendet, sed ipsa quoque argumenti novitate lectores hodiernos allicit; neque enim poetarum certamen alias in comoediae atticae reliquiis habetur, neque aliae apud inferos aguntur fabulae. Sed vetustos spectatores hae res tantopere quantopere nos movere non potuerunt, species enim dramatum, cuius unicum hoc ad nos pervenit exemplar, olim minime rara fuit.

Tragoedias ut mittamus, — alioquin enim Darii umbra, quae in Aeschyli Persis loquens inducitur, hic esset commemoranda, — circa annum 450 Cratinus in *Archilochis* fabula Homerum et Hesiodum et alios fortasse vates vetustos ostenderat cum Archilocho, recentioris artis principe, disceptantes [1]), et in eius *Chironibus*, qua fabula acriter carpebatur Pericles, in scenam prodibat Solon [2]). Pherecrates *Crapatalos* suos [3]) in Plutonis regno agi finxerat. In qua fabula partes erant Aeschyli, qui inter alia de se profitebatur:

---

[1]) Vid. praesertim Cratin. fr. 6 Kock.

[2]) Fr. 228.

[3]) Fictum est nummorum nomen; apud inferos tantundem valet crapatalus quantum drachma inter viros.

ὅστις γ' αὐτοῖς παρέδωκα τέχνην μεγάλην ἐξοικοδομήσας [1]).

Etiam aliud fragmentum [2]) huius fabulae nobis est citandum, „leti" enim „vias" illas in mentem revocat, quas Ranarum initio [3]) sciscitanti Dionyso indicat Hercules:

ὦ δαιμόνιε, πύρεττε μηδὲν φροντίσας,
καὶ τῶν φιβάλεων τρῶγε σύκων τοῦ θέρους,
καὶ ἐμπλήμενος κάθευδε τῆς μεσημβρίας,
κᾆτα σφακέλιζε καὶ πέπρησο καὶ βόα.

His quoque verbis indicatam esse viam compendiariam qua ad Orcum celerrime posset perveniri, veri est simillimum.

Commemorandi praeterea hic sunt Pherecratis *Μεταλλῆς*, propter Elysii descriptionem comico stilo per multos versus continuatam et cum similibus aliorum locis apud Athenaeum servatam [4]). Quamquam regio illa, ubi os beatorum turdi urguent tosti et pultis iurisque per campos volvuntur flumina, non cernebatur in scena sed a muliere laudabatur, quae — per Laureotica fortasse metalla — illuc penetrasset; itaque ipsam fabulam non apud inferos esse actam apparet.

Ex eodem fabularum genere fuisse Teleclidis *Hesiodos* satis testatur nomen [5]). Prae ceteris vero digna quae hic nominetur est Eupolidis comoedia clarissima *Demi*, quam secundae expeditionis siculae tempore actam esse arbitror [6]). In hac fabula Solon

---

[1]) Pherecr. fr. 94.

[2]) Fr. 80.

[3]) Vs. 117 sqq.

[4]) Fr. 108.

[5]) Huiusmodi comoediarum echo quaedam fortasse percipitur in Certamine illo Homeri et Hesiodi, quod Antoninorum aevo conscriptum est ad exemplum libri antiquioris ex sophistarum scholis oriundi; vid. F. Nietzsche Rh. Mus. 25 p. 536 sqq. et 28 p. 211 sqq., A. Rzach Wiener Studien 1892 p. 139 sqq.

[6]) *Demostratus*, qui expeditionem illam infaustis ominibus susceptam prae ceteris commendavit (Plutarch. Nic. 531 *d*, Aristoph. Lys. 391 sqq.), audit ἀλιτήριος et μανιώδης (fr. 96 sq.), ceteros autem oratores facundia vincere cum dicitur, Alcibiadem tunc temporis Athenis non fuisse inde efficio. Idem tempus indicant verba, quibus poeta de *Laespodia* et *Damasia* loquitur (fr. 102), unde paene certum fit eos hoc anno fuisse strategos, e Thucydide autem VI 105 scimus Laespodiam Ol. 91,3 praetura functum esse et incursione facta in Laconicam foedus Atheniensium cum Lacedaemoniis, dudum labefactatum et nomine tantum non re valens, tandem aperte rupisse; eundem virum anno praecedenti praetorem designatum contume-

Miltiades Aristides Pericles ex inferis reduces populo Attico, quem repraesentabat chorus Demorum, prudentia ministrabant consilia. Miltiadis haec inter alia erant verba [1]:

οὐ γὰρ μὰ τὴν Μαραθῶνι τὴν ἐμὴν μάχην
χαίρων τις αὐτῶν τοὐμὸν ἀλγυνεῖ κέαρ,

et de iuvenibus quorum aliquod iam in re publica esset nomen, — Phaeacem puta et Demostratum eorumque similes, — sic contumeliose admodum ferebatur sententia:

καὶ μηκέτ', ὦναξ Μιλτιάδη καὶ Περίκλεες,
ἐάσατ' ἄρχειν μειράκια βινούμενα,
ἐν τοῖν σφυροῖν ἕλκοντα τὴν στρατηγίαν [2].

Etiam in Eupolidis *Taxiarchis* scenam dicionem inferorum repraesentasse sunt qui putent, aliquanto autem confidentius idem potest statui de Phrynichi fabula *Musis*, quae in idem cum Aristophanis Ranis commissa est certamen. Poetae mortui Sophocles et Euripides videntur in ea fabula certasse, scire tamen quicquam de argumento nos non sinunt pauci qui supersunt versiculi.

---

liose admodum tetigerant Aristophanes (Av. 1569 sqq.) et Amipsias (in *Κωμασταῖς*). Eiusdem temporis indicium colligere licet e mentione *Cleocriti* (schol. Ar. Av. 877), qui Ol. 91,4 archon fuit. Vivo autem Nicia actam esse fabulam, non igitur Ol. 91,4 esse doctam, quod statuit Meineke Hist. Com. p. 129, e fragmento 91, ubi loquens inducitur Nicias, apparet, si recte ad *Demos* id refertur; sed quod Kockius contendit, Athenis adfuisse Niciam, itaque post Ol. 91,1 fabulam non esse actam, id ex illo fragmento effici non potest. Quid enim? Cum Aristide confabulatur Nicias; de praesenti autem homine talia comminisci et ipso spectante in scena repraesentare insulsum fuisset, absentem vero optime ita traducere poterat comicus. Neque Athenis dum degebat Nicias habebat cur priscos duces consuleret, cum vero in Sicilia minus prospere rem gereret et de expeditionis eventu anxius semper sibique diffidens haruspices potissimum et vaticinia interrogaret, Eupolidis ingenio dignum erat etiam Acheronta moventem eum fingere. Itaque ad ultima expeditionis siculae tempora Demos refero, tunc enim Niciae, soli post Lamachi mortem exercitui praeposito, *συνηνέχθη μηδὲ μάντιν ἔχειν ἔμπειρον* (Plut. Nic. 539 *a*). Anno 414 (Ol. 91,3) actam esse puto, cum paucis mensibus ante (circa brumam) Athenas pervenisset aegrotantis Niciae epistula querula, qua plures copias plures naves plura talenta postulavit (Thuc. VII 10—16). Libertate igitur comica actionem, quae in Sicilia incepisset, translatam esse in Atticam, — ex *Atticis* enim *Demis* constabat chorus, — sumamus oportet; quod non maioris fuit audaciae quam cum Trygaeo Aristophaneo in terram descendere ex Olympo.

[1]) Fr. 90.

[2]) Fr. 100.

Denique ipsius Aristophanis hic indicemus oportet *Gerytaden*, quam fabulam Ranis multis in rebus fuisse similem satis apparet e fragmentis, aliquot autem post Ranas annis scenae commissam esse veri est simile. Tres e poetis superstitibus ad priscos vates mittebantur legati, Sannyrio comicus, Meletus tragicus, Cinesias lyricus, fabulae autem partem certe in regno Plutonis fuisse actam docet amplum fragmentum quod Athenaeus p. 551 servavit [1]).

Nihil igitur insoliti olim Athenis habuere sedes beatorum in scena comica repraesentatae umbraeve defunctorum ibi verba facientes. Hodiernum vero lectorem, dum festivam perlegit fabulam, in qua splendide nitet singulare poetae ingenium, nescio quae pervadit tristitia; ipsam enim comici musam, quae firmo olim gressu Atticae solo innisa fuerat, dein vero in nubibus refugium petierat ab huius vitae aerumnis, videre sibi videtur cursu quem dederat fortuna peracto mortuorum sedes adeuntem, ut ibi quaerat quae iam deneget sibi terra.

Alia praeterea res est quae priscos spectatores miros habere vix potuit, nos vero qui nunc vivimus stupore fere percutit: festo scilicet die, qui in Dionysi honorem magno splendore celebraretur, publice laudari, publico praemio ornari, inscriptione publica commemorari potuisse fabulam in qua ipse Dionysus eiusmodi ageret partes, ut quicquid ignavum et gloriosum et fallax haberet plebecula Atheniensis, in eo deridendum propinaretur. In illa urbe, ubi Anaxagoras et Socrates morte digni sunt habiti Euripidesque impietatis est insimulatus, tales repraesentari potuisse coelites qualis in nostra fabula prodit Dionysus, alias Mercurius et Neptunus et ipse adeo Iuppiter finguntur, non possumus non mirari, etiamsi optime perspiciamus aliud esse veteres mythos serio tractare diudicare vituperare, aliud in scena comica iocis protervis de Olympiis indulgere. Quicquid id est, Dionyso quem e Ranis novimus haud dissimiles olim fuerunt aliae personae comicae; nam ut Cratetis *Dionysum* mittam, cuius nomen tantum novimus, — Cratinus in *Dionysalexandro*

---

[1]) Fr. 149 sq.

nonnihil huiusmodi sibi permiserat, et in Eupolidis *Taxiarchis* Dionysum res bellicas docens Phormio eo sermone fuerat usus quem e lanistarum arte satis novimus, „puellulam recens enixam" et „asinum" eum vocans [1]; ab Aristomenis autem *Dionyso asceta* idem genus facetiarum non afuisse fabulae nomen testatur. Itaque inauditi nihil erat Dionysus suo ipsius die festo derisus ipsumque suum sacerdotem, qui ex officio in primo spectantium ordine assidebat, supplex implorans [2]. Scilicet ex comoediae atticae origine mira haec iocandi libertas est repetenda, quae etiam in phallophororum carminibus apparet, quale illud est quod ex Acharnensium novimus fabula [3].

III.

„Sic ubi fata vocant concinit albus olor." Cycni canticum haud unam ob causam dici potest Ranarum fabula. In qua ultima percipitur vox chori liberi de rebus publicis sententiam ferentis [4]; ultima auditur veteris tragoediae vox, cuius principes poetae post mortem hic verba faciunt; ultima denique ipsius comici vox ad nos pervenit, — nam in recentioribus dramatis Ecclesiazusis et Pluto non sincera eius agnoscitur vox, — et licet nunquam clarius quam in hac fabula effulserit eius ingenium, occasui tamen proximum iam esse lumen intellegimus cum observamus quo tendant eius radii.

Nomen neque eum cuius primariae sunt partes indicat neque chorum neque fabulae argumentum, sed praeter morem desumtum est ex operis parte quae, licet festiva sit admodum, minoris tamen momenti est dicenda et sine contextus detrimento potuisset omitti; eum dicimus locum ubi Dionyso cymba Acherontem transmittenti accinunt ranae in stagnis illic degentes. Titulum

---

1) Eupol. fr. 256 et 261.
2) Vid. Ran. 297.
3) Acharn. 263 sqq.
4) Nihil enim eiusmodi habent Ecclesiazusae et Plutus.

scilicet mirificum comicus operi praemisit, quo spectatorum animos inde ab ipso fabulae initio sibi devinciret.

Chorum efficiunt manes mystarum, pio coetu sacra sua in Elysio obeuntes et effusae laetitiae ibi indulgentes. Qua ficta specie obiecta suam ipsius et spectatorum mentes poeta conatur reficere et quodammodo consolari; aegre enim Athenis iam desiderabantur inclutae illae civium pompae Eleusinem deductae laetaque illa in littore pervigilia, quae quotannis olim maxima frequentia et insigni splendore celebrari solebant, nunc vero, dum hostes e proxima vicinia urbi insidiantur, erant intermissa. Denuo hic deprehendimus poetam ea, quae non iam ferat terra, apud inferos quaerentem, vel — aliis verbis ut idem dicamus — deprehendimus, quod aetatis maturioris signum esse solet, temporis praeterlapsi recordatione se delectantem. Nam inferorum regnum quantumvis vividis coloribus depictum quid est nisi rerum quae fuere memoria oculis obiecta?

Rerum publicarum nonnisi in transitu hic illic per fabulam nostram fit mentio, itaque ad bene eam intellegendam opus non est ut multis verbis exponatur Athenarum quae mense februario anni 405, cum scenae est commissa, fuerit condicio. Ante quinque fere menses classis Atheniensis Peloponnesios in Asiae ora devicerat apud insulas Arginusas; qua pugna Athenis redditum est maris dominium. At praetoribus post splendidam victoriam domum reducibus dies est dicta, quod corpora naufragorum e maris fluctibus non sustulisse ferrentur, et sex eorum ultimo supplicio sunt affecti [1]. Cuius iudicii iniquissimi causa est quaerenda in machinationibus optimatium, qui viris rei bellicae peritis patriaeque amantissimis morte multatis denuo infregerunt civitatis robur, quemadmodum anno 415 crimine hermarum mutilatorum et mysteriorum profanatorum effecerant ut Alcibiade revocato expeditioni in Siciliam nuper emissae succiderentur nervi,

---

[1]) Reicienda mihi videtur Cobeti coniectura quantumvis ingeniosa, praetores nondum interemtos fuisse quo tempore acta est Ranarum fabula, ad eos igitur spectare versus 697 sqq. et 727 sqq. (vid. Cobet in Platonis comici reliquias p. 160 sqq.).

et anno 407 iterum in exilium pulso Alcibiade caverant ne nimis prospera evaderet democratia Attica.

Populum autem mox poenituit sententiae, ad quam callida fraude eum pellexerant viri Spartae magis quam patriae suae faventes, et quo tempore acta est nostra fabula, pudebat cives pietatis erga defunctos intempestive sic ostentatae in supplicio praetorum de re publica optime meritorum, qui sceleris aut nihil omnino perpetrassent aut dum victos hostes persequuntur eam in se admisissent culpam, cui facile potuisset condonari.

Interim pacem saepius obtulerunt Lacedaemonii; comicum autem si quis rogasset quid de hostium condicionibus censeret, haud dubie clara voce idem quod olim saepius dedisset consilium: „διαλλαττώμεθα!" Quapropter Cleophon ceterique viri, qui pacem utpote civitati detrimentum illaturam cum contemtu repellebant, turbulenti molestique homines ei videbantur, qui quantocius ex urbe quacunque via essent eiciendi. Stomachum autem ei movebant turbae et artificia factionum colluctantium. „Fratres vos esse mementote tandem; ignoscite vobis invicem „et iunctis viribus rei adversae obnitimini, an forte etiamnunc „servari possit civitas", — sic chori ore loquitur. Non tamen certa quaedam et accurate definita consilia, ut olim, profert, sed a rebus publicis alieniorem factum esse apparet, et dubitare licet numquid de iis firmiter etiamnunc persuasum habeat ullive civium parti ex animi sententia se addicat. Ab odio tamen, quo et bellum et rerum novarum studium quodlibet iuvenilibus annis fuerat insectatus, nihildum remisit, et si quis inter aequales ei displicet homo, nullo partium studio retinetur quominus libere eum in transitu vellicet, astutum virum Theramenem, qui suae quam patriae saluti magis prospiciebat, et Adimantum, qui Lacedaemoniis rem publicam prodere paratus erat, non minus acerbis verbis notans quam inculti ingenii homines Cligenem et Archedemum vel truculentum illum Cleophontem.

In re autem litteraria sui mansit simillimus. Pietati scilicet et moribus et verae arti perniciem inferre ei videbantur nova aequalium studia, quibus nullus poeta ea aetate apertius patrocinatus

est quam Socratis amicus senior Euripides. Nam habent hoc hominum artes et disciplinae, immo ipsa hominum hoc habet indoles, ut singulae scholae aequum de se invicem iudicium ferre nequeant, sed fatali quadam necessitate propudio se habeant odioque prosequantur incredibili, quod eo vehementius solet aestuare quo calidiore artis veritatisque amore fervent pectora. „In malam rem abeant novae istae de rebus humanis et divinis opiniones; male dispereat inaudita quae nuper increbruit artis metricae licentia, pereat lascivia artis musicae latiorem iam locum sibi poscentis quam huic dictionis vocisque humanae subsidio a patribus fuit concessus. Cultus deorum in contemtum adducitur, dum de ipsorum numinum natura et potestate et gestis disputant homines et philosophantur; quanto prudentiores erant veteres illi poetae et artifices, qui traditos de Olympiis mythos pia mente accipientes immortalium inde operum materiem duxerunt! Ipsi rei publicae struitur pernicies, cum nulla habetur ratio discriminum quibus aetas et sexus et fortuna ipsique natales disiungunt homines, et feminae ex domus penetralibus, quae veluti regnum earum efficiunt, in plenam vitae publicae lucem protrahuntur. Bonis moribus instat periculum, cum in tragoediis, quae publice in honorem deorum aguntur, amor et odium et ira et si qui praeterea sunt pectoris muliebris affectus, ita aestuant ut in Euripidis Hippolyto vel Aeolo fieri videmus. Quin ipsa ars ruinam minatur, cum eius fundamenta, a Phrynicho Aeschyloque sollerti manu posita, quibus innisus altiora petiverat Sophocles, rerum novarum studio et dubitandi libidine labefactantur; cum prisca simplicitas inficitur fuco inventorum nimis callidorum et materiae mole obruitur. Tragoediae hebescit splendor, ubi mendicorum panni sordidi ostentantur loco pallae honestae, cuius repertor fuerat Aeschylus, neque ingentes illi heroes, qui e vetustis mythis cogniti sunt, in scena conspiciuntur sed homines οἷοι εἰσίν; ubi causidicorum versutorum verbula percipiuntur pro gravi et sonora voce semideorum, et chorus quod agat vix habens argutis modulationibus histrionum in scena cantantium aurem praebere iubetur." — Quemadmodum olim in Nubibus prisco

Aeschyli Simonidisque admiratori comicus opposuerat filium e sophistarum disciplina recentem, cui in deliciis esset Euripides, sic in Ranis hinc conspicitur temporis praeteriti testis locuples Aeschylus, illinc Euripides aevi futuri praeco, dubitandi ius menti humanae splendide vindicans et in verba aliena iurare dedignatus; quo nemo vividius expressit sonum doloris et irae et amoris et pietatis et superbiae, quo nemo facundius prolocutus est quicquid volvitur in cerebro inquieto cordisque accelerat impetum, dum frustra homo petit solutionem aenigmatum quibus undique est implicatus.

„Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo" clamat nostra fabula, at laeti promissi nihil habet ea vox; nam comico, qui aevum Cimoneum admirari inde ab incunabulis didicerat, patriamque quo longius ab illius temporis moribus et institutis discederet in deterius semper ruentem viderat, non candidi diei praenuncia videbatur novi temporis lux in horizonte conspicua, sed rutila flamma incendii mox quicquid Attica celsum pulcrumque tulisset combusturi.

Et amabat Aristophanes illam patriam, amabat eam ut poeta, nec de rebus suum animum moventibus placide et sedate sed ita ut poeta iudicabat. Cycni profecto in fabula nostra auditur canticum; admiratione autem dignus est vir, qui malis succumbere dedignatus ex vitae quotidianae calamitatibus refugium etiamtunc petiit intra artis suae circulum magicum, ibique hilaritatis tantum recuperavit quantum sufficeret ad scitum dramatis introitum scribendum, quem qui perlegit, vix credibile ducit lacrymis unquam suffusos fuisse poetae oculos.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Ξανθίας οἰκέτης Διονύσου.
Διόνυσος.
Ἡρακλῆς.
Νεκρός.
Χάρων.
Βάτραχοι [1]).
Χορὸς μυστῶν [2]).

[1]) Sic recte scripsit Dindorf; cf. Argumenti verba *τοῖς κατὰ τὸν πόρον ᾄδουσι βατράχοις.* In codicibus vero perperam *χορὸς βατράχων* dicitur, item in argumento metrico; duos enim choros non admittit fabula, neque apparuisse ranae putandae sunt, sed post scenam cecinisse, ut ad vs. 209 diserte scholion: *οὐχ ὁρῶνται ἐν τῷ θεάτρῳ... ἀλλ' ἔσωθεν μιμοῦνται τοὺς βατράχους,* item ad vs. 258: *ὑπὸ σκηνὴν εἰσιν ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ φανερῷ.* Neque *parachoregema,* i. e. sumtus extraordinarius choregi, ut pueri in Vespis vel in Euripidis Alcestide partes aliquas agentes, hoc est dicendum ex codicum V R auctoritate, qui in personarum indice habent *παραχορήγημα* (*-γήματα*) *βατράχων* (vid. etiam schol. vs. 209); nam eidem cives, qui mox chorum mystarum repraesentaturi sunt, ranarum cantum imitari potuerunt, neque id latuisse veteres testatur scholion ad vs. 316: *μετεβλήθη ὁ χορὸς εἰς μύστας.* — Simile quid in Thesmophoriazusis obtinet vs. 104 sqq.

[2]) *Hierophantae,* quem alii Daduchum vel Praeconem dicere malunt, sunt vs. 334-446, hic autem versu 446 *abire* se dicit ipse. Itaque aut choro quintum et vigesimum eum superadditum fuisse statuamus necesse est, aut *coryphaeum* eius partes agere. Haec probabilior mihi videtur ratio, cum videam post versum 446 nusquam unum e choreutis verba facere solum, sed coniunctim omnes canere semper; nam versus 1004 sq., qui soli dubium movere possunt, Dionyso tribui alias ob causas. Veri tamen simile duco novum aliquem choreutam e turba tacitarum personarum accessisse postquam chori dux ex orchestra abiit, ne solito minor evaderet choreutarum numerus.

Θυρωρὸς Πλούτωνος [1].
Θεράπαινα Περσεφόνης.
Πανδοκεύτρια [2].
Πλαθάνη θεράπαινα.
Εὐριπίδης.
Αἰσχύλος.
Πλούτων.

Personae tacitae: Cives funus obeuntes. Mulieres in coetu Dionysiaco. Plutonis ministri (Ditylas, Sceblyas, Pardocas, cum duobus pluribusve aliis).

Actor primus *Xanthiam*, dein *Aeschylum* agit [3],
secundus *Herculem, Charontem, Ianitorem, Ministram Proserpinae, Cauponam, Euripidem*,
tertius *Dionysum* [4],

---

[1]) Sic vocavi ministrum, qui *θεράπων Πλούτωνος* audit in personarum indice codicis R et vs. 739-809 in codicibus compluribus dicitur *οἰκέτης*, in aliis vero *Αἰακός*, ut in omnibus vs. 464 et 605-667; cf. schol. vs. 465. Pro ipso autem Plutone eum habebant olim quidam teste scholio ad vs. 606, in his auctor Argumenti metrici. Comicus eius nomen nusquam commemoravit, servili autem ministerio fungi eum finxit, vid. vs. 743 sqq. Quae tamen causa non obstat quominus Aeacum Plutonis assessorem (Isocrat. Euag. 15) festive sic traduci sumamus, Mercurii enim, ut vere observavit Fritzsche, in Pace (et in Pluto) partes nihilo magis sunt decorae. Aeaco autem ianitoris apud inferos munus tribuunt Apollodorus III 12, 6 § 11, Lucianus Dial. Mort. 13 § 3, 20 § 1, de Luctu § 4, alibi. Denique in Pirithoo fabula, sive Euripidis ea fuit sive Critiae, quam fabulam Aristophanes satis manifeste *παρῳδεῖ* ubi primum ianitor ille procedit (vid. infra ad vs. 464 sqq.), Hercules cum ad inferos penetrasset ab Aeaco interrogabatur, teste Gregorio Corinthio (Eur. fr. 594). Itaque sic statuendum est, a comico hunc ianitorem adumbratum esse ad personam Aeaci, quam in scena tragica Athenienses nuper spectassent.

[2]) Duas cauponas, quarum alteri Plathanae sit nomen, cum ancillis duabus prodire parum probabiliter statuerunt Brunck Fritzsche Kock alii, versibus 570 et 574 in errorem abrepti. Verum habet scholion ad vs. 549: *πανδοκεύτρια πρὸς Πλαθάνην θεράπαιναν ἑαυτῆς λέγει.*

[3]) Longe difficillimae sunt partes Aeschyli, quae nisi a cantore peritissimo bene agi non potuerunt.

[4]) Dionysi partes non sunt graviores quam quae tritagonistae potuerint concredi, itaque nolui cum Kockio Blaydesio aliis primarum partium actori eas tribuere. Quoniam perpetuo fere in scena versatur is qui Dionysum agit, pluribus partibus — quod tritagonistarum esse solet — fungi non potuit.

quartus *Mortuum*, servam *Plathanen*, *Plutonem* [1]).

Fabula agitur ante domum Herculis [2]), deinde apud inferos.

---

[1]) Quartus actor omnino requiritur ad Plathanes et Plutonis partes agendas, eundem autem virum etiam Mortuum repraesentasse satis certum est, quoniam secundus actor huius partibus apte perfungi vix potuit.

[2]) Hercules ubi terrarum habitaret poeta non indicavit, nisi quod extra Athenas eum degere statuamus necesse est propter rerum urbanarum inscitiam, de Agathone enim aliisque poetis nihildum eum rescivisse apparet; quodque gravius etiam est argumentum, de urbe loquens vs. 89 non ἐνθάδε dicit sed ἐνταῦθα, *apud te* Dionyse, qui istic habitas (vs. autem 82 ἐνθάδε non *Athenis* valet sed *inter vivos*). Itaque apparet reiciendam esse H. Vossii Kockii aliorum opinionem, significari fanum Herculis in demo urbano Melite, in ipsa igitur urbe, situm (cf. vs. 501), neque omnino templum in scena repraesentatum esse credibile est. Non tamen extra fines Atticos, e. g. Thebis, ut autumat vetus commentator in ὑποθέσει, quaerenda videtur domus Herculis ante quam fabulae initio habetur colloquium, sed poetam hanc rem in medio reliquisse sumere malo. Ceramicus haud procul abesse fingitur vs. 127—129.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ [1].

Διόνυσός ἐστι μετὰ θεράποντος Ξανθίου κατ' Εὐριπίδου πόθον εἰς Ἅιδου κατιών· ἔχει δὲ λεοντῆν καὶ ῥόπαλον, πρὸς τὸ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἔκπληξιν παρέχειν. ἐλθὼν δ' ὡς τὸν Ἡρακλέα πρότερον, ἵνα ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὰς ὁδούς, ᾗ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὸν Κέρβερον ᾤχετο, καὶ ὀλίγ' ἄττα περὶ τῶν τραγικῶν τούτῳ διαλεχθείς, ὁρμᾶται πρὸς τὸ προκείμενον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῇ Ἀχερουσίᾳ λίμνῃ γίνεται, ὁ μὲν Ξανθίας, διὰ τὸ μὴ συννεναυμαχηκέναι τὴν περὶ Ἀργινούσας ναυμαχίαν ὑπὸ τοῦ Χάρωνος οὐκ ἀναληφθείς, πεζῇ τὴν κύκλῳ πορεύεται, ὁ δὲ Διόνυσος δύ' ὀβολῶν περαιοῦται προσπαίζων ἅμα τοῖς κατὰ τὸν πόρον ᾄδουσι βατράχοις καὶ γελωτοποιῶν. μετὰ ταῦτα ἐν Ἅιδου τῶν πραγμάτων ἤδη χειριζομένων οἵ τε μύσται χορεύοντες ἐν τῷ προφανεῖ καὶ τὸν Ἴακχον ᾄδοντες ἐν χοροῦ σχήματι καθορῶνται, ὅ τε Διόνυσος μετὰ τοῦ θεράποντος εἰς ταὐτὸν ἔρχεται τούτοις. τῶν δὲ προηδικημένων ὑφ' Ἡρακλέους προσπλεκομένων τῷ Διονύσῳ διὰ τὴν ἐκ τῆς σκευῆς ἄγνοιαν, μέχρι μέν τινος οὐκ ἀγελοίως χειμάζονται, εἶτα μέντοι γ' ὡς τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Περσέφατταν παραχθέντες ἀλεώρας τυγχάνουσιν· ἐν δὲ τούτῳ ὁ μὲν τῶν μυστῶν χορὸς περὶ τοῦ τὴν πολιτείαν ἐξισῶσαι καὶ τοὺς ἀτίμους ἐντίμους ποιῆσαι χἀτέρων τινῶν πρὸς τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν διαλέγεται, τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ δράματος μονόκωλα, ἄλλως δὲ τερπνὴν καὶ φιλόλογον λαμβάνει σύστασιν· παρεισάγεται γὰρ Εὐριπίδης Αἰσχύλῳ περὶ τῆς τραγικῆς διαφερόμενος, τὸ μὲν

[1]) Habent V R A Mediolanensis (Ambr. L 39).

ἔμπροσθεν Αἰσχύλου παρὰ τῷ Ἅιδῃ βραβεῖον ἔχοντος τὸν τραγῳδικὸν θρόνον [1]), τότε δὲ Εὐριπίδου τῆς τιμῆς ἀντιποιησαμένου. συστήσαντος δὲ τοῦ Πλούτωνος αὐτοῖς τὸν Διόνυσον διακούειν, ἑκάτερος αὐτῶν λόγους πολλοὺς καὶ ποικίλους ποιεῖται· καὶ τέλος πάντα ἔλεγχον καὶ πᾶσαν βάσανον οὐκ ἀπιθάνως ἑκατέρου κατὰ τῆς θατέρου ποιήσεως προσαγαγόντος, κρίνας παρὰ προσδοκίαν ὁ Διόνυσος τὸν Αἰσχύλον νικᾶν, ἔχων αὐτὸν ὡς τοὺς ζῶντας ἀνέρχεται.

οὐ δεδήλωται μὲν ὁποῦ ἐστὶν ἡ σκηνή, εὐλογώτατον δ' ἐν Θήβαις καὶ γὰρ ὁ Διόνυσος ἐκεῖθεν καὶ πρὸς τὸν Ἡρακλέα ἀφικνεῖται Θηβαῖον ὄντα. [2]) τὸ δὲ δρᾶμα τῶν εὖ πάνυ καὶ φιλολόγως πεποιημένων.

ἐδιδάχθη ἐπὶ Καλλίου τοῦ μετὰ Ἀντιγένη [3]) διὰ Φιλωνίδου [4]) εἰς Λήναια. [5]) πρῶτος ἦν. Φρύνιχος δεύτερος Μούσαις· Πλάτων τρίτος Κλεοφῶντι.

οὕτω δὲ ἐθαυμάσθη τὸ δρᾶμα διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παράβασιν ὥστε καὶ ἀνεδιδάχθη, ὥς φησι Δικαίαρχος.

Π. [6])

ΑΛΛΩΣ. [7])

μαθὼν παρ' Ἡρακλέους Διόνυσος τὴν ὁδὸν
πρὸς τοὺς κατοιχομένους πορεύεται, λαβὼν
τὸ δέρμα καὶ τὸ σκύταλον, ἀναγαγεῖν [8]) θέλων
Εὐριπίδην· λίμνην τε διέβαινεν κάτω,
καὶ τῶν βατράχων ἀνέκραγεν εὔφημος χορός.
ἔπειτα μυστῶν ἐκδοχή. Πλούτων δ' ἰδὼν
ὡς Ἡρακλεῖ προσέκρουσε διὰ τὸν Κέρβερον.
ὡς δ' ἀνεφάνη, τίθεται τραγῳδίας ἀγών,
καὶ δὴ στεφανοῦταί γ' Αἰσχύλος. τοῦτον δ' ἄγει
Διόνυσος εἰς φῶς, οὐχὶ μὰ Δί' Εὐριπίδης.

---

[1]) τὸν τραγῳδικὸν θρόνον Bergk] καὶ τοῦ τραγῳδικοῦ θρόνου codd., quae servans Fritzsche coll. vs. 764 scribit <τὸ τῆς σιτήσεως> καὶ etc., fortasse recte.

[2]) Hic collocavit hoc enunciatum Dindorf, post metricum argumentum habent V R, post „Δικαίαρχος" posuit Aldus. — Quae de veteris commentatoris hac opinione scripsit Blaydes pag. XIII et pag. 4, 48, adversis frontibus secum pugnant.

[3]) τοῦ Ἀγγελῆθεν [Aristot.] Rep. Ath. c. 34.

[4]) Hac de re vid. quae in prolegomenis ad Vespas scripsi pag. XII sq. (Mnemos. 1888 p. 263 sqq.).

[5]) Ineunte igitur mense Februario anni 405 (19—25 mensis Gameleonis Ol. 93, 3).

[6]) Habent V R Mediolanensis.

[7]) Sic V, in R inscribitur Ἀριστοφάνους, cui grammatico metrica haec argumenta perperam in codd. solent tribui.

[8]) ἀνάγειν codd.

Praeterea in Mediolanensi leguntur argumentum a Thoma Magistro conscriptum, quod a primo nonnisi in verbis discrepat, et σκοπὸς τοῦ παρόντος δράματος nullius pretii, cui media inserta sunt duorum trimetrorum fragmenta (ex alio argumento metrico evulsa?) ἐξομοιουμένου δὲ φιλήταις ἀλογίστοις καθάρμασι, δίκην βατράχων βοῶσι θορυβωδέστατα.

RANAE.

PROLOGUS.

(vs. 1—352).

(In scenae parte posteriore repraesentatur Herculis domus. Procedunt *Dionysus* cothurnatus pallioque croceo indutus, cui superiniecta est pellis leonina, manu autem clavam gerens, et servus *Xanthias* asino insidens sarcinasque humeris baiulans e ligno suspensas.)

SCENA PRIMA.

Xanthias, Dionysus.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

εἴπω τι τῶν εἰωθότων, ὦ δέσποτα,
ἐφ' οἷς ἀεὶ γελῶσιν οἱ θεώμενοι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Δί' ὅ τι βούλει γε, πλὴν „πιέζομαι."

---

1 sqq.] spectatorum animos ut sibi conciliet poeta inde a primis verbis contumeliose loquitur de arte aemulorum; cf. Eq. 526 sqq. Nub. 537 sqq. Vesp. 58 sqq., 1025 Pac. 738 sqq. et infra vs. 358. Phrynichus autem prae ceteris cur nunc petatur (vs. 13) nemo non intellegit, qui e notitia didascalica didicerit hac ipsa in fabularum commissione cum Aristophane eum certasse et secundas tulisse. Data autem occasione Aristophanem non magis quam alios comicos a scurrilibus huiusmodi iocis abstinuisse cum ipse noster locus docet (vid. praesertim vs. 30) tum Eq. 998 Lys. 255, 314 et praesertim versiculi quos e Thesmophoriazusis alteris affert scholion: *ὡς διά γε τοῦτο τοὔπος οὐ δύναμαι φέρειν | σκεύη τοσαῦτα καὶ τὸν ὦμον θλίβομαι* (fr. Ar. 323 Kock).

1. *εἴπω τι*] item Soph. Oed. R. 364 Eur. Suppl. 293.

— *εἰωθότων*] intransitive apud optimum quemque usurpatum reperitur hoc participium, apud Aristophanem nonnisi hoc loco; idem valet *ἠθάς* Eccl. 584: *τοῖς ἠθάσι λίαν | τοῖς τ' ἀρχαίοις ἐνδιατρίβειν.*

3. *πιέζομαι*] ex ipsa huius verbi significatione duplici iocum petit Philippus scurra apud Xenophontem Conviv. I § 11, dicens *τὸν παῖδα πάνυ πιέζεσθαι διὰ τὸ φέρειν μηδέν* (mente scilicet angebatur puer quod vacuam gereret peram, ut puer Vesp. 314).

τοῦτο δὲ φύλαξαι· πάνυ γάρ ἐστ' ἤδη χολή.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μηδ' ἕτερον ἀστεῖόν τι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πλήν γ' „ὡς θλίβομαι.“

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δαί; τὸ πάνυ γέλοιον εἴπω;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ Δία

θαρρῶν γε· μόνον ἐκεῖν' ὅπως μὴ ἐρεῖς...

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸ τί;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μεταβαλλόμενος τἀνάφορον ὅτι χεζητιᾷς.

---

6. *τί δαί; τὸ*] *μὴ δῆτα* Naber.
7. *γε· μόνον ἐκεῖν'*] *γ' ἐκεῖνο μόνον* codd. nonnulli.

---

4. *τοῦτο...πάνυ...ἐστὶ...χολή*] *hoc iam felle amarius est, πικρότερον αὐτῆς τῆς χολῆς* (Alexid. fr. 16[12]), *nauseam mihi movet, οἷον ἀηδὲς καὶ προσκορές* (Phrynichus in Bekk. Anecd. p. 73); scilicet, ut est in epigrammate anonymo Anal. Brunck. III p. 246, *πᾶν τὸ πέριττον ἄκαιρον· ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιὸς | ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή*. Contra de re gratissima Horatius Sat. II 6, 32 *hoc iuvat et melli est.* — Non sunt cum nostro confundendi loci ubi de ira excitata usurpantur *χολή* et *bilis*, e. g. Lys. 693 *ὑπερχολῶ*, Hor. Ep. I 19, 20 *bilem... vestri movere tumultus*.

7. *τὸ τί;*] *quid illud?* Accusativus (verbo praecedenti subiunctus) per interrogationem usurpatur etiam Nub. 748, 775 Vesp. 818 Pac. 696, 826 Av. 1038 Ran. 40 Plut. 902, 1076, statim subiuncto alterius interlocutoris responso. Unus locus Ran. 1228 discrepat, sed ibi aut *ἔτι* legendum est auctore Kockio, aut gravius subest mendum.

8. *μεταβαλλόμενος*] *dum ex altero humero in alterum reicis.*

— *ἀνάφορον*] *furcam baiulatoriam* (Plaut. Cas. II 8, 2 Ovid. Met. VIII 648), unde suspendebantur sarcinae loro circumligatae (Plutarch. Caes. p. 731*a*). Vox redit Eccles. 833 et in versibus quos Pollux X 17 ex Aristophanis Phoenissis affert: *καὶ τὸν ἱμάντα μου | ἔχουσι καὶ τἀνάφορον* (fr. 559). Scholion recte vocat *ξύλον ἀμφίκοιλον ἐν ᾧ τὰ φορτία ἐξαρτήσαντες οἱ ἐργάται βαστάζουσιν*, vid. etiam Et. M. p. 109,17, Phrynichus in Anecd. Bekk. p. 10; postea *ἀλλακτὸν* dictum esse hoc lignum refert scriptor *τοῦ σκόπου τοῦ παρόντος δράματος*. — Etiam Athenienses novam patriam quaerentes in Avium fabula comitantur servi *στρώμασι καὶ τοῖς ἄλλοις σκεύεσι* (cf. Xen. Mem. III 13 § 6) onusti; vid. Av. 657.

— *χεζητιᾷς*] verbum redit Nub. 1387 Av. 790 Eccl. 313, 345, 368 Eubul. fr. 53; cf. *χεσείειν* Eq. 998 *οἴμ' ὡς χεσείω, κοὐχ ἅπαντας ἐκφέρω*.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μηδ' ὅτι τοσοῦτον ἄχθος ἐπ' ἐμαυτῷ φέρων,
εἰ μή καθαιρήσει τις, ἀποπαρδήσομαι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὴ δῆθ', ἱκετεύω, πλήν γ' ὅταν μέλλω ἐξεμεῖν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δῆτ' ἔδει με ταῦτα τὰ σκεύη φέρειν,
εἴπερ ποιήσω μηδὲν ὧνπερ Φρύνιχος
εἴωθε ποιεῖν καὶ Λύκις καὶ Ἀμειψίας;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μή νυν ποιήσῃς· ὡς ἐγὼ θεώμενος,
ὅταν τι τούτων τῶν σοφισμάτων ἴδω,

---

15 *σκεύη φέρουσ' ἑκάστοτ' ἐν κωμῳδίᾳ.*

9. *ἐπ' ἐμαυτῷ*] *ἐπὶ νώτῳ* Naber.

14. *καὶ Λύκις*] *κἀπίλυκος* coniecit Kock, item Blaydes, in quam suspicionem et ego aliquando incidi (cf. schol. et Suidas s. v.: *λέγεται καὶ Λύκος*); sed recte observavit Kock vulgatam satis defendi inscriptione cuius mentionem feci infra in commentario.

15. Del. Dindorf coll. schol. Nub. 296. Tres lectiones *σκεύη φοροῦσιν, σκεύη φέρουσιν, σκευοφοροῦσιν* agnoscit scholiasta. Manifestum est grammatici alicuius ad versum 12 observationem *ἑκάστοτε ἐν τῇ κωμῳδίᾳ σκευοφοροῦσιν* in trimetri formam utcunque esse redactam. — Blaydes *οἱ σκευοφοροῦσ'* etc.

---

11. *πλήν γ' — ἐξεμεῖν*] *si quando vomendum mihi fuerit.*

13 sq. *Phrynichus* comicus nunc carpitur, Aristophanis aemulus; vid. quae ad vs. 1 sqq. diximus. Etiam cum Aristophanis Avibus certaverat sua fabula Monotropo; praeterea de eo vid. Nub. 555 sq. Fortasse autem nunquam in fabulas admisit iocos quibus delectari eum nunc dicit noster; certe Didymus in scholio testatur *ἐν τοῖς σῳζομένοις αὐτοῦ* nihil eiusmodi a vetustis commentatoribus esse inventum. — Etiam *Amipsiam* minime contemnendum aemulum plus semel expertus erat Aristophanes, cuius Nubes et Aves tertias secundasque tulere cum Amipsiae Conno et Comastis primum decretum est praemium. Sic in Equitibus (vs. 526 sqq.) de Cratino illo ita loquitur ut delirum aliquem senem multo vino perditum describi credas: qui tamen ea ipsa in fabularum commissione secundas et anno sequenti primas tulit. — *Lycis* vero et nobis plane est ignotus et olim fuit, nihil enim ex eius operibus aetatem tulisse testatur scholion; ubi quod additur *λέγει* (*λέγουσι*) *δὲ αὐτὸν καὶ Λύκον* apud Suidam iteratum suspicionem movet poetam scripsisse *κα<π>ίλυκος*, nam *Epilycus* poeta comicus saepius commemoratur. Cum tamen *ΛΥΚΙΣ* litterae extent in fragmentis (lin. 49) monumenti scenicas victorias referentis, quae edidit Cumanudes in *Ἀθηναίου* VII p. 80 sqq. (Dittenb. Syll. nº 425), patet in vulgata acquiescendum esse.

13. *εἴπερ*] cf. vs. 1460.

16. *θεώμενος*] i. e. *ἐν τῷ θεάτρῳ, θεατὴς ὤν.*

πλεῖν ἢ ἐνιαυτῷ πρεσβύτερος ἀπέρχομαι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ τρισκακοδαίμων ἄρ' ὁ τράχηλος οὑτοσί,
ὅτι θλίβεται μέν, τὸ δὲ γέλοιον οὐκ ἐρῶ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εἶτ' οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστὶ καὶ πολλὴ τρυφή,
ὅτ' ἐγὼ μὲν ὢν Διόνυσος, υἱὸς Σταμνίου,
αὐτὸς βαδίζω καὶ πονῶ, τοῦτον δ' ὀχῶ,
ἵνα μὴ ταλαιπωροῖτο μηδ' ἄχθος φέροι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ γὰρ φέρω ἐγώ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πῶς φέρεις γάρ, ὅς γ' ὀχεῖ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

26 φέρων γε ταυτί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τίνα τρόπον;

18. ἐνιαυτῷ] -τοῦ V R.

20. ὅτι] ὅτε APalmer. || ἐρῶ Cobet] ἐρεῖ codices, quod servat Blaydes coll. Ach. 486. Cf. vs. 237 sq.

21. καὶ πολλή] πολλὴ καὶ Dobree (cf. Lys. 659 Plut. 886).

26—29. Del. Hamaker; non mali sunt sed post praecedentes omnino supervacui.

---

18. In scholiis laudatur versiculus Homericus αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι (τ 360). Cf. Acharn. 15 sq., Menand. fr. 563 σφάττει με, λεπτὸς γίγνομ' εὐωχούμενος | τὰ σκωμμάτια etc., Cic. de Orat. II 59 § 242 *senium est cum audio.*

— πλεῖν ἤ] item vs. 91, 103, 751 et addito nomine numerali vs. 90 (ubi vid.) etc.

— ἀπέρχομαι] ἀπαλλάττομαι, relicto theatro domum revertor.

21. εἶτα...;] cum indignatione rogantis hoc est; item ἔπειτα Vesp. 1133 etc.

— οὐχ ὕβρις ταῦτ' ἐστί] item Nub. 1299 Lys. 659 Plut. 886 Soph. Oed. C. 883.

22. Σταμνίου] per iocum pro Διός, vinum scilicet urcei (Lys. 196, 199 Plut. 545 fr. 531) est proles. Sic parasito cuidam τοῦ Λαγυνίωνος cognomentum esse inditum refert Athen. p. 584 *f.*

23. ὀχῶ] causative hic est usurpatum = ὀχεῖσθαι ποιῶ.

24. ταλαιπωροῖτο] optativus subiungitur, quasi tempore historico usus dixisset *asino imposui, asino vehendum curavi*; cf. vs. 766 sq. Eq. 134 Av. 1524.

25. οὐ γὰρ...;] item Ach. 576, 827 Eq. 1392 Vesp. 682, 836, 1299 Soph. Ai. 1320.

— πῶς...ὀχεῖ;] serio hac de re disputatur Xen. Cyrop. IV 3 § 13: (qui equo vehuntur sine labore et celeriter iter faciunt), ἐκεῖνο δὲ οὐχὶ εὐπετές, τό, ὅ τι ἂν δέῃ ὅπλον φέρειν, τὸν ἵππον τοῦτο συμφέρειν; οὔκουν ταὐτό γ' ἐστὶν ἔχειν τε καὶ φέρειν. „Portat arma pedes,... eques vero habet tantummodo, onus ferente equo" (LDindorf).

26. βαρέως πάνυ] insulsis huiusmodi

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐκ οἶδ'· ὁ δ' ὦμος οὑτοσὶ πιέζεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

σὺ δ' οὖν ἐπειδὴ τὸν ὄνον οὐ φῂς σ' ὠφελεῖν,
ἐν τῷ μέρει σὺ τὸν ὄνον ἀράμενος φέρε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(secum mussitans:)

οἴμοι κακοδαίμων· τί γὰρ ἐγὼ οὐκ ἐναυμάχουν;
ἦ τἄν σε κωκύειν ἂν ἐκέλευον μακρά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κατάβα, πανοῦργε. καὶ γὰρ ἐγγὺς τῆς θύρας
ἤδη βαδίζων εἰμὶ τῆσδ', οἷ πρῶτά με

ΞΑΝΘΙΑΣ.

βαρέως πάνυ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

27 οὔκουν τὸ βάρος τοῦθ', ὃ σὺ φέρεις, οὔνος φέρει;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ δῆθ' ὅ γ' ἐγὼ ἔχω καὶ φέρω, μὰ τὸν Δί' οὔ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πῶς γὰρ φέρεις, ὅς γ' αὐτὸς ὑφ' ἑτέρου φέρει;

27. *οὔνος*] *ὄνος* R, quod recepit Fritzsche, servum asinum sic dici ratus.
28. *ἐγὼ ἔχω* Meineke] *ἔχω 'γὼ* codd.
31. *σὺ δ' οὖν*] *οὐκοῦν* vHerwerden.

---

responsis risus captatur etiam Vesp. 1210, 1222 Av. 340 Ran. 133.

27. Haud abs re videtur apposuisse verba agricolae parum prosperi in fragmento comici ignoti (adesp. 109) post messem facete sic querentis: *ἀποστερητὴν ἔλαθον ἀγοράσας ἀγρόν. | ἔσπειρα μὲν κριθῶν μεδίμνους εἴκοσιν· | τούτων δ' ἀπέδωκεν οὐδ' ὅλους τρεῖς καὶ δέκα, | οἱ δ' ἔπι' ἐπὶ Θήβας ἐστράτευσάν μοι, δοκῶ. | τὸ τῶν γυναικῶν ῥῆμα διατηρεῖ μόνον· | „ὀνησίφορα γένοιτο." τοῦτο γίγνεται· | ὃ γὰρ φέρει νῦν οὗτος, εἷς ὄνος φέρει.*

32. *ἐν τῷ μέρει*] *tua vice*, item Lys. 540 Ran. 497, et omisso pronomine (*per vices, vicissim*) Vesp. 1319 Av. 1228 Aesch. Choeph. 330 Eur. Suppl. 406 Rhes. 473 Herodot. I 26.

— *ἀράμενος φέρε*] item Vesp. 1443 Pac. 1339 Eccl. 774.

33 sq. Si pugnae navali (ad Arginusas) tunc interfuissem, libertatem cum ceteris servis qui ibi militarunt nactus (vid. vs. 190 sq. 693 sq. Xenoph. Hell. I 6 § 24) iam plorare te iuberem.

34 *κωκύειν μακρά*] item Lys. 1222, *οἰμώζειν μακρά* Av. 1207 Plut. 111, 612, *κλάειν μακρά* Eq. 433 Vesp. 584 Pac. 255 Thesm. 211.

35. *ἐγγὺς τῆς θύρας*] item Eccl. 1094 Plut. 767.

ἔδει τραπέσθαι.

(Servus de asino descendit, Dionysus accedit ad Herculis domum ianuamque pulsat.)

παιδίον.

(Pede ferit ianuam.)

παῖ, ἠμί· παῖ.

(Procedit Hercules. Asinus ab Herculis ministro aliquo abducitur.)

SCENA SECUNDA.

Eidem, Hercules.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

τίς τὴν θύραν ἐπάταξεν; ὡς κενταυρικῶς

ἐνήλαθ᾽, ὅστις.

(Ut conspexit Dionysum, paululum recedit, oculis diductis intentoque vultu insolitum eius habitum miratus.)

εἰπέ μοι, τουτὶ τί ἦν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(submissa voce:)

ὁ παῖς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί ἐστιν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(item:)

οὐκ ἐνεθυμήθης;

---

37. Blaydes coll. Ach. 404 Nub. 132, 223 *παῖ, παῖ, ἠμί, παιδίον* scribi iussit, non recte; nam nostro loco Dionysum non ad preces et hypocoristica mox verti, sed morae impatientem vehementi ictu ianuam percellere, docet vs. 38.

---

37. *παιδίον — παῖ*] subiungitur hypocoristicum Ach. 404 Nub. 132, 223, quorum locorum alia est ratio.

— *ἠμί*] cf. Nub. 1145.

38. *κενταυρικῶς | ἐνήλατο*] quod *aedes arietare* dicitur Plaut. Trucul. II 2, 1, *calcibus insultare* Ter. Eun. II 2, 54. Cf. Aesch. Pers. 516 Soph. Oed. R. 1261. Vehementi ictu ianuam etiam Strepsiades pulsat Nub. 136.

39. *εἰπέ μοι*] interiectionis fere loco hic est, item cum ad plures dicitur (Ach. 319, 328, 801 Vesp. 403 Pac. 383 Av. 366); cf. etiam Eq. 741.

— *τουτὶ τί ἦν;*] *quid est istud*, i. e. quid tandem significat mirificus tuus iste apparatus? Locutio, in qua *ἦν* idem valet quod praesens (cf. *τουτὶ τί ἐστι τὸ κακόν* Ach. 156 Vesp. 1136 Pac. 181, 322 Av. 1036, 1207, *τί τὸ πρᾶγμα τουτί* Ran. 658), redit Ach. 157 Vesp. 183, 1509 Av. 1030, 1495 Lys. 445 Plut. 1097, item *τοῦτο τί ἦν τὸ πρᾶγμα* Ach. 767 Ran. 438 fr. 125. De re insolita, absurda, ridicula, quae oculos ferit, ita loqui solent; non recte Kock interpretatur: „Herakles fragt dem Dionysos, ehe er „ihn sich näher angesehen hat, mit In- „grimm, was den dieses pferdemässige „Anklopfen habe bedeuten sollen. Plut. 1097."

40. *τὸ τί;*] cf. vs. 7.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸ τί;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(item:)

ὡς σφόδρα μ' ἔδεισε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νὴ Δία, μὴ μαίνοιό γε.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

(in cachinnos erumpens:)

οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρα δύναμαι μὴ γελᾶν·
καίτοι δάκνω γ' ἐμαυτόν· ἀλλ' ὅμως γελῶ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὦ δαιμόνιε, πρόσελθε· δέομαι γάρ τί σου.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ' οὐχ οἷός τ' εἴμ' ἀποσοβῆσαι τὸν γέλων,
ὁρῶν λεοντῆν ἐπὶ κροκωτῷ κειμένην.

---

41. Simillimum iocum praebet figura prolepsis Plut. 684 sq. *οὐκ ἐδεδοίκης τὸν θεόν; | — νὴ τοὺς θεοὺς ἔγωγε μὴ φθάσειέ με | ἐπὶ τὴν χύτραν ἐλθών.* E scholio apparet Didymum loci acumen fugisse, optativum enim *μαίνοιο* cum pro enunciato primario haberet interpretatum esse: *noli ita desipere ut Herculi te terribilem esse credas* — nulla igitur particulae *γε* habita ratione.

42. Simillimi sunt Ran. 668 Plut. 364.

43. *δάκνω γ' ἐμαυτόν*] ut affectum vehementiorem compescam; cf. Nub. 1369 *τὸν θυμὸν δακών,* Soph. Trach. 976 *ἴσχε δακὼν στόμα σόν.* Diversi sunt loci ubi *ἑαυτὸν δάκνειν* vel *ἐσθίειν, δάκνεσθαι τὴν καρδίαν* dicitur is qui indignatione vel taedio vel aerumnis premitur (Ach. 1 Eq. 1029 Vesp. 287, 374 Lys. 689 Hom. *E* 493 *Z* 202 *θ* 185 *ι* 75 Soph. Ant. 317 etc.).

45. *ἀποσοβῆσαι*] proprie de fugandis avibus aliisve animantibus alatis dicitur, vid. Eq. 60 Vesp. 460 Av. 34, translatum et intransitive adhibitum est *οὐκ ἀποσοβήσεις;* Av. 1032 en 1258.

46 sq. Perridicule clavam pellemque leoninam, fortitudinis Herculeae insignia, Dionysus sociavit *crocotae* sive vestimento croceo (*πυρρόν* dicitur Eccl. 329) et *calceis* suis, quibus Athenis solae mulieres lautioris vitae in publicum prodeuntes uti solebant. Uxoris crocota calceisque sumtis prodit vir Eccl. 317 sqq. (vid. vs. 332 et 346), *κροκωτοφορεῖν* dicuntur mulieres se exornantes Lys. 44, 47, 51, 219 sq., 645 Eccl. 879, crocotam induit Mnesilochus ut Helenae Euripideae partes agat Thesm. 941, 945, 1220, crocota muliebribusque soleis instructus matronis bonae deae sacra celebrantibus se intermiscuit Clodius (Cicer. de harusp. resp. § 44). Hercules cum Omphalae serviret ad pedes dominae exuvias leonis Nemeaei humeris iniectas habentis clavamque manu tenentis conspiciebatur *ἐν κροκωτῷ καὶ πορφυρίδι ἔρια ξαίνων* (Lucian. de conscr. hist. § 10); Agathon autem, qui simili indutu procedit Thesm. 134 sqq., *γύννις* ideo nuncupatur. Dionyso vero, laxioris effeminatique cultus deo, crocota propria erat, cui subiecta erat tunica interior varie-

τίς ὁ νοῦς; τί κόθορνος καὶ ῥόπαλον ξυνηλθέτην;
ποῖ γῆς ἀποδημεῖς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐπεβάτευον Κλεισθένει...

ΗΡΑΚΛΗΣ.

(plura additurum interpellans:)

καὶ ἐναυμάχησας;

---

48. *ἀποδημεῖς] ἀπεδήμεις codices. Imperfectum peperit trimetri exitus male intellectus.

---

gata; sic in Cratini Dionysalexandro (fr. 38) legimus: *στολὴν δὲ δὴ τίν' εἶχε; τοῦτό μοι φράσον.* | — *θύρσον, κροκωτόν, ποικίλον* (sc. *χιτώνιον*, quod *ἀνθινὸν* dicit Pollux IV 117), *καρχήσιον* (quod fuit poculi genus). Neque aliter exornata erat ingens Dionysi statua quae circumlata est in pompa bacchica a Ptolemaeo Philadelpho splendide instructa: *ἄγαλμα Διονύσου δεκάπηχυ σπένδον ἐκ καρχησίου χρυσοῦ, χιτῶνα πορφυροῦν ἔχον διάπεζον καὶ ἐπ' αὐτοῦ κροκωτὸν διαφανῆ· περιεβέβλητο δὲ ἱμάτιον πορφυροῦν χρυσοποίκιλον* (Callixenus apud Athenaeum V p. 198 *c*).— Crocotae etiam infra vs. 308 fit mentio.

47. *τίς ὁ νοῦς*] cf. *τίς ἡ ἐπίνοια* Vesp. 1073 Pac. 127 Av. 994. Praeterea vid. infra 580.

— *τί ξυνηλθέτην*] similia sunt *τί βάρβιτος λαλεῖ κροκωτῷ κτἑ.* Thesm. 137 sqq., *τί γὰρ ἀσπίδι ξύνθημα καὶ βακτηρίᾳ* (de Socrate?) com. adesp. fr. 486.

48. Herculi roganti „quo terrarum tendis (quod tam mirifico apparatu te instruxisti)" Dionysus non statim respondet id ipsum quod scire vult frater, sed priusquam scopum itineris indicet causas quae se moverunt ut iter hoc susciperet enarrare incipit: „cum in Clisthenis navi miles essem classiarius" — quem statim ridens interpellat frater: „ergone pugnae navali" — ad Arginusas scilicet, quae hoc tempore in omnium ore erat — „tu interfuisti?"

— *ἐπεβάτευον Κλεισθένει*] *ἐπιβάτης eram duce Clisthene.* Epibatas armatos pugnasse, embatas sive nautas remis promovisse navem, nota res est. Remigandi autem rudis erat Dionysus (cf. vs. 204) neque deo hoc dignum fuisset officium. — Cur autem *Clisthene* trierarcho militasse dicatur Dionysus facile intellegitur, mollem scilicet militem mollis decebat dux. Clisthenes Sibyrtii filius, quem trierarchum hoc anno fuisse noster locus docet, propter mollitiem saepe a nostro notatus est. Anno fere 440 natus esse videtur, quoniam Cratinus anno 423 eum *ἐν κάλλους ἀκμῇ* versari dicit fr. 195; admodum igitur iuvenis propter glabras genas ut *παιδὸς ἀγενείου* vel *εὐνούχου* vel *γυναικός* ridetur Ach. 117 sqq. Eq. 1374 Nub. 355, item non ita diu post in *Ὁλκάσι* (fr. 407), nec non annis compluribus intermissis Thesm. 235, 575 sqq.; muliebria eum pati apertius etiam indicatur Av. 831 Lys. 1092 Ran. 57, 422. Quae tamen causa non debet nos movere ut etiam nostro loco eius mores carpi credamus, quod perhibet scholiasta, *ἐπεβάτευον* etiam *συνεγιγνόμην* significare posse contendens. Herculem certe nihil hic obscoeni suspicari patet ex eius responso; quod autem mox (vs. 57) rogat fratrem remne cum Clisthene habuerit, Dionysi demum verbis *ἀνδρὸς πόθῳ* cruciari se profitentis adducitur ut huiusmodi aliquid suspicetur.

49. *καὶ ... γε*] diffidenti fratri non fabulas se narrare asseverat Dionysus: *atque adeo* etc.; nam particula *γε* affirmantis est ea quae alter rogaverit. Sic

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ κατεδύσαμέν γε ναῦς
τῶν πολεμίων ἢ δώδεκ' ἢ τρεῖς καὶ δέκα.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

σφώ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

„κᾆτ' ἔγωγ' ἐξηγρόμην".

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ δῆτ' ἐπὶ τῆς νεὼς ἀναγιγνώσκοντί μοι

---

50. Iterata particula ἢ offensus Naber coniecit νώ | τῶν πολεμίων ναῦς, sed Blaydes iure contulit Lys. 360, 1052.

51ᵇ. Xanthiae tribuit R, Herculi V, alios totum versum Herculi inepte olim continuasse docet scholion.

καὶ ... γε dicitur etiam Nub. 1331 Vesp. 1003 Lys. 572 Av. 325, 500 Ran. 68, 70, 116, 1384 Plut. 103, 473, 1168 Eupol. fr. 98 Soph. Oed. Col. 1432 Eur. Herc. 611 Suppl. 766 Iph. Aul. 1465 Cycl. 640 etc.

50. *τρεῖς καὶ δέκα*] sic, non *τρισκαίδεκα* scribendum esse docent inscriptiones, in quibus *τρεῖς, τρία, τριῶν, τρισὶ καὶ δέκα* usque ad annum 300 a. C. passim usurpata sunt, postea *τρεῖς καὶ δέκα* etiam genitivo dativoque designandis inserviit, *τρισκαίδεκα* nusquam reperitur (cf. Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.² p. 126). — De numeris qui accuratius definiri nequeunt *τρεῖς καὶ δέκα* non raro ponitur, ut nostrum *een dozijn*; vid. Plut. 194 sq. *ἢν τάλαντά τις λάβῃ τρία καὶ δέκα, | πολὺ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ λαβεῖν ἑκκαίδεκα,* Plut. 846 *ἐνερρίγωσ' ἔτη τρία καὶ δέκα,* Plut. 1083 *ἀπὸ μυρίων ἐτῶν τε καὶ τρισχιλίων,* fr. com. adesp. 109 (supra ad vs. 27) *τούτων δ' ἀπέδωκεν οὐδ' ὅλους τρεῖς καὶ δέκα.*

51. *σφώ;*] *tune et Clisthenes?* — Xanthias pugnae non interfuit (vid. vs. 33). — *κᾆτ' ἔγωγ' ἐξηγρόμην*] cf. Sileni (qui Xanthiae nostri veluti prototypon est) verba apud Eur. Cycl. 8: *Ἐγκέλαδον ἰτέαν εἰς μέσην θενὼν δορὶ | ἔκτεινα. φέρ' ἴδω, τοῦτ' ἰδὼν ὄναρ λέγω;* — Vid. etiam Vesp. 1218 *πρὸς τῶν θεῶν, ἐνύπνιον ἑστιώμεθα;*

52 sq. Per bellicorum suorum facinorum intervalla litteris vacans deus noster dilecti sibi poetae tragoediam denuo perlegit. Andromedam autem cur potissimum elegerit dictu difficile, fortasse rogare otiosum. Rogatur tamen in scholio eruditione Alexandrina referto: *διὰ τί δὲ μὴ ἄλλο τι τῶν πρὸ ὀλίγου διδαχθέντων καὶ καλῶν Ὑψιπύλης Φοινισσῶν Ἀντιόπης; ἡ δὲ Ἀνδρομέδα ὀγδόῳ ἔτει προεισῆκται. ἀλλ' οὐ συκοφαντητέον τὰ τοιαῦτα.* Unde discimus Andromedam anno 412 esse datam. Fortasse inter maris Aegaei insulas naviganti prae ceteris placuit drama in quo maris crebra mentio fieri debuit; hoc certum est inter clarissimas Euripidis fabulas fuisse Andromedam (vid. Lucian. de conscr. hist. initio), et ab Aristophane in Thesmophoriazusis anno 411 singulari artificio esse derisam (vs. 1015—1135).

τὴν Ἀνδρομέδαν πρὸς ἐμαυτόν, ἐξαίφνης πόθος
τὴν καρδίαν ἐπάταξε πῶς οἴει σφόδρα.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

πόθος; πόσος τις;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

σμικρός, — ἡλίκος Μόλων.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

γυναικός;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ δῆτ᾽.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλὰ παιδός;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐδαμῶς.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ᾽ ἀνδρός;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(flebili voce:)

ἀπαπαί.

---

55. *σμικρός* V] *μικρός* R.
57. *ἀπαπαί* Kock] *ἀππαπαῖ* Suidas s. v. et v. l. in schol., *ἀτταταί* (*ἀττατάτ* pauci) codd.; *ἀτταταί... Κλεισθένει* deleto articulo Aldus.

---

54. Dum egregium opus perlustrat desiderium poetae eius percussit cor. — *πῶς οἴει σφόδρα;*] cf. Ach. 12 *πῶς τοῦτ᾽ ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν;* Ach. 24 *ὠστιοῦνται πῶς δοκεῖς,* Nub. 881 ... *ἐποίει πῶς δοκεῖς,* Eccl. 399 *ἀναβοᾷ πόσον δοκεῖς,* Plut. 742 ... *πῶς δοκεῖς τὸν Πλοῦτον ἠσπάζοντο.* Qualibus in locutionibus *πῶς, πόσον δοκεῖς* extra verborum structuram positum adverbii intensivi (*valde*) habet vim.

55. Molonem protagonistam fuisse Euripidis docet Demosth. XIX § 246, etiam Andromedam eum egisse recte Timachides (in scholio) effecit e nostro loco, unde praeterea patet ingentis staturae fuisse virum. Per iocum Dionysus dicit: „tam exiguum fuit meum desiderium quam Molo ille in Andromeda". — Meras nugas praebet Didymus in scholio, parvum grassatorem nescio quem spectari contendens, nec minus insulse anonymus (Musurus?) in scholio Ald. de Milone Crotoniata sermonem fieri statuit *μακρός* pro *μικρός* legens.

56. Corporis tantum amores novit Hercules; aetatis flore perfrui quid sit scit optime, ingenii flores neque ipse appetivit umquam neque aliis curae esse potest sibi fingere. — Cum versu cf. Xen. Anab. IV 1 § 14 Theocr. II 150.

57. *ἀπαπαῖ*] *eheu,* ut Vesp. 235, 309. Euripidem scilicet desiderat. Egregie errat Kock annotans: „mit diesem Ausruf lehnt Dionysos die Zumutung des Herakles unwillig ab". Immo dolore victus gemitu tantum assentitur; quem pudore prohiberi quominus disertis verbis dicat

ΗΡΑΚΛΗΣ.
(cum indignatione:)
ξυνεγένου τῷ Κλεισθένει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
μὴ σκῶπτέ μ', ὦ ἀδέλφ', οὐ γὰρ ἀλλ' ἔχω κακῶς·
τοιοῦτος ἵμερός με διαλυμαίνεται.

ΗΡΑΚΛΗΣ.
ποῖός τις, ὦ ἀδελφίδιον;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
οὐκ ἔχω φράσαι.
ὅμως γε μέντοι σοι δι' αἰνιγμῶν ἐρῶ.
ἤδη ποτ' ἐπεθύμησας ἐξαίφνης ἔτνους;

ΗΡΑΚΛΗΣ.
ἔτνους; βαβαιάξ, μυριάκις γ' ἐν τῷ βίῳ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
„ἆρ' ἐκδιδάσκω τὸ σαφές“ ἢ ἑτέρᾳ φράσω;

---

63. γ'] om. V alii.

---

ita esse putat frater. Nam cum „viri *πόθον*" in navi se invasisse dixerit Dionysus, Hercules non potest non suspicari cum Clisthene, qui unus ibi ad talia ei praesto esset, eum rem habuisse — fratrem ideo deridens et contemnens.

— *Κλεισθένει*] Clisthenes, de quo vid. ad vs. 48, qua fortuna post pugnam ad Arginusas actam fuerit usus neque novimus neque scire magnopere cupimus; sed id quidem certum est eum in illa pugna non occubuisse, quod statuit Fritzsche. Nihil eiusmodi nostro loco alibive innuitur, vid. infra ad vs. 422; neque Bacchus dicit se Clisthenis desiderio nunc moveri, licet Fritzsche id ex eius verbis effecerit.

58. *οὐ γὰρ ἀλλ'*] locutio elliptica, quae sic fere est explenda: *non enim* (*aliter habet dubiave est res*) *sed*, usurpata est etiam Eq. 1205 Nub. 232 Lys. 55 Ran. 192, 498, 1180 Eccl. 386 Eupol. fr. 73 Eur. Suppl. 570 Iph. Taur. 1005 etc.; cf. *μὴ ἀλλὰ* vs. 103 etc.

59. *διαλυμαίνεται*] item Thesm. 348 Ran. 1062 Plut. 436 Herod. IX 112, simplex Av. 100 Soph. Oed. Col. 855 Theocr. X 15. Cum toto versu cf. Eccl. 957 Soph. Trach. 476.

61. *δι' αἰνιγμῶν*] *per similitudinem*, cf. Pac. 47 *ἐς Κλέωνα τοῦτ' αἰνίσσεται Cleo hac comparatione petitur*, Av. 970 *ᾔνιξαθ' ὁ Βάκις τοῦτο πρὸς τὸν ἀέρα hac similitudine aëra Bacis significavit*. Aesch. Ag. 1183 Choeph. 874 *ἐξ αἰνιγμάτων*, Rhes. 754 *ἐν αἰνιγμοῖσι*. — Fratri litterarum experti pro captu eius explicat Dionysus quid sit vehementer desiderare poetam dilectissimum.

62 sqq. Hercules gulosus in scena comicorum nec non in tragicorum dramatis satyricis saepe est exhibitus, vid. Vesp. 60 Pac. 741 Av. 1583—1692 Lys. 928 Ran. 549 sqq. fr. 289 Eur. Alc. 548, 747 sqq. fr. 899 Argumentum Sylei Theocr. XXIV 135 sqq.; alia exempla congessit Athenaeus XI p. 411.

64. Ex Euripidis Hypsipyla (fr. 763),

ΗΡΑΚΛΗΣ.

μὴ δῆτα περὶ ἔτνους γε· πάνυ γὰρ μανθάνω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τοιουτοσὶ τοίνυν με δαρδάπτει πόθος —
Εὐριπίδου.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

καὶ ταῦτα τοῦ τεθνηκότος;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ οὐδείς γέ μ' ἂν πείσειεν ἀνθρώπων τὸ μὴ οὐκ
ἐλθεῖν ἐπ' ἐκεῖνον.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

πότερον εἰς Ἅιδου κάτω;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ νὴ Δί' εἴ τί γ' ἔστιν ἔτι κατωτέρω.

67[b]. Dionyso codd. continuant, sed verum indicatur in scholio.

---

quae inter recentissimas eius fabulas fuit (vid. ad vs. 52 sq.), *τὸ ἡμιστίχιον* desumtum esse dicit scholion; quae verba ad priorem versus partem recte rettulit Bothe, compositum enim *ἐκδιδάσκειν* dictionem prodit tragicam (Nub. 238 correxit Bentley), *τὸ σαφές* autem Euripidi in deliciis est adiectivum (Or. 397 Hel. 577, 1149 fr. 306). Posteriorem versus partem Euripidis esse non recte statuit Dindorf, probabilius totum versum Reisig, omnino tragici verba nostrum *παρῳδεῖν* perperam negavit Fritzsche. Non sane *deridetur* nunc Euripidis versus, sed Dionysus cum de poeta suo loquitur sponte ad eius dictionem delabitur; cf. vs. 72, 93, 105, 282, 844, 931, (986), 1468, 1471, 1475, 1477; risum autem movent res vitae quotidianae magnificis verbis expressae.

— *ἑτέρᾳ*] cf. Eq. 35 Nub. 813.

66. *δαρδάπτει*] epicum verbum (Hom. *Λ* 479 etc.) proprio sensu usurpatum est Nub. 711 et fr. 409 (sed ibi metro pugnat, quapropter *'δάπτοντα*, ut *Λ* 481 etc., correxit Porson).

67. Mortui amore quomodo quis possit incendi non capit Hercules.

68. *καὶ ... γε*] vid. ad vs. 49. Male Kock: „Dionysos beachtet ... die Frage des Herakles ... nicht".

— *τὸ μὴ οὐ* cum infin.] *ita ut non ...*; sic post enunciatum negativum finis indicatur etiam Av. 37 Lys. 1199 Aesch. Prom. 918 Ag. 1171 Eum. 914 Soph. Ai. 728 Oed. R. 1232.

69. *ἐπ' ἐκεῖνον*] *ad eum petendum*, item vs. 111, (291), 478, 577, 1418; saepius de *rebus*: *ἐπ' ἀπύας* Av. 77, *ἐπὶ σπλάγχνα καὶ θυλήματα* Pac. 1040, *ἐπ' ἄλφιτα* Eccl. 819, *ἐπὶ τὸ κῶας* Herodot VII 193, et passim *ἐφ' ὕδωρ*, *ἐπὶ ξύλα* (*aquatum*, *lignatum*) apud rerum bellicarum scriptores.

70. *καὶ ... γε*] vid. ad vs. 49.

— *εἰ ... κατωτέρω*] *atque adeo si quid inferis est inferius*, ex ipso igitur Tartaro, si opus sit; cf. Il. *Θ* 13 sqq., 478 sqq. Hes. Theog. 720 sqq. Aesch. Prom. 152. Simili hyperbola utitur nutrix Eur. Hipp. 359 *Κύπρις οὐκ ἄρ' ἦν θεός, | ἀλλ' εἴ τι μεῖζον ἄλλο γίγνεται θεοῦ.*

ΗΡΑΚΛΗΣ.

τί βουλόμενος;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

δέομαι ποιητοῦ δεξιοῦ·
„οἱ μὲν γὰρ οὐκέτ᾽ εἰσίν, οἱ δ᾽ ὄντες κακοί“.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

τί δ᾽; οὐκ Ἰοφῶν ζῇ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τοῦτο γάρ τοι καὶ μόνον
ἔτ᾽ ἐστὶ λοιπὸν ἀγαθόν, εἰ καὶ τοῦτ᾽ ἄρα·
οὐ γὰρ σάφ᾽ οἶδ᾽ οὐδ᾽ αὐτὸ τοῦθ᾽ ὅπως ἔχει.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

εἶτ᾽ οὐ Σοφοκλέα πρότερον ἀντ᾽ Εὐριπίδου

---

74. *καὶ*] *δὴ* mavult Blaydes.
76. *οὐ* Bentley] *οὐχὶ* codd. ‖ *ἀντ᾽* APalmer coll. Eccl. 925] *ὄντ᾽* codd.

---

72. Iterum (ut vs. 64) Dionysus utitur ipsis verbis dilecti sibi poetae, in cuius fabula Oeneo senex Oeneus nepoti Diomedi roganti *σὺ δ᾽ ὧδ᾽ ἔρημος ξυμμάχων ἀπόλλυσαι;* respondebat *οἱ μὲν γὰρ οὐκέτ᾽ εἰσίν, οἱ δ᾽ ὄντες κακοί* (fr. 569, simillima leguntur Herc. 55 sq.).

73. Cf. Oed. R. 941 *τί δ᾽; οὐχ ὁ πρέσβυς Πόλυβος ἐγκρατὴς ἔτι;*

— *Ἰοφῶν*] Sophoclis hic e Nicostrate filius satis clarus aliquando fuit poeta, quinquaginta enim dramata scripsisse fertur, cum Euripidis autem Hippolyto anno 428 certans secundas tulit. Sed dubitatum esse quid suo quid patris ingenio deberet aut innuit comicus aut fingit nunc, ut paucis de Sophocle defungi possit verbis. — In fabula *Δράμασι ἢ Νιόβῳ* Aristophanes anno fere 424 Iophontem induxerat patrem grandaevum dementiae apud curiales insimulantem, quae fabella licet in historiam litterariam irrepserit ante aetatem Ciceronis (de Senect. 7 § 22, cf. vita Soph., Plut. Mor. 785*a*, Lucian. Macrob. § 24), quam sit inanis vel e nostro loco apparet; rem expedivit GHermann (Oed. Col. praef.[2] p. XI). Ansam comico praebuisse Sophoclis ultimam praeturam, classi enim praefectum in Siciliam anno 425 abiisse, hinc autem reducem repetundarum accusatum esse et biennium in exilio transegisse, demonstrare conatus sum in Mnemos. 1892 p. 15 sqq. coll. Pac. 693 sqq.

— *τοῦτο γάρ τοι καὶ μόνον*] cf. Lys. 46 *ταῦτ᾽ αὐτὰ γάρ τοι καὶ ἔσθ᾽ ἃ...*, 888 *ταῦτ᾽ αὐτὰ δὴ ἔσθ᾽ ἃ...*, Thesm. 81 *τοῦτ᾽ αὐτὸ γάρ τοι καὶ...*, Eq. 180 *δι᾽ αὐτὸ γάρ τοι τοῦτο...*, Nub. 1499 *τοῦτ᾽ αὐτὸ γὰρ καὶ...*

74. *εἰ καὶ τοῦτ᾽ ἄρα*] *si revera bonum est hoc saltem*, cf. Soph. Trach. 26 *καλῶς, εἰ δὴ καλῶς*, 483 *ἥμαρτον, εἴ τι τήνδ᾽ ἁμαρτίαν νέμεις*, Eur. Hec. 731 sq. *τἀκεῖθεν γὰρ εὖ | πεπραγμέν᾽ ἐστίν, εἴ τι τῶνδ᾽ ἐστὶν καλῶς.*

76. *πρότερον*] *prius, potius*; de aetate vel de dignitate perperam interpretati sunt scholiastae et post eos recentiores multi, lectione *πρότερον ὄντ᾽* decepti, quam coll. Eccl. 925 correxit Palmer.

μέλλεις ἀνάξειν, εἴπερ ἐκεῖθεν δεῖ σ' ἄγειν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὔ, πρίν γ' ἂν Ἰοφῶντ', ἀπολαβὼν αὐτὸν μόνον,
ἄνευ Σοφοκλέους ὅ τι ποιεῖ κωδωνίσω.
καὶ ἄλλως ὁ μέν γ' Εὐριπίδης, πανοῦργος ὤν,
κἂν ξυναποδρᾶναι δεῦρ' ἐπιχειρήσειέ μοι·
ὁ δ' εὔκολος μὲν ἐνθάδ', εὔκολος δ' ἐκεῖ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

Ἀγάθων δὲ ποῦ ποτ' ἔστ';

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀπολιπών μ' οἴχεται,

---

77. ἀνάξειν Halm] ἀνάγειν V R, sic aut ἀναγαγεῖν ceteri. Blaydes ἀνάγειν, εἴπερ γε δεῖ σ' ἀνάγειν τινά. || εἴπερ V R] εἴπερ γ' codd. complures.

78. αὐτὸν] μόνος Naber coll. Eccl. 448.

81. κἂν Dobree] καὶ codd.

83. ποτ'] inseruit Cobet. || οἴχεται V R] ἀποίχεται codd. plerique, ἔμ' οἴχεται Dindorf, ποῦ 'σθ'; — ὁποῦ 'στ'; ἀπολιπών μ' οἴχεται Meineke.

---

78. ἀπολαβὼν αὐτὸν μόνον] cf. Herod. I 209 (Κῦρος) καλέσας Ὑστάσπεα καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον εἶπε κτέ.

79. κωδωνίσω] i. e. δοκιμάσω. Verbum κωδωνίζειν significat *percutere ad eliciendum sonum*, qualem edit κώδων, *tintinnabulum* (vid. Av. 842, 1160 Ran. 963); proprie igitur valet nummos vel vasa percutere (διακρούειν Luc. Paras. § 4), ut e sono quem edunt efficiatur sintne sincera atque integra an vitium crepent (Pers. Sat. III 21 sq.); hinc κεκωδωνισμένοι infra vs. 723 dicuntur nummi probati, ἀκωδώνιστον vero πρᾶγμα Lys. 485 est *res inexplorata*, item translata sunt ἀνακωδώνισον fr. 303, κωδωνίσας Anaxandr. fr. 15, διεκωδώνιζεν Demosth. XIX § 167.

80. πανοῦργος] cf. vs. 1520, et Thesm. 94, ubi Mnesilochus sic de se et Euripide: τοῦ γὰρ τεχνάζειν ἡμέτερος ὁ πυραμοῦς.

82. εὔκολος] *facilis* homo negotiorumque minime appetens, ἀπράγμων τις. Cf. Plat. Rep. 329 *d*, 330 *a* Lucian. de merc. cond. § 40. Adiectivum redit vs. 359, contrarium est δύσκολος (vs. 805 etc., δύσκολον γερόντιον Eq. 42, δυσκολαίνειν Nub. 36 Lys. 887); τοὺς εὐκόλους Aristoteles opponit τοῖς ἐλεγκτικοῖς καὶ φιλονείκοις καὶ δυσέρισι Rhetor. II 4 § 12. — Sophoclis comitatem pinxit aequalis eius Io Chius apud Athenaeum XIII p. 603 sq., vid. etiam Plato Reip. initio.

— ἐνθάδ'] *dum inter nos*, id est *inter vivos* (non: *Athenis*, cf. vs. 89) *erat*. Sic etiam Soph. Ai. 1372 Eur. Med. 1073 Hel. 1422 Plat. Apol. 41 *c* Rep. I 330 *d* etc. οἱ ἐνθάδε opponuntur τοῖς ἐκεῖ.

83. Ἀγάθων] Agathon Tisameni filius, nobili loco natus, recens e Gorgiae disciplina huiusque arte penitus imbutus cum dramata scribere coepisset, anno 416 in certamine tragico vicit (Athen. V 217 *a*), in convivio autem, quo postridie huius victoriae scenicae amicos suos accepit, Plato finxit habitum esse colloquium quod in Symposio suo descripsit. Vitae autem elegantia et liberalitate non solum amicorum sibi animos conciliabat sed etiam comici iocos aculeatos in se convertit, qui anno 411 in Thes-

ἀγαθὸς ποιητὴς καὶ ποθεινὸς τοῖς φίλοις.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ποῖ γῆς ὁ τλήμων;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εἰς Μακ . . . άρων εὐωχίαν.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὁ δὲ Ξενοκλέης;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐξόλοιτο νὴ Δία.

---

84. φίλοις] σοφοῖς Dobree coll. Nub. 526.

85. *Μακ...άρων*] sic scripsi nomen, quo ad Macedonas manifesto alluditur; *Μακετῶν* Kock.

---

mophoriazuson initio cum ipsum tum artem eius parum masculam derisit nec non aliquot annis post in Gerytade fabula, testibus schol. Lucian. Rhet. praec. 11 et schol. Plat. p. 373 Bekker. Mox autem rerum Atticarum pertaesus cum admiratore suo Pausania Pellam se contulit ad Archelaum, ubi usque ad vitae finem permansisse fertur, cum Euripide autem aliisque Graecis, quos aulae Macedonicae novus splendor allexerat, consuevit; quo spectat narratiuncula apud Aelianum Var. Hist. XIII 4. Diem supremum quando obierit nescimus, sed Ranae cum actae sunt nondum fuisse mortuum cum noster locus satis docet tum Ritschelius effecit e verbis Apollodori apud Platonem Conv. 172 *c*: *πολλῶν ἐτῶν Ἀγάθων ἐνθάδε οὐκ ἐπιδεδήμηκεν, diu est ex quo Athenas reliquit Agatho*, quae, de etiamtunc vivo loquens, circa annum 400 dixisse fingitur. Vetustos commentatores in diversa abiisse testantur scholia.

84. *ποθεινὸς τοῖς φίλοις*] item Eur. Phoen. 320. Desiderabant eum amici, ut qui bene accipere soleret, *τῇ τραπέζῃ λαμπρὸς ὤν*, ut dicit schol.

85. *εἰς Μακ...άρων εὐωχίαν*] in *Macedoniam* abierat Agathon; quod nomen ab inexpectato ita mutat comicus ut alludat ad vulgarem locutionem, qua mortui *εἰς μακαρίαν* (Eq. 1151) vel *εἰς μακάρων εὐδαιμονίαν* (Plat. Phaedon. p. 115 *c*) abiisse dici solebant. *Ad beatorum lautas epulas* migravit Agatho vitae largioris et olim appetens.

86. *Ξενοκλέης*] Xenocles, Carcini Agrigentini poetae tragici (Nub. 1261—1265 Pac. 795) filius, et ipse tragoedias scripsit. Perexigua statura fuisse videtur, *ναννοφυεῖς* enim ipse et fratres dicuntur Pac. 790 (cf. Vesp. 1500 sqq.); propter dictionem autem non satis Atticam *Datidis* sive barbari cognomine designabatur (vid. Pac. 289 et quae de illo loco observavi Mnemos. 1888 p. 435—438), quemadmodum alius tragicus Acestor *Sacas* vel *Mysus* dictus est (vid. Av. 31 schol. Vesp. 1221). Nimiam inventionis vafritiem et artificia musica in eo contumeliose admodum notavit Plato comicus (fr. 134), *δωδεκαμήχανον* vocando (vid. infra ad vs. 1327). Etiam Aristophanes malum habuit poetam (Thesm. 169, 440 sq.), neque quidquam ex eius poesi aetatem tulit praeter unum versum ab ipso comico per iocum allatum Nub. 1264; aliquando tamen placuit, siquidem fabulis suis Oedipo Lycaone Bacchis Athamante anno 414 vicit, cum Euripidis Alexander Palamedes Troades Sisyphus secundas tulerunt.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

Πυϑάγγελος δέ;

(Gestu respondet Dionysus.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

περὶ ἐμοῦ δ' οὐδεὶς λόγος
ἐπιτριβομένου τὸν ὦμον οὑτωσὶ σφόδρα.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οὔκουν ἕτερ' ἔστ' ἐνταῦϑα μειρακύλλια,
τραγῳδίας ποιοῦντα πλεῖν ἢ μυρίας,
Εὐριπίδου πλεῖν ἢ σταδίῳ λαλίστερα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐπιφυλλίδες ταῦτ' ἐστὶ καὶ στωμύλματα,

---

87. Perperam, nisi fallor, ante Xanthiae verba unius versus lacunam statuit Meineke, quo Dionysus Herculi responderit. At respondet opinor, non verbis quidem sed gestu ipsoque silentio: humeris scilicet subductis significat inutilem hanc esse quaestionem, nihili enim hunc homuncionem et se facere et ceteros omnes qui habeant nasum.

89. *ἔστ' ἐνταῦϑα*] Blaydes tentavit *ἐστὶ δῆτα* vel *ἔστ' ἔτι λοιπά.*

90. *μυρίας* Dindorf] *μύρια* codd. — Meineke putat a verbis *πλεῖν ἢ μύρια* respondendi initium facere Dionysum, sic vero parum apte cohaerent versus 91 et sequens.

---

87. *Πυϑάγγελος*] huius nomen altum premit oblivium; quo quam dignum habuerit noster satis apparet, non potuit enim acerbius notari quam servi verbis, se neglegi dum vel talium homuncionum mentio fiat querentis.

88. *ἐπιτριβομένου*] vid. ad vs. 571.

90. *πλεῖν ἢ μυρίας*] *πλεῖν ἢ μύριοι -ων* etiam Av. 1305 Plut. 1184 Nub. 1041 legitur, cf. *πλεῖν ἢ χίλια(ς)* Eq. 444 Av. 6, *πλεῖν<ἢ> ἑξακοσίους* Av. 1251, *πλεῖν ἢ ἑκατὸν τάλαντα* Nub. 1065 (sic, *πλεῖν ΗΗτάλαντα*, restitui pro vulgato *πλεῖν ἢ τάλαντα πολλά*), *πλεῖν ἢ μνᾶς τετταράκοντα* Eq. 835, *πλεῖν ἢ τριάκοντα* Ach. 858 Eccl. 808. *πλεῖν ἢ δώδεκα* Ran. 1129, *πλεῖν ἤ γε διπλοῦν* Lys. 589. Praeterea *πλεῖν ἢ* non addito numerali legitur Ran. 18 etc.

91. *πλεῖν ἢ*] vid. ad vs. 18.

— *σταδίῳ*] cf. Nub. 430 *τῶν Ἑλλήνων εἶναί με λέγειν ἑκατὸν σταδίοισιν ἄριστον,* Alexid. fragm. 19 *ἡμέρας δρόμῳ κρείττων.*

— *λαλίστερα*] cf. vs. 954, 1069.

92. *ἐπιφυλλίδες*] pampini post racemos natos media aestate luxuriantes, qui nisi reciduntur uvis officiunt solis calorem arborisque succum subducendo ipsi infertiles (nostrum „sint Jans-lot", cf. Theophr. de causis Plant. I 17 § 10 V 9 § 10). Sic recte interpretatus est Fritzsche cum Et. M. 367,17 (*οἱ καλούμενοι ἐπίτραγοι* ; uvas sero vel non suo loco natas perperam intellegunt scholia Hesych. Suid., quo sensu in Veteris Foederis versione saepius usurpata est vox (Iud. VIII 2 Obadi. 5).

— *στωμύλματα*] vox redit vs. 943, cf. *στωμύλος garrulus* Ach. 429, *στωμύλλειν* Nub. 1003 Ran. 1310, med. Ach. 579 Eq. 1376 Pac. 995 Thesm. 1073 sq. Ran. 1071, item *καταστωμύλλεσϑαι* Thesm. 461 Ran. 1160, *στωμυλία* Ran. 1069 (et 841).

χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης·
ἃ φροῦδα θᾶττον, ἢν μόνον χορὸν λάβῃ,
ἅπαξ προσουρήσαντα τῇ τραγῳδίᾳ.
γόνιμον δὲ ποιητὴν ἂν οὐχ εὕροις ἔτι

93. *λωβηταί*] *λώβη τῆς* Fritzsche non male.
94 sq. *μόνον...ἅπαξ*] locum inter se mutare iubet Meineke, fortasse recte.

Cum verbi forma cf. *ὀγκύλλεσθαι* Pac. 465 et *ἐξαπατύλλω* Ach. 657 Eq. 1144.

93. *χελιδόνων μουσεῖα*] cicada, quae perinde atque ipsi homines Attici e terrae gremio feraci prognata est, musis amica habebatur (cf. Plat. Phaedr. p. 230 *c*) et Attice fere loqui videbatur, inde ab Homero autem (*Γ* 151) facunda est habita; contra hirundo, quae e barbaris regionibus quotannis advenit, sonos edit garrulos sine sensu (*χελιδὼν λάλος* Nicostr. fr. 27 Theophr. Charact. VI § 4, *garrula hirundo* Verg. Georg. IV 307). Itaque si quis ad instar hirundinum loqui dicitur, huic immodulata, obscura, barbara denique tribuitur dictio; vid. infra vs. 681 de Cleophonte homine peregrino, Av. 1681 ibique Io Chius in scholio, Herodot. II 57 *ἕως ἐβαρβάριζε ὄρνιθος τρόπον ἐδόκεέ σφι φθέγγεσθαι* (sacerdos Dodonea), Aesch. Ag. 1050 de Casandra *εἴπερ ἐστὶ μὴ χελιδόνος δίκην | ἀγνῶτα φωνὴν βάρβαρον κεκτημένη*, vid. etiam Soph. Antig. 1002. E musicis autem hirundinum scholis (*μουσείοις*) vix meliora possunt expectari quam fuerunt ea quae Hercules Euripideus vel Polyphemus canebat ebrius *ἄμουσα ὑλακτῶν* (Eur. Alc. 760 Cycl. 425 fr. 899). Iocose autem Dionysus ut iuvenum garrulorum et vix Attice scientium turbam indicet locutionem *χελιδόνων μουσεῖα* mutuatur ab Euripide suo (vid. ad vs. 64), qui in Alcmena fabula (fr. 89) hederam Bacchicam his verbis descripserat: *πολὺς δ' ἀνεῖρπε κισσός, εὐφυὴς κλάδος, | χελιδόνων μουσεῖον*, cf. etiam Helen. 1107 sqq. *σὲ τὰν ἐναυλείοις ὑπὸ δενδροκόμοις | μουσεῖα καὶ θάκους ἐνίζουσαν ἀναβοάσω, | ... ἀηδόνα δακρυόεσσαν*. Ipsum autem verbulum Euripideum nunc ridet comicus propter aviculae barbarae musarumque iuncturam insolitam. — Vocem *μουσεῖα* transtulerunt etiam Plato Phaedr. 267 *c*, 278 *b* alii.

94—96] immaturi isti puerili si quando chorum adepti sunt *παρ' ἐλπίδας* (cf. Pac. 793), ut Gnesippus ille, quem Sophocli aliquando praetulit archon quidam litterarum imperitus (Cratin. fr. 15), mox turpiter obticescunt; scilicet Musam tragicam *permingunt* tantum, prolem vero ex ea generare non valent.

94. *χορὸν λάβῃ*] qui fabulam scripsit novam, *χορὸν αἰτεῖ* (Eq. 513 Cratin. l. l.); e competitoribus autem, qui fabulas suas in proximum certamen scenicum obtulerunt, archon magnis Liberalibus vel rex Lenaeis praefectus tres (postea quinque) seligit, quibus *δίδωσι χορόν* (Aristot. Poet. 5), hi igitur *χορὸν λαμβάνουσι* vel *ἔχουσιν* (Pac. 801, 807).

95. *προσουρήσαντα*] *εὐθυδρομήσαντα* absurde interpretatur scholion, cum verbo *-ουρίσαι* confundens. Inter protervitatis signa *τὸ προσουρεῖν* (*admingere*) commemoratur Demosth. LIV § 4 (cf. Horat. Sat. I 2, 44). — Opponitur autem imberbium puerorum irritis conaminibus vis genitalis veri poetae. Eadem imagine usus noster Eq. 517 poetas dixit Musae amatores, et Cratinus suum cum Comoedia divortium minanti conubium fecit fabulae *Πυτίνης* argumentum; nec non conferendi sunt Pacis vs. 775 sqq., ubi chorus Musam invocat, ut spretis Carcino eiusque filiis secum laetas ducat choreas.

96. *γόνιμον*] hic ut alibi (apud nostrum nonnisi vs. 98 redit) *fertilem*, *geni-*

ζητῶν ἄν, ὅστις ῥῆμα γενναῖον λάκοι.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

πῶς γόνιμον;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὡδὶ γόνιμον, ὅστις φθέγξεται
τοιουτονί τι παρακεκινδυνευμένον·
„αἰθέρα Διὸς δωμάτιον“, ἢ „χρόνου πόδα“,
ἢ „φρένα μὲν οὐκ ἐθέλουσαν ὀμόσαι καθ' ἱερῶν,

---

talem significat, apud Platonem Theaet. 150*c*, 151*e* de ipsa prole vitali adhibitum opponitur geniturae ἀνεμιαίῳ (= ὑπηνεμίῳ Av. 695).

97. λάκοι] verbum ex lingua epicorum, qui de *stridulis* tantum sonis usurpabant (*N* 616 *Ξ* 25 *Υ* 277 *Χ* 141 *ϑ* 379 *μ* 85 h. Merc. 145 Hes. Oper. 207, Gall. *crier*) in tragicorum dictionem transiit, ubi quemvis sonum vel clamorem (etiam laetum cantum, e. g. Eur. Alc. 346 Hipp. 55) significat. Aristophanes tragicos παρῳδῶν dixit λέλᾱκας Ach. 410, ἔλακεν Plut. 39; praeterea suo *clamandi* sensu adhibuit λάσκων et λακεῖν Ach. 1046 Eq. 1018 Lys. 356, verbi autem inde ducti λακῆσαι *rumpi* formas λακήσομαι -σεται λακήσῃς usurpavit Pac. 381-384 ut iocum inde captaret, denique διαλᾱκῆσαι Nub. 410 dicitur botulus stridulo cum sono disruptus. Adde verba comice ficta κομπολᾱκεῖν Ran. 961, κομπολάκυθος Ach. 589, 1182.

99. παρακεκινδυνευμένον] *audax verbum audacemve figuram oratoriam.* Qui spretis periculis illuc ruunt quo impetu et veluti furore suo deferuntur, παρακινδυνεύειν dicuntur: Ach. 645 Eq. 1054 Vesp. 6. Iidem dicuntur παράβολοι Vesp. 192.

100. αἰθέρα Διὸς δωμάτιον] teste schol. Melanippe ἡ σοφή apud Euripidem (fr. 491) dixerat ὄμνυμι δ' ἱερὸν αἰθέρ', οἴκησιν Διός (cf. Thesm. 272 Ran. 311). Quae dum memoriter affert in deterius ita detorquet Dionysus ut nunc demum „audax", immo ridiculum fiat verbulum. Nam Aether inde ab Homeri aetate Iovis *aedes* est dictus (Ζεὺς αἰθέρι ναίων *B* 412 etc., cf. *aetheria domus* Hor. Od. I 3, 29), δωμάτιον vero sive *cubiculum* Iovis (cf. Lys. 160 Eccl. 8 Lys. I § 24) nemo qui sanae mentis esset coelum unquam serio nuncupavit.

— χρόνου πόδα] in Alexandro fabula anno 414 data Euripides dixerat καὶ χρόνου προύβαινε πούς teste scholio, etiam in postumo eius opere Bacchis chorus vs. 888 canit κρυπτεύουσι δὲ ποικίλως | δαρὸν χρόνου πόδα, et post eum multi hac similibusque metaphoris usi sunt: *tacito pede praeterit aetas, cito pede labitur annus, tacito pede lapsa vetustas* (Ovid. Trist. IV 6, 17) etc. — Sed Aristophanis aetate novam fuisse nec nisi mediocriter placuisse e nostro versu apparet.

101. καθ' ἱερῶν] item Thuc. V 47 § 8 Demosth. LIX § 60 Andocid. I § 98 καθ' ἱερῶν τελείων, Plut. Mor. 294*b* καθ' ἑκατόμβης.

101 sq. Hippolyti Euripidei verba (vs. 612) ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος loco et tempori et personae loquentis sunt aptissima, nihil igitur habent quod iure exprobretur poetae. Scilicet iuvenis, qui incestum matris amorem modo cognovit, ira et horrore perculsus dum a nutrice admonetur ut iurisiurandi sui memor celet quae modo audivit, mentis vix compos exclamat illud *iuravi lingua, mentem iniuratam gero* (Cic. Off. III 29 § 108), mox tamen patris furore occoecati iracundiae

γλῶτταν δ' ἐπιορκήσασαν ἰδίᾳ τῆς φρενός."

ΗΡΑΚΛΗΣ.

σὲ δὲ ταῦτ' ἀρέσκει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὴ ἀλλὰ πλεῖν ἢ μαίνομαι.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

καὶ μὴν κόβαλά γ' ἐστίν, ὡς καὶ σοὶ δοκεῖ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

"μὴ τὸν ἐμὸν οἴκει νοῦν" — ἔχεις γὰρ οἰκίαν.

---

103. *σὲ δὲ*] **σοί*? vid. infra in comment.
104. *καὶ* Cobet] *ἢ* codd.
105. Perperam Blaydes totum versum diductis litteris excudendum curavit.

---

expositus in exilium se pelli sinit potius quam ipsum illud iusiurandum violet (vs. 1033, 1060 sqq.). — Sed e contextu ereptus et placida voce recitatus versiculus ille Euripideus reservationis mentalis defensionem quandam continere et linguam absurde menti oppositam habere videri poterat, quapropter plus semel ab Aristophane in ridiculum est detortus; vid. Ran 1471 Thesm. 275. In proverbium autem fere abiit, vid. Plat. Theaet. 154 *d* Conv. 199 *a* Lucian. Vit. Auct. 9 Aristot. Rhet. III 15 Athen. III p. 122 *b*. — Cf. infra ad vs. 1474 sq.

102. *ἐπιορκήσασαν*] *peierasse* Hippolytum mera est calumnia, ut modo vidimus.

103. *σὲ*] hoc uno loco accusativum plene perscriptum adsciscit verbum *ἀρέσκειν placere*, alias apud Aristophanem, ut apud alios, aut dativum habet iunctum (Eq. 1311 Vesp. 818 Pac. 1143 Eccl. 710) aut elisum *μ'* (Ach. 189 Eq. 359 Vesp. 776, 1339 Thesm. 406 Plut. 353 Antiph. fr. 223 Soph. fr. 583), quod *μοι* intellegendum, e prisca autem arte superesse videtur, cum diphthongus *οι* pronominum personalium *μοι σοι τοι Ϝοι* frequenter elidebatur (vid. Enchir. dict. ep. p. 68-71); cf. elisum *οἴμοι* (Ach. 590, 1117 Eq. 998 etc.). Nostro igitur loco malim *σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει*, ut legitur Soph. Ant. 216.

— *μὴ ἀλλὰ πλεῖν ἢ μαίνομαι*] verba vs. 751 redeunt. Verbum *μαίνεσθαι* de effusa laetitia etiam vs. 776 et Eur. Cycl. 465 usurpatur.

— *μὴ ἀλλὰ*] *imo*, item nos *neen maar*. Elliptica haec locutio, qua post *μὴ* mente suppleri potest imperativus *τοῦτο λέγε*, comparetur cum simillima ellipsi *οὐ γὰρ ἀλλὰ* (vs. 58 etc.). *Augentis*, ut hic (*imo etiam, atque adeo*), est Ran. 611, 745, 751, *obloquentis* (*imo vero*) Ach. 458 Av. 109 Thesm. 646 Platon. Menon. 75 *a* Alcib. I 114 *d*, item *μηδαμῶς ... ἀλλὰ* Euthyd. 294 *c*; cf. *οὐκ ἀλλά* Av. 105 etc.

— *πλεῖν ἢ*] vid. ad vs. 18.

104. *κόβαλα*] item Eq. 418, cf. *κόβαλος* Eq. 450, 635 Ran. 1015 Plut. 279, *κοβαλικεύματα* Eq. 332.

105. Denuo poetae sui verbis utitur Dionysus (vid. ad vs. 64), Euripides enim fecerat versum *μὴ τὸν ἐμὸν οἴκει νοῦν, ἐγὼ γὰρ ἀρκέσω*, qui „ex Andromacha fabula'' affertur in scholio, sive librariorum hic est error Andromacham pro Andromeda scribentium, id quod suspicatus est Matthiae, sive confusus est hic locus cum simillimo in Andromacha versu 237 *ὁ νοῦς ὁ σός μοι μὴ ξυνοικοίη γύναι*, ut probabiliter statuit Fritzsche; qui si verum vidit, nomen fabulae, unde versiculum nunc citat Dionysus, ignoratur. — Proverbialis fuit locutio *suam domum ha-*

ΗΡΑΚΛΗΣ.

καὶ μὴν ἀτεχνῶς γε παμπόνηρα φαίνεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

δειπνεῖν με δίδασκε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

περὶ ἐμοῦ δ' οὐδεὶς λόγος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ὧνπερ ἕνεκα τήνδε τὴν σκευὴν ἔχων
ἦλθον κατὰ σὴν μίμησιν· ἵνα μοι τοὺς ξένους
τοὺς σοὺς φράσειας, εἰ δεοίμην, οἷσι σὺ
ἐχρῶ τόθ', ἡνίκ' ἦλθες ἐπὶ τὸν Κέρβερον.
τούτους φράσον μοι, λιμένας, ἀρτοπώλια,

108-111. Interpunctionem mutavi. Vulgo post *μίμησιν* et *Κέρβερον* scribuntur virgulae; sic vero enunciatum neque modicum illum habet ambitum quem sermo poscit familiaris, neque apte decurrit, neque post *ἵνα μοι φράσειας* in eodem enunciato ferri potest *τούτους φράσον μοι*; videatur Kockii annotatio locum expedire frustra conantis.

109. *σὴν*] *σοῦ* Blaydes. Cf. Ach. 1232. — Sed ipsa verba *κατὰ σὴν μίμησιν* supervacua hic sunt; itaque haud scio an e scholio sint nata. Expectatur potius **δεῦρ' ἦλθον ὡς σὲ πρῶτον.*

---

bitare; cf. Androm. 581 sq. *πῶς; ἦ τὸν ἀμὸν οἶκον οἰκήσεις μολὼν | δεῦρ'; οὐχ ἅλις σοι τῶν κατὰ Σπάρτην κρατεῖν;* Phoeniss. 602 *ἐγὼ γὰρ τὸν ἐμὸν οἰκήσω δόμον*, Iph. Aul. 331 *οὐχὶ δεινʼ εἰ τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ ἐάσομαι; tecum habita* (*keer tot uzelven in, kom tot inkeer*) Pers. Sat. IV 52, *non horam tecum esse potes* Hor. Sat. II 7, 112. Hanc Euripides in verbis, quae nunc affert Dionysus, ita mutaverat ut pro *domo* substitueret *mentem* (cf. Theogn. vs. 439 sq.), quemadmodum alibi haud raro *τῷ νῷ* vel *τῷ θυμῷ* vel *τῇ ψυχῇ* tribuit quae ipsius sunt hominis (e. g. Eur. Med. 1056 sqq. vel Androm. 237, qui supra allatus est versus), ab Aristophane saepius ideo derisus (Ach. 450, 480, 483, 485, 488 Eq. 1194 Vesp. 756). — Malitiose autem admodum comicus ultima versiculi Euripidei verba ita mutavit ut ab initio tumidiore mirum quantum distaret finis plane pedester.

107. *δειπνεῖν με δίδασκε*] fratris *ἀμούσου* opinionem nihil curat Dionysus; vid. ad vs. 62 sqq.

108 sq.] negligentius constructa est sententia, ut assolet in colloquiis quotidianis. Dicit Dionysus: *sed ut iam veniamus ad id ipsum quod impulit me ut ad inferos profecturus te adirem: volo ex te discere quibuscum tu olim illic consueveris, et de ipsius itineris vicissitudinibus te interrogare.* Pro *ἵνα...φράσειας* dicendum igitur fuerat *φράσον* (ut vs. 112 dicitur), sed per attractionem quandam a verbo *ἦλθον* haec suspenduntur, quasi non *ἀλλ' ὧνπερ ἕνεκα* antecederet (cf. Eur. Hel. 144) sed *τίνων οὖν ἕνεκα.*

109. *σὴν*] item omisso articulo Ach. 1232.

111. *ἐπὶ τὸν Κέρβερον*] item Xen. Anab. VI 2 § 2; vid. praeterea ad vs. 69.

πορνεῖ᾽, ἀναπαύλας, ἐκτροπάς, κρήνας, ὁδούς,
πόλεις, διαίτας, πανδοκευτρίας, ὅπου
κόρεις ὀλίγιστοι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad spectatores:)

περὶ ἐμοῦ δ᾽ οὐδεὶς λόγος.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ὦ σχέτλιε, τολμήσεις γὰρ ἰέναι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ σύ γε
μηδὲν ἔτι πρὸς ταῦτ᾽, ἀλλὰ φράζε νῷν ὁδὸν
ὅπῃ τάχιστ᾽ ἀφιξόμεθ᾽ εἰς Ἅιδου κάτω·
καὶ μήτε θερμὴν μήτ᾽ ἄγαν ψυχρὰν φράσῃς.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

φέρε δή, τίν᾽ αὐτῶν σοι φράσω πρώτην; τίνα;
μία μὲν γάρ ἐστιν ἀπὸ κάλω καὶ θρανίου,—...

---

113. *κρήνας*] *κρημνούς* olim alii. ‖ *ὁδούς*] *πόρους* vel *στάσεις* Blaydes.

114. *πανδοκευτρίας*] *πανδοκεῖ᾽ ἄρισθ᾽* vHerwerden, *πανδοκεῖ᾽ ὅπου κόρεις | εἰσὶν ὀλίγιστοι* Blaydes (cf. Plut. Crass. 22).

116. *καὶ σύ γε*] Herculi continuant codd., sed responsum hinc ordiri docet particula *γε*. Dionyso reddidit Seidler.

117-136. Postea insertos arbitratur vLeutsch, e Gerytade ductos suspicatus; alteri nostrae fabulae recensioni tribuit IStanger. Si deessent, hodiernus lector non magnam sane faceret iacturam, sed cur spurios ducamus iusta causa nulla est.

117. *νῷν ὁδὸν* Fritzsche (coll. Av. 15 Ran. 275, 319)] *τῶν ὁδῶν* codd.; quamquam correctioni minus favere illud *αὐτῶν* vs. 120 recte observavit Blaydes, cum vulgata conferens Nub. 75.

118. *ὅπῃ* V] *ὅπως* codd. plerique. ‖ *ἀφιξόμεθ᾽* R] *ἀφίξομ᾽* V.

121. *ἀπὸ*] *διὰ* Blaydes coll. vs. 124.

---

113. *ἐκτροπάς*] *deverticula* (ad scopum properantibus vitanda); cf. Xenoph. (Anab. IV 5 § 15) Hellen. VII 1 § 29 Rhes. 881 Cic. Pison. 22 § 53.

114. *διαίτας*] *mansiones, stationes*, cf. Herodot. I 35 Athen. p. 207*c* Plut. Mor. 667*c* Plin. Epist. II 17 Suet. Claud. 10.

116. *καὶ ... γε*] vid. ad vs. 49.

120. *τίνα*] in fine iteratur etiam vs. 460, item *ποῦ* vs. 1399, *πῶς* Vesp. 166, *τί πρῶτον ἦν* Nub. 787.

121. *ἀπὸ κάλω καὶ θρανίου*] si nihil adderetur, *a rudente et transtro* haec intellegi possent (*ἀπὸ κάλω remulco* Thuc. IV 25 § 5), quasi longa navigatione (cf. vs. 112, 136) esset utendum; sed aliam „mortis viam" se velle, nempe *a resti et scabello*, post aliquam tergiversationem Dionyso vultu se interroganti indicat adiectis verbis *κρεμάσαντι σαυτόν*. — Praepositio *ἀπό* (*ope*) etiam Eq. 538 Ran. 1200 sq. Plut. 377 sic usurpatur. — Vo-

κρεμάσαντι σαυτόν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

παῦε· πνιγηρὰν λέγεις.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ' ἔστιν ἀτραπὸς ξύντομος τετριμμένη,— . . .
ἡ διὰ θυείας.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἆρα κώνειον λέγεις;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

μάλιστά γε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ψυχράν γε καὶ δυσχείμερον·
εὐθὺς γὰρ ἀποπήγνυσι τἀντικνήμια.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

βούλει ταχεῖαν καὶ κατάντη σοι φράσω;

---

127. *ταχεῖαν καὶ κατάντη*] *κατάντη καὶ ταχεῖαν* V.

---

cabulum *θρανίον*, deminutivum vocis *θρᾶνος* (Plut. 545, Hom. *θρῆνυς* *Ξ* 240 *Ο* 729 etc.), Pollux X 49 stulto errore h. l. interpretatur *paxillum*. Significari scabellum, quod is qui suspendio vitam finire decrevit pedibus repellit postquam ei insistens caput laqueo inseruit, nemo non intellegit, in re navali autem *θρᾶνος* et *θρανῖται* erant voces pervulgatae; sic classis Atticae remiges vocantur *ὁ θρανίτης λεώς* Ach. 162.

122. *παῦε*] hic imperativus interiectionis loco adhibitus medii vi utitur = *desine*, item Eq. 821 Vesp. 1194, 1208 Pac. 648 Av. 1504 Ran. 269, 843 Eccl. 160, *παῦ' εἰς κόρακας* Ach. 864 Av. 889 (= *βάλλε*). Raro subiungitur participium (Eq. 919 Vesp. 517 Pac. 326) aut genitivus (Av. 1243 Ran. 580); quod ubi fit constanter fere dicitur *παῦσαι* (numquam *παύου*), Ach. 1107 etc.

— *πνιγηρὰν*] cum *calidum* significare potest hoc adi., *τὸ πνῖγος* enim est *aestus* (Av. 726, 1091 etc.), tum id quo quis *suffocatur*, *ἀποπνῖξαι* enim est *suffocare* (Vesp. 1134 etc.). Cf. nostra *smoren smoorwarm*.

123. *ἀτραπὸς ξύντομος τετριμμένη*] *callis concisa et trita*, *τρίβος*, *ὁδὸς κατημαξευμένη*. Sed haec quoque aliter quam putabat Dionysus esse accipienda mox indicat subiectum illud *ἡ διὰ θυείας*. Scilicet in *mortario* terebatur cicuta cuius succo letali (*χυλίσματι*, vid. ad vs. 943) Athenis perimi solebant qui capitis condemnati essent; cf. nobilis ille de Socrate moriente locus in Platonis Phaedone p. 116 sqq.

125 sq. Dum cicuta sanguinis cursum sistens ad lenem celeremque mortem rapit hominem, calor vitalis minuitur, primae autem frigescunt corporis extremitates (Plat. Phaedon. 117 *b*, *e* 118 *a* Plin. Hist. Nat. XXV 13 § 95). Quapropter Dionysus frigidum et vere hibernum (*δυσχείμερον*, cf. Hom. *Β* 750 *Π* 234 Aesch. Prom. 15) dicit iter in quo gelu extemplo torpeant tibiae.

127. *κατάντη*] *praecipitem*, *πρηνῆ*, cf. Hom. *Ψ* 116 Rhes. 318.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Δί', ὡς ὄντος γε μὴ βαδιστικοῦ.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

καθέρπυσόν νυν εἰς Κεραμεικόν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εἶτα τί;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀναβὰς ἐπὶ τὸν πύργον τὸν ὑψηλὸν —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τί δρῶ;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀφιεμένην τὴν λαμπάδ' ἐντεῦθεν θεῶ·

128b. Blaydes *ὡς οὐκ εἰμ' ἐγὼ βαδιστικός*, genitivum abs. sine causa improbans. Cf. Av. 1513 *ὡς ἀκούοντος* (sc. *ἐμοῦ*) *λέγε*, Plat. Euthyd. 295*a* *ὡς ἀποκρινουμένου* (sc. *ἐμοῦ*) *ἐρώτα*, Rep. 327*c* *ὡς τοίνυν μὴ ἀκουσομένων* (sc. *ἡμῶν*), *οὕτω διανοεῖσθε*.

129. *εἶτα*] *κᾆτα* V alii.

---

128. *βαδιστικοῦ*] *in ambulando exercitati*; scilicet deus ventriosus (vs. 200) otii est amantissimus. Eodem sensu Cratinus *βαδισματίαν* dixerat teste Polluce III 92 (fr. 392).

129 sqq. Publicis festis compluribus, Hephaesteis (Herod. VIII 98), Prometheis (schol. vs. 1087, Preller Myth.[4] p. 102, 3), Panathenaeis (vs. 1089 sqq.), Panis festis (Herodot. VI 105), postea etiam Bendideis (Plat. Rep. I 328*a*) *λαμπαδοδρομίαι* sive *-φορίαι* habebantur Athenis. Nocturno tempore ephebi e singulis tribubus selecti (cf. CIA. II 1229) facem ardentem manu tenentes ab Academia per Ceramicum externum urbem versus currebant (Pausan. I 30 § 2-4, infra vs. 1094), pedum vel equorum (Herod. VIII 98 Plat. Rep. I 328*a*) celeritate certantes. Apparet autem non eandem semper fuisse certaminis rationem; nam Pausanias dicit eum qui primus facem ardentem ad scopum usque pertulisset fuisse coronatum, Herodotus vero VIII 98 aliique (Plato Rep. I 328*a* Legg. VI 776*b* Lucret. II 78 Pers. VI 61) iuvenes certantes alium alii facem tradidisse referunt.

130. Iubetur Dionysus adscendere in locum editum, eumque proximum loco unde currendi initium facturi sunt *οἱ τὴν λαμπάδα τρέχοντες*; *Timonis* autem turrim in vicinia Academiae fuisse extructam diserte dicit Pausanias I 30 § 4, licet in remoto Atticae angulo aedes huius misanthropi collocaverit Lucianus (Timon. § 7, 42, cf. etiam Aristoph. Lys. 807 sqq.). Hanc nunc ab Hercule significari statuit Fritzsche, fortasse recte. Timonem autem, de quo vid. Plut. Anton. c. 70, quoniam dudum nunc mortuum esse ex Aristophanis Lys. l. l. verbis apparere videtur, fortasse inutile est rogare ad turrim illam, quae Timonis fuerat (aut fuisse dicebatur), aditusne cuilibet patuerit. — Locus noster exemplo fuit Apuleio Metam. VI 120: *nec cunctata diu Psyche pergit ad quampiam turrim praealtam, indidem se datura praecipitem; sic enim rebatur vel ad inferos recta atque pulcherrime se posse descendere* (vid. etiam ad vs. 140).

131. *De summa illa turri specta initium*

κἄπειτ', ἐπειδὰν φῶσιν οἱ θεώμενοι
„εἶναι", τόθ' εἶναι καὶ σὺ σαυτόν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῖ;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

κάτω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ἀπολέσαιμ' ἂν ἐγκεφάλου θρίω δύο.
οὐκ ἂν βαδίσαιμι τὴν ὁδὸν ταύτην.

---

133. *εἶναι, τόθ'*] pessimam lectionem *εἴητε, τόθ'* scholion commemorat et interpretatur. Quod interpretamentum esse arbitror pro varia lectione habitum („infinitivus idem quod optativus hic valet").

135. *τί δαί*] *τίν' οὖν* Blaydes.

---

lampadodromiae; ibi collocatus opperire temporis articulum quo *ἀφίεται ἡ λαμπάς*, i. e. *οἱ τὴν λαμπάδα τρέχοντες* (cf. Vesp. 1203 Ran. 1087 Plat. Rep. I p. 328*a*), cum cursores dimittuntur, *ἀφίενται ἀπὸ τῶν βαλβίδων* (ut est Eq. 1159). — Sic scholion locum recte interpretatur (*ὅταν οἱ πρῶτοι λαμπαδίζοντες ἀφεθῶσιν*). Kuster vero, quem secuti sunt Fritzsche Hermann Lobeck alii, perperam statuit *face* de ipsa hac turri *deiecta* signum certaminis ineundi fuisse datum. Quae cum multas ob causas reicienda sit opinio, sufficit haec una, quod sic verti nequeunt vs. 132 sq. — In eundem errorem olim inciderat anonymus, cuius observatio inter scholia ad vs. 133 recepta misere decurtata ad nos pervenit: <*σημείωσαι*> *ὅτι ἐν τῇ ἀφέσει τῆς λαμπάδος σημεῖον ἦν τοῖς μέλλουσι δραμεῖν, ὡς δεῖ τοῦ δρόμου κατάρξασθαι· ἦν δὲ τοῦτο πρὸ τοῦ εὑρεθῆναι παρὰ Τυρρήνοις τὴν σάλπιγγα.* Scilicet has turbas movit Euripidis de Eteocle et Polynice locus in Phoenissis vs. 1377 sq.: *ἐπεὶ δ' ἀφείθη πυρσὸς ὣς Τυρσηνικῆς | σάλπιγγος ἠχή, σῆμα φοινίου μάχης, | ᾖξαν δρόμημα δεινὸν ἀλλήλοις ἔπι*, ubi olim non postpositivum *ὣς* scribebant sed *ὡς* praemissa virgula.

132 sq. *Et cum spectatores* (ad eum qui certaminis ineundi signum est daturus) *dicunt „iam mitte", tunc tu mitte te ipsum.*

133. *εἶναι*] pro *ἀφεῖναι*. Archaisticum loquendi genus permansit in formula longo opinor usu consecrata, ut in locutionibus *τίς ἀ γ ο ρ ε ύ ε ι ν βούλεται*, *ἀκούετε λεῴ*, et similibus. Infinitivum in iussis noster etiam Eq. 1039 adhibuit addito *σύ* (in dictionis epicae parodia), et Nub. 850, 1080 Vesp. 386, 1216 Ran. 169. Cf. infinitivus in precibus infra vs. 387, 887, 894.

— *κάτω*] vid. ad vs. 26.

134. Cerebri membranas foliis ficulneis (*θρίοις*) duobus esse similes ideoque hic *θρῖα* dici Aristarchus errore insigni contendebat; vid. scholion, ubi vera loci explicatio subiungitur (a Didymo): cerebrum (suillum) admixtis condimentis foliisque ficulneis involutum assari solere, cuius cibi lautioris, *θρίου* dicti, frequens apud veteres est mentio (Ach. 1101 sq. Poll. VI 57; *θρίοις λευκοῖς* parandis gloriolam aliquando consecutus est Chariades coquus, vid. Euphron. fr. 1[7]). Dionysus igitur dicit: *at tibi si obtemperem, tantum cerebri quantum duobus θρίοις parandis sufficiat inutiliter perdam* — eliso scilicet capite. Cf. rustici verba Ach. 174 *μυττωτὸν ὅσον ἀπώλεσα quantum moreti potuerat parari ex allio quod modo mihi surreptum est.*

ΗΡΑΚΛΗΣ.

τί δαί;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἥνπερ σὺ τότε κατῆλθες.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἀλλ' ὁ πλοῦς πολύς.
εὐθὺς γὰρ ἐπὶ λίμνην μεγάλην ἥξεις πάνυ
ἄβυσσον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εἶτα πῶς περαιωθήσομαι;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

ἐν πλοιαρίῳ τυννουτῳί σ' ἀνὴρ γέρων
ναύτης διάξει, δύ' ὀβολὼ μισθὸν λαβών.

---

137. ἐπὶ] εἰς V.
138. πῶς V] πῶς γε R et plerique.

---

139. τυννουτῳί] *tantillo*; idem deminutivum adhibitum est Ach. 367 Eq. 1220 Nub. 392, 878 Thesm. 745.

140. δύ' ὀβολώ] singulos obolos Charonti solvebant manes ut Acherontem traicerent, sed si quis vivus Orcum adire volebat mox rediturus, duae stipes ei solvendae erant, altera reditus causa, altera primae transvectionis; vid. Apul. Met. VI 121 sq., cuius menti haec cum scriberet nostrum locum obversatum esse suspicor (vid. ad vs. 130). Recte autem Herculis verba interpretatus esse videtur; nam *ioci gratia* nunc duplicari naulum Charonti solvendum, quod Hemsterhuys Kuster alii statuerunt, credibile non duco, quid enim istiusmodi iocus haberet festivi? Neque alteram stipem pro servo solvere iubetur Dionysus, infra enim (vs. 270) duos suos obolos vectori dat postquam solus est transvectus. — Quicquid id est, Dionysus responso suo (vs. 141) alludit ad τὸ θεωρικόν, pretium quod singuli spectatores τῷ θεατρώνῃ solvebant pro singulis diebus quibus fabulae agebantur (vid. e. g. Demosth. de Coron. § 28), drachmam igitur pro triduo per quod fiebant certamina scenica (cf. Platon. Apol. p. 26 *d*). Tempore autem quo actae sunt Ranae e publico aerario hanc pecuniam civibus reddi mos ferebat. Scilicet Cleophon ille, cuius maxima tum in rep. erat auctoritas (vid. ad vs. 679), τὴν διωβελίαν ἐπόρισε πρῶτος secundum [Aristot.] Rep. Ath. c. 28, cui potius credendum videtur testi quam Plutarcho (vit. Pericl. c. 9) Periclem, aut Harpocrationi (s. v. θεωρικά) Agyrrhium instituti huius auctorem fuisse perhibenti; quorum posteriorem τὸ θεωρικόν et τὸ ἐκκλησιαστικόν confudisse apparet. Anno igitur 411 vel 410 videtur perlata esse lex qua hae largitiones sunt decretae, nam inscriptio CIG. 147 (Dittenb. Syll. nº 44, Boeckh Staatsh. Beil. 1) docet anno 410/9 per 3am 4am 5am 7am prytanias εἰς διωβελίαν septendecim fere talenta esse expensa — flagrante quam maxime bello et rep. post cladem siculam turbasque oligarchicas anni praecedentis paene exhausta. Anno quo Ranae sunt actae Archedemus ὁ τοῦ δήμου προεστηκώς (de quo vid. infra vs. 417) praepositus fuit τῇ διωβελίᾳ (Xen.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

φεῦ.
ὡς μέγα δύνασθον πανταχοῦ τὼ δύ' ὀβολώ.
πῶς ἠλθέτην κἀκεῖσε;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

Θησεὺς ἤγαγεν.
μετὰ ταῦτ' ὄφεις καὶ θηρί' ὄψει μυρία
δεινότατα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μή μ' ἔκπληττε μηδὲ δειμάτου·
οὐ γάρ μ' ἀποτρέψεις.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

εἶτα βόρβορον πολὺν
καὶ σκῶρ ἀείνων· ἐν δὲ τούτῳ κειμένους
εἴ που ξένον τις ἠδίκησε πώποτε,

142. Versum satis insulsum et subabsurdum abesse malim. || πῶς] πῶς δ' Meineke dubitanter.
143. ταῦτ'] τοῦτ' R.
145. πολὺν] παχὺν D M, unde Blaydes βαθὺν.
147. ἠδίκησε] ἠδίκηκε V.

Hellen. I 7 § 2); Hellenotamiae munere tunc functum esse statuit Boeckh Staatsh.[3] p. 281, cui assensi sunt Siegfried et Fraenkel. — *Quanta ubique* (ut Athenis) *vis est dioboli*, exclamat Dionysus. Maxima certe ad Atheniensium aerarium exhauriendum fuit vis harum largitionum. Quod autem aliis quoque in rebus duo oboli unius diei efficiebant μισθόν modicum (vid. Vesp. 52, 1189 Plat. Gorg. 511 *e* [Aristot.] Rep. Athen. c. 49), id ad nostrum locum intellegendum nihil affert utilitatis.

142. ἠλθέτην] „duo isti oboli."

— Θησεὺς ἤγαγεν] Theseus heros Atticus cum comitante Pirithoo ad inferos descendit, morem hunc Atticum secum illuc introduxit, si credimus Herculi.

145. Impii scelestique homines quique sacris non fuerant initiati cum ad inferos pervenissent, ἐν βορβόρῳ κεῖσθαι credebantur (cf. Plat. Phaedon. 69 *c* Rep. II 363 *d*, 533 *d* Plut. de anima fr. 6[2] Verg. Georg. IV 478).

146. σκῶρ] quorundam opinio, voce σκῶρ Strattidem in Atalanta fabula diu post Ranas data primum usum esse, in scholio ad nostrum locum refellitur. Apud nostrum vox redit Plut. 305, cf. σκατοφάγος Plut. 706, σκωραμίς Eccl. 371 et iocus de nomine (σ)καταιβάτης Pac. 42.

— ἀείνων] a nomine ἀείνως (= -ναος); vid. Nub. 275 Herodot. I 93 Phrynich. in Anecd. Bekk. p. 347.

147 sqq. Cf. Verg. Aen. VI 608 sqq.

147. εἴ...τις] pro ὅστις eadem ratione est adhibitum Aesch. Eum. 269 ὄψει δὲ κεἴ τις ἄλλος ἤλιτεν βροτῶν.

ἢ παῖδα βινῶν τἀργύριον ὑφείλετο,
ἢ μητέρ' ἠλόησεν, ἢ πατρὸς γνάθον
150 ἐπάταξεν, ἢ ἐπίορκον ὅρκον ὤμοσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(ad spectatores):

152 νὴ τοὺς θεοὺς ἐχρῆν γε πρὸς τούτοισι κεἰ
153 τὴν πυρρίχην τις ἔμαθε τὴν Κινησίου,

---

148. Dionyso tribuit vVelsen, Xanthiae Zielinski. || *βινῶν* Dindorf] *κινῶν* codd.
149. *ἠλόησεν* Suidas] *ἠλοίησεν* codd. || *ἢ π. γν.* | *ἐπάταξεν*] Zielinski Xanthiae tribuit.
152. Hunc versum ignorans Aristophanes Byzantius versu 153 *ἢ πυρρίχην* scribebat, lectionem alteram versus 151 ratus. Quem partim secutus Bergk coniecit ... *ὤμοσεν. — ΔΙΟΝ. νὴ ... καὶ* | *εἰ Μορσίμου τις ῥῆσιν ἐξεγράψατο* | [*ἢ πυρρίχην τις ἔμαθε τὴν Κινησίου*]. Quod dedi debetur Ritschelio. Pro *κεἰ* | *τὴν* vs. 152 sq. Fritzsche *καὶ* | *εἰ* mavult, sed servandus videtur articulus: *τὴν πυρρίχην istam saltationem.*

---

148 sqq.] ne nimia gravitate displiceret locus, poeta seriis ridicula admiscuit, ut infra vs. 366, 621.

148. *τἀργύριον*] pecuniam, quam puer forte secum haberet (in bucca fortasse, cf. Vesp. 609). Mercedem „debitam" plerique interpretantur coll. Thesm. 343 sq. Ran. 561, sed sic *βινήσας* requireretur potius, *ὑφαιρεῖσθαι* autem non *defraudare* est sed *surripere.*

149. *ἠλόησεν*] haec, non -*λοι*- est Attica verbi forma, vid. *ἀλοῶν* Thesm. 2, *ἀλοᾶν* fr. 661 (pro *κατηλόηται* Eubul. fr. 15[5] Meineke restituit *κατηλόκισται*). Substantiva verbalia *πατραλοίας* et *μητραλοίας* iota suum debent suffixo -*ίας*.

—*γνάθον* | *ἐπάταξεν*] item Lys. 635, 657.

152, 153, 151. Etiam homines, si qui sint usque adeo musis gratiisque invisi, qui Cinesiae pyrrhichen istam discere vel e Morsimi tragoedia locum aliquem sibi transcribere sustineant, suppliciis furialibus condignos sibi videri dicit Dionysus ad spectatores conversus. Morsimi cantilenas ediscere vel ipsum poena habetur longe gravissima Eq. 400 sq.; cf. ignoti hominis dirae Ephipp. fr. 16 *Διονυσίου δὲ δράματ' ἐκμαθεῖν δέοι* | *καὶ Δημοφῶντος ἅττ' ἐποίησεν εἰς Κότυν,* | *ῥήσεις τε κατὰ δεῖπνον Θεόδωρός μοι λέγοι* etc.

152. *ἐχρῆν*] sc. *κεῖσθαι ἐκεῖ.*

153. Cinesias Meletis citharoedi (Plat. Gorg. 502*a*) filius, Thebis oriundus si fides scholio, sed Atticum dicit Pherecrates, dithyramborum fuit poeta, multa autem in re musica novavit, quam ob causam a nostro aliisque saepius est exagitatus. Av. 1373—1409 Nephelococcygiam adit, ut alas sibi expetat, quibus in nubium regionem lyricis adamatam (Nub. 333 sqq.) attollatur, flagris autem a Pithetaero abigitur. In Chirone fabula Pherecrates Musam induxit a novatoribus male mulcatam et apud Iustitiam sic de illo aliisque conquerentem (fr. 145[7-12]): *Κινησίας δέ μ' ὁ κατάρατος Ἀττικός,* | *ἐξαρμονίους καμπὰς ποιῶν ἐν ταῖς στροφαῖς,* | *ἀπολώλεχ' οὕτως, ὥστε τῆς ποιήσεως* | *τῶν διθυράμβων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀσπίσιν,* | *ἀριστέρ' αὐτοῦ φαίνεται τὰ δεξιά.* Infra vs. 1437 publicum commodum fore dicitur si ventorum flabris abripiatur in suam sodaliumque patriam aerem. Socrates autem apud Platonem Gorg. 501*e* id unum eum curare statuit *ὅ τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν.* Erat autem infirmae valetudinis et mira quadam corporis gracilitate insignis, ita ut in dies mori videretur; cf. Lysiae verba fr. 53 apud Athen. XII p. 551*e* sqq. servata: *οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοιαῦτα περὶ θεοὺς ἐξαμαρτάνων ἃ τοῖς μὲν ἄλλοις αἰσχρόν ἐστι καὶ*

151 ἢ Μορσίμου ῥῆσίν τιν' ἐξεγράψατο.

ΗΡΑΚΛΗΣ.

154 ἐντεῦθεν αὐλῶν τις σὲ περίεισιν πνοή,

---

151. Del. vLeutsch, versui 153 postpositum Dionyso tribuerunt Ritschl Bergk. ‖ ῥῆσίν τιν' Cobet] τις ῥῆσιν codd.; cf. Nub. 1371 Vesp. 579.

λέγειν, τῶν κωμῳδοδιδασκάλων δ' ἀκούετε καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν; κτέ... τοῦτον δὲ... οἱ θεοὶ οὕτω διέθεσαν ὥστε τοὺς ἐχθροὺς αὐτὸν βούλεσθαι ζῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι, παράδειγμα τοῖς ἄλλοις κτέ...· τὸ μὲν γὰρ ἀποθανεῖν ἢ καμεῖν νομίμως κοινὸν ἅπασιν ἡμῖν ἐστι, τὸ δ' οὕτως ἔχοντα τοσοῦτον χρόνον διατελεῖν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντα μὴ δύνασθαι τελευτῆσαι τὸν βίον τούτοις (l. *τοῦτο*?) *μόνοις προσήκει τοῖς τὰ τοιαῦτα ἅπερ οὗτος ἐξημαρτηκόσιν* (commemoratur a Lysia etiam XXI § 20). Hinc Av. vs. 1378 cognomine, quod in vulgus notum fuisse intellegimus, dicitur *ὁ φιλύρινος*, sive a colore, sive a levitate ita dictus fuit (sic Euphronius in scholio), sive alluditur ad rumorem iocosum quo ferebatur tabulis ridicisque fultus in publicum procedere, ne corpus nimis procerum atque gracile incurvaretur vel frangeretur (vid. Athen. l.l. 551 *d* Strattid. fr. 20 Platon. 184); infra vs. 1437 ipso aere levior esse fingitur; in Gerytade inter *ᾀδοφοίτας* sive homines identidem inferorum ditionem visentes recensetur (fr. 149); toto autem dramate qui eum paucis annis post Ranas doctas proscidit Strattis *Φθιώτην Ἀχιλλέα* eum dixit, non opinor *διὰ τὸ ἐν τῇ αὐτοῦ ποιήσει συνεχῶς τὸ „Φθιῶτα“ λέγειν*, ut insulse interpretatur Athenaeus l.l., sed ut *φθίσει correptum* hominem (cf. Plat. fr. 184) inclementer admodum derideret. Alvo soluto videtur laborasse, unde scurriles iocos complures duxit Aristophanes (Ran. 366 Eccl. 330 sq. fr. 150). E Lysiae locis allatis apparet eum etiam rebus publicis se immiscuisse, Aristotele autem teste in scholio ad Ran. 404 non ita diu post hanc fabulam actam (post Euclidis tamen archontatum, vid. Lys. XXI § 4, Cobet Platon. p. 51) *περιεῖλε τὰς χορηγίας*, auctor igitur fuit ut minore sumtu agerentur certamina scenica, a Strattide ideo *χοροκτόνος* dictus (fr. 15). Quod si Koehler iure statuit Cinesiam illum, quo auctore Dionysius Syracusarum tyrannus anno 393 publice laudatus est (CIA. II 8, Dittenb. Syll. nº 54), esse dithyramborum poetam, oratorum probra et comicorum ioca minime ei fuere letifera. — Qui in Lysistrata fabula procedit *Κινησίας ὁ Παιονίδης*, non dithyrambicus est sed fictus homo, indolem mulierosam ipso nomine professus.

—] *pyrrhiche* aliqua Cinesiae nuper cantata mire Aristophani aliisque displicuerat; nam articulo *τήν*, nisi librariorum errori (vid. supra) debetur, certum quoddam opus nunc indicatur. Quapropter suspicor magnis Panathenaeis huius anni (cf. vs. 1037, 1089 sqq.), paucis igitur mensibus ante Ranas, hanc suam pyrrhichen docuisse Cinesiam (cf. Nub. vs. 988).

151. *Morsimi* tragoedias quanti fecerit Aristophanes non minus aperte quam hoc loco significavit Eq. 401, ubi capitale dicitur supplicium eius cantica canere, et Pac. 801 sq., ubi laetum dicitur tempus vernum quo hirundinis quidem resonet cantus sed carmina sua non declament Philoclis filii Morsimus et Melanthius in certamen tragicum non admissi. Pater eorum Philocles, Aeschyli sororis filius, haud ignobilis fuit poeta tragicus. Morsimus commemoratur etiam a Platone fr. 128; medici munere functum esse perhibet schol. Eq. 401.

154 sqq.] Hercules describit Dionyso sedes beatorum, ad quas ipsi olim aditus concessus fuerat, utpote mystae; nam Eleusiniis mysteriis eum initiatum fuisse priusquam ad inferos descenderet, fa inter Atticos ferebat (vid. ad vs. 501),

ὄψει τε φῶς κάλλιστον, ὥσπερ ἐνθαδί,
καὶ μυρρινῶνας καὶ θιάσους εὐδαίμονας
ἀνδρῶν γυναικῶν, καὶ κρότον χειρῶν πολύν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὗτοι δὲ δὴ τίνες εἰσίν;

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οἱ μεμυημένοι

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(secum loquens:)

νὴ τὸν Δί' ἔγω γοῦν ὄνος ἄγω μυστήρια.

---

155. *κάλλιστον, ὥσπερ*] *κάλλιον ἧπερ* praeter necessitatem Meineke. ‖ *ἐνθαδί* Meineke] *ἐνθάδε* codd.
159. *ἄγω* V R] *ἄγων* codd. plerique.

---

ipse autem id dicit Eur. Herc. 613: *μάχῃ* (Cerberum perdomui), *τὰ μυστῶν δ' ὄργι' ηὐτύχησ' ἰδών*, cf. [Platon.] Axioch. p. 371*e*, vWilamowitz Herakles I[1] p. 359. — Vividis coloribus piorum apud Orcum felicitatem depinxit Pindarus in threno cuius fragmentum attulit Plut. Mor. p. 120*c*: *τοῖσι λάμπει μὲν μένος ἀελίου τὰν ἐνθάδε νύκτα κάτω, | φοινικορόδοις δ' ἐνὶ λειμώνεσσι προάστιον αὐτῶν | καὶ λιβάνῳ σκιαρὸν καὶ χρυσέοις καρποῖς βεβριθός. | καὶ τοὶ μὲν ἵπποις γυμνασίοις τε, τοὶ δὲ πεσσοῖς, | τοὶ δὲ φορμίγγεσσι τέρπονται, παρὰ δέ σφισιν εὐανθὴς ἅπας τέθαλεν ὄλβος· | ὀδμὰ δ' ἐρατὸν κατὰ χῶρον κίδναται | αἰεὶ θύα μιγνύντων πυρὶ τηλεφανεῖ παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς.* Vid. etiam Soph. fr. infra ad vs. 454 sq. allatum. Simillima leguntur infra vs. 313—338.

154. *περίεισιν*] cf. *περιβαίνειν* Vesp. 974 Soph. Ant. 1209, *ἐγκυκλοῦν* Vesp. 395.

155. *ὥσπερ ἐνθαδί*] *ut inter vivos*, cf. vs. 82. Vid. Verg. Aen. VI 640 sq. *largior hic campos aether et lumine vestit | purpureo, solemque suum, sua sidera norunt.* — Sic simul cavet poeta ne spectatores mox mirari possint Dionysum in clara luce apud inferos versantem.

156. *μυρρινῶνας*] Cereri sacra erat myrthus, coronas autem inde nectebant qui mystarum sacra obibant (cf. vs. 330).

159. *ὄνος ἄγω μυστήρια*] *ego partibus asini mysteria celebrantis fungor*, similis sum asino mysteria celebranti, — ita scilicet celebranti ut asinorum est, quorum dorso mystae sarcinas suas imponebant dum laetam pompam Eleusinem versus deducebant. Proverbialis haec erat locutio de iis qui molestiam patiuntur dum gaudent alii. Absurde Demon apud Photium p. 336,22 *ὄνον lapidem molarem* h. l. interpretabatur. Fritzsche prudenter monuit cavendum esse ne *ἄγειν* (*celebrare*) pro *ferendi* verbo habeatur. — Eadem elegans breviloquentia (*ἄγω* pro *εἰμὶ ἄγων*) est in locutione *ὄνος ὕεται, ὕομαι* Cratin. fr. 52 Cephisodor. 1; cf. Philem. fr. 188 *ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγημάτων*, Cratin. fr. 229 *ὄνοι δ' ἀνωτέρω κάθηνται τῆς λύρας*, Eupol. fr. 261 *ὄνος ἀκροᾷ σάλπιγγος*, Theopomp. fr. 4 *ὄνος μὲν ὀγκᾶθ' ὁ Μελιτεὺς Φιλωνίδης*, Menand. fr. 527 *ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὗς*, Lys. 695 *ἀετὸν τίκτοντα κάνθαρός σε μαιεύσομαι*, 927 *τὸ πέος Ἡρακλῆς ξενίζεται*, Cratin. fr. 128 *ἕκαστος ἀλώπηξ δωροδοκεῖται*, fr. 245 *Βοῦθος περιφοιτᾷ*, Arist. fr. 337 *λύκος ἔχανεν*, Platon. fr. 191 *Χίρων ἐξέθρεψας Περικλέα*, Theopomp. fr. 40 *τέττιξ κελαδεῖ*, Diocl. fr. 5 *ἅλλεται δ' ὑφ' ἡδονῆς κεστρεύς*, anonym. fr. 270

ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον.
(Onera deponere incipit.)

ΗΡΑΚΛΗΣ.

οἵ σοι φράσουσ' ἁπαξάπανθ', ὧν ἂν δέῃ.
οὗτοι γὰρ ἐγγύτατα παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν
ἐπὶ ταῖσι τοῦ Πλούτωνος οἰκοῦσιν θύραις.
καὶ χαῖρε πόλλ', ὦ ἀδελφέ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ Δία καὶ σύ γε
ὑγίαινε.
(Hercules domum intrat ianuamque claudit.)

SCENA TERTIA.

Xanthias, Dionysus, mox Mortuus.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

σὺ δὲ τὰ στρώματ' αὖθις λάμβανε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πρὶν καὶ καταθέσθαι;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ ταχέως μέντοι πάνυ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὴ δῆθ', ἱκετεύω σ', ἀλλὰ μίσθωσαί τινα.

---

168 *τῶν ἐκφερομένων, ὅστις ἐπὶ τοῦτ' ἔρχεται.*

160. *οὐ καθέξω*] *οὐκέτ' ἄξω* vel *οὐκέτ' οἴσω* Blaydes.

168. Del. Hamaker. ‖ *τοῦτ'*] *ταῦτ'* Bergk, *Στύγ'* vel *πλοῦν* Kock, *ταῦτ'* Blaydes, frustra omnes. Deleto versu, qui e glossemate *τῶν ἐκφερομένων* procrevisse videtur, festivius cadit illud Dionysi: „at si nullum invenio?" arguit autem interpolatorem verbum *ἔρχεται*, quod Attice non *it* sed *venit* significat.

μὴ πρὸς λέοντα δορκὰς ἅψωμαι μάχης, Theognid. 347 *ἐγὼ δὲ κύων ἐπέρησα χαράδρην*, 1361 *ναῦς πέτρῃ προσέκυρσας*, Cic. de Orat. II 57 § 233 *docebo sus oratorem*, Horat. Epist. I 2, 42 *rusticus expectat dum defluat amnis*. Vid. Kock ad Cratin. fr. 42.

160. *καθέξω*] cf. Vesp. 714.

163. Initiati deorum convictu fruentes ad ipsas Plutonis aedes habitare finguntur.

164 sq. *χαῖρε ... ὑγίαινε*] utrumque maledicentis est, *χαῖρε* etiam salutantis; *ὑγίαινε* legitur etiam Eccl. 477. Cf. Eur. Ion. 517 sq. *χαῖρ' ... — χαίρομεν· σὺ δ' εὖ φρόνει γε.* — Lucianus cum per errorem aliquando *ὑγίαινε* dixisset in prima salutatione, libellum suum de lapsu in salutando conscripsit, ut demonstraret rarum quidem hunc verbi usum fuisse, non tamen inauditum. E propria verbi significatione fluxit notus iocus Agesilai ad Menecratem (Plut. Agesil. c. 39, quem

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐὰν δὲ μὴ εὕρω;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τότ' ἔμ' ἔχειν.

(A dextra effertur mortuus in lectica.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καλῶς λέγεις.

καὶ γάρ τιν' ἐκφέρουσιν οὑτοιὶ νεκρόν.

(Ad mortuum conversus:)

οὗτος, — σὲ λέγω μέντοι, σὲ τὸν τεθνηκότα·
ἄνθρωπε, βούλει σκευάρι' εἰς Ἅιδου φέρειν;

ΝΕΚΡΟΣ.

πόσ' ἄττα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ταυτί.

ΝΕΚΡΟΣ.

δύο δραχμὰς μισθὸν τελεῖς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὰ Δί', ἀλλ' ἔλαττον.

ΝΕΚΡΟΣ.

(ad portantes:)

ὑπάγεθ' ὑμεῖς τῆς ὁδοῦ.

---

169. *μὴ εὕρω*] *μὴ ἔχω* l. a. per se non improbanda, quae perperam explicatur in scholio *si <pecuniam> non habeam.* ‖ *τότ' ἔμ'* Krueger] *τότε μ'* codd. ‖ *ἔχειν* Ritschl] *ἄγειν* codd.

170. *τιν'* Elmsley] *τινες* codd. ‖ *ἐκφέρουσιν*] *φέρουσι* V R et codd. plerique; *TINEIC* in *TINEC* abiit. ‖ *-σιν οὑτοιὶ* Hirschig] *-σι τουτονὶ* codd.

171. *λέγω μέντοι*] *τοι λέγω* Elmsley; cf. Av. 274, 406 Plut. 1099.

Philippo tribuit Athen. VII p. 289 *d*, *e*).

169. *τότ' ἔμ' ἔχειν*] *tunc me tecum serva*; de infinitivo imperativi loco adhibito vid. ad vs. 133.

171. *οὗτος*] vid. ad Vesp. 1.

— *σὲ λέγω μέντοι*] *te volo*; cf. Eq. 168 Pac. 1290 Av. 274, 406 Plut. 1099 Aesch. Prom. 944 Eur. Iph. Aul. 855 etc.

172. *σκευάρια*] de sarcinis praegrandibus et gravibus deminutivo utitur nomine, ne nimium pretium poscat mortuus.

174. *ὑπάγεθ'*] *pergite*, item Nub. 1298 Vesp. 290 Av. 1017 Eupol. fr. 79 Eur. Cycl. 52 etc.

— *τῆς ὁδοῦ*] gen. partitivus, item Hes. Op. 579 Herodot. III 105 Thuc. IV 47 § 3, cf. *τοῦ πρόσω* Xenoph. Anab. I 3 § 1.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀνάμεινον, ὦ δαιμόνἰ, ἐὰν ξυμβῶ τί σοι.

ΝΕΚΡΟΣ.

εἰ μὴ καταθήσεις δύο δραχμάς, μὴ διαλέγου.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

λάβ' ἐννέ' ὀβολούς.

ΝΕΚΡΟΣ.

ἀναβιοίην νυν πάλιν.

(Sinistrorsum abeunt vespillones cum mortuo.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὡς σεμνὸς ὁ κατάρατος· οὐκ οἰμώξεται;
ἐγὼ βαδιοῦμαι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

χρηστὸς εἶ καὶ γεννάδας.

(Iter ineunt. — Scena mutata repraesentat paludis ripam, ad quam cernitur Charon in cymba.)

---

175. ἐὰν] ἵν' ἂν V, ἵνα R alii.
177. ἀναβιοίην Cobet] -ῴην codd.
179. ἐγὼ βαδιοῦμαι] ὡς βαστάσω ἐγώ Blaydes coll. schol.

---

175. ἐὰν ... τι] *an forte*, ut Homericum αἴ κεν. Cf. ἤν τι ξυμβῶσι Thuc. II 5 § 6, ἤν τι καὶ χορδῆς λάβῃς Ran. 339, ἤν τί σοι δόξω λέγειν Vesp. 1409 Eccl. 123 Timocl. fr. 6[1], ἤν πως Ach. 1031 Vesp. 271, 399 Eccl. 107, ἤν ἄρ' Ran. 1517. Etiam ἡνίκ' ἂν infra vs. 1003 conferendum.

— ξυμβῶ] *paciscendi* sensu verbum usurpatur etiam Nub. 67 Ran. 807 Aesch. Eum. 1046 Eur. Hel. 1007 Thuc. l. l. etc.

177. ἀναβιοίην νυν πάλιν] ut viventes dicunt μηκέτι vel μή νυν ζῴην vel ἀποθάνοιμ' ἄρα Nub. 1255 Lys. 531 Eccl. 977. Cf. infra vs. 420. — Comici hoc ioco, qui nullum inter auditores fugere potuit, non perspecto vetus commentator insulsa haec annotavit: ὅτι χαλεπὸν ἦν τότε τὸ ζῆν, ὥστ' ἄμεινον εἶναι τὸ τεθνάναι — quae repetere non debuerat Kock.

178. Cf. Plut. 275 ὡς σεμνὸς οὑπιτριπτός. Adi. σεμνός (a verbo σέβομαι ductum, = σεβνός, cf. ἁγνός, στυγνός, ἀγανός etc.) proprie *reverendum, magnificum* significat, hinc usurpatur de iis qui magnifice nimis de se sentientes fastidium illud vultu gestu dictis prae se ferunt. Eadem est vis verbi (ἀπο)σεμνύνεσθαι Av. 727 Ran. 703, 833, 1020 Isocrat. VIII § 50.

— οὐκ οἰμώξεται;] = οἰμωζέτω, οἴμωζε σύ (Ach. 1035 sq.), *quantocius abi in malam rem.* Minantis igitur vel imprecantis hoc est, ut κλάειν μακρὰ λέγω σοι et similia (vid. ad Ran. 34), pessima autem quaevis veluti portendentis sunt ὡς οἰμώξεται! Ran. 279, οἰμώξεται Thesm. 248 Ran. 707, et in 2ª persona οἰμώξει μακρά Av. 1207 Plut. 111, οἰμώξεσθε Nub. 217 Pac. 466, item participium οἰμωξόμενος Vesp. 1033 Pac. 756, quemadmodum convicíantes κάκιστ' ἀπολούμενε se increpare solent (Ach. 778 etc.).

179. χρηστὸς εἶ καὶ γεννάδας] pro meritis suis laudatur Xanthias, non pro natalibus aut condicione, nam χρηστούς

SCENA QUARTA.

Xanthias, Dionysus, Charon.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(anxius:)

181 *τουτὶ τί ἐστι;*

ΞΑΝΘΙΑΣ.
τοῦτο; λίμνη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
νὴ Δία

---

180 *χωρῶμεν ἐπὶ τὸ πλοῖον. — ΧΑΡΩΝ. ὠόπ, παραβαλοῦ.*

180. Del. Hamaker; quo omisso multo aptiores sunt vs. 182 sq. — Post vs. 182 collocat Ritschl; sed *παραβαλοῦ*, i. e. *appelle cymbam ad ripam* (vid. vs. 269), verti nequit, nisi aut remigem aliquem praeter Charontem in cymba sedisse cum Fritzschio sumas, aut Mortuum haec verba dicere statuas (vid. ad vs. 181—184); nam se ipsum sic, nautarum more scilicet, Charontem compellare pauci opinor credent Leutschio. Brunckius putabat Charontem in ripa ulteriore ad alium mortuum modo transvectum haec dicere, solum deinde cymbam reducere ad ripam in qua stat Bacchus. — Vox *ὠόπ* e vs. 208, *παραβαλοῦ* e vs. 269 desumi potuit.

181-184. Vulgo Xanthiae datur vs. 181^a, Dionyso 181^b sq., Xanthiae 183, Dionyso 184 totus, invenuste admodum; olim quosdam versum 181^a Dionyso, 181^b sq. Xanthiae dedisse testatur scholion, et nunc dant codices aliquot. A voce *νὴ Δία* Dionysum denuo loquendi initium facere vidit Bergk, Xanthiae autem finem versus 182 (ubi personam mutatam testatur particula *γε*) tribuit Cantabrigensis unus. Vs. 183^b tribui Xanthiae, dubitanter tamen (cf. Ach. 560 Ran. 276, 313). Versum 184 trifariam divisi, solita voce dominum, altiore mox servum, denique altissima ambos Charontem vocare ratus. Inter Dionysum Xanthiam Mortuum eum partitur scholion, non improbantibus Bentleio Hermanno Meinekio Kockio Blaydesio aliis; sed mortuum etiamnunc in scena versari non est credibile; nam non simul cum Dionyso eum mox a Charonte transmitti cum alia docent tum versus 270.

Athenienses dicere solent qui e gente minime obscura orti et liberaliter educati sunt (vid. infra vs. 727-735), eosdem igitur qui in carminibus heroicis *ἐσθλοί* audiunt, vel — ut cum Sophocle loquar (fr. 94) — *τοὺς ὄντας ἐσθλοὺς ἔκ τε γενναίων ἅμα γεγῶτας*. Oppositos autem sibi habent *τοὺς πονηρούς*, vulgus ignobile (cf. vs. 731), quos poetae epici *κακούς* dicebant. Itaque ubi *εὐνομία* est, ibi *οἱ χρηστοὶ κολάζουσι τοὺς πονηρούς*, ut legitur in [Xenoph.] Rep. Ath. I 1 § 9; quae *εὐνομία* in ore optimatium, quorum aliquis illic loquitur, ab oligarchia vix quidquam discrepat. Vox autem *γεννάδας*, ut *γενναῖος* (cf. vs. 1011), fortior etiam est, *generosum* enim hominem indicat. Redit *γεννάδας* vel *ὦ γεννάδα* Ach. 1230 Eq. 240 Ran. 640, 738 sq., 997 Eccl. 304 Plat. Charm. p. 155 *d* Phaedr. 243 *c* etc.; contrarium est *ἀγεννής* (Pac. 748). — Dionysi verbis similis est locus Nicophontis (fr. 16), ubi nescio quis ita admonetur: *γενναῖος ἴσθ', ὦ οὗτος, ὀλίγον ἀνάγαγε | ἀπὸ τῆς διφροφόρου*, dein ubi obtemperavit iubenti, additur *χρηστὸς εἶ καὶ κόσμιος*.

αὕτη ἐστὶν ἣν ἔφραζε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καὶ πλοῖόν γ' ὁρῶ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καί ἐστί γε Χάρων οὑτοσί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(leni voce:)

χαῖρ' ὦ Χάρων.

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(alta voce:)

χαῖρ' ὦ Χάρων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ καὶ ΞΑΝΘΙΑΣ.
(alte clamantes:)

χαῖρ' ὦ Χάρων.

ΧΑΡΩΝ.
(nunc demum torvum vultum advertens:)

τίς εἰς ἀναπαύλας ἐκ κακῶν καὶ πραγμάτων;
τίς εἰς τὸ Λήθης πεδίον, ἢ εἰς Ὄκνου πλοκάς,

---

183. γε Naber] γ' ὁ codd.
186. Ὄκνου πλοκάς Conze coll. Paus. X 29 § 1] ὄνου πόκας codd.

---

184. Etiam in Achaei dramate satyrico Aethone chorum verbis χαῖρ' ὦ Χάρων Charontem ter esse allocutum, dein subiecisse ἦ που σφόδρα θυμοῖ, refert Demetrius in scholio. Qua de notitia non recte sic iudicat Kock: „der Grund der *dreimahligen* „Begrüssung Charons durch Dionysos „wird uns stets dunkel bleiben, da wir „den *Aethon*, ein Satyrdrama des *Achäos*, „aus dem der Vers genommen ist, und „somit auch die Veranlassung der Par„odie nicht kennen." Neque enim, si quid video, Achaeum nostro loco imitatus est comicus, neque explicatu difficile est cur et Aristophanes et Achaeus ter illud *salve Charon* scripserit. Scilicet senex morosus Dionysi vocem metu oppressam aut non audit aut non audire se fingit, etiam Xanthiae clarius vocantis neglegit alloquium, tandem ambobus magna laterum intentione se clamantibus respondet. Apud Achaeum autem e satyris, qui chorum efficiebant, tres deinceps Charontem allocuti sunt, quibus cum surdam praeberet aurem, unus eorum vel quartus aliquis addidit: „*profecto valde nobis stomacharis* — ut testatur tuum silentium." Quod vero comicus hic versus et tragicus consimiles sunt, mero id casui tribuo; parodiae enim nullus iam est locus. Neque alluditur opinor ad morem in funeribus ter ultimum vale clamandi, de quo vid. infra ad vs. 1176.

186. Apud Photium et Suidam legitur ὄνου πόκαι: ἐπὶ τῶν ἀνηνύτων καὶ τῶν μὴ

ἢ εἰς Κερβερίους, ἢ εἰς κόρακας, ἢ ἐπὶ Τάρταρον;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγώ.

ΧΑΡΩΝ.

ταχέως ἔμβαινε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῖ σχήσειν δοκεῖς;

---

187. *Τάρταρον* Meineke] *Ταίναρον* codd.; quam lectionem frustra defendere conati sunt allatis locis ubi in Taenaro promunturio descensus ad Orcum patere dicitur (Strab. VIII p. 363 Verg. Georg. IV 467 Hor. Carm. I 34, 10). Fingi non potuit Charon cymba sua Taenarum appulsurus.

188. *ποῖ*] *ποῦ* V R alii.

ὄντων λέγεται ἡ παροιμία ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν, ὥσπερ αἱ τοιαῦται, πλίνθον πλύνειν, ἀσκὸν τίλλειν, χύτραν ποικίλλειν, εἰς κοπρῶνα θυμιᾶν. Ἀριστοφάνης δὲ διὰ τὸ Κρατῖνον ὑποθέσθαι ἐν Ἅιδου τινὰ σχοινίον πλέκοντα, ὄνον δὲ τὸ πλεκόμενον ἀπεσθίοντα, οἷον ἀποκείροντα (Cratin. fr. 348). In his verbis afferendis usus sum egregia emendatione Naberi, nam in codd. non Ἀριστοφάνης legitur sed Ἀρίσταρχος. De Cratino autem quae referunt Photius et Suidas melius intelleguntur collatis Pausaniae verbis X 29, qui ubi Leschen Delphicam describit a Polygnoto pictura ornatam, in cuius parte laeva artifex loca inferna repraesentaverat, inter alia refert depictum ibi fuisse virum sedentem adscripto Ὄκνου nomine, qui πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον, παρέστηκε δὲ θήλεια ὄνος ἀπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. Ocni huius mentionem faciunt praeterea Plutarch. Mor. p. 473 *c* Diodor. I 97 Propert. V 3, 21 Plin. Hist. Nat. XXXV 40 § 31, pervulgatam igitur olim hanc fuisse fabellam apparet (cf. Preller Myth. I⁴ p. 824,3). Locutio vero ὄνου πόκαι si unquam fuit, ad locum aliquem designandum parum fuit apta, — nam Ὀνόκαρσιν nomen Thracicum apud Athen. XII 531 *e* nunc non moror, — sed ἐπὶ τῶν ἀνηνύτων debuit usurpari, ut latinum *lana caprina* (cf. Theocr. V 26), et sic Didymus et post eum scholiastae lexicographi paroemiographi eam interpretati sunt; vox autem πόκαι pro πόκοι (quod alii legebant) est inaudita. Itaque apud Aristophanem (et ante eum apud Cratinum) non de ὄνου πόκαις nescio quibus sermonem fieri sed Ὄκνου πλοκὰς illas respici quas Polygnotus in pariete deversorii Delphici depinxisset, satis est certum. Cratini autem locum qui primus cum nostro contulit, textu utebatur Aristophaneo nondum corrupto; sed in Photii Suidaeque verbis supra allatis pravae lectionis interpretamentum cum verae explicatione ita coaluit ut absurda iam ibi legantur, nam vox πόκαι (vel πόκοι) a verbo πείκειν *vellere* ducta de asello spartum *abrodente* nullo pacto potuit usurpari.

187. εἰς Κερβερίους] fictum hoc nomen per iocum substituit comicus pro *Cimmeriis*, quos mythus vetustus in ultimis terrae finibus collocabat inferorum regioni proximos (Hom. λ 14 sqq.). Qui iocus Cratetem Mallotam movit ut absurde in Homero scriberet ἔνθα δὲ Κερβερίων ἀνδρῶν δῆμός τε πόλις τε.

— εἰς κόρακας] illuc scilicet quo molesti homines proripere se iuberi solent, *in malam rem*. Proprie vox significat: in locum ubi corpora maleficorum proiciuntur „οἰώνοισι κύρμα"; cf. εἰς τὸ βάραθρον vs. 574, nos: *voor de haaien*. Etiam Vesp. 51 Pac. 117 Av. 28 iocum

εἰς κόρακας ὄντως;

ΧΑΡΩΝ.

ναὶ μὰ Δία, σοῦ γ' οὕνεκα.

ἔμβαινε δή.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(dum cymbam ingreditur:)

παῖ, δεῦρο.

ΧΑΡΩΝ.

(Xanthiam ad cymbam accedentem repellens:)

δοῦλον οὐκ ἄγω,

εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν.

---

189. *ΧΑΡ.* *εἰς κόρακας.* — *ΔΙΟΝ.* *ὄντως* (;) — *ΧΑΡ.* *ναὶ κτέ.* V. ‖ *οὕνεκα*] sic scripsi, item vs. 1008, 1118, 1414; vid. Wackernagel apud Meisterhans Gramm. der Att. Inschr.[2] p. 177[1472]. Nostro loco V R alii habent *ἕνεκα* vel *εἵνεκα*, vs. 1008, 1118, 1414 *οὕνεκα* in codd. est aut omnibus aut fere omnibus.

190. *ἔμβαινε*] *ἔ(ι)σβαινε* V R alii.

191. *κρεῶν* V R] *νεκρῶν* codd. nonnulli, quam lectionem ab Aristarcho reiectam esse apparet e scholio, ab Apollonio receptam esse docere videtur scholion vs. 420, Demetrio Ixioni placuisse docet Photius p. 177,3; utramque lectionem novit etiam Plutarchus Cent. II 7.

---

praebet locutio, de qua vid. ad vs. 607; cf. etiam Eq. 1314. Praeterea *εἰς κόρακας* legitur Nub. 123 Pac. 1221 Thesm. 1226.

189. *εἰς κόρακας ὄντως;*] cf. Eur. Herc. 610 *ἦλθες γὰρ ὄντως δώματ' εἰς Ἅιδου, τέκνον;*

— *σοῦ γ' οὕνεκα*] *tua causa, ut gratum tibi faciam* (*omdat gij het zijt*).

191. *τὴν περὶ τῶν κρεῶν*] sc. *μάχην*, proelium illud quo de ipsa reip. salute, pro aris et focis, dimicatum est. Sic pugnam navalem ad Arginusas Charon, quem rerum terrestrium bene gnarum esse apparet, nunc nuncupat, verbis usus quae desumta sunt e proverbio *ὁ λαγὼς τὸν περὶ τῶν κρεῶν τρέχει* sc. *δρόμον* (Herodot. VII 57 Plut. Mor. p. 1087 *b* Phot. 202,1 Zenob. IV 85 Diogenian. VI 5), i. e. *lepus currit ne pulpamentum fiat*, *περὶ τῆς ψυχῆς* igitur, ut alias dici solebat (Vesp. 375 Soph. El. 1492 Eur. El. 1264 Plat. Theaet. 172 *e* Herodot. IX 37, cf. VIII 74 *περὶ τοῦ παντός*, VIII 102, 140 *περὶ σφῶν αὐτῶν*). — Altera lectio *νεκρῶν* ab aliis referebatur ad corpora mortuorum, quorum *ἀναίρεσις* neglecta praetoribus post victoriam ultimum attulit supplicium, ab aliis absurde ad ipsos Athenienses *ἐσχάτως* iam *πράττοντας*. Qua lectione reiecta Aristarchus vocem *τῶν κρεῶν* hic *ἐπὶ τῶν σωμάτων* dictam esse statuebat, non male, nam revera de ipsa sua *cute* dimicaverant Athenienses; attamen partem tantum veri perspexit, nam errore manifesto — nisi falsa de eo feruntur — addidit *κρέας* interdum de vivo corpore dictum esse. Quod ut demonstretur nemo opinor afferet Aristophanis Eq. 421 et 457 *ὦ δεξιώτατον, γεννικώτατον κρέας*, neque id probat versus ab Aristarcho e Sophoclis Chryse allatus (fr. 650) *τοιοῦτος ὢν ἄρξειε τοῦδε τοῦ κρέως*. Quae nisi satyrica fuit fabula, *κρέας* in ea de homine dici non potuit, sed aut *κέρως* (de *arcu* dictum) illic legendum est aut prorsus alia fuit vis verborum, quorum contextum ignoramus.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ γὰρ ἀλλ' ἔτυχον ὀφθαλμιῶν.

ΧΑΡΩΝ.

οὔκουν περιθρέξει δῆτα τὴν λίμνην κύκλῳ;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ποῦ δῆτ' ἀναμενῶ;

ΧΑΡΩΝ.

παρὰ τὸν Αὐαίνου λίθον,

ἐπὶ ταῖς ἀναπαύλαις.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μανθάνεις;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πάνυ μανθάνω.

οἴμοι κακοδαίμων, τῷ ξυνέτυχον ἐξιών;

(Abit Xanthias, Dionysus autem conscendit cymbam.)

---

193. *κύκλῳ* V R et l. a. in scholio] *τρέχων* alii non male, cf. Ach. 828 Nub. 780, 1164 Pac. 259 Plut. 1103 Plaut. Mostell. II 1,15 *curriculo currere.*

194. *ἀναμενῶ*] *ἀναμένω* Dindorf dubitanter. || *αὐαίνου*] pro imperativo habet unus e scholiastis; qui error nasci vix potuit nisi *τιν'* (sic Wakefield) pro *τὸν* fuere qui legerent olim.

195. *ταῖσιν* Mutin., *μανθάνω* om. Barocc., hinc Dobree dubitanter *ταῖσιν ἀναπαύλαισιν* deleto *μανθάνω.* Sed cf. Av. 1003 (Av. 1458 Ran. 65). || *μανθάνεις;*] Charonti continuant V R alii.

---

192. *οὐ γὰρ ἀλλ'*] vid. ad vs. 58.

— *ἔτυχον ὀφθαλμιῶν*] haec parum sunt festiva nisi certus aliquis homo nunc tangitur. Aut igitur alludit comicus ad Aristodemum illum, qui *ὀφθαλμιῶν ἐς τὸ ἔσχατον* pugnae ad Thermopylas interesse non potuit (vid. Herod. VII 229), sed nimis nunc remota sunt illa tempora; aut cum Lentingio statuamus necesse est, notari de nobilioribus aliquem, qui militiam nuper detrectasset.

193. Viam hanc circa paludem ducentem finxit comicus, nam lacum Acherusium *οὐκ ἔνι διαπλεῦσαι ἢ παρελθεῖν ἄνευ τοῦ πορθμέως* (Lucian. de luctu 3).

194. *Αὐαίνου λίθον*] nomen alibi non obvium a comico videtur fictum; fortasse allusit ad *Λευκάδα πέτρην* illam ex Homero (ω 11) notam, vel ad *Ἀγέλαστον λίθον*, ad quem Ceres moesta sederat Eleusine (Apollod. I 5 § 2). — Ductum est nomen ab adiectivo *αὖος aridus* (Lys. 385) et verbo *αὐαίνεσθαι arescere* (Ran. 1089 fr. 612, 613 Herodot. VII 162 Soph. El. 819 Phil. 954).

196. *Quid tandem omine cum malo mihi obversatum est cum foras hodie primum prodii.* Cf. Aesch. Prom. 487 Lucian. Pseudol. 17 Xenoph. Memor. I 1 § 3 Av. 721 Plut. 41.

SCENA QUINTA.

Dionysus, Charon.

ΧΑΡΩΝ.

κάθιζ' ἐπὶ κώπην. — εἴ τις ἔτι πλεῖ, σπευδέτω.

(Dionysus in altero remo considit.)

οὗτος, τί ποιεῖς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὅ τι ποιῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἢ
ἵζω ἐπὶ κώπην, οἷπερ ἐκέλευές με σύ;

ΧΑΡΩΝ.

οὔκουν καθεδεῖ δῆτ' ἐνθαδί, γάστρων;

(Iners in transtro considit Dionysus.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἰδού.

ΧΑΡΩΝ.

οὔκουν προβαλεῖ τὼ χεῖρε καὶ ἐκτενεῖς;

(Manus protendit Dionysus.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἰδού.

---

197. *ἔτι πλεῖ* Kuster] *ἐπιπλεῖ* codd.
199. *οἷπερ*] *οὗπερ* V R. ‖ *ἐκέλευες* V R] *ἐκέλευσας* codd. ceteri.
201. Om. R.

---

197. *ἐπὶ κώπην*] *ad remum* („*op je riem!*"), ut apud Hom. est *οἱ δ' ἐπ' ἐρετμὰ | ἑζόμενοι κτέ.* (*μ* 171). *Remex* dicitur *ὁ ἐπὶ κώπῃ*, et de ipso Charonte id dicit Alcestis Euripidea vs. 439 *ὅς τ' ἐπὶ κώπᾳ πηδαλίῳ τε γέρων νεκροπομπὸς ἵζει.* Alterum autem remum tenet Charon, alterum tenere iubetur Dionysus, duos enim remos habebat cymba; vid. Eur. Alc. 252 *ὁρῶ δ ί κ ω π ο ν ὁρῶ σκάφος, νεκύων δὲ πορθμεὺς | ἔχων χέρ' ἐπὶ κοντῷ Χάρων μ' ἤδη καλεῖ· τί μέλλεις; ἐπείγου· σὺ κατείργεις.* — Dionysus vero rerum vocumque navalium imperitissimus (cf. vs. 204) *remo insidere* se iuberi credit, quemadmodum Socrates Nub. 254 Strepsiadem iubet *καθίζειν ἐπὶ τὸν ἱερὸν σκίμποδα.*

198. Simillimi sunt Nub. 1495 sq. *ἄνθρωπε τί ποιεῖς; — ὅ τι ποιῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἢ | διαλεπτολογοῦμαι ταῖς δοκοῖς τῆς οἰκίας;* — *οὗτος*] vid. ad Vesp. 1.

200. *γάστρων*] *ventriose*, *προγάστωρ* (schol.); cf. *γάστρις ventri deditus* (*γαστρίμαργος, γαστρίδουλος*) Av. 1604 Thesm. 816. Servi nomen proprium est *Gastro* in Herodae Mimiambo V, similia sunt *φύσκων, πόσθων* (Pac. 1300), *σάθων, γλάμων* (Ran. 588 Eccl. 254, 398), *Χείλων, Πλάτων, Σίμων, Gnatho* parasitorum nomen in Comoedia nova, *gulo*, *γλίσχρων* (Pac. 193), *γλύκων* (Eccl. 985) etc.

201. *προβαλεῖ ... καὶ ἐκτενεῖς*] *e pallio promittes* (cf. Nub. 973) *et extendes* — remi scilicet capulo prehenso. Dionysus facit quod iussus est, sed remum non corripit.

ΧΑΡΩΝ.

οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων, ἀλλ' ἀντιβὰς
ἐλᾷς προθύμως;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κᾆτα πῶς δυνήσομαι,
ἄπειρος, ἀθαλάττευτος, ἀσαλαμίνιος
ὤν, εἶτ' ἐλαύνειν;

ΧΑΡΩΝ.

ῥᾷστ'· ἀκούσει γὰρ μέλη
κάλλιστ', ἐπειδὰν ἐμβάλῃς ἅπαξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τίνων;

ΧΑΡΩΝ.

βατραχοκύκνων, θαυμαστά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(remum corripiens:)

κατακέλευε δή.

---

204. ἄπειρος] glossema habet vVelsen. || ἀθαλάττευτος Kock] ἀθαλάττωτος codd.; cf. Poll. I 121 νῆες ἀθαλάττευτοι, Thuc. VII 12 Plut. Lyc. 3 θαλαττεύειν, Vesp. 1117 ἀστράτευτος, Eq. 301 ἀδεκάτευτος.

207. βατραχοκύκνων Bothe] βατράχων κύκνων codd.; κυκνοβατράχων vVelsen, fortasse recte. An vox βατράχων interpreti debetur?

---

202. οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων] *ne nugatorem age*, item vs. 524; sic ἔχων additum est etiam in locutionibus ἔχων φλυαρεῖς Plat. Euthyd. 295*c* Gorg. 490*e*, ληρεῖς ἔχων Av. 341 Ran. 512 Cratin. fr. 195 Eubul. 107 Plat. Gorg. 497*b*; cf. etiam τί ἔχων στραγγεύομαι Nub. 131, τί ἔχων στρέφει Plat. Phaedr. 236*e*, τί ἔχουσαι ἐκεῖνον αἰτιώμεθα Thesm. 478, τί κυπτάζεις ἔχων Nub. 509, τί διατρίβεις ἔχων Eccl. 1151, *quid est quod cunctor, tergiversaris* etc.

— ἀντιβὰς] *obnixis cruribus*; cf. Eur. Bacch. 1125 sqq. de Agave filii sui artus discerpente: λαβοῦσα δ' ὠλέναις ἀριστερὰν χέρα, | πλευραῖσιν ἀντιβᾶσα τοῦ δυσδαίμονος | ἀπεσπάραξεν ὦμον. Translatum est verbum Soph. El. 575.

204. μὴ ὢν ναυτικός recte reddit scholion. Ἀσαλαμίνιον se dicit utpote remigandi imperitum, quemadmodum vir quidam ἐν τῷ ἐλαύνειν indefessum se praebens Salaminius vocatur Eccl. 39, quod epitheton sitne ab insula *Salamine* an a triremi publica *Salaminia* ductum ambigit scholiasta; hoc videtur probabilius.

206. ἐμβάλῃς] sc. τὴν χεῖρα τῇ κώπῃ, *manum ad remum, cum primum remo incubueris*, cf. Hom. (ι 488) κ 128 αἶψα δ' ἐμοῖσ' ἑτάροισιν ἐποτρύνας ἐκέλευσα | ἐμβαλέμεν κώπῃσ', Ar. Eq. 602. — Remiges ἐν τάξει προνεύειν dein ἀναπίπτειν debent (Xenoph. Oecon. 8 § 8).

207. βατραχοκύκνων] cf. ἱπποκάνθαρος Pac. 182, κυκνοκάνθαρος Nicostr. fr. 10, et similia.

— κατακέλευε] *celeusma ede*. Hortatoris igitur (κελευστοῦ, Ach. 554 Eur. Hel. 1576

ΧΑΡΩΝ.

ὠὸπ ὄπ, ὠὸπ ὄπ.

(Remos ducunt Dionysus et Charon. Dum promovetur cymba, auditur cantus ranarum in palude latitantium.)

SCENA SEXTA.

Dionysus, Charon, Ranae (non cernuntur).

(Cantus.)

(vs. 209—267.)

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ,
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.
λιμναῖα κρηνῶν τέκνα,
ξύναυλον ὕμνων βοὰν
φθεγξώμεθ', εὔγηρυν ἐμὰν ἀοιδάν,
— κοὰξ κοάξ, —
ἣν ἀμφὶ Νυσήιον
Διὸς Διώνυσον ἐν

---

209. βρεκεκκεκὲξ volebat Bentley, item in sequentibus, sed multo melius ranarum cantum reddit vulgata.

210. Om. V A probante Blaydesio.

216. Διώνυσον Hermann] Διόνυσον codd.; epica et lyrica forma Διώνυσος apud Ar. alibi non obtinet. || ἀχήσαμεν Dindorf] ἰαχήσαμεν (-ᾰ-, cf. Thesm. 327) codices.

Xenoph. Hellen. V 1 § 8) munere fungitur Charon, accinentibus ranis, ut in triremibus *tibicen* (τριηραύλης) nautis ad hortatoris iussum remigantibus accinere solebat τὸ τριηρικόν. Ipsi se remiges voce ῥυππαπαῖ (Eq. 602 Vesp. 909 Ran. 1073) incitare solebant.

208. Cf. Pac. 459 sqq., ubi agricolarum Pacem protrahentium conamina voce moderatur Mercurius.

211. Cf. Batrachomachiae vs. 12, ubi ranarum gens dicitur λιμνόχαρις πολύφημος.

212. ξύναυλον ὕμνων βοὰν] *cantum ad tibiae sonum editum.* Cf. Eur. El. 879 ἴτω ξύναυλος βοὰ χαρᾷ. Eq. 9 ξυναυλία *duarum tibiarum cantum* significat.

213. εὔγηρυν] ut Sirenum cantus μελίγηρυς dicitur Hom. μ 187. Cf. Av. 233 μαλθακὴν ἱέντα γῆρυν.

215 sq. ἀμφὶ Νυσήιον | Διὸς Διώνυσον] *in honorem Dionysi Nyseii filii Iovis.* Sollemnis hic est praepositionis usus (*circa* = *de*) hymnorum initio, ad indicandum deum, cuius laudes celebraturus est poeta; vid. hymni Homerici VI, XVIII, XXI, XXXII, Eur. Troad. 511. Quem morem noster etiam Nub. 595 secutus est, ibi tamen obscurius, ubi vid. scholium.

215. Νυσήιον] *Nysa oriundum*; fabulosum montem Nysam, ubi educatus est Dionysus, cum intra tum extra Graeciam collocabant ubicunque Dionysi fuit cultus. Ipse mons Νυσήιον audit Hom. Ζ 133: (*Lycurgus*) μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας | σεῦε κατ' ἠγάθεον Νυσήιον.

216. ἐν Λίμναισιν] ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν λιμνῶν μεταφέρουσιν ἐπὶ τὸν ἐν Λίμναις Διόνυσον λεγόμενον (schol.). — Athenarum pars in

Λίμναισιν ἀχήσαμεν,
ἀνίχ' ὁ κραιπαλόκωμος
τοῖς ἱεροῖσι Χύτροισι
χωρεῖ κατ' ἐμὸν τέμενος λαῶν ὄχλος.

217. ἀνίχ' Blaydes] ἡνίχ' codd.

ocis palustribus, quae alluit Ilissus, extructa vetustum loci nomen servavit, ut in urbium vicis plateisque designandis solet fieri. *Λίμναι* igitur dicebatur vicus urbanus meridiem versus tendens, in quo Dionysi erat templum horrendae vetustatis, quod semel quotannis, antiquissimis Dionysiis, die 12° mensis Anthesterionis, aperiebatur (Thuc. II 15) ad recipiendam *βασίλινναν* (regis uxorem), quae illo die in Bucolio deo desponsata in templi penetralibus sacra quaedam peragebat ([Aristot.] de Rep. Athen. 3, [Demosth.] LIX § 72-76, Preller Mythol. I^4 p. 672). Erat in vicinia fons Callirrhoe, unde aqua ad sacra obeunda peti solebat (Thuc. l. l.); hinc *κρῆναι* vs. 211 commemorantur. Heros autem quidam *Καλαμίτης* a calamis ibi luxuriantibus (vid. vs. 233) dictus sacellum ibi habebat (Demosth. XVIII § 129 cum schol. Patm., Hesych. s. v. *Καλαμίτης*); in ulteriore autem Ilissi ripa colles erant *Agrae* dicti, ubi parva Mysteria mense Anthesterione celebrari solebant. — Vetustissima autem quae diximus Dionysia sunt *Anthesteria*, per triduum (11-13 Anthesterionis) acta; quorum primus dies *Πιθοιγία* in honorem novi vini celebrabatur; secundus *Χόες* dictus quam laete a civibus peragi soleret Acharnensium fabula (vs. 961, 1000 sqq., 1085 sqq., 1198 sqq.) testatur, hoc autem die, ut supra vidimus, matrona omnium nobilissima deo iungebatur matrimonio mystico; tertio denique die, qui *Χύτροι* nomen habebat et Mercurio *Χθονίῳ* sacer erat, ollae coctis leguminibus plenae (*χύτραι*) mortuorum umbris offerebantur (*Allerzielendag*), *Χυτρίνους* praeterea *ἀγῶνας* quosdam hoc die postea certe esse habitos testatur Philochorus apud schol.; vid. etiam Theopompus in schol. Ach. 1076.

— *ἀχήσαμεν*] gnomicum hunc esse aoristum (ut *ἔστερξαν* vs. 229, cf. etiam vs. 1068) Ruhnkenius recte cum scholiasta statuit, ut docet praesens quod adiunctum est. Voss Fritzsche alii interpretati sunt *olim celebravimus* (*cum inter vivos eramus*); sed sic imperfectum potius usurpandum erat et adverbium *ποτέ* vel eiusmodi aliquid vix poterat omitti. Non manes nescio quas ranarum sed ipsas ranas vivas vigentesque loqui vs. 229-234 claro apparet. Dionyso autem inferorum sedes adeunti quomodo ranae, quae in stagnis atticis audiri solent, accinere nunc possint poeta aut non rogavit, aut finxit eas per hiemale tempus, quo in fundo aquarum abditae et torpore consopitae ex hominum conspectu evanuerunt, Plutonis regna adire ibique choreas suas ducere. Nunc est mensis Gameleon sive Februarius, sed mox ineunte mense Martio, quo tempore celebrantur Anthesteria, ex tenebris ad lucem denuo assurgent et coaxando aures obtundent paludes suas visentibus.

217 sqq. *ὁ κραιπαλόκωμος ... ὄχλος*] laeta turba civium Atticorum, qui praecedenti die *τοὺς Χόας* non sine multis poculis celebrarunt et nunc hesterno vino madentes (*κραιπαλῶντες ἔτι ἐκ τῆς προτεραίας*, cf. Plat. Conviv. p. 176*d* Alex. fr. 286 Ach. 277 Vesp. 1255 Plut. 298 Alex. fr. 9) per Lenaei lucum oberrant *τοὺς Χύτρους* agentes (*κωμάζοντες*). — Non recte Kock: „es ist nicht möglich über „den lustigen Festzug, auf den *κραιπαλόκωμος* anspielt, etwas näheres anzugeben"; verum vidit Blaydes.

219. *ἐμὸν τέμενος*] *τὰς Λίμνας* nimirum sive *τὸ Λήναιον*, vid. ad vs. 216.

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

(Accéleratur sensim cantus ranarum et remigantium motus.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγὼ δέ γ' ἀλγεῖν ἄρχομαι
τὸν ὄρρον, ὦ κοὰξ κοάξ.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὑμῖν δ' ἴσως οὐδὲν μέλει.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ἐξόλοισθ' αὐτῷ κοάξ·
οὐδὲν γάρ ἐστ' ἀλλ' ἢ κοάξ.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

εἰκότως γ', ὦ πολλὰ πράττων·
ἐμὲ γὰρ ἔστερξαν εὔλυροί τε Μοῦσαι
καὶ κεροβάτας Πὰν ὁ καλαμόφθογγα παίζων,

---

223. Om. V, habent R et codd. plerique.
229. ἔστερξαν] ἔστερξαν μὲν Hermann.

---

222. ὄρρον] a vocabulo etiam Pac. 1239 Lys. 964 obvio verbum ὀρρωδεῖν in scholiis perquam absurde his verbis deducitur: ἔνθεν καὶ τὸ ὀρρωδεῖν τὸν ὄρρον ἱδροῦν, leg. τὸν ὄρρον ἰδίειν, ut apparet ex Homeri versiculo qui subiungitur ἴδιον ὡς ἐνόησα (υ 204).

224. *Nihil opinor curatis quid de me fiat.* Non tantum quod aures sibi obtundunt ranis irascitur Dionysus, sed praesertim quod celerius sensim remum ad Charontis exemplum ducere cogitur, dum illae cantum accelerant.

226. αὐτῷ κοάξ] vid. ad Vesp. 119.

227. οὐδὲν γὰρ ἔστ(ε) ἀλλ' ἢ κόαξ] cf. Lys. 139 οὐδὲν γάρ ἐσμεν πλὴν Ποσειδῶν καὶ σκάφη.

228. πολλὰ πράττων] *intempestive curiose,* item vs. 749 Pac. 1058 Herodot. V 33 Eur. Hipp. 785 Suppl. 576 Herc. 266 fr. 193 etc.; una voce id dici solet πολυπράγμων εἶ Av. 471 vel πολυπραγμονεῖς (Plut. 913) vel etiam πράγματα παρέχεις (Vesp. 1392 etc., vid. etiam infra vs. 1215). Oppositi sunt οἱ ἀπράγμονες (Vesp. 1040) vel οἱ τὰ σφέτερα αὐτῶν πράττοντες (Soph. El. 678).

229 sqq.] non solum cum Musis, quae ad fontes rivulosque (Libethrum, Pimpleiam, Aganippen, Hippocrenen, Cassotidem, Ilissum etc.) coli solebant, et Pane vallium pratorumque deo, qui fistulam pastoralem e calamis sibi confecit, ranae consueverunt, sed ipse quoque artis musicae praeses Apollo iis favet.

229. ἔστερξαν] aor. gnomicus, ut ἀχήσαμεν vs. 216; cf. ἐφίληθεν Theocrit. VII 60. *Musis, Pani, ipsi Apollini acceptus est meus cantus: quidni tibi quoque.*

230. κεροβάτας] *cornipes* (Verg. Aen.

προσεπιτέρπεται δ' ὁ φορμικτὰς Ἀπόλλων,
ἕνεκα δόνακος, ὃν ὑπολύριον
ἔνυδρον ἐν λίμναις τρέφω.
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγὼ δὲ φλυκταίνας γ' ἔχω,
χὠ πρωκτὸς ἰδίει πάλαι,

---

233. *ὑπολύριον*] *ὑποβρύχιον* Bentley coll. Hom. *ε* 319 hymn. XXXIII 12 ingeniose admodum; sed sana est vulgata. *Cur* Apollo arundinem amet indicari debet, neque *sub aqua* crescere recte dicitur arundo, licet ima eius pars palude mergi soleat; accedit quod statim sequitur *ἔνυδρον*, quod post *ὑπολύριον* aptissimum est, post *ὑποβρύχιον* vero misere langueret.

234. *τρέφω*] *τρέφει* vHerwerden; sed nisi concreditam sibi habere arundinem ranae nunc dicuntur, quid cum iis Apollini?

VI 591), id est *τραγόπους* (Simonid. fr. 136) sive *αἰγίπους* (schol. V), *αἰγιπόδης* (h. Hom. XVIII 2,37), *τραγοσκελής* (Herodot. II 46), *capripes* (Horat. Carm. II 19,4). Male olim alii interpretabantur *ὅτι κέρατα ἔχει* (*αἰγιπόδην δικέρωτα* h. Hom. l. l.) vel *ὅτι εἰς τὰ κέρατα τῶν ὀρῶν βαίνει.* — *καλαμόφθογγα παίζων*] sc. *μέλη*, syringe canens. Cf. Pind. Ol. XIII 123 *ἐνόπλια παίζειν.* „Pan primus calamos cera coniungere plures instituit" (Verg. Ecl. II 32, cf. Ovid. Met. I 689 sqq.); vid. Eur. Iph. Taur. 1125 *ὁ κηροδέτας οὐρείου Πανὸς κάλαμος*, et El. 702 *εὐαρμόστοις ἐν καλάμοις Πᾶνα μοῦσαν ἁδύθροον πνέοντα.*

233. Puer Mercurius cum e testudine primam confecit citharam, '*πῆξεν ἄρ' ἐν μέτροισι ταμὼν δόνακας καλάμοιο, | πειρήνας διὰ νῶτα λιθορρίνοιο χελώνης· | ἀμφὶ δὲ δέρμ' ἐτάνυσσε βοὸς πραπίδεσσιν ἐϝῇσιν, | καὶ πήχεις ἐνέθηκ', ἐπὶ δὲ ζυγὸν ἤραρεν ἀμφοῖν | ἑπτὰ δὲ συμφώνους οἴων ἐτανύσσατο χορδάς* (h. Merc. 47-51), quem locum recte interpretatus est Matthiae: Mercurius testudinis testam dorsalem intus consternit arundinibus transversis per tenuia foramina ab altero latere ad alterum ductis, his autem corium intendit, *ἠχεῖον* sive fundum resonantem (Hesych. s. v. *κάλαμος* et *ἠχεῖον*) ita parans; deinde huic fundo adaptat duo brachia iugo iuncta, cui nervos alligat. — Arundo, quae in fluviorum ripis ad ventorum flabra huc illuc motatur (*δονεῖται*), inde *δόναξ* est dicta (cf. Theophr. Hist. Plant. IV 11 § 10); hunc igitur *δόνακα* ranae alunt in suis stagnis, qui *ὑπολύριος* — i. e. *in fundo lyrae* Apollini sacrae — adhibeatur. Quem arundinis usum tetigit etiam Sophocles allatus in scholio V (quod ad vs. 230 aberravit): *ὑφῃρέθη σου κάλαμος ὡσπερεὶ λύρας* (fr. 34). Eundem autem usum postea praestitisse *cornu* testantur grammatici (scholion, Aelius Dionysius apud Eust. ad Σ 576, Pollux IV 62, Hesychius s. v. *δόνακα*, Etymologicum M. p. 283,6); cf. Cic. de Nat. Deor. II 57 § 144 et 59 § 149. Quod *cornu* (sive *cornua*) in lyrae fundo abditum ne cum lyrae *πήχεσι* sive *brachiis* confundatur cavendum est.

236. *φλυκταίνας*] *papulas*, in manibus puta; de remigantibus vox etiam Vesp. 1119 usurpatur, vid. praeterea Eccl. 1057 Thuc. II 49.

237. *ἰδίει*] proprie *sudare* valet, Hom. *υ* 204 (?) Pac. 85 (Eubul. fr. 53?), sed nunc gravius quid significat, vid. Av. 791 coll. infra vs. 308.

κᾆτ' αὐτίκ' ἐγκύψας ἐρεῖ...

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ', ὦ φιλῳδὸν γένος,
παύσασθε.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

μᾶλλον μὲν οὖν
φθεγξόμεσθ', εἰ δή ποτ' εὐ-
ηλίοις ἐν ἁμέραισιν
ἡλάμεσθα διὰ κυπείρου
καὶ φλέω, χαίροντες ᾠδῆς
πολυκολυμβήτοισι μέλεσιν,
ἢ Διὸς φεύγοντες ὄμβρον
ἔνυδρον ἐν βυθῷ χορείαν
αἰόλαν ἐφθεγξάμεσθα
πομφολυγοπαφλάσμασιν.
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

---

238. Verba suspecta. Blaydes *κἀγὼ ... ἐρῶ* (ieiune admodum).

239. Ranis dedit Reisig, vulgo Dionyso continuatum.

242. *ἁμέραισιν*] *ἡμ.* Meineke dubitanter.

245. *πολυκολυμβήτοισι* Fritzsche] *πολυκολύμβοις* codices, *πολυκολύμβοισιν μέλεσσιν* Reisig (cf. Av. 251, 941, 1373 Ran. 1344), Hermann *ἐν πολυκολύμβοισι μέλεσιν.*

---

244. *κυπείρου καὶ φλέω*] inter herbas aquae amantissimas recenset Theophr. Hist. Plant. IV 10 § 6; de *cypero* (iunci genere) cf. Plin. Hist. Nat. XXI 18 § 69, *φλέων* Ar. commemoravit etiam in fr. 24 a scholiasta allato.

246. *Διὸς ... ὄμβρον*] ex epicis carminibus (*Ε* 91 *Μ* 286 *ι* 111, 358 *ω* 344? Hes. Op. 626, 676) locutionem desumsit Ar.

247 sq. *χορείαν ... ἐφθεγξάμεσθα*] scilicet vox pedes saltantium comitatur, cantum motus pedum.

248. *αἰόλαν*] *variam, flexibilem, mobilem*; adi. cum saltationi aptum tum cantui, cf. Eur. Ion. 499 *συρίγγων ὑπ' αἰόλας ἰαχᾶς ὕμνων.*

249. *πομφολυγοπαφλάσμασιν*] *cum crebro bullarum ruptarum crepitu.* Vocibus *πομφόλυγες* et *πάφλασμα* iocose in unum coniunctis comicus eleganter indicavit bullas, quas imbris violentioris guttae in aquarum superficie pariunt, vel aerem e coeno ab animalculis turbato ebullientem, vel utrumque simul. Vox *πομφόλυγες* *bullae* legitur e. g. Lucian. Charon. § 19 et ad mundum muliebrem translata Ar. fr. 320, cohaeret autem verbum *πομφολύξαι* *ebullire* Pind. Pyth. IV 121; *πομφολυγοῦντες* pultis iurisque fluvii beatorum regionem perfluunt secundum Pherecratem fr. 108. Idem autem significant *παφλάζειν* (Eq. 919 Pac. 314) et *παφλάσματα* (Av. 1243).

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(remo simul aquam pulsans:)
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.
τουτὶ παρ' ὑμῶν λαμβάνω.
ΒΑΤΡΑΧΟΙ.
δεινά τἄρα πεισόμεσθα.
ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
δεινότερα δ' ἔγωγ', ἐλαύνων
εἰ διαρραγήσομαι.
ΒΑΤΡΑΧΟΙ.
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.
ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(ut supra:)
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.
οἰμώζετ'· οὐ γάρ μοι μέλει.
ΒΑΤΡΑΧΟΙ.
ἀλλὰ μὴν κεκραξόμεσθά γ'
ὁπόσον ἡ φάρυξ ἂν ἡμῶν
χανδάνῃ δι' ἡμέρας

---

251. Addidit Fritzsche, item post versus 256 et 261, praeeunte autem Hermanno scite observavit, Dionysum dum has voces edit remo pulsare aquam, ut ranis terrorem incutiat.
253. *τἄρα* V] *γὰρ* R, *γ' ἄρα* alii.
257. *οἰμώζετ'*] *κοάζετ'* Blaydes.
259. *φάρυξ* V R, item vs. 571] *φάρυγξ* codd. plerique.

---

253. *δεινά τἄρα πεισόμεσθα*] *indigna profecto patiemur*, iniuste et contumeliose habebimur; item Ach. 323 Av. 1225 Lys. 1098 Eccl. 650 Eur. Cycl. 587. Nisi cum Hermanno statuimus remo Dionysum ictus ranis intendere, intellegi haec nequeunt; non recte enim in schol. V et in Gloss. Vict. statuitur mente supplendum esse „si cantum nobis adimes", nihili autem est explicatio quam ceteri praebent codd.: *ἐκ τῆς βοῆς, ἣν ἐπὶ τοσοῦτο παρατείνοῦμεν ἐφ' ὅσον ἂν οἷοί τε ὦμεν.*

255. *διαρραγήσομαι*] cf. Eq. 340.

257. *Utinam male dispereatis: non cavebo profecto ne vobis doleat.* Ad *οὐ μέλει μοι* non supplendum est *τῆς ὑμετέρας κραυγῆς*, ut explicari solet locus, sed *ὑμῶν*. Nihil vestra interest quam male mihi sit celerrime remigare coacto, nec mea nunc intererit si terga vobis frangam.

258. *ἀλλὰ μὴν*] *immo* vel te invito clamare pergemus, nihil perterritae minis plagisque tuis.

259. *ὁπόσον ... ἂν*] hoc uno loco, in melico carmine, voculam *ἂν* a pronomine relativo pluribus vocabulis disiungi apud Aristophanem observavit Kock.

260 *χανδάνῃ*] *χωρῇ* recte schol.; poeta imitatur Homericum *ὅσον κεφαλὴ 'χάδε*

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ut supra:)

βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.
τούτῳ γὰρ οὐ νικήσετε.

ΒΑΤΡΑΧΟΙ.

οὐδὲ μὴν ἡμᾶς σὺ πάντως.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ut supra:)

οὐδέποτε· κεκράξομαι γάρ,
κἢν δέῃ δἰ ἡμέρας,
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ,
ἕως ἂν ὑμῶν ἐπικρατήσω τῷ κοάξ.
βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ.

(Tacet aliquantisper: ranae non amplius respondent. Pergunt remigando.)

ἔμελλον ἄρα παύσειν ποθ' ὑμᾶς τοῦ κοάξ.

(Ad ripam ulteriorem pervenerunt.)

ΧΑΡΩΝ.

ὢ παῦε παῦε. παραβαλοῦ τῷ κωπίῳ.

---

262. *νικήσετε*] *νικήσετ' ἐμέ γ'* Blaydes.

264. Post *πάντως* in codd. est *οὐδὲ μὴν ὑμεῖς γ' ἐμέ. οὐδέποτε* (A *γ' ἐμ' οὐδεπώποτε*). Dindorf delevit verba *οὐδὲ — ἐμέ*, Bergk vero his servatis in versu praecedenti legit *ἀλλὰ μὴν ἡμεῖς σὲ πάντως*.

265. *κἢν*] *κἂν* codd. || *δέῃ* Cobet] *με δῇ* V R, *με δεῖ* vel *με δέῃ* cett. — Cf. Vesp. 221. Eadem est controversia Plut. 216; vulgatam Kock tuetur coll. Philetaer. fr. 3 Menand. fr. 924. || Post hunc versum *βρεκεκεκὲξ κοὰξ κοάξ* inseruit Reisig.

266. *τῷ*] *τὸ* V R, *τοῦ* alii.

269. *τῷ κωπίῳ*] *τῷ κρωπίῳ* („boat-hook") APalmer, *τὸ κυμβίον* Blaydes coll. Eq. 762.

φωτός (*Δ* 462). Poeticum *χανδάνειν* nonnisi hoc loco apud nostrum reperitur.

263. *οὐδὲ μὴν ἡμᾶς σύ*] cf. Eccl. 1075 *ὡς οὐκ ἀφήσω σ' οὐδέποτ'. — οὐδὲ μὴν ἐγώ* et 1085 *ἀλλ' οὐκ ἀφήσω μὰ Δία σ'. — οὐδὲ μὴν ἐγώ.*

— *πάντως*] futuro, ut hic, addita negatione iungitur Ach. 956 Pac. 1194 Eccl. 604, 704 *πάντως οὐδέν*, et sine negatione Ach. 347 Eq. 232, 799 Nub. 1352 Vesp. 603 Aesch. Prom. 943. Cf. *πάσῃ τέχνῃ* in iussis vs. 1235.

268. *Probe sciebam me tandem aliquando clamorum vestrorum finem facturum.* Cf. Ach. 347 *ἐμέλλετ' ἄρα πάντως ἀνήσειν τῆς βοῆς* (ex Dobraei emendatione), Nub. 1301 *ἔμελλόν σ' ἄρα κινήσειν ἐγώ*, Vesp. 460 *ἆρ' ἐμέλλομέν ποθ' ὑμᾶς ἀποσοβήσειν τῷ χρόνῳ*, Eur. Cycl. 693 *δώσειν δ' ἔμελλες ἀνοσίου δαιτὸς δίκας.* Praeterea vid. Enchir. dict. epicae § 107.

269. *παῦε*] vid. ad vs. 122.

— *παραβαλοῦ*] *huc appelle* (sc. *cymbam ad ripam*) Hor. Sat. I 5,11, *πλησίασον τὸ σκάφος τῷ λιμένι* schol. (ad vs. 180) recte. Cf. Eq. 762 *τὴν ἄκατον παραβάλλου.*

ἔκβαιν' ἀποδοὺς τὸν ναῦλον.

(Appellunt. E cymba egreditur Dionysus.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἔχε δὴ τὼ ὀβολώ.

(Abit Charon.)

Ὁ Ξανθίας. — ποῦ Ξανθίας; — ἢ Ξανθία.

SCENA SEPTIMA.

Dionysus, Xanthias.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(e longinquo clamans:)

ἰαῦ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

βάδιζε δεῦρο.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(laetus accurrens:)

χαῖρ', ὦ δέσποτα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τί ἐστι τἀνταυθί;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

σκότος καὶ βόρβορος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κατεῖδες οὖν που τοὺς πατραλοίας αὐτόθι
καὶ τοὺς ἐπιόρκους, οὓς ἔλεγεν ἡμῖν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

σὺ δ' οὔ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ ἔγωγε

(ad spectatores conversus:)

καὶ νυνί γ' ὁρῶ.

---

270. ἀποδοὺς Halbertsma] ἀπόδος codd. || τὸν] sic Callistratus in schol., τὸ codd. pauci.
271. ἢ Ξανθία V] ἢ ποῦ Ξανθίας R, ἢ Ξανθίας cett., ποῦ Ξανθίας Dindorf.
273. τἀνταυθί Dindorf] -θοῖ codd.

---

270. τὸν ναῦλον] masculino, non neutro genere veteres dixisse ναῦλον observat Callistratus in scholio.
— τὼ ὀβολώ] vid. ad vs. 140.
273. τἀνταυθί] *ista loca* (quae *tu* probe iam nosti, *mihi* nondum explorata).
274 sqq. Cf. vs. 145 sqq.
276. Similes de spectatoribus ioci leguntur Nub. 1096 sqq. Vesp. 73 sqq. Pac. 965 Ran. 783.

ἄγε δή, τί δρῶμεν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

προϊέναι βέλτιστα νῷν,
ὡς οὗτος ὁ τόπος ἐστίν, οὗ τὰ θηρία
εἶναι τὰ δείν' ἔφασκεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(clavam librans:)

ὡς οἰμώξεται.
ἠλαζονεύεθ', ἵνα φοβηθείην ἐγώ,
εἰδώς με μάχιμον ὄντα, φιλοτιμούμενος.
„οὐδὲν γὰρ οὕτω γαῦρον“ ἐσθ' ὡς Ἡρακλῆς.
ἐγὼ δέ γ' εὐξαίμην ἂν ἐντυχεῖν τινι,
λαβεῖν τ' ἀγώνισμ' ἄξιόν τι τῆς ὁδοῦ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(metum fingens:)

καὶ μὴν ψόφου νὴ τὸν Δί' αἰσθάνομαί τινος.

---

277. *νῷν*] *νοὶ* (i. e. *νῴ*?) V.

279. *εἶναι τὰ δείν' ἔφασκεν* Hamaker] *τὰ δείν' ἔφασκ' ἐκεῖνος* codd.; cf. vs. 275 et 319.

281. *φιλοτιμούμενος*] *φιλότιμον γένος* aperto errore V.

285. *καὶ μὴν ψόφου νὴ τὸν Δί' αἰσθάνομαί τινος* vHerwerden] *νὴ τὸν Δία καὶ μὴν αἰσθάνομαι ψόφου τινός* codd.

---

277. *προϊέναι βέλτιστα νῷν*] cf. Eq. 80 *κράτιστον οὖν νῷν ἀποθανεῖν.*

279. *ὡς οἰμώξεται*] cf. Vesp. 893 *ὅσον ἁλώσεται* et de verbo *οἰμώζειν* vid. supra ad vs. 178.

280 sq. *ἠλαζονεύετο . . . φιλοτιμούμενος*] *iactabat se . . . famae suae metuens*; ficta pericula loquebatur ut me deterreret, ne meis facinoribus ipsius gloriam superarem. De verbo *ἀλαζονεύεσθαι* (etiam Av. 825 Eupol. fr. 146) vid. ad vs. 909, de verbo *φιλοτιμεῖσθαι* cf. Xen. Anab. I 4 § 7 et adi. *φιλότιμος* vs. 678.

282. Euripideo nunc quoque Dionysus utitur dicto (vid. ad vs. 64): *οὐδὲν γὰρ οὕτω γαῦρον ὡς ἀνὴρ ἔφυ· | τοὺς γὰρ περισσοὺς καί τι πράσσοντας πλέον | τιμῶμεν ἄνδρας τ' ἐν πόλει νομίζομεν* (fr. 786).

— *γαῦρον*] *gloriae appetens, ambitiosum*; cf. Eur. Suppl. 217, 862 Archil. fr. 52 *βοστρύχοισι γαῦρον*; verbum *γαυριᾶν* vel *γαυροῦσθαι* (Eur. fr. 93) est *luxuriari*; ducta autem haec sunt a radice *γαυ-*, quae in Homericis *γαίων* et *γέγηθα* (*gau-dere*) cernitur.

285 sqq. Ut herum in tuto ridicule gloriantem et ipsi Herculi se aequiparantem terreat Xanthias fingit se rumorem aliquem percipere et mox monstrum multiforme adspicere, — statim autem concidit animus ille Dionysi, qui absurdissima quaevis perhibenti credit, quoniam *ἅπαντα τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.* Haud inepte Bergler contulit Polynicis verba Eur. Phoen. 269 sqq.: *ὠή, τίς οὗτος; ἢ κτύπον φοβούμεθα; | ἅπαντα γὰρ τολμῶσι δεινὰ φαίνεται, | ὅταν δι' ἐχθρᾶς πους ἀμείβηται χθονός.* Beck et Fritzsche putabant revera monstrum aliquod multiforme machinae ope in scena fuisse exhibitum; at — ut mittam rogare quomodo satis apte fieri id

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(perterritus:)

ποῦ, ποῦ ἐστιν;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐξόπισθεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(celeri motu Xanthiam praevertens:)

ἐξόπισθ' ἴθι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' ἐστὶν ἐν τῷ πρόσθε.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(post servi tergum se abdens:)

πρόσθε νυν ἴθι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καὶ μὴν ὁρῶ, νὴ τὸν Δία, θηρίον μέγα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῖόν τι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δεινόν. παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται·
τότε μέν γε βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεύς, τότε δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(subito animum sumens:)

ποῦ ἐστι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλ' οὐκέτ' αὖ γυνή ἐστιν, ἀλλ' ἤδη κύων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(terrore denuo perculsus:)

Ἔμπουσα τοίνυν ἐστί.

---

286. (ἐ)'στιν] 'στ' alii, om. V R alii. || ἐξόπισθ' Fritzsche Dobree] ἐξόπισθεν R, -θεν αὖ V, -θε(ν) νῦν cett.; hinc ποῦ ποῦ; — 'ξόπισθεν. — ἐξόπισθέ νυν ἴθι dedit Lenting; sed particulam νῦν (νυν) Dionyso semel tantum (vs. 287) tribuere praestat.
288. νὴ τὸν] γε νὴ Cobet.
290. τότε (bis)] ποτὲ codd. nonnulli.

---

potuerit, — omnino sic periret lepor huius colloquii, quod festivissimum contra est et sale vere attico conditum si fingit haec omnia servus ad herum ludificandum.

289. Cf. Plat. Ion. 541 e ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνει.
291. ἐπ' αὐτὴν ἴω] vid. ad vs. 69. Hanc scilicet „aggredi" audet deus mulierosus.
293. Ἔμπουσα] monstrum multiforme

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πυρὶ γοῦν λάμπεται

ἅπαν τὸ πρόσωπον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ σκέλος χαλκοῦν ἔχει;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ, καὶ βολίτινον θἄτερον,

σάφ' ἴσθι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην;

295ᵇ. Dionyso tribuunt codices nonnulli, item olim alii. Qui sequendi essent si constaret etiam Cratinum „stercorei" huius cruris mentionem fecisse; sed vid. commentarius.

---

sanguinis sitiens (*vampyr*, *goule*) ex Hecatae comitatu; commemoratur etiam Eccl. 1056 et fr. 501 (in scholiis allato). Contumeliose admodum Aeschinis mater Empusa dicta fuit *ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν* (Dem. XVIII § 130, quem imitatur Alciphron III 62).

— *πυρὶ ... λάμπεται*] item Lys. 1285 Hom. *O* 623 Eur. Iph. T. 1155 etc.

294. *σκέλος χαλκοῦν*] in poetarum lingua bigae pernices duris ungulis campum percutientes *χαλκόποδε* dicuntur (*Θ* 41 *Ν* 23), et Erinys, quae firmo et inexorabili gressu scelestos homines consequitur, *χαλκόπους* audit (Soph. El. 491). Hac autem imagine in ipsum oculorum conspectum translata posteri Empusae aereum crus tribuerunt.

295. *βολίτινον*] ex Cynulci ad Myrtilum verbis apud Athenaeum XIII p. 566 *e* *ταυτὶ καὶ τολμᾷς σὺ λέγειν, οὐ ῥοδοδάκτυλος οὖσα, κατὰ τὸν Κρατῖνον, ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θἄτερον σκέλος, ἐκείνου τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιητοῦ τὴν κνήμην φορῶν* multi effecerunt Cratinum quoque, popularem aliquam fabellam secutum, stercoreum Empusae crus tribuisse. Sed potius statuendum est Cratini haec tantum verba, quae integrum hexametrum efficiunt, *ταυτὶ καὶ τολμᾷς σὺ λέγειν ῥοδοδάκτυλος οὖσα* ab Athenaeo afferri (Cratin. fr. 314), *βολίτινον* vero *σκέλος* illud ex ipso nostro loco esse petitum. Cuiusmodi crus monstro a se ficto festivum mancipium tribuit, quo magis illudat herum metu perculsum. In fabulis vero popularibus revera celebratum fuisse monstrum crure stercoreo incedens, id vix et ne vix quidem est credibile. Quamquam tale quid effecerit quispiam e verbis scholii Suidae Etymologici M., ubi *ὀνόκωλος*, et scholii ad Eccl. 1056, ubi *ὀνοσκελίς* dicitur Empusa. Sed vere observavit Fritzsche *βολίτινον* significare *e fimo bubulo* (*βολίτοις*, Ach. 1026 Eq. 658), *asini* igitur (eiusve stercoris) nostro loco mentionem fieri nullam; ego autem suspicor vetustum errorem hic latitare, <*μ*>*ονοσκελῆ* enim vel <*μ*>*ονόκωλον*, uno eoque aereo crure incedentem, Empusam olim fuisse fictam — cui alterum iam crus largitur Xanthias ex ingenio suo. Cf. scholii verba ad vs. 293: *καὶ οἱ μὲν φασὶν αὐτὴν · μονόποδα εἶναι, καὶ ἐτυμολογοῦσιν οἱονεὶ ἐνίποδα* (*Ἔμπουσαν* sc.); item Hesych. et Etym. M. s. v. *Ἔμπουσα*. Cui opinioni non obstat ni fallor Luciani locus Ver. Hist. II § 46, mulieres *τὰ σκέλη οὐ γυναικὸς ἀλλ' ὄνου ὁπλὰς* habentes ideoque *Ὀνοσκελεῖς* dictas in remota insula se visisse narrantis.

296. *ποῖ δῆτ' ἂν τραποίμην*] cf. Plut. 374 *φέρε ποῖ τις ἂν | τράποιτο;*

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ποῖ δ' ἐγώ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad sacerdotem suum conversus:)

ἱερεῦ, διαφύλαξόν μ', ἵν' ὦ σοι ξυμπότης.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀπολούμεθ', ὦ ἄναξ Ἡράκλεις.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ μὴ καλεῖς μ',

ὦ ἄνθρωπ', ἱκετεύω, μηδὲ κατερεῖς τοὔνομα;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Διόνυσε τοίνυν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τοῦτ' ἔθ' ἧττον θατέρου.

ἴθ' ᾗπερ ἔρχει.

(Xanthias solus procedit, mox ad se vocat Dionysum.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δεῦρο δεῦρ', ὦ δέσποτα.

298[a] et 300[a]. *Ἱερεῖ*, quem in personarum indice commemorant V et Mediolanensis, tribuunt codices quidam errore aperto.

298. *μ'*] coll. Av. 1505 del. Porson.

300. *τοῦτ' ἔθ'* Fritzsche] *τοῦτό γ'* V R, *τοῦτό γ' ἔ(σ)θ'* cett.

301[a]. Dedi Dionyso Xanthiae vulgo tributum. Kock locum sic constituit: *ΞΑΝΘ. ἴθ' ᾗπερ ἔρχει· πάντ' ἀγαθὰ πεπράγαμεν.* — | *ΔΙΟΝ. τί δ' ἔστι;* — *ΞΑΝΘ. θάρρει· δεῦρο δεῦρ', ὦ δέσποτα.* | *ἔξεστιν ὥσπερ κτέ.* — Qua verborum traiectione opus non est, si versus 301 initium me auctore continuatur Dionyso.

---

297. Sacerdotem suum, mediam primi ordinis sedem tenentem (vid. Eq. 536), sibi igitur nunc proximum, implorat deus, ut alias deos solent sacerdotes ceterique mortales. Simili ioco Vesp. 1352 de filio ita loquitur pater ut filii de patribus solent. — Dies festos Dionyso sacros eius sacerdos cena celebrare solebat; vid. Ach. 1087. Ad hoc convivium in tempore se adfore promittit deus si nunc periculo subductus fuerit; sic eius sodalis Phales ad convivium invitatur Ach. 277.

298. *Ἡράκλεις*] *ἀλεξίκακε* scilicet; servus herum anxium irridet ita eum alloquendo.

— *μ'*] sic *δ'* in trimetri fine elisum est Av. 1716 Eccl. 351 et saepius apud Sophoclem (*δ'* vel *τ'* Ant. 1031 El. 1017 Oed. R. 29, 785, 791, 1184, 1224 Oed. Col. 17, *ταῦτ'* Oed. R. 332), *καί* infra vs. 414.

301. *ἴθ' ᾗπερ ἔρχει*] *perge modo* (*ga nu maar verder*. Quadamtenus conferri potest nostrum *ga uw gang*). Cf. Lys. 834 *ἴθ' ὀρθὴν ἥνπερ ἔρχει τὴν ὁδόν*, Av. 12 *σὺ μὲν ὦ τᾶν τὴν ὁδὸν ταύτην ἴθι*.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τί ἔστι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

θάρρει· πάντ' ἀγαθὰ πεπράγαμεν,
ἔξεστί θ' ὥσπερ Ἡγέλοχος ἡμῖν λέγειν·
„ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλῆν ὁρῶ."
ἡ Ἔμπουσα φρούδη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κατόμοσόν μοι τὸν Δία.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νὴ τὸν Δί'.

302. *τί] τί δ' codd.
303. θ' R] δ' V et plerique.
304. γαλῆν Brunck] γαλήν' vel γαλὴν codd.
305ᵇ sq. Sic meo marte scripsi (κατόμοσόν μοι. — νὴ Δία Bentley legebat coll. Av. 444 Nub. 1232). In codd. est ΔΙΟΝ. κατόμοσον. — ΞΑΝΘ. νὴ τὸν Δία. — | ΔΙΟΝ. καὖθις κατόμοσον. — ΞΑΝΘ. νὴ Δί'. — ΔΙΟΝ. ὄμοσον. — ΞΑΝΘ. νὴ Δία. Quae ferri nequeunt, mire enim languet illud ὄμοσον. Blaydes vs. 306 coniecit νὴ Δία. — καὖθις. — νὴ Δία. || Versum 306 casu (propter finem praecedenti similem) omittunt plerique codices, habent V R.

302. πάντ' ἀγαθὰ] *optima quaevis*, item Ach. 982 Av. 1706 Plut. 593, 1121, 1190 Pherecr. fr. 108² Theopomp. 38.

303 sq. Euripidis fabula Orestes cum ante tres annos (anno 408) daretur, Hegelochus, qui primarias in ea partes agebat, herois ad se redeuntis verba ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαληνὰ ὁρῶ (vs. 279) ita pronunciavit ut adiectivi ultimo sono prorsus obscurato γαλῆν (*mustelam*) dixisse crederetur, — sive deficiente spiritu revera neglexit synaloephen, ita ut disyllaba vox pro trisyllaba audiretur, sive dicax aliquis spectator id se audivisse finxit, ut mustelam e fluctibus Oresti subito apparuisse contendere posset — qualibus iocis vel optimos versus in ridiculum detorqueri posse scimus omnes. Apposite Merry emunctae naris editor narrat actoris tragici infortunium, qui cum proferret verba *il a vaincu Loth*, in subselliis ioci aliquis appetens finxit se audivisse *il a vingt culottes* magnaque voce clamavit *qu'il en donne à l'auteur!* quod verbulum quantos civerit cachinnos audire nobis videmur. Blaydes in memoriam revocat versum tragicum κακῶν κατάρχεις τήνδε μοῦσαν εἰσάγων a Telesphoro vel Theagene consulto pronunciatum τήνδ' ἐμοῦσαν ad deridendam Lysimachi uxorem ἐμετικὴν οὖσαν (Athen. XIV 616 *c*, fr. trag. adesp. 395 Nauck²). Simili ioco Homericum ηὔφρην' ἐπέεσσι litteris aliter divisis nescio quis mutavit in ηὔφρηνε πέεσσι, et Epicharmus apud Athen. VIII 338 *d* lusit in vocum Ϝέρανος et γέρανος similitudine. — Hegelochi illa mustela etiam Sannyrioni (fr. 8) et Strattidi (fr. 1 et 60) in scholio ad Eur. l. l. allatis iocandi praebuit materiem.

303. ὥσπερ Ἡγέλοχος] sc. εἶπεν. Haec structura, qua verbum e proxima vicinia est repetendum, invenitur etiam Vesp. 506 Lys. 188 (?) Hom. Z 477 Soph. Ai. 525 Oed. C. 565 Eur. Med. 815 fr. 658 etc.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

αὖθις κατόμοσον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νὴ τὸν Δία.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οἴμοι τάλας, ὡς ὠχρίασ' αὐτὴν ἰδών.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(Dionysi crocotam indicans:)

ὁδὶ δὲ δείσας ὑπερεπυρρίασε σοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οἴμοι, πόθεν μοι τὰ κακὰ ταυτὶ προσέπεσεν;
τίν' αἰτιάσωμαι θεῶν μ' ἀπολλύναι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

αἰθέρα Διὸς δωμάτιον, ἢ χρόνου πόδα.

(Tibiarum auditur cantus.)

---

308. Dionyso continuant codd. fere omnes, sed Xanthiae tribuit Aristarchus in scholio (perperam tamen cum ceteris veteribus locum interpretatus, quem primus bene explicuit Bakhuyzen, vid. infra). || σοῦ] σου R, που V, μου vel μοι cett.

309. προσέπεσεν] προσέπτατο V[1].

310. αἰτιάσωμαι Dindorf] -σομαι codd.

311. Xanthiae dant V R, Dionyso continuant plerique codd.; spurium ducit Blaydes.

---

308. ὁδί] sc. ὁ κροκωτός. — Coll. Eccl. 329 sq., 1061 (Eq. 900) vdSande Bakhuyzen interpretatus est ὁ πρωκτός, loci verum sensum sic primus aperiens; sed quoniam heri culum servus cernere digitove indicare nunc nequit, potius intelligenda est Dionysi vestis (vid. supra vs. 46 sq.), cuius pars posterior rufo iam colore inducta nimis aperte ostendit quantopere ... metuerit Bacchus; cf. vs. 237 et 482 sqq. — Supra quam dici potest absurda sunt quae olim de hoc versu ariolabantur, testibus scholiis: alii Dionysi sacerdotem, alii suum ipsius veretrum Xanthiam indicare putabant, vix minus inficite ipsum Xanthiam rufum fuisse statuit Aristarchus (vid. ad vs. 730), rufum aliquem spectatorem digito designari Ixio. Quas ineptias post verum repertum repetere vix attinet, miror autem quomodo sine vituperatione eas commemorare potuerit Blaydes in annotatione ad hunc versum. Quod autem Eupolis in Αἶξιν fabula Hipponicum Dionysi sacerdotem faciei colore rubicundo αἰγίπυρον referre dixit (fr. 19), id nihil quicquam huc facit; quem locum grammatici nunquam huc rettulissent nisi inani quadam sonorum similitudine (-πῦρος πυρρός) decepti πυρρόν (*rufum*) colorem cum ἐρυθρῷ (*rubro*) confudissent; fortasse etiam Heliodori Aeth. III 5 error hinc est repetendus, καταιδεσθέντες τὸ γεγονὸς ἐπυρρίασαν soloece scribentis cum debuisset scribere ἠρυθρίασαν. — *Ut expallui cum eam vidi* dicit deus, qui metu perculsus monstrum illud quod nullum est mentis tamen oculis adspexit; cui servus *at pallium tuum* — inquit — *vel nimium colorem sumsit.*

311. Verba Euripidea ab hero laudata (vs. 100) subsannans repetit servus.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὗτος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί ἔστιν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ κατήκουσας;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τίνος;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

αὐλῶν πνοῆς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἔγωγε· καὶ δᾴδων γέ με
αὖρα τις εἰσέπνευσε μυστικωτάτη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ἠρεμεὶ πτήξαντες ἀκροασώμεθα.

(In scenae latus sinistrum secedunt, ut ibi latitent. Sarcinas deponit Xanthias.)

ΧΟΡΟΣ.

(E longinquo auditur, nondum autem cernitur.)

Ἴακχ', ὦ Ἴακχε.

312—314. In codd. compluribus servi sunt quae deo tribui, dei quae servo. Cf. vs. 40 et 479.

312. κατήκουσας] cum hoc verbo Aristophanes alibi non utatur, ἐπήκουσας coniecit Blaydes.

315. Dionyso dedi; vulgo Xanthiae aut Dionyso continuantur vs. 313ᵇ—315.

---

312. οὗτος] vid. ad Vesp. 1.

315. Simillima sunt Thesm. 36 ἀλλ' ἐκποδὼν πτήξωμεν. De verbo πτήσσειν cf. Vesp. 1490 Av. 777 Eur. Herc. 985 Cycl. 408.

316 sqq. Audiuntur, mox etiam cernuntur manes mystarum, qui Plutonis Proserpinaeque convictu gaudentes (cf. vs. 163) in elysio ludos agunt, quos dum inter vivos erant quotannis obire olim solebant. Pompam igitur nunc ducunt sollemnem, qua Boedromionis mensis die XIXº ex urbe Eleusinem versus deferebatur Iacchi faces tenentis simulacrum. Mystae cum in forum congregati essent, hierophanta stans in stoa poecile impuros profanosque homines omnes discedere alta voce iubebat (vid. vs. 354 sqq. cum scholio ad vs. 369), dein ingens virorum mulierumque coetus, quem ephebi armati comitabantur, τὸν μυστικὸν ἴακχον (Herodot. VIII 65) sive carmen in Bacchi honorem attollens, per viam sacram Eleusinem versus procedebat, quo sub vesperam perveniebant facibus accensis; pervigilio illam noctem transigebant in sinu Eleusinio, Cereris memoriam face accensa filiam deperditam quaerentis sic celebrantes (cf. Soph. Oed. Col. 1050 Eur. Ion. 1079, etiam Soph. Ant. 1146 videndus). Per sequentem quoque diem laetitiae se da-

Ἴακχ', ὦ Ἴακχε.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖν', ὦ δέσποθ'· οἱ μεμυημένοι
ἐνταῦθά που παίζουσιν, οὓς ἔφραζε νῷν.
ᾄδουσι γοῦν τὸν Ἴακχον ὅνπερ Διαγόρας....

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ ἐμοὶ δοκοῦσιν. ἡσυχίαν τοίνυν ἄγειν
βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἂν εἰδῶμεν σαφῶς.

---

318. *ἐκεῖν' ὦ* R] *ἐκεῖνο* V et ceteri.
320. *Διαγόρας*] *δι' ἀγορᾶς* Apollodorus Tarsensis in scholio, sic V (cf. vs. 943).

---

bant, dein XXI° Boedromionis et sequentibus in telesterio Eleusinio mysteria agebant. — Quas laetas splendidasque pompas semel tantum post annum 414 viderant Athenae; nam postquam Deceleam occuparunt Peloponnesii, *οὐδένα κοσμὸν εἶχεν ἡ τελετὴ πεμπομένη κατὰ θάλατταν*, sed anno 408 Alcibiades ex exilio redux pompam hoplitis et navibus undique protectam via sacra denuo Eleusinem deduxit, quo vetus illud profanatorum mysteriorum crimen a se depelleret (Xenoph. Hell. I 4 § 20 Plut. Alcib. c. 34).

318. *τοῦτ' ἔστ' ἐκεῖνο*] *en tibi illud ipsum* (quod Hercules dixit, vs. 154 sqq.); cf. *τοῦτ' ἐκεῖν' οὑγὼ ἔλεγον* Ach. 41 Lys. 240 Pac. 64, *τοῦτ' ἐκεῖνο* Ach. 820 Pac. 289 Av. 354 Ran. 1341 Amphid. fr. 9 Eur. Med. 99 Helen. 622 etc., *ταῦτ' ἔστ' ἐκεῖνα* Nub. 1052, *ὅδ' ἐκεῖνος* Eq. 1331 Nub. 1167 Soph. Oed. Col. 138 Ant. 384, *τοῦτ' ἔστι τουτί* Nub. 26 Pac. 64, *τοῦτό γέ τοι δή* Ran. 1047.

320. *ὅνπερ Διαγόρας*] sc. *ἐχλεύαζε* vel simile quid (sic recte Aristarchus), quod verbum prae verecundia proferre non vult Xanthias (cf. Vesp. 1178). Diagoras Teleclidae filius Melo oriundus (Av. 1073) dithyramborum poeta e pio deorum cultore *ἄθεος* factus propter mysteria evulgata Athenis mortis est damnatus (ibid.), sed in Peloponnesum aufugit (videantur de eo loci a Zellero Philosoph. I[4] p. 864 allati). Hanc ob causam Nub. 830 comicus Socratem ut impietatis insimulet vocat *τὸν Μήλιον*, hinc autem apparet non post Melum insulam anno 416 ab Atheniensibus captam (ut in scholio ad Av. 1073 perhibetur) *ἀσεβείας* damnatum esse Diagoram, sed sub initium belli Peloponnesiaci Athenis eum in urbem Achaicam Pellenen profugisse statuamus necesse est; nam Athenienses eum frustra a Pellenensibus repetivisse, — id quod belli tempore ne conari quidem potuerunt, — dein et ipsum *καὶ τοὺς* <*μὴ* recte Fritzsche> *ἐκδιδόντας Πελλανεῖς* proscripsisse e publici monumenti auctoritate testatur Melanthius in scholio ad Av. 1073. Quocum non pugnant Crateri in scholio ad Ran. 320 verba *ἔπειθον δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους*, quae vertenda sunt: *Athenienses autem conati sunt ceteras quoque gentes* (extra suam *συμμαχίαν*) *permovere* (ut aqua et igni Diagorae interdicerent): — frustra autem conatos esse modo vidimus. — Quod praeterea legitur in scholio ad nostrum locum, alium quendam Diagoram *ἐπὶ μεγέθει* fuisse derisum ab Hermippo in *Μοίραις* (fr. 42), quae fabula anno 430 est acta, id si verum est, nihil nunc ad nos; sed ipsum Melium ab Hermippo illic tangi credibile.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 323—336).

Ἴακχ', ὦ πολυύμνοις ἐν ἕδραις ἐνθάδε ναίων,
Ἴακχ', ὦ Ἴακχε,
ἐλθὲ τόνδ' ἀνὰ λειμῶνα χορεύσων
ὁσίους εἰς θιασώτας,
πολύκαρπον μὲν τινάσσων
περὶ κρατὶ σῷ βρύοντα
στέφανον μύρτων, θρασεῖ δ' ἐγκατακρούων
ποδὶ τὰν ἀκόλαστον
φιλοπαίσμονά τ' ἁμὰν
χαρίτων πλεῖστον ἔχουσαν μέρος, ἁγνάν, ὁσίοις
μετὰ μύσταισι χορείαν.

---

323. *πολυύμνοις] πολυτιμήτοις codd. (deinde ἐν omittunt pauci); quod metri causa in πολυτίμοις mutabat Hermann, invito tamen usu loquendi, *pretiosum* enim hoc adiectivum significat (vid. Cobet Nov. Lect. p. 50 sq. de Menandri fr. 109); πολυτίμητ' Reisig (vid. Pac. 1016 Av. 667 et infra ad vs. 337), quod perplaceret, nisi vox ἕδραις adiectivo destituta sic misere langueret. Equidem dubito an lenior sufficiat correctio πολυτιμήτους ἕδρας, cui obstare non videtur metrum versus antistrophici. Poeticum verbum ναίω apud Ar. non redit, sed apud tragicos, ut apud Homerum, saepe adsciscit obiectum.

329. περὶ V R] ἀμφὶ codd. alii et Eust. 1715,62, ἐπὶ idem 701,2.

331. ἐγκατακρούων] ἔξαγε κρούων Hamaker, mox vs. 333 πομπάν legens; sed particula μέν (vs. 328) satis indicat requiri participium.

334. φιλοπαίσμονα vHerwerden] -γμονα codd.; cf. Hom. ψ 134. ‖ τ' ἁμὰν] sic correxit Blaydes, praeeunte Bentleio, qui coniecerat τ' ἐμὰν (vid. versus antistrophicus 350). Numeri ionici vix ferunt ἐμὰν aut infra φλέγων.

335 sq. ὁσίοις | μετὰ μύσταισι Kock (ἅμα μ. Fritzsche)] ἱερὰν | ὁσίοις μύσταις codd., qui dativus expediri nequit.

---

323. πολυύμνοις ἐν ἕδραις ἐνθάδε ναίων] manes mystarum ita nunc loquuntur ut olim, dum vivi in Attica versabantur, loqui solebant; vid. inprimis vs. 398—401. Itaque adverbium ἐνθάδε non de beatorum sedibus accipiendum est sed Athenas significat, ubi clarum fanum in Ceramico habebat deus τὸ Ἰακχεῖον (vid. Pausan. I 2 § 4 sq. Plut. Arist. 27). Hae igitur sunt πολύυμνοι illae quas chorus dicit ἕδραι. Cf. Eq. 1328 ταῖς ἀρχαίαισιν Ἀθήναις | καὶ θαυμασταῖς καὶ πολυύμνοις.

329 sq.] στέφανος μύρτων (Av. 82, 160, 1099) βρύων est μυρρίνῃ, corona qua et in ceteris sacris ludisque obeundis veteres constanter utebantur et in Eleusiniis; myrtus autem Cereri sacra erat (vid. Ister in scholio ad Soph. Oed. Col. 681).

330 sqq. ἐγκατακρούων ... χορείαν] *terram pede pulsans*, cf. ἐγκρούων vs. 374, Plut. 291 Hom. θ 264 πέπληγον δὲ χορὸν θεῖον ποσίν, Theocrit. XVIII 7 Hor. Carm. I 37,1 Verg. Aen. VI 644 *pedibus plaudunt choreas.*

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ πότνια πολυτίμητε Δήμητρος κόρη,
ὡς ἡδύ μοι προσέπνευσε χοιρείων κρεῶν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὔκουν ἀτρέμ' ἕξεις, ἤν τι καὶ χορδῆς λάβῃς;

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 340—353).

ἔγειρε φλογέας λαμπάδας ἐν χερσὶ τινάσσων,
Ἴακχ', ὦ Ἴακχε,
νυκτέρου τελετῆς φωσφόρος ἀστήρ.
φλογὶ φέγγεται δὲ λειμών·
γόνυ πάλλεται γερόντων·
ἀποσείονται δὲ λύπας

---

339. *καὶ*] *πως* Blaydes coll. Vesp. 271, 398.

340. *ἔγειρε*] dubitanter Meineke *ἐγείρων*, Bergk *ἐγείρου*, Kock *ἔπειγε*. ‖ *χερσὶ* Hermann] *χερσὶ γὰρ ἥκει(ς)* codd., quod servant Meineke Bergk deleto *τινάσσων* (hoc om. codd. aliquot).

344. *φέγγεται*] *φλέγεται* V alii, hinc *φλέγεται δὴ* (*δὲ* Blaydes) *φλογὶ* Hermann.

346 *λύπας*] *γῆρας* Blaydes.

---

337. *πολυτίμητε*] constans deorum hoc est epitheton (*gebenedijde*), vid. Megarensis verba Ach. 759 *παρ' ἁμὶ πολυτίματος ᾇπερ τοὶ θεοί*, cui loco similis est versus fr. 387[8]; sic adiectivum usurpatum est praeterea Ach. 807 Eq. 1390 Nub. 269, 293, 328 Vesp. 1001 Pac. 978, 1016 Av. 667 Thesm. 286, 594 Ran. 397 Antiphan. fr. 145 Menand. 109 (?), 535. Tanquam unum e coelitibus Aeschylum infra alloquitur Dionysus vs. 851 *ὦ πολυτίμητ' Αἰσχύλε*, item Socrates sophistam *ὦ πολυτίμητε Εὐθύδημε* apud Platonem Euthyd. p. 296*d*.

338. *χοιρείων κρεῶν*] qui mysteriis initiabantur porcum immolabant; cf. Pac. 374 sq. *εἰς χοιρίδιόν μοί νυν δάνεισον τρεῖς δραχμάς· | δεῖ γὰρ μυηθῆναί με πρὶν τεθνηκέναι.* Ach. 747, 764 *χοίρους μυστικάς* se in forum deferre venales fingit Megarensis. Cf. Aesch. Eum. 293, Preller Mythol. I[4] p. 796,2. — Genitivi idem est usus Vesp. 913 Pac. 180 Plut. 1020 fr. 319.

339. *ἤν τι*] vid. ad vs. 175.

343. Ut hic splendidum pervigilii sidus vocatur deus facem quassans, sic Soph. Ant. 1147 ipsas stellas, quae tacito cursu per coelum nocturnum labuntur dum Bacchi celebrantur orgia, ad choream deus ducere dicitur *ἄστρων χοραγός*.

345. Vid. senum Cadmi et Tiresiae Bacchico furore correptorum colloquium Eur. Bacch. 184 sqq.: *ποῖ δεῖ χορεύειν, ποῖ καθιστάναι πόδα | καὶ κρᾶτα σεῖσαι πολιόν; ἐξηγοῦ σύ μοι | γέρων γέροντι, Τειρεσία· σὺ γὰρ σοφός. | ὡς οὐ κάμοιμ' ἂν οὔτε νύκτ' οὔθ' ἡμέραν | θύρσῳ κροτῶν γῆν· ἐπιλελήσμεθ' ἡδέως | γέροντες ὄντες. — ταὔτ' ἐμοὶ πάσχεις ἄρα· | καὶ ἐγὼ γὰρ ἡβῶ καὶ ἐπιχειρήσω χοροῖς.*

346. Cf. Lys. 670 sq. *νῦν δεῖ, νῦν ἀνηβῆσαι πάλιν καὶ ἀναπτερῶσαι | πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἀποσείσασθαι τὸ γῆρας*, Pac. 336 *τὸ γῆρας ἐκδύς*. Verbum *ἀποσείσασθαι* adhibitum est etiam Nub. 287 *ἀποσεισάμεναι νέφος ὄμβριον*.

χρονίους τ' ἐτῶν παλαιῶν ἐνιαυτούς,
ἱερᾶς ὑπὸ τιμᾶς.
σὺ δὲ λαμπάδι φαίνων
προβάδην ἔξαγ' ἐπ' ἀνθηρὸν ἕλειον δάπεδον
χοροποιόν, μάκαρ, ἥβαν.

PARODUS CHORI.

(vs. 351—459).

(Cantus.)

(Scena denuo mutata aedes Orci ostendit. *Chorus mystarum* intrat orchestram a parte quae spectatoribus dextra est; candidis vestibus sunt induti, coronas in capite gerunt, faces tenent manibus. Turba mulierum [1]) eos comitatur. Hierophantae partes agit chori dux.)

SCENA OCTAVA.

Dionysus, Xanthias, Hierophanta, Chorus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

εὐφημεῖν χρὴ καὶ ἐξίστασθαι τοῖς ἡμετέροισι χοροῖσιν

347 sq. *χρονίους τ' ἐτῶν παλαιῶν ἐνιαυτούς*] sic V R, *χρονίων ἐτῶν παλαιούς τ' ἐνιαυτούς* alii, *χρονίους ἐτῶν παλαιῶν τ' ἐνιαυτούς* Bergk, *χρονίων γυίων παλαιοὺς ἐνιαυτούς* Reiske, *χρονίους τ' ὀστῶν παλαιῶν ἐνιαυτούς* Kock, *χρονίους γυίων παλαιούς τ' ἐνιαυτούς* Blaydes, alii aliter. Locus nondum sanatus.

350. *φαίνων* Blaydes] *φλέγων* codd., *φέγγων* Bothe.

351. *ἔξαγ' ἐπ' ἀνθηρὸν*] ineptam lectionem *ἔξαγε πάνθηρον* habet codex Borg., commemorat scholion.

353. *χοροποιόν*] *χοροποί' ὦ* Blaydes coll. Soph. Ai. 698.

347. Verba corrupta, ad quae defendenda minime sufficiunt versus Sophoclei Ai. 600, 622 Oed. R. 561 Oed. C. 112.

349. *Dum sacrum suum officium praestant deo.*

352. *χοροποιόν*] ipsi dei *χοροποιοί* dicuntur Pan Soph. Ai. 698, Gratiae Eur. Phoen. 788.

354 sqq. Precibus mystarum exauditis iam educit eos Iacchus in campos ubi pervigilia sua sunt celebraturi; progreditur igitur nunc chorus in conspectum spectatorum. Ante omnia chori dux, qui hierophantae partibus fungitur, *πρόρρησιν* edit, qua impuri profanique arceantur cuncti (vs. 354-371); vid. ad vs. 316 sqq. — Alias parabaseos initio coryphaeus spectatores poetae nomine alloqui solet metro anapaestico usus, nunc in parodo similia proferuntur.

— Non cuncti chori sed unius hominis (coryphaei) esse anapaestos vidit Aristarchus teste scholio graviter corrupto: *Ἀρίσταρχος ἐπὶ τούτων λέγει τὸν*

[1]) Cecinisse has mulieres, quae Fritzschii fuit sententia, non credo, itaque nolui vs. 404-408 auctore Arnoldo iis tribuere multoque minus vs. 324-336 et 340-353, quae Zielinskii est opinio. Fortasse tamen coniunctim cum choreutis clamarunt illud *Ἴακχε*.

ὅστις ἄπειρος τοιῶνδε λόγων, ἢ γνώμην μὴ καθαρεύει,
ἢ γενναίων ὄργια Μουσῶν μήτ' εἶδεν μήτ' ἐχόρευσεν,
μηδὲ Κρατίνου τοῦ ταυροφάγου γλώττης βακχεῖ' ἐτελέσθη,
ἢ βωμολόχοις ἔπεσιν χαίρει μὴ χαίρων χρηστὰ ποιοῦσιν,

---

355. λόγων] τελῶν Blaydes. || γνώμην] γνώμῃ V R et multi, γλώσσῃ Plut. Mor. 348 *d* (γνώμῃ ibid. 349 *b*).

358. χαίρων χρηστὰ vHerwerden] 'ν καιρῷ τοῦτο codd. sine sensu; βωμολόχων... ποιούντων (ceteris servatis) Blaydes vVelsen (cf. Lys. 1089 Plut. 524), μὴ ἐν καιρῷ δημοκοποῦσιν Kock coll. Bekk. Anecd. p. 57,30, at misere languet illud μὴ ἐν καιρῷ, quoniam ad nugandum vel ad cavillandum *nullum* tempus est opportunum.

χορὸν μεμερίσθαι εἰς μερικὰ ἀνάπαιστα, ἄλλα δὲ ἀμείβεσθαι τὸν χορόν. καὶ τί ἄρα συνεῖδεν ὁ Ἀρίσταρχος; δύναται δὲ καὶ ἐνσύζυγον εἶναι τὸ λεγόμενον, πολλαχοῦ δὲ μεμερίσθαι καὶ εἰς διχορίαν τὸ λοιπόν, ὥστε εἰς δώδεκα καὶ δώδεκα διαμεμερίσθαι. Quae sic fere sunt integranda: λέγει τὸν χορὸν μεμερίσθαι εἰς μέρη β̄, <καὶ τὸν μὲν κορυφαῖον λέγειν τ>ὰ ἀνάπαιστα, ἄλλα δὲ ἀμείβεσθαι τὸν χορόν. καὶ τί ἄρα συνεῖδεν ὁ Ἀ.; δύναται δὲ καὶ ἐνσύζυγον εἶναι τὸ λεγόμενον. πολλαχοῦ δὲ μεμέρισται καὶ εἰς διχορίαν τὸ λοιπὸν κτέ. — Vetusto autem huic grammatico, roganti unde resciscere potuerit Aristarchus non ab integro choro hos versus esse prolatos, respondetur in annotatione ad vs. 370 pertinenti, quae versui 372 perperam est adscripta: ἐντεῦθεν Ἀρίσταρχος ὑπενόησε μὴ ὅλου τοῦ χοροῦ εἶναι τὰ πρῶτα. τοῦτο δὲ οὐκ ἀξιόπιστον· πολλάκις γὰρ ἀλλήλοις οὕτω παρακελεύονται οἱ περὶ τὸν χορόν. Scilicet e voce ὑμεῖς vs. 370 Aristarchus effecit non totius chori haec esse verba. Tertia observatio huc spectans legitur ad imperativum χωρεῖτε vs. 440: δύνανται πάντες οἱ κατὰ τὸν χορὸν ἀλλήλοις παρακελεύεσθαι, καὶ μὴ εἰς ἀμοιβαῖα διαιρεῖσθαι. ἀλλὰ τοῦτο εἰς οὐδὲν φαίνοιτο ἂν οἰκονομούμενος.

354. εὐφημεῖν χρὴ] *lingua favere oportet*, item Eq. 1316 Nub. 263 Pac. 96, 1316, cf. Av. 959 Thesm. 295 εὐφημία ἔστω, Vesp. 868 εὐφημία μὲν πρῶτά νυν ὑπαρχέτω, Thesm. 39 εὔφημος πᾶς ἔστω λαός, Eur. Bacch. 70 ἔκτοπος ἔστω στόμα τ' εὔφαμον ἅπας ὁσιούσθω, Ach. 237, 241 Pac. 434 Vesp. 868 Ran. 1274 εὐφημεῖτε, Nub. 297 εὐφήμει.

— ἐξίστασθαι τοῖς ἡμ. χ.] *loco decedere nostro coetui*, item vs. 370 Soph. Ai. 672 Phil. 1053 Dem. XVIII § 319; mente supplendum est τῆς ὁδοῦ, vid. Xen. Conv. IV § 31, Plut. Nic. 7.

356 sq. Μουσῶν ... Κρατίνου] μυστῶν et Ἰάκχου expectabatur.

357. Κρατίνου τοῦ ταυροφάγου] qui saepius victor e certaminibus Dionysiacis evaserat paterque adeo comoediae Atticae dici poterat, ut Aeschylus tragoediae, designatur nunc ipsius Bacchi cognomine, quo Sophoclem in Tyro tragoedia (fr. 594) usum esse testatur Didymus in scholio, oblocutus Aristarcho, qui a tauro poetici certaminis praemio denominationem ieiune admodum repetebat. Apud Phot. 571,13 et Etym. M. 747,49 recte redditur ὠμηστοῦ. Idem igitur nunc valet ταυροφάγος quod βακχεῖος ἄναξ vs. 1259. — Cratinum Aristophanes olim saepius riserat, cum metuendus sibi esset aemulus (Ach. 849? 1173? Eq. 400, 526 sqq. Pac. 700 sqq.), mortuum nunc splendide collaudat.

— γλώττης βακχεῖα] *bacchanalia linguae*, cf. Plat. Phaedr. 267 *c* Πώλου μουσεῖα λόγων, Soph. Ant. 1204 κόρης νυμφεῖον Ἅιδου.

358 βωμολόχοις ἔπεσιν] βωμολοχεύμασι (Eq. 902 Pac. 748); cf. Eq. 1194, 1358 Nub. 911 Thesm. 818 Ran. 1085; Euripides infra vs. 1521 βωμολόχος dicitur. Quid sint facetiae βωμολόχοι optime docet Aristot. Eth. II 7, qui παιδιᾶς tria constituit genera, quorum primum iocos *urbanos*

ἢ στάσιν ἐχθρὰν μὴ καταλύει, μηδ' εὔκολός ἐστι πολίτης,
ἀλλ' ἀνεγείρει καὶ ῥιπίζει, κερδῶν ἰδίων ἐπιθυμῶν,
ἢ τῆς πόλεως χειμαζομένης ἄρχων καταδωροδοκεῖ τι,
ἢ προδίδωσιν φρούριον ἢ ναῦς, ἢ τἀπόρρητ' ἀποπέμπει
ἐξ Αἰγίνης Θωρυκίων ὤν, εἰκοστολόγος κακοδαίμων,

359. πολίτης] -ταις V R et plerique, sed ita articulus erat praemittendus.

361. καταδωροδοκεῖ τι Blaydes] καταδωροδοκεῖται codd. soloece pro -κεῖ (cf. Cobet Var. Lect.[2] p. 347 sq.), quapropter -κεῖ τις correxerat vHerwerden, sed pronomen τις vix huic loco aptum. Blaydes confert Ach. 842 ad coniecturam suam defendendam, plus prodest ni fallor collatus Av. vs. 1111, sed ne sic quidem adiectum τι ab omni parte placet; quare suspicor poetam dedisse *καταδωροδοκήσας, versum autem cum sequenti esse iungendum.

363. ὤν] om. R.

complectitur, vocibus εὐτράπελος εὐτραπελία designatos; alterum *nimio* cachinnos excitandi studio displicet (βωμολόχος, βωμολοχία, βωμολοχεύεσθαι Nub. 970); tertium *non satis* est festivum (ἀγροικός, ἀγροικία). Quales autem iocos nunc spectet poeta, vs. 1 sqq. videre est; sunt τὰ εἰωθότα ista ceterorum comicorum. „Si cui placent Phrynichi Amipsiaeve nugae, procul hinc abesto." — Vocis origo incerta mihi videtur; in ipsa etymi significatione ludit Pherecrates fr. 141 ἵνα μὴ πρὸς τοῖσι βωμοῖς πανταχοῦ | ἀεὶ λοχῶντες βωμολόχοι καλώμεθα.

359. μὴ καταλύει] *non conatur sedare.* — εὔκολος] vid. vs. 82.

360. ἀνεγείρει καὶ ῥιπίζει] στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει Solon (fr. 4[19]) apud Dem. XIX § 255, Stasinus in Cypriorum fr. schol. *A* 5 (Iuppiter terram nimia mortalium multitudine gravatam exonerare constituit) ῥιπίσσας πολέμου μεγάλην ἔριν Ἰλιακοῖο. Subst. ῥιπίς (*flabrum*) legitur Ach. 669, 888 Eccl. 842. — Prae ceteris nunc spectatur Cleophon ille de quo vid. ad vs. 679.

— κερδῶν] pluralis etiam Thesm. 360 est adhibitus κερδῶν οὕνεκα.

361. χειμαζομένης] cf. vs. 704; Eur. Suppl. 269 πόλις... χειμασθεῖσα, Soph. Oed. R. 101 τόδ' αἷμα χειμάζον πόλιν, ibid. vs. 23 πόλις... σαλεύει etc.

— καταδωροδοκεῖ] cf. Vesp. 1036 καταδωροδοκῆσαι, simplex δωροδοκεῖν -κῆσαι (= χρήματα λαμβάνειν, λαβεῖν) legitur Eq. 66, 802, 834 Vesp. 669 Av. 510, 513, cf. δωροδόκος Eq. 402, δωροδοκηστί Eq. 996, δωροφορεῖν Vesp. 675, χρήματα ἔχειν (= δεδωροδοκηκέναι) Vesp. 102, Cobet V. L.[2] p. 507. Praeterea vid. Av. 1111 κἂν λαχόντες ἀρχίδιον εἶθ' ἁρπάσαι βούλησθέ τι.

362. τἀπόρρητα] *vetita*; quid autem sit vetitum indicatur verbo addito; hoc igitur loco, ut Eq. 282, sunt τὰ ἀπειρημένα ἐξάγεσθαι (sic schol. recte), alias (fr. 622) τἀπόρρητα δρᾶν dixit noster, alias (Eq. 648 Thesm. 363 Eccl. 12, 442) ἀπόρρητα λέγειν, ἐκφέρειν et similia dicuntur de *arcanis evulgandis*; cf. Pherecr. fr. 133 in scholio et schol. Thesm. 363.

363. Bello in Sicilia aestuante et Decelea occupata Athenienses τὴν εἰκοστὴν τῶν κατὰ θάλατταν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν, πλείω νομίζοντες σφίσι χρήματα οὕτω προσιέναι, ut e Thucydide (VII 28 § 4) novimus. Inter homines igitur, qui vigesimam hanc mercium in sociorum portus importatarum vel inde exportatarum redimebant, fuit Thorycion quidam, qui etiam vs. 382 commemoratur sed aliunde ignotus est; hic dum ad illa portoria colligenda per mare Aegaeum vehitur, coriis lino pice, quae triremibus ornandis inserviebant, undique coemtis navem suam oneravit, ut magno pretio hostibus ea venderet. Ex Aegina autem, qui proximus orae Peloponnesi erat locus, cum Epidaurum ea clam transmit-

ἀσκώματα καὶ λίνα καὶ πίτταν διαπέμπων εἰς Ἐπίδαυρον,
ἢ χρήματα ταῖς τῶν ἀντιπάλων ναυσὶν παρέχειν τινὰ πείθει,
ἢ κατατιλᾷ τῶν Ἑκατείων, κυκλίοισι χοροῖσιν ὑπᾴδων,
ἢ τοὺς μισθοὺς τῶν ποιητῶν ῥήτωρ ὢν εἶτ' ἀποτρώγει,

---

366. *Ἑκατείων* Blaydes] *-ταίων* codd.; cf. Vesp. 805. ‖ *ὑπᾴδων*] *ἐπᾴδων* R alii, item schol. vs. 153.

---

tere conaretur, deprensus est. — Sic locum interpretor. Cui interpretationi non obstat Xenophontis de Chalcedone locus Hellen. I 3 § 9, unde Boeckh (Staatsh. I³ p. 396) efficiebat hanc vigesimam non usque ad finem belli a sociis esse exactam, nunc igitur a comico non posse respici; nam eodem tempore alias urbes foederatas, in his Chalcedonem, tributum solvisse ut antea, alias vigesimas mercium advectarum vel evectarum, satis iam constat; vid. quae Fraenkel in annot. 537 illic observavit. Neque me movent ipsius Fraenkelii verba (ibid.): „nach Thukydides kann der bündnerische Zwanzigstel nur da erhoben worden sein, wo vorher Tribut gezahlt wurde; dies war aber in Aegina seit seiner Besetzung durch attische Kleruchen Ol. 87,2 nicht der Fall gewesen. Der aeginetische Zwanzigstel [apud Aristophanem nostro loco] ist also .... mit Boeckh als ein für diese Insel erhobener Zoll anzusehen". Nam *in Aegina* Thorycionem vigesimam collegisse, id apud Aristophanem non legitur, licet Boeckh e nostro loco id effecerit; neque credibile mihi videtur Athenienses suos ipsorum cives in Aegina degentes tam ingenti portorio vexasse.

— *Θωρυκίων ὤν*] *ut alter Thorycion.*

364. De eadem re noster iocatur Eq. 278 sqq.: *τουτονὶ τὸν ἄνδρ' ἐγὼ ἐνδείκνυμι καὶ φήμ' ἐξάγειν | ταῖσι Πελοποννησίων τριήρεσι ζωμεύματα* (hoc inexpectatum pro *ὑποζώματα*, *rudentes*), et paucis intermissis *νὴ Δί' ἐξάγων γε τἀπόρρητα κτέ.*

— *ἀσκώματα*] *follicularia*, cf. Ach. 97. Foramini (*ὀπῇ*), per quod remus in mare erat immittendus, inserebatur sacculus coriaceus, qui foramen illud circa remum ita occludebat ut aqua in navem penetrare non posset (cf. Naber Mnemos. 1895 p. 262 sq.).

365. *τινὰ*] nimirum *Cyrum*, vid. Xen. Hellen. II 1 § 11 Plut. Lys. 4 Alcib. 35.

366. Seriis iocularia intermiscet nunc hierophanta, ut Hercules vs. 148 sqq., Xanthias vs. 621. Scilicet infirmae valetudinis et vix vitalis homo Cinesias cum alvo soluto nuper, ut saepius, laboraret (vid. Eccl. 330 et supra ad vs. 153), choro canticum a se compositum canenti dum modos tibia indicat, humani quid passus in proximum secessum confugit, ubi quantocius se exoneraret.

— *κατατιλᾷ*] item cum genitivo Ar. 1054, 1117 Eccl. 330; idem est *ἐντιλᾶν* cum dativo Ach. 351.

— *τῶν Ἑκατείων*] Hecatae sacella erant in vestibulis ante ianuas; vid. Vesp. 804. In vestibulo igitur aliquo ventris tunc onus deposuerat Cinesias — certe deposuisse ferebatur. — De Hecate eum in dithyrambo aliquo contumeliose esse locutum perperam hinc effecere scholiastae plerique. Verum habet Victorius.

— *ὑπᾴδων*] *succinens, modos dans*, quod *ὑπαυλεῖν* dicitur in Alcmanis fr. 74 *ἁμὶν δ' ὑπαυλήσει μέλος.* Hic de tibicine cantores, vs. 874 de cantoribus sacrificium, Lucian. de Salt. § 30 de cantoribus saltationem comitantibus; cf. etiam Hom. Σ 570 h. Merc. 502.

367 sq. *τοῦτο εἰς Ἀρχῖνον, μήποτε δὲ καὶ εἰς Ἀγύρριον. μέμνηται δὲ τούτων καὶ Πλάτων ἐν Σκευαῖς καὶ Σαννυρίων ἐν Δανάῃ· οὗτοι γὰρ προϊστάμενοι τῆς δημοσίας τραπέζης τὸν μισθὸν τῶν κωμῳδῶν ἐμείωσαν κωμῳδωθέντες* schol. V M; in scholio sequenti solus Archinus nominatur, vix autem credibile cum Archinum tum

κωμῳδηθεὶς ἐν ταῖς πατρίοις τελεταῖς ταῖς τοῦ Διονύσου·
τούτοις πρωνδῶ καὖθις πρωνδῶ καὖθις τὸ τρίτον μάλα πρωνδῶ
ἐξίστασθαι μύσταισι χοροῖς. ὑμεῖς δ' ἀνεγείρετε μολπὴν
καὶ παννυχίσιν ταῖς ἡμετέραις καὶ τῇδε πρέπουσαν ἑορτῇ.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 372—376).

χώρει νυν πᾶς ἀνδρείως
εἰς τοὺς εὐανθεῖς κόλπους
λειμώνων ἐγκρούων
καὶ ἐπισκώπτων
καὶ παίζων καὶ χλευάζων.

---

369. *πρωνδῶ* pro *ἀπαυδῶ* ter restituit Blaydes coll. Av. 556, iure observans verbum *ἀπαυδᾶν*, quod primo loco vel versus numeros corrumpit, requirere negationem *μή* (vid. Eq. 1072 Ach. 169 Soph. Ai. 741 O. R. 236 etc.). Apud Gellium Praef. Noct. Att. p. 11 legitur *τούτοις αὐδῶ*, Porson coniecit *τοισίδ' ἀπαυδῶ* (pronomine non recte adhibito), Valckenaer *οἷσιν ἀπαυδῶ*, Lenting *πᾶσιν ἀπαυδῶ*.

371. *καὶ παννυχίσιν ταῖς ἡμετέραις καὶ τῇδε πρέπουσαν ἑορτῇ* Hamaker] *καὶ παννυχίδας τὰς ἡμετέρας, αἳ τῇδε πρέπουσιν ἑορτῇ* codd., quod cum verti nequeat, *κατὰ* pro *καὶ* substituit Meineke; sed lenis haec coniectura non sufficit, quapropter Meinekium qui secutus est Halm praeterea rescripsit *τὴν τῇδε πρέπουσαν ἑορτῇ*. Blaydes Hamakero assensus praeterea *καὶ* versus initio mutavit in *τήν*, fortasse recte.

372. *νυν*] *δὴ νῦν* V R alii, *δή* Bekker.

Agyrrhium nunc tangi; quapropter suspicor in scholii verbis deleto *καὶ* pro *τούτων* legendum esse *τούτου* et mox *οὗτος γὰρ προϊστάμενος ... ἐμείωσε κωμῳδηθείς*, solius igitur Agyrrhii Platonem (fr. 133) et Sannyrionem (fr. 9) mentionem fecisse, ipsa autem Platonis verba alibi esse servata (fr. 185): *λαβοῦ λαβοῦ τῆς χειρὸς ὡς τάχιστά μου· | μέλλω στρατηγὸν χειροτονεῖν Ἀγύρριον* (cf. schol. Eccl. 102). Praeterea vero haud dissimile mihi videtur vetustos commentatores cum de Archino tum de Agyrrhio nunc hariolari, ab Aristophane autem spectari *Archedemum*, qui hoc anno aerario publico praeerat; vid. ad vs. 140 et infra vs. 417. Quicquid id est, qui plebiscitum scripsit, ad quod nunc alluditur, similem animum in comicos ostendit atque Cinesias, qui paucis annis post sustulit choregias (vid. ad vs. 153); incertum autem est sitne revera hoc tempore factum huiusmodi decretum an auctor tantum extiterit orator aliquis ut de mercede poetarum nimis dicacium aliquid detraheretur.

— *ἀποτρώγει*] hoc composito etiam Eupolis fr. 14 utitur; idem valent *περιτρώγειν* Vesp. 596 (vid. etiam Ach. 258 Vesp. 672) et *παρεσθίειν* Eq. 1026.

369. *παρὰ τὴν τοῦ ἱεροφάντου [καὶ δᾳδούχου] πρόρρησιν τὴν ἐν ποικίλῃ στοᾷ* scholion recte annotat. Vid. ad vs. 316 sqq. — Verbum *προαυδᾶν* redit Av. 556.

370. *ἐξίστασθαι*] vid. ad vs. 354.

371. Incitat mystas ad cantandum hic et in sequentibus hierophanta, *τελετὰς ἀναφαίνων καὶ ὄργια πάννυχα μύσταις*, ut dicitur in hierophantae cuiusdam titulo sepulcrali (CIG. 401).

372. *χώρει ... πᾶς*] item Pac. 301 Av. 1186, cf. Ach. 204 *πᾶς ἕπου*, Vesp. 422 *πᾶς ἐπίστρεφε*, Ach. 238 *σῖγα πᾶς*, Pac. 458 *ὑπότεινε πᾶς*, Av. 1190 *φύλαττε πᾶς*, 1196 *ἄθρει πᾶς*.

ἠρίστηται δ' ἐξαρκούντως.

Antistropha (vs. 377—381).

ἀλλ' ἔμβα χὤπως ἀρεῖς
τὴν Σώτειραν γενναίως
τῇ φωνῇ μολπάζων,
ἣ τὴν χώραν
σώσειν φήσ' εἰς τὰς ὥρας,
κἢν Θωρυκίων μὴ βούληται.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

ἄγε νῦν ἑτέραν ὕμνων ἰδέαν τὴν καρποφόρον βασίλειαν
Δήμητρα θεὰν ἐπικοσμοῦντες ζαθέοις μολπαῖς κελαδεῖτε.

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 384—388).

Δήμητερ, ἁγνῶν ὀργίων

---

376. ἠρίστηται] ἠσίτηται Halm, sed de ieiuniis in re sacra sollemne verbum esse νηστεύειν observat Kock, ipse ἡγίστευται proponens (*satis iam abstinentiae rerumque sacrarum*) coll. Eur. Bacch. 74 et [Demosth.] LIX § 78. Vulgata sana videtur (cf. comment.) et iocosis quae praecedunt verbis melius accommodata quam quae Halm et Kock excogitarunt.

377. ἀρεῖς Scaliger] αἴρεις vel αἴρῃς codd.; ἄρξει Hamaker.

380. σώσειν Cobet] σώσει V, σώζειν codd. cett.; futurum propter particulam ἤν versus sequentis necessarium esse monuit Cobet (Var. Lect.[2] p. 64).

381 κἢν] κἂν codd.

383. ἐπικοσμοῦντες] κατακ. Blaydes coll. Vesp. 1473. ‖ ζαθέοις R] -αις V et plerique.

---

376. ἠρίστηται δ' ἐξαρκούντως] *bene pransi huc venimus*, ita ut non sit verendum ne complurium horarum ambulatione (cf. vs. 401) nimis defatigemur. — Mystas pompam ducentes pomeridiano diei tempore Eleusinem esse profectos cum hinc apparet (prandium enim circa meridiem sumebatur) tum per se intellegitur, sub vesperam enim Eleusinem pervenire solebant; vid. ad vs. 316 sqq.

377. ἀρεῖς] *extolles, laudibus celebrabis*, ὑψώσεις τοῖς ἐπαίνοις (schol.); item Aesch. Pers. 547 Eur. Suppl. 555 Heracl. 322, cf. ἀρθεὶς μέγας Vesp. 1023, ἐπαρθεὶς et ἐπηρμένος passim.

— τὴν Σώτειραν] τὴν Κόρην, quae sic dicitur Pausan. III 13 § 2 VIII 31 § 1 et in nummis Cyzicenis; ἡ τελετὴ τῶν τῆς Σωτείρας ἱερῶν commemoratur Aristot. Rhetor. III 18. Perperam scholion *Minervam* intellegit, cuius mentio hinc aliena, *Ceres* autem versu demum 384 sqq. laudatur.

380. εἰς τὰς ὥρας] vel plenius εἰς τὰς ὥρας τὰς ἑτέρας Nub. 562, *in posterum*, hic = *perpetuo*. Nub. 562 Thesm. 950 de *anno sequenti* usurpatur, ut εἰς νέωτα. Cf. etiam Theocr. XV 73.

381. Θωρυκίων] cf. vs. 363.

382. ἰδέαν] item Nub. 289, 547 Av. 993 Thesm. 437 Plut. 559, cf. εἶδος Plut. 317.

383. κελαδεῖτε] vs. 1526 et Eur. Iph. Taur. 1093 accusativum personae adsciscit, hic vero rei; βασίλειαν autem participii ἐπικοσμοῦντες est obiectum.

384. In scholio metrico V δίμετρα ἀκατάληκτα ἰαμβικά. ἄλλο ἕως τὸ „τίς σὰς

ἄνασσα, συμπαραστάτει,
καὶ σῷζε τὸν σαυτῆς χορόν·
καί μ' ἀσφαλῶς πανήμερον
παῖσαί τε καὶ χορεῦσαι.

Antistropha (vs. 389—393).

καὶ πολλὰ μὲν γέλοιά μ' εἰ-
πεῖν, πολλὰ δὲ σπουδαῖα, καὶ
τῆς σῆς ἑορτῆς ἀξίως
παίσαντα καὶ σκώψαντα νι-
κήσαντα ταινιοῦσθαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

ἀλλ' εἶα
νῦν καὶ τὸν ὡραῖον θεὸν παρακαλεῖτε δεῦρο
ᾠδαῖσι, τὸν ξυνέμπορον τῆσδε τῆς χορείας.

ΧΟΡΟΣ.

(Pars prima:)

Ἴακχε πολυτίμητε, τέλος ἑορτῆς

---

387. *καί*] *δός* vVelsen.
389. *γέλοιά μ'*] *γέλοι' ἅμ'* pauci codd.
394. *ἀλλ'* Bentley] *ἄγ'* codd.; cf. Plut. 316.
396. *χορείας*] *πορείας* vVelsen probabiliter, cf. Thesm. 1055 Ran. 401. Vid. tamen vs. 336.
397. *τέλος* Meineke] *μέλος* codd., *μέρος* Kock. Conf. Hom. ι 5, Aesch. Eum. 835 fr. 373, Eur. Med. 1382.

παρήειρε φρένας", quod in codice M gravius corruptum legitur *ἰαμβικὰ ἕως τοῦ κτέ.*, non „significatur scholion quoddam esse describendum usque ad verba *τίς κτέ.*", ut putabat Dindorf, sed legendum est *ἄλλως. ὡς τὸ* etc.: *alterum scholion*: *ut* etc.; quo metro comicus nunc utatur ut ostendat hic commentator affert Archilochi dimetrum notissimum (fr. 92).

385. *συμπαραστάτει*] *praesens ades*, item Aesch. Prom. 218, proprio sensu Eccl. 15; cf. *συμπαραστάται* Plut. 326. Verbum *παραστατεῖν* extat Thesm. 370 Eccl. 9.

387. *μ' ... παῖσαι*] vid. ad vs. 133.

— *ἀσφαλῶς*] quod in terris fieri iam non potest; vid. ad vs. 316 sqq.

389—393. Non victoriam in ludis Eleusiniis spectat chorus, sed optat ut primas in certamine Bacchico sua comoedia nunc reportare sibi contingat.

393. *ταινιοῦσθαι*] *ταινίαις ἀναδεῖσθαι* utpote victorem, cf. Thuc. IV 121 § 1 Xen. Hell. V 1 § 3 Plut. Pericl. 28 Plat. Conv. 212 *e*.

395. *τὸν ὡραῖον θεόν*] quem *florentem Iacchum* dixit Catullus LXIV 251. Adi. *ὡραῖος* cum de pueris tum de puellis usurpatur (vid. Ach. 1148 Av. 138), sed de illis longe frequentius.

397. *πολυτίμητε*] vid. ad vs. 337.

— *τέλος*] videantur loci in ann. crit. allati.

ἥδιστον εὑρών, δεῦρο συνακολούθει
πρὸς τὴν θεόν,
καὶ δεῖξον ὡς ἄνευ πόνου
πολλὴν ὁδὸν περαίνεις.
Ἴακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.
(Pars secunda:)
σὺ γὰρ κατεσχίσω μὲν ἐπὶ γέλωτι
κἀπ' εὐτελείᾳ τόν τε σανδαλίσκον
καὶ τὸ ῥάκος

403. *κατεσχίσω μὲν*] *κατασχίσω μὲν* R, quam lectionem e *κατασχισάμεν* natam esse probabiliter statuit Kock (deinde *ἐξηῦρες* scribens cum cod. R), aliena enim hinc est particula *μέν*. Medium tamen de deo usurpari vix potuit, quapropter *κατασχίσας ἐπί τε* dedit Blaydes. Mihi locus nondum emendatus videtur, cum praesertim suspecta sit forma *σανδαλίσκος* a neutri generis substantivo *τὸ σάνδαλον* ducta, et pro voce *τὸ ῥάκος* in hoc verborum contextu potius expectetur *τὸν χιτῶνα*.

404. *τόν τε*] *τόνδε τὸν* codd., *τόδε τὸ* Bergk.

405. *τὸ ῥάκος*] *τὸν χιτῶν'* (recepta in vs. 406 lectione codicis R) Blaydes.

398 sq. In pompa mystarum Iacchi simulacrum coronatum duasque faces tenens Eleusinem deferebatur; vid. ad vs. 316 sqq.

400 sq. *ὡς … περαίνεις*] *quomodo* iuvenis tu tenellus et delicatior multam viam sine labore *conficias*, ut nos quoque longum iter perambulare possimus. Senes potissimum nunc loqui finguntur, cogitant autem viam sacram centum fere stadiorum, quae Athenis Eleusinem ducebat (vid. ad vs. 323). Similis est locus Eur. Bacch. 193 sq. *γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ. — ὁ θεὸς ἀμοχθὶ κεῖσε νῷν ἡγήσεται*, vid. etiam ibid. vs. 64 sqq. — Particula *ὡς* eadem ratione adhibita est Ach. 642.

404. *ἐπ' εὐτελείᾳ*] *parsimoniae causa*, cf. Av. 805 Herodot. II 92 Thuc. II 40 § 1 VIII 1 § 3 et ibid. c. 4. In scholio non contemnendi pretii haec sic explicantur: *ἔοικε δὲ παρεμφαίνειν ὅτι λιτῶς ἤδη ἐχορηγεῖτο τοῖς ποιηταῖς. ἐπὶ γοῦν τοῦ Καλλίου τούτου φησὶν Ἀριστοτέλης* [in Didascaliis] *ὅτι σύνδυο ἔδοξε χορηγεῖν τὰ Διονύσια τοῖς τραγῳδοῖς καὶ κωμῳδοῖς· ὥστε ἴσως ἦν τις καὶ περὶ τὸν Ληναϊκὸν ἀγῶνα συστολή. χρόνῳ δὲ ὕστερον οὐ πολλῷ τινι καὶ καθάπαξ περιεῖλε Κινησίας τὰς χορηγίας.* Ex Aristotele quae h. l. afferuntur, confirmantur fragmento monumenti scenici Eleusine nuper effosso, in quo commemorantur nomina duorum civium, qui bis coniunctim choregi vicerunt in ludis scenicis (cf. Foucart in Rev. de Phil. 1895 p. 119 sqq.); de Cinesia autem vid. supra ad vs. 153. Sed nihil haec prosunt comici verba interpretaturis; absurdus enim esset chorus si de suo ipsius chorego (vel suis choregis, si etiam Lenaeis huius anni duo fuere) nimis parce sumtus faciente nunc quereretur vel iocaretur. Alia igitur ineunda est via. In scholiis autem ad Plut. 845 cum legatur: *ὁ μυούμενος τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει ἐν τῇ μυήσει οὐδέποτε ἀπεδύετο μέχρις ἂν τελέως ἀφανισθῇ διαρρυέν*, ad hunc morem nunc alludi putat Mitchell. Sed vereor ne ex Aristophanis verbis eum effecerit vetus commentator, satis enim absurdus mihi videtur, potiusque statuo novis vestimentis (*καθαροῖς καὶ νέοις*, ut prior commentator scripsit) indutos mystas celebrasse pompas Bacchicas, recens

καὶ ἐξηῦρες ὥστ' ἀζημίους
παίζειν τε καὶ χορεύειν.
Ἴακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.
(Pars tertia:)
καὶ γὰρ παραβλέψας τι μειρακίσκης
νῦν δὴ κατεῖδον, καὶ μάλ' εὐπροσώπου,
συμπαιστρίας,
χιτωνίου παραρραγέν-
τος τιτθίον προκῦψαν.
Ἴακχε φιλοχορευτά, συμπρόπεμπέ με.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐγὼ δ' ἀεί πως φιλακόλουθός εἰμι καὶ

---

406. *καὶ ἐξηῦρες* (*κἀξεῦρες* codd.)] *ἐξεῦρες* R.

412. *παραρραγέντος*] *διαρρ.* R, *διὰ ῥαγέντος* APalmer, sed simplex a dictione quotidiana alienum.

414 sq. Choro tribui mavult Bergk; vs. 414 sq.[a] Baccho, 415[b] Xanthiae dedit Dindorf (vid. schol.).

414. *ἐγὼ δ'*] *ἔγωγ'* Blaydes. || *καὶ* Beck] *καὶ μετ' αὐτῆς* codices, quo servato Dindorf in fine versus 415 scripsit *προσχορεύσω* (Halm ieiune admodum *πρὸς μετ' ἄλλης*), versus autem 444 sq. his similes reddit scribendo *κόραισιν* et *καὶ φέγγος ἱερὸν οἴσω.* Blaydes *καὶ* | *παίζειν μετ' αὐτῆς βούλομαι* verum ducit.

---

autem qui initiati essent suas vestes post diem festum Cereri et Proserpinae vovisse, sed vestes has longis per pulverem ambulationibus pluriumque dierum ludis nocturnis atque diurnis sub dio transactis misere fuisse deturpatas cum in deorum delubrum deferrentur. Hanc ob causam Carionem Plut. 845 ad virum, qui vestem laceram et decolorem diis consecrare se velle profiteatur, dicere: „numquid mysteria in eo (nuper) celebrasti?" cui „imo per annos complures in eo alsi" respondet vir antea infelix nunc beatus. Non pretiosa autem fuisse vestimenta quorum per paucos tantum dies usus esse posset, neque pepercisse mystas vestibus vilis pretii, quae mox ponendae essent, facile credimus; ita illud *ἀζημίους* vs. 406 aptam ni fallor habet explicationem. — Ipsa tamen poetae verba corrupta sunt; vid. nota critica.

406. *ἐξηῦρες ὥστε*] item Plut. 492.

— *ἀζημίους*] *sine detrimento, ἄνευ ζημίας* (Ach. 737 Pac. 1226 Plut. 1124 Antiphan. fr. 267 etc.). Item Plat. Leg. IX 865 *c.*

409. *παραβλέψας*] cf. Vesp. 497 Eccl. 498 nec non Lys. 156 *παραϝιδών*, vid. etiam infra vs. 815.

— *μειρακίσκης*] *παιδίσκης, puellae* (*ingenuae*). Cf. Plut. 963.

414 sq. *Ego et semper obsequiosus nescio quomodo sum homo* — quippe pedissequus — *et nunc gestio iocari et saltare* (ad illorum scilicet exemplum). — Neque corrupta neque obscura mihi (ut Kockio) haec verba videntur, adiectivo autem *φιλακόλουθος* cum utitur servus ludit in duplici verbi *ἀκολουθεῖν* significatione, quod, si additur *μετά τινος, servorum* est vel *copiarum* ducem *sequentium, ἀκολουθεῖν* vero *τινι* est *amicorum sociorumve* aliquem *comitantium* (vid. Cobet Var. Lect.[2] p. 22).

414. *ἀεί πως*] item Plut. 246 Eur. Hipp.

παίζειν χορεύειν βούλομαι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ ἔγωγε πρός.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

βούλεσθε δῆτα κοινῇ
σκώψωμεν Ἀρχέδημον,
ὃς ἑπτέτης ὢν οὐκ ἔφυσε φράτερας;

---

415. παίζειν Naber] παίζων codd.; cf. vs. 388.

416 sqq. Arnoldum secutus versus 416-418, 422-424, 428-430 duci chori tribui. Quae si vera est huius loci discriptio, dubium esse vix potest quin post vs. 430 tres versus totius chori coryphaeo respondentis interciderint, vel potius post vs. 429 quatuor perierint versiculi, quorum miserae reliquiae iam efficiant versum 430, qui verti nequit. — Etiam vs. 434-436 ducis, non totius chori esse Arnold observavit, id autem fugere potest neminem.

418. φράτερας] φράτορας codd.

---

666 Xen. Hell. IV 5 § 6 etc.; idem valet ἀεί ποτε Alexid. fr. 85 Eur. Iph. Aul. 638 Herodot. II 50 et 79 etc.

— καί] in fine trimetri, vid. ad vs. 298.

415. πρός] adverbii vim servavit etiam Ach. 701, 1229 Eq. 401, 578 Vesp. 1320, 1420 Pac. 19 Lys. 628, 1238 Ran. 611, 697 Plut. 1001 Aesch. Prom. 73 Soph. Oed. R. 232 Eur. Phoen. 610 Plat. Apolog. 20 *a* etc.

416 sqq. Haec scripta esse ad imitationem iocorum, quos ad pontem Cephisi fluminis (Attici an Eleusinii?) habitos esse dum pompa Bacchica agebatur, perhibent Strabo IX p. 400 et Hesych. s. v. γεφυρισταί, suspicatus est Conze; ex his autem ludibriis ipsam comoediam Atticam originem duxisse ariolati sunt viri docti. Sed haec omnia nimis incerta.

416. βούλεσθε δῆτα] item cum subiunctivo Av. 1689, et sine particula δῆτα Lys. 821 τὴν γνάθον βούλει θένω;

— κοινῇ] sic etiam Lys. 1042 choreutae postquam in duas partes distributi cecinerunt, cohortantur se ut coniunctim iam novum canticum inchoent.

417 sqq. *Archedemi* hoc tempore satis magnae in rep. erant partes; hoc autem anno praepositus aerario publico (hellenotamiae fortasse munere fungens, vid. ad vs. 141) Erasinidem praetorem repetundarum insimulavit (Xen. Hellen. I 7 § 2); ipsum vero minime continentem se praestitisse perhibet Lysias XIV § 25. *Lippus* (ὁ γλάμων) dici solebat (Ran. 588 Lys. or. l. l. Eupol. fr. 9?), e civibus autem Atticis natum non esse nostro loco innuitur: „septimum iam annum agit neque habet curiales", iam per septennium inter nos versatur necdum receptus est in Atticam aliquam phratriam. Liberorum enim recens natorum nomina cives ad curiales suos deferre solebant Apaturiorum (Ach. 146 etc.) die tertio (cf. vs. 798). Quod iocose ita exprimitur ut non de civitatis iure sermo fieri videatur sed de pueri alicuius *dentibus genuinis*, qui septimo fere vitae anno (Solon. fr. 27 Plaut. Menaechm. V 9, 57) cedere solent in locum *pullinorum* (τῶν γνωμόνων sive τοῦ γνώματος, vid. Aristot. Hist. Anim. VI 23, Aristophanes grammaticus apud Eustath. 1404,61 = Kock fr. com. adesp. 572 sq.). Vox igitur φράτερας praeter expectatum subiungitur pro ὀδόντας (φραστῆρας sec. scholion). De eadem re iocus fit Av. 764;

ΧΟΡΟΣ.

νυνὶ δὲ δημαγωγεῖ
ἐν τοῖς ἄνω νεκροῖσι,
καί ἐστιν τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ … μοχθηρίας.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

τὸν Κλεισθένη δ' ἀκούω
ἐν ταῖς ταφαῖσι πρωκτὸν
τίλλειν ἑαυτοῦ καὶ σπαράττειν τὰς γνάθους.

---

422. *Κλεισθένη*] *-νην* codd. nonnulli, *-νους* ceteri, in his VR. Utramque lectionem norunt scholia, de hac autem observant: „fingit Clisthenis filium aliquem, nomine non addito."

424. *ἑαυτοῦ*] *τὸν αὐτοῦ* Blaydes probabiliter.

---

vid. etiam Av. 1669. Eandem ob causam Eupolis (fr. 71) in scholio allatus de Archedemo rogaverat: *ἐπιχώριος δ' ἐστ' ἢ ξένης ἀπὸ χθονός;*

420. *ἐν τοῖς ἄνω νεκροῖσι*] sic *τοὺς ἄνω* degentes nunc appellant mortui, eodem genere loquendi usi quo supra vs. 177 *ἀναβιοίην* pro solito *ἀποθάνοιμι* dictum est vel Pac. 198 Trygaeus rogat *quorsum „terrarum"* abierint coelites, cum *ποῖ τοῦ οὐρανοῦ* dicendum esset. Nihil ultra. Apollonius in scholio allatus perperam interpretabatur *νεκροὺς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν κακοπραγίαν*, Fritzsche vix melius verba sic iungebat: *νεκροῖσι δημαγωγεῖ ἐν τοῖς ἄνω.*

421. *τὰ πρῶτα*] item Herodot. VI 100 IX 78 Lucian. Rhetor. 15 Eur. Med. 917 Hec. 794 Or. 1247 (Cobet Nov. Lect. p. 568). Eadem ratione adhibetur *πάντα* (= *quantivis pretii*) Herodot. III 157 VII 156 Thuc. VIII 95 § 2 etc.; cf. *τάδε* de hominibus usurpatum Aesch. Pers. 1 Eur. Andr. 168 Troad. 99 Thuc. VI 77 § 1 etc.

— *μοχθηρίας*] praeter expectatum pro *δημαγωγίας* vel *πολιτείας* (sic recte schol.).

422 sqq. Clisthenes, qui trierarcha pugnae ad Arginusas interfuerat (vid. ad vs. 48 et 57), in publico funere militum interemtorum eximia luctus signa dedit vel dedisse nunc fingitur, quod inter occisos esset quidam eius sodalis, qui *Sebinus* nunc audit. Infinitivum *τίλλειν imperfecti* esse cum praemissum *ἐν ταῖς ταφαῖσι* docet, quod significat *cum in Ceramico sepulti sunt cives in illo proelio mortui* (cf. schol.), tum cetera quae subiunguntur praeterita *ἐκόπτετο, ἔκλαε, ἐκεκράγει.* Itaque cum publice laudati sunt viri, qui pro patria pugnantes occubuerant, Clisthenes — si credimus choro — conspectus est ad coelum non os manusve attollens sed … partem corporis qua maxime desiderabat defunctum, vellensque capillos … podicis scilicet, glabras autem genas radens „obiit" muliebrem in modum ingemiscebat, „obiit Sebinus ille mortalium mihi dilectissimus." — Quoniam statim post Archedemum, qui primarius praetorum accusator extitit, nunc commemoratur Clisthenes, suspicio nascitur comicum alludere ad nimios illos luctus fictorum propinquorum (Xen. Hellen. I 7 § 8), quorum ope Theramenes eiusque amici incitarunt cives ad animadvertendum in praetores, qui corpora occisorum post proelium non sustulissent e maris fluctibus. Clisthenem Theramenis fuisse sodalem satis est credibile, ipsius autem Theramenis singularis illa calliditas tangitur infra vs. 541, 967 sqq.

424. *τίλλειν*] cf. Hom. *Ω* 710 *κ* 567.

ΧΟΡΟΣ.

καὶ ἐκόπτετ' ἐγκεκυφώς,
καὶ ἔκλαε καὶ ἐκεκράγει
Σεβῖνον, ὅστις ἐστὶν Ἀναφλάστιος.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

καὶ Καλλίαν γε φασὶ

---

427. Σεβῖνον, ὅστις ἐστὶν] Σεβῖνος (sic A) οὐκέτ' ἔστιν Hamaker. || Ἀναφλάστιος vHerwerden] Ἀναφλύστιος Bentley, Ἀναφλύστιος codd.

428-430. Verba perobscura et me iudice lacunosa, vid. ad vs. 416 sqq. — In vs. 428 particula γε nihil significat; in vs. 430 pro genitivo κύσθου, qui ne verti quidem potest, dativum κύσθῳ substituebat Bothe.

---

425. ἐκόπτετο] *plangebatur*; cum accusativo Lys. 396 κόπτεσθ' Ἄδωνιν, quapropter hic quoque fortasse cum accusativo Σεβῖνον est coniungendum.

426. ἐκεκράγει] accusativum adsciscit etiam Vesp. 103 κέκραγεν ἐμβάδας, cf. Av. 60 βοῶν τὸν δεσπότην.

427. *Sebinum clamabat nescio quem Anaphlastium.* Ordo quo collocata sunt verba effecit ut adiectivum Ἀναφλάστιος per attractionem assimularetur pronomini ὅστις, nam proprie dicendum fuerat Σεβῖνον Ἀναφλάστιον (sine articulo), ὅστις ἐστιν, *Sebinum quendam Anaphlastium, quisquis ille fuit.* Pronomen ὅστις eadem ratione adhibitum est Av. 1575 Eccl. 361. Per iocum autem amarum viro illi bellatori, quem patriae suisque ereptum tum flevisse fertur Clisthenes, nomen tribuitur Sebino Ἀναφλαστίῳ, quo cognomine a verbo impudico ἀναφλᾶν (vid. Lys. 1099 ἀναπεφλασμένος *intentus veneri*) repetito alluditur ad demum Atticum *Anaphlystum* (Herodot. IV 99 etc.), quemadmodum nomina iocosa Χωλίδης Ach. 406 (nam sic ibi scribendum), Κλωπίδαι Eq. 79, Ἀχραδούσιος Eccl. 362 ad similitudinem verorum demoticorum Χολλεῖδαι Κρωπίδαι Ἀχερδούσιοι conformata sunt; adde iocos simillimos Eq. 55 et Pac. 42, ubi vocibus ἐν πυέλῳ et Σκαταιβάτου nomina *Pyli* et Iovis καταιβάτου in mentem revocantur audientibus. — Nisi autem fallor, de nihilo fictus est hic iocus. Nomen Σεβῖνον Atheniensibus non inauditum fuisse (a σέβομαι ductum, opinor, ut Ἀρχῖνος ab ἄρχομαι), luculenter noster locus demonstrat, et Platonem comicum Sebini cuiusdam mentionem fecisse testatur scholion; nunc autem non certus quidam Clisthenis amator nuper defunctus, cui Sebino nomen esset, deridetur, sed in novam eamque perridiculam significationem illud nomen proprium a comico detorquetur, quasi a verbo βινεῖν sit ductum, quemadmodum alias *Amyniae, Philoxeno, Lysimachae*, aliis multis eiusmodi nominibus ipsa etymi vis tribuitur (vid. ad Vesp. 84). Redit Sebinus Anaphlastius Eccl. 979, ibi quoque ioci causa commemoratus.

428-430. De *Callia* quae hic dicuntur, merae sunt tenebrae; alludi autem ad rem nobis ignotam, satis apparet. Corrupta esse verba tradita statim docet particula γε sensu destituta et genitivus κύσθου a vicinis verbis alienus, lacunosa esse inde efficio quod chorus tribus versibus debuit respondere suo duci. Praeterea nomen Ἱπποβίνου per iocum ex Ἱππονίκου detortum egregie displicet postquam in Σεβίνου nomine modo lusit chorus. Verbum ναυμαχεῖν imperfecti esse infinitivum Blaydes perhibet vix probabiliter; dubium autem est utrum propriam nunc vim suam servans de pugna ad Arginusas usurpetur (at sic ναυμαχῆσαι dicendum erat ut vs. 49), an ad proelia amatoria transferatur (cf. Vesp. 479), quae Bothii

τοῦτον τὸν Ἱπποβίνου
κύσθου λεοντῆν ναυμαχεῖν ἐνημμένον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(procedit chorumque alloquitur:)
ἔχοιτ' ἂν οὖν φράσαι νῷν
Πλούτων' ὅπου ἐνθάδ' οἰκεῖ;
ξένω γάρ ἐσμεν ἀρτίως ἀφιγμένω.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).
μηδὲν μακρὰν ἀπέλθῃς,
μηδ' αὖθις ἐπανέρῃ με,
ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὴν τὴν θύραν ἀφιγμένος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
αἴροι' ἂν αὖθις, ὦ παῖ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(dum sarcinas denuo ex humero suspendit secum mussitans:)
τουτὶ τί ἦν τὸ πρᾶγμα;
ἀλλ' ἢ Διὸς Κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασιν.

---

432. Πλούτων'] Πλούτων V R et plerique, sed cf. Eccl. 1125.
437. ὦ V R] αὖ γε codd. nonnulli.

---

aliorumque κύσθῳ legentium est sententia. Vox κύσθος (*cunnus*) legitur etiam Ach. 782, 789 Lys. 1158, partic. ἐνημμένος *amictus* recurrit Nub. 72 Av. 1250 Eccl. 80. — Callias Hipponici filius daduchi munere in mysteriis Eleusiniis fungebatur, quae fortasse causa comicum movit ut hoc loco eius mentionem faceret. Postquam Hipponicus in proelio ad Delium occubuit, omnium Graecorum ditissimus habebatur (Lys. XIX § 48), sed ingentes opes a proavo avo patre congestas paucis annis dilapidavit, Aves autem cum actae sunt, maxima earum pars diffluxerat (Av. 284 sqq.); nunc decoctorem agit, et Ecclesiazusarum tempore vix ulla ex magno illo naufragio superabant rudera (vid. Eccl. 810), senem autem sordida paupertas oppressit teste Heraclida Pontico apud Athenaeum XII 537*c*.

436. Item Plut. 962 ἀλλ' ἴσθ' ἐπ' αὐτὰς τὰς θύρας ἀφιγμένη, etiam in Gerytade (fr. 162) idem quod nostro loco lectum esse testatur scholion.

437. αἴροι' ἂν] sarcinas, quas modo (vs. 315) deposuerat.

438. Cf. vs. 39.

439. De re ad nauseam usque inculcata (*une scie*) vox ὁ Διὸς Κορινθός usurpatur a Pindaro Nem. VII 105, redit autem proverbium Eccl. 828 fr. 509 Plat. Euthyd. 292*e*; cuius hanc causam nostro loco profert scholion, quod Corinthii heroem quendam eponymum praeter ipsos nemini cognitum (Pausan. II 1 § 1) iactare solerent utpote Iovis filium. Vix credo simul nunc alludi ad τοὺς κόρεις lectulorum incolas (Nub. 710), neque huc facit Antiphanis fr. 236, ubi Corinthii praestantissima στρώματα fabricare dicuntur.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ).

χωρεῖτε
νῦν ἱερὸν ἀνὰ κύκλον θεᾶς, ἀνθοφόρον ἀν' ἄλσος
παίζοντες, οἷς μετουσία θεοφιλοῦς ἑορτῆς.
ἐγὼ δὲ σὺν ταῖσιν κόραις εἶμι καὶ γυναιξίν,
οὗ παννυχίζουσιν θεᾷ, φέγγος ἱερὸν οἴσων.

(Dux chori abit cum mulieribus, quae faces secum auferunt.)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 448—453).

χωρῶμεν εἰς πολυρρόδους
λειμῶνας ἀνθεμώδεις,
τὸν ἡμέτερον τρόπον,
τὸν καλλιχορώτατον,
παίζοντες, ὃν ὄλβιαι
Ὧραι ξυνάγουσιν.

Antistropha (vs. 454—459).

μόνοις γὰρ ἡμῖν ἥλιος
καὶ φέγγος ἱλαρόν ἐστιν,
ὅσοι μεμυήμεθ' εὐ-

---

448. *πολυρρόδους*] *πολυρρόθους* codd. pauci, quod glossa in Cant. et in Barocc. interpretatur *πολυήχους*. Lectionem hanc coll. Aesch. Sept. 7 receperunt Thiersch et vVelsen, vix recte, nam adi. *πολύρροθος* de *frementi* vel *lugenti* multitudine apte potuit usurpari, vix potuit in bonam partem adhiberi.

453. *Ὧραι*] sic vel *Μοῦσαι* (cf. Pac. 816) Meineke, *Μοῖραι* codices. Vulgatam Kock sic interpretatur: „die Mystenchöre werden nicht von einem menschlichen Choregen, sondern gewissermassen von den Göttern selbst angeordnet"; in quibus verbis displicet illud *quodammodo*, quo artificiosa commenta saepe produntur; vocem autem traditam damnat adiectivum *ὄλβιαι beatae, almae*, quod de *Horis* aptissimum, de *Musis* aptum, de *Parcis* ineptum.

455. *ἱλαρόν*] *ἱερόν* V R alii.

---

440. *κύκλον*] *περίβολον τοῦ τεμένους* (cf. Poll. I 10), *lucum*; vid. vs. 326.

442. *οἷς μετουσία*] = *οἷς μέτεστι*, cf. Plut. 630 *ἄλλοις θ' ὅσοις μέτεστι τοῦ χρηστοῦ τρόπου.*

447. *φέγγος ἱερὸν*] cf. vs. 1525.

448. *πολυρρόδους*] Proserpinam (*θεάν* vs. 440) flores adamasse res est notissima: raptavit eam Pluto *ἄνθεα αἰνυμένην ῥόδα καὶ κρόκον ἠδ' ἴα καλὰ | λειμῶν' ἄμ μαλακόν* (h. Cer. 6).

451. *καλλιχορώτατον*] *Καλλίχορος* dicebatur fons Eleusinius, ad quem mulieres primum suis canticis Cererem celebrasse ferebantur, vid. h. Cer. 273 Pausan. I 38 § 6 Eur. Ion. 1075 Suppl. 392, 620.

454 sq. Vid. supra ad vs. 152 sqq. et Soph. fr. 719 apud Plut. Mor. 21*f*: *τρισόλβιοι | κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη | μόλωσ' ἐς Ἅιδου· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ | ζῆν ἐστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἐκεῖ κακά.*

σεβῆ τε διήγομεν
βίον περὶ τοὺς ξένους
καὶ τοὺς ἰδιώτας.

(Dum canit chorus, ad ianuam Plutonis accedunt Dionysus et Xanthias.)

SCENA NONA.

Dionysus, Xanthias, Chorus, mox Ianitor.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(tergiversanter:)
ἄγε δὴ τίνα τρόπον τὴν θύραν κόψω; τίνα;
πῶς ἐνθάδ' ἄρα κόπτουσιν οἱ ἐπιχώριοι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.
οὐ μὴ διατρίψεις, ἀλλὰ γεύσει τῆς θύρας,
καθ' Ἡρακλέα τὸ σχῆμα καὶ τὸ λῆμ' ἔχων;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(alta voce clamans dum pulsat ianuam:)
παῖ, παῖ.

(Aperta ianua procedit ianitor Plutonis.)

ΘΥΡΩΡΟΣ.
τίς οὗτος;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
Ἡρακλῆς ὁ καρτερός.

---

458. *βίον* Blaydes] *τρόπον* codd.; quod e versu 450 vel 460 irrepsisse probabiliter statuit. || *τοὺς* R] *τε τοὺς* V, sic vel *τε* (om. *τοὺς*) multi codd.
462. *γεύσει* (*γεύσῃ*) R] *γεῦσαι* cett.

---

459. *ἰδιώτας*] hic = *ἰδίους πολίτας*, *cives nostros*; alibi opponi solet *τοῖς ἐν τέλει*.

460. *τίνα*] vid. ad vs. 120.

463. *τὸ σχῆμα καὶ τὸ λῆμα*] cf. similis assonantia vs. 740 *πίνειν καὶ βινεῖν*, Ach. 269 *μαχῶν καὶ Λαμάχων*. — Vox *λῆμα* redit vs. 500 et saepius.

464 sqq. Ianitoris personam adumbravit Aristophanes ad exemplum Aeaci e tragica scena noti; vid. quae ad Personarum indicem annotavi. Cuius grandisonae minae quin dictionem tragicam referant dubitari nequit, et partim certe (vs. 470 sqq.) ipsa tragici verba hic leguntur. Quater autem vel quinquies in scholiis (ad vs. 465, 473, 474? 475 bis) affirmatur ex Euripidis Theseo desumta esse. Sed quae ex illa fabula in scholiis afferuntur nostri ianitoris verbis minime similia esse, sive locum sive occasionem sive personam loquentis sive ipsa denique verba spectes, optimo iure observavit Fritzsche; sunt autem haec: *κάρα τε γάρ σου συγχέω κόμαις ὁμοῦ, | ῥανῶ τε πεδόσ' ἐγκέφαλον, ὀμμάτων δ' ἄπο | αἱμοσταγεῖ πρηστῆρε ῥεύσονται κάτω* (fr. 388). In Pirithoo vero dramate, ubi Hercules ad inferos penetrabat, cum Aeaco colloquebatur, Cerberum domabat, Theseum Pirithoumque a se liberatos in lucem reduce-

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ὦ βδελυρὲ καὶ ἀναίσχυντε καὶ τολμηρὲ σὺ
καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε,
ὃς τὸν κύν' ἡμῶν ἐξελάσας τὸν Κέρβερον
ἀπῇξας ἄγχων καὶ ἀποδρὰς ᾤχου λαβών,

465. *καὶ ἀναίσχυντε καὶ τολμηρὲ*] *καὶ τολμηρὲ κἀναίσχυντε* (ut Pac. 182) codd. nonnulli, quae fortasse magis aptam gradationem efficiunt.

467. *ἐξελάσας*] Reiske *ἐξελὼν* non recte, vulgata tamen suspicione non vacat. Ecquid *τὸν Κέρβερον* est interpretamentum?

bat (vid. fr. 594 et fabulae argumentum apud Wilamowitzium Anal. Eur. p. 168), lecta esse quae nunc iocose imitatur Aristophanes, probabilis est Fritzschii coniectura, cui adstipulati sunt vdSande Bakhuyzen et vWilamowitz l. l. p. 172. Fortasse igitur statuendum, grammaticos Alexandrinos, qui Pirithoum non Euripidis sed Critiae esse sive putarent sive scirent (cf. vWilamowitz l. l. et Herakles[1] p. 15, 22), ab ea fabula, licet nostri loci simillima praeberet, se avertisse, ut in genuinis Euripidis dramatis quaererent locum quem comicus hic expressit, — nam tragica eum verbula nunc fundere, id vel surdo manifestum esse debuit, — nihil autem tum invenisse quod loco Aristophaneo esset similius quam Thesei fabulae illi versus, hos igitur nunc exprimi sumsisse. Sed vero duco similius epitomatoris errore Thesei fabulae in nostra scholia irrepsisse nomen. Scilicet Theseum „*πρὸς τὸν Μίνωα*" haec dixisse in uno tantum scholio legitur, versui 465 in codice V adscripto, quod ex ampliore ad vs. 475 scholio est excerptum; ad vs. 475 autem Minois nulla fit mentio, neque in scholiis ad vs. 473 sq. Quapropter suspicor illud *πρὸς τὸν Μίνωα* (quod in *π. τ. Μινόταυρον* refingebat Fritzsche) a sero demum nato homine aliquo esse adiectum, in quinque autem his notis (ad vs. 465, 473, 474, 475 bis), quae unius instar sunt, perperam dici Euripidem haec *ἐν Θησεῖ* dixisse, in vetustis enim ad Ranas commentariis *ἐπὶ Θησεῖ* fuisse scriptum, *de Theseo* — in Pirithoo scilicet fabula. Quae si ita sunt, Pirithous hic in scholiis affertur ut fabula Euripidea, et tres quoque trimetri illi modo excripti, qui licet non sint consimiles Aristophaneis, haud tamen ab iis abhorrent, legebantur in Pirithoi loco, quem comicus nunc imitatur; quae etiam Wilamowitzii l. l. est sententia. Praepositionem *ἐπί* in *ἐν* corruptam etiam schol. Vesp. 1026 praebet: *δι' Εὔπολιν· ἐν Αὐτολύκῳ δὲ τοιαῦτά φησι*, ubi antehac restitui *ἐπ'*: *de Autolyco haec nunc dicit* (*Aristophanes* sc. h. l., non Eupolis alicubi). Item Av. 100 in scholio *ἐν γὰρ τῷ Τηρεῖ Σοφοκλῆς ἐποίησεν αὐτὸν ἀπωρνιθωμένον καὶ τὴν Πρόκνην· ἐν ᾧ ἔσκωψε πολλὰ τὸν Τηρέα*, ubi Sophocles perabsurde dicitur suo dramati iocos de Tereo inseruisse, legendum est *ἐφ' ᾧ*, *quapropter* (*Aristophanes in Avibus*) *multa de Tereo iocatus est.* Haec scilicet metamorphosis multorum de Tereo iocorum materiem praebuit comico.

465. Simillima sunt Mercurii (ianitoris munere in coelo fungentis) verba Pac. 182 sq. *ὦ βδελυρὲ καὶ τολμηρὲ καὶ ἀναίσχυντε σὺ | καὶ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε.* Cf. etiam Pac. 362 *ὦ μιαρὲ καὶ τολμηρέ, τί ποιεῖν διανοεῖ;* Ach. 287 *ἀναίσχυντος εἶ καὶ βδελυρός*, Eq. 304 *ὦ μιαρὲ καὶ βδελυρέ*, fr. 26 *ὦ μιαρὲ καὶ Φρυνώνδα καὶ τολμηρὲ σύ*, Nub. 1327 *ὦ μιαρέ*. Apud Demosthenem saepius iunguntur *βδελυρός* et *ἀναιδής*, vid. XXI § 107 XXV § 27, item *ἀναίσχυντος καὶ μιαρός* XLIII § 56.

ὃν ἐγὼ ἐφύλαττον. ἀλλὰ νῦν ἔχει μέσος·
„τοία Στυγός σε μελανοκάρδιος πέτρα
Ἀχερόντιός τε σκόπελος αἱματοσταγὴς
φρουροῦσι, Κωκυτοῦ τε περίδρομοι κύνες,
Ἔχιδνά θ' ἑκατογκέφαλος, ἣ τὰ σπλάγχνα σου
διασπαράξει· πλευμόνων δ' ἀνθάψεται
Ταρτησία μύραινα, τὼ νεφρὼ δέ σου
αὐτοῖσιν ἐντέροισιν ᾑματωμένω
διασπάσονται Γοργόνες Τειθράσιαι,

474. πλευμόνων V R] πν. plerique. || δ' Pernice] τ' codd.
477. Τειθράσιαι] sic inscriptiones saepius, Τιθρ. codd.

469. ἔχει μέσος] loquendi formula e palaestra desumta legitur etiam Ach. 571 Eq. 388 Nub. 1047 Eccl. 260.

470. Pronomen τοῖος pro τοιοῦτος adhibitum certissimum esse dictionis tragicae indicium, vix est quod observem. Eadem est verborum structura Soph. Ai. 251 τοίας ἀράσσουσιν ἀπειλὰς δικρατεῖς Ἀτρεῖδαι (sic scribo pro ἐρέσσουσιν).

471. αἱματοσταγής] cf. Aesch. Ag. 1309 Sept. 836 Eur. Suppl. 812 fr. 863 et locus quem comicus nunc imitatur (fr. 388, vid. ad vs. 464 sqq.).

472. *Cocyti canes* scholion recte interpretatur Furias, quae sanguinis odore allectae, perinde atque canes venatici, scelestorum hominum vestigia persequuntur donec poenas ex eis sumserint. Cf. Orestae verba apud Aesch. Choeph. 924 αἰαῖ, φύλαξαι μητρὸς ἐγκότους κύνας, item Soph. El. 1388 Eur. El. 1342. Hinc veras canes in Hecates Furiarumque comitatu ad Cerberi exemplum finxere recentiores; vid. Hor. Sat. I 8, 35 *infernas canes*, Verg. Aen. VI 257, Lucan. VI 733, Ruhnken. Ep. Crit. I p. 93 sq. — Praeterea de vocis κύων usu poetico vid. ad vs. 1287.

473. *Echidna*, quae mulieris cum serpente commixtae corpus habebat, in speluncis subterraneis habitans Typhaoni peperit Orthum (Geryonis canem), Cerberum, hydram Lernaeam, Chimaeram, Sphingem (cf. Eur. Phoen. 1020), leonem Nemeaeum; vid. Hes. Theog. 297 sqq. — Cum hoc versu et sequenti cf. Soph. Trach. 769 sq. ἦλθε δ' ὀστέων | ἀδαγμὸς ἀντίσπαστος, εἶτα φοινίας | ἐχθρᾶς ἐχίδνης ἰὸς ὣς ἐδαίνυτο, vs. 779 sq. ὡς ἤκουσε καὶ διώδυνος | σπαραγμὸς αὐτοῦ πλευμόνων ἀνθήψατο, vs. 1054 βέβρωκε σάρκας πλεύμονός τ' ἀρτηρίας | ῥοφεῖ ξυνοικοῦν, Eur. Cycl. 235 sq. κατὰ τὸν ὀμφαλὸν μέσον | τὰ σπλάγχν' ἔφασκον ἐξαμήσεσθαι βίᾳ. Comici concinunt loci Eq. 708 ἐξαρπάσομαί σου τοῖς ὄνυξι τἄντερα, Lys. 367 βρύκουσά σου τοὺς πλεύμονας καὶ τἄντερ' ἐξαμήσω. Verbum ἀνθάπτεσθαι eadem ratione adhibitum redit Eur. Med. 55, 1360 Hel. 960.

475. *Myraena* echidnae sociatur etiam Aesch. Choeph. 994 μύραινά γ' εἴτ' ἔχιδν' ἔφυ, *Tartesia* autem nunc a comico per iocum dicitur; quae vox sono quidem Tartarum in memoriam revocat, ita ut horroris plena esse videatur, revera tamen locum aliquanto minus remotum indicat, piscium nimirum muraenarum patriam Tartessum; nam postea certe Tartesias muraenas in deliciis fuisse docent Varro apud Gellium VI 16 et Pollux VI 63. Tartesias *mustelas* novit Herodot. IV 192 (item Aelian. XIV 4).

— νεφρώ] cf. vs. 1280.

476. αὐτοῖσιν ἐντέροισιν] vid. ad Vesp. 119.

477. διασπάσονται] σπᾶν verbum de canibus animalibusque rapacibus sollemne, compositi autem διασπᾶν medium adhi-

ἐφ' ἃς ἐγὼ δρομαῖον ὁρμήσω πόδα.“

(Festinanter irruit domum ianuamque claudit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(metu perculsus postquam recessit, in genua se incurvat. Debili voce clamat:)

οὗτος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δέδρακας;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγκέχοδα. κάλει θεόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ καταγέλαστ', οὔκουν ἀναστήσει ταχύ,
πρίν τινά σ' ἰδεῖν ἀλλότριον;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(surgere dum frustra conatur:)

ἀλλ' ὡρακιῶ.
ἀλλ' οἶσε πρὸς τὴν καρδίαν μου σφογγιάν.

---

479. *οὗτος;*] Dionyso dedi; Xanthiae tribui solet. Cf. vs. 40 et 312. || *ἐγκέχοδα*] *ἐπικέχοδα* dubitanter Blaydes coll. Av. 68 Lys. 440 Eccl. 640.

482. *σφογγιάν*] *σπογγίαν* codd., item vs. 487.

---

betur hic et alibi (cf. Eur. Bacch. 339) ad indicandas bestias praedam quam dilaniant huc illuc *inter se* raptantes. Sic *τοξεύειν ἀκοντίζειν βοᾶν* dicitur sed *διατοξεύεσθαι διακοντίζεσθαι διαβοᾶσθαι.*

— *Γοργόνες Τειθράσιαι*] ut modo *Tartesi* nomen ioci causa verbis tragicis ex Euripide desumtis intermiscuit poeta, sic nunc Gorgones non *Λιβυστικάς* nominat vel *Ἀχεροντίας* (nam in Proserpinae dominio Gorgonem inde ab Homero λ 634 collocabant poetae), sed *Τειθρασίας*, quae vox est soni horribilis satis, potestatis tamen omnino innocuae, pagum enim quendam tribus Aegeidis designat. Cuius tamen incolas, ut Aexonenses (vid. Plat. Lach. 197 *c*), propter mores truculentos infames fuisse e nostro loco videtur posse colligi (hariolantur scholia et Suidas s. v. *Τ(ε)ίθρασος*). Intelleguntur autem cauponae, quae vs. 549 Pseudoherculem invadunt.

478. *δρομαῖον*] item Eur. Alc. 244 Or. 45 Bacch. 136 Hel. 543 et in parodia Ar. Pac. 160.

479. *οὗτος*] vid. ad Vesp. 1.

— *ἐγκέχοδα*] cf. Nub. 1390 Vesp. 627 Eccl. 1061.

— *κάλει θεόν*] sc. *πρὸς βοήθειαν*, terrore enim sum perculsus. Praeter veram hanc explicationem (a Fritzschio receptam) scholion verba haec Dionysi etiam ab Iacchi in festis Eleusiniis obeundis invocatione repetit, — quod insulsum; vel a ritu libandi, quo *ἐπειδὰν σπονδοποιήσωνται ἐπιλέγουσιν· „ἐκκέχυται· κάλει θεόν"*, — quod deorum cultum impie deridentis esset; quapropter satis mirari non possum Brunckium Kockium alios hasce scholiastae delicias minime spernentes.

481. *ὡρακιῶ*] *animi patior deliquium*, cf. Pac. 702 Soph. fr. 115 (e dramate satyrico). Idem fere significat *ἰλιγγιᾶν* Ach. 581, 1218, *σκοτοδινιᾶν* Ach. 1219.

482. Cum toto versu cf. Vesp. 995.

— *οἶσε*] *affer*. Vetusto hoc aoristi (mixti)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(depromptam e sarcinis spongiam ei porrigens:)

ἰδοὺ λαβέ· προσθοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῦ ἔστιν;

(Oculis semiclusis arripit spongiam, qua nates sibi dein deterget.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ χρυσοῖ θεοί,

ἐνταῦθ' ἔχεις τὴν καρδίαν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

δείσασα γὰρ

εἰς τὴν κάτω μου κοιλίαν καθείρπυσεν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ δειλότατε θεῶν σὺ καὶ ἀνθρώπων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(dum surgit:)

ἐγώ;

πῶς δειλός, ὅστις σφογγιὰν ᾔτησά σε;

οὐκ ἂν ἕτερός γ' αὔτ' εἰργάσατ' ἀνήρ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀλλὰ τί;

---

483. Sic divisit Dobree; verbum *προσθοῦ* (*tibi admove*) Xanthiae esse non fugerat Brunckium; ipsum autem Dionysum sibi nates detergere e vs. 490 clare apparet. In codd. vitio aperto *προσθοῦ* (in Med. 4 et in scholio etiam *ποῦ ἔστιν*) tribuitur Dionyso, sequentia Xanthiae, cui totum versum assignavit Bergk.

488. *οὐκ ἂν* V] *οὔκουν* cett., *οὔ τἂν* Elmsley. || *γ' αὔτ'* R] *ταῦτ'* plerique, *γ' ἕτερος ταῦτ'* (praestabat *τοῦτ'*) Bergk.

---

imperativo post Homerum (*χ* 106, 481, *οἴσετε* *Γ* 103 *Ο* 718 *υ* 154, *οἰσέτω* *Τ* 173 *θ* 255) usi sunt comici Ar. Ach. 1099, 1101, 1122 Vesp. 671? 1251? Pac. 259 et h. l, Alex. fr. 120 Menand. 62? Anaxipp. 6[4]? Cf. *φέρε* *cedo* vs. 498 etc., *αἶρε* *porrige* Pac. 1 etc.

— *πρὸς τὴν καρδίαν*] ut subito frigore sedetur cordis trepidatio. Hodieque si quis cordis palpitatione laborat, linteum vel spongiam aqua frigida imbutam eius pectori admoveri non raro iubent medici.

483. *προσθοῦ*] *ipse tibi applica.* Medium ita adhibitum est etiam Av. 361 Eccl. 1031 Eur. Herc. 486, 1408.

484. Similis iocus peperit choliambos, quos Hero(n)dae esse probabiliter suspicatur Crusius (fr. 19), apud Photium p. 355,19 servatos: *ὁ τὸν κυσὸν τρωθείς,* | *ᾔδησθ' ὅπου μάλιστα τοῦ κράνους χρεία.*

485. Cf. Hom. *Ο* 280 *πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός,* Dem. VII § 45 *εἴπερ ὑμεῖς τὸν ἐγκέφαλον ... μὴ ἐν ταῖς πτέρναις ... φορεῖτε.*

488. *οὐκ ἂν κτέ.*] modi irrealis haec forma (= *εἰ γὰρ ἕτερός τις ᾖ, οὐκ ἂν εἰργασάμην*) etiam Lys. 351 Plut. 1078 occurrit.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κατέκειτ' ἂν ὀσφραινόμενος, εἴπερ δειλὸς ἦν·
ἐγὼ δ' ἀνέστην καὶ προσέτ' ἀπεψησάμην.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀνδρεῖά γ', ὦ Πόσειδον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οἶμαι νὴ Δία.
σὺ δ' οὐκ ἔδεισας τὸν ψόφον τῶν ῥημάτων
καὶ τὰς ἀπειλάς;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι νυν, ἐπειδὴ ληματίας καὶ ἀνδρεῖος εἶ,
σὺ μὲν γενοῦ ἐγώ, τὸ ῥόπαλον τουτὶ λαβὼν
καὶ τὴν λεοντῆν, εἴπερ ἀφοβόσπλαγχνος εἶ·
ἐγὼ δ' ἔσομαί σοι σκευοφόρος ἐν τῷ μέρει.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

φέρε δὴ ταχέως αὔτ'· οὐ γὰρ ἀλλὰ πειστέον.

---

494. *ληματίας* l. a. in scholio et in Suida, item Hesychius Photius] *ληματιᾶ(ι)ς* codd.; quod vitio natum esse verbum statuit Cobet ad Hyperid. p. 53.

---

489. *κατέκειτ' ἂν*] cf. Nub. 126 *ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ μέντοι πεσών γε κείσομαι.*

— *ὀσφραινόμενος*] schol. interpretatur *οἱ τῷ φόβῳ ἐκλυόμενοι ὀσφρήσει τὸν πόνον παύουσιν*, sed non *odores ad cor reficiendum* esse intellegendos sed *ipsius faeces* docet verbum quod oppositum est *ἀποψῆσθαι.*

490. *ἀπεψησάμην*] *detergendi* verbum redit Eq. 572 Pac. 1231 Plut. 817.

491. *ἀνδρεῖά γ', ὦ Πόσειδον*] item Eq. 609 *δεινά γ', ὦ Πόσειδον*, Eur. Iph. Taur. 619 *ἄζηλά γ', ὦ νεᾶνι.*

492. *ψόφον*] sic Aeschylus *ψόφου πλέως* dicitur Nub. 1367, et de inanibus senum minis *ψόφος* usurpatur Vesp. 436; cf. Soph. Ai. 1116 *τοῦ δὲ σοῦ ψόφου οὐκ ἂν στραφείην.*

493. *οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισα*] item Plut. 704 *οὐ μὰ Δί' οὐδ' ἐφρόντισεν*, Ran. 1222 *οὐδ' ἂν μὰ τὴν Δήμητρα φροντίσαιμί γε.* Verbum *φροντίσαι* ita adhibitum est etiam Vesp. 228 *μὴ φροντίσῃς.* Praeterea vid. ad vs. 638.

494. *ληματίας*] is est qui *εὐληματεῖ* (Aesch. fr. 104) sive *λήματος πλέως ἐστίν* (Herodot. V 111). Sic *φρονηματίας*, qua voce in Hesychii lexico *ληματίας* redditur, est qui *φρονήματος ἔμπλεως* est, *στιγματίας* vocatur cui *στίγματα* sunt inusta, *μαστιγίας* mox vs. 501 dicitur is cui *μάστιγες* nimis bene sunt cognitae, *ὀρνιθίας* audit ventus aves afferens (Ach. 877), *κοππατίας* est equus qui koppa signum habet inustum (Nub. 23), aliaque multa eiusmodi nomina in *-ίας* desinunt, quorum vim ingentem collegit Blaydes in ann. crit. ad nostrum versum.

497. *ἐν τῷ μέρει*] vid. ad vs. 32.

498. *φέρε δή*] *cedo* (*trade*) *mihi*; vid.

(Sarcinis depositis a Dionyso pellem leoninam et clavam accipit.)

καὶ βλέψον εἰς τὸν Ἡρακλειοξανθίαν,
εἰ δειλὸς ἔσομαι καὶ κατὰ σὲ τὸ λῆμ' ἔχων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ἀληθῶς οὐκ Μελίτης ... μαστιγίας.
φέρε νυν ἐγὼ τὰ στρώματ' ἄρωμαι ταδί.

(Sarcinas tollit.

Denuo aperitur ianua. Dionysus pone Xanthiae tergum se abscondit, Xanthias autem sublata clava paratus adstat ut monstra inferna, quae vocaturus ianitor abiit, propellat. Procedit ... venusta quaedam Proserpinae ancilla).

SCENA DECIMA.

Dionysus, Xanthias, Chorus, Ancilla.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

(ad Xanthiam:)

ὦ φίλταθ' ἥκεις Ἡράκλεις; δεῦρ' εἴσιθι.
ἡ γὰρ θεός σ' ὡς ἐπύθεθ' ἥκοντ', εὐθέως

502. *ἄρωμαι* Cobet] *αἴρωμαι* (*-ομαι*) codd. || *ταδί*] *τάδε* R.
504. *σ' ὡς*] *ὡς* V R, sic vel *ὥς σ'* vitio aperto codices plerique.

Ach. 1103 sq. Eq. 118 Nub. 1297 alibi. Idem fere valet *αἶρε porrige mihi*, ut in Homerico *μή μοι Ϝοῖνον ἄειρε* (Z 264), Pherecrat. fr. 137 *πρόσαιρε τὸ κανοῦν, εἰ δὲ βούλει πρόσφερε* (cf. infra vs. 1159), Ar. Pac. 1, 1227 (vid. praeterea ad vs. 518). Utrumque de rebus quae *in promtu* sunt adhibetur, si quid autem prius est *petendum*, *οἶσε* dicitur (vs. 482 etc.).

— *αὐτά*] hic, ut vs. 532, *τὰ σκεύη* indicat, quae vox e praecedenti *σκευοφόρος* facile elicitur. Cf. Av. 106 Plut. 503.

— *οὐ γὰρ ἀλλά*] vid. ad vs. 58.

— *πειστέον*] i. e. *χρή με σοι πείθεσθαι*. Item Pac. 218.

500. *τὸ λῆμ' ἔχων*] cf. vs. 463.

501. *οὐκ Μελίτης ... μαστιγίας*] spectatoribus notissimus erat *Ἡρακλῆς ὁ ἐν Μελίτῃ*, nam Hercules in vico urbano Melite, ubi parvis mysteriis initiatus esse ferebatur (schol. hic et ad Plut. 846, 1014), clarum fanum habebat paucis annis abhinc saeviente peste ei dedicatum utpote *ἀλεξικάκῳ* (schol.). Itaque sic nunc loquitur Dionysus: *purus putus iam mihi videris iste quem novimus Melitaeus* ... addendum erat *Hercules*, sed *παρ' ὑπόνοιαν* dicit *verbero*, quoniam de mancipio nunc loquitur (cf. vs. 756); eandem autem ob causam *ἐκ Μελίτης* dicit, non *ἐν Μελίτῃ*, ut solebant de deis. De voce *μαστιγίας* hic et Eq. 1228 obvia vid. ad vs. 494. Meras autem, si quid video, nugas ad hunc versum interpretandum attulit Apollonius in scholio laudatus; qui cum certum aliquem hominem rideri putaret, Calliam autem Hipponici filium Melitae habitasse sive ex Aristophanis Horis didicisset (vid. fr. 572 in scholio Lucianeo, quod errorum apertorum plenum est) sive sibi persuasisset, hunc nunc respici statuit coll. vs. 428 (ubi vid.). Cui Kockium assensum esse miror.

503 sqq. Similis est locus Ach. 1087 sqq.

503. *ἥκεις*] *rediistine?*

504. *εὐθέως*] utpote gulosum deum acceptura; vid. ad vs. 62 sqq.

ἔπεττεν ἄρτους, ἧψε κατερεικτῶν χύτρας
ἔτνους δύ' ἢ τρεῖς, βοῦν ἀπηνθράκιζ' ὅλον,
πλακοῦντας ὤπτα, κολλάβους. ἀλλ' εἴσιθι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(dum a tergo retrahit Dionysus, firma voce recusans:)
κάλλιστ'· ἐπαινῶ.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

μὰ τὸν Ἀπόλλω μή σ' ἐγὼ
περιόψομαι πεινῶντ', ἐπεί τοι καὶ κρέα

---

505. *κατερεικτῶν*] *-ρικτῶν* V R alii (*-ρεικτοῦ* codex Mutin. et Diaconus ad Hes. Scut. 287). ‖ *χύτρας* | *ἔτνους*] *ἔτνους* | *χύτρας* vVelsen.

506. *βοῦν*] *βοῦν τ'* V, *βοῦν δ'* Suidas s. v. *ἀπηνθράκιζεν*.

507. *ἀλλ'* V] *δεῦρ'* R alii.

508. *μή* Elmsley ad Oed. Col. vs. 177] *οὐ μή* codd. vitiose, sic enim non futurum sed subiunctivus aoristi (*περιίδω*) debebat sequi.

509. *πεινῶντ'* Blaydes coll. Pac. 741 (etiam *ἄδειπνον ὄντ'* aliaque coniciens)] *ἀπελθόντ'* codices vitiose pro *ἀπιόντ'* (quod reponebat Reisig). Ingeniose APalmer

---

505 sq. *κατερεικτῶν χύτρας* | *ἔτνους*] *ollas pultis e fabis fressis*; verbum (*κατ*)-*ερείκειν confringere* legitur etiam Vesp. 649 fr. 22. Etiam Eccl. 845 *χύτραι ἔτνους* commemorantur in coenae opiparae descriptione; qui locus totus (vs. 838 sqq.) cum nostro est conferendus.

506. *βοῦν ἀπηνθράκιζ' ὅλον*] etiam in cena regis Persici integros boves convivis appositos esse perhibet iactator ille Ach. 85. Athenis vero non boves sed minuti pisciculi super carbones solebant assari sive *ἀπανθρακίζεσθαι* (Av. 1546), hinc *ἐπανθρακίδες* dicti (Ach. 670 Vesp. 1127).

507. *κολλάβους*] cf. Pac. 1196 fr. 497 Philyll. fr. 4. Sunt paniculi delicatiores, vid. Athen. III p. 110*f*, qui a *κόλλιξι* (Ach. 872 Ephipp. fr. 1) nihil diversos esse dicit p. 112*f*.

508. *κάλλιστ'· ἐπαινῶ*] utrumque est blande recusantis. Adverbio *κάλλιστα* vel *καλῶς* (vs. 888 Eur. Ion. 417) vel *πάνυ καλῶς* (vs. 512) mente est addendum *ἔχει μοι*, *bene est, iam satis est* Hor. Ep. I 7. Plenum *καλῶς ἔχει* (*μοι*) legitur Antiphan. fr. 165 Clearch. fr. 4 Lys. I § 23 et 39 Isae. II § 11, *ἔχει κάλλιστα* Theocrit. XV 3. Verbum *ἐπαινῶ* (poet. *αἰνῶ*) optime illustravit Plut. Mor. p. 22*f* collato versu Hesiodi Oper. 643 *νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι· τῷ μὲν γὰρ „αἰνεῖν" σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν, αὐτῷ δὲ τῷ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ „καλῶς" φαμεν „ἔχειν" καὶ „χαίρειν" κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν* (item Phrynichus in Anecd. Bekk. p. 49, 20 et scholia ad hunc locum et ad vs. 888). Est igitur: *laudo te, laudo oblatum, sed non utar*; *tam* (i. e. *tamen, vel sic*) *gratia est* Plaut. Menaechm. II 3, 36 Stich. III 2, 18, *benigne* Horat. Ep. I 7, 16 et 62. Cf. Xenoph. Conv. I § 7 *πρῶτον μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἦν ἐπαινοῦντες τὴν κλῆσιν οὐχ ὑπισχνοῦντο συνδειπνεῖν.* Simili sensu *αἰνῶ* legitur Eur. Phoen. 1683 Herc. 275, 1235 Iph. Aul. 506. Blande *negantis* sunt *εὖ πρᾶσσε* Eur. Phoen. 403 et similia, grato animo *accipientis* est *εὐδαιμονοίης* infra vs. 1417 (ubi vid.), *di tibi omnes omnia optata offerant* Plaut. Capt. II 2, 104.

— *μή*] in iurei. negatio *μή* futuro praemittitur etiam Lys. 917 Eccl. 999 (Av. 194); cf. Hom. *Κ* 330 *Ο* 41.

509. *περιόψομαι πεινῶντ'*] participium

ἀνέβραττεν ὀρνίθεια, καὶ τραγήματα
ἔφρυγε, καὶ οἶνον ἐνεκεράννυ γλυκύτατον.
ἀλλ' εἴσιθ' ἅμ' ἐμοί.

(Abducere eum conatur.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(reluctanter denuo recusans:)

πάνυ καλῶς.

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

ληρεῖς ἔχων·
οὐ γάρ σ' ἀφήσω. καὶ γὰρ αὐλητρίς γέ σοι
ἤδη ἔνδον ἔσθ' ὡραιοτάτη καὶ ὀρχηστρίδες
ἕτεραι δύ' ἢ τρεῖς.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(vix se continens:)

πῶς λέγεις; ὀρχηστρίδες;

ΘΕΡΑΠΑΙΝΑ.

ἡβυλλιῶσαί γ', ἄρτι παρατετιλμέναι.
ἀλλ' εἴσιθ', ὡς ὁ μάγειρος ἤδη τὰ τεμάχη

ἐπαινοῦντ', sed *περιορᾶν* tum demum est aptum cum sequitur verbum *molestiam* aliquam indicans.

511. *ἐνεκεράννυ* Blaydes] *ἀν-* codices.

512^b sqq. Ancillae dedit Scaliger; in codd. scholiisque absurde tribuuntur Dionyso.

513. *γέ*] *τέ* dubitanter Bergk.

514. *ἤδη* Seidler] *ἤδ'* codd., *μί'* Brunck.

516. *ἡβυλλιῶσαί γ', ἄρτι* Lenting] *ἡβυλλιῶσαι κἄρτι* codd., quod ferri nequit nisi Xanthiae verba „*τί λέγεις, ὀρχηστρίδες;*" interiectionis loco esse nec a ministra respici sumas, id quod vix credibile.

---

vel adiectivum molestiam aliquam indicans verbo *περιορᾶν* solet subiungi: *ταυτὶ πάσχοντα* Ach. 167 (idem mente supplendum Ach. 55), *ἄνιππον* Nub. 124, *χειρούμενον* Vesp. 439, *ἀποπνιγέντα* Pac. 10, *γυμνὸν ὄντα* Lys. 1019, *ἀποστερουμένην* Thesm. 698, *τεθνηκότα* Ran. 1476, *διαρραγέντα* Eccl. 369, *ἑλκόμενον* Eccl. 1055, *ἐπιτριβέντα* Eccl. 1068.

— *ἐπεί τοι καί*] *cum praesertim*, item Ach. 932 Eur. Med. 677 Heracl. 507 Plat. Hipp. I 288 *c*.

510. *ἀνέβραττεν*] cf. Ach. 1005 Pac. 1197 Pherecr. fr. 108[23], 183, *ἀνάβραστα* Ran. 553 Aristomen. fr. 8.

512. *πάνυ καλῶς*] vid. ad vs. 508.

— *ληρεῖς ἔχων*] vid. ad vs. 202.

516. *ἡβυλλιῶσαι*] verbo deminutivum terminum habenti, ut nomina *βρεφύλλιον μειρακύλλιον* alia, utitur etiam Pherecrates fr. 108[29]. Significat igitur puellas primo aetatulae flore decoras.

— *παρατετιλμέναι*] glabra enim candidaque cutis decet puellas; vid. Eccl. 60 sqq. et infra ad vs. 1092. Idem quod h. l. dicitur *τὰ ῥόδα κεκαρμένας* Pherecr. l. l. Cf. Lys. 89, 151 (Eccl. 13, 827 fr. 367) Plat. fr. 174[14] Menandr. fr. 363.

517. *τεμάχη*] *frusta piscium* (*mooten*), vid. Ach. 881, 1100 Eq. 283 Nub. 339

ἔμελλ' ἀφαιρεῖν χἠ τράπεζ' εἰσῄρετο.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(consilium mutans:)

ἴθι νυν, φράσον τάχιστα ταῖς ὀρχηστρίσιν
ταῖς ἔνδον οὔσαις αὐτὸς ὡς εἰσέρχομαι.
ὁ παῖς, ἀκολούθει δεῦρο τὰ σκεύη φέρων.

(Ancilla domum abit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐπίσχες οὗτος· οὔ τί που σπουδὴν ποιεῖ,
ὁτιή σε παίζων Ἡρακλέα ἐνεσκεύασα;

---

518. *ἔμελλ'* R] *ἤμελλ'* codd. plerique.

519 sq. Hamaker delet, non recte, his enim omissis ancillae post versum 521 (quem coram ea dici apparet e voce *ὁ παῖς*) non est causa idonea abeundi.

519. *τάχιστα* Meineke] *πρώτιστα* codd. || *ὀρχηστρίσιν*] codd nonnulli habent *αὐλητρίσιν*.

520. *ὡς*] *ὅτι* R et multi, *ὅτ'* V.

522. *ποιεῖ* V] *πο(ι)εῖς* R ceterique; veram lectionem norat Photius p. 532,14.

523. *Ἡρακλέα (ἐ)'νεσκεύασα* Elmsley] *Ἡρακλέ' ἐσκεύασα* R, *-κλέα γ' ἐσκεύασα* (*ἐσκεύακα* V) cett.; *'γὼ 'σκεύασα* mavult Blaydes coll. Ach. 121, 739 Thesm. 591.

Eccl. 606, 842. A carnibus diserte distinguuntur Eq. 1177 Plut. 894.

518. *ἀφαιρεῖν*] *ab igne* (cum ipsis verubus), item Ach. 1119; deinde *verubus detrahentur*, quod *ἀφέλκειν* dicitur Ach. 1005.

— *εἰσῄρετο*] *in eo erat ut apponeretur* (cibo scilicet onusta); item Eubul. fr. 112 *ἤρετο τράπεζα*, quod Vesp. 1216 *τὰς τραπέζας εἰσφέρειν* dicitur, item Alex. fr. 86 (vid. ad vs. 498). Hic unius tantum mensae fit mentio, quoniam unum tantum convivam acceptura est Proserpina.

520. *αὐτὸς*] *sponte, solus*, etiam non ducente te (quod conata fuerat ancilla vs. 512). Sic recte Fritzsche interpretatus est coll. Lys. 1107 etc., vid. etiam Theocrit. II 118 *ἦνθον γὰρ κἠγών*. Urbanitatis hoc est, ne vix aegre a mulierculis pertrahi videatur. Minus probabilem duco Kockii opinionem, vertendum esse *ipse*, Xanthiam enim heri partes agentem se ipsum nunc designare voce qua alias more servili (cf. Nub. 219 fr. 268) soleret herum.

522. *ἐπίσχες*] item Eq. 847 Nub. 1047 Vesp. 829 Ran. 851 Cratin. fr. 66. Vid. etiam Av. 1200 Lys. 742.

— *οὗτος*] vid. ad Vesp. 1.

— *οὔ τί που*] *mirantis* et *indignantis* hoc est, cf. Nub. 1260 Pac. 1211 Av. 443 Lys. 351 Ran. 526 Eccl. 329, 372, 756 Soph. Phil. 1233 Eur. Hel. 95 Stallbaum ad Plat. Conv. 194 *b* etc.; *suspicantis* vero est *οὐ δή που*, vid. Ach. 122 Av. 269 Eccl. 327; ultimus locus prae ceteris est utilis ad distinguendas has particulas: *τίς ἐστιν; οὐ δή που Βλέπυρος ὁ γειτνιῶν; | νὴ τὸν Δί' αὐτὸς δῆτ' ἐκεῖνος. εἰπέ μοι, | τί τοῦτό σοι τὸ πυρρόν ἐστιν; οὔ τί που | Κινησίας σου καταπετίληκέν ποθεν;*

— *σπουδὴν ποιεῖ*] = *σπουδάζεις*, item Plat. Euthyd. 304 *e* Conv. 177 *c* Lucian. Pseudol. § 16. Pessime Photius p. 532,14 interpretatur *ὀργίζει*.

523. *ἐνεσκεύασα*] cf. Ach. 384, 436 *ἐνσκευάσασθαί μ' οἷον ἀθλιώτατον* (quae verba ex Euripidis Telepho desumta sunt), Plat. Criton. 53 *d* *διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάσασθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες*, Lucian. Menipp. § 8 *ἐμὲ δὲ*

οὐ μὴ φλυαρήσεις ἔχων, ὦ Ξανθία,
ἀλλ' ἀράμενος οἴσεις πάλιν τὰ στρώματα;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί ἔστιν; οὔ τί πού μ' ἀφελέσθαι διανοεῖ
ἃ ἔδωκας αὐτός;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ τάχ', ἀλλ' ἤδη ποιῶ.
κατάθου τὸ δέρμα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι
καὶ τοῖς θεοῖσιν ἐπιτρέπω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποίοις θεοῖς;

---

524. φλυαρήσεις R] -σῃς V et multi.
526. *τί ἔστιν] τί δ' ἔστιν codd. || οὔ τι V] οὐ δή cett.

τουτοισὶ φέρων (leg. ἃ φέρω) ἐνεσκεύασε, τῷ πίλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρᾳ (ut non Menippus sed Hercules vel Orpheus esse crederer), etc. — Simplex Ach. 121 alibi.

524. ἔχων] vid. ad vs. 202.

526. Cf. Hom. Α 299 ἐπεί μ' ἀφέλεσθέ Ϝε δόντες.

— οὔ τί που] vid. quae ad vs. 522 observavimus.

527. οὐ τάχ', ἀλλ' ἤδη] cf. Eur. Suppl. 551 εὐτυχοῦσι δὲ | οἱ μὲν τάχ' οἱ δ' εἰσαῦθις, οἱ δ' ἤδη βροτῶν, Andocid. II § 2 τοὺς μὲν ἤδη πράττοντας τοὺς δὲ τάχα μέλλοντας.

528. ταῦτ' ἐγὼ μαρτύρομαι] ita loquitur qui iniuriae sibi illatae testes advocat (ut mox apud magistratum eorum testimonio usus προσκαλεῖσθαι possit hominem qui male se habuerit); item Ach. 926 Nub. 495, 1222, 1297 Vesp. 1436 Pac. 1119 Av. 1031.

529. ἐπιτρέπω] et hoc iudiciale est verbum; quod proprie significat rem vel hominem alicui *tradere, concredere*, e. g. Eq. 1098, 1258 Nub. 799, hinc *aliquid alicuius arbitrio permittere*, vid. Ach. 51 Vesp. 521, 1423 Lys. 1111 Ran. 811 Eccl. 179, 641 Plut. 1078, 1081 Hom. χ 289 Thuc. I 28 § 2 IV 8 § 3 V 41 § 2 Demosth. XXIX § 58 XXXIII § 14 LIX § 45 etc.

— ποίοις θεοῖς] non *quosnam deos dicis* vertendum est sed *quid deos loqueris.* Adiectivo pronominali ποῖος in sermone quotidiano sic utitur qui verbum aliquod, quod bilem sibi moverit, cum amaro risu iterat; cf. πόθεν vs. 1455. Redit loquendi haec formula Ach. 62, 109, 157, 761 Eq. 32, 162 Nub. 367, 1233, 1337 Vesp. 1202, 1369, 1378 Av. 1233, 1346 Lys. 730, 922, 1178 Thesm. 30, 874 Plut. 1046. Minime conferendi sunt loci ubi praemittitur articulus: Ach. 418 τὰ ποῖα τρύχη; i. e. *quinam sunt isti quos dicis panni?* Ach. 963 ὁ ποῖος οὗτος Λάμαχος τὴν ἔγχελυν; *quis tandem est Lamachus iste quem anguillam sibi expetere dicis?* Nub. 1270 τὰ ποῖα ταῦτα χρήματα; *quamnam tibi vis pecuniam?*

τὸ δὲ προσδοκῆσαί σ' οὐκ ἀνόητον καὶ κενόν,
ὡς δοῦλος ὢν καὶ θνητὸς Ἀλκμήνης ἔσει;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἀμέλει, καλῶς· ἔχ' αὔτ'. ἴσως γάρ τοί ποτε
ἐμοῦ δεηθείης ἄν, εἰ θεὸς θέλοι.

(Dum Dionyso clavam et leoninam reddit Xanthias sarcinasque denuo ab eo accipit, chorus sequentia canit ad Dionysum conversus:)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 534—548).

ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι
νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας καὶ
πολλὰ περιπεπλευκότος,
μετακυλίνδειν αὑτὸν ἀεὶ
πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον
μᾶλλον, ἢ γεγραμμένην
εἰκόν' ἑστάναι, λαβόνθ' ἓν
σχῆμα· τὸ δὲ μεταστρέφεσθαι
πρὸς τὸ μαλθακώτερον
δεξιοῦ πρὸς ἀνδρός ἐστι
καὶ φύσει Θηραμένους.

---

531. Ἀλκμήνης Lenting] Ἀλκμήνης codd.

---

530. Iunge οὐκ ἀνόητον δὲ καὶ κενόν (ἐστι) τὸ προσδοκῆσαί σε κτέ.

— κενόν] idem qui h. l. adiectivi sensus (*vanus*) est in Cratini fr. 97 οἴομαι γὰρ μηδὲν οὕτως μῶρον εἶναι καὶ κενόν.

533. εἰ θεὸς θέλοι] priscam verbi formam in una hac loquendi formula servavit Atheniensium lingua (vid. ad Vesp. 186); item Pac. 939, 1187 Plut. 347, 405, 1188. Ceterum disyllaba verbi forma a comici sermone aliena est, nec nisi in tragicae dictionis parodia reperitur (vid. infra ad vs. 1468); de locis ubi *per aphaeresin* supprimitur sonus initialis ἐ- vid. ad Vesp. 493.

534. πρὸς] item Vesp. 369 Plut. 355.

537. πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον] *ad navis latus a fluctibus tutum*, latus vento ex obliquo incidenti oppositum, quod elevatur dum alterum fluctibus mergitur vel certe conspergitur. Etiam Euripides hoc proverbio usus est fr. 90 οὐ γάρ ποτ' εἴων Σθένελον εἰς τὸν εὐτυχῆ | χωροῦντα τοῖχον τῆς δίκης μ' ἀποστερεῖν, et omissa voce τοῖχος noster Vesp. 1318 κωμῳδολοιχῶν περὶ τὸν εὖ πράττοντ' ἀεί, ubi vid., nec non Eur. Or. 895 τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον· ἐπὶ τὸν εὐτυχῆ | πηδῶσ' ἀεὶ κήρυκες.

— γεγραμμένην εἰκόν'] *tanquam pictam aliquam imaginem*, non verum hominem, qui pro re nata „eam partem deligere possit ad quam ipsum reip. utilitas salusque converterit" (Cic. pro Planc. 38 § 93). — De omissa in huiusmodi dictis particula ὡς vid. ad vs. 159.

540. Praetorum post splendidam victoriam ob causam futilem, iniquam, de nihilo fictam ultimo supplicio affectorum mortem cives graviter iam dolebant;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ γὰρ ἂν γέλοιον ἦν, εἰ
Ξανθίας μὲν δοῦλος ὢν ἐν
στρώμασιν Μιλησίοις
ἀνατετραμμένος, κυνῶν ὀρ-
χηστρίδ', εἶτ' ᾔτησ' ἔμ' ἀμίδ', ἐ-
γὼ δὲ πρὸς τοῦτον βλέπων
τοῦ ἐρεβίνθου ἐδραττόμην, οὗ-
τος δ' ἅτ' ὢν πανοῦργος εὐθὺς
εἶδε, κᾆτ' ἐκ τῆς γνάθου

541. ἂν] δὴ codd. complures.
544. ᾔτησ' ἔμ' vHerwerden] ᾔτησεν codd.
546. πανοῦργος εὐθὺς Blaydes] πανοῦργος R, αὐτὸς πανοῦργος V, καὐτὸς π. Bergk, ἀεὶ π. vVelsen.

Theramenes autem, qui insigni calliditate malisque artibus effecerat ut crimen, quod aut ad neminem aut ad ipsum pertineret, in praetores devolveretur, haud exiguum inde sibi conflaverat odium. Nostro loco Dionysum, qui modo mancipium suum periculo obtrudit ut post eius tergum latitare posset, nunc vero, ut primum dispulsus est metus, fortitudinis iusto praemio eum fraudat, et mox novo periculo instante abiectissimis denuo precibus eum adibit, — hunc igitur omnium quotquot sunt mortalium coelitumque iniquissimum et ignavissimum Theramenis consimilem esse dicit chorus. Nae felle amarior est laus, quae Therameni hoc loco tribuitur iterumque infra vs. 967 sqq. (ubi vid.). Simillima imagine usus aliquot annis post id ipsum in senatu Therameni graviter exprobravit accusator Critias apud Xen. Hell. II 3 § 31: *δεῖ δέ, ὦ Θηράμενες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεινὸν εἶναι εἰς πράγματα τοὺς συνόντας, ἤν δέ τι ἀντικόπτῃ, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηὶ διαπονεῖσθαι, ἕως ἂν εἰς ὅρμον* (sic Hartman pro *οὖρον*) *καταστῶσιν· εἰ δὲ μή, πῶς ἂν ἀφίκοιντό ποτε ἔνθα δεῖ, εἰ ἐπειδάν τι ἀντικόψῃ εὐθὺς εἰς τἀναντία πλέοιεν;* — *Cothurni* cognomen Therameni meruerat studium cum utrisque partibus faciendi et singularis in consiliis mutandis facilitas (Xen. ibid. § 31 et 47, cf. Plut. Mor. 824 *b* Lucian. Amor. § 50 Pseudolog. § 16 Polluc. VII § 91; alienum hinc videtur Aristophanis fr. dubium 914), cothurnus enim utrivis pedi aptus erat.

542. *στρώμασιν Μιλησίοις*] cf. Critiae fr. 1[5] (ubi singularum civitatum Graecarum laudes celebrantur): *εὐναίου δὲ λέχους ἔξοχα κάλλος ἔχει | Μίλητός τε Χίος τε.* Praeterea vid. Theocrit. XV 125 sq. Strab. XII p. 578.

543. *ἀνατετραμμένος*] *resupinus*, cf. Pac. 537, 902 Hom. *Ζ* 64 (= *Ξ* 447).

544. *ἀμίδα*] cf. Vesp. 807, 935 Thesm. 633 Diphil. fr. 43[34] Eupol. fr. 351 *εἶεν, τίς εἶπεν „ἀμίδα παῖ" πρῶτος μεταξὺ πίνων; | — Παλαμηδικόν γε τοῦτο τοὐξεύρημα καὶ σοφόν σου,* Athen. XIII 519 *e*.

— *ἐγὼ κτέ.*] *si ego matulam afferrem et istum in puellae amplexu videns libidine incenderer.*

545. *τοῦ ἐρεβίνθου*] = *τῆς (ἐμαυτοῦ) κριθῆς* Pac. 965. — Cf. Iuven. VI 237.

546 sq. Cf. Phrynich. fr. 68 *τοὺς δὲ γομφίους | ἅπαντας ἐξέκοψε.*

πὺξ πατάξας μοι ἐξέκοψε
τοῦ χοροῦ τοὺς προσθίους;

(A dextra procedit **caupona** cum ancilla sua **Plathane**.)

SCENA UNDECIMA.

Dionysus, Xanthias, Chorus, Caupona, Plathane.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

(conspecto Dionyso:)

Πλαθάνη, Πλαθάνη, δεῦρ᾽ ἔλθ᾽· ὁ πανοῦργος οὑτοσί,
ὃς εἰς τὸ πανδοκεῖον εἰσελθών τότε
ἑκκαίδεκ᾽ ἄρτους κατέφαγ᾽ ἡμῶν.

ΠΛΑΘΑΝΗ.

νὴ Δία,
ἐκεῖνος αὐτὸς δῆτα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κακὸν ἥκει τινί.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

καὶ κρέα γε πρὸς τούτοισιν ἀνάβραστ᾽ εἴκοσιν

---

547. *μοι ἐξέκοψε*] *μοὐξέκοψε* codd.
548. *τοῦ χοροῦ* vHerwerden Kock] *τοὺς χοροὺς* codd.
550. *τότε* Blaydes] *ποτε* codd.
552. *ἥκει*] *ἥξει* Naber.

---

548. *τοῦ χοροῦ*] *e serie, ordine*, quem *ἕρκος ὀδόντων* dixit Homerus (*Δ* 350 etc.). Cf. Galen. III p. 871 Kühn a Dindorfio allatus: *εἰ μὲν χορόν τις ἔστησεν ἐν κόσμῳ δυοῖν καὶ τριάκοντα χορευτῶν, ἐπῃνεῖτο ἂν ὡς τεχνικός· ἐπεὶ δ᾽ ὀδόντων χορὸν οὕτω καλῶς διεκόσμησεν ἡ φύσις, οὐκ ἄρα καὶ ταύτην ἐπαινεσόμεθα;*

— *τοὺς προσθίους*] sc. *ὀδόντας*.

549. *Πλαθάνη*] servae nomen cohaeret cum voce *πλάθανον* (*-νος*) *tabula in qua placentas effingunt mulieres* (Theocr. XV 115 Poll. VII 22). Liberae mulieris (inquilinae) est nomen Plut. Mor. p. 838 *c*.

552. *ἐκεῖνος αὐτὸς δῆτα*] cf. Eccl. 328 *νὴ τὸν Δί᾽ αὐτὸς δῆτ᾽ ἐκεῖνος*, Plut. 83 *ἐκεῖνος αὐτός;*

— *τινί*] minantis vel irridentis est ita loqui de praesenti: *certus quidam homo, quem nominare iam nolo*; vid. Soph. Ai. 1150-1158. Hac ratione *τις* (= *σύ*) usurpatum est etiam Lys. 446 Ran. 606, 628, 664 Plut. 382 Soph. Ai. 1138; vid. praeterea Ach. 1129. Aliis locis de se ipso pronomen *τις* adhibet aliquis, vid. Hom. *Δ* 289 Eur. Iph. Taur. 548. Unde verborum ambiguitas nascitur Soph. Ant. 751 *ἥδ᾽ οὖν θανεῖται καὶ θανοῦσ᾽ ὀλεῖ τινα*, quibus verbis consilium simul cum sponsa moriendi proloquitur Haemon (*τινα* = *ἐμέ*), pater vero Creon putat ipsi eum minitari (*τινα* = *σέ*).

553. *ἀνάβραστα*] vid. verbum *ἀναβράττειν* supra vs. 510.

πάνθ᾽ ἡμιωβολιαῖα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δώσει τις δίκην.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

καὶ τὰ σκόροδα τὰ πολλά.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ληρεῖς, ὦ γύναι,
κοὐκ οἶδ᾽ ὅ τι λέγεις.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

οὐ μὲν οὖν με προσεδόκας,
ὁτιὴ κοθόρνους εἶχες, ἄν γνῶναί σ᾽ ἔτι;
τί δαί, τὸ πολὺ τάριχος οὐκ εἴρηκά πω.

ΠΛΑΘΑΝΗ.

μὰ Δί᾽, οὐδὲ τὸν τυρόν γε τὸν χλωρόν, τάλαν,
ὃν οὗτος αὐτοῖς τοῖς ταλάροις κατήσθιε.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

κἄπειτ᾽, ἐπειδὴ τἀργύριον ἐπραττόμην,
ἔβλεψεν εἴς με δριμὺ καὶ ἐμυκᾶτό γε.

---

554. **πάνθ᾽*] *ἀν᾽* codd. sine sensu; frustra in scholiis conferuntur *θεοισεχθρία* et *καλοκαγαθία*, apud Blaydesium *ἀναλογία* et *penny-a-liner*, neque simile est adi. *καχύποπτος* (vid. ad vs. 958).
556. *οἶδ᾽* Blaydes] *οἶσθ᾽* codd.; cf. Eccl. 833, 989.
557. *ἂν γνῶναι* Elmsley] *αὖ γνῶναι* Borg., *ἀναγνῶναι* codd. cett.
562. *εἴς με*] *εἰς μὲ* R, *εἰς ἐμὲ* V et plerique. || *γε*] *τι* Blaydes, quod parum pla-

---

554. *πάνθ᾽ ἡμιωβολιαῖα*] tanta carnis frusta ut semiobolaria essent singula. Aut *ἡμιωβολιαῖα* vocantur frusta (cf. Xen. Mem. I 3 § 12) aut *ἡμιωβολίου* (Eupol. fr. 154 Philem. 64) vel *κατὰ δύο τοὐβολοῦ* (Av. 1079) venire dicuntur.

556. *οὐ μὲν οὖν κτέ.*] *immo sperabas me non iam te agniturum.* Item vs. 1188.

557. *κοθόρνους*] cf. vs. 47.

558. Cf. Thesm. 498 *οὐδ᾽ ἐκεῖν᾽ εἴρηκέ πω, ὡς ἡ γυνὴ κτέ.*

559. *τάλαν*] etiam Lys. 101 Eccl. 124 et apud Machonem Athen. XIII 578 *e* in mulierum colloquio legitur, mire dictum (cf. vs. 565). Neutri esse generis suspicatur Blaydes, vertens *dear* (an *poor?*) *thing.*

560. *αὐτοῖς*] vid. ad Vesp. 119.

— *τοῖς ταλάροις*] in quibus lac recens coactum aëri fuerat expositum, ut solidus fieret caseus; cf. Hom. ι 246 sq. *αὐτίκα δ᾽ ἥμισυ μὲν θρέψας λευκοῖο γάλακτος | πλεκτοῖσ᾽ ἐν ταλάροισιν ἀμησάμενος κατέθηκε*, Theocr. V 86 *ταλάρως σχεδὸν εἴκατι πληροῖ | τυρῶ*. Vox *τάλαρα* (*canistra*) etiam Σ 568 Hes. Scut. 293 Poll. VII 175 legitur. — Cum ipsis canistris Hercules caseos devorare coepit (notetur imperfectum), quemadmodum aliquando cum carnibus *ὑπὸ τῆς βουλιμίας | κατέπινε καὶ τὰ κᾶλα καὶ τοὺς ἄνθρακας* (Ion apud Athen. XI p. 411 *b*); vid. etiam Sylei Euripidei argumentum.

562. *ἔβλεψεν ... δριμύ*] item saepius apud Platonem Lucianum alios. Cf. *μανικόν τι*

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(clam Dionyso:)

τούτου πάνυ τοὔργον· οὗτος ὁ τρόπος πανταχοῦ.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

καὶ τὸ ξίφος γ' ἐσπᾶτο, μαίνεσθαι δοκῶν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ut supra:)

νὴ Δία, τάλαινα.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.

νῷ δὲ δείσασαί γέ που

ἐπὶ τὴν κατήλιφ' εὐθὺς ἀνεπηδήσαμεν.

ὃ δ' ᾤχετ' ἐξάξας γε τὰς ψιάθους λαβών.

---

cet, quamquam particula γε quam h. l. habeat vim dicere nequeo. An alterius mulieris sunt verba καὶ ἐμυκᾶτό γε?

565ᵃ. Alteri mulieri dat V, eidem continuat R.

565. δείσασαι] δεισάσα V R alii, hinc Meineke probabiliter δὲ δὴ δεισαντέ που. || που V] πω R cett.

567] ancillae an sit dubitat Meineke. || τὰς] τοὺς Callistratus, addita nota ad insolitum masculini usum indicandum. Femininum extat Lys. 921.

καὶ τραγῳδικόν Plut. 424, κλέπτον Vesp. 900, θυμβροφάγον Ach. 254. Alias verbo βλέπειν subiunguntur substantiva: ναύφαρκτον Ach. 95, ἀστραπάς Ach. 566, νᾶπυ Eq. 631, κάρδαμα Vesp. 455, σκύτη Vesp. 643 Eupol. fr. 282, ὀπόν Pac. 1184, πυρρίχην Av. 1169, αἰκίαν Av. 1671, ὀρίγανον Ran. 602, ὑπότριμμα Eccl. 292, Ἄρη Plut. 328 Timocl. fr. 12, ὄμφακας com. fr. adesp. 877. Infinitivus additur Vesp. 847 τιμᾶν.

— ἐμυκᾶτο] furens Hercules apud Euripidem vs. 870 revera dicitur *mugire*: δεινὰ μυκᾶται δὲ Κῆρας ἀνακαλῶν τὰς Ταρτάρου. Ad quem locum a comico nunc alludi recte observat scholion.

563. τούτου πάνυ τοὔργον] cf. Eq. 787 τοῦτό γέ τοί σου τοὔργον ἀληθῶς γενναῖον καὶ φιλόδημον.

— οὗτος ὁ τρόπος] *sic assolet*; item Lys. 25, Diphil. fr. 43[26] τοιοῦτος ὁ τρόπος; cf. Vesp. 1433 ὅμοιά σοι καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις τρόποις.

564. δοκῶν] *se simulans*, cf. Eq. 1146 Pac. 1051 Lys. 179 Plut. 837 Pherecr. fr. 163 Eur. Med. 67 Hippol. 463 Iph. Taur. 956.

565. δείσασαί γέ που] *metu, credo, perculsae*. Indignatur quod timidum, quem nunc ante oculos habet, nebulonem metuere unquam potuerint.

566. κατήλιφα] vocem nonnisi h. l. et Luc. Lexiph. § 8 obviam a καταλείφω ducit Blaydes coll. adi. διηλιφής Soph. fr. 148; lexicographi (Hes. Phot. Suid. Poll. VII 123) explicant vocibus μεσόδμη et ἰκρίωμα, *tabulatum*, scholia aut idem dicunt aut κλίμακα, *scalas*, interpretantur. Eodem autem utrumque nostro certe loco redit; in superiorem contignationem, ubi erat cubiculum quod claudi poterat, mulierculae confugerunt e taberna quae inferiorem domus partem efficiebat.

567. ψιάθους] *storeas*, item Ach. 874 Lys. 921, cf. φορμός Plut. 542.

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(ut supra:)
καὶ τοῦτο τούτου τοὔργον.

ΠΛΑΘΑΝΗ.
ἀλλὰ χρῆν τι δρᾶν.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.
(ad Plathanen:)
ἴθι δὴ κάλεσον τὸν προστάτην Κλέωνά μοι, —

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(ut supra:)
σὺ δ' ἔμοιγ', ἐάνπερ ἐπιτύχῃς, Ὑπέρβολον.

ΠΑΝΔΟΚΕΥΤΡΙΑ.
ἵν' αὐτὸν ἐπιτρίψωμεν.
(Propius ad Dionysum accedens:)
ὦ μιαρὰ φάρυξ,
ὡς ἡδέως ἄν σου λίθῳ ἐκκόπτοιμ' ἐγὼ

568ᵇ. Ancillae tribui, Meineke cauponae; vulgo continuantur Xanthiae. || ἀλλὰ χρῆν] ἀλλ' ἔχρην codd.

570 et 574. Dedi Xanthiae, quem clam Dionyso haec interponere arbitror; alteri feminae vulgo tribuuntur. Olim teste scholio versum 574 quidam dabant Dionyso, sed dei metu perculsi corpusque abscondentis hoc temporis articulo non est minari. Versus delevit Hamaker.

571. φάρυξ] φάρυγξ codd.; cf. vs. 259.

572 sq. ἐκκόπτοιμ' ἐγὼ | τοὺς γομφίους, οἷς vHerwerden] τοὺς γομφίους | κόπτοιμ' ἄν, οἷς μου codd. — Compositum ἐκκόπτειν requiri cum videret Meineke coll. vs. 548 et Phrynichi fr. 68 coniecerat ὡς ἡδέως τοὺς γομφίους ἄν σου λίθῳ | 'κκόπτοιμ' ἄν, parum modulate.

---

568. Cf. vs. 563.

— ἀλλὰ χρῆν τι δρᾶν] cf. Av. 640 ὥρα ἐστὶν ἡμῖν οὐδὲ μελλονικιᾶν, | ἀλλ' ὡς τάχιστα δεῖ τι δρᾶν.

569 sq. Cleon et post eum Hyperbolus προστάται τοῦ δήμου fuerant dum vivebant, nunc etiam apud Orcum patronorum officiis funguntur, alter enim mulierculárum, alter mancipiorum causam tuetur. Scilicet ipse Cleon cauponae similem olim se praestiterat (cf. Vesp. 35), Hyperbolum autem, qui septimo abhinc anno mortuus erat (vid. ad Vesp. 1001), e servo patre natum fabulabantur (vid. Andocides in schol. Vesp. 1001). — Cauponae, utpote inquilinae, patronus erat adeundus si lege agere vellet.

571. ἐπιτρίψωμεν] *conterendi* hoc verbum (vid. Pac. 246 Ran. 88) non raro, ut h. l., de *plagis* usurpatur, vid. Nub. 972, 1407 Av. 96, dein vero translata significatione saepe valet *perdere* (cf. germ. *aufreiben*), vid. Ach. 1022 Nub. 243, 438, 1479 Vesp. 846 Av. 589 Lys. 888, 936 Ran. 1018 Eccl. 224, 657, 776, 1068 Plut. 120; ἐπετρίβην igitur = ἀπωλόμην, et in maledictis est ἐπιτριβείης = κάκιστ' ἀπόλοιο Av. 1530 Thesm. 557.

572. ἐκκόπτοιμ'] cf. Nub. 24 Ran. 548 Phrynich. fr. 68, et simplex κόπτειν τὴν γνάθον (Lys. 361, 635), τὸ ῥύγχος Herod. Mimiamb. VII 6.

τοὺς γομφίους, οἷς κατέφαγες τὰ φορτία.

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(ut supra:)

ἐγὼ δ' ἂν εἰς τὸ βάραθρον ἐμβάλοιμί σε.

ΠΛΑΘΑΝΗ.

ἐγὼ δὲ τὸν λάρυγγ' ἂν ἐκτέμοιμί σου
δρέπανον λαβοῦσ', ᾧ τὰς χόλικας κατέσπασας.
ἀλλ' εἶμ' ἐπὶ τὸν Κλέων', ὃς αὐτοῦ τήμερον
ἐκπηνιεῖται ταῦτα προσκαλούμενος.
(Abeunt caupona et ancilla.)

SCENA DUODECIMA.

Dionysus, Xanthias, Chorus.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(supplex ad Xanthiam conversus:)

κάκιστ' ἀπολοίμην, Ξανθίαν εἰ μὴ φιλῶ.

---

574. *δ' ἂν* Elmsley] *δέ γ'* vel *δ'* codd.

575. *δὲ*] *δέ γε* Hamaker sine causa. || *ἐκτέμοιμι*] *-μνοιμι* Meineke ut *κόπτοιμι* vs. 573.

576. *τὰς* Schaefer coll. Phrynicho in Anecd. Bekker p. 72,5] *τοὺς* codd. || *χόλικας* Schweighäuser] *κόλικας* codd. (quam lectionem peperit vox subsimilis neque hinc aliena, sed versus numeris infesta, *κόλλιξ*). Cf. Pac. 701.

577 sq. Alteri mulieri dedit Bergk. Certum est dici haec ab ea muliere quae vs. 569 Cleonem arcessere iussa fuerit.

---

574. *τὸ βάραθρον*] locum praeruptum in urbis vicinia, unde deiciebantur capitis damnati; cf. Eq. 1362 Nub. 1450 Plut. 431, 1109. Idem fere valet *εἰς κόρακας*, vid. ad vs. 187.

576. *ᾧ*] sc. *τῷ λάρυγγι*.

— *χόλικας*] praeter cetera Hercules devoraverat *omasi* „tribus ursis quod satis esset" (Hor. Ep. I 15, 34). Vox *χόλιξ*, quae in scholiis absurde cum voce *κόλλιξ* (vid. ad vs. 507) confunditur, proprie *intestinum* significat, hinc *isicias* vel *omasum* h. l. et Eq. 1179 Vesp. 1144 Pac. 717 fr. 82,687 Pherecrat. fr. 108[15]. Eadem ratione adhibentur voces *γαστήρ* et *ἤνυστρον*.

— *κατέσπασας*] *deglutiisti*; = *κατέπιες* vel *κατεβρόχθισας* (sic recte schol.). Etiam Eq. 718 Antiphan. fr. 204[13] verbum *κατασπᾶν* ita est usurpatum. Cf. *ἐρείδειν* Eq. 1293 Pac. 25, 31, *ἕλκειν* de potantibus Eq. 107, *φλᾶν* Pac. 1306 Plut. 693 Menandr. fr. 607, *σποδεῖν* Pac. 1306.

577. *ἐπὶ*] vid. ad vs. 69.

578. *ἐκπηνιεῖται*] (ex eius gula) *extricabit* (*af haspelen*), *ἐξειλήσει εἰς πηνίον* (Pausanias apud Eustathium 1421,64). Propria *glomerandi* vi verbum simplex *πηνίσασθαι* usurparunt Philyllius fr. 33 Theocrit. XVIII 32 Aristot. Hist. Anim. V 19; *πηνίον* est *fusus*, vid. Hom. *Ψ* 762, et cf. infra vs. 1315 *πήνισμα*. Eadem metaphora usus Cratinus (fr. 282 apud Etym. M. 269,31) dixit *τοῦτον μὲν οὖν καλῶς διεπήνικας* (*-νισας* Fritzsche) *λόγον*, cf. *ἐκκαλαμᾶσθαι* Vesp. 609 et *καταμηλεῖν* Eq. 1150.

— *προσκαλούμενος*] *in ius* (*ad magistratum*) *eum vocando*. Cf. Nub. 1277 Vesp. 1334, 1406, 1417 Av. 1426.

579. *Ξανθίαν*] cf. Nub. 1146 *Στρεψιάδην ἀσπάζομαι*.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν· παῦε παῦε τοῦ λόγου.
οὐκ ἂν γενοίμην Ἡρακλῆς αὖ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μηδαμῶς,
Ξανθίδιον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(Dionysi verba imitatus:)

καὶ πῶς ἂν Ἀλκμήνης ἐγὼ
υἱὸς γενοίμην, δοῦλος ἅμα καὶ θνητὸς ὤν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οἶδ' οἶδ' ὅ τι θυμοῖ, καὶ δικαίως αὐτὸ δρᾷς·
κἂν εἴ με τύπτοις, οὐκ ἂν ἀντείποιμί σοι.
ἀλλ' ἤν σε τοῦ λοιποῦ ποτ' ἀφέλωμαι χρόνου,
πρόρριζος αὐτός, ἡ γυνή, τὰ παιδία,
κάκιστ' ἀπολοίμην, καὶ Ἀρχέδημος ὁ γλάμων.

---

581. *αὖ* Hermann] *ἂν* codd.; *ἆ* Bergk, Dionyso voculam tribuens.

582. *Ξανθίδιον* dubitanter Meineke] *ὦ Ξανθίδιον* codd. metro invito (-ῐ- ex -ῐῐ-), cf. *οἰκίδιον* et similia; nam a voce *ξανθός* ut *Ξανθίαν* sic *Ξανθΐδιον* ductum esse, quod putant Kock Blaydes, id vix credibile videtur. || *Ἀλκμήνης* vHerwerden] *Ἀλκμ.* mss.; cf. vs. 531.

584. **ὅ τι* (*quid*)] *ὅτι* (*quod*) codd.

586. *χρόνου*] Blaydes *τάδε* coll. Pac. 1084. Sed melius, ni fallor, hic, ut vs. 589, pronomen omittitur.

---

580. *οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν*] item Plut. 1080; cf. supra vs. 47.

— *παῦε τοῦ λόγου*] genitivus etiam Av. 1243 subiungitur, ceterum vid. ad vs. 122.

581. *μηδαμῶς*] sc. *οὕτω λέγε*. Vid. quae de particulis *εἰ δὲ μή* ad vs. 629 observavi.

583. Cf. vs. 531.

585. Cf. Plat. Lys. 208 *b* *κἂν εἰ βούλοιο λαβὼν τὴν μάστιγα τύπτειν, ἐῷεν ἄν*, Menexen. 236 *c* *κἂν ὀλίγου, εἴ με κελεύοις ἀποδύντα ὀρχήσασθαι, χαρισαίμην ἄν.*

587. *πρόρριζος*] vox sublimior (Hom. *Λ* 157 *Ξ* 415 Soph. El. 765 Eur. Hipp. 684 Herodot. VI 86). Idem fere valent *αὐτόπρεμνος* (infra vs. 902, ubi vid.) et *προθέλυμνος* (Hom. *Ι* 541 etc., Eq. 528 Pac. 1210).

— *ἡ γυνή, τὰ παιδία*] per iocum iuvenis coelebsque deus, cuius uxorem nullam novit quisquam nisi basilinnam per unum diem quotannis ei nuptam (vid. ad vs. 216), nunc loquitur ut paterfamilias Atheniensis, *ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ γένει καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ ἐπαρώμενος*, quae concepta fere hac in re sunt verba (Antiph. V § 11 Andoc. I § 98 Lys. XII § 10 Demosth. XXIII § 67 sq. XLVII § 70). — Ceterum cf. vs. 1408.

588. *Ἀρχέδημος*] de hoc viro vid. ad vs. 416. Per *ἀπροσδόκητον* nunc eius nomen subiungitur, ut pessima quaevis imprecari ei possit poeta. Eodem loquendi genere utitur nescio quis in Menandri fr. 154: *ἐξώλης ἀπόλοιθ' ὅστις ποτὲ | ὁ πρῶτος ἦν γήμας, ἔπειθ' ὁ δεύτερος, | εἶθ'*

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δέχομαι τὸν ὅρκον, κἀπὶ τούτοις λαμβάνω.

(Denuo pellem leoninam et clavam accipit suasque sarcinas Dionyso imponit. Interim chorus canit quae sequuntur Xanthiam spectans.)

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 590—604).

νῦν σὸν ἔργον ἔστ', ἐπειδὴ
τὴν στολὴν εἴληφας, ἥνπερ
εἶχες, ἐξ ἀρχῆς πάλιν,
ἀνανεάζειν σοβαρὸν ὄντα,
καὶ βλέπειν αὖθις τὸ δεινόν,
τοῦ θεοῦ μεμνημένον,
ᾧπερ εἰκάζεις σεαυτόν.
εἰ δὲ παραληρῶν ἁλώσει

---

589. *ὅρκον*] *ὄρνιν* Lenting coll. Plut. 63.

591. Quomodo interpungendus sit hic versus, non constat. Nam et dubitari potest sintne iungenda *εἶχες ἀπ' ἀρχῆς* an post *εἶχες* virgula sit ponenda, et *πάλιν* utrum cum verbo *εἴληφα* an cum infinitivo subsequenti iungam ambigo.

592. **ἀνανεάζειν σοβαρὸν ὄντα*] *ἀνανεάζειν* V R alii, *ἀνανεάζειν σαυτὸν ἀεὶ* cett., quae e versu strophico 536 interpolata esse sensit Beck. Veram lectionem e nonnullorum codicum glossemate *σεαυτὸν πρὸς τὸ σοβαρὸν* repetens Meineke correxit *ἀνανεάζειν πρὸς τὸ σοβαρὸν* (*πρὸς τὸ γαῦρον* Fritzsche coll. vs. 282); sed orta illa annotatiuncula mihi videtur ex observatione antiquiore „*τὸ χ* sive *τὸ σημεῖον πρὸς τὸ σοβαρόν*" (vid. schol. ad vs. 554, 567, 621), quae vox est rarior. Ceterum ne verbum quidem *ἀνανεάζειν* suspicione vacat; in mentem venit **ἀναθεάζειν* (novum verbum, *redeascere*); quod tamen reponere non sum ausus, cum praesertim versus 593 sq. huic coniecturae minus faveant.

ὁ τρίτος, εἶθ' ὁ τέταρτος, εἶθ' ὁ Μεταγένης (homo aliunde ignotus). Perabsurdum est quod in scholio perhibetur, Dionysi *παιδικὰ* Archedemum fuisse vel nunc fingi.

— *ὁ γλάμων*] *lippi* cognomento Archedemus designatur etiam Lys. XIV § 25 Eupol. fr. 9 (?). *Neoclides* ita vocatur Eccl. 254, 398 (cf. Plut. 665, 716 sqq.). De nominis conformatione vid. ad vs. 200.

590. *σὸν ἔργον*] item Nub. 1494 alibi, etiam in tragoediis, e. g. Soph. Phil. 15 *ἔργον ἤδη σὸν τὰ λοίφ' ὑπηρετεῖν*, Eur. Alc. 39 *τί δῆτα τόξων ἔργον;*

591. *ἐξ ἀρχῆς πάλιν*] si iungenda haec sunt, conferri possunt Pac. 997, 1327 Plut. 221, 866 Pherecr. fr. 108[33] etc.

592. Cf. Lys. 668 *νῦν δεῖ νῦν ἀνηβῆσαι πάλιν* etc.; sed de senibus id dicitur, nostro autem loco provectioris aetatis fingi Xanthiam vix crediderim. Quapropter verbum *ἀνανεάζειν iuvenem denuo se praestare,* quod alibi apud nostrum non occurrit, ne huic quidem loco aptum videtur. Extat apud Phrynichum gramm. in Anecd. Bekk. p. 33: *γραῦς ἀναθυᾷ: ἐπὶ τῶν ἀνανεάζειν καὶ ἀνηβᾶν πειρωμένων. ἐπί τινος πρεσβύτου τὰ νέων πειρωμένου δρᾶν.*

595. *παραληρῶν*] item Eq. 531. Eadem praepositionis vis est in verbo *παρα-*

καὶ ἐκβαλεῖς τι μαλθακόν,
αὖθις αἵρεσθαί σ' ἀνάγκη ἔ-
σται πάλιν τὰ στρώματα.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ κακῶς, ὦ ἄνδρες, παραινεῖτ'·
ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τυγχάνω ταῦτ'
ἄρτι συννοούμενος.
ὅτι μὲν οὖν, ἤν χρηστὸν ᾖ τι,
ταῦτ' ἀφαιρεῖσθαι πάλιν πει-
ράσεταί μ' εὖ οἶδ' ἐγώ·
ἀλλ' ὅμως ἐγὼ παρέξω ἐ-
μαυτὸν ἀνδρεῖον τὸ λῆμα
καὶ βλέποντ' ὀρίγανον.
δεῖν δ' ἔοικεν, ὡς ἀκούω
τῆς θύρας καὶ δὴ ψόφον.

(Ianua aperta redit **ianitor** scuticam tenens cum ministris duobus, toxotarum sive Scytharum habitu, quibus indicat Xanthiam.)

SCENA DECIMA TERTIA.

Dionysus, Xanthias, Ianitor, Chorus.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ξυνδεῖτε ταχέως τουτονὶ τὸν κυνοκλόπον,
ἵνα δῷ δίκην· ἀνύτετον.

---

595. *καὶ ἐκβαλεῖς*] *κἀκβάλῃς* V, *καὶ βάλῃς* vel *καὶ βάλεις* cett.; Blaydes tentavit *κἀνδιδούς* vel *κἀνδιδῷς* coll. Eur. Hel. 509 et Plut. 488.

596. (ε)ἔσται Dawes] 'στι V, om. R, *τις* codd. alii.

598. *ταῦτ'*] *τοῦτ'* R.

600. *ἐγώ* vVelsen] *ὅτι* codd., quod si quis servare vult, in vs. 599 *ὅδε μὲν οὖν* legat cum Blaydesio.

606. *ἀνύτετον*] *ἀνύετον* codd.; cf. Plut. 607.

παίειν, *delirare* (Pac. 90 Plut. 508), cf. *παράκοπος* Thesm. 681.

— *ἐκβαλεῖς*] *per imprudentiam emittes*, cf. Vesp. 1289 *σκωμμάτιον εἴ ποτέ τι θλιβόμενος ἐκβαλῶ*, Hom. Σ 324 *ἅλιον Ϝέπος ἔκβαλον*, Herodot. VI 69 *ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο*, Eur. Herc. 148 *ἐκβαλὼν κόμπους κενούς*. Item δ 503 Pind. Pyth. II 81 Aesch. Ag. 1663 Choeph. 46 Eur. Ion. 929 Plat. Rep. V 473 *e*.

600. *ταῦτα*] nempe *τὸ χρηστόν*.

602. *βλέποντ' ὀρίγανον*] vid. ad vs. 562. Scholiasta recte reddit *δριμύ*.

605. *κυνοκλόπον*] cf. vs. 467.

606. *ἀνύτετον*] cf. Vesp. 1168 *ἄνυσόν ποθ' ὑποδησάμενος*, Av. 241 *ἀνύσατε πετόμενα*, Ran. 649 *οὐκοῦν ἀνύσεις τι;* Plut. 413 *μή νυν διάτριβ' ἀλλ' ἄνυε πράττων ἕν γέ τι*, fr. 2 *ἀλλ' ἄνυσον*. Multo frequentior est structura cum participio *ἀνύσας*

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(Xanthiae verba imitatus:)

ἥκει τῳ κακόν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(clava se defendens:)

οὐκ εἰς κόρακας; μὴ πρόσιτον.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

εἶεν, καὶ μάχει;

(Alta voce clamans:)

ὁ Διτύλας χὠ Σκεβλύας χὠ Παρδόκας
χωρεῖτε δευρὶ καὶ λάβεσθε τουτονί.

(Plures accurrunt ministri; vi coercetur Xanthias et clava de manibus ei extorquetur.)

εἶτ' οὐχὶ δεινὰ ταῦτα, τύπτειν τουτονὶ
κλέπτοντα πρὸς τἀλλότρια;

---

607. *μὴ*] *οὐ μὴ* (...;) requirens (ut Ach. 166 Vesp. 458 alibi) Elmsley delevit *καὶ* (numeros duros constituens); probabilius Blaydes *οὐκ* versus initio (quod fieri posse observaverat Fritzsche, vulgatam tamen servans).

608 sq. Del. Meineke sine iusta causa, nam plures advocari ministros ad compescendum Herculem, minime est mirum; cf. Vesp. 433. Idem Zielinski Gliederung d. a. K. p. 150,1 observavit, et diu ante nos vidit scholiasta.

608. *Σκεβλύας* V R] *-ίας* ceteri.

609. *λάβεσθε τουτονί* Naber] *μάχεσθε τουτῳί* codd.

610 sq. Sic quidam olim haec distribuebant teste scholio; in mss. vs. 610 sq.^{a} sunt Dionysi, 611^{b} autem in V Ianitori, in R Xanthiae tribuitur.

610. *ταῦτα*] *δῆτα* Blaydes.

611. *πρὸς τἀλλότρια*] *προσίτ' ἀλλότρια* Fritzsche coll. Ran. 490 Ach. 946 Av. 855, Reisig *πρός γ' ἀλλότρια*. Sed articulum nihil habere offensionis docet Eq. 392 ab ipso Fritzschio allatus, item Plut. 931 Plat. fr. 58 et quae Kock laudavit Theopomp. fr. [illegible]4 Nicol. 1^{42} Antiph. 243 Alex. 210 Timocl. 29. ‖ *μὴ ἀλλ'* (*μἀλλ'*) schol.] *μάλ'* codd.

(Ach. 571 etc.) vel *ἀνύσας τι* (Eq. 119 etc.), vid. ad Vesp. 30. Cum nostro loco confero Vesp. 1024 *ἐκτελέσαι ἐπαρθείς* pro *τελευτῶν ἐπαρθῆναι.*

— *τῳ*] vid. ad vs. 552.

607. *οὐκ εἰς κόρακας*] sc. *ἀποφθερεῖτον* (Eq. 892 Nub. 789) vel *ἐρρήσετον* (Pac. 500), item omisso verbo Nub. 871 Vesp. 458 Plut. 394. Alias sine interrogatione dicitur *εἰς κόρακας*: Nub. 646 Vesp. 852, 982 Av. 990, sc. *βάλλε* (Nub. 133 Vesp. 835 Thesm. 1079 Plut. 782 fr. 462) vel *ἔρρε* (Plut. 604) vel *παῦε* (Ach. 864 Av. 889). De locutione vid. supra ad vs. 187.

— *εἶεν, καὶ μάχει;*] *itane vero, etiam repugnas?* Non satis est quod furti es convictus, insuper manus tollis contra magistratus apparitores? Cf. Av. 759 *αἶρε πλῆκτρον, εἰ μαχεῖ,* ubi futurum tam est aptum quam hic praesens.

608. *Scythica* haec ni fallor sunt nomina, inter *τοξότας* nimirum Athenis frequentia. Recte schol. *ὀνόματα τοξοτῶν βαρβάρων.*

610. *τουτονὶ*] *subiecti* est accusativus, = *δεινόν ἐστι μέντοι, εἰ οὗτος τολμήσει τύπτειν, καὶ ταῦτα κλέπτων τἀλλότρια.*

611. *πρὸς*] vid. ad vs. 415.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὴ ἀλλ' ὑπερφυᾶ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

613 εἰ πώποτ' ἦλθον δεῦρ', ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ ἔκλεψα τῶν σῶν ἄξιόν τι καὶ τριχός.
615 καί σοι ποιήσω πρᾶγμα γενναῖον πάνυ·
βασάνιζε γὰρ τὸν παῖδα τουτονὶ λαβών,
κἤν ποτέ μ' ἕλῃς ἀδικοῦντ', ἀπόκτεινόν μ' ἄγων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

612 σχέτλια μὲν οὖν καὶ δεινά.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καὶ μήν, νὴ Δία,

612. Delevi, sive altera haec est praecedentis versus recensio, sive, quod puto, e glossematis μὲν οὖν pro μὴ ἀλλὰ et σχέτλια pro ὑπερφυᾶ procrevit. In vulgata misere languet vox δεινὰ vs. 612 iterata; nam licet δεινὰ καὶ σχέτλια saepe iungantur (Av. 1175 etc.), inversa ratio non obtinet vixque potuit obtinere, versus autem 610—612 gradationem quandam constituant necesse est. Itaque nisi spurium ducerem versum, pro καὶ δεινὰ requirerem κάτλητα, sed socco vix aptum est hoc adiectivum. — Verba σχέτλια μὲν οὖν καὶ δεινά Dionyso tribuit V, Ianitori R et olim alii (vid. schol.); Meineke Xanthiam ab his verbis loquendi initium facere putabat.

617. κἤν] κἄν codd.

— μὴ ἀλλὰ] vid. ad vs. 103.

— ὑπερφυᾶ] *immania, monstruosa, praeter naturam,* ὑπὲρ τὴν φύσιν (ὑπέρφευ Aesch. Pers. 820 etc.). Adiectivum ita usurpatur etiam Pac. 229 Thesm. 831, adv. ὑπερφυῶς Eccl. 386. Cf. Plat. Gorg. 467 *b* σχέτλια λέγεις καὶ ὑπερφυᾶ, Demosth. XXI § 88 δεινὸν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερφυές, Herodot. VIII 116 Demosth. XIX § 71 etc.

613. τεθνηκέναι] plenior haec infinitivi forma etiam Pac. 375 legitur, brevior τεθνάναι Ran. 1012.

614. τριχός] fortiter negandi similes sunt formulae οὐδὲ στριβιλίκιγξ Ach. 1035, οὐδὲ πασπάλην Vesp. 91 (ubi vid.) etc.

615 sqq. Servis non est testimonii dictio. Si tamen in iure essent interrogandi, quaestio (βάσανος) ex iis habebatur. Saepe autem litigantes sua mancipia εἰς βάσανον παραδοῦναι paratos se declarabant (Antiph. VI § 23 Lys. VII § 34 Demosth. XXIX § 11, 18, 21 XLVII § 5 sqq. LIX § 124) aut adversarii ἐξῄτουν (Antiph. I § 8 Lys. VII § 36 Isocr. XVII § 49 Demosth. XXIX § 19 XXX § 35 XLV § 61). Qualem condicionem oblatam detrectare non humanitatis habebatur — quamquam in vitae ultimum periculum plerumque adducebantur mancipia — sed animi de causae suae bonitate diffisi. Scilicet pluris inter Graecos habebantur servorum testimonia cruciatibus extorta quam liberorum hominum, quorum sublesta saepe esset fides, iuraiuranda (Antiph. VI § 25 Isae. VIII § 12 Lycurg. § 29). Ex composito (καθ' ὅ τι ἔσται ὁ βάσανος quaestio haberi solebat, adstantibus utroque litigante eorumque advocatis (Dem. XXXVII § 40 sqq. XLV § 61 XLIX § 121); gravior autem si res agebatur, *in rotam* miseri servi *escendebant* (Cic. Tusc. V 9 § 24) ἀνεβιβάζοντο ἐπὶ τὸν τρόχον (Andoc I § 43, cf. Pac. 452) sive ἐστρεβλοῦντο (Eq. 775 Nub. 620 Lys. 846 Plut. 875 Plutarch. Nic. 30).

617. ἕλῃς] *convincas.*

ΘΥΡΩΡΟΣ.

καὶ πῶς βασανίσω;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πάντα τρόπον, ἐν κλίμακι
δήσας, κρεμάσας, ὑστριχίδι μαστιγῶν, δέρων,
στρεβλῶν, ἔτι δ' εἰς τὰς ῥῖνας ὄξος ἐγχέων,
πλίνθους ἐπιτιθείς, πάντα τἄλλα, πλὴν ... πράσῳ
μὴ τύπτε τοῦτον μηδὲ γητείῳ νέῳ.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

δίκαιος ὁ λόγος· κἤν τι πηρώσω γέ σοι

618. *βασανίσω* V] *-νίζω* R et plerique.
623. *κἤν* V] *κἂν* cett.

618 sqq. Similia de *νεοπλούτου* cuiusdam pristinis, cum servus esset, tormentis habet Anacr. fr. 21: *πολλὰ μὲν ἐν δουρὶ τιθεὶς αὐχένα, πολλὰ δ' ἐν τροχῷ, | πολλὰ δὲ νῶτον σκυτίνῃ μάστιγι θωμιχθείς, κόμην | πώγωνά τ' ἐκτετιλμένος.*

618. *ἐν κλίμακι δήσας*] cf. com. adesp. fr. 422 *τῇ κλίμακι | διαστρέφονται κατὰ μέλη στρεβλούμενοι*, quod dicebatur *κλιμακίζειν* (Suid. s. v.). Vid. etiam Hor. Epist. II 2, 15. Aliud est *ἐν τῷ ξύλῳ δῆσαι*, quae liberorum hominum erat poena (Eq. 367 Nub. 592 Thesm. 930 etc.).

619. *κρεμάσας*] e manibus vel pedibus (*ἀπὸ τοῦ πώγωνος* Luc. Fugit. § 31). Cf. Hom. χ 175 sqq. *σειρὴν δὲ πλεκτὴν ἐξ αὐτόο πειρήναντε | κιόν' ἀν' ὑψηλὴν Ϝερύσαι πελάσαι τε δοκοῖσι, | ὥς κεν δϜηθὰ ζωὸς ἐὼν χαλέπ' ἄλγεα πάσχῃ.* Soph. Ai. 108 sqq. *πρὶν ἂν δεθεὶς πρὸς κιόν' ἑρκείου στέγης | ... μάστιγι πρῶτον νῶτα φοινιχθεὶς θάνῃ*, Antig. 309 *πρὶν ἂν ζῶντες κρεμαστοὶ τήνδε δηλώσηθ' ὕβριν.*

— *ὑστριχίδι*] vox redit Pac. 746 Plat. fr. 28.

620. *στρεβλῶν*] vid. ad vs. 615 sqq.

— *ὄξος ἐγχέων*] revera inter mancipiorum tormenta exquisitiora et hoc fuit? an a Xanthia nunc excogitatur?

621. *πλίνθους*] *calidos lateres* multi sunt interpretati coll. Soph. Ant. 264 *ἦμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν*, sed malo intellegere de solo *pondere* laterum sensim impositorum, donec superingesta moles miselli nebulonis pectus ita comprimeret ut tantum non suffocaretur.

— *πλὴν ... πράσῳ κτἑ.*] sic ridicule in *ἀπροσδόκητον* exit sententia, ne nimia severitate atque saevitia abhorreat a scena comica (vid. ad vs. 148 sqq. et 366). Expectabatur *πλὴν μὴ ἀποτυμπάνιζε* vel eiusmodi aliquid: pro quo dicit nunc personatus Hercules quod nihil est. Nam *porrorum filis* nemo unquam nisi per iocum est verberatus; quam poenam Panis statuae pastorum pueri ludentes interdum intentasse dicuntur Theocr. VII 106 sqq.: *κἤν μὲν ταῦτ' ἔρδῃς, ὦ Πὰν φίλε, μή τί τυ παῖδες | Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισιν ὑπὸ πλευράς τε καὶ ὤμους | τανίκα μαστίσδοιεν ὅτε κρέα τυτθὰ παρείη.* Sic vinculum quam debilissimum significat *φύλλον πράσου* in proverbiali sententia *φύλλῳ πράσου | τὸ τῶν ἐρώντων συνδέδεται βαλλάντιον* (com. adesp. fr. 197). Simile est *μαλάχης φύλλοις μαστιγοῦν* Luc. adv. ind. § 3 fugit. § 33 ver. hist. II § 26. Quo ioco minime perspecto primus scholiasta perabsurde annotavit: *ἐπεὶ οἱ ἐλεύθεροι πρὸ τούτου πράσοις ἐδέροντο καὶ σκορόδοις.*

τὸν παῖδα τύπτων, τἀργύριόν σοι κείσεται.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μὴ δῆτ' ἔμοιγ', οὕτω δὲ βασάνιζ' ἀπαγαγών.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

αὐτοῦ μὲν οὖν, ἵνα σοὶ κατ' ὀφθαλμοὺς λέγῃ.

(Ad Dionysum:)

κατάθου σὺ τὰ σκεύη ταχέως, χὤπως ἐρεῖς
ἐνταῦθα μηδὲν ψεῦδος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ira metuque perculsus:)

ἀγορεύω τινὶ
ἐμὲ μὴ βασανίζειν ἀθάνατον ὄντ'· εἰ δὲ μή,
αὐτὸς σεαυτὸν αἰτιῶ.

---

625. ἔμοιγ'· οὕτω] ἐμέ γε· τοῦτον male nonnulli codd., item schol., quasi verba sint Dionysi, cui tribuunt V alii.

630. σεαυτὸν] σὺ σαυτὸν codd. nonnulli.

---

624. κείσεται] *praesto erit*, nempe pretium mancipii mutilati. Idem verbi κεῖσθαι est usus apud Dem. XXV § 57 εἰ μὴ κείμενον αὐτῷ τὸ ἀργύριον ἔτυχεν, XLVII § 57 ἔφη τὸ ἀργύριον αὐτοῖς κείμενον εἶναι ἐπὶ τῇ τραπέζῃ et in nota formula loquendi τὰ ἆθλα (ἐν μέσῳ) κεῖται Herodot. VIII 26 Xen. Anab. III 1 § 21 etc.

625 οὕτω] i. e. ἄνευ τιμῆς (sic recte schol.).

626. κατ' ὀφθαλμοὺς] cf. Xen. Hier. I § 14 οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τυράννου κατ' ὀφθαλμοὺς κατηγορεῖν, Eur. fr. 414 κατ' ὀφθαλμοὺς ἐρεῖ, Soph. Ant. 307 ἐκφανεῖτ' εἰς ὀφθαλμοὺς ἐμούς. Idem valent tragicorum formulae κατ' ὄμματα (Eur. Or. 288 Soph. Ant. 760) vel κατ' ὄμμα (Rhes. 421 Eur. Andr. 1064, 1117 Electr. 910) vel κατὰ στόμα (Aesch. Choeph. 573 Rhes. 409, 491, 511 Heracl. 801 Herodot. VIII 11).

628 sq. Cf. Dionysi ad Pentheum verba Eur. Bacch. 504 αὐδῶ με μὴ δεῖν σωφρονῶν οὐ σώφροσιν.

628. τινι] vid. ad vs. 552.

629. ἀθάνατον] productum α initiale huius adiectivi ex carminibus Homericis (vid. Enchir. dict. ep. § 21) etiam in comicorum linguam irrepsit, vid. Ach. 53 Nub. 289 Av. 220, 688, 700, 1224 Thesm. 1052. Unde vitii arguitur versus Ach. 47.

— εἰ δὲ μή] *sin minus*; sed post negationem, ut hoc loco, idem hoc valet quod ἤ, nam εἰ δὲ μὴ μὴ βασανιεῖ = εἰ δὲ βασανιεῖ, *si tamen feceris*. Cf. Nub. 1433 Vesp. 435 Pac. 384 Av. 133 Ran. 1132 Soph. Trach. 587 Thuc. I 28 § 2 Demosth. LI § 22 inscriptio ad vs. sequentem allata etc.

630. αὐτὸς σεαυτὸν αἰτιῶ] *tuo detrimento feceris*. Item Eubul. fr. 14 μὴ παρατίθει μοι θριδακίνας (quae venerem restinguunt), ὦ γύναι, | ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἢ σεαυτὴν αἰτιῶ, Nicoch. fr. 16 εἰ πείσομαι ... αὐτὸς αὑτὸν αἰτιῶ, cf. Eur. Med. 605 αὐτὴ τάδ' εἵλου· μηδέν' ἄλλον αἰτιῶ. Alias futuro significatur idem: Nub. 1433 μὴ τύπτ'· εἰ δὲ μή, σαυτόν ποτ' αἰτιάσει, Xen. Anab. V 1 § 11 ὃς ἂν μὴ παρῇ ... αὐτὸν αὑτὸν αἰτιάσεται, titulus sepulcri Aeginetici CIG. 2140 b μὴ ἄνοιγε ... αἲ δὲ μή, σὺ αὑτὸν αἰτιάσῃ, Luc. Lexiph. § 25 σὺ δὲ σαυτὸν αἰτιάσῃ, ἤν γε καὶ συνῇς χείρων γενόμενος.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

λέγεις δὲ τί;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀθάνατος εἶναί φημι Διόνυσος Διός,
τοῦτον δὲ δοῦλον.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

(ad Xanthiam:)

ταῦτ' ἀκούεις;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

φήμ' ἐγώ.
καὶ πολύ γε μᾶλλόν ἐστι μαστιγωτέος·
εἴπερ θεὸς γάρ ἐστιν, οὐκ αἰσθήσεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad Xanthiam:)

τί δῆτ', ἐπειδὴ καὶ σὺ φῂς εἶναι θεός,
οὐ καὶ σὺ τύπτει τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

δίκαιος ὁ λόγος· καὶ ὁπότερόν γ' ἂν νῷν ἴδῃς
κλαύσαντα πρότερον ἢ προτιμήσαντά τι
τυπτόμενον, εἶναι τοῦτον ἡγοῦ μὴ θεόν.

---

634. *εἴπερ θεὸς γάρ*] *θεὸς γὰρ εἴπερ* Blaydes.
637. *γ'*] om. codices nonnulli. Cf. vs. 623.

---

636. Cf. Plut. 1144 *οὐ γὰρ μετεῖχες τὰς ἴσας πληγὰς ἐμοί.*

638. *προτιμήσαντά τι*] verbum *προτιμᾶν* *curare* (*φροντίζειν* vs. 493 etc.) nonnisi addita negatione usurpatur; id autem quod curare se negat aliquis ubi additur, in genitivo ponitur: *προτιμῶσ' οὐδέν* Ach. 27, *προτιμᾷς γ' οὐδέν* Ran. 655, *οὐδὲν προτιμῶ σου* Plut. 655, item Aesch. Ag. 1415 Eum. 739 Eur. Alc. 762 Hipp. 48 Med. 343 Demosth. VII § 16. Sed interdum negatio e verborum contextu est efficienda, non ipsa negandi particula exprimitur. Sic nostro loco dicere vult Xanthias: neutri nostrum licebit *προτιμᾶν τι*, si deus haberi velit. Idem valet de Aesch. Eum. 640 *πατρὸς προτιμᾷ Ζεὺς μόρον τῷ σῷ λόγῳ· | αὐτὸς δὲ κτέ.*, quae sic quoque poterant enunciari: *πῶς Ζεὺς … προτιμᾷ;* vel *οὐδὲν Ζεὺς … προτιμᾷ· αὐτὸς γὰρ κτέ.* — Insolite Eur. Heracl. 883 sine ulla negandi notione *τὸ σὸν προτιμῶν* dictum est eodem sensu quo *τὸ σὸν προσκοπῶν.* — Similia observari possunt de verbo *γρῦξαι*, ut hoc utar. Nam *γρῦ λέγειν* aut *γρύζειν* non dicitur, *οὐδὲ γρῦ λέγειν* vero et *οὐδὲ γρύζειν* frequentia sunt, praeterea autem recte dicitur *ἐὰν δὲ γρύξῃ(ς)* ubi muttire vetatur aliquis, *ἐὰν δὲ γρύξω* si quis ne muttire quidem se secum constituisse dicit, vid. quae ad vs. 913 observavimus.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ εἶ σὺ γεννάδας ἀνήρ·
χωρεῖς γὰρ εἰς τὸ δίκαιον. — ἀποδύεσθε δή.

(Vestimentis positis tergo nudato adstant hinc Xanthias illinc Dionysus.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πῶς οὖν βασανιεῖς νῷ δικαίως;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ῥᾳδίως·
πληγὴν παρὰ πληγὴν ἑκάτερον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

καλῶς λέγεις.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

(Xanthiae tergum feriens:)

ἰδού.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(immotus adstans:)

σκόπει νυν ἤν μ' ὑποκινήσαντ' ἴδῃς.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἤδη ἐπάταξά σ'.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ μὰ Δί'.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖς.

---

643. *πληγὴν παρὰ*] *πληγῇ παρὰ* Blaydes.

644. *ἰδού*] Ianitori dat D, ceteri totum tribuunt Xanthiae, ita ut paratum se tergo nudato adstare hic significet hoc verbulo. At multo minus festiva sunt verba ita distributa; praeterea cf. vs. 646.

645. *ἤδη*] *καὶ δή* Bergk. ‖ *δοκεῖς*] Bentley *δοκῶ*, idque coll. Ran. 918 Plut. 409 recepit Blaydes; sed in eiusmodi enunciatis aut *ἐμοὶ δοκεῖ* aut *ἐμαυτῷ δοκῶ* dicendum est et illis locis dicitur. Bothe scripsit *οὐκ*, Bergk *οὐ μὰ τὸν Δί' ἐμοὶ δοκεῖς*, Xanthiae haec verba continuantes (cf. Nub. 1066 Ran. 1043).

---

640. *οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐκ*] item Ach. 116 Nub. 1307 Vesp. 260 Pac. 42, 188 Av. 52 Thesm. 847 Plut. 871.

— *γεννάδας*] vid. ad vs. 179; de re autem cf. vs. 615.

644. *ἤν μ' ὑποκινήσαντ' ἴδῃς*] *si moveri me videris* sc. *cum feries*. Etiam expectare se primam plagam, nondum igitur sensisse acceptam, significat Xanthias.

645. Ianitor admirans *at iam ferii te* inquit. Cui *minime* respondet Xanthias. Dein ianitor: *et ipse fere dubito*; sensuum meorum testimonio vix credo ipse, cum ita immotum et imperterritum adstare te video.

— *οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖς*] *ne mihi quidem videris* sc. *πληγὴν εἰληφέναι*, quod e contextu est supplendum.

ἀλλ' εἶμ' ἐπὶ τονδὶ καὶ πατάξω.

(Dionysum ferit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πηνίκα;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

καὶ δὴ 'πάταξα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κᾆτα πῶς οὐκ ... ἔπταρον;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

οὐκ οἶδα· τονδὶ δ' αὖθις ἀποπειράσομαι.

(Maiore virium intentione Xanthiam ferit.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(dolorem vix perferens:)

οὔκουν ἀνύσεις τι; ... ἀτταταῖ.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τί τὸ ἀτταταῖ;

μῶν ὠδυνήθης;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἐφρόντισα

ὁπόθ' Ἡράκλεια τἀν Διομείοις γίγνεται.

---

647. *ἔπταρον*] *ἠσθόμην* cur non dederit poeta miror.

649. *τι; ἀτταταῖ* Thiersch] *ἰατταταῖ* codd. || *τί τἀτταταῖ* V alii] *ἰατταττατταττατταί* versus finis est in R.

650 sq. *ἀλλ' ἐφρόντισα | ὁπόθ'*] *οὐδ' ἐφρόντισα. πόθ'* (...;) Blaydes coll. Ran. 493 Plut. 704.

---

646. *πηνίκα*] sc. *τῆς ἡμέρας* (Av. 1498, cf. Av. 1514 fr. 601), *quo diei tempore, quo temporis articulo?* Nos: *begint gij vandaag nog?* Cf. Pac. 366 *ἀπόλωλας, ἐξόλωλας. — εἰς τίν' ἡμέραν;*

647. *ἔπταρον*] ab inexpectato Dionysus hoc dicit pro *ἠσθόμην*. Schol.: *οὕτως, φησίν, ἥψατό μου ἡ πληγή, ὃν τρόπον ἅπτεται κάρφος μυκτῆρος;* (cf. Plat. Conv. 185 *e*). Pro *ἔπαρδον* dictum esse v. d. Pernice non recte opinor statuit, quoniam *ἐν τοῖς ἀπροσδοκήτοις* numeri vocis quae expectabatur solent servari.

649. *ἀνύσεις τι*] vid. ad vs. 606. — *ἀτταταῖ. — τί τὸ ἀτταταῖ;*] cf. Eur. fr. 302 *οἴμοι· τί δ' οἴμοι;* Iph. Taur. 780 *ὦ θεοί. — τί τοὺς θεοὺς ἀνακαλεῖς;* Diphil. fr. 96 *πάξ. — τί πάξ;* infra vs. 1296 *τί τὸ φλαττόθρατ τοῦτ' ἐστιν;* Praeterea cf. Philoctetis dolorem compescere frustra conantis verba Soph. Phil. 742 sq. *ἀπόλωλα, τέκνον, κοὐ δυνήσομαι κακὸν | κρύψαι παρ' ὑμῖν. ἀτταταῖ κτέ.*, quem tamen a comico nunc respici locum non crediderim cum Blaydesio, quoniam *plagarum* illic mentio fit nulla.

651. *An unquam posthac Diomea sint futura.* Sic moestus loquitur personatus Hercules, memor diei festi, in pago Diomensium urbi vicino a collegio sexa-

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἄνθρωπος ἱερός. δεῦρο πάλιν βαδιστέον.

(Dionysum vehementer ferit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἰοὺ ἰού.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τί ἔστιν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἱππέας ὁρῶ.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τί δῆτα κλάεις;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κρομμύων ὀσφραίνομαι.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἐπεὶ προτιμᾷς γ' οὐδέν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐδέν μοι μέλει.

---

652. ἄνθρωπος Dindorf coll. Av. 1009 Plut. 118] ἄνθρ. codd.

655. ἐπεὶ] ἔπειτα codices nonnulli. Particula ἐπεὶ huic loco vix apta; *causam* enim indicat (etiam loco quem conferunt, Eur. fr. $775^{6,7}$), hic vero *concludendi* requiritur particula, neque post ἐπεὶ Dionysi responsum apte sequitur. Bergk εἴπ' εἰ προτιμᾷς οὐδέν (in codd. nonnullis omittitur γ'). An *εἶτ' οὐ προτιμᾷς οὐδέν? Hermann post vs. 663 collocat versum, προτιμᾶτ' legens et Xanthiae tribuens partem posteriorem.

---

ginta θιασωτῶν quinto quoque anno in Herculis honorem celebrari olim soliti, quos ludos hoc tempore intermissos esse recte e nostro loco effecit Fritzsche (coll., qui tamen vix quidquam nunc nobis prosunt loci, Lys. XXX § 20 Lucian. Icarom. § 24). Etiam postea τὰ Ἡράκλεια ἐντὸς τείχους θύειν decrevit populus instante bello (Demosth. XIX § 86 et 125), et nunc occupatis ab hostibus Decelea et Oropo eundem morem obtinuisse fert ratio; sic vero suo splendore carebant hi ludi, qui festivitate ita inclaruerunt ut Philippus Macedo iocos, quos Diomeis οἱ γελωτοποιοὶ (Διομειαλάζονες Ach. 605) dixissent et egissent memoratu prae ceteris dignos, excribi sibi iusserit (Athen. XIV p. 614 *d*, *e*, cf. VI p. 260 *a*, *b*). — Nomen pagi a Diomo quodam repetebatur, περὶ οὗ καὶ Ῥιανός (in Heraclea sua) φησι, δηλῶν ὅτι Δίομος Ἡρακλῆς ἐγένετο (schol.) immo Διόμῳ Ἡρακλῆς συνεγένετο (ΔΙΟ^Μ ΗΡΑΚΛΗϹ ϹΕΓΕΝΕΤΟ); cf. Steph. Byz. s. v.: Ἡρακλῆς γὰρ ἐπιξενωθεὶς παρὰ Κολύττῳ ἠράσθη Διόμου τοῦ αὐτοῦ οὗ (υἱοῦ?) ἀποθεω…

653. ἰού] clamorem quem extorsit dolor laetitiae signum (ut Eq. 1096 Nub. 1170 Pac. 345 Eur. Cycl. 464) esse fingit Dionysus.

654. κρομμύων ὀσφραίνομαι] cf. Pac. 249, 258. Hinc δάκρυα Μεγαρέων, quorum regio allii caeparumque erat feracissima, in proverbium abierunt (Zenob. V 8).

655. Verba suspecta; vid. ann. crit. — προτιμᾷς] vid. ad vs. 638.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

βαδιστέον τἄρ᾽ ἐστὶν ἐπὶ τουδὶ πάλιν.

(Xanthiam ferit.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

οἴμοι.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τί ἔστι;

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(pedem suum indicans:)

τὴν ἄκανθαν ἔξελε.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τί τὸ πρᾶγμα τουτί; δεῦρο πάλιν βαδιστέον.

(Dionysum ferit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Ἄπολλον ... „ὅς που Δῆλον ἢ Πυθῶν᾽ ἔχεις.“

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἤλγησεν· οὐκ ἤκουσας;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐκ ἔγωγ᾽, ἐπεὶ

ἴαμβον Ἱππώνακτος ἀνεμιμνῃσκόμην.

---

661. Post hunc trium fere versuum lacunam statuit vVelsen.

---

657. Versus prior pars legitur etiam Vesp. 137 Archipp. fr. 35.

— *τὴν ἄκανθαν*] spina pedem suum laesum fingit Xanthias, ut novi clamoris probabilem causam proferat.

— *ἔξελε*] cf. Lys. 1034.

658. *τί τὸ πρᾶγμα τουτί;*] vid. quae ad vs. 39 sunt observata.

659. Apollinem *ἀποτρόπαιον* postquam victus dolore invocavit, ita pergit quasi carmen aliquod in mentem sibi revocare conetur. Locum affert scholion: *Ἄπολλον, ὅς που Δῆλον ἢ Πυθῶν᾽ ἔχεις | ἢ Νάξον ἢ Μίλητον ἢ θείην Κλάρον, | ἴκου καθ᾽ ἱερόν, ἢ Σκύθας ἀφίξεαι*, *Ananii* hos versus esse autumans. Quos cum *Hipponactis* esse nunc dicat Dionysus, aut cum scholio statuamus oportet dolore oppressum deum non iam scire quae loquatur, sed hoc supra quam dici potest insulsum est, — aut ipsum poetam comicum nunc errasse, id quod vero non admodum est simile, — aut scholiastam errare, aut denique, quae Dindorfii est coniectura, iambographorum horum carmina a posteris in unum corpus fuisse collecta, hinc identidem esse dubitatum utri singula essent tribuenda. Quae vera videtur rei explicatio; aliud certe fragmentum Ananio vel Hipponacti tribuit Heraclides Ponticus apud Athen. XIV 625 *c*, tertium Ananio tribuit Athen. III 78 *f*, Hipponacti Stob. Flor. XCVII 12. — Nostro loco similis est Thesm. 315 sq. *Ζεῦ μεγαλώνυμε χρυσολύρα τε | Δῆλον ὃς ἔχεις ἱεράν.*

ΞΑΝΘΙΑΣ.

(ad ianitorem:)

οὐδὲν ποιεῖς γάρ· ἀλλὰ τὰς λαγόνας σπόδει.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

μὰ τὸν Δί', ἀλλ' ἤδη πάρεχε τὴν γαστέρα.

(Ventrem praebet Xanthias, quem violento ictu percutit ianitor.)

ΞΑΝΘΙΑΣ.

Πόσειδον —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἤλγησέν τις.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

„ἁλὸς ἐν βένθεσιν

ὃς Αἰγαίου πρωνὸς ἢ γλαυκᾶς μέδεις."

ΘΥΡΩΡΟΣ.

οὔ τοι μὰ τὴν Δήμητρα δύναμαί πω μαθεῖν

ὁπότερος ὑμῶν ἐστι θεός. ἀλλ' εἴσιτον·

---

663. *πάρεχε*] *παρέχω* dubitanter Dionyso versum tribuens Bergk.

664. Perperam a Dionyso, mox a Xanthia, dein rursus a Dionyso haec proferri vulgo creduntur; quae causa Kockium movit ut lacunam ante hunc versum statueret, Zielinskium ut duplicis recensionis hic agnosceret vestigia. Xanthias — ut intellexerunt Hermann et Wecklein — sua vice nunc feritur, respondent autem sibi vs. 660 et 665 Dionysi Xanthiaeque clamores *Ἄπολλον* et *Πόσειδον* nec non Xanthiae Dionysique verba *ἤλγησεν* et *ἤλγησέν τις*. Quod vero et ultimus nunc feritur Xanthias et primam accipit plagam, id non est urgendum, opinor; vel sic satis longa evasit haec scena.

— Verba *ἁλὸς ἐν βένθεσιν*, quibus trimetrum 664 expleri recte observavit Hermann, hic collocavi. In codd. post *μέδεις* leguntur; quem verborum ordinem servari neque metrum sinit neque Sophoclis quae Dionysus hic memoriter affert verba in scholio sic citata (fr. 341 Dind.): *ὃς Αἰγαίου πρῶνας ἢ γλαυκᾶς μέδεις εὐανέμου λίμνας ἐφ' ὑψηλαῖς σπιλάδεσσι στομάτων*. Verba *ὃς* — *μέδεις* delet Kock, e scholio irrepsisse ratus; sic vero imperfecta manet Xanthiae (quam Dionyso vulgo tribuunt) oratio neque satis apparet poetae alicuius ab eo afferri verba.

666. *πρωνὸς* Scaliger] *πρῶνας* codd., *Αἰγαίους ἔχεις πρῶνας* Bergk. ‖ *μέδεις*] *μεδέεις* V.

---

662. *σπόδει*] *percutiendi, male mulcandi* sensu hoc verbum etiam Nub. 1376 Av. 1016 Lys. 366 usurpatur, item compositum *ἀποσποδεῖν* Av. 8. Vetus vero commentator contextu non perspecto *καθαίρειν* id pessime nunc interpretatur.

663. *μὰ τὸν Δί'*] sc. *οὐδὲν ποιῶ*. *Est ut dicis, at iam ad efficaciora veniam: praebe modo ventrem.*

664. *τις*] vid. ad vs. 552.

665 sq. Locum quendam e Sophoclis fabula Laocoonte memoriter afferri testatur scholion.

668. Versui 42 est simillimus.

ὁ δεσπότης γὰρ αὐτίχ' ὑμᾶς γνώσεται
χἠ Φερσέφατθ', ἅτ' ὄντε κἀκείνω θεώ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὀρθῶς λέγεις· ἐβουλόμην δ' ἂν τοῦτό σε
πρότερον νοῆσαι, πρὶν ἐμὲ τὰς πληγὰς λαβεῖν.

(Omnes domum intrant.)

(Chorus in spectatores se convertit.)

PARABASIS CHORI.

(vs. 674—737.)

ΧΟΡΟΣ.

Oda sive stropha.

Μοῦσα, χορῶν ἱερῶν ἐπίβηθι,
καὶ ἔλθ' ἐπὶ τέρψιν ἀοιδᾶς ἐμᾶς,
τὸν πολὺν ὀψομένη λαῶν ὄχλον,
οὗ σοφίαι
μυρίαι κάθηνται,
φιλοτιμοτέρα Κλεοφῶντος, ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἀμφιλάλοις

---

670. *αὐτίχ'* Blaydes] *αὐτὸς* codd.; Bergk *ὑμᾶς αὐτός*.
672 sq. Xanthiae dedi quae Dionyso tribui solent.
673. *νοῆσαι* V] *ποιῆσαι* cett. || *ἐμὲ* R] *με* cett.
678. **φιλοτιμοτέρα*] *-μότεραι* codd.; non spectatorum turba honoris nunc est studiosa, sed musa, id est ipse poeta.

---

670 sq. *οὐ γάρ τ' ἀγνῶτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται | ἀθάνατοι, οὐδ' εἴ τις ἀπόπροθι δώματα ναίει*, Hom. ε 79 sq.

674 sqq. Altera iam sequitur pars parabasis, cuius prior pars cantata est supra vs. 354 sqq., *parodus* ibi potius nuncupanda sed anapaesticis numeris veras parabases in mentem nobis revocans. A more autem ex Acharnensibus Vespis Avibus Lysistrata Thesmophoriazusis Ecclesiazusis noto, certamen illud, in quo fabulae cardo versatur, inter chori parodum et parabasin inserendi, poeta in nostra fabula ita discessit ut parabasi *τὸν ἀγῶνα* subiungeret (cf. vs. 884).

674. *χορῶν ἱερῶν ἐπίβηθι*] haec iungenda; cf. Hes. Oper. 659 *ἔνθα με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς* (Musae nimirum). Sic Soph. Oed. Col. 189 genitivus *εὐσεβίας*, Eur. Iph. Taur. 1252 *μαντείων* verbo *ἐπιβαίνειν* poetice adiungitur. Similis musae est invocatio Ach. 665, sacer autem nunc dicitur chorus quia e mystis est compositus (cf. vs. 686).

675. *ἐπὶ τέρψιν ἀοιδᾶς ἐμᾶς*] *ut meo cantu* (auditores) *delectes*. Demulcet musa, non demulcetur.

677. Sic spectatorum ingenium laudatur partim ad captandam eorum benevolentiam (ut Nub. 521 Ran. 1115), partim quo aptius subiungi possit Cleophontis derisio.

— *οὗ*] *ubi*.

678. *φιλοτιμοτέρα Κλεοφῶντος*] musa, id est ipse poeta, honoris studiosa

680 *δεινὸν ἐπιβρέμεται*

(vid. ad vs. 280 sq.) est magis quam *Cleophon*; suaviloquentia sua auditores captare studet, quibus molestus ille homo clamoribus semibarbaris aures solet obtundere. — Cleophon, quem anno 416 inter Alcibiadis accusatores fuisse coll. Himerio XXXVI § 15 et Andoc. I § 146 suspicatur Cobet (ad Plat. Com. p. 154), inde ab anno 411 partium popularium dux fuit usque ad belli finem, et diobelia instituta civium sibi devinxit animos (vid. ad vs. 140 et cf. Aeschin. II § 76). Cleonem cum turbulento et incomposito genere loquendi a lenociniis oratoriis alieno revocabat tum studiis et consiliis ei similis erat. Fortiter enim obstitit optimatibus, auctorque fuisse videtur ut in exilium pelleretur Critias (vid. Aristot. Rhet. I 15 § 13 coll. Xen. Hell. II 3 § 15, 35 Mem. I 2 § 24). Lacedaemonios autem pessime oderat; qui anno 410 cum post cladem ad Cyzicum acceptam pacem offerrent, Cleophonte auctore repulsam tulerunt (schol. Eur. Or. 770 Diodor. XIII 52 sq.); iterumque cum post pugnam ad Arginusas legatione missa paratos se dicerent ἐκ Δεκελείας ἀπιέναι καὶ ἐφ' οἷς ἔχουσιν ἑκάτεροι εἰρήνην ἄγειν, Κλεοφῶν ἔπεισε τὸν δῆμον μὴ προσδέξασθαι, ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν μεθύων καὶ θώρακα ἐνδεδυκώς, οὐ φάσκων ἐπιτρέψειν ἐὰν μὴ πάσας ἀφῶσι Λακεδαιμόνιοι τὰς πόλεις ([Aristot.] de Rep. Athen. c. 34, allatus in schol. Ran. 1532); quin paucis postquam Ranae actae sunt mensibus, cum ad Aegos flumen classis Atheniensium ab optimatibus prodita esset Lysandro (vid. ad vs. 1513), Lacedaemonii autem tertium offerrent pacem ea condicione ut Athenienses longis moenibus partim deiectis et extra Atticam solis Lemno Imbro Scyro servatis suis legibus uti pergerent, Cleophon summa indignatione ad suggestum convolavit et minitatus ἀποκόψειν μαχαίρᾳ τὸν τράχηλον εἴ τις εἰρήνης μνησθήσεται, prohibuit quominus de turpissima ea condicione vel deliberaretur (Lys. XIII § 5-8 Aeschin. II § 76 III § 150 Xen. Hell. II 2 § 15), senatum autem vehementissimis verbis incusavit, φάσκων συνεστάναι καὶ οὐ τὰ βέλτιστα βουλεύειν τῇ πόλει (Lys. XXX § 10). Tumultu tum coorto per speciem iudicii ab adversariis est interemptus (Lys. XIII § 12 XXX § 10-13 Xen. Hell. I 7 § 35); qui vitae exitus, ut et ipse rerum decursus, ostendit non sine iusta causa eum dudum declamitasse contra artes optimatium. In vita privata erat λυροποιός (Andoc. I § 146 Aeschin. II § 76 [Arist.] Rep. Ath. c. 28), ingenuum autem civem non fuisse luculenter satis nostro loco dixit poeta, luculentius Plato in fabula Cleophonte, quae in idem cum Ranis certamen poeticum est commissa; qua in fabula ipsius mater, e Thracia scilicet oriunda, βαρβαρίζουσα inducebatur (schol. Ran. 681); Aeschines autem II § 76 perhibet multos esse qui ἐν πέδαις δεδεμένον eum meminerint et παρεγγραφέντα αἰσχρῶς πολίτην, et veteres commentatores fortasse non sine causa statuerunt Euripidem eum potissimum pinxisse his versibus fabulae Orestis anno 408 datae (vs. 902 sqq.): κἀπὶ τῷδ' ἀνίσταται | ἀνήρ τις ἀθυρόγλωσσος, ἰσχύων θράσει, | Ἀργεῖος οὐκ Ἀργεῖος, ἠναγκασμένος | θορύβῳ τε πίσυνος καὶ ἀμαθεῖ παρρησίᾳ. Quicquid autem de crimine illo originis parum atticae statuimus, — in quod crimen facillime his temporibus incidebant homines, — id certum videtur Cleophontem virum violentiorem quidem fuisse minusque culti ingenii, sed probum et civitatis amantissimum, quippe qui vel vitam pro ea abiecerit. Plus autem quam comicorum iocis tribuendum videtur verbis honorificis, quae paucis annis post eius mortem coram iudicibus de eo prolocutus est is cui Lysias scripsit orationem XIX: Κλεοφῶντα πάντες ἴστε ὅτι πολλὰ ἔτη διεχείρισε τὰ τῆς πόλεως πάντα καὶ προσεδοκᾶτο πάμπολλα ἐκ τῆς ἀρχῆς ἔχειν· ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ οὐδαμοῦ δῆλα τὰ χρήματα,

Θρῃκία χελιδὼν
ὑποβάρβαρον ἑζομένη κέλαδον·
τρύζει δ' ἐπίκλαυτον ἀηδόνιον νόμον, ὡς ἀπολεῖται,
κῆν ἴσαι γένωνται.

Epirrhema.

τὸν ἱερὸν χορὸν δίκαιόν ἐστι χρηστὰ τῇ πόλει
ξυμπαραινεῖν καὶ διδάσκειν. πρῶτον οὖν ἡμῖν δοκεῖ

682. *ὑποβάρβαρον... κέλαδον* Meineke] *ἐπὶ βάρβαρον... πέταλον* codd. (quam lectionem non tuentur Hom. τ 520 Hes. Op. 486); *ὀπὶ βάρβαρον ἡδομένη πίτυλον* Bergk (cf. Pac. 803). Kock *ἐπὶ βάρβαρον αἰρομένη κέλαδον* coniecit, Blaydes Meinekium secutus praeterea *ὀξυμελῆ* pro *ἑζομένη* tentavit; sed participium satis defenditur locis infra allatis, quos ipse adscripsit Blaydes. Ecquid sufficit **ἐπὶ βάρβαρον ἑζομένη πίτυλον*? *Scaturigo*, ad quam avicula considit, hominis loquacis os dici haud inepte potuit.

683. *τρύζει* Fritzsche] *κελαρύζει* R (item Suidas s. v. *ἐπίκλαυτον*), *κελαδεῖ* V et plerique, *ῥύζει* Dindorf. || *ὡς*] *ἕως* Bergk.

685. *κῆν*] *κἂν* codd.

ἀλλὰ καὶ οἱ προσήκοντες καὶ οἱ κηδεσταί, παρ' οἷς ἂν κατέλιπεν, ὁμολογουμένως πένητές εἰσιν (§ 48). Non potuit melius responderi Platonis calumniis *ἄνδρα ἁρπαγίστατον* eum (fr. 57) vocantis. — Homini, quem Salabaccho meretrice multo deteriorem aliquando dixerat comicus (Thesm. 805), iam nunc litem intentari illam, quae paucis mensibus post perniciem ei attulit (vid. supra), nostro loco diserte satis dicitur; vid. etiam infra vs. 1504 et 1532.

679. *ἀμφιλάλοις*] *bilinguibus*.

680. *ἐπιβρέμεται*] *solet murmurare*.

681. *Θρῃκία χελιδών*] vid. ad vs. 93.

682. *ἑζομένη*] cum verbis *ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν* iungendum hoc participium; cf. adiectivum *πολὺν* a substantivo suo *χρόνον* sex versuum interstitio seiunctum vs. 708-714. Ut in Periclis labris ipsam suadelam sedem habere Eupolis aliquando dixerat (*πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν* fr. 94), sic in labris hominis peregrini barbara hirundo nunc fingitur residere. Cf. Eur. Phoeniss. 1514 sqq. *ὄρνις δρυὸς ἢ ἐλάτας | ἀκροκόμοις ἀμφὶ κλάδοις | ἑζομένα*, Hel. 1107 sq. *τὰν ἐναυλείοις ὑπὸ δενδροκόμοις | μουσεῖα καὶ θάκους ἐνίζουσαν*.

— *κέλαδον*] sincera si haec est lectio, cf. Pac. 802 sq. *ὅταν ἠρινὰ μὲν φωνῇ χελιδὼν | ἑζομένη* (*ἡδομένη* Bergk) *κελαδῇ*.

684. *τρύζει κτέ.*] *nunc vero sororem imitata lugubres edit cantus* — instantis scilicet interitus praesaga. Verbo *τρύζειν* vox hirundinis indicari solebat (Arrian. Anab. I 25 § 6 Agathiae epigr.).

685. *ἴσαι*] sc. *αἱ ψῆφοι*. In iudiciis si altera pars sententiarum pro accusatore altera pro reo esset, hic per calculum Minervae qui dicebatur absolutus habebatur: Aesch. Eum. vs. 735 sqq., 741, 752 sq. Eur. Electr. 1265-1269 Iph. Taur. 965, 1469, Antiphont. V § 51 Aeschin. III § 252 Aristot. Rep. Athen. in fine et Problem. 29, 13 et 15. — Apparet comicum, vel potius viros optimates quibuscum faciebat, odio quo erga audacem demagogum flagrabant ita fuisse occaecatos ut ius violari mallent — id quod revera mox factum esse supra vidimus — quam salvum evadere hominem molestum.

686. *ἱερὸν*] utpote e mystis compositum, cf. vs. 674. Non opus igitur est de rebus gravissimis verba nunc facturo veniam petere, quemadmodum in scena comica solebant (vid. Ach. 499 sq. Vesp. 650), sed suo iure profert sententiam quam patriae salutiferam fore sperat.

ἐξισῶσαι τοὺς πολίτας καὶ ἀφελεῖν τὰ δείματα.
κεἴ τις ἥμαρτε σφαλείς τι Φρυνίχου παλαίσμασιν,
ἐγγενέσθαι φημὶ χρῆναι τοῖς ὀλισθοῦσιν τότε
αἰτίαν ἐκδῦσι λῦσαι τὰς πρότερον ἁμαρτίας.
εἶτ' ἄτιμον φημὶ χρῆναι μηδέν' εἶναι ἐν τῇ πόλει.
καὶ γὰρ αἰσχρόν ἐστι τοὺς μὲν ναυμαχήσαντας μίαν
καὶ Πλαταιᾶς εὐθὺς εἶναι κἀντὶ δούλων δεσπότας· —

---

689. *παλαίσμασιν*] *προσπταίσμασιν* coniectura est Blaydesii ab ipso merito reiecta.

691. *ἐκδῦσι* vHerwerden] *ἐκθεῖσι* codd. ‖ *τὰς*] *τῆς* Bergk.

692. *εἶναι ἐν*] per aphaeresin pronunciata haec esse iure statuit Porson (*εἶναι 'ν* scribens), Meineke vero aliique *εἶν' ἐν* ediderunt, elisionem hanc esse minus recte rati. Eadem est quaestiuncula Nub. 7, 1357.

---

688 sqq. Suadet nunc chorus ea quae et olim tempore belli Persici conduxerant civitati, et brevi post fabulam nostram actam, cum clades ad Aegos flumen esset accepta, revera sunt decreta e Patroclidis rogatione: ut in tabulis publicis delerentur nomina quadringentorum virorum quaeque praeterea ad oligarchiae tempus pertinerent, utque *ἔντιμοι* fierent *οἱ ἄτιμοι*, nisi qui propter gravissima scelera essent damnati (vid. Xen. Hell. II 2 § 11 Andocid. I § 73-80). Petit igitur *ἄδειαν* quadringentis viris eorumque sectatoribus, ut causa dicta si se purgarint posthac sine crimine inter cives possint versari; vid. quae Xen. Hell. I 7 § 28 habet de Aristarcho, qui fuit ex eorum numero.

689. *Si quis* (sex abhinc annis) *lapsus est, Phrynichi artibus permotus.* Ex iis qui anno 411 paucorum dominationem instituerunt (Antiphon Pisander Theramenes Aristocrates alii, cf. Thuc. VIII 68 et 89 [Aristot.] Rep. Ath. 32 § 2) unus nunc nominatur Phrynichus, ut in hunc virum, cuius memoriam ultimum premebat opprobrium, omnis culpa rerum praeteritarum veluti in *φαρμακόν* quendam conferatur. Phrynichus Stratonidae filius (schol. Lys. 313), obscuro loco natus (Lys. XX § 11), anno 411 praetor seditiose et dolose multa egit, Spartam autem cum Antiphonte legatus missus cum ab ea legatione rediisset in ipso foro confossus est a Thrasybulo Calydonio et Apollodoro Megarensi pluribus sive adiuvantibus sive consciis, quibus ut civitatis benefactoribus publice praemia decreta sunt anno 409 ineunte (CIA. I 59 = Dittenb. Syll. 43, cf. Lys. VII § 4 XIII § 70 et 72 Thuc. VIII 92 § 2 Lycurg. § 112 Plut. Alcib. 25), ipsius autem cineres utpote proditoris ex populi decreto effossi et extra Atticam absportati, bona proscripta sunt, domus diruta est, quique memoriam eius ante iudices purgare conati sunt Aristarchus et Alexicles, morte sunt multati (Lycurg. § 113 sqq. schol. Lys. 313).

— *σφαλεὶς ... παλαίσμασιν*] e palaestra desumta metaphora, item *ὀλισθοῦσιν* vs. sq.; cf. Ach. 710 sqq. Plut. Per. 8. Vox *παλαίσματα* etiam vs. 878 transfertur.

690 sqq. Vide quam cautis lenibusque poeta utatur verbis. Scilicet non est dubium quin eadem ei atque postea Aristoteli fuerit sententia, qui (Rep. Ath. c. 33 § 2) de quadringentorum tempore loquens *καλῶς πολιτευθῆναι κατὰ τούτους τοὺς χρόνους* Athenienses censuit.

693. *ναυμαχήσαντας μίαν*] sc. *ναυμαχίαν* vel *μάχην*. Sic *δίκην* e verbo supplendum est obiectum Eq. 50 *ἐκδικάσας μίαν* et Vesp. 595 *μίαν δικάσαντας.*

694. De re, quae in hoc versu tangitur, satis ex ipso hoc loco constat (cf.

κοὐδὲ ταῦτ' ἔγωγ' ἔχοιμ' ἂν μὴ οὐ καλῶς φάσκειν ἔχειν,
ἀλλ' ἐπαινῶ· μόνα γὰρ αὐτὰ νοῦν ἔχοντ' ἐδράσατε· —
πρὸς δὲ τούτοις εἰκὸς ὑμᾶς, οἳ μεθ' ὑμῶν πολλὰ δὴ
χοἰ πατέρες ἐναυμάχησαν καὶ προσήκουσιν γένει,
τὴν μίαν ταύτην παρεῖναι ξυμφορὰν αἰτουμένοις.
ἀλλὰ τῆς ὀργῆς ἀνέντες, ὦ σοφώτατοι φύσει,
πάντας ἀνθρώπους ἑκόντες ξυγγενεῖς κτησώμεθα
καὶ ἐπιτίμους καὶ πολίτας, ὅστις ἂν ξυνναυμαχῇ.
εἰ δὲ τοῦτ' ὀγκωσόμεσθα καὶ ἀποσεμνυνούμεθα,

---

695. ταῦτ' V] τοῦτ' R.
696. μόνα] μάλα vel πάνυ Meineke.
698. προσήκουσιν] προήκουσιν Meineke dubitanter.
699. παρεῖναι] ἀφεῖναι Blaydes. || αἰτουμένοις] -νους (*rogatos*) R, fortasse recte.
700. φύσει] φύσιν V.
703. τοῦτ'] ταῦτ' V R alii.

---

supra vs. 33 sq. et 191), magis etiam ex Hellanici verbis in scholio allatis: τοὺς συνναυμαχήσαντας δούλους Ἑλλάνικός φησιν ἐλευθερωθῆναι καὶ ἐγγραφέντας ὡς Πλαταιεῖς συμπολιτεύσασθαι αὐτοῖς, διεξιὼν τὰ ἐπὶ Ἀντιγένους τοῦ πρὸ Καλλίου. Quae quomodo essent interpretanda primus perspexit Kirchhoff (anno 1873). Plataearum scilicet incolis, qui bello ineunte (anno 431) ex urbe sua in Atticam profugerant, Athenienses decennio post (anno 421) habitandam concesserunt Scionen urbem in Chalcidice ab ipsis expugnatam (Thuc. V 32 § 1, vid. ad Vesp. 210). In eadem autem cleruchia anno 406 servis, qui post pugnam ad Arginusas civitate sunt donati, agros concesserunt Athenienses; novos igitur hos cives adscriptos tunc esse Plataeensibus, inter quos illic habitaturi essent, fert ratio. Nulla vero est causa cur sive e comici verbis sive aliunde efficiamus genus quoddam extitisse civium non optimo iure, quod Plataeensium nomen haberet ab iis qui primi eo essent donati, qua ratione antehac nostrum locum explicare solebant viri docti coll. Lys. XXIII § 2 Dem. LIX § 104 et Romanorum iure Caeritum (ita etiamnunc Merry Kock Blaydes, quibuscum consentiens Rutherford coniecit τοὺς Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας). Cf. Gilbert Alterth. I p. 178.

696. νοῦν ἔχοντα] de consiliis inventisve item Pac. 733 ὅσα τε νοῦν (— codd. νοῦς) ἔχει, cf. Vesp. 64 λογίδιον γνώμην ἔχον.

697. πρὸς δὲ] *sed praeterea*; vid. ad vs. 415. Dativus τούτοις a verbo παρεῖναι suspensus est.

699. ξυμφορὰν] per euphemismum *casum*, *calamitatem* nunc dicit quae *culpa*, *facinus*, certe *error* (ἁμαρτία) dicenda erat; vid. ad vs. 690 sqq.

700. τῆς ὀργῆς ἀνέντες] *de ira remittentes aliquid*, cf. Vesp. 574 τῆς ὀργῆς ὀλίγον τὸν κόλλοπ' ἀνεῖμεν, item Demosth. XXI § 148 τῆς ὀργῆς ἀνιέναι, Eur. Hipp. 900 ὀργῆς ἐξανεὶς κακῆς. Sic Vesp. 727 Av. 383 τῆς ὀργῆς χαλᾶν dicitur, Ach. 347 Pac. 318 ἀνιέναι τῆς βοῆς. Vid. Thuc. III 10 § 4 τὴν ἔχθραν ἀνιέντας, Eur. Med. 456 οὐκ ἀνίης μωρίας, Hipp. 285 οὐκ ἀνήσω προθυμίας, et infra vs. 1220 de verbo ὑφέσθαι.

702. ὅστις ἂν ξυνναυμαχῇ] *quicunque contra hostes nobiscum pugnare* (*posthac*) *paratus erit*.

703. ὀγκωσόμεσθα] *tumidos*, (*fastu*) *ela-*

τὴν πόλιν καὶ ταῦτ' „ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις",
ὑστέρῳ χρόνῳ ποτ' αὖθις εὖ φρονεῖν οὐ δόξομεν.

Antoda sive antistropha.

„εἰ δ' ἐγὼ ὀρθὸς ἰδεῖν βίον ἀνέρος"
ἢ τρόπον, ὅστις ἔτ' οἰμώξεται,
οὐ πολὺν οὐδ' ὁ πίθηκός γ' οὗτος ὁ
νῦν ἐνοχλῶν,
Κλειγένης ὁ μικρός,
ὁ πονηρότατος βαλανεύς, ὁπόσοι κρατοῦσι κυκησιτέφρου

---

705. ὑστέρῳ] ὕστερον V.

---

tos nos praestabimus, cf. Vesp. 1024 Pac. 465 Soph. Ai. 129 fr. 679 Eur. Andr. 320 Hec. 623 El. 381 etc., et vox ὄγκος infra vs. 1396.

— ἀποσεμνυνούμεθα] vid. ad vs. 178.

704. τὴν πόλιν καὶ ταῦτ'] pro καὶ ταῦτα τὴν πόλιν, ut Plut. 546 ἐρρωγυῖαν καὶ ταύτην pro καὶ ταύτην ἐρρωγυῖαν. Item Diodor. com. fr. 3 Plat. Rep. I 341 c.

— ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις] poetica haec est locutio, quam Aeschylo tribuisse Didymum, sed revera ex Archilocho desumtam esse (ψυχὰς ἔχοντες κυμάτων ἐν ἀγκάλαις) testatur scholion. Alcaeo (fr. 18, cf. Horat. Od. I 14) debetur comparatio illa, quam multorum usus postea tritissimam reddidit, civitatis cum navigio in procella periclitanti; vid. supra vs. 361. Ἐν ἀγκάλαις autem ἔχειν sive βαστάζειν proprie est nutricis infantulum gestantis lenique ulnarum motu somno dantis, vid. e. g. Aesch. Ag. 723 πολέα δ' ἔσχ' ἐν ἀγκάλαις | νεοτρόφου τέκνου δίκαν; quapropter ad Prometheum dicitur Aesch. Prom. 1019 πετραία δ' ἀγκάλη σε βαστάσει, i. e. *non matris ulnae te amplectentur sed duris cautibus coërceberis*, et aether, qui terrae est circumfusus, hanc πέριξ ἔχειν ὑγραῖς (*mollibus*) ἐν ἀγκάλαις dicitur in notissimo Euripidis fragmento 935. Hinc in poetarum lingua fluctus, quibus navis iactatur, κυμάτων dici solent ἀγκάλαι, vid. Aesch. Choeph. 586. Eur. Hel. 1062 Nausicr. fr. 1.

705. Cf. Nub. 561 sq. ἢν δ' ἐμοὶ καὶ τοῖσιν ἐμοῖς εὐφραίνησθ' εὑρήμασιν, | εἰς τὰς ὥρας τὰς ἑτέρας εὖ φρονεῖν δοκήσετε.

706. Ionis Chii in Phoenice sive Caeneo tragoedia versum εἰ δ' ἐγὼ ὀρθὸς ἰδεῖν βίον ἀνέρος, ὦ πολιῆται teste scholio imitatur nunc comicus.

707. οἰμώξεται] vid. ad. vs. 178.

708. οὐ πολὺν] iungendum cum voce χρόνον vs. 714; vid. ad vs. 682.

— οὐδὲ] nihilo magis quam Cleophon ille de quo vs. 678 sqq. sermo fuit.

— ὁ πίθηκος] cf. Phrynich. fr. 20 μεγάλους πιθήκους οἶδ' ἑτέρους τινὰς λέγειν, | Λυκέαν, Τελέαν, Πείσανδρον, Ἐξηκεστίδην, Ran. 1085 δημοπιθήκοι, πιθηκίσαι Vesp. 1290 Thesm. 1133, πιθηκισμοί Eq. 887. Aeschines actor tragicus αὐτοτραγικὸς πίθηκος audit apud Dem. XVIII § 242.

709. Κλειγένης] anno 410/9 primae prytaniae scriba fuit Cligenes Halensis (CIG. 147 = Dittenb. Syll. 44, Andocid. I § 96). Qui sive idem fuit homo quem nunc vellicat chorus, sive alius eiusdem nominis, nihil aliunde de eo innotuit, neque verbis scholii τῶν πλουσίων μὲν ξένος δὲ καὶ βάρβαρος quicquam tribuerim. Id unum ex Aristophanis verbis constat eum paci esse adversatum, Cleophontis igitur partibus addictum, balneatoris autem officio satis profecto humili functum esse.

711-713. Quotquot regnum suum habent in lixivia spuria et terra cimolia quae cinere admixto est adulterata.

ψευδολίτρου κονίας
καὶ Κιμωλίας γῆς,
χρόνον ἐνδιατρίψει· ἰδὼν δὲ τάδ' οὐκ
εἰρηνικὸς ἔσθ', ἵνα μή ποτε καὶ ἀποδυθῇ μεθύων ἄ-
νευ ξύλου βαδίζων.

Antepirrhema.

πολλάκις δ' ἡμῖν ἔδοξεν ἡ πόλις πεπονθέναι
ταὐτὸν εἴς τε τῶν πολιτῶν τοὺς καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς

---

712. ψευδολίτρου] sic V R Poll. VII 39 Eust. 483,8, -νίτρου plerique.
714. ἰδὼν Bentley] εἰδὼς codd.
718. δ' Hermann] γ' nonnulli codd., om. V R et plerique.

Κονίας sive *lixiviae* (*loog*) etiam Ach. 18 Lys. 470 fit mentio, *terra Cimoli* insulae, quae est inter Cyclades, etiam apud Theophr. de lapid. § 62 Ovid. Metam. VII 463 Plin. Hist. Nat. XXXV 57 commemoratur (etiam hodie dicitur „*cimolin*"). Utriusque cum in fullonum officinis tum in balneis usus erat.

714. *ἐνδιατρίψει*] *inter nos, ἐν Ἀθήναις*, nimirum.

714-717. *Hanc ob causam pugnax est, cum fuste scilicet obambulat, — credo ne vesperi ebrius domum rediens a grassatoribus veste sua spolietur.* — Clidemides si vitae suae his temporibus metuit, non est quod miremur (vid. quae de Cleophonte ad vs. 678 sqq. observavi). E nostro loco tute effeceris eum cum baculo — fortasse melius etiam armatum, ut Cleophon lorica indutus aliquando suggestum conscendit — per urbem circumiisse, ligno autem pugnisque in rixa aliqua cum adversarum partium civibus strenue eum nuper usum fuisse suspicor. Id in ridiculum nunc detorquens comicus fingit eum non ab optimatium sectatoribus sed a grassatoribus nescio quibus (*λωποδύταις*) metuere. Quod autem *οὐκ εἰρηνικόν* eum dicit, cum ad depugnandum paratum esse significat, tum vero paci — perinde atque Cleophontem — adversari innuit.

718 sqq. Elegantissima comparatione nunc utitur chorus ad poetae sententiam de reip. condicione proferendam. Athenae olim cum generosis vetustissimaeque propaginis gaudebant civibus tum nummis purissimis: utrosque scilicet ipsum Atticae solum e gremio suo feraci ediderat. Sed iam et hi sordent et illi: spernuntur praestantissimi nummi argentei Athenis olim procusi prae aureolis multo aere adulteratis sed fallaci quodam novitatis splendore conspicuis, spernuntur cives genuini e vetustis gentibus oriundi multoque usu probati prae hominibus sine natalibus, qui nuper in urbem undecunque sunt advecti. — Subsimili comparatione aliquando usus est Solon allatus a Demosthene XXIV § 212-214. Vid. etiam Plaut. Casin. vs. 9 sq. *nunc novae quae prodeunt comoediae | multo sunt nequiores quam nummi novi*, et Zenonis dictum apud Diog. Laert. VII § 18: *ἔφη τοὺς μὲν τῶν ἀσολοίκων λόγους καὶ ἀπηρτισμένους ὁμοίους εἶναι τῷ ἀργυρίῳ τῷ Ἀλεξανδρινῷ, εὐοφθάλμους μὲν καὶ περιγεγραμμένους, καθὰ καὶ τὸ νόμισμα, οὐδὲν δὲ διὰ ταῦτα βελτίονας· τοὺς δὲ τοὐναντίον ἀφωμοίου τοῖς Ἀττικοῖς τετραδράχμοις, εἰκῇ μὲν κεκομμένους καὶ σολοίκους, καθέλκειν μέντοι πολλάκις τὰς κεκαλλιγραφημένας λέξεις.*

718. *πεπονθέναι ταὐτὸν*] comparationi introducendae hoc perfectum inservit etiam Eq. 864, item praesens Nub. 234 (Plut. 1205?); cf. *τί πέπονθας, τί πάσχεις, τί παθών* (ad Vesp. 1).

720 εἴς τε τἀρχαῖον νόμισμα καὶ τὸ καινὸν χρυσίον.
οὔτε γὰρ τούτοισιν, οὖσιν οὐ κεκιβδηλευμένοις,
ἀλλὰ καλλίστοις ἁπάντων, ὡς δοκεῖ, νομισμάτων
724 ἔν τε τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς βαρβάροισι πανταχοῦ
723 καὶ μόνοις ὀρθῶς κοπεῖσι καὶ κεκωδωνισμένοις,
725 χρώμεθ' οὐδέν, ἀλλὰ τούτοις τοῖς πονηροῖς χαλκίοις,

---

720. τὸ καινὸν χρυσίον] καλῶς κεκομμένον Meineke ingeniose sed nimis audacter, neque probabiliter; nam si hic deletur vox χρυσίον, vs. 725 non apparet de *aureolis adulteratis* esse sermonem. Sententia negligentius est constructa; quapropter in versu 719 vVelsen legit τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακούς, at οἱ καλοί pro οἱ χρηστοί non dicitur. In Cantabr. 1 et in Harl. est τοὺς κακούς τε κἀγαθούς, at hoc soloecum pro τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς ἀγαθούς. Infelicissime Bergk statuit probos cives cum vetustis nummis argenteis simulque cum recentibus aureolis comparari, malos cum aereis.

721-726. Affert Pollux IX 90 (omisso vs. 724).

721. τούτοισιν οὖσιν] τούτοισι τοῖσιν Meineke, ne ad singularem νόμισμα pronomen τούτοισι sit referendum participiumque verbi εἶναι alteri participio iungendum sit, quod nonnisi Hom. *Τ* 80 Eur. Hec. 358 et alicubi apud Aristotelem sibi observatum esse annotavit Porson.

724. Ante vs. 723 collocavit Bergk; post vs. 726 reiciebat Meineke, delebat Hermann. In A post vs. 724 unius versus spatium est relictum.

725. ἀλλὰ τούτοις] ἀλλ' ἐκείνοις vVelsen.

---

720. καὶ τὸ καινὸν χρυσίον] sola ars logica si audienda est, abundant, immo molesta sunt haec verba. Nam inter se comparantur probi cives nummique vetusti. Sed ut tertium comparationis statim indicetur et appareat *cur* nunc nummis assimulentur cives, haec verba adiciuntur. In quibus καί idem fere valet quod πρός. *Cives probati eodem sunt iure quo iam habentur nummi argentei, postquam aureoli cudi sunt coepti.*

721-727. Respondent sibi οὔτε ... τε.

721. τούτοισιν] quasi non collectivum νόμισμα praecesserit sed τετράδραχμα vel eiusmodi nomen.

— οὖσιν] cum cunctis quae sequuntur praedicatis est iungendum, quorum quod primum est οὐ κεκιβδηλευμένοις idem valet quod οὐ κιβδήλοις.

722. Cf. Xenophontis de Vectigal. III § 2 verba αἱ πλεῖσται πόλεις νομίσμασιν οὐ χρησίμοις ἔξω χρῶνται· ἐν δὲ Ἀθήναις καὶ οἱ ἀργύριον ἐξάγοντες καλὴν ἐμπορίαν ἐξάγουσιν· ὅπου γὰρ ἂν πωλῶσιν αὐτό, πανταχοῦ πλεῖον τοῦ ἀρχαίου λαμβάνουσιν. Atticorum igitur nummorum (τῶν Λαυρειωτικῶν γλαυκῶν, cf. Av. 1106) non fictum aliquod erat pretium sed ob praestantiam suam etiam apud exteras gentes tanti fiebant ut cum lucro illuc possent exportari. Κάλλιστα autem quod comicus nunc dicit esse νομίσματα, non formam spectat, qua non admodum erant commendabiles, sed pondus argentique puritatem; vertendum igitur *optima* sive *honorata*, non *pulcherrima.*

723. κεκωδωνισμένοις] vid. ad vs. 79.

725. χαλκίοις] anno praegresso (ἐπ' Ἀντιγένους) in summa aerarii publici inopia ex aureis Victoriae simulacris cusos esse novos nummos testantur Hellanicus et Philochorus in scholio allati; quos aureolos subaeratos (ὑποχάλκους) fuisse, quo maius inde lucrum conficeretur, noster locus docet. Nam voce χαλκίοις non verum aes nunc significari luculenter apparet e contextu. Verum quidem est quod dicit scholion, ἐπὶ Καλλίου — certe hoc fere tempore — etiam aereos nummos eosque pessime confla-

χθές τε καὶ πρῴην κοπεῖσι τῷ κακίστῳ κόμματι·
τῶν πολιτῶν θ' οὓς μὲν ἴσμεν εὐγενεῖς καὶ σώφρονας
ἄνδρας ὄντας καὶ δικαίους καὶ καλούς τε καὶ ἀγαθούς,
καὶ τραφέντας ἐν παλαίστραις καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ,
προυσελοῦμεν, τοῖς δὲ χαλκοῖς καὶ ξένοις καὶ πυρρίαις
καὶ πονηροῖς κἀκ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα,
ὑστάτοις ἀφιγμένοισιν, οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ' ἄν.

730. *προυσελοῦμεν* R] *προσελοῦμεν* V et fere omnes.
731. *εἰς ἅπαντα*] *οὖσι πάντα* Meineke; in vulgata insolite omittitur participium, rarius autem multo est *χρῆσθαί τινι εἴς τι* vel *ἐπί τι* quam *τινί τι*.

tos ex Attica moneta prodiisse (vid. Eccl. 815-822, etiamne fr. 3?), sed hi nummi in vita quotidiana magni momenti esse non potuerunt argenteisve anteponi.

729. *Liberaliter* (in ipsa urbe) *educatos*. De palaestris cf. Nub. 961 sqq., 1054 Ran. 1070 [Xen.] Rep. Athen. I § 13, *χοροί* autem hoc loco cur memorentur apparet collata lege quae *ξένους χορεύειν* vetabat (*ἢ χιλίας ἀποτίνειν τὸν χορηγόν*, vid. Demosth. XXI § 56 Plut. Phocion. p. 755 *c*. Itaque qui choris interfuerunt genuini sunt *cives*.

730. *προυσελοῦμεν*] ignotae originis verbum (si sic est scribendum) nonnisi Aesch. Prom. 438 (et apud serum Aristophanis imitatorem Aelianum Epist. 3) redit; *vilipendendi* vim habere docet contextus. Cum voce *προσέληνος* nescio qua ratione cohaerere autumabant veteres quidam commentatores in hypomnemate ad Prometheum teste Etym. M. s. v.; Dawes *προσϝελοῦμεν* scribebat, Buttmann comparabat verbum Homericum *προτιειλεῖν* (-*ϝέλλειν*), Bergk verum ducebat *προσελοῦμεν* vel potius *προζελοῦμεν* (secundum Arcadum scilicet dialectum), Blaydes attulit vocem *ϝέλος* deque digammate multa quae hinc sunt aliena, equidem meam facio observationem Fritzschii: „vix habet speciem verbi Graeci."

— *χαλκοῖς*] sic nunc dicuntur viri qui *παράσημοι* sunt (Ach. 518 Dem. XVIII § 242) sive *τοῦ πονηροῦ κόμματος* (Plut. 862, 957) sive *παρακεκομμένοι* (Ach. 518).

— *πυρρίαις*] Cleophontem (vid. ad vs. 678) rufum fuisse hinc efficio, certe notissimus aliquis hoc tempore vir nunc significatur. Nam insulsum est quod perhibet scholion, *πυρρίας* nunc *servos* in universum dici (vid. ad vs. 308). Non enim omnes opinor servi Athenis rufi erant omnesve rufi homines servili erant condicione, licet rufus capillorum color peregrinam originem, fortasse servilem, saepe argueret et *Πυρρίας*, ut *Ξανθίας*, servorum nomen esset satis vulgatum. — Timotheus musicus *πυρρίας* dicitur in Pherecratis fr. 145.

731. *πονηροῖς κἀκ πονηρῶν*] non *improbi* homines significantur sed *faex plebeculae*, vulgus ignobile, a *καλοῖς κἀγαθοῖς* sive *χρηστοῖς* magno discrimine distans; vid. ad vs 179 et Eq. 185-193 et 336 sq.

— *εἰς ἅπαντα χρώμεθα*] similia leguntur Pac. 684 Eccl. 176 Plut. 920.

732. *ὑστάτοις*] *χθὲς καὶ πρῴην*, ut dicit chorus vs. 726, vel de Aeschine Demosthenes XVIII § 130 *ὀψὲ γάρ ποτε — ὀψὲ λέγω; χθὲς μὲν οὖν καὶ πρῴην ἅμ' Ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε*.

733. *οὐδὲ φαρμακοῖσιν*] Thargeliorum festo quotannis duo homines, qui capitis damnati essent, ad urbem lustrandam in littus abducebantur, ubi cremabantur cineresque per auras dispergebantur (cf. Helladius in Phot. Biblioth. 279, Harpocr. s. v.). Victimae hae humanae φαρ-

ἀλλὰ καὶ νῦν, ὦ ἀνόητοι, μεταβαλόντες τοὺς τρόπους
χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν αὖθις· καὶ κατορθώσασι γὰρ
εὔλογον, κἤν τι σφαλῆτ', ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου,
ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε.

SCENA DECIMA QUARTA.

(E domo procedunt ianitor et Xanthias servili habitu.)

Ianitor, Xanthias.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα, γεννάδας ἀνὴρ

---

734. *καί*] *κἂν* (?) Meineke.
736. *κἤν*] *κἂν* codd.
737. *σοφοῖς δοκήσετε*] ne quis coniciat *σοφοῖσι δόξετε* dehortantur Nub. 562 (Pac. 44) Ran. 1485. Memoratu dignam duxit formam Antiatticista Anecd. Bekk. p. 89.

μακοί dicebantur, cf. Eq. 1405 fr. 634 [Lys.] VI § 53, idem autem valent voces *δημόσιος* Eq. 1136, *κάθαρμα* Plut. 454, *προστρόπαιος* Eupol. fr. 120, *παράψηγμα* 1 Corinth. 4 vs. 13. Itaque consimilia dicuntur in Eupolidis Demis (fr. 117): *ἦσαν ἡμῖν τῇ πόλει πρῶτον μὲν οἱ στρατηγοὶ | ἐκ τῶν μεγίστων οἰκιῶν, πλούτῳ γένει τε πρῶτοι, | οἷς ὡσπερεὶ θεοῖσιν ηὐχόμεσθα· καὶ γὰρ ἦσαν. | ὥστ' ἀσφαλῶς ἐπράττομεν· νυνὶ δ', ὅταν τύχωμεν, | στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς.* Cf. etiam Eupol. fr. 205 *οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ, | νυνὶ στρατηγοὺς ἔχομεν* vel Aristogiton apud Dem. XXV § 49, qui praetores *οὐδὲ τῶν κοπρώνων ἂν ἐπιστάτας ἑλέσθαι* se clamabat.

734. *καὶ νῦν*] cum participio *μεταβαλόντες* iungendum: *tandem aliquando mutatis moribus.* Cf. vs. 1235.

— *μεταβαλόντες τοὺς τρόπους*] cf. Eupol. fr. 357 *ἀλλ' ἐμοὶ π(ε)ίθεσθε πάντως· μεταβαλόντες τοὺς τρόπους | μὴ φθονεῖτε,* Plut. 36 *πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς τρόπους | εἶναι πανοῦργον κτέ.*

735. *χρῆσθε τοῖς χρηστοῖσιν*] propria vis huius adi., de quo vid. ad vs. 179, ludendi praebet occasionem.

735-737. Similis est conformatio versuum Plut. 350 sq.: *ἢν μὲν κατορθώσωμεν, εὖ πράττειν ἀεί· | ἢν δὲ σφαλῶμεν, ἐπιτετρῖφθαι τὸ παράπαν.* Alluditur autem ad proverbium, quo quis admonetur ut ne in mortis quidem limine curam *τοῦ πρέποντος* neglegat; sic Equitum fabulae initio servus sodalem *σκόπει* hortatur *ὅπως ἂν ἀποθάνωμεν ἀνδρικώτατα.* Quod proverbium his verbis affert scholion: *ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι,* latine reddidit Publilius Syrus *vel strangulari pulcro de ligno iuvat.* Fritzsche interpretatur: „non de ficu", vid. Plut. Anton. c. 70 Athen. III p. 74 *c* Cic. de Orat. II 69 § 278; sed certum arborum genus spectari vix credo maloque cum Kockio intellegere pulcram, celsam, umbrosam aliquam arborem. — Proverbiali hac locutione paullulum exhilaratur tristior parabasis exitus, qui luculenter ostendit comicum non iam optima quaevis, ut olim, expectare, sed de ipsa patriae salute desperare; non enim victoriam ei apprecatur, sed decorum interitum, qualis fuit Polyxenae illius, quae *πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν* (Eur. Hec. 569).

738 sq. *γεννάδας*] vid. ad vs. 179.

ὁ δεσπότης σου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πῶς γὰρ οὐχὶ γεννάδας,
ὅστις γε πίνειν οἶδε καὶ βινεῖν μόνον;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τὸ δὲ μὴ πατάξαι σ' ἐξελεγχθέντ' ἄντικρυς,
ὅτι δοῦλος ὢν ἔφασκες εἶναι δεσπότης.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ᾤμωξε μέντἄν.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τοῦτο μέντοι δουλικὸν
εὐθὺς πεποίηκας, ὅπερ ἐγὼ χαίρω ποιῶν.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

χαίρεις, ἱκετεύω;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

μὴ ἀλλ' ἐποπτεύειν δοκῶ,
ὅταν καταράσωμαι λάθρᾳ τῷ δεσπότῃ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δέ; τονθορύζων, ἡνίκ' ἂν πληγὰς λαβὼν

---

741. *ἐξελεγχθέντ'*] *ἐξελέγξαντ'* codd. nonnulli et l. a. in schol.
743. *ᾤμωξε* Brunck] *οἴμωζε* codd., *ᾤμωζε* Bergler.

---

740. *οἶδε*] cf. Av. 19 *οὐκ ἄρ' ᾔστην οὐδὲν ἄλλο πλὴν δάκνειν*, Alex. fr. 214 *ὁ δὲ Διόνυσος οἶδε τὸ μεθύσαι μόνον*, Amphid. fr. 13 de Platone *ὡς οὐδὲν οἶσθα πλὴν σκυθρωπάζειν μόνον*, Eubul. fr. 41 *οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν.*

741. *τὸ δὲ μὴ πατάξαι σε*] sc. *αὐτόν*. Admirantis vel graviter ferentis est ita loqui; *quomodo tandem fieri potuit ut non feriret te.* Infinitivus praemisso articulo in exclamationibus eadem ratione usurpatus est Nub. 268, 819 Av. 5, 7 Eccl. 788 Plut. 593 Eur. Alc. 832 Med. 1052 Verg. Aen. I 37 *mene incepto desistere victam!*

— *ἐξελεγχθέντα*] *cum (coram Plutone) fraudis convictus esses.*

743. *ᾤμωξε μέντἄν*] particulae *μέντοι* idem usus est Av. 1692 *εὖ γε μέντἄν διετίθην.*

745. *ἱκετεύω*] ut *obsecro* mirantis et auribus suis vix credentis est.

— *μὴ ἀλλὰ*] vid. ad vs. 103.

— *ἐποπτεύειν δοκῶ*] *plus quam mysta, epopta esse mihi videor.* Initiati post annum (Plut. Demetr. 26) interioribus mysteriis recipiebantur et tunc *ἐπόπται* dicebantur (cf. Plat. Phaedr. 250 *c* Conviv. 209 *e*).

746. *καταράσωμαι*] redit verbum Nub. 871 Lys. 815.

747. *τονθορύζων*] *mussitans*; verbum legitur etiam Ach. 683 Vesp. 614 com. adesp. fr. 365.

πολλὰς ἀπίῃς θύραζε;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

καὶ τοῦθ᾽ ἥδομαι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δέ; πολλὰ πράττων;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ὡς μὰ Δί᾽ οὐδὲν οἶδ᾽ ἐγώ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὁμόγνιε Ζεῦ· καὶ παρακούων δεσποτῶν
ἅττ᾽ ἂν λαλῶσι;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

μὴ ἀλλὰ πλεῖν ἢ μαίνομαι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δέ; τοῖς θύρασι ταῦτα καταλαλῶν;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἐγώ;
μὰ Δί᾽ ἀλλ᾽ ὅταν δρῶ τοῦτο, καὶ ἐκμιαίνομαι.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὦ Φοῖβ᾽ Ἄπολλον, ἔμβαλέ μοι τὴν δεξιάν,

---

748. *ἀπίῃς* Kuster] *ἀπῇς* codd. ‖ *τοῦθ᾽* V R] *τόθ᾽* codd. cett.

749. *οἶδ᾽*] *ἄλλ᾽* Reiske.

752. *θύρασι* Fritzsche] *-ζε* codd. ‖ *καταλαλῶν*] **καταλαλεῖς* ut conicerem movit me ianitoris respondentis vox *ἐγώ*, ne tamen ita rescriberem retinuit praecedentium versuum conformatio simillima.

---

748. *καὶ τοῦθ᾽ ἥδομαι*] cf. Nub. 820 *τί τοῦτ᾽ ἐγέλασας ἐτεόν*; vid. etiam Ach. 5 et 7.

749. *πολλὰ πράττων*] de hac locutione vid. ad vs. 228.

— *ὡς*] supple *τότε οὕτως ἥδομαι ὡς κτέ.*: *tunc ita gaudeo ut nihil supra.*

750. *ὁμόγνιε*] i. e. *ὁμό-γ(ε)νιε*, *gentilicie.* Iovem *ὁμόγνιον* sive *ἐφέστιον* fratres et in universum consanguinei invocabant, vid. Eur. Androm. 923 Soph. Oed. C. 1333 Plat. Leg. V 729 *c* IX 881 *d* schol. Eur. Hecub. 345; huiusmodi autem indolis virum Xanthias cognatum sibi ducit.

— *παρακούων*] *obiter* vel *clam audiens*, item Herodot. III 129 Plat. Euthyd. 300 *d* etc.

751 *μὴ ἀλλὰ πλεῖν ἢ μαίνομαι*] eadem verba leguntur vs. 103; de particulis *μὴ ἀλλὰ* vid. ibid., de forma *πλεῖν* ad vs. 18.

753. *ἐκμιαίνομαι*] *μιαίνεσθαι καὶ ἐκμιαίνεσθαι τὸ ὀνειρώττειν* (Horat. Sat. I 5, 84 sq.) Photius.

754. *ἔμβαλέ μοι τὴν δεξιάν*] item Vesp. 554 Ran. 789 Diphil. fr. 43[24].

καὶ δὸς κύσαι, καὶ αὐτὸς κύσον.

(Se invicem amplectuntur.
Clamores audiuntur post scenam.)

καί μοι φράσον,
πρὸς Διός, ὃς ἡμῖν ἐστιν ὁμομαστιγίας,
τίς οὗτος οὔνδον ἐστὶ θόρυβος χἠ βοὴ
χὠ λοιδορησμός;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

Αἰσχύλου καὶ Εὐριπίδου.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἆ.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

πρᾶγμα πρᾶγμα γὰρ κεκίνηται μέγα
ἐν τοῖς νεκροῖσι καὶ στάσις πολλὴ πάνυ.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἐκ τοῦ;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

νόμος τις ἐνθάδ' ἐστὶ κείμενος
περὶ τῶν τεχνῶν, ὅσαι μεγάλαι καὶ δεξιαί,
τὸν ἄριστον ὄντα τῶν ἑαυτοῦ ξυντέχνων
σίτησιν αὐτὸν ἐν Πρυτανείῳ λαμβάνειν,

---

757. *χἠ*] *καὶ* V R.

758. Post 760 collocat Bergk, *καὶ* pro *χὠ* scribens et 759 760 758 totos Aeaco tribuens. Hunc secutus Meineke aut *ὁ δὲ λοιδορησμός* scribi aut verba *χὠ λ.* Xanthiae tributa per interrogationem proferri mavult.

759. Totum ianitori dat R, Xanthiae D. || *γὰρ ... μέγα*] *μέγα ... μέγα* R, *μέγα ... πάνυ* codd. nonnulli, om. *γὰρ* (vel *μέγα*) ... *μέγα* V, *σφόδρα ... μέγα* pauci. — Ianitorem verborum repetitiones Euripideas aucupari, quod Kock alii statuunt, non video cur putemus.

762. *περὶ* (vel *ἐπὶ*) Meineke] *ἀπὸ* codd.

---

755. *δὸς κύσαι*] *praebe mihi osculari*, i. e. *occasionem osculandi, osculum*; item *δός μοι κύσαι* Pac. 709 Lys. 923, *δὸς (ἐμ)πιεῖν* Pherecr. fr. 41 Hermipp. 43, *δός μοι προσειπεῖν* Ach. 882, cf. Soph. Ant. 315.

756. *ὁμομαστιγίας*] *Iovem converberonem* sive *δούλιον* quendam fingit nunc Xanthias, ut per hunc iurare possit. De voce *μαστιγίας* vid. supra vs. 501.

761. *ἐκ τοῦ*] *ex quo tempore* (sc. *χρόνου*) interpretor.

764 sq. Si quis de rep. bene esset meritus, publice ei conferri poterat ius in prytaneo quotidie vescendi et in ludis loco honoratiore sedendi, cf. Eq. 535 sq., 575, 702, 709, 1404 sq. Xenophan. fr. 2⁷, ⁸. Locum nostrum imitatur Lucian. Ver. Hist. II 9.

θρόνον τε τοῦ Πλούτωνος ἑξῆς, —

ΞΑΝΘΙΑΣ.
(secum:)

μανθάνω.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἕως ἀφίκοιτο τὴν τέχνην σοφώτερος
ἕτερός τις αὑτοῦ· τότε δὲ παραχωρεῖν ἔδει.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δῆτα τουτὶ τεθορύβηκεν Αἰσχύλον;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἐκεῖνος εἶχε τὸν τραγῳδικὸν θρόνον,
ὡς ὢν κράτιστος τὴν τέχνην.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

νυνὶ δὲ τίς;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ὅτε δὴ κατῆλθ' Εὐριπίδης, ἐπεδείκνυτο
τοῖς λωποδύταις καὶ τοῖσι βαλλαντιοτόμοις

---

765. *μανθάνω*] *-νεις;* Meineke, ianitori tribuens.
768. *τουτὶ*] *τοῦτο* V.
770. *νυνὶ δὲ τίς;*] *νῦν δ' εὐθέως* Bergk, verbis ianitori continuatis.
771. *δὴ*] *δὲ* duo codices, fortasse recte.
772. *τοῖσι* A] *τοῖς* cett. || *βαλλαντιοτόμοις* Lachmann] *βαλαντιοτόμοις* V R M, *βαλαντιητόμοις* cett.

---

765. *μανθάνω*] *iam rem intellego.* Nil mirum tantas turbas moveri, quoniam de dapibus honoribusque agitur. — Sic *μανθάνω* interponitur etiam Platon. fr. 43 Xenarch. 11. Cf. praeterea Av. 1456, 1461, 1529 Alexid. fr. 65 Ran. 65.

766 sq. *ἀφίκοιτο ... ἔδει*] pro *ἂν ἀφίκηται* et *δεῖ*, quasi praecedat tempus historicum; vid. ad vs. 24. Constructio est ad sensum, nam dicere vult ianitor: *mos fuit hactenus ut sellam prope Plutonem caperent, donec superveniret praestantior alter.*

768. *τεθορύβηκεν*] ceteris locis Aristophaneis (Eq. 666 Vesp. 622 Eccl. 431) intransitivum est; alias tamen *θορυβεῖσθαι* et *τεθορυβημένος* minime sunt rara.

771. *κατῆλθε*] sc. *εἰς Ἅιδου*, item vs. 789. *Descensum* igitur nunc, non *reditum* ut alias passim (vid. vs. 1153 sqq.), significat verbum.

— *ἐπεδείκνυτο*] *ἐπιδείξεις ἐποιεῖτο, artis suae specimina edere coepit*; cf. Nub. 935 Plat. Lach. 179 *e* 183 *b* Euthyd. 274 *d* etc.

772 sq. Athenis *ἐάν τις φανερὸς γένηται κλέπτων ἢ λωποδυτῶν ἢ βαλλαντιοτομῶν ἢ τοιχωρυχῶν ἢ ἀνδραποδιζόμενος ἢ ἱεροσυλῶν, τούτοις θάνατός ἐστιν ἡ ζημία* (Xen. Mem. I 2 § 62; cf. Plat. Rep. VIII 575 *b*). Cuiusmodi homines scelesti si in flagranti delicto essent deprensi et res in confesso esset, statim tradebantur undecim viris (Aeschin. I § 91) et paratum sibi habebant *τὸ βάραθρον*, fustibus scilicet ad mortem usque percutiebantur (*ἀπετυμπανίζοντο*), dein corpora proicie-

καὶ τοῖσι πατραλοίαισι καὶ τοιχωρύχοις,
ὅπερ ἔστ' ἐν Ἅιδου πλῆθος· οἱ δ' ἀκροώμενοι
τῶν ἀντιλογιῶν καὶ λυγισμῶν καὶ στροφῶν
ὑπερεμάνησαν καὶ ἐνόμισαν σοφώτατον.
κἄπειτ' ἐπαρθεὶς ἀντελάβετο τοῦ θρόνου,
ἵν' Αἰσχύλος καθῆστο.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κοὐκ ἐβάλλετο;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

μὰ Δί' ἀλλ' ὁ δῆμος ἀνεβόα κρίσιν ποιεῖν,
ὁπότερος εἴη τὴν τέχνην σοφώτερος.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ὁ τῶν πανούργων;

---

774. ὅπερ ἔστ'] ὥνπέρ γ' Blaydes.
775. λυγισμῶν] sic Didymus, λογισμῶν codd. pauci et olim alii.
780 sq. Inter se locum permutare iubet Meineke, vHerwerden versum 780 spurium (e vs. 766 confictum) ducit.

---

bantur. Nomen λωποδύτης, a voce λωπή (Hom. ν 224) ductum, legitur etiam Av. 497 Thesm. 817, verbum λωποδυτῆσαι Ran. 1075 Eccl. 565 Plut. 165 Diphil. fr. 32[14]; significat autem *grassatores*, qui noctu in via publica vestibus e conviviis redeuntium insidiantur. *Βαλλαντιοτόμοι* sunt *sectores zonarii* (Plaut. Trinumm. IV 2, 20). — Faex ista plebeculae, quae a magistratibus quam primum ad inferos demitti solet ibique est frequentissima, Euripidis nunc admiratione est correpta: hisce tandem homuncionibus placuit ille, quem dum inter vivos erat aversati sunt omnes, quibus mens atque iudicium.

774. ὅπερ ἔστ' ἐν Ἅιδου πλῆθος] *quae maxima turba est* (Verg. Aen. VI 611). De re cf. Plut. 30 sqq.

775. ἀντιλογιῶν] *controversiarum, disputationum*, item Plat. Rep. V 454*b*, ibid. *a* ἡ ἀντιλογικὴ τεχνή *ars disputandi*.

— λυγισμῶν καὶ στροφῶν] rabula versutus Plat. Rep. III 405*c* dicitur ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λυγιζόμενος. Athletarum et saltantium artibus propriae sunt hae voces, quae corporis *inflexiones* atque *conversiones* significant, cf. Eupol. fr. 339 λυγίζεται καὶ συστρέφει τὸν αὐχένα, Vesp. 1485 sq. σχήματος ἀρχὴ ... πλευρὰν λυγίσαντος ὑπὸ ῥύμης; hinc ad artem oratoriam sunt translatae. Cf. καμπαί de musicorum modulationibus Nub. 970 Pherecr. fr. 145[9]. Simili imagine usus Aristophanes alias dixit στρεψίμαλλος τὴν τέχνην Εὐριπίδης (fr. 638 in scholio allatum), i. e. δύσλυτος, *contortus*, ut sunt lanae fila conglomerata.

776. ὑπερεμάνησαν] cf. vs. 103.

— σοφώτατον] cf. oraculum Chaerephonti datum: σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, | ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος (schol. Nub. 144), et Ach. 401 Nub. 1377 Lys. 368 Thesm. 1130 Ran. 1413, 1434, 1451. Ipsi Euripidi admodum dilectum fuit adiectivum σοφός, vid. e. g. Med. vs. 299-305.

779. κρίσιν ποιεῖν] *iudicium* (certamen) *instituere*; *diudicare* (κρίνειν) est κρίσιν ποιεῖσθαι.

781. ὁ] sc. δῆμος.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

νὴ Δί᾽, οὐράνιόν γ᾽ ὅσον.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

μετ᾽ Αἰσχύλου δ᾽ οὐκ ἦσαν ἕτεροι ξύμμαχοι;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ὀλίγον τὸ χρηστόν ἐστιν,

(ad spectatores:)

ὥσπερ ἐνθαδί.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δῆθ᾽ ὁ Πλούτων δρᾶν παρασκευάζεται;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἀγῶνα ποιεῖν αὐτίκα μάλα καὶ κρίσιν
καὶ ἔλεγχον αὐτοῖν τῆς τέχνης.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κἄπειτα πῶς
οὐ καὶ Σοφοκλέης ἀντελάβετο τοῦ θρόνου;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

μὰ Δί᾽ οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλ᾽ ἔκυσε μὲν Αἰσχύλον,
ὅτε δὴ κατῆλθε, καὶ ἐνέβαλε τὴν δεξιάν·
καὶ ἐκεῖνος ὑπεχώρησεν αὐτῷ τοῦ θρόνου.

---

783. *ἐνθαδί* Meineke] *ἐνθάδε* codd.

786. *αὐτοῖν* V] *αὐτῶν* codd. cett. || *πῶς*] *δῆτ᾽* Blaydes, quo aptius sit ianitoris responsum. De elisione in fine trimetri vid. ad vs. 298.

788. *ἐκεῖνος*] *ἐκεῖνός γ᾽* dubitanter Meineke. || *Αἰσχύλον*] *Αἰσχύλος* Naber.

790. Xanthiae tribuendum et in fine interrogandi signum ponendum esse suspicatur Dobree, nisi spurius sit versus. Versum damnarunt Halm et Kock, perperam me iudice, nam omnino necessarius est ut sequentia possint intellegi; vid. commentarius.

— *οὐράνιον*] item Vesp. 1492 Ran. 1135; cf. Hom. *κλέος οὐρανὸν ἵκει* (ι 20), Nub. 357 *οὐρανομήκη ῥήξατε φωνήν*, Vesp. 415 *εἰς τὸν οὐρανὸν κεκράξομεν*, Verg. Aen. XI 745 *tollitur in coelum clamor*, Buc. V 62 *voces ad sidera iactant.*

783. *ὀλίγον τὸ χρηστόν ἐστιν*] cf. Antiphan. fr. 58[8] *ὀλίγον ἐστὶ τὸ καλὸν πανταχοῦ | καὶ τίμιον*, Thuc. VI 35 *ὀλίγον ἦν τὸ πιστεῦον τῷ Ἑρμοκράτει.*

— *ὥσπερ ἐνθαδί*] ad spectatores haec dici recte annotavit scholion; vid. ad vs. 276. Adverbio *ἐνθαδί* nunc *Athenae* designantur, ut Av. 755, 757.

788. *μὰ Δί᾽ οὐκ ἐκεῖνος*] cf. vs. 1144.

789. *κατῆλθε*] vid. vs. 772.

— *ἐνέβαλε τὴν δεξιάν*] cf. vs. 754.

790. Recte Callistratus in scholio interpretatus est: *οὐχ ὡς παραδεδωκότος Αἰσχύλου τὸν θρόνον τῷ Σοφοκλεῖ, ἀλλ᾽ ὡς παραδεδεγμένου αὐτὸν καὶ ὑποκεχωρηκότος.* Aeschylus (*ἐκεῖνος*) non totam quidem

νυνὶ δ' ἔμελλεν, ὡς ἔφη Κλειδημίδης,
„ἔφεδρος καθεδεῖσθαι", κἢν μὲν Αἰσχύλος κρατῇ,
ἕξειν κατὰ χώραν, εἰ δὲ μή, περὶ τῆς τέχνης
διαγωνιεῖσθαι ἔφασκε πρός γ' Εὐριπίδην.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τὸ χρῆμ' ἄρ' ἔσται;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

νὴ Δί'· ὀλίγον ὕστερον.

---

791. Post *ἔφη*, non post *Κλειδημίδης*, alios sententiam incidisse („magno sensus discrimine" Meineke) e scholio apparet. Si post *ἔφη* scribitur virgula, intellegamus oportet „velut alter Clidemides", sed sic languet *ὡς ἔφη*.
792. *κἢν*] *κἂν* codd.
794. *γ'*] om. codd. fere omnes.
795. *τὸ* R] *τί* V et ceteri (cf. Eccl. 148, 1164). ‖ *ὀλίγον*] *ὀλίγον γ'* V.

---

sedem *cessit* Sophocli (quod *παραχωρεῖν* dictum est vs. 767), sed in sedem suam, quam satis amplam fuisse libenter credimus, eum *recepit*. Ibi nunc quietus, pro placida sua indole, remanet Sophocles (cf. vs. 1516; sic in transitu explicatur cur non prodeat in scenam), Aeschylus autem si vicerit, perget communi privilegio cum eo perfrui; sin victor prodierit Euripides, cum illo sane de sede certabit. – Loci satis perspicui sensum obscuravit Bothe annotando: „Aeschylus sedem cessit Sophocli, sed hic non accepit", quem Fritzsche aliique secuti sunt; dein observatum est *ὑπεχώρει* sic dicendum fuisse (vid. tamen Hom. *π* 42), alii pronomen *ἐκεῖνος* ad Sophoclem rettulerunt, et sic in infamiam immerito deductus est versus 790, ita ut delendus iam nonnemini videretur (cf. annotatio critica).

791. *Clidemides* quis fuerit ignoratur; filium Sophoclis fuisse suspicabatur Callistratus, histrionem „etiam post mortem poetae sui certamina curantem" Fritzsche sumsit post Apollonium. Sed veri mihi videtur similius, hominem aliquem, cui cum Sophocle nihil fortasse commune fuisset unquam, nunc in transitu tangi propter vocem *ἔφεδρος* nuper festive vel absurde, certe cum multorum risu — in ecclesia fortasse — usurpatam. Verto igitur: „ut cum Clidemide loquar" coll. Vesp. 1183.

792. *ἔφεδρος*] *subsidiarius*, *tertiarius*. Sic in athletarum certaminibus vocabatur is qui, cum impar esset certantium numerus, cum uno aliquo e victoribus esset certaturus; cf. Lucian. Hermotim. § 40-43. Hinc vox desumta est a poetis: Aesch. Choeph. 866 sqq. *τοιάνδε πάλην μόνος ὢν ἔφεδρος | δισσοῖς μέλλει θεῖος Ὀρέστης | ἅψειν. εἴη δ' ἐπὶ νίκῃ* (Orestes igitur cum Aegistho et Clytaemestra patris interfectoribus conflicturus horum nunc dicitur *ἔφεδρος*), Rhes. 119 *νικῶν δ' ἔφεδρον παῖδ' ἔχεις τὸν Πηλέως*, Pind. Nem. VI 95 *τραχὺς δὲ παλιγκότοις ἔφεδρος*, item Xen. Anab. II 5 § 10 Clearchus ad Tissaphernem: *εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα;* vid. etiam Soph. Ai. 609.

793. *κατὰ χώραν*] loco sibi assignato, parte igitur throni contentus. — Locutio redit Eq. 1354 Plut. 367.

794. *γε*] nominis quod additum est vim particula auget, item Pac. 658 Thesm. 752 Ran. 953 Soph. El. 612 etc.

795. *τὸ χρῆμ' ἄρ' ἔσται;*] i. e. *ὄντως γενήσεται;* cf. Eccl. 148 *καὶ γὰρ τὸ χρῆμ'*

κἀνταῦθα δὴ τὰ δεινὰ κινηθήσεται·
καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται —

ΞΑΝΘΙΑΣ.

τί δέ; μειαγωγήσουσι τὴν τραγῳδίαν;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

καὶ κανόνας ἐξοίσουσι καὶ πήχεις ἐπῶν

797. καὶ γὰρ] ἀλλ' ἦ Etym. M. Photius, et olim alii; quod ferri nequit nisi a Xanthia haec per interrogationem proferuntur, id quod fieri non sinit qui nunc est contextus.

ἐργάζεται, 1164 εἴπερ μέλλομεν τὸ χρῆμα δρᾶν, Menand. fr. 906 ἔστιν δ' ὁμοῦ τὸ χρῆμα.

796. ἐνταῦθα] *illo ipso, quem tu nunc tenes, loco*; cf. Av. 1184.

798. μειαγωγήσουσι] scholion perhibet spectari morem in festo Apaturiorum valentem. Quo festo nomina liberorum legitimorum intra ultimi anni spatium, certe intra tres quatuorve annos proximos (schol. Plat. Tim. 21), natorum a patribus deferebantur in album phratriae suae inscribenda (cf. vs. 418); quae autem tum in communem curialium usum pro filio filiave Iovi Phratrio mactabatur hostia, μεῖον dicebatur (Isae. apud Harpocr. s. v.). Quod nomen post Eratosthenem et Apollodorum (apud Harpocr. l. l.) ita explicat scholion: διὰ τὸ ἐπιφωνεῖν τοὺς φράτορας ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ τοῦ ἱερείου „μεῖον, μεῖον", allato e Dramatis fabula fr. (286): ἀλλ' εὔχομαι ἔγωγ' ἑλκύσαι σε τὸν σταθμόν, | ἵνα μή με προσπράττωσι γραῦν (?) οἱ φράτερες, addit autem Harpocration voce μειαγωγός usum esse Eupolim (fr. 116), et verbum μειαγωγῆσαι, apud Lysiam (in oratione deperdita contra Demosthenem) obvium, esse τὸ ἐπιδοῦναι τοῖς φράτορσι τὸ μεῖον. — Apparet praeterea grammaticos vocibus μεῖον et κουρεῖον eandem tribuisse significationem, sed ea in re errasse eos satis iam est certum, neque veri est simile hostiae nomen μεῖον eam habuisse originem quam statuunt illi, in promptu enim est simplicissima explicatio, *minoris pretii* hostiam dictam esse μεῖον, maiori τῷ κουρείῳ sic oppositam (vid. inscriptio in Ephemeride Archaeol. 1881, 1 sqq. et 1883, 69 sq.), hanc autem pro liberis pueritiae annos egressis et capillos ponentibus fuisse oblatam probabiliter dicit Pollux VIII 107, a verbo κείρειν igitur nomen repetens; cf. Homolle in Bulletin de corresp. Hellen. 1895 p. 43 sq. — Itaque ne verbum quidem μειαγωγεῖν de hisce tantum hostiis usurpatum fuisse credibile duco, sed suspicor in universum fuisse dictum de iis qui inter emendum de pondere mercis acriter disceptant, altero satis ponderis habere autumante dum alter nimis levem esse contendit. Verto igitur: *ceu institores in trutina expendent?* Eodem sensu τυροπωλῆσαι dictum est vs. 1369.

799 sqq.] non solum *pondus* carminum in trutina expendetur, sed etiam *regulas* afferent *normas*que, ut efficiant satisne ad amussim dedolatae et directae sint sententiae, et *formas plicatiles*, quales lateribus formandis inserviunt, ut appareat quam apte quadrent verba, et *mensuras* ad quas singulorum versiculorum diudicent longitudinem, et *cuneos* versuum credo caesuris inserendos. Sed fortasse praestat non singulis his fabrorum instrumentis suum nunc usum in poetarum operibus probandis assignare velle; cf. infra vs. 956. Simili ioco aëris nescio quas regulas manibus tenens in scenam producitur Meto clarus gromaticus Av. 1000.

καὶ πλαίσια ξύμπτυκτα —

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πλινθεύουσι γάρ;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

καὶ διαμέτρους καὶ σφῆνας. ὁ γὰρ Εὐριπίδης
κατ' ἔπος βασανιεῖν φησι τὰς τραγῳδίας.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

ἦ που βαρέως οἶμαι τὸν Αἰσχύλον φέρειν.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν· ἐγκύψας κάτω.

ΞΑΝΘΙΑΣ.

κρινεῖ δὲ δὴ τίς ταῦτα;

ΘΥΡΩΡΟΣ.

τοῦτ' ἦν δύσκολον·
σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν ἀπορίαν ηὑρισκέτην.
οὔτε γὰρ Ἀθηναίοισι συνέβαιν' Αἰσχύλος —

ΞΑΝΘΙΑΣ.

πολλοὺς ἴσως ἐνόμιζε τοὺς τοιχωρύχους.

ΘΥΡΩΡΟΣ.

λῆρόν τε τἄλλ' ἡγεῖτο τῆς φύσεως πέρι

---

800. *ξύμπτυκτα*] *συμπτυκα* R, *ξύμπυκτα* V, *ξύμπηκτα* (*συμ-*) complures codd. (cf. Suid. s. v.). Adiectivo usus est etiam Pherecrates fr. 79 *ξυμπτύκτοις ἀναπαίστοις*. || *πλινθεύουσι* V] *πλινθεύσουσι* R.

803. *τὸν*] *τόδ'* (male pro *τοῦτο*) Ranke.

804. *γοῦν*] *δ' οὖν* R.

809 sq. *τῆς φύσεως πέρι* | *γνῶναι* Blaydes] *τοῦ γνῶναι πέρι* | *φύσεις* codd. sine sensu.

---

803. *βαρέως ... φέρειν*] mente supplendum *τοῦτο* vel *τὸ γιγνόμενον*, cf. Thesm. 474 *βαρέως φέρομεν εἰ ...*, Plat. Phaedon. 115 *e ἵνα Κρίτων ῥᾷον φέρῃ*.

804. *ταυρηδὸν*] vultum hominis furore stimulati cum tauri torvis fixisque oculis poetae saepe compararunt, verbo *ταυροῦσθαι* usi: Eur. Med. 92 *ἤδη γὰρ εἶδον ὄμμα νιν ταυρουμένην*, 188 *τοκάδος δέργμα λεαίνης ἀποταυροῦται δμωσίν*, Aesch. Choeph. 274 *ζημίαις ταυρούμενον*, cf. etiam Soph. Ai. 322 *ὑπεστέναζε ταῦρος ὡς βρυχώμενος*. Sed etiam Socrates *ταυρηδὸν ὑποβλέψαι* solebat teste Plat. Phaedon. 117 *b*.

807. *Non conveniebat Aeschylo cum Atheniensibus*. Quippe dum inter vivos erat, res patriae ei minime placebant; quapropter sub vitae finem, cum Cimon ostracismo pulsus esset, in Siciliam, quam et antea plus semel viserat, se contulit, ubi mox (anno 455) diem obiit supremum (vid. Mnemos. 1890 p. 73). — De verbo *συμβαίνειν* vid. ad vs. 175.

808. *Nimiam credo videbat inter eos esse multitudinem furum* — quibus Euripidem magis placere sciebat.

809. *τἄλλα*] *quicquid extra Athenas est hominum*. Cf. Lys. 860 *λῆρός ἐστι τἄλλα*

γνῶναι ποιητῶν. εἶτα τῷ σῷ δεσπότῃ
ἐπέτρεψαν, ὁτιὴ τῆς τέχνης ἔμπειρος ἦν.
ἀλλ' εἰσίωμεν· ὡς ὅταν γ' οἱ δεσπόται
ἐσπουδάκωσι, κλαύμαθ' ἡμῖν γίγνεται.

(Domum intrant ambo.)

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

(vs. 814—829.)

ἦ που δεινὸν ἐριβρεμέτης χόλον ἔνδοθεν ἕξει,
ἡνίκ' ἂν ὀξύλαλον παρίδῃ θήγοντος ὀδόντα

810. ποιητῶν] post hanc vocem unum pluresve versus intercidisse, in quibus de Euripide sermo esset, suspicatur Bergk.

812. ὅταν γ'] ὅταν V, ὁπόταν Meineke.

814. δεινὸν ἐριβρεμέτης (-τας codd.) χόλον] δεινὸς ἐριβρεμέτην χόλος Blaydes, vid. Hom. *I* 671; sed ferri potest vulgata coll. Soph. Trach. 269 Eur. Hec. 1118 et Homerico χόλον πέσσειν, aptior autem est nominativus ἐριβρεμέτης, quoniam alteri huius enunciati parti idem est subiectum.

815. ὀξύλαλον] ὀξυλάλου Brunck (ὀξυλάλον R alii). || παρίδῃ V] περ ἴδῃ codd. cett., (ε)ἰ παΐῃ Blaydes. In vulgata displicere genitivum cum videndi verbo coniunctum nec satis defendi posse coll. Soph. Trach. 394 (aut Hom. *Ξ* 37) observavit Fritzsche. || ὀδόντα] sic V R, ὀδόντας complures.

πρὸς Κινησίαν, Nub. 365 αὗται γάρ τοι μόναι εἰσὶ θεαί, τἄλλα δὲ πάντ' ἐστὶ φλύαρος, Alex. fr. 25 servi ventrem unicum deum habentis verba ἕξεις δ' ὅσ' ἂν φάγῃς τε καὶ πίῃς μόνα, | σποδὸς δὲ τἄλλα, Περικλέης, Κόδρος, Κίμων.

— τῆς φύσεως πέρι | γνῶναι ποιητῶν] *ad poetarum ingenia diudicanda.*

811. ἐπέτρεψαν] vid. ad vs. 529.

813. ἐσπουδάκωσι] *seria agant* (*are in earnest*); perfecti idem est usus Vesp. 694 Thesm. 572.

— κλαύματα] *flagra.* Vox redit Pac. 249 Soph. Ant. 932 Phil. 1260 Xen. Cyrop. II 2 § 14 etc.

814 sqq. In venustissimo hoc cantico inter se opponuntur Aeschyli ingenium grave atque severum et Euripidis artificia rhetorica. Ille voce tonitru simili verba iactabit immania, ceu titan saxa torquens in hostem; huius vero lingua versuta verbulis minute concisis et eleganter tornatis adversarium robore magis quam mobilitate insignem undique adorietur, in arte velitari exercitatissima.

814. ἐριβρεμέτης] epico nunc Iovis epitheto (*N* 624, cf. ὑψιβρεμέτης *A* 354 etc.) designatur Aeschylus.

815. παρίδῃ] *conspiciat* dentes adversarii *inter* virgulta pellucentes. Sic Menelaus Helenae lacteas papillas inter vestis diducti sinum παριδὼν (Lys. 156) amoris illecebris denuo est captus; cf. supra vs. 409 παραβλέψας.

— θήγοντος ὀδόντα] ut aper pugnax, qui εἶσι βαθείης ἐκ ξυλόχοιο | θήγων λευκὸν ὀδόντα μετὰ γναμπτῇσι γένυσσι (Hom. *Λ* 415 sq., cf. Hes. Scut. 388 Eur. Phoen. 1380), quem locum comicus hic et Lys. 1256 imitatus est. Singularis numerus ὀδόντα naturae consentaneus est, non enim ambos simul dentes aper trunco illidere potest (pluralis est *N* 474). Pro adiectivo autem λευκός poeta audacius substituit ὀξύλαλον, quod linguae potius totive ori quam dentibus proprium est epitheton.

ἀντιτέχνου· τότε δὴ μανίας ὑπὸ δεινῆς
ὄμματα στροβήσεται.

ἔσται δ' ὑψιλόφων τε λόγων κορυθαίολα νείκη
σχινδαλάμων τε παραξόνια, σμιλεύματά τ' ἔργων
φωτὸς ἀμυνομένου φρενοτέκτονος ἀνδρὸς
ῥήμαθ' ἱπποβάμονα.

818-821. Post vs. 822-825 collocat Dobree; quem sequi cum vellem, retinuit particula ἔνθεν vs. 826, quae inepta est nisi in proxime praecedentibus de solo Aeschylo sermo fuit.

818. ὑψιλόφων] ἱππολόφων V R et plerique, quod quamquam magis est solitum (cf. vs. 925 et epicum ἱππόκομος), propter vicinum ἱπποβάμονα parum placet. || νείκη] μήκη Salmasius infeliciter.

819. σχινδαλάμων Porson] σκινδαλ(α)μῶν vel σκινδαλ(ά)μων codd. || παραξόνια] παραξόανα vHerwerden, sed cum inauditum est hoc adiectivum tum cum σχινδαλάμοις quomodo iungi possit non satis perspicio. || ἔργων] vox corrupta; Blaydes σμιλεύματ' ἐπῶν τε coll. vs. 881, sed potius videtur requiri vox qua sequenti nomini φωτός (Euripidem designanti) vis addatur; σμιλεύματ' ἀτειροῦς vVelsen, sed abesse nequit coniunctio: σμίλευμά τ' ἀτειροῦς? Equidem malim *σμίλευμά τε τόρνου, cf. verbum τορνεύειν de Agathonis arte adhibitum Thesm. 54, τορεύειν ibid. 986 et quae collegit Bentley ad Horat. ad Pison. vs. 441.

---

817. *Oculi circumrotabuntur, volventur.* Verbum redit Eq. 387 Nub. 702 Vesp. 1529, cf. etiam Aesch. Ag. 1216 Cassandrae vatidico furore correptae verba ὑπ' αὖ με δεινὸς ὀρθομαντείας πόνος | στροβεῖ.

818. *Hinc vehemens erit impetus dictorum martiorum.* Sententias Aeschyleas ὑψιλόφους (i. e. λόφους ἔχοντας, vs. 925) dicit chorus, epitheto usus non epico quidem sed epice formato, quod ductum est e comparatione illa Homerica, ubi de equo ferocienti canitur ὑψοῦ δὲ κάρη ἔχει (Z 509); notissimo autem bellatorum epitheto κορυθαίολος vocatur impetus (νεῖκος) Aeschyli in certamen ruentis. Quod νείκη plurali numero legitur, de saepius adversarium aggressuro Aeschylo id intellego; cavendum autem ne vocem hanc vertamus *proelia inter* (Aeschylum et Euripidem), sic enim adi. κορυθαίολος etiam ad Euripidem esset referendum neque enunciati altera pars posset construi. Opponuntur igitur Aeschyli νείκη verbulis Euripideis.

819-821. *Illinc erunt minutiae viri a celsis adversarii dictis defendere se conantis.* — Vocibus σχινδαλάμοις (*assulis, splinters,* cf. Nub. 130) et σμιλεύμασι (*ramentis, spaanders*), itemque infra vs. 881 παραπρίσμασι (*scobe, zaagsel*) et vs. 1497 σκαριφησμοῖσι λήρων (*haarkloverijen*) Euripidis pingitur ars tenuis et laboriosa. Vox παραξόνια si sana est, quid in fabrorum lingua valuerit non satis constat; scholion interpretatur παράβολα, περὶ τὸν τροχὸν ἑλκόμενα, quod non intellego, Fritzsche accurate sane „clavum axium, rotae continendae praefixum'' cum Polluce I 145 et Bekk. Anecd. p. 58 (cf. Eur. Hippol. 1235), sed nihil id ad rem. Neque ἔργον comico deberi videtur. Denique si genitivus absolutus est φωτὸς ἀμυνομένου, ferri nequit vox φωτός neque adiectivo neque alia ratione ita illustrata ut appareat significari Euripidem. Vid. ann. crit.

820 sq. φρενοτέκτονος ἀνδρὸς ῥήμαθ' ἱπποβάμονα] Aeschylus, quem ipsum pectus disertum faciebat, φρενοτέκτων nunc audit; Euripides vero, qui arte magis

φρίξας δ' αὐτοκόμου λοφιᾶς λασιαύχενα χαίτην,
δεινὸν ἐπισκύνιον ξυνάγων, βρυχώμενος ἥσει
ῥήματα γομφοπαγῆ, πινακηδὸν ἀποσπῶν
γηγενεῖ φυσήματι.

ἔνθεν δὴ στοματουργὸς ἐπῶν βασανίστρια λίσφη
γλῶττ' ἀνελισσομένη φθονεροὺς κινοῦσα χαλινοὺς
ῥήματα δαιομένη καταλεπτολογήσει

---

822. χαίτην R] χαίταν cett.
824. ἀποσπῶν] ἀνασπῶν vHerwerden, cf. Ran. 903 Eq. 626 Soph. Ai. 302; sed praepositio ἀπο- aptior est imagini, nisi fallor.
826. δὴ στοματουργὸς] δῆτα πανοῦργος vHerwerden. || λίσφη Dindorf] λίσπη codd.
827. γλῶττ'] γλῶσσ' codd.

---

valebat quam ingenio, στοματουργός contumeliose mox dicitur vs. 826. Grave autem celsumque genus dicendi, quo utebatur Aeschylus, poetico adiectivo ἱπποβάμων (Aesch. Prom. 805 etc.) eleganter designatur (nostr. *hoogdravend*); cf. ἱππόκρημνα vs. 929.

822 sq. Utrum cum leone an cum apro (ut Euripidem) chorus nunc Aeschylum comparet dubitari potest. Nam ἐπισκύνιον ξυνάγειν (*corrugare frontem*) leonis est irati (vid. *P* 136), item βρυχᾶσθαι (*rugire*); verba vero ingenti vi avulsa *iactare* cum dicitur, apro potius virgulta caedenti et arborum corticem dentibus avellenti assimulari videtur (cf. *M* 148 sq.), utriusque autem animalis est iubam setasve dorsales erigere (*N* 473 Hes. Scut. 391 de apro id dicitur, item τ 446 φρίξας εὖ λοφιήν, quem locum nunc imitatur comicus). Itaque cum scholiasta dicere licet utramque comparationem in unum nunc esse contractam, vel potius Aeschylum describi nunc verbis quibus animalia immanis roboris atque fortitudinis in carminibus epicis soleant pingi. Adiectivum denique γηγενής (cf. Nub. 853) gigantum saxa arborumque truncos librantium (vid. vs. 902) evocat imaginem.

822. αὐτοκόμου] *comantis* (tectae coma qualem procrescere ipsa fecit natura); cf. αὐτόφλοιος et similia.

823. ξυνάγων] vid. ad Vesp. 655.

824. ῥήματα γομφοπαγῆ] *dicta* γόμφοις (*clavis*) *compacta*.

— πινακηδὸν] *tabulatim*, ceu procella a navi (sic schol.) vel aedificio totas tabulas avellens; simul tamen cogitatur aper dentibus arborum truncos vexans.

826. στοματουργὸς] opp. φρενοτέκτων vs. 820. Cf. ἐγγλωττοτυπεῖν Eq. 782. Contumeliosissima est vox, nam perinde atque δωδεκαμήχανον illud vs. 1327 in mentem revocat artes meretricum, quibus στοματουργεῖν idem est quod γλωττοποιεῖν sive λεσβίζειν.

— βασανίστρια] Aeschyli dicta βασανίσαι Euripides paratus dicitur etiam vs. 802, 1120 sq., revera autem plus semel in fabulis aperte perstrinxit quae Aeschylus de iisdem argumentis dixisset: Electr. 520 sqq. Phoen. 751 sqq.

827. ἀνελισσομένη] vid. ad. vs. 892.

— κινοῦσα χαλινοὺς] nimis audacter, immo iocose dictum. Quadamtenus conferri potest Soph. Ant. 107, ubi aurora dicitur φυγάδα πρόδρομον ὀξυτέρῳ κινήσασα χαλινῷ. *Oris angulos* nunc χαλινοὺς dici, quod ex Pollucis (II 90) auctoritate statuit Kock, credibile mihi non videtur.

828. δαιομένη καταλεπτολογήσει] *dividendo atque distinguendo comminuet*; apud Homerum medium δαίεσθαι sic ο 140 ρ 332 usurpatum est. Proprie κατατρίψει λεπτά dicendum erat, pro quo nunc

πλευμόνων πολὺν πόνον.

(Foras procedunt Euripides, Dionysus, Aeschylus.)

SCENA DECIMA QUINTA.

Euripides, Dionysus, Aeschylus, Chorus.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(ad Dionysum:)

οὐκ ἂν μεθείμην τοῦ θρόνου· μὴ νουθέτει.
κρείττων γὰρ εἶναί φημι τούτου τὴν τέχνην.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Αἰσχύλε, τί σιγᾷς; αἰσθάνει γὰρ τοῦ λόγου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀποσεμνυνεῖται πρῶτον, ἅπερ ἑκάστοτε
ἐν ταῖς τραγῳδίαισιν ἐτερατεύετο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὦ δαιμόνι᾽ ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λέγε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγῷδα τοῦτον καὶ διέσκεμμαι πάλαι,

---

829. *πλευμόνων* V R] *πνευμόνων* alii.
830. *μεθείμην* V] *μεθείην* R.
835. *μεγάλα*] *μέγα* R alii.

καταλεπτολογῆσαι ponitur. Simili ioco Socrates in *κρεμάθρᾳ* sua *περιφρονεῖν τὸν ἥλιον* dicitur Nub. 225, et Strepsiades dum Socratis tectum frangit *διαλεπτολογεῖσθαι ταῖς δοκοῖς* se profitetur Nub. 1496.

830. *μεθείμην*] *mittam*; quod non ad litteram est accipiendum, nam sedes illa, in qua nunc sedet Sophocles (vs. 790-792), in scena non cernitur. Redit (*οὐ*) *μεθέσθαι τινός* Vesp. 416 Plut. 42, 75 Eur. Hipp. 326 Hec. 400 etc.

833 sq. Aeschylus, qui protagonistae munere in tragoediis suis fungi solebat ipse, complures finxit fabulas in quibus is, qui primarum esset partium, per dramatis partem haud exiguam tacitus in scena adesset. Sic Niobe fabulae cognominis initio conspiciebatur ad liberorum tumulum sedens, in Phrygum exordio Achilles Patroclum tacitus lugebat (cf. infra vs. 911 sqq.); nec non tacendo partes suas peragit Prometheus initio fabulae servatae, similesque Telephi in Mysis fuere partes (fr. 144).

833. *ἀποσεμνυνεῖται*] cf. vs. 1020 et de verbo vid. ad vs. 178.

— *ἅπερ*] cf. vs. 937.

834. *ἐτερατεύετο*] verbum, quod valet *portentosa agere vel loqui ad stuporem aliis inculcandum*, redit Eq. 627 (et fr. 198^{9}?); cf. *τερατεία* Nub. 318 Isocr. XII § 1 Aeschin. II § 11, *τερατεύματα* Lys. 762.

835. *μεγάλα*] vulgatum magis est *μέγα*, cf. Plat. Phaedon. 95 *b* *μὴ μέγα λέγε, μή τις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον.* Sed inde ab Homero verbis *sonandi* vel *loquendi* adiungi potuit etiam pluralis *μεγάλα*, vid. *Λ* 450 *Δ* 425 *Θ* 75 *δ* 505 etc., *magna loquor* Tibull. I 6, 11 Hor. Sat. I 3, 13.

ἄνθρωπον ἀγριοποιόν, αὐθαδόστομον,
ἔχοντ' ἀχάλινον ἀκρατὲς ἀθύρωτον στόμα,
ἀπεριλάλητον, κομποφακελορρήμονα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„ἄληθες, ὦ παῖ τῆς ἀρουραίας θεοῦ;"
σὺ δή ἐμὲ ταῦτ', ὦ στωμυλιοσυλλεκτάδη
καὶ πτωχοποιὲ καὶ ῥακιοσυρραπτάδη;

838. ἀθύρωτον R, Suidas s. v. ἀγριοποιόν, Bekk. Anecd. p. 352, 11] ἀπύλωτον V alii (item Simocatta Hist. p. 122 *b*, cf. Eur. Hipp. 882); schol. utrumque.

839. ἀπεριλάλητον] vox vix integra; requiritur aliquid quale est ἀδιανόητον. Ecquid comicus vocem ab ἀπειρο- vel ἀπορο- incipientem posuerat? Nullum tamen eiusmodi compositum, quod huic loco aptum sit, in mentem venit. Blaydes ἀκαταλάλητον *garrulitate non superandum*, quod de Aeschylo dici non potuit. Verbo περιλαλεῖν Ar. usus est Eccl. 230 fr. 376, καταλαλεῖν legitur Ran. 752, sensu tamen hinc alieno. Vulgatam lectionem agnoscit Pollux II 125.

841. δή (ἐ)μὲ Meineke] δή με codd.

837. ἀγριοποιόν] *heroes fingentem feros*, inhumanos, silvis et montibus quam huic vitae accommodatiores. — Cui convicio extemplo respondet Aeschylus πτωχοποιόν (vs. 842) et χωλοποιόν (vs. 846) vocando poetam qui Telephum Bellerophontem Philocteten Oeneum Phoenicem Thyesten Ino Electram Menelaum squalidis vestibus indutos, partim etiam claudicantes, in scenam induxerit; vid. Ach. vs. 410 sqq.

838. ἀχάλινον ... στόμα] temerariis hominibus tribuit ipse Euripides Bacch. 385 fr. 495[4]; cf. Plat. Leg. 701 *c*; etiam adiectivo ἀθύρωτος in deperditis dramatis usum esse credibile, hodie tamen id apud eum non extat, sed cf. ἀθυρόγλωσσος Or. 903, ἀθυρόστομος Ἠχώ Soph. Phil. 188; cognata leguntur Eur. Hippol. 882. Praeiverat Theognis vs. 421 πολλοῖς ἀνθρώπων γλώσσῃ θύραι οὐκ ἐπίκεινται. In scholii verbis Φρύνιχος ἀπύλωτον sitne comicus Phrynichus (fr. 82) intellegendus an, quod probabiliter statuit Meineke, grammaticus hanc lectionem alteri ἀθύρωτον praeferens, pro certo effici nequit.

839. ἀπεριλάλητον] obscurum.

— κομποφακελορρήμονα] i. e. ὅλους ῥημάτων φακέλους sive *fasces* (cf. πινακηδόν vs. 824) μετὰ κόμπου *edens*.

840. Aeschylus adversarium alloquens utitur versu desumto ex ipsius tragoedia aliqua deperdita (Telepho?), ubi ad Achillem nescio quis ἄληθες, inquit, ὦ παῖ τῆς θαλασσίας θεοῦ; (Eur. fr. 878). Pro *marina* autem *dea* (Thetide) substituitur nunc ἀρουραία θεός, quo nomine ridicule designatur Euripidis mater Clito, quam olera olim venditasse clare dixit comicus Thesm. 387, aliis locis compluribus innuit (Acharn. 457, 478 Eq. 18 sq. Thesm. 456, 910 Ran. 947), sive ficta fuit haec fabella — nam τῶν σφόδρα εὐγενῶν eam fuisse tradit Philochorus apud Suidam in vita Euripidis — sive veritatis aliquid subest. Simili ioco Aeschines, qui actor fuerat tragicus, a Demosthene XVIII § 242 nomine ἀρουραίου Ὀνομάου designatur.

841. σὺ δὴ ἐμὲ ταῦτα] sc. λέγεις; cf. Ach. 593. Omissum est idem verbum supra vs. 581.

— στωμυλιοσυλλεκτάδη] i. e. στωμύλματα συλλέγων; vid. ad vs. 92. Patronymica terminatio hic et in vs. sequenti comicam quandam orationi addit gravitatem, item Ach. 595 sqq. Ran. 966.

842. Vid. ad vs. 837 et Ach. 412 sq.; ῥάκια heroum Euripideorum ridentur etiam infra vs. 1063.

ἀλλ' οὔτι χαίρων αὔτ' ἐρεῖς.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

παῦ', Αἰσχύλε,
„καὶ μὴ πρὸς ὀργὴν σπλάγχνα θερμήνῃ κότῳ."

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

οὐ δῆτα, πρίν γ' ἂν τοῦτον ἀποφήνω σαφῶς
τὸν χωλοποιὸν οἷος ὢν θρασύνεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἄρν' ἄρνα μέλανα, παῖδες, ἐξενέγκατε·
τυφὼς γὰρ ἐκβαίνειν παρασκευάζεται.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ὦ Κρητικὰς μὲν ξυλλέγων μονῳδίας,

---

843. *παῦ'* V] *παῦσ'* R et multi.

844. *θερμήνῃ(ι)* M, sic Naber coll. Eur. El. 402] *θερμήνῃ(ι)ς* (*-αίνῃς*) codd. ceteri.

847. *μέλανα* R] *μέλαιναν* V et plerique. Vitium, quod metro arguitur, peperit Homeri versus *Γ* 103, ubi hostia feminina immolatur deae Telluri; hic daemoni immolanda est mascula. Verum praebet scholion ad vs. 848.

849. *μὲν*] *σὺ* Blaydes.

---

843. *ἀλλ' οὔτι χαίρων*] *at cum tuo malo . . .*, item Ach. 563 Soph. Oed. R. 363 Phil. 1299 Eur. Or. 1593 etc., cf. Vesp. 186 *οὔτι χαιρήσων*, Plut. 64 *οὔτοι . . . χαιρήσεις*. De obsoleto pronomine *οὔτι* in hac formula superstite vid. ad Vesp. l. l.

— *παῦε*] vid. ad vs. 122.

844. Verbis Euripideis Dionysus, ut supra saepius (vid. ad vs. 64), nunc quoque utitur; cf. Eur. Cycl. 423 sq. *ἐγὼ δ' ἐπεγχέων | ἄλλην ἐπ' ἄλλῃ σπλάγχν' ἐθέρμαινον πότῳ*, Electr. 401 sq. *χαρᾷ | θερμαινόμεσθα καρδίαν*, Soph. Ai. 478 *κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται*, Pind. Ol. X (XI) 87 *μάλα δέ ϝοι θερμαίνει φιλότατι νόον*. — Voce *σπλάγχνοις* vel *σπλάγχνῳ* *cor* vel *animus* designatur etiam Nub. 1036 Ran. 1006 Eur. Or. 1201 etc.

846. *χωλοποιὸν*] vid. ad vs. 837 et Ach. 411 sq.

847. *ἄρνα μέλανα*] nigrum masculumque utpote daemoni inferno; cf. Hom. *Γ* 103 *γ* 6 *κ* 527, 572 Verg. Aen. III 120.

848. *τυφὼς*] *procella* (Lys. 975), cui immanis daemonis (Typhoei vel Typhonis, Nub. 336 Hom. *B* 782 sq. Hes. Theog. 820 sqq. Aesch. Prom. 352 sqq.) forma tribuebatur; cf. Eq. 515 et Pac. 751 sqq. (= Vesp. 1029 sqq.), ubi assimulatur ei Cleon. Loco nostro simillimus est Pherecratis versus (fr. 117) in scholio allatus *οἴμοι κακοδαίμων, αἰγὶς αἰγὶς ἔρχεται.*

— *ἐκβαίνειν*] *exurgere*, de vento ingruente verbum solemne, cf. Eq. 430 *ἔξειμι γάρ σοι λαμπρὸς ἤδη κτἑ.*, 760 *πρὸς ταῦθ' ὅπως ἔξει πολὺς καὶ λαμπρός*, Diphil. fr. 67 *τί ποτ' ἐστίν; ὡς ῥαγδαῖος ἐξελήλυθεν.*

849. *Κρητικὰς . . . μονῳδίας*] perperam veteres grammatici statuerunt ad locum aliquem Cressarum fabulae vel Cretensium (in qua Icari erat monodia) nunc alludi. Verum vidit Fritzsche. *Cretica* carmina sunt *hyporchemata* (Sosibius in schol. Pind. Pyth. II 127 Athen. V 181 *b*, cf. Eccles. 1165), quae qui canit saltu vocem suam comitatur. *Chori* autem hyporchemata etiam ante Euripidem nihil habebant insoliti; vid. Soph. Ai. 699, ubi *Κνώσια ὀρχήματα* talia cantica

γάμους δ' ἀνοσίους εἰσφέρων εἰς τὴν τέχνην, —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐπίσχες οὗτος, ὦ πολυτίμητ' Αἰσχύλε.
ἐκ τῶν χαλαζῶν δ', ὦ πονήρ' Εὐριπίδη,
ἄναγε σεαυτὸν ἐκποδών, εἰ σωφρονεῖς,
ἵνα μὴ κεφαλαίῳ τὸν κρόταφόν σου ῥήματι
θενὼν ὑπ' ὀργῆς ἐκχέῃ τὸν ... Τήλεφον.
σὺ δὲ μὴ πρὸς ὀργήν, Αἰσχύλ', ἀλλὰ πρᾳόνως
ἔλεγχ' ἐλέγχου· λοιδορεῖσθαι δ' οὐ πρέπει

---

852. *ἐκ] *ἀπὸ* codd. || *δ'* R] om. V et ceteri.

853. *ἄναγε* R] *ἄπαγε* V et ceteri. Cf. Av. 1720, 383, 400 Xenoph. Cyr. I 4 § 24.

854. *κεφαλαίῳ*] *ἐγκεφάλου πως* Kock vix probabiliter, nam quod sequitur *τὸν Τήλεφον* praeter expectatum dictum est pro *τὸν ἐγκέφαλον*. Quamquam libenter ei concedo suspectam esse vulgatam.

855. *θενὼν* Blomfield] *θένων* R, *θείνων* plerique. || Aeschyli dictum aliquod post hunc versum intercidisse suspicatur Bergk.

856. *πρᾳόνως*] *πρᾳέως, πρᾶος ὤν, πρευμενῶς* tentavit Blaydes.

857. *πρέπει* V R] *θέμις* codd. aliquot.

---

ab ipso choro vocantur. Sed *actorum* monodias, quae non canendae tantum sed etiam pedum motu rhythmico peragendae essent, primus in suas fabulas recepit Euripides. Aptissimum exemplum est servi perterriti cantilena Orest. 1369 sqq., nec minus apta praebent Electrae querelae Orest. 982 sqq., Iocastae Phoen. 301 sqq. — Ridentur eius monodiae etiam vs. 944 et 1330 sqq.

850. Hunc versum cum praecedenti nimis arte coniungentes veterum interpretum complures facinus aliquod in insula Creta commissum nunc significari sibi persuaserunt; quorum alii Pasiphaën cum tauro corpus miscentem cogitabant, in his Timachidas; alii Phaedram Creta oriundam, quae privignum suum inceste amavit (at *γάμος ἀνόσιος* cum Hippolyto nullus fuit!); alii, inter quos fuit Apollonius, Aëropen in Cressis fabula a patris ministro stupratam. Sed unice recte scholii auctor — Didymum puta — statuit Euripidis fabulam *Aeolum* nunc respici, cuius argumentum erant Canacae cum fratre suo Macareo amores; cf. Nub. 1371 sq. Ran. 1081, 1475 Antiphan. fr. 18; etiam in *Aeolosicone* postea Euripidis hoc drama risisse videtur comicus.

— *εἰσφέρων*] item Nub. 547; *εἰσφέρει* poeta ingenii sui fructus in fabulas, ipsas vero fabulas in scenam *εἰσάγει*.

851. *ἐπίσχες οὗτος*] item vs. 522.

— *πολυτίμητ'*] tanquam numen alloquitur Aeschylum; vid. ad vs. 337.

854. *κεφαλαίῳ*] si sanum est, *capitale* est vertendum, *praegrande* igitur; in scholiis confertur Nub. 981 *κεφάλαιον τῆς ῥαφανῖδος*. Vid. praeterea comici anonymi verbum *ἁμαξιαῖα ῥήματα* (fr. anonym. 835 sq.), Platonis fr. 67 *γωνιαῖον ῥῆμα*.

855. *τὸν Τήλεφον*] praeter expectatum pro *τὸν ἐγκέφαλον* (*ἐγκεφάλου θρίω δύο* vs. 134) dictum esse vidit schol. Cf. Eur. fr. 388 (ad vs. 473 in schol. allatum) *κάρα τε γάρ σου συγχέω κόμαις ὁμοῦ, | ῥανῶ τε πεδόσ' ἐγκέφαλον*.

856. *πρᾳόνως*] ab adi. *πρᾳόνους*.

857. *ἔλεγχ' ἐλέγχου*] idem est asyndeton in dictis *δάκνειν δάκνεσθαι* Ran. 861, *ἔκτεινον ἐκτείνοντο* Eur. Suppl. 700, *ἐώθουν*

ἄνδρας ποιητὰς ὥσπερ ἀρτοπώλιδας.
σὺ δ᾽ εὐθὺς ὥσπερ πρῖνος ἐμπρησθεὶς βοᾷς.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἕτοιμός εἰμ᾽ ἔγωγε, κοὐκ ἀναδύομαι,
δάκνειν, δάκνεσθαι πρότερος, εἰ τούτῳ δοκεῖ,
τἄπη, τὰ μέλη, τὰ νεῦρα τῆς τραγῳδίας,
καὶ νὴ Δία τὸν Πηλέα γε καὶ τὸν Αἴολον
καὶ τὸν Μελέαγρον κἄτι μάλα τὸν Τήλεφον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

σὺ δὲ δὴ τί βουλεύει ποιεῖν; λέγ᾽, Αἰσχύλε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἐβουλόμην μὲν οὐκ ἐρίζειν ἐνθαδί,
οὐκ ἐξ ἴσου γὰρ ἐστιν ἀγὼν νῷν, —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τί δαί;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ὅτι ἡ ποίησις οὐχὶ συντέθνηκέ μοι,

---

863. *Πηλέᾱ*] synizesis admodum suspecta; praeterea accusativi vs. 862-864 unde pendeant non satis perspicio.

865. *σὺ δὲ δὴ τί* Florentinus unus] *τί δαὶ σὺ* V, *σὺ δὲ τί* R et plerique, *σὺ δέ γε τί* pauci.

866. *ἐνθαδί* Meineke] *ἐνθάδε* codd.

867. *ἀγὼν*] *ἀγὼν* V R et plerique. ‖ *τί δαί* R] *τίη* (*τιή*) V, ut Eq. 126 alibi.

868. *συντέθνηκέ μοι*] *-κ᾽ ἐμοί* Bothe.

ἐωθοῦντο ἔπαιον ἐπαίοντο Xen. Cyrop. VII 1 § 38; cf. *δάκνειν διαβάλλειν τοὺς λόφους κατεσθίειν* Eq. 496, *πωλεῖν ἀγοράζειν* Ach. 625, *ἄγομαι φέρομαι* Nub. 241.

859. Constr. *σὺ δ᾽ εὐθὺς βοᾷς ὥσπερ πρῖνος ἐμπρησθεὶς statim strepitum edis qualis est ilicis ardentis*; cf. Acharn. 667 *οἷον ἐξ ἀνθράκων πρινίνων φέψαλος ἀνήλατ᾽ κτέ.* Hinc *πρίνινοι* sive *πρινώδεις* (*ilignei*) dicuntur homines truculenti Ach. 180 Vesp. 383, 877.

861. Cf. vs. 857. Gallos gallinaceos potissimum cogitari recte statuit scholion; cf. Eq. 496.

862. *Diverbia et cantica ipsosque adeo nervos tragoediae.*

864. *κἄτι μάλα τὸν Τήλεφον*] *quin etiam Telephum illum, qui prae ceteris ridiculus tibi videtur.* Sic recte interpretatur scholion. Etiam Pac. 53, 280, 462 particulae *καὶ ἔτι μάλα* ita usurpatae sunt.

868 sq. Cf. Eur. fr. 734 *ἀρετὴ δέ, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται, | ζῇ δ᾽ οὐκέτ᾽ ὄντος σώματος· κακοῖσι δὲ | ἅπαντα φροῦδα συνθανόνθ᾽ ὑπὸ χθονός*, Diodor. Sicul. I 2 § 3 *τοῖς μὲν ἐν τῷ ζῆν μηδὲν ἀξιόλογον πράξασιν ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς συναποθνήσκει καὶ τἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ δι᾽ ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν αἱ πράξεις ἅπαντα τὸν αἰῶνα μνημονεύονται.* — Aeschyli per saeculi alteram partem vita nunc defuncti fabulae etiam

τούτῳ δὲ συντέθνηκεν, ὥσθ' ἕξει λέγειν.
ὅμως δ', ἐπειδὴ σοὶ δοκεῖ, δρᾶν ταῦτα χρή.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι νυν λιβανωτὸν δεῦρό τις καὶ πῦρ δότω,
ὅπως ἂν εὔξωμαι πρὸ τῶν σοφισμάτων,
ἀγῶνα κρῖναι τόνδε μουσικώτατα·
ὑμεῖς δὲ ταῖς Μούσαις τι μέλος ὑπᾴσατε.

(Affertur thus et ignis, Dionysus autem in ara sacrificat. Interim canit chorus quae sequuntur.)

SCENA DECIMA SEXTA.

Eidem.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

(vs. 875—884.)

ὦ Διὸς ἐννέα παρθένοι ἁγναὶ
Μοῦσαι, λεπτολόγους ξυνετὰς φρένας αἳ καθορᾶτε
ἀνδρῶν γνωμοτύπων, ὅταν εἰς ἔριν ὀξυμέριμνον
ἔλθωσι στρεβλοῖσι παλαίσμασιν ἀντιλογοῦντες,
ἔλθετ' ἐποψόμεναι δύναμιν

---

870. *σοὶ* V] *σοι* cett.

877. *ὀξυμέριμνον* (vel *-μνοι*) Blaydes] *ὀξυμερίμνοις* codices. Eandem ob causam *στρεβλοῖς τε* vs. 878 coniciebat Bentley.

---

post poetae mortem haud raro in scena Attica agebantur, vid. Acharn. 10; Euripidis vero dramata cum ipso auctore ad inferos descendisse ibique nunc ei in promptu esse superciliose admodum autumat Aeschylus. Ipse vero immortalia sua opera posteris reliquerat. „Temporis arbitrio" fabulam quae excidisset aliquando permisisse fertur (Athen. VII 347 *e*).

868. *ἡ ποίησις*] *ars mea*, i. e. *τὰ* (*ἐμὰ*) *ποιήματα*. Cf. Thesm. 38 Ran. 907, 1366.

871. Sic etiam Vesp. 860 cum paratum est tribunal et consedit iudex, ita loquitur Bdelycleon: *ἀλλ' ὡς τάχιστα πῦρ τις ἐξενεγκάτω | καὶ μυρρίνας καὶ τὸν λιβανωτὸν ἔνδοθεν, | ὅπως ἂν εὐξώμεσθα πρῶτα τοῖς θεοῖς*, Thesm. 36 autem cum Agathon carmen est pacturus *ἐξέρχεται | θεράπων τις αὐτοῦ πῦρ ἔχων καὶ μυρρίνας | προθυσόμενος ... τῆς ποιήσεως.* Etiam Pac. 948 sqq. sacrificium in scena peragitur. — *τις*] *ministrorum aliquis*, item Vesp. 529 Av. 1579, 1693 Ran. 1304 Plut. 228, 1194 fr. 348 Plat. 10.

874. *ὑπᾴσατε*] cf. vs. 366.

877. *γνωμοτύπων*] *sententias effingentium*; cf. Nub. 952 *λόγοισι καὶ φροντίσι καὶ γνωμοτύποις μερίμναις*, Thesm. 55 (Agathon) *γνωμοτυπεῖ καὶ ἀντονομάζει* etc.; Eq. 1379 *γνωμοτυπικός* etc. — Simile est *γνωμοδιώκτης* Cratin. fr. 307.

878. *στρεβλοῖσι παλαίσμασιν*] *perplexis artificiis.* Adi. *στρεβλός* proprie *rotundum*, *teretem* significat (vid. Thesm. 516), de voce *παλαίσμασιν* vid. supra vs. 689.

δεινοτάτοιν στομάτοιν πορίσασθαι
ῥήματα καὶ παραπρίσματ᾽ ἐπῶν.
νῦν γὰρ ἀγὼν σοφίας ὁ μέγας χωρεῖ πρὸς ἔργον ἤδη.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὔχεσθε δὴ καὶ σφῴ τι, πρὶν τἄπη λέγειν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

(thus arae dum imponit:)

Δήμητερ, ἡ θρέψασα τὴν ἐμὴν φρένα,
εἶναί με τῶν σῶν ἄξιον μυστηρίων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad Euripidem:)

ἐπίθες λαβὼν δὴ καὶ σὺ λιβανωτόν.

---

880. *πορίσασθαι* V R] -*σθε* plerique.

881. *ῥήματα*] *ῥήγματα* Francke coll. vs. 824, item vel *ῥεύματα* Thiersch, *κνίσματα* (coll. Plat. Hipp. Mai. p. 304 *a*) vel *ξέσματα* Blaydes; *πρέμνα τε* Kock coll. Av. 321 Lys. 267, ut ad Aeschylum haec vox possit referri (vid. vs. 902).

883. *σοφίας ὁ* Hermann] *σοφίας ὅδε* codd. plerique, *ὅδε σοφίας* pauci.

888. *ἐπίθες λαβὼν δὴ καὶ σὺ λιβανωτόν*] sic codd. multi, *ἐπίθες καὶ δὴ* (*δὴ* om. Bar.) *σὺ λιβανωτὸν λαβών* R, *ἐπίθες καὶ σὺ δὴ λιβανωτόν* Suidas, *ἴθι νυν ἐπίθες δὴ καὶ σὺ λιβανωτὸν λαβών* metro invito ceteri, Fritzsche *ἐπίθες λιβανωτὸν καὶ σὺ δὴ λαβών*

---

880. *πορίσασθαι*] infinitivus ab adi. *δεινός* suspensus. De verbo cf. Acharn. 385 *τί ταῦτα στρέφει τεχνάζεις τε καὶ πορίζεις τριβάς;*

881. *ῥήματα*] vix sanum, cf. ann. crit. — *παραπρίσματα*] cf. *σμιλεύματα* vs. 819.

884. *ἀγών*] de hac voce vid. Ach. 392 Nub. 958 Vesp. 533 et supra ad vs. 674 sqq. — Voce *σοφίας ἀγών* utitur Euripides Or. 491.

— *χωρεῖ πρὸς ἔργον*] proprie dicitur de hominibus rem aggredientibus, cf. Pac. 555 Soph. Ai. 116 (*aan het werk gaan*); de ipsa re verbum *χωρεῖν* etiam infra vs. 1018 (ubi vid.) usurpatum est.

886 sq. Quemadmodum Aristophanes Nub. 519 iurat per Dionysum qui ipsum *ἐξέθρεψεν*, sic Cererem nunc invocat Aeschylus utpote Eleusine oriundus (schol.). E scholio nonnisi in recentioribus codicibus servato „*ἢ ὅτι ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις ἐτελεῖτο τὰ δράματα τοῦ Αἰσχύλου. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔπος Αἰσχύλου*" Fritzsche perperam efficiebat hunc versum ex Aeschyli fabula *Ἐλευσινίοις* esse desumtum; nam post verba „*ἢ ὅτι ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις* (sc. *mysteriis*) *ἐτελεῖτο* (*Aeschylus*)" est distinguendum, deinde quod sequitur *τὰ δράματα τοῦ Αἰσχύλου* aliud est scholion ad vocem poeticam *τὴν ἐμὴν φρένα* illustrandam adiectum; denique in tertia annotatiuncula *ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔπος Αἰσχύλου* observatur Aeschylum (non Euripidem) haec dicere apud comicum. Parodiae nullus hic est locus. — Mysteriis initiatum fuisse Aeschylum et satis diserte nostro loco dicitur et vel sic libenter crederemus. Imprudenti aliquando cum in dramate excidisset aliquid quo evulgari arcana viderentur, reum factum respondisse *οὐκ εἰδέναι ὅτι ἀπόρρητα ἦν* testatur Aristot. Eth. Nicom. III 2, unde Clemens Alex. Strom. II c. 14 (p. 166 Sylb.) non recte effecit eum non fuisse initiatum.

887. *εἶναι*] de infinitivo vid. ad vs. 133.

888. *ἐπίθες . . . λιβανωτόν*] in aram sc.; cf. Nub. 426 Vesp. 96.

— *καλῶς*] vid. ad vs. 508.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
(aram aversatus:)

καλῶς·

ἕτεροι γάρ εἰσιν οἷσιν εὔχομαι θεοί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴδιοί τινες σοί, κόμμα καινόν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ μάλα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι νυν προσεύχου τοῖσιν ἰδιώταις θεοῖς.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
(coelum spectans:)

αἰθήρ, ἐμὸν βόσκημα, καὶ γλώττης στρόφιγξ,

(coll. Vesp. 96 Ran. 871), Meineke *ἐπίθες λαβὼν καὶ δὴ σὺ λιβανωτόν*, Dindorf *ἴθι νυν ἐπίθες δὴ καὶ σὺ λιβανωτόν* coll. vs. 871 et 891.

889. *θεοί* V A] *θεοῖς* cett.

890. Fuisse qui verba *ἴδιοί τινες* Euripidi continuarent apparet e scholio, quod apud Dindorfium versui 891 adscriptum legitur sed ad hunc versum pertinet. || *σοί* V] *σου* R, *σοι* cett.

891. *νυν*] *δή* V R. || *ἰδιώταις*] *ἰδίοισιν* Blaydes.

---

889 sq. Euripides *καινὰ δαιμόνια εἰσφέρειν* nunc dicitur, ut in Nubibus Socrates. Apertius etiam tragicum impietatis insimulaverat Aristophanes Thesm. vs. 451 *τοὺς ἄνδρας ἀναπέπεικεν οὐκ εἶναι θεούς*.

890. *κόμμα καινόν*] eadem imagine, e moneta desumta (cf. vs. 726), utitur noster Nub. 247 sq.: *ΣΩΚΡ. ποίους θεοὺς ὀμεῖ σύ; πρῶτον γὰρ θεοὶ | ἡμῖν νόμισμ' οὐκ ἔστι. — ΣΤΡΕΨ. τῷ γὰρ ὄμνυτ'; ἢ | σιδαρέοισιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ;*

891. *ἰδιώταις θεοῖς*] quasi etiam in coelo, ut in civitate, *τοῖς ἐν τέλει* oppositi sint *ἰδιῶταί τινες*, quos sibi proprios habeat tragicus. Non male vernacule reddideris *burgermans-goden*.

892 sq. Cf. Socratis sua „numina" invocantis verba Nub. 264 *ὦ δέσποτ' ἄναξ ἀμέτρητ' ἀήρ, ὃς ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον, | λαμπρός τ' αἰθὴρ σεμναί τε θεαὶ νεφέλαι βροντησικέραυνοι, | ἄρθητε φάνητ' ὦ δέσποιναι τῷ φροντιστῇ μετέωροι*, vs. 423 sq. *ἄλλο τι δῆτ' οὖν νομιεῖς ἤδη θεὸν οὐδὲν πλὴν ἅπερ ἡμεῖς, | τὸ χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν, τρία ταυτί;* vs. 627 *μὰ τὴν ἀναπνοὴν μὰ τὸ χάος μὰ τὸν ἀέρα.* — Vox *βόσκημα* idem valet quod *ᾧ βόσκομαι*, vid. Nub. 331, quod verbum de hominibus dictum aut poeticum aut contumeliosum est pro *τρέφειν* (vid. ad Vesp. 313). Ex aëre Euripides „*ξυλλέγειν ἐπύλλια*" sua solebat (Acharn. 398). — *Linguae στρόφιγγα*, quae vox *cardinem* (=*στροφεία*) significare solet (Eur. Phoen. 1126 Plat. Tim. 74 *a, b*), nunc dicit quam Homerus *στροφάλιγγα* (*κονίης*) vocat (*Π* 775 etc.), id est *turbinem*; cf. *γλωττοστροφεῖν* de homine versuto et dicaci Nub. 792 et supra *ἀνελίττεσθαι* de Euripidis lingua dictum vs. 827. Linguam facundam *εὔτροχον γλῶτταν* dixit Eur. Bacch. 268. — De voce *ξύνεσις* (*mens*) apud Aeschylum Sophoclemve non obvia sed Euripidi adamata (Hipp. 1105 Troad. 669 Suppl. 203 etc.) eleganter disputavit vWilamowitz ad Eur. Herc. 655.

καὶ ξύνεσι καὶ μυκτῆρες ὀσφραντήριοι,
ὀρθῶς μ' ἐλέγχειν ὧν ἂν ἅπτωμαι λόγων.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 895—904.)

καὶ μὴν ἡμεῖς γ' ἐπιθυμοῦμεν
παρὰ σοφοῖν ἀνδροῖν ἀκοῦσαι
τίνα λόγων, τίν' ἐμμελείας
ἔπιτε δαΐαν ὁδόν.
γλῶττα μὲν γὰρ ἠγρίωται,
λῆμα δ' οὐκ ἄτολμον ἀμφοῖν,
οὐδ' ἀκίνητοι φρένες.
προσδοκᾶν οὖν εἰκός ἐστι
τὸν μὲν ἀστεῖόν τι λέξειν
καὶ κατερρινημένον,

---

895. *ἡμεῖς γ'* Cobet] *ἡμεῖς* codd.

897. *τίνα* Dindorf] *τινὰ* codd. || *τίν' ἐμμελείας* Kock] *ἐμμέλειαν* codd., quem errorem peperit vitiosa, quae in codd. compluribus reperitur, scriptura *ἐπί τε*. Dindorf vocem delet (vid. vs. antistrophicus 994).

898. *γλῶττα* Dindorf] *γλῶσσα* codd. || *ἠγρίωται*] *ἠκόνηται* Blaydes coll. Nub. 1108 Ran. 1116.

901. *λέξειν* V] *λέξαι* R.

Sic sub praecedentis saeculi finem novum numen „la Raison" deo substitutum ivere homines rerum novarum studiosi. — Denique *μυκτῆρες ὀσφραντήριοι* proprie significant facultatem illam abdita indagandi, qua excellunt canes venatici (*εὔρινες κύνες Λάκαιναι* Soph. Ai. 7), hinc *vim criticam*, qua in mythis traditis importune usus est Euripides, *ῥῖνα κριτικήν* quam Posidippus dixit fr. 1. Proprie sunt *nares* (Pac. 158 Vesp. 1488 Eur. fr. 919, vid. etiam Eccl. 5). De termino *-τήρ* vid. ad vs. 1349 et Enchir. dict. ep. p. 327.

894. *ἐλέγχειν*] vid. ad vs. 133.

896. *λόγων ... ἐμμελείας*] *diverbiorum* et *canticorum*. Est enim *ἐμμέλεια ἡ μετὰ μέλους τραγικὴ ὄρχησις* (schol.), cf. Vesp. 1503; recte autem h. l. „chororum eurhythmiam" interpretatur scholion. Kock contulit Plut. Mor. 167 *c*, 1029 *c*.

897. *ἔπιτε δαΐαν ὁδόν*] de verbo cf. Ach. 627 *τοῖς ἀναπαίστοις ἐπίωμεν*, Ran. 1106 *λέγετον ἔπιτον*. Adi. *δάιος* (*hostilis*) etiam Nub. 335 Ran. 1022 obvium, e poetarum lingua est desumtum, quibus *δαΐα ὁδός* est quam *ὁδὸν πολέμου* dicunt legati Corinthiorum Thuc. I 122 § 1; cf. *ὁδὸν ... μελέων* in parodia Av. 1374.

898. *ἠγρίωται*] cf. Pac. 620 *ἠγριωμένους ἐπ' ἀλλήλοισι*.

899. *λῆμα δ' οὐκ ἄτολμον*] cf. Nub. 457 *λῆμα μὲν πάρεστι τῳδέ γ' | οὐκ ἄτολμον ἀλλ' ἕτοιμον*.

— *ἀκίνητοι φρένες*] cf. trag. adesp. fr. apud Plut. Mor. p. 43 *e κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν*, Soph. Ant. vs. 1025 sqq. *κεῖνος οὐκέτ' ἔστ' ἀνὴρ | ἄβουλος οὐδ' ἄνολβος, ὅστις εἰς κακὸν | πεσὼν ἀκεῖται μηδ' ἀκίνητος πέλει*.

901. *κατερρινημένον*] *bene limatum*, *ῥίνη* (*lima*) *perpolitum*. Telephus vulneratus

τὸν δ' ἀνασπῶντ' αὐτοπρέμνοις
τοῖς λόγοισιν
ἐμπεσόντα συσκεδᾶν πολ-
λὰς ἀλινδήθρας ἐπῶν.

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Eidem.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ὡς τάχιστα χρὴ λέγειν, οὕτω δ' ὅπως ἐρεῖτον
ἀστεῖα καὶ μήτ' εἰκόνας μήθ' οἷ' ἂν ἄλλος εἴποι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ μὴν ἐμαυτὸν μέν γε τὴν ποίησιν οἷός εἰμι
ἐν τοῖσιν ὑστέροις φράσω· τοῦτον δὲ πρῶτ' ἐλέγξω,
ὡς ἦν ἀλαζὼν καὶ φέναξ, οἵοις τε τοὺς θεατὰς

905 sq. Choro continuant codd. pauci (vid. vs. 1004 sq.).
906. *εἰκόνας*] sanumne? Etiam Herwerdeno suspectum esse video.
908. *ὑστέροις* (vel *ὕστερον*) Naber] *ὑστάτοις* codd.
909. *οἵοις*] *οἵως* Dobree. Cf. Vesp. 1363 Ran. 921 Soph. Phil. 1007.

πριστοῖσι λόγχης (Achillis) *θέλγεται ῥινήμασιν* (Eur. fr. 725). — Participium *κατερρινημένος* cum Aeschylus Suppl. 747 de *nitidis* (*λιπαροῖς*) bellatorum brachiis usurpasset (*βραχίον' εὖ κατερρινημένους*), haec res Spanhemium movit ut nostro loco *compactos* interpretatus (cf. Bekk. Anecd. 9,3 et 453,33) ad Aeschylum referret — errore manifesto, nam Euripidis verbula tersa atque polita nunc opponi Aeschyli dictis ingentibus quivis videt.

902. *ἀνασπῶντ'*] de voce ex imo pectore erumpenti etiam Soph. Ai. 302 usurpatur: *λόγους ἀνέσπα*. Item Eq. 626 *ἀναρρηγνὺς ἔπη*, Nub. 960 *ῥῆξον φωνήν*. Cf. etiam Ran. 824 *ἀποσπῶν*. In Menandri vero versu *πόθεν γάρ, ὦ φίλοι θεοί, | ἀνεσπάκασιν οὗτοι τούτους τοὺς λόγους* (fr. 429) violentiae nulla inest notio, ni fallor, sed *unde ista sunt petita* vertendum est (vid. ad vs. 1455).

— *αὐτοπρέμνοις*] *cum ipso trunco* (*πρέμνῳ*, vid. Av. 321 Lys. 267) *evulsis*; giganti igitur assimulatur nunc Aeschylus (cf. vs. 822 sq., 848 Hor. Carm. III 4, 55). Adiectivo usi sunt Aesch. Eum. 401 Soph. Antig. 714; vid. praeterea supra ad vs. 587 (et 881?).

904. *συσκεδᾶν*] *perturbaturum esse*; cf. Vesp. 229 *διασκεδῶ*.

— *ἀλινδήθρας ἐπῶν*] *vocum palaestras*, *volutabra* (proprie *equorum*, cf. Nub. 32), idem nunc quod *ἁμιλλήματα*, *παλαίσματα* (vs. 878), *ἀγῶνας*. — Alia eiusdem conformationis vocabula affert Phrynichus Anecd. Bekk. p. 5: *κολυμβήθρα στωμυλήθρα* (com. anon. apud Diog. Laert. II 10 § 108). Suffixum *-ηθρ-* etiam in voce *σκανδάληθρον* Ach. 687 occurrit, suffixum *-θρα* in *κρεμάθρα* (Nub. 218), *ἀποβάθρα* (Anecd. Bekk. p. 12).

905. *οὕτω δ' ὅπως*] *et ita quidem ut …*; cf. Ach. 829 sqq. *ἔνδησον … οὕτως ὅπως ἂν μὴ φέρων κατάξῃ*, Soph. El. 1296 (Trach. 330).

909. *ἀλαζὼν*] *vanus iactator*, artis vel scientiae quam non tenet peritiam in-

ἐξηπάτα, μωροὺς λαβὼν παρὰ Φρυνίχῳ τραφέντας.
πρώτιστα μὲν γὰρ ἕνα τιν' ἂν καθῖσεν ἐγκαλύψας,
Ἀχιλλέα τιν' ἢ Νιόβην, τὸ πρόσωπον οὐχὶ δεικνύς,
πρόσχημα τῆς τραγῳδίας, γρύζοντας οὐδὲ τουτί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὰ τὸν Δί' οὐ δῆθ'.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὁ δὲ χορός γ' ἤρειδεν ὁρμαθοὺς ἂν
μελῶν ἐφεξῆς τέτταρας ξυνεχῶς ἄν· οἳ δ' ἐσίγων.

---

911. τιν' ἂν Dobree] τινὰ codd., γέ τινα Dawes.

913. γρύζοντας] pluralem satis tueri videtur pronomen οἵ vs. 915; Blaydes γρύζοντά γ' vel τ' (an δ'?) mavult.

914. γ'] om. V R alii; hinc Hermann εἶθ' ὁ χορὸς coniecit, Blaydes ὁ δὲ χορὸς ξυνεῖρεν coll. Av. 1079.

---

solenter prae se ferens; *sophistae* ita dicuntur Nub. 102, 1492 Av. 1016, cf. Ruhnk. ad Tim. s. v. — De verbo ἀλαζονεύεσθαι vid. ad vs. 280, ἀλαζονεία est infra vs. 919 etc., ἀλαζονεύματα Ach. 63 etc.

— φένᾱξ] *impostor*, cf. Ach. 89 Eq. 634, φενᾱκίζειν Pac. 1087 Ran. 921 Plut. 271, 280, φενᾱκισμοί Eq. 633.

910. E chori canticis maximam partem constabant fabulae Phrynichi, quae nodo apte perplexo et rite soluto nec non diverbiis rhetorice ornatis affectusve plenis carebant; uno scilicet actore, cuius satis exiles erant partes, in illa artis infantia contenta erat tragoedia. Secundum actorem adiecit Aeschylus, tertium Sophocles. — De Phrynicho, cuius cantica aequalibus dulcissima fuerant visa — neque Aristophanes aliter iudicavit Av. 750 Thesm. 166 — vid. ad Vesp. vs. 220; cf. etiam infra vs. 1299.

911—913. Vid. ad vs. 833 sq. — *Niobe* igitur et *Phryges* fabulae a chori incipiebant parodo, perinde atque *Persae*, *Supplices*, *Myrmidones* (schol. Ran. 992 Aesch. fr. 128).

911. ἕνα τινὰ] *unum aliquem*; item Eq. 1301 Av. 900 Plat. fr. 186 Antiphan. 173, 226 Anaxil. 22[10] Xenarch. 7[8] Soph. Oed. R. 118 Eur. Herc. 1386 etc. — Sic dicitur ubi numerale cum vi aliqua profertur (*unus*, non *duo*); εἷς γέ τις vero est *aliquis quisquis fuit*.

— ἂν] de particula hic et saepius in sequentibus sic usurpata vid. ad Vesp. 269.

913. πρόσχημα] *oculorum tantum delicias*. Voce utitur Soph. El. 682. Cf. Eur. fr. 362[27] σχήματα et El. 388 ἀγάλματα ἀγορᾶς de civibus inutilibus.

— γρύζοντας] verbum γρύζειν (γρύξεσθαι, γρῦξαι), id est γρῦ λέγειν (Plut. 17), ut nostrum *kikken* nonnisi in enunciatis negativis hisve similibus usurpatur (vid. ad vs. 638). Apud Aristophanem redit Eq. 294 Nub. 963 Vesp. 373, 741 Pac. 97 Lys. 509, 656 Thesm. 1095 Plut. 454, 598. Cf. ἀγρυξία Pind. fr. 214.

914. ἤρειδεν] *magna cum virium intentione terram pulsans decantabat.* Verbum ἐρείδειν de iis quae violentius celeriusve fiunt dici solet, hic de cantoribus infinitam versuum seriem proferentium, Eq. 627 Nub. 558, 1375 de conviciantibus, Pac. 31 de voraciter deglutiente.

— ὁρμαθοὺς] *series*, a stirpe σερ-; vox occurrit etiam Lys. 647 Plut. 765 Hom. ω 8; cf. ὅρμος *monile* Lys. 408.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγὼ δ' ἔχαιρον τῇ σιωπῇ, καί με τοῦτ' ἔτερπεν
οὐχ ἧττον ἢ νῦν οἱ λαλοῦντες.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἠλίθιος γὰρ ἦσθα,
σάφ' ἴσθι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ. τί δὲ ταῦτ' ἔδρασ' ὁ δεῖνα;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὑπ' ἀλαζονείας, ἵν' ὁ θεατὴς προσδοκῶν καθῆτο
ὁπόθ' ἡ Νιόβη τι φθέγξεται· τὸ δρᾶμα δ' ἂν διῄει.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὢ παμπόνηρος, οἷ' ἄρ' ἐφενακιζόμην ὑπ' αὐτοῦ.
(Ad Aeschylum impatientiae taediique signa edentem manifesta:)
τί σκορδινᾷ καὶ δυσφορεῖς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὅτι αὐτὸν ἐξελέγχω. —
κἄπειτ' ἐπειδὴ ταῦτα ληρήσειε καὶ τὸ δρᾶμα
ἤδη μεσοίη, ῥήματ' ἂν βόεια δώδεκ' εἶπεν,
ὀφρῦς ἔχοντα καὶ λόφους, δείν' ἄττα μορμονωπά,

---

917. *γὰρ*] *ἄρ'* Bentley (cf. Eccl. 433).
919. *καθῆ(ι)το* codd. complures] *καθοῖτο* V R alii.
920. *φθέγξεται* V R] *φθέγξαιτο* vel *-οιτο* cett.
925. **μορμονωπά*] *μορμυρωπά* V, *μορμουρωπά* R alii, *μορμορωπά* cett.; litteram *ρ* meo marte in *ν* mutavi, e prima syllaba eam invita lingua irrepsisse ratus.

---

919. *ἀλαζονείας*] cf. vs. 909.

920. *διῄει*] *interim procedebat.* Aeschylum sic cavisse ne spectatores ad verba sesquipedalia a choro prolata nimis accurate attenderent animum, ridicule fingit Euripides.

921. Hic, ut in sequentibus, Dionysus *ἐστὶ τοῦ λέγοντος ἢν ψεῦδος λέγῃ.* — *ἐφενᾱκιζόμην*] vid. ad. vs. 909.

922. *σκορδινᾷ*] *pandicularis*; cf. Ach. 30 Vesp. 642. Impatientiae est signum.

924 sq. *Verba aliquot ingentia severa martia horrifica obscura iactabat Aeschylus, quibus stuporem incuteret audientibus.* — Idem de Aeschylo iudicium fert recens e sophistarum disciplina Phidippides Nub. 1367, *ψόφου πλέων, ἀξύστατον, στόμφακα, κρημνοποιόν* vocans.

925. *ὀφρῦς ... καὶ λόφους*] ad ferocis bellatoris vultum minacem pingendum iunguntur etiam Pac. 395; vid. praeterea ad Ach. 575. Idem fere quod *ὀφρῦς ἔχοντα* est *σεμνά*, cf. Alex. fr. 116[6], ubi *ὀφρῦς ἔχειν* dicitur nobilius quoddam genus parasitorum; de hac similibusque locutionibus vid. ad Vesp. 655. De voce *λόφους* cf. vs. 818. Adiectivum *μορμονωπά* significat *μορμόνος* (Ach. 582

ἄγνωτα τοῖς θεωμένοις.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.
(dum aemulo minatur:)

οἴμοι τάλας.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(ad Aeschylum:)

σιώπα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

σαφὲς δ' ἂν εἶπεν οὐδὲ ἓν —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(item:)

μὴ πρῖε τοὺς ὀδόντας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' ἢ Σκαμάνδρους καὶ τάφρους κἀπ' ἀσπίδων ἐπόντας

927. οὐδὲ ἓν] sine causa οὐδὲν ἂν Lenting, οὐδ' ἂν ἓν Porson, nam idem est hiatus Lys. 1044 Plut. 37, 138, 1115, 1182 Cratin. fr. 302 Cratet. 14[1] Eupol. 357[4].

928. καὶ ... κἀπ' Blaydes] ἢ ... ἢ codices, quod vitium e praecedenti ἀλλ' ἢ originem habere, argui autem vocula καί vs. 929, recte statuit.

Pac. 474) *vultum habentia*, — aptissima igitur ad pueris terrorem incutiendum, ut mater illa apud Theocritum XV 40 dicit οὐκ ἀξῶ τυ, τέκνον· μορμώ! δάκνει ἵππος! Cf. Xen. Hellen. IV 4 § 17 καταφρονοῦντες οἱ Λακεδαιμόνιοι τῶν πελταστῶν ... καὶ ἐπισκώπτειν ἐτόλμων, ὡς οἱ σύμμαχοι φοβοῖντο τοὺς πελταστὰς ὥσπερ μορμόνας παιδάρια. Praeterea vid. Eq. 693, μορμολύττεσθαι Av. 1245, μορμολυκεῖα Thesm. 417 fr. 31, 131.

927. οὐδὲ ἓν] idem est hiatus Plut. 138, 1115 Cratin. fr. 302 Plat. 52 Theopomp. 15, item οὐδὲ εἷς Plut. 1182 Cratet. fr. 14 saepiusque apud comicos recentiores.

928 sq. *Nil nisi Scamandros et fossas et portenta loquebatur.* Bella, Troianum praesertim bellum, tractabat, de hac quam novimus vita humana nullus in eius fabulis fiebat sermo. — Quod scholion dicit πολὺς Αἰσχύλος ἐν τῷ ποταμοὺς καὶ ὄρη λέγειν nihili est, vix autem magis ad rem facit quod observarunt recentiores, Scamandri nomen apud eum saepius et in sola Orestia quater (Ag. 511, 1157 Choeph. 366 Eum. 398) occurrere. Nam non ipsum hoc nomen nunc vituperat Euripides aut miratur, sed exempli causa affert, ut eo et voce quam subiungit τάφρω significet Aeschylum ex epico praesertim Cyclo dramatum sibi petiisse materiem et — quod lyricae artis proprium — sonoris verbis nominibusque insolitis aures implere quam sententiis perspicuis mentem movere maluisse. Clypeorum autem ornamenta in fabula τοῖς ἑπτά complura fusius describuntur, et omnino Aeschylus, qui operam dabat ut quae in scena cernerentur non minorem admirationem spectatoribus incuterent quam quae audirentur (cf. vs. 1061 sq.), cuiusque ingenium ultra fines menti humanae praescriptos progredi gestiens ardua et ingentia quaevis appetebat, in artem suam introduxit multa monstra mirifica arti Asiaticae (vid. ad vs. 937 sq.) cognata, e. g. alatum Oceanidum currum et grypho vectum Oceanum in fabula Prometheo (vs. 135, 395); qualia mens sobria magis aetatis quae τοῖς Μαραθωνομάχοις succrevit cum risu stupebat.

928. ἀλλ' ἢ] *nisi*, ut Eq. 780, 953,

γρυπαέτους χαλκηλάτους καὶ ῥήμαθ' ἱππόκρημνα,
ἃ ξυμβαλεῖν οὐ ῥᾴδι' ἦν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τοὺς θεούς, ἐγὼ γοῦν
„ἤδη ποτ' ἐν μακρῷ χρόνῳ νυκτὸς διηγρύπνησα"
τὸν „ξουθὸν ἱππαλέκτορα" ζητῶν τίς ἐστιν ὄρνις.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

σημεῖον ἐν ταῖς ναυσίν, ὦ ἀμαθέστατ', ἐνεγέγραπτο.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγὼ δὲ τὸν Φιλοξένου γ' ᾤμην Ἔρυξιν εἶναι.

---

929. *γρυπαέτους* Boissonade] *γρυπαιέτους* codd. || *ἱππόκρημνα*] *ὑψίκρημνα* Blaydes coll. Aesch. Prom. 421 fr. 28.

930. *ῥᾴδι' ἦν* V R] *ῥᾴδιον ἦν* codd. multi, hinc *ῥᾴδιον* Bentley, fortasse recte (cf. Thesm. 67).

932. *ἱππαλέκτορα* Bothe] *ἱππαλεκτρυόνα* codd., -*κτρυῶ* Porson, *ὁ ξ. ἱππαλεκτρυών* Lenting (cf. Hilberg Silbenwägung p. 253).

1397 Vesp. 984 Pac. 476 Lys. 427 Ran. 1073, 1130.

929. *ἱππόκρημνα*] i. e. *ὑψίκρημνα*, *praerupta*, quo adiectivo Aeschylus saepius (Prom. 421 fr. 28, cf. *ὑψηλόκρημνος* Prom. 5) usus est. Cf. *κρημνοποιός* de Aeschylo Nub. 1367 et *ἱπποβάμονα* de eius dictis supra vs 821.

931. Dionysus Euripidis sui (vid. ad vs. 64) denuo utitur versiculo, apud quem Phaedrae haec sunt verba (Hipp. 375 sq.): *ἤδη ποτ' ἄλλως νυκτὸς ἐν μακρῷ χρόνῳ | θνητῶν ἐφρόντισ' ᾗ διέφθαρται βίος.* Non minus festive ad hunc locum alluserat comicus Eq. 1290 sqq. *ἦ πολλάκις ἐννυχίαισι | φροντίσι συγγεγένημαι | καὶ διεζήτηχ' ὁπόθεν ποτὲ φαύλως ἐσθίει Κλεώνυμος.* Vid. praeterea Lys. 26 sq. *ἀλλ' ἐστὶν ὑπ' ἐμοῦ πρᾶγμ' ἀνεζητημένον | πολλαῖσί τ' ἀγρυπνίαισιν ἐρριπτασμένον,* Plaut. Mostell. 85 *recordatus sum multum et diu cogitavi* etc., Nub. 75 *νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων ὁδοῦ | μίαν ηὗρον ἀτραπὸν κτἑ.* — Ex Aristophanis autem imitatione non sequitur absurda ei esse visa Phaedrae illa verba („die Lächerlichkeit, dass Phädra zu solchen Meditationen gerade die Nacht wählt" Kock), nam per insomnias praesertim tales quaestiones mente volvere solent homines aerumnis oppressi, — nisi quod comico ridiculi videbantur omnes qui res obscuras abstrusasque investigando animum torquerent.

932. *Flavum* illum *equigallum*, unde saepius iocandi materiem sumsit comicus (Pac. 1177 Av. 800, vid. etiam Pac. 181), ita ut appareat Aeschyli insolitam hanc vocem aequalium memoriae mordicus inhaesisse, navis alicuius fuisse insigne ipse tragicus dicit nostro loco, cui quominus fidem denegemus causa est nulla, in *Myrmidonibus* autem fabula fuisse commemoratum testatur scholiasta h. l. et Pacis Aviumque l. l., ipsa Aeschyli verba afferens, misere tamen corrupta (fr. 137). Itaque iure statuisse videtur Hermann navem aliquam Graecorum, Protesilai fortasse vel Nestoris (cf. Aesch. fr. 136), *τὸν ξουθὸν* illum *ἱππαλεκτρυόνα* in puppi habuisse exculptum et vividis coloribus ornatum. Cf. Eur. Iph. Aul. 239 sqq.

934. *Eryxis* aliunde ignotus, sed flavam caesariem eum immodice aluisse, *ἕνα* igitur *τῶν κομώντων* fuisse (vid. ad Vesp. 475 sq.), e nostro loco efficio;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

σὺ δ', ὦ θεοῖσιν ἐχθρέ, ποῖ' ἄττ' ἐστὶν ἅττ' ἐποίεις;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐχ ἱππαλέκτορας μὰ Δί' οὐδὲ τραγελάφους, ἅπερ σύ,
ἃ ἐν τοῖσι παραπετάσμασιν τοῖς Μηδικοῖς γράφουσιν·
ἀλλ' ὡς παρέλαβον τὴν τέχνην παρὰ σοῦ τὸ πρῶτον εὐθὺς
οἰδοῦσαν ὑπὸ κομπασμάτων καὶ ῥημάτων ἐπαχθῶν,

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

935 *εἶτ' ἐν τραγῳδίαις ἐχρῆν καὶ ἀλεκτρυόνα ποιῆσαι;*

935. Del. Hamaker.

936. *ποῖ' ἄττ'* (*ποῖάττ'*) V] *ποῖά γ'* R et plerique.

937. *ἱππαλέκτορας* Fritzsche] *-κτρυόνας* codd., *-κτρυοῦς* Porson. Cf. Nub. 1427 cum vs. 666 et 851. || *Δί' οὐδὲ*] *Δία καὶ* Elmsley metri causa; eandem ob causam Reisig coniecit *οὐχὶ μὰ Δί' ἱππαλεκτρυόνας* (*-κτορας*) *γ', οὐ τραγελάφους.*

939. *τὸ πρῶτον* V] om. R alii, *πρῶτον* vel *γε πρῶτον* vel *πρῶτον μὲν* habent ceteri; *θανόντος* coniecit APalmer coll. Herodot. II 1.

940. *ἐπαχθῶν*] dubitavi aliquando an *ἐπακτῶν* (*aliunde ascitorum*) esset legendum (cf. fr. Aesch. 252), quod adi. apud Aristophanem reperitur fr. 359, item Philemon. fr. 90 saepiusque apud tragicos (Aesch. Sept. 583 Soph. Oed. C. 1525 Ai. 1296 Trach. 259, 491 Eur. Hipp. 318 Phoen. 343 Ion. 290, 592 fr. 362, 504). Nunc tamen servandam duco vulgatam.

---

fortasse hipparchi munere hoc anno fungebatur (cf. Av. 800); praeterea ariolari licet et ipsum et patrem Philoxenum, qui aliquando „utinam gruis mihi guttur obtingeret" exclamasse fertur, collo praelongo fuisse insignem. Philoxenus Nub. 686 et Vesp. 84 (ubi vid.) multa cum libertate notatur.

936. *θεοῖσιν ἐχθρέ*] i. e. *κάκιστ' ἀπολούμενε* (Ach. 778 etc.). Vid. quae ad Vesp. 418 observavi.

937 sq. Persarum vestes eximia arte pictae totusque splendor ille orientalis, qui e barbarorum devictorum praeda primum plerisque Graecis innotuit (cf. Herodot. IX 82), mentem Aeschyli insolita atque magnificentissima quaevis adamantis vehementer perculerunt, nec dubium quin inde multa petiverit quibus sive ipsa sua carmina sive scenam ornaret; vid. supra ad vs. 928 sq. — *Tragelaphus* autem fuit animal Graecis quidem ignotum sed ex ipsa tamen rerum natura a textoribus Asianis in artis suae opera transsumtum (*antilope*). Saepius apud veteres commemoratur, vid. Boeckh Staatsh. II³ p. 231 sq.

940 sq. Aeschyli artem inani tumore torpentem Euripides strigosiorem reddidit tenui victu aptisque medicamentis, dein modicas rursus carnes sumere sivit. — Simillima Quinctilianus II 10 dicit imagine usus quae e veterinariorum arte est desumta: *declamator... sciat... sibi tenuandas adipes, et quicquid humoris corrupti contraxerit emittendum, si esse sanus et robustus volet. Alioqui tumor ille inanis primo cuiusque veri operis conatu deprehendetur.*

940. *κομπασμάτων*] voce Aeschylus usus est Prom. 361 Sept. 794.

— *ἐπαχθῶν*] *gravium, molestorum.* Adi. apud Aristophanem non redit, neque apud Homerum vel Herodotum vel tragicos reperitur (Aesch. Prom. 49?), sed apud Thucydidem II 37 § 3 et VI 54 § 5 extat et apud Platonem recentioresque frequens est.

ἴσχνανα μὲν πρώτιστον αὐτὴν καὶ τὸ βάρος ἀφεῖλον
ἐπυλλίοις καὶ περιπάτοις καὶ τευτλίοισι λευκοῖς,
χυλὸν διδοὺς στωμυλμάτων, ἀπὸ βιβλίων ἀπηθῶν·
εἶτ' ἀνέτρεφον μονῳδίαις, —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(secum loquens:)

Κηφισοφῶντα μιγνύς.

---

942. λευκοῖς V R] μικροῖς codd. complures et schol.
943. ἀπηθῶν] vitiosam lectionem ἀπ' ἠθῶν novit et interpretatur schol.; cf. vs. 320.
944b. Dionyso dedit vVelsen; in codd. continuatur Euripidi.

---

941. βάρος] *gravitatem.* Molesto onere tragoediam se liberasse dicere vult Euripides, sed ipsum pondus arti suae detraxisse dicere videtur auditoribus; cf. infra vs. 1365 sqq.

942. ἐπυλλίοις] praeter expectatum pro ἑρπύλλῳ (*serpyllo*)?? — Euripidis „verbula" etiam Ach. 398 Pac. 532 ridentur, cf. στωμύλματα vs. 92, 943, ῥημάτια Ach. 444. — περιπάτοις] *excursionibus*; quarum et in arte gymnastica ad corpus robustandum molestosque humores pellendos est utilitas et in tragici de rerum natura vitaque humana nunquam non philosophantis operibus multus fuit usus. De quibus quid senserit comicus Astydamantis verbis (apud Stob. floril. XXXVI 4) licet dicere: γλώσσης περίπατός ἐστιν ἀδολεσχία. Cf. vs. 953. — τευτλίοισι λευκοῖς] verum hoc obesitatis remedium praecedentibus ridicule adiungitur. De *beta alba* Sotion in Cassiani Bassi Geoponicis XII 15 § 4 haec scribit: μιγνύμενος ὁ χυλὸς τοῦ σεύτλου ἅμα κηρῷ, καὶ λυόμενος, καὶ μετὰ πανίου ἐπιτιθέμενος, πάντα τὰ σκληρὰ καὶ οἰδαίνοντα πάθη θεραπεύει. Cf. XVI 9 § 5. Ad alvos solvendos utilem dicit Plinius Hist. Nat. XIX 8 § 40 et XX 8 § 27.

943. Qui ultro profluit plantarum succus cum inciduntur, ὀπός dicitur, χυλός vero qui e dissectis et contusis plantarum fibris extrahitur superinfusa aqua, quae dein percolatur; vid. Theophr. Hist. Plant. IX 8 § 2 sq. — Euripides igitur e libris suis extraxit tenuem alium quem succum στωμυλμάτων (vid. vs. 92 et ἐπυλλίων vs. 942) multa aqua dilutum, quam potionem (cf. Cratin. fr. 297 πιοῦσα χυλόν) turgidae Aeschyli tragoediae praebuit, ut corpus eius molliret humoresque inde pelleret. — Libri Euripidis etiam vs. 1409 cum risu commemorantur, in Acharnensibus autem medius inter eos sedens cernitur ipse dum drama pangit; hinc sapit, non e plena hominum vita habet illam, quam prae se fert, sapientiam. Quo iure apud Athenaeum p. 3 Euripides dicatur primus fuisse qui bibliothecam Athenis sibi compararet homo privatus, nescimus; ex ipsis comici iocis hanc notitiam profluxisse credibile est. — Vox χυλός simili ratione est translata Pac. 997.

944. „Ne nimis macresceret aut debilitaretur, monodiis (vid. vs. 849) novas vires ei addidi". — „Immo admixto Cephisophonte" secum loquitur Dionysus. De Cephisophonte nihil novimus praeter Aristophanis verba in vita Euripidis allata (fr. 580): Κηφισοφῶν ἄριστε καὶ μελάντατε, | σὺ δὲ ξυνέζης εἰς τὰ πόλλ' Εὐριπίδῃ | καὶ ξυνεποίεις, ὥς φασί, τὴν τραγῳδίαν, e quo loco cum nostrae fabulae hoc versu et vs. 1408 [1452 sq.] collato satis clare apparet eum in canticis componendis Euripidi aliquando operam navasse; modos unius pluriumve dramatum eum fecisse credibile videtur. Quis vero fuerit ignoramus; uxorem Euripidis ab eo esse stupratam perhibet vitae Euripidis auctor, quae e Ranarum

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

εἶτ' οὐκ ἐλήρουν ὅ τι τύχοιμ' οὐδ' ἐμπεσὼν ἔφυρον,
ἀλλ' οὑξιὼν πρώτιστά μοι τὸ γένος ἂν εἶπεν εὐθὺς
τοῦ δράματος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ut supra:)

κρεῖττον γὰρ ἦν σοι νὴ Δί' ἢ τὸ σαυτοῦ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔπειτ' ἀπὸ τῶν πρώτων ἐπῶν παρῆκ' ἂν οὐδέν' ἀργόν,
ἀλλ' ἔλεγεν ἡ γυνή τέ μοι χὠ δοῦλος οὐδὲν ἧττον

945. *ἐμπεσὼν*] *ἐκπεσὼν* Scaliger.
946. *μοι ... ἂν εἶπεν* Blaydes] *μέν μοι ... εἶπ' ἂν* V R, *μέν μοι ... εἶπεν* ceteri.
947b. Aeschyli est in parte codicum.
948. *παρῆκ' ἂν οὐδέν'* Blaydes] *οὐδὲν παρῆκ' ἂν* codd.; *οὐδένα* iure postulaverat Lenting, eodem consilio *ἔπειτα προσώπων τῶν ἐμῶν* Kock.

vs. 1408 coll. vs. 1048 profluere potuit notitia; errore autem manifesto ibidem dicitur *verna*, cuius erroris participes fuere qui ianitorem Euripidis in Acharnensibus partes aliquas agentem (vs. 396 sqq.) Cephisophontem vocarunt. Ingenui hominis esse nomen iure observavit Elmsley. — Nostro versui simillimum est Gerytadis fr. 154 *θεράπευε καὶ χόρταζε τῶν μονῳδιῶν*, item fortasse de Euripide et Cephisophonte dictum.

945. *ὅτι τύχοιμι*] elegans hoc est genus loquendi, quo verbum impersonale *τυγχάνει* (*fors fert*) enunciati subiecto assimulatur quod adtinet ad numerum personamque. Vid. Plut. 904 *σκήπτομαί γ' ὅταν τύχω*, Eupol. fr. 117 *νυνὶ δ', ὅταν τύχωμεν, | στρατευόμεσθ' αἱρούμενοι καθάρματα στρατηγούς*, Thuc. IV 63 § 2 a me emendatus (Mnemos. 1887 p. 356) *οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα* <*ἔσται*> *ἀγὼν* (codd. *ἄγαν*), *ἀλλὰ καί, εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις διάφοροι δ' οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνοίμεθα*. Vid. praeterea Thuc. III 43 § 5 Platon. Criton. 44 *d*, 45 *d* Phaedon. 89 *b* Theaet. 197 *d* Conviv. 173 *a* Theag. 129 *b* Protag. 353 *a* Gorg. 500 *b* 522 *c*, Xen. Hellen. IV 1 § 15 Oecon. 8 § 3 etc.

— *οὐδ' ἐμπεσὼν ἔφυρον*] cf. Eq. 545 de ipso comico *οὐκ ἀνοήτως εἰσπηδήσας ἐφλυάρει*, Aesch. Prom. 450 de rudibus olim mortalibus *ἔφυρον εἰκῇ πάντα*.

946. In prologorum primis versibus de loco et tempore fabulae, de nomine et origine herois vel heroinae sine ullo artificio scenico auditores certiores facere solet Euripides. *Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί* vel *ἥκω Διὸς παῖς τήνδε Θηβαίων χθόνα* vel *ἐγὼ δὲ παῖς μὲν κλῄζομαι Μενοικέως, | καλοῦσι δ' Ἰοκάστην με*: talia prima sunt quae in theatro audiuntur. Videantur prologi fabularum Hecubae, Phoenissarum, Supplicum, Orestis, Herculis, Ionis, Electrae, Helenae, Iphigeniae Tauricae, Baccharum. Infra vs. 1200 sqq. deridendi propinantur prologi Euripidei.

947. Cf. vs. 840.

948. „Inutiliter tacentes personas, qualis fuit Aeschyli ille Achilles vel Niobe (vid. vs. 911 sq.), nullas in mea dramata admisi."

949 sqq. „Omnes diserti erant in meis fabulis, meros oratores et philosophos genuit ars mea, sive vir sive femina prodiret, sive Davus loqueretur sive herus." Sic democratia, quae omnes homines eodem modulo metitur omnesque eodem iure habet, e vita quotidiana in scenam migravit tragicam; sic

χὠ δεσπότης χἠ παρθένος χἠ γραῦς ἄν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

εἶτα δῆτα
οὐκ ἀποθανεῖν σε ταῦτα χρῆν τολμῶντα;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὰ τὸν Ἀπόλλω·
δημοκρατικὸν γὰρ αὔτ' ἔδρων.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τοῦτο μὲν ἔασον, ὦ τᾶν·
οὐ σοὶ γάρ ἐστι περίπατος κάλλιστα περί γε τούτου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔπειτα τουτουσὶ λαλεῖν ἐδίδαξα, —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

φημὶ καὶ ἐγώ.
ὡς πρὶν διδάξαι γ' ὤφελες μέσος διαρραγῆναι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

λεπτῶν τε κανόνων εἰσβολὰς ἐπῶν τε γωνιασμούς,

---

951. ταῦτα χρῆν] ταῦτ' ἔχρην codd.
952. αὔτ'] τοῦτ' codd. complures.
955. γ'] δ' Blaydes.

---

puellarum amoribus servorumque disputatiunculis non minus amplus locus illic est concessus quam facinoribus heroum. Cf. Ach. 400 sq., ubi Euripidis facundum mancipium non sine risu admiratur Dicaeopolis: ὦ τρισμακάρι' Εὐριπίδη, | ὅθ' ὁ δοῦλος οὑτωσὶ σοφῶς ὑποκρίνεται.

952. „Hoc scilicet democraticum est." Sic cum amaro risu de populari illo, quem pessime oderat, statu nunc loquitur ipse comicus.

953. „Hac certe de re excursionem (vs. 942) non fecisse praestat, o bone". Regum amicus, qui patria spreta in aula Macedonica vixit, democratiae ne fautorem se dicito, nam quisquis πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται | κεῖνου ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ (Soph. fr. 711).

— περί γε] cf. vs. 794.

954. Verbum λαλεῖν Euripides in laudem usurpat, ut significet facundas sua demum arte extitisse personas tragicas, antea verba ponderosa et incomposita frustra iactantes. Quam ob causam Quinctilianus X 1 iis *qui se ad* (causas) *agendum comparant utiliorem longe Euripidem fore* dicit. Aeschylus vero *loquacem* magis quam *facundum* arbitratus aemulum, eo sensu verbum λαλεῖν accipit quo Nub. 931 sophistarum discipuli dicuntur λαλιὰν ἀσκῆσαι vel Phaeax in Eupolidis fr. 95 λαλεῖν ἄριστος, ἀδυνατώτατος λέγειν audit. Cf. infra vs. 1069, 1492. In Pace vs. 534 Euripides ποιητὴς ῥηματίων δικανικῶν dicitur.

956. Cf. supra vs. 799 sqq.

— εἰσβολὰς] i. e. τὸ εἰσβάλλειν. (*admovere*). Alia vocis (ut verbi εἰσβάλλειν, *invadere*) vis est infra vs. 1104 Eur. Suppl. 92 Ion. 677.

νοεῖν, ὁρᾶν, ξυνιέναι, στρέφειν, περᾶν, τεχνάζειν,
κἀχ' ὑποτοπεῖσθαι, περιφρονεῖν ἅπαντα, —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

φημὶ καὶ ἐγώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οἰκεῖα πράγματ' εἰσάγων, οἷς χρώμεθ', οἷς ξύνεσμεν,
ἐξ ὧν τ' ἂν ἐξηλεγχόμην· ξυνειδότες γὰρ οὗτοι
(spectatores designans:)
ἤλεγχον ἄν μου τὴν τέχνην. ἀλλ' οὐκ ἐκομπολάκουν
ἀπὸ τοῦ φρονεῖν ἀποσπάσας, οὐδ' ἐξέπληττον αὐτούς,
Κύκνους ποιῶν καὶ Μέμνονας κωδωνοφαλαροπώλους.

---

957. *περᾶν* Meineke] *ἐρᾶν* codd., Kock *δέρειν* (coll. Vesp. 485), Blaydes *τε καὶ* (coll. Ach. 385) vel *πλέκειν στρέφειν.*

958. **περιφρονεῖν*] *περινοεῖν* codd., quod post *νοεῖν* (vs. 957) ferri nequit. Vid. commentarius. Permutata sunt verba e. g. Hom. ϱ 281.

960. *τ'* Blaydes] om. V, *γ'* plerique.

---

957 sq. *Cogitare, videre, intellegere, invertere, concludere, struere, suspicari, meditari de qualibet re.* — De verbo *στρέφειν*, id est *στροφὰς ποιεῖσθαι*, cf. Ach. 385 Eur. Hec. 750. *Τὸ τεχνάζειν*, cuius artis peritissimum se profitetur Euripidis sodalis Mnesilochus Thesm. 92, etiam Ach. 385 *τῷ στρέφειν* adiungitur. Qui *κακὰ ὑποτοπεῖται* (cf. Thesm. 496 Herodot. VI 70 IX 116) una voce *καχύποπτος suspiciosus* dicebatur (Ar. fr. 794 Plat. Phaedr. 240 *e* etc., cf. *θεοισεχθρία* et similia). Verbum *περιφρονεῖν* adhibitum est Nub. 225, 741, 1503 Eur. Andr. 449 (*πέριξ φρονεῖν*).

959. Ea se in scena tractasse dicit Euripides, quae e medio arcessita aequales commovere possent, quoniam suam rem ibi agi, suis studiis impelli homines illic agentes, suis affectibus doloribusque torqueri sentirent. Idem igitur nunc gloriatur quod sodalis eius Socrates (vs. 1491 sq.) dicere solebat, qui *ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται* (Hom. δ 392) magis quam sublimia illa et sophistarum arcana se curare profitebatur, a coelo in terras philosophiam devocans (Gell. XIV 6). Cf. vs. 976 sq.; quae in ridiculum mox detorquentur vs. 982 sqq., 1200 sqq., 1329 sqq.

— *οἷς ξύνεσμεν*] i. e. *ἐν οἷς ζῶμεν* Thuc. III 38 § 7, *τὰ ἀνθρωπικά* Vesp. 1179.

961. *ἐκομπολάκουν*] i. e. *μετὰ κόμπου ἔλασκον* (de hoc verbo vid. ad vs. 97).

963. *Cycnos* duos fuisse, alterum Martis filium (ex Hesiodi Scuto cognitum), qui ab Hercule est interfectus, alterum e Neptuno prognatum, quem occidit Achilles (cf. Pind. Ol. II 82 Ovid. Metam. XII 72 sqq.), observat scholion. Aeschylus utrum in scenam invexerit et qua in fabula, non liquet; posterior intellegendus videtur. — *Memnoni* Aeschylus et in dramate cognomine et in Psychostasia partes tribuit.

— *κωδωνοφαλαροπώλους*] *bigas habentes quarum phalerae tintinnabulis ornatae sunt.* — De *κωδώνων* in equis exornandis usu vid. Rhes. 308. *Clipei κώδωσιν* ornati commemorantur Aesch. Sept. 386, 399 Soph. fr. 738 Rhes. 383. Ceterum vid. ad vs. 78. — *Phalerae* (*τὰ φάλαρα*) Hom. *Π* 106 *galeae* sunt ornamenta, apud recentiores (Soph. Oed. C. 1069 Eur. Suppl. 586 etc.) *equorum.*

γνώσει δὲ τοὺς τούτου τε καὶ ἐμοὺς ἑκατέρου μαθητάς.
τουτουμενὶ Φορμίσιος Μεγαίνετός θ' ὁ μάνης,
σαλπιγγολογχυπηνάδαι, σαρκασμοπιτυοκάμπται·
οἱ ἐμοὶ δὲ Κλειτοφῶν τε καὶ Θηραμένης ὁ κομψός.

964. κἀμοὺς Fritzsche Dobree] κἀμοῦ R, κἀμοῦ γ' V. Cf. Aesch. Pers. 160.
965. μάνης] μάγνης A.
967. οἱ ἐμοὶ] οὑμὸς R et Suidas s. v. κομψόν.

965. τουτουμενὶ] i. e. τουτουὶ μέν. Sic μέν pronominibus adverbiisve in iota δεικτικὸν desinentibus insertum est etiam in νυνμενί Av. 448, ἐνμεντευθενί Metag. fr. 6[5], δέ in νυνδί Eq. 1357 (Plut. 1033?), τῳδεδί Av. 644, τηνδεδί Av. 18 Eccl. 989, ταυτηνδί Av. 1364, τουτοδί Plut. 227, γε in τουτογί Eq. 721 Av. 894, ταυταγί Av. 171, 446, 954, ἐνγεταυθί Thesm. 646, ἐνγετευθενί Av. 11.

— *Phormisius* et *Megaenetus*, qui versutis politisque Euripidis discipulis oppositi ex Aeschyli τοῦ ἀγριοποιοῦ (vs. 837) disciplina prodiisse nunc dicuntur, quales fuerint viri satis docent epitheta eorum nominibus adiecta totusque contextus. Homines quosdam bellicosos, corporis viribus insignes, pilosos atque barbatos, at eosdem stolidos significari apparet, et ita schol. hic et ad Eccl. 97 interpretantur. *Phormisius* post reditum τοῦ δήμου anno 403 auctor extitit ut revocarentur exules (Dion. Halic. de Lysia 32), aliquot autem annis post legatus ad regem Persiae est missus cum Epicrate (vid. Plat. in Legatis fr. 119). Vitae finem se dignum habuit, ἀπέθανε γὰρ βινῶν ἅμα, si fides Philetaero fr. 6; filius laudatur a Dinarcho I § 38. De *Megaeneto* nihil omnino innotuit, quod non mirum, siquidem dignus fuit cognomine μάνης, quo nomine servili (Pac. 1146 Av. 1311 etc. et ad Ran. 1345) in ludo talorum significabatur infelix quidam iactus (Eubul. fr. 59 apud Hesych. s. v., Poll. VII 204), in cottabi autem ludo ita dicebatur icuncula quam vini iactu petebant (Athen. XI 487 *d*, *e*, XV 667 *a*, *e*).

966. σαλπιγγολογχυπηνάδαι] cum comico hoc epitheto, e vocibus σάλπιγξ, λόγχη, ὑπήνη composito, quibus adiecta est terminatio patronymica (vid. ad vs. 841), cf. Platonis in Legatis versus (fr. 124) de Phormisio aut Epicrate aliove eiusdem legationis viro τὸν ὑπηνοβότον (-βιον cod., correxit Naber) σπαρτιοχαίτην ῥυποκόνδυλον ἑλκετρίβωνα et ibid. fr. 122 ἄναξ ὑπήνης Ἐπίκρατες σακεσφόρε.

— σαρκασμοπιτυοκάμπται] σαρκάζειν, a radice σαρ, = σαρ(σ)κάζειν, cf. χασκάζειν (χη-σκάζειν) Vesp. 695 et Enchir. dict. ep. p. 356. Proprie canum est *ringentium* (Pac. 482, cf. σέσηρα Vesp. 901); hinc de amaro risu σαρδάνιον Hom. υ 302. Πιτυοκάμπτης autem dicebatur *Sinis* ille immanis roboris latro a Theseo olim victus, ὃς τὰς πίτυς ἔκαμπτεν | ἑστὼς χαμᾶθεν <ῥᾳδίως> ἄκρας κόμης καθέλκων (Cratin. fr. 296, cf. Ovid. Metam. VII 441 Plut. Thes. 8 Xen. Memor. II 1 § 14).

967. Priscis illis longurionibus opponuntur elegantioris vitae viri duo, qui ex Euripidis Socratis sophistarum disciplina prodierunt (κομψοί, cf. Nub. 649 Vesp. 1307 Av. 195 Lys. 89 Thesm. 93, 460, κομψοπρεπής Nub. 1030, et praesertim κομψευριπικῶς Eq. 18). Quorum prior *Clitophon* is esse videtur cuius nomen Platonis dialogo cuidam est superscriptum, Aristonymi filius, Thrasymachi discipulus (cf. Plat. Rep. I 328 *b*), nec dubium est quin noster Clitophon sit intellegendus [Aristot.] Rep. Athen. 29 § 3, ubi nominatur inter eos qui anno 411 oligarchiam instituerunt. *Theramenes* autem quod Euripidis nunc dicitur sectator, praeceptori id vix minus est contumeliosum quam discipulo; vid. ad vs. 540.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Θηραμένης; σοφός γ' ἀνὴρ καὶ δεινὸς εἰς τὰ πάντα,
ὃς ἢν κακοῖς τις περιπέσῃ καὶ πλησίον παραστῇ,
πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ Χῖος ἀλλὰ Κῷος.

---

969. *τις* vVelsen] *που* codd. (om. V). ‖ *πλησίον*] *ζημία* Blaydes (servata particula *που*).

970. *Κῷος*] sic Aristarchus in schol., Eust. ad *α* 107, schol. Plat. p. 320 *b*, *Κ(ε)ῖος* Demetrius Ixio in schol. et codices; quae si recipitur lectio, iocum nobis ignotum hic latere sumamus oportet.

---

969 sq. *Si quis in infortunium incidit, ipse autem proximus adstat, periculo caute se subducit.* — Verbis e talorum ludo desumtis cum amaro risu denuo nunc tangitur vafrum Theramenis consilium, quo crimen illud naufragorum e mari non sublatorum in praetores a se devolvit. Simplex enim verbum *πίπτειν*, quod alioquin ab huiusmodi enunciato alienum foret, de talorum ictu est sollemne; vid. e. g. Soph. fr. 762 *ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι*, Alex. fr. 34 *τοιοῦτο τὸ ζῆν ἐστιν ὥσπερ οἱ κύβοι· | οὐ ταὔτ' ἀεὶ πίπτουσιν*, Eur. Hipp. 718 *τὰ νῦν πεπτωκότα* (= *τὸν νῦν βίον*), Soph. fr. 686 *στέργειν δὲ τὰ ἐκπεσόντα καὶ* (**κεὖ*?) *θέσθαι πρέπει | σοφὸν κυβευτήν, ἀλλὰ μὴ στένειν τύχην*, Plat. Rep. 604 *c ὥσπερ ἐν πτώσει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεσθαι τὰ αὑτοῦ πράγματα*. Infelix autem admodum ictus erat *χῖος*, *canis*, quo *unum* tantum punctum conficiebant tres, quibus uti solebant, tali: *εἷς χῖος* epigr. Kaibel 1038, cf. lusus litterarii apud Leonidam Tarent. 84 et Antipatrum Sidon. 93; unus tantum iactus infelicior erat *τρεῖς κύβοι*, unde per proverbium dici solebat *ἢ τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς κύβοι* (Plat. Legg. 968 *e*, Phot. s. v.), *aut omnia aut nihil* (cf. Aesch. Ag. 33, Polluc. IX 100, infra vs. 1400). *Sex* vero puncta qui singulis talis conficiebat, *κῷον*, *Venerem*, iecisse dicebatur. Vid. Alexandrinae eruditionis copiae, quas servarunt scholia ad Platonis Lysidem et Eustathius ad *α* 107 (pag. 1397), ubi i. a. affertur Strattidis versus (fr. 23) *Χῖος παραστὰς Κῷον οὐκ ἐᾷ λέγειν*. — Non tamen ab omni parte perspicuus est iocus quo nunc petitur Theramenes. Quem civem fuisse genuinum, *Στειριᾶ τῶν δήμων*, satis constat e verbis Lysiae in Or. XII Critiaeque apud Xenophontem in Hellenicis, ubi pater eius Hagnon saepius commemoratur (item Thuc. VIII 68 § 4) nec de origine parum Attica ullum dicitur verbum. Itaque audiendi non sunt Plutarchus (vit. Niciae 2) et commentatores ad nostrum locum et versum 541, qui adoptivum Hagnonis fuisse filium, Ceo insula oriundum, perhibent freti nostro loco Eupolidisque in Urbibus testimonio aliquo, quod quale fuerit nunc nescimus. Attamen nisi per iocum aliquem Theramenis nomen cum Chii vel Coi insulae nomine coniungi poterat, nimis languida sunt verba *non Chius* sed *Cous* (vel *Ceus*, ut habent codices). Ceum dici, ut e *Prodici* Cei disciplina eum prodiisse innuatur (cf. Athen. V 220 *b* schol. Nub. 361), quemadmodum Socrates *Melius* audit Nub. 830, ingeniosa est Kockii suspicio (*non canis sed ... condignus suo praeceptore discipulus*); sed talis iocus vix minus frigere videtur. Equidem collata Hippocratis voce *χῖαι κρηπῖδες*, quas calceamenti virilis peculiare genus fuisse dicit Hesych. s. v., suspicor voce *Χῖος* ad *κοθόρνου* illud Theramenis cognomen alludi, cuius nullam apud comicum mentionem fieri est quod mireris. — Nihil prodest collatus alter locus Aristophaneus, ubi *Χῖος* nomen iocandi praebet occasionem, Pac. 171.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τοιαῦτα μέντοι ἐγὼ φρονεῖν
τούτοισιν εἰσηγησάμην,
λογισμὸν ἐνθεὶς τῇ τέχνῃ
καὶ σκέψιν, ὥστ' ἤδη νοεῖν
ἅπαντα, καὶ διειδέναι
τά τ' ἄλλα καὶ τὰς οἰκίας
οἰκεῖν ἄμεινον ἢ πρὸ τοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τοὺς θεούς, νῦν γοῦν Ἀθη-
ναίων ἅπας τις εἰσιὼν
κέκραγε πρὸς τοὺς οἰκέτας
ζητεῖ τε· „ποῦ ἐστιν ἡ χύτρα;"
„τίς τὴν κεφαλὴν ἀπεδήδοκεν
τῆς μαινίδος;" „τὸ τρυβλίον
τὸ περυσινὸν τέθνηκέ μοι;"
„ποῦ τὸ σκόροδον τὸ χθιζινόν;"
„τίς τῆς ἐλάας παρέτραγεν;" —

καὶ ἀνασκοπεῖν· „πῶς τοῦτ' ἔχει;"
„ποῦ μοι τοδί;" „τίς τοῦτ' ἔλαβε;"

971. *μέντοι ἐγὼ φρονεῖν*] *μέντοι σωφρονεῖν* V R.

978 sq. Damnavit Blaydes (in addendis). Posteriorem, in quo displicet etiam tribrachys finalis, deleverant vVelsen et Merry, recte observantes Euripidem, cum dicat se cives suos docuisse etiam *τὰς οἰκίας οἰκεῖν ἄμεινον*, multo graviora cogitare quam sunt nugae quas Dionysus mox e vita quotidiana exempli loco profert.

979. *τοῦτ' ἔλαβε*] *προὔλαβε* Fritzsche.

983. *ζητεῖ τε*] *ζητεῖτε* Reiske non recte.

986. *τέθνηκε*] *βέβηκε* (vel *κατέαγε*) eleganter Blaydes.

987. *χθιζινόν* Lobeck] *χθεσινόν* codices. Cf. Vesp. 281.

---

976 sq. Sic Socraticae philosophiae ope Ischomachus uxorem suam matris familias officia docet in Xenophontis Oeconomico. Vid. ad vs. 959.

981. *εἰσιὼν*] *cum domum suam intrat.* Vid. Thesm. 395; cum toto autem hoc loco conferenda sunt quae de virorum uxoribus suis diffidentium molesta diligentia festive admodum conqueritur muliercula illa Thesm. 385-432.

984. *ἀπεδήδοκεν*] *abrosit*; cf. Av. 26 *βρύκουσ' ἀπέδεσθαί φησί μοι τοὺς δακτύλους.*

985. *μαινίδος*] exiguum hoc et vile erat genus salsamenti (Antiph. fr. 68 Cicer. Finib. II 28 § 91 Martial. XII 32, 15). — Viri, quos Euripides „suas res agere" docuit, quae nullius sunt pretii scrutantur — perinde atque ipse poeta.

986. *τέθνηκε*] in tragicam dictionem denuo delabitur Dionysus (vid. ad vs. 64).

988. *παρέτραγεν*] cf. *παρεσθίειν* Eq. 1026 Pac. 415.

τέως δ' ἀβελτερώτατοι
κεχηνότες μαμμάκυθοι
μελιττίδαι καθῆντο.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Antistropha (vs. 992—1003).

τάδε μὲν λεύσσεις, φαίδιμ' Ἀχιλλεῦ·
σὺ δὲ τί, φέρε, πρὸς ταῦτα λέξεις;
μόνον ὅπως ⏒—⏑—⏒
μή σ' ὁ θυμὸς ἁρπάσας
ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαῶν·

989. ἀβελτερώτατοι] -τερώτεροι codd. nonnulli, Blaydes ἀβελτεροί τινες vel τε καὶ vel -τερώτεροι ... Μαμμακύθου.

991. μελιττίδαι (Μελ.) Fritzsche] μελιτίδαι codd., Μελητίδαι Gaisford. Bergk cum Tzetza Chil. IV 872 confert vocem βλιτομάμμας Nub. 1001. Nomen ignotum.

993. δὲ Bentley] δὲ δή V, δή R et cett.

994. μόνον] μόνος R, om. V. ‖ ὅπως ⏒—⏑—⏒] deesse aliquid docere videtur versus antistrophicus 897 (ubi tamen vid.); ex. gr. suppleo <ἐν τοῖς λόγοισιν>. Hermann post θυμός lacunam indicavit, ne particulae ὅπως μή divellerentur.

989. ἀβελτερώτατοι] *fatui*. Adi. redit Nub. 1201 Eccl. 768; cf. Plat. fr. 64 de Leagro ἀβελτεροκόκκυξ ἠλίθιος περιέρχεται.

990 sq. μαμμάκυθοι μελιττίδαι] voces nobis (olimque grammaticis Alexandrinis) ignotae, quas comici aetate hominibus stolidis designandis inserviisse docet contextus. Priorem ab infantulorum voce μάμμα ductam esse satis apparet, subiuncta fortasse verbi κεύθειν radice, a comico autem nunc fingi putabat Aristarchus, cui oblocutus Demetrius proprium nomen fuisse statuit, Mammacythum enim extitisse fabulam, Platoni comico a nonnullis tributam. Quae videtur fuisse eadem quae alias Metagenis dicitur, Aristagorae autem nomine plus semel affertur. Nomen μελιττίδης (si sic, non μελητίδης, est scribendum) a voce μέλι ductum esse, cum nomine βλιτομάμμας igitur (Nub. 1001) esse conferendum, veri est simile; quod si ita est, τηθαλλαδοῦς (com. anon. fr. 17) sive μαμμοθρέπτους τινάς significat. Quae de *Meli*(*t*)*tide* vel *Meletide* homine insulsissimo habent Apul. Apol. II p. 446 [Lucian.] Amor. XIII 53 Aelian. V. H. XIII 15 Hesych. Etym. M. Phot. s. v. Pekk. Anecd. 211,29, 279,18 Diogenian. V 12 Apostol. V 27 Eustath. 1669,51 vide ne e nostro loco fluxerint omnia.

992. Aeschyli verba afferuntur, cuius Myrmidones fabula (testibus scholio et Harpocr. s. v. προπεπωκότες) ab his chori (coryphaei) verbis initium habebat (fr. 128): τάδε μὲν λεύσσεις, φαίδιμ' Ἀχιλλεῦ, | δοριλυμάντους Δαναῶν μόχθους, | οὓς <προπεπωκὼς?> εἴσω κλισίας | <θάσσεις?>.

995. ἐκτὸς ... τῶν ἐλαῶν] i. e. τῶν ὡρισμένων, ἐκτὸς δρόμου, ut Platon. Cratyl. 414 *b*. Scilicet ἐν τῷ τέλει τοῦ τόπου οὗ ἐτελεῖτο ὁ δρόμος ἐλαῖαι στιχηδὸν ἵσταντο (schol.); itaque si quis in certamine equestri „extra oleas vagatur", a scopo aberrat. Eadem imagine utitur Orestes furore perculsus Choeph. 1022 sq. ὥσπερ ξὺν ἵπποις ἡνιοστροφῶ δρόμου | ἐξωτέρω, φέρουσι γὰρ νικώμενον | φρένες δύσαρκτοι, vid. etiam Soph. Ant. 801 sq. νῦν δ' ἤδη ἐγὼ καὶ αὐτὸς θεσμῶν | ἔξω φέρομαι

δεινὰ γὰρ κατηγόρηκεν.
ἀλλ' ὅπως, ὦ γεννάδα,
μὴ πρὸς ὀργὴν ἀντιλέξεις,
ἀλλὰ συστείλας, ἄκροισι
χρώμενος τοῖς ἱστίοις,
εἶτα μᾶλλον μᾶλλον ᾄξεις,
καὶ φυλάξεις
ἡνίκ' ἂν τὸ πνεῦμα λεῖον
καὶ καθεστηκὸς λάβῃς.

SCENA DECIMA OCTAVA.

Eidem.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' ὦ πρῶτος τῶν Ἑλλήνων πυργώσας ῥήματα σεμνὰ

1000. *τοῖς ἱστίοις* Bentley] *τοῖσ(ιν) ἱστίοισ(ιν)* codices.

1001. *ᾄξεις* Fritzsche] *ἄξεις* codd., *εἴξεις* Lenting, *ἕλξεις* Wecklein, *οἴξεις* Bergk (non male).

1004 sq. Dionyso dedi coll. vs. 905 sq.; in codd. sunt chori. A cunctis choreu-

τάδ' ὁρῶν, Eur. Bacch. 853 *ἔξω … ἐλαύνων τοῦ φρονεῖν.*

997. *γεννάδα*] vid. ad vs. 179.

999 sq. *Contractis velis navigans* (Hor. Od. II 10, 23 Ovid. Trist. III 4, 32). Cf. Iasonis verba Eur. Med. 523 sqq. *δεῖ μ', ὡς ἔοικε, μὴ κακὸν φῦναι λέγειν, | ἀλλ' ὥστε ναὸς κεδνὸν οἰακοστρόφον | ἄκροισι λαίφους κρασπέδοις ὑπεκδραμεῖν | τὴν σὴν στόμαργον, ὦ γύναι, γλωσσαλγίαν*, et isiciarii iocus Eq. 432 *ἐγὼ δὲ συστείλας γε τοὺς ἀλλᾶντας εἶτ' ἀφήσω | κατὰ κῦμ' ἐμαυτὸν οὔριον.* Idem valet *ὑφέσθαι* infra vs. 1220.

1001. *μᾶλλον μᾶλλον ᾄξεις*] *sensim accelerabis cursum.* Iterato *μᾶλλον* usi sunt etiam Eur. Iph. Taur. 1406 *μᾶλλον δὲ μᾶλλον πρὸς πέτρας ᾔει σκάφος*, Alexid. fr. 29, Catull. LXIV 275 *magis magis increbrescunt*, item iteratur *πλέον* Nub. 1288 *πλέον πλέον τἀργύριον ἀεὶ γίγνεται*, et *μεῖζον* aut *μικρὸν* ita iteravit aliquando Antiphanes (fr. 10). Verbum *ᾄττειν* (Nub. 1299 Ran. 567 etc.) de nauta nunc dicitur, cum proprie spectet cursum navis; vid. Eur. Troad. 1085 sq. *ἐμὲ δὲ πόντιον σκάφος | ἀίσσον πτεροῖσι πορεύσει.* Sic *θεῖν* a navi ad navigantes translatum est Eccl. 109 *νῦν οὔτε θέομεν οὔτ' ἐλαύνομεν* (*neque velis neque remis utimur*).

1003. Ventus continuo placidoque tenore vela implens eundemque semper cursum tenens opponitur procellis subitaneo impetu irruentibus sibique saepe adversantibus. Talis ventus *καθεστηκώς* dicitur, ut Herodot. VI 140 *ἐτησιέων ἀνέμων καθεστηκότων.* Item constans et composita aetas, quae media inter iuventutem et senectutem interest, *ἡ καθεστηκυῖα* a Pericle vocatur *ἡλικία* Thuc. II 36 § 3, et omnino turbulenti motus contrarium indicat verbum *καθίστασθαι*, hinc de undis sedatis dicitur Eq. 865, de musto Alex. fr. 45, de tumultu sedato Lys. XIII § 24.

— *ἡνίκ' ἂν*] a verbo *φυλάττειν* suspensum, ut *ὅταν* a verbo *ἐπιτηρεῖν* Eccl. 634. De vocula *ἐάν* in similibus enunciatis vid. ad vs. 175.

1004. *πυργώσας ῥήματα σεμνὰ*] sic celsa et martia Aeschyli ars describitur; cf.

καὶ κοσμήσας τραγικὸν λῆρον, θαρρῶν τὸν κρουνὸν ἀφίει.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

(ad Dionysum:)

θυμοῦμαι μὲν τῇ ξυντυχίᾳ, καί μου τὰ σπλάγχν' ἀγανακτεῖ,
εἰ πρὸς τοῦτον δεῖ μ' ἀντιλέγειν· ἵνα μὴ φάσκῃ δ' ἀπο-
ρεῖν με —

(ad Euripidem:)

ἀπόκριναί μοι, τίνος οὕνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

δεξιότητος καὶ νουθεσίας, ὅτι βελτίους τε ποιοῦμεν
τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

τοῦτ' οὖν εἰ μὴ πεποίηκας,
ἀλλ' ἐκ χρηστῶν καὶ γενναίων μοχθηροτάτους ἀπέδειξας,
τί παθεῖν φήσεις ἄξιος εἶναι;

(Euripides tacitus vultu supercilioso spectat Aeschylum.)

---

tis anapaesti proferri non solent, coryphaeus autem, qui chori nomine verba facit alias, versu 446 orchestram reliquit; praeterea non chori sed Dionysi est tragicis iussa dare.

1004. *ῥήματα σεμνὰ*] *ῥήμασι σεμνοῖς* Blaydes coll. Pac. 749.

1010. *τοῦτ'* V] *ταῦτ'* R.

1011. *μοχθηροτάτους*] *-ροτέρους* V, *-ροὺς* R, *-ροὺς τούσδ'* vVelsen.

Pac. 749 sq. chori de ipso comico verba *ἐποίησε τέχνην μεγάλην ἡμῖν καὶ ἐπύργωσ' οἰκοδομήσας | ἔπεσιν μεγάλοις καὶ διανοίαις καὶ σκώμμασιν οὐκ ἀγοραίοις* et Nub. 1024 ad „iustum oratorem" *ὦ καλλίπυργον σοφίαν κλεινοτάτην ἐπασκῶν.* Ipse de sua arte Aeschylus apud Pherecratem in Crapatalis, ubi item apud inferos agebatur res, dicebat *ὅστις γ' αὐτοῖς παρέδωκα τέχνην μεγάλην ἐξοικοδομήσας* (fr. 94). *Magnum loqui . . . docuit* Horat. ad Pison. 278. Praeterea cf. supra vs. 924 sq. et de verbo *πυργοῦν* Eur. Suppl. 998 Herc. 238 etc.

1005. *κοσμήσας τραγικὸν λῆρον*] qui nugas quae ante eum erant ita exornavit et evexit ut vera ars inde nasceretur.

— *τὸν κρουνὸν ἀφίει*] *eloquentiae fontes aperi* (Quinctil. VI 1 § 51). Cf. Cratin. fr. 186 (de ipsius Cratini facundia) *ἄναξ Ἄπολλον, τῶν ἐπῶν τῶν ῥευμάτων. | καναχοῦσι πηγαί, δωδεκάκρουνον τὸ στόμα, | Ἰλισὸς ἐν τῇ φάρυγι· τί ἂν εἴποιμ' ἔτι; | εἰ μὴ γὰρ ἐπιβύσει τις αὐτοῦ τὸ στόμα, | ἅπαντα ταῦτα κατακλύσει ποιήμασιν,* et loci ubi torrenti hiberno assimulatur Cleonis oratio: Ach. 381 Eq. 137 Vesp. 1034 (= Pac. 757) fr. 636 Pherecrat. fr. 51. — Aeschylus *λαβροστομεῖ* (Aesch. Prom. 327), *λαβραγόρης τίς ἐστι* (Hom.), *λαβρεύεται.*

1006. Cf. Nub. 1036 sq. „iniusti oratoris" orationem suam incipientis prima verba *καὶ μὴν πάλαι γ' ἐπνιγόμην τὰ σπλάγχνα καὶ ἐπεθύμουν | ἅπαντα ταῦτ' ἐναντίαις γνώμαισι συνταράξαι.*

1010 sq. Cf. Soph. Trach. 410 sq. *τί δῆτα, ποίαν ἀξιοῖς δοῦναι δίκην, | ἢν εὑρεθῇς πρὸς τήνδε μὴ δίκαιος ὤν;*

1011. *χρηστῶν καὶ γενναίων*] vid. ad vs. 179.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τεθνάναι· μὴ τοῦτον ἐρώτα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

(Euripidem aversatus:)

σκέψαι τοίνυν οἵους αὐτοὺς παρ' ἐμοῦ παρεδέξατο πρῶτον,
εἰ γενναίους καὶ τετραπήχεις, καὶ μὴ διαδρασιπολίτας
μηδ' ἀγοραίους μηδὲ κοβάλους, ὥσπερ νῦν, μηδὲ πανούργους,
ἀλλὰ πνέοντας δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τρυφαλείας
καὶ πήληκας καὶ κνημῖδας καὶ θυμοὺς ἑπταβοείους.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ δὴ χωρεῖ τουτὶ τὸ κακόν· κρανοποιῶν αὖ μ' ἐπιτρίψει.

(Ad Aeschylum:)

1014. *διαδρασιπολίτας*] *διαδυσιπολίτας* Blaydes coll. Lysiae XXI § 12.

1017. *θυμοὺς*] *ῥινοὺς* Blaydes coll. Hom. *Δ* 447 etc.; vix recte tamen vox *ῥινός*, quae proprie *cutem*, hinc *clipeum* significat, adsciscere potuit adiectivum *ἑπταβόειος* i. e. *e septem coriis bovinis factus.*

1018. Totum Euripidi tribuunt codd. nonnulli, Dionyso A, priorem partem Euripidi posteriorem Dionyso dant V R et plerique. ‖ *καὶ δὴ χωρεῖ τουτὶ*] *τουτὶ καὶ δὴ χωρεῖ* Blaydes coll. Nub. 906 Vesp. 1483.

1012. *τεθνάναι*] vid. ad vs. 613.

— *μὴ τοῦτον ἐρώτα*] cf. Av. 492 *ἐμὲ τοῦτό γ' ἐρώτα*, Plut. 499 *μηδὲν ταύτην γ' ἀνερώτα.*

1014. *τετραπήχεις*] cf. Vesp. 553 *ἄνδρες μεγάλοι καὶ τετραπήχεις.*

— *διαδρασιπολίτας*] homines proborum civium officia (militiam et liturgias) detrectantes, quos *νεανίας διαδεδρακότας* comicus vocavit Ach. 601, Lysias XXI § 12 *τοὺς διαδυομένους τὰς λῃτουργίας* dixit. Simile compositum est *χαυνοπολῖται* Ach. 635, cf. etiam quotidiani sermonis vox *μικροπολῖται* (Eq. 817). De re vid. infra vs. 1065 sq.

1015. *ἀγοραίους*] homines *ἐξ ἀγορᾶς* sive *ἀγοραῖοι* idem sunt qui *πονηροί* alibi audiunt, *τοῖς χρηστοῖς καὶ γενναίοις* (vid. ad vs. 179) oppositi; cf. Eq. 181, 218. Prisco more qui olim educabantur, *τὴν ἀγορὰν μισεῖν* discebant iuvenes (Nub. 991, 1373 Isocrat. VII 48). Euripidi *νοῦς ἀγοραίους* (*trivialia inventa*) tribuit noster fr. 471.

— *κοβάλους*] vid. vs. 104.

1016. *πνέοντας*] *spirantes*. Poetico hoc genere loquendi, de quo videatur Aesch. Ag. 375, 1235 etc., noster utitur etiam Av. 1121 *τρέχει τις Ἀλφειὸν πνέων* et Lys. 276 *λακωνικὸν πνέων*, cf. praeterea Eq. 437.

1017. *θυμοὺς*] Rhes. 786 *θυμὸν πνέουσαι*. Cf. Homericum *μένεα πνείοντες Ἄβαντες*, praeterea vid. Eq. 570 Vesp. 1082.

— *ἑπταβοείους*] epicum clipei (Aiacis) epitheton iocose nunc ipsi bellatoris tribuitur animo; cf. supra vs. 924 *ῥήματα βοεῖα.*

1018. Item Nub. 906 sq. *αἰβοῖ· τουτὶ καὶ δὴ | χωρεῖ τὸ κακόν* exclamat „iustus orator", et Vesp. 1483 de ebrio hero servus *τουτὶ καὶ δὴ χωρεῖ τὸ κακόν.* Praeterea cf. Nub. 18 Pac. 472, 509 et supra vs. 884.

— *κρανοποιῶν*] *de galeis* (rebus bellicis) more suo *loquens.*

— *ἐπιτρίψει*] *enecabit* (Hor. Sat. I 9, 29), *aures mihi obtundet,* item Lys. 936. Vid. ad vs. 571. — Idem valet *ἀπολεῖ*, vid. ad vs. 1245.

καὶ τί σὺ δράσας οὕτως αὐτοὺς „γενναίους“ ἐξεδίδαξας;
(Aeschylus adversarium non respicit.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Αἰσχύλε, λέξον, μηδ' αὐθαδῶς σεμνυνόμενος χαλέπαινε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

δρᾶμα ποιήσας „Ἄρεως μεστόν.“

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ποῖον;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

τοὺς Ἑπτ' ἐπὶ Θήβας·
ὃ θεασάμενος πᾶς ἄν τις ἀνὴρ ἠράσθη δάιος εἶναι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τουτὶ μέν σοι κακὸν εἴργασται· Θηβαίους γὰρ πεποίηκας
ἀνδρειοτέρους εἰς τὸν πόλεμον· καὶ τούτου γ' οὕνεκα τύπτου.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἀλλ' ὑμῖν ταὔτ' ἐξῆν ἀσκεῖν· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦτ' ἐτράπεσθε.
εἶτα διδάξας Πέρσας μετὰ τοῦτ' ἐπιθυμεῖν ἐξεδίδαξα

1019. Dionyso dat Cant. || τί σὺ R] σὺ τί V et codd. plerique, σὺ τί δὴ nonnulli.

1021. Ἄρεως V R] Ἄρεος alii.

1022. Molestum hic ἂν cum indicativo iunctum; ἀρθείη Blaydes coll. vs. 1041.

1023 sq. An Euripidi tribuendi sint dubito.

1023. μέν σοι] μέντοι Reisig. Cf. Thesmoph. 520, 714 Vesp. 426 etc.; Blaydes γ' ἕν σοι, APalmer τοῦτο μὲν ἕν σοι.

1025. ταὔτ' vVelsen] αὔτ' codd.

1026. Πέρσας] τοὺς Πέρσας (quod expectatur) codd. pauci invito metro. || ἐξεδίδαξα Bentley] ἐδίδαξα codd.; quod fortasse servandum, sic fere correcto versiculo: *εἶτα διδάξας τοὺς αὖ Πέρσας μετὰ τοῦτ' ἐδίδαξ' ἐπιθυμεῖν.

1019. οὕτως ... γενναίους] *tam quam modo* (vs. 1014) *dicebas generosos.*

1020. σεμνυνόμενος] vid. vs. 833 sq. et ad vs. 178.

— μηδ' ... χαλέπαινε] μὴ χαλεπὸς ἴσθι, *molestus ne sis, ne succenseas.* Apud comicos non redit verbum neque apud tragicos invenitur, apud Hom. legitur *Π* 386 etc. et frequens est apud Xenophontem Platonem alios.

1021. E verbis Plutarchi Mor. 715 *e* τὸν Αἰσχύλον ἱστοροῦσι τὰς τραγῳδίας ἐμπίνοντα ποιεῖν, καὶ οὐχ, ὡς Γοργίας εἶπεν, ἓν τῶν δραμάτων αὐτοῦ μεστὸν Ἄρεως εἶναι τοὺς Ἑπτ' ἐπὶ Θήβας, ἀλλὰ πάντα Διονύσου, quem locum cum nostro contulerunt Stanley Spanheim alii, apparet ab Aeschylo Gorgiae nunc afferri de ipso iudicium, — nisi Gorgiae nomen errori illic deberi, nostrum enim locum a Plutarcho respici, cum Herwerdeno statuas.

1022. δάιος] cf. vs. 897.

1026. εἶτα ... μετὰ τοῦτο] *deinde*; etiam Av. 810 sq. iunguntur hae voculae, item ἔπειτα μετὰ ταῦτα Sosipat. fr. 1^{16} Philemon. 92^{5}, ἔπειτ' ἐπὶ τούτοις Antiphan. 81^{4} Philippid. 5^{1}, εἶτα αὖ πάλιν Nub. 975. *Persas* autem quod post *Septem* recenset comicus, res magis curat in his fabulis tractatas quam tempus quo sce-

νικᾶν ἀεὶ τοὺς ἀντιπάλους, κοσμήσας ἔργον ἄριστον.

ΔΙΟΝΤΣΟΣ.

ἐχάρην γοῦν τῇ νίκῃ ἀκούσας παρὰ Δαρείου τεθνεῶτος,
ὁ χορὸς δ' εὐθὺς τὼ χεῖρ' ὡδὶ ξυγκρούσας εἶπεν „ἰαυοῖ.“

ΑΙΣΧΤΛΟΣ.

ταῦτα γὰρ ἄνδρας χρὴ ποιητὰς ἀσκεῖν. σκέψαι γὰρ ἀπ' ἀρχῆς
ὡς ὠφέλιμοι τῶν ποιητῶν οἱ γενναῖοι γεγένηνται.
Ὀρφεὺς μὲν γὰρ τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε φόνων τ' ἀπέχεσθαι,

1028. *τῇ νίκῃ ἀκούσας παρὰ Δαρείου* Fritzsche (*παρὰ* Welcker)] *ἡνίκ' ἤκουσα* (*ἀπηγγέλθη* pauci) *περὶ Δαρείου* codd. metro sententiaque invitis, quae quomodo essent interpretanda ambigebant veteres commentatores, quapropter fuisse videntur qui *περὶ τοῦ Ξέρξου* legerent absurde admodum. Infeliciter Meineke coniecit *ἡνίκ' ἐὰν ἤκουσ' ἀπὸ Δ.*, Bergk *ἡνίκ' ἀνῆκ' ὄσσα πρὶν Δ.*, Kock *ἐχάρην γόον ὡς ἤκουσ' υἱοῦ πέρι Δ.*, Dindorf *ἡνίκα φάσμ' ἐφάνη Δ.*, ISchoemann Rh. Mus. 1887 p. 471 *ἡνίκ' ἀπηγγέλθη περὶ Μαρδονίου*, alii aliter.

1030. *ἀσκεῖν*] *λάσκειν* Hamaker perperam, nam hoc verbo comicus nonnisi iocans utitur (vid. ad vs. 97).

---

nae commissa est utraque. Fortasse autem ne animadvertit quidem se temporum ordinem invertere, id quod tribus saeculi partibus interlapsis, cum nondum in corpus aliquod collectae extarent notitiae didascalicae, fieri potuit facillime. Quicquid id est, anno 472, sexto igitur anno ante *τοὺς Ἑπτά* (anni 467), data est Persarum fabula. Fuere tamen olim qui comici verbis permoti hac de re dubitarent. Quam quaestionem prudenter ita tractat Didymus in scholio: „*Herodicus quidem* (in *Κωμῳδουμένοις*) *duas Persarum recensiones extitisse dicit, et in altera etiam de pugna Plataeensi fuisse relatum; sed ex Eratosthenis commentariis de Comoedia apparet alteram illam, quam Herodicus spectat, editionem Syracusis esse datam petente Hierone* (itaque Aristophanem nunc in scena Attica ad eam alludere non posse)." De Didymi his verbis, quae multi non recte sunt interpretati, vid. quae scripsi in Mnemosyne 1888 p. 69 sq.

1028 sq. *Laetatus sane sum equidem, cum de victoria illa e mortui Darii ore audivi; chorus vero „eheu" clamavit.* Vulgaris sermonis vox *ἰαυοῖ* nunc substituitur tragicis chori clamoribus *ἰωά, αἰαῖ* (Pers. 664, 672). — In Aeschyli dramate umbra Darii Graecorum ad Plataeas victoriam praedicit (vs. 805—820).

1031 sqq. Non quam *pulcra* sed quam *utilia* hominibus et *salutaria* fuerint vetustorum vatum carmina, ab Aeschylo vel potius ab ipso Aristophane nunc quaeri miraremur, nisi sciremus sacra magis magisque inter Graecos habita esse antiqua illa carmina, ita ut rerum divinarum humanarumque scientia ex iis potissimum videretur petenda. Quapropter nunc eadem fere mente de iis loquitur comicus qua de biblia sua loqui solent christiani.

1032 sq. Vid. Plat. Rep. 364 e *βύβλων δὲ ὅμαδον παρέχονται Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, καθ' ἃς θυηπολοῦσι, πείθοντες ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων διὰ θυσιῶν εἰσι μὲν ἔτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τελευτήσασιν, ἃς δὴ τελετὰς καλοῦσιν.* Orpheus Olympiarum musarum vates, qui ad inferos descenderat ibique Proserpinam ipsasque Furias cantu suo moverat, *silvestres homines sacer interpresque deorum | caedibus et victu foedo deterruit* (Horat. ad Pison. 391 sq.) et piis ani-

Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς, Ἡσίοδος δὲ
γῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους· ὁ δὲ θεῖος Ὅμηρος
ἀπὸ τοῦ τιμὴν καὶ κλέος ἔσχεν πλὴν τοῦδ' ὅτι χρήστ' ἐδίδαξεν,
τάξεις, ἀρετάς, ὁπλίσεις ἀνδρῶν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ μὴν οὐ Παντακλέα γε
ἐδίδαξεν ὅμως τὸν σκαιότατον· πρῴην γοῦν, ἡνίκ' ἔπεμπεν,
τὸ κράνος πρῶτον περιδησάμενος τὸν λόφον ἤμελλ' ἐπιδήσειν.

1035. *τοῦδ'* Bentley] *τοῦθ'* codd.

1036[a]. Meineke mavult *ὁπλίσεις. τάξεις, ἀρετάς*, non iure, nam unam vocem *ὁπλίσεις* Dionysus in responso respicit.

1036[b]—1038. Euripidi dant V R alii.

1038. *περιδησάμενος*] *περιπηξάμενος* Kock infelicissime, hoc enim significaret *clavis circacircum impingentem capiti infigere galeam.* Quos autem locos attulit ad hanc coniecturam commendandam, horum alter (Herod. VII 64) *Σάκαι περὶ τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ... εἶχον πεπηγυίας* vertendus est *Sacae rigidos* (*non molles*) *pileos in capite gerebant*, in altero (Aristoph. fr. 301) *ἢ καρδοπείῳ περιπαγῇ τὸν αὐχένα* de servo sermo est, qui collo circumdatam habet *πανσικάπην* sive *καρδοπεῖον* (vid. ad vs. 1073), unde *riget* ei collum. ‖ *ἤμελλ'*] vid. comment. ‖ *ἐπιδήσειν*] *ἐπιθήσειν* Bergk (cf. Hom. *Γ* 336).

---

mis in itinere ad Elysium viam salutis monstrare posse credebatur; Musaeus hymnorum oraculorumque artisque medicinalis auctor habebatur. Cf. Musae verba Rhes. 943 sqq. *μυστηρίων τε τῶν ἀπορρήτων φανὰς | ἔδειξεν Ὀρφεύς, αὐτανέψιος νεκροῦ | τοῦδ'* (Rhesi; Musae scilicet filius fuit uterque), ... *Μουσαῖόν τε, σὸν* (Minervae) | *σεμνὸν πολίτην καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἄνδρ' ἕνα | ἐλθόντα, Φοῖβος ξύγγονοί τ' ἠσκήσαμεν.* Quae utriusque nomine circumferebantur carmina Onomacritus Pisistrati aequalis collegerat disposuerat multis a se fictis auxerat; vid. Herodot. VII 6.

1032. *κατέδειξε*] *docuit.* De Orpheo etiam [Demosth.] XXV § 11 *ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας*, item Diodor. V 77 § 3; praeterea de hoc verbi usu cf. Av. 500 Ran. 1062, 1079 Antiphan. fr. 123[1] Diodor. 2[4] com. adesp. 106[2] Herodot. I 171.

1034. *ὁ δὲ θεῖος Ὅμηρος*] *quin ipse adeo Homerus.* Hunc ultimum nunc nominat Aeschylus, utpote omnium principem quemque ipse in suis tragoediis praesertim esset secutus. Cf. de eo Isocr. IV § 159 *οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν μείζω λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολεμήσαντας τοῖς βαρβάροις ἐνεκωμίασε, καὶ διὰ τοῦτο βουληθῆναι τοὺς προγόνους ἡμῶν ἔντιμον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην, ἵνα πολλάκις ἀκούοντες τῶν ἐπῶν ζηλοῦντες τὰς ἀρετὰς τῶν στρατευσαμένων τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπιθυμῶμεν.*

1036. *Pantacles* ipse poeta erat lyricus, cuius mentio fit apud Antiphontem VI § 11; etiam in Aristotelis Didascaliis eius nomen occurrisse docet Harpocration s. v. *διδάσκαλος*. Hodie superest in monumento choregico CIA. I 337 (Dittenberger Syll. 410) ...*ος Δωροθέου Ἁλαιεύ[ς ἐχορήγει] Παντακλῆς ἐδίδα[σκε]*, similemque titulum (eundem opinor quem Harpocration spectat l. l.) servavit Steph. Byz. s. v. *Ἀτήνη*: *Πατροκλῆς Ἀτηνεὺς ἐχορήγει [καὶ] Παντακλῆς <ἐδίδασκε>*. — Teste scholio etiam Eupolis (fr. 296) *σκαιόν* eum vocaverat.

1037. *ἔπεμπεν*] id est *πομπῇ intererat*, Panathenaeorum nimirum, quae septimo abhinc mense fuerant celebrata (vid. vs. 1089 sqq. et ad vs. 153).

1038. Ex Homero hoc quidem discere

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἀλλ' ἄλλους τοι πολλοὺς ἀγαθούς, ὧν ἦν καὶ Λάμαχος ἥρως.
ὅθεν ἡ ἐμὴ φρὴν ἀπομαξαμένη πολλὰς ἀρετὰς ἐποίησεν,
Πατρόκλων, Τεύκρων θυμολεόντων, ἵν' ἐπαίροιμ' ἄνδρα πολίτην
ἀντεκτείνειν αὑτὸν τούτοις, ὁπόταν σάλπιγγος ἀκούσῃ.
ἀλλ' οὐ μὰ Δί' οὐ πόρνας ἐποίουν Φαίδρας οὐδὲ Σθενεβοίας,

1039. ἀγαθούς] κἀγαθούς (metro invito) V R alii.
1043. πόρνας ἐποίουν Φαίδρας vHerwerden] Φαίδρας ἐποίουν πόρνας codd.

---

non potuerat, apud quem crista aut galeae perpetuo infixa cogitanda est aut prius addita quam armare se incipiant heroes (vid. e. g. *Π* 138); nulla certe huius rei apud eum fit mentio. Nostrum locum sic demum intellego si sumere licet galeam loro, quod apicis (*κώνου*) parti inferiori insereretur dein sub militis mento iungeretur, eius capiti cum ipsa crista firmiter fuisse illigandam. — Verbum *περιδεῖν* etiam Eccl. 118, 121, 127 legitur.

— *ἤμελλ'*] augmenti forma insolita apud bonae aetatis poetas nonnisi h. l. reperitur ita versui inserta, ut sine vicinorum verborum graviore mutatione non possit in *ἔμελλ-* mutari. Apud nostrum redit Eccl. 597 *τοῦτο γὰρ ἤμελλον ἐγὼ λέξειν* (**ταὐτὸν γὰρ ἔμελλον*?), praeterea extat Theognid. vs. 259 *πολλάκι δ' ἠμέλλησα* (an *δὴ 'μέλλησα*? sic mss. complura), et epicorum carminum locis corruptis Hom. M 34 (Zenod.) Hes. Theog. 478, 888, 898 (cf. Enchir. dict. epic. p. 343). Nostro loco fuitne **τὸν κῶνον ἔμελλ'* ?

— *ἐπιδήσειν*] cf. Herodot. I 171 *ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες*, Lucian. de lapsu in sal. § 12 *ὥσπερ ἂν εἴ τις περὶ τῇ κνήμῃ τὸ κράνος ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημῖδας ἐπιδήσαιτο.*

1039. *Λάμαχος ἥρως*] heroa serio nunc vocat quem iocose olim nuncupaverat Ach. 566 sqq., 575, 578. In Acharnensium fabula Lamachum suaviter riserat, fama viri ipsoque eius nomine bellicoso permotus ut in scena eum ostenderet (cf. etiam Pac. 304, 473, 1293); nunc, postquam strenue pro patria pugnans in Sicilia occubuit (Thuc. VI 101 § 6 Plut. Nic. 18), honorifice eum commemorat, item Thesm. 841.

1040. Notabile Aeschyli dictum servatum est Athen. VIII 348 *e τὰς αὑτοῦ τραγῳδίας τεμάχη εἶναι τῶν Ὁμήρου μεγάλων δείπνων.*

— *ἀπομαξαμένη*] *effinxit sibi, imitata est.* De verbo cf. Plat. Tim. 50 *e* Theaet. 191 *c*, item *ἐκμάττεσθαι* Theocrit. XVII 122, *αὐτέκμαγμα* Thesmoph. 514. Alienus hinc est Eq. 819 *ἀπομάττεσθαι manus sibi detergere* sive *μαγδαλιαῖς* (Eq. 415 sq.) *uti.*

1041. Patrocli in Myrmidonibus, Teucri in Salaminiis partes erant.

— *θυμολεόντων*] Hercules Achilles Ulixes apud Homerum (*E* 639 etc.) ita dicuntur (item Hes. Theog. 1007).

1042. Cum hoc versu et vs. 1054 sq. cf. Protagorae verba apud Platonem Prot. 325 *e οἱ διδάσκαλοι ... παρατιθέασι* (*τοῖς παισὶν*) *ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισιν, πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι.* In quibus verbis *ὀρέγεσθαι* idem valet quod nostro loco *ἐκτείνειν αὑτόν.*

— *ὁπόταν σάλπιγγος ἀκούσῃ*] cf. Aesch. Sept. 394 de equo *ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὁρμαίνει κλύων.*

1043 sq. „Non mulierculas amore saucias dramatis feci materiem, qualis erat Phaedra ista (in Hippolyto) privignum inceste amans vel Stheneboea tua (in fabula cognomine) Bellerophontem ad

οὐδ' οἶδ' οὐδεὶς ἥντιν' ἐρῶσαν πώποτ' ἐποίησα γυναῖκα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὰ Δί' οὐ γὰρ ἐπῆν τῆς Ἀφροδίτης οὐδέν σοι.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

μηδέ γ' ἐπείη.

ἀλλ' ἐπί τοι σοὶ καὶ τοῖς σοῖσιν πολλὴ πολλοῦ ἐπικαθῆστο,

ὥστε γε καὐτόν σε κατ' οὖν ἔβαλεν.

1045. οὐ γὰρ ἐπῆν] οὐδὲ γὰρ ἐπῆν V, οὐδὲ γὰρ ἦν R, quo recepto Kock in versus fine scribit μηδὲ γὰρ εἴη.

1046. τοί σοὶ Dindorf] σοί τοι codd. || ἐπικαθῆστο] 'πικαθῆτο vel -οῖτο (sic V R) codd.

1047. Dionyso totum dat Bentley. || γέ τοι δή] γ' ἀληθές Blaydes.

---

stuprum sollicitans." — Phaedra Euripidea etiam Thesm. 153 et 547 cum contumelia memoratur.

1044. In sua rep. Socrates non sinit a poetis repraesentari ἐρῶσαν ἢ ὠδίνουσαν (Plat. Rep. III 395 *d*). Amori et omnino pectoris muliebris affectibus in Euripidis arte latus patet campus, Aeschylus vero vix ullum locum concessit. Nam quod Clytaemestrae adulterae apud hunc quoque sunt partes, non amore sed ira maritique odio permotam pinxit. Ceterum ne in Euripidis quidem tragoediis desunt loci ad mentem iuvenilem informandam et generosa ei consilia instillanda aptissimi; sic Lycurgus orator ex Erechtheo fabula praelongam attulit Praxitheae ῥῆσιν utpote patriae amorem in femina splendide testantem, διὸ καὶ δικαίως ἄν τις Εὐριπίδην ἐπαινέσειεν ὅτι τά τε ἄλλα ὢν ἀγαθὸς ποιητὴς καὶ τοῦτον τὸν μῦθον προείλετο ποιῆσαι, ἡγούμενος κάλλιστον ἂν γενέσθαι τοῖς πολίταις παράδειγμα τὰς ἐκείνων πράξεις, πρὸς ἃς ἀποβλέποντας καὶ θεωροῦντας συνεθίζεσθαι ταῖς ψυχαῖς τὸ τὴν πατρίδα φιλεῖν (Leocrat. § 100). Non id Euripidi dabatur vitio quod improbas potissimum pinxisset mulieres, — nam praeter Praxitheam patriae quam filiae amantiorem pinxit etiam Iphigeniam amabilem puramque puellam, Polyxenam generosam regiae domus sobolem, Megaram Hercule marito dignam, Macariam intrepide morti se offerentem, Alcestidem coniugi devinctissimam aliasque multas his non deteriores, — sed quod mulieres; quibus ars Aeschylea id fere tribuerat quod Eteocles Sept. vs. 232: τὸ σιγᾶν nimirum καὶ μένειν εἴσω δόμων. „Quis cum uxore sua confabulatur!" rogat Socrates Xenophonteus (Oecon. III § 12), suae aetatis homines quali erga mulieres mente fuerint clare hoc verbo indicans: Euripidis vero heroinae viris nihilo inferiores se gestabant. Quod autem in Thesmophoriazusis festivissime traducitur Euripides utpote μισογύνης (vid. praesertim vs. 85, 385 sqq., 455 sq. et Lys. 283, 369 sq.), id non ita est accipiendum quasi verus mulierum osor aut fuerit aut comico fuerit visus; neque quod illic ei exprobratur, castam Penelopen eum non fecisse (vs. 546 sqq.), serio redargui oportet argumentum.

1045. „Invenustus scilicet homo eras". Aristophani vero περὶ Διόνυσον καὶ Ἀφροδίτην πᾶσα ἡ διατριβή erat, ut dicit Socrates in Platonis Convivio 177 *e*.

1046. πολλὴ πολλοῦ] idem genitivi usus insolitus est Eq. 822 πολλοῦ πολὺν χρόνον, Nub. 915 θρασὺς πολλοῦ, Eupol. fr. 74 πολλοῦ δίκαια.

— ἐπικαθῆστο] cf. Plut. 185 de Pluto: ἐφ' οἷς ἂν οὗτος ἐπικαθέζηται, Eupol. fr. 94 πειθώ τις ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τοῖς χείλεσιν.

1047 sq. Euripidis uxorem impudicam fuisse satis aperte hic dicitur; quae vero hac de re narrantur a tragici biographis

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(secum loquens:)

νὴ τὸν Δία τοῦτό γέ τοι δή·
ἃ γὰρ εἰς τὰς ἀλλοτρίας ἐποίεις, αὐτὸς τούτοισιν ἐπλήγης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ τί βλάπτουσ᾽, ὦ σχέτλἰ ἀνδρῶν, τὴν πόλιν αἱ ᾽μαὶ Σθενέβοιαι;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ὅτι γενναίας καὶ γενναίων ἀνδρῶν ἀλόχους ἀνέπεισας
κώνεια πιεῖν αἰσχυνθείσας, διὰ τοὺς σοὺς Βελλεροφόντας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πότερον δ᾽ οὐκ ὄντα λόγον τοῦτον περὶ τῆς Φαίδρας ξυνέθηκα;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ὄντ᾽· ἀλλ᾽ ἀποκρύπτειν χρὴ τὸ πονηρὸν τόν γε ποιητήν,
καὶ μὴ παράγειν μηδὲ διδάσκειν. τοῖς μὲν γὰρ παιδαρίοισιν
ἔστι διδάσκαλος ὅστις φράζει, τοῖς ἡβῶσιν δὲ ποιηταί.

1051. πιεῖν] πίνειν V R alii.
1055. τοῖς ἡβῶσιν δὲ Bentley] τοῖσιν δ᾽ ἡβῶσι R, τοῖς δ᾽ ἥβῶσι cett.

---

unicum fontem habere videntur haec ipsa Aristophanis verba (cf. vs. 944). In Thesmophoriazusis nihil eiusmodi innuerat noster, itaque post eam demum fabulam actam hoc crimen a comicis fictum esse veri simile est; „die angegriffene frau hatte damals, wenn sie noch lebte, die silberne hochzeit lange hinter sich" (vWilamowitz).

1047. Item Nub. 372 νὴ τὸν Ἀπόλλω τοῦτό γέ τοι δὴ τῷ νῦν λόγῳ εὖ προσέφυσας. Cf. τοῦτ᾽ ἔστ᾽ ἐκεῖνο (ad vs. 318).

1050 sq. Hodiernae mulieres dum animi sui affectus magis quam res domesticas curare et de vita humana rebusque divinis meditari ex Euripidis dramatis didicere, amissa pristina animi aequitate tragicas illas heroinas imitari incipiunt, et postquam in furta pellici se siverunt pudore suffusae vitaeque pertaesae mori non iam dubitant Phaedram illam imitatae. — Certam aliquam rem nobis ignotam comicus nunc respicit, opinor; iungenda autem sunt verba κώνεια πιεῖν αἰσχυνθείσας: cum pudeat flagitii admissi — adulterii puta — mortem oppetunt; quod vero tale quid in se admiserint, musae Euripideae de amore nunquam non verba facienti id nunc datur vitio. — Non recte αἰσχυνθείσας διὰ τοὺς σοὺς Βελλεροφόντας iungunt et alii et Merry coll. Hom. λ 433 sq.; nam si perhibuisset comicus heroinarum illarum flagitia tanto pudore afficere feminas suae aetatis ut vivere iam nollent, insulsum profecto protulisset mendacium.

1052. Vid. notissimum Sophoclis de sua Euripidisque arte iudicium apud Aristot. Poet. 25: Σοφοκλῆς ἔφη αὐτὸς μὲν οἵους δεῖ (sc. εἶναι) ποιεῖν Εὐριπίδην δὲ οἷοι εἰσίν. Deos heroasque pingebat Aeschylus, Sophocles homines in maius meliusque auctos, quales in vita quotidiana moventur Euripides.

1055. ποιηταί] sc. εἰσὶ διδάσκαλοι, quo nomine ipsi poetae scenici solent designari (Ach. 628 etc.). Sic etiam Isocrat.

πάνυ δὴ δεῖ χρηστὰ λέγειν ἡμᾶς.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἢν οὖν σὺ λέγῃς Λυκαβηττοὺς
καὶ Παρνήθων ἡμῖν μεγέθη, τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ χρηστὰ διδάσκειν;
ὃν χρῆν φράζειν ἀνθρωπείως.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἀλλ᾽, ὦ κακόδαιμον, ἀνάγκη
μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν ἴσα καὶ τὰ ῥήματα τίκτειν.
κἄλλως εἰκὸς τοὺς ἡμιθέους τοῖς ῥήμασι μείζοσι χρῆσθαι·
καὶ γὰρ τοῖς ἱματίοις ἡμῶν χρῶνται πολὺ σεμνοτέροισιν. —
ἁμοῦ χρηστῶς καταδείξαντος διελυμήνω σύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί δράσας;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

πρῶτον μὲν τοὺς βασιλεύοντας ῥάκι᾽ ἀμπισχών, ἵν᾽ ἐλεινοὶ
τοῖς ἀνθρώποις φαίνοιντ᾽ εἶναι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τοῦτ᾽ οὖν ἔβλαψά τι δράσας;

1057. *Παρνήθων* Bentley] *Παρνα(σ)σῶν* mss. et schol.; cf. fr. Aristoph. apud Photium s. v. *Πάρνης* (fr. 379), Ach. 348, Ruhnk. ad Tim. s. v. *Πάρνης*.

1058. *χρῆν* Fritzsche] *χρὴ* codd.; eodem consilio *οὐ χρὴ ...;* Blaydes.

1063. *ἀμπισχών* R] *ἀμπίσχων* cett. ‖ *ἐλεινοὶ* Bentley] *ἐλεεινοὶ* codd.

1064. *φαίνοιντ᾽* R] *φαίνωντ᾽* V. ‖ *τι* Bentley] *τί* codd. perperam, non enim ad participium sed ad verbum finitum pertinet pronomen.

II 3 ubi exponit quid prosit ad cives educandos, addit *καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν.*

1056 sq. *Λυκαβηττοὺς καὶ Παρνήθων ... μεγέθη*] verba immania, ad montium instar exaggerata, *βόεια* (vs. 924), *ἱππόκρημνα* (vs. 929), *ἐπαχθῆ* (vs. 940). Cf. vs. 1059.

1058. *ἀνθρωπείως*] *hominum more*, quod *ἀνθρωπίνως λαλεῖν* dicitur Straton. fr. 1^{46} Lucian. Lexiphan. 20; sic etiam Vesp. 1179 *τοῖς μύθοις* opponuntur *τὰ ἀνθρωπικά.*

1059. Constr. *καὶ τὰ ῥήματα μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν ἴσα (αὐταῖς) τίκτειν.*

1061 sq. Aeschylus *personae pallaeque repertor honestae* fuit *nitique cothurno* docuit (Horat. ad Pison. 278 sqq.); vid. supra ad vs. 928 sq. — Neque vitae vulgaris imaginem praebet scena tragica neque sermonem fert quotidianum; sed quemadmodum splendida veste ipsaque corporis statura ex huius aevi hominibus eximuntur personae tragicae, sic etiam dictionem eorum supra humile genus loquendi assurgere par, immo necesse est.

1062. *καταδείξαντος*] cf. vs. 1032.

— *διελυμήνω*] vid. vs. 59.

1063. De Euripidis heroibus vestium squallore misericordiam moventibus vid. Ach. 412 sqq. et supra ad vs. 837.

— *ῥάκι᾽ ἀμπισχών*] cf. trag. adesp. fr. 394 *ὅς με ῥάκη τ᾽ ἤμπισχε καὶ ἐξηνάγκασεν | πτωχὸν γενέσθαι καὶ δόμων ἀνάστατον.*

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

οὔκουν ἐθέλει γε τριηραρχεῖν πλουτῶν οὐδεὶς διὰ ταῦτα,
ἀλλὰ ῥακίοις περιειλάμενος κλάει καὶ φησὶ πένεσθαι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(ad spectatores:)

νὴ τὴν Δήμητρα, χιτῶνά γ' ἔχων οὔλων ἐρίων ὑπένερθεν·
κἢν ταῦτα λέγων ἐξαπατήσῃ, περὶ τοὺς ἰχθῦς ἀνέκυψεν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

εἶτ' αὖ λαλιὰν ἐπιτηδεῦσαι καὶ στωμυλίαν ἐδίδαξας,

1066. *ἀλλὰ* R] *ἀλλ' ἐν* V et plerique. || *περιειλάμενος* Phot. p. 416] *περιιλλόμενος* vel *-ειλ(λ)όμενος* codd.; aoristum (ut vs. 1063) reponi iussit Cobet (*-ιλά-* scribens).
1068. *κἢν*] *κἂν* codd. || *περὶ*] *παρὰ* V R et plerique. Cf. Ach. 693; Pac. 165 legitur *παρά* (cum *dativo*).

1065 sq. Quemadmodum feminae hodiernae Phaedras et Stheneboeas amori indulgentes imitantur, sic viri Telephum Menelaumque tuos exempla sibi habentes propositos civilia officia detrectant, ficta paupertate segnitiem laborumque impatientiam occultantes.

1065. Semper, opinor, licet Isocrates VII § 35 in contrarium disputet, fuere qui *διαδύεσθαι τὰς λῃτουργίας* (Lys. XII § 3) conarentur; sed hoc praesertim tempore difficillimum fuisse quotannis quadringentos invenire cives locupletes, quorum nomina in album trierarchicum referri possent, facile intellegimus.

1066. *περιειλάμενος*] a verbo *-ἔλλω* (Hom. *Ϝέλλω*, Ion. *εἰλέω*) *volvo*. Fortasse apud Atticos agnoscenda est alia eaque recentior verbi forma *ἴλλειν* (*ἀν- ἐν- ἐξ- κατ- προσ- ὑπίλλω*) et in aoristo *ἶλαι*. Praesens legitur Nub. 761, praeterea vid. Soph. Ant. 340, 509 Eur. Hel. 447 fr. 514 etc., Cobet Var. Lect.[2] p. 361.

1067. *οὔλων ἐρίων*] cf. Hom. *χλαίνας... Ϝούλας* Ω 646 δ 50, Hermipp. fr. 47 *χλανίδες δ' οὖλαι καταβέβληνται*.

1068. *περὶ τοὺς ἰχθῦς ἀνέκυψεν*] gnomicum hunc esse aoristum docet quae praemissa est particula *ἤν* (item Eq. 263, 1130 Nub. 350, 352 Vesp. 582, 1257 sq.; vid. ad vs. 216 et Vesp. 574). Qui nuper pauperem se esse fingebat, veritus ne trierarchus a praetoribus designaretur, is mox, postquam periculum illud praeteriit, in macello cernitur *ἀγοράζων* inter homines beatos gulaeque deditos (*ὀψοφάγους* Pac. 810, cf. Timoclis fr. 11 ad Vesp. 493 allatum). — Ut hic, sic Vesp. 789 Alexid. fr. 78[5] (qui locus cum nostro est conferendus) macellum dicitur *οἱ ἰχθύες*; similia complura praebet Eupolidis fragmentum 304, cuius primus versus in scholio h. l. affertur: *περιῆλθον εἰς τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα | καὶ τὸν λιβανωτὸν κεὐθὺ τῶν ἀρωμάτων | καὶ περὶ τὰ γέλγη χοὐ τὰ βιβλί' ὤνια*, praeterea cf. Eq. 857 *τὰ ἄλφιτα*, Lys. 557 *αἱ χύτραι*, ibid. et Alexid. fr. 46[8] *τὰ λάχανα*, Thesm. 448 *αἱ μυρρίναι*, Eccl. 303 *τὰ στεφανώματα*, fr. 299 *ὁ οἶνος*, Diphil. fr. 43[29] *ὁ κέραμος*, Lys. XXIII § 6 *ὁ χλωρὸς τυρός*, Catull. 55,4 *libelli* (?), quibus vocibus indicantur partes fori ubi singulae hae merces venibant (cf. Xen. Oecon. 8 § 22). — Verbum *ἀνακύπτειν* (ut nostrum *weder opduiken*) de iis qui inexpectato loco vel tempore conspiciuntur etiam Av. 146 usurpatur.

1069 sq. Prorsus idem de sophistarum disciplina olim questus fuerat iustus ille orator Nub. 1052 sqq. *ταῦτ' ἐστὶ ταῦτ' ἐκεῖνα, | ἃ τῶν νεανίσκων ἀεὶ δι' ἡμέρας λαλούντων | πλῆρες τὸ βαλανεῖον ποιεῖ, κενὰς δὲ τὰς παλαίστρας.*

1069. *λαλιὰν*] cf. vs. 954.
— *στωμυλίαν*] cf. vs. 92.

ἢ ἐξεκένωσεν τάς τε παλαίστρας καὶ τὰς πυγὰς συνέτριψε
τῶν μειρακίων στωμυλλομένων, καὶ τοὺς παράλους ἀνέπεισεν
ἀνταγορεύειν τοῖς ἄρχουσιν. καίτοι τότε γ', ἡνίκ' ἐγὼ 'ζων,
οὐκ ἠπίσταντ' ἀλλ' ἢ μᾶζαν κάψαι καὶ „ῥυππαπαῖ“ εἰπεῖν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Ἀπόλλω, καὶ προσπαρδεῖν γ' εἰς τὸ στόμα τῷ θαλάμακι,
καὶ μινθῶσαι τὸν ξύσσιτον, καὶ ἐκβάς τινα λωποδυτῆσαι·

1070. Propter particulam τε loco insolito collocatam Blaydes parum modulate coniecit ἢ τάς τε παλαίστρας ἐκένωσεν. || συνέτριψε Meineke (cf. schol. Thuc. II 93)] ἐνέτριψε codd.

1073. κάψαι vHerwerden] καλέσαι codd.; cf. Av. 245 Eccl. 687 Pac. 7 etc. — Kock λεῖξαι non recte. Fortasse tamen defendi potest vulgata coll. Vesp. 103.

1070. τὰς πυγὰς συνέτριψε] dum in scholarum subselliis verbula sophistarum sublegunt, pallescunt et macilenti fiunt; χροιὰν ὠχράν, ὤμους μικρούς, πυγὴν μικράν iis tribuit iustus orator Nub. 1016 sqq. — Non recte opinor Brunck coll. Eccl. 112 sq. de praeceptore amatoris partes apud pueros agente locum intellegebat.

1071. στωμυλλομένων] vid. ad vs. 92.

— τοὺς παράλους κτλ.] post pugnam ad Arginusas οἱ στρατιῶται διά τε τὴν ἐκ τῆς μάχης κακοπάθειαν καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν κυμάτων ἀντέλεγον πρὸς τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν (Diodor. XIII 100). Cuius rei culpa in παράλους praesertim sive παραλίτας, id est navis Paraliae remiges, qui plurimum inter milites classiarios valebant (ἄνδρες scilicet Ἀθηναῖοί τε καὶ ἐλεύθεροι ἦσαν πάντες, Thuc. VIII 73), nunc confertur. E scholii nimia brevitate obscuri verbis ἄτιμοι δὲ οὗτοι ἦσαν Fritzsche iure videtur effecisse propter hanc rem capite esse deminutos (ad μειρακίων haec verba refert Rutherford in scholiorum editione). Etiam anno 411 magistratuum dicto non audientes se praebuerant (Thuc. VIII 86 § 9).

1073. ἀλλ' ἢ] cf. vs. 928.

— κάψαι] comedere (happen); redit verbum Av. 245 Eccl. 687 fr. 302, 506 Teleclid. 33 Eubul. 10 Anaxil. 18, cf. ἐγκάπτειν Vesp. 791 Pac. 7 Hermipp. fr. 26 Strattid. 25 Alexid. 128[7], ἀνακάπτειν Av. 579. Ab hoc verbo ducta est vox παυσικάπη, i. e. καρδοπεῖον, tabula rotunda quae collo servi in pistrinum detrusi circumdata prohibebat quominus manibus ad os admotis inter molendum vel pinsendum farinae aliquid comedere posset (vid. Poll. X 113 schol. Pac. 14).

— ῥυππαπαῖ] vid. ad vs. 207.

1074 sq. Iocos nautarum commemorat Dionysus quales nonnisi rudibus ex infima plebe hominibus placere possint.

1074. προσπαρδεῖν] oppedere (Hor. Sat. I 9, 70), cf. Sosipat. fr. 1[12]. „Prae labore remigandi" interpretatur Blaydes coll. vs. 237, fortasse recte.

— θαλάμακι] triremis habebat milites ducentos, ex quibus remiges erant 174; θρανῖται 62 duobus ordinibus — nam unum singuli remum tenebant — in supremis transtris sedebant, ζυγῖται 58 in mediis, θαλαμῖται 54 in imis; longissimi gravissimique erant remi τῶν θρανιτῶν, brevissimi τῶν θαλαμιτῶν, quorum locus minus ideo habebatur honoratus; cf. Aesch. Agam. 1617 sq. σὺ ταῦτα φωνεῖς νερτέρᾳ προσημένος | κώπῃ, κρατούντων τῶν ἐπὶ ζυγῷ δορός; — Contumeliosi, certe iocosi aliquid habet vocis θαλάμαξ pro θαλαμίτης terminatio; cf. φέναξ (vs. 909), Δημακίδιον Eq. 823.

1075. μινθῶσαι τὸν ξύσσιτον] de militibus pedestribus similia narrantur Demosth. LIV 4 τοὺς παῖδας ἔτυπτον καὶ τὰς ἀμίδας κατεσκεδάννυον καὶ προσεούρουν

νῦν δ' ἀντιλέγει κοὐκέτ' ἐλαύνων πλεῖ δευρὶ καὖθις ἐκεῖσε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ποίων δὲ κακῶν οὐκ αἴτιός ἐστ';
οὐ προαγωγοὺς κατέδειξ' οὗτος,
καὶ τικτούσας ἐν τοῖς ἱεροῖς,
καὶ μιγνυμένας τοῖσιν ἀδελφοῖς,
καὶ φασκούσας οὐ ζῆν τὸ ζῆν;
κᾆτ' ἐκ τούτων ἡ πόλις ἡμῶν
ὑπογραμματέων ἀνεμεστώθη

1076. ἐλαύνων Dindorf Fritzsche] ἐλαύνει καὶ V R, ἀντιλέγειν κοὐκέτ' ἐλαύνειν | καὶ πλεῖν codd. complures, quod probans Cobet in vs. 1075 κἀκβάντες rescripsit pro κἀκβάς (-βᾶσι R) τινα. An *καὶ ἐκβάντων (gen. abs.)?

1084. ὑπογραμματέων R] ὑπὸ γρ. V et plerique.

ὁρῶντες δ' ἡμεῖς ταῦτα τῷ στρατηγῷ εἴπομεν πάντες οἱ σύσσιτοι. Verbum μινθοῦν legitur etiam Plut. 313 (Damoxen. fr. 2[15]?) et apud Archestratum Athen. 285 *b*, cf. καλαμίνθη Eccl. 648.

— ἐκβάς] ad singularem fit transitus, ut Vesp. 565 (?) Pac. 640 Eccl. 420, 665, 670.

— λωποδυτῆσαι] vid. ad vs. 772.

1076. ἀντιλέγει] cf. vs. 1072.

— καὶ οὐκέτι ἐλαύνων] *dumque remigare recusat.*

1079—1082. Quemadmodum in parabasi coryphaeus tetrametris anapaesticis subiungere solet dimetros aliquot πνῖγος illud quod dicitur efficientes, sic eodem metro nunc orationem suam claudens Aeschylus in vehementissimam sententiam colligit crimina quibus hactenus aemulum petivit. *Nihil non deliquit iste*; *ostendit enim in scena tragica perductores* (Phaedrae in Hippolyto nutricem cogita), quos ne vita quidem communis (Aeschin. I § 184, cf. Nub. 980 Thesm. 341) comicave libertas (Vesp. 1079) admittebat; — *induxit puellas partu delubra deorum polluentes,* Augen scilicet, quae ab Hercule vitiata in Minervae templo Telephum enixa est; quod sacrilegum inter omnes Graecos habebatur (cf. Lysistr. 742 sq. Thucyd. III 104 § 2); — *induxit sorores cum fratribus suis inceste corpus iungentes*, nempe Canacen illam, de qua vid. ad vs. 850; — *induxit muliérculas de vita et morte blaterantes,* qualis erat Melanippe, quam propter rerum philosophicarum studium intempestivum τὴν σοφήν nuncuparunt grammatici. Quod vero vs. 1082 carpitur dictum, si idem est quod vs. 1477 sq. (ubi vid.) ridetur, *Polyidus* nunc spectatur fabula. — *Lenae* partes ipse Euripides agit in Themophoriazusis vs. 1160 sqq.; vid. inprimis vs. 1172 sq.

1079. κατέδειξ'] vid. ad vs. 1032.

1083—1088. *Scribarum nationem ista tua ars peperit*, quae iuvenes e palaestris gymnasiisque in sophistarum pertraxit umbracula, ubi lingua exercetur, non crura brachiave, et calamo uti melius discunt quam hastam torquere in hostem.

1084. ὑπογραμματέων] magistratuum hos ministros τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις adiungit Demosth. XIX § 237; vid. etiam XVIII § 127. Apud nostrum ὑπογραμματῆς commemorantur *Nicomachus* iste quem e Lysiae oratione XXX[a] novimus (vid. Ran. 1506), *Thuphanes* (Eq. 1103 ibique schol.), *Phanus* (Eq. 1256 Vesp. 1220); alius (anonymi) fit mentio apud Antiphontem VI § 35 et 49.

— ἀνεμεστώθη] ut ἀνάπλεως (Eccl. 1072)

καὶ βωμολόχων δημοπιθήκων,
λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε τρέχειν
ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὰ Δί' οὐ δῆθ', ὥστ' ἐπαφηυάνθην
Παναθηναίοισι γελῶν, ὅτε δὴ
βραδὺς ἄνθρωπός τις ἔθει κύψας
λευκός, πίων, ὑπολειπόμενος
καὶ δεινὰ ποιῶν· κᾆθ' οἱ Κεραμῆς
ἐν ταῖσι πύλαις παίουσ' αὐτοῦ
γαστέρα, πλευράς, λαγόνας, πυγήν,

1086 *ἐξαπατώντων τὸν δῆμον ἀεί·*

1086. Versum, quem peperit glossema quale Bekk. Anecd. p. 34 legitur: *δημοπίθηκος ὁ ἐξαπατῶν τὸν δῆμον*, delevit Bergk.
1087. *τρέχειν* Blaydes coll. Vesp. 1203] *φέρειν* codd.
1089. *Δί'*] *Δία γ'* R. || *ὥστ' ἐπαφηυάνθην* Bentley] *ὥστ' ἐπαφαυάνθην* R et Suidas s. v., *ὥστ' ἀπαφαυάνθην* V et Eust. 1387,2, *ὥστ' ἀπεφαυάνθην* alii, Hermann *ὥστε γ' ἀφηυάνθην.*
1090. *-σι γελῶν*] *-σιν ἰδὼν* Blaydes coll. Ach. 15 Ran. 16.
1091. *βραδὺς*] *βραχὺς* Duker.

---

et *ἀναπιμπλάναι* (Nub. 995, 1023 Ruhnk. ad Tim. p. 31), sic *ἀνάμεστος* (Nub. 984) et *ἀναμεστοῦν* *opplendi, polluendi* habent vim, de rebus igitur hominibusve molestis turpibus noxiis usurpantur.

1085. *βωμολόχων*] vid. ad vs. 358.

— *δημοπιθήκων*] vid. ad vs. 708. Idem valet vox comica apud Hesychium servata *δημοκαλλίας*, nam *καλλίας* est *simia*.

1087 sqq. De *λαμπαδοδρομίαις* vid. ad vs. 129 sqq.

1087. *λαμπάδα ... τρέχειν*] item Vesp. 1203. Similia queritur iustus orator Nub. 988 sq.

1089. *ἐπαφηυάνθην ... γελῶν*] *risu sum emortuus* (Ter. Eun. III 1, 42), cf. Hom. *σ* 100 *γέλωτι ... ἔκθανον*, propius ac cedit Xen. Conviv. II § 23 *διψῶμεν ἐπὶ σοὶ γελῶντες*. De verbo *αὑαίνω* vid. ad vs. 194.

1090. Nunc quoque, ut vs. 153 (?) et 1037, respicit magna Panathenaea primo huius anni mense celebrata.

1092. *λευκός, πίων*] *non exercitatus* igitur. Iuvenes liberaliter educati et in palaestris gymnasiisque sedulo versati *λιπαροὶ* fiunt (Plut. 616 etc.), puellarum vero in domus latebris abditarum candida est cutis. Hinc Eccl. 60 sqq. mulier narrat se, ut viro assimulare se posset, corpus inunctum quotidie soli aliquantisper exposuisse; vid. etiam ibid. vs. 126, 385 sqq., 428, 699 Thesm. 191. Ut mulierum, sic mollium virorum (Herodot. VI 12 Plut. Mor. 209 *c*) v l artem illiberalem exercentium (Eccl. 385) erat *τὸ σκιατροφεῖσθαι*. Hinc *οὐδὲν λευκῶν ἀνδρῶν ὄφελος* fuit proverbium, vid. Aelius Dionysius apud Eust. 455,36 (ad *Δ* 141 sqq.).

1093. *δεινὰ ποιῶν*] *anhelus* scilicet; *ὅταν γάρ, οἶμαι, λευκὸς ἄνθρωπος, παχύς,* | *ἀργός* laborem suscipiat insolitum *εἰωθὼς τρυφᾶν,* | tunc *γίγνεται τὸ πνεῦμ' ἄνω* (Sosicrat. fr. 1). — Redit *δεινὰ ποιεῖν* Nub. 583.

ὁ δὲ τυπτόμενος ταῖσι πλατείαις
ὑποπερδόμενος
φυσῶν τὴν λαμπάδ' ἔφευγεν.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 1099—1108).

μέγα τὸ πρᾶγμα, πολὺ τὸ νεῖκος,
ἁδρὸς ὁ πόλεμος ἔρχεται.
χαλεπὸν οὖν ἔργον διαιρεῖν,
ὅταν ὁ μὲν τείνῃ βιαίως,
ὁ δ' ἐπαναστροφὴν ποιῆται
καὶ ἐπερείδηται τορῶς.
ἀλλὰ μὴ ἐν ταὐτῷ καθῆσθον·
εἰσβολαὶ γάρ εἰσι πολλαὶ
χἄτεραι σοφισμάτων.

1099. *ἔρχεται*] *αἴρεται* (coll. Av. 1189 Ach. 913 Aesch. Suppl. 439) vel *ἄρχεται* Blaydes, illud probabiliter, hoc vix recte, non enim incipit nunc demum bellum sed iamdudum aestuat. Vulgatam ut retinerem moverunt me loci Ach. 979 et Plut. Pericl. 8, ubi *Πόλεμος* non bellum sed belli Deus fingitur.

1100. *ἔργον*] *ἔχθραν* Nauck coll. Phrynicho in Anecd. Bekk. p. 36,14 *διαιρεῖν ἔχθραν: διαλύειν καὶ διακρίνειν.* Meineke *τοὔργον*, Blaydes *ἔσται.*

1102. **ἐπαναστροφὴν ποιῆται καὶ ἐπερείδηται*] *ἐπαναστρέφειν δύνηται κἀπερείδεσθαι* codd. — Verbum *δύνασθαι* hinc alienum. Blaydes pro *κἀπερείδεσθαι* coniecit *κἀντερείδεσθαι.*

1096. *ταῖσι πλατείαις*] sc. *χερσίν.* Cf. fr. 442 in scholio allatum *τῶν λαμπαδηφόρων τε πλείστων αἰτίαν τοῖς ὑστάτοις πλατειῶν* et verbum a Pherecrate (fr. 224) usurpatum *πλατειάσαι: τὸ πλατείᾳ τῇ χειρὶ παῖσαι.* — Ex huiuscemodi iocis natum est proverbium *Κεραμεικαὶ πληγαί.* Videantur quae supra ad vs. 129 sqq. observavimus.

1097. *ὑποπερδόμενος*] ab altero participio *τυπτόμενος* hoc est suspensum; vid. Lys. 440. Ex parte simile est Eubuli fr. 53 *χεζητιῶν | μακρὰν βαδίζων, πολλὰ δ' ἰδίων ἀνήρ, | δάκνων τὰ χείλη, παγγέλοιός ἐστ' ἰδεῖν.*

1098. Facem extinguit quo facilius in tenebris possit elabi.

1100. Constr. *τὸ πρᾶγμα* (*litem*) *διαιρεῖν* (*dirimere*) *χαλεπὸν ἔργον ἐστίν.*

1101. *τείνῃ*] cf. Soph. Ant. 711 *τὸ μὴ τείνειν ἄγαν.*

1102. *ἐπαναστροφὴν ποιῆται*] cf. Eq. 244 *ἀμύνου καὶ ἐπαναστρέφου πάλιν*, Thuc. VIII 105 § 3 *ἐπαναστρέψαντες εὐθὺς* (*τὰς ναῦς*).
— *καὶ ἐπερείδηται*] cf. Eccl. 276 sq. *ταῖς βακτηρίαις | ἐπερειδόμεναι βαδίζετε*, Hom. *E* 856 *ἐπέρεισε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη* (sc. *hastam*) | *νείατον εἰς κενεῶνα.*
— *τορῶς*] apud nostrum non redit; cf. Aesch. Prom. 609 Plat. Theaet. 175 *e* *τορῶς τε καὶ ὀξέως.*

1103. *ἐν ταὐτῷ καθῆσθον*] proverbialis haec est locutio ad significandam desidiam. Cf. Thuc. V 7 § 2 de Cleone *οὐ βουλόμενος αὐτοὺς* (suos milites) *ἐν ταὐτῷ καθημένους βαρύνεσθαι.*

1104. *εἰσβολαί*] *ἀφορμαί* bene reddit scholion; vid. ad vs. 956.

ὅ τι περ οὖν ἔχετον ἐρίζειν
λέγετον, ἔπιτον, ἀνὰ δ' ἔρεσθον
τά τε παλαιὰ καὶ τὰ καινά,
καὶ ἀποκινδυνεύετον λεπ-
τόν τι καὶ σοφὸν λέγειν.

Antistropha (vs. 1109—1118.)

εἰ δὲ τοῦτο καταφοβεῖσθον,
μή τις ἀμαθία προσῇ
τοῖς θεωμένοισιν, ὡς τὰ
λεπτὰ μὴ γνῶναι λεγόντοιν,
μηδὲν ὀρρωδεῖτε τοῦθ'· ὡς
οὐκέθ' οὕτω ταῦτ' ἔχει.
ἐστρατευμένοι γάρ εἰσι,

1106. *ἀνὰ δ' ἔρεσθον* Bergk] *ἀναδέρετον* codd., *ἀναδέρεσθον* Brunck, *ἀνά τε δέρετον* (*refricate*, ut ulcus) Dobree coll. Lucian. Pseud. 20 (vid. etiam Vesp. 485).
1109. *καταφοβεῖσθον*] *τάχα* vel *γ' ἔτι φ.* Blaydes.

1106. *ἔπιτον*] cf. vs. 897.

1109—1118. *Si veremini ne spectatoribus non tanta sit doctrina ut agnoscere possint acute dicta, hanc rem non iam ita se habere sciendum est; exercitati enim nunc sunt et unusquisque libellum manu tenet, ita ut quicquid scite dicatur intellegere possit. Vel sic autem satis erant sagaces, nunc etiam eruditione valent.* — Hos versus comicus in secunda Ranarum commissione adiecit. Primum cum data est fabula, fuere inter spectatores qui quererentur non tantam sibi esse in arte litteraria peritiam neque memoria tantopere se valere ut in poetarum certamine quoslibet locos e tragoediis allatos statim agnoscerent, quo sensu singula verba accipienda essent meminissent, si quid omitteretur mente statim supplere possent; nimis docta igitur quibusdam — fortasse multis — haec comoediae pars tunc visa est. At nunc, chorus ait, non amplius valet id quod multis auditoribus incommodum tunc fuit, nam fabulae exemplaria omnibus iam civibus in manibus sunt; haec tenent — nempe tenere iocose nunc finguntur — qui hodie convenerunt ad comoediam iterum spectandam. In editione autem breviter opinor indicati erant loci quos ex Euripidis Aeschylique tragoediis comicus sive integros sive in ridiculum detortos attulit. — Ita interpretor locum, de quo scholia tacent fere, nisi quod recte in iis observatur, *ἐστρατεῦσθαι* e re bellica nunc ad laudem litterariam esse translatum. Recentiores autem commentatores a vero loci sensu longe aberrarunt. Lessing enim participium *ἐστρατευμένους* ad servos post pugnam navalem civitate nuper donatos (vid. ad vs. 33 sq.) rettulit, Fritzsche de cunctis Atheniensibus chorum loqui intellegens „prudentiores esse qui militaverint" ridicule adscripsit, Blaydes spectatores nunc quam tempore quo Nubes fabula excidit magis exercitatos dici sumit; *βιβλία* autem historiae litterariae nescio quae cogitant enchiridia. Quae omnia hinc esse aliena fusius nunc demonstrare inutile duco; vid. quae in Sylloge Commentationum in honorem C. Conti conscriptarum 1893 p. 65 sqq. de his versibus observavi.

1111. *λεγόντοιν*] *dum loquuntur* (*altercantur*); est genitivus absolutus.

βιβλίον τ' ἔχων ἕκαστος
μανθάνει τὰ δεξιά·
αἵ φύσεις τ' ἄλλως κράτισται,
νῦν δὲ καὶ παρηκόνηνται.
μηδὲν οὖν δείσητον, ἀλλὰ
πάντ' ἐπέξιτον θεατῶν γ'
οὕνεχ', ὡς ὄντων σοφῶν.

SCENA UNDEVIGESIMA.

Eidem.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
(ad Aeschylum:)

καὶ μὴν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς προλόγους σου τρέψομαι,
ὅπως τὸ πρῶτον τῆς τραγῳδίας μέρος
1121 πρώτιστον αὐτοῦ βασανιῶ τοῦ δεξιοῦ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1123 καὶ ποῖον αὐτοῦ βασανιεῖς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πολλοὺς πάνυ.
πρῶτον δέ μοι τὸν ἐξ Ὀρεστείας λέγε.

1122 ἀσαφὴς γὰρ ἦν ἐν τῇ φράσει τῶν πραγμάτων.

1115. τ'] δ' R.

1119. αὐτοὺς] αὐτοῦ Fritzsche olim. || σου] σοι pauci.

1121. αὐτοῦ] εὐθὺς vVelsen.

1122. Bergk e contextu semovit. Scholion trimetrum simulans, e versu 927 fortasse natum.

1124. ἐξ Ὀρεστείας] nisi Orestia vetus huius fabulae fuit nomen, requiritur ἐκ Χοηφόρων; sed ita rescribere inauditae foret audaciae. Nihilo tamen melius placet τιν' pro τόν.

1116. παρηκόνηνται] legerunt enim fabulam priusquam huc convenerunt. — Proprie tela et cultri in cote (θηγάνῃ vel ἀκόνῃ) acuuntur (θήγονται, e. g. Hermipp. fr. 46); sic gladius a cote recens dicitur σιδηροβρῶτι θηγάνῃ νεακονής (Soph. Ai. 820). Hinc ad linguam et sermonem transferri haec poterant (γλῶσσα τεθηγμένη Soph. Ai. 584, γλῶσσα ἠκονημένη poeta apud Plut. comp. Lys. et Sull. 4, λόγοι τεθηγμένοι Aesch. Prom. 311) et nunc de mente usurpatur verbum ἀκονᾶν, cf. Xen. Cyrop. VI 2 § 33 ὁ γὰρ λόγχην ἀκονῶν ἐκεῖνος καὶ τὴν ψυχήν τι ἀκονᾷ.

1118. ἐπέξιτον] *percurrite*; cf. Eq. 618 Vesp. 636.

1121. τοῦ δεξιοῦ] aemulum irridens hoc dicit Euripides.

1124. Orestia quam hodie dicimus quoniam tres fabulas complectitur Agamemnonem Choephoros Eumenides, quibus additum erat satyricum drama Proteus

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἄγε δὴ σιώπα πᾶς ἀνήρ. λέγ', Αἰσχύλε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„Ἑρμῆ χθόνιε, πατρῷ' ἐποπτεύων κράτη,
σωτὴρ γενοῦ μοι ξύμμαχός τ' αἰτουμένῳ.
ἥκω γὰρ εἰς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι."

(Euripides manu tacere iubet Aeschylum.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τούτων ἔχεις ψέγειν τι;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πλεῖν ἢ δώδεκα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀλλ' οὐδὲ πάντα ταῦτά γ' ἔστ' ἀλλ' ἢ τρία.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔχει δ' ἕκαστον εἴκοσίν γ' ἁμαρτίας.

1129 sq. Quae Dionysi sunt Aeschylo tribui iussit Bergk.

1130. *πάντα ταῦτα*] *ταῦτα πάντα* R aliique pauci, unde Meineke *ταῦτα πάντ'* (*πάντα ταῦτ'* mavult Blaydes) *ἔπη 'στ'*,

1131. *γ'*] om. R.

---

hodie deperditum, non apparet quomodo verbis *τὸν ἐξ 'Ορεστείας* Choephororum prologum indicare possit Euripides. An Orestia vetus fuit Choephororum nomen? — *Lycurgia* (Thesm. 135, cf. Argum. Sept. Aesch.), *Promethia, Pandionis,* alia trilogiarum nomina apud veteres commemorantur, Orestiae nomen hic tantum occurrit.

1126 sqq. Affertur Choephororum initium, quod aliunde ignotum est, in codicibus enim Aeschyleis deest.

1126. *χθόνιε*] redit epitheton Ran. 1145 Aesch. Choeph. 124 Soph. Ai. 832 El. 111 Eur. Alc. 743.

— *πατρῷ' ἐποπτεύων κράτη*] i. e. *πατρῷον τοῦτο ἔχων γέρας*, ut ipse interpretatur Aeschylus vs. 1146: *qui fungeris munere quod pater Iuppiter tibi mandavit.* Sed ambigua sunt haec verba, adiectivum enim *πατρῷος* etiam ad *Orestis* patrem referri sinit lingua, *κράτη* autem non solum *potestatem* (ut Choeph. 480 Soph. Ai. 1016 Ant. 173 Oed. R. 201) significare potest sed etiam *vim* qua Agamemnon periit; cui interpretationi vel ipsius Aeschyli favent verba Choeph. 123 sqq. *κῆρυξ μέγιστε τῶν ἄνω τε καὶ κάτω, | ἄρηξον, Ἑρμῆ χθόνιε, κηρύξας ἐμοί, | τοὺς γῆς ἔνερθε δαίμονας κλύειν ἐμὰς | εὐχάς, πατρῴων αἱμάτων ἐπισκόπους*, et vs. 984 sqq. *ὡς ἴδῃ πατήρ, | οὐχ οὑμός, ἀλλ' ὁ πάντ' ἐποπτεύων τάδε | ἥλιος, ἄναγνα μητρὸς ἔργα τῆς ἐμῆς.* Quapropter hanc, quam mox profert Euripides (vs. 1141 sqq.) interpretationem ex ipsius tragici sententia esse statuit Aristarchus (in scholiis ad vs. 1144). Aeschylum tamen id noluisse testari videtur participium praesentis temporis *ἐποπτεύων*, de caede enim Agamemnonis aoristi potius adhibendum erat participium *ἐποπτεύσας*. O. Müller ingeniosius opinor quam verius explicabat: „*σωτήρ* mihi esto, patris tui *Διὸς σωτῆρος*; nunc munere fungens".

1129. *πλεῖν ἢ*] vid. ad vs. 90.

1130. *ἀλλ' ἢ*] vid. ad vs. 928.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ὁρᾷς ὅτι ληρεῖς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' ὀλίγον γέ μοι μέλει.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

πῶς φῄς μ' ἁμαρτεῖν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

αὖθις ἐξ ἀρχῆς λέγε.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„Ἑρμῆ χθόνιε, πατρῷ' ἐποπτεύων κράτη.“

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὔκουν Ὀρέστης τοῦτ' ἐπὶ τῷ τύμβῳ λέγει
τῷ τοῦ πατρὸς τεθνεῶτος;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

οὐκ ἄλλως λέγω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Αἰσχύλε, παραινῶ σοι σιωπᾶν· εἰ δὲ μή,
πρὸς τρισὶν ἰαμβείοισι προσοφείλων φανεῖ.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἐγὼ σιωπῶ τῷδ';

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐὰν πίθῃ γ' ἐμοί.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

εὐθὺς γὰρ ἡμάρτηκεν οὐράνιον ὅσον.

1132—1135. Delevi Meinekium secutus, qui etiam versum 1136 seclusit. Hunc tamen servari posse puto, si modo auctore Bergkio Euripidi, non Dionyso (ut vulgo fit) tribuatur posterior eius pars. Versus proscripti videntur ex altera recensione irrepsisse, versus 1133 tamen qualis traditus est sensu caret (expectatur aliquid quale legitur Vesp. 1445). Versus 1134 versui 1229 nimis est similis.

1134. *πίθῃ* Dindorf] *πείθῃ* codd., item vs. 1229. Cf. Eq. 962.

1135. *οὐράνιον* Hermann] *-νιόν γ'* codd.

1136ᵇ. Vatican. et Flor. unus dant Euripidi; vulgo Dionyso tribuitur, etiam a Fritzschio, qui versum collocat ante versum 1135. Meineke totum versum Aeschylo dedit, cum vicinis (vid. ad vs. 1132—1135) suspectum habens.

1140. *οὐκ ἄλλως λέγω*] *οὐκ· ἀλλ' ἐγώ* V aperto vitio (quod ex *οὐκ ἄλλως* natum est).

1132. *εἰ δὲ μή*] cf. vs. 629.

1134. *σιωπῶ τῷδε*] subiunctivus hic est (ut vs. 1229), item Lys. 530 *σοί γ', ὦ κατάρατε, σιωπῶ ἐγώ;*

1135. *οὐράνιον ὅσον*] cf. vs. 781.

1140. *οὐκ ἄλλως λέγω*] *non nego*; item Eur. Hec. 302 Hel. 1106 Electr. 1035 Orest. 709 Rhes. 164, 271.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πότερ' οὖν τὸν Ἑρμῆν, ὡς ὁ πατὴρ ἀπώλετο
αὐτοῦ „βιαίως ἐκ γυναικείας χερὸς
δόλοις λαθραίοις“, ταῦτ' „ἐποπτεύειν“ ἔφη;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

οὐ δῆτ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ τὸν Ἐριούνιον
Ἑρμῆν χθόνιον προσεῖπε, καὶ ἐδήλου λέγων
ὁτιὴ πατρῷον τοῦτο κέκτηται γέρας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔτι μεῖζον ἐξήμαρτες ἢ ἐγὼ ἐβουλόμην·
εἰ γὰρ πατρῷον τὸ χθόνιον ἔχει γέρας —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὕτως ἂν εἴη πρὸς πατρὸς τυμβωρύχος.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

Διόνυσε, πίνεις οἶνον οὐκ ἀνθοσμίαν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

λέγ' ἕτερον αὐτῷ·

1144—1146. Dionyso perperam tribuit Dindorf.

1144. ἐκεῖνος R] ἐκεῖνον V et plerique, ἐκεῖνό γ' Dobree, ἐκείνως Bergk. Cf. vs. 788, 1457 Lys. 521.

1147. μεῖζον V] μᾶλλον R. || ἐξήμαρτες] -τεν R.

1149. οὕτως R] οὕτω γ' V.

1142 sq. Ipsa Aeschyli verba ex parte afferri testantur quae dictioni poeticae propria sunt ἐκ γυναικείας χερός et adiectivum λαθραῖος.

1144. οὐ δῆτ' ἐκεῖνος] item vs. 1457 οὐ δῆτ' ἐκείνη γ', cf. etiam vs. 788 μὰ Δί' οὐκ ἐκεῖνος.

1149. Additurus fortasse erat Euripides: „non Iovis sed Plutonis filius esse videtur.“ Sed τυμβωρύχον (*bustirapum*) et ipsum et olim Iovem fuisse ioco scurrili inde efficit Dionysus.

1150. „Non interioris notae est istud vinum“, facetiis scilicet e trivio petitis in me uteris. Οἶνος ἀνθοσμίας commemoratur Plut. 807 Pherecrat. fr. 108[30] Xen. Hellen. VI 2 § 6, eundem autem fuisse qui σαπρίας dicitur alias Eustathius p. 1449,12 iure effecit ex Hermippi versibus (fr. 82) ἔστι δέ τις οἶνος, τὸν δὴ σαπρίαν καλέουσιν, | οὗ καὶ ἀπὸ στόματος στάμνων ὑπανοιγνυμενάων | ὄζει ἴων, ὄζει δὲ ῥόδων, ὄζει δ' ὑακίνθου, tale autem vinum Dicaeopolidi affert Amphitheus Ach. 196, ἀμβροσίας καὶ νέκταρος ὄζον. Fragrans vinum quomodo parandum sit docent Phanias Eresius apud Athenaeum p. 31 *f* — 32 *b* (cf. 38 *f*) et Pamphilus in Cassiani Bassi Geoponicis VII 20. — Alia vinorum nomina eadem ratione formata sunt σαπρίας (Hermipp. fr. 82[6], vid. supra), καπνίας (Vesp. 151, ubi vid. quae annotavi), δευτερίας (vid. Eccl. 634), ὀμφακίας (Ach. 352) etc.

(Ad Euripidem:)

σὺ δ' ἐπιτήρει τὸ βλάβος.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„σωτὴρ γενοῦ μοι ξύμμαχός τ' αἰτουμένῳ.
ἥκω γὰρ εἰς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι“ —

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(interpellans Aeschylum:)

δὶς ταὐτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πῶς δίς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

σκόπει τὸ ῥῆμ'· ἐγὼ δέ σοι φράσω.
„ἥκω γὰρ εἰς γῆν“ φησί „καὶ κατέρχομαι·“
„ἥκω“ δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ „κατέρχομαι.“

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(secum loquens:)

νὴ τὸν Δί', ὥσπερ γ' εἴ τις εἴποι γείτονι·
„χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει, κάρδοπον.“

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

οὐ δῆτα τοῦτό γ', ὦ κατεστωμυλμένε
ἄνθρωπε, ταὔτ' ἔστ', ἀλλ' ἄριστ' ἐπῶν ἔχον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πῶς δή; δίδαξον γάρ με καθ' ὅ τι δὴ λέγεις.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„ἥκειν“ μὲν εἰς γῆν ἔσθ' ὅτῳ μετῇ πάτρας,

1157. Ut spurius expunctus est in Mediol. 8; del. vVelsen.

1161. *ταὔτ' ἔστ'*] *ταύτῃ(ι) 'στ'* codd. nonnulli (cf. Plut. 371). || *ἔχον*] *ἔχει* codd. duo, fortasse recte.

1162. In V R aliis (omnibus?) est Euripidis; Dionyso dedit Scaliger. || *καθ' ὅ τι δὴ λέγεις*] *τοῦθ' ὅ τι δὴ λέγεις* Kuster, *καθ' ὅ τι διαφέρει* Hirschig, *καθ' ὅ. τί δὴ λέγεις;* Meineke.

1163. *ἥκειν* Hirschig] *ἐλθεῖν* codd. || *μετῇ*] *μετῆν* Elmsley, sed subiunctivus non

---

1151. *ἐπιτήρει τὸ βλάβος*] = *εἰς τὸ κακὸν ἀπόβλεπε* vs. 1171. Cf. Eq. 1031 (de cane) *ἐπιτηρῶν | ἐξέδεταί σου τοὔψον ὅταν σύ ποι ἄλλοσε χάσκῃς.*

1159. Iure Dobree contulit Pherecrat. fr. 137 *πρόσαιρε τὸ κανοῦν, εἰ δὲ βούλει πρόσφερε* (vid. ad vs. 498); vid. etiam Lys. X § 16. Vox *κάρδοπος* Nub. 669 sqq. saepius occurrit.

1160. *κατεστωμυλμένε*] vid. ad vs. 92.

1161. *ἐστὶν ἔχον*] adv. additur etiam Pac. 334 Plut. 371 Aesch. Choeph. 239, 695 Eur. Heracl. 745 Plat. Leg. 876 *e* etc.

1163 sq. Tragico sermone Aeschylum

χωρὶς γὰρ ἄλλης ξυμφορᾶς ἐλήλυθεν·
φεύγων δ' ἀνὴρ „ἥκει“ τε καὶ „κατέρχεται.“

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὖ νὴ τὸν Ἀπόλλω. τί σὺ λέγεις, Εὐριπίδη;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὔ φημι τὸν Ὀρέστην κατελθεῖν οἴκαδε·
λάθρα γὰρ ἦλθεν, οὐ πιθὼν τοὺς κυρίους.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὖ νὴ τὸν Ἑρμῆν.
(Ad spectatores:)
ὅ τι λέγεις δ' οὐ μανθάνω.

---

habet quod offendat in aperta imitatione dictionis tragicae, de qua vid. commentarius.

---

etiamnunc uti testantur subiunctivus *μετῇ* particula *ἄν* carens, vox *πατρά* pro vulgata substantivi forma *πατρίς* usurpata (item vs. 1427), genitivus adverbio *χωρίς* adiectus (vid. e. g. Ach. 894), quod in sermone quotidiano, ubi *sine* est *ἄνευ*, sine casu semper usurpatur (e. g. Ach. 714, = *separatim*).

1164. *ἐλήλυθεν*] = *πάρεστιν*, *adest*. Eadem huius perfecti est vis Eq. 682 Plut. 966 etc.

1165 sqq. Verbum *κατιέναι* de iis *qui ex exilio redeunt* usurpatur. Oppositi igitur *οἱ κατιόντες* sunt *τοῖς ἐκπεσοῦσι* sive *τοῖς φυγάσιν*, nam (quae sunt verba Demosthenis XXIII § 52) *ὅθεν μηδὲ ἐξέπεσέ τις τὴν ἀρχήν, οὐκ ἔνι δήπου κατελθεῖν εἰς ταύτην*. Athenis autem fieri vix poterat ut iniussu populi in patriam rediret aliquis; itaque in quotidiano sermone *κατιέναι* et *ἡ κάθοδος τῶν φυγάδων* de civibus in patriam *revocatis* constanter usurpabantur, et sic versum Aeschyleum interpretatur Euripides, qui aequalium suorum lingua uti solet. Ipse vero Aeschylus spreto sermone vulgari de Oreste, qui invitis civitatis principibus in patriam rediit, hoc loco usurpaverat verbum *κατιέναι*, eam tantum vim ei tribuens quam a natura haberet; quemadmodum in Draconis *περὶ φόνου* lege scriptum erat homicidam impune posse accusari *ἐὰν κατίῃ ὅποι μὴ ἔξεστιν*, nempe *ἐξ ἧς ἂν φεύγῃ πόλεως* (Demosth. XXIII § 51); item Aesch. Eum. 462 Soph. Ant. 200 Eur. Med. 1015 Herodot. III 45 IX 26. Itaque neque synonyma sunt *ἥκειν* et *κατιέναι*, neque — nisi tragicos eadem dictione qua plebem uti cum Euripide poscas — verbum *κατιέναι* de Oreste adhibitum potest vituperari. — Ceterum post *κατέρχομαι* sententiam non fuisse finitam, licet plura verba ex ea non iam afferantur, satis intellegimus, totum autem fabulae exordium vir doctus Burgersdijk nuper, Hermanni Thierschii Weckleinii inventis partim usus, haud improbabiliter ita constituit: *Ἑρμῆ χθόνιε, πατρῷ' ἐποπτεύων κράτη, | σωτὴρ γενοῦ μοι ξύμμαχός τ' αἰτουμένῳ· | ἥκω γὰρ εἰς γῆν τήνδε καὶ κατέρχομαι | πολυφθόρον πρὸς δῶμα Πελοπιδῶν τόδε. | τύμβου δ' ἐπ' ὄχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρὶ | κλύειν ἀκοῦσαι τ' ἐντολὴν ἣ Λοξίας | σαφῶς μ' ἔθηκέ σου, πάτερ, τιμάορον* etc.

1168. *οὐ πιθών*] priscum, utpote in verbis conceptis, pro *οὐ πείσας*, item Plut. 949. — Rediit scilicet Orestes *οὐδενὸς ξυνειδότος* (Eur. El. 88).

1169. Festive in Dionyso traducuntur homines, qui inani studio sui poetae

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
(ad Aeschylum:)
πέραινε τοίνυν ἕτερον.
(Torvo vultu tacet Aeschylus).
ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
ἴθι πέραινε σύ,
Αἰσχύλ', ἀνύσας· σὺ δ' εἰς τὸ κακὸν ἀπόβλεπε.
ΑΙΣΧΥΛΟΣ.
„τύμβου δ' ἐπ' ὄχθῳ τῷδε κηρύσσω πατρὶ
κλύειν, ἀκοῦσαι."
ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
(Aeschylum interpellans:)
τοῦθ' ἕτερον αὖ δὶς λέγει,
„κλύειν, ἀκοῦσαι," ταὐτὸν ὂν σαφέστατα.
ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
τεθνηκόσιν γὰρ ἔλεγεν, ὦ μόχθηρὲ σύ,

1170. πέραινε τοίνυν] περαινέτω νυν Blaydes coll. vs. 1243, 1389, fortasse recte.
1172. κηρύσσω] κηρύσσων Paley, sequentis versus finem τἄμ' ἀπάγγειλον πάθη fuisse suspicatus.
1173. αὖ δὶς Bake] αὖθις codd.; cf. vs. 1178 (1154, 1371).
1175—1177ᵃ. Aeschylo tribuit Bergk, equidem dubito an Dionyso dem omnes.

---

abrepti verba eius obscura quo minus intellegunt eo impensius laudant; *unde illa scilicet laudatio: „tanto melior: ne ego quidem intellexi"* (Quinctil. VIII 2 § 18).

1170. πέραινε] item Ran. 1284 Plut. 648 Eur. Med. 701.

1171. ἀνύσας] vid. ad vs. 606 et ad Vesp. 30.

— εἰς τὸ κακὸν ἀπόβλεπε] cf. vs. 1151 et Ach. 32 ἀποβλέπων εἰς τὸν ἀγρόν.

1173 sqq. Immerito nunc quoque Aeschyli ab Euripide carpitur dictio. Verbum enim κλυεῖν apud Homerum est *aures praebere,* quapropter dativum adsciscere solet: κλῦθί μοι et similia (vid. Enchir. dict. epic. p. 367 sq.); ἀκοῦσαι autem est *sonum auribus percipere.* Itaque aptissime coniungi possunt haec verba, ut in Promethei dicto (vs. 448) κλύοντες οὐκ ἤκουον *aures licet haberent, uti iis nesciebant,* vel apud ipsum Euripidem in Phoen. 919 οὐκ ἔκλυον οὐκ ἤκουσα. Praeterea dubium non videtur quin verbo ἀκοῦσαι obiectum aliquod fuerit additum (vid. ad vs. 1165 sqq.). — Non requiruntur igitur ad nostrum locum defendendum poetarum loci ubi verba nonnisi sono discrepantia copulantur, ut in Homericis quae praebet scholion ad vs. 1159 (*B* 8 *H* 279 *Δ* 163 sq. *ν* 241) vel apud Aristophanem σίγα σιώπα Thesm. 381, μόλετον ἔλθετον 1173, apud Aeschylum Prom. 141 δέρχθητε ἐσίδεσθε, 608 θρόει φράζε, — qualia nemo frequentius in carmina sua admisit quam ipse Euripides, et iure quidem suo admisit; poetarum enim est ipso verborum syllabarumque sono decus et colorem addere enunciatis. Vid. Hippol. 362 ἄιες ἔκλυες, Troad. 1303 κλύετε μάθετε, 1325 ἐμάθετ' ἐκλύετε, Andr. 1227 λεύσσετ' ἀθρήσατε, Ion. 1446 αὔω βοάσω, Bacch. 617

οἷς οὐδὲ τρὶς λέγοντες ἐξικνούμεθα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

σὺ δὲ πῶς ἐποίεις τοὺς προλόγους;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγὼ φράσω.
κἤν που δὶς εἴπω ταὐτόν, ἢ στοιβὴν ἴδῃς
ἐνοῦσαν ἔξω τοῦ λόγου, κατάπτυσον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι δὴ λέγ᾽· οὐ γάρ μοί ἐστιν ἀλλ᾽ ἀκουστέα
τῶν σῶν προλόγων τῆς ὀρθότητος τῶν ἐπῶν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ἦν Οἰδίπους τὸ πρῶτον εὐδαίμων ἀνήρ,“ —

1176. *οἷς*] *ὧν* Blaydes probabiliter.

1178. *κἤν*] *κἄν* codd.

1180 sq. Versus languidos et parum elegantes abesse malim; spurios esse suspicor. Locum agnoscit Suidas s. v. *οὐ γάρ μοὐστὶν ἀλλ᾽ ἀκουστέον.*

1180. *μοί ἐστιν ἀλλ᾽*] *ἀλλά μοὔστ᾽* (*μοι ἐστ᾽*) Blaydes, ne divellantur particulae *οὐ γὰρ ἀλλά,* de quibus vid. ad vs. 58.

1182. *εὐδαίμων*] *εὐτυχὴς* V R et plerique (item schol. Aesch. Sept. 775, Dio Chrys. LXIV p. 593 *c*); cf. vs. 1186. Veram lectionem indicat versus 1195.

οὔτ᾽ ἔθιγεν οὔθ᾽ ἥψατο, Cycl. 210 *τί φατε τί λέγετε* etc.

1176. Post pugnam in regione peregrina nomina militum qui non comparerent ter vocari, ne quis eorum inscius relinqueretur, olim certe mos ferebat, vid. Hom. *ι* 65 sqq. (Verg. Aen. VI 506). Hinc in funeribus ter ultimum vale clamabant, Theocrit. XXIII 43 etc.

1178. *στοιβὴν*] nomen a verbo *στείβειν* ductum significat quicquid interseritur vel infercitur ad locum explendum (cf. *διαστοιβάζειν* Herodot. I 179). Ex. gr. *εἰς τὰς συνθέσεις τῶν ἀμφορέων εὐχρηστεῖ ἡ τῶν στοιβῶν παρένθεσις ὑπὲρ τοῦ μὴ καταθραύεσθαι τοὺς ἀμφορέας* (Tryphon in Bekk. Anecd. 515,8 sqq., cf. ibid. 520,26 sqq.), vel in corpore animali Aristoteles de Part. Anim. II 9 sic vocat partes molliores quae articulis circumdatae prohibent ne atterantur ossa. Etiam planta quaedam, cuius proprium nomen erat *φέως* (*poterium spinosum* Linn.), a quibusdam dicebatur *στοιβή* (Theophr. Hist. Plant. VI 1 § 3). Hoc loco voces sententiae inutiles, quae ad versuum numeros explendos adiciuntur, quod Lucianus Tim. 1 dixit *ἀναπληροῦν τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ,* vocantur *στοιβαί.*

1180. *οὐ γὰρ ... ἀλλά*] vid. ad vs. 58.

— *ἀκουστέα*] pluralis adiectivi verbalis item est adhibitus Ach. 394 *βαδιστέα,* 480 *ἐμπορευτέα,* Nub. 727 *οὐ μαλθακιστέ᾽ ἀλλὰ περικαλυπτέα,* Lys. 122 *ἀφεκτέα,* 411 *πλευστέα,* 450 *ἡττητέα,* Plut. 1085 *συνεκποτέ᾽ ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα.*

1181. Dura constructio; Blaydes confert Livii praef. Hist. verba *rerum gestarum memoria principis terrarum populi.* — Artem *τῆς ὀρθοεπείας* coluerant Protagoras, qui in vocum conformationem, et praesertim Prodicus, qui in significationem inquirere solebat; vid. Plat. Protag. 337 *a-c* Phaedr. 267 *c* Aristotel. Rhetor. III 5.

1182. Hunc versum et 1187 Euripidis

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

(Euripidem interpellans:)

μὰ τὸν Δί᾽ οὐ δῆτ᾽, ἀλλὰ κακοδαίμων φύσει·
ὅντινά γε πρὶν φῦναι μὲν Ἀπόλλων ἔφη
ἀποκτενεῖν τὸν πατέρα —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(secum loquens:)

πρὶν καὶ γεγονέναι;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

πῶς οὗτος „ἦν τὸ πρῶτον εὐδαίμων ἀνήρ“;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„εἶτ᾽ ἐγένετ᾽ αὖθις ἀθλιώτατος βροτῶν.“

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

μὰ τὸν Δί᾽ οὐ δῆτ᾽· οὐ μὲν οὖν ἐπαύσατο.
πῶς γάρ; ὅτε δὴ πρῶτον μὲν αὐτὸν γενόμενον
χειμῶνος ὄντος ἐξέθεσαν ἐν ὀστράκῳ,

1184. φῦναι μὲν] πεφυκέν᾽ Blaydes. ‖ Ἀπόλλων] Ἀπ. codd. plerique.

1185ᵇ. Haec verba, quae Aeschylo vulgo continuantur et propter inficetam tautologiam sic ingrata sunt, dedi Dionyso, adscripto signo interrogationis. Videatur commentarius.

1186. εὐδαίμων Brunck] εὐτυχὴς codd.; cf. vs. 1182.

1188. ἐπαύσατο] ἐπαύσατ᾽ ὤν vHerwerden.

1189. αὐτὸν] *εὐθὺς?

Antigonae fuisse initium testantur scholia.

1183. Quoniam et Aeschylus (Sept. 772-777) et Sophocles (Oed. R. 1196 sqq.) beatissimum vocarant Oedipum, Euripides serio vituperari non potuit quod eodem eum designasset epitheto. Non minus tamen recte ab ipsis inde natalibus deos iratos habuisse dici poterat, et sic loquitur ipse Phoeniss. 1595 sqq., quem locum per parodiam hic exprimi monuit Porson: ὦ μοῖρ᾽, ἀπ᾽ ἀρχῆς ὥς μ᾽ ἔφυσας ἄθλιον, | ὃν καὶ πρὶν εἰς φῶς μητρὸς ἐκ γονῆς μολεῖν | ἄγονον Ἀπόλλων Λαΐῳ μ᾽ ἐθέσπισε | φονέα γενέσθαι πατρός· ὢ τάλας ἐγώ. Cf. ibid. vs. 13 sqq.

1185. πρὶν καὶ γεγονέναι] verba πρὶν φῦναι non ab ἔφη sed ab infinitivo ἀποκτενεῖν suspensa esse putat Dionysus, vel potius iocose fingit: *in fatisne erat ut patrem prius etiam interficeret quam natus esset ipse?!* Eadem explicatio latitat in verbis scholii ἢ τὸ φῦναι καὶ γεγονέναι ἐκ παραλλήλου ἐστίν, ἢ σύναπτε (συναπτέον?) τὸ φῦναι πρὸς τὸ ἔφη τὸ δὲ γεγονέναι πρὸς τὸ ἀποκτενεῖν.

1188. *Immo nunquam non fuit omnium mortalium miserrimus.* De particulis οὐ μὲν οὖν cf. vs. 556.

1190. „Hieme" et „in testa" fuisse expositum infantem aut iocose nunc fingit comicus aut unde habeat indicari iam nequit. Et ὄστρακον certe illud non ex vetusta aliqua fabula videtur desumsisse sed ex more popularium fictilia vasa ad varios vitae usus frequentius adhibentium quam fiebat alibi; cf. Thesm.

ἵνα μὴ ἐκτραφεὶς γένοιτο τοῦ πατρὸς φονεύς·
εἶθ' ὡς Πόλυβον ἤρρησεν οἰδῶν τὼ πόδε·
ἔπειτα γραῦν ἔγημεν, αὐτὸς ὢν νέος,
καὶ πρός γε τούτοις τὴν ἑαυτοῦ μητέρα·
εἶτ' ἐξετύφλωσεν αὑτόν. „εὐδαίμων" ἄρ' ἦν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(ad spectatores:)

οὐκ ἐστρατήγησέν γε μετ' Ἐρασινίδου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ληρεῖς· ἐγὼ δὲ τοὺς προλόγους καλοὺς ποιῶ.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

καὶ μὴν μὰ τὸν Δί' οὐ κατ' ἔπος γέ σου κνίσω
τὸ ῥῆμ' ἕκαστον, ἀλλὰ σὺν τοῖσιν θεοῖς
ἀπὸ ληκυθίου σου τοὺς προλόγους διαφθερῶ.

1192. Versum, in quo Laii trucidati mentio fieret, post hunc intercidisse suspicatur vVelsen.

1195b. Dionysi est vulgo; Aeschylo dedit Blaydes. || *ἄρ'*] *ἂν* pauci codd., quam particulam poscit sane textus traditi constructio. Cf. Plut. 657.

1196. **οὐκ ἐστρατήγησέν γε*] *εἰ κἀστρατήγησέν γε* codd., verbis cum praecedenti versu coniunctis invita grammatica.

1197. *καλοὺς* V R] *καλῶς* codd. multi (cf. vs. 1177, 1202).

---

505 *τὸ δ' εἰσέφερε γραῦς ἐν χύτρᾳ τὸ παιδίον.*

1192. *ἤρρησεν οἰδῶν τὼ πόδε*] *pedibus tumentibus vix difficulter illuc pertendit.* Cf. *Ϝέρρων* de Vulcano Hom. Σ 421. — Aliter interpretatur scholion (*μετὰ φθορᾶς ἦλθεν*, ut Eq. 4 Hom. κ 72), sed minus festivus sic fit locus.

1195. *εὐδαίμων ἄρ' ἦν*] ironice dictum, ut Plut. 657.

1196. *Certe non simul cum Erasinide praetor fuit.* — Erasinides, qui solus e collegio nunc nominatur, ab Archedemo (vid. ad vs. 416) repetundarum insimulatus et in vincula coniectus est, dein et ipse et ceteri praetores rei sunt facti propter naufragorum corpora post pugnam navalem e maris fluctibus non sublata (Xen. Hellen. I 7 § 2, Demetrius in scholio). — De praetorum damnatione cf. supra vs. 540, 696 sq.

1198. *κνίσω*] *pungam, vellicabo, molestia afficiam*, ut Vesp. 1286 Soph. Oed. C. 786 Theocr. V 122 VI 25 Herodot. VII 12 etc.

1200 sqq. Festivissime nunc Euripidis prologi ridentur. „Non iam singula verba diudicare pergam" ait Aeschylus „sed cunctos simul damnabo *ἀπὸ ληκυθίου*". Quod quid sibi vellet olim est dubitatum, quin Valckenaerius ad Hippol. p. 160 *d* eo aberravit ut trimetrorum Euripideorum incisionem *πενθημιμερῆ* vituperari putaret. Quam caesuram qui legitimam esse et apud quoslibet poetas scenicos frequentissimam contra Valckenaerium optimo iure monuit, Fritzsche ipse tamen vix meliora haec protulit: „Aeschylus ita mentitur quasi Euripides in metro deliquerit, vs. 1202". Quales nugas si fudisset Aeschylus Aristophaneus, cum ipso comico explosus esset, opinor; cf. quae vdSande Bakhuyzen in

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀπὸ ληκυθίου σὺ τοὺς ἐμούς;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἑνὸς μόνου.

ποιεῖς γὰρ οὕτως ὥστ' ἐναρμόττειν ἅπαν,

καὶ κῳδάριον καὶ ληκύθιον καὶ θυλάκιον,

ἐν τοῖς ἰαμβείοισι. δείξω δ' αὐτίκα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἰδού, σὺ δείξεις;

1201. ἑνὸς] ἀφ' ἑνὸς Blaydes.

1203. θυλάκιον] frustra Porson κυάθιον, Fritzsche θύλακον, alii alia; nam requiritur vox cuius numeri sint —◡◡◡, sextum autem pedem quod comicus praeter morem hic solvit, consulto fecit, cum tria huiusmodi vocabula versui accommodari aliter non possent, ut recte observavit Dindorf. Sic alibi ioci gratia quinque anapaestos in unum trimetrum recepit (Vesp. 979).

---

libro de Parodia ad hunc locum prudenter observavit. — Scilicet viros doctos aliquando in errorem abduxerunt Hephaestionis de Metris verba VI 1, ubi inter metra trochaica recensetur *δίμετρον καταληκτικόν, τὸ καλούμενον Εὐριπίδειον ἢ Ληκύθιον. οἷόν ἐστι* (Phoen. 250) *„νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων | θούριος μολὼν Ἄρης."* Hinc nimirum nata est falsa opinio, quasi hoc metrum Euripidi proprium fere fuerit et nunc a comico vituperetur. At quis non videt nomen illud *„Euripideum* sive *ληκύθιον"* ex ipso Aristophanis ioco in artis enchiridia irrepsisse, posteriorem scilicet trimetri partem, in quam *ληκύθιον* illud identidem nunc recurrit, a rei metricae praeceptoribus ita fuisse denominatam ut suae vel discipulorum memoriae succurrerent. Cf. Christ Metrik[2] p. 288 sq. — Ad Euripidem autem ut redeamus, non carpuntur nunc versuum numeri sed prologorum dictio *μικροπρεπής* (quod scholiastae est verbum), a qua ne verbula quidem nimis „domestica" (vid. ad vs. 959) discrepent, qualia sunt *ληκύθιον* ceteraque. Recordemur autem oportet, nomina deminutiva a dictione tragica, ut olim ab epica, fuisse aliena (cf. schol. Hom. *N* 71 Eust. 833,33, 1196,11, 1540,53, 1653,30). Hoc autem se velle comicus clare indicavit numeris versus 1203, quem ex meris *ὑποκοριστικοῖς* formatum in pedem trisyllabum invita arte metrica excurrere fecit. Callimachus vero, qui *τὴν τραγῳδίαν* dixit *μοῦσαν ληκύθιον* (teste schol. ad Hephaestion.), ut iocum Aristophanis intellexerit vereor, certum est Horatium sive Callimachi hac voce sive similibus aliorum scriptorum Alexandrinorum verbis, quibus *ληκυθίζειν* idem quod *μεῖζον βοᾶν καὶ ψοφεῖν* valeret (vid. schol. Ach. 589), pellectum esse cum de Telephi Peleique *„ampullis"* scripsit notissimum illud (ad Pison. 96 sq.) quod hodieque vivit (*ampullari, diction ampoulée*).

1200 sq. *ἀπὸ*] vid. ad vs. 121.

1202. *ἐναρμόττειν*] *convenire*, non propter versuum numeros sed propter tenue et humile genus dicendi, a quo ne deminutivae quidem voces vel supellectilis nomina abhorreant. Praeterea ad unum exemplum omnes hi prologi sunt compositi: initium facit nomen herois vel dei, de cuius gente additur nonnihil, tum in participio cum adnexis oratio subsistit ante caesuram (vid. schol. ad vs. 1217). — Verbum *ἐναρμόττειν* ita adhibetur etiam Plat. Leg. X 894*c*.

1205. *ἰδού, σὺ δείξεις;*] irridentis est

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

φημί.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ δὴ χρὴ λέγειν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„Αἴγυπτος, ὡς ὁ πλεῖστος ἔσπαρται λόγος,
„ξὺν παισὶ πεντήκοντα ναυτίλῳ πλάτῃ
„Ἄργος κατασχών“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(secum loquens:)

τουτὶ τί ἦν τὸ ληκύθιον; οὐ κλαύσεται;

1209. Dionyso dat V cum sequenti, Euripidis est in plerisque. Cf. vs. 1214 et 1296.

---

verbum, quo alter modo usus est, ita repetere praemissa interiectione *ἰδού*. Cf. Eq. 87, 344, 703 Nub. 818, 872, 1469 Lys. 851 Thesm. 206 Eccl. 93, 133, 136. Item *ἰοῦ* Vesp. 1335.

1206. *Ἀρχελάου αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχή, ὥς τινες ψευδῶς. οὐ γὰρ φέρεται νῦν Εὐριπίδου λόγος οὐδεὶς τοιοῦτος. οὐ γάρ ἐστι, φησὶν Ἀρίσταρχος, τοῦ Ἀρχελάου, εἰ μὴ αὐτὸς μετέθηκεν ὕστερον, ὁ δ' Ἀριστοφάνης τὸ ἐξ ἀρχῆς κείμενον εἶπε.* — Ex Didymi his in scholio verbis apparet versus ab Aristophane derisos apud Euripidem postea non esse inventos; collato autem scholio ad vs. 1238 „*ἔστι μὲν ἐκ Μελεάγρου μετὰ ἱκανὰ τῆς ἀρχῆς, ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ δράματος Καλυδὼν μὲν ἥδε γαῖα Πελοπίας χθονός*” Fritzsche suspicatus est post tragici mortem ab Euripide minore mutatum esse Archelai fabulae initium et Meleagri exordio novos aliquot versus esse praemissos, ne spectatores riderent fabulam incipientem a versibus quibus comicus illud *ληκύθιον* adaptasset. Quae nimis incerta verique parum similis mihi videtur coniectura, cum praesertim Iphigenia Taurica hodieque incipiat ab ipsis illis versibus quos risit Aristophanes vs. 1232, nec non Hypsipyles Stheneboeae Melanippes exordia (vs. 1211, 1217, 1244) ad Alexandrinos certe talia pervenerint qualia scripsisset Euripides, item Phrixi initium vs. 1225 allatum. Nam licet Tzetzes ad *priorem* Phrixum hoc referat et alterius exordium adscribat (fr. 818), unde Schneidewin efficiebat solum prologum — a minore scilicet Euripide — postea fuisse mutatum, hoc argumentum nihil valere arbitror ad Fritzschii, quem vdSande Bakhuyzen secutus est, opinionem corroborandam. Equidem multo facilius mihi persuadeo comicum Meleagri fabulae non prima verba attulisse (si verum est quod in scholiis traditur ad vs. 1238, ubi vid.), sed locum e medio prologo ereptum, qui *ληκυθίῳ* esset aptissimus; ad Archelaum autem fabulam quod attinet, acquiescendum videtur in Aristarchi explicatione: comicum priorem fabulae recensionem nunc sequi, posteriorem vero, quam tragicus Pellae scenae commisisset, ad grammaticos Alexandrinos pervenisse. — Vid. Prolegomena.

1208. *Ἄργος*] i. e. *εἰς Ἄργος*, cf. Soph. Phil. 220 sq. *τίνες ποτ' εἰς γῆν τήνδε … κατέσχετε;*

(Ad Euripidem:)
λέγ' ἕτερον αὐτῷ πρόλογον, ἵνα καὶ γνῷ πάλιν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„Διόνυσος, ὃς θύρσοισι καὶ νεβρῶν δοραῖς
„καθαπτὸς ἐν πεύκαισι Παρνασὸν κάτα
„πηδᾷ χορεύων“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οἴμοι πεπλήγμεθ' αὖθις ὑπὸ τῆς ληκύθου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' οὐδὲν ἔσται πρᾶγμα· πρὸς γὰρ τουτονὶ
τὸν πρόλογον οὐχ ἕξει προσάψαι λήκυθον.
„οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ·
„ἢ γὰρ πεφυκὼς ἐσθλὸς οὐκ ἔχει βίον,
„ἢ δυσγενὴς ὤν“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

Εὐριπίδη —

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί ἔσθ';

1210. *γνῶ*] *γνῷ* Ranke, praecedentem versum cum codicibus plerisque Euripidi tribuens.

1220. *ἔσθ'* Bentley] *ἔστιν* codd. || *δοκεῖ* Kuster] *δοκεῖς* codd.

1211. Hypsipyles afferri initium, tertii autem versus finem fuisse *παρθένοις σὺν Δελφίσιν* docet scholion. Euripidis verba presse secutus est Aristophanes Nub. 603—606. Cf. Soph. Ant. 1126 sqq. Eur. Phoen. 226 sqq. Ion. 713 sqq., 1125 Bacch. 137, 176, 306.

1212. *καθαπτὸς*] i. e. *καθημμένος* (Soph. Ant. 1222); cf. Rhes. 202 *καθάψομαι*, Eccl. 508 *συναπτός*. Vulgo dicitur *ἐνημμένος* (supra vs. 430 etc.).

1214. Cf. Agamemnonis apud Aeschylum verba vs. 1345 *ὤμοι μάλ' αὖθις, δευτέραν πεπληγμένος*. Non tamen putandus est comicus ad illum locum nunc alludere.

1215. *οὐδὲν ἔσται πρᾶγμα*] *nullius momenti erit, nihil refert, non est molestum.* Cf. Eur. Med. 451 *κἀμοὶ μὲν οὐδὲν πρᾶγμα*, Plat. Euthyphr. 3 *c* Hipp. Mai. 291 *a* Gorg. 447 *b* etc. et dicendi formulae *πράγματα ἔχειν, παρέχειν* (ad Vesp. 1392, cf. supra vs. 228).

1217. Stheneboeae (cf. vs. 1043) hoc est exordium teste scholio, ubi tertii versus additur pars altera *πλουσίαν ἀροῖ πλάκα*. — Sententiam eandem Euripides expressit Med. 1228 *θνητῶν γὰρ οὐδεὶς ἔστιν εὐδαίμων ἀνήρ*.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὑφέσθαι μοι δοκεῖ·
τὸ ληκύθιον γὰρ τοῦτο πνεύσεται πολύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐδ' ἂν μὰ τὴν Δήμητρα φροντίσαιμί γε·
νυνὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦτό γ' ἐκκεκόψεται.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι δὴ λέγ' ἕτερον — καὶ ἀπέχου τῆς ληκύθου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„Σιδώνιόν ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπὼν
„Ἀγήνορος παῖς“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὦ δαιμόνι' ἀνθρώπων, πρίω τὴν λήκυθον,
ἵνα μὴ διακναίσῃ τοὺς προλόγους ἡμῖν ἔτι.

1221. *πνεύσεται* Dindorf] *πνευσεῖται* codd.

1222. *οὐδ' ἂν*] *οὔ τἂν* Dobree.

1227. *ἀνθρώπων* (*ἀνῶν*), *πρίω* Blaydes coll. Ach. 35 Av. 1638] *ἀνδρῶν, ἀποπρίω* codd., quod compositum aliunde ignotum ferri nequit; *ἀνδρῶν, ὑποπρίω* (*praemercare*) Naber coll. Ach. 842, sed huiusmodi notio hinc aliena; unde enim nisi ab ipso Aeschylo, quem praemercando fallere iuberetur, Euripides emere potuit exitiosum illud vasculum? Meineke *ἀνδρῶν, ἄγε πρίω* non male.

1228. **ἡμῖν*] *ἡμῶν* codd. ‖ *ἔτι* Kock] *τὸ τί;* codd., Euripidi has voculas tribuentes. Vid. ad vs. 7.

1220. *ὑφέσθαι*] i. e. *ὑφειμένον πλεῖν* (Soph. El. 335), *antenna demissa* sive *velis contractis* (vid. ad vs. 999 sq.) *navigare.* In universum autem *ὑφέσθαι* est *remittere aliquid, cedere,* e. g. *ὑφέσθαι τοῦ τόνου* Vesp. 337, et saepe transfertur ad animum etiam in sermone quotidiano, e. g. Herodot. I 156 Xen. Hell. VII 2 § 4 Anab. III 1 § 17 etc. — Cf. *ἀνιέναι* vs. 700.

1221. *πνεύσεται*] luditur nunc in duplici huius verbi sensu, *fragrandi,* qui voci *ληκύθιον,* et *flandi,* qui verbo *ὑφέσθαι* est aptus.

1222. Vid. ad vs. 493.

1223. *ἐκκεκόψεται*] sc. *αὐτῷ ἐκ τῆς χειρὸς τὸ ληκύθιον.* Fortasse conferre licet nostrum *het zal hem uit* (*niet in*) *de hand vallen.*

1225. Phrixi fabulae citatur initium, cuius secundus versus desinebat in verba *ἵκετ' εἰς Θήβης πέδον.* Vid. Eur. fr. 816. Simillimi sunt Bacch. 170 sq. *Κάδμον ἐκκάλει δόμων* | *Ἀγήνορος παῖδ', ὃς πόλιν Σιδωνίαν* | *λιπὼν ἐπύργωσ' ἄστυ Θηβαίων τόδε.* — Praecedentium prologorum tertius demum trimeter admittebat *τὸ ληκύθιον,* nunc secundo addi potest, mox (vs. 1238) primo statim aptum erit.

1228. *διακναίσῃ*] proprie *comminuat, conterat*; cf. Pac. 251, ubi de caseo in mortarium iniecto dicitur; hinc in uni-

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγὼ πρίωμαι τῷδ';

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐὰν πίθῃ γ' ἐμοί.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐ δῆτ', ἐπεὶ πολλοὺς προλόγους ἔχω λέγειν
ἵν' οὗτος οὐχ ἕξει προσάψαι λήκυθον.
„Πέλοψ ὁ Ταντάλειος εἰς Πῖσαν μολὼν
„θοαῖσιν ἵπποις“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὁρᾷς, προσῆψεν αὖθις αὖ τὴν λήκυθον.
ἀλλ', ὦ ἀγάθ', ἔτι καὶ νῦν ἀπόδος πάσῃ τέχνῃ·
λήψει γὰρ ὀβολοῦ πάνυ καλήν τε καὶ ἀγαθήν.

1229. πρίωμαι] (ἀ)'ποπρίωμαι Meineke dubitanter nec recte.

1230. ἐπεὶ πολλοὺς] ἐπειδὴ R, sic vel ἐπειδὴ πολλοὺς codd. complures vitio manifesto. || ἔχω Lenting coll. vs. 1237, 1249] ἕξω codd.

1235. ἀπόδος] ἀπόδου (*vende*, gl. πώλησον) A Bodl.; quae recipienda esset lectio si Aeschylum alloqueretur Dionysus; sed ad Euripidem haec dici docet Euripidis responsum μὰ τὸν Δί' οὔπω γε, neque verba πάσῃ τέχνῃ nisi ad eum potuere dici. Blaydes κατάθες, vHerwerden πρίω. Vid. commentarius.

---

versum *perdat*, item Nub. 120 Eccl. 957 Pherecrat. fr. 145[20] Stratt. 1 Aesch. Prom. 94 Eur. Heracl. 296 Electr. 1307.

1229. τῷδε] *ab eo.* Cf. Ach. 812, 815 Pac. 1261 etc. — Est dativus commodi, quoniam qui mercem emit gratum facit venditori.

1232. Primus hic est versus Iphigeniae Tauricae; secundi exitus est Οἰνομάου γαμεῖ κόρην.

1234. ὁρᾷς] item Nub. 355 Pac. 331 Thesm. 490, 496, 556 Eccl. 98 Anaxandr. fr. 17[4] Alex. 9[8] Plat. Protag. 336 *b*.

1235. ἔτι καὶ νῦν] *nunc certe, tandem aliquando.* Cf. Thuc. III 39 § 6 VI 40 § 1, ἀλλὰ καὶ νῦν vs. 734, etc.

— ἀπόδος] *redde, Pelopi* sc. aliam lecythum, *quam uno obolo facile in foro emere poteris,* pro amissa illa quae tanta nunc nobis facessit negotia. — Sic recte interpretatur scholion: λήκυθον αὐτῷ ἀπόδος ἀντὶ τῆς ἀπολομένης. Perperam recentiorum alii imperativum ἀπόδος interpretati sunt *solve pretium* (*eme*) *Aeschylo* coll. Eq. 1367 Ran. 270 etc., alii ἀπόδου legentes et ad Aeschylum hoc dici rati intellexerunt *vende Euripidi.* Quae cum verbis vicinis conciliari nequeunt.

— πάσῃ τέχνῃ] *omnino* (*by all means*), in iussis; item Eq. 592 Nub. 885, 1323 Eccl. 366. Cf. πάντως futuro additum vs. 263.

1236. λήψει] *accipies*, a venditore sc. in foro, = *emes* (*gij kunt krijgen*); vid. Pherecrat. fr. 81 λήψει δ' ἐν Ἅιδου κραπάταλον τριωβόλου. Item Nub. 1395 Phrynich. fr. 51; cf. etiam Eq. 650 ξυλλαβεῖν *coemere.*

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὰ τὸν Δί' οὔπω γ'· ἔτι γάρ εἰσί μοι συχνοί.
„Οἰνεύς ποτ' ἐκ γῆς“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔασον εἰπεῖν πρῶθ' ὅλον με τὸν στίχον.
„Οἰνεύς ποτ' ἐκ γῆς πολύμετρον λαβὼν στάχυν
„θύων ἀπαρχὰς“ —

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ληκύθιον ἀπώλεσεν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μεταξὺ θύων; καὶ τίς αὔθ' ὑφείλετο;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔα αὐτόν, ὦ τᾶν· πρὸς τοδὶ γὰρ εἰπάτω·
„Ζεύς, ὡς λέλεκται τῆς ἀληθείας ὕπο,“ —

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἀπολεῖς· ἐρεῖ γὰρ „ληκύθιον ἀπώλεσεν.“

1243. *ἔα αὐτόν*] *ἔασον* R alii.
1245. *ἀπολεῖς* R] *ἀπολεῖ σ'* V.

1238. Ex Meleagri prologo haec esse, secundi autem versus exitum fuisse *οὐκ ἔθυσεν Ἀρτέμιδι* tradit scholion; pro ultimis verbis, quae metro repugnant, Pierson scripsit *οὐκ ἔθυσε παρθένῳ | Ἀρτέμιδι*, Fritzsche *οὐκ ἔτισεν Ἄρτεμιν*, Blaydes *οὐκ ἔθυσε τῇ θεῷ*. — Ceterum addit scholion, non primos hos esse fabulae versus, initium enim fuisse *Καλυδὼν μὲν ἥδε γαῖα κτέ.* (fr. 519), quae etiam Lucianus Conviv. 25 ex Euripide affert; quod autem Aristoteles ubi parum concinnam horum versuum dictionem vituperat Rhetor. III 9 *Sophocli* locum tribuit, merus hic philosophi error esse videtur, correctus in scholio, ubi ex Euripide locus plenior quam alibi citatur. Vid. ad vs. 1206.

1244. Melanippae sapientis (cf. Thesm. 547) primus hic est versus. Secundus incipiebat a verbis *Ἕλλην' ἔτικτεν*, ampullam igitur non admittebat; sed hoc non curat comicus, qui ut finem faciat ioci in quo satis diu iam est immoratus, fingit periculum esse ne ipse quoque Iuppiter mox alabastro suo spolietur. — Ceterum Gregorius Corinthius docet etiam in Pirithoo versum *Ζεὺς — ὕπο* fuisse lectum, cum vicinis eum afferens (fr. 594). Mirum autem neque me iudice credibile est quod tradit Plut. Mor. 756 *b*, Melanippae fabulae initium primitus fuisse *Ζεύς, ὅστις ὁ Ζεύς, οὐ γὰρ οἶδα πλὴν λόγῳ* (fr. 483, cf. Hercul. 1263 Troad. 885), quae verba cum spectatorum movissent indignationem, Euripidem substituisse versum qui apud comicum citatur.

1245. *ἀπολεῖς*] sc. *με*; quod additum legitur Vesp. 1202, item Agathon. fr. 13 (apud Athen. X 445 *c*) *ἀπολεῖς μ' ἐρωτῶν* Omissum ut hic est *με* Eccl. 775 Plut.

τὸ ληκύθιον γὰρ τοῦτ' ἐπὶ τοῖς προλόγοισί σου
ὥσπερ τὰ σῦκ' ἐπὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς ἔφυ.
ἀλλ' εἰς τὰ μέλη πρὸς τῶν θεῶν αὐτοῦ τραποῦ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ μὴν ἔχω γ' οἷς αὐτὸν ἀποδείξω κακὸν
μελοποιὸν ὄντα καὶ ποιοῦντα ταῦτ' ἀεί.

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

(vs. 1251—1256.)

τί ποτε πρᾶγμα γενήσεται;
φροντίζειν γὰρ ἔγωγ' ἔχω,
τίν' ἄρα μέμψιν ἐποίσει
ἀνδρὶ τῷ πολὺ πλεῖστα δὴ
καὶ κάλλιστα μέλη ποιή-
σαντι τῶν μέχρι νυνί.

SCENA VIGESIMA.

Eidem.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

1261 πάνυ γε μέλη θαυμαστά· δείξει δὴ τάχα.

1257 θαυμάζω γὰρ ἔγωγ', ὅπη
μέμψεταί ποτε τοῦτον
τὸν Βακχεῖον ἄνακτα,
καὶ δέδοιχ' ὑπὲρ αὐτοῦ.

1249. οἷς Dobree] ὡς codd. (vix recte pro ὅπως).

1252. φροντίζειν] θαυμάζειν Meineke, eodem consilio Bentley ἐγὼ οὐκ pro ἔγωγ' tentabat.

1256. μέχρι νυνί Meineke (vid. schol.)] ἔτι νῦν (vel νῦν ἔτ') ὄντων mss., ἔτι νυνί Bentley, ἔτι καὶ νῦν Bergk, παρὸς ὄντων vVelsen.

1257—1260. Del. Kock, alteri recensioni tribuit Zielinski. In versu 1256 carmen finem habere docet responsum Euripidis verba chori cum irrisione iterantis.

1258. τοῦτον] τουτονὶ Bentley.

1260. καὶ] κοὐ Meineke.

---

390 Soph. El. 831 Eur. Cycl. 558, *occīdis* Horat. Epod. 14, 5. Cf. ἐπιτρίβειν vs. 1018.

1247. σῦκα] *ulcera palpebrarum*, ἐπιφύσιες βλεφάρων ... πολλὸν φθείρουσαι τὰς ὄψιας, ἃς σῦκα ἐπονομάζουσιν (Hippocr.). — ἐπὶ ... ἔφυ] *inhaerent*, cf. Homericum ἐν ... ἔφυ Σ 384 etc.

1259. Βακχεῖον ἄνακτα] hoc nomine, quod de Aeschylo nunc usurpatur, ipse designatur Dionysus in h. Orphico 30; cf. Thesm. 988 κισσοφόρε Βάκχειε δέσποτα. Sic vs. 357 ad Cratinum transfertur Dionysi epitheton ταυροφάγος.

1260. αὐτοῦ] Euripidem intellegi voluit horum versuum auctor?

1261. πάνυ γε] alterius verba cum

εἰς ἓν γὰρ αὐτοῦ πάντα τὰ μέλη ξυντεμῶ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ μὴν λογιοῦμαί γ' αὐτά, τῶν ψήφων λαβών.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(canit accinente tibicine:)

„Φθιῶτ' Ἀχιλεῦ, τί ποτ' ἀνδροδάικτον ἀκούων
„ἰὴ κόπον οὐ πελάθεις ἐπ' ἀρωγάν;
„Ἑρμᾶν μὲν πρόγονον τίομεν γένος οἱ περὶ λίμναν·
„ἰὴ κόπον οὐ πελάθεις ἐπ' ἀρωγάν;"

1263. γ' αὐτά Dobree] ταῦτα codd. || τῶν ψήφων] τῷ ψήφῳ pravam lectionem damnabat Eratosthenes teste scholio. || Post hunc versum in codd. legitur parepigraphe διαύλιον προσαυλεῖ τις.

1264. Ἀχιλεῦ] Ἀχιλλεῦ codd. fere omnes, sed in syllabas ⏑–́⏑⏑–́⏑⏑–́⏑⏑–́–́ versus debet exire, perinde atque intercalaris ceterique vicini.

1265 sqq. ἰὴ κόπον V R] ἰήκοπον cett.

---

irrisione iterantis est, item Eccl. 806. — δείξει] subiectum hic et Vesp. 994 mente supplendum est τοὔργον, quod additum legitur Lys. 375, item τάχα δ' αὐτὸ δείξει τοὔργον Soph. fr. 352, τὸ δ' ἔργον αὐτὸ σημανεῖ τάχα Eur. Andr. 265, *res indicabit* Ter. Eun. 469. Saepe praemittitur αὐτό (sc. τὸ πρᾶγμα vel τοὔργον), vid. αὐτὸ λέγει Eq. 204, αὐτὸ βοᾷ Vesp. 921, αὐτὸ δείξει Cratin. fr. 177 Plat. Hipp. Mai. 288 *b* Theaet. 200 *e*, αὐτὸ δηλώσει Plat. Criti. 108 *c*, αὐτὸ διδάξει Plat. Protag. 324 *a*, αὐτὰ δηλοῖ 329 *b*, αὐτὸ σημανεῖ Eur. Phoen. 623 Bacch. 976.

1262. εἰς ἓν ... ξυντεμῶ] *in unum centonem concidam*; omnia eodem redire, eodem metro iisdemque fere verbis concepta esse et iisdem vocis modulationibus proferri ostendam.

1263. τῶν ψήφων λαβών] *sumtis lapillis computationem instituam.* Sic Bdelycleon Vesp. 529 sqq. dum pater loquitur identidem quaedam annotat. Cum genitivo ψήφων cf. Ach. 184, 805 Vesp. 239 Pac. 772, 962, 1102, 1136 Av. 357 Straton. fr. 1[43] Xen. Anab. IV 5 § 35 Hom. ι 225, 232.

1264 sqq. E variis Aeschyli tragoediis, Myrmidonibus (vs. 1264 sq.), Psychagogis (vs. 1266), Telepho (? vs. 1270), Sacerdotibus (vs. 1273), Agamemnone (vs. 1276), Euripides evellit chori aliquot versus eodem metro compositos omnes, quibus intercalarem versum interserit primo tantum loco proprium et aptum, a ceteris quam maxime alienum. Quae in cantici speciem aliquam ludicram coniuncta nihilo deteriora esse perhibet Euripides quam sint ipsa aemuli carmina lyrica.

1264 sq. Legatorum Graecorum Achillis auxilium contra Troianos irruentes implorantium haec erant verba (fr. 131) teste scholio. Cf. vs. 992.

1264. ἀνδροδάικτον] id est ἄνδρας δαΐζων, item Aesch. Choeph. 860, cf. πυργοδάικτος Pers. 105 et epicum adiectivum ῥηξήνωρ.

1265. πελάθεις] item Rhes. 557 Eur. El. 1293.

1266. Arcadum haec esse verba Cyllenium Mercurium prope lacum Stymphalium colentium dicit scholion. Sed cum e Ψυχαγωγοῖς versum desumtum esse dicat, Valckenaer Diatr. p. 286 *c* suspicatus est Homeri potius νέκυιαν hic imitatum esse tragicum, lacum igitur Avernum esse intellegendum, cui assensi sunt Fritzsche et vdSande Bakhuyzen.

1267. Versibus intercalaribus Aeschylus saepius usus est; vid. Suppl. 116 sqq.,

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(duos lapillos seponens:)
δύο σοι κόπω, Αἰσχύλε, τούτω.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
„κύδιστ' Ἀχαιῶν, Ἀτρέως πολυκοίρανε μάνθανέ μου παῖ.
„ἰὴ κόπον οὐ πελάθεις ἐπ' ἀρωγάν;“

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(tertium lapillum seponens:)
τρίτος, Αἰσχύλε, σοὶ κόπος οὗτος.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
„εὐφαμεῖτε· μελισσονόμοι δόμον Ἀρτέμιδος πέλας οἴγειν.
„ἰὴ κόπον οὐ πελάθεις ἐπ' ἀρωγάν;
„κύριός εἰμι θροεῖν ὅδιον τέρας αἴσιον ἀνδρῶν.
„ἰὴ κόπον οὐ πελάθεις ἐπ' ἀρωγάν;“

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.
(plures seponens lapillos:)
ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν κόπων ὅσον.

1273. *μελισσονόμοι*] vox obscura, fortasse corrupta; *πολισσονόμοι* Seidler (et fortasse schol.), cf. Pers. 852 Choeph. 864, *μελισσόνομον* Hermann, *μέλισσαι ὁμοῦ* Kock, *με λισσόμεναι* Thiersch. || *δόμον* (*δρόμον* R) — *πέλας οἴγειν*] eleganter Blaydes (Adv. in trag. Graec. fr.) *δόμῳ Ἀρτέμιδος πελάθουσιν.*

1276. *ὅδιον*] *ὅσιον* Asclepiades in schol., sic V et plerique (*ὅς δῖον*, i. e. *ΟΣΙΟΝ*, R); verum extat Aesch. Ag. 104. || *τέρας* Francken] *κράτος* codd. hic et apud Aesch., sed vid. Aesch. schol.

---

129 sqq., 162 sqq., 173 sqq., 890 sqq., 899 sqq. Sept. 975 sqq., 986 sqq. Ag. 121, 139, 159 Eum. 326 sqq., 341 sqq.

1270. Unde esset Aristarchum et Apollonium nesciisse, Timachidam e Telepho, Asclepiadem ex Iphigenia Aeschyli ductum dixisse (fr. 92) refert scholion.

— *κύδιστε*] cf. Homericum *Ἀτρεΐδη κύδιστε, Ϝάναξ ἀνδρῶν Ἀγάμεμνον* (*B* 434 etc.).

1273. Scholion testatur ex Aeschyli *Ἱερείαις*, ignoti argumenti dramate, desumtum esse versum, cuius verba obscura sunt. Adiectivum certe *μελισσονόμοι* explicari nequit; nam licet *μέλισσαι* nuncupentur sacerdotes Cereris Proserpinae Rheae Dianae aliaeque mulieres fatidicae (Pind. Pyth. IV 106, Preller Myth. I[4] p. 133,1), *-νόμοι* terminatio quid sibi velit nisi de veris apibus sermo sit non apparet.

— *εὐφαμεῖτε*] cf. vs. 354.

1274. *οἴγειν*] si sanum est, cf. Nub. 304.

1276. Chori in Agamemnone fabula (vs. 104) sunt verba *κύριός εἰμι θροεῖν ὅδιον τέρας αἴσιον ἀνδρῶν | ἐντελέων*, de fausto omine Graecis Troiam petentibus misso.

1278. Cf. initium Nubium *ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσον.* Praeterea *ὅσον τὸ χρῆμα* cum genitivo iungitur Ach. 150 Eq. 1219 et sine genitivo legitur Pac. 1192, *ὡς καλὸν τὸ χρῆμα* Lys. 83 fr. 67. De voce *χρῆμα* ita usurpata vid. ad Vesp. 266.

ἐγὼ μὲν οὖν εἰς τὸ βαλανεῖον βούλομαι·
ὑπὸ τῶν κόπων γὰρ τὼ νεφρὼ βουβωνιῶ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὴ πρίν γ' ἂν ἀκούσῃς καὶ ἑτέραν στάσιν μελῶν
ἐκ τῶν κιθαρῳδικῶν νόμων εἰργασμένην.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι δὴ πέραινε, καὶ κόπον μὴ προστίθει.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ὅπως Ἀχαιῶν δίθρονον κράτος, Ἑλλάδος ἥβας,“
— φλαττοθραττοφλαττόθρατ —

1281. ἂν] inseruit Reisig, Elmsley μή μή, | πρὶν ἄν γ' ἀκούσῃς, ne ἄν particula anapaestum aperiat. Vitium in textu tradito redit Eccl. 629, 752 (Lys. 1005?); cf. Ach. 176 Eq. 960 Nub. 267 etc.

1283. In quibusdam olim defuisse dicit scholium V.

1285. ἥβας] ἥβαν codd. nonnulli.

1286. 88. 90. 92. 95. Codices bis τὸ φλαττόθρατ; syllabam το- e versu 1296 invectam delevit Fritzsche.

1279. βούλομαι] item omisso *eundi* verbo Lys. 136 καὶ ἐγὼ βούλομαι διὰ τοῦ πυρός, Apolloph. fr. 5 τῶν μυρρινῶν ἐπὶ τὴν τράπεζαν βούλομαι, Lucian. bis accus. 10 ἐγὼ δ' ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, Cic. ad Att. VI 7 *Rhodum volo*, ad famil. VII 4 *in Pompeianum statim cogito*, XVI 17 *nam ego hinc perendie mane cogito.*

1280. κόπων] quasi ipse iis sit affectus. — τὼ νεφρὼ βουβωνιῶ] *dolent tumentque testiculi.* De voce νεφρώ = ὄρχεις cf. Athen. 384 *e* (etiam supra vs. 475?), de verbo βουβωνιᾶν vid. Lys. 987 βουβωνιᾷς ὑπὸ τῆς ὁδοῦ; et Vesp. 277.

1281. στάσιν μελῶν] στάσιμον μέλος interpretatur scholion (cf. Aristot. Poet. 12), probabilius Kock σύστημα intellegit.

1282. Aeschylum in sequentibus ὡς ὀρθίῳ νόμῳ (invento Terpandri, vid. ad vs. 1298 sqq. et 1308) κεχρημένον rideri scribit Timachidas in scholio.

1284. πέραινε] cf. vs. 1170.

1285—1295. In periodi aliquam speciem Euripides nunc quoque cogit versus quorum diversissima est origo neque sententia cognata est, sed similes sunt modi musici. Citharae autem accinentis sonum ore imitatur singulis versibus submittendo sonos φλαττοθραττοφλαττόθρατ, quibuscum cf. voces simili consilio fictae τήνελλα Archiloch. fr. 118 Ach. 1227 Eq. 276 Av. 1765, θρέττε Eq. 17, θρεττανελό Plut. 290, 296, Ennius *at tuba terribili sonitu „taratantara" dixit.* — Vix quicquam autem prodest scire unde singula sumserit Euripides, qui ultima lubidine in deridendis aemuli canticis nunc versatur. Nam sententiae, cuius initium ad tibiam modo (vs. 1276) canebatur (Agam. 104 sqq.), altera nunc pars fidibus accinentibus proferri fingitur (vs. 1285 + 1289 = Agam. 109,111), interiectis verbis σφίγγα δυσαμεριᾶν πρύτανιν κύνα, quae desumta sunt e Sphinge dramate satyrico (vid. schol.), unde etiam vs. 1291 ductum esse suspicatur Fritzsche; versus denique 294 additur e Thressis teste Apollonio in scholio, videtur autem significari gladius in Aiacis transfigere se conantis pectore invulnerabili incurvatus.

1285. δίθρονον κράτος] sic Aeschylus significavit Atridas, cf. Agam. 42 sq. Soph. Ai. 252, 390 Antig. 146. Eadem

„σφίγγα δυσαμεριᾶν πρύτανιν κύνα πέμπει“
— φλαττοθραττοφλαττόθρατ —
„ξὺν δορὶ καὶ χερὶ πράκτορι θούριος ὄρνις“
— φλαττοθραττοφλαττόθρατ —
„κείρειν παρασχὼν ἰταμαῖς κυσὶν ἀεροφοίταις“
— φλαττοθραττοφλαττόθρατ —
„τὸ συγκλινές τ' ἐπ' Αἴαντι“
— φλαττοθραττοφλαττόθρατ.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad Aeschylum:)

τί τὸ „φλαττόθρατ“ τοῦτ' ἐστίν; ἐκ Μαραθῶνος ἢ

1287. δυσαμεριᾶν Dindorf] -ίαν codd.

1291. κείρειν Blaydes] κουρεῖν R, κυρεῖν cett. || ἀεροφοίταις] -τοις plerique; cf. ᾀδοφοῖται et θρᾳκοφοῖται fr. 198.

1294. Verba, quae neque si grammaticae neque si metri ratio habetur huic loco apta videntur, olim nonnulli omittebant teste Timachida, Apollonius vero agnoscebat versiculum ex Aeschyli Thressis desumtum; vid. scholion. || τ'] om. codd. pauci.

---

vocis κράτος vis est Ag. 619 Suppl. 526. — Ἑλλάδος] adi.? cf. Ag. 429 Soph. Phil. 223.

1287. κύνα] ut *furiae* (vid. ad vs. 472), sic *monstra rapacia* in tragicorum dictione haud raro canes vocantur: *aquila* Aesch. Prom. 1022 Agam. 136 Soph. fr. 766 (item mox vs. 1291?), *grypes* Aesch. Prom. 804, *sphinx* h. l. et Soph. Oed. R. 391. Item *harpyae* apud Apoll. Rhod. II 289. Qualibus locis addito genitivo vel adiectivo aliquo indicatur quomodo vox κύων sit accipienda. Nostro loco δυσαμεριᾶν πρύτανιν Dindorf interpretatur *infortuniorum principem*; verbis δυσημερία (Soph. fr. 518³) et δυσημερεῖν (Pherecr. fr. 98) opposita sunt εὐημερία et εὐημερεῖν.

1289. πράκτορι] *vindice*, item Aesch. Eum. 319 Soph. El. 953.

1291. ἰταμαῖς κυσὶν] cum adi. (*audacibus*) cf. ἴτης Nub. 445, de voce κύων vid. ad vs. 1287.

1296. τί — ἐστίν;] cf. vs. 649. — ἐκ Μαραθῶνος κτέ.] *a Persisne barbarum istud phlattothrat desumsisti?* — Marathonis nomen cum Athenis auditur, nemo non cogitat pugnam illam, quae a servitute Graecos servavit; Aeschylus autem cum ceteris aequalibus contra Persas ibi dimicaverat. — In campo Marathonio multam φλέω (cf. vs. 244) cum aliis herbis palustribus crevisse (cf. Av. 246), libenter credo scholiastae; sed quae addunt hodierni, *restes* inde esse confectas, Marathone igitur multos *restiarios* fuisse videri, ea neque in scholiis leguntur, neque ex alio fonte sunt hausta aut per se veri similia, neque si quam maxime vera essent, ad comici verba explicanda quicquam prodessent. Nam ἱμονιοστρόφος non est is qui *conficit restim*, sed qui *aquam e puteo haurit ope cadi ex fune suspensi*, idem igitur qui ὑδατηγὸς dicitur in Callimachi versu a scholiasta allato ἀείδει καί πού τις ἀνὴρ ὑδατηγὸς ἱμαῖον, — neque e sparto sed e *loro* erant ἱμονιαί, certe nomen ἱμάς (*riem*) id indicat, — neque cantica eius qui restim facit vel ductat cur *resti similia*, i. e. praelonga („aus unendlich langen Versen bestehend" Kock) dicantur causa est ulla, — neque

πόθεν ξυνέλεξας ἱμονιοστρόφου μέλη;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἀλλ' οὖν ἐγὼ μὲν εἰς τὸ καλὸν ἐκ τοῦ καλοῦ
ἤνεγκον αὔθ', ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν Φρυνίχῳ
λειμῶνα Μουσῶν ἱερὸν ὀφθείην δρέπων·
οὗτος δέ γ' ὡς πορνίδιον ἀπὸ πάντων φέρει,
σκολίων Μελήτου, Καρικῶν αὐλημάτων,

1301. **οὗτος δέ γ' ὡς πορνίδιον ἀπὸ πάντων φέρει*] *οὗτος δ' ἀπὸ πάντων μὲν φέρει πορνιδίων* codd. metro invito (*-ῐδίων*, cf. Nub. 997 alibi); Porson *πορνιδίων μέλη φέρει*, sic vero in sequentibus deest copula; Meineke *μεταφέρει, πορνῳδίων*; vVelsen *μὲν φέρει* (vel *συμφέρει*) *πορνῶν μελῶν*, Kock (coll. schol. Vesp. 1240 Plut. Demosth. 4) *μὲν φέρει, παροινίων*, quae vox a sequenti *σκολίων* parum, ni fallor, distat et vix Attica videtur; Blaydes tentavit *πορνειδίων* a voce *πορνεῖον lupanar* (Vesp. 1283) ductum, sed *locum* non indicari docet praepositio *ἀπό* et ipse concedit. Verum versus sensum primus ni fallor indicavi equidem (de Aristophane Euripidis censore 1876 p. 107), *οὗτος δ' ἀπὸ πάντων μὲν φέρει πόρνης δίκην* proponens; quamquam non est recipienda illa coniectura, quia *δίκην* ita adhibitum apud nostrum non extat (vid. tamen Reiske ad Thesm. 18) neque ferri potest particula *μέν*. Eodem tendunt Blaydesii coniecturae inter alias multas prolatae *πορνίδιον ὅπως φέρει* vel *πορνικῶς μέλη φέρει* vel *ξυλλέγει πορνίδιον ὥς*.

---

versus ex Aeschyli choricis Euripides modo attulit insolitae longitudinis; — quod denique perhibetur in scholio, ludi in similitudine sonorum *φλε-* et *φλατ-*, id tam est insulsum ut vel excribere pigeat. Significantur cantilenae vulgares, molestae, taedium afferentes, quales esse solent hominum de plebe in opere diuturno, quod neque corporis neque mentis singularem aliquam habilitatem vel peritiam poscat, occupatorum; cf. Nub. 1358 *ᾄδειν . . . ὡσπερεὶ κάχρυς γυναῖκ' ἀλοῦσαν.*

1298 sqq. „Non e trivio petivi modos quos iste in ridiculum nunc detorquet, sed in nobilem locum ex nihilo ignobiliore transtuli, ex Aeolica scilicet Terpandri poesi (ut recte cum scholiasta interpretatus est Fritzsche, cf. vs. 1282 et 1308) in tragoediam, ne Phrynichi (vid. vs. 910) vestigia nimis presse sequerer. At iste undique habet sua, ceu meretrix quidlibet lucri faciens."

1299. Vel sic cum Phrynicho satis multa Aeschylo fuisse communia testatur Persarum initium cum Phrynichi Phoenissarum fragmento, quod in Persarum fabulae hypothesi affertur, collatum. De Phrynicho autem imaginem simillimam comicus adhibuit Av. 750.

1300. *λειμῶνα Μουσῶν*] cf. Choerili fr. 1 *ἆ μάκαρ ὅστις ἔην κεῖνον χρόνον ἴδρις ἀοιδῆς, | Μουσάων θεράπων, ὅτ' ἀκήρατος ἦν ἔτι λειμών.* Vox *λειμών* transfertur etiam Plat. Soph. 222 *a* Phaedr. 248 *b*.

1302. *σκολίων Μελήτου*] *Meletus* in Georgis, quae primo belli Peloponnesiaci tempore data est fabula, ab Aristophane dictus est Calliae amasius (fr. 114), hoc autem tempore erat adulescens; vid. Plat. Euthyphr. 2 *b*. Tragoedias scripsit, infirmae autem erat valetudinis, quapropter in Gerytade simul cum Cinesia (de quo vid. ad. vs. 153) et Sannyrione ad inferos mittebatur legatus *ἀπὸ τῶν τραγικῶν χορῶν* (fr. 149^{10}), et *τὸν ἀπὸ Ληναίου νεκρὸν* eum dixit Sannyrio fr. 2. In Aristophanis Pelargis (fr. 438) *Lai filius* audiebat, cum propter ipsius Oedipodiam eodem festo cum ea comoedia datam tum propter puerorum amores, quorum Laius habebatur inventor. Sed etiam alia eum scripsisse carmina

θρήνων, χορειῶν. τάχα δὲ δηλωθήσεται.
ἐνεγκάτω τις τὸ λύριον. καίτοι τί δεῖ
λύρας ἐπὶ τούτων; ποῦ ἔστιν ἡ τοῖς ὀστράκοις
αὕτη κροτοῦσα; δεῦρο Μοῦσ᾽ Εὐριπίδου,
πρὸς ἥνπερ ἐπιτήδεια ταῦτ᾽ ᾄδειν μέλη.

(Procedit muliercula testas manibus quassans.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

αὕτη ποθ᾽ ἡ Μοῦσ᾽ οὐκ ἐλεσβίαζεν, οὔ.

1303. *τάχα*] *ταχὺ* Reiske.

1305. *τούτων*] *τοῦτον* V R et plerique.

1307. *ταῦτ᾽*] *ταῦτ᾽ ἔστ᾽* V, *τάγ᾽ ἐστ᾽* R, unde male Hermann *τάδε γ᾽*, Blaydes *ἐπιτήδειόν ἐστ᾽ ᾄδειν ταδί*. Requiritur pronomen *οὗτος*, non *ὅδε*.

1308. Corruptum non sine causa habet Blaydes, *ποτε* enim verti vix potest. Scholiasta post *ἐλεσβίαζεν* collocat signum interrogandi; quae si placet lectio, *οὔ* sitne Euripidis negantis an Dionysi iterum rogantis ambiguum manet. Sed nihil eiusmodi sufficere videtur.

---

e nostro loco apparet; *amatoria* ei tribuuntur in Epicratis fr. 4. Paucis annis post Socratis extitit accusator, et sic assecutus est nominis immortalitatem, quam non potuisset ei parere poesis, cuius ne unus quidem versiculus aetatem tulit.

— *Καρικῶν αὐλημάτων*] cf. Platon. fr. 69^{12}, ubi post scolium a convivis cantatum *αὐλοὺς ἔχουσά τις κορίσκη Καρικὸν μέλος τι | μελίζεται τοῖς ξυμπόταις*. Caricae musae in funeribus mentio fit Plat. Leg. 800 *e*, *θρῆνοι* Carici commemorantur Athen. 174 *f*. Cf. Poll. IV 75 sq.

1304. *τις*] vid. ad vs. 871.

— *τὸ λύριον*] *meam lyram*, in sede opinor ab Aeschylo relictam.

1305. *τούτων*] i. e. *τῶν τοῦ Εὐριπίδου ᾀσμάτων*.

1305 sq. *ποῦ κτἑ.*] pronomen *ἡ … αὕτη* docet aut feminam *Euripidi arto vinculo conexam* dici (*tuam istam*) aut *notissimam* atque *praesentem*. Fortasse conicere licet notam aliquam crotalistriam Athenis nuper obiisse iamque Euripidis carminibus accinere iuberi. Quod si vero non satis simile videtur, statuamus mulierculam hanc nullam aliam ob causam nunc induci quam quod ars eius humilis et barbara requiratur ad comitandam quae sequitur monodiam. Ad Hypsipylen Euripideam alludi dicit scholion, item Phot. s. v. *κροταλίζειν*. „Haec igitur infantem quem nutriebat Ophelten crotalo delectaverit" observat Fritzsche. Sed cum nimis hoc est incertum, tum credibile vix videtur tragicam illam heroinam in scenam nunc produci, ita ut fabulae actores, perinde atque in Shakespearii Hamleto, alius fabulae spectatores fiant ipsi. Attamen luculenter e comici verbis apparet revera procedere *Musam* aliquam *Euripidis*, quae *testis crepando* (*κρεμβαλιάζουσα*, cf. h. Apoll. 162 Hermipp. fr. 31 Athen. 636 *c*, *d*, Hesych. s. v.; *„op de rommelpot"*?) cantorem comitetur. — Melius fortasse intellegi posset hic locus, si Phrynichi comoedia Musae aetatem tulisset; ex qua supersunt verba *ὦ κάπραινα καὶ περίπολις καὶ δρομάς* (fr. 33), quibus Euripidis Musam compellari Meineke suspicatus est. Ceterum de Euripidis arte melica vid. infra vs. 1327.

1308. „Haec certe Musa satis discrepat a priscis vatibus Lesbiis", quorum imitatio in arte Aeschyli *τῷ μέλει αἰολίζοντος* (cf. Pratin. fr. 5) displicebat hominibus aetatis Euripideae. Vid. ad vs. 1282 et 1298 sqq. — Praeterea ioco obscoeno

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

(ad testarum percussarum sonum canens:)

ἀλκυόνες, αἳ παρ' ἀενάοις θαλάσσας
κύμασι στωμύλλετε,
τέγγουσαι νοτίοις πτερῶν
ῥανίσι χρόα δροσιζόμεναι·
αἵ θ' ὑπωρόφιοι κατὰ γωνίας
εἱ-ει-ει-ει-ει-ειλίσσετε δακτύλοις φάλαγγες

1309. *θαλάσσας* Bergk] *-σσαις* V R, *-σσης* cett.
1311. *νοτίοις* R] *νοτεροῖς* V, *νοτίαις νοτεραῖς νοτερῆς* alii. || *πτερῶν*] *πτερόν* Reiske, *πτερά* Blaydes.
1314. *εἱ-*] sexies scriptum habet R, quinquies V, alii quater vel septies. Cf. vs. 1348.

magis quam perspicuo — sed textus corruptus est — alluditur ad verbi *λεσβίσαι* sensum illum, de quo cf. Vesp. 1346 Eccl. 920 Pherecrat. fr. 149 Theopomp. 35.

1309 sqq. Ad testarum crepitum Aeschylus nunc canit chori canticum ex versiculis Euripideis, qui nullis sententiae vinculis cohaerent, consutum.

1309—1315. Unde desumti sint nescimus. Subsimilia sunt verba chori in Iphigenia Taurica *ὄρνις, ἃ παρὰ πετρίνας | πόντου δειράδας ἀλκυών, | ἔλεγον οἰκτρὸν ἀείδεις* (vs. 1089 sqq.); hinc natus videtur error in scholio, ubi initium nostri loci ad Iphigeniam *Aulidensem* refertur, in qua fabula nihil huiusmodi extat.

1310. *στωμύλλετε*] vid. ad vs. 92.

1314. *εἱ-ει-ει-ει-ει-ειλίσσετε*] in arte antiquiore cantus tot habebat notas musicas quot erant verborum syllabae; recentiores vero musici plures nonnunquam sonos in unam syllabam conferre coeperunt. Cui artificio nos qui nunc vivimus ita assuevimus ut vix attendamus, sed Aristophanis aetate iis qui priscum obtinebant piaculare fere scelus committere videbatur quisquis ita adulterabat artem musicam *ἣν οἱ πατέρες παρέδωκαν* (Nub. 968). Quales irae ne nimis ridiculae et pusillanimes nobis videantur, recordemur oportet ad *cultum deorum* certamina musica et scenica pertinuisse et in iuvenum animis informandis arti musicae veteres tantum tribuisse ut huius artis leges sine ipsius reipublicae detrimento mutari posse negarent; qua de re vere classicus extat locus apud Platonem Rep. IV p. 424 *c*, cum comico hac certe in re prorsus consentientem; vid. etiam Leg. III 700 *d*—701 *a* et VI 797. — Eadem autem ratione, qua h. l. et vs. 1348, vocis modulatio scripto indicatur in fragmento papyri, ubi dochmiaci ex Euripidis Oreste versus aliquot extant cum signis musicis (vid. Papyr. Erzherzog Rainer, Ian Mus. script. Graec. p. 430 sq.); vox *ὡς* vs. 343 scripta ibi legitur

Z I
ΩΩΣ,

id est signis hodiernis redditum

Item vocales et diphthongi passim iterantur in hymnis, quorum fragmenta Delphis nuper sunt effossa, vid. Weil in Bulletin de corresp. Hellén. XVII p. 569 XVIII 345, Ian l. l. p. 434 sqq.; quamquam *bini* tantum soni illic quoque syllabis nonnullis tribuuntur (*κλει-ειτύν*,

ἱστόπονα πηνίσματα,
κερκίδος ἀοιδοῦ μελέτας,
ἵν' ὁ φίλαυλος ἔπαλλε δελ-
φὶς πρῴραις κυανεμβόλοις,
μαντεῖα καὶ σταδίους.
οἰνάνθας γάνος ἀμπέλου,
βότρυος ἕλικα παυσίπονον.
περίβαλλ', ὦ τέκνον, ὠλένας.
(Ad Dionysum conversus:)

1315. *ἱστόπονα* R] *ἱστότονα* V et cett.

1316. *κερκίδος*] *καὶ κερκίδος* V aliique perperam.

1319. Quoniam cetera ridicule quidem sunt iuncta, sed ita ut singulorum enunciatorum verba eum praebeant sensum quem iis tribuisset Euripides, suspicionem movent accusativi *μαντεῖα καὶ σταδίους*, qui verbo *πάλλειν* nonnisi absurde possunt annecti. Ecquid spurius est hic versus? Unde tamen irrepere potuerit non video.

ὕμνω-ων, γλαυκα-ᾶς, θιγου-οῦσ', ἀ-αγλαός, θνατοι-οῖς, μαντει-εῖον, εἱ-ειλεῖς etc.), Aeschylus vero Aristophaneus quo clarius indicet art m Euripidis *τὰς λέξεις τοῖς μέλεσιν ὑποτάττειν καὶ οὐ τὰ μέλη ταῖς λέξεσιν* (quae Dionysii Hal. de comp. verb. 11 sunt verba), *sex* nunc sonis unam onerat syllabam.

— *φάλαγγες*] *araneae*, cf. Platon. fr. 22 (Vesp. 1509).

1315. *ἱστόπονα*] cf. Nonn. Dionys. XII 75 *ἱστοπόνος Φιλομήλη*.

— *πηνίσματα*] = *ὑφάσματα*. Vid. ad vs. 578.

1316. *κερκίδος ἀοιδοῦ*] ex Euripidis Meleagro hoc esse dicit scholion. Cf. Iph. Taur. 222 *ἱστοῖς ἐν καλλιφθόγγοις κερκίδι . . . ποικίλλουσα*. *Arguto pectini* (Verg. Aen. VII 14) etiam Sophocles *φωνήν* et *ὕμνους* tribuit (fr. 522 et 909), Antipater Sidonius epigr. 9[1] *τὴν κερκίδα* dixit *φιλαοιδόν*, 22[5] *ἀηδόνα τὰν ἐν ἐρίθοις*, 26[1] *ὀρθρινὰ χελιδονίδων ἅμα φωνᾷ | μελπομέναν*.

1317 sq. Verba *ἵν' — κυανεμβόλοις* suo loco leguntur in pulcro chori cantico Eur. Electr. 435 sq. — Verbum *ἔπαλλε* apud Euripidem intransitive est usurpatum, ut El. 476 Soph. Oed. R. 153 Ar. Lys. 1304, sed ab Aeschylo cum ratione nunc insanienti obiecto iungitur sensu *quatiendi*, quemadmodum *κλήρους πάλλειν* et similia dicuntur. Adiectivo *κυανέμβολος* ipse Aristophanes usus est Eq. 554.

1319. Ignotae originis.

1320 sq. Scholion *παρὰ τὸ ἐξ Ὑψιπύλης Εὐριπίδου „οἰνάνθα τρέφει τὸν ἱερὸν βότρυν“*, quae verba corrupta et lacunosa esse, ipsa enim quae apud Aristophanem leguntur ex Euripide esse desumta, res clamat. Similis in Phoenissis est locus vs. 229 sqq. *οἶνα θ' ἃ καθαμέριον | στάζεις τὰν πολύκαρπον | οἰνάνθας ἱεῖσα βότρυν*. Vox *οἰνάνθη*, i. e. *ἄνθος τοῦ οἴνου*, legitur praeterea Av. 588 etc. Vinum *ἀμπέλου γάνος* dicitur etiam Aesch. Pers. 615, *Διονύσου γάνος* Eur. Cycl. 415. Cum adiectivo *παυσίπονος* cf. Bacch. 772 *τὴν παυσίλυπον ἄμπελον*, Alcaeus fr. 41 *οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Διὸς υἷος λαθικάδεα | ἀνθρώποισιν ἔδωκε*.

1322. Hunc quoque ex Hypsipyle fabula esse versum dicit scholion, quo carent codd. V R. Conferri potest Phoen. 309 *ἀμφίβαλλε μαστὸν ὠλέναισι ματέρος* vel 165 *περὶ δ' ὠλένας δέρᾳ φιλτάτᾳ βάλοιμι*.

1323 τοῦτον τὸν πόδ' ὁρᾷς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὁρῶ.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

1325 τοιαυτὶ μέντοι σὺ ποιῶν
τολμᾷς τἀμὰ μέλη ψέγειν,
κατὰ τὸ δωδεκαμήχανον
Κυρήνης μελοποιῶν;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

1324 τί δαί; τοῦτον ὁρᾷς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὁρῶ.

1323. τοῦτον τὸν πόδ' ὁρᾷς Porson] ὁρᾷς τὸν πόδα τοῦτον codd. licentia metrica non ferenda; non enim iam Euripidem deridet sed suis verbis utitur Aeschylus; Reiske τόνδ' pro τοῦτον non recte, nisi cum Dobraeo et Dindorfio statuas ex Euripide haec quoque esse desumta, fortasse Telephi fuisse ad Achillem verba.

1324. Om. V. Ex uno versu τί δέ; τοῦτον πόδ' ὁρᾷς; — ὁρῶ versus 1323 sq. ortos esse suspicatur Bergk. || δαί] δὲ R alii.

1327. κατὰ Blaydes] ἀνὰ codd.

1323. Simillimus est Eq. 163 τὰς στίχας ὁρᾷς τὰς τῶνδε τῶν λαῶν; — ὁρῶ. — Non dictio tantum carminum Euripideorum in ridiculum nunc convertitur, sed magis etiam deridentur eorum numeri. Nempe versibus severis gravibus canoris artis Aeschyleae Euripides fluxos mobiles leves numeros substituere solebat, et in glyconeo praesertim metro, quo hoc canticum est compositum, mirae indulsit licentiae; saepissime autem pro syllabis duabus (— ⏓, — ⏑, ⏑ —), unde initium habet glyconeus, trisyllabam basin posuit (— ⏑ ⏑, ⏑ ⏑ —, ⏑ ⏑ ⏑). Anapaestus, qualem h. l. ridet comicus, legitur e. g. Helen. 526 πόδα χριμπτόμενος εἰναλίῳ vel Iph. Taur. 1132 ἐμὲ δ' αὐτοῦ προλιποῦσα βῇ | σει ῥοθίοις πλάταις. (Soph. Philoct. 1089 correctus est.)

1327. Ad verba ex Euripidis Hypsipyle ἀνὰ τὸ δωδεκαμήχανον ἄστρον (v. l. ἄντρον) alludi dicit scholion (in cod. R omissum). Quae nisi errori debetur observatio (quod crediderim), ad solem duodecim zodiaci signa permeantem verba iure rettulisse videtur Schneider. Aeschylus vero Euripidem nunc dicit in numeris canticorum variandis Cyrenes meretricis aemulari artificia, quae venerem per duodecim figuras iungere ferebatur (cf. Ovid. de arte am. II 679 Suidas s. v. Πάξαμος). Non minus contumeliose in Γῆραι fabula (fr. 130) de Euripidis arte his verbis locutus erat noster: ὀξωτὰ σιλφιωτὰ βολβὸς τεύτλιον | περίκομμα θρῖον ἐγκέφαλος ὀρίγανον — | καταπυγοσύνη ταῦτ' ἐστὶ πρὸς κρέας μέγα: acribus condimentis, quibus cena Euripidea palatum corrumpebat, dapem opponens quam praebuerat Aeschylus, simplicem quidem sed succulentam corporique nutriendo idoneam. Praeterea vid. quae de Euripidis „musa" vs. 1305 sqq. sunt dicta. Simillima autem Aristophanes iocatus fuerat de Agathone Thesm. 97 sqq.: ἀλλ' ἦ τυφλὸς μέν εἰμ'· ἐγὼ γὰρ οὐχ ὁρῶ | ἄνδρ' οὐδέν' ἐνθάδ' ὄντα, Κυρήνην δ' ὁρῶ. | — σίγα· μελῳδίαν παρασκευάζεται. | — μύρμηκος ἀτραπούς, ἢ τί δὴ μινυρεται; — Probroso hoc adi. Plato comicus (fr. 134) designavit Xenoclem (vid. ad vs. 86), nostrum opinor locum imitatus.

τὰ μὲν μέλη σου ταῦτα· βούλομαι δ' ἔτι
τὸν τῶν μονῳδιῶν διεξελθεῖν τρόπον.

(Cantus cum saltatione.)
(vs. 1331—1363.)

I.

ὦ Νυκτὸς κελαινοφαὴς
ὄρφνα, τίνα μοι
δύστανον ὄνειρον
πέμπεις ἐξ ἀφανοῦς,
Ἀΐδα πρόπολον,
ψυχὰν ἄψυχον ἔχοντα,

1329. *σου*] *σοι? Cf. Plut. 8 *καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα.*
1333. *πρόπολον*] *πρόμολον* V R alii, *πρόσπολον* nonnulli.

1331 sqq. Post chori melos ex versiculis Euripidis utcunque compositum monodiam nunc Aeschylus imitatur Euripideam, non tamen ita ut sedulo etiamnunc ipsa tragici verba colligat. Res quam maxime domesticae (vid. ad vs. 959) in „cretico" hoc cantico (vid. ad vs. 849) tractantur, cuius tenue argumentum obruitur verborum splendore atque pondere, maxima autem numerorum volubilitate et varietate est insigne. Muliercula dum lanificio vacat somno opprimitur, mox expergefacta gallum suum gallinaceum a vicina surreptum esse videt. Haec quam inania atque futtilia! at qualibus exornantur dictionis artificiis! „Nocte intempesta" penso se invigilasse dicit, et „diro viso e somno excitam", quod „puro latice sit lustrandum"; mox „Nympharum", „velitum Cretensium", „Dianae" implorat auxilium, quin ab ipsa Hecate facem flagitat ut in domum vicinae irruat — gallum suum recuperatura scilicet. Figura praeterea rhetorica utitur oxymoro (vs. 1334), verba saepius iterat (vs. 1336, 1351, 1353 sqq.), musica figura (vs. 1348) diuturni operis pingit taedia. Quem tumidorum verborum fragorem festive admodum interstrepunt vitae communis voces *λύχνον ἅψατε* (vs. 1338), *θέρμετε δ' ὕδωρ* (vs. 1339), *ὦ Μανία ξύλλαβε* (vs. 1345), *φωράσω* (vs. 1363). — Etiam in Thesmophoriazusis monodia legitur vere Euripidea vs. 1022 sqq.

1331. Cf. Thesm. 1065 sqq. (ex Euripidis Andromeda) *ὦ νὺξ ἱερά κτέ.*; sed longe simillima est Hecubae (Hec. 68 sqq.) monodia, quam comici menti nunc obversari iure statuit Asclepiades in scholio: *ὦ στεροπὰ Διός, ὦ σκοτία νύξ, | τί ποτ' αἴρομαι ἔννυχος οὕτω | δείμασι, φάσμασιν; ὦ πότνια χθών, | μελανοπτερύγων μᾶτερ ὀνείρων, | ἀποπέμπομαι ἔννυχον ὄψιν, | ἂν περὶ παιδὸς ἐμοῦ τοῦ σῳζομένου κατὰ Θρῄκην | ἀμφὶ Πολυξείνης τε φίλης θυγατρὸς δι' ὀνείρων | φοβερὰν ἐδάην κτέ.* Vid. etiam Soph. Ai. 395 *ἰὼ σκότος, ἐμὸν φάος, | ἔρεβος ὦ φαεννότατον, ὡς ἐμοί.*

1332. Praeter Hecubae somnium modo allatum cf. Clytaemestrae visum nocturnum in Aeschyli Choephoris et in Sophoclis Electra, fortasse etiam Hyrnethus in Euripidis Temenidis, si scholion ad vs. 1338 „*Ἀπολλώνιος παρὰ τὰ ἐκ τῶν Εὐμενίδων*" a Dobraeo recte est emendatum *ἐκ τῶν Τημενιδῶν.*

1333. *πρόπολον*] cf. Aesch. Choeph. 358 Eur. Hel. 570.

1334. *ψυχὰν ἄψυχον*] vere Euripideum

μελαίνας Νυκτὸς παῖδα,
φρικώδη δεινὰν ὄψιν,
μελανονεκυείμονα,
φόνια φόνια δερκόμενον,
μεγάλους ὄνυχας ἔχοντα.
ἀλλά μοι ἀμφίπολοι λύχνον ἅψατε,
κάλπισί τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε, — θέρμετε δ' ὕδωρ, —
ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.

II.

ἰὼ πόντιε δαῖμον.
τοῦτ' ἐκεῖν'· ἰὼ ξύνοικοι,
τάδε τέρα θεᾶσθε.
τὸν ἀλεκτρυόνα μου ξυναρπάσασα

1335. *μελαίνας Νυκτὸς παῖδα*] *Νυκτὸς π. μ.* Fritzsche, *μελαίνας π. Ν.* Meineke.

1339. *δ'* V R] *θ'* codd. nonnulli, vVelsen *τ' ἔνδον*, vocem *ὕδωρ* praecedentis *δρόσον* interpretamentum esse probabiliter statuens.

1342. *τάδε τέρα* LDindorf] *τάδ' ἕτερα* R, *τάδε τέρατα* cett. || *θεᾶσθε* LDindorf] *θεάσασθε* codd.

dictionis hoc est ornamentum; vid. e. g. Hec. 612 *νύμφην τ' ἄνυμφον παρθένον τ' ἀπάρθενον*, item *πότμος ἄποτμος* Hipp. 1144 Phoen. 1306, *χάρις ἄχαρις* vel *ἀχάριτος* Phoen. 1757 Iph. Taur. 566, *γάμος ἄγαμος* Hel. 690, *ὁδὸς ἄνοδος* Iph. Taur. 888, *πόλεμος ἀπόλεμος* Herc. 1133, *δεσμὸς ἄδεσμος* Suppl. 32, *ἔργ' ἄνεργα* Hel. 363. Cf. *πόρος εὔπορος* Iph. Taur. 897, *γόος ἅμα χαρᾷ* Iph. Taur. 832, *κατ-ακονὰ ... ἀβίοτος βίου* Hipp. 821.

1336. *μελανονεκυείμονα*] cf. Hel. 518 *μελαμφαὲς ... ἔρεβος*, Iph. Taur. 151 *οἵαν ἰδόμαν ὄψιν ὀνείρων νυκτὸς τᾶς ἐξῆλθ' ὄρφνα.* — *φόνια φόνια*] cum apud alios tragicos et omnino apud poetas verba nonnunquam iterantur (e. g. *septies* Aesch. Suppl. 836—861), tum passim apud Euripidem, e. g. *undecies* Or. 1426—1481, *septies* Hel. 648—684, *quater* Hippol. 877—884; vid. etiam Hecub. 688 sqq. *ἄπιστ' ἄπιστα καινὰ καινὰ δέρκομαι, | ἕτερα δ' ἀφ' ἑτέρων κακὰ κακῶν κυρεῖ. | οὐδέποτ' ἀστένακτος ἀδάκρυτος ἁ- | μέρα ἐπισχήσει· | δεῖν', ὦ τάλαινα, δεινὰ πάσχομεν κακά. | ὦ τέκνον, τέκνον ταλαίνης ματρός, | τίνι μόρῳ θνήσκεις; τίνι πότμῳ κεῖσαι; | πρὸς τίνος ἀνθρώπων;* Quae conduplicatio tum demum apta est cum verbum aliquod singulari pectoris affectu profertur, sed apud Euripidem etiam levioris momenti verba non raro iterantur. Etiam infra vs. 1351—1355 hoc artificium musicum ridetur.

1338. E Temenidis? Vid. ad vs. 1332.

1340. Somnia infausta viva aqua erant lustranda, quod Persius II 16 dicit *noctem flumine purgare*. Cf. Aesch. Pers. 201 Apoll. Rhod. IV 660 sqq., et cum ipsis verbis cf. Hec. 609 sq. Ion. 94 sqq. Iph. Aul. 182 Hippol. 123 sq. — Verba *θέρμετε δ' ὕδωρ* ducta sunt ex Hom. *θ* 426; hinc vocalis *ὑ-* producitur nunc contra morem atticum.

1341. *ἰὼ πόντιε δαῖμον*] *ὁ ἵππιος ποντομέδων ἄναξ* Aesch. Sept. 132, cf. Soph. Oed. C. 1072 Rhes. 240 Hel. 1585.

— *τοῦτ' ἐκεῖνο*] vid. ad vs. 318. Nunc demum, postquam lucerna est accensa, videt quid insomnium illud portenderit: surreptus scilicet est gallus.

φρούδη Γλύκη.
Νύμφαι ὀρεσσίγονοι.
ὦ Μανία ξύλλαβε.

ἐγὼ δ' ἁ τάλαινα προσέχουσ' ἔτυχον
ἐμαυτῆς ἔργοις,
λίνου μεστὸν ἄτρακτον
εἱ-ει-ει-ει-ει-ειλίσσουσα χεροῖν,
κλωστῆρα ποιοῦσ', ὅπως
κνεφαῖος εἰς ἀγορὰν
φέρουσ' ἀποδοίμαν.

ὃ δ' ἀνέπτατ' ἀνέπτατ' ἐς αἰθέρα
κουφοτάταις πτερύγων ἀκμαῖς·
ἐμοὶ δ' ἄχε' ἄχεα κατέλιπε,
δάκρυα δάκρυά τ' ἀπ' ὀμμάτων
ἔβαλον ἔβαλον ἁ τλάμων.

III.

ἀλλ', ὦ Κρῆτες, Ἴδας τέκνα,

1346. *ἔργοις* Hermann] *ἔργοισι* codd.
1348. *εἱ-*] quinquies vel quater ponunt codd. complures. Cf. vs. 1314.
1350. *κνεφαῖος*] *κνεφαία* Blaydes coll. Lys. 327 Eur. Alc. 608.
1356. *Κρῆτες*] *τέκν'* Bergk.

1344. *Νύμφαι ὀρεσσίγονοι*] perperam in scholio, quod quin corruptum sit non est dubium, ex Aeschyli fabula Xantriis (fr. 170) desumta haec esse dicuntur teste Asclepiade. Aut finguntur nunc omnia quae in scena canuntur, aut ex Euripide sunt ducta. Cum adiectivo poetico *ὀρεσσίγονος* cf. *ὀρείπλαγκτος* Thesm. 326 et *οὔρειος* Av. 1098 in chori canticis de musis dicta.

1345. *Μᾶνία*] ancillae nomen Athenis vulgatum, vid. Thesm. 728, 739, 754 Pherecr. fr. 125 Amips. 2, ut masculinum *Μᾶνῆς* (vid. ad vs. 965). Phrygium esse nomen dicit Macho apud Athen. 578 *b*.

1347 sq. Cf. Eur. Or. 1431 sq. de Helena *ἃ δὲ λίνον ἠλακάτᾳ | δακτύλοις ἕλισσε*. De syllaba *εἱ-* vid. ad vs. 1314.

1349. *κλωστῆρα*] *glomum*; cf. Lys. 567, 571, Aesch. Choeph. 507 *τὸν ἐκ βυθοῦ κλωστῆρα σῴζοντες λίνου* (ubi *rete* significat), Eur. fr. 989 *λίνου κλωστῆρα περιφέρει λαβών*. Vox a verbo *κλώθω* ducta servat obsoletum terminum *-τήρ*, de quo cf. vs. 893 et Enchirid. dict. ep. p. 327.

1350. *κνεφαῖος*] *primo mane*. Recte *ἑωθινή* interpretatur scholion, *ἔτι σκότους ὄντος καὶ μήπω γενομένης ἡμέρας* schol. Vesp. 124 (ubi vid.); item Lys. 327.

1351—1355. De iteratis verbis vid. ad vs. 1336.

1351. *ὃ δ'*] nempe *δύστανος* ille *ὄνειρος*.

1352. Cf. Av. 1372 Cinesiae poetae verba *ἀναπέτομαι δὴ πρὸς Ὄλυμπον πτερύγεσσι κούφαις*.

1356. Ex Euripidis Cretensibus hunc

τὰ τόξα λαβόντες ἐπαμύνατε,
τὰ κῶλά τ' ἀμπάλλετε κυκλούμενοι τὴν οἰκίαν.
ἅμα δὲ Δίκτυννα παῖς Ἄρτεμις καλὰ
τὰς κυνίσκας ἔχουσ' ἐλθέτω διὰ δόμων πανταχῇ.
σὺ δ', ὦ Διὸς διπύρους ἀνέχουσα
λαμπάδας ὀξυτάταιν χεροῖν Ἑκάτα, παράφηνον
εἰς Γλύκης, ὅπως ἂν
εἰσελθοῦσα φωράσω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

παύσασθον ἤδη τῶν μελῶν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

κἀμοιγ' ἅλις·
ἐπὶ τὸν σταθμὸν γὰρ αὐτὸν ἀγαγεῖν βούλομαι,
ὅσπερ γ' ἐλέγξει τὴν ποίησιν νῷν μόνος.

1357. *τόξα λαβόντες*] *τόξα τε λαβόντες* Bergk, *τόξ' ἀναλαβόντες* Kock. || *ἐπαμύνατε*] *ἀμύνατε* Blaydes.

1359. *Ἄρτεμις*] *ἁ* Kock, ut creticum servetur metrum.

1361. *διπύρους*] *ἀμφιπύρους* Bergk, *διαπύρους* codd. aliquot (quod e scholiastae interpretamento irrepsit), *ἁ διπύρους* Meineke dubitanter.

1362. *ὀξυτάταιν*] *-τας* V R alii.

1366. *ὅσπερ γ' ἐλέγξει ... μόνος*] *ὅπερ ἐξελέγξει ... μόνον* V R. Simplex verbum requiri (= *explorare*), non compositum (= *refellere*, vs. 741, 922), recte observavit Blaydes.

---

versum (etiamne sequentes?) esse dicit scholion. *Ida* Cretae intellegendus est mons, item Lycophr. Alex. 1297 in scholio laudatus.

1358. Cf. Eur. Troad. 325 *πάλλε πόδ' αἰθέριον.*

1359. *Δίκτυννα*] Dianae hoc epitheton, quod in Creta praesertim usitatum erat, egitur etiam Vesp. 368; apud Euripidem saepius occurrit (Hipp. 146, 1130 Iph. T. 126).

1361. *διπύρους*] scholion aut *διαπύρους* aut — quod verum est — *λαμπάδας διττάς* interpretatur; *utraque manu facem tenens.* Cf. Eur. 716 de Baccho *ἀμφιπύρους ἀνέχων πεύκας*, Soph. Trach. 212 *Ἄρτεμιν ... ἀμφίπυρον.*

1362. *ὀξυτάταιν χεροῖν*] cf. Aesch. Choeph. 23 *ὀξύχειρι σὺν κόπῳ.*

— *παράφηνον*] ut Ulixi Minerva Hom. τ 33 sq.; cf. vs. 1524.

1363. *φωράσω*] *pervestigare domum ad res suas repetendas* (*huiszoeking doen*) hoc verbum significat; cf. Nub. 499 Plat. Leg. 954 a *φωρᾶν ἐὰν ἐθέλῃ τίς τι, γυμνὸς χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος, προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς ἦ μὴν ἐλπίζειν εὑρήσειν, οὕτω φωρᾶν.*

1365 sqq. De *gravitate* iam cum aemulo certaturus est Aeschylus, qua longe superior erat et Aristophani videbatur; cf. vs. 941. Quae tamen hac de re nunc proferuntur, mera sunt ioca. — In ipsa scena Aeschylea Athenienses spectaverant Iovis bilanci impositas sortes Achillis et Memnonis, adstantibus illinc Thetide hinc Aurora (Aesch. fr. 276). Aristophanem imitatur Lucianus vit. auct. 27.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴτε δεῦρό νυν, εἴπερ γε δεῖ καὶ τοῦτό με,
ἀνδρῶν ποιητῶν τυροπωλῆσαι τέχνην.

(Ministri bilancem ingentem in scena collocant, ad quam appropinquant Dionysus Euripides Aeschylus.)

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

Stropha (vs. 1370—1377).

ἐπίπονοί γ' οἱ δεξιοί.
τόδε γὰρ ἕτερον αὖ τέρας
νεοχμόν, ἀτοπίας πλέων,
ὃ τίς ἂν ἐπενόησεν ἄλλος;
μὰ τόν, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν εἴ τις
ἔλεγέ μοι τῶν ἐπιτυχόντων,
ἐπιθόμην, ἀλλ' ᾠόμην ἂν
αὐτὸν αὐτὰ ληρεῖν.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

Eidem.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἴθι νυν παρίστασθον παρὰ τὼ πλάστιγγ'.

(Utrinque prope bilancem consistunt.)

ΑΙΣΧΥΛΟΣ καὶ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἰδού.

1367 *τὸ γὰρ βάρος νῷν βασανιεῖ τῶν ῥημάτων.*

1367. Del. Bergk. || *νῷν*] *νὼ* R, *νῶ* V.

1369. *τυροπωλῆσαι*] *-λεῖν τὴν* Blaydes sine causa.

1370—1377. Antistrophae (vs. 1482—1490 et 1491—1499) docent unum deesse dimetrum, quem post vs. 1373 intercidisse putat Hermann.

1373. *ἐπενόησεν*] *ἐποίησεν* R alii.

1374. *οὐκ* Blaydes] *οὐδ'* codd.

1378. *νυν*] *δὴ* V R et plerique.

1369. *τυροπωλῆσαι*] cf. *μειαγωγεῖν* vs. 798. Suo loco adhibitum est verbum Eq. 854.

1371. *τέρας* | *νεοχμόν*] cf. Thesm. 701 *τί δὴ δέρκομαι νεοχμὸν αὖ τέρας;* Adi. *νεοχμός* etiam Aesch. Pers. 693 Soph. Ant. 157 Phil. 751 occurrit.

1374. *μὰ τόν*] numinis nomen etiam apud Platonem (Gorg. 466 *e*) omitti in scholio observatur; cf. per canem vel anserem iocose iurantes (Vesp. 83 Av. 521 Cratin. fr. 231 Teleclid. 27 Eupol. 70, 74).

— *τις . . . τῶν ἐπιτυχόντων*] *le premier venu*; item Plat. Apolog. 17 *c* et saepius, Soph. Oed. R. 393 *οὑπιών*.

1378. *πλάστιγγε*] cf. Pac. 1248.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

καὶ λαβομένω τὸ ῥῆμ' ἑκάτερος εἴπατον,
καὶ μὴ μεθῆσθον, πρὶν ἂν ἐγὼ σφῷν κοκκύσω.

(Uterque lancem prehendit.)

ΑΙΣΧΥΛΟΣ καὶ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐχόμεθα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τοὔπος νυν λέγετον εἰς τὸν σταθμόν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„εἴθ' ὤφελ' Ἀργοῦς μὴ διαπτάσθαι σκάφος."

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„Σπερχειὲ ποταμὲ βούνομοί τ' ἐπιστροφαί."

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

κόκκυ, μέθεσθε.

(Mittunt lances; deorsum vergit lanx Aeschyli.)

καὶ πολύ γε κατωτέρω

1380. *σφῷν*] om. R.

1381. *λέγετον*] *τίθετον* Blaydes (coll. vs. 1386, 1394, 1405) vel *βάλετον*, vix probabiliter.

1384. *μέθεσθε* Porson] *μεθεῖτε* codd.

1380. *κοκκύσω*] cf. Eccl. 30 sq. *ὁ κῆρυξ ... κεκόκκυκεν.* Verbum *κοκκύσαι* de *cuculo* primitus dictum (Hes. Oper. 486 *ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι*) postea, cum in Graeciam translatus est *ὁ περσικὸς ὄρνις*, de huius voce, quam non male reddit, usurpari coepit; cf. Cratin. fr. 311 Soph. fr. 900 (ab Eustathio p. 1479 allata), Theocrit. VII 48, 124 Lucian. Gall. § 14, *cicirrus* Horat. Sat. I 5,52, *cucurrire* Isidor. in Suet. fr. Reifferscheid p. 251, Gall. *coq*, Germ. *gocklen*, *küchlein*, nostr. *kakelen*, *kieken*. Gallus autem gallinaceus quoniam diei adventum nunciat et sexcenties aurorae *praeco* dictus est (e. g. Herod. Mimiamb. IV 12 sq. *τοῦ ἀλέκτορος τοῦδ' ὅντιν' οἰκίης τοίχων | κήρυκα θύω*), verbum *κοκκύσαι* etiam de hominibus signum aliquod voce edentibus potuit dici, quin ipso sono *κόκκυ* signum dari, ut vs. 1384 et Av. 507. — Similis confusio obtinet in vocibus *kraai krähe* et *kraaien krähen*. Ubi paulo altius assurgit oratio, sed etiam haud raro in sermone quotidiano, gallus *ᾄδειν* (*cantare*, *chanter*) dicitur, e. g. Vesp. 100. Absurde in Anecd. Bekk. p. 21,24 sq. haec verba sic distinguuntur: *ᾄδειν ἀλεκτρυόνας, ἀττικῶς· τὸ δὲ κοκκύζειν κωμικοὶ λέγουσιν.*

1382. Primum Medeae suae versum recitat Euripides.

1383. Ex Aeschyli Philocteta esse dicit scholion, cuius primum fuisse versum, ab ipso autem Philocteta patriam desiderante esse prolatum, fert ratio.

— *ἐπιστροφαί*] *διατριβαί, δίαιται*, ut bene redditur in Hesych.; cf. Aesch. Sept. 648 Eum. 548.

1384. *κόκκυ*] vid. ad vs. 1380.

— *καὶ ... γε*] vid. ad vs. 49.

χωρεῖ τὸ τοῦδε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ τί ποτ' ἐστὶ τἄτιον;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ὅ τι; εἰσέθηκε ποταμόν, ἐριοπωλικῶς
ὑγρὸν ποιήσας τοὔπος ὥσπερ τἄρια,
σὺ δ' εἰσέθηκας τοὔπος ἐπτερωμένον.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἀλλ' ἕτερον εἰπάτω τι καὶ ἀντιστησάτω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

λάβεσθε τοίνυν αὖθις.

(Denuo lances prehendunt.)

ΑΙΣΧΥΛΟΣ καὶ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἢν ἰδού.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad Euripidem:)

λέγε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„οὐκ ἔστι Πειθοῦς ἱρὸν ἄλλο πλὴν λόγος."

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„μόνος θεῶν γὰρ θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ."

1386. *ὅ τι;] ὅτι codd. — Eadem versus sede interpunctio est e. g. Pac. 930.
1389. Aeschylo tribui iussit Reiske, in codd. est Euripidis. Cf. vs. 1390 sq.
1391. ἱρὸν Dindorf] ἱερὸν codd.

1385. χωρεῖ] cf. βαδίζειν fr. 488: ὅταν γὰρ ἱστῇς, τοῦ ταλάντου τὸ ῥέπον | κάτω βαδίζει, nostrum *naarbeneden gaan.*

1387. Cum lanae venditorum fallaci hoc artificio conferri potest quod Paphlagoni obicitur Eq. 316 sq. ὑποτέμνειν.

1388. *Tu vero quem imposuisti versum, alatus erat ille.* Vela scilicet πτερὰ νηυσὶ πέλονται (Hom. λ 125).

1389. ἀντιστησάτω] de ἱστάναι verbo sensu *in trutina exigendi* usurpato vid. ad Vesp. 40.

1391. Ex Antigona sua (fr. 170) Euripides citat versum, quocum cf. Hel. 1002 ἔνεστι δ' ἱρὸν τῆς δίκης ἐμοὶ μέγα | ἐν τῇ φύσει et fr. 250 οὐκ ἔστι πενίας ἱρὸν ἐχθίστης θεοῦ. — Hec. 816 Πειθώ dicitur τύραννος ἀνθρώποις μόνη. Veneris habebatur comes (cf. e. g. Hor. Ep. I 6, 38 *Suadela Venusque*) et Athenis in Veneris Πανδήμου templo, quod theatro vicinum erat, colebatur (vid. Pausan. I 22 § 3 Isocr. XV § 249 Preller Myth. I[4] p. 508).

1392. Suadelae Aeschylus opponit numen cuius „panditur ad nullas ianua nigra preces." Loci e Niobe fabula desumti etiam tres sequentes versus servati sunt (Stob. Flor. CXVIII 1, Aesch. fr. 156): οὐδ' ἄν τι θύων οὐδ' ἐπισπένδων

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μέθεσθε, μέθεσθε.

(Lances mittunt, Aeschyli autem lanx premitur.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(cum indignatione mirans:)

καὶ τὸ τοῦδέ γ' αὖ ῥέπει.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

θάνατον γὰρ εἰσέθηκε, βαρύτατον κακόν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγὼ δὲ πειθώ γ', ἔπος ἄριστ' εἰρημένον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πειθὼ δὲ κοῦφόν ἐστι καὶ ὄγκον οὐκ ἔχον.
ἀλλ' ἕτερον αὖ ζήτει τι τῶν βαρυστάθμων,
ὅ τι σοι καθέλξει, καρτερόν τι καὶ μέγα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(secum perpendens:)

φέρε ποῦ τοιοῦτο δῆτά μοι ἐστί; ποῦ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(submissa voce:)

φράσω·

„βέβληκ' Ἀχιλλεὺς δύο κύβω καὶ τέτταρα."

1393. *μέθεσθε, μέθεσθε* Porson] *μεθεῖτε, μεθεῖτε* codd.; *κόκκυ, μέθεσθε* (ut vs. 1384) Elmsley probabiliter. || *καὶ — ῥέπει*] in codicibus continuantur Dionyso; Euripidi tribui, quoniam particula *γὰρ* vs. 1394 indicat responderi ad observationem praegressam. Euripidi autem si tribuantur vs. 1394 sq., aptum sensum non praebeat vs. 1395.

1394. *κακόν* V R] *κακῶν* cett. (cf. Av. 87, 366 Plut. 439).

1396. *ὄγκον* vHerwerden (a. 1866, ad Soph. Oed. R. 371)] *νοῦν* codd.

1397. *ζήτει τι* V] *ζητεῖτε* R et multi.

1398. *τι* vBamberg] *τε* codd.

1399. *φράσω*] ad Dionysi verba traxit Seidler; Aeschylo cum versu sequenti dederat Bentley.

ἄνοις, | *οὐδ' ἔστι βωμὸς οὐδὲ παιωνίζεται* | *μόνου δὲ Πειθὼ δαιμόνων ἀποστατεῖ.* Cf. Eur. Alc. 973 sqq. *μόνας δ' οὔτ' ἐπὶ βωμοὺς* | *ἐλθεῖν οὔτε βρέτας θεᾶς* (nempe *τῆς Μοίρας*) | *ἔστιν, οὐ σφαγίων κλύει.* Utrique praeiverat Homerus *I* 158 sq. *Ἀϝίδης τοι ἀμείλιχος ἠδ' ἀδάμαστος* | *τούνεκα καί τε βροτοῖσι θεῶν ἔχθιστος ἁπάντων.*

1396. *ὄγκον*] *molem* (*corpus, pondus*). Cf. *ὀγκοῦν* supra vs. 703.

1397. *βαρυστάθμων*] adi. legitur etiam in fr. 400.

1398. *καθέλξει*] nempe *τὴν πλάστιγγα.*

1399. *ποῦ . . . ; ποῦ;*] vid. ad vs. 120.

1400. Gravissimum scilicet versum Euripidi Dionysus suppeditat. Qui quin

(Alta voce, cum Euripides incertus etiam animi adstet:)
λέγοιτ' ἄν, ὡς αὕτη 'στὶ λοιπὴ σφῷν στάσις.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„σιδηροβριθές τ' ἔλαβε δεξιᾷ ξύλον."

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

„ἐφ' ἅρματος γὰρ ἅρμα καὶ νεκροῦ νεκρός."
(Lancibus missis descendit lanx Aeschyli.)

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐξηπάτηκεν αὖ σε καὶ νῦν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τῷ τρόπῳ;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

δύ' ἅρματ' εἰσέθηκε καὶ νεκρὼ δύο,
ὅσ' οὐκ ἂν ἄραιντ' οὐδ' ἑκατὸν Αἰγύπτιοι.

1402. *τ'*] dubitanter del. Meineke.

1403. *νεκροῦ* Blaydes] *νεκρῷ* codd.; *περὶ νεκρῷ* (ut Soph. Ant. 1240) Meineke dubitanter. Blaydesii lectio non ab omni parte placet, sed melius nihil invenio.

1405. *εἰσέθηκε* V] *εἰσήνεγκε* R. Cf. vs. 1386, 1388, 1394.

1406. *ὅσ'* Dobree] *οὓς* codd., quod servans equidem tentabam **οὐδὲ δέκ' ἂν* pro *οὐδ' ἑκατὸν* coll. Aristoclis fr. apud Ael. Hist. An. XI 4 *ταῦρον ὃν οὐ χειροῦντ' ἀνέρες οὐδὲ δέκα*, ne prorsus absurda videretur hyperbola. Quae coniectura an etiam probata Dobraei emendatione sit recipienda dubito.

---

ex Euripidis aliquo dramate sit desumtus, dubitare nos non sinit contextus. E Telepho esse fabula, in qua tesseris ludentes inducerentur reges Argivorum, sed postea a poeta deletum esse illum locum, ex Aristoxeni auctoritate perhibet Zenobius II 85; idem suspicatus est Arist*archus*, si fides scholio, cuius auctor — Didymum puta — ipse statuere mavult a comico hunc versum nunc fingi, addens alios e Philocteta fabula alios ex Iphigenia Aulidensi (ubi vid. vs. 195 sqq.) repetivisse, similem autem esse Eupolidis *Εἵλωσι* (sic Kock pro *εἰδώς*) versum *ἀποφθαρεὶς δὲ δύο κύβω καὶ τέτταρα* (fr. 342). Alius vero interpres ex (Aeschyli) Myrmidonibus esse, et sic victorem hunc significari, absurde admodum perhibet; cuius menti fortasse inhaerebat vetustorum grammaticorum observatio de heroibus in Aeschyli *Ὀστολόγοις* (fr. 179) et Sophoclis *Συνδείπνῳ* (fr. 147) parum decore rixantibus. — Ad verba quod adtinet, tribus tesseris *quatuor* puncta (0 + 0 + 4) Achilles confecisse dicitur, si bene intellego Photium s. v. *τρὶς ἓξ ἢ τρεῖς κύβοι*. Cui credere malo quam Eustathio et Polluci *κύβον unius* puncti iactum significasse (*sex* igitur puncta Achillem iecisse) referentibus; vid. supra ad vs. 969 sq.

1401. *στάσις*] tertium nunc vobis licet *ἀνθιστάναι* (cf. vs. 1389), deinde certamine finito proferetur iudicium.

1402. E fabula sua Meleagro (fr. 535) Euripides affert teste scholio.

1403. Ex Aeschyli Glauco (fr. 32) esse docent scholia ad hunc vs. et ad Eur. Phoen. 1194, ubi Aeschyli hunc locum presse sequitur: *ἄξονες δ' ἐπ' ἄξοσι | νεκροί τε νεκροῖς ἐξεσωρεύονθ' ὁμοῦ*. Illic in scholio additur Aeschyli versus sequens *ἵπποι δ' ἐφ' ἵπποις ἦσαν ἐμπεφυρμένοι.*

1406. *Αἰγύπτιοι*] *πολλαχοῦ ὡς ἀχθοφό-*

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

καὶ μηκέτ' ἔμοιγε κατ' ἔπος, ἀλλ' εἰς τὸν σταθμὸν
αὐτός, τὰ παιδί', ἡ γυνή, Κηφισοφῶν,
ἐμβὰς καθήσθω ξυλλαβὼν τὰ βιβλία·
ἐγὼ δὲ δύ' ἔπη τῶν ἐμῶν ἐρῶ μόνον.

(Aufertur bilanx. Prodit Pluto cum pedissequis.)

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Eidem, Pluto.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

(ad Plutonem accedens:)

ἄνδρες φίλοι, καὶ ἐγὼ μὲν αὐτοὺς οὐ κρινῶ·
οὐ γὰρ δι' ἔχθρας οὐδετέρῳ γενήσομαι.
τὸν μὲν γὰρ ἡγοῦμαι σοφόν, τῷ δ' ἥδομαι.

1407—1410. Post vs. 1400 collocat vVelsen.

1410. μόνον R] μόνα V. || Unum duosve Plutonis versus hic intercidisse suspicatus est Fritzsche, cui assensus Kock observat praeterea post Aeschyli ultima verba expectari aliquid quo iis respondeatur. Si tamen sumimus — id quod mihi certum videtur — Plutonem nunc in scenam procedere, eius adventu satis opinor expletur colloquii ille hiatus, qui sola verba reputantibus non potest non esse molestus. Vid. ad vs. 1414.

1411. ἄνδρες Seager] ἄνδρες codd. || φίλοι R] σοφοί V.

ρων τῶν Αἰγυπτίων μέμνηται schol., ubi aut καὶ ἀλλαχοῦ aut μέμνηνται (sic Rutherford) legendum, nisi in dramatis deperditis *multa* huiusmodi occurrisse credas, nam in servatis unus conferri potest versus Av. 1133 Αἰγύπτιος πλινθοφόρος. Aegyptus, ubi tot ingentia aedificia extructa sunt, baiulos insoliti roboris et patientiae ferebat (et etiamnunc fert); idem igitur hic valet Αἰγύπτιοι quod hodie „*koolies*", aut si extra patriae fines expatiari nolumus „(*Amsterdamsche*) *kruiers*".

1407. μηκέτ' ἔμοιγε] in hac locutione verbum λέγε, quod Nub. 433 expressum est, mente est supplendum Nub. 84 Vesp. 1179, 1100. Nunc quoque id potest addi, si ad Euripidem, qui certaminis auctor fuit (vid. vs. 802, 1198), huius versus partem priorem dici sumimus; alioquin λεγέτω suppleatur.

1408. Vid. ad vs. 587.

— Κηφισοφῶν] vid. ad vs. 944.

1409. τὰ βιβλία] vid. ad vs. 943.

1412. δι' ἔχθρας . . . γενήσομαι] cf. Eur. Phoen. 479 δι' ἔχθρας μολεῖν, Aesch. Prom. 121 δι' ἀπεχθείας ἐλθεῖν, Soph. Ant. 742 διὰ δίκης ἰέναι, Eur. Iph. Aul. 1392 διὰ μάχης μολεῖν, etc. — E nostro solum δι' ὄχλου ἐστί Eccl. 888 potest conferri.

1413. *Euripidem non minus nunc admiror quam antehac, placet autem Aeschylus.* — Adiectivo σοφός nunc, ut supra vs. 776 (ubi vid.) et alibi, significari *Euripidem*, bene perspexit Aristarchus. Quamquam non sine causa ab alio commentatore in scholio observatur, cum fabulae initio (vs. 103 e. g.), ubi Euripide impense se delectari dicebat Dionysus, hunc versum non satis concinere. Scilicet dei animum sensim, dum Ae-

ΠΛΟΥΤΩΝ.

οὐδὲν ἄρα πράξεις ὧνπερ ἦλθες οὕνεκα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐὰν δὲ κρίνω;

ΠΛΟΥΤΩΝ.

τὸν ἕτερον λαβὼν ἄπει,
ὁπότερον ἂν κρίνῃς — ἵν' ἔλθῃς μὴ μάτην.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὐδαιμονοίης.

(Euripidem et Aeschylum ad se vocans:)

φέρε πύθεσθέ μου ταδί.
ἐγὼ κατῆλθον ἐπὶ ποιητήν· τοῦ χάριν;
ἵν' ἡ πόλις σωθεῖσα τοὺς χοροὺς ἄγῃ.

1414. Apollonium hunc versum Plutoni tribuisse (item vs. 1415^b sq., 1467^a, 1479^a sq.^{a}), quatuor simul in scena colloquentes agnoscentem, alios vero olim dedisse choro, docet scholion. — A tribus actoribus fabula vix et ne vix quidem potuit peragi (vid. Index personarum), etiamsi hos versus tribuas choro (i. e. coryphaeo), cui parum sunt apti. Post versum autem 1410 si prodit Pluto stipante caterva, versus 1411 a Dionyso ad hunc dictus idoneum habet locum; sin minus, ad chorum dictus languet, cum nullus iam inter versus 1410 et sequentem paratus sit transitus.

1416. Versum del. Hamaker.

1418. Nisi quis credat versus 1469 sq. merum esse Euripidis mendacium, id quod ne sinit quidem nos putâre Dionysi vs. 1471 responsum, statuendum est Dionysum Euripidi post scenam (inter versus 673 et 830) de itineris sui consilio aliquid narrasse. Etiam Pluto probe novit cur Dionysus inferos adierit, testibus vs. 1414 sqq. — Ergo verba τοῦ χάριν vs. 1418 neque Plutoni possunt tribui, cuius sunt in codd. omnibus excepto V, neque Euripidi, quod fecit Brunck, sed aut Dionyso sunt continuanda, ut fit in V et in scholio, aut multa hoc loco pro spuriis sunt habenda. Fuit autem cum recidendo vs. 1416—1466 primitivam dramatis structuram restituere posse mihi viderer; vid. comment. ad vs. 1431. Nunc talia moliri non audeo; neque Aeschylo illud τοῦ χάριν dandum arbitror, quoniam verba ἐγὼ — ποιητήν, quibus res refertur Euripidi, ut Plutoni, notissima, sine offensione dici nequeunt nisi ab ipso Dionyso subiungitur: *id vero cur feci?*

---

schylum audit, mutatum ostendere voluit comicus, quemadmodum in Acharnensibus vel in Nubibus vel in Vespis mutatur animus chori.

1417. εὐδαιμονοίης] *grato animo* donum vel nuncium oblatum *accipientis* haec exclamatio, de qua vid. ad vs. 508, redit Ach. 457 Eur. Alc. 1137 Phoen. 1086 El. 231, cf. etiam Ach. 446.

1418. ἐπί] vid. ad vs. 69.

1419. *Ut servetur civitas et servata ludos scenicos* (proximis Dionysiis) *celebrare possit.* — Suo commodo se prospicere dicit Dionysus, nam si pereat urbs, fore ut finis fiat certaminum in suum honorem quotannis Athenis celebratorum. Quod dictum discrepat a fabulae initio, ubi *Euripidis* desiderio impelli se dicebat

1420 ὁπότερος οὖν ἂν τῇ πόλει παραινέσειν
μέλλῃ τι χρηστόν, τοῦτον ἄξειν μοι δοκῶ.
πρῶτον μὲν οὖν περὶ Ἀλκιβιάδου τίν᾽ ἔχετον
1423 γνώμην ἑκάτερος; ἡ πόλις γὰρ δυστοκεῖ·
1425 „ποθεῖ μέν, ἐχθαίρει δέ, βούλεται δ᾽ ἔχειν.“
ἀλλ᾽ ὅ τι νοεῖτον εἴπατον τούτου πέρι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μισῶ πολίτην, ὅστις ὠφελεῖν πάτραν
βραδὺς πέφυκε, μεγάλα δὲ βλάπτειν ταχύς,

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

1424 ἔχει δὲ περὶ αὐτοῦ τίνα γνώμην;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τίνα;

1420 sq. *παραινέσειν* | *μέλλῃ*] *-σῃ* | *μᾶλλον* Hirschig; cf. Eq. 1108.

1423. *δυστοκεῖ*] *διστομεῖ* Meineke, *δυσφορεῖ* Kock (Ran. 922 Thesm. 73).

1424. Del. Meineke; vitiosum est *τίνα* pro *ἥντινα* (vid. tamen Av. 608, 1234 Eccl. 761 Pac. 847 Antiphan. fr. 20), ferri autem nequit versus pars prior post proxime praecedentia Dionysi verba.

1424[a]. Euripidi codices tribuunt duo, ceteri Aeschylo, probabilius Bergk Plutoni, si credibile esset versum esse genuinum.

1428. *πέφυκε*] *φανεῖται* R et Suidas, unde Hamaker *πέφανται*. ‖ *μεγάλα δὲ*] sic V R alii, *μάλα δέ* (*γε*) codd. nonnulli.

Dionysus. Scilicet Aeschylum magis admirari nunc didicit, et hunc in lucem secum abducere mavult; quapropter specioso hoc verborum praetextu mutatum nunc consilium celare conatur, ne errasse se antehac sed meliora nunc edoctum esse confiteri cogatur nimiaque sic contumelia Euripidem olim sibi dilectissimum afficiat.

1421. *ἄξειν μοι δοκῶ*] *mecum abducere mihi est propositum.* Sic *δοκῶ μοι* cum futuro usurpatum est etiam Vesp. 250 Eccl. 170 Plut. 1187 (*καταμενεῖν*) Plat. Euthydem. 288 *c* Theaetet. 183 *d* Phaedr. 230 *e* etc.

1423. *δυστοκεῖ*] = *ὠδίνει, κακῶς πάσχει* — nisi subest mendum.

1425. Apposite Dionysus utitur versu ex Ionis *Φρουροῖς* desumto, ubi Helenae ad Ulixem haec erant verba teste scholio: *σιγᾷ μέν, ἐχθαίρει δέ, βούλεταί γε μήν* (quamquam verbum *σιγᾷ* corruptum mihi videtur: **θέλει* vel *φιλεῖ*?). Similis est Naevii in Colace versus *et volo et vereor et facere in prolubio est*, cf. etiam Terent. Eun. I 1, 27 *et taedet et amore ardeo* etc. — Alcibiades, qui anno praecedenti iterum in exilium fuerat pulsus, multis videbatur unicus esse vir qui etiamnunc remp. in integrum restituere posset, et Aristophanis quoque haec videtur fuisse opinio, siquidem versibus gravissimis, qui ex Aeschyli ore nunc audiuntur, comicus suam ipsius sententiam proferre censendus est. Quamquam minime caecum Alcibiadis eum fuisse admiratorem testantur verba in eundem acerbissima, quae dicit Euripides.

1427—1432. Quae Euripides et Aeschylus hoc loco proferunt verba quamquam non sunt desumta ex ipsorum dramatis (cf. vs. 1459 et 1463—1465), ad tragicam tamen dictionem proxime accedunt.

καὶ πόριμον αὐτῷ, τῇ πόλει δ' ἀμήχανον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1430 εὖ γ', ὦ Πόσειδον.

(Ad Aeschylum:)

σὺ δὲ τίνα γνώμην ἔχεις;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

1431 οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν·

1432 ἢν δ' ἐκτραφῇ τις, τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

νὴ τὸν Δία τὸν Σωτῆρα, δυσκρίτως γ' ἔχω·

1432ᵃ μάλιστα μὲν λέοντα μὴ ἐν πόλει τρέφειν·

1429. πόριμον .. ἀμήχανον] -ος bis Blaydes.

1431. πόλει] malim *δόμοις.

1432ᵃ. Olim quidam Dionyso vel choro tribuebant teste scholio. Om. V A C D, habent R alii; simul autem cum versu 1431 ferri non posse vidit Brunck. Fritzsche vero conatus est tueri, „Leontem exilio multandum esse" interpretatus, Bacchi autem haec verba esse ratus. Quae omnino reicienda est explicatio, quoniam verbum τρέφειν non de hominibus sed de animalibus domesticis dicitur. Non hunc versum sed praecedentem seclusit Dindorf, at verbum ἐκτρέφειν vs. 1432 multo est aptius si σκύμνος quam si λέων est commemoratus. Val. Max. VII 2 § 7 utrum versum legerit ex eius verbis pro certo effici nequit; apud Plutarchum Alcib. p. 199 *a* afferuntur vs. 1432ᵃ sq.

1432. ἐκτραφῇ] ἐκτρέφῃ Plut. Alcib. p. 199 *a*, fortasse recte.

1429. πόριμον] cf. Pac. 1031 Thesm. 777 Plat. Conv. 203 *d*.

— ἀμήχανον] sc. πορίζειν. Cf. Eq. 759 Eccl. 236 Aesch. Prom. 59 Eur. Med. 407.

1431. Cf. Aesch. Ag. 717 sqq. ἔθρειψεν δὲ λέοντος | ἶνιν δόμοις ἀγάλακτον | οὕτως ἀνὴρ φιλόμαστον κτἑ., qua comparatione respicitur Paris in civitatis suae perniciem educatus, et Eur. Suppl. 1222 sq. πικροὶ γὰρ αὐτοῖς ἥξετ' ἐκτεθραμμένοι | σκύμνοι λεόντων, πόλεως ἐκπορθήτορες de epigonis Thebas expugnaturis. Vid. etiam „Glanidis" illud vaticinium Eq. 1037. — Notatu sunt dignissima quae de hoc versu habet Valerius Maximus VII 2 § 7: *Aristophanes ... introduxit remissum ab inferis Atheniensem Periclem vaticinantem non oportere in urbe nutriri leonem, si autem sit alitus obsequi ei convenire.* Quibus in verbis si Periclis nomen debetur lapsui memoriae, nihil est quod de hac re addamus; sed scimus in Eupolidis fabula Δήμοις Periclem revera ex inferis excitum in scenam prodiisse et de patriae rebus opinionem suam protulisse, is autem de *iuvene* Alcibiade aliquanto aptius interrogari ibi potuit quam nunc Aeschylus vates de viro maturo, infra denique vs. 1463—1465 ex Aeschyli ore auditur consilium quod vivi fuerat Periclis; vid. etiam ad vs. 1466. Quapropter suspicor in Ranarum fabulae exitum cum aliis versibus spuriis (vid. vs. 1432ᵃ, 1437 sqq., 1449 sqq.) nonnulla ex Eupolidis Δήμοις nescio quomodo irrepsisse. Frustra tamen conatus sum sine contextus detrimento quaedam hinc eximere; nam versus 1416—1466 cum vellem abicere, sensi nimis violentum hoc esse remedium.

1433. δυσκρίτως γ' ἔχω] item Eur. fr. 367 αἰδοῦς δὲ καὶ αὐτὸς δυσκρίτως ἔχω πέρι.

ὃ μὲν σοφῶς γὰρ εἶπεν, ὁ δ' ἕτερος σαφῶς.
1435 ἀλλ' ἔτι μίαν γνώμην ἑκάτερος εἴπατον
1436 περὶ τῆς πόλεως ἥντιν' ἔχετον σωτηρίας.

(Paulisper secum reputant ambo.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

1442 ἐγὼ μὲν οἶδα καὶ ἐθέλω φράζειν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

λέγε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὅταν τὰ νῦν ἄπιστα πίσθ' ἡγώμεθα,
τὰ δ' ὄντα πίστ' ἄπιστα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πῶς; οὐ μανθάνω.
1445 ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ καὶ σαφέστερον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

1437 εἴ τις πτερώσας Κλεόκριτον Κινησίᾳ,
αἴροιεν αὖραι πελαγίαν ὑπὲρ πλάκα.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

γέλοιον ἂν φαίνοιτο· νοῦν δ' ἔχει τίνα;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

εἰ ναυμαχοῖεν, κᾆτ' ἔχοντες ὀξίδας
ῥαίνοιεν εἰς τὰ βλέφαρα τῶν ἐναντίων.

1434. *σαφῶς*] *σοφῶς* Meineke.

1436. *σωτηρίας* Wecklein coll. Eccl. 396] *-ρίαν* codd.

1437—1441. Aristarchus ut frigidos, Apollonius ut a proposito alienos damnabat teste scholio. Versuum 1437 sq. male composita oratio vetustum arguit vitium; nam interpolatorem, quem ante Alexandrinorum grammaticorum aetatem vixisse constat, id dedisse quod in codicibus est, non est credibile, licet „nominativum" hunc „absolutum" agnoscat Gregorius Corinthius (p. 151 Schaefer). Veri est similius, versus ex alia antiquae comoediae fabula, fortasse ex Eupolidis *Δήμοις* (vid. schol. Av. 877 et proleg. p. XIII annot. 6) esse desumtos sed misere corruptos (*εἴ τις πτερώσει ... ἀροῦσιν* e. g. vel *εἴ τις πτερώσας ... αἴροι δι' αὔρας* comicus scribere potuit; versum intercidisse opinatur Fritzsche). Hinc autem esse alienos clare docet oratio inter versus 1441 et 1442 in codicibus hians, deletis vero illis versibus leniter decurrens. — *Cleocritus*, qui hic ridetur, videtur mystarum esse praeco e Xenoph. Hell. II 4 § 20 notus, qui anno 413/2 archon fuit; obesi eum fuisse corporis e nostro loco iure opinor effecit Bergler. De *Cinesia* vid. ad vs. 135.

1434. Cf. vs. 1413.

1436. Cf. Eccl. 396 sq. *ἔδοξε τοῖς πρυτάνεσι περὶ σωτηρίας | γνώμας προθεῖναι τῆς πόλεως.* Verborum ordo idem est Vesp. 29 *περὶ τῆς πόλεως γάρ ἐστι τοῦ σκάφους ὅλου.*

1442. *ἐθέλω*] vid. ad Vesp. 493.

1445. „*Indoctius atque apertius dic*" (Gell. XII 5).

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

εἰ τῶν πολιτῶν οἷσι νῦν πιστεύομεν,
τούτοις ἀπιστήσαιμεν, οἷς δ' οὐ χρώμεθα,
1448 τούτοισι χρησαίμεσθ', ἴσως σωθεῖμεν ἄν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1454 τί δαὶ λέγεις σύ;

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

τὴν πόλιν νῦν μοι φράσον
1455 πρῶτον τίσι χρῆται· πότερα τοῖς χρηστοῖς;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

πόθεν;

1449 εἰ νῦν γε δυστυχοῦμεν ἐν τούτοισι, πῶς
τἀναντί' ἂν πράττοντες οὐ σῳζοίμεθ' ἄν;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὖ γ', ὦ Παλάμηδες, ὦ σοφωτάτη φύσις.
ταυτὶ πότερ' αὐτὸς ηὗρες ἢ Κηφισοφῶν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγὼ μόνος· τὰς δ' ὀξίδας Κηφισοφῶν.

1448. *σωθεῖμεν* V] *σωθείημεν* R et multi, *σῳζοίμεθ'* Kock.

1449 sq. Del. Dindorf, recenti alicui interpolatori tribuens.

1450. *τἀναντί' ἂν* Dobree] *τἀναντία* codd., *τοὐναντίον* Lenting coll. Plut. 15. || *πράττοντες* V] *πράξαντες* R.

1451—1453. Versum 1452 (immo 1452 sq.) ab Aristarcho et Apollonio simul cum versibus 1437—1441, a quibus seiungi nequeunt, damnatos esse docet scholion. Quod tamen versum 1452 nunc omittunt codd. complures, versum 1453 omittit R, huius rei causa non fuit veterum criticorum de his versibus sententia sed nomen *Κηφισοφῶν* in utriusque fine lectum. Versus 1453 Aristophaneum sane sonat nescio quid (cf. Eq. 1203).

Etiam versum 1451, quocum cf. Thesm. 770 Eupol. fr. 351 Plat. Phaedr. 261 *d*, eieci Dindorfium secutus, quoniam praestat Dionysum opinionem suam nonnisi utroque audito edere, aptior autem est hic versus cum mirificum illud de acetabulis inventum protulit Euripides quam post prudens sed simplex admodum consilium de rep. administranda. Deest versus in S et apud Plut. Alcib. p. 199 *a*.

1454. *λέγεις σύ*] *σὺ λέγεις* V, *σὺ τί λέγεις* R, *σύ; τί λέγεις;* Fritzsche. Cf. Ach. 803 Av. 1656, 1676.

1446 sqq. Idem consilium supra dederat chorus vs. 718 sqq.

1455. *πόθεν;*] cum risu vel cum indignatione negantis hoc est, ut *ποῖος* adiectivi usus, de quo vid. ad vs. 529; mente supplendum est: *undenam in mentem tibi venit istiusmodi aliquid?* (nos: *hoe komt gij er aan? waar haalt gij het vandaan?*) Cf. Menandr. fr. ad vs. 902 allatum. — Redit adverbium ita adhibitum Vesp. 204, 1145 Eccl. 389, 976 fr. 634, 655 Eur. Alc. 95 Androm. 83 El. 657 Plat. Crat. 398 *e* Conv. 172 *a* etc.; cf. *ποῖ* Lys. 383.

μισεῖ κάκιστα.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

τοῖς πονηροῖς δ' ἥδεται;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

οὐ δῆτ' ἐκείνη γ', ἀλλὰ χρῆται πρὸς βίαν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

πῶς οὖν τις ἂν σώσειε τοιαύτην πόλιν,
ᾗ μήτε χλαῖνα μήτε σισύρα ξυμφέρει;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὕρισκε νὴ Δί', εἴπερ ἀναδύσει πάλιν.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ἐκεῖ φράσαιμ' ἄν· ἐνθαδὶ δ' οὐ βούλομαι.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

μὴ δῆτα σύ γ', ἀλλ' ἐνθένδ' ἀνίει τἀγαθά.

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

τὴν γῆν ὅταν νομίσωσι τὴν τῶν πολεμίων

1456. Totum Dionyso, vs. 1457 autem (ut sequentes) Aeschylo tribuit Bergk.

1459. *ξυμφέρει*] *συμφέρει* R, quem secutus Bergk *σίσυρα* scribit, ne tragicorum arti metricae adversentur huius versus numeri. Quae inutilis me iudice est cura, quoniam non versus Aeschyleus nunc affertur sed a comico ficta sunt quae h. l. dicit Aeschylus.

1460—1466. Delet Kock, iure opinor; quod tamen fieri nequit nisi illorum loco signa ponantur lacunae. Vid. comm.

1460. *εἴπερ*] *ἤπερ* Seager.

1462. *δῆτα*] *ἐκεῖ* Elmsley ad Ach. 178, ne post primam anapaesti syllabam fiat incisio, ipse tamen complura huius libertatis exempla proferens.

1457. *οὐ δῆτ' ἐκείνη γ'*] cf. vs. 1144. — *πρὸς βίαν*] item Ach. 73.

1458. Cf. Av. 829 *πῶς οὖν ἔτ' ἂν γένοιτ' ἂν εὔτακτος πόλις, | ὅπου κτέ.*

1459. In proverbiali hac locutione opponuntur sibi pretiosissimum vestimentum *ἡ χλαῖνα* et vilissimum *σισύρα*. Haec erat *χλαίνης εἶδος εὐτελοῦς*, ut dicit scholion, e pellibus enim ovillis vel caprinis fiebat, cf. Vesp. 738, 1138 etc.; illa divitum erat, vid. Vesp. 1132. In comparatione igitur *χλαῖνα* significat *τοὺς χρηστούς*, *σισύρα* autem *τοὺς πονηρούς* (vid. ad vs. 179).

1460. *Omnino excogitandum est aliquid, siquidem inter vivos redire cupis.* Particula *εἴπερ* cum futuro eodem sensu iungitur Nub. 1035 Vesp. 1263 Ran. 13 etc.

1462. Cf. Cratin. fr. 160 *αὐτόματα δ' αὐτοῖς θεὸς ἀνίει τἀγαθά*, Arist. fr. 488[14] *αἰτούμεθ' αὐτοὺς* (manes mortuorum) *δεῦρ' ἀνεῖναι τἀγαθά.* In scholio affertur versus *ἐκεῖ βλέπουσα δεῦρ' ἀνίει τἀγαθά.* Idem quod *ἀνιέναι* in huiusmodi locutionibus valet *ἀναπέμπειν*, cf. Aesch. Pers. 220 sqq. *αἰτοῦ τάδε | σὸν πόσιν Δαρεῖον, ... | ἐσθλά σοι πέμπειν τέκνῳ τε γῆς ἔνερθεν εἰς φάος*, Choeph. 147 *ἡμῖν δὲ πομπὸς ἴσθι τῶν ἐσθλῶν ἄνω.*

1463—1465. Neque e tragoedia aliqua

εἶναι σφετέραν, τὴν δὲ σφετέραν τῶν πολεμίων,
πόρον δὲ τὰς ναῦς, ἀπορίαν δὲ τὸν πόρον.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὖ, — πλήν γ' ὁ δικαστὴς αὐτὰ καταπίνει μόνος.

ΠΛΟΥΤΩΝ.

κρίνοις ἄν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

αὕτη σφῷν κρίσις γενήσεται·
„αἱρήσομαι γὰρ ὅνπερ ἡ ψυχὴ θέλει."

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μεμνημένος νυν τῶν θεῶν οὓς ὤμοσας
ἦ μὴν ἀνάξειν μ' οἴκαδ', αἱροῦ τοὺς φίλους.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

„ἡ γλῶσσ' ὀμώμοκ'", — Αἰσχύλον δ' αἱρήσομαι.

1465. πόρον] φόρον Bergk, quod ferri nequit nisi versum sic refingas: φόρον δὲ τὰς ναῦς, ἀφορίαν δὲ τὸν φόρον, quam lectionem non sum commendaturus.

1466. πλήν γ' R] γε πλὴν V, πλὴν pauci; νῦν δ' Bergk, nisi quaedam exciderint. || αὐτὰ] πάντα Blaydes.

1470. ἀνάξειν μ' Blaydes] ἀπάξειν μ' codd., ἔμ' ἄξειν Paley.

1471. γλῶσσ'] γλῶττ' codd.

---

haec desumta esse neque presse sequi dictionem tragicam luculenter testantur numeri soluti. Quae autem Aeschylus nunc profert, Periclea haec est sententia, τὴν Περικλέους γνώμην λέγει, ut recte scholion et Suidas s. v. Περικλῆς observant; cf. ipsius Periclis verba Thuc. I 143 § 4 ἤν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσόμεθα; vid. praeterea Thuc. II 23 et 55 etc.

1465. Voce πόρος videtur alludi ad ποριστάς, de quibus vid. vs. 1505.

1466. Non possum non mirari Dionysum de mercede iudicum ita nunc querentem in comoedia, ubi ceteroquin de ea re ne verbulum quidem auditur, et tempore quo etiam εἰς τὴν διωβελίαν (vid. ad vs. 140) permagni fierent sumtus. Quapropter identidem recurrit suspicio, ex Eupolidis Demis (vid. ad vs. 1431) esse versus 1460—1466, quae fabula paucis annis post Periclis mortem data est, cum et heliasticon et sociorum tributa (anno 425) a Cleone nuper essent aucta; Periclem ibi dixisse versus 1463—1465, cui alium obiecisse *atenim tuus iste iudex* (iudicum merces a te instituta) *comedit quicquid in aerarium conferunt socii.* — Itaque Kockio hos versus damnanti adstipulor; abicere tamen nolui, quia sic lacunae signa pro iis essent ponenda, requiritur enim Aeschyli aliquod responsum.

1468. Ex Euripide desumtum arbitror (vid. ad vs. 64), certe dictionem tragicam arguunt vox ἡ ψυχὴ et disyllaba verbi forma θέλει (vid. ad vs. 533 et ad Vesp. 493).

1469 sq. Post scenam igitur deum Euripidi aliquid promisisse priusquam litigantes in scenam eruperunt tragici, sumamus necesse est.

1471. Hoc quoque ex Euripide suo habet deus (vid. ad vs. 64), qui suo

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί δέδρακας, ὦ μιαρώτατ' ἀνθρώπων;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

ἐγώ;

ἔκρινα νικᾶν Αἰσχύλον. τιὴ γὰρ οὔ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„αἴσχιστον ἔργον προσβλέπεις μ' εἰργασμένος;"

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

„τί δ' αἰσχρόν, ἢν μὴ τοῖς ... θεωμένοις δοκῇ;"

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὦ σχέτλιε, περιόψει με δὴ τεθνηκότα;

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

„τίς οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,"

1474. ἔργον προσβλέπεις μ' εἰργασμένος] ἔργον μ' (μ' ἔργον V, μ' om. R) εἰργασμένος προσβλέπεις codd. plerique aperto errore, ἔργον μ' ἐργασάμενος προσβλέπεις pauci, hoc quoque vitiose, sic enim pes quintus peccat contra legem Porsonianam; nam non ipsius Aristophanis hic legi verba, sed tragicum esse versum, iure statuit Fritzsche.

---

sibi gladio nunc eum iugulat; vid. ad vs. 101 sq. — Simillimus locus legitur Thesm. 193 sqq.: Εὐριπίδη. — τί ἔστιν; — ἐποίησάς ποτε | „χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς"; (Alc. 691) | — ἔγωγε. — μή νυν ἐλπίσῃς τὸ σὸν κακὸν | ἡμᾶς ὑφέξειν.

1472. ἀνθρώπων] cf. Av. 1638 ὦ δαιμόνι' ἀνθρώπων Πόσειδον.

1474 sq. Nunc quoque verbis e suis dramatis petitis confutatur Euripides. Qui cum in Aeolo fabula Macareum patri propter sororis stuprum (cf. vs. 850) vehementer se increpanti respondentem fecisset τί δ' αἰσχρόν, ἢν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ (fr. 19), haec verba leviter mutata nunc in eum retorquet Dionysus. Etiam versum qui praecedit Euripideum esse cum Fritzschio censeo, Aeoli autem ad Macareum haec fuisse verba suspicor; cf. Thesei ad filium dictum Hippol. 946 sq. δεῖξον δ', ἐπειδή γ' εἰς μίασμ' ἐλήλυθα, | τὸ σὸν πρόσωπον δεῦρ' ἐναντίον πατρί. — Eodem autem iure quo Hippolyti dictum, de quo vid. ad vs. 101 sq., hic quoque versus infamiae nota adspergi potuit, — id est nullo iure, nisi e contextu evulsus diudicetur. In proverbium autem abiit fere, vid. Athen. 582 *d* Plut. Mor. 33 *c* Stob. Floril. V 82.

1476. περιόψει ... τεθνηκότα] vid. quae ad vs. 509 observavi.

1477. Ultimum quoque hoc dictum ab ipso Euripide mutuatur Dionysus (vid. ad vs. 64); facetissime autem, ut praecedentes tragici sententiae, haec quoque a comico est traducta. Quamquam non dignum profecto erat hoc dictum Euripideum quod popello deridendum propinaretur, neque Aristophanes is erat qui suo pretio aestimare posset versum infinitae tristitiae plenum, editum a poeta qui quantum in vita humana esset inane penitus persentiret, et frustra quaereret quod inter tot rerum terrestrium vicissitudines totque vana mortalium commenta satis certum esset et stabile et fide dignum. Simillima Socrates ille

τὸ πνεῖν δὲ δειπνεῖν, τὸ δὲ καθεύδειν κῴδιον;

ΠΛΟΥΤΩΝ.

χωρεῖτε τοίνυν, ὦ Διόνυσ', εἴσω.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

τί δαί;

ΠΛΟΥΤΩΝ.

ἵνα ξενίσω σφῷ πρὶν ἀποπλεῖν.

ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

εὖ τοι λέγεις

νὴ τὸν Δί'· οὐ γὰρ ἄχθομαι τῷ πράγματι.

(Omnes domum intrant.)

ΧΟΡΟΣ.

(Cantus.)

vs. 1482—1499.

Antistropha 1.

μακάριός γ' ἀνὴρ ἔχων

1478. Interpolatori tribuit vVelsen. Et est sane nihili; sed si deletur, lacunae signa sunt scribenda propter particulam *μέν* versus praecedentis. Subsimile est Antiphanis fr. 231 *τὸ δὲ | ζῆν εἰπέ μοι τί ἐστι; — πίνειν φήμ' ἐγώ.* — Pro verbo *πνεῖν* Elb.[2] habet *πονεῖν*, quod probat Kock; Fritzsche coniecit *πεινῆν δὲ τὸ δειπνεῖν*, Blaydes multo deterius *τὸ πνεῖν δὲ πίνειν.* Pro substantivo *κῴδιον* infinitivum expectat vdSande Bakhuyzen, Blaydes tentavit *διαγρυπνεῖν* coll. vs. 931, vHerwerden *συννοεῖν.*

1480. *τοι*] addidit Brunck; cf. Pac. 934. Hermann vero ad versum explendum *ξενίσωσι* legebat (choro cum veterum quibusdam tribuens quae Plutoni dantur vulgo), Bergk *ξενίσω 'γὼ σφώ*, Meineke *ξενίζω σφώ.*

1482. *μακάριος*] *μακάριον* schol., quod placuit Aldo Brunckio Wakefieldo Blay-

---

Platonicus plus semel fudit, qui „illo ipso die, quo erat ei moriendum, permulta disputavit (in Phaedone dialogo), hanc esse mortem, quam nos vitam putaremus, cum corpore animus tanquam carcere saeptus teneretur, vitam autem esse eam, cum idem animus vinclis corporis liberatus in eum se locum, unde esset ortus, rettulisset" (Cic. pro Scauro II § 2). Ipsa autem Euripidis verba, quae etiam vs. 1082 in ridiculum detorsit comicus, haec fuere: *τίς δ' οἶδεν εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν, | τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται;* (fr. 639, e fabula Polyido). Cf. fr. 830 *τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ' ὃ κέκληται θανεῖν, | τὸ ζῆν δὲ θνήσκειν ἐστί;* fr. 363 *τοὺς καλῶς τεθνηκότας | ζῆν φημι μᾶλλον τοῦ βλέπειν τούς,* (hoc corruptum) *μὴ καλῶς.* Notatu autem haud indignum est eum qui ita roget significare rem veri similem sibi videri; item e. g. in Antigonae nobili dicto, quod a multis non recte est explicatum, Soph. Ant. 521: *τίς οἶδεν εἰ κάτω ἐστὶν εὐαγῆ τάδε* *quis praestat apud inferos non pietatis documentum haberi hoc meum* (quod nunc mihi exprobratur) *facinus.* Cf. latinum *nescio an.*

1478. Versus graviter corruptus aut spurius.

ξύνεσιν ἠκριβωμένην.
πάρα δὲ πολλοῖσιν μαθεῖν.
ὅδε γὰρ εὖ φρονεῖν δοκήσας
πάλιν ἄπεισιν οἴκαδ' αὖ,
ἐπ' ἀγαθῷ μὲν τοῖς πολίταις,
ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τοῖς ἑαυτοῦ,
ξυγγενέσι τε καὶ φίλοισι,
διὰ τὸ συνετὸς εἶναι.

Antistropha 2.

χάριεν οὖν μὴ Σωκράτει
παρακαθήμενον λαλεῖν,
ἀποβαλόντα μουσικήν,
τά τε μέγιστα παραλιπόντα
τῆς τραγῳδικῆς τέχνης.
τὸ δ' ἐπὶ σεμνοῖσιν λόγοισι
καὶ σκαριφησμοῖσι λήρων
διατριβὴν ἀργὸν ποιεῖσθαι
παραφρονοῦντος ἀνδρός.

---

desio, parum recte tamen, opinor. Nam licet apte dici possit et saepe dictum sit *molestum* vel *dulce* (mihi, tibi, aliis) est hoc vel illud vel etiam homo huiuscemodi, inde non sequitur dici etiam potuisse *beatum est vir prudens*, adiectivum enim *μακάριος* non est ex eorum numero quae dativum aliquem vel infinitivum finalem poscunt admittuntve. || γ'] multi codd. omittunt.

1486. *αὖ* Dindorf] *αὖθις* codd.

1489. *φίλοισι* Dindorf] *φίλοις* codd.

1484. *πολλοῖσιν*] neutri est generis, *multis argumentis*. Item Av. 704 *πολλοῖς δῆλον*, cf. Eq. 342 *τῷ καὶ πεποιθὼς ἀξιοῖς ἐμοῦ λέγειν ἔναντα;* Nub. 385 *τουτὶ τῷ χρὴ πιστεύειν;* Ach. 703 Thesm. 839 *τῷ γὰρ εἰκός;* Plut. 48 *τῷ τοῦτο κρίνεις;* Aesch. Prom. 51 *ἔγνωκα τοῖσδε.*

1485. *δοκήσας*] vid. ann. crit. ad vs. 737.

1491 sqq. Vid. ad vs. 959.

1494 sq. Artis tragicae *μέγιστα* quae essent iudice Aristophane vidimus vs. 1008 sqq.; Euripides vero totus est in artificiis rhetoricis scenicis musicis, quapropter in Acharnensium fabula ipsam artem sibi extorqueri clamat, cum Dicaeopolis Telephi baculum canistrum alia eiusmodi sibi expetit (vs. 464, 470).

1497. *σκαριφησμοῖσι λήρων*] simillima supra vs. 819—821 (ubi vid.) et vs. 881 de Euripidis poesi sunt dicta, idem autem valet vox *σκαλαθυρμάτια* Nub. 630. Vox *σκαριφησμός scarificatio* ducta est a verbo *δια-* vel *κατασκαριφᾶν* (Isocr. VII § 12 Athen. 507 *c*) *scarificare, diffindere.*

1498. *διατριβὴν ἀργὸν ποιεῖσθαι*] id est *ἀργὸν διατρίβειν, otiosum desidere.*

EXODUS.

(vs. 1500—1533.)

(Foras redeunt Pluto, Aeschylus, Dionysus.)

SCENA VIGESIMA TERTIA.

Pluto, Aeschylus, Dionysus, Chorus.

ΠΛΟΥΤΩΝ.

ἄγε δὴ χαίρων, Αἰσχύλε, χώρει,
καὶ σῷζε πόλιν τὴν ὑμετέραν
γνώμαις ἀγαθαῖς, καὶ παίδευσον
τοὺς ἀνοήτους· πολλοὶ δ' εἰσίν·
καὶ δὸς τουτὶ Κλεοφῶντι φέρων,

(Ensem ei porrigit.)

καὶ τουτουσὶ τοῖσι ποριστχαῖς,
Μύρμηκί θ' ὁμοῦ καὶ Νικομάχῳ,

(Laqueos ei praebet.)

1501. *ὑμετέραν* Scaliger] *ἡμετέραν* codd.
1505. *τουτουσὶ* Bergk] *τοῦτο* R et Suidas s. v. *Πλούτων*, V *τουτοῒ*, alii *τουτί*, Bentley *τούτοισιν*.

1500. Cf. Pac. 154 *ἀλλ' ἄγε Πήγασε χώρει χαίρων*.

1501. *τὴν ὑμετέραν*] *vestram, Atheniensium* scilicet.

1504. *τουτί*] recte *τὸ ξίφος* interpretatur Kock, perperam scholion *σχοινίον πρὸς ἀγχόνην*, varianda enim fuerunt mortis instrumenta, Cleophonti autem viro turbulento et bellicoso Pluto aptius multo mittit *ensem* — „et iubet ex merito scire quid iste velit." — De Cleophonte, cui brevi post Ranarum fabulam actam vita revera per vim est erepta, vid. quae ad vs. 678 observata sunt.

1505. *τουτουσὶ*] sc. *τοὺς βρόχους*, sic recte scholion.

— *ποριστχαῖς*] ut nomen indicat (vid. Anecd. Bekk. p. 294) ita dicebantur magistratus quidam, quibus mandatum erat *τὸ πόρους* (i. e. novos reditus, cf. vs. 1465) *ζητεῖν*. Qui cum praeter hunc locum nonnisi ab Antiphonte VI § 49 (simul cum *πωληταῖς* et *πρακτόρσι*, satis ut hic contemptim) commemorentur in oratione brevi post cladem siculam habita, probabiliter RSchöll (Comm. in hon. Th. Mommseni p. 454 sq.) statuit hunc magistratum ultimis belli annis extra ordinem esse creatum, qui aerario exhausto novos reditus pararet. Conferri possunt quae de improbo *εἰκοστολόγῳ* dicta sunt vs. 363. — Demosth. IV 33, ubi praeterea vox *πορισταί* legitur, non est proprium magistratus cuiusdam nomen sed merum nomen agentis a verbo *πορίζειν* ductum.

1506. *Μύρμηκι*] homini aliunde ignoto. — *Νικομάχῳ*] in hunc scripta est Lysiae oratio XXX, unde discimus eum servi publici fuisse filium, *ὑπογραμματέως* autem munere (cf. vs. 1084) cum fungeretur anno 410 unum e *νομοθέταις* extraordinariis esse creatum, quorum deinde nonnulli electi sunt *ἀναγραφῆς νόμων*, qui intra quatuor mensium spatium leges Solonis accurate denuo describerent stelisque lapideis insculpendas

τόδε δ' Ἀρχενόμῳ,
(Venenum in phiala ei dat.)
καὶ φράζ' αὐτοῖς ταχέως ἥκειν
ὡς ἐμὲ δευρὶ καὶ μὴ μέλλειν·
κἢν μὴ ταχέως ἥκωσιν, ἐγὼ
νὴ τὸν Ἀπόλλω στίξας αὐτοὺς
καὶ ξυμποδίσας
μετ' Ἀδειμάντου τοῦ Λευκολόφου
κατὰ γῆς ταχέως ἀποπέμψω.

1510—1514. Dionyso tribuit Palmer, vix ex mente poetae; neque enim in Dionysum cadit huiusmodi officium, neque ἥκωσιν pro ἀπέλθωσιν sic aptum.

1510. ἐγώ] om. codd. complures, hinc δεῦρ' ἥκωσιν vel ἥκωσι κάτω Blaydes. Cf. vs. 1514.

1511. κἢν] κἂν codd.

1514. ἀποπέμψω] καταπέμψω Blaydes, qui malit κατάπεμψον (cf. vs. 1510), ipse tamen addens post νὴ τὸν Ἀπόλλω ferri non posse imperativum.

curarent. Quo officio lente et perfunctorie et impudenter per sexcennium iterumque post pulsos triginta viros per quadriennium est functus, si fides habenda est omnibus criminibus quae adversus eum protulit accusator. Quapropter resti dignum eum nunc habet Pluto.

1507. τόδε] intellege κώνειον. — Tria mortis genera nunc coniunguntur, ut apud Diod. Sic. XIX 11 § 6 Aelian. Var. Hist. XIII 36 Soph. fr. 755 alibi saepius.

— Ἀρχενόμῳ] ignotus est hic quoque.

1511 sq. στίξας ... καὶ ξυμποδίσας] tanquam servos fugitivos, δραπέτας ἐστιγμένους (Av. 760) sive στιγματίας (Lys. 331). Cf. adi. ξύμπους Arist. fr. 865 Herod. Mimiamb. III 96.

1513. *Adimantus* Leucolophidae filius (Eupol. fr. 210 in scholio, Plat. Prot. 315 *e* Xen. Hell. I 4 § 21), cuius nominis brevior nunc forma *Leucolophus* metri causa ponitur, unus est e viris quos e sophistarum Euripidisque disciplina prodiisse questus est supra Aeschylus. Inter Protagorae admiratores commemoratur Plat. l. l., optimatium autem factioni addictus erat. Anno 407 cum praetor sub Alcibiade militaret (Xen. Hell. I 4 § 21), hoc absente et invito Athenienses infelicissime ad Notium cum Lysandri classe dimicarunt (ibid. 5 § 11 sqq.), cuius rei culpa quin Adimanto magna ex parte sit tribuenda non videtur dubium; optimates autem eo crimine abusi sunt ad accusandum iterumque in exilium pellendum Alcibiadem. In annum 406 tum alii creati sunt praetores decem (ibid. 5 § 16); quibus cum post proelium ad Arginusas uno Conone excepto omnibus abrogatum esset imperium, Adimantus et Philocles Cononi dati sunt collegae (ibid. 7 § 1). Sequenti anno Adimantus in praetura permansit (ibid. II 1 § 16) et mox cum collega Tydeo naves ad Aegos flumen prodidit Lysandro (Lys. XIV § 38 Pausan. IV 17 § 2 X 9 § 5, cf. Xen. Hell. II 1 § 32 Lys. II § 58), aliquot mensibus post actam nostram fabulam: — utinam promisso suo stetisset Pluto! Cuius sceleris reum fecit postea pristinus collega Conon (Dem. XIX § 191), nec insontem fuisse nihil luculentius demonstrat quam Lysandri erga eum clementia, qui cum captivos omnes ipsumque adeo praetorem Philoclem post pugnam interfici iuberet, uni Adimanto pepercit (Xen. Hell. II 1 § 32).

ΑΙΣΧΥΛΟΣ.

ταῦτα ποιήσω· σὺ δὲ τὸν θᾶκον
τὸν ἐμὸν παράδος Σοφοκλεῖ τηρεῖν
καὶ διασῴζειν, ἢν ἄρ' ἐγώ ποτε
δεῦρ' ἀφίκωμαι. τοῦτον γὰρ ἐγὼ
σοφίᾳ κρίνω δεύτερον εἶναι.
μέμνησο δ' ὅπως ὁ πανοῦργος ἀνὴρ
καὶ ψευδολόγος καὶ βωμολόχος
μηδέποτ' εἰς τὸν θᾶκον τὸν ἐμὸν
μηδ' ἄκων ἐγκαθεδεῖται.

ΠΛΟΥΤΩΝ.

φαίνετε τοίνυν ὑμεῖς τούτῳ
λαμπάσιν ἱραῖς, χἄμα προπέμπετε
τοῖσιν τούτου τοῦτον μέλεσιν
καὶ μολπαῖσιν κελαδοῦντες.

(Pluto domum intrat. Chorus facibus accensis deum et poetam discedentes canens prosequitur.)

1515. *θᾶκον* Bentley (cf. vs. 1522)] *θῶκον* codd. pauci, *θρόνον* V R et plerique; unde *τόνδε θρόνον* Thiersch coniecit, non recte, nam sedem in scena conspici non est credibile. Glossema igitur videtur *θρόνον*, ut in formula Homerica *εἰνὶ θρόνῳ* Θ 199 Ο 150, ubi *ἐν θώκῳ* rescripsi (vid. Enchir. dict. ep. p. 536).

1516. *Σοφοκλεῖ*] *τούτῳ* Bergk; sed Sophoclem cum Plutone in fabulae exitu processisse vix crediderim.

1517. *διασώζειν* R] *σώ(ι)ζειν* cett.; Bentley *μοι* (praestat *ἐμοὶ*) *σώζειν*, ut est Eur. Phoen. 508. Bergk verba *καὶ (δια)σῴζειν* delebat. || *ἄρ' ἐγώ ποτε*] *αὖθις ἐγὼ* vVelsen, eodem consilio versu sequenti Meineke *αὖ ἵκωμαι*, equidem **δεῦρ' ἐπανέλθω*.

1522. *θᾶκον*] *θῶκον* codd. complures; cf. vs. 1515.

1525. *λαμπάσιν ἱ(ε)ραῖς* Blaydes] *λαμπάδας ἱερὰς* codd.; cf. Nub. 586 etc.

1526. *τούτου*] *ἑαυτοῦ* Bentley.

1515 sq. Eadem verborum structura est Pac. 729 sq. *τὰ σκεύη παραδόντες | τοῖς ἀκολούθοις φῶμεν σῴζειν.*

1515. *θᾶκον*] vox poetica (ut *θάσσειν*, Vesp. 1482 Thesm. 889) apud nostrum redit vs. 1522 et Nub. 993.

1516. *Σοφοκλεῖ*] metri causa nunc pro *-κλέει*.

— *τηρεῖν*] nunc enim in eo sedet; cf. vs. 790 sqq.

1517. *ἢν ἄρ'*] vid. ad vs. 175.

1520. *μέμνησο δ' ὅπως* cum fut.] *cura ut*...; item Nub. 887, 1107.

— *ὁ πανοῦργος ἀνὴρ*] cf. vs. 80.

1521. *βωμολόχος*] cf. vs. 358.

1523. *μηδ' ἄκων*] *ne imprudens quidem.* Hyperbolicum hoc est genus loquendi, ut Aeschin. II § 153 *ὃς οὐδ' ἂν ἄκων ἀληθὲς οὐδὲν εἴποι.* Nimis accurate verba in scholio sic explicantur: *μηδὲ εἴ τινες ἄκοντα τοῦτον λαβόντες καθίσαι ἐθελήσουσιν.*

1524. *φαίνετε*] cf. Nub. 586 Ran. 1362.

1525. *λαμπάσιν ἱραῖς*] cf. vs. 340 sqq., 350, 446 et ad vs. 316 sqq.

1527. *κελαδοῦντες*] vid. ad vs. 383.

ΧΟΡΟΣ.

πρῶτα μὲν εὐοδίαν ἀγαθὴν ἀπιόντι ποιητῇ
εἰς φάος ὀρνυμένῳ δότε, δαίμονες οἳ κατὰ γαίας,
τῇ δὲ πόλει μεγάλων ἀγαθῶν ἀγαθὰς ἐπινοίας.
πάγχυ γὰρ ἐκ μεγάλων ἀχέων παυσαίμεθ' ἂν οὕτως
ἀργαλέων τ' ἐν ὅπλοις ξυνόδων. Κλεοφῶν δὲ μαχέσθω
καὶ ἄλλος ὁ βουλόμενος τούτων πατρίοις ἐν ἀρούραις.

1528 sqq. Uni coryphaeo tribuit Arnoldt; quod probari nequit nisi cum illo putes „das von Pluton geforderte Aeschylische Lied zu ergänzen habe der Dichter der Phantasie der Zuschauer überlassen." Equidem a toto choro plena voce cantatos esse hos hexametros statuere malo quam a solo chori duce esse recitatos, — qui tenuis admodum atque ieiunus foret dramatis exitus. Zielinski suspicatur alteram recensionem fabulae in versu 1527 desiisse, deinde chorum exodii loco Aeschyli carmina nonnulla cecinisse; quae parum mihi placet coniectura.

1529. εἰς] κὶς (κὰς) V alii.

1530. δὲ R] τε V cett.

1531. ἐκ] ἂν Blaydes.

1528 sqq. Modis musicis ex Aeschyli poesi notis Aristophanem nunc uti ex vs. 1526 sq. apparet. Etiam verba partim ex Aeschyli dramate aliquo videntur esse desumta.

1528. εὐοδίαν] in scholiis confertur Aeschyli hexameter (fr. 34) εὐοδίαν μὲν πρῶτον ἀπὸ στόματος χέομεν<δή?>. — Verbum εὐοδεῖν legitur Theopomp. fr. 74 etc.

1530. Cf. Aesch. Eum. 1012 εἴη δ' ἀγαθῶν ἀγαθὴ διάνοια πολίταις. Vox ἐπίνοιαι etiam Eq. 539, 1322 de *inventis* usurpatur; cf. διάνοιαι Vesp. 1044.

1531 sq. Plane ut cives Attici nunc loquitur chorus defunctorum.

1532. Κλεοφῶν] vid. ad vs. 678.

1533. πατρίοις ἐν ἀρούραις] in Thracia, quae ipsius Martis patria inde ab epicorum poetarum aetate habebatur.

INDEX

RERUM ET NOMINUM

QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.

CORRIGENDA.

Ad vs. 215 sq. afferendus erat etiam versus Hom. ϑ 267, ubi optimus codex G recte praebet *ἀμφ᾽ Ἄρεος φιλότητα* (vulg. *-τος*) *ἐυστεφάνου τ᾽ Ἀφροδίτης*.

Ad vs. 439 l. 2. *Κορινϑός* *leg.* *Κόρινϑος*.

Ad vs. 714—717 l. 4. Clidemides *leg.* Cligenes.

ARISTOPHANIS

THESMOPHORIAZUSAE.

ARISTOPHANIS

THESMOPHORIAZUSAE.

CUM PROLEGOMENIS ET COMMENTARIIS

EDIDIT

J. VAN LEEUWEN J. F.

LITT. HUM. DR., IN ACADEMIA LUGDUNO-BATAVA PROF. ORD

LUGDUNI BATAVORUM
APUD A. W. SIJTHOFF
MDCCCCIV

PROLEGOMENA.

I.

Inter fabulas, quas Aristophanes tempore belli Peloponnesiaci scenae commisit, duae sunt quae a ceteris — quas quidem novimus — quam maxime discrepant. Utraque inter turbas civiles est nata, altera flagrante odio quod excitaverunt mysteria evulgata hermaeque mutilati, altera tunc cum rei publicae ab optimatibus instabat periculum. In utraque res patriae tantummodo obiter tanguntur, neque choreutae in cives aliquantisper convertuntur ut suam poetaeque de rebus publicis sententiam more solito proloquantur, sed in parabasi manent qui hactenus fuere: Aves et Feminae; utraque autem fabula versatur in argumento ficto et a vita communi alieno. Illa Alitum Regnum exhibet et Olympios a mortalibus callido consilio circumventos; haec poetam tragicum ludicro crimine ludicre petitum ludicrisque stratagematis periculo se subducentem. Non potuit spectantium quisquam putare in Avibus fabula imaginem Athenarum sibi ostendi aut quae in Thesmophoriazusis de Euripide dicuntur proferri serio: multae praeterierunt hominum aetates priusquam talia scripto sunt mandata: *„λέγουσιν ὅτι αἱ γυναῖκες διὰ τοὺς „ψόγους, οὓς Εὐριπίδης ἐποίει εἰς αὐτὰς διὰ τῶν ποιημάτων, τοῖς „Θεσμοφορίοις ἐπέστησαν αὐτῷ βουλόμεναι ἀνελεῖν" κτἑ.* [1]).

---

[1]) Vid. Proleg. Ach. p. IV, 5.

Aristophani anno 412/1 fabulas componenti exemplo fuisse Aeschylum dixeris, tragoediis drama satyricum cognati argumenti subiungentem. Nam Lysistratam, iocosam quidem et veram comoediam, sed gravium tamen seriorumque consiliorum plenam — pacem enim et concordiam suadebat — proximis ludis excepit Thesmophoriazusae fabula, in qua poeta item proponit mulieres clam viris deliberantes, non tamen ut rei publicae nunc quoque prosint, sed ut crimen fictum et ioculare ulciscantur, bibulas autem nihilo minus quam tunc [1]. Quippe sentiebat felicem sibi fluere venam, sentiebat „emicuisse sibi oleum", — si nefas non est ad limpidum musarum fontem referre verba quibus procul in occidente indicatur petrolei nova scaturigo reperta [2]. In scena sua mulieribus primas partes dudum tribuerat Euripides novi aevi antesignanus, a comico eam ob causam saepe derisus [3]: — ipse iam comicus iis primas tribuit. Nempe hic est rerum humanarum decursus; omnes eodem cogimur scientes inscii, nolentes volentes:

„credis te trudere: truderis ipse".

Non iam, ut patrum aetate, tacere primum videbatur mulierum officium, non de iis taceri, in artis praesertim operibus, prima laus. Novae Comoediae pater et Aristophanes a posteris dictus est et Euripides, neque ille immerito neque hic.

Sed et alia multa cum Lysistrata communia habet Thesmophoriazusae fabula; etiam quae oculis in utraque obiciuntur inter se sunt similia. Nam in edito loco utraque agi fingitur, altera in clivo arcis ante Propylaea, altera ante Thesmophorium in colle Pnycis [4]; ita ut fere suspiceris *τὸν σκηνογράφον* eodem apparatu — pro re mutato — in utraque esse usum.

Thesmophoriorum die secundo res agi in fabula nostra comicus finxit [5]. Erat id sollemne triduum, quod mensis Pyanop-

---

[1]) Lys. 195 sqq. Thesm. 347 sq., 733 sqq.

[2]) „He had struck oil", vel ut graece dicam, *ἐκαινοτόμησεν.*

[3]) Vid. Proleg. Ran. p. III, 1.

[4]) Vid. ad vs. 585.

[5]) Vs. 80, 375 sq.

sionis [1]) diebus XI—XIII sive mense Octobri a solis mulieribus celebrabatur in honorem Cereris et Filiae *τοῖν Θεσμοφόροιν*, vitae cultioris praesidum. Primus dies vocabatur *Ἄνοδος*, quo die aedem dearum in Pnycis colle extructam mulieres adibant; secundo die, cui nomen erat *Νηστεία*, deas colebant abstinentia [2]) et arcana quaedam sacra procurabant; dein agebant pervigilium, tertio autem die, qui *Καλλιγένεια* dicebatur, laetis dapibus accumbebant.

De quibus ludis ad nostrae fabulae versum 80, qui sic est traditus:

„ἐπεὶ τρίτη 'στι, Θεσμοφορίων ἡ μέση,"

in scholiis annotata haec leguntur [3]):

„ἐπεὶ τρίτη 'στι] τοῦτο τῶν ζητουμένων ἐστί, πῶς καὶ τρίτην καὶ „μέσην εἶπεν. ια̅ γὰρ ἄνοδος, εἶτα ιβ̅ νηστεία, εἶτα τρισκαιδεκάτη „καλλιγένεια· ὥστε μέση μὲν εἶναι δύναται, τρίτη δὲ οὔ, ἀλλὰ δευτέρα. „ἀλλ' οὐδὲ ψυχρεύεσθαί τις δύναται λέγων ὅτι τρίτη τρισκαιδεκαταία, „ὡς ,ἑκταία ἑκατηβόλος σελάνα' ἡ ἑκκαιδεκαταία· ἡ γὰρ μέση οὐκ „ἔστιν ιγ̅, ἀλλὰ δωδεκάτη. ἡ λύσις οὖν ἥδε. δεκάτῃ ἐν Ἁλιμοῦντι „Θεσμοφόρια ἄγεται· ὥστε τρίτην μὲν ἀπὸ δεκάτης ιβ̅ εἶναι, μέσην δὲ „μὴ συναριθμουμένης τῆς δεκάτης [4]). τοῦτο δὲ αἰνιγματῶδες κατὰ „Καλλιμάχου ἄν τις φαίη, ἔνθα μὲν τρίτη λέγεται, συναριθμεῖν τὴν „ι̅, ἔνθα δὲ μέση, μηκέτι συναριθμεῖν. καὶ ὅπου γε λιμώττουσιν, „ἀστεϊζόμενοι τὴν μέσην τῶν Θεσμοφορίων ἄγειν φασίν, ἐπεὶ αὕτη ἡ „νηστεία."

Quae difficultas quomodo mihi videatur diluenda, infra exponam in annotatione critica; nunc videamus quid dicatur in scholio, nam hoc quoque interpretem requirit. Omissis igitur verbis quibus monetur lector ne *tertium* diem pro *decimo tertio* dictum

---

[1]) Qui mensis *Thesmophorius* dicebatur in insulis Creta et Rhodo, *Damatrius* in Boeotia (testimonia affert Preller-Robert Gr. Myth. I[4] p. 777). Thebis Thesmophoria celebrabantur *aestate* (Xen. Hell. V 2 § 29), quo tempore Athenis in honorem Cereris et Filiae agebantur *Scirophoria* (vs. 834). *Vere* autem festum Bonae Deae obibant matronae Romanae.

[2]) Cf. Av. 1519.

[3]) Neglego nunc leves quosdam librarii errores, qui dudum sunt correcti.

[4]) In brevius contracta haec repetuntur in fine scholii; quae omittere nunc licet.

esse inepte suspicetur, cetera in brevius contrahi sic possunt: „Quaeritur quomodo trium dierum medius dici possit tertius; „quam quaestionem ut solvat Callimachus, *tertium* diem perhibet dici instituta computatione inde a ludis *Halimunte* celebratis die mensis decimo [1]), *medium* vero eundem diem vocari „Thesmophoriorum *Atheniensium* habita ratione. Sed credibile „non est comicum tam obscure esse locutum et veluti aenigma „proposuisse spectatoribus."

Grammatico anonymo — quem Aristophanem Byzantium esse suspicor — Callimachum ita redarguenti quis non assentiatur! Non enim est comici aenigmata et portenta loqui. Grammaticus autem ille utrum deinde ex suo ingenio protulerit meliora, an difficultatem indicasse, non solvisse, satis habuerit, dici iam nequit; nam in scholio quod excripsi minime integra extare quae prisci interpretes de hoc loco commentati sunt, videmus omnes, et a verbo „*συναριθμεῖν*" ad „*καὶ ὅπου γε*" aptus non fit transitus. Similem autem locum ut afferam, in scholiis ad Plut. 179 indicatur quidem *ἀπορία* chronologica, sed egregiam coniecturam qua doctus grammaticus eam removit ignoraremus, nisi apud Athenaeum eius fieret mentio [2]).

Sed sunt qui Callimachum mirificam illam *λύσιν* reiecisse, non suasisse rati in scholii verbis scribant „*κατὰ Καλλίμαχον*." Unde vero notitia illa in scholia irrepsisset, si Callimacho esset antiquior et optimo iure ab eo esset reiecta? Interpres autem anonymus si Callimachi testimonio volebat uti, neque suo ipsius iudicio in re aperta satis confidebat, quidni dixit: „*τοῦτο δὲ αἰνιγματῶδες εἶναί φησι Καλλίμαχος*" vel: „*τοῦτο δὲ αἰνιγματῶδές ἐστι κατὰ Καλλίμαχον*"? Et quis ante Callimachum eiusmodi *λύσεις* excogitabat? Optime vero in ipsum Callimachum convenit annotatio erudita, in qua affertur versus lyricus, qui aliunde non est cognitus, et Thesmophoria Halimusia commemorantur, quae paucis opinor mortalibus extra Atticam innotuere, optime

---

[1]) **Erat ibi delubrum Cereris et Filiae, Pausan. I 31 § 1.**

[2]) **Vid. Prolegom. Plut. sub finem.**

sequentia, quae mentem ab intempestiva doctrina alienam testantur, conveniunt in Aristophanem Byzantium.

Mittamus nunc illam *ἀπορίαν*, cui debemus accuratam recensionem dierum, quibus celebrabantur Thesmophoria [1]), et hoc unum teneamus, quod nemo in dubium vocavit unquam aut potuit vocare, comicum finxisse mulieres *medio* Thesmophoriorum die convenientes, quo ieiunium in honorem dearum agebant. Quamquam in tempore designando nunc quoque poeta neglegentius est versatus [2]).

Solae igitur sunt feminae, procul habitis viris; nam hac re a mysteriis Eleusiniis discrepabat Thesmophoriorum ritus perantiquus et per totam Graeciam vigens [3]). Qua optatissima occasione utuntur ut inter se deliberent quomodo ulcisci possint poetam tragicum, in cuius tragoediis tam male audiant. Prodeunt accusatrices, prodit etiam quae pro reo verba faciat, sed personatam hanc esse feminam mox apparet; nempe affinis est tragici, quem ille subornavit. Corripitur sacrilegus [4]), sed ab Euripide, post irrita quaedam conamina, callidissimo artificio eripitur periculo, et bellum quod tragicus cum mulieribus gerebat componitur.

Fabula festivissima et *ἀσβέστου γέλωτος* inde ab initio usque ad exitum plena. Perridiculum autem est quod Euripidi mulieres invisas, ipsum iis invisum perhibet comicus. Qui serio putare

---

[1]) Commemorantur etiam ab Alciphrone III 39 (37 Schepers). Per triduum ludos celebratos praeterea testantur Diogenes Laert. IX § 43 et Hesychius s. v. *τριήμερος*. Tertio die ante, Pyanopsionis igitur IX°, habebantur *Stenia*, de quibus vid. vs. 834.

[2]) Vid. ad vs. 655 sqq.

[3]) Cf. Herodot. II 171, VI 16 Xen. Hell. V 2 § 29 CIG. 3562 (= Dittenb. Syll.[1] 470) etc.

[4]) Iure cum hoc dramatis loco collata est inscriptio quaedam Amorgina (ed. Homolle Bull. de corr. hellén. 1891, cf. J. Delamarre Revue des Études grecques 1903 p. 166 sqq.). „Cum Cereris sacerdos per *εἰσαγγελίαν* ad prytanes detulisset „*ὅτι αἱ γυναῖκες εἰσιοῦσαι ... α .... ἐν τῷ ἱερῷ*, senatus populusque decreverunt „ut ...“ Sed neque apparet quid illic deliquerint mulieres, neque quomodo cautum fuerit ne quid eiusmodi fieret denuo.

nihil eiusmodi potuit. Nam facile quidem est de Euripide mulierum osore fuse disserere allatis locis creberrimis ubi feminis in eius tragoediis male dicitur, cum praesertim talia sedulo excerpserint qui florilegia composuerunt; facile est ipsi poetae tribuere opiniones Iasonis Hippolyti ceterorum, quos contra sexum femineum declamantes induxit; sed facilius etiam est tribus verbis de eo crimine defungi: cavilla est mera. Calumnia esset dicenda, si serio proferretur. Mulieres tragicus permultas in scena exhibuit: verum hoc est; et eas quidem exhibuit quae illi loco aptae viderentur, non mites igitur humilesque matres familias, non filias candidas in simplicis vitae umbra felices; *τῶν γὰρ τοιούτων ἐλάχιστον ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ἐστίν*: bene latent, quoniam bene vivunt. Sed ostendit mulieres supra vitam vulgarem alte enitentes et dignas quae in scena tragica celebrarentur; ostendit cum sorte adversa et cum sui animi affectibus colluctantes, ostendit in scelera multifaria abreptas, ostendit fallaces et crudeles et quid non delinquentes — quippe mortales, — sed ostendit etiam pias, puras, generosas, ostendit sanguinis atque animae prodigas si ei quem amabant ipsarum letum profore videretur. Diram induxit Medeam, incestam Phaedram aliasque multas furore aut amore efferatas, sed idem matres dolorosas induxit Hecubam et Iocasten et Praxitheam patriae quam prolis amantiorem, induxit uxores quarum insignis fuit vita inter utramque facem, induxit virgines generosas Iphigeniam Polyxenam Macariam. Veras denique in scena exhibuit mulieres, non *νευρόσπαστα* aliqua sexum muliebrem ementita; eum mulieribus illic vindicavit locum, quem in ipsa vita assignavit iis natura, denegarunt saepe viri; ita eas pinxit ut viros — non probos potissimum viros, sed viros — ante eum pinxerant alii.

Et hoc ipsum in eius arte improbabat Aristophanes; qui facile tulisset si tragicus contemtim de mulieribus nonnunquam esset locutus, ceteroquin in operibus suis eas neglegens. Sed serio non potuit obici Euripidi, quod Penelopen castam non celebrasset, Phaedram et Melanippam celebrasset impudicas; quod crimen quomodo comicus vellet accipi si quis inter specta-

tores non statim sentiret, omnem dubitationem eximebant verba eius qui pro Euripide verba facit, sic respondentis: „nempe nulla iam extat Penelope: Phaedrae sunt omnes" [1]. Castam et pudicam nullam in terris reperiri uxorem ubi perhibent homines, seria ibi agi nemo potest putare; senserunt omnes crimen illud eo potissimum consilio esse prolatum ut tam ridicule posset refutari. Nulla opinor Athenis extra scenam comicam erat mulier quae Euripidi stomacharetur; multis vix nomine cognitum fuisse suspicor. Neque comicus putavit fore ut spectatores crederent quae de tragico perhiberet; probe norant omnes eorundem esse sexum muliebrem „Euripidi invisum" dicere et „diris devovere totum", non serio igitur loquentium sed cavillantium, ludentium, iocantium, nempe nonnisi in comoedia eiusmodi verbulis esse locum. *„Εὐριπίδῃ θεοῖς τε πᾶσιν ἐχθραί"* mulieres Atticae nunquam audiverunt nisi in scena Aristophanea. In vita autem communi si quis *μισογύνῃ* vocabat Euripidem, dignum erat crimen scurrile cui scurrilis opponeretur iocus: *„ἔν γε τοῖς δράμασιν, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ κλίνῃ"* [2]; et ipse tragicus ex animi sententia respondere potuisset: *„οὐ δῆτα ἔγωγέ εἰμι μισογύνης, ἀλλὰ ὁ Ἀριστοφανεῖος ἐκεῖνος Εὐριπίδης· τῷ δὲ Μνησάρχου υἱεῖ οὐδὲν τοιοῦτο προσεῖναι πάντες ἴστε δήπου"*.

Sed delectare, risum movere nunc quoque vult comicus; neque infeliciter ei cessisse rem contendet qui perlegerit fabulam, qua hilariorem meliusve decurrentem scripsit nullam. Quamquam his quoque iurgiis criminibusque ludicris admixtum est serii aliquid. Nam scenae tragicae dignitatem ab Euripide imminui, cultui deorum patriorum bonisque moribus eius artem nocere, id Aristophani erat persuasum [3]. Prae mascula et severa arte Aeschyli, qui *γυναῖκα ἐρῶσαν οὐδεμίαν ἐποίησε πώ-*

---

[1]) Thesm. 546—550.

[2]) Athen. 557*e*. Id quod septuagenario maiorem etiam re probasse, nam nocturno itinere cum tenderet ad uxorem alienam, canibus laceratum periisse, comminisci non erubuerunt biographi garruli.

[3]) Cf. Ran. 850, 1043, 1079 sqq. Nub. 1371 sq. Thesm. 451.

ποτε [1]), sordebant ei quae musa Euripidea πανοῦργος καὶ πολυμήχανος ferebat ὅμοια τῇ φύσει [2]), quapropter poetam grandaevum dignum habuit quem in scena ludificaret lenaeque adeo partibus fungentem in fabulae exitu spectatoribus risu emortuis ostenderet. Ranarum, qua fabula Aristophanes sex annis postea tragicum insectatus est mortuum, si quis prooemium dicat Thesmophoriazusas, a vero non procul aberret.

Germina autem fabulae habebant Acharnenses. Nam Dicaeopolidis ab Euripide tragicum vestitum petentis imaginem expressam praebet tragici affinis in feminam mutatus. Uterque autem utitur stratagemate quod a Telepho Euripideo didicit [3]), uterque huius herois orationem presse sequitur [4]). Neque inepte utrem in filiolae speciem ornatum, quem praebet nostra fabula, et filiolas pro porcellis venditatas quas ex Acharnensibus novimus, inter se conferat quispiam [5]).

Sed et alia tragici versuti inventa eaque magis recentia ludibrio habuit comicus: Oeacem remorum palmulis pro pugillaribus usum, Helenam in Aegypto abditam dum Graeci cum Troianis internecivum gerunt bellum, Echo Andromedae fletibus per noctis silentium respondentem, alia.

Graviterne tulit Euripides ita se coram populo et peregrinis in scena ludis publicis vellicatum? Veri est simile. Hilarioris vir ingenii ridens opinor spectasset fabulam lepidissimam, in qua tam absurdae sibi tribuerentur partes. Sed in τὸν στρυφνὸν Ἀναξαγόρου τρόφιμον eiusmodi quid non cadebat. Nec tamen est cur statuamus eum hac potius causa quam calamitatibus patriae et precibus Archelai motum tribus annis postea solum vertisse.

Praeter Euripidem in Thesmophoriazusis ridetur poeta iuvenis et formosus Agathon. Sexto anno ante primum hic vicerat [6]),

---

1) Ran. 1044, ubi vid.
2) Vid. ad vs. 167.
3) Vid. Thesm. 689 sqq. et ad Ach. 327.
4) Vid. Thesm. 466 sqq. et ad Ach. 504 sq.
5) Vid. Thesm. 733 sqq. et Ach. 738 sqq.
6) Lenaeis Ol. XC 4 sive mense Februario a. 416, teste Athen. 217 *a*. Quod

quam victoriam cena opulenta cum amicis celebrantem pinxit Plato in Convivio. Quot autem annos tunc temporis fuerit natus nescimus. Nam quod narrat Aelianus, Euripidem ei Pellae aliquando in convivio oscula fixisse „τετταράκοντα ἐτῶν που γεγονότι [1]), quae res nisi annis 408—406 accidere non potuit [2]), nemo non videt quam sublestae fidei haec sit fabella, nec non apparet Aelianum — vel potius eum quem Aelianus excribit — temporis rationem eam esse secutum, ut Agathonem tunc cum Archelaum Macedoniae regem visit ad „ἀκμὴν" suam sive annum vitae quadragesimum pervenisse sumeret. Sic — ut similem eumque notissimum errorem indicem — sic Thucydidem bello Peloponnesiaco ineunte quadragenarium fuisse veteres quidam interpretes sibi perperam persuaserunt, quos scriptoris verba male intellecta in hunc errorem pertraxerant [3]); ad tragicos autem ut redeam, et Aeschylus et Euripides fertur quadragenarius primam reportasse victoriam. Nempe anni victoriarum scenicarum e didascaliis cogniti erant, ignorabatur vero poetarum annus natalis. Quae cum ita sint, non est cur Aeliani verbis fidem habentes Agathonem anno fere 448 natum sumamus [4]); sed in nostra fabula quoniam iuvenis dicitur, statuamus eum tunc cum Thesmophoriazusarum fabula scenae est commissa XXV^um^ fere annum vitae egisse, nuper igitur adolescentiam ingressum fuisse anno 416, cum primum vicit [5]).

---

autem in schol. Thesm. 32 legitur: „τρισὶν πρὸ τούτων ἔτεσιν (anno igitur 414) ἤρξατο διδάσκειν", librariorum errori deberi sensit Clinton, qui lacunam statuebat post „πρὸ του..."; probabilior est ratio Ritschelii πέντε pro τρισίν scribentis (*E* pro *Γ*).

[1]) Aelian. V. H. XIII 4.

[2]) Vid. Ran. p. IV et ad Ran. 83—85.

[3]) Vid. Thucyd. V 26 § 5, A. Gell. XV § 23, Blass Att. Bereds. I^2 p. 204. — Thucydidi συγχρονίσαι Agathon dicitur in vita Thucyd. § 29 ex auctoritate Praxiphanis peripatetici; nempe simul ambos aliquando in aula Archelai degisse acceperat biographus.

[4]) Quam rationem a Ritschelio (de Agathonis vita, 1829) indicatam hodie sequi solent viri docti: Krüger (ad Clinton. Fast. Hell. p. XXXIII *y*), WCKayser, Bernhardy, Blass l.l. p. 86, Zielinski Glied. d. altatt. Kom. p. 95, alii.

[5]) *Μειρακύλλια* tragoedias componentia ridet Aristophanes Ran. 89 sqq.; de

II.

Fabulam nostram anno 411 datam testantur verba Echus:

„πέρυσιν ἐν τῷδε ταὐτῷ χωρίῳ

„Εὐριπίδῃ . . . . . . ξυνηγωνιζόμην" [1]).

His enim verbis spectatoribus in memoriam revocatur Andromeda Euripidis, quam anno 412 actam veteres testantur [2]).

Eodem igitur anno comicus docuit Thesmophoriazusas quo Lysistratam. Quam quoniam Lenaeis actam esse ex ipsius fabulae verbis apparet [3]), sequitur ut Thesmophoriazusas Liberalibus scenae commissam statuamus. Andromedam autem Euripidis „ἐν ταὐτῷ χωρίῳ" sive in theatro Dionysiaco, Liberalibus igitur anni 412, datam testantur verba Echus quae modo attulimus.

Misere tum cum comicus fabula nostra certavit laborabat Atheniensium res publica, et est quod mireris tam effuso risui locum fuisse inter tot tantasque aerumnas. Nam — ut paucis comprehendam quae in Lysistratae Prolegomenis fusius sunt exposita [4]) — clades Sicula Atheniensium hostibus animos fecerat, socios permoverat ut a republica afflicta desciscerent, in ipsa urbe qui statui populari infesti erant impulerat ut novas res molirentur vel in sodaliciis clam populo pararent.

Optime autem condicioni civitatis, quae primis erat mensibus anni 411, conveniunt quae a Thesmophoriazusarum choro dicuntur de rebus publicis, pauca ceteroquin neque mordacia [5]). Sed

---

Pausania autem Agathonis amatore quae in Platonis Convivio dicuntur, multo sic sunt aptiora quam si Agathon tum cum illa cena habita fingitur revera fuisset tricenario maior.

[1]) Vs. 1060 sq.

[2]) Vid. schol. Lys. 962 Ran. 53, quibuscum concinunt scholia Thesm. 190 et 841; vid. etiam vs. 850.

[3]) Vid. Prolegom. Lys. p. VI, Iaeb quo anno etc. Eutin 1859.

[4]) Vid. Lys. Proleg. p. I—VI.

[5]) Vs. 337 sq., 804 sqq., 840—845. — Versus 67, ubi *hiemalis* temporis mentionem facit famulus Agathonis, *Lenaeorum* tempori paulo melius convenit quam *Liberalium*; non tamen satis valet hoc argumentum adversus ea quibus moti sumus ut Lysistratam Lenaeis adscriberemus.

unus locus est excipiendus; ubi chori dux ut demonstret viros cum mulieribus haudquaquam esse aequiparandos, et alia argumenta profert et hoc:

„ἀλλ' Εὐβούλης τῶν πέρυσιν τίς βουλευτής ἐστιν ἀμείνων;" [1]).

Dicitur igitur Eubule, „quae consilio valet", longe antecedere senatores anni proximi, quorum, cum patriae saluti non satis prospicere viderentur, officia in probulos novum magistratum sunt translata, vel, ut sine imagine loquar, senatus anni proximi dicitur parum consuluisse commodo publico.

Hactenus obscuri nihil. Sed sequitur hic versus:

„παραδοὺς ἑτέρῳ τὴν βουλείαν; οὐδ' αὐτὸς τοῦτό γε φήσεις".

Haec quorsum spectant? Ad tempus quadringentum virorum, opinor, a quibus senatus qui tunc erat removeri se passus est [2]). At illas res comicus in Thesmophoriazusis tangere non potuit, prius enim acta est fabula quam quadringenti viri rerum sunt potiti.

Quid igitur? Fuit qui perhiberet „non cunctos senatores „anni proximi nunc vellicari, sed unum aliquem, qui magistratu „quamcunque ob causam se abdicasset" [3]); in scholiis autem huc trahitur τὸ ἐπιλαχεῖν [4]). Qualia e comici verbis nisi vi adhibita effici nequeunt; sed fac posse inde effici: ineptus erit locus; nam toti senatui exprobrari non potuit id quod uni alicui e senatoribus accidisset.

Alii statuerunt „carpi senatores qui anno proximo probulis „maiorem dignitatis suae partem concedere coacti essent" [5]). Et recte procul dubio statuerunt, idem autem supra scripsi et ego; sed e versu de quo nunc agimus eiusmodi quid elici nequit. Nam decem viri cum praeponuntur quingentis, non potest unus

---

[1]) Vs. 808.

[2]) Thucyd. VI 69 sq., [Aristot.] Rep. Ath. 32 § 1. Hunc esse verborum sensum optimo iure statuerunt Palmerius Dobree Fritzsche.

[3]) Sic Valesius, non τίς igitur (quod habet codex) sed encliticum pronomen τις legens et *certum quendam* intellegens.

[4]) De qua re vid. ad Nub. 624 sq.

[5]) Sic OMüller Hist. Litt. II 246; cf. vWilamowitz Aristot. II 343 sqq., EMeyer Gesch. d. Alterth. § 700 in fine.

horum dici „suum munus tradere alii". Neque erat cur proximi potius quam huius anni senatus eam ob causam carperetur, nam probuli tum cum fabula nostra acta est munere suo fungi etiam pergebant; itaque crimen illud, si crimen erat magistratui rite creato obtemperasse, pertinebat etiam ad novos senatores, haec dum recitantur *ἐν τῷ βουλευτικῷ* assidentes.

Ergone audiendi sunt qui e versu nostro effecerunt Thesmophoriazusas fabulam non anno 411 sed sequenti esse datam [1])? Minime! Nam vidimus refelli eam opinionem verbis veterum interpretum [2]), si quis autem grammaticis fidem deneget, multo certius refellitur verbis quibus ipse comicus vellicavit Charminum strategum [3]). Anno 410 si qua mulier viros carpere volebat, argumentum ei non praebebat clades navalis ante biennium a Charmino accepta: laudibus, non probris dignissima tunc erat classis Atheniensium, et multo vividius quam Charmini illa imperitia civium animos feriebant victoriae ad Cynos sema, Abydum, Cyzicum nuper reportatae; neque de Alcibiade taceri tunc potuit.

En interpretes ad incitas redactos, et ex animi sententia assentior ei qui in scholiis scripsit: *„τὸ ὅλον τί βούλεται οὐκ ἔστιν σαφές."* Nempe nihil prosunt *ἐπῳδαὶ πήματι τομῶντι.* Versus qui neque apte explicari potest, neque verbis concinnis est compositus, — nam quid est illud *„φήσεις"*? — reddendus est interpolatori. Natum arbitror ex huiuscemodi annotatione [4]): *„τὴν γὰρ βουλείαν ἑτέροις παρέδοσαν."* Quam qui olim adscripsit grammaticus, temporis rationem non satis habebat perspectam, nam ad tempus quadringentum virorum verba comici referebat; eiusmodi tamen est hic error ut facile ei ignosci possit, nam post paucas hebdomades quam Thesmophoriazusae fabula scenae commissa est quadringenti viri rerum sunt potiti.

---

[1]) Vid. quos affert Zielinski Glied. d. altatt. Kom. p. 94.

[2]) Pag. X, 2.

[3]) Vs. 804.

[4]) De quo interpolationis fonte vid. ad Av. 16.

III.

Mulierum conventum, a quo viri maxima religione arcebantur, in theatro multis cum iocis peractum egregie placuisse facile credimus. Itaque non est quod miremur, comicum eadem usum materie ad alteram componendam comoediam. Cuius nomen aliquoties affertur *Thesmophoriazusae alterae* [1]). Demetrius vero grammaticus Troezenius „Θεσμοφοριασάσας" vocabat [2]); qui sive excogitavit illud nomen sive priscam aliquam famam sequebatur, id quidem inde apparet fabulam illam primo secundove post Christum natum saeculo [3]) etiam superstitem fuisse, comicum autem in ea finxisse Thesmophoria recens peracta. Praefabatur Calligenia dea, Cereris ministra [4]), Proserpinae nutrix [5]), *τρόφον* aliquam Euripideam ut opinor ludicre imitata; nam deae *προλογιζούση* in scena comica locus non erat nisi artis tragicae fieret parodia. Sic in Aeolosicone fabula, quam sub vitae finem Aristophanes fecit, Polydori illam Umbram imitabatur aliquis non „ab inferis" sed „e Thearionis pistoris taberna" redux [6]).

Ex alteris Thesmophoriazusis praeterea ducti creduntur loci viginti et unus, qui e „Thesmophoriazusis" apud grammaticos afferuntur, in nostra autem fabula non extant [7]). Neque obloquor

---

[1]) Schol. Thesm. 298, schol. Ran. 3, schol. Plat. Cratyl. 421 *d*, Athen. 29 *a*, Phot. et Suid. bis, Harpocrat. semel, Hephaest. c. 13 (si recte ibi Hemsterhuys scripsit „*ταῖς δευτέραις Θ.*" pro: „*ταῖς προτέραις Θ.*"). Nostram fabulam *Thesmophoriazusas Priores* vocant Clemens Alex. Strom. 751 P. et A. Gellius XV 20.

[2]) Vid. Athen. 29 *a*. Quae notitia minime eiusdem est farinae atque id quod in scholiis *Γ* ad Lys. 389 et R ad Lys. 1114 legitur: „fuisse qui *Lysistratam* fabulam perperam inscriberent *Adoniazusas*" et „*Diallagas*", sed tamen cum illis scholiis componenda est, quoniam *e fabularum contextu* eiusmodi titulos ductos esse apparet.

[3]) Post Didymum (Athen. 139 *c*) sed ante Athenaeum vixit Demetrius.

[4]) Schol. Thesm. 298.

[5]) Vid. ad vs. 298.

[6]) Ar. fr. 1 Eur. Hec. 1 sq.

[7]) Ar. fr. 318—322, 324—330, 332 sq., 336, 339—344.

equidem. Etsi facile potuit fieri ut unus et alter ex iis *falso* tribueretur Thesmophoriazusis; cuiusmodi erroribus nihil est frequentius.

Sed eiusmodi vitia si olim irrepserunt in veterum commentarios, indicari aut corrigi iam nequeunt; sunto igitur e Thesmophoriazusis alteris cuncta illa fragmenta desumta, quae plus quinquaginta versus efficiunt. Ad argumentum tamen *τῶν Θεσμοφοριασασῶν* indagandum — ut nos quoque hoc nomine utamur — nihil prosunt, neque aliunde de eo compertum habemus quicquam, parum autem prodest coniecturis indulgere in re incerta. Neque fabulae superstitis alteram hanc fuisse sive *editionem* sive *partem* cur statuamus causa est idonea; nam Sophoclis tragoediae duae quae Oedipi gerunt nomen inter se collatae satis testantur — ne exempla cumulem — a scena Attica alienam non fuisse dramatum diversorum homonymiam. Denique nomen Calligeniae, quae prologum recitabat, minime permovere nos debet ut *τῇ Καλλιγενείᾳ* sive tertio Thesmophoriorum die res in ea fabula actas esse statuamus potius quam post ludos peractos, postridie igitur ludorum, quo ducit nomen illud quod fabulae dabat Demetrius [1]. Nubem autem pro dea amplexus mihi videtur vir doctus, qui aliquot abhinc annis demonstratum ivit: anno 424 scenae commissam esse fabulam quae apud grammaticos modo *Thesmophoriazusae alterae* modo *Dramata* modo *Centaurus* audiat, *Καλλιγένειαν* vocat ipse, — *ὡς ἀγαθόν ἐστ' ἐπωνυμίας πολλὰς ἔχειν!* — nostram autem fabulam, quam *Νηστείαν* dicit, ex illa a comico esse ductam, sed ad finem non pervenisse *τὴν διασκευὴν* neque fabulam retractatam unquam scenae esse commissam [2]. Cuius viri sagacis et ingenio affluentis — nam quis non risit lepidissimam parodiam, qua „magnae illius responsionis tragicorum" quodnam esset pretium ostendit! —

---

[1]) Conferri potest fabulae Platonis nomen *Αἱ ἀφ' ἱερῶν*, cuius fabulae chorum efficiebant *mulieres a sacris reduces*. Ludos autem nescio quos *instantes* finxit noster in fabula *Σκηνὰς καταλαμβανούσαις*.

[2]) „Dass die 'Nesteia' nichts als eine Überarbeitung der 'Kalligeneia' ist." Vid. Zielinski Glied. d. altatt. Kom. p. 79—109.

si deinceps nunc omnia vellem tractare argumenta, ne ipsi quidem fortasse etiamnunc probata, iustos fines excederent haec Prolegomena. Fabulae autem traditae compositionem non eam esse quae merito vituperetur, in commentario ostendere conabor; quae res nisi nimis infeliciter successerit, simul ad eiusmodi crimina erit responsum. Nunc alterae illae Thesmophoriazusae mittendae videntur.

Simillima vero — quod iam vidimus — fabula nostra est *Lysistratae*, et ipsum fabulae argumentum inest verbis quae illic iacit senex iratus, „*Εὐριπίδῃ θεοῖς τε πᾶσιν ἐχθρὰς*" vocans mulieres [1]. Nec non cum alia huius aetatis fabula, *Ranas* dico, multa habet communia: Euripidem derisum, trimetros Euripideos in scena comica recitatos [2], monodiam Euripideam ludicre immutatam [3], chori canticum antequam verus chorus prodit cantatum, hic ab Agathone, ibi a Ranis post scenam latentibus [4], locum in medio actu mutatum dum histrio in scena movetur et verba facit [5], coryphaeus verbis sollemnibus a chori sacris arcens homines impios et profanos [6], carmina partim seria partim iocosa chori sollemne numinum Inferorum celebrantis [7].

Quae cum ita sint, exiguo temporis spatio inter se distare Lysistratam Thesmophoriazusas Ranas cuiusvis esset suspicari, si nihil de annis quibus hae fabulae scenae commissae sunt haberemus compertum: nunc quae tradita accepimus cum ipsis operibus optime congruunt, itaque minime videtur dubium quin Thesmophoriazusae fabula anno 411 data sit et paucis mensibus ante nata.

---

[1]) Lys. 283.

[2]) Thesm. 855 sqq. Ran. 1126 sqq.

[3]) Thesm. 1015 sqq. Ran. 1331 sqq.

[4]) Thesm. 101 sqq. Ran. 209 sqq.

[5]) Thesm. 280 sqq. Ran. 179 sqq.; quod qua arte oculis spectatorum indicatum fuerit non rogo: histrionem ad alium locum pervenire, ubi reliqua agatur fabula, utrobique sumit poeta.

[6]) Thesm. 295 sqq. Ran. 354 sqq.

[7]) Thesm. 947 sqq. Ran. 324 sqq.; cf. etiam Thesm. 101—129.

IV.

Ut Lysistratae, sic huius fabulae textum et scholia mihi licuit conferre cum imagine phototypa codicis Ravennatis, quo in Thesmophoriazusis teste utimur unico. Perpauca autem in textu Velsenum, in scholiis Rutherfordium fugisse aut fefellisse vidi; nec tamen frustra ipsum fontem adiisse me sensi, quoniam nostris ipsorum oculis melius cernimus quam alienis quantumvis acutis et exercitatis. Et leviores certe errores quosdam deprehendi, cavi autem quantum potui — *προσκυνῶ δὲ τὴν Ἀδράστειαν!* — ne in novos ipse inciderem.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΑΙ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ [1]).

Γέρων τις ἀνώνυμος κηδεστὴς Εὐριπίδου [2]).

---

[1]) Personarum hunc Indicem, qui deest in codice, pro arbitrio confinxi.

[2]) „*Senex*", i. e. quinquagenarius fere (cf. vs. 1021, 1206), dicitur vs. 63, 146, 585, 1111, 1123, 1219 sq., „*κηδεστής τις*" sive *affinis Euripidis* vs. 74, 210, 584, 1165; recte autem in codice R corrector — nam ipse librarius solas paragraphos allevit — scripsit „*κη*$^{\delta}$" ante versum 540, item manus recens vs. 466, 549, 555, 558, 567 sq., 592, 603 sq., 1107, 1207; vid. praeterea scholia ad vs. 760: „*... ἥρπασε τὸ παιδίον ... ὁ κηδεστής*" et ad vs. 1063b: „*ἠρέμα ὁ κηδεστὴς τοῦτο πρὸς τὸν Εὐριπίδην*". Proprium nomen comicus ei non dedit, neque certum aliquem virum, qui civibus bene notus esset, intellegi eum voluisse, — quemadmodum in Equitibus Nicias Demosthenes Cleon, licet non nominentur, a quovis tamen agnoscuntur, — testatur pronomen *τις* vs. 584; vid. etiam vs. 861. Fuere tamen qui *socerum* Euripidis — nonagenarium opinor, nam ipse Euripides septuagenarius erat hoc tempore — significari sibi persuaderent; cui opinioni debentur quae fabulae in codice praemittuntur: „*Εὐριπίδου γυνὴ μὲν Χοιρίνη* (l. *-λη*), *μήτηρ δὲ Κλειτώ*", et ad vs. 74: „*τὸ σημεῖον* <*ὅτι*> *οὐ μόνον κηδεστὴς ὁ ἐκδιδούς, ἀλλὰ καὶ ὁ λαμβάνων*". Etiam patrem hominis *Phrynondam* tenere sibi videbatur quidam teste scholio ad vs. 861. Euripidis autem socero quoniam *Mnesilochum* nomen fuisse biographi tradiderunt, sive recte sive perperam, in codice R „*μνη*$^{\sigma}$" compluribus locis adscriptum est a correctore (vs. 19, 200, 615, 630, 637, 650, 692, 704, 714, 765, 878, 886, 895, 925, 1002, 1022, 1134) et passim manu recenti, ipse autem librarius scripsit „*μνησι*$^{\lambda o}$" ante versum 130; praeterea in fronte fabulae legitur: „*προλογίζει Μνησίλοχος κηδεστὴς Εὐριπίδου*", ad vs. 266 (*ἀνήρ*): „*ὁ Μνησίλοχος*", ad vs. 603: „*Μνησίλοχος τοῦτο*" (*λέγει*), ad vs. 1065: „*ὁ Μνησίλοχος ὡς Ἀνδρομέδα*". Quid quod voce „*χοίρῳ*" vs. 289 a comico significari *Choerilen* Euripidis uxorem (de qua vid. vWilamowitz Anal. p. 149) fuit qui nostra aetate contenderet. — Etiam in *Equitibus* anonymi cuiusdam hominis — nam sub finem demum fabulae proprium eius nomen proditur — primae sunt partes. Quamquam ludicro *τοῦ*

Εὐριπίδης.
Θεράπων Ἀγάθωνος.
Ἀγάθων.
Χορὸς γυναικῶν θεσμοφοριαζουσῶν.
Κῆρυξ γυνή [1].
Μίκκα Κλεωνύμου γυνή [2].
Γυνή τις ἀνώνυμος [3].
Κρίτυλλα γραῦς [4].
Κλεισθένης.
Πρύτανις.
Τοξότης Σκύθης.
Ἠχώ [5].

Personae tacitae: Mania ancilla [6] filiolam personatam — nam revera est uter vini — gestans. Elaphium saltatrix. Teredon tibicen [7].

Primus actor agit *Affinem Euripidis*,
secundus *Euripidem*, *Miccam*, *Prytanem*, *Echo*,

ἀλλαντοπώλου nomine multo aptius designatur ille et veluti depingitur quam nostrae fabulae protagonista voce ieiuna *κηδεστῇ*. Itaque proprium aliquod nomen — e. g. *Cephisophontem* — praescribere longe mallem equidem, si ultra ipsum fabulae poetam sapere liceret. Conferri possunt ceteroquin *Cephisophontis* et *Aeaci* nomina in Acharnensium Ranarumque editiones priscas perperam invecta, nec non *Niciae Demosthenis Cleonis* nomina in Equitibus non ab ipso poeta scripta. Primus *κηδεστήν* pro *Mnesilocho* scripsit editor vVelsen auctore Hillero.

1) *Feminam* recte dicunt scholia ad vs. 295; quapropter *Κηρύκαιναν* scribi iussit Brunck coll. Eccl. 713. Sed *ἡ κῆρυξ* quominus dicatur nihil obstat, cum ipse comicus *τὴν γραμματέα* iocose dixerit vs. 432. Cf. Eccl. 834 sqq.

2) Cf. vs. 605 et 760 (ibique schol.). Nomen in Indicem recepi et versibus superscripsi; in codice R corrector — nam primitus solae erant paragraphi — appinxit: „*γυν μια*" vs. 605, „*γυν*" vs. 626, 649, 652, 689, 706, recens autem manus „*γυνή τὶς*" vs. 380 et 533 et passim „*γυνή*" vel „*γυ*".

3) Vs. 443—458. Non intellegendam esse mulierem quae vs. 760 sqq. verba facit, patet vs. 457.

4) Hoc nomen, quod ipse indicavit comicus (cf. vs. 898 et 1024), in Indicem recepi et versibus superscripsi. In codice corrector praescripsit „*αλλη γυν*" vs. 760, „*γυν*" vs. 879 et 892.

5) Auditur tantum, non cernitur.

6) Nomen indicatur vs. 728; quamquam proprium hoc nomen dici vix potest, cuilibet enim ancillae aptum est, ut Manes pueris.

7) Hunc quo sensu dicam tacitum, vid. Ach. pag. 2, 4 Av. 2, 2.

tertius *Ministrum Agathonis*, *Agathonem*, *Praeconem*, *Mulierem anonymam*, *Crityllam*, *Clisthenem*, *Scytham* [1]).

Fabula primo mane incipere fingitur, die secundo Thesmophoriorum [2]) sive *Νηστεία*, qui erat dies XIIus Pyanopsionis [3]). Res aguntur Athenis ante domum Agathonis, dein in Thesmophorio [4]).

---

[1]) Inde a vs. 1001 is qui tertiarum est partium Scytham agit; sed vs. 929—946 eundem repraesentat unus ex iis qui tacitas personas sustinent.

[2]) Vid. vs. 80, 375 sq., 947, 984.

[3]) Mense igitur Octobri.

[4]) Mutatur scena dum recitantur versus 279 sqq. (ubi vid.). Sic in Acharnensibus scena prius Pnycem repraesentat, dein aedem Dicaeopolidis Euripidis Lamachi; Ranarum autem prologus ante aedes Herculis agitur, dein scena mutata ostendit dominium Plutonis.

THESMOPHORIAZUSAE.

PROLOGUS.

(vs. 1—294).

(Scena repraesentat plateam publicam ante domum Agathonis. Primum est mane.

A parte dextra procedunt *Euripides* et quidam huius *affinis* anonymus.)

SCENA PRIMA.

Affinis Euripidis, Euripides.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὦ Ζεῦ... „χελιδὼν ἆρά ποτε φανήσεται;"

Fabula servata est in uno codice *R* (fol. 162v—177r med.), ex quo excriptus est codex Augustanus Monac. 492 (*Aug.*), excusa autem editio princeps Iuntina (*Iunt.*). Vid. Prolegom. Lys. p. XIII. Neque personarum Indicem habet codex R neque fabulae Argumentum; quibus ut maneret spatium, librarius folium 162r vacuum reliquit paene totum, sed neque ipse neque corrector invenit unde suppleret postmodo.

1. ποτε] πότε R.

1. Longo cursu fessus homo, quem Euripides, ne indicato quidem itineris consilio, primo mane e cubili excitavit et secum traxit, *„proh Iuppiter!"* exclamat tandem [1]). Sed singulari quoniam tenetur amore poetae clarissimi sibique affinis, quam maxime cavet ne invitus eius iussis obtemperare videatur; itaque clamorem, quem expressit taedium, notae cantilenae initium fuisse fingit: laetum nimirum se esse et alacrem, non lassum demissove animo; canere, non queri! Sic Dionysus in Ranis inito constantiae certamine „*Ἄπολλον!*" cum exclamavit vapulans, statim addit: „*ὅς που Δῆλον ἢ Πυθῶν' ἔχεις*", itemque mox Xanthias servus „*Πόσειδον!... ἁλὸς ἐν βένθεσιν*" quaeque sequuntur, — cantu igitur, non lugubri clamore enuntiatum claudens uterque [2]). Versus explicationem talem profert scholiasta, quae nec pedem nec caput habet; nam ad „*χειμῶνα* ma-

[1]) Simillimum est Pluti initium. — [2]) Ran. 659 et 664. Cf. etiam Vesp. 1183

(Secum:)

ἀπολεῖ μ' ἀλοῶν ἄνθρωπος ἐξ ἑωθινοῦ.

(Alta voce:)

οἷόν τε, πρὶν τὸν σπλῆνα κομιδῇ μ' ἐκβαλεῖν,
παρὰ σοῦ πυθέσθαι ποῖ μ' ἄγεις, Εὐριπίδη;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' οὐκ ἀκούειν δεῖ σε πάνθ', ὅσ' αὐτίκα

2. ἀλοῶν] ἀλῶν (a verbo ἀλᾶν) Meineke; cui coniecturae praesidium non praebet Hesychianum „ἀλοῶν· ἀλῶν", quod ἀλόων potius scripserim, ad epicam dictionem (quae quidem credebatur) id referens. ‖ ἄνθρωπος] ἄνθρωπος R. Sic neglectus articulus est etiam vs. 30, 95, 266, 403, 405, 409, 446, 495, 563, 635, 906, 1010.

3. τε Caninius] τι R, sed τε legit schol.

4. Εὐριπίδη Dindorf] ὦὐριπίδη R. Cf. Ach. 403, 410, 414 Ran. 1273.

5. πάνθ'] ταῦθ' Hamaker, quod ferri nequit nisi praeterea pro ὅσ' scribatur ἅ γ' (ut vs. 7 sq.) e coniectura Blaydesii. ‖ ὅσ' Aug.] ὅσα R, ὅς Dobree, post σε interpungens.

lorum" haec refert, quocum conflictetur homuncio. Nec melius cessit res recentioribus, quos quidem noverim, interpretibus: *tempus* quo fabula acta est spectari videbatur Petito, *Thesmophoriorum tempus* aliis, Kuster autem persuadebat sibi *in proverbiis* fuisse: „ecquando veniet hirundo!" — Carmen populare veris nuntium alatum celebrans[1]) fortasse respicitur etiam in trimetro quem ex ignota fabula „Χιονίππου", i. e. „Χιωνίδου Πτωχοῖς[2])" ni fallor (χιωνιπτ, with δ ω written above), affert lexicon Harpocrationis: „πυθοῦ χελιδὼν πηνίκ' ἄττα φαίνεται", temere autem viri docti ad *Aristophanem* illum versum rettulerunt et cum alio fragmento anonymo coniunxerunt[3]).

2. ἀλοῶν] insolitum est verbum ἀλοᾶν non *feriendi*[4]) sed in universum *vexandi* sensu adhibitum[5]).

— ἐξ ἑωθινοῦ] *inde ab ipso diei initio*[6]). Nempe vixdum alluxit[7]).

3 sq. Item Cario servus Pluti fabulae initio postquam secum quaedam mussitavit, alta voce: „ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔσθ' ὅπως σιγήσομαι!" ait, et herum interrogat[8]).

3. *Priusquam lienem plane excussero.* Qui celeri cursu oppressis negotia facessere solet. Sic apud Plautum Acanthio servus anhelus: *genua hunc cursorem deserunt, | perii, seditionem facit lien; occupat praecordia! | Perii, animam nequeo vortere. Nimis nihili tibicen siem!*[9]). Et cursoris in lepida Reuteri narratione celebrati recordamur, cui lienem excisum esse quo fieret pernicior, ferebat rumor. — Quadamtenus similia sunt ludimagistri truculenti apud Herodam verba: δότω τις εἰς τὴν χεῖρα (flagrum) πρὶν χολὴν βῆξαι[10]).

[1]) Vid. ad Av. 1301. — [2]) Dudum Χιωνίδου restituit Sturz; est autem Chionid. fr. 8. — [3]) Vid. Aristoph. fr. 601 sq.; qui trimetri non cohaerent, sed propter pronominis ἄττα usum novicium coniunctim a grammaticis afferuntur. — [4]) Cf. Ran. 119. — [5]) Nos: *afbeulen.* — [6]) Item Pherecrat. fr. 90 Alex. 257[4] Plat. Conviv. 220*c* etc. — [7]) Vid. vs. 79. — [8]) Plut. 18 sqq. — [9]) Plaut. Merc. I 2, 13 sqq. — [10]) Herod. Mimiamb. III 70.

ὄψει παρεστώς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πῶς λέγεις; αὖθις φράσον.

οὐ δεῖ μ' ἀκούειν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐχ ἅ γ' ἂν μέλλῃς δρᾶν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οὐδ' ἄρ' ὁρᾶν δεῖ μ';

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐχ ἅ γ' ἂν ἀκούειν δέῃ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πῶς μοι παραινεῖς; δεξιῶς μέντοι λέγεις.
οὐ φῄς σὺ χρῆναί μ' οὔτ' ἀκούειν οὔθ' ὁρᾶν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

11 χωρὶς γὰρ αὐτοῖν ἑκατέρου ἐστὶν ἡ φύσις.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

13 πῶς χωρίς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὕτω ταῦτα διεκρίθη τότε.
αἰθὴρ γάρ, ὅτε τὰ πρῶτα διεχωρίζετο

---

12 — τοῦ μήτ' ἀκούειν μήθ' ὁρᾶν: εὖ ἴσθ' ὅτι.

8. ἄρ'] vid. ad Nub. 1252.

11. Affini continuat R, sed Euripidis esse vidit Brunck; dein in fine versus 10 interrogationis signum posuit Fritzsche.

12. *Delevi, natum ratus e nota qualem praebent scholia: „τοῦ ἀκούειν καὶ ὁρᾶν", quae ad textus vocem „αὐτοῖν" pertinet. Vid. ad Av. 16. || εὖ] σάφ' Dobree.

---

6. Item Menelaus apud Euripidem: *πῶς φῄς; τίν' εἶπας μῦθον; αὖθίς μοι φράσον*[1]).

7. Cf. Electrae Euripideae verba: *Ἑλένη, τί σοι λέγοιμ' ἂν ἅ γε παροῦσ' ὁρᾷς;*[2]).

9. Euripidis doctissime disputantis admirationem similibus verbis testatur Dionysus in Ranis: *εὖ νὴ τὸν Ἑρμῆν! . . . ὅ τι λέγεις δ' οὐ μανθάνω*[3]).

11. *χωρὶς*] vid. ad Eq. 1314 Ran. 1163 sq.

13. *τότε*] *olim*[4]).

14. *αἰθὴρ*] qui *ἀνθρώπων καὶ θεῶν γενέ-*

---

1) Eur. Hel. 471. — 2) Eur. Or. 81. — 3) Ran. 1169. — 4) Vid. ad Plut. 834.

καὶ ζῷ' ἐν αὑτῷ ξυνετέκνου κινούμενα,
ᾧ μὲν βλέπειν χρή, πρῶτ' ἐμηχανήσατο
ὀφθαλμὸν ἀντίμιμον ἡλίου. τροχῷ,
δίκην δὲ χοάνης ὦτα διετετρήνατο.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

διὰ τὴν χοάνην οὖν μήτ' ἀκούω μήθ' ὁρῶ;
νὴ τὸν Δί', ἥδομαί γε τουτὶ προσμαθών.
θεῖόν τί πού ἐστιν αἱ σοφαὶ ξυνουσίαι!

---

15. *κινούμενα*] *-νος* dubitanter vVelsen coll. schol.
16. *πρῶτ' ἐμηχανήσατο*] *πρῶτα μ.* R.
17. *τροχῷ*] *τροχοῦ* Blaydes.
18. *δίκην* Reiske] *ἀκοὴν* R. Probabiliter etiam Dobree *ἀκοῇ* (*ἀκοῆς* coniecerat Wellauer) *δὲ χοάνην*. Vid. schol.
21. **θεῖον*] *οἷον* R (*ΘΙΟΝ-ΟΙΟΝ*, cf. *ΕΘ-ΕC* vs. 452), quod quoniam exclamantis foret, parum apte adderetur sive *που* sive *τοι* particula. Itaque *οἷον* si quis verum

---

τωρ audiebat Euripidi [1]). Infra per eum iurat Euripides [2]), et in Ranis certamen initurus ad eum precatur [3]).

— *τὰ πρῶτα*] primitus enim *χάος ἦν καὶ νύξ* [4]) sive inane obscurum.

15. *Et animalia in se genuit ipse motu praedita.* Vitae enim principium est aether; „in eo movemur et sumus.' Itaque animantis morte correpti cum anima seiungitur a corpore, illuc *ὅθεν εἰς τὸ φῶς ἀφίκετο* et illa redit et hoc, *τὸ πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα, τὸ σῶμα δ' εἰς γῆν* [5]). Sic in quarti saeculi epigrammate sepulcrali haec leguntur: *Εὐρυμάχου ψυχὴν καὶ ὑπερφιάλους διανοίας | αἰθὴρ ὑγρὸς ἔχει, σῶμα δὲ τύμβος ὅδε* [6]). Cf. etiam quae de animis per spatia caeli volitantibus iocatur Trygaeus in Pace fabula [7]).

17. *ἀντίμιμον*] adiectivum vere poeticum, ut *γυναικόμιμος* [8]). Idem valet *ἀντίπλαστος* [9]).

18. Aures dicuntur *infundibula*, per quae immittitur sonus. Item apud Platonem Socrates artis musicae officium dicit *τὸ καταντλεῖν τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὤτων ὥσπερ διὰ χώνης τὰς ἁρμονίας* [10]). Et hominis gravedine laborantis nasus trullae assimulatur apud Eupolidem [11]). In sermone autem poetico *πηγή* dicitur auditus [12]).

— *ὦτα διετετρήνατο*] sic Electra Aeschylea: *δι' ὤτων συντέτραινε μῦθον* [13]).

19. *Ergone propter infundibulum oportet me neque audire neque videre?* — Nihilo sagaciorem se praestat Euripidis hic sodalis quam Socratis discipulus philosophemata de *semine nasturtii* et de *vortice caelesti* interpretans [14]). Subiunctivos (dubitantis) esse *ἀκούω* et *ὁρῶ* docet *μή* negatio.

21. Similis versus in scholiis affertur e Sophoclis Aiace Locro: *σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ* [15]). Quem trimetrum Aristophanes — memoriae ut videtur

---

[1]) Eur. fr. 836; vid. ad Nub. 264. — [2]) Vs. 272. — [3]) Ran. 892. — [4]) Vid. Av. 693 et cf. Eur. fr. 488. — [5]) Eur. Suppl. 533. — [6]) Epigr. Kaibel 41, qui confert Pepli Aristotel. epigr. 50. — [7]) Pac. 828 sqq. — [8]) Aesch. Prom. 1005 etc. — [9]) Soph. fr. 268. — [10]) Plat. Rep. 411 *a*; vocem *χώνην* vide etiam Pherecrat. fr. 108^{31}. — [11]) Eupol. fr. 283. — [12]) Soph. O. R. 1386 sq. — [13]) Aesch. Choeph. 451. — [14]) Nub. 236, 381. — [15]) Soph. fr. 12.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πόλλ' ἂν μάθοις τοιαῦτα παρ' ἐμοῦ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum mussitans:)

πῶς ἂν οὖν
πρὸς τοῖς ἀγαθοῖς τούτοισι προσμάθοιμ' ἔτι
μὴ <παντάπασι> χωλὸς εἶναι τῷ σκέλει!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

βάδιζε δευρί, καὶ πρόσεχε τὸν νοῦν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἰδού.

---

antumet, deleto dein *που* scribat *οἷόν τί ἐστιν.* || *τι* Brunck] *τε* R, *γε* lemma scholii (cf. Eupol. fr. 314), unde Fritzsche non recte *γε τοὐστὶν* (ut Vesp. 27), quod *altercantis* est (*tamen*).

23 sq. **τούτοισι προσμάθοιμ' ἔτι | μὴ παντάπασι*] *τούτοισιν ἐξεύροιμ' ὅπως | ἔτι προσμάθοι· μὴ* R sine sensu. Coniecerunt in versu 23 Reiske *ἐξεύροις*, in versu 24 Zanetti *προσμάθοις μή*, Bentley *προσμάθω μή*, Wellauer *προσμάθοιμι*, idque legisse videtur qui in scholiis annotavit: „*ἵνα μὴ περιπατήσῃ μετ' αὐτοῦ*". Sed quicquid leni manu sic refingitur, intolerabilis manet verborum tinnitus: *quomodo inveniam* (vel *-as*) *praeterea quomodo addiscam* (*-as*) *claudus* (vel *non claudus*) *esse.* Omnino alterum verbum abundat, quod deberi videtur iis qui *Euripidi* haec verba perperam continuabant; nimis vero exile est „*μὴ χωλὸς εἶναι*" nisi quid accedat, absurdum denique est votum: *utinam sim claudus, ut requiescere mihi liceat!* Sed quod supplevi *παντάπασι*, id ipsum esse quod dederit poeta non contendo.

24. *σκέλει*] *σκέλη* R. item *περικαλλῆ* vs. 282 (cf. Plut. 734).

---

lapsu — in Heroibus fabula tribuit Euripidi [1]), item Plato plus semel [2]). Nunc affinem ipsius Euripidis aliquem versiculum imitari testatur manifesta eiusdem dicterii parodia in Eupolidis fragmento: *θεῖόν τί* [3]) *πού ἐστι γλῶσσα καὶ ἀνθρώπου λόγος* [4]).

22—24. *Utinam praeter ista bona hoc quoque mihi obtingat ut non plane claudus fiam!* [5]). — Cum amaro risu profert „*τὸ ἀγαθόν*", ut Trygaeus Mercurio „*periisti!*" clamanti respondet: „*κᾆτα τῷ τρόπῳ | οὐκ ᾐσθόμην ἀγαθὸν τοσουτονὶ λαβών;*" [6]), vel miles Sophocleus gravissimum regi nuntium afferens: „*ἐμὲ τὸν δυσδαίμονα | πάλος καθαιρεῖ τουτὶ τἀγαθὸν λαβεῖν*" [7]).

24. *χωλὸς εἶναι τῷ σκέλει*] nunc enim cursorem genua deserunt [8]), *κοπιᾷ τῷ σκέλει* post longum cursum [9]), *πεπόνηκε κομιδῇ τῷ σκέλει* [10]).

25. *βάδιζε*] cf. Eq. 724.

---

[1]) Si integra sunt haec scholii verba. — [2]) Plat. Theag. 125 *d* Rep. 568 *a*. — [3]) Sic illic et nostro loco scribo pro *οἷόν τε* (*γε*). — [4]) Eupol. fr. 314. — [5]) De particulae *πῶς* hoc usu vid. ad Eq. 16. — [6]) Pac. 370. — [7]) Soph. Ant. 275. — [8]) Vid. Plauti locus ad vs. 3 allatus. — [9]) Alex. fr. 147. — [10]) Pac. 820.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὁρᾷς τὸ θύριον τοῦτο;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ τὸν Ἡρακλέα,

οἶμαί γε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

σίγα νυν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(ut supra:)

σιωπῶ τὸ θύριον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἄκου᾽.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(ut supra:)

ἀκούω καὶ σιωπῶ τὸ θύριον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐνταῦθ᾽ Ἀγάθων ὁ κλεινὸς οἰκῶν τυγχάνει
ὁ τραγῳδοποιός.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ποῖος οὗτος Ἀγάθων;

---

28. Post versum 30 habet R; correxit manus altera. Videtur igitur in archetypo propter homoeoteleuton omissus (cf. vs. 33), dein in paginae margine vel in calce adscriptus esse, tandem in locum alienum irrepsisse. || ἀκούω Brunck] -σω R, quo servato Bekker vs. 27 et 28 claudit signo interrogandi, ut subiunctivi hi sint dubitantis (cf. vs. 19).

26—28. Euripides sodalem „ὁρᾶν", dein „σιγᾶν" et „ἀκούειν" iubet, ut apud Cratinum nescio quis: ἄκουε, σίγα, πρόσεχε τὸν νοῦν, δεῦρ᾽ ὅρα [1]). Ludicre autem affinis τὸ θύριον, quod primi verbi erat obiectum, etiam sequentium intellegere se fingit.

26. ὁρᾷς τὸ θύριον τοῦτο;] eadem verba sunt in Nubibus [2]).

— Ἡρακλέα] soni -έα etiam in Ranis [3]) et apud tragicos [4]) hic illic confluunt; cf. praeterea ἔα monosyllabum [5]).

27. σίγα ... σιωπῶ] variatur dictio, quia in affinis responso requiritur verbum transitivum [6]).

27 sq. τὸ θύριον] trimetrum haec vox claudit etiam Plut. 1098.

29. Ἀγάθων] vid. ad Ran. 83.

30. ποῖος οὗτος ὁ Ἀγάθων;] i. e. τὸν ποῖον Ἀγάθωνα λέγεις; *quemnam Agathonem*

---

[1]) Cratin. fr. 284. — [2]) Nub. 92. — [3]) Ran. 863. — [4]) Soph. Ai. 104 (?) Trach. 233, 476 Rhes. 708 Eur. Alc. 25 etc. — [5]) Vs. 64 etc. — [6]) Recte sic Enger.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔστιν τις Ἀγάθων . . .

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μῶν ὁ μέλας, ὁ καρτερός;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὔκ, ἀλλ' ἕτερός τις. οὐχ ἑόρακας πώποτε;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μῶν ὁ δασυπώγων;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὐχ ἑόρακας πώποτε;

---

31. μέλας] μέγας (ut Eupol. fr. 182) Dindorf dubitanter.
32. ἑόρακας] ἑόρακα R cum signo personae mutatae (quod dein est erasum) ante οὐχ.
33. Omisit R propter homoeoteleuton (cf. vs. 28); in margine supplevit corrector.

---

dicis? Item in Chirone Pherecratis (?) comoedia: ποῖος οὑτοσί | ὁ Τιμόθεος; [1]), et apud nostrum alibi: ὁ ποῖος οὗτος Λάμαχος; . . . ; [2]).

31—33. Poetae iunioris vultum quomodo verbis depingat dum ambigit Euripides, eiusdem quendam nominis virum commemorat affinis. Prudenter autem prisci grammatici annotarunt „ἄσημόν τινα" hunc esse: *illum quem sodalis dicat Agathonem aliunde non esse cognitum.* Dubitari dein poterat vixissetne tamen tunc temporis et civibus satis notus fuisset Agathon aliquis „niger et hirsutus et robustissimus", an de *ficto* homine — quod in nomine non insolito quominus fieret nihil obstabat — haec essent dicta. Posteriorem opinionem optimo iure tuetur interpres anonymus, fortasse Symmachus, in scholiis; quae vero scribit hic: „οἱ περὶ Ἀρίσταρχον καὶ Δίδυμόν φασιν εἶναι τοιοῦτον Ἀγάθωνα, ἐγὼ δὲ οὐχ ἡγοῦμαι" non satis sunt perspicua. Quae si significant, quod significare videntur: „*Aristarchus et Didymus dicunt nigrum validum hirsutum fuisse Agathonem poetam*", meram calumniam confidenter vocaveris [3]), non enim potuit eiusmodi quid ad comici locum annotare qui sanae esset mentis. Sed verba scholii in brevius contracta fraudem nobis facere suspicor, Aristarchum enim haec tantum observasse — tunc opinor cum de viris homonymis ageret —: „*nigrum hunc Agathonem aliunde non esse cognitum*", Didymum autem de suo addidisse: „*de certo tamen aliquo viro haec dici, non de ficto.*" Similis est locus in scholiis ad Plutum [4]).

31. μέλας] de huius adiectivi usu vid. ad Lys. 800—804. Agathon poeta λευκός τις erat potius [5]).

32 sq. οὐχ ἑόρακας πώποτε;] vid. ad Nub. 766 sq. Av. 1439.

---

1) Pherecrat. fr. 145^{20}. — 2) Ach. 963, ubi vid. — 3) Eadem est Rutherfordii sententia. — 4) Vid. quae ad Plut. 550 observavi. — 5) Vid. vs. 191 Ran. 1092 etc.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὰ τὸν Δί' οὔ τοί γ', ὥστε καὶ ἐμέ γ' εἰδέναι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

35 καὶ μὴν βεβίνηκας σύ γ', ἀλλ' οὐκ οἶσθ' ἴσως.

(Aperitur ostium aedium Agathonis.)

ἀλλ' ἐκποδὼν πτήξωμεν, ὡς ἐξέρχεται

37 θεράπων τις αὐτοῦ πῦρ ἔχων καὶ μυρρίνας.

(Secedunt ambo. — Prodit minister Agathonis foculum et coronas tenens.)

SCENA SECUNDA.

Affinis, Euripides, Minister Agathonis.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

39 εὔφημος πᾶς ἔστω λαός,

---

38 *προθυσόμενος ἔοικε τῆς ποιήσεως.*

34. *οὔ τοι*] *οὔπω* Meineke, Blaydes et alia et *μὰ τὸν Δί' οὐκ ἔγωγ' ὅσον γέ μ' εἰδέναι*

38. Del. Dindorf; recentis originis indicium est participium verbo *ἔοικε* iunctum. Pro quo Meineke coniecit *οἶμαί γε*, alii in parenthesi collocant, non male (vid. Plut. 1098), nisi ipse versus esset molestus, quoniam Euripides scire nequit Agathonem carmen nunc compositurum esse. E scholio videtur esse natus (cf. Av. 16).

39. *λαός* schol. et Suid.] *λεώς* R invito metro.

---

34. *ὥστε καὶ ἐμέ γ' εἰδέναι*] *quod quidem sciam.* Sic maritus quidam de uxore: *οὔκουν πονηρά γ' ἐστίν, ὅ τι καὶ ἔμ' εἰδέναι* [1]).

35. „Fieri tamen non potuit quin *νυκτερεισίοις* certe *ἔργοις* tibi — ut plurimis — innotesceret ille; sed hominem tum non agnovisti, credo, aut mox oblitus es." — Sono subsimilis est Pherecratis versiculus: *μὴ θαυμάσῃς· | τῶν γὰρ προτενθῶν ἐσμεν, ἀλλ' οὐκ οἶσθα σύ* [2]). Cum ipso ioco mordacissimo cf. Lys. 1092.

36 sq. Item chorus in Acharnensibus: *ἀλλὰ δεῦρο πᾶς | ἐκποδών· θύσων γὰρ ἁνήρ, ὡς ἔοικ', ἐξέρχεται* [3]). Cf. etiam in Ranis Dionysus: *ἀλλ' ἠρεμεὶ πτήξαντες ἀκροασώμεθα* [4]). Ad rem quod attinet, etiam in Ranis poetae certamen inituri sacrificant [5]), item in Vespis Philocleon [6]).

39 sqq. Ministrum se dignum habet Agathon, ut ipse Euripides in Acharnensibus [7]). Sollemnibus autem verbis cunctos mortales hic homo iubet linguis favere [8]) et late silere omnia, ut Musis in heri domo versantibus fiat audientia. Dignissimum autem quod conferatur est exordium hymni, quo Solem celebravit Mesomedes sero natus poeta [9]): „*εὐφαμείτω πᾶς αἰθήρ, | γῆ καὶ πόντος καὶ πνοιαί* [10]), | *οὔρεα τέμπεα σιγάτω, | ἦχοι φθόγγοι τ' ὀρνίθων. | μέλλει δὲ* [11]) *πρὸς ἡμᾶς βαίνειν | Φοῖβος ἀκερσεκόμας εὐχαίτας*".

---

[1]) Eccl. 350. Vid. ad Nub. 1252. — [2]) Pherecrat. fr. 7. — [3]) Ach. 239 sq. — [4]) Ran. 315, ubi vid. — [5]) Ran. 871 sqq. — [6]) Vesp. 860 sqq. — [7]) Vid. ad Ach. 396. — [8]) Vid. Eq. 1316 et ad Ran. 354. — [9]) Music. Graec. ed. Ian p. 462. — [10]) Operariorum errore apud Ianium excusum est *πνοαί*. — [11]) Cod. *γὰρ* metro invito.

στόμα συγκλήσας! ἐπιδημεῖ γὰρ
θίασος Μουσῶν ἔνδον μελάθρων
τῶν δεσποσύνων μελοποιῶν.
ἐχέτω δὲ πνοὰς νήνεμος αἰθήρ,
κῦμα δὲ πόντου μὴ κελαδείτω
γλαυκόν!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
(secum:)
βομβάξ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.
σίγα. τί λέγεις;

ΘΕΡΑΠΩΝ.
πτηνῶν τε γένη κατακοιμάσθω,
θηρῶν τ' ἀγρίων πόδες ὑλοδρόμων
μὴ λυέσθων!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
(secum:)
βομβαλοβομβάξ.

ΘΕΡΑΠΩΝ.
μέλλει γὰρ ὁ καλλιεπὴς Ἀγάθων,
πρόμος ἡμέτερος —

---

40. *συγκλήσας*] *-είσας* R.
45. Ultima duo verba Affini tribuit Reiske; equidem malim *ΕΥΡ. τί λέγεις; σίγα.* || *λέγεις* R[1]] *λέγει* R[2].
50. *πρόμος*] *πράμος* (nihili vocem) R.

Quam echo nostri carminis iure suo quispiam vocaverit, nisi quod serio ibi dicuntur quae in ridiculum nunc convertit comicus; rectius igitur dixeris commune aliquod utrique fuisse exemplum [1]). Praeterea huc facit sollemnis illa *πρόρρησις* Trygaei in caelum adscensuri: „*εὐφημεῖν χρὴ καὶ μὴ φλαῦρον | μηδὲν γρύζειν*" *κτέ.* [2]).

40—42. Constr.: *θίασος γὰρ Μουσῶν ἔνδον τῶν δεσποσύνων* [3]) *μελάθρων ἐπιδημεῖ μελοποιῶν.*

45. *βομβάξ*] item mox *βομβαλοβομβάξ*. Sic obstrepit affinis et veluti obmugit ministro lenta gravissimaque voce verba concepta recitanti. Cf. *βομβαύλιος* ioculare tibicinum epitheton in Acharnensibus [4]).

50. Perridicule *πρόμῳ* voci poeticae et tragicis usitatissimae affinis subicit ver-

---

[1]) Vid. ad Av. 777 sq. — [2]) Pac. 96 sqq. — [3]) Adi. poeticum: Aesch. Choeph. 942 Eur. Hec. 101. — [4]) Ach. 866.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(alta voce:)

μῶν βινεῖσθαι;

ΘΕΡΑΠΩΝ.

τίς ὁ φωνήσας;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

νήνεμος αἰθήρ.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

— δρυόχους τιθέναι, δράματος ἀρχάς.
κάμπτει δὲ νέας ἁψῖδας ἐπῶν,
τὰ δὲ τορνεύει, τὰ δὲ κολλομελεῖ,
καὶ γνωμοτυπεῖ, καὶ ἀντονομάζει,
καὶ κηροχυτεῖ, καὶ γογγύλλει,
καὶ χοανεύει —

52. ἀρχάς] *ἀρχήν?
53. ἁψῖδας Suid.] ἀσπίδας R.
54. τορνεύει] τορεύει Suid. (cf. vs. 986).
56. γογγύλλει Porson] γογγυλίζει R.

bum quod aliquanto humilioris est dictionis.

52. *δρυόχους τιθέναι*] fundamenta dramatis mox instituendi sic vocat, eadem usus imagine qua in Vespis id quod gravissimum est, id in quo rei est summa, audit *ἡ τρόπις τοῦ πράγματος* [1]). Sunt enim *δρύοχοι* ligna quibus *ἡ τρόπις* sive *carina* utrinque fulcitur dum struitur navis [2]). Cf. etiam *πρέμνον* de re magni momenti dictum in Avibus [3]), et de voce *δρυ-* vid. ad Av. 479 sq.

53. *Versuum novas iuncturas inflectit* [4]).

54. *τορνεύει*] proprie *τορνεύονται lyrae* [5]), non cantica aut verba. Cf. tamen Platonicum: *ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν ὀνομάτων ἀποτετόρνευται* [6]).

— *κολλομελεῖ*] i. e. *κολλᾷ (τὰ) μέλη*. Novo hoc verbo ludicre designatur id quod vulgus mortalium dicit *μελοποιεῖν*.

55. *γνωμοτυπεῖ*] virorum *γνωμοτύπων* sive *in sententiis effingendis sollertium* hoc est *ἔργον* [7]).

— *ἀντονομάζει*] *antonomasiis ornat.* — Agathonis dictio artificiosa etiam alibi apud nostrum ridetur, ubi nescio quis id, quod „*δᾷδας ἐκδότω τις ἡμμένας*" dicebatur in sermone vitae communis [8]), sic enuntiat: „*ἐκφέρετε πεύκας κατ' Ἀγάθωνα φωσφόρους*", *pinos luciferas, ut cum Agathone loquar, afferte mihi* [9]).

56. *γογγύλλει*] *rotundat* [10]).

57. *χοανεύει*] *fundit, liquefacit*, ut aes in *χοάνῳ* [11]).

[1]) Vesp. 30. — [2]) Vid. Hom. τ 574 Plat. Tim. 81 *b* Orph. Argon. 272 sq. Polyb. I 38 § 5. — [3]) Av. 321. — [4]) Vid. mox vs. 69 et ad Nub. 969. — [5]) Vid. Av. 491. — [6]) Plat. Phaedr. 234 *e*. — [7]) Vid. ad Ran. 877. — [8]) Ut Plut. 1194. — [9]) Ar. fr. 599. — [10]) Cf. Lys. 975. — [11]) *Smeltkroes*. Cf. Hes. Theog. 863.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(alta voce:)

καὶ λαικάζει.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

τίς ἀγροιώτας πελάθει θριγκοῖς;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(ad domum accedens:)

ὃς ἕτοιμος σοῦ τοῦ τε ποιητοῦ
τοῦ καλλιεποῦς εἰς τοὺς θριγκοὺς
ξυγγογγύλας
τουτὶ τὸ πέος χοανεῦσαι.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

ἦ που νέος γ' ὢν ἦσθ' ὑβριστής, ὦ γέρον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(item in ministri conspectum veniens:)

ὦ δαιμόνιε, τοῦτον μὲν ἔα χαίρειν, σὺ δὲ
Ἀγάθωνά μοι δεῦρ' ἐκκάλεσον πάσῃ τέχνῃ.

57b. Famulo continuat R, item vs. 59—61.
58. *ἀγροιώτας* Bentley] *ἀγριώτας* R.
59. *τε*] del. Enger.
60. *εἰς τοὺς θριγκούς* Blaydes] *'τοῦ θριγκοῦ'* R, *κατα τοῦ θρ.* corrector, *διὰ τοῦ θρ.* Kuster.
61. *ξυγγογγύλας (συγγ.)* Enger] *γογγυλίσας* R, *συγγογγυλίσας* Brunck. || Post *γογγυλίσας* in R sequitur glossema *καὶ συστρέψας*, quod delevit Cobet; cf. Lys. 975.

— *λαικάζει*] hoc verbo etiam in Equitibus ludicre clauditur enuntiatum [1]).

58. *θριγκοῖς*] aedes heriles *τραγικῶς πάνυ* sic designat famulus [2]).

60—62. Perridicule ultima quibus Agathonis minister usus est verba in novum sensum detorquet Euripidis sodalis.

63. *Tunc cum iuvenis eras, protervum* [3]) *sanequam te fuisse arbitror!* — Petulantiorem quam pro aetate sua eum esse urbane sic indicat. Commentarii autem instar sunt Mercurii Plautini ad Amphitryonem verba: *Prodigum te fuisse oportet olim in adulescentia.* | — *Quidum?* — *Quia senecta aetate a me mendicas... malum* [4]).

64. *ἔα χαίρειν*] de loquendi hoc genere vid. ad Plut. 1187 Ach. 300, de synizesi autem sonorum *εα* supra vs. 26 et ad Nub. 932.

65. *πάσῃ τέχνῃ*] i. e. *πάντως, omnino* [5]).

---

1) Eq. 167. — 2) Cf. Eur. Ion. 156 El. 1150. — 3) De voce *ὑβριστῇ* vid. Nub. 1068. — 4) Plaut. Amphitr. IV 2, 11 sq. — 5) Cf. Eccl. 366 et vid. ad Ran. 1235 Av. 549.

ΘΕΡΑΠΩΝ.

μηδὲν ἱκέτευ᾽, αὐτὸς γὰρ ἔξεισιν τάχα·
καὶ γὰρ μελοποιεῖν ἄρχεται. χειμῶνος οὖν
ὄντος κατακάμπτειν τὰς στροφὰς οὐ ῥᾴδιον,
ἢν μὴ ποιῇ θύρασι πρὸς τὸν ἥλιον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί οὖν ἐγὼ δρῶ;

ΘΕΡΑΠΩΝ.

περίμεν᾽, ὡς ἐξέρχεται.

(Aedes denuo intrat.)

SCENA TERTIA.

Affinis, Euripides.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὦ Ζεῦ, τί δρᾶσαι διανοεῖ με τήμερον;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

νὴ τοὺς θεούς, ἐγὼ πυθέσθαι βούλομαι

---

69. *ποιῇ* Blaydes] *προίῃ* R, quo servato (*προΐῃ*) dein *θύραζε* scribebat Zanetti.

70. Priorem versus partem Euripidi dedit Invernizzi, posteriorem Bentley Famulo; in R librarius versus initium continuavit ei qui versus proximos dixit, post *δρῶ* scripsit signum personae mutatae; manus recens *μνή* scripsit ante versum et *εὐ.* post *δρῶ*.

---

66. *αὐτὸς*] *sponte* [1]).

67. *καὶ ... μελοποιεῖν*] *etiam cantica pangere.* — Supra *τῶν ἐπῶν* sive *versuum* ipsiusque *dictionis* potissimum habita est ratio, nunc de *numeris modisque* carminum fit sermo.

67 sq. *χειμῶνος ... ὄντος*] *cum sit hiems*, *ἐπειδὴ χειμών ἐστι.* Causam indicat nunc participium, alibi id quod obstat [2]), = *καίπερ χειμῶνος ὄντος*, *cum* = *licet*. Participium nisi additur, merus est genitivus (ablativus) temporis: *hieme* [3]). — Ad rem quod attinet, hiems vixdum praeteriit si veri temporis (Liberalium) habetur ratio, modo ingruit, si ficti (Thesmophoriorum).

69 sq. Verbis ambiguis *κάμπτειν* [4]) et *στροφαῖς* iocose ita utitur ut si de Ulixis illo arcu loqueretur.

69. *θύρασι πρὸς τὸν ἥλιον*] cf. Nub. 632 et vid. ad Nub. 198.

70. *ἐξέρχεται*] vid. ad Lys. 935.

71. Similes sunt Trygaei in Pace querelae: „*ὦ Ζεῦ, τί ποτε βουλεύει ποιεῖν;*" et: „*ὦ Ζεῦ, τί δρασείεις ποθ᾽ ἡμῶν τὸν λεών;*" [5]).

---

[1]) Vid. ad Lys. 1107. — [2]) Vid. Ran. 1190 Eccl. 421 etc. — [3]) Vid. ad Nub. 371. — [4]) Vid. vs. 53 et ad Nub. 969. — [5]) Pac. 58 et 62.

τί τὸ πρᾶγμα τουτί.

(Ad Euripidem:)

τί στένεις; — τί δυσφορεῖς;
οὐ χρῆν με κρύπτειν σ', ὄντα κηδεστὴν ἐμόν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔστιν κακόν μοι μέγα τι προπεφυραμένον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ποῖόν τι;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τῇδε θἠμέρᾳ κριθήσεται,
εἴτ' ἔστ' ἔτι ζῶν εἴτ' ἀπόλωλ' Εὐριπίδης.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

καὶ πῶς; ἐπεὶ νῦν γ' οὔτε τὰ δικαστήρια
μέλλει καθίζειν, οὔτε βουλῆς ἐσθ' ἕδρα,

---

74. *με ... σ'] σε (omisso σ') R, qua servata lectione Valckenaer in versus exitu pro ἐμόν scribebat ἐμέ, Bergk ἐμοί. Mutavi ad exemplum versus Sophoclei El. 957; priscam lectionem esse ἐμόν testatur scholion: „τὸ σημεῖον <ὅτι> οὐ μόνον κηδεστὴς ὁ ἐκδιδοὺς ἀλλὰ καὶ ὁ λαμβάνων", i. e.: *nunc* κηδεστὴς *dicitur gener.*

77. ζῶν] ζῶς Meineke, de qua forma vid. Enchirid. dict. ep. p. 207 Av. 1078.

79. καθίζειν Cobet] δικάζειν R. Cf. Vesp. 305.

---

74. *Noli celare me, affinis enim es meus.* Sic chorus ad Lysistratam: μή νύν με κρύψῃς ὅ τι πεπόνθαμεν κακόν [1]). Verborum autem structura eadem est apud Sophoclem: οὐδὲν γάρ σε δεῖ κρύπτειν μ' ἔτι, *non enim est cur quicquam etiam te celem* [2]).

— κηδεστήν] indicatur hac voce necessitudo quam conciliant nuptiae inter generos et soceros et utrorumque cognatos. Itaque nunc Euripidem suum κηδεστὴν dicit homo noster [3]), infra ipse vocatur κηδεστὴς Euripidis [4]); alibi *gener* audit κηδεστής [5]) vel *uxoris pater* vel *uxoris frater* vel *sororis maritus* vel etiam *vitricus* (omitto locos).

75. προπεφυραμένον] *maceratum, paratum est* [6]). Item in Avibus: λόγος ... προπεφύραταί μοι [7]).

76 sq. Vere tragicum est ζῶν ἐστι pro ζῇ [8]), nec non pondus dictionis augent verba τῇδε τῇ ἡμέρᾳ pro τήμερον dicta [9]) et proprium nomen pro pronomine ἐγώ adhibitum [10]). Vulgati sermonis esset: τήμερον κριθήσεται εἴτε ἔτι ζῶ εἴτε ἀπόλωλα.

78. καί] vid. ad Nub. 210.

78—80. Bis deinceps usurpatur ἐπεί, de qua structurae neglegentia vid. ad Lys. 1183.

79. μέλλει καθίζειν] primo mane haec dicuntur [11]).

---

[1]) Lys. 714; vid. etiam Plut. 26. — [2]) Soph. El. 957; vid. ad Vesp. 429. — [3]) Item vs. 210. — [4]) Vs. 584, 1165. — [5]) Antiphont. VI § 12. — [6]) Nos: *er ligt wat voor mij in het zout.* — [7]) Vid. ad Av. 462 sq. et Nub. 979. — [8]) Soph. Oed. R. 1015 Trach. 735 Phil. 412. — [9]) Item Av. 1072. — [10]) Item Lys. 365. Vid. etiam ad Nub. 1145. — [11]) Vid. vs. 2.

ἐπεὶ ἔσθ' ἑορτή, Θεσμοφορίων ἡ μέση.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τοῦτ' αὐτὸ γάρ τοι καὶ ἀπολεῖν με προσδοκῶ.
αἱ γὰρ γυναῖκες ἐπιβεβουλεύκασί μοι,
καὶ ἐν Θεσμοφόροιν μέλλουσι περί μου τήμερον
ἐκκλησιάζειν ἐπ' ὀλέθρῳ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τιὴ τί δή;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὁτιὴ τραγῳδῶ καὶ κακῶς αὐτὰς λέγω.

---

80. *ἔσθ' ἑορτή] τρίτη' στι R. Quam vetustam esse lectionem, et doctius quam prudentius olim a quibusdam esse explicatum hoc aenigma: „quomodo ludorum per triduum celebratorum dies medius dici potuerit tertius", testantur scholia (cf. Fritzsche ed. p. 22 sqq. et 577 sq., Enger ad hunc versum, AMommsen Heortol. p. 291 sqq., Zielinski Glied. d. altatt. Kom. p. 82, 1, Robert Preller Myth. I⁴ p. 778, 6). Sed etiamsi probabilis aliqua solutio illius aenigmatis potuisset proferri, damnanda tamen esset lectio tradita; nam post verba: „*hodie neque ius dicetur neque senatus habebitur*" non potuit addi: „*nam est dies tertius*" (vel secundus, vel quartus), sed necessario debuit sequi: „*nam dies hic est nefastus*". Verborum *ΕΠΕΙΕΣΤΙΕΟΡΤΗ* — sic more prisco ἐκ πλήρους scriptorum — cum perturbatus esset ordo, litterae *ΕΠΕΙΕΟΡΤΗΕΣΤΙ* male sunt lectae aut metri causa imperite correctae; quod facile irrepere potuit vitium si versus et olim, ut nunc in R, paginam aperiebat. Fortasse etiam interpretamentum „τριῶν" voci „μέση" superscriptum turbarum causa extitit. — Infra quoque vs. 162 est prisca ἀπορία, nec non vs. 169, 557, (822?) 975, 1031 vitiis vetustis laborat textus traditus; verborum autem ordo in versu 480 — ut rei pervulgatae ex ipsa hac fabula exemplum proferam — non minus stulte est mutatus; vid. etiam vs. 420, 660, 669, 797, 799, 987, 1184. Qualia testantur archetypum huius fabulae deterius quam aliarum fuisse habitum. Lectionem traditam tuebaturne Callimachus? nominatur certe in scholio, sed pro „κατὰ Καλλιμάχου" ibi „κ. Καλλίμαχον" legendum esse suspicatur Preller. Vid. Prolegomena. Vitiosam esse vulgatam ante me sensit Nauck, qui ἐπείπερ ἐστὶ coniecit. Equidem confero Hom. υ 156 Theocrit. XV 26 Herod. Mimiamb. V 85.

83. μου] ἐμοῦ R.

---

80. Θεσμοφορίων ἡ μέση] item infra [1]). De quo die festo vid. Prolegomena.

81. τοῦτ' αὐτὸ γάρ τοι] vid. Lys. 46 et ad Ran. 73.

84. ἐπ' ὀλέθρῳ] vid. ad Eq. 468 sq. — τιὴ τί δή;] vid. ad Nub. 755.

85. *Quoniam in scena eas agito et vitupero.* — Verba τραγῳδεῖν et κακῶς λέγειν efficiunt ἓν διὰ δυοῖν, et id quod summum est — τὸ κακῶς λέγειν — multo maiore cum emphasi sic profertur in fine enuntiati, quam si diceretur: ὁτιὴ ἐν ταῖς τραγῳδίαις αὐτὰς κακῶς λέγω [2]). Dicitur nunc τραγῳδεῖν τὰς γυναῖκας, ut alibi κωμῳδεῖν [3]). Cf. etiam famuli illud dictum ad herum: ἐκεῖνο τηροῦ, μὴ..

---

[1]) Vs. 375 sq. — [2]) Vid. ad Av. 1182. — [3]) Cf. Pac. 751.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ τὸν Ποσειδῶ καὶ δίκαιά γ' ἂν πάθοις.
ἀτὰρ τίν' ἐκ τούτων σὺ μηχανὴν ἔχεις;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἀγάθωνα πεῖσαι τὸν τραγῳδοδιδάσκαλον
εἰς Θεσμοφόροιν ἐλθεῖν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί δράσοντ'; εἰπέ μοι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐκκλησιάσοντ' ἐν ταῖς γυναιξὶ χἂν δέῃ
λέξονθ' ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πότερα φανερῶς ἢ λάθρᾳ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

λάθρᾳ, στολὴν γυναικὸς ἠμφιεσμένον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τὸ πρᾶγμα κομψὸν καὶ σφόδρ' ἐκ τοῦ σοῦ τρόπου.

---

86. *δίκαιά γ'* Scaliger] *δί' καῖ* R (*δία δίκαι'* Aug.). Cf. Lys. 403.

87. *ἐκ τούτων* Bergler] *ἐκ ταύτης* R, *ἐξ αὐτῆς* Fritzsche (*ἔκ γ' αὐτῆς* GHermann) coll. Cratini fr. 34, ubi Cratinus fertur *ἐξ αὐτῆς* dixisse eo quo *παραχρῆμα* sensu; quod recte traditum esse vix mihi persuadeo, nostro autem loco non convenit *statim* (*αὐτόθεν*), sed: *exinde*. Cf. Vesp. 346.

90. *χἂν* Markland] *κἂν* R. Cf. Lys. 48 et 594.

91. *φανερῶς* Cobet] *φανερὸν* R.

χωλὸς ὢν Εὐριπίδῃ | λόγον παράσχῃς καὶ τραγῳδία γένῃ, cave ne Euripidi argumentum praebeas et fabula fias [1]).

86. Similis verborum structura est Ach. 798. Praeterea cf. Lys. 403, et de particularum *καὶ . . . γε* iunctura vid. ad Ran. 49.

87. Cf. coryphaei verba ad Philocleonem: *ἀλλ' ἐκ τούτων ὥρα τινά σοι ζητεῖν καινὴν ἐπίνοιαν* [2]).

88. *τραγῳδοδιδάσκαλον*] vid. ad Ach. 628.

93. „*Vere κομψευριπικῶς hoc est inventum*" [3]).

— *ἐκ τοῦ σοῦ τρόπου*] id quod *κατὰ σέ, te dignum*. Item Philocleon reo absoluto „*ignoscite mihi caelites!*" exclamat: „*invitus enim id feci κοὐ τοῦ ἐμοῦ τρόπου*" [4]). Infra mulieres: „*ξυγγενεῖς τοῦ ἐμοῦ τρόπου*" alloquitur Clisthenes homo effeminatus [5]).

---

[1]) Pac. 146—148. — [2]) Vesp. 346. — [3]) Vid. Eq. 18 et de adiectivo *κομψῷ* ad Ran. 967. — [4]) Vesp. 1002. — [5]) Vs. 574; cf. etiam Eupol. fr. 103.

τοῦ γὰρ τεχνάζειν ἡμέτερος ὁ πυραμοῦς.

(Aperta ianua provolvitur Agathon in lectulo lucubratorio recubans effeminato habitu varioque mundo circumdatus.)

SCENA QUARTA.

Affinis, Euripides, Agathon.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

σίγα.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί ἔστιν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀγάθων ἐξέρχεται.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

καὶ ποῦ ἐσθ';

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὅπου ἐστίν; οὗτος οὑκκυκλούμενος.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἀλλ' ἦ τυφλὸς μέν εἰμ'· ἐγὼ γὰρ οὐχ ὁρῶ
ἄνδρ' οὐδέν' ἐνθάδ' ὄντα, Κυρήνην δ' ὁρῶ.

---

95. *τί*] *τί δ'* R. Cf. Ach. 4.

96. *ποῦ (ε)'σθ'; — ὅπου (ε)'στίν; οὗτος* Meineke] *ποῖο ἐστὶν οὗτος* sequente signo personae mutatae R, *ποῦ 'στιν; — οὗτος αὐτὸς* Dobree, *ποῦ ποτ' ἐστίν; — οὗτος* Dindorf, *ποῦ 'στιν ἐτεόν;* Cobet.

---

94. Eadem locutione in Equitibus utitur dux chori [1]). De *τεχνάζειν* verbo vid ad Ran. 957 sq. et Vesp. 192, et de Euripidis *πανουργίᾳ* Ran. 80, 1520.

96. *καὶ*] mirantis haec est particula; vid. ad Nub. 210.

— *ὁ ἐκκυκλούμενος*] hac quoque in re Euripidi illi, quem ex Acharnensibus fabula novimus [2]), similem se praestat Agathon, quod eccyclemate, machina tragica [3]), in conspectum adducitur et mox e scena abducitur [4]).

97. *ἀλλ' ἦ τυφλὸς μέν εἰμι*] item Demus in Equitibus: *ἀλλ' ἦ οὐ καθορῶ* [5]). — Particulae *ἀλλ' ἦ* = *profecto* etiam Lys. 928 etc. usurpantur, de particula *μέν* vid. Av. 1214.

98. Simillimis verbis infra utitur adspecta facie sua glabra in speculo: *non me cerno sed Clisthenem* [6]). Cf. etiam mulieris in Ecclesiazusis verba, quae „*Epigonum*" ait „*cum intuerer, πρὸς γυναῖκας ᾤόμην λέγειν*" [7]). — *Cyrene* puella e Ranis est cognita [8]).

---

[1]) Eq. 277, ubi vid. — [2]) Cf. Ach. 409. — [3]) Vid. ad Eq. 1248 sq. — [4]) Vs. 265. — [5]) Eq. 953. — [6]) Vs. 235. — [7]) Eccl. 167 sq. — [8]) Vid. Ran. 1328.

(Tibia praeluditur.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

σίγα· μελῳδεῖν γὰρ παρασκευάζεται.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μύρμηκος ἀτραποὺς ἤ τί διαμινύρεται;

ΑΓΑΘΩΝ.

(novum canticum secum meditans:)

(*κορυφαῖος.*)

„ἱερὰν τοῖν Χθονίαιν δε-

„ξάμεναι λαμπάδα, κοῦραι,

---

99. *γὰρ* Bergk] *ἂν* R, *αὖ* Brubach (quam coniecturam ad Av. 226 probare non debebam), *μελῳδίαν* Meineke (*-ΔΕΙΝΑΝ - ΔΕΙΑΝ*).

100. *διαμινύρεται* Dawes] *διαμινυρίζεται* R, *δὴ μινυρίζεται* Meineke. || Huic versui olim quidam subiungebant parepigraphen: „*μινυρισμός*".

101—129. Ante vs. 101 et 107 librarius R (non corrector, ni fallor) scripsit *αγα*$^{\vartheta}$, ante 104 et 111 χ^{o}, paragraphos autem ante versus 114, 117, 120. Quae signa quomodo sint intellegenda docet scholion, ubi lyrici hi versus Agathoni tribuuntur omnes, hunc enim carmen amoebaeum secum meditari, „*διὸ καὶ χορικὰ λέγει μέλη αὐτὸς πρὸς αὐτόν, ὡς χορικὰ δέ*". Quae recte esse observata testatur loci contextus.

101. *τοῖν Χθονίαιν*] *χθονίαις* R.

---

99. Item in Avibus Pisetaerus ad sodalem: *οὗτος! ... οὐ σιωπήσει; ... οὔποψ μελῳδεῖν ... παρασκευάζεται* [1]).

100. *Praeludii nimis crebras inflexiones* affinis vocat *semitas formicinas*. Item ipsa Musa a Pherecrate in scenam inducta Timotheum citharoedum *ἐκτραπέλους* aliquas *μυρμηκίας* inire queritur [2]). Qua locutione itinera quaevis tortuosa significata esse intellegimus. Sic apud Plautum homo cunctabundus *formicinum gradum movere dicitur* [3]), id est *ὁδοῖς κυκλεῖν ἑαυτὸν εἰς ἀναστροφήν*, ut est apud Sophoclem [4]). Etiam certa quaedam callis in montibus Atticis vocabatur *Μύρμηκος ἀτραπός* [5]), quemadmodum alia loca dicta sunt *Κυνὸς κεφαλαί* [6]), *Κόρακος πέτρα* [7]), *Γραὸς στῆθος* [8]) etc.; sed nomen montanae illius semitae a nostro loco alienum est [9]).

— *διαμινύρεται*] vid. ad Eq. 11.

101—129. Novum drama pangit Agathon; quam rem gravissimam eius minister mortalibus modo nuntians „coetus" ait „Musarum in aedibus herilibus versatur." Est autem *δρᾶμα γυναικεῖον*, ut infra dicit ipse [10]), sive tragoedia cuius chorus e mulieribus est compositus. Iamque carmen huic choro compositurus foras prodiit et cantans secum meditatur.

101—103. Constr.: *κοῦραι, ἱερὰν λαμπάδα δεξάμεναι χορεύσατε πάτρια τοῖν Χθονίαιν ξὺν ἐλευθερίᾳ βοᾷ*, *sumta face, virgines, ambo numina inferna more patrio honorate saltando cantuque liberali.* —

---

1) Av. 226. — 2) Pherecrat. fr. 145^{23}. — 3) Plaut. Menaechm. V 3, 12. — 4) Soph. Ant. 226. — 5) Hesych. et Phot. — 6) Xen. Hell. V 4 § 15 etc. — 7) Hom. ν 408. — 8) Xen. Hell. V 4 § 50. — 9) Recte sic Enger. — 10) Vid. vs. 151.

„ξὺν ἐλευθερίᾳ πάτρι-
„α χορεύσασθε βοᾷ.

(χορός.)

„τίνι δαιμόνων ὁ κῶμος;
„λέγε νιν· εὐπείστως δὲ τοὐμὸν
„δαίμονας ἔχει σεβίσαι.

(κορυφαῖος.)

„ἄγε νὺν ὄλβιζε, Μοῦσα,
„χρυσέων ῥύτορα τόξων,
„ὃς τόθ' ἱδρύσατο χώρας
„γύαλα Σιμουντίδι γᾷ.

102. ἐλευθερίᾳ GHermann] ἐλευθέρᾱι R.

103. πάτρια Meineke] πατρίδι R, quod sanum ducit vVelsen (coll. vs. 337 sqq., 365, 806, 1143), πραπίδι HRichards. || χορεύσασθε] -σθαι R. || βοᾷ Kuster] βοάν R (cf. φθέγγεσθαι χορείαν Ran. 247).

104. δαιμόνων] δὲ δαιμόνων Reisig. || Post κῶμος non interpungitur in R.

105. νιν Meineke] νῦν R, quod νυν (ῠ) foret scribendum, sed iure id vituperavit Meineke, non enim corripitur νυν apud comicos, cf. autem vs. 107. || εὐπείστως Reiske] εὐπίστως R, εὐπιθῶς Dindorf (ut Aesch. Prom. 333 etc.); cf. Soph. Ai 151 Menandr. fr. 380[1].

106. δαίμονας] μάκαρας eleganter Ritschl; vid. tamen vs. 674. || ἔχει Suid.] ἔχεις R. Cf. vs. 1073 et vid. ad Plut. 1131.

107. ὄλβιζε Bentley] ὅπλιζε R, ὦ κλῆζε Meineke, ὄπαζε μούσᾳ (*prosequere carmine*) Bergk. Cf. vs. 117.

109. *ὃς τόθ'] Φοῖβον ὃς R. Deleto quod glossema esse arbitror nomine proprio, versum ita ut potui explevi. Singula numina designat dux, nominatim compellat chorus. Cf. vs. 114, 120, 128.

Aptum sane quod hoc potissimum die condatur canticum, nam iubentur puellae choream ducere in honorem Cereris Filiaeque, quarum festum sollemne iam celebratur. De dativo τοῖν Χθονίαιν vid. ad Av. 745 sq.

105 sq. Poetice dictum est εὐπείστως ἔχει τὸ ἐμὸν δαίμονας σεβίσαι pro: εὐπειθῶς ἔχω πρὸς τὸ κτέ. 1).

109 sq. χώρας γύαλα] *moenia Troiae* recte interpretatur scholiasta. Quae γῆς ὁρίσματα dicuntur apud Euripidem 2). Saepius autem apud eundem templum Delphicum — non murus igitur, sed locus qui muro est circumdatus — vocatur *Phoebi* χρυσοῦ γέμοντα γύαλα 3) vel: μεσόμφαλα γύαλα 4) vel etiam δαφνώδη γύαλα 5).

1) Vid. Aeschylus apud nostrum Eccl. 393 Eur. Med. 312 Ion. 247 etc. et cf. Ar. Lys. 592 Eccl. 623, 858. — 2) Eur. Hec. 16. — 3) Eur. Andr. 1093. — 4) Eur. Phoen. 237. — 5) Eur. Ion. 76. Cf. etiam ibid. vs. 220, 233, 245 Kaibel Epigr. 199[3], 875 a[7].

(χορός.)
„χαῖρε, καλλίστας ἀοιδᾶς,
„Φοῖβ', ἐν εὐμούσοισι τιμαῖς
„γέρας ἱερὸν προφέρων.

(κορυφαῖος.)
„τάν τ' ἐν οὔρεσιν δρυογόνοι-
„σιν κόραν <τεοῖς ἐν ὕμνοι-
„σιν> ἄεισον Ἀγροτέραν.

(χορός.)
„σέβομαι κλῄζουσα σεμνὸν
„γόνον ὀλβίζουσα Λατοῦς
„Ἄρτεμιν ἀπειρολεχῆ.

(κορυφαῖος.)
„† Λατῶ τε, κρούματά τ' Ἀσιάδος

---

111. *καλλίστας ἀοιδᾶς* Dobree] *-ταις -δαῖς* R.

114. **οὔρεσιν δρυογόνοισιν*] *ὄρεσι δρυογόνοισι* R.

115. Ante *κόραν* GHermann supplebat *παρθένον*, Fritzsche *σύγγονον*, ut duo dimetros trochaicos efficerent.

116. *ἄεισον* Enger] *ἀείσαντ'* R, *ἀείσατ'* Kuster. || Deleto quod R ante *Ἀγροτέραν* habet deae nomine *Ἄρτεμιν* (vid. ad vs. 109) explevi lacunam; cf. Av. 905.

117. *σέβομαι* Bergk] *ἕπομαι* R. Cf. vs. 123.

118. *γόνον*] *τόνον* Meineke.

120 sq. Verba corrupta. Requiruntur dimetri ionici; spurium autem quin sit nomen proprium *Λατῶ* non dubito; vid. ad vs. 109. Pro *κρούματά τ'* Enger coniecit *κροῦμά τ'*, pro *παράρυθμ' εὔρυθμα* Dindorf *παρ' εὔρυθμα* (cf. vs. 985), pro *Φρυγίων* Burges cum scholio *Φρυγίῳ*, sed verborum structura his coniecturis non illustratur.

---

112. *τιμαῖς*] sic cantica in honorem deorum cantata vocantur etiam Ran. 349. Cf. poeticus vocis *τιμῶν* usus, quo *munus* significat [1]).

114—119. Cf. Hippolyti Euripidei pedissequorumque carmen in honorem Dianae: *ἕπεσθ' ᾄδοντες, ἕπεσθε | τὰν Διὸς οὐρανίαν | Ἄρτεμιν, ᾇ μελόμεσθα. | — πότνια, πότνια κτέ.* [2]).

116. *Ἀγροτέραν*] vid. ad Eq. 660.

117. *κλῄζουσα*] vid. ad Av. 905.

120 sq. Verba corrupta. Substantivi vicem nunc obit *Ἀσιάς*, — i. e. *cithara Asiatica* sive *Lesbia*, — nisi periit quod alibi additur: *κιθάρας* [3]). Erechthei Euripidis locum quendam comicum nunc imitari docet Etym. M. [4]). Pseudoplutarcho nostro loco abutenti optimo iure oblocutus est vWilamowitz: „die Stelle kommt so zu ganz seltsamer Bedeutung [5]).

---

[1]) Eccl. 5. — [2]) Eur. Hipp. 58 sqq. — [3]) Vid. Eur. Cycl. 443. — [4]) Vid. Etym. M. 153, 32. — [5]) Vid. Plut. Mor. 1133 *c*, vWilamowitz Timotheos die Perser p. 77, 2.

„ποδὶ παράρυθμ' εὔρυθμα Φρυγίων †
„δινεύματα Χαρίτων.

(χορός.)
„σέβομαι Λατώ τ' ἄνασσαν
„κίθαρίν τε ματέρ' ὕμνων,
„ἄρσενι βοᾷ δόκιμον,
„τᾷ φάος ἔσσυτο δαίμονος οἴμασιν
„ἁμετέρας τε διαμφιδίοι' ὀπός.

(κορυφαῖος.)
„ὧν χάριν ἄνακτ' ἄγαλλε Φοῖβον.

---

122. *δινεύματα* Bentley] *διανεύματα* R, sed verum legit scholiasta, qui vocem *ὀρχήματα* adscripsit. || *Χαρίτων*] *Κουρήτων* Bentley.

125. *δόκιμον* Dindorf] *δοκίμωι* R, *δοκίμων* Meineke.

126. *φάος* Fritzsche] *φῶς* R. || *δαίμονος οἴμασιν* Bergk] *δαιμονίοις ὄμμασιν* R, *δαίμονος ὄμμασιν* Bothe, *δαιμονίοις τέ σου ὄμμασιν* Enger, *δαιμονίοις θεοῦ ὄμμασιν* Meineke. Recepi Bergkii coniecturam, ut apte decurrerent numeri et verti certe possent verba; dubitanter tamen. Vid. comment.

127. *ἁμετέρας*] *ἡμ.* R. || *διαμφιδίοι'* (*-δίου*) Fritzsche coll. Aesch. Prom. 554] *διαιφνιδίου* R, *ἐνθουσιαστικῆς* interpretatur schol., *δι' αἰφνιδίου* Aug.; Meineke *δι' ἀιδίου*. Neque praepositioni *διά* est locus neque adiectivo *subito* (Thucyd. II 61). De genitivi in *-οιο* desinentis syllaba ultima elisa vid. Enchirid. dict. ep. p. 201.

128. Proximis continuat R, sed non Chori esse e singularis numeri usu (*ἄγαλλε*)

---

122. *δινεύματα*] i. e. *χορεύματα* [1]). Dicuntur *δινεύειν* qui saltando gyros ducunt [2]).

125. *ἄρσενι βοᾷ*] *mari strepitu* [3]). Item apud Sophoclem sonum gravem et late resonantem Philoctetes sic vocat, qui „*valete*", ait, „*specus littorale et Nymphae pratenses καὶ κτύπος ἄρσην πόντου προβολῆς*" [4]), et umbra Achillis: „*reliqui Ἀχέροντος ὀξυπλῆγος ἄρσενας χοάς*" [5]).

— *δόκιμον*] adiectivum poeticum [6]) in Pace redit [7]).

126 sq. Verba si sana, sic iungantur: *τᾷ φάος ἔσσυτο* — *qua splendor additur* — *οἴμασιν ὀπὸς δαίμονος ἁμετέρας τε διαμφιδίοιο, impetui vocis dei* (*Apollinis*) *et nostrae discrepantis*; *οἴματα* igitur dicuntur *cantica*, *διαμφίδιος* autem, quod ex Aeschylo cognitum est adiectivum [8]), significat vocem puellarum quae chorum efficiunt *acutam*, a virili voce Apollinis et huius lyrae sono *discrepantem* sive „*διαπαντὸς κεχωρισμένην· ἀμφὶς γὰρ χωρίς*" [9]). Sed displicent genitivi *δαίμονος* et *ἁμετέρας* coniunctim sic ab altero genitivo *ὀπός* suspensi, qui ipse pendeat a voce *οἴμασι*. Melius haberent: *τᾷ φάος ἔσσυτο ἁμετέρᾳ . . . ὀπί*: *qui sonus gravis voci nostrae tenuiori obsecundat.*

128. *ἄγαλλε*] *cantu celebra.* Verbum poeticum etiam in Pace legitur [10]).

— *Ululatu* sive sacra deorum invo-

---

[1]) Cf. Av. 746. — [2]) Cf. Hom. Σ 494 Eur. Phoen. 792 etc. — [3]) Sic Persius VI 4. — [4]) Soph. Phil. 1455. — [5]) Soph. fr. 469. — [6]) Cf. Pind. Nem. III 18 etc. — [7]) Pac. 1030. — [8]) Aesch. Prom. 554. — [9]) Schol. Aesch. l.l., Hesych. — [10]) Pac. 399; vid. etiam Hermipp. fr. 8 Theopomp. 47.

(χορός.)

„χαῖρ', ὄλβιε παῖ Λατοῦς."

(Ululatu canticum claudit Agathon.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὡς ἡδὺ τὸ μέλος, ὦ πότνιαι Γενετυλλίδες,
καὶ θηλυδριῶδες καὶ κατεγλωττισμένον
καὶ μανδαλωτόν! ὥστ' ἐμοῦ γ' ἀκροωμένου
ὑπὸ τὴν ἕδραν αὐτὴν ὑπῆλθε γάργαλος.
καί σ', ὦ νεανίσχ', ὅστις εἶ, κατ' Αἰσχύλον
ἐκ τῆς Λυκουργείας ἐρέσθαι βούλομαι·

---

iure suo effecit Blaydes. || *ἄνακτ' ἄγαλλε Φοῖβον*] *Φ. ἄν. ἄγ.* Meineke. || Post *Φοῖβον* in R sequitur *τιμᾶι*, quod delevit Dindorf, verbi *ἄγαλλε* glossema (*τίμα*) ratus. Alii genuinum ducunt coll. Soph. Oed. C. 1557, vid. etiam supra vs. 112. Qui si verum viderint, deleatur *Φοῖβον* (vid. ad vs. 109).

129. Post hunc versum in R sequitur: „*ὀλολύζεις γέρων*", idem in scholio recte scribitur „*ὀλολύζει*" (om. *γέρων*) et parepigraphe dicitur. Videtur autem primitus scriptum fuisse „*ὀλολύζει Ἀγάθων*". Verbum *ὀλολύζειν*, quod *feminarum* est (vid. ad vs. 276 et ad Eq. 616), dicitur nunc de virginibus chorum agentibus.

130. *πότνιαι*] *πότνια* R.

134. *ὅστις* Zanetti] *εἴ τις* R, *νεᾶνις ἥτις* Porson (cf. vs. 605).

135. *Λυκουργείας*] *-ργίας* R. Cf. Ran. 1124.

---

catione canticum claudit chorus. Cf. Av. 783 et vid. ad Eq. 616.

130 sq. *Γενετυλλίδες ... κατεγλωττισμένον*] etiam Strepsiades uxoris suae indolem et mores enarrans iungit voces *καταγλωττίσματα* et *Γενετυλλίδα* [1]). — Alienum hinc est quod in scholiis observatur: *γλῶτταν* etiam dici *locutionem*, „*γλῶττά ἐστι καὶ ἡ λέξις*" [2]).

132. *μανδαλωτόν*] cf. Ach. 1201.

133. *Ipsam medullam meam suavissima subit titillatio* [3]), — sed pro medulla apertius quid dicit scurra dicax [4]). Vocem *γάργαλον* etiam in Gerytade noster adhibuisse fertur, item Diphilus in Danaidibus, sed neuter locus extat hodie. Equus qui contrectari se non patitur *δυσγάργαλος* [5]) audit graece [6]).

134. Similia sunt Pisetaeri ad iuvenem verba: *σοί τ', ὦ νεανίσχ', οὐ κακῶς ὑποθήσομαι κτἑ.* [7]).

135—140. Verba quaedam ex *Aeschyli Lycurgia* desumta — de cuiusmodi nominibus vid. ad Ran. 1124 — sua facit affinis, tragicis nimirum dicteriis affatus poetam tragicum. Teste scholio Lycurgia constabat ex tragoediis Edonis Bassaridibus Iuvenibus et Lycurgo satyrico; in Edonis autem [8]) ad Bacchum captivum Lycurgus dicebat: „*ποδαπὸς ὁ γύννις;*" *unde iste semivir?* [9]), ita igitur eum allocutus ut in Euripidis Bacchis Pen-

---

[1]) Nub. 51 sq.; vid. etiam Eq. 352. — [2]) Quae verba infeliciter interpretatus est Rutherford. — [3]) *Kriebeling.* Cf. Plat. Conv. 189 *a* Hegesipp. fr. 1^{16} etc. — [4]) Cf. Nub. 1507. — [5]) *Chatouilleux.* — [6]) Ar. fr. 43 Xen. de re Eq. III 10. — [7]) Av. 1362. — [8]) Etiam Av. 277 Edonorum locum quendam imitatur noster. — [9]) Vox *γύννις*, i. e. *ἄνανδρος, γυναικώδης* (Hesych.) redit Theocrit. XXII 69; e coniectura scripsit Meineke Aesch. Ag. 1625, ego olim (sed nunc vereor ut recte) Soph. Ai. 464.

„ποδαπὸς ὁ γύννις; τίς πάτρα; τίς ἡ στολή;“
τίς ἡ τάραξις τοῦ βίου; τί βάρβιτος
λαλεῖ κροκωτῷ; τί δὲ λύρα κεκρυφάλῳ;
τί λήκυθος καὶ στρόφιον; ὡς οὐ ξύμφορα.
τίς δαὶ κατόπτρου καὶ ξίφους κοινωνία;

138. λαλεῖ] μέλει Valckenaer.
139. *ξύμφορα] ξύμφορον R.

---

theus. Quivis autem videt versum 136 totum ex Aeschylo habere Euripidis sodalem, sequentia quoque verba partim Aeschylea esse, sed pro re mutata. Simillima in Ranis sunt verba Herculis Bacchum fratrem ridentis [1]), nec non sono nostrum locum referunt clamores hominis nescio cuius *παρατραγῳδοῦντος*: *„πόθεν τὸ φῖτυ; τί τὸ γένος; τίς ἡ σπορά;“* [2]). — In scholiis ad versum 136 leguntur haec: *„ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν Εὔβουλος ἐποιήσατο τοῦ Διονυσίου, τὰ ἀνόμοια τῶν ἐν τῇ Διονυσίου οἰκίᾳ καταλέγων· ἐπὶ πλέον μέντοι.“* Eubulus igitur in exordio *Dionysii* fabulae, qua tyrannum Siculum ita fere ut Philoxenus in Cyclope carmine lyrico [3]) fertur perstrinxisse, eum quem vidimus Aeschyli locum imitatus est et per plures etiam quam fecerat Aristophanes versus in ea re est immoratus, quae de *Dionyso* illic dicebantur ad *Dionysium* referens, et pugillares chartas lyram credo regis rebus bellicis regioque apparatui intermixta ridens. Nempe poeta haberi tyrannus ille volebat.

137—140. *τί ... λαλεῖ* et *τίς ... κοινωνία*] id quod alibi: *τί (πρᾶγμά) ἐστι ... καί ...* [4]). — Proverbialem locutionem: *„caeco quid prodest speculum?“* numeris sic adstrinxerat Epicharmus: *„τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;“* [5]). Quem versiculum suos nunc in usus convertit noster.

138. *κροκωτῷ*] de feminarum hierodulorum ipsiusque Bacchi hac veste vid. ad Lys. 645 Ran. 46 sq.; digna autem quae conferantur sunt Ciceronis verba de Clodio inter mulieres festum Bonae Deae agentes deprenso: *P. Clodius a crocota, a mitra, a muliebribus soleis purpureisque fasciolis, a strophio, a psalterio, a flagitio, a stupro, est factus popularis* [6]). — *κεκρυφάλῳ*] femineum hoc tegumentum capitis infra denuo commemoratur [7]); etiam secundus stomachus boum sic vocabatur [8]). Cf. autem Lys. 530—534.

139. *οὐ ξύμφορα*] *non inter se congruunt* [9]). Poetice dictum, — ex Aeschylo igitur desumtum, — ut apud Hesiodum: *λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀϝέργῳ σύμφορος ἀνδρί* [10]), vel apud Theognidem: *οὔ τοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι* [11]), et: *ἡ πενίη δὲ κακῷ σύμφορος ἀνδρὶ φέρειν* [12]), nec non apud nostrum in dictionis tragicae imitatione: *Πλούτῳ ... ἐστι τοῦτο συμφορώτατον, | ποιεῖν ἀγῶνας* [13]). Item verbum *ξυμφέρειν congruere* valet in dictione ornatiore [14]). Vulgati vero sermonis est *ξύμφορος πρός τι utilis ad aliquid* [15]). Cf. *ξυμβαίνειν convenire* [16]).

---

[1]) Ran. 46 sq., ubi vid. — [2]) Ar. (?) fr. 297; vid. ad Pac. 189 et Plut. Prolegomen. — [3]) Vid. ad Plut. 292 sqq. — [4]) Vid. ad Eq. 1022. — [5]) Apud Stob. Flor. XC 8. — [6]) Cic. de harusp. resp. § 44. — [7]) Vs. 257; vid. etiam fr. 320[6] Eupol. 170 Antiphan. 117 Hom. *X* 469. — [8]) Aristot. Part. anim. III 14. Item nos: *de muts.* — [9]) *Passen niet* (*bijéén*); cf. nostrum *ongepast.* — [10]) Hes. Oper. 302. — [11]) Theogn. 457. — [12]) Theogn. 526. — [13]) Plut. 1162 sq. — [14]) Vid. ad Eq. 1233. — [15]) Vesp. 1126 Eccl. 515. — [16]) Vid. Ran. 807 et ad Ran. 175.

σύ τ' αὐτός, ὦ παῖ, πότερον ὡς ἀνὴρ τρέφει;
καὶ ποῦ πέος; ποῦ χλαῖνα; ποῦ λακωνικαί;
ἀλλ' ὡς γυνὴ δῆτ'; εἶτα ποῦ τὰ τιτθία;
τί φῄς; τί σιγᾷς; ἀλλὰ δῆτ' ἐκ τοῦ μέλους
ζητῶ σ', ἐπειδή γ' αὐτὸς οὐ βούλει φράσαι;

ΑΓΑΘΩΝ.

ὦ πρέσβυ, πρέσβυ, τοῦ φθόνου μὲν τὸν ψόγον

---

141. *σύ τ'* l. a. in R] *τίς δ'* R.

142. *καὶ ποῦ (σ)πέος* R] *ποῦ (δὲ) τὸ πέος* Suid. et schol. Vesp. 1153.

144. *ἐκ τοῦ μέλους*] non intellego.

145. *ἐπειδή γ'*] *ἐπεὶ σύ γ'* Fritzsche (lectionem alteram vs. 141 huc pertinere ratus); sed cf. Eq. 671.

146. *ψόγον*] ante *γ* librarius scripturus erat *ψ*, sed semiperfectam litteram delevit; *ψόφον* Bergk, Reiske *τοῦ ψόγου μὲν τὸν ψόφον* (Cf. Vesp. 436 Ran. 604).

---

141. Postquam risit incongruum *βίον* (vs. 137), sive vitae instrumentum, quo circumdatus est Agathon, ipsum hominem accuratius inspicit.

142. *λακωνικαί*] cf. Vesp. 1158.

143. Complures laudari possunt loci tragicorum; prae ceteris cf. Philoctetis quid faciat ambigentis verba: „*ἀλλ' εἰκάθω δῆτ'; εἶτα πῶς*" *κτέ.* [1]), et Iocastae ad Eteoclem: „*σὺ δ' οὐκ ἀνέξει δωμάτων ἔχων ἴσον | καὶ τῷδ' ἀπονεμεῖς; κᾆτα ποῦ ἐστιν ἡ δίκη;*" [2]). Praeterea Avium huc facit versus: „*ΕΠ. ὄρνις ἔγωγε. ΕΥ. κᾆτα ποῦ σοι τὰ πτερά;*" [3]).

144. *τί φῄς; τί σιγᾷς;*] item Lys. 70. — *ἐκ τοῦ μέλους | ζητῶ σε . . .;*] *e carmine parum virili efficiam qualis sis?* — Subiunctivus hic est dubitantis [4]), verbum autem ita etiam infra usurpatur [5]). Sed nimis concisa haec sunt neque integra videntur.

145. *ἐπειδή γε*] cf. Eq. 671.

146 sq. *O senex, crimen invidiosum audivi quidem, sed dolore non sum affectus.* Non laesere tua verba, non enim ad me pertinent ista. Vox *ψόγος* etiam infra in dictionis tragicae imitatione occurrit [6]), *παρέχεσθαι* ita ut hic de animi affectibus dictum semel et iterum invenitur apud Euripidem [7]). — Antitheta ceteraque artificia oratoria (parisoses, parecheses, asyndeta) mire adamabat Agathon Gorgiae discipulus [8]). Quapropter acutulum nescio quod dicterium in Thesmophoriazusis alteris dicebatur „*κατ' Ἀγάθων' ἀντίθετον ἐξυρημένον*" [9]), *antithetum more Agathonis rasum* [10]). Felicissime autem noster hic et infra [11]) eius dictionem imitatur. Similia enim haec sunt locis qui ex eius tragoediis apud Athenaeum servati extant: „*τὸ μὲν πάρεργον ἔργον ὡς ποιούμεθα, | τὸ δ' ἔργον ὡς πάρεργον ἐκπονούμεθα*" [12]) et: „*εἰ μὲν φράσω τἀληθές, οὐχί σ' εὐφρανῶ, | εἰ δ' εὐφρανῶ τί σ', οὐχὶ τἀληθὲς φράσω*" [13]). Cf. etiam quae affert Aristoteles: „*τάχ' ἄν τις εἰκὸς αὐτὸ τοῦτ' εἶναι λέγοι, | βροτοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα*" [14]). Non

---

[1]) Soph. Phil. 1352; vid. etiam Ai. 466 al. — [2]) Eur. Phoen. 548. — [3]) Ar. Av. 103. — [4]) Ut vs. 243 Plut. 57 etc. — [5]) Vid. vs. 604. — [6]) Vs. 895. — [7]) Eur. Phoen. 268 El. 363. — [8]) Cf. Plat. Conv. 198 *c* Blass Beredsamk. I² p. 87 sq. — [9]) Egregie sic Iahn pro *ἐξευρημένον*. Ar. fr. 326. — [10]) Cf. Pers. I 85. — [11]) Vs. 198 sq. — [12]) Athen. 185 *a*. — [13]) Ibid. 211 *e*; cf. etiam 584 *a*, *b*. — [14]) Aristot. Rhet. II 24 § 10.

ἤκουσα, τὴν δ' ἄλγησιν οὐ παρεσχόμην.
ἐγὼ δὲ τὴν ἐσθῆθ' ἅμα γνώμῃ φορῶ.
χρὴ γὰρ ποιητὴν ἄνδρα πρὸς τὰ δράματα
ἃ δεῖ ποιεῖν, πρὸς ταῦτα τοὺς τρόπους ἔχειν.
αὐτίκα γυναικεῖ' ἢν ποιῇ τις δράματα,
μετουσίαν δεῖ τῶν τρόπων τὸ σῶμ' ἔχειν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
(secum:)

οὔκουν κελητίζεις ὅταν Φαίδραν ποιῇς;

ΑΓΑΘΩΝ.

ἀνδρεῖα δ' ἢν ποιῇ τις, ἐν τῷ σώματι
ἔνεσθ' ὑπάρχον τοῦθ'. ἃ δ' οὐ κεκτήμεθα,
μίμησις ἤδη ταῦτα συνθηρεύεται.

---

147. *παρεσχόμην*] *παρησθόμην* Bergk (cf. Theocr. V 120 Xenoph. Cyrop. IV 2 § 20), *παρέσχετο* (scilicet ὁ ψόγος) Meineke, *πάρεσχέ μοι* vVelsen, sed sic tollitur iusta verborum oppositio.

148. *ἐσθῆθ' ἅμα γνώμῃ*] *ἐσθῆτ' ἅμα γνώμη* R, *ἐσθῆτ' ἀνὰ γνώμην* vVelsen.

150. *δεῖ ποιεῖν*] *δὴ ποιεῖ* GHermann, *ἀεὶ ποιεῖ* Meineke, quem indicativum (pro *ἂν ποιῇ*) non intellego, neque admittenda videtur crasis *ἀεί*.

154. *ἢν*] *ἂν* R, *αὖ ποιεῖ* Fritzsche (coll. Eccl. 177—179 Av. 76 sqq.), sed vid. comment.

---

minus lepide Plato eius genus loquendi verbosum et ornatum imitando risit in Convivio [1]).

148. *Vestem vero menti convenientem gero equidem.* — Femineum vestitum induit Agathon drama *γυναικεῖον* instituturus, quemadmodum in Acharnensibus Euripides *ὁ πτωχοποιὸς καὶ χωλοποιὸς* sublimis versus facit pannis squalidis involutus [2]).

149 sq. *πρὸς*] vid. ad Av. 1334.

151. Dramata *γυναικεῖα* vocari quorum chorus e mulieribus sit compositus recte dicit scholion. Solet autem chorus eiusdem sexus et aetatis esse atque persona primaria.

153. Commentarii instar sunt verba Aeschyli in Ranis Phaedram „*πόρνην*" vocantis [3]); vid. etiam infra vs. 547 et de verbo *κελητίζειν* Vesp. 501. — Phaedram revera fecisse Agathonem neque alibi traditur neque ex hoc loco efficitur; non enim *cum fecisti* dicit Euripidis affinis sed: *cum* (= *si quando*) *facias.*

154—156. *Virile autem si quis drama facit, ipsius corpori id convenit; quae vero natura nobis denegavit,* — sexum nimirum femininum, — *imitando ea consequimur.* — Ultimis verbis redit ad priorem partem propositi; de qua sermonis ubertate vid. ad Plut. 581—586. Sono autem simillimi sunt Euripidis hi versus [4]): *ἃ δ' οἱ πλουτοῦντες οὐ κεκτήμεθα, | τοῖσιν πένησι χρώμενοι θηρώμεθα* [5]).

---

[1]) Plat. Conv. 194 sqq. — [2]) Ach. 410 sqq. — [3]) Ran. 1043. — [4]) Eur. fr. 21. — [5]) Sic collato nostro loco scripsit Bergler pro *πειθώμεθα*.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(item:)

ὅταν σατύρους τοίνυν ποιῇς, καλεῖν ἐμέ,
ἵνα συμποιῶ σοι ὄπισθεν ἐστυκὼς ἐγώ.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἄλλως τ' ἄμουσόν ἐστι ποιητὴν ἰδεῖν
ἀγρεῖον ὄντα καὶ δασύν. σκέψαι δ', ὅτι
Ἴβυκος ἐκεῖνος καὶ Ἀνακρέων ὁ Τήϊος
καὶ Ἀλκαῖος, οἵπερ ἁρμονίαν ἐχύμισαν,
ἐμιτροφόρουν τε καὶ διεκλῶντ' Ἰωνικῶς·

---

158. *ἐστυκώς*] *ἑστηκώς* (quod miror) Scaliger.

162. *Ἀλκαῖος*] sic R, quam lectionem Aristophani grammatico deberi scribit scholiasta, olim enim *Ἀχαιός* lectum fuisse; abierant igitur culpa librariorum litterae *ΚΑΛΚΑΙΟΣ* in *ΚΑιΑΧΑΙΟΣ*, verum autem Ar. Byz. restituit, cui frustra oblocutus est Didymus (vid. schol.). Coniecerunt alii alia, sed nullis coniecturis locum esse satis apparet coll. fr. 223 (vid. comment.). Dignum quod conferatur est *Laidis* nomen pro *Naide* vitio vetusto scriptum Plut. 179. || *οἵπερ* Suidas] *οἱ περὶ* R. || *ἐχύμισαν*] *-λισαν* Meineke fortasse recte (vid. Ran. 943).

163. *καὶ διεκλῶντ'* Toup] *διεκίνων* R, *διεκίνουν* Suid., *καὶ διεχλίδων* deleto *τε* (vel *τε κἀχλίδων*) Fritzsche (cf. Lys. 640).

---

157. *καλεῖν ἐμέ*] vid. ad Ran. 133.

158. *ἐστυκώς*] fortasse pro *ἑστηκώς* praeter expectationem dicitur [1]).

159 sq. Accuratius loquentis foret: *ἄλλας τε ἄμουσον* [2]) *ἰδεῖν ἐστι ποιητὴς ἀγρεῖος ὢν καὶ δασύς*, vel brevius: *ἄμουσόν ἐστι ποιητὴς ἀγρεῖος καὶ δασύς.* Abundat igitur infinitivus *ἰδεῖν*, *adspectu* [3]), ita fere ut *γνῶναι* Plut. 49, ubi vid.; de adiectivo *ἀγρείῳ* vid. Nub. 655.

161 sq. *Anacreontem* et *Alcaeum* etiam pater in Daetalensibus coniunctim commemorat, filium scolium aliquod canere iubens: *ᾆσον δή μοι σκόλιόν τι λαβὼν Ἀλκαίου καὶ Ἀνακρέοντος* [4]). Alcaeum Anacreontem Ibycum iungit Cicero [5]).

162. *ἐχύμισαν*] *temperarunt, succulentam reddiderunt*, *ἤρτυσαν* [6]). „Metaphora „sumta est a coquis, qui temperant sapores ciborum" [7]); simile autem est quod in Equitibus dicitur *ὑπογλυκαίνειν ῥηματίοις* [8]), et propius etiam accedunt Euripidis in Ranis de sua arte verba: „tumidam cum accepissem ab Aeschylo, ante omnia maceravi *χυλὸν διδοὺς στωμυλμάτων* [9]). Dicebatur autem *χυμός succus* plantarum, fructuum praesertim: *vinum, oleum, laser, mel* [10]).

163. Verbo *μιτροφορεῖν* [11]) indicatur prisci temporis ornatus Ionicus, ut alibi *στεφάνῃ* [12]) vel *τέττιξιν* [13]). Apte autem contuleris Socratis Platonici verba de Ione rhapsodo splendide ornato *ἐσθῆτι ποικίλῃ καὶ χρυσοῖς στεφάνοις* [14]). Dicuntur

---

[1]) Ut Pac. 728. — [2]) *Niet artistiek.* Vid. ad Eq. 183 sq. — [3]) Vid. Nub. 1172. — [4]) Ar. fr. 223. — [5]) Cic. Tusc. IV 33 § 71. — [6]) Hesych. Suid. — [7]) Bergler. — [8]) Eq. 216. — [9]) Ran. 943. — [10]) Plat. Tim. 59 *e*. Vitio deberi videtur Soph. fr. 162[6]. — [11]) De cuiusmodi compositis vid. ad Av. 1283. — [12]) Vid. Eq. 968. — [13]) Vid. Nub. 984. — [14]) Plat. Ion. 535 *d*.

καὶ Φρύνιχος — τοῦτον γὰρ οὖν ἀκήκοας —
αὐτός τε καλὸς ἦν καὶ καλῶς ἠμπίσχετο.
διὰ τοῦτ᾽ ἄρ᾽ αὐτοῦ καὶ κάλ᾽ ἦν τὰ δράματα.
ὅμοια γὰρ ποιεῖν ἀνάγκη τῇ φύσει.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ταῦτ᾽ ἄρ᾽ ὁ Φιλοκλέης αἰσχρὸς ὢν αἰσχρῶς ποιεῖ,
ὁ δὲ Ξενοκλέης ὢν κακὸς κακῶς ποιεῖ,

---

165. *ἠμπίσχετο* Elmsley] *ἠμπέσχετο* R, *ἠμπείχετο* Buttmann. Requiritur imperfectum, vid. autem varietas lectionis Eq. 893 Eccl. 540.

166. Affini tribuit vVelsen. || *κάλ᾽ ἦν τὰ δράματα*] *τὰ δράματ᾽ ἦν καλά* Dindorf non recte, nam poeta consulto in initio et in fine enuntiati collocavit vocabula quorum maius quam ceterorum est pondus: *διὰ τοῦτο ... τὰ δράματα.*

168 sq. *Φιλοκλέης* et *Ξενοκλέης* Bentley] *-κλῆς* R.

169. In R a librario propter homoeoteleuton omissus, a correctore additus est in margine. || *δὲ* Brunck] *δ᾽ αὖ* R.

---

nunc *διακλᾶσθαι* [1]) — cuius verbi synonyma fere sunt *διακινεῖσθαι* [2]) et *διαθρύπτεσθαι* [3]) — prisci poetae lyrici, dum carmina sua canunt ipso corporis motu rhythmum indicantes. Aptum autem est verbum *διακλᾶσθαι* ad indicandos molles et elumbes numeros *τῆς ἀνειμένης Ἰαστὶ μούσης* [4]).

164 sq. *Phrynichus autem — nam hunc utique* [5]) *audivisti — pulcer erat et pulcre amictus.* — Audivisse eum Phrynichum tragicum poetam certum dicit, non quod *Atheniensis* hic fuisset [6]), sed quod aetatis recentioris quam Ibycus Anacreon Alcaeus, aequalis marathonomachorum [7]). Homo, qui quinquagesimum fere aetatis annum nunc agit, puer Phrynichum grandaevum audire potuit, certe audivisse sumitur, neque severior temporum ratio huiuscemodi locis est habenda [8]). Errant autem qui *τοῦτον* ita interpretantur ut alibi *Αἰσχύλον* [9]) vel *Αἴσωπον* [10]), de *poemate* igitur, non de ipso *poeta* Agathonem loqui rati. Nam *carmina* etiam Alcaei et Anacreontis audiri tunc temporis poterant et audiebantur saepe, sed de ipsorum poetarum habitu et specie nunc fit sermo.

167. „Naturae convenienter vivere" sapientium est, poetarum autem „naturae convenienter carmina pangere", et „verum sectari", „natura magistra uti", „homines *οἷοι εἰσὶν* in scena ostendere" suum ducebant Agathon eiusque aequales, quibus Aeschyli ars severa videbatur obsolevisse: — *ὅμοια τῇ φύσει χρὴ ποιεῖν.* Quod dicterium ludicre nunc ita immutatur ut non cunctos mortales totamque rerum naturam sed ipsos poetas videatur spectare, neque indolem, ingenium, animum vox *φύσις* indicare, sed externam speciem.

168. *ταῦτ᾽ ἄρα*] vid. ad Nub. 319. — *Φιλοκλέης*] vid. Vesp. 462 Av. 1295.

169. *Ξενοκλέης*] quarto abhinc anno Xenocles vicerat [11]), sed etiam nuper —

---

[1]) Cf. Lucian. XXXVII § 18 etc. — [2]) Vesp. 688; vid. etiam ad Nub. 477. — [3]) Aesch. Prom. 891. — [4]) Quae sunt verba Pratinae apud Athen. 624 *f.* — [5]) *γὰρ οὖν* etiam Vesp. 726 Av. 39 Soph. Oed. C. 980 etc. — [6]) Sic schol. — [7]) De Phrynicho vid. ad Vesp. 220 Av. 750 sq. — [8]) Vid. ad Lys. 273. — [9]) Ach. 10. — [10]) Av. 471. — [11]) Vid. ad Ran. 86.

ὁ δ' αὖ Θέογνις ψυχρὸς ὢν ψυχρῶς ποιεῖ.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἅπασ' ἀνάγκη. ταῦτα γάρ τοι γνοὺς ἐγὼ
ἐμαυτὸν ἐθεράπευσα.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πῶς, πρὸς τῶν θεῶν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

παῦσαι βαΰζων· καὶ γὰρ ἐγὼ τοιοῦτος ἦ
ὢν τηλικοῦτος, ἡνίκ' ἠρχόμην ποιεῖν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὰ τὸν Δί', οὐ ζηλῶ σε τῆς παιδεύσεως!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' ὧνπερ οὕνεκ' ἦλθον, ἔα μ' εἰπεῖν.

---

171. *γάρ τοι*] *τοίνυν* vel *μέντοι* Blaydes.

172. Post hunc intercidisse versum (e. g.: *ἔτλης ἑταίραν, ὢν ἀνήρ, σαυτὸν ποιεῖν;*) suspicatur vVelsen.

173. *ἦ*] *ἦν* R.

176. Lectionem alteram *ἀλλ' ὧνπερ οὕνεκ' ἦλθον εἰπεῖν βούλομαι* efficiebat Fritzsche e scholio corrupto ad vs. 500; sed de imperativo *ἔα* ibi sermonem esse vidit

---

fortasse hoc ipso anno — tragoediis eum certasse satis certum videtur coll. vs. 440 sq.

— *κακὸς κακῶς*] vid. ad Nub. 554.

170. Simillima sunt Ctesippi apud Platonem verba ad Dionysodorum sophistam, duplici sensu locutionis *κακῶς λέγειν* inepte abutentem: „*τοὺς γοῦν ψυχροὺς ψυχρῶς λέγειν τε φασὶ καὶ* [1]) *διαλέγεσθαι*".

— *Θέογνις*] vid. Ach. 140.

173. *βαΰζων*] proprie canicularum vagitum querulum [2]) hoc verbum significat, apud Aeschylum vero lugentium eiulatum [3]), omnino autem dicitur de oratione commotiore [4]). Cf. *κρώζειν* simili sensu adhibitum [5]).

173 sq. Risum movet senex torvus canus barbatus [6]), se quoque bellum et delicatum adulescentulum aliquando fuisse perhibens. Conferri autem possunt verba Ulixis Sophoclei ad Neoptolemum ardore iuvenili abreptum: *καὐτὸς ὢν νέος ποτὲ | γλῶσσαν μὲν ἀργόν, χεῖρα δ' εἶχον ἐργάτιν* [7]). Sed aliter quam Euripides volebat eius verba interpretatus sodalis inde efficit eum quoque pro femina se gessisse olim. — De verbo *ζηλοῦν* vid. Eq. 837.

176. *ἔα*] vid. vs. 26 et ad Nub. 932.

---

[1]) Plat. Euthydem. 284 *e*. Sic scripsi pro *λέγουσί τε καὶ φασὶ* (aliter ad Ach. 140). — [2]) *Janken*, Theocrit. VI 10. — [3]) Aesch. Pers. 13, 574, 1073 Agam. 448: *krijten, jammeren.* — [4]) Infra vs. 895 (= trag. adesp. fr. 66 Nauck) Cratin. fr. 6. — [5]) Plut. 369. — [6]) Cf. vs. 190. — [7]) Soph. Phil. 96 sq.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

λέγε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἀγάθων, „σοφοῦ πρὸς ἀνδρός, ὅστις ἐν βραχεῖ
„πολλοὺς καλῶς οἷός τε συντέμνειν λόγους.“
ἐγὼ δὲ καινῇ ξυμφορᾷ πεπληγμένος
ἱκέτης ἀφῖγμαι πρὸς σέ.

ΑΓΑΘΩΝ.

τοῦ χρείαν ἔχων;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μέλλουσί μ' αἱ γυναῖκες ἀπολεῖν τήμερον
τοῖς Θεσμοφορίοις, ὅτι κακῶς αὐτὰς λέγω.

ΑΓΑΘΩΝ.

τίς οὖν παρ' ἡμῶν ἐστιν ὠφέλειά σοι;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἡ πᾶσ'· ἐὰν γὰρ ἐγκαθεζόμενος λάθρα

Dindorf. || λέγε] Affini tribuit Kuster, Agathoni alii; in R solum signum personae mutatae est.

178. καλῶς... λόγους R] λόγους... καλῶς Eur. fr. apud Stobaeum, verbis minus feliciter ordinatis. || οἷός τε Dind.] οἷόν τε R.

179. καινῇ Bisetus e schol.] κοινῇ R.

184. ἡ πᾶσ'] ἅπασ' Scaliger (ut vs. 171 Pac. 373).

---

177 sq. Ex Aeolo suo hos versus habet Euripides. Apud Stobaeum enim ex illa tragoedia afferuntur [1]). Scholia tacent.

177. πρὸς] vid. ad Eq. 191 sq.

— ὅστις] dictionis ornatioris est hic usus pronominis relativi pro: εἴ τις vel infinitivo. Sic apud Thucydidem legati Lacedaemoniorum ad Athenienses: σωφρόνων ἀνδρῶν οἵτινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο [2]), i. e. σωφρόνων ἀνδρῶν ἐστιν ἀσφαλῶς ... θέσθαι, Pericles in oratione funebri: τὸ δ' εὐτυχές, οἳ ἂν τῆς εὐτυχεστάτης λάχωσι ... τελευτῆς [3]), Diodotus in concione: ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπήν τινα ἔχειν [4]). Item apud Euripidem: ἐκ τῶν καλῶν κομποῦσι τοῖσι Θεσσαλοῖς | εἶναι τόδ' ὅστις ταῦρον ἀρταμεῖ καλῶς [5]), i. e. παρὰ Θετταλοῖς καλὸν νομίζεσθαι λέγεται τὸ ταῦρον μαγειρικῶς σφάττειν.

179. ξυμφορᾷ πεπληγμένος] hoc quoque sublimioris est dictionis [6]).

184. Cf. Praxagora in Ecclesiazusis: ἡμᾶς ... δεῖ ... ἐγκαθιζομένας (in populi concione) λαθεῖν [7]). Usurpatur verbum ἐγκαθίζεσθαι (-ησθαι) de iis qui *per fraudem* aliquam sedem occupant [8]).

---

[1]) Stob. Flor. XXXV 3; Eur. fr. 28. — [2]) Thucyd. IV 18 § 4. — [3]) Ibid. II 44 § 1. — [4]) Ibid. III 45 § 7; vid. etiam II 62 § 4 VII 68 § 1. — [5]) Eur. El. 815 sq.; vid. etiam Eq. 1275. — [6]) Vid. Eur. Alc. 405, 856. — [7]) Eccl. 23. — [8]) Item infra vs. 600, 688 Vesp. 1114 Ran. 1522 Eccl. 98; vid. etiam Ach. 343.

ἐν ταῖς γυναιξίν, ὡς δοκῶν εἶναι γυνή,
ὑπεραποκρίνῃ μου, σαφῶς σώσεις ἐμέ.
μόνος γὰρ ἂν λέξειας ἀξίως ἐμοῦ.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἔπειτα πῶς οὐκ αὐτὸς ἀπολογεῖ παρών;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐγὼ φράσω σοι. πρῶτα μὲν γιγνώσκομαι·
ἔπειτα πολιός εἰμι καὶ πώγων' ἔχω,
σὺ δ' εὐπρόσωπος, λευκός, ἐξυρημένος,
γυναικόφωνος, ἁπαλός, εὐπρεπὴς ἰδεῖν.

ΑΓΑΘΩΝ.

Εὐριπίδη, —

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί ἔστιν;

---

186. *σαφῶς*] *σοφῶς* Bentley, verbo praegresso id adiungens (ut Ach. 401 etc.); sed praestat verbo *ὑπεραποκρίνεσθαι* non addidisse adverbium.

193. *ἔστιν*] *ἔστ'* Blaydes (vid. ad Nub. 214).

---

185. *ὡς δοκῶν εἶναι γυνή*] *quippe qui mulier esse videaris ipse.* Cf. nuntii Euripidei verba de Herculis filiolo mortem instantem effugere conato: *ἀμφὶ βωμίαν | ἔπτηξε κρηπῖδ', ὡς λεληθέναι δοκῶν* [1]), *ab altera arae parte conquiniscebat, ut qui latere ibi se putaret* (id eum putare nos qui adstabamus intellegebamus).

186. *ὑπεραποκρίνῃ μου*] i. e. *ἀποκρίνῃ ὑπὲρ ἐμοῦ, pro me verba facias* [2]).

— *σαφῶς σώσεις ἐμέ*] *dubium non est quin me sis servaturus: σώσεις ἐμέ, σάφ' οἶδα.* Sic de Themistoclis callido consilio Thucydides: *σαφέστατα* — ait — *ἔσωσε τὰ πράγματα* [3]).

188. *ἔπειτα*] vid. ad Nub. 226.

— *πῶς οὐκ . . . ἀπολογεῖ παρών;*] de particulae *πῶς* hoc usu vid. ad Av. 278; praeterea cf. quod idem valet, *τί οὐκ . . .;* [4]). Significat autem *ἀπολογεῖ παρών* id quod *παραγίγνει* sive *παρέρχει ἀπολογήσων*. Item in Vespis: *κατηγόρει παρών* [5]). De quo participii praesentis usu vid. ad Nub. 1212.

190. *Septuagenario* maior tunc erat Euripides.

191 sq. *λευκός . . . ἁπαλός, εὐπρεπὴς ἰδεῖν*] vere femineae hae sunt laudes [6]). Contra mulier pro viro se gerens, quae coram populo verba facit, ceteris civibus videtur *εὐπρεπὴς νεανίας λευκός τις* [7]).

191. *ἐξυρημένος*] cf. Ach. 119.

192. *ἰδεῖν*] vid. Nub. 1172.

193—196. Etiam in Ranis Euripides sic suo gladio iugulatur [8]); praeterea vid. ad Plut. 929. — Versus 193 eundem habet orationis colorem quem Av.

---

[1]) Eur. Herc. 985. — [2]) Item Vesp. 951; cf. etiam Ach. 632. — [3]) Thucyd. I 74 § 1. — [4]) Vid. ad Eq. 1207. — [5]) Vesp. 840. — [6]) Vid. ad Av. 668 Ran. 1092. — [7]) Eccl. 427 sq. — [8]) Vid. Ran. 1471.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἐποίησάς ποτε·
„χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς“;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔγωγε.

ΑΓΑΘΩΝ.

μή νυν ἐλπίσῃς τὸ σὸν κακὸν
ἡμᾶς ὑφέξειν, — καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν! —
ἀλλ' αὐτὸς ὅ γε σόν ἐστιν οἰκείως φέρε.
τὰς ξυμφορὰς γὰρ οὐχὶ τοῖς τεχνήμασι
φέρειν δίκαιον, ἀλλὰ τοῖς παθήμασιν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

καὶ μὴν σύ γ', ὦ κατάπυγον, εὐρύπρωκτος εἶ
οὐ τοῖς λόγοισιν, ἀλλὰ τοῖς παθήμασιν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί δ' ἔστιν ὅ τι δέδοικας ἐλθεῖν αὐτόσε;

---

196. *ἂν μαινοίμεθ' ἄν* Suid.] *μαινοίμεθ' ἄν* R, *ἂν μαινοίμεθα* Kuster.

198. *τεχνήμασι* Fritzsche] *τεχνάσμασιν* R (cf. *ἀκολαστάσματα* Lys. 398). Cum *-ασμα* tum *-ημα* recte habet (vid. comment.), sed propter homoeoteleuton verum h. l. videtur *-ημα*.

1010. Alcestidis autem fabulae Euripideae locus, qui nunc respicitur [1]), etiam in Nubibus comico praebet materiem iocandi [2]).

196. *καὶ γὰρ ἂν μαινοίμεθ' ἄν*] Cf. Plut. 1070.

197. *οἰκείως*] *ὡς οἰκεῖόν τι*, ita ut ad te — non ad alios — id pertinere recorderis.

198 sq. *Levius fit patientia quicquid corrigere est nefas.* — Condigna Agathone haec quoque sententiola [3]). Euripidi quamvis *τοῦ τεχνάζειν* peritissimo [4]) nunc prodesse non poterunt *αἱ τέχναι* sive *τὰ τεχνήματα* [5]), sed ferre eum id quod sit ferendum *consentaneum est.* Hoc enim valet *δίκαιόν ἐστι* [6]).

200. *καὶ μὴν ... γε*] fortiter affirmantis hae sunt particulae [7]). Quod modo dixit Agathon, id quam verum sit, in ipso apparere ait Euripidis affinis; non enim verbis sed re, *οὐ λόγοις ἀλλ' ἔργῳ* eum et sorti morigerari et amatoribus.

202. *αὐτόσε*] cf. Lys. 873.

---

[1]) Eur. Alc. 691; similia vid. ad Ach. 555. — [2]) Vid. Nub. 1415. — [3]) Vid. ad vs. 146 sq. — [4]) Cf. vs. 94. — [5]) Redit vox Aesch. fr. 338 Soph. Phil. 36, 928 Eur. Iph. T. 1355 Xen. Mem. I 4 § 7, *τεχνάσματα* Eur. Or. 1053, 1560. — [6]) Vid. ad Nub. 1292. — [7]) Nos: *ja juist.*

ΑΓΑΘΩΝ.

κάκιον ἀπολοίμην ἂν ἢ σύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πῶς;

ΑΓΑΘΩΝ.

ὅπως;
δοκῶν γυναικῶν ἔργα νυκτερείσια
κλέπτειν, ὑφαρπάζειν τε θήλειαν Κύπριν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

ἰδού γε, „κλέπτειν“! νὴ Δία βινεῖσθαι μὲν οὖν.
ἀτὰρ ἡ πρόφασίς γε, νὴ Δί', εἰκότως ἔχει.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί οὖν; ποιήσεις ταῦτα;

ΑΓΑΘΩΝ.

μὴ δόκει γε σύ.

(Avertitur.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὦ τρισκακοδαίμων, ὡς ἀπόλωλ'!

(Dolore et metu opprimitur.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

Εὐριπίδη,

---

204. *νυκτερείσια* R] *νυκτερήσια* Dobree, sed vid. comment.
208. *γε σύ*] *σύ γε* GHermann.
209. *τρισκακοδαίμων* Aug.] *-δαίμον* R. || *Εὐριπίδη* Elmsley] *-δης* R, cum Euripidis verbis id coniungens (cf. vs. 77).

---

204. *νυκτερείσια*] novum et inauditum nunc epitheton componitur e stirpibus nominis *νύξ* et verbi *ἐρείδειν* [1]), ad imitationem adiectivi sublimioris *ἡμερησίου* [2]), quocum conferri possunt *ἐτ-ήσιος* et *βροτ-ήσιος* [3]). Simili ioco in Avibus *κηρύλος* ales fabulosus mutatur in *κειρύλον τινά* [4]).

205. Cf. Eccl. 722 [5]).

206. *ἰδού γε*] vid. ad Ran. 1205.

208. *δόκει*] vid. ad Vesp. 15.

209. Item Dicaeopolis in Acharnensibus cum Euripide colloquens: *οἴμοι κακοδαίμων, ὡς ἀπόλωλα!* [6]).

— *Εὐριπίδη,* | *ὦ φίλτατε κτέ.*] vid. ad Eq. 726.

---

1) Vid. vs. 488 etc. — 2) Aesch. Ag. 22 etc. — 3) Eur. Or. 271. — 4) Av. 299 sq. — 5) Vid. etiam Soph. El. 114. — 6) Ach. 473; cf. etiam Plut. 850.

ὦ φίλτατ᾽, ὦ κηδεστά, μὴ σαυτὸν προδῷς!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πῶς οὖν ποιήσω δῆτα;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τοῦτον μὲν μακρὰ
κλάειν κέλευ᾽, ἐμοὶ δ᾽ ὅ τι βούλει χρῶ λαβών.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἄγε νυν, ἐπειδὴ σαυτὸν ἐπιδίδως ἐμοί,
ἀπόδυθι τουτὶ θοἰμάτιον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

καὶ δὴ χαμαί.
(Vestem ponit.)
ἀτὰρ τί μέλλεις δρᾶν μ᾽;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀποξυρεῖν ταδί,
τὰ κάτω δ᾽ ἀφεύειν.

---

210. *κηδεστά*] vid. vs. 74.

211 sq. *μακρὰ | κλάειν κέλευε*] vid. ad Ran. 34.

212. *ὅ τι βούλει χρῶ*] cf. Nub. 439.

213. Isdem fere verbis incipit locus Vesparum simillimus, ubi filius patrem exornat invitum: *ἀλλ᾽ οὖν . . . ἐπειδήπερ γ᾽ ἅπαξ | ἐμοὶ σεαυτὸν παραδέδωκας εὖ ποιεῖν* [1]). — De verbo *ἐπιδοῦναι* vid. ad Plut. 781 et Eq. 739 sq. [2]).

214. *καὶ δὴ χαμαί*] cf. Ach. 342 et vid. ad Av. 268.

215. Ad hunc versum adscripta sunt haec: „*τὰ γένεια. ταῦτα δὲ ἔλαβεν ἐκ τῶν Ἰδαιῶν Κρατίνου.*" Recte igitur vox „*ταδί*" explicatur: „*τὰ γένεια*", dein additur ducta esse haec ex Idaeis Cratini fabula. Non ad certa autem verba quaedam comici referendum est „*ταῦτα*", sed totus hic locus, ubi Euripides socium radit et adustulat, e Cratino dicitur desumtus. Quamquam tutius fuerit statuere *simile quid* habuisse quandam Cratini fabulam. Cuius fabulae argumentum ignoratur, nomen in schol. Eccl. 1089 loco alieno et corruptum redit („*ἐν τοῖς ἰδίοις*" pro „*-αιοῖς*"). Eodem autem pertinent Clementis Alex. verba: „*Ἀριστοφάνης . . . ἐν ταῖς πρώταις Θεσμοφοριαζούσαις τὰ ἐκ τῶν Κρατίνου Ἐμπιμπραμένων μετήνεγκεν ἔπη*" [3]), ubi *Ἐμπιμπράμενοι* pro fabulae est nomine, sed videtur scribendum esse: „*ἐκ Κρατίνου τὰ τῶν ἐμπιμπραμένων μετήνεγκεν ἔπη.*"

216. *τὰ κάτω δ᾽ ἀφεύειν*] minime id erat insolitum [4]).

---

[1]) Item mox vs. 217 et 249. — [2]) Vesp. 1129 sqq. — [3]) Clem. Alex. Strom. 751 P. — [4]) Vid. Eccl. 13 Eur. Cycl. 514 Plat. fr. 174^{15} etc.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἀλλὰ πρᾶττ', εἴ σοι δοκεῖ,
ἢ μὴ ἐπιδοῦναι ἐμαυτὸν ὤφελον τότε.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἀγάθων, σὺ μέντοι ξυροφορεῖς ἑκάστοτε·
χρῆσόν τί νυν ἡμῖν ξυρόν.

ΑΓΑΘΩΝ.

αὐτὸς λάμβανε
ἐντεῦθεν ἐκ τῆς ξυροδόκης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

γενναῖος εἶ.

---

216. *εἴ σοι* Iunt.] *εἴσω* R, *ὅ τι σοι* Elmsley, *ἅ σοι* Dobree.

217. *ἢ* R] *ὡς* Hamaker (cf. Ran. 955), ut animi despondentis hic sit clamor. || *(ἐ)'πιδοῦναι (ἐ)'μαυτὸν* Dawes] *διδόναι γ' αυτὸν* R. Cf. vs. 213 et 249. Abierunt litterae *ΠΙΔΟΝΑΙΜ* in *ΔΙΔΟΝΑΙΓ*. || **τότε*] *ποτε* R. Cf. vs. 344 Eq. 483 Plut. 834.

219. *αὐτὸς*] *σὺ* vVelsen; cf. Ach. 107.

220. *ξυροδόκης*] *ξυροδίκης* R.

---

216 sq. *Fac igitur, si videtur, quandoquidem totum me tibi dedi.* Postquam semel me tibi commisi, penes te esto arbitrium; nisi ad quodvis perferendum paratus essem, non debebam me dare tibi. — Particula *τότε* etiam infra indicatur proximus temporis articulus [1]).

218. *μέντοι*] particula affirmativa [2]) significat non posse Agathoni molestum esse id quod sit rogaturus [3]).

— *ξυροφορεῖς*] quippe qui *ἐξυρημένος*, facie glabra et feminea prodire soleas. Non enim virorum erat *τὸ ξυροφορεῖν* [4]), sed mulierum. Itaque in Thesmophoriazusis alteris, ubi mundus femineus longa serie recensetur, ante omnia commemorantur *novacula* et *speculum* [5]), in Ecclesiazusis autem mulier pro viro se gestura „*τὸ ξυρὸν*" — ait — „*ἐκ τῆς οἰκίας | ἔρριψα πρῶτον, ἵνα δασυνθείην ὅλη*" [6]). Agathon vero *ξυροφορεῖ*, quemadmodum *ξιφοφοροῦσι* bellatores, *μαχαιροφοροῦσι* barbari Thraces; ad manum igitur ei est *ξυροδόκη*, de qua voce haec scribit scholiasta: „*παρὰ τὸ δουροδόκης. ὡς πολλὰ αὐ[τοῦ ἔχοντος]*", nam sic explenda videtur notula, quae partim humore est exesa. Plures igitur novaculas tenuisse *ξυροδόκην*, ut hastas *δουροδόκην* illam quam ex Odyssea novimus, hic interpres arbitratur, sive recte sive secus; nam etiam una si erat Agathoni novacula, praestabat involucro protectam quam nudam asservare.

220. *γενναῖος εἶ*] docet hic locus quomodo latinum adi. *generosus* abierit in notionem qua gallica *généreux*, *générosité* usurpantur.

---

1) Vs. 642, item Lys. 1023; praeterea vid. ad Plut. 834. — 2) Vid. ad Eq. 168. — 3) Nos: *toch.* — 4) De verbi conformatione vid. ad Av. 1283. — 5) Ar. fr. 320[1] Errat Zielinski Glied. p. 92. — 6) Eccl. 65 sq.

(Sumta novacula e theca, quam ei indicavit Agathon, ad affinem accedit.)

κάθιζε. — φύσα τὴν γνάθον τὴν δεξιάν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἴμοι!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί κέκραγας; ἐμβαλῶ σοι πάτταλον,
ἢν μὴ σιωπᾷς!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἀτταταῖ! ἰατταταῖ!

(Clamans refugit.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὗτος σύ, ποῖ θεῖς;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

εἰς τὸ τῶν Σεμνῶν θεῶν·
οὐ γάρ, μὰ τὴν Δήμητρ', ἔτ' ἐνταυθοῖ μενῶ
τεμνόμενος.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

οὔκουν καταγέλαστος δῆτ' ἔσει
τὴν ἡμίκραιραν τὴν ἑτέραν ψιλὴν ἔχων;

---

222. *οἴμοι*] *ὤιμοι* R.
223b. *ἀτταταῖ ἰατταταῖ* Bentley] *ἀττατα· ατταται* R.
225. *Δήμητρ' ἔτ'* Porson] *-τρα γ'* R (cf. Eq. 698, 1350 Av. 11 Eccl. 748). || *ἐνταυθοῖ*] vid. ad Nub. 814.

---

222. *ἐμβαλῶ*] *ori*, ut porco, cuius gula est exploranda *εἰ χαλαζᾷ* [1]). Clamat nimirum homo *ὡς ὗς ἐμπεπρημένη* [2]).

224. *οὗτος σύ, ποῖ θεῖς;*] vid. ad Vesp. 1. — *εἰς τὸ τῶν Σεμνῶν θεῶν*] vid. ad Eq. 1312.

225. Cf. Nub. 814.

227. Illustrari hunc versum non est opus; sed conferri possunt Herodoti verba, in festiva illa de Rhampsinito narratione referentis furem custodum vino sopitorum *ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας* [3]), et hodie quoque inter gentes orientales saepe sic sontibus contumelia fit. Simile quid passus nescio quis apud Hermippum „*οἴμοι!*" clamitat „*τί δράσω ξύμβολον κεκαρμένος!*" [4]). Ubi *ξύμβολον* cave ne a Polluce [5]) pellectus *nummulum* „litterae D forma similem" intellegas, nam lucem praebent nota verba Aristophanis Platonici: „*ἕκαστος ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου ξύμβολον, ἅτε τετμημένος ὥσπερ αἱ ψῆτται*" [6]), ubi *tesserae hospitalis partem alteram*

---

[1]) Vid. ad Eq. 375—381. — [2]) Vesp. 36. — [3]) Herodot. II 121. — [4]) Hermipp. fr. 14. — [5]) Poll. IX 71. — [6]) Plat. Conv. 191 *d*.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὀλίγον μέλει μοι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μηδαμῶς, πρὸς τῶν θεῶν,
προδῷς με! χώρει δεῦρο.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(reluctanter rediens:)

κακοδαίμων ἐγώ!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἔχ' ἀτρέμας αὑτοῦ καὶ ἀνάκυπτε. — ποῖ στρέφει;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(clamores compressis labris vix retinens:)

μῦ! — μῦ!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί μύζεις; πάντα πεποίηται καλῶς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, ψιλὸς οὖν στρατεύσομαι!

---

230. *ἀτρέμας αὑτοῦ* Dobree] *ἀτρέμασαυτὸν* R, qui ferri nequit accusativus; *ἀτρέμας ὦ τᾶν* Blaydes.

231. *μῦ! — μῦ!*] *μὺ μῦ* vel *μυμῦ* (una voce) multi non recte; nam alia est huius loci ratio atque Eq. 10 Plut. 895.

232. *οὖν* Blaydes] *αὖ* R. An *εἶ*?

---

significat *ξύμβολον*. — Vox *ἡμίκραιρα* id quod *τὸ ἥμισυ τοῦ κρατός* valet [1]), quae prisca stirps etiam verbo *καραδοκεῖν* [2]) inest. Simplex *κραῖρα* commemoratur apud Hesychium. Terminus vocis is est quem habent *πρέσβειρα, ποιήτρια*, similia [3]).

228. *ὀλίγον μέλει μοι*] vid. Av. 1636.

230. *ἀνάκυπτε*] *caput attolle.*

231. *μῦ ... μύζειν*] cf. Eq. 10.

— *πάντα πεποίηται καλῶς*] de hac locutione vid. Lys. 1300 (1273).

232. *ψιλὸς*] et eum qui *sine barba* est (*lēvem*) significat et eum qui *sine clipeo* (*lĕvem*), ut in Teucri Sophoclei verbis: *κἂν ψιλὸς ἀρκέσαιμι σοί γ' ὡπλισμένῳ* [4]). Cuiusmodi iocus hoc praesertim tempore erat aptissimus ad risum movendum; nam „*ἐκ τῶν ὅπλων τὴν πολιτείαν* esse instituendam" multi tunc palam profitebantur [5]), itaque „e gravi armatura detrudi in levem" id fere iam sonabat quod „*ἄτιμον γενέσθαι*".

---

[1]) Redit Amips. fr. 7 Crobyl. 6, de animalibus dicta utrobique. — [2]) Vid. Eq. 663. — [3]) Epicum vero *ὀρθόκραιρα* a stirpe vocis *κέρατος* est ductum. — [4]) Soph. Ai. 1123. — [5]) Vid. ad Lys. 555 sq.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὴ φροντίσῃς· ὡς εὐπρεπὴς φανεῖ πάνυ. —
βούλει θεᾶσθαι σαυτόν;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

εἰ δοκεῖ, φέρε.

(Speculum ei praebet Euripides.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὁρᾷς σεαυτόν;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ Κλεισθένη.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀνίστασ', ἵν' ἀφεύσω σε, καὶ ἐγκύψας ἔχε.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, δελφάκιον γενήσομαι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐνεγκάτω τις ἔνδοθεν δᾷδ' ἢ λύχνον.

(Affertur lucerna.)

ἐπίκυπτε. — τὴν κέρκον φυλάττου νυν ἄκραν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἐμοὶ μελήσει, νὴ Δία ... πλήν γ' ὅτι κάομαι. —
οἴμοι τάλας! ὕδωρ, ὕδωρ, ὦ γείτονες!

---

233. φανεῖ R] φαίνει Dobree, sed vid. comment.
234. θεᾶσθαι Porson] θεάσασθαι R. || σαυτόν] σεαυτὸν R.
235. Κλεισθένη] -νην R (cf. Nub. 355).

---

233. μὴ φροντίσῃς] vid. ad Eq. 1356 Ran. 493.

— φανεῖ] *videberis* — commilitonibus tuis. Cognati sunt loci ubi βουλήσομαι et similia eo fere sensu dicuntur quo praesens [1]).

234. εἰ δοκεῖ, φέρε] *praebe, sodes* [2]).

235. οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ Κλεισθένη] cf. vs. 98 et 571 et de *Clisthene* vid. Ach. 117—122 et ad Ran. 48.

236. ἀφεύσω] cf. vs. 216.

— ἐγκύψας ἔχε] cf. Av. 1082 Eccl. 355, 957.

238. ἐνεγκάτω τις] vid. ad Ach. 805.

239. τὴν κέρκον] vid. ad Ach. 787.

240. πλήν γε] vid. ad Eq. 27.

241. ὕδωρ, ὕδωρ ... !] item Ach. 1175 Xenarch. fr. 7^{14}. Posterior locus et festivus est et testatur non *tragici* quid duplicato huic clamori inesse [3]).

---

1) Vid. ad Plut. 290 sq. — 2) De φέρε imperativo vid. ad Ran. 498. — 3) Quae viri d. Peppler Comic Terminations p. 24 est opinio.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

θάρρει.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί θαρρῶ καταπεπυρποληλμένος;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀλλ' οὐκέτ' οὐδὲν πρᾶγμά σοι· τὰ πλεῖστα γὰρ
ἀποπεπόνηκας.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

φῦ! ἰοῦ, τῆς ἀσβόλου! —
αἰθὸς γεγένημαι πάντα τὰ περὶ τὴν τράμιν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μὴ φροντίσῃς, ἕτερος γὰρ αὐτὰ σφογγιεῖ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἰμώξεταί ἄρ' ὅστις τὸν ἐμὸν πρωκτὸν πλυνεῖ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἀγάθων, ἐπειδὴ σαυτὸν ἐπιδοῦναι φθονεῖς,

---

242. *πρὶν ἀντιλαβέσθαι πρωκτὸν τῆς φλογός.*

242. Del. Cobet. In trimetri speciem sic effinxerat Scaliger: *πρὶν ἀντιλαβέσθαι <τόν γε> πρωκτὸν τῆς φλογός*, sed aliena hinc est *γε* particula, neque *ἀντιλαβέσθαι* verbum ita usurpatur. Multo melius vVelsen *πρὶν ἀντιλαβέσθαι <τῶν περὶ> πρωκτὸν τὴν φλόγα* (vi !. Ach. 923); qui tamen postea ipse Cobeto est assensus. Simile additamentum est Pac. 273; praeterea vid. ad Av. 16.

245. *φῦ* Dindorf] *φεῦ* R. Cf. Lys. 294, 304.

247. *σφογγιεῖ*] *σπογγιεῖ* R.

248. *οἰμώξεται*] *-ζετ'* R. || *ἄρ'*] cf. Ach. 325 Pac. 532 Plut. 876. || *ὅστις* Blaydes] *εἴς* R, *εἴ τις* Porson, *οἰμώζετ' ἄρ' εἰ τόν γ'* Bentley, *οἰμώξετ' ἄρα τις εἰ* Kuster probabiliter. Cf. vs. 916 sq.

---

243. *θαρρῶ*] subiunctivus [1]. Item apud Plautum: *Vale.* | — *Quid valeam!* [2]).

— *καταπεπυρποληλμένος*] *totus igne correptus* [3]).

244. *οὐκέτ' οὐδὲν πρᾶγμά σοι*] i. e. *οὐκέτι πράγματα ἔχεις, οὐκέτι σοι παρέξω πράγματα* [4]). Paullo aliter hac locutione utitur vir quidam in Ecclesiazusis: *οὐδὲ στένειν τὸν ὄρθρον ἔτι πρᾶγμ' ἆρά μοι; non amplius igitur reformidandus mihi erit diei adventus?* [5]).

245. *τῆς ἀσβόλου!*] vid. ad Vesp. 161.

247. *μὴ φροντίσῃς*] vid. ad Eq. 1356 Ran. 493.

248. *οἰμώξεται*] vid. ad Ran. 178.

— *πλυνεῖ*] cf. Ach. 381 Nub. 838.

249. *ἐπιδοῦναι*] vid. ad Plut. 781 et Eq. 739 sq.

---

[1]) Vid. ad vs. 144. — [2]) Plaut. Curcul. IV 3, 21 sq. — [3]) *Geheel in vuur gezet.* Proprio sensu verbum (simplex) adhibetur Nub. 1497 Av. 1580 etc. — [4]) Vid. ad Vesp. 1392. — [5]) Eccl. 462; praeterea cf. Pac. 244 Ran. 1215 Eccl. 670.

ἀλλ' ἱμάτιον γοῦν χρῆσον ἡμῖν τουτῳὶ
καὶ στρόφιον. οὐ γὰρ ταῦτά γ' ὡς οὐκ ἔστ' ἐρεῖς.

ΑΓΑΘΩΝ.

λαμβάνετε καὶ χρῆσθ'· οὐ φθονῶ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί οὖν λάβω;

ΑΓΑΘΩΝ.

ὅ τι; τὸν κροκωτὸν πρῶτον ἐνδύου λαβών.
(Crocotam postquam exuit ei porrigit.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ τὴν Ἀφροδίτην, ἡδύ γ' ὄζει . . . ποσθίου.
(Induit crocotam.)
ξύζωσον ἀνύσας.
(Euripides cingulum ei circumdat.)
αἶρε νῦν στρόφιον.

---

253. Agathoni tribuit recens manus in R, solam paragraphum dedit librarius; alii Euripidi tribuunt.

254. Affini dedit Bentley; in R Euripidi tribuit recens manus, paragraphum scripsit librarius.

255. *ξύζωσον — στρόφιον*] eidem continuavit Dindorf; in R personae mutatae signa sunt versus initio et ante *αἶρε*, Agathoni priorem versus partem tribuit manus recens. || *ἰδού*] dedi Agathoni; in R Euripidi tribuit manus recens, solum signum personae mutatae dedit librarius.

---

250. *χρῆσον ἡμῖν τουτῳὶ*] dativos petentis et eius in cuius commodum petitur etiam Theoclymenus Euripideus iungit: *τί σοι παράσχω δῆτα τῷ τεθνηκότι;* [1]).

251. *οὐ — ἐρεῖς*] duo enuntiata in unum contracta: *haec certe <facile concedere poteris petenti; nam> non esse tibi <ea vestimenta, id> perhibere non sustinebis,* — quippe quem nunc ipsum iis indutum conspiciam.

252. Simillima Lyci tyranni apud Euripidem sunt verba, qui Herculis uxori liberos morituros ut veste decora ornare sibi liceat petenti „*κοσμεῖσθε!*" ait: „*οὐ φθονῶ πέπλων!*" [2]). Item Prometheus Aeschyleus ad Io: „*ἀλλ' οὐ μεγαίρω τοῦδέ σοι δωρήματος*" [3]).

253. *τὸν κροκωτὸν*] *meam crocotam.* Cuius supra mentio est facta [4]). Etiam mulierum Thesmophoria agentium id erat vestimentum [5]).

254. *ποσθίου*] ludicre sic finitur enuntiatum; nam *unguenti* alicuius nomen expectabatur [6]), e. g. *ἰρίνου.*

255. *ξύζωσον*] vid. ad Lys. 536.

— *ἀνύσας*] vid. ad Vesp. 30 et ad Ran. 606.

— *αἶρε*] vid. ad Av. 850.

---

1) Eur. Hel. 1248. — 2) Eur. Herc. 333. — 3) Aesch. Prom. 626. — 4) Vs. 138; cf. etiam vs. 941 et 945. — 5) Recte sic Fritzsche coll. schol. Soph. Oed. C. 684 (Soph. fr. 396). — 6) Recte sic scholion.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἰδού.

(Accepto strophio Euripides affini pectus praecingit.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἴθι νυν, κατάστειλόν με τὰ περὶ τὼ σκέλει.

(Inferiorem crocotae partem componit Euripides.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

κεκρυφάλου δεῖ καὶ μίτρας.

ΑΓΑΘΩΝ.

ἡδὶ μὲν οὖν

κεφαλὴ περίθετος, ἣν ἐγὼ νύκτωρ φορῶ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

νὴ τὸν Δί' ἀλλὰ καὶ ἐπιτηδεία πάνυ.

(Sumtum quod Agathon praebuit tegumentum capiti affinis imponit Euripides.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἆρ' ἁρμόσει μοι;

---

258. *κεφαλὴ περίθετος*] *κεφαλῇ περίθετος* R, *κεφαλῇ περίθετον* Meineke, *κόμη περίθετος* Blaydes; vid. comment.

260. *ἆρ' ἁρμόσει μοι;*] verba, quae quarto abhinc versu redeunt, ibi autem sunt aptissima, hoc loco librariorum errori deberi arbitror. || *ἆρ'*] *ἦρ* R. || *νὴ — ἔχει*] Euripidi dedit Dobree, Agathoni tribuit manus recens in R.

---

257 sq. Dedit Agathon quam ipse gerebat *crocotam* cum *strophio*. Sed etiam *tegumentum capitis, palla, soleae* requiruntur, ut femina personata in publicum possit prodire; haec autem Agathon non gerit nunc domi iacens in lectulo lucubratorio, sed apposita sibi habet. *Calanthicam* [1]) autem poscenti capiti accommodandam et *mitra* sive *fascia* [2]) circumligandam „*immo melius quid*" ait „*praebebo tibi: totum caput femineum*", i. e. *comam subditiciam cum tegumento* [3]). Quo „*nocte uti*" cur soleat Agathon, non dicit, sed eo ornatus *τὴν θήλειαν κύπριν ἁρπάζειν* cogitandus est, quemadmodum mulieres detonsis crinibus viros ementitas e Iuvenale novimus. — *Personam comatam*, quam voci tribui vim sinit lingua [4]), significari non credo; nam glabrae faciei, quae tot modo iocos dedit, si novam nunc personam superinduci fingeret comicus, sua caederet vineta: inutilis sic fieret Euripidis sollertia, inutilis patientia sodalis. Neque vero *nudum* intellegendum est *capillamentum*; quae *π ρ ό σ θ ε τ ο ς κόμη* [5]) vel *πηνήκη* [6]) dici solebat.

---

[1]) Cf. vs. 138. — [2]) Item fr. 320^2 Pherecrat. 100 Eur. Bacch. 833, 1115 Herodot. I 195 etc. — [3]) Simile quid significat *περίθεσις* Ar. fr. 181. — [4]) Cf. Ar. fr. 5 in scholiis allatum. — [5]) Ar. fr. 321^2 Xen. Cyrop. I 3 § 2. — [6]) Ar. fr. 898.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

νὴ Δί' ἀλλ' ἄριστ' ἔχει. —

(Ad Agathonem:)

φέρ' ἔγκυκλον.

ΑΓΑΘΩΝ.

τουτὶ λάβ' ἀπὸ τῆς κλινίδος.

(Sumta palla Euripides affinem amicit.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὑποδημάτων δεῖ.

ΑΓΑΘΩΝ.

τἀμὰ ταυτὶ λάμβανε.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἆρ' ἁρμόσει μοι;

(Secum:)

χαλαρὰ γοῦν χαίρεις φορῶν.

ΑΓΑΘΩΝ.

σὺ τοῦτο γίγνωσκ'. ἀλλ', ἔχεις γὰρ ὧν δέει,
εἴσω τις ὡς τάχιστά μ' εἰσκυκλησάτω.

(Dum calceos Mnesilocho induit Euripides, introvolvitur Agathon, dein ianua clauditur.)

SCENA QUINTA.

Affinis, Euripides.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἀνὴρ μὲν ἡμῖν οὑτοσὶ καὶ δὴ γυνὴ

---

261. *λάβ'* Bentley] *λάμβαν'* R, quo servato Reisig scribebat *τι. ΑΓ.* pro *ΑΓ. τουτὶ.*
263. *χαλαρὰ — φορῶν*] Affini continuavit Reiske; mutatae personae signum scripsit librarius R, Agathoni tribuit manus recens, Euripidi Brunck. || *γοῦν*] *γ' ου* R¹.

---

261. *φέρε*] *cedo mihi*; vid. ad Ran. 498. — *ἔγκυκλον*] *pallam*; vid. ad Lys. 113.
263. „*Nonne nimis laxae sunt soleae?*" [1]). Dein secum: „*nam laxa quaevis adamare te satis scio, — χαυνόπρωκτος γὰρ εἶ*" [2]). Similes in Lysistrata sunt ioci [3]). Irridentis nunc est *γοῦν*, ut saepe [4]).
265. *εἰσκυκλησάτω*] cf. vs. 96.

---

1) Vid. ad Eq. 321. — 2) Cf. Ach. 106. Idem volebat qui in scholiis annotavit: „*διαβάλλει πάλιν τὸν Ἀγάθωνα ὡς χαῦνον.*" — 3) Lys. 91 sq., 419; vid. etiam Pherecrat. fr. 145. — 4) Nub. 1099 Ran. 980 etc.

τό γ' εἶδος! — ἢν λαλῇς δ', ὅπως τῷ φθέγματι
γυναικιεῖς εὖ καὶ πιθανῶς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πειράσομαι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

βάδιζε τοίνυν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὰ τὸν Ἀπόλλω οὔκ, ἤν γε μὴ
ὀμόσῃς ἐμοὶ —

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τί χρῆμα;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

συσσώσειν ἐμὲ
πάσαις τέχναις, ἤν μοί τι προσπίπτῃ κακόν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ὄμνυμι τοίνυν αἰθέρ', οἴκησιν Διός.“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί μᾶλλον ἢ τὴν Ἱπποκράτους ξυνοικίαν;

---

267. τό γ' Kuster] τόδ' R.
271. προσπίπτῃ vHerwerden] περιπίπτῃ R, quod compositum de ipsis hominibus in malum incidentibus dicitur (e. g. Ran. 969). Cf. vs. 580 Ran. 309 etc.
273. Ἱπποκράτους] ὑποκράτους R, sed ἱππ- legit schol.; Ὑοκράτους Fritzsche

---

267. ὅπως] vid. ad Nub. 489.
268. πιθανῶς] vid. ad Eq. 629.
269. βάδιζε τοίνυν] *viam igitur ini* in Thesmophorium [1]).
270. Cf. Medeae cum Aegeo colloquium: ΜΗ. ὄμνυ ... (κτέ.) | ΑΙ. τί χρῆμα δράσειν ἢ τί μὴ δράσειν; λέγε. | ΜΗ. μήτ' αὐτὸς κτέ. [2]).
— συσσώσειν] brevius dictum pro: ξυνίεσθαι ἵνα (ἕως ἂν) σώσῃς.
271. πάσαις τέχναις] *omnibus artibus*; cf. singularis πάσῃ τέχνῃ *quavis ratione, omnino* [3]).

272. Per numen quod plurimi facit [4]) iurat Euripides, verbis usus quae Melanippae σοφῇ [5]) tribuerat ipse: ὄμνυμι δ' ἱερὸν αἰθέρ', οἴκησιν Διός [6]). Quae verba comicus hoc loco et in Ranis [7]) spectatoribus deridenda ita propinat, ut vocem οἴκησιν id quod *aedibus* humanis vel *cubiculo* simile sit significare sumat, tragicum nimirum vituperans, qui Olympios sedibus avitis exturbatos exuta ue quam vates epici iis tribuerant specie humana in nubes et inane dissolveret.
273. „Per aedes Iovis (ceterorumque

---

[1]) Vid. ad Eq. 724. — [2]) Eur. Med. 746 sqq.; cf. etiam Hel. 826. — [3]) Vid. ad Ran. 1235. — [4]) Vid. ad vs. 14. — [5]) Sic schol. — [6]) Eur. fr. 491. — [7]) Vid. Ran. 100.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὄμνυμι τοίνυν πάντας ἄρδην τοὺς θεούς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μέμνησο τοίνυν τοῦθ', ὅτι ἡ φρὴν ὤμοσεν,
ἡ γλῶττα δ' οὐκ ὀμώμοκ', οὐδ' ὥρκωσ' ἐγώ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

καὶ σπεῦδε ταχέως· ὡς τὸ τῆς ἐκκλησίας
σημεῖον ἐν τῷ Θεσμοφορίῳ φαίνεται.
ἐγὼ δ' ἄπειμι.

(Abit.)

---

eodemque consilio Bergk *συοικίαν* pro *ξυνοικίαν*, ingeniosius quam probabilius uterque.

275. **τοῦθ'*] *ταῦθ'* R.

276. In R sequitur parepigraphe: *ὀλολύζουσι. τὸ ἱερὸν ὠθεῖται* (sic Fritzsche, cod. *-σί τε· l.*), et in scholiis: *παρεπιγραφή· ἐκκυκλεῖται ἐπὶ τὸ ἔξω τὸ θεσμοφόριον.*

277. *καὶ σπεῦδε* Hamaker] *ἔκσπευδε* R, *σὺ σπεῦδε* vVelsen.

278. *Θεσμοφορίῳ*] sic R, item vs. 880 *-ριον*, quae in *-ρείῳ* et *-ρειον* editores mutabant olim, sed vid. CIA. II 1059[12] (anni 321) et CIG. 3562[32] (Dittenb. 470), Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 42.

---

deorum) iuras? Nihilo magis iuramentum illud moror quam si per *Hippocratis insulam* [1]) iurares." Requiritur quod aliquanto magis fidem faciat. — Hippocratis illud aedificium, nuper ut arbitror extructum, mole insolita [2]) aliave causa civium oculos tunc temporis in se convertisse apparet, ut villam Timothei tunc cum Plutus fabula est data [3]). Hippocratem autem illum intellegendum esse de quo vid. ad Nub. 1001, non credo; nam ante quatuor annos is in proelio ceciderat. Ait tamen scholiasta, sic scribens: „*Ἱπποκράτης ἐγένετο Ἀθηναῖος, <ὃς> εἶχε τρεῖς* [4]) *ὑούς, διεβάλλετο δὲ σὺν αὐτοῖς ὡς ἀπαίδευτος.*"

274. *Per cunctos igitur simul iuro deos,* — ut Aegeus Euripideus [5]), — ne parum dicere etiam videar.

275. Nondum satis cautum ratus affinis vitae periculum aditurus hoc insuper addit: *id vero recorderis velim, non linguae hoc fuisse iusiurandum, sed ipsius mentis.* — Iocose sic respicitur dictum Hippolyti Euripidei, quod etiam in Ranis ridendi praebet materiem [6]).

276. *ὤρκωσα*] mente adde *αὐτήν.*

277. *σπεῦδε ταχέως*] cf. Eq. 495.

278. Signo in Thesmophorio sublato convocantur mulieres, ut cives in populi concionem [7]), iudices in tribunal [8]), senatores in curiam [9]).

279. *ἐγὼ δ' ἄπειμι*] cf. Nub. 887.

279—294. Verbis et modulationibus muliebribus vocem assuefacere et omnino pro matrona se gerere Euripidis sodalis nunc incipit, ne mox verarum feminarum coetui immixtus novas partes

---

[1]) Vid. ad Eq. 1001. — [2]) *Eine Miethkaserne.* — [3]) Vid. Plut. 180. — [4]) Sic scribo, *EIXEΓ*, in cod. est *EIXEN*. — [5]) Vid. Eur. Med. l.l. (vs. 746—753). — [6]) Vid. ad Ran. 101 sq., 1471. — [7]) Cf. Eccl. 283, 381. — [8]) Cf. Vesp. 690. — [9]) Cf. Andocid. I § 36.

SCENA SEXTA.

Affinis solus.

(Affinis dum versus sequentes secum loquitur, fingitur ab Agathonis aedibus versus Thesmophorium ire. — Scenae fundus diductus ostendit Thesmophorium. Sedent ibi feminae quae chorum constituunt concionem habiturae.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(Voce et gestu matronam imitatus, et cum ancilla, quae nulla adest, colloqui se fingens:)

δεῦρό νυν, ὦ Θρᾷττ', ἕπου. —
ὦ Θρᾷττα, θέασαι, καομένων τῶν λαμπάδων
ὅσον τὸ χρῆμ' ἀνέρχεται τῆς λιγνύος!
ἀλλ', ὦ περικαλλεῖ Θεσμοφόρω, δέξασθέ με
ἀγαθῇ τύχῃ καὶ δεῦρο καὶ πάλιν οἴκαδε. —
ὦ Θρᾷττα, τὴν κίστην κάθελε, κᾆτ' ἔξελε
πόπανον, ὅπως λαβοῦσα θύσω τοῖν θεοῖν. —

281. *ἀνέρχεται* Reiske] *ἀνέρχεθ' ὑπο* R; quod qui tuentur, *ὑπὸ τῆς λιγνύος* intellegunt *ad lumen* (coll. Ach. 970 aliisque locis minime similibus), *τὸ χρῆμα* autem interpretantur *turbam mulierum* (coll. Pac. 1192 Eccl. 394) ad Thesmophorium edito loco situm (vid. ad vs. 585) *ἀνιοῦσαν.*

283. *καὶ ... καὶ*] posterius *καὶ* addidit Bentley. Plura intercidisse, e. g. haec: *καὶ δεῦρο <δὴ προπέμψατε | κἄπειτ' ἀνελθεῖν δότε με σῶν> πάλιν οἴκαδε*, suspicatur vVelsen.

284. *κάθελε* R] *κατάθου* vHerwerden, *καθελοῦ* Bergk (ut Vesp. 936). Vid. comment.

285. *πόπανον* GHermann] *τὸ πόπανον* R, quo servato Bentley pro *ὅπως* scribebat *ὡς*, Porson *ἵνα*, qui etiam *τὰ πόπαν' ὅπως* coniecit (coll. Plut. 660). || *τοῖν θεοῖν*] *ταῖν θεαῖν* R.

imperitius sit acturus. Fictam igitur alloquitur ancillam, quacum sacros quosdam ritus obire se fingit, ludicre dein fictas aliquas preces edit. Interim ad Thesmophorium adscendere sumendus est, quemadmodum in Pace Trygaeus cantharo sursum ad deos vehitur coram spectatoribus, in Ranis Dionysus inferorum sedes adiens in scena conspicitur[1]). Apparet autem in scenae fundo Thesmophorium. Quod *eccyclemate provolutum* esse ait scholion, sive recte sive secus, nam parum refert; diducendus utique fuit scenae fundus ut cerni posset.

280 sq. *Incensae postquam sunt faces, vide quantus splendor inde surgat.*

280. *θέασαι*] vid. ad Ach. 770.

281. *ὅσον τὸ χρῆμα*] vid. ad Ach. 150. — *λιγνύος*] vid. ad Av. 1241.

284 sq. Ancilla iubetur cistam[2]) depromere[3]), quam cum aliis fortasse sarcinis — nam noctem mulieres in Thesmophorio sunt transacturae[4]) — in capite gerit, dein inde sumere placentam[5]) deabus sacrificandam.

[1]) Cf. Ran. 179 sqq. — [2]) Vid. ad Eq. 1211. — [3]) Vid. ad Lys. 492. — [4]) Vid. ad vs. 624, 658. — [5]) Cf. Plut. 660.

δέσποινα πολυτίμητε Δήμητερ φίλη,
καὶ Φερσέφαττα, πολλὰ πολλάκις μέ σοι
θύειν ἔχουσαν· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ νῦν λαθεῖν.
καὶ τὴν θυγατέρ' ἀνδρὸς <ταχέως> μοι δὸς τυχεῖν
πλουτοῦντος, ἄλλως δ' ἠλιθίου καὶ ἀβελτέρου

---

288. *ἔχουσαν*] *φέρουσαν* vVelsen, *ἀνιοῦσαν* vHerwerden; sed vid. comment.

289. **θυγατέρ' ἀνδρὸς ταχέως μοι δὸς τυχεῖν*] *θυγατέραν χοῖρον ἀνδρός μοι δοκεῖν* scripsit librarius R, corrector autem delevit litteram finalem vocis *θυγατέραν* et *δοκεῖν*, dein addidit *τυχεῖν*. Proprium filiae nomen esse *Χοῖρον* perhibet scholiasta; quam vocem natam arbitror e glossemate „*χοιρίλην*", quod substantivo „*θυγατέρα*" superscripserit olim qui *socerum Euripidis* hic loqui arbitraretur (vid. supra pag. 1, 2 ad Indicem pers.), miror autem viros doctos quibus *χοῖρον* illud (vel *χοιρίον*, ut Vesp. 1353) a comico dictum esse videtur ut *Choeriles* nomen indicaretur (Hartung, Zielinski Glied. p. 83, 3). Similem errorem deprehendere mihi videor Nub. 800, ubi de filio suo Strepsiades: „*ἔστ' ἐκ γυναικῶν εὐπτέρων καὶ Κοισύρας*" (sic V, *καὶ* om. R, *τῶν Κοισύρας* alii). *Coesyrae* nomen ibi voci „*γυναικῶν*" superscripserunt opinor qui Phidippidem pro *Alcibiade* esse censebant, comicus vero dederat: *ἔστ' ἐκ γυναικῶν εὐπτέρων καὶ* <e. g. *ἐπηρμένων*>. Sed redeo ad nostrum locum; ubi Scaliger coniecit *τὸν θυγατέρος χοῖρον*, Meineke *τοῦ* (vVelsen *τὸν*) *θυγατρίου χοῖρον*, sed neque *θυγατέρος* ferri potest neque omitti potuit alter articulus. Lingua autem dici quidem sinit *καὶ τῆς θυγατρὸς τὸν χοῖρον ἀνδρὸς δὸς* (vel *μοι*) *τυχεῖν*, sed inepte loquentis id foret, et deleta velim quae de hoc loco scripsi in commentario ad Ach. 256. Itaque statui *lacunam*, quam adverbio *ταχέως* — dubitanter sane — explevi. Pro verbo *δοκεῖν* autem scripsi **δὸς*, collato simili vitio *δοκῶ* pro *δῶ* Eq. 706 in codice V. Ab editoribus deleri solet *δοκεῖν* praeeunte codicis R correctore; et potuit sane illo verbo omisso dici e. g.: *καὶ τὴν θυγατέρα τῆτες ἀνδρός μοι τυχεῖν*, sed lenior est quam recepi coniectura et facilius explicat originem vitiosae quam habet R terminationis *-τέραν*.

290. *δ'* GHermann] *τ'* R. Cf. Av. 1477 Plut. 976.

---

286. *πολυτίμητε*] vid. ad Ran. 337.

287. *πολλὰ πολλάκις*] de duplicandi hoc studio [1]) vid. ad Eq. 411 Ach. 177.

288. *ἔχουσαν*] *e copiis meis desumta.* Nam multa offerunt qui beati sunt, pauca pauperes; quemadmodum muliercula apud Herodam ad Aesculapium: *οὐ γάρ τι πολλὴν οὐδ' ἕτοιμον ἀντλεῦμεν* [2]), | *ἐπεὶ τάχ' ἂν βοῦν ἢ νενημένην χοῖρον* | *πολλῆς φορίνης κοὐκ ἀλεκτόρ' ἴητρα* | *νούσων ἐποιεύμεσθα* [3]). Cf. loci ubi *οἱ ἔχοντες* dicuntur *locupletes* [4]).

— *ἀλλὰ νῦν*] *at nunc certe*; vid. ad Nub. 1364.

— *λαθεῖν*] inexpectato hoc verbo (pro *θύειν* vel *ἔχειν*) enuntiatum nunc claudit non personata illa femina sed ipse Euripidis affinis.

289 sq. *Utinam filiae meae obtingat vir ἀμυνοκῶν πλούσιος καὶ μὴ πονηρός!* [5]). Cf. apud Eupolidem chorus adulatorum: *ἐπειδὰν κατίδω τιν' ἄνδρα* | *ἠλίθιον, πλουτοῦντα δ', εὐθὺς περὶ τοῦτόν εἰμι* [6]).

290. *ἄλλως*] cf. Av. 1477.

---

[1]) Item Eccl. 1105 (?) Eur. Med. 1165 Troad. 1015. — [2]) *Wij hebben het zoo maar niet voor het opscheppen.* — [3]) Herod. Mimiamb. IV 14 sqq. — [4]) Vid. ad Eq. 1295. — [5]) Eq. 265. — [6]) Eupol. fr. 159[8].

καὶ πρὸς τὸ ληκεῖν νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας. —
ποῦ, ποῦ καθίζωμ' ἐν καλῷ, τῶν ῥητόρων
ἵν' ἐξακούω; σὺ δ' ἄπιθ', ὦ Θρᾷττ', ἐκποδών·
δούλοις γὰρ οὐκ ἔξεστ' ἀκούειν τῶν λόγων.
(Considit inter feminas.)

PARODUS CHORI.

(vs 295—371.)

SCENA SEPTIMA.

Chorus solus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ (ΙΕΡΕΙΑ).

„εὐφημία ἔστω! — εὐφημία ἔστω!

---

291. **καὶ πρὸς τὸ ληκεῖν ... ἔχοντος*] *καὶ πρὸς θάληκον ... ἔχειν μοι* R, sed scholiastam alterum, qui interpretatur: *„κατωφερῆ τὸν νοῦν μου ποίησον"* legisse *καὶ πρὸς τὸ ληκεῖν ... ἔχειν με* suspicor. Scaliger coniecit *καὶ πρὸς φάλητα* (cf. Lys. 771) ... *ἔχειν μοι*, Kuster *πρὸς θύλακόν τε ... ἔχειν μοι*, Dindorf *καὶ ποσθαλίσκον ... ἔχειν μοι*, *filiolum* intellegens; cui coniecturae favet sane prior pars scholii: *„τὸν παιδαρίσκον, ἴσως δὲ παρὰ τὴν πόσθην αὐτὸ συνέθηκεν"*, sed neque suspicione caret nova vox *ποσθαλίσκος* (cf. *πόσθων* Pac. 1300), neque articulus sic potuit omitti, quapropter vHerwerden dubitanter proposuit *καὶ νοῦν ἔχειν τὸν ποσθαλίσκον καὶ φρένας.*

292. *καθίζωμ'*] *καθέζωμ'* Bergk.

293. *ἐξακούω* R] *-σω* Bergk.

294. Suspectus Meinekio; sed vereor ut in versu 293 oratio desinere apte possit.

295—371. Duas editiones confluxisse, male enim hanc fabulae partem cohaerere, perhibuit Zielinski; sed vid. comment.

295—310 et 331—351. Praeconi feminae tribuit scholiasta, *κῆρ* praescripsit

---

291. *ληκεῖν*] verbum rarius infra redit [1]). Addita terminatione frequentativa *-άζειν* inde ductum est *λαικάζειν* [2]).

— *νοῦν ... καὶ φρένας*] vid. Lys. 432.

292. Sic Blepyrus in Ecclesiazusis: *ἀλλ' ἐν καθαρῷ ποῦ ποῦ τις κτέ.* [3]), praeterea de locutione *ἐν καλῷ* vid. ad Lys. 911.

— *τῶν ῥητόρων*] de mulieribus nunc dicitur, ut alibi *ὁ φράζων* [4]), in universum enim eum qui verba facit — sive vir sive femina — significat utrumque.

293 sq. Ancillae more solito heras deducebant per urbis plateas, sed ad fani introitum cum perventum esset, recedebant; *οὔτε γὰρ παρελθεῖν εἴσω τοῦ ἱεροῦ ἐξῆν οὔτε ἰδεῖν τῶν ἔνδον οὐδέν* [5]).

295 sqq. Similes preces fiunt in Avibus [6]), ibi quoque sermone pedestri conceptae. *Parodum* autem haec vocavi, ne insolitis nominibus utendo res obscurarem magis quam illustrarem; non tamen satis aptum nunc est Parodi vocabulum, quoniam infra demum (vs. 655) *orchestram intrat* chorus. Simile quid valet de Eccles. 285 sqq.

295. *εὐφημία ἔστω!*] vid. ad Ran. 354.

---

[1]) Vs. 493; item Pherecrat. fr. 177. — [2]) Vid. ad Eq. 167. — [3]) Eccl. 320. — [4]) Vid. Eccl. 589. — [5]) Vid. Isae. VI § 50. — [6]) Vid. Av. 864 sqq.

„εὔχεσθε τοῖν Θεσμοφόροιν,
„καὶ τῷ Πλούτῳ, καὶ τῇ Καλλιγενείᾳ, καί τῇΚουρο-
„τρόφῳ, καὶ τῷ ῾Ερμῇ, καὶ ταῖς Χάρισιν,
„ἐκκλησίαν τήνδε καὶ σύνοδον τὴν νῦν κάλλιστα καὶ
„ἄριστα ποιῆσαι,
„πολυωφελῶς μὲν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων, τυχηρῶς
„δὲ ἡμῖν αὐταῖς·
„καὶ τὴν ὀρῶσαν καὶ ἀγορεύουσαν τὰ βέλτιστα περὶ
„τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων καὶ τὸν τῶν γυναικῶν,
„ταύτην νικᾶν.
„ταῦτ' εὔχεσθε, καὶ ὑμῖν αὐταῖς τὰ ἀγαθά.

librarius (aut corrector) codicis R, idque in κῆρυξ mutavit manus recens. Sacerdoti dedit Beer; quod nomen ipse comicus praebet vs. 759, vid. etiam Av. 864 sqq. Ducem autem hanc esse chori statui equidem collatis vs. 597 sqq. et memor Coryphaei in Ranis partes hierophantae obeuntis (Ran. 354 sqq.).

297. τοῖν] ταῖν R.

298—300. Post Θεσμοφόροιν in R sequitur: τῇ δήμητρι· καὶ τῇ κόρηι, quae proscripsit Blaydes, post Κουροτρόφῳ autem τῆι γῆι, quod non legit schol., del. Dobree. Vid. ad Lys. 1262.

301. ταῖς] add. Meineke.

302. τήνδε] ἤδη Reisig.

304. τῇ . . . τῇ] prius τῇ add. Meineke.

306. ὀρῶσαν Helwig] δρῶσαν R. Cf. Eccl. 16. || καὶ ἀγορεύουσαν] τὴν ἀ. librarius R, καὶ τὴν ἀ. corrector, τήν τ' ἀ. Iunt.

307. τὸν δῆμον τὸν Dindorf] τὸν δ. τῶν R. || τὸν Ἀθηναίων καὶ] del. Bothe; cf. vs. 335.

310. τὰ ἀγαθά] πάντ' ἀγαθά Meineke (ut Ran. 302 etc.), πολλὰ κἀγαθά Dindorf (ut vs. 351 Vesp. 1304 etc.), sed vid. Eccl. 781 et comment.

298. Πλούτῳ] vid. ad Plut. 134.

— Καλλιγενείᾳ] deam hanc laetae sobolis auspicem in alteris Thesmophoriazusis προλογίζουσαν ἐποίησε comicus teste scholiasta. Quod si recte est traditum, tragoediae alicuius parodiam habuisse illam fabulam tute statueris; nam deae προλογιζούσῃ in sincera comoedia locus esse non potuit. Apud Photium comicus dicitur eam fecisse *nutricem Cereris*, quod eo sensu accipiendum quo infra mulier τίτθην τὴν ἑαυτῆς dicit τὴν τὸ παιδίον ἔχουσαν [1]). Nutricem igitur quae Filiae curam habebat Aristophanes dixit Calligeniam in Thesmophoriazusis alteris et fortasse τρόφῳ alicui Euripideae iocose assimulavit.

299. Κουροτρόφῳ] Terrae matris hoc epitheton [2]).

305. τυχηρῶς] cf. Ach. 250.

306—309. *Quae autem ceteris melius perspexerit quid in rem faciat, huius sententiam vincere.* — Cf. vs. 355 sq.

310. τὰ ἀγαθά] saepe sic dicitur in verbis conceptis. Est enim pietatis, deorum arbitrio sortem suam permittere.

[1]) Vs. 608 sq. — [2]) Pausan. I 22 § 3; cf. Thucyd. II 15 § 4.

„ἰὴ παιών, ἰὴ παιών, ἰὴ παιών! χαίρωμεν!

ΧΟΡΟΣ.

δεχόμεθα, καὶ θεῶν γένος
λιτόμεθα ταῖσδ' ἐπ' εὐχαῖς
χαρέντας ἐπιφανῆναι.
Ζεῦ μεγαλώνυμε! χρυσολύρα τε,
Δῆλον ὃς ἔχεις ἱεράν!
καὶ σύ, παγκρατὲς κόρα,
γλαυκῶπι, χρυσόλογχε, πόλιν
οἰκοῦσα περιμάχητον, ἐλθὲ δεῦρο!
καὶ πολυώνυμε θηροφόνη,
Λατοῦς χρυσώπιδος ἔρνος!
σύ τε, πόντιε σεμνὲ Πόσειδον
ἁλιμέδον, προλιπὼν

---

311. Coryphaeo tribuit vVelsen; personae mutatae signum non habet R.

312 sq. *δεχόμεθα . . . λιτόμεθα*] *-μεσθα* bis R. Pro verbo priore Zanetti dedit *εὐχόμεσθα*, sed *preces* versu demum 315 incipiunt. Cf. Av. 646.

314. *χαρέντας ἐπιφανῆναι* Halbertsma] *φανέντας ἐπιχαρῆναι* R. Cf. v. l. Nub. 274.

318. *οἰκοῦσα*] *ἔχουσα* Dobree.

320. *θηροφόνη* Reisig] *θηροφόνε παῖ* R; *παῖ* est glossema vocis *ἔρνος*.

„Non dulcissima quaevis" — *πάντ' ἀγαθά* [1]) — „mihi opto, o numina caelestia, sed ea sola quae vos mihi ducetis bona" [2]).

312—314. Verba sollemnia, quae praeivit sacerdos, ceterae feminae sua faciunt addito „*δεχόμεθα*", *amen!* Accipimus omen laetum, quod ultimo verbo „*χαίρωμεν*" inest [3]). — Dein carmine advocant deos Iovem Apollinem Minervam Dianam Neptunum Nymphas.

314. Item Socrates Nubes suas invocans: *ὑπακούσατε δεξάμεναι θυσίαν καὶ τοῖς ἱεροῖσι χαρεῖσαι* [4]).

315. *χρυσολύρα*] de termino *-ᾳ* vid. ad Eq. 1331 et cf. infra *εὐλύρας* Apollinis epitheton [5]).

316. Cf. Ran. 659.

317. *παγκρατὲς*] Pallas, Athenarum urbis praeses invicta, ornatur nunc cognomento quod patri potissimum deorum est proprium [6]).

318 sq. *πόλιν οἰκοῦσα περιμάχητον*] *quae urbem habitas multis vicinis invidiam moventem.* Verbum *οἰκεῖν* vid. Av. 836, adiectivum *περιμάχητος* Av. 1404.

320. *θηροφόνη*] cf. *σηροκτόνος* (*θηρ.*) Lys. 1262 [7]).

323. *ἁλιμέδον*] cf. *ποντομέδων* Vesp. 1531.

---

[1]) Vid. ad Ran. 302. — [2]) Item Eccl. 781 Xen. Mem. I 3 § 2 Theopomp. in schol. Av. 879 etc. — [3]) Cf. Av. 646 et vid. ad Ach. 832. — [4]) Nub. 274. Cf. etiam infra vs. 981. — [5]) Vs. 969; item Eur. Alc. 58, 571. — [6]) Vs. 368 Aesch. Sept. 255. — [7]) Femininum *θηροφόνη* Theognid. 11.

μυχὸν ἰχθυόεντ' οἰστροδόνητον!
Νηρέος εἰνάλιοί τε κόραι,
Νύμφαι τ' οὐρεΐπλαγκτοι!
χρυσέα τε φόρμιγξ
ἰαχήσειεν ἐπ' εὐχαῖς
ἡμετέραις· τελέως δ'
ἐκκλησιάσαιμεν Ἀθηνῶν
εὐγενεῖς γυναῖκες.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

εὔχεσθε τοῖς θεοῖσι τοῖς Ὀλυμπίοις
καὶ ταῖς Ὀλυμπίαισι, καὶ τοῖς Πυθίοις
καὶ ταῖσι Πυθίαισι, καὶ τοῖς Δηλίοις

---

324. *οἰστροδόνητον*] epitheton Velseno suspectum, sed vid. comment.
325. *Νηρέος*] cum enuntiato praecedenti coniungitur in R. || *εἰνάλιοι* Brunck] *ἐναλίου* R.
326. *οὐρεΐπλαγκτοι*] *ὀρειπλαγκτοι* R.
327. *ἰαχήσειεν* R] *ἀχήσειεν* Dindorf. Cf. Ran. 216.
329. *Ἀθηνῶν* Reisig] *Ἀθηναίων* R, quod ex *-έων* (sic Bergk) est natum, ut Eq. 159 (ubi vid.) Nub. 401 etc.
332—334. *ταῖσ(ι) -αισι*] *τῇσι -ῃσ(ι)* vHerwerden coll. Av. 866.

---

324. *οἰστροδόνητον*] pulcerrime Neptuni dictio ornatur nunc adiectivo ab armentis desumto quae urguet tabanus [1]); subest enim imago qua maris fluctus equis taurisve furentibus assimulantur [2]). Cf. Persae militis ad mare verba apud Timotheum poetam: „*οἰστρομανὲς παλεομίσημα!*" [3]). Non sufficit interpretamentum quod praebet scholion: „*οἰστροδόνητον· τὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων κινούμενον. πᾶσαν δὲ κίνησιν καλοῦσιν οἶστρον*". — De termino *-δονήτῳ* vid. ad Av. 1183.

325. *εἰνάλιοι*] voce epica etiam Euripides plus semel est usus [4]).

326. *οὐρεΐπλαγκτοι*] alibi *οὔρειαι* vel *ὀρεσσίγονοι* nostro dictae [5]). Producitur nunc prima syllaba epicorum poetarum more, ut in adiectivo *ἀθανάτῳ* aliisque [6]).

327. *ἰαχήσειεν*] cf. Ran. 217.

329 sq. De verborum structura vid. ad Av. 173.

331 sqq. Postquam preces deorum sunt nuncupatae, devoventur scelesti homines. Sic in Ranis preces numinisque invocationem sequitur *πρόρρησις* ab hierophanta mystarum publice pronuntiata [7]). Quo loco item seria iocosis intermiscentur [8]). Versibus 331—334 simillima sunt verba sacerdotis illius Nubilocuculiensis [9]).

---

[1]) Cf. Io *οἰστροδόνητος* vel *οἰστρήλατος* Aesch. Suppl. 17, 573 Prom. 580. — [2]) Cf. quae de equo Troiano scripsi Mnemos. 1901. — [3]) Timotheus in Persis ed. vWilamowitz vs. 90. — [4]) Eur. Troad. 1095 Hec. 39. — [5]) Vid. Av. 1098 Ran. 1344. — [6]) Vid. ad Eq. 1178. — [7]) Vid. Ran. 323—371. — [8]) Cf. etiam Ran. 151—153. — [9]) Av. 864 sqq., ubi vid. versus Menandri quos contuli.

καὶ ταῖσι Δηλίαισι, τοῖς τ' ἄλλοις θεοῖς·
εἴ τις ἐπιβουλεύει τι τῷ δήμῳ κακὸν
τῷ τῶν γυναικῶν, ἢ ἐπικηρυκεύεται
Εὐριπίδῃ Μήδοις τ' ἐπὶ βλάβῃ τινὶ
τῇ τῶν γυναικῶν, ἢ τυραννεῖν ἐπινοεῖ
ἢ τὸν τύραννον ξυγκατάγειν, ἢ παιδίον
ὑποβαλλομένης κατεῖπεν, ἢ δούλη τινὸς
προαγωγὸς οὖσ' ἐνετρύλισεν τῷ δεσπότῃ,
ἢ πεμπομένη τις ἀγγελίας ψευδεῖς φέρει,
ἢ μοιχὸς εἴ τις ἐξαπατᾷ ψευδῆ λέγων
καὶ μὴ δίδωσιν ἃν ὑπόσχηται τότε,
ἢ δῶρά τις δίδωσι μοιχῷ γραῦς γυνή,
ἢ καὶ δέχεται προδιδοῦσ' ἑταίρα τὸν φίλον,
κεἴ τις κάπηλος ἢ καπηλὶς τοῦ χοὸς
ἢ τῶν κοτυλῶν τὸ νόμισμα διαλυμαίνεται,

---

334. *τοῖς τ'* Scaliger] *καὶ τοῖς* R. Cf. vs. 306.
337. *τ'*] add. Scaliger. Cf. Lys. 283.
340. *κατεῖπεν* Bentley] *κατεῖπέν τις* R.
341. *ἐνετρύλισεν*] *-λλ-* R.
342. *τις*] *τὰς* Meineke eleganter, sed cf. vs. 345 (Ran. 151?) Eur. Hec. 1179.
344. *τότε* Hamaker] *ποτε* R; cf. vs. 217 Eq. 483 Plut. 834.
346. *ἑταίρα*] *-ρᾳ* male olim alii teste schol.
347. *κεἴ*] *ἢ εἴ* Meineke, probabilius Blaydes *ἢ* (ut vs. 342 et 345).

---

335 sqq. Diras igitur publicas, quas ludicre nunc imitatur comicus, haec fere habuisse intellegimus: *εἴ τις ἐπιβουλεύει τι κακὸν τῷ δήμῳ, ἢ Μήδοις ἐπικηρυκεύεται* [1]) *ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως* [2]), *ἢ τυραννεῖν ἐπινοεῖ ἢ τὸν τύραννον συγκατάγειν* [3]), *ἢ τὸ νόμισμα διαλυμαίνεται κτέ.* — Nunc autem [4]) *Medorum* et *tyrannidis* non sine certa causa fit mentio; nam cum satrapis Asianis per Alcibiadem exulem hoc tempore agebatur [5]).

340. *ὑποβαλλομένης κατεῖπεν*] structura eadem est alibi apud nostrum [6]), de re autem videatur infra vs. 502 sqq.

341. *προαγωγὸς*] cf. Vesp. 1028. — *ἐνετρύλισεν*] *in aurem insusurravit.*

344. *τότε*] vid. ad Plut. 834.

345. Talem e Pluto novimus aniculam [7]).

346. *Vel etiam si qua amica fallit amantem, cuius dona accipiat.* — Nugas habet scholion.

347 sq. Feminis bibulis condignae sunt dirae, quibus devovetur scelestum caput cauponis fraudulenta vini mensura utentis. De voce *νομίσματι* vid. Nub. 248 Av. 1042, de verbo *διαλυμαίνεσθαι* Plut. 436 et ad Ran. 59.

---

[1]) Cf. Isocrat. IV § 157. — [2]) Cf. Thucyd. VIII 72 § 1. — [3]) Cf. Andocid. I § 97. — [4]) Item mox vs. 365 sq. — [5]) Cf. Prolegom. Lysistr. p. IV sq. — [6]) Pac. 377 Eccl. 495 (?). — [7]) Plut. 959 sqq., ubi vid. praesertim vs. 975—979.

κακῶς ἀπολέσθαι τοῦτον αὐτὸν καὶ οἰκίαν
ἀρᾶσθε. — ταῖς δ' ἄλλαισιν ἡμῖν τοὺς θεοὺς
εὔχεσθε πάσαις πολλὰ δοῦναι καὶ ἀγαθά.

ΧΟΡΟΣ.

ξυνευχόμεσθα τέλεα μὲν
πόλει τέλεα δὲ δήμῳ
ἅπαντα τάδε γενέσθαι,
τὰ δ' ἄρισθ' ὅσαις προσήκει
νικᾶν λεγούσας. ὁπόσαι δ'
ἐξαπατῶσιν παραβαίνουσί τε τοὺς
ὅρκους τοὺς νενομισμένους
κερδῶν οὕνεκ' ἐπὶ βλάβῃ,
ἢ ψηφίσματα καὶ νόμους
ζητοῦσ' ἀντιμεθιστάναι,
τἀπόρρητά τε τοῖσιν ἐχ-
θροῖς τοῖς ἡμετέροις λέγουσ',
† ἢ Μήδους ἐπάγουσι τῆς

---

350. *ἡμῖν* Aug.] *ὑμῖν* R. Cf. vs. 386, 526.

352—371. Damnat Meineke, versus autem 365 sq. omnino delet, dubitans an *ἢ μοιχοὺς ἀπάγουσι γῆς* pro iis sit scribendum.

353. *δὲ*] *τε* R. Cf. Lys. 263.

354. *ἅπαντα τάδε* vVelsen] *τᾶδ' εὔγματα* R invitis numeris; *τάδ' εὔγματ' ἐπιγενέσθαι* coniecerat Burges, *τάδ' εὔγματ' ἐκγενέσθαι* Dindorf (cf. Pac. 346), sed simplex solum aptum est verbum.

356. *λεγούσας* schol.] *λεγούσαις* R, *ὅσ' ἂν προσήκῃ . . . λεγούσας* Meineke.

360. *οὕνεκ'*] *ἕνεκ'* R. Cf. vs. 366.

361. *νόμους* Blaydes] *νόμον* R; etiam *ψήφισμά τι ἢ νόμον* coniecit Blaydes.

364. *λέγουσ'* Suid.] *-γουσιν* R.

365 sq. Corrupti; nam ferri nequit genitivus *τῆς χώρας* (*γῇ* vVelsen, sed sic

---

349. Sollemnes hae dirae, de quibus vid. ad Ran. 587.

352—371. Nunc quoque verba eius quae preces praeit sua faciunt ceterae mulieres.

355 sq. Constr. *νικᾶν δὲ (πάσας) ὅσαις προσήκει, λεγούσας τὰ ἄριστα.* Cf. vs. 305—309.

360. Sic in Ranis hierophanta procul abesse iubet quisquis turbas civiles fovet *κερδῶν ἰδίων ἐπιθυμῶν* [1]).

363 sq. Piaculum erat *τὰ ἀπόρρητα ἐκ Θεσμοφόροιν ἐκφέρειν*, *evulgare arcana Dearum* [2]). De voce *τοῖς ἀπορρήτοις* vid. ad Ran. 362.

365—367. Verba non integra; sed *Me-*

---

[1]) Ran. 360. — [2]) Vid. infra vs. 472 et Eccl. 442 sq.

χώρας οὕνεκ' ἐπὶ βλάβῃ,
ἀσεβοῦσιν ἀδικοῦσίν τε τὴν πόλιν †.
ἀλλ', ὦ παγκρατὲς
Ζεῦ, ταῦτα κυρώσειας, ὥσθ'
ἡμῖν θεοὺς παραστατεῖν,
καίπερ γυναιξὶν οὔσαις.

SCENA OCTAVA.

Chorus, Praeco femina, mox Micca uxor Cleonymi.

ΚΗΡΥΞ.

ἄκουε πᾶς!

(Recitans:)

„ἔδοξε τῇ βουλῇ τάδε
„τῇ τῶν γυναικῶν· Τιμόκλει' ἐπεστάτει,
„Λύσιλλ' ἐγραμμάτευεν, εἶπε Σωστράτη·
„ἐκκλησίαν ποιεῖν ἕωθεν τῇ μέσῃ
„τῶν Θεσμοφορίων, ᾗ μάλισθ' ἡμῖν σχολή,
„καὶ χρηματίζειν πρῶτα περὶ Εὐριπίδου,
„ὅ τι χρὴ παθεῖν ἐκεῖνον. ἀδικεῖν γὰρ δοκεῖ

---

desideratur articulus), repetita autem sunt verba *οὕνεκ' ἐπὶ βλάβῃ* e versu 360. Deleto vs. 366 proponerem **ἐπάγουσι δεῦρ'* vel **ἐπάγουσιν ἡμῖν*, nisi etiam versus 367 incerta esset lectio.

367. Numeris haec carent neque decurrit sententia; *ἀσεβοῦσ'* et *ἀδικοῦσι* GHermann, sed parum haec prosunt; requiri videntur quae pedestri sermone indicabo: *κακῶς ἀπολέσθαι ἀσεβούσας καὶ τὴν πόλιν ἀδικούσας.*

372. Librarius (aut corrector) praescripsit $\overset{\rho}{\chi\eta}$. || *πᾶς*] *πᾶσ'* Lenting.

376. *σχολή*] *σχολῆι* R.

---

dorum iterata mentio quo tendat vel sic clarum; vid. ad vs. 335 sqq.

368. *παγκρατὲς*] cf. vs. 317.

370. *παραστατεῖν*] cf. Ran. 385.

372 sqq. In re ficta — nam mulierum „senatum" vel „concionem" non norant Athenae — fideliter servatur dictio verorum senatusconsultorum et populiscitorum. Quapropter etiam certa quaedam mulierum nomina finxit comicus [1]). — Semiviros aliquos Timoclem Lysiclem Sostratum traduci probatum ivit Fritzsche pellectus locis quibusdam, unde nihil eiusmodi efficitur [2]).

375 sq. *τῇ μέσῃ | τῶν Θ.*] cf. vs. 80.

377. In virorum concionibus prius de rebus divinis, dein de humanis agi mos ferebat [3]).

---

[1]) Etiam Nub. 678, 684 Vesp. 1397 Eccl. 41 nomina *Sostraten* et *Lysillam* sine certo aliquo consilio posuit. — [2]) Eq. 765 Nub. 678, 684. — [3]) Vid. Aeschin. I § 23 (ad Ach. 45 allatus) [Aristot.] Rep. Ath. 43 § 6.

„ἡμῖν ἁπάσαις“. — τίς ἀγορεύειν βούλεται;

ΜΙΚΚΑ.
(surgens:)

ἐγώ.

ΚΗΡΥΞ.

περίθου νῦν τόνδε πρῶτον πρὶν λέγειν.

(In medium procedit Micca; cui praeco coronam praebet. Dein praeco abit.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

σίγα, σιώπα, πρόσεχε τὸν νοῦν· χρέμπτεται γὰρ ἤδη,
ὅπερ ποιοῦσ' οἱ ῥήτορες. μακρὰν ἔοικε λέξειν.

ΜΙΚΚΑ.

φιλοτιμίᾳ μὲν οὐδεμιᾷ, μὰ τὼ θεώ,
λέξουσ' ἀνέστην, ὦ γυναῖκες· ἀλλὰ γὰρ
βαρέως φέρω τάλαινα πολὺν ἤδη χρόνον,
προπηλακιζομένας ὁρῶσ' ἡμᾶς ὑπὸ

380—764. De Miccae nomine vid. Index personarum.

381 sq. Coryphaeo (Choro) tribuit Fritzsche; in R continuantur Praeconi.

381. σίγα, σιώπα] σίγα, κάθιζε vel κάθησο σῖγα mavult Blaydes (ut Vesp. 905 Ach. 59, 123).

383. In margine R adscripta sunt: „καλλιλεξία· γῦ“. *Callilexiam* proprium feminae nomen intellegendum esse sunt qui sibi persuadeant (vid. Zielinski Glied. p. 91), mihi interpretamentum vocis φιλοτιμίᾳ videtur „καλλιλεξία<ς>“.

385. Post χρόνον sententiam incidit Brunck, post τάλαινα Fritzsche; in R utrobique clauditur sententia.

386. ἡμᾶς Cobet] ὑμᾶς R. Cf. vs. 350, 526.

379. τίς ἀγορεύειν βούλεται;] vid. ad Nub. 1456 et Vesp. 186.

380. τόνδε] dicit τὸν στέφανον, personae publicae insigne. De re vid. Eccl. 131 et ad Av. 463 sq., de omisso nomine ad Ach. 331.

— πρῶτον πρὶν] cf. Eq. 542.

381. σίγα, σιώπα] *desine loqui, iamque* — quoniam conticuisti — *tacere perge*; „σιγᾶν iubetur qui loquitur, σιωπᾶν qui tacet“ [1]). Quod urguendum tamen non est discrimen [2]), nam tantum non idem bis dicitur nunc, ut in locutionibus: ἰδοὺ θέασαι [3]), φησὶ λέγων [4]), similibus [5]).

382. μακρὰν] mente supple: ῥῆσιν [6]), quod addit Dicaeopolis: δεῖ γάρ με λέξαι τῷ χορῷ ῥῆσιν μακράν [7]).

383. μὰ τὼ θεώ] vid. ad Ach. 905.

384. ἀλλὰ γὰρ] vid. ad Lys. 20.

386 sq. Confluit exitus trimetri cum initio sequentis; de qua licentia metrica vid. ad Plut. 752. Histrio vocem post ὑπό aliquantisper cohibuit; nam verborum haec est vis: *ab . . . quis potest*

[1]) Warren. — [2]) Cf. vs. 27. — [3]) Vid. ad Eq. 997. — [4]) Vid. ad Av. 472. — [5]) Vid. ad Ran. 1173 sqq. — [6]) Quae vox omittitur etiam Aesch. Ag. 916, 1296 Soph. Ai. 1040 El. 1259. — [7]) Ach. 416.

Εὐριπίδου — τοῦ τῆς λαχανοπωλητρίας! —
καὶ πολλὰ καὶ παντοῖ᾽ ἀκουούσας κακά.
τί γὰρ οὗτος ἡμῖν οὐκ ἐπισμῇ τῶν κακῶν;
ποῦ δ᾽ οὐχὶ διαβέβληχ᾽, ὅπουπερ ἔμβραχυ
εἰσὶν θεαταὶ καὶ τραγῳδοὶ καὶ χοροί,
τὰς „μοιχοτρόπους“, τὰς „ἀνδρεραστρίας“ καλῶν,
τὰς „οἰνοπότιδας“, τὰς „προδότιδας“, τὰς „λάλους“,
τὰς „οὐδὲν ὑγιές“, τὰς „μέγ᾽ ἀνδράσιν κακόν“!
ὥστ᾽ εὐθὺς εἰσιόντες ἀπὸ τῶν ἰκρίων
ὑποβλέπουσ᾽ ἡμᾶς, σκοποῦνταί τ᾽ εὐθέως,
μὴ μοιχὸς ἔνδον ᾖ τις ἀποκεκρυμμένος.
δρᾶσαι δ᾽ ἔθ᾽ ἡμῖν οὐδὲν ὧνπερ καὶ πρὸ τοῦ

389. *ἡμῖν* Brunck] *ἡμᾶς* R. Vid. Eq. 5.

390. *ποῦ*] *πῶς* schol. Plat. Theag. 127*c*, *πόσα* Meineke, *τί* vVelsen.

391. *τραγῳδοὶ καὶ*] *τραγῳδικοὶ* (cf. Ach. 9, 886 Ran. 769, 1495 Plut. 424) schol. Plat. l. l.; vid. comment.

392. *μοιχοτρόπους* Suid.] *μυχοτρόπους* R pervulgato errore, item *μυχὸν* vs. 501, *μυχοῖς* vs. 417, *ποῖος* vero pro *πυός* Pac. 1150 etc.

393. *οἰνοπότιδας*] *οἰνοπίπας* Symmachus et alii in schol. et Suid. (cf. Eq. 407 et Lys. 427).

398. *ὧνπερ* Kuster] *ὥσπερ* R, quod coll. Soph. Ant. 706 tuetur Enger. || *καὶ*] *ἦν* vVelsen, sed vid. comment.

credere? . . . ab Euripide, sordida matre nato[1]). — De Euripidis matre vid. ad Ran. 840, de Euripide „mulierum osore" supra Prolegom. et ad Ran. 1044.

389. *ἐπισμῇ*] *affricat*[2]). Idem valent *προστρίβεσθαι* et *περιάπτειν*[3]).

390. *ἔμβραχυ*] soli pronomini *ὅστις* huiusque adverbiis (*ὅπου* etc.) Athenienses hoc adverbium iungunt, idem autem valet quod *ὡς ἔπος εἰπεῖν* vocibus *πάντες* et *οὐδέν* sociatum: *ut verbo dicam, omnino*[4]).

391. *τραγῳδοὶ καὶ χοροί*] est hoc *ἓν διὰ δυοῖν*, de quo genere loquendi vid. ad Av. 1182.

392—394. *τὰς* (septies)] de articuli hoc usu vid. ad Av. 1058.

394. *οὐδὲν ὑγιές*] vid. ad Ach. 956. — *κακόν*] vid. infra ad vs. 785 sqq.

395 sqq. Simillima queritur chorus in Ranis[5]).

395. *Ut primum e theatro domum redierunt.* De verbo *εἰσιέναι* vid. Ach. 202, *ἴκρια* vox *sedes ligneas theatri* nunc significat[6]); lapideum enim theatrum nondum erat extructum. Cognatum est hodiernum genus loquendi, quo vox *tabulatum* significat *scenam*[7]).

396. *ὑποβλέπουσι*] vid. Lys. 519.

398. Paullo neglegentius haec sunt

[1]) Recte sic Voss. — [2]) Item nos: *aanwrijven.* — [3]) Vid. ad Ach. 843. — [4]) Item Vesp. 1120 Cratin. fr. 254 Lys. XIII § 92 Plat. Conv. 217*a* (vid. Cobet VL.[2] p. 208 sq.) Gorg. 457*a* (ibique Heindorf) Hipp. Min. 365*d* Theag. 127*c*. — [5]) Ran. 980—988. — [6]) Item Cratin. fr. 323[3]. Recte schol. — [7]) *„Op de planken brengen", „die Bretter die die Welt bedeuten."*

ἔξεστι· τοιαῦθ' οὗτος ἐδίδαξεν κακὰ
τοὺς ἄνδρας ἡμῶν. ὥστε νῦν, ἤν τις πλέκῃ
γυνὴ στέφανον, ἐρᾶν δοκεῖ· κἢν ἐκβάλῃ
σκεῦός τι κατὰ τὴν οἰκίαν πλανωμένη,
ἀνὴρ ἐρωτᾷ· „τῷ κατέαγεν ἡ χύτρα;
„οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ τῷ Κορινθίῳ ξένῳ". —
κάμνει κόρη τις; εὐθὺς ἀδελφὸς λέγει·

400. *ὥστε νῦν, ἤν τις] ὥστ' ἐάν τις R. Coniecerunt Dobree ὥστ' ἐάν τις καί, Meineke ὥστ' ἐάνπερ τις, Dindorf ὥστ' ἐὰν μόνον, Schneider ὥστ' ἐὰν ἕνα τις, Bergk ὥστ' ἐὰν νέα, Blaydes ὥστ' ἐάν τίς τῳ vel ὥστ' ἐὰν πλέκῃ τινί (at iusta profecto ea foret suspicionis causa marito!), alii aliter.

401. κἢν] κἂν R.

enuntiata, accuratius autem loquentis foret: οὐδὲ ἔτι ἔξεστι δρᾶσαί τι ὧνπερ καὶ πρὸ τοῦ, nam sic demum apparet quae sit vis particulae καί. De locutione ὧνπερ καὶ πρὸ τοῦ vid. Plut. 95.

400 sq. *Hodie si qua mulier coronam nectit, amare creditur.* — Festivi nihil haberent haec verba, nisi certus aliqui locus tragici respiceretur [1]. Qui licet indicari non iam possit, tute tamen statueris aut aliam heroinam Euripideam, aut eam quam arbitror equidem *Stheneboeam*, in scena conspectam esse cum serta iungeret, quibus amorem significaret iuveni dilecto. Plane hac de re constaret, si minus exilia ad hunc locum servata essent scholia; nunc verum tralucet tantum in scholii verbis nimis brevibus: „πρὸς τὸ ἔθος, ὅτι ἐστεφανηπλόκουν αἱ παλαιαί." Quae spectant ad discrimen quod intercedit inter tragicum et Homerum; deflexerat poeta tragicus a moribus aevi heroici ex Homero notis, quem coronarum usum ignorasse saepius observatur in scholiis Homericis. Conferri autem potest e. g. Cyclops Euripideus carnibus elixis utens.

401. ἐκβάλῃ] *imprudens e manu emiserit* [2]).

403 sq. Stheneboea Euripidea vesano Bellerophontis amore stimulata [3]) identidem „τῷ Κορινθίῳ ξένῳ!" [4]) clamabat: „πεσὸν δέ νιν" — ut nutrix aliusve nuntius in scena referebat — „λέληθεν οὐδὲν ἐκ χερός, | ἀλλ' εὐθὺς αὐδᾷ· τῷ Κορινθίῳ ξένῳ!" [5]). Etiam vino ἀποκοτταβίζουσα studium suum nimis aperte significabat, testibus Cratini eundem tragici locum imitati versibus, ubi de comica nescio qua Stheneboea haec dicuntur: ἀκράτου δύο χοᾶς | πίνουσ' ἀπ' ἀγκύλης ἐπονομάζουσ' ἀεὶ [6]) | ἵησι λάταγας τῷ Κορινθίῳ πέει [7]). — Talia igitur in scena celebrando tragicus iam effecit ut si cui mulierculae e manibus excidat olla, „*numquid in honorem Corinthii tui amici hoc effundis?*" maritus roget.

405 sq. Nunc quoque certum aliquem Euripidis locum respici quivis intellegit. Apud tragicum igitur puellae alicuius color luridus suspicionem movebat eius fratri, et hoc indicio mox compertum est eam uterum gerere. Sed in quonam dramate haec lecta fuerint sciri iam

[1]) Fritzschii haec est observatio. — [2]) *Uit haar hand laat vallen*; vid. Lys. 156. — [3]) Cf. Eur. fr. 668, quem versum Aristophanes imitatur Vesp. 111 sq. — [4]) *Op de gezondheid van onzen gast uit Korinthe!* — [5]) Eur. fr. 667; cf. Lys. 853—857. Aliena hinc sunt *parentalia* (Ar. fr. 305). — [6]) Sic Jacobs; traditum est ἐπονομάζουσα (-ΣΑΙΗΣΙ: -ΣΑΙΙΗΣΙ), alii ἐπονομάζουσ' ἅμα. — [7]) Cratini fr. 273 collato Hesychio s. v. Κορίνθιος ξένος.

„τὸ χρῶμα τοῦτό μ' οὐκ ἀρέσκει τῆς κόρης". —
εἶεν· γυνή τις ὑποβαλέσθαι βούλεται
ἀποροῦσα παίδων; οὐδὲ τοῦτ' ἔστιν λαθεῖν·
ἄνδρες γὰρ ἤδη παρακάθηνται πλησίον.
πρὸς τοὺς γέροντάς θ', οἳ πρὸ τοῦ τὰς μείρακας
ἤγοντο, διαβέβληκεν· ὥστ' οὐδεὶς γέρων
γαμεῖν ἐθέλει γυναῖκα διὰ τοὔπος τοδί·
„δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή". —
εἶτα διὰ τοῦτον ταῖς γυναικωνίτισι
σφραγῖδας ἐπιβάλλουσιν ἤδη καὶ μοχλούς,

411. γέρων] ἔτι Bachmann.
412. ἐθέλει] θέλει R; vid. ad Vesp. 493.
414. τοῦτον] τοῦτο Iunt.

nequit, nam multas puellas ἔρωτος ἥττους in scenam induxit tragicus: Canacen Aeoli filiam [1]), Augen Alei [2]), Aeropen Catrei [3]), alias complures [4]). Canace si forte respiciatur, non Macareum, qui inceste illam amavit, sed alium eius fratrem — plures enim filios Aeolus habebat — furtum palam fecisse statuamus necesse, ne nugas fudisse videatur tragicus.

405. De verborum structura vid. ad Av. 78.

406. μ' οὐκ ἀρέσκει] vid. ad Ran. 103.

407. ὑποβαλέσθαι] cf. vs. 502 sqq.

409. Olim per maritorum proverbialem illam stultitiam nihil obstabat quominus et aliis fraudibus eos deciperent improbae mulieres, et prolem si natura denegaret aliunde conquirerent. Nunc vero ab Euripide edocti viri etiam talia cavere didicerunt. Parturientis lecto iam assidet vir, neque semoveri inde se patitur; supponi igitur infans nequit. — Eiusmodi quid habuisse drama aliquod Euripideum nemo contendet; itaque veri est dissimile ad certam aliquam tragoediam referri haec voluisse comicum. Ceterum liberos suppositicios pro suis venditabant Theano Euripidea in Melanippa Captiva [5]) et uxor Polybi [6]).

412. τὸ ἔπος τοδί] *huncce versiculum* [7]).

413. *Phoenicis* Euripidei, qui a patre occaecatus pauper et exul Thessaliam petivit [8]), haec erant verba [9]). Quamquam nihil novi dicebat ille, nam dudum cecinerat Theognis: οὔ τοι σύμφορόν ἐστι γυνὴ νέα ἀνδρὶ γέροντι [10]).

414 sq. *Danae* potissimum cogitanda nunc est Euripidis heroina [11]). Quam virginem inclusam ne turris quidem ahenea satis tutata est. Nempe „Kein Graben so weit, keine Mauer so hoch, Wenn zwei sich nur gut sind, sie finden sich doch", — vel, ut graece potius dicam: οὐδεὶς | τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν, | δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσερπύσει [12]).

415. μοχλούς] mente supplendum est ἐμβάλλουσι [13]), quod e verbo vicino ἐπιβάλλειν facile elicitur.

[1]) Vid. ad Ran. 850 et 1079—1082. — [2]) Vid. ad Ran. l. l. — [3]) Vid. ad Vesp. 762 sq. — [4]) Vid. praesertim fr. 683 de *Deidamia* Lycomedis filia. — [5]) Vid. Hygin. fab. 186 coll. Eur. fr. 494. — [6]) Vid. Eur. Phoen. 31. — [7]) Recte schol.; cf. Lys. 1038. — [8]) Vid. ad Ach. 412 sq. — [9]) Vid. Eur. fr. 801 et quae simillima sunt fr. 319⁴ et 804. — [10]) Theogn. 457, supra ad vs. 139. — [11]) Recte sic Fritzsche. — [12]) Apollodor. com. fr. 6. — [13]) Vid. Lys. 246 etc.

τηροῦντες ἡμᾶς· καὶ προσέτι Μολοττικοὺς
τρέφουσι μορμολυκεῖα τοῖς μοιχοῖς κύνας.
καὶ ταῦτα μὲν ξυγγνώσθ᾽· ἃ δ᾽ ἦν ἡμῖν πρὸ τοῦ
αὐταῖς ταμιευούσαις, προαιρούσας λαθεῖν
ἔλαιον, ἄλφιτ᾽, οἶνον, οὐδὲ ταῦτ᾽ ἔτι
ἔξεστιν, οἱ γὰρ ἄνδρες ἤδη κληδία
αὐτοὶ φοροῦσι κρυπτά, κακοηθέστατα,
Λακωνίκ᾽ ἄττα, τρεῖς ἔχοντα γομφίους.
πρὸ τοῦ μὲν οὖν ἦν ἀλλ᾽ ὑποῖξαι τὴν θύραν,

---

419. *ταμιευούσαις, προαιρούσας* Dobree] *ταμιεύεσθαι προαιρούσαις* R. Reiske *ταμιεῦσαι καὶ* pro *ταμιεύεσθαι*, fortasse recte; quod si placeat, scribatur praeterea vs. 419 *αὐτὰς* (cf. vs. 467 Eq. 1312). || *λαθεῖν* Scaliger] *λαβεῖν* R et schol.; cf. Eccl. 26.

420. *ἔλαιον, ἄλφιτ᾽* Meineke] *ἄλφιτον· ἔλαιον* R. Singulare *ἄλφιτον* apud Atticos alibi non extat, apud Homerum tamen et medicos usurpatur; hoc loco si ferendum videatur, conferri possit *δᾷς* collective dictum Nub. 612, sed veri duco similius verborum ordinem esse perturbatum, ut vs. 480 alibique (vid. ad vs. 80). Blaydes *ἔλαιον, οἶνον, ἄλφιτ᾽*, sed *vinum* quin ultimo loco commemorarit comicus et singulari cum vi eam vocem proferri voluerit non dubito.

421. *κληδία*] *κλειδία* R.

424. *ὑποῖξαι*] *ὑπανοῖξαι* (ut Ephipp. fr. 8²) Blaydes. Redit forma brevior Eccl. 15,

---

417. *μορμολυκεῖα*] vid. ad Ran. 925.

419. *ταμιευούσαις*] cf. Eccl. 212 et vid. ad Eq. 947 sq.

— *προαιρούσας*] *cum promeremus* [1]).

420—428. *Olim domesticarum certe copiarum penes nos erat arbitrium: at nunc viri usque adeo nobis diffidunt, ut seclusa servent sua omnia. Et quod remedium aliquando trinummo parabile erat, anulus signatorius, quo forem cellae penariae clam reclusam denuo obsignaremus, ne hoc quidem iam valet, postquam nequam iste Euripides viros docuit non anulis uti ad sigilla imprimenda, sed lignis vermiculatis.* — Hic quoque certi cuiusdam loci Euripidei habetur ratio, sed ubinam Euripides „cives docuerit lignum vermibus peresum adhibere ad fores obsignandas" nescimus. In Syleo satyrico tale quid occurrisse coniecit Fritzsche, haud improbabiliter; satyrico certe quam tragoediae id aptius, et Herculis, qui primus eiusmodi ligno pro anulo signatorio usus esse fertur [2]), magnae in illo dramate erant partes.

423. A regione, ubi primum usu venerunt, *laconicae* dicebantur claves pectine trium pluriumve dentium instructae [3]). Simpliciores enim claves sive *βαλανάγραι* *unum* dentem habere solebant, ad unicam *βάλανον* removendam [4]). Item apud Plautum: *clavem mi harunce aedium laconicam | iam iube efferri intus: hasce ego aedes occludam hinc foris* [5]). Sic fabri nostrates certa quaedam claustrorum et clavium genera vocare solent „britannica".

424. *πρὸ τοῦ μὲν οὖν ... ἀλλὰ*] item mox:

---

[1]) Cf. Thucyd. VIII 90 § 5 Pherecrat. fr. 68¹ etc. — [2]) Vid. Hesych. s. v. *θριπόβρωτος*. — [3]) Imaginem praebet e. g. Marquart Privatleben der Römer p. 229 (e Cumingii de clavibus opere repetitam). — [4]) Vid. Vesp. 155 etc. — [5]) Plaut. Mostell. II 1, 57 sq.; cf. etiam Aristophont. fr. 7 Menandr. 343.

ποιησαμέναισι δακτύλιον τριωβόλου·
νῦν δ' οὗτος αὐτοὺς ᾠκότριψ Εὐριπίδης
ἐδίδαξε θριπήδεστ' ἔχειν σφραγίδια
ἐξαψαμένους. νῦν οὖν ἐμοὶ τούτῳ δοκεῖ
ὄλεθρόν τιν' ἡμᾶς κυρκανᾶν ἁμωσγέπως,
ἢ φαρμάκοισιν ἢ μιᾷ γέ τῳ τέχνῃ,

sed tragica dictione poeta illic utitur; plus valet ad vulgatam tuendam *παροῖξαι* Pac. 30.

427. *θριπήδεστ'*] *θριπήδεστα* R (*ἐκ πλήρους* perscriptum), *θριπηδέστατα* Suid., quem superlativum (= *μάλιστα θριπόβρωτα*, cf. Hesiodea *ἀδηκτότατος* et *ἀκιώτατος* = *ἥκιστα θριπήδεστος* Oper. 420 et 435) hinc alienum esse cum contextus verborum tum numeri testantur.

τέως μὲν οὖν ἀλλά [1]). Praeterea de *ἀλλά* particula vid. ad Nub. 1364.

— *ὑποῖξαι*] de praepositionis *ὑπο-* usu vid. ad Eq. 47 [2]).

425. *ποιησαμέναισι*] *cum faciendum curavissemus* [3]).

— *δακτύλιον*] *anulum signatorium*, viri anulo consimilem, quo fallax femina imitaretur signacula a marito foribus apposita. Nam cellae penariae saepe etiam *obsignabantur* [4]).

426. *ὁ οἰκότριψ*] *ὁ οἶκοι ἐνδιατρίβων* [5]). — Perhibet femina Euripidem, qui umbrae et silentii erat appetens, eo potissimum consilio domi inter libros suos desidere ut rebus domesticis invigilet. Solebant dici *οἰκότριβες servi vernae* [6]), quapropter *θησειότριψ* servus *fugitivus* ludicre audiebat alicubi apud comicum [7]). Dignus autem qui conferatur est locus Ranarum, ubi Euripides cives suos et alia a se edoctos gloriatur et *τὰς οἰκίας οἰκεῖν ἄμεινον ἢ πρὸ τοῦ* [8]).

427 sq. *Ligni vermibus arrosi* [9]) *frustula iam secum ferunt viri e cingulo suspensa, quibus fores obsignent.* — Animalculorum meacula tenuissima et multifariam perplexa fictis sigillis imitari non poterant feminae, si praesertim non saepius idem ligni fragmentum adhiberent mariti, sed novum identidem sibi peterent. Et revera fuisse qui lignis corrosis ad obsignandum uterentur scribit Theophrastus. Euripidis quidem et Aristophanis aetate novum id fuisse artificium, noster locus testatur. Verbi *ἐξάπτεσθαι* synonymum est *ἐξαρτᾶσθαι* [10]).

428 sq. *Itaque censeo perniciem ei aliqua ratione struendam.* — Verbum *κυρκανᾶν* redit infra [11]), cognata sunt *κορκορυγή* [12]) et *κυκᾶν* [13]).

429 sq. *ἁμωσγέπως* et *μιᾷ γέ τῳ τέχνῃ*] cf. Plut. 402.

430. Ante omnia *veneni* mentionem facit mulier, *ταύτῃ γὰρ* — ait heroina Euripidea — *πεφύκαμεν σοφαὶ μάλιστα* [14]).

[1]) Vs. 449. — [2]) Redit verbum Eccl. 15; cf. *παροῖξαι* Pac. 30. — [3]) Vid. ad Lys. 51. — [4]) Cf. Eq. 947 Lys. 1198 sq. — [5]) Nos: *die janhen! der Topfgucker!* (Fritzsche). Male Bergler: *pernicies domuum.* — [6]) Vid. Demosth. XIII § 24. — [7]) Ar. fr. 458. — [8]) Ran. 971—991. — [9]) Cf. Theophr. H. Plant. V 1 § 2 Lucian. XXXIV § 13 Menandr. fr. 540^5 Dittenb. Syll.^{1} 587^{306} etc.; item *θριπόβρωτος* Lycophr. 508. — [10]) Pac. 470 Eccl. 2, 494 Machon Athen. 582 *c* Aesch. Prom. 711 (?), simplex Pac. 1247. — [11]) Vs. 852; item *συγκυρκανᾶν* Epinic. fr. 1^8. — [12]) Vid. ad Nub. 387. — [13]) Vid. ad Eq. 251 et Plut. 1108. — [14]) Eur. Med. 384 sq.; cf. etiam fr. 467.

ὅπως ἀπολεῖται. ταῦτ' ἐγὼ φανερῶς λέγω·
τὰ δ' ἄλλα μετὰ τῆς γραμματέως ξυγγράψομαι.
(Denuo considit.)

ΧΟΡΟΣ.

Stropha (vs. 433—442).

οὔπω ταύτης ἤκουσα
πολυπλοκωτέρας γυναικὸς
οὐδὲ δεινότερα λεγούσης.
πάντα γὰρ λέγει δίκαια,
πᾶσαν ἰδέαν ἐξετάζει,
φρενὶ δ' ἐβάστασεν, πυκνῶς τε
ποικίλους λόγους ἀνηῦρεν,
εὖ διεζητημένους.
ὥστ' ἄν, εἰ λέγοι παρ' αὐτὴν

431. ἐγὼ ... λέγω] ἔχω ... λέγειν vVelsen.
433. οὔπω GHermann] οὔπωτε R[1], οὐπώποτε R[2]. Cf. vs. 520.
435. δεινότερα GHermann] -ρον R (vid. Ach. 318).
437. πᾶσαν ἰδέαν ἐξετάζει GHermann] πάσας δ' εἰδέας ἐξήτασεν R, φρενὶ δὲ πᾶν ἐξήτασ' εἶδος vVelsen.
438. *φρενὶ δ' ἐβάστασεν] πάντα δ' ἐβάστασεν φρενὶ R, πᾶν τ' ἐβάστασεν (translato φρενί in vs. 437) vVelsen. || ἀνηῦρεν] -εῦ- R.
440. αὐτὴν Scaliger] αυτῆς R, μετ' αὐτὴν Bachmann, sed vid. comment.

432. μετὰ τῆς γραμματέως] *cum Lysilla* [1]). Scriba femina legibus non magis invitis quam ipsa lingua nunc fingitur, ut alibi feminae praeco, sagittarius, praetor [2]).

433—435. Digna quae conferantur sunt verba chori in Vespis Bdelycleonem laudantis: οὐδέποθ' οὕτω καθαρῶς | οὐδενὸς ἠκούσαμεν οὐ- | δὲ ξυνετῶς λέγοντος [3]), item in Ecclesiazusis chorus Praxagorae callidum consilium admiratus: οὐδεμιᾷ ... δεινοτέρᾳ σου ξυμμείξασ' οἶδα γυναικί [4]).

434. πολυπλοκωτέρας] *versutae magis*, δεινοτέρας πλέκειν πλοκάς [5]). Epitheton, quod proprium est Typhonis vel Protei illius [6]), redit infra [7]).

437. ἰδέαν] cf. Ran. 382.

438. φρενὶ ... ἐβάστασεν] proprie βαστάσαι sive *gestare, librare* fit manibus, brachiis; sic Ulixes arcum suum χερσὶν ἐβάστασεν loco notissimo [8]). Hinc translatum apud poetas *mente ponderare, perpendere, explorare* significat [9]).

— πυκνῶς] cf. Eq. 1132.

439. ποικίλους] vid. ad Eq. 196.

440—442. Laxior horum verborum est structura; accurate loquentis haec forent: ὥστε παρ' αὐτὴν — *cum ea comparatus* — Ξενοκλῆς δοκεῖ μηδὲν λέγειν. Carpitur sic in transitu *Xenocles* tragicus, cuius etiam initio fabulae iniecta est mentio [10]). Quapropter non ad mulieres

[1]) Vid. vs. 374. — [2]) Vid. ad Lys. 184. — [3]) Vesp. 631—633. — [4]) Eccl. 516. — [5]) De verbo πλέκειν vid. ad Lys. 726 sq. — [6]) Cf. Plat. Phaedr. 230 *a*. — [7]) Vs. 463. — [8]) Hom. φ 405. — [9]) Cf. nostrum *wikken en wegen*. Item Aesch. Prom. 888. — [10]) Vid. vs. 169.

Ξενοκλέης ὁ Καρκίνου, δο-
κεῖν ἂν αὐτόν, ὡς ἐγὼ οἶμαι,
πᾶσιν ὑμῖν
ἄντικρυς μηδὲν λέγειν.

SCENA NONA.

Chorus, Mulier altera.

ΓΥΝΗ Β.

ὀλίγων ἕνεκα καὐτὴ παρῆλθον ῥημάτων.
τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' αὕτη κατηγόρηκεν εὖ,
ἃ δ' ἐγὼ πέπονθα, ταῦτα λέξαι βούλομαι.
ἐμοὶ γὰρ ἀνὴρ ἀπέθανεν μὲν ἐν Κύπρῳ,
παιδάρια πέντε καταλιπών· ἁγὼ μόλις
στεφανηπλοκοῦσ' ἔβοσκον ἐν ταῖς μυρρίναις.

---

441. *Ξενοκλέης* Bentley] *-κλῆς* R.

443. Recens manus in R praescripsit *ἑτέρα γυνή*, solam paragraphum scripsit librarius. || *ἕνεκα καὐτή* Porson] *ἕνεχ' αὐτῇ* R, quod haplographema multis olim editoribus fraudem fecit.

---

haec dicuntur, sed ad ipsos spectatores. *Vos omnes* — sic fere comicus ad cives — *mecum censetis, opinor, meras nugas esse Xenoclis ista dramata.* — De locutione *μηδὲν λέγειν* vid. ad Av. 66.

443. *παρῆλθον*] *prodii verba factura.*

444. *τὰ μὲν γὰρ ἄλλα*] e virorum concionibus haec quoque desumta. Ubi si quis addere volebat aliquid rogationi, „*τὰ μὲν ἄλλα ὥσπερ τὸν δεῖνα*" ad populum ferre se scribebat, dein addebat quae de suo habebat proponere. E. g. psephismati Pythodori, quo brevi post fabulam nostram scenae commissam instituti sunt triginta viri legibus scribundis, Clitophon haec subiunxit: „*τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Πυθόδωρος εἶπεν, προσαναζητῆσαι δὲ τοὺς αἱρεθέντας καὶ τοὺς πατρίους νόμους οὓς Κλεισθένης ἔθηκεν*" *κτέ.* [1]). Item in decreto de *ἀπαρχαῖς* dearum: „*Λάμπων εἶπε· τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ αἱ ξυγγραφαὶ τῆς ἀπαρχῆς τοῦ καρποῦ τοῖν θεοῖν, τὰς δὲ ξυγγραφὰς καὶ τὸ ψήφισμα τόδε ἀναγραψάτω ὁ γραμματεὺς ὁ τῆς βουλῆς ἐν στήλαιν δυοῖν λιθίναιν*" *κτέ.* [2]).

446—448. Particula *μέν* non habet sibi oppositum *δέ*, sed variatur structura verborum. Expectabantur enim haec: *μόλις δὲ ἐγὼ* (i. e. *ipsa, sola*) *αὐτὰ ἔβοσκον.* — *Cypri* cur fiat mentio, certa causa non apparet; nam ante quadraginta annos quae illuc missa est expeditio respici nunc nequit. De verbo *βόσκειν* = *διατρέφειν* [3]) vid. ad Ach. 678 Vesp. 313, de locutione *ἐν ταῖς μυρρίναις* sive *ἐν τοῖς στεφανώμασιν* [4]) ad Ran. 1068.

---

[1]) [Aristot.] Rep. Ath. 29 § 3. — [2]) Dittenb. Syll.[1] 13[47] sqq.; multa alia exempla praebet CIA.; vid. etiam Plat. Gorg. 451 *b.* — [3]) *De kost geven.* — [4]) Eccl. 303.

τέως μὲν οὖν ἀλλ' ἡμικάκως ἐβοσκόμην,
νῦν δ' οὗτος ἐν ταῖσιν τραγῳδίαις ποιῶν
τοὺς ἄνδρας ἀναπέπεικεν οὐκ εἶναι θεούς·
ὥστ' οὐκέτ' ἐμπολῶμεν οὐδὲ θήμισυ.
νῦν οὖν ἁπάσαις ξυμπαραινῶ καὶ λέγω
τοῦτον κολάσαι τὸν ἄνδρα πολλῶν οὕνεκα·
ἄγρια γὰρ ἡμᾶς, ὦ γυναῖκες, δρᾷ κακά,
ἅτ' ἐν ἀγρίοισι τοῖς λαχάνοις αὐτὸς τραφείς
ἀλλ' εἰς ἀγορὰν ἄπειμι· δεῖ γὰρ ἀνδράσι
πλέξαι στεφάνους ξυνθηματιαίους εἴκοσιν.

(Abit.)

452. *οὐδὲ θήμισυ* Hamaker] *οὐδ' εἰσήμισυ* R. Cf. Lys. 116, 132; abiit *ΕΘ* in *ΕC* (cf. *CITON — OINON* vs. 557 et *ΘΙΟΝ — ΟΙΟΝ* vs. 21).

453. *ἁπάσαις ξυμπαραινῶ* (*συμπ.*) vHerwerden] *-σαισι παραινῶ* R; exquisitioris dictionis est compositum *ξυμπαραινεῖν*.

456. *τοῖς* Plut. Mor. 853 Gell. XV 20] om. R, *δή* Brunck, Porson *ἅτ' αὐτὸς ἐν ἀγρίοισι λαχάνοισιν τραφείς*, Blaydes *ἅτ' ἐν ἀγρίοις λαχάνοισιν αὐτὸς ἐκτραφείς*.

457. *γὰρ*] *γάρ μ'* Blaydes.

449. *τέως μὲν οὖν ἀλλὰ ...*] *aliquantisper ... certe*. Cf. vs. 424.

— *ἡμικάκως*] *tolerabiliter, tant bien que mal, indifferently, zoo goed en zoo kwaad als het ging* [1]).

451. Notum crimen [2]). Et saepius sane Euripides heroas heroinasque fecit de deorum natura deque mundi regimine *φιλοσοφικώτερον* disputantes. Praesertim nunc huc faciunt Bellerophontis verba impia: *φησίν τις εἶναι δῆτ' ἐν οὐρανῷ θεούς; | οὐκ εἰσίν, οὐκ εἴσ', εἴ τις ἀνθρώπων θέλει | μὴ τῷ παλαιῷ μῶρος ὢν χρῆσθαι λόγῳ* [3]). Dubitanter saltem Melanippa: *Ζεύς, ὅστις ὁ Ζεύς, κτέ.* [4]), et Hecuba: *ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰδέναι, | Ζεύς, εἴτ' ἀνάγκη φύσεος, εἴτε νοῦς βροτῶν* [5]).

453. *ξυμπαραινῶ καὶ λέγω*] = *ξυμπαραινοῦσα λέγω*. Cf. *φησὶ λέγων* et similia [6]), et omnino de figura grammatica quae *ἓν διὰ δυοῖν* dicitur vid. ad Av. 1182.

455 sq. Altius aliquanto assurgit oratio perorantis; nam *ἄγριος* sive *ferus* adiectivum ita ut hoc loco usurpatum cothurnatae est dictionis [7]). Perridicule autem ab oleribus agrestibus [8]), quae Euripidis mater olim venditasse ferebatur [9]), repetitur nunc agrestis poetae indoles, quasi de nebulone aliquo foro innutrito fieret sermo, Agoracrito altero [10]), *ἀνθρωπαρίῳ τινὶ ἀμούσῳ καὶ ἀγοραίῳ καὶ ἀγρείῳ τὴν φύσιν*.

458. *στεφάνους ξυνθηματιαίους*] *coronas locaticias, opus redemtum* [11]), *ἐκ συνθήματος* [12]). — *Numina* quidem parcius iam colunt mortales ab Euripide corrupti, at convivari etiam pergunt: in *cenas* coronae etiamnunc emuntur.

---

[1]) Adiectivum *ἡμίκακος* Alex. fr. 10 Sophocl. 885. — [2]) Cf. Ran. 889 sqq. — [3]) Eur. fr. 288. — [4]) Eur. fr. 483. — [5]) Eur. Troad. 885 sq. — [6]) Vid. ad vs. 381 et ad Av. 472. — [7]) Soph. Phil. 173 Eur. Andr. 1155 Or. 34 fr. 805 etc. — [8]) *λάχανα ἄγρια* etiam Plut. 298. — [9]) Vid. ad Ran. 840. — [10]) Cf. Eq. 1257 sq. — [11]) *Besteld werk.* — [12]) *Volgens afspraak.*

ΧΟΡΟΣ.

ἕτερον αὖ τι λῆμα τοῦτο
κομψότερον ἔτ' ἀναπέφηνεν.
οἷα καὶ ἐστωμύλατο
οὐκ ἄκαιρα, φρένας ἔχουσα
καί τι πολύπλοκον νόημ', οὐδ'
ἀσύνετ', ἀλλὰ πιθανὰ πάντα!
δεῖ δὲ ταύτης τῆς ὕβρεος ἡ-
μῖν τὸν ἄνδρα
περιφανῶς δοῦναι δίκην.

SCENA DECIMA.

Chorus, Affinis Euripidis.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(voce feminea:)

τὸ μέν, ὦ γυναῖκες, ὀξυθυμεῖσθαι σφόδρα
Εὐριπίδῃ, τοιαῦτ' ἀκουούσας κακά,
οὐ θαυμάσιόν ἐστ', οὐδ' ἐπιζεῖν τὴν χολήν.
καὐτὴ γὰρ ἔγωγ' — οὕτως ὀναίμην τῶν τέκνων! —

460. *Post ἔτ' delevi verba ἢ τὸ πρότερον, interpretamentum ratus.
461. καὶ (κἀστ.) Dobree] κατ- R; abiit *I* in *T*.
463. τι] add. Dobree; excidit *TI* ante *Π* (ut Ran. 99 in V). GHermann καὶ πολύστροφον. || νόημ'] νόημα R, Enger νόημα. | οὐδ' ἀσύνετα (del. ἀλλὰ).
465. ὕβρεος] -ως R.
467. ἀκουούσας] -σαις R; cf. vs. 419.
469. ὀναίμην Suid.] ὀνοίμην R.

459. λῆμα] cf. Eq. 757.
460. κομψότερον] vid. ad Ran. 967.
461. ἐστωμύλατο] vid. ad Ran. 92.
463. πολύπλοκον] cf. vs. 435.
464. πιθανὰ] vid. ad Eq. 629.
465. ὕβρεος] vid. ad Vesp. 1282.
466 sqq. De huius orationis exordio vid. ad locum simillimum Ach. 504 sqq.
466. ὀξυθυμεῖσθαι] verbum ab adiectivo ὀξυθύμῳ [1]) ductum redit Vesp. 501.
467. τοιαῦτ' ἀκουούσας κακά] *cum tam male audiamus*.
468. ἐπιζεῖν τὴν χολήν] *effervescere bilem* [2]). Vid. ad Lys. 464 sq. et de verbo ad Eq. 919.
469. οὕτως — τέκνων] mente supplendum: ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγω [3]). Simillimis verbis Aegeum obtestatur Medea apud Euripidem: οἴκτιρόν με . . . | οὕτως ἔρως σοι πρὸς θεῶν τελεσφόρος | γένοιτο παίδων [4]).

[1]) Eq. 706 etc. — [2]) *Dat ons de gal overloopt.* — [3]) Cf. Nub. 520 sq. — [4]) Eur. Med. 714 sq.

μισῶ τὸν ἄνδρ' ἐκεῖνον, εἰ μὴ μαίνομαι.
ὅμως δ' ἐν ἀλλήλαισι χρὴ δοῦναι λόγον· —
αὐταὶ γάρ ἐσμεν, κοὐδεμί' ἔκφορος λόγου· —
τί ταῦτ' ἔχουσαι ἐκεῖνον αἰτιώμεθα,
βαρέως τε φέρομεν εἰ δύ' ἡμῶν ἢ τρία
κακὰ ξυνειδὼς εἶπε — δρωσσῶν μυρία;
ἐγὼ γὰρ αὐτὴ πρῶτον, ἵνα μὴ ἄλλην λέγω,
ξύνοιδ' ἐμαυτῇ πολλὰ δείν'· ἐκεῖνο δ' οὖν
δεινότατον, ὅτε νύμφη μὲν ἦ τρεῖς ἡμέρας,
ὁ δ' ἀνὴρ παρ' ἐμοὶ καθηῦδεν. ἦν δέ μοι φίλος,
ὅσπερ με διεκόρησεν οὖσαν ἑπτέτιν·
οὗτος πόθῳ μου ἔκνυεν ἐλθὼν τὴν θύραν.
καὶ ἐγὼ εὐθὺς ἔγνων, εἶτα καταβαίνω λάθρᾳ.
ὁ δ' ἀνὴρ ἐρωτᾷ· „ποῖ σὺ καταβαίνεις;“ — „ὅποι;

---

471. *ἀλλήλαισι*] *-οισιν* R.

472. *ἔκφορος*] *ἐκφορὰ* Valckenaer; quem bene refutavit Fritzsche.

474. *εἰ*] *ἢ* R.

475. **δρωσσῶν*] *δρῶσας* R (*-ώ-* R[2]), quo servato Bentley vs. 474 scribebat *ἡμᾶς*, Blaydes *ἡμῖν*, sic tamen displicet duplex ratio qua *κακά* adhibetur, prius *flagitia* significans, dein *crimina, probra*. Sed dubito an praeferam **δρῶσαι*.

477. *πολλὰ δείν'* Dawes] *πόλλ'* R, *δεινὰ πόλλ'* Bentley.

478. *ἦ*] *ἦν* R. Blaydes mavult *νύμφη 'γεγόνη*.

479. *καθηῦδεν*] *καθεύδειν* R.

480. *διεκόρησεν οὖσαν ἑπτέτιν* Poll. III 42] *-ευσεν ἑπτέτιν οὖσαν* R.

482. *καὶ ἐγὼ* (*κἀγὼ*) Lenting] *κᾆτ'* R (i. e. *κᾆτ'*, cf. Ran. 238). Abiit *KAI'* in *KAT*. Crasis similis est Nub. 901.

---

470. *εἰ μὴ μαίνομαι*] vid. ad Nub. 660 Plut. 1070, 1119.

472. *αὐταὶ γάρ ἐσμεν*] cf. Ach. 504.

— *οὐδεμί' ἔκφορος λόγου*] i. e. *οὐδέμια ἡμῶν ἐξοίσει πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀπόρρητα ἔσται*. Cf. supra vs. 363 sq. et vid. ad Plut. 1138.

473. Item Dicaeopolis ille: *τί ταῦτα τοὺς Λάκωνας αἰτιώμεθα;* [1]). De locutione *ἔχουσαι αἰτιώμεθα* vid. ad Ran. 202 Av. 1082.

474. *βαρέως . . . φέρομεν*] cf. Ran. 803.

475. Simillima de se praedicabat chorus mulierum in Aeolosicone: *οὐκ ἐτός, ὦ γυναῖκες, | πᾶσι κακοῖσιν ἡμᾶς | φλῶσιν ἑκάστοθ' ἄνδρες· | δεινὰ γὰρ ἔργα δρῶσαι | λαμβανόμεσθ' ὑπ' αὐτῶν* [2]).

480. *ἑπτέτιν*] mature scilicet addiscenda sunt quae bene velis nosse. Itaque etiam Veneris illae deliciae Helena septennis coepta est amari [3]).

481. *ἔκνυεν*] *digito scalpebat* [4]). Sic in Ecclesiazusis mulier vicinam evocatura *θρυγονᾷ τὴν θύραν*, cui procedens mox amica: „*ἤκουσά τοι*" — ait — *ὑποδουμένη τὸ κνῦμά σου τῶν δακτύλων* [5]).

---

[1]) Ach. 514; vid. etiam ad Nub. 131. — [2]) Ar. fr. 10. — [3]) Vid. Tzetz. ad Lycophr. 103, Ar. fr. 338. — [4]) Item gall. *gratter*. — [5]) Eccl. 34—36.

„στρόφος μ' ἔχει τὴν γαστέρ', ὦ ἄνερ, καὶ ὀδύνη·
„εἰς τὸν κοπρῶν' οὖν ἔρχομαι.“ — „βάδιζέ νυν.“ —
κᾆθ' ὃ μὲν ἔτριβεν κεδρίδας, ἄννηθον, σφάκον,
ἐγὼ δὲ καταχέασα τοῦ στροφέως ὕδωρ
ἐξῆλθον ὡς τὸν μοιχόν, εἶτ' ἐρείδομαι
παρὰ τὸν Ἀγυιᾶ κῦβδ', ἐχομένη τῆς δάφνης.
ταῦτ' οὐδεπώποτ' εἶφ', ὁρᾶτ', Εὐριπίδης!
οὐδ' ὡς ὑπὸ τῶν δούλων τε καὶ ὀρεωκόμων
σποδούμεθ', ἢν μὴ ἔχωμεν ἕτερον, οὐ λέγει·
οὐδ' ὡς, ὅταν μάλισθ' ὅλην ληκώμεθα
τὴν νύχθ', ἕωθεν σκόροδα διαμασώμεθα,

---

486. *ἄννηθον*] *ἄνηθον* R. Cf. Nub. 982.

488. *ἐρείδομαι* Fritzsche] *ἐρειδόμην* R, *ἠρειδόμην* Kuster, fortasse recte, sed vid. vs. 482 et 504.

489. *κῦβδ'*] *κύνδ'* R[1] (-β-[2]).

493. *ὅλην* vVelsen (coll. Suid.)] *ὑπό του* R. || *ληκώμεθα* Suid.] *κινώμεθα* R, sed in ras. sunt litterae *κιν* a correctore scriptae.

494. *σκόροδα διαμασώμεθα* Bentley] *σκοροδιαμασώμεθα* R.

---

484. Vid. ad Plut. 1131.

486. Maritus ut subito dolori mederetur, contundere coepit *baccas iuniperi, anethum, salviam.*

487. Callidior haec femina quam Euphileti illius uxor[1]), quippe maturius aliquanto in Cupidinis castris exercitata, cavit ne ostium per silentium noctis concrepans suspicionem movere posset marito. Eodem artificio utitur anus, de qua apud Plautum contemtim servus: *eapse merum condidicit bibere: foribus dat aquam quam bibant*[2]). Oleum potius cardini ianuae[3]) affudissent, opinor, nisi maculas in limine permansuras metuissent fraudis indicia.

488. *ἐρείδομαι*] mente adde: *ὑπ' αὐτοῦ*[4]).

489. *Ἀγυιᾶ*] cf. Vesp. 875.

— *κῦβδα*] i. e. *κύπτουσα*[5]), quod *χαμαὶ* nollet, ut Myrrhina illa[6]).

— *τῆς δάφνης*] arboris Apollini (*ἀγυιάτῃ*) sacrae.

490. *ὁρᾶτε*] vid. ad Ran. 1234. Item mox vs. 496.

491 sq. *οὐδὲ . . . οὐ*] vid. ad Lys. 61—63.

491. *καὶ*] est pro *καὶ τῶν* dictum[7]), indicat autem *gradationem*; nam etiam agasones sunt servi[8]). Hoc igitur dicit personata haec mulier: „furta nunquam „non committimus; si forte fortuna moe„chus non est, sunt servi; honestiores „autem famuli si non sunt praesto, ne „agasones quidem stabulum redolentes „aspernamur.“

492. *σποδούμεθα*] ad res amatorias verbum[9]) nunc transfertur[10]), ut modo *ἐρείδειν*.

493. *μάλιστα*] vid. ad Lys. 146.

— *ληκώμεθα*] cf. vs. 291.

494. *διαμασώμεθα*] cf. Vesp. 780.

---

[1]) Vid. Lys. I § 14 et 17. — [2]) Plaut. Curc. I 3 initio. — [3]) Proprie dicitur *alveolus*, in quo vertitur ianuae cardo inferior; vid. ad Plut. 1153. — [4]) Cf. Eccl. 616 fr. 695[3] et vid. ad Ran. 914. — [5]) Cf. Eq. 365 Pac. 897 Theocrit. V 116. — [6]) Lys. 918. — [7]) Cf. Ran. 773 Eccl. 54. — [8]) Vid. Plat. Lys. 208 *b*. — [9]) De quo vid. ad Ran. 662. — [10]) Item Eccl. 113, 908, 939, 942, 1016 Pherecrat. fr. 55.

ἵν' ὀσφρόμενος ἀνὴρ ἀπὸ τείχους εἰσιὼν
μηδὲν κακὸν δρᾶν ὑποτοπῆται. ταῦθ', ὁρᾷς,
οὐπώποτ' εἶπεν. εἰ δὲ Φαίδραν λοιδορεῖ,
ἡμῖν τί τοῦτ' ἔστ'; οὐδ' ἐκεῖν' εἴρηκέ πω,
ὡς ἡ γυνὴ δεικνῦσα τἀνδρὶ τοὔγκυκλον
οἷον πρὸς αὐγάς ἐστιν, <ἐκ τῆς οἰκίας>
τὸν μοιχὸν ἐξέπεμψεν <οὐχ ὁρώμενον>.
ἑτέραν δ' ἐγὼ οἶδ', ἣ ἔφασκεν ὠδίνειν γυνὴ
δέχ' ἡμέρας, ἕως ἐπρίατο παιδίον.
ὁ δ' ἀνὴρ περιέρχετ' ὠκυτόκι' ὠνούμενος,

495. ὀσφρόμενος Bentley] ὀσφραινόμενος R. Cf. Vesp. 792. || τείχους Bentley] τοῦ τείχους R.

498. ἔστ';] ἐπεὶ Reisig (ut vs. 553, 556 Eq. 1198 Vesp. 356 Lys. 514 Eccl. 520), quod ἐστι in hac locutione soleat omitti; sed vereor ut contextui aptum sit ἐπεὶ (*nam*).

499. ἣ] δὴ Meineke.

500. οἷον πρὸς αὐγάς Blaydes] ὑπ' αὐγὰς οἷόν R vitio metrico, Bentley ὑπαυγὲς οἷον, quod sublimioris est dictionis (cf. vs. 902), Wecklein ἰδεῖν ὑπ' αὐγὰς οἷον (del. ἐστιν). || Pro verbis quae in hoc et sequenti versu incerta sane coniectura supplevi, in R est: ἐγκεκαλυμμένον vs. 500, quod participium ferri posse non videtur, nam aut nihil proderat adultero caput obvolvisse, si tamen cerneret eum maritus, aut si non cerneret, inutile; in vs. 501 autem fine R habet οὐκ εἴρηκέ πω, quae e vs. 498 librarii errore sunt repetita. In unum versum vs. 500 sq. vHerwerden sic contraxit: τὸν μοιχὸν ἐξέπεμψεν ἐγκεκαλυμμένον, sic tamen nimis abrupte haec enarrari mihi videntur, et molestum manet ἐγκεκαλυμμένον.

504. περιέρχετ' vHerwerden] περιήρχετ' R, περιῆρρεν (ut Eq. 533 Pherecrat. fr. 90)

495. Cf. Lys. 798. *Unguenta* vero redolere suspiciosum erat [1]).

— ἀπὸ τείχους εἰσιών] *cum domum mane redeat, postquam noctem in excubiis transegerit.* De re vid. ad Lys. 555 sq., de locutione ἀπὸ τείχους ad Eq. 744, de verbo εἰσιέναι ad Ach. 202.

496. ὑποτοπῆται] vid. ad Ran. 957 sq.

498. ἡμῖν τί τοῦτ' ἔστι;] vid. ad Eq. 1022.

— οὐδ' ἐκεῖν' εἴρηκέ πω] cf. Ran. 558.

499—501. Mulier viro ab urbis moenibus maturius quam expectaverat redeunti dum pallam [2]) novam vel a fullone recentem ad lucem aurorae ostentat expansam, post eius tergum moechus, ὃν ἔνδον εἶχεν ἡ γυνή [3]), se subduxit.

500. πρὸς αὐγάς] de praepositione vid. ad Nub. 198, locutio πρὸς (vel ὑπ') αὐγάς apud nostrum non redit [4]).

503. De liberis suppositiciis etiam supra fuit sermo [5]). Haec quoque mulier marito filium non inde unde voluit natura parabat, sed „ἐκ βαλλαντίου", ut de Chariclis cuiusdam natalibus iocatus est Teleclides [6]).

504. ὠκυτόκια] etiam τικτικά dicta [7]).

[1]) Cf. Eccl. 524—526. — [2]) De voce ἐγκύκλῳ vid. Lys. 113. — [3]) Eccl. 225. — [4]) Sed vid. Hom. β 181 Eur. Hec. 1154 Plat. Phaedr. 268 *a* sq. *a*; vox αὐγαί legitur (in carmine) Nub. 286. — [5]) Cf. vs. 340, 407; vid. etiam infra vs. 564 sq. — [6]) Teleclid. fr. 41. — [7]) Vid. Ar. fr. 872.

τὸ δ' εἰσέφερε γραῦς ἐν χύτρᾳ τὸ παιδίον,
ἵνα μὴ βοῴη, κηρίῳ βεβυσμένον·
εἶθ', ὡς ἔνευσεν ἡ φέρουσ', εὐθὺς βοᾷ·
„ἄπελθ', ἄπελθ', ἤδη γάρ, ὦ ἄνερ, μοι δοκῶ
„τίκτειν!" — τὸ γὰρ ἦτρον τῆς χύτρας ἐλάκτισεν.
χὼ μὲν γεγηθὼς ἔτρεχεν, ἡ δ' ἐξέσπασεν
ἐκ τοῦ στόματος τὸ κηρίον, τὸ δ' ἀνέκραγεν.
εἶθ' ἡ μιαρὰ γραῦς, ἣ ἔφερεν τὸ παιδίον,
θεῖ μειδιῶσα πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ λέγει·
„λέων, λέων σοι γέγονεν, αὐτέκμαγμα σόν,
„τά τ' ἄλλ' ἀπαξάπαντα καὶ τὸ πόσθιον
„τῷ σῷ προσόμοιον, στρεβλὸν ὥσπερ κύτταρον." —
ταῦτ' οὐ ποιοῦμεν τὰ κακά; νὴ τὴν Ἄρτεμιν,

vel *περιῄε(ι)ν* Elmsley, *περιέτρεχ'* Hamaker. Cf. vs. 482 sq., 507, 513. Idem est vitium vs. 488. || *ὠκυτόκι'* Poll.] *-κεια* R.

509. *τίκτειν* Hirschig] *τέξειν* R. Futuri forma sincera extat Lys. 744.

511. *τὸ κηρίον* Hirschig] *τοῦ παιδίου* R.

514. *αὐτέκμαγμα*] *αὐτ' εγμαγμα* R (-κ-[2]).

505. *ἐν χύτρᾳ*] in Attica artis figlinae patria etiam huiuscemodi usum haud raro praestabant ollae. Unde locutio „*Ποσειδῶν καὶ σκάφη*", qua utitur Lysistrata [1]), videtur repetenda. Oedipum quoque infantem in testa expositum esse perhibet Aeschylus Aristophaneus in Ranis [2]).

506. *Favi frustulum* infantis ori anus inseruit exsugendum [3]).

509. *Scilicet calcibus puer feriebat intus abditus abdomen* [4]) . . . non puerperae sed *ollae*.

514. *λέων, λέων*] vid. ad Eq. 1037.
— *αὐτέκμαγμα σόν*] *expressa tua imago* [5]). Item apud Cratinum nescio quis: *ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκμεμαγμένος* [6]). De compositis ab *αὐτο-* ordientibus vid. ad Eq. 78, de *μάττειν* verbo ad Ran. 1040.

515. Non minus ridicule apud Plautum, postquam nequam muliercula peperisse se puerum simulavit militi, huic roganti „*ecquid mihi similist*" respondetur: „*rogas? quin ubi natus est machaeram et clipeum poscebat sibi*". De deminutivo *ποσθίῳ* vid. Nub. 1014.

516. *στρεβλὸν ὥσπερ κύτταρον*] *tam bene tornatum* sive *rotundum* [7]), *quam est nucamentum.* — Vox *κύτταρον* in Vespis designat *cellulas* quibus vespae prolem suam includunt [8]), alibi iocose sic vocatur *caeli convexum* [9]); nunc proprio, quem e Theophrasto novimus, sensu usurpatum significat *conum* pini vel abietis [10]), viridem adhuc puta et bene turgidum. Nam effetus postquam seminibus emissis exaruit, plane diversam praebet speciem.

[1]) Vid. Lys. 139. — [2]) Vid. ad Ran. 1190. — [3]) Vert.: *met een dotje in zijn mond.* — [4]) Vox *ἦτρον* vid. Plat. Phaedon. 118 *a* Ar. fr. 506[5] Theopomp. 51 etc. — [5]) *Uit uw gezicht gesneden.* — [6]) Cratin. fr. 255. — [7]) De adiectivo *στρεβλῶ* (= *στρεφ-λῶ*) vid. ad Ran. 878. — [8]) Vesp. 1111. — [9]) Pac. 199. Nostrum *dop* — [10]) *Een pijnappel.* Vid. Theophr. H. Plant. III 8 § 8 et 7 § 4.

ἡμεῖς γε! κᾆτ' Εὐριπίδῃ θυμούμεθα,
οὐδὲν παθοῦσαι μεῖζον ἢ δεδράκαμεν;

(Denuo considit.)

ΧΟΡΟΣ.

Antistropha (vs. 520—530).

τουτὶ μέντοι θαυμαστὸν
ὁπόθεν ηὑρέθη τὸ χρῆμα,
χἤτις ἐξέθρεψε χώρα
τήνδε τὴν θρασεῖαν οὕτω.
τάδε γὰρ εἰπεῖν τὴν πανοῦργον
κατὰ τὸ φανερὸν ὧδ' ἀναιδῶς
οὐκ ἂν ᾠόμην ἐν ἡμῖν
οὐδὲ τολμῆσαί ποτ' ἄν.
ἀλλὰ πᾶν γένοιτ' ἂν ἤδη·
τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ
τὴν παλαιάν· ὑπὸ λίθῳ γὰρ
παντί που χρὴ
μὴ δάκῃ . . . ῥήτωρ ἀθρεῖν.

---

521. ηὑρέθη] εὑ- R.
526. ἡμῖν] ὑμῖν R. Cf. vs. 350, 386.
528. ἀλλὰ πᾶν Cobet] ἀλλ' ἅπαν R.

---

518 sq. Ipsis verbis Telephi, quem per totam hanc orationem imitatus est, sodalis Euripidis perorat. Nam Telephus Euripideus in scholiis allatus „εἶτα δὴ θυμούμεθα" aiebat | „παθόντες οὐδὲν μεῖζον ἢ δεδρακότες;" ¹). — Vid. ad Ach. 555.

520 sq. τουτὶ . . . τὸ χρῆμα] sic alibi: μιαρὸν τὸ χρῆμα ²) et similia. De quo loquendi genere vid. ad Ran. 1278 Vesp. 266. Hoc loco mente suppleri potest: γυναικός.

524—526. Similis est locus Lys. 258 sqq.

527. *Omnia iam fiunt fieri quae posse negabam.* Locutio proverbialis ³), cui cognatum est illud: γένοιτο ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ" ⁴).

528—530. Ludicre nunc immutantur scolii cuiusdam verba: ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίον, ὦ ἑταῖρε, φυλάσσεο ⁵), vel: ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος, ὦ ἑταῖρ'; ὑποδύεται· | φράζευ μή σε βάλῃ· τῷ δ' ἀφανεῖ πᾶς ἕπεται δόλος ⁶). Quae in scholio afferuntur e Praxillae carminibus convivalibus, i. e. e corpore carminum a Praxilla collecto ⁷). Vid. etiam ad Plut. 884 sq.

---

¹) Eur. fr. 712. — ²) Pac. 38. — ³) Cf. Xen. Anab. VII 6 § 11 Machon apud Athen. 246 *c*. — ⁴) Herodot. I 32 IV 195 V 9 Aesch. Prom. 981 Soph. Ai. 646 sq. etc. — ⁵) Sic schol. h. l. — ⁶) Sic Athen. p. 695 *d*. — ⁷) Vid. ad Vesp. 1241 sq.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ᾽ οὐ γάρ ἐστι τῶν ἀναισχύντων φύσει γυναικῶν
οὐδὲν κάκιον εἰς ἅπαντα, — πλὴν ἄρ᾽ εἰ γυνή τις.

(Denuo prodit Micca.)

SCENA UNDECIMA.

Chorus, Affinis, Micca.

ΜΙΚΚΑ.

οὔ τοι μὰ τὴν Ἄγλαυρον, ὦ γυναῖκες, εὖ φρονεῖτε,
ἀλλ᾽ ἢ πεφάρμαχθ᾽ ἢ κακόν τι μέγα πεπόνθατ᾽ ἄλλο,
ταύτην ἐῶσαι τὴν φθόρον τοιαῦτα περιυβρίζειν
ἡμᾶς ἁπάσας. εἰ μὲν οὖν τις ἔστιν... —, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς

---

532. *ἅπαντα*] *τὰ πάντα* Blaydes coll. Ran. 968 Plut. 273. Sed vid. Plut. 493. || *γυνή τις* Fritzsche coll. Av. 601] *γυναῖκες* R, sed schol.: *εἰ μὴ ἄλλη γυνή.*

533. *Ἄγλαυρον* schol.] *ἄγραυλον* R.

536. Verba in scholio B ad Hom. *A* 137 minus accurate allata (scriptum enim illic est *ἔστι τις* pro *τις ἔστιν* et omissum est *αὗται*) non debebant pellicere GHermannum ut proponeret *ἔστιν τις*, multoque minus Bergkium ut *ἔστι τίσις*, audacius etiam vVelsen *τίσις τίς ἐστ᾽ ἐν ἡμῖν.* Melius utique vHerwerden *ὑμῶν τις*, sed vulgatam sanam duco.

---

531 sq. Decantatum crimen [1]). De quo muliercula quaedam apud Alexidem: *οὐκ ἔστ᾽ ἀναισχυντότερον οὐδὲν θηρίον | εἰσορᾶν γυναικός· ἀπ᾽ ἐμαυτῆς ἐγὼ τεκμαίρομαι* [2]). De locutione *εἰς ἅπαντα* vid. ad Plut. 273, de particulis *πλὴν εἰ* ad Nub. 361, cum exitu autem enuntiati cf. similes ioci Menandrei: *οὐκ ἂν γένοιτ᾽ ἐρῶντος ἀθλιώτερον | οὐδὲν γέροντος, πλὴν ἕτερος γέρων ἐρῶν* [3]), et: *οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀθλιώτερον πατρός, | πλὴν ἕτερος ἂν ᾖ πλειόνων παίδων πατήρ* [4]).

534. *πεφάρμαχθε*] id quod *χολᾶτε, μαίνεσθε* [5]), *τί παθοῦσαι ἐᾶτε κτέ.;*

535. *φθόρον*] vid. ad Eq. 1151.

— *περιυβρίζειν*] vid. ad Eq. 729.

536 sq. Aliquantisper oblita mulier in Thesmophorio remotis viris se versari nunc [6]), circumspicit spectatorum subsellia, an quis inde exoriatur sibi vindex et ultor. Mente igitur ad *τις* addendum est: „*ξυντιμωρεῖσθαι αὐτὴν βουλόμενος*" [7]): *si quis adest qui opem nobis ferat*, dein id quod huiuscemodi locis omitti solet: *bene est* [8]). Cum vero nullus prodeat, pergit: *sin minus, solae* (sine viris) *nos cum ancillis istam aggrediamur.* — Male olim hunc locum interpretati sunt Fritzsche et Bachmann, quos refutavit Enger. Nec felicius Blaydes (coll. Eur. Ion. 596 etc.) vertit: „*si fortis et animosa est* (*if she has any pluck in her*), *se ipsam defendet; sin minus . . .*" — quae nec caelum, ut aiunt, nec terram.

---

[1]) Vid. ad Lys. 253 et 369. — [2]) Alex. fr. 302. — [3]) Menandr. fr. 509. — [4]) Menandr. fr. 656. — [5]) Cf. vs. 561 Menandr. fr. 213 Plat. Men. 80 *a*. — [6]) De huiusmodi locis vid. ad Eq. 320 sq. — [7]) Recte sic schol.; vid. etiam schol. Hom. *A* 137. — [8]) Vid. ad Plut. 470.

αὐταί τε καὶ τὰ δουλάρια τέφραν ποθὲν λαβοῦσαι
ταύτης ἀποψιλώσομεν τὸν χοῖρον, ἵνα διδαχθῇ
γυνὴ γυναῖκας οὖσα μὴ κακῶς λέγειν τὸ λοιπόν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὴ δῆτα τόν γε χοῖρον, ὦ γυναῖκες! εἰ γάρ, οὔσης
παρρησίας καὶ ἐξὸν λέγειν ὅσαι πάρεσμεν ἀσταί,
εἶτ' εἶπον ἁγίγνωσκον ὑπὲρ Εὐριπίδου δίκαια,
διὰ τοῦτο τιλλομένην με δεῖ δοῦναι δίκην ὑφ' ὑμῶν;

ΜΙΚΚΑ.

οὐ γάρ σε δεῖ δοῦναι δίκην; ἥτις μόνη τέτληκας
ὑπὲρ ἀνδρὸς ἀντειπεῖν, ὃς ἡμᾶς πολλὰ κακὰ δέδρακεν,
ἐπίτηδες εὑρίσκων λόγους ὅπου γυνὴ πονηρὰ
ἐγένετο, Μελανίππας ποιῶν Φαίδρας τε· Πηνελόπην δὲ
οὐπώποτ' ἐποίησ', ὅτι γυνὴ σώφρων ἔδοξεν εἶναι.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἐγὼ γὰρ οἶδα ταἴτιον· μίαν γὰρ οὐκ ἂν εἴποις
τῶν νῦν γυναικῶν Πηνελόπην, Φαίδρας δ' ἁπαξαπάσας.

---

537. *αὐταί*] *αὐτοί* R. || *τε* Reiske] *γε* R.
541. *πάρεσμεν*] *-περ ἐσμὲν* Fritzsche (ut Nub. 841) non recte.
545. *ὃς*] *ὡς* R.
546. *ἐπίτηδες* Bentley] *ἐξεπίτηδες* R (cf. Plut. 916).
548. *ἐποίησ'* Bentley] *ἐποίησεν* R; vid. ad Nub. 214.
549. *ἂν*] *ἆρ* (ν supra) R. || *εἴποις*] *εὕροις* Blaydes.
550. *δ'* Aug.[1]] om. R.

---

537 sq. De hoc cruciatu vid. Nub. 1083 et Eccl. 724.

540. *μὴ δῆτα ... γε*] vid. ad Lys. 36. — Magis hoc supplicium quam aliud quodlibet reformidat, quoniam statim sic deprehendetur fraus.

542. *εἶτα*] vid. ad Nub. 624.

546. *ἐπίτηδες*] vid. ad Vesp. 391.

547 sq. Cf. Ran. 1043 sq. et quae ad illum locum observavi [1]). De usu numeri pluralis (*Μελανίππας* et *Φαίδρας*) vid. ad Av. 484, et de verbo *ποιεῖν* Eq. 1082. Anapaestum in paenultima versus 547, cuius causa est nomen proprium, inauditum et notatu dignum interpres vetustus in scholio iure dicit: „*τοῦτο μόνον τὸ τετράμετρον ἰαμβεῖον ἀνάπαιστον ἔχει τὸν παραλήγοντα*", nam sic scriptum est, nisi fallunt me oculi; certe scribi debuit [2]). In quarto pede Ar. anapaestum eandem ob causam posuit Ran. 912.

549. *μίαν γὰρ οὐκ ἂν εἴποις*] i. e. *οὐδεμίαν γὰρ ἂν εἴποις*. Item in Ecclesiazusis: *οὐκ ἐάσω ... μίαν* pro: *οὐδεμίαν ἐάσω* [3]).

---

[1]) Praeterea vid. supra Prolegomena. — [2]) Dindorf et Rutherford *καταλήγοντα* legerunt et ediderunt. — [3]) Eccl. 153. Item Herodot. III 6 VIII 119 etc.

ΜΙΚΚΑ.

ἀκούετ᾽, ὦ γυναῖκες, οἷ᾽ εἴρηκεν ἡ πανοῦργος
ἡμᾶς ἁπάσας αὖθις αὖ;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

καὶ νὴ Δί᾽ οὐδέπω γε
εἴρηχ᾽ ὅσα ξύνοιδ᾽· ἐπεὶ βούλεσθε πλείον᾽ εἴπω;

ΜΙΚΚΑ.

ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔτ᾽ ἔχοις· ὅσα γὰρ ᾔδησθ᾽ ἐξέχεας ἅπαντα.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὰ Δί᾽ οὐδέπω τὴν μυριοστὴν μοῖραν ὧν ποιοῦμεν.
ἐπεὶ τάδ᾽ οὐκ εἴρηχ᾽, ὁρᾷς, ὡς στλεγγίδας λαβοῦσαι
ἔπειτα σιφωνίζομεν τὸν οἶνον, —

ΜΙΚΚΑ.

ἐπιτριβείης!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὥς τ᾽ αὖ κρέ᾽ ἐξ Ἀπατουρίων ταῖς μαστροποῖς διδοῦσαι,

---

553. *πλείον᾽* Bentley] *πλεῖον* R; cf. Vesp. 807 Plut. 187.
554. *ᾔδησθ᾽*] *ᾔδεις* R.
555. *πω τὴν* Dobree] *τὴν* R, *τήν γε* Bentley. Cf. Lys. 355.
556. *ἐπεὶ τάδ᾽* Dindorf] *ἔπειτά γ᾽* R, *ἐπεὶ τόδ᾽* Kuster. ‖ *ὡς στλεγγίδας*] *ὡστλεγγίδας* R (vid. ad Plut. 1131).
557. *οἶνον* Poll. VI 19] *σῖτον* R schol. Suid. Aug. Iunt. errore aperto (*CIT* pro *OIN*, cf. vs. 452).
558. *ὥς τ᾽ αὖ*] *οὐδ᾽ ὡς* (ut vs. 491, 498, 560, 564) Cobet. ‖ *κρέ᾽* Bachmann] *τὰ κρέ᾽* R.

---

552. *καὶ ... γε*] vid. ad Ran. 49.
553. *ἐπεὶ*] vid. ad Vesp. 519.
555. Cf. Lys. 355.
556. *ὁρᾷς*] vid. ad Ran. 1234.
— *στλεγγίδας*] manubrium igitur tubulatum strigilis [1]) pro siphone [2]) vini dolio inserebat femina bibula [3]), et per illam fistulam cum meri aliquid clam subduxisset, tenue foramen denuo obturabat.

557. *ἐπιτριβείης*] vid. ad Ran. 571.
558 sq. *Cum carnis aliquid ex Apaturiorum festo secum attulit maritus, uxor hoc opsonium lenae* [4]) *dat* ad moechum perferendum, *dein mustelam perhibet* ... additurum „*suffuratam esse*" interrumpit mulier. — De curialium dapibus opiparis primo *Apaturiorum* die habitis vid. ad Ach. 146 Nub. 1198, de *mustelis* in Graecorum domibus iis fere partibus

---

[1]) Aliena hinc sunt *capitis ornamenta*, de quibus vid. ad Eq. 580. — [2]) Cf. Eur. Cycl. 439. — [3]) Cf. vs. 420 Eccl. 14 sq. — [4]) Vox *μαστροπός* = *προαγωγός* (vs. 341 etc.) redit Epicrat. fr. 9^1 Diphil. 43^{22} Theophil. 11^4 Herod. Mimiamb. I tit.

ἔπειτα τὴν γαλῆν φαμὲν —

ΜΙΚΚΑ.

τάλαιν᾽ ἐγώ, φλυαρεῖς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οὐδ᾽ ὡς γυνὴ τὸν ἄνδρα τῷ πελέκει κατεσπόδησεν,
οὐκ εἶπον· οὐδ᾽ ὡς φαρμάκοις ἑτέρα τὸν ἄνδρ᾽ ἔμηνεν,
οὐδ᾽ ὡς ὑπὸ τῇ πυέλῳ κατώρυξεν τότ᾽ —

ΜΙΚΚΑ.

ἐξόλοιο!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

— Ἀχαρνικὴ τὸν πατέρα.

ΜΙΚΚΑ.

ταῦτα δῆτ᾽ ἀνέκτ᾽ ἀκούειν;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οὐδ᾽ ὡς σύ, τῆς δούλης τεκούσης ἄρρεν, εἶτα σαυτῇ
τοῦθ᾽ ὑπεβάλου, τὸ σὸν δὲ θυγάτριον παρῆκας αὐτῇ.

ΜΙΚΚΑ.

οὔ τοι, μὰ τὼ θεώ, σὺ καταπροίξει λέγουσα ταυτί,

---

560. *γυνὴ τὸν ἄνδρα τῷ πελέκει* dubitanter Enger] *τὸν ἀ. τῷ π. γυνὴ* R, *ἑταίρα* (*ἑτέρα* Porson) *τὸν ἄνδρα τῷ πελέκει* Suid.

562. **τότ᾽*] *ποτε* R, quod propter articulum sequentem parum definitum.

563. *Ἀχαρνικὴ*] *ἀχ.* R; de certa quadam femina fit sermo. ‖ *ταῦτα* Bentley] *ταυτὶ* R; cf. vs. 596.

565. *δὲ — αὐτῇ*] Fritzsche *δ᾽ ἐκείνῃ θυγάτριον παρῆκας.*

---

fungentibus quas apud nos agunt feles, ad Vesp. 363. Lenae alicuius simile donum ad iuvenem perferentis videntur esse verba quae ex Aristophanis Amphiarao afferuntur: *ταυτὶ τὰ κρέ᾽ αὐτῷ παρὰ γυναικός του φέρω* [1]).

559. *τάλαιν᾽ ἐγώ*] iratae, non querentis, est nunc; vid. ad Av. 1260.

560. Non *Clytaemestra* — quod fuere qui putarent [2]) — nunc respicitur, sed res quae in Attica aut acciderat nuper aut accidisse nunc sumitur.

— *οὐδὲ . . . οὐκ*] vid. ad Lys. 61—63.

561. Cf. vs. 534. — In crimine simili versatur prima oratio Antiphontis: uxor, quae veneno maritum peremit, non *ἐπὶ θανάτῳ* sed *ἐπὶ φίλτροις* potionem ei administrandam curasse se perhibet.

562 sq. Hoc quidem scelus quin cuivis hoc tempore notum fuerit dubitari nequit. De voce *πυέλῳ* vid. ad Vesp. 141, de *τότε* adverbio sic usurpato ad Plut. 834.

563. *ταῦτα δῆτ᾽ ἀνέκτ᾽ ἀκούειν;*] cf. Plut. 898.

565. *ὑπεβάλου*] vid. ad vs. 503.

566. *οὐ . . . καταπροίξει*] vid. ad Nub. 1240.

— *μὰ τὼ θεώ*] vid. ad Ach. 905.

---

1) Ar. fr. 25. — 2) Vid. schol.

ἀλλ' ἐκποκιῶ σου τὰς ποκάδας.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οὐ δὴ μὰ Δία σύ γ' ἄψει.

ΜΙΚΚΑ.

καὶ μὴν ἰδού.

(Virum corripit.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(violento ictu eam repellens:)

καὶ μὴν ἰδού.

ΜΙΚΚΑ.

(ad unam aliquam e mulieribus chorum efficientibus:)

λαβὲ θοἰμάτιον, Φιλίστη.

(Abicit pallam.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πρόσιθι μόνον, καὶ ἐγώ σε, νὴ τὴν Ἄρτεμιν —

ΜΙΚΚΑ.

τί δράσεις;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τὸν σησαμοῦνθ', ὃν κατέφαγες, τοῦτον χέσαι ποιήσω.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

παύσασθε λοιδορούμεναι. καὶ γὰρ γυνή τις ἡμῖν

---

567. *ποκάδας*] *πλοκάδας* olim alii teste schol. (cf. Poll. II 28), *πόκας* (ut Ran. 186) Fritzsche. || *δὴ* Bothe] *δὲ* R, *τοι* Blaydes.

569. *πρόσιθι* Cobet] *πρόσθες* R, quod interpretantur *admovere manum* (coll. *ἄρας* Eq. 1130 etc.), sed nón haec est vis verbi *προσθεῖναι*.

570. *χέσαι* Dobree] *χεσεῖν* R (in ras. scripsit corrector, 1ª manus *ποήσω χεσεῖν*).

---

567. Ira percita mulier cum dicere velit: „*evellam tibi crines*", vehementioribus utitur verbis, quasi de pecudis vellere, non de capite et corpore humano fieret sermo. Simillima sunt Lys. 448; vid. etiam ib. vs. 364. Vox *ποκάδες* [1]) alibi non invenitur.

570. Ieiunium mulieres agunt hodie; sed Miccam placenta modo famem clam sedasse perhibet eius adversaria, — rem satis credibilem, nisi cibi quam potus fuit abstinentior. Vox *σησαμοῦς* vid. Ach. 1092, et de ipsis minis ad Eq. 69 sq.

571. Qui accurrit nunc *Clisthenes*, eminus adspectus femina videtur. Itaque Nubes illae, quae muliebri specie indutae theatrum intrabant, hanc sibi figuram esse aiebant „*ὅτι Κλεισθένη εἶδον*" [2]), nunc

---

[1]) Dici solet *πόκος*. — [2]) Nub. 355.

ἐσπουδακυῖα προστρέχει. πρὶν οὖν ὁμοῦ γενέσθαι,
σιγᾶθ᾽, ἵν᾽ αὐτῆς κοσμίως πυθώμεθ᾽ ἅττα λέξει.

(Accurrit Clisthenes.)

SCENA DUODECIMA.

Chorus, Affinis, Micca, Clisthenes.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

574 φίλαι γυναῖκες, ξυγγενεῖς τοῦ 'μοῦ τρόπου!
576 γυναικομανῶ γὰρ προξενῶ θ᾽ ὑμῶν ἀεί.
καὶ νῦν ἀκούσας πρᾶγμα περὶ ὑμῶν μέγα
ὀλίγῳ τι πρότερον κατ᾽ ἀγορὰν λαλούμενον,
ἥκω φράσων τοῦτ᾽ ἀγγελῶν θ᾽ ὑμῖν, ἵνα
σκοπῆτε καὶ τηρῆτε, μὴ καὶ προσπέσῃ
ὑμῖν ἀφάρκτοις πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα.

---

575 ὅτι μὲν φίλος εἴμ᾽ ὑμῖν, ἐπίδηλος ταῖς γνάθοις.

575. Del. Cobet, et nisi deletur, γὰρ vs. 576 quo referatur non habet. || ἐπίδηλος] -λον Blaydes (cf. Av. 704 Eq. 38) versum servans.

578. ὀλίγῳ] -γον Bentley (ut Herodot. VIII 95). || λαλούμενον] θρυλούμενον Blaydes (ut Theopomp. fr. 35 Antiphan. 246 etc.).

580. -ῆτε (bis)] -εῖτε R. || μὴ καὶ Porson] καὶ μὴ R, μή τι Kuster.

581. ὑμῖν Aug.] ἡμῖν R. || ἀφάρκτοις] ἀφράκτοις R.

---

autem illuc accedens ille quo viros admitti nefas, nulli mulieri movet iram aut suspicionem, quippe cui virile nihil sit praeter nomen [1]). — Obliviscamur nunc oportet Agathonis eandem ob causam feminarum coetum — non appetentis sed reformidantis [2]).

572. ἐσπουδακυῖα] vid. ad Ran. 813. — ὁμοῦ γενέσθαι] vid. ad Eq. 245.

574. ξυγγενεῖς τοῦ ἐμοῦ τρόπου] cf. vs. 93.

576. Mulierum πρόξενον se dicit mollis homo [3]), liberius ea voce usus, non enim de peregrinis nunc fit sermo, in Lysistrata autem fabula Clisthenes simillimo ioco dicitur πρόξενος τῶν ἱππικῶν ἀνδρῶν [4]).

578. Inter viros in foro multus fuit risus, cum Agathon narraret quomodo improbas mulieres decepturus esset tragici affinis: unus qui iis favebat huc festinavit Clisthenes ut rem ad eas deferret.

580. μὴ καὶ] particulae sic iunguntur etiam in versibus Ecclesiazusarum: φέρε νυν ἐπαναχωρήσω πάλιν, | μὴ καί τις ὦν ἀνὴρ ὁ προσιὼν τυγχάνει [5]) et: μὴ καί ποτ᾽ ἐξολίσθῃ [6]) et: μὴ καί τις ... κατείπῃ [7]). Idem hic est particulae καί usus in interrogatione indirecta, qui in directa Eq. 342 etc.

581. πρᾶγμα δεινὸν καὶ μέγα] vid. ad Ach. 128.

---

[1]) Cf. vs. 235 Ach. 117 sqq. et vid. ad Ran. 48. — [2]) Vid. supra vs. 203 sqq. — [3]) Cf. vs. 602. — [4]) Lys. 622. — [5]) Eccl. 29 — [6]) Eccl. 286. — [7]) Eccl. 495; praeterea cf. Thucyd. V 45 § 1 Aesch. Suppl. 399 Soph. Phil. 46 etc.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί δ' ἐστίν, ὦ παῖ; παῖδα γάρ σ' εἰκὸς καλεῖν,
ἕως ἂν οὕτως τὰς γνάθους ψιλὰς ἔχῃς.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

Εὐριπίδην φάσ' ἄνδρα κηδεστήν τινα
αὐτοῦ, γέροντα, δεῦρ' ἀναπέμψαι τήμερον.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

πρὸς ποῖον ἔργον, ἢ τίνος γνώμης χάριν;

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ἵν' ἅττα βουλεύοισθε καὶ μέλλοιτε δρᾶν,
ἐκεῖνος εἴη τῶν λόγων κατάσκοπος.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

καὶ πῶς λέληθεν ἐν γυναιξὶν ὢν ἀνήρ;

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ἀφηῦσεν αὐτὸν καὶ ἀπέτιλ' Εὐριπίδης,
καὶ τἄλλ' ἅπανθ' ὥσπερ γυναῖκ' ἐσκεύασεν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

πείθεσθε τούτῳ ταῦτα; τίς δ' οὕτως ἀνὴρ

---

584. *φάσ'*] *ἔφασ'* R.
585. *αὐτοῦ*] *αὐτοῦ* R.
590. *ἀφηῦσεν*] *ἄφευσεν* R. || *ἀπέτιλ'* Bekker] *ἀπετιλλ'* R; cf. Hom. δ 672 (Enchirid. dict. ep. p. 304).

---

582. Cf. Vesp. 1297 sq. et Plut. 963.

584 sqq. Totum hoc Clisthenis cum chori duce colloquium supra soccum assurgit et numeris severioribus est adstrictum, primi autem versus plane sunt tragici. Quapropter cuiusvis est suspicari, comicum imitari nunc drama quod in simili versaretur argumento, et speciem fortasse habet quod suspicor equidem, pro exemplo fuisse Achillem in Lycomedis regia inter virgines deprehensum. Quam materiem et alii poetae tractarunt et is de quo ante alios nunc cogitamus Euripides in Scyriis.

584. *κηδεστήν*] vid. ad vs. 74.

585. *ἀναπέμψαι*] in edito enim loco collocatum erat templum dearum [1]) Pnyci vicinum [2]), quo facta est hodie *ἡ τῶν γυναικῶν ἄνοδος* [3]).

591. *ἐσκεύασεν*] vid. ad Ran. 523.

592. *πείθεσθε τούτῳ ταῦτα;*] vid. ad Nub. 1000.

---

[1]) Cf. vs. 623, 657, 893, 1045, 1223. — [2]) Vid. vs. 658. — [3]) Cf. schol.

ἠλίθιος, ὅστις τιλλόμενος ἠνείχετ' ἄν;
οὐκ οἴομαι ἔγωγ', ὦ πολυτιμήτω θεώ.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ληρεῖς. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν ἦλθον ἀγγελῶν,
εἰ μὴ 'πεπύσμην ταῦτα τῶν σάφ' εἰδότων.

(Aliquantum recedit affinis.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τὸ πρᾶγμα τουτὶ δεινὸν εἰσαγγέλλεται.
ἀλλ', ὦ γυναῖκες, οὐκ ἐλινύειν ἐχρῆν,
ἀλλὰ σκοπεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ ζητεῖν ὅπου
λέληθεν ἡμᾶς κρυπτὸς ἐγκαθήμενος.
καὶ σὺ ξυνέξευρ' αὐτόν, ὡς ἂν τὴν χάριν
ταύτην τε καὶ ἐκείνην ἔχῃς, ὦ πρόξενε.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

φέρ' ἴδω.

(Ad Miccam:)

τίς εἶ πρώτη σύ;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

ποῖ τις τρέψεται!

---

593. *ἠνείχετ' ἄν* Brunck] *ἠνείχετο* R. Particulam *ἄν* vix necessariam ducit Sobolewski (Synt. p. 172 sq.); sed nisi additur, significant haec: *quis igitur est vir ille stultissimus, qui vellicari se sinebat?* Sic autem aoristus potius requiritur *ἠνέσχετο* (*sivit*), sed alienum hinc est eiusmodi enuntiatum; non enim *nomen viri* audire cupit is qui loquitur, sed *negat* reperiri posse virum tam stolidum.

596. *ταῦτα* Bentley] *ταυτὶ* R; cf. vs. 563.

600. *ἡμᾶς* Aug.] *ὑμᾶς* R.

603. *εἶ* R] *ἦ* Aug.

---

593. *οὕτως ... ὅστις*] = *οὕτως ... ὥστε.* Cf. Ach. 736 sq.

594. *ὦ πολυτιμήτω θεώ*] de adiectivo vid. ad Ran. 337, de substantivo ad Ach. 905.

597. Id est: *δεινόν ἐστι τὸ πρᾶγμα τοῦτο τὸ εἰσαγγελλόμενον.* Sic alibi: *ἕτερος ἀλαζὼν οὗτος εἰσκηρύττεται* [1]). Praeterea cf. Eq. 655.

598. *ἐλινύειν*] verbo prisco, quod neque apud comicos reperitur alibi — nostro autem loco est *παρατραγῳδοῦντος* — neque apud Sophoclem vel Euripidem extat, utitur Aeschylus in Prometheo, ubi ad Vulcanum: „*festina*", dicitur „*ὡς μή σ' ἐλινύοντα προσδερχθῇ πατήρ*" [2]).

600. *κρυπτὸς ἐγκαθήμενος*] vid. ad vs. 184.

602. *ὦ πρόξενε*] cf. vs. 576.

603. *ποῖ τις τρέψεται!*] i. e. *ποῖ δῆτ' ἂν*

---

[1]) Ach. 135. — [2]) Aesch. Prom. 53. Praeterea vid. Herodot. VII 56 VIII 71 oraculum apud Demosth. XXI § 53.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ζητητέαι γάρ ἐστε.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

κακοδαίμων ἐγώ!

ΜΙΚΚΑ.

ἔμ' ἥτις εἴμ' ἤρου; Κλεωνύμου γυνή.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

γιγνώσκεθ' ὑμεῖς ἥτις ἔσθ' ἡδὶ γυνή;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

γιγνώσκομεν δῆτ'. ἀλλὰ τὰς ἄλλας ἄθρει.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

(Maniam ancillam indicans:)

ἡδὶ δὲ δὴ τίς ἐστιν, ἡ τὸ παιδίον
ἔχουσα;

ΜΙΚΚΑ.

τίτθη, νὴ Δί', ἐμή.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(secum:)

διοίχομαι!

(Avertitur.)

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

αὕτη σύ, ποῖ στρέφει; μέν' αὐτοῦ.

---

605. ἥτις Zanetti] εἴτις R (cf. vs. 134). || εἴμ'] add. Bentley.
606. ἡδὶ Brubach] ἤδε R, ἥδ' ἡ (ut Nub. 534) Bentley.

τραποίμην![1]). De pronominis indefiniti usu vid. ad Plut. 252 Ran. 552, de futuro ad Eq. 1183 Av. 369.

604. ζητητέαι] cf. vs. 145.

605. De *Cleonymo* vid. ad Nub. 353 Av. 288—290. Vir vasti corporis et vorax infra ridetur in uxore bibula et filiola utre.

607. δῆτα] vid. ad Eq. 726.

609. διοίχομαι] id quod διόλωλα, *disperii*. Sic Achilles Aeschyleus luctu abreptus: „τἀμὰ διοίχεται!" exclamabat [2]). Cf. etiam Tecmessa Sophoclea corpore Aiacis reperto „ὤχωκ', ὄλωλα, διαπεπόρθημαι!" vociferans [3]).

610. αὕτη σύ] vid. ad Vesp. 1.

---

[1]) Vid. ad Plut. 374 sq. — [2]) Aesch. fr. 133 apud nostrum Eccl. 393. — [3]) Soph. Ai. 896.

(Aversus considit affinis.)

τί τὸ κακόν;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἔασον οὐρῆσαί μ'!

(Ad se accedentem repellens:)

ἀναίσχυντός τις εἶ.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

σὺ δ' οὖν ποίει τοῦτ'· ἀναμενῶ γὰρ ἐνθαδί.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀνάμενε δῆτα, καὶ σκόπει γ' αὐτὴν σφόδρα.
μόνην γὰρ αὐτήν, ὦ ἄνερ, οὐ γιγνώσκομεν.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

πολύν γε χρόνον οὐρεῖς σύ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ Δί', ὦ μέλε,
στραγγουριῶ γάρ· ἐχθὲς ἔφαγον κάρδαμα.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

τί καρδαμίζεις! οὐ βαδιεῖ δεῦρ' ὡς ἐμέ;

(Affinem protrahit.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί δῆτά μ' ἕλκεις ἀσθενοῦσαν;

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

εἰπέ μοι,

---

610. *τί τὸ κακόν;*] Affini tribuit Lenting (cum versu sq.), non recte, ut opinor.
611. *ἀναίσχυντος — εἶ*] Clistheni (cum versu sequenti) tribuit Iunt., fortasse recte (cf. vs. 638). || *τις*] add. Kuster (cf. vs. 639, 752).
612. *ἀναμενῶ* Scaliger] *ἀναμένω* R. || *ἐνθαδί*] *ἐνθάδε* R.
616. *γάρ· ἐχθὲς* R] *·χθὲς γὰρ* Suid., hinc Lenting *γάρ· χθὲς γὰρ* (cf. vs. 549).

— *τί τὸ κακόν;*] *quid tandem tibi vis?* Cur tandem humi considis? — Cf. vs. 1080 et vid. ad Nub. 184 Ran. 39.

612. *σὺ δ' οὖν ποίει τοῦτο*] vid. ad Lys. 491.

615. Cf. Vesp. 940 Eccl. 351.

616. *στραγγουριῶ*] *laboro στραγγουρίᾳ*[1] sive *retentione urinae*, *ὕδατος στράγγα ἔχω*[2]). Cf. Nub. 131.

617. *τί καρδαμίζεις!*] id quod: *ποῖα κάρδαμα! quid nasturtium loqueris!* Item infra verbum *αἰγυπτιάζειν* significat *de Aegypto loqui*[3]). Praeterea videatur ad Vesp. 609.

---

1) Vesp. 810 fr. adesp. 344. — 2) Menandr. fr. 238. — 3) Vs. 922.

τίς ἐστ' ἀνήρ σοι;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τὸν ἐμὸν ἄνδρα πυνθάνει;...
τὸν δεῖνα γιγνώσκεις, ... τὸν ἐκ Κοθωκιδῶν;...

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

τὸν δεῖνα; ποῖον;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἔσθ' ὁ δεῖν', ... ὅς καί ποτε
τὸν δεῖνα, ... τὸν τοῦ δεῖνα ...

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ληρεῖν μοι δοκεῖς.
ἀνῆλθες ἤδη δεῦρο πρότερον;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ Δία,
ὁσέτη γε.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

καὶ τίς σοί ἐστι συσκηνήτρια;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἡ δεῖν' ἔμοιγ' ...

(secum:)

οἴμοι τάλας!

621b. Affini tribuit Aug., in R continuatur Clistheni.
624. *σοί ἐστι*] *σοὐστίν* R.
625. *οἴμοι τάλας*] Affini dedit Scaliger, Clisthenis sunt in R (cf. vs. 559 Av. 1260).

620—622. *δεῖνα*] vid. ad Vesp. 524.

621. Item apud Plautum: *Istaec quidem illa est ... — Quae illa est? — Illa ...* [1]). — *ποῖον;*] vid. ad Ran. 529.

623. *ἀνῆλθες ἤδη*] vid. ad Nub. 386 et de verbo *ἀνιέναι* supra vs. 585.

624. *Quae igitur* [2]) *est tibi contubernalis?* [3]). — Mulieres Thesmophoriis, ut mense Boedromione Eleusiniis [4]), pervigilium agentes in honorem dearum, accumbebant in tabernaculis [5]); quapropter *umbracula* prope templum sibi struebant [6]). Eodem fere sensu quo *συσκηνήτριαν*, comicus dixit *συνθεάτριαν* [7]).

---

[1]) Plaut. Mercat. IV 3, 32, ubi vid. etiam vs. 23 sqq.; cf. etiam Trinumm. IV 2, 62. — [2]) De particula *καί* vid. ad Nub. 210. — [3]) *ξύσκηνος* Thucyd. VII 75 § 4 etc., *-νεῖν* Xen. Hell. III 2 § 8 etc, *-νία* V 3 § 20 etc. — [4]) Vid. ad Ran. 316 sqq. — [5]) Cf. de *Isthmiis* Pac. 880 et fabulae deperditae nomen *Σκηνὰς καταλαμβάνουσαι*. — [6]) Cf. vs. 658. — [7]) Ar. fr. 472.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

οὐδὲν λέγεις.

ΜΙΚΚΑ.

(ad Clisthenem:)

ἄπελθ᾽· ἐγὼ γὰρ βασανιῶ ταύτην καλῶς
ἐκ τῶν ἱερῶν τῶν πέρυσι. σὺ δ᾽ ἀπόστηθί μοι,
ἵνα μὴ ἐπακούσῃς ὢν ἀνήρ.

(Secedit Clisthenes. Ad affinem:)

σὺ δ᾽ εἰπέ μοι
ὅ τι πρῶτον ἡμῖν τῶν ἱερῶν ἐδείκνυτο.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

φέρ᾽ ἴδω, τί μέντοι πρῶτον ἦν; ... — ἐπίνομεν.

ΜΙΚΚΑ.

τί δὲ μετὰ τοῦτο δεύτερον;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

προυπίνομεν.

ΜΙΚΚΑ.

(secum:)

ταυτὶ μὲν ἤκουσάς τινος.

(Alta voce:)

τί δαὶ τρίτον;

---

630. μέντοι Suid. et R in marg.] om. R in textu. Cf. Nub. 787.
631. μετὰ Suid.] με R.
632. δαὶ Bentley] δὲ R, quo servato Enger inserit σύ post τινος.

---

626. Simillimus est versus Ach. 110.

628. ἵνα μὴ ἐπακούσῃς] *ne voces nostrae ad te pervenire possint* ἐν ἐπηκόῳ καθεστῶτα [1]). — Qui vero *clam et data opera* auribus percipit quae non licet, is παρακούειν dicitur [2]).

629. Simillimus — quod casui debetur — est versus Vesp. 831.

630. φέρ᾽ — ἦν] eadem sunt verba Strepsiadis quae modo didicit recordari frustra conantis [3]).

632. Hactenus congruunt omnia: nempe antiquius quid haberent mulierculae clam viris considentes, quam ut biberent et salutem sibi propinarent! — Simillimus est in Plauti Amphitryone locus, ubi Sosias postquam ex altero illo Sosia complura audivit quae resciscere nemo praeter ipsum potuit, tandem secum: *nescio unde haec hic spectavit. Iam ego hunc decipiam probe: | nam quod egomet solus feci, nec quisquam alius adfuit | in taber-*

---

[1]) Vid. e. g. Xen. Anab. III 3 § 1 VII 6 § 8. — [2]) *Afluisteren*, vid. Ran. 750. — [3]) Nub. 787, ubi vid.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

σκάφιον Ξένυλλ' ᾔτησεν· οὐ γὰρ ἦν ἀμίς.

ΜΙΚΚΑ.

οὐδὲν λέγεις. δεῦρ' ἐλθέ, δεῦρ', ὦ Κλείσθενες.
ὅδ' ἐστὶν ἀνὴρ ὃν λέγεις.

(Accurrit Clisthenes.)

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

τί οὖν ποιῶ;

ΜΙΚΚΑ.

ἀπόδυσον αὐτόν· οὐδὲν ὑγιὲς γὰρ λέγει.

(Encyclum affini detrahit Clisthenes.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

καὶ ἔπειτ' ἀποδύσετ' ἐννέα παίδων μητέρα;

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

(ad Miccam:)

χάλα ταχέως τὸ στρόφιον.

(Detracto strophio diductaque crocota pectus affinis inspiciunt Clisthenes et Micca.)

---

634. *δεῦρ' ὦ* R e correct.] *δεῦρο* R[1].

638. Sic distribui versum, quem Clistheni totum dedit Brunck, Mulieri Iunt. in R vs. 637—640 continuantur Affini. || *χάλα*] *χάλαι* R.

---

naclo, id quidem hodie nunquam poterit dicere. Dein ad illum conversus: *Si tu Sosia es, legiones quom pugnabant maxime, | quid in tabernaclo fecisti? Victus sum si dixeris.* Respondet Sosias personatus: *Cadus erat vini, inde implevi hirneam*... stupens autem verus Sosias: *Ingressus est viam!* secum mussitat. Pergit Mercurius: *Eam ego, ut matre fuerat natum, vini eduxi meri.* Tum victus Sosias: *Mira sunt, nisi latuit illic in illac hirnea! | Factum est illud, ut ego illic vini hirneam ebiberim meri* [1]). Hoc tamen discriminis inter locum utrumque intercedit, quod Mercurius Sosiae enarrat rem quam probe novit utpote deus, — *θεοὶ δέ τε πάντα ϝίσασι,* — Euripidis vero sodalis solo mentis acumine nunc id quod factum est indagat.

633. Verum postquam homo callidus bis feliciter est assecutus coniectando, *τρικυμίᾳ* quaestionum obruitur. Quamquam haec demum probabilis erat coniectura, post multa pocula *scaphium* poposcisse matronas [2]). Sed utinam deinde tacuisset: femina mansisset! Nunc *ἀμίδα* commemorando, vasculum *virorum* conviviis aptum et proprium [3]), sexum prodit.

636. *οὐδὲν ὑγιὲς*] vid. ad Ach. 956.

637. *καὶ ἔπειτα ἀποδύσετε*] indignationem et mentem perturbatam cum particulae produnt [4]) tum verbi tempus futurum [5]).

---

[1]) Plaut. Amphitr. I 1, 271 sqq. — [2]) Cf. Eupol. fr. 46 Plaut. Bacch. I 1, 37 Iuvenal. VI 264 Martial. XI 12, 6. — [3]) Vid. Ran. 544. — [4]) Vid. ad Nub. 210 et 226. — [5]) Vid. ad Av. 369.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
(ad Clisthenem:)
ὦ ἀναίσχυντε σύ!

ΜΙΚΚΑ.
ὡς καὶ στιβαρά τις φαίνεται καὶ καρτερά! —
καὶ νὴ Δία τιτθούς γ', ὥσπερ ἡμεῖς, οὐκ ἔχει.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
στερίφη γάρ εἰμι κοὐκ ἐκύησα πώποτε.

ΜΙΚΚΑ.
νῦν, τότε δὲ μήτηρ ἦσθα παίδων ἐννέα.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.
(lumbos affinis inspectans:)
ἀνίστασ' ὀρθός. — ποῖ τὸ πέος ὠθεῖς κάτω;

ΜΙΚΚΑ.
(a tergo affini adstans:)
τοδὶ διέκυψε καὶ μάλ' εὔχρων. ὦ τάλαν!

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.
(ad eam accedens:)
καὶ ποῦ ᾽στιν;

ΜΙΚΚΑ.
αὖθις εἰς τὸ πρόσθεν οἴχεται.

---

642. δὲ μήτηρ Aug.] δημήτηρ R; fortasse suspicetur quispiam comicum scripsisse νῦν δὴ δὲ μήτηρ κτέ. (cf. v. l. Plut. 517).

643. Clistheni dedit Brunck; personae mutatae signum non habet R (neque vs. 642).

644. διέκυψε Dobree] δὴ ἔκυψε R.

---

640. νὴ Δία ... οὐκ ἔχει] non dicitur nunc νὴ Δία pro μὰ Δία, — nedum e coniectura hoc sit scribendum! — sed νὴ Δία id valet quod δῆτα, *profecto*, οὐκ ἔχει autem pro una *carendi* est notione [1]). — τιτθούς] vid. ad Lys. 83.

641 sq. Suis mendaciis irretivit se homo, ut in Lysistrata muliercula quae parturire se perhibet [2]).

641. στερίφη] adiectivum redit infra [3]). Cohaeret στερεός, στερρός [4]).

642. τότε] cf. vs. 217 et vid. ad Plut. 834.

644. Cf. Nub. 539.

— ὦ τάλαν] *pro hominem impudentem!* Vid. ad Plut. 706.

645. καί] vid. ad Nub. 210.

— εἰς τὸ πρόσθεν] vid. ad Eq. 751.

---

[1]) Item nos: *en ja zoowaar, zij heeft geen boezem zooals wij*. Cf. Eccl. 445 Diphil. fr. 32^{25}. — [2]) Vid. Lys. 744 sq. — [3]) Vs. 1185; item Thucyd. VI 101 § 3 VII 36 § 2 Plat. Theaet. 149 *b*. — [4]) Ach. 219 Nub. 420.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

(ad pristinam stationem reversus:)

οὐκ ἐνγεταυθί.

ΜΙΚΚΑ.

μὴ ἀλλὰ δεῦρ' ἥκει πάλιν.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

ἰσθμόν τιν' ἔχεις, ἄνθρωπ'· ἄνω τε καὶ κάτω
τὸ πέος διέλκεις πυκνότερον Κορινθίων.

ΜΙΚΚΑ.

ὢ μιαρὸς οὗτος! ταῦτ' ἄρ' ὑπὲρ Εὐριπίδου
ἡμῖν ἐλοιδορεῖτο.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

κακοδαίμων ἐγώ,
εἰς οἷ' ἐμαυτὸν εἰσεκύλισα πράγματα!

ΜΙΚΚΑ.

ἄγε δή, τί δρῶμεν;

---

646. μὴ] add. Bentley.
647. Habet Suid. s. v. ἰσθμός, om. librarius R, sed in margine adscripsit corrector.
651. εἰσεκύλισα] -ησα R.

---

646. ἐνγεταυθί] vid. ad Ran. 965. — μὴ ἀλλὰ] vid. ad Ran. 103.

647 sq. *Diolco aliquo* [1]) hominem nequam more Corinthiorum uti perhibet Clisthenes. De locutione ἄνω τε καὶ κάτω (*modo sursum modo deorsum*) vid. ad Nub. 616; brevius autem, quam flagitabat strictior grammatica, Clisthenes loquitur, nam compendiaria haec est comparatio [2]) pro: πυκνότερον τῶν <πλοίων τῶν> Κορινθίων, vel potius: πυκνότερον ἢ οἱ Κορίνθιοι <τὰ πλοῖα>. — Cognatum iocum habet Pax fabula [3]).

649 sq. *Nunc demum intellego quid sit rei: vir est; hanc igitur ob causam nos criminabatur, Euripidem autem defendebat.*

649. ὢ μιαρὸς οὗτος!] vid. ad Vesp. 397 et 1.

— ταῦτ' ἄρα ... ἐλοιδορεῖτο] vid. ad Nub. 319 et ad Vesp. 183.

651. *Qualibus negotiis me involvi!* — Etiam infra verbum εἰσκυλῖσαι sic usurpatur [4]). Cf. verba ducis chori ad Strepsiadem: *ipse haec mala tibi concivisti* στρέψας σεαυτὸν εἰς πονηρὰ πράγματα, *quoniam ad improba artificia te convertisti* [5]).

---

[1]) *Een heul.* Vid. Thucyd. VIII 7 (III 15 Herodot. VII 24 Strab. VIII 2 § 1). — [2]) Vid. ad Vesp. 1032 Lys. 1179. — [3]) Pac. 879. — [4]) Vs. 767 (et Vesp. 1475?), item Pherecrat. fr. 146²; cf. etiam Aesch. Prom. 87 Xen. Mem. I 2 § 22. — [5]) Nub. 1455.

ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ.

τουτονὶ φυλάττετε
καλῶς, ὅπως μὴ διαφυγὼν οἰχήσεται.
ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῖς πρυτάνεσιν ἀγγελῶ.

(Abit Clisthenes. In scena remanet affinis custodientibus Micca et Mania.)

SCENA DECIMA TERTIA.

Chorus solus.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἡμᾶς τοίνυν μετὰ τοῦτ' ἤδη τὰς λαμπάδας ἁψαμένας χρὴ
ξυζωσαμένας εὖ κἀνδρείως τῶν θ' ἱματίων ἀμελούσας
ζητεῖν εἴ που κἄλλος τις ἀνὴρ ἀνελήλυθε, καὶ περιθρέξαι

---

653. *οἰχήσεται* Bentley] *οἴχεται* R.

656. **ἀμελούσας*] *ἀποδύσας* R, quod aptum quidem huic loco est verbum, sed aut absolute ponitur aut accusativum adsciscit. Litterarum *ΑΜΕΛȣ* et *ΑΠΟΔΥ* perexiguum olim fuit discrimen. Blaydes *καὶ θαἰμάτι' ἐξαποδύσας*, quod inauditum est compositum, non autem promiscue usurpari *ἐκδύειν* (*uitdoen*) et *ἀποδύειν* (*afdoen*) nemo nescit.

657. *ἀνελήλυθε* Fritzsche] *εἰσελήλυθεν* R (cf. Lys. 786); *εἰσῆλθεν* Elmsley, sed necessarium est perfectum (= *ἥκει* vel *πάρεστι*).

---

655 sqq. Chorus faces quassans, quod olim ab aemulo quodam adhibitum oculorum lenocinium Aristophanes contemtu habuerat dignissimum [1]), nuper ab ipso in Lysistrata fabula [2]) inductus egregie, ut opinor, placuerat spectatoribus clarosque excitaverat cachinnos. Quapropter denuo nunc eo artificio utitur comicus. Neglegentius autem — more suo — versatur in temporum ratione constituenda. Nam primo mane Agathonem convenerunt Euripides eiusque affinis: nunc ut facum usus aliqui esse possit, noctem ingruere sumamus oportet, postquam pauca quaedam cecinit chorus et orationes aliquot sunt habitae, quae totum diem implere haudquaquam potuerunt. Sed mittamus hoc et pervigilium iam incipere credamus poetae: quid tum postea? Mox enim diurno etiam tempore res agi clare apparet [3]), et sub finem demum fabulae caliginis nocturnae fit mentio [4]).

655. *τὰς λαμπάδας*] eas quas secum huc attulerunt [5]).

656. Pallis, quibus amictae huc venerunt, mulieres relictis crocotas succingunt [6]), quo sint expeditiores ad persequendos viros nefarios — vel potius ad saltandum [7]).

— *εὖ καὶ ἀνδρείως*] vid. ad Eq. 379.

657. *ἀνελήλυθε*] vid. ad vs. 585.

— *περιθρέξαι*] aoristus rarus, poeticus [8]).

---

[1]) Vid. Nub. 543. — [2]) Vid. Lys. 293 sqq., 376 sqq. (1217 sqq.). — [3]) Vid. praesertim vs. 764. — [4]) Vs. 1065 sqq. — [5]) Cf. vs. 280. — [6]) Cf. vs. 255 Lys. 536. — [7]) Vid. ad Ach. 627, schol. Pac. 729. — [8]) Cf. Eur. Iph. Aul. 1569.

τὴν Πύκνα πᾶσαν, καὶ τὰς σκηνὰς καὶ τὰς διόδους διαθρῆσαι.

(Faces incensas sumunt mulieres, dein orchestram intrant, quam sequens canticum canentes obeunt.)

ΧΟΡΟΣ.

εἶα δὴ πρώτιστα μὲν χρὴ κοῦφον ἐξορμᾶν πόδα,
καὶ διασκοπεῖν σιωπῇ πανταχῇ· μόνον δὲ χρὴ
μὴ βραδύνειν, ὡς ὁ καιρός ἐστι μὴ μέλλειν ἔτι.
ἀλλὰ τὴν πρώτην τρέχειν χρῆν ὡς τάχιστ' ἤδη κύκλῳ.

εἶα νῦν ἴχνευε καὶ μά-
τευε ταχὺ πάντ', εἴ τις ἐν <τού-
τοισι τοῖς> τόποις ἑδραῖος
ἄλλος αὖ λέληθεν ὤν.
πανταχῇ δὲ ῥῖψον ὄμμα,

658. *διαθρῆσαι* Kuster] *ἀθρῆσαι* R. Cf. vs. 685 Eq. 543 Nub. 700.

660. *πανταχῇ· μόνον δὲ χρὴ* Kuster] *μόνον δὲ χρὴ πανταχῇ* R.

661. *ἐστι μὴ*] *ἐστιν οὐ* Blaydes coll. Plut. 255. || Sententiam in versus fine claudit R, recte ut arbitror, ut *ἀλλά* vs. 662 sit hortantis, non adversantis.

662. *χρῆν* Bentley] *χρὴ* R, *χρή σ'* Porson, *χρῆσθ'* (i. e. *χρῆσται*) Meineke, *ὅσον* (deleto *ὡς*) Enger. Cf. vs. 777 (?), 793, 832, 966. An **τρέχειν νῦν ὡς τάχιστα χρὴ κύκλῳ*?

663 sq. Verba *τούτοισι τοῖς* supplevit Blaydes coll. Soph. Oed. C. 64, 1020, 1641, 1761 Phil. 40, 1027 Eur. Hipp. 1393, nudum enim *τόποις* ferri non posse. Quod ut corrigeret vVelsen coniecit *εἴ τις ἐνγεταῦθ' ἑδραῖος*, non recte pro *ἐνγεταυθί* (ut vs. 646; vid. ad Ran. 965). Dobree tetrametros efficiebat, pro *ταχὺ πάντ'* scribens *πάντα πανταχῇ*, eleganter sane, nisi quod *πανταχῇ* altero abhinc versu occurrit in textu tradito; eodem consilio Zielinski scribit *ταχὺ πάντ' <ἐν κύκλῳ>*, Enger vero delebat *καὶ μάτευε*, ut vs. 663 sq. pares fierent versibus 665 sq.

665. *δὲ ῥῖψον* GHermann] *διάρριψον* R, *δὴ ῥῖψον* Bergk.

658. *Pnycem* Thesmophorio vicinam explorare mulieres iubet earum dux, praesertim autem scrutari sua ipsarum umbracula [1]), an forte et alii viri obrepserint ibique iam lateant abditi; *διόδους* dicit meacula angusta per quae inter umbraculorum singulas series fit iter. — Aliena hinc sunt quae de *institorum* tabernis leguntur alibi [2]), nec non quae de *theatri σκηνῇ* [3]) et *εἰσόδοις* [4]).

659. *κοῦφον ἐξορμᾶν πόδα*] vid. ad Lys. 1282 et ad Eccl. 161.

661. Vid. ad Plut. 255 et Av. 638 sq.

662. *Sed totum locum ante omnia circumeamus oportet.* — Ad *τὴν πρώτην* suppleri potest quod *currendi* verbo inest substantivum *ὁδόν*, cf. autem locutio: *ὁ λαγὼς τὸν περὶ τῶν κρεῶν τρέχει* et Charonis comici illud: *δοῦλον οὐκ ἄγω, | εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν* [5]).

[1]) Vid. supra vs. 624. — [2]) Demosth. XVIII § 169 Harpocr. s. v. *σκηνίτης*. — [3]) Pac. 731. — [4]) Nub. 326. — [5]) Ran. 191.

καὶ τὰ τῇδε καὶ τὰ δεῦρο
πάντ᾽ ἀνασκόπει καλῶς.

Stropha (vs. 667—686).

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἢν γὰρ ληφθῇ δράσας ἀνόσια,
δώσει τε δίκην καὶ πρὸς τούτῳ
τοῖς ἄλλοις ἔσται ἅπασιν
παράδειγμ᾽ ὕβρεως ἀδίκων τ᾽ ἔργων
ἀθέων τε τρόπων·
φήσει δὲ θεοὺς εἶναι φανερῶς,
δείξει τ᾽ ἤδη
πᾶσιν ἀνθρώποις σεβίζειν δαίμονας δίκην τ᾽ ἀεί.

ΧΟΡΟΣ.

ὥστ᾽ ἐφέπειν ὄντως ὅσια καὶ νόμιμα,
μηδομένους ποιεῖν ὅ τι καλῶς ἔχει.
κἢν μὴ ποιῶσι ταῦτα, τοιάδ᾽ ἔσται·
αὐτῶν ὅταν ληφθῇ τις οὐκέθ᾽ ὅσια δρῶν,
ἢ μανίαις φλέγων, λύσσῃ παράκοπος,

---

667. *ληφθῇ* Reisig] *μὴ λάθηι* R, Bergk *με λάθῃ*, sed manifestarii puniuntur malefici, non latentes; Sobolewski *εἰ γάρ μ᾽ ἔλαθεν* (*si clam me huc irrepsit*), sic vero sequi debebat *δρῶν*. — Cf. vs. 679 Nub. 1071.

669. *ἔσται ἅπασιν* Bothe] *ἅπασιν ἅπασιν ἔσται* R (alterum *ἅπασιν* deletum est), *ἀνδράσιν ἔσται* Beer non male, sed lenior est Bothii correctio, *ἄνδρες* autem vox facile e vs. 657 mente repetitur, perinde atque vs. 664.

672 sq. *φήσει . . . δείξει*] *δείξει . . . φήσει* Meineke.

672. *δὲ* (vel *τε*) *θεοὺς εἶναι* Dobree] *δ᾽ εἶναί τε θεοὺς* R.

674 sq. *δίκην τ᾽ ἀεί.* | *ὥστ᾽ ἐφέπειν ὄντως*] sic scripsi leviter immutata coniectura Velseni, qui *δαιμόνων δίκην ἀεὶ κτέ.* dedit, in versu 675 Fritzschium secutus. In R sunt *δικαίως τ᾽ ἐφέποντας*, quae neque metro neque contextui conveniunt.

678. *κἢν*] *κἂν* R.

679. *οὐκέθ᾽ ὅσια* Meineke] *ὅσια* R, *ἀνόσιόν τι* GHermann.

680. *ἢ μανίαις* vVelsen] *μανίαις* R, *μανιάσιν* Meineke (probabiliter, si accederet *νόσοις* vel simile quid; cf. Eur. Herc. 878 Soph. Ai. 59), dein *λύσσαις* scribens.

---

666. Simillima sunt chori feminarum in Ecclesiazusis verba: *πρὸς ταῦτα συστέλλου σεαυ-* | *τὴν καὶ περισκοπουμένη* | *τἀκεῖσε καὶ τἀκ δεξιᾶς* | *φύλαττ᾽ ὅπως μὴ ξυμφορὰ γενήσεται τὸ πρᾶγμα* [1]). Praeterea cf. Av. 425.

680. *μανίαις*] vid. ad Nub. 832. — *παράκοπος*] *delirus*, adi. poeticum [2]).

---

[1]) Eccl. 486—488. — [2]) Cf. Aesch. Prom. 581 Eur. Bacch. 33, et vid. ad Eq. 531 Nub. 640 Plut. 242.

βίαιόν τι δρᾷ,
πᾶσιν ἐμφανὴς δρᾶν ἔσ-
ται γυναιξὶ καὶ βροτοῖσιν
ὅτι τά τε παράνομα τά τ' ἀνόσια θεὸς
παρὼν τίνεται.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' ἔοιχ' ἡμῖν ἅπαντά πως διεσκέφθαι καλῶς·
οὐχ ὁρῶμεν γοῦν ἔτ' ἄλλον οὐδέν' ἐγκαθήμενον.

SCENA DECIMA QUARTA.

(Ab improviso affinis correpta puellula, quam gestabat ancilla, confugit ad aram.)

Chorus, Affinis, Micca.

ΜΙΚΚΑ.

ἆ, ποῖ σὺ φεύγεις; οὗτος, οὗτος, οὐ μενεῖς;

---

681. **βίαιόν τι δρᾷ*] *εἴ τι δρώιη* R, quod del. Bothe, probabilius dochmium inde effinxit vVelsen *εἰ δρῴη τί πως*, qui tamen non satis placet.

682. *ἔσται* Reisig] *ἐστὶν* R.

683. *βροτοῖσιν* Enger] *βροτοῖς* R. Cf. vs. 722.

684. *τε*] add. GHermann.

686. *παρὼν τίνεται* Meineke] *ἀποτίνεται* | *παραχρῆμά τε τίνεται* R (cf. Cratin. fr. 6), *παραυ-* | *τὰ τίνεται θεός* GHermann (ut Demosth. XXIII § 157, sed vid. Valcken. Diatr. p. 179), *παραχρῆ-* | *μα τίνεται θεός* Blaydes (non inserta particula *τε* ante *παράνομα*).

687. *ἅπαντά πως*] *ἅπαντ' ἤδη* vVelsen.

689—764. Eam nunc loqui mulierem, quae vs. 605 et 609 verba fecit, testatur mentio infantis; quem eo consilio in scenam produxit comicus ut ab Euripidis affine posset abripi.

689. *ἆ* Bergler] *ἆα* R (extra metrum collocatum).

---

683. *γυναιξὶ καὶ βροτοῖσιν*] *non solum nobis hic sed cunctis ubique mortalibus* [1]). Conferendae sunt locutiones qualis est *ὦ Ζεῦ καὶ θεοί* [2]), errat autem priscus interpres in scholiis perhibens mulieres per iocum non annumerari nunc mortalibus, — immortalesne igitur credi voluerit comicus? — quam opinionem ut tueatur, ex alio comico huiuscemodi iocum affert: „*ἦσαν ἄνθρωποι* <*τε*> *πέντε καὶ γυναῖκες τρεῖς*" [3]).

688. *ἐγκαθήμενον*] vid. ad vs. 184.

689 sqq. Revera „*θεῖόν τι εἶναι τὰς σοφὰς ξυνουσίας*" experitur nunc Euripidis affinis. Nam in ultimo rerum discrimine recordatur callidi inventi, quo priscum heroem servatum fecerat poeta quocum familiariter consuevit. Telephum dico, qui arrepto Agamemnonis filiolo Oreste in ara consedit supplex. Hunc igitur imitatur homo noster; aut si mavis, ipse se poeta comicus nunc imi-

---

[1]) Recte Blaydes. — [2]) Vid. ad Nub. 413. — [3]) Alexandr. com. fr. 6.

τάλαιν' ἐγώ, τάλαινα, καὶ τὸ παιδίον
ἐξαρπάσας μοι φροῦδος ἀπὸ τοῦ τιτθίου.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

κέκραχθι! τοῦτο δ' οὐδέποτε σὺ ψωμιεῖς,
ἢν μή μ' ἀφῆτ', „ἀλλ' ἐνθάδ' ἐπὶ τῶν μηρίων
„πληγὲν μαχαίρᾳ τῇδε φοινίας φλέβας
„καθαιματώσει βωμόν."

ΜΙΚΚΑ.

ὤ τάλαιν' ἐγώ!
γυναῖκες, οὐκ ἀρήξετ'; οὐ πολλὴν βοὴν
στήσεσθε καὶ τροπαῖον, ἀλλὰ τοῦ μόνου
τέκνου με περιόψεσθ' ἀποστερουμένην;

---

691. *μοι*] *μου* Hamaker (ut vs. 706), sed cf. Ach. 470 Eccl. 311.
697. *καὶ* schol. Plut. 453 Greg. Cor. p. 22] om. R.

---

tatur, qui ante annos quindecim in Acharnensibus finxerat Dicaeopolidem Telephi illo stratagemate felicissime utentem [1]).

689. Quae in scholio leguntur, inepta videntur [2]), non sunt. Nam verba *„ἀντὶ „δὲ παιδίου ἀσκὸν οἴνου λαμβάνει καὶ αὐτὸν „ἐνδύει κροκωτὸν καὶ ποιεῖ αὐτῷ χεῖρας καὶ „πόδας καί φησιν αὐτὸ παιδίον,"* ut nunc habet scholion, videntur de Euripidis affine perabsurde esse dicta; sed subiectum praemitte *„ἡ γυνή"*: apte erunt observata, et unum displicere poterit praesens (historicum), quod minime tamen inauditum est in scholiis [3]).

— *οὗτος*] vid. ad Vesp. 1.

692. Item Dicaeopolis carbonariorum corbi mortem minatus: *ὡς ἀποκτενῶ! κέκραχθι!* [4]).

— *ψωμιεῖς*] vid. ad Eq. 715.

693b—695a. Meram tragoediam haec verba spirant, nec dubito quin tota ex ore Telephi Euripidei desumta habeat noster homo; et sic demum intellegimus cur mentio fiat nunc *τῶν μηρίων* diis oblatorum. Nam hostiae deabus — hoc quidem die — ad aras non mactabantur [5]). *Hostiarum femoribus,* — sic heros tragicus clamabat, — *quae hac in ara fumant, novam mox hostiam superaddam hocce meo cultro mactatam* — et cultrum admovebat iugulo pueruli.

696 sq. Dictionis poeticae sunt *ἀρήγειν* [6]), *ἱστάναι βοήν* [7]), nec non *ἱστάναι* vel *ἵστασθαι τροπαῖον* a re militari ad vitam communem translatum [8]). Quapropter haec quoque ex Euripidis Telepho *αὐτολεξεὶ* desumta esse suspicari licet [9]). — Non recte ut opinor *βοὴν τροπαῖον* iungentes quidam interpretati sunt: *magnum clamorem quique in fugam istum coniciat* [10]).

698. *περιόψεσθ' ἀποστερουμένην*] vid. ad Ran. 509.

---

[1]) Vid. ad Ach. 327. — [2]) Quapropter partim cancellis inclusit Rutherford. — [3]) E. g. de feminis concionantibus: *„ἀνδρείαν ἀναλαμβάνουσι στολήν"* (Argum. Eccles.). — [4]) Ach. 335. — [5]) Cf. Robert Herm. XX p. 374. — [6]) Vid. ad Plut. 476. — [7]) Vid. Aesch. Choeph. 885 Soph. Phil. 1263 Eur. Heracl. 73, 128, 656 etc. — [8]) Vid. ad Plut. 453. — [9]) Sic censet vdSande Bakhuyzen. — [10]) Sic Bothe Fritzsche Enger.

ΧΟΡΟΣ.

ἔα, ἔα!
ὦ πότνιαι Μοῖραι, τί τόδε δέρκομαι
νεοχμὸν αὖ τέρας!
ὡς ἄπαντ' ἄρ' ἐστὶ τόλμης μεστὰ καὶ ἀναισχυντίας!
οἷον αὖ δέδρακεν ἔργον, οἷον αὖ, φίλαι, τοδί!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἷον ὑμῶν ἐξαράξει τὴν ἄγαν αὐθαδίαν.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ πράγματ' ἐστὶ καὶ περαιτέρω;

ΜΙΚΚΑ.

δεινὰ δῆθ', ὅστις γ' ἔχει μου ἐξαρπάσας τὸ παιδίον.

Antistropha (vs. 707—725).

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τί ἂν οὖν εἴποι πρὸς ταῦτά τις, ὅτε
τοιαῦτα ποιῶν ὅδ' ἀναισχυντεῖ;

---

700. *τόδε* Dobree] *δε* R, *δή* Reisig. Cf. Eur. Cycl. 222.

702. *ἄπαντ' ἄρ'* Bentley] *ἄπαν γάρ* R. || *μεστὰ* Dobree] *ἔργα* R, *πλέα* Suid., glossema pro adi. genuino. Blaydes mavult *ὡς ἄπαντα μεστὰ τολμῆς ἐστι*. Cf. Pac. 554.

703. *ἔργον, οἷον αὖ*] *ἡμᾶς ἔργον, ὦ* Blaydes. || *τοδί*] *τόδε* R.

704. *ἐξαράξει* Bentley] *ἐξάρξω* R, *ἐξαράξω* Toup (ut *οἷον* sit exclamantis, ut Eq. 367 etc.).

706. *ὅστις* Porson] *ὅτι* R.

---

700 sqq. De dochmiis vid. ad Vesp. 730.

701. Cf. Ran. 1371.

702. Sic in Pace: *ὡς ἄπαντ' ἤδη ἐστὶ μεστὰ τἀνθάδ' εἰρήνης σαπρᾶς* [1]).

704. *οἷον*] i. e. *τοιοῦτον ὥστε* . . ., vert. igitur: *eiusmodi facinus quod vestras contundat minas*. De verbo *ἀράττειν* vid. ad Nub. 1359, de adverbio *ἄγαν* ad Nub. 1120.

— *αὐθαδίαν*] apud nostrum vox non redit, sed in fabula coaetanea Lysistrata legitur *αὐθαδικός* [2]), in Ranis *αὐθαδῶς* et *αὐθαδόστομος* [3]).

705. Item dux chori in Vespis: *ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ καὶ τυραννίς ἐστιν ἐμφανής;* [4]).

— *καὶ περαιτέρω*] i. e. *καὶ πέρα δεινῶν*. Vid. ad Av. 417.

706. *δεινὰ δῆτα*] vid. ad Eq. 725 sq.

— *ὅστις γε*] id quod *ἐπειδή* valet nunc, ut saepe [5]). Sed laxior est horum verborum structura, nam pronomen, quo *ὅστις* referatur, non antecedit, sed e contextu est supplendum, sic fere: *δεινὰ δῆτά ἐστιν ἃ δέδρακεν οὗτος, ὅστις κτέ.*, de qua neglegentia sermonis quotidiani vid. ad Nub. 1226.

---

[1]) Pac. 554; cf. etiam Eq. 304 sqq. Aesch. Pers. 603. — [2]) Lys. 1116. — [3]) Ran. 1020 et 837. — [4]) Vesp. 417. — [5]) Cf. vs. 883, 888 Ran. 740, 1184.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

κοὔπω μέντοι γε πέπαυμαι!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλ' οὖν ἥκεις γ' ὅθεν οὐκ ἔξει
φαύλως ἀποδράς,
οἷον δράσας παρέδυς ἔργον·
λήψει δὲ κακόν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τοῦτο μέντοι μὴ γένοιτο μηδαμῶς! ἀπεύχομαι.

ΧΟΡΟΣ.

τίς ἄν σοι, τίς ἂν ξύμμαχος ἐκ θεῶν
ἀθανάτων ἔλθοι ξὺν ἀδίκοις ἔργοις;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μάτην λαλεῖτε· τὴν δ' ἐγὼ οὐκ ἀφήσω.

---

709. *μέντοι γε*] vitium creparent particulae *τοί γε* deinceps positae, si revera cohaererent; sed iungenda sunt: *καὶ ... γε atque adeo.*

710. *γ'* Suid.] *τ'* R; cf. Nub. 1002. || *οὐκ ἔξει | φαύλως ἀποδράς* Cobet] *ἥκεις· | φαύλως τ' ἀποδρὰς οὐ λέξεις* R. Reisig *οὐ φαύλως | ἀποδρὰς λέξεις*, non male, si vs. 712 legatur **διέδυν*, ut ipsa ibi affinis verba afferri fingantur; si vero recepta Reisigii coniectura vs. 712 servatur quod traditum est *διέδυς*, non decurrit enuntiatum.

712. **παρέδυς*] *διέδυς* R. *Irrependi* verbum requiritur, non *evadendi* (Vesp. 212, 281, 352, 396), nisi recipiatur Reisigii coniectura vs. 710.

714. *ἀπεύχομαι* R[2]] *ἐπεύχομαι* R[1].

715. *ἄν σοι* Brunck] *οὖν σοι* R.

716. *ξὺν*] *σοῖς* Meineke, Bergk *ἔργοισιν ἀδίκοις ἔλθοι*, sed vid. comment.

---

709. *Immo vero pergam!* — De *καὶ ... γε* particulis vid. ad Ran. 49, de *μέντοι* ad Eq. 168.

710. *Pergas igitur per me licet: id quidem certum est, te illuc pervenisse unde haud facile sis evasurus* [1]); *ἦλθες οὐ δίκην δώσεις θανών* [2]). — De particulis *ἀλλ' οὖν* vid. ad Nub. 985.

711. *φαύλως*] vid. ad Vesp. 656.

712. *Quoniam commisisti ut clam huc irreperes* [3]). Valet *οἷον* id quod *ἐπειδὴ τοιοῦτον* [4]).

714. *ἀπεύχομαι*] *absit omen! οὐ δέχομαι!* [5]), *εἰς κεφαλὴν σοί!* [6]).

715 sq. Haec quoque cothurno quam socco propiora. Sic Phaedra Euripidea: *τίς ἂν θεῶν ἀρωγὸς ἢ τίς βροτῶν | πάρεδρος ἢ ξυνεργὸς ἀδίκων ἔργων | φανείη!* [7]). Etiam locutio *σοι ... ξὺν ἀδίκοις ἔργοις*, quacum cf. Terentianum *egon' quicquam cum istis factis tibi respondeam?* [8]), et ipsa praepositio *ξύν* sunt linguae poeticae.

715. *ἐκ θεῶν*] *e caelo*, ut alibi dicitur *εἰς* (non *ὡς*) *θεούς = in caelum* [9]).

---

[1]) Cf. Xen. Anab. I 3 § 17 Antiphan. fr. 120. — [2]) Eur. Herc. 740. — [3]) Cf. Eccl. 50, *εἰσδῦναι* Plut. 204. — [4]) Vid. ad Nub. 1158 et cf. infra vs. 878. — [5]) Vid. ad vs. 312—314 et ad Ach. 832. — [6]) Vid. ad Plut. 526 Nub. 40. — [7]) Eur. Hipp. 675 sqq. — [8]) Ter. Eun. I 2, 72; contulit vHerwerden. — [9]) Vid. Av. 843.

ΧΟΡΟΣ.

ἀλλ' οὔ, μὰ τὼ θεώ, τάχ' οὐ χαίρων ἴσως
ἐνυβριεῖ λόγους λέξεις τ' ἀνοσίους
ἐπ' ἀθέοις ἔργοις.
καὶ γὰρ ἀνταμειψόμεσθά σ'
οἷσπερ εἰκὸς ἀντὶ τῶνδε,
ταχὰ δὲ μεταβαλοῦσ' ἐπὶ κακὸν ἑτερότρο-
πος ἐπέχει τύχη.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἀλλὰ τάσδε μὲν λαβεῖν χρῆν ἐκφέρειν τε τῶν ξύλων,
καὶ καταίθειν τὸν πανοῦργον πυρπολεῖν θ' ὅσον τάχος.

---

719. *ἐνυβριεῖ* Meineke] *-ίσεις* R, *-ιεῖς* Reisig, *ἔτ' ἐνυβριεῖς* Dobree, dimetros iambicos statuens. Cf. Eccl. 666.

720. *λέξεις τ'* Fritzsche] *τε λέξεις* R.

721. *ἐπ'*] supplevit GHermann (post *ἀθέοις*), deleto puncto in fine versus 720. Bergk mavult *ἀθέων γὰρ ἔργων*.

722. *καὶ*] supplevit GHermann.

723. **οἷσπερ*] *ὥσπερ* R. Ceteris locis *ἀνταμείβεσθαι* adsciscit dativum rei (Archil. fr. 67 Aesch. Prom. 223 Sept. 1049 Choeph. 123: indicavit Sobolewski).

724. *δὲ* Fritzsche] *δέ σε* R, *σε* Meineke. || *ἑτερότροπος* Blaydes] *-πον* R.

725. *ἐπέχει* Bergk] *ἐπέχει τις* R; cf. Pac. 945 Eur. El. 1147.

726. *χρῆν* Enger] *χρῆν σ'* R.

---

718. *μὰ τὼ θεώ*] vid. ad Ach. 905.
— *τάχα ... ἴσως*] haec adverbia, quae apud nostrum etiam Vesp. 1456 occurrunt coniuncta [1]), minantis sunt nunc, ut alibi solum *ἴσως* [2]).

719. *ἐνυβριεῖ*] mente suppleatur *ἡμῖν*. Compositum *ἐνυβρίζειν* dictionis sublimioris est; etiam institor *παρατραγῳδῶν* in Pace fabula eo utitur: „*παῦσαι ἐνυβρίζων τοῖς ἐμοῖσι χρήμασιν!*" [3]); ubi verae tragoediae fuisset: „*πήμασιν*". Alibi *ἐνυβρίζειν* in comoedia non invenitur [4]).

724 sq. Similibus verbis Nubium chorus minatur Strepsiadi: „*φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦθ' ἑτέρᾳ τρέπεσθαι*" [5]), similioribus etiam utitur chorus in Pace Trygaeum eiusque servum exhortans: „*ἐπείγετέ νυν ἐν ὅσῳ | σοβαρὰ θεόθεν κατέχει | πολέμου μετάτροπος αὔρα*" [6]), ubi *μετάτροπος* id quod nostro loco *ἑτερότροπος* valet, *in contrariam* (i. e. illic in bonam, hic in malam) *partem conversus* [7]), *κατέχειν* autem [8]) id quod nostro loco *ἐπέχειν*, *obtinere, praevalere* [9]).

726. *τάσδε*] *faces* [10]). Quod dum dicit dux chori, suam facem ostentat. De cuiusmodi locis vid. ad Ach. 331.

727. *ὅσον τάχος*] vid. Lys. 1187.

---

[1]) Saepe etiam apud scriptores pedestres; de quo genere loquendi vid. infra ad vs. 830 sq. — [2]) Vid. ad Nub. 1129 et ad Plut. 1080. — [3]) Pac. 1229. — [4]) Nam Plut. 564 errori librariorum debetur codicis R lectio *ἐνυβρίζειν*. — [5]) Nub. 812. — [6]) Pac. 945. — [7]) Redit *μετάτροπος* Aesch. Pers. 942 Eur. El. 1147; cf. etiam Andr. 493. — [8]) De verbo *κατέχειν* vid. Av. 1316. — [9]) Redit *ἐπέχειν* ita adhibitum Herodot. II 96 Demosth. XVIII § 253. — [10]) Recte sic Fritzsche; errat Blaydes coll. vs. 537, 728 *servas* interpretans.

ΜΙΚΚΑ.

ἴωμεν ἐπὶ τὰς κληματίδας, ὦ Μανία.

(Ad affinem:)

καὶ ἐγώ σ' ἀποδείξω θυμάλωπα τήμερον.

(Abeunt Micca et Mania.)

SCENA DECIMA QUINTA.

Affinis solus.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὕφαπτε καὶ κάταιθε!

(Ad puellulam:)

σὺ δὲ τὸ κρητικὸν
ἀπόδυθι ταχέως· τοῦ θανάτου δ', ὦ παιδίον,
μόνην γυναικῶν αἰτιῶ τὴν μητέρα.

(Infanti vestem exuit: apparet uter repletus.)

τουτὶ τί ἐστιν; ἀσκὸς ἐγένεθ' ἡ κόρη
οἴνου πλέως, καὶ ταῦτα περσικὰς ἔχων.
ὦ θερμόταται γυναῖκες, ὦ ποτίσταται,
καὶ ἐκ παντὸς ὑμεῖς μηχανώμεναι πιεῖν,
ὦ μέγα καπήλοις ἀγαθόν, ἡμῖν δ' αὖ κακόν,
κακὸν δὲ καὶ τοῖς σκευαρίοις καὶ τῇ κρόκῃ!

(Redeunt Micca et Mania sarmenta gestantes.)

---

729. ἐγώ] *ἔτι? vid. comment. ad Ach. 1156 Plut. 608.
730. δὲ τὸ Suid.] τόδε τὸ R.

---

728. ἐπὶ τὰς κληματίδας] *ad sarmenta petenda,* quibus hominem vivum in ara comburamus. De praepositionis usu vid. ad Ran. 69, de voce κληματίσι ad Lys. 308. — *Μανία*] vid. ad Ran. 1345.

729. σ' ἀποδείξω θυμάλωπα] *titionem te reddam.* De verbo vid. ad Plut. 209 sq., de substantivo ad Ach. 321.

730. τὸ κρητικὸν] infantis *vestem* significari docet contextus; redit vox in fragmentis Eupolidis [1]).

733. En tragoedia in satyricon excurrens! Nam filiam, quam Cleonymus ὁ καταφαγᾶς [2]) eiusque uxor genuisse ferebantur, exuta veste *utrem vini* esse apparet. Cf. iocus ille de *Ctesiphontis* ἄσκῳ [3]).

— ἐγένετο] *factus est,* i. e. re explorata evasit in . . ., inventus est. Quae modo erat puellula, iam est uter.

734. περσικὰς] cf. Nub. 151.

735. θερμόταται] vid. ad Eq. 382.

— ποτίσταται] nempe id quidem profligatissimae est temulentiae, ne Νηστείας quidem die et in umbra aedis dearum, quo temeti nihil allatum oportuit [4]), a vino abstinere posse. — De re vid. Lys. 466 Eccl. 132.

738. *Nec satis est nummos nostros ad caupones deferre: etiam supellectili iam*

---

[1]) Eupol. fr. 311. — [2]) Cf. vs. 605. — [3]) Ach. 1002. — [4]) Cf. Plaut. Aulul. II 6, 6.

SCENA DECIMA SEXTA.

Affinis, Micca.

ΜΙΚΚΑ.

παράβαλλε πολλὰς κληματίδας, ὦ Μανία.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(Utrem denuo involutum mulieri ostentans:)

παράβαλλε δῆτα! σὺ δ' ἀπόκριναί μοι τοδί·
τουτὶ τεκεῖν φῄς;

ΜΙΚΚΑ.

καὶ δέκα μῆνας αὔτ' ἐγὼ
ἤνεγκον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἤνεγκας σύ;

ΜΙΚΚΑ.

νὴ τὴν Ἄρτεμιν.

---

740. *τοδί·*] *τὸδί·* R, *τὸ τί;* Fritzsche (coll. Plut. 902), Mulieri id tribuens.

741. *καί*] add. Kuster. || *μῆνας*] *μῆνάς γ'* Fritzsche (coll. Ran. 49), sed iustam gradationem haec non efficiunt: *non solum eam peperi sed etiam gestavi*, quoniam non est in rerum natura ut aliter fiat unquam.

---

bellum indicitur! Ex *utre* fit infans, e *lana* affinguntur ei crura. — Hunc verborum esse sensum, quae gestu quin histrio illustraverit non est dubitandum, cum cetera testantur tum vocula *καί etiam*. Sed in alia omnia aberravit qui in scholiis annotavit: „*ἅπαντα γὰρ ἕνεκα τοῦ πιεῖν ἐνέχυρα τίθεται καὶ πιπράσκεται*", — quae neque festivi habent quicquam neque satis explicant quid sibi velit mentio *τῶν σκευαρίων* et *τῆς κρόκης*. Pedes utris — nam etiam pellis quae crura animalis texerat servabatur in utribus conficiendis — fallax mulier involvit *κρόκῃ*[1]) et calceolis ornavit, qui pedes filiolae ementirentur.

739. Cf. vs. 728.

740. *δῆτα*] vid. ad Eq. 725 sq. — *σὺ δ' ἀπόκριναί μοι τοδί*] cf. Nub. 500.

741. *Et mihi longa decem tulerunt fastidia menses*[2]). — Integri tantum numeri quoniam huiuscemodi locutionibus apti sunt, *decem* menses (*lunares*) dicuntur qui revera sunt $9^1/_2$ (dies $29^1/_2 \times 9^1/_2 = 280$). Qui vero non ad lunam sed ad *solis* cursum annuum metiuntur tempus, *novem* mensium hac in re faciunt mentionem, qui eandem summam satis accurate efficiunt (dies $30^1/_2 \times 9 = 275$). — Re simplicissima non perspecta interpretes et alibi mire sunt nugati et ad hunc locum: „*ἀλλ' οὐ δέκα μῆνας κυοῦσιν αἱ γυναῖκες, ἀλλ' ἐννέα. εἰώθασι δὲ οὕτω τῷ πλήρει ἀριθμῷ χρῆσθαι ἀντὶ τῶν ἐννέα μηνῶν.*" Tali *ἀπορίᾳ* digna haec *λύσις!*

742 sq. *Tulistine eum? Ternas cotylas?*

---

[1]) Nos diceremus: *uit watten.* — [2]) Verg. Ecl. IV 61.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(nudatum utrem exhibens:)

τρικότυλον; ἢ πῶς; εἰπέ μοι.

ΜΙΚΚΑ.

τί μ' εἰργάσω!
ἀπέδυσας, ὦ ἀναίσχυντέ, μου τὸ παιδίον,
τυννοῦτον ὄν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τυννοῦτο; μικρόν, νὴ Δία!

---

743. ; ἢ] ὄν; vVelsen. Vid. comment.

745. Versus exitum Affini continuavit Fritzsche; in R post τυ(ν)νοῦτο est signum personae mutatae. Cf. Ach. 811. Blaydes τυννουτονί. — τυννοῦτο μέντοι νὴ Δία coll. Nub. 1338.

---

an quomodo dicis? — Ridendi materiem hoc loco, ut alibi, nostro praebet verbum ambiguum φέρειν. Quod de *mero* dicitur aquae admistae patientis; *generosum* igitur vinum dicitur πολυφόρον, quippe cui multum aquae possit admisceri [1]. A nostro tamen loco haec notio est aliena. Sed praeterea vinum *ferre* [2]) dicuntur *homines* qui poculis non facile domantur [3]). Hanc autem mulierem tres cotylas vini — meri opinor — sive litram paene integram optime tulisse suspicatur homo noster. Bibaciorem etiam heram suam norat Cario ille, qui temporis articulum brevissimum ut ei indicaret, non „dicto citius" ait neque: „citius quam conniveas", sed: „citius quam decem tu ebibas cotylas vini" [4]). — Scholiasta non recte interpretatur: „utrem tres cotylas capientem." Nam ut mittam participium neglectum, sic enim expectabatur τρικότυλον ὄν [5]), at utrem, qui filiolae assimularetur, multo maioris fuisse ambitus nemo non sentit, et mox trium quatuorve congiorum sive cotylarum fere quadraginta idem dicitur capax [6]). Non ut *semel* vini aliquid inde hauriret [7]), sed ut identidem largis haustibus sitim restingueret, utrem in dearum pervigilium secum attulit mulier bibula. Multo aptior apud Hesychium s. v. τρικότυλος proponitur interpretatio: vinum quoddam melioris notae sic esse dictum, cuius cotylae tres apud caupones obolo venirent [8]). Sed ne haec quidem admitti potest, quoniam adverbium πῶς sic sensu caret; quod quo melius appareat, aliud substitue nomen proprium, Θάσιον e. g., et habebis verba quae verti nequeant.

743. *τί μ' εἰργάσω!*] vid. ad Av. 323.

745. Sic apud Pherecratem ad hominem voracissimum „ἐγὼ κατεσθίω μόλις τῆς ἡμέρας | πένθ' ἡμιμέδιμν', ἐὰν βιάζωμαι" de se praedicantem ridens alius quis: „μόλις;" ait: „ὡς ὀλιγόσιτος ἦσθ' ἄρ', ὃς κατεσθίεις | τῆς ἡμέρας μόλις [9]) τριήρους σιτία [10]). — De adiectivo τυννούτῳ vid. ad Ran. 139.

---

[1]) Vid. ad Plut. 853 Eq. 1187 sq. — [2]) Nostrum *verdragen*. — [3]) Vid. Diophanti fr. in Bekk. Anecd. p. 115. — [4]) Plut. 737. Vid. etiam ad Ach. 1203. — [5]) Vid. ann. crit. — [6]) Cf. vs. 745 sq. — [7]) Pocula τρικότυλα vel etiam τετρακότυλα norunt comici: Dionys. fr. 5 Theophil. 2 Menandr. 324. — [8]) Quem sequitur Boeckh Staatshaush. I[3] p. 124. — [9]) Sic scripsi pro μακρᾶς, vHerwerden mavult τῆς ἡμέρας νεὼς μακρᾶς τὰ σιτία. — [10]) Pherecr. fr. 1.

πόσ' ἔτη δὲ γέγονε; τρεῖς . . . χοᾶς ἢ τέτταρας;

ΜΙΚΚΑ.

σχεδὸν τοσοῦτον, χὤσον ἐκ Διονυσίων.
ἀλλ' ἀπόδος αὐτό.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

μὰ τὸν Ἀπόλλω τουτονί.

ΜΙΚΚΑ.

ἐμπρήσομεν τοίνυν σε.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(cultrum ostentans:)

πάνυ γ' ἐμπίμπρατε·
αὕτη δ' ἀποσφαγήσεται μάλ' αὐτίκα.

ΜΙΚΚΑ.

μὴ δῆθ', ἱκετεύω σ'· ἀλλ' ἔμ' ὅ τι χρῄζεις ποίει
ὑπέρ γε τούτου.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

φιλότεκνός τις εἶ φύσει.
ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἥδ' ἀποσφαγήσεται.

(Cultro utrem transfigit.)

---

746. In R ante *τρεῖς* est signum personae mutatae, non ante vs. 747. || *χοᾶς*] littera maiuscula scribendum esse, non enim mensuram significari sed diem festum, censent Brunck alii; sic vero intellegi nequeunt quae respondet mulier.

747. *χὤσον*] *καὶ ὅσον* R, *ὁπόσον* Dindorf.

749. *ἐμπίμπρατε*] *εμπιπρᾶται* R.

---

746. *τρεῖς χοᾶς ἢ τέτταρας;*] *temporis* notioni ludicre substituitur vini *mensura*, quasi rogaretur „quot congios caperet filiola". Cf. Nub. 1238.

747. Ita respondet mater quasi alter revera rogasset quot annos nata esset puella. *Eam quam dicis fere habet aetatem et quod excurrit* [1]: quatuor congiis paulo maior est. — Dionysiis urbanis nata est, nunc igitur habet annos aliquot integros et menses septem, qui post Liberalia proxima usque ad haecce Thesmophoria sunt praeterlapsi.

748. *μὰ τὸν Ἀπόλλω τουτονί*] *per istam quam vides Apollinis statuam.* Indicat dei signum in theatro conspicuum. Sic in Nubibus per Neptunum „*τουτονί*" iurat filius Strepsiadis [2], et mox cum Mercurio confabulatur ipse senex [3].

750. *μάλ' αὐτίκα*] vid. ad Nub. 670.

751. *μὴ δῆθ', ἱκετεύω σε*] vid. ad Nub. 696.

752. *γε*] vid. ad Ran. 794.

753. Nunquam tam male est personis comicis, quin ridiculi aliquid dicere vel facere malint quam periculo se subdu-

---

[1]) *Ja, met de Dionysia is ze zoo oud geweest.* — [2]) Nub. 83. — [3]) Nub. 1478 sqq.

ΜΙΚΚΑ.

οἴμοι τέκνον! — δὸς τὸ σφαγεῖον, Μανία,
ἵν' οὖν τό γ' αἷμα τοῦ τέκνου τοῦ ἐμοῦ λάβω.

(Poculum expromit Mania.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὕπεχ' αὐτό, χαριοῦμαι γὰρ ἕν γε τοῦτό σοι.

(Porrigit poculum Micca, cui affinis vini aliquid infundit; reliquum effundit humi.)

ΜΙΚΚΑ.

(ebibit poculum; dein:)

757 *κακῶς ἀπόλοι', ὡς φθονερὸς εἶ καὶ δυσμενής!*

---

758 — *τουτὶ τὸ δέρμα τῆς ἱερείας γίγνεται.*

754. *δὸς τὸ* Lobeck] *τὸ δός μοι τὸ* R (deletum est prius *τὸ*), *δός μοι* Tyrwhitt. ‖ *σφαγεῖον* R²] *σφαγίον* R¹.

758. Versum e glossemate „*τὸ δέρμα*" voci „*τουτί*" vs. 759 adscripto natum (cf. Lys. 603) damnavit vdSande Bakhuyzen. Vid. ad Av. 16.

---

cere. Ex obsidis caede novorum nunc iocorum petitur materies; qui dum cachinnos nobis cient, vix animadvertimus quam male haec cohaereant. Nam ratio ferebat ut proli furiae huius bibaculae nihilo secius parceretur quam filiolo illi carbonarii quem meminimus in Acharnensibus fabula. Nunc callidum strategema ad nihil redigitur.

754 sq. Vitam filiolae cum servare nequeat mater, *sanguinem* certe pia manu excipere optat. Itaque ancillam vas poscit hos in usus paratum, quod *σφαγεῖον* dicit nomine lugubri, est autem *poculum*, ab ancilla simul cum utre allatum. Sic Lysistrata *τὸ αἷμα τοῦ κάπρου* recipere dicitur, cum ex urceo in poculum infunditur merum [1]). In scholiis confertur vox epica *ἀμνίον* dubiae originis [2]).

755. *οὖν ... γε*] particulas *γε οὖν*, quae in unam vocem *γοῦν* coalescere solent, inverso ordine, ut hoc loco, collocavit etiam Thucydides (de hoc tempore referens): „*qui paucorum dominationi favebant, integram quidem servare patriam* „*maxime cupiebant, certe liberam servare* „*ipsam urbem; at hac spe si frustrarentur,* „*μὴ οὖν ὑπὸ τοῦ δήμου γε ... διαφθαρῆναι*" [3]). Cf. *γε ... οὖν* in Ecclesiazusis separatim collocatae particulae [4]). Eadem autem est particularum *ἀλλὰ ... γε* potestas; sic uxor Herculis cum vitam liberis suis nequeat servare, ut veste certe decora morituros ornare sibi liceat a tyranno obnixe petit, *ὡς ἀλλὰ ταῦτά γ' ἀπολάχωσ' οἴκων πατρός* [5]).

756. Item Dicaeopolis ad pronubam: *ὕπεχ' ὧδε δεῦρο τοὐξάλειπτρον, ὦ γύναι* [6]).

757. Nimis maligne sibi ministratum queritur muliercula; at captivus spreto matris orbatae fletu ceterum puellae cruorem humi effundit [7]). Nam *ebibere* eum utrem quominus sumamus [8]), obstat huius ambitus.

---

[1]) Lys. 202 sqq. — [2]) Hom. γ 444. — [3]) Thucyd. VIII 91 § 3. Item Demosth. XXIV § 48. — [4]) Eccl. 806. — [5]) Eur. Herc. 331; de quo usu particulae *ἀλλά* vid. ad Nub. 1364. — [6]) Ach. 1063. — [7]) Sic schol. — [8]) Droysenum secuti.

τί τῆς ἱερείας γίγνεται;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τουτί· λαβέ.

(Utrem vacuum in eam conicit. — Prodit Critylla matrona.)

SCENA DECIMA SEPTIMA.

Affinis, Micca, Critylla, dein Affinis et Critylla sine Micca.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

ταλαντάτη Μίκκα, τίς ἐξεκόρησέ σε;
τίς τὴν ἀγαπητὴν παῖδά σου διεχρήσατο;

ΜΙΚΚΑ.

ὁ πανοῦργος οὗτος. ἀλλ᾽, ἐπειδήπερ πάρει,
φύλαξον αὐτόν, ἵνα λαβοῦσα Κλεισθένη
τοῖσιν πρυτάνεσιν ἃ πεποίηχ᾽ οὗτος φράσω.

(Abit.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἄγε δή, τίς ἔσται μηχανὴ σωτηρίας;
τίς πεῖρα, τίς ἐπίνοι᾽; ὁ μὲν γὰρ αἴτιος
καὶ ἔμ᾽ εἰσκυλίσας εἰς τοιαυτὶ πράγματα

---

759. *τουτί·* Bergk] *τουτὶ* (sine puncto) R.
760—946. De Crityllae nomine vid. Index personarum.
760. *Μίκκα* Lobeck] *μίκα* R.
761. *σου διεχρήσατο* Meineke] *σδυξηιρήσατο* R; an **σου ἀπεχρήσατο* (ut fr. 358)?

---

760. *τίς ἐξεκόρησέ σε;*] verbo, quod in vita communi valet *everrere* [1]), nova vis tribuitur; nam significant haec: *quis puellam tibi eripuit?* Cf. *διακορεῖν* et *ἐκκορίζειν* *devirginare* [2]) et de huiuscemodi verborum lusibus vid. ad Vesp. 353.

761. *ἀγαπητὴν*] vid. ad Lys. 702.

763 sq. Abit ad Clisthenem feminarum patronum, per quem ad prytanes deferat novum captivi scelus, perinde atque prius illud [3]). Nam ipsis mulieribus non licet lege agere. Cf. Ran. 569 sq.

765. Item Tiresias apud Euripidem: *μί᾽ ἐστὶν ἄλλη μηχανὴ σωτηρίας* [4]).

766. *τίς πεῖρα, τίς ἐπίνοια;*] haec quoque dictioni tragicorum sunt affinia, apud quos *πεῖραι* conamina periculosa dicuntur compluribus locis [5]). De voce *ἐπινοίᾳ* vid. Av. 994 et ad Eq. 539.

767. *εἰσκυλίσας*] cf. vs. 651.

---

[1]) Vid. Pac. 59. Etiam verbum *ἐκκορεῖν* *devirginare* dicitur in usu fuisse, sed locos ubi legatur desidero. — [2]) Supra vs. 480 Eupol. fr. 233^4. — [3]) Cf. vs. 654. — [4]) Eur. Phoen. 890; cf. etiam Xen. Anab. V 2 § 24. — [5]) Vid. Soph. Ai. 2 etc.

οὐ φαίνεταί πω. φέρε, τίν' οὖν ἂν ἄγγελον
πέμψαιμ' ἐπ' αὐτόν; — οἶδ' ἐγὼ καὶ δὴ πόρον
ἐκ τοῦ Παλαμήδους· ὡς ἐκεῖνος, τὰς πλάτας
ῥίψω γράφων. ἀλλ' οὐ γάρ εἰσί μοι πλάται.
πόθεν οὖν γένοιντ' ἄν μοι πλάται; πόθεν; πόθεν;
τί δ' ἄν, εἰ ταδὶ τἀγάλματ' ἀντὶ τῶν πλατῶν
γράφων διαρρίπτοιμι; βέλτιστον πολύ.
ξύλον γέ τοι καὶ ταῦτα καὶ ἐκεῖν' ἦν ξύλον.

---

768. *φαίνεταί πω* Dobree] *φαίνετ' οὔπω* R. Cf. Vesp. 1354. ‖ *ἂν*] add. Porson.
771. *γάρ εἰσί μοι* Dobree] *πάρεισιν αἱ* R, *πάρεισί μοι* Brunck.
772. *γένοιντ'*] *γένοιτ'* R, sed *-οιντ'* legit Suid. (vid. s. v. *Παλαμήδης*). ‖ In fine versus alterum *πόθεν* om. R, addidit Bentley; alii aliter trimetrum expleverunt: *πλάται* alterum in fine addit Fritzsche, Brunck pro *μοι* scribit *ἀθλίῳ*, Dindorf servata lectione R *γένοιτ'* pro *πλάται* dat *πλάτας λαβεῖν*, nimis artificiose.
773. *εἰ ταδὶ* Suid.] *εἶτα δια* R.
774. *βέλτιστον* Meineke] *βέλτιον* R.
775. *τοι καὶ*] *τοὔστι* (*τοί ἐστι*) Blaydes.

---

768. *φέρε*] vid. ad Vesp. 148.

769. *ἐπ' αὐτόν*] *ad eum arcessendum;* vid. ad Ran. 69.

— *καὶ δὴ*] *ecce*[1]). Mentis oculis subito cernit id quod dudum circumspexit. Sic Pisetaerus ille „*φεῦ, φεῦ!*" exclamat: „*ἦ μέγ' ἐνορῶ βούλευμ' ἐν ὀρνίθων γένει*"[2]).

— *πόρον*] vid. ad Eq. 759.

770 sqq. Festivissime, ita autem ut probabilitatis nulla habeatur ratio, ridetur nunc Euripidis drama Palamedes anno 415 scenae commissum[3]). In quo heroem prudentissimum[4]) Ulixes mala fraude circumveniebat utque insons morte plecteretur efficiebat. Remorum diffractorum palmulis tristissimum nuntium insculpsit Oeax[5]), novo Palamedis fratris invento usus; nam artem scribendi hic excogitaverat, alter Prometheus[6]). Quae maris fluctibus ad patrem Nauplium in Graecia commorantem sunt delatae. Hic autem bello confecto classi Graecorum domum redeuntium struxit perniciem, ut filii caedem ulcisceretur.

770. *ὡς ἐκεῖνος*] *ut notus ille vir*. Oeacem dicit, fratrem Palamedis[7]). Nempe rem tenet, nomen oblitus est aut non curat nunc. Item Dicaeopolis *ἐκεῖνον* dicit Telephum Euripideum, cuius pannos recordatur, nomen non meminit[8]).

— *πλάτας*] vid. Ach. 552.

771. *ῥίψω γράφων*] i. e. *conscribam ut spargam*; de quo participii praesentis usu vid. ad Nub. 1212.

772. *πόθεν οὖν γένοιντ' ἂν μοι πλάται;*] item in Babyloniis: *δεῖ διακοσιῶν δραχμῶν. | πόθεν οὖν γένοιντ' ἄν;*[9]).

773. *τί δ' ἄν, εἰ*] vid. ad Nub. 154 et ad Lys. 191 sq.

— *τὰ ἀγάλματα*] *tabulas — πίνακας*[10]) — *votivas* in Thesmophorio suspensas; est enim *ἄγαλμα πᾶν ἐφ' ᾧ τις ἀγάλλεται*[11]).

775. Non minus acute argumentantis hoc est quam servi illud in Equitibus:

---

[1]) Vid. ad Av. 268. — [2]) Av. 162 sq. — [3]) Simul cum Troadibus; vid. Aelian. Var. H. II 8. — [4]) Ipse Euripides propter callidum consilium *alter Palamedes* dicitur Ran. 1451. — [5]) Vid. schol. — [6]) Vid. fr. 582. — [7]) Recte sic Fritzsche. — [8]) Vid. Ach. 428 et ad Ach. 415. — [9]) Ar. fr. 71. — [10]) Vs. 778. — [11]) Recte sic schol.

„ὦ χεῖρες ἐμαί,
„νῦν ἐγχειρεῖν ἔργῳ πορίμῳ!
(Incipit tabellis votivis litteras insculpere cultro.)
„ἄγε δὴ πινάκων ξεστῶν δέλτοι,
„δέξασθε σμίλης ὁλκούς,
„κήρυκας ἐμῶν μόχθων“. — οἴμοι,
τουτὶ τὸ ῥῶ μοχθηρόν. —
χωρεῖ, χωρεῖ! — ποίαν αὔλακα; —
βάσκετ', ἐπείγετε πάσας καθ' ὁδούς,
κείνᾳ, ταύτᾳ· ταχέως χρή.
(Tabellas conscriptas circumicit, dein in ara considit denuo, expectans adventum Euripidis. — Interim chorus ad spectatores se convertit.)

---

777. *νῦν ἐγχειρεῖν*] sic scripsi, partim Meinekium et Bergkium secutus; in R est *ἐγχειρεῖν χρή* (item Suid.), duplici hiatu, quorum alterum Bentley vitabat *χρῆν* scribendo (cf. vs. 662), utrumque Fritzsche scribens *χρῆν ἐγχειρεῖν*, vVelsen *χρή μ' ἐγχειρεῖν*. Porson ante *ἐγχειρεῖν χρῆν* dipodiam deesse arbitrabatur, Bergk vocem *χρή* cancellis saepsit; GHermann scribebat *μὴ ἀλλ'* (*νῦν δὴ* Meineke) *ἐγχειρεῖν* | *ὑμᾶς ἔργῳ πορίμῳ χρή*, sed alienus hinc videtur versus paroemiacus.

782. *χωρεῖ* (bis)] *χώρει* R, quem imperativum alii interpretati sunt *procede* (*o style*), alii vitiose *huc ades* (*o Euripides*), nam *χώρει* non *veni* significat, sed *i, ini viam* (vs. 953 Nub. 509 etc.; nostrum „*vooruit!*”).

ὁ δράκων γάρ ἐστι μακρὸν ὅ τ' ἀλλᾶς αὖ μακρόν [1]).

776—784. Cum re tum verbis Oeacem illum imitatur, nonnulla tamen de suo intermiscens; et totus quidem ei proprius est versus 781. — Ceterum *commatii* loco sunt hi anapaesti, parant enim transitum a diverbio ad chori parabasin.

777. *πορίμῳ*] cf. Ran. 1429.

778. Tragico genere dicendi usus sic vocat ligna polita, quae loco pugillarium sibi sint. Isdem verbis uti potuit Oeax Euripideus, fortasse usus est.

779. *ὁλκούς*] haec quoque vox, ut mox *αὔλαξ*, poetice est adhibita; cf. *ἀλοκίζειν* in Vespis dictum de lineis in tabula cerata *exarandis* [2]).

781. Proximos versus dum recitavit, ingentibus litteris „*E*” et „*Y*” sulcavit tabellam aliquam e fano dereptam; nunc littera difficilior „*P*” curvo cultri ductu insculpenda est ligni fibris.

782. *χωρεῖ!*] post irrita quaedam conamina *procedit opus* [3]). Mente suppleri potest: „*τοὔργον*” vel: „*τὸ πρᾶγμα*”, quae voces alibi adduntur [4]). Sic dicitur etiam: *χωρεῖ τὸ κακόν* [5]) vel: *ἡ πρόποσις χωρεῖ* [6]). Conferatur etiam nota locutio: *δείξει res indicabit* [7]).

— *ποίαν αὔλακα;*] *qualem* (i. e. *quem*) *sulcum nunc ducam?* [8]) quae nunc sequitur littera? — Sequitur autem „*I*”, nam *Euripidis* nomen exarat [9]).

783. *βάσκετε*] poeticae hoc dictionis [10]).

---

1) Eq. 207. — 2) Cf. Vesp. 850. — 3) Nos: *het gaat!* — 4) Pac. 472, 509 sq.; vid. etiam Ran. 884. — 5) Vid. ad Nub. 907 Ran. 1018. — 6) Mnesimach. fr. 4^{18}. — 7) Vid. ad Ran. 1261. — 8) *Ποῖος* ita adhibitum est e. g. Eur. Hec. 163. — 9) Recte sic schol. — 10) Cf. Av. 486.

PARABASIS CHORI.

(vs. 785—845.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

Parabasis.

ἡμεῖς τοίνυν ἡμᾶς αὐτὰς εὖ λέξωμεν παραβᾶσαι.
καίτοι πᾶς τις τὸ γυναικεῖον φῦλον κακὰ πόλλ' ἀγορεύει,
ὡς πᾶν ἐσμὲν κακὸν ἀνθρώποις καὶ ἐξ ἡμῶν ἐστιν ἅπαντα,
ἔριδες, νείκη, στάσις ἀργαλέα, λύπη, πόλεμος. φέρε δὴ νῦν,
εἰ κακόν ἐσμεν, τί γαμεῖθ' ἡμᾶς, — εἴπερ ἀληθῶς κακόν ἐσμεν, —
καὶ ἀπαγορεύετε μήτ' ἐξελθεῖν μήτ' ἐκκύψασαν ἁλῶναι,

789. ἡμᾶς] ὑμεῖς Dobree.
790. ἐκκύψασαν Reiske] ἐγκ. R.

785 sqq. Euripidis socius dum pergit tabellas exarare et circumspergere, e Thesmophorio nescio quibus aëris pulverisve fluctibus deferendas ad poetam, qui periclitanti non defore se iuravit [1]), feminarum chorus more solito ad spectatores se convertit [2]), ducis ore verba facturus. Nempe habent quod cum iis expostulent. Nonne inde ab epicorum cantorum aetate resonant illa: „οὐκ αἰνότερον καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός" [3]) et: „ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας | Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκεν" [4])? Quae crimina certatim dein a poetis iambicis arrepta [5]), nunc etiam in vita communi [6]) atque adeo in scena tragica [7]) identidem proferuntur. Non tamen primi vates contemtim de mulieribus fuerant locuti; qui fidas coniugum socias ipsisque condignas celebrabant Andromacham et Penelopen. Sed postea — fortasse ex Oriente — in poesin Graecam irrepsit dogma illud: „feminam orbi terrarum malum intulisse", priscus autem mythus qui erat de Alma matre e gremio suo viventia quaevis summittente et rursus illuc recipiente defuncta, ita est detortus et corruptus, ut Pandora illa fieret Eva altera e luto conformata, quae mortalibus beate olim viventibus prima causa mali extitisset [8]). Et sera malignae huius fabulae echo in theatris est percepta ex ore Hippolyti vel Iasonis Iovem increpantis, qui non auro parabilem esse voluisset prolem humanam, sed ex feminis scilicet quaerendam! [9]). Haec nunc crimina felicissime diluit quae ceterarum nomine verba facit matrona Attica.

787. πᾶν ... κακὸν] *merum malum* [10]).

788. φέρε] vid. ad Vesp. 148.

789. εἰ ... εἴπερ] de verborum structura vid. ad Plut. 581—586.

790. *Et in plateam prodire vel e fenestra procumbere nos vetatis.* Scilicet nostrum est σιγᾶν καὶ ἔνδον μένειν [11]). Verbo -κύπτειν denuo mox utitur [12]).

[1]) Cf. vs. 270 sqq. — [2]) De verbo παραβαίνειν vid. ad Eq. 508. — [3]) Hom. λ 427. — [4]) Hes. Theog. 600 sq., item Oper. 57 sq. — [5]) In vulgus noti sunt Semonidis Amorgini iambi probrosi de mulieribus, quos cum multis versibus poetarum scenicorum eodem tendentes servavit Stobaeus Flor. LXXIII. — [6]) Cf. Lys. 260 sq. — [7]) Cf. supra vs. 394. — [8]) Prisca cum recentibus non conflata sed temere commixta praebent carmina Hesiodea: Oper. 57—99 Theog. 562—613. — [9]) Eur. Hipp. 614—633 Med. 573 sq.; vid. etiam Androm. 271 sqq., 353 et quae ad Lys. 1039 observavi. — [10]) Vid. Ach. 909 Av. 431. — [11]) Vid. Aesch. Sept. 232 Lys. 515 sq. — [12]) Vs. 797, 799; vid. etiam Pac. 982 Eccl. 884, 930, 1052.

ἀλλ' οὑτωσὶ πολλῇ σπουδῇ τὸ κακὸν βούλεσθε φυλάττειν,
κἢν ἐξέλθῃ τὸ γύναιόν ποι, κᾆθ' εὕρητ' αὐτὸ θύρασιν,
μανίας μαίνεσθ'; οὓς χρῆν σπένδειν καὶ χαίρειν, εἴπερ ἀληθῶς
ἔνδοθεν ηὕρετε φροῦδον τὸ κακὸν καὶ μὴ κατελαμβάνετ' ἔνδον!
κἢν καταδάρθωμεν ἐν ἀλλοτρίων παίζουσαι καὶ κοπιῶσαι,
πᾶς τις τὸ κακὸν τοῦτο ζητεῖ περὶ τὰς κλίνας περινοστῶν.
κἢν ἐκ θυρίδος παρακύπτωμεν, τὸ κακὸν ζητεῖτε θεᾶσθαι·
κἢν αἰσχυνθεῖσ' ἀναχωρήσῃ, πολὺ μᾶλλον πᾶς ἐπιθυμεῖ

792. *κἢν*] *κἂν* R. Item vs. 795, 797 sq., 811. || *εὕρητ'* Porson] *εὕροιτ'* R.

793. *χρῆν* Brunck] *χρὴ* R (vid. vs. 662).

794. *ηὕρετε*] *εὕρετε* R. || *κατελαμβάνετ'*] *καταλ.* R.

795 sq. *ἀλλοτρίων ... κλίνας*] *Ἀγροτέρας ... σκηνὰς* Hamaker audacius, coll. vs. 624, 658; si quid sit mutandum, scripserim **ἀλλοτρίᾳ*, sed vid. comment.

795. *παίζουσαι*] *παίσασαι* Brunck, sed vid. comment.

797. *τὸ κακὸν ζητεῖτε θεᾶσθαι* Kaye] *ζητεῖ τὸ κακὸν τεθεᾶσθαι* R. Insigne hoc est exemplum ordinis verborum in codice perturbati (vid. ad vs. 80); in vulgata neque singularis numerus potest ferri neque tempus perfectum.

793. *μανίας μαίνεσθε*] de loquendi hoc genere vid. ad Ach. 177, et de plurali *μανίαις* ad Nub. 832.

794. *καὶ μὴ καταλαμβάνετ' ἔνδον*] id quod iam dixit aliis verbis iterat, quo magis adurgeat. Quo de genere loquendi vid. ad Av. 378.

795 sq. *Et cum ludo lassas in domo aliena occupavit somnus, quisque vestrum malum istud anquirit.* Si qua nostrum in aedibus amicae *δεκάτην ἑστιώσης* [1]) aliumve diem festum celebrantis post multas dapes multumque vinum in somnum incidit, nulla mora, adest vir uxorem petens non tempestive domum reversam: intrat triclinium singulosque lectos obit, in quibus mulieres *ὑποπεπωκυῖαι* obdormiverunt, donec suam sibi invenit, quam e somno excitatam secum abducat.

795. *ἐν ἀλλοτρίων*] hoc si sanum [2]), interpretor: *in <domibus> uxorum aliorum virorum,* dicitur igitur *γυνὴ ἀλλοτρία = γυνὴ ἄλλου ἀνδρός* [3]). Aliter vHerwerden, qui collato Herodoteo *ἐν ἡμετέρου* [4]) intellegit *τὰ ἀλλότρια aedes alienas.* — *παίζουσαι καὶ κοπιῶσαι*] agnoscimus laxiorem, quam amat sermo quotidianus, verborum structuram; nam particula *καὶ* paratactice iuncta sunt participia, quorum alterum ab altero suspendi ratio ferebat; ἓν igitur *διὰ δυοῖν* hoc est pro: *κοπιῶσαι* [5]) *παίζουσαι*, sive: *κοπιῶσαι διὰ τὸ παίζειν, ludendo lassae.* Sic alibi *ἀγοράζοντες καὶ μαινόμενοι* significat *ἀγοράζοντες διὰ τὴν μανίαν* [6]); vid. praeterea ad Av. 1182. Cogitanda autem praesertim est *saltatio* [7]), recordamur enim muliercularum apud Eubulum *τὴν νύχθ' ὅλην ἐν τῇ δεκάτῃ τοῦ παιδίου χορευσασῶν* [8]).

796. *περινοστῶν*] vid. ad Ach. 29.

797 sq. Cf. Pac. 980—985. De *θυρίδι* autem voce vid. ad Vesp. 379, de transitu a plurali numero ad singularem ad Nub. 989 [9]).

[1]) Vid. ad Av. 494—496. — [2]) Vid. annot. crit. — [3]) Sic *τῶν ἀλλοτρίων* (*πατέρων*) Eccl. 642. — [4]) Herodot. I 35 VII 8 *δ*, item Hom. *β* 55 (?) etc. h. Merc. 370. — [5]) De quo verbo vid. ad Av. 735. — [6]) Lys. 556. — [7]) Vid. ad vs. 975. — [8]) Eubul. fr. 3. — [9]) Quo loco quae scripsi de Lys. 1119 deleantur velim.

αὖθις τὸ κακὸν παρακῦψαν ἰδεῖν. οὕτως ἡμεῖς ἐπιδήλως
ὑμῶν ἐσμὲν πολὺ βελτίους.
† βάσανός τε πάρεστιν ἰδέσθαι †
βάσανον δῶμεν, πότεροι χείρους. ἡμεῖς μὲν γὰρ φαμὲν ὑμᾶς,
ὑμεῖς δ' ἡμᾶς. σκεψώμεθα δή, καὶ ἀντιτιθῶμεν καθ' ἕκαστον,
παραβάλλουσαι τῆς τε γυναικὸς καὶ τἀνδρὸς τοὔνομ' ἑκάστου.
Ναυσιμάχης μέν γ' ἥττων ἐστὶν Χαρμῖνος· δῆλα δὲ τἄργα.
καὶ μὲν δὴ καὶ Κλεοφῶν χείρων πάντως δήπου Σαλαβακχοῦς.

---

799. *τὸ κακὸν παρακῦψαν ἰδεῖν* Porson] *παρακύψασαν ἰδεῖν τὸ κακον* R.
800. *βάσανός τε πάρεστιν ἰδέσθαι*] verba corrupta; nam *ἰδέσθαι* ab Ar. alienum (cf. Vesp. 183) et ipsum verbum abundat, omnino autem elumbe quid habet enuntiatum et displicet caesura post primam brevem syllabam pedis 6i. Parum igitur prodest *δὲ* pro *τε* scriptum auctore Fritzschio; ipse tentavi **καὶ μὴν βάσανός γε πάρεστιν* vel *βάσανον δ' ἔξεστι παρασχεῖν*, sed gravius vitium subesse suspicor, lacunam enim imperite esse expletam; melius certe decurreret sententia si e. g. legeretur: *φανερὸν δ' ἵνα πᾶσι γένηται.* Versus in R est paginae ultimus.
802. *ἡμᾶς*] *ὑμᾶς* R. || *καθ'* vHerwerden] *προς* R. Cf. Av. 564.
803. Del. vHerwerden. || *ἑκάστου* Brubach] *ἕκαστος* R.
804. *γ'*] add. Dobree. || *δὲ*] *δῆ* R.
805. *χείρων*] *χεῖρον* R.

---

799 sq. A priore orationis parte ad alteram fit transitus, plane ut Av. 702 sq.; de *οὕτως* adverbii usu in conclusione (h. l. et mox vs. 810) vid. ad Plut. 92.

802 sq. Minus prospere cedit res oratori apud Eubulum, qui verba amici in mulieres invecti indignatus „*absit*" inquit „*ut mulieres equidem vituperem*, „*πάντων ἄριστον κτημάτων. εἰ δ' ἐγένετο* | „*κακὴ γυνὴ Μήδεια, Πηνελόπη δέ γε* | *μέγα* „*πρᾶγμ'. ἐρεῖ τις ὡς Κλυταιμήστρα κακή·* | „*Ἄλκηστιν ἀντέθηκα χρηστήν. ἀλλ' ἴσως* | „*Φαίδραν ἐρεῖ κακῶς τις· ἀλλὰ νὴ Δία* | „*χρηστὴ* ..." — iamque haeret ei aqua: „*τίς ἦν μέντοι, τίς; οἴμοι δείλαιος,* | *ταχέως* „*γέ μ' αἱ χρησταὶ γυναῖκες ἐπέλιπον!* | *τῶν* „*δ' αὖ πονηρῶν ἔτι λέγειν πολλὰς ἔχω*" [1]). — De verbo *παραβάλλειν* vid. ad Plut. 243.

804—808. Nomina propria iocandi occasionem nunc, ut saepe [2]), praebent nostro. Dicitur enim *Nausimache* sive „ea quae classe pugnat" praestare *Charmino* classis duci cladem nuper perpesso, cui mox abrogatum est imperium [3]); *Aristomache* autem et *Stratonice*, „quae in pugna fortissimam se praestitit" et „quae acie vicit," nulli non virorum hodiernorum dicuntur superiores, et *Eubule*, „quae consilio valet", longe antecedere senatores anni proximi, quorum, cum publico commodo patriaeque saluti segnius invigilare viderentur, in probulos novum magistratum officia translata sunt paene tota. Intermiscentur his nonnulla, quae eiusdem sunt argumenti, aliter tamen expressa. Nam *Salabacchone* meretrice [4]) longe deterior dicitur *Cleophon* is, qui partium popularium nuper factus est dux [5]), cum Androcles ab optimatium sicariis clandestina caede esset extinctus [6]).

805. *καὶ μὲν δὴ καὶ*] *quin etiam.* Item mox vs. 819 et passim apud scriptores pedestres.

---

[1]) Eubul. fr. 117. — [2]) Vid. ad Vesp. 84. — [3]) Vid. Thucyd. VIII 30, 42 (73) 76 § 2 et infra ad vs. 840 sq. — [4]) Vid. ad Eq. 765. — [5]) Vid. ad Ran. 678. — [6]) Thucyd. VIII 65 § 2.

πρὸς Ἀριστομάχην δὲ χρόνου πολλοῦ, πρὸς ἐκείνην τὴν Μαραθῶνι,
καὶ Στρατονίκην, ὑμῶν οὐδεὶς οὐδ' ἐγχειρεῖ πολεμίζειν.
808 ἀλλ' Εὐβούλης τῶν πέρυσιν τίς βουλευτής ἐστιν ἀμείνων;
810 οὕτως ἡμεῖς πολὺ βελτίους τῶν ἀνδρῶν εὐχόμεθ' εἶναι.
οὐδ' ἂν κλέψουσα γυνὴ ζεύγει κατὰ πεντήκοντα τάλαντα
εἰς πόλιν ἔλθοι τῶν δημοσίων· ἀλλ' ἢν τὰ μέγισθ' ὑφέληται,

---

809 παραδοὺς ἑτέρῳ τὴν βουλείαν; οὐδ' αὐτὸς τοῦτό γε φήσεις.

809. *Versum cur deleverim in Prolegomenis exposui. ‖ φήσεις] sensu caret 2. sing., quapropter Kuster coniecit τις... φήσει, sed φήσει ad indefinitum τις referri posse iure negavit vVelsen, ipse „ad unum quemcunque e spectatoribus" dici φήσεις statuens vix probabilius.

811. *κλέψουσα] κλέψασα R, quod vitium e versu vicino 813 irrepsisse suspicor· Vulgata lectio neque construi potest satis commode (ζεύγει κλέψασα γυνὴ malebat vHerwerden), neque verti; nam verba „εἰς πόλιν ἔλθοι" nihil significant nisi quid accedat. Si quis autem iungere velit verba „ζεύγει εἰς πόλιν ἔλθοι" et de victore aliquo arcem invecto haec accipere (coll. Nub. 28), enuntiatum nascatur ab argumento alienum.

---

806 sq. *Priscas victorias Marathoniam et Salaminiam aequiparare ne conatur quidem vestrum quisquam.* Praepositio πρός dicitur nunc de comparatione instituenda: „ita bellum gerere ut... comparari possit" [1]).

806. χρόνου πολλοῦ] item Plut. 98; praeterea vid. ad Vesp. 1252.

— τὴν Μαραθῶνι] vid. ad Eq. 785 et ad Nub. 986.

807. πολεμίζειν] vid. ad Nub. 419.

810. Item Sthenelus Homericus: ἡμές τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι [2]). De οὕτως adverbio vid. vs. 799 et ad Plut. 92.

811 sq. *Nulla unquam mulier id committeret, ut plaustris inveheretur in arcem* [3]) *quinquagena talenta inde suffuratura.* — Crimen illud aerarii publici „κατὰ πεντήκοντα τάλαντα" compilati probe novimus, solent enim eo peti duces partium popularium [4]). Nunc tamen non Cleophontem sed *probulos* potissimum vellicari tute statueris collato Lysistratae fabulae loco, ubi probulus quidam ἐκπορίσας ὅπως κωπῆς ἔσονται prodit pecuniam ex arce petiturus [5]). Apertis rapinis hi spoliare dicuntur aerarium sanctius, quod inde a Periclis aetate in arce asservatum fuerat, sed nuper ex populi decreto belli usui fuerat destinatum [6]). Quinquagena iam talenta plaustris inde avehi ait chori dux, non ut publico commodo inserviant, sed ut satietur magistratuum avaritia vel per sodalicia corrumpatur plebecula. — Recte scholion: „ἀντὶ τοῦ ἁμάξαις <ὧν> ἐκ<άστη> φέρει ν̄", nam sic id quod codex praebet: „ἁμάξαις εκφερειν δεῖ" ingeniosissime correxit Rutherford.

812 sq. τῶν δημοσίων et τοῦ ἀνδρός] de genitivo vid. Vesp. 554 et ad Eq. 436.

— ἢν ... ὑφέληται ... ἀνταπέδωκεν] de hac structura vid. ad Ran. 1068, vertatur autem ἀνταπέδωκεν *debitum solvit* [7]), nempe χαρισαμένη [8]).

---

[1]) Cf. Lys. 860 et vid. ad Nub. 990 Av. 1334. — [2]) Hom. Δ 405. — [3]) Vid. ad Nub. 69. — [4]) Vid. Vesp. 669 et ad Nub. 1065. — [5]) Lys. 422. *Pisandrum* carpi putat Fritzsche (cf. Lys. 490). — [6]) Vid. ad Lys. 174 et 492. — [7]) Nos: *maakt het weer goed.* — [8]) Vid. Plut. 1031. Recte sic Bisetus.

φορμὸν πυρῶν τἀνδρὸς κλέψασ', αὐθημερὸν ἀνταπέδωκεν.

Pnigos sive macron.

ἀλλ' ἡμεῖς ἂν πολλοὺς τούτων
ἀποδείξαιμεν ταῦτα ποιοῦντας,
καὶ πρὸς τούτοις γάστριδας ἡμῶν
ὄντας μᾶλλον καὶ λωποδύτας
καὶ βωμολόχους καὶ ἀνδραποδιστάς.
καὶ μὲν δήπου καὶ τὰ πατρῷά γε
χείρους ἡμῶν εἰσιν σῴζειν.
ἡμῖν μὲν γὰρ σῶς ἔτι καὶ νῦν
ὁ κανών, τἀντίον, οἱ καλαθίσκοι,
τὸ σκιάδειον·
τοῖς δ' ἡμετέροις ἀνδράσι τούτοις
ἀπόλωλεν μὲν πολλοῖς ὁ κανὼν

---

813. *ἀνταπέδωκεν* Aug.[1]] *αὔτ' ἀπέδωκεν* R. Scribi *αὔτ'* (i. e. *αὐτὸ*) *ἀπέδωκεν* sinit grammatica (vid. Av. 180 Pac. 1248), vix sinit contextus; nam cur quove modo reddat mulier id ipsum quod surripuerit? Neque festivi quid habet ea lectio; *ἀντ-* vero lepide est dictum. Vid. comment. et cf. Pac. 761.

815. *ἀποδείξαιμεν* Bentley] *-ξομεν* R. || *ποιοῦντας* Kuster] *ποθοῦντας* R.

821 sq. *σῶς . . . ὁ κανών, τἀντίον* Blaydes] *σῶν . . . τἀντίον, ὁ κανών* R numeris vitiosis (—◡́◡◡◡—́), ut Pac. 169 (Av. 404). Equidem dubito an vox obscura *ἀντίον* errori debeatur; neque Pollucis (VII 36 X 125) auctoritas obstare videtur, nam vitia Polluce antiquiora haec fabula quaedam habet manifesta (vid. ad vs. 80).

---

814. *τούτων*] *spectatorum.* — Magnae profecto fuit impudentiae *fures* hos dicere, non tamen maioris quam probroso illo quod meminimus adiectivo in Nubibus eos designasse [1]). Et omnino liberrime ab histrionibus spectatores exagitari solent [2]); scilicet non serio dicuntur talia.

815. *ταῦτα*] *ea quae dixi.*

816. *γάστριδας*] vid. ad Av. 1604.

817. *λωποδύτας*] vid. ad Ran. 772.

818. *βωμολόχους*] vid. ad Ran. 358.
— *ἀνδραποδιστάς*] vid. ad Plut. 521.

819. *καὶ μὲν δήπου καὶ*] cf. vs. 805.

822. *ὁ κανών*] *arundo* (lignum teres), qua *staminis* fila paria ab imparibus secernuntur inter texendum [3]), ut inseri possit *subtemen* (*ἡ κρόκη*).
— *τὸ ἀντίον*] huius quoque in texendo usum fuisse recte statuisse videtur schol.: *μέρος τοῦ ἱστοῦ*. Nisi priscum subest vitium; nam vox aliunde non est cognita [4]).
— *οἱ καλαθίσκοι*] *lanae receptacula* [5]).

825 sq. *ὁ κανὼν . . . αὐτῇ λόγχῃ*] *hastile* — *τὸ δόρυ* [6]) — *cum ipsa cuspide:* tota hasta. Recte — si textus sanus est [7]) — sic interpretabantur olim; prisci *clipei κανόνα*

---

1) Nub. 1096 sqq. — 2) Vid. Nub. 897 Eccl. 440 Plut. 99 etc. — 3) Vid. Hom. Ψ 761 Ovid. Metam. VI 55. — 4) E nostro loco Pollucem (VII 36 X 125) eam habere arbitror. — 5) Cf. Lys. 535. — 6) Vid. Ran. 1016. — 7) Vid. annot. crit.

ἐκ τῶν οἴκων αὐτῇ λόγχῃ,
πολλοῖς δ' ἑτέροις ἀπὸ τῶν ὤμων
ἐν ταῖς στρατιαῖς
ἔρριπται τὸ σκιάδειον.

Epirrhema.

πόλλ' ἂν αἱ γυναῖκες ἡμεῖς ἐν δίκῃ μεμψαίμεθ' ἂν
τοῖσιν ἀνδράσιν δικαίως· ἓν δ' ὑπερφυέστατον.
χρῆν γάρ, ἡμῶν εἰ τέκοι τις ἄνδρα χρηστὸν τῇ πόλει,
ταξίαρχον ἢ στρατηγόν, λαμβάνειν τιμήν τινα,
προεδρίαν τ' αὐτῇ δίδοσθαι Στηνίοισι καὶ Σκίροις,

826. λόγχῃ] glossema hoc esse (λόγχη) ad κανών referendum suspicor.
830. δίκῃ] μέρει Hirschig (ut Av. 1228 etc.), eleganter; vid. tamen comment.
832. χρῆν Brunck] χρὴ R (vid. vs. 662).
833. τινα] ποτε (supra scr. τινα) R.
834. Στηνίοισι] τηνίοισι R (abiit ς in τ, rara vox in magis vulgatam); verum legit schol.

illum quem Homerus dicit [1]) intellegentes alii locum mire turbabant. — De αὐτοῦ pronominis hoc usu vid. ad Vesp. 119.

828. στρατιαῖς] vid. ad Vesp. 354.

829. τὸ σκιάδειον] *clipeum* dici nemo non videt [2]).

830 sq. Simile epirrhematis exordium habent Acharnenses (vs. 676) et Nubes (vs. 575 sq.) fabulae. — De locutione ἐν δίκῃ vid. ad Nub. 1379; quod autem additur δικαίως, conferri possunt quae eiusdem sunt ubertatis: αὖθις αὖ, πάλιν αὖ(θις), εἶτ' αὖ πάλιν αὖθις, αὖθις αὖ πάλιν [3]), ἐξ ἀρχῆς πάλιν [4]), τὸ λοιπὸν αὖθις [5]), πρὸς ἐπὶ τούτοις [6]), ἅμα τῆς αὐτῆς ὁδοῦ [7]), εἶτα μετὰ τοῦτο [8]), τάχα . . . ἴσως [9]), ἄλλως μάτην [10]), μάτην διὰ κενῆς [11]), διὰ κενῆς ἄλλως [12]), εἰκῇ ῥᾳδίως [13]), αὐτίκα παραχρῆμα [14]), διὰ παντὸς ἀεί [15]), ὁσημέραι ἀεί [16]), et de toto hoc duplicandi studio vid. ad Ach. 177.

831. ὑπερφυέστατον] vid. ad Ran. 611.

832—839. Quemadmodum προεδρία in ludis publicis solet decerni viris de patria optime meritis, sic in sollemnibus matronarum coetibus sedem honorificam tribuendam esse matribus virorum praestantium, ait chori dux: „καὶ γὰρ ταύταις μέτεστι τοῦ τῆς πόλεως ἐράνου· τοὺς γὰρ ἄνδρας εἰσφέρουσιν", — quae sunt chori in fabula Lysistrata verba [17]). Liberos virorum pro patria mortuorum adoptat civitas [18]): magis etiam honore dignae sunt eorum matres, improbos vero ignavosque homines quae pepererunt, ultima eae afficiendae sunt contumelia.

834. Στηνίοισι] quae tertio die ante Thesmophoria, Pyanopsionis mensis IX^0, celebrabantur [19]).

---

[1]) Hom. Θ 193. — [2]) Non male verteris: *het scherm, der schirm.* — [3]) Vid. ad Nub. 975 Plut. 622. — [4]) Vid. ad Ran. 591. — [5]) Vid. Lys. 1278. — [6]) Vid. Plut. 1001. — [7]) Vid. Pac. 1155. — [8]) Vid. ad Ran. 1026. — [9]) Vid. supra vs. 719. — [10]) Eur. Hec. 489. — [11]) Plat. fr. 174^{20}. — [12]) Vesp. 929. — [13]) Ran. 733. — [14]) Passim apud scriptores pedestres; vid. Naber Mnemos. 1903 p. 305 sq. — [15]) Pac. 399. — [16]) Plut. 1006 sq. — [17]) Lys. 650 sq. — [18]) Vid. Thucyd. II 46. — [19]) Vid. schol. et cf. Phot. et Hesych. s. v.

ἔν τε ταῖς ἄλλαις ἑορταῖς αἷσιν ἡμεῖς ἤγομεν·
εἰ δὲ δειλὸν καὶ πονηρὸν ἄνδρα τις τέκοι γυνή,
ἢ τριήραρχον πονηρόν, ἢ κυβερνήτην κακόν,
ὑστέραν αὐτὴν καθῆσθαι σκάφιον ἀποκεκαρμένην
τῆς τὸν ἀνδρεῖον τεκούσης· τῷ γὰρ εἰκός, ὦ πόλις,
τὴν Ὑπερβόλου καθῆσθαι μητέρ' ἠμφιεσμένην
λευκὰ καὶ κόμας καθεῖσαν πλησίον τῆς Λαμάχου,

836 et 842. εἰ Brunck] ἢν R.
838. ὑστέραν R] ὑστάτην l. a. in schol. || αὐτὴν] ταύτην Meineke.

— Σκίροις] etiam in Ecclesiazusis [1]) commemoratur hoc sollemne, cuius plenius erat nomen *Scirophoria.* Celebrabatur die XII⁰ mensis ab eo denominati Scirophorionis [2]), qui annum claudebat.

835. αἷσιν] de hac attractione, quae etiam publicorum decretorum sermoni est propria, vid. Ach. 6 Av. 271. — Quoniam non de *cunctis* ludis publicis chorus loquitur, non favere hunc locum opinioni eorum qui mulieres etiam *comoedias* spectasse sibi persuaserunt [3]), vix est quod observem. Quae res si dubia etiam videretur, ipsum pronomen ἡμεῖς („ludos quos *nos* agimus") et tota haec parabasis, in qua perpetuo opponuntur mulieres spectatoribus sive viris, satis valerent ad eam conficiendam.

— ἤγομεν] verbi tempus assimulatum est vicinis; nam expectabatur: ἃς ἄγομεν, *quas feminae agere solemus.*

838. σκάφιον ἀποκεκαρμένην] *contumeliose circumtonsam,* δουλοπρεπῆ κουρὰν ἔχουσαν. Vid. ad Av. 806 Ach. 849.

839. τῷ γὰρ εἰκός] item Ach. 703; vid. ad Ran. 1484.

840 sq. Quorsum tetenderint illa, melius iam apparet: — carpendus erat vir ante sex annos ostracismo pulsus, cuius nuper in memoriam rediit Atheniensibus; inclaruit enim eo splendore quem habent nomina insigni scelere peremtorum. Iniuriis autem et probris quoniam ereptus est ipse, — τῶν γὰρ θανόντων οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται, — in matre nunc, ut olim [4]), feritur filius. *Hyperbolum* dico [5]). Nuper hic Sami, quo demigraverat, trucidatus erat a coniuratis oligarchiae studiosis, quibuscum faciebat Charminus Atheniensium strategus [6]). Sicarii ne corpori quidem inanimo pepercere, sed culleo insutum in mare proiecerunt [7]): nunc eius memoriae ita parcit comicus ut nomini Cleonis in proelio occisi pepercerat olim [8]). Opponit autem ei *Lamachum* biennio abhinc in Sicilia interemtum; quem virum olim riserat, non penitus contemserat, nunc pro patria mortuum mentione honorifica habet dignum [9]).

— ἠμφιεσμένην | λευκὰ καὶ κόμας καθεῖσαν] *candida veste crinibusque demissis,* festo die liberaliter comtam atque ornatam.

[1]) Eccl. 18, 59. — [2]) Cf. Plat. Leg. 828 *c* + schol. Luc. LXVII 2 § 1 schol. Eccl. 18, Robert-Preller Myth. I⁴ p. 780, 3. — [3]) Quem errorem bene redarguit vHerwerden ad Pac. 966 (nimis tamen dubitanter). — [4]) Vid. ad Nub. 555 Plut. 1037. — [5]) De hoc vid. ad Nub. 1065 Vesp. 1007. — [6]) Vid. Thucyd. VIII 73 § 3 et supra vs. 804. Ante Thesmophoriazusas scenae commissas interemtum esse testari videntur Lamachi ipsiusque nomina coniunctim nostro loco commemorata. — [7]) Vid. Theopomp. in schol. Vesp. 1007. — [8]) Vid. Vesp. Proleg. p. XXII sq. — [9]) Item Ran. 1039; cf. Ach. Proleg. p. XI sq.

καὶ δανείζειν χρήμαθ'! — ἢ χρῆν, εἰ δανείσειέν τινι
καὶ τόκον πράττοιτο, διδόναι μηδέν' ἀνθρώπων τόκον,
ἀλλ' ἀφαιρεῖσθαι βίᾳ τὰ χρήματ', εἰπόντας τοδί·
„ἀξία γοῦν εἶ τόκου, τεκοῦσα τοιοῦτον τόκον!"

SCENA DECIMA OCTAVA.

Affinis, Critylla.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἰλλὸς γεγένημαι προσδοκῶν, ὃ δ' οὐδέπω! —
τί δῆτ' ἂν εἴη τοὐμποδών; οὐκ ἔσθ' ὅπως
οὐ τὸν Παλαμήδην ψυχρὸν ὄντ' αἰσχύνεται.
τῷ δῆτ' ἂν αὐτὸν προσαγαγοίμην δράματι;
ἐγὼ οἶδα· τὴν καινὴν Ἑλένην μιμήσομαι.

---

842. χρήμαθ'] χρήματατ' R, i. e. χρήματα, item vs. 844. || ἢ Bentley] ἦν R.

844. ἀφαιρεῖσθαι] ἀφερεῖσθαι R errore pervulgato (cf. e. g. vs. 947); Meineke infeliciter ἀλλὰ κείρεσθαι coniecit, dein vs. 845 πόκου scribens pro τόκου. || τοδί] τὰδί R (expuncta littera ἀ).

845. γοῦν] γὰρ Blaydes et vVelsen (hic posito signo interrogandi in versus exitu); sed vid. comment.

842—845. Hyperbolum aerarium publicum compilare quondam perhibebant qui stabant a contraria reip. parte [1]). Non hanc tamen ob causam nunc τῶν χρημάτων fit mentio, sed ut lusui, quem praebet duplex sensus vocis τόκου, paretur locus; nam et hominum proles sic vocabatur et fenus nummorum [2]).

845. γοῦν] *scilicet* [3]).

846. *Oculi spectando dolent* [4]), *necdum ille apparuit.* Strabus factus sum, διέστραμμαι [5]), ἔκαμόν μοι ὄσσε πάντῃ παπταίνοντι [6]). Ab adiectivo ἰλλῷ apud Homerum ducitur ἐπιλλίζειν [7]), apud posteros κατιλλώπτειν [8]). Nostrum locum imitatus est Lucianus [9]).

— ὃ δ' οὐδέπω] omissum est verbum, quod addit Blepyrus in Ecclesiazusis uxorem opperiens: τί τὸ πρᾶγμα; ποῖ ποθ' ἡ γυνὴ φρούδη ἐστί μοι; | ἐπεὶ πρὸς ἕω νῦν ἐστιν, ἣ δ' οὐ φαίνεται [10]). Item alibi: ὃ δ' οὐ μάλα [11]).

847 sq. οὐκ ἔσθ' ὅπως | οὐ] vid. ad Ran. 640.

848. *Palamedes* tragoedia ipso comico poeta indice *frigere* dicitur. De ψυχρῷ adiectivo vid. Ach. 140.

850. Recentissimum Euripidis drama magis sibi profore sperat, novam istam et inauditam Helenam Aegyptiacam, proximo anno una cum Andromeda scenae commissam [12]).

---

[1]) Vid. Nub. 1065. — [2]) Vid. ad Nub. 1156. — [3]) Vid. ad Eq. 87. — [4]) Plaut. Men. III 3, 1. — [5]) Cf. Eq. 175. — [6]) Hom. μ 232. — [7]) Hom. σ 11 h. Merc. 387. — [8]) Aesch. Eum. 113 fr. 224 Philemon. fr. 124. — [9]) Lucian. XXXIV § 3. — [10]) Eccl. 312 sq. — [11]) Vesp. 118; vid. etiam ad Ach. 471. — [12]) Vid. infra schol. vs. 1012.

πάντως δ' ὑπάρχει μοι γυναικεία στολή.
(Veste caput obvolvit.)

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

τί αὖ σὺ κυρκανᾷς; τί κοικύλλεις ἔχων;
πικρὰν Ἑλένην ὄψει τάχ', εἰ μὴ κοσμίως
ἕξεις, ἕως ἂν τῶν πρυτανέων τις φανῇ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί,

851. δ'] add. Bentley; cf. vs. 984, 1012.

852—935. Scripsi nomen Crityllae, paragraphos scripsit R, *γυ* manus recens. Vid. Index nominum.

852. *τί κοικύλλεις* Bentley] *ἢ τί κ.* R, *καὶ τί κ.* Suid.; servato *ἢ* Kuster pro *κυρκανᾷς* scribebat *κυκανᾷς*, sed vid. vs. 429. || *κοικύλλεις*] *ποικίλλεις* Bergler coll. Soph. Trach. 411, 1121; sed alienum hinc est ornatum illud genus dicendi.

851. *Bene factum autem quod veste feminea sum indutus.* — Adverbium *πάντως* significat *vel sic* [1]), id quod alibi dicitur *κατὰ τύχην τινά* vel *κατὰ θεόν* [2]). Etiam *αὐτός* pronomen ita adhibetur [3]).

852. *Heus tu, quid nunc turbas, quid circumspectas?* — Cum versus initio cf. Vesp. 942.

— *κυρκανᾷς*] vid. vs. 429.

— *κοικύλλεις*] verbum ductum a stirpe *κυλ* [4]), qua designantur oculi tumefacti [5]), significat: *intentissimis oculis intueri,* quod suis verbis dicit mulier apud Herodam ancillam increpans: *ἕστηκεν εἴς μ' ὁρεῦσα καρκίνου μέζον* [6]). Similem reduplicationem ostendunt *μοιμύλλειν, ποιπνύειν, δοίδυξ, λαῖλαψ, μαιμάειν, δαιδάλλειν, παιφάσσειν,* aliena autem hinc sunt verba quale est *ἐξαπατύλλειν,* quae stirpi subditam habent terminationem deminutivam *-ύλλειν* [7]).

— *ἔχων*] vid. ad Av. 1082 Ran. 202.

853. *πικρὰν*] vid. ad Av. 1045.

855—857. Helenae Euripideae in Protei tumulo lugentis prima verba recitat tragici sodalis, liberius tamen reficta. Quae in tragoediae codice unico sic sunt tradita: *„Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί, | ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον | λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει* (v. l. *ἀρδεύει*) *γύας,"* non decurrunt igitur, parum autem prodest Hartungi coniectura *πέδου* pro *-ον*. Intercidisse aliquid testatur noster locus, et vero id magis etiam simile fit coll. Hel. 564, quem versum item in tragoediae codice omissum e nostra fabula olim restituit Markland [8]). Itaque huiuscemodi quid tragicum dedisse suspicor: *„Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί, | ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον | <λευρὸν νοτίζει τῷ μελαγχροιεῖ λεῷ, | ἱραῖς δὲ πρὸς πηγαῖσιν ἐν μυχοῖς ὁρῶν> | λευκῆς τακείσης χιόνος ἀρδεύει γύας.* Quorum versuum tres tantum respexit comicus, tertium autem ridicule immutavit. Nam adiectivo grandisono *μελανοσυρμαίῳ* significatur gens Aegyptiaca *nigri coloris et συρμαίᾳ* sive *medicamentis alvum purgare solita* [9]). *Συρμαιοπωλῶν* Aegyptiacorum saepius fit mentio [10]), et omnino Aegyptus erat medicorum et medicamentorum

[1]) Item nos: *al, in elk geval, jedenfalls.* Cf. vs. 984, 1012 Lys. 495 Vesp. 770 Av. 935. — [2]) Vid. Eccl. 114 et ad Eq. 147. — [3]) Vid. Plut. 1199. — [4]) Recte sic Hesych. Phot. — [5]) Vid. ad Lys. 472. — [6]) Herod. Mimiamb. IV 44. — [7]) Vid. ad Eq. 224. — [8]) Vid. infra vs. 907. — [9]) Recte sic schol. prius; cf. Herodot. II 77. — [10]) Vid. Pac. 1254 fr. 265.

„ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον
„λευρὸν νοτίζει μελανοσυρμαίῳ λεῴ“.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

πανοῦργος εἶ, νὴ τὴν Ἑκάτην τὴν Φωσφόρον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ἐμοὶ δὲ γῆ μὲν πατρὶς οὐκ ἀνώνυμος,
„Σπάρτη, πατὴρ δὲ Τυνδάρεως“.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

σοί γ', ὦ ὄλεθρε,
πατὴρ ἐκεῖνός ἐστι; Φρυνώνδας μὲν οὖν!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„Ἑλένη δ' ἐκλήθην“.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

αὖθις αὖ γίγνει γυνή,
πρὶν τῆς ἑτέρας δοῦναι γυναικίσεως δίκην;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ψυχαὶ δὲ πολλαὶ δι' ἔμ' ἐπὶ Σκαμανδρίοις

857. *λευρὸν] λευκῆς R. Vid. comment. || μελανοσυρμαίῳ λεῴ vVelsen] -μαῖον λεῶν R.
860. σοί γ'] σύ τ' R.
864. Σκαμανδρίοις Eur. Hel. 52 (et 611)] -αις R.

regio feracissima inde ab aevo epico: *πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα | φάρμακα, ... | ἰητρὸς δὲ Ϝέκαστος ἐπιστάμενος περὶ πάντων | ἀνθρώπων* [1]. „Il suffit d'arriver d'outremer pour trouver clientèle et crédit" [2]).

855. *καλλιπάρθενοι ῥοαί*] *nullius rivi influentis undis temeratae.* — Simili composito usus Euripides alibi *pulcrum virginis* (Iphigeniae) *collum* dixit *καλλιπάρθενον δέρην* [3]).

858. *τὴν Φωσφόρον*] cf. Lys. 443.

859 sq. Haec quoque ex Euripide desumta sunt [4]), nisi quod *ἡμῖν* est illic, non *ἐμοί.*

860. *ὦ ὄλεθρε*] item Eccl. 934.

861. *Φρυνώνδας μὲν οὖν*] non revera — quod olim fuere qui putarent [5]) — hunc eius patrem esse perhibet mulier, sed pro nomine nobilissimo substituit id quod in proverbium his annis abierat nequissimi cuiusdam nebulonis. Sic in Amphiarao fabula nostri (anno 414) „*ὦ μιαρὲ καὶ Φρυνώνδα καὶ πονηρὲ σύ!*" increpabatur nescio quis [6]); quae idem valent ac: *ὦ μιαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε!*"

862ᵃ, 864 sq.ᵃ, 866 = Eur. Hel. 22, 52 sq., 49.

[1]) Hom. δ 229 sqq. — [2]) VBérard Les Phéniciens et l'Odyssée I p. 374; quo loco multa lepide et prudenter sunt disputata. — [3]) Eur. Iph. A. 1574; vid. etiam Or. 963 Bacch. 520. — [4]) Eur. Hel. 16 sq. — [5]) Vid. schol. et supra pag. 1, 2. — [6]) Ar. fr. 26; cf. Eupol. fr. 39 Platon. Protag. 327 *d* Isocr. XVIII § 57 Aeschin. III § 137.

„ῥοαῖσιν ἔθανον“.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

ὤφελες δὲ καὶ σύ γε!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„καὶ ἐγὼ μὲν ἐνθάδ' εἴμ', ὁ δ' ἄθλιος πόσις
„οὑμὸς Μενέλεως οὐδέπω προσέρχεται.
„τί οὖν ἔτι ζῶ;“

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

τῶν κοράκων πονηρίᾳ.

(A parte sinistra appropinquat Euripides Menelai sui vestitu lacero indutus.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ἀλλ' ὥσπερ αἰκάλλει τι καρδίαν ἐμήν . . .
„μὴ ψεῦσον, ὦ Ζεῦ, τῆς ἐπιούσης ἐλπίδος!“

---

867. *Μενέλεως*] *-λαος* R, item *-αον* vs. 901 et 910.
868b. Mulieri dedit Bentley, et sic legit schol.; Affini continuat R. Cf. Vesp. 314.
870. *ψεῦσον* R] *ψεῦδέ μ'* Kappeyne, sed id significat *desine me fallere* (vid. GHermann ad Soph. Ai. 1064).

---

868. *τί οὖν ἔτι ζῶ!*] apud Euripidem [1]) est: *τί δῆτ' ἔτι ζῶ!* [2]).

— *τῶν κοράκων πονηρίᾳ*] *nihili scilicet sunt corvi!* — Nisi essent, dudum te dilacerassent. Cf. notissimum illud: „*εἰς κόρακας!*" et similia [3]).

869. *ὥσπερ αἰκάλλει*] de particula vid. ad Nub. 1276, de verbo ad Eq. 48.

870. *μὴ ψεῦσον*] cum verbum genetivo iunctum et *frustrandi* sensu adhibitum sublimioris est dictionis [4]), tum verbi forma. Nam sermonis quotidiani erat: *μὴ ἐξαπατήσῃς με*, activum vero *ψεύδειν* inde erat alienum, imperativus autem aoristi negationem extra linguam poetarum non admittebat, neque in hac frequenter; nam post cantores epicos [5]) qui ita fuerit locutus unus indicari potest Sophocles, et uno quidem loco. De quo anonymus quidam grammaticus haec habet: „*μὴ νόμισον*] *ἀντὶ τοῦ· μὴ νομίσῃς. Σοφοκλῆς Πηλεῖ. καί· μὴ ψεῦσον*" [6]), sed fortasse scribendum: „*μὴ νομίσῃς. καὶ Σ. Π. μὴ ψεῦσον*", ut congruant haec cum scholio quod nostro versui est adscriptum: „*Σοφοκλῆς Πηλεῖ· μὴ ψεῦσον ὦ Ζεῦ· μή μ' ἕλῃς ἀνεὺ δορός*". Nam tam rara verborum structura Sophoclem *bis* in una fabula esse usum, id veri est dissimillimum. Sed scholiasta noster testis non admodum locuples est, nam in eodem scholio de locutione „*οἶσθ' ὃ δρᾶσον*" [7]) observantur quaedam, quae hinc sunt alienissima.

---

[1]) Eur. Hel. 56 (et 291). — [2]) Item Eur. Herc. 1301 Aesch. Prom. 747 etc. — [3]) Vid. ad Ran. 187 Ach. 93. — [4]) Vid. ad Lys. 955. — [5]) Hom. Δ 410, ubi vid. schol., (Ι 33?) Σ 134 ω 248. — [6]) Anecd. Bekk. p. 107; cf. Phot. et Suid. s. v. *μὴ νόμισον*, Greg. Cor. p. 15 Sch., Porson ad Eur. Hec. 1184. — [7]) Eq. 1158 etc.; cf. Eur. Hec. 225 ibique schol.

SCENA UNDEVIGESIMA.

Affinis, Critylla, Euripides.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„τίς τῶνδ' ἐρυμνῶν δωμάτων ἔχει κράτος,
„ὅστις ξένους δέξαιτο ποντίῳ σάλῳ
„καμόντας ἐν χειμῶνι καὶ ναυαγίαις;“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„Πρωτέως τάδ' ἐστὶ μέλαθρα.“

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

ποίου Πρωτέως,
ὦ τρισκακόδαιμον;
(Ad Euripidem:)
ψεύδεται, νὴ τὼ θεώ·
ἐπεὶ τέθνηκε Πρωτέας ἔτη δέκα.

---

872. ὅστις] ὃς ἂν Brunck non recte; vid. comment. || ξένους Brubach] ξένος R.
873. καμόντας Lenting] κάμνοντας R.
874 sq. In R et post μέλαθρα et initio vs. 875 est signum personae mutatae; iubemur igitur Euripidi (Menelao) tribuere vs. 874b, et verba ποίου Πρωτέως interpretari *cuiusnam Protei,* sed hoc non sinit lingua (vid. vs. 30 Ach. 963 Nub. 1233 et ad Ran. 529). Recte Bentley vs. 874b adiunxit verbis Mulieris, posito signo interrogandi post τρισκακόδαιμον.

871—873. Obsoleto illo frigidoque Palamede potentiorem ad poetam alliciendum se praestat Helena cura recens. Nam ecce appropinquat ille, Helenam suam repetiturus, pannis indutus Menelai naufragi, quo squalidiorem heroem nullum unquam vidit scena tragica [1]). Prima autem verba, quae personatus hic profert Menelaus, in tragoedia sunt Teucri [2]); sequentia aut aliunde sumsit comicus, aut ipse finxit.

872. ὅστις ... δέξαιτο] optativi similis est usus in verbis Thesei Sophoclei: *καὶ τίς ποτ' ἐστὶν ὃν γ' ἐγὼ ψέξαιμί τι;* quae negantis sunt potius quam rogantis: *quis tandem est (= non esse arbitror, οὐκ ἂν εἴη) in quem animadvertam equidem* [3]). Sic Dionysus quod queritur in Ranis: γόνιμον δὲ ποιητὴν ἂν οὐχ εὕροις ἔτι | ζητῶν ἄν, ὅστις ῥῆμα γενναῖον λάκοι [4]), id etiam sic poterat dicere per interrogationem: γόνιμος δὲ ποιητὴς τίς ἐστιν ἔτι, ὅστις κτέ.; — Noster locus vertatur: *nemone hic est qui hospitio excipiat nautam mari fractum?*

874—878. Apud Euripidem Menelao anus ianitrix respondet: Πρωτεὺς τάδ' οἰκεῖ δώματ', Αἴγυπτος δὲ γῆ. Dein Menelaus: Αἴγυπτος; — exclamat — ὢ δύστηνος, οἷ πέπλωκ' ἄρα! [5]).

874. ποίου] vid. ad Ran. 529.

875. νὴ τὼ θεώ] vid. ad Ach. 905.

876. Iocus simillimus est infra [6]). Haec

---

[1]) Cf. Eur. Hel. 561, 1085, 1220 et vid. ad Ach 412 sq. — [2]) Eur. Hel. 68. — [3]) Soph. Oed. C. 1172. — [4]) Ran. 96 sq. — [5]) Eur. Hel. 460 sq.; ubi Πρωτέως τάδ' ἐστὶ scribit Kirchhoff coll. nostro loco. — [6]) Vs. 1102.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ποίαν δὲ χώραν εἰσεκέλσαμεν σκάφει;“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„Α ἴ γ υ π τ ο ν.“

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ὦ δ ύ σ τ η ν ο ς, ο ἷ π έ π λ ω κ᾽ ἄ ρ α!“

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

πείθει τι τούτῳ τῷ κακῶς ἀπολουμένῳ,
ληροῦντι λῆρον; Θεσμοφόριον τουτογί.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„αὐτὸς δὲ Πρωτεὺς ἔνδον ἔστ᾽ ἢ ἐξώπιος;“

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

οὐκ ἔσθ᾽ ὅπως οὐ ναυτιᾷς ἔτ᾽, ὦ ξένε,

---

878. *πέπλωκ᾽ ἄρα*] *πέπλευκ᾽ ἄρα* Eur. Hel. 461 (sed *πεπλωκότα* vs. 532), *πεπλώκαμεν* R. Matthiae Dindorf Blaydes praeferunt *-πλευ-* (cf. Ran. 204).

879. *τούτῳ τῷ* Brubach] *τῷ* R, *τῷδε τῷ* Bentley (quod contextui parum aptum est pronomen), *τῷ κακῷ* Scaliger, *ὦ μέλε τῷ* Brunck. Cf. Pac. 2.

880. *Θεσμοφόριον*] vid. ad vs. 278.

---

autem quin de satis claro aliquo viro dicantur, non est dubium; itaque veri est simile significari Proteam Epiclis filium, qui strategus fuit annis 432/1 et 431/0 [1]. E nostro autem loco fortasse efficitur anno 422 mortuum esse, sed praestat non urgere numerum annorum.

877. *εἰσεκέλσαμεν σκάφει*] meram tragoediam haec spirant; de *σκάφει* voce vid. ad Ach. 541.

878. *ὦ δύστηνος, οἷ . . . !*] item in Vespis Sosias de sene sub asini ventre latitanti: *ὦ μιαρώτατος, | ἵν᾽ ὑποδέδυκεν!* [2]. Causam adiectivi indicat exclamatio, cognati igitur sunt loci ubi *οἷος* id quod *ἐπεὶ τοιοῦτος* valet [3].

879. *κακῶς ἀπολουμένῳ*] vid. ad Vesp. 412.

880. *ληροῦντι λῆρον*] item Plut. 517; vid. autem ad Ach. 177.

— *τουτογί*] vid. ad Ran. 965.

881—886. Apud Euripidem „*ἔστ᾽ οὖν ἐν οἴκοις ὅντιν᾽ ὀνομάζεις ἄναξ;*" rogat Menelaus; cui ianitrix: „*τόδ᾽ ἔστιν αὐτοῦ μνῆμα* [4], *παῖς δ᾽ ἄρχει χθονός*". Dein Menelaus: „*ποῦ δῆτ᾽ ἂν εἴη; πότερον ἐκτὸς ἢ ἐν δόμοις;*" Quae si integra sunt servata, *ἐξώπιον* adiectivum vere Euripideum [5]) de suo huc invexit comicus, verba tragici memoriter afferens. Sed illum scripsisse: „*ποῦ δ᾽ ἔστι; πότερον ἔνδον ἔστ᾽ ἢ ἐξώπιος;*" probabiliter statuit Cobet.

882. *ναυτιᾷς ἔτι*] *vertigine etiam laboras.* Cf. *χολᾷς* simili sensu dictum [6].

---

[1]) Vid. Thucyd. I 45 § 2 et II 23 § 2. — [2]) Vesp. 188. — [3]) Vid. vs. 712 et ad Nub. 1158. — [4]) *σῆμα*, quod habet comicus, fortasse etiam apud tragicum est scribendum; cf. tamen Eur. Hel. 465—467. — [5]) Vid. Eur. Alc. 546 Med. 624 Suppl. 1038. — [6]) Vid. ad Nub. 833.

ὅστις γ' ἀκούσας ὅτι τέθνηκε Πρωτέας,
ἔπειτ' ἐρωτᾷς· „ἔνδον ἔστ' ἢ ἐξώπιος;"

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„αἰαῖ, τέθνηκε; ποῦ δ' ἐτυμβεύθη τάφῳ;"

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„τόδ' ἐστὶν αὐτοῦ σῆμ', ἐφ' ᾧ καθήμεθα."

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

κάκιστ' ἄρ' ἐξόλοιο, — καὶ ἐξολεῖ γέ τοι! —
ὅστις γε τολμᾷς σῆμα τὸν βωμὸν καλεῖν.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„τί δὴ σὺ θάσσεις τάσδε τυμβήρεις ἕδρας
„φάρει καλυπτός, ὦ ξένη;"

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„βιάζομαι
„γάμοισι Πρωτέως παιδὶ συμμεῖξαι λέχος."

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

τί, ὦ κακόδαιμον, ἐξαπατᾷς αὖ τὸν ξένον; —
οὗτος πανουργῶν δεῦρ' ἀνῆλθεν, ὦ ξένε,
ὡς τὰς γυναῖκας ἐπὶ κλοπῇ τοῦ χρυσίου.

---

883. γ'] add. Scaliger.
885. Post τέθνηκε signum interrogandi pro puncto scripsit Blaydes.
887. *κάκιστ'] κακῶστ' R, κακῶς Iunt. || γέ τοι R] γ' ἔτι Dobree (ut Plut. 608 etc.), κακὴ (κακὸς vVelsen) κακῶς τἄρ' ἐξόλοιο κἀξολεῖ Meineke Cobet Dindorf.
889. δὴ Bentley] δε R, δαὶ Reiske, quae vocula a dictione tragica est aliena.

---

885. ἐτυμβεύθη τάφῳ] verba tragica[1]).
887. Et aniculae dictio supra soccum iam assurgit; habent enim vaticinii aliquid eius verba, ut Philoctetis Argivis pessima quaevis imprecantis: κακῶς ὄλοισθ'! ὀλεῖσθε δ' ἠδικηκότες | τὸν ἄνδρα τόνδε[2]).
889. Et ipsum verbum θάσσειν poeticae est dictionis[3]), et obiectum internum ἕδρας, ut initio Oedipi Regis Sophoclis: τίνας ποθ' ἕδρας τάσδε μοι θοάζετε ...;[4]).
891. Cf. Eur. Hel. 62 sq.
893. ἀνῆλθεν] vid. ad vs. 585.
894. Virum esse et huc irrepsisse scit, causam fraudis eam esse sumit quae sola ei videtur veri similis. Dicit autem τὸ χρυσίον *monilia* ceterumque mundum muliebrem[5]).

---

1) Eur. Hel. 1245 Soph. Ai. 1063. — 2) Soph. Phil. 1035. — 3) Etiam Vesp. 1482; vid. ad Ran. 1515. — 4) Soph. Oed. R. 2. Cf. etiam Eur. Hel. 530. — 5) Vid. ad Ach. 258.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„βάϋζε τοὐμὸν σῶμα βάλλουσα ψόγῳ.“

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ξένη, τίς ἡ γραῦς ἡ κακορροθοῦσά σε;“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„αὕτη Θεονόη Πρωτέως.“

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

μὰ τὼ θεώ,
εἰ μὴ Κρίτυλλά γ' Ἀντιθέου Γαργηττόθεν.
σὺ δ' εἶ πανοῦργος.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ὁπόσα τοι βούλει λέγε·
„οὐ γὰρ γαμοῦμαι σῷ κασιγνήτῳ ποτέ,
„π ρ ο δ ο ῦ σ α Μενέλεων τὸν ἐν Τροίᾳ π ό σ ι ν.“

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„γύναι, τί εἶπας; στρέψον ἀνταυγεῖς κόρας.“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(caput reluctanter nudans:)

„αἰσχύνομαί σε, τὰς γνάθους ὑβρισμένη.“

---

895. *βάϋζε τοὐμὸν*] *βαΰζατοὐμὸν* R, *τοὐμὸν βαΰζεις* vVelsen.
901. *τὸν* GHermann] *τὸν ἐμὸν* R.

---

895. Vere tragicus hic est trimeter, quem non finxisse videtur comicus, sed e dramate aliquo sumsisse. De verbo *βαΰζειν* vid. ad vs. 173; locutionem *τὸ ἐμὸν σῶμα* adhibet e. g. Admetus patrem increpans: *οὐκ ἦσθ' ἄῤ ὀρθῶς τοῦδε σώματος πατήρ* [1]). Dicitur autem *βάλλειν ψόγῳ* [2]) ut alibi *βάλλειν φθόνῳ* [3]), *κακοῖς* [4]), *αἰτίᾳ* [5]), *κακοῖς ἐλαύνειν* [6]), *ἀτιμίῃσιν ἰάλλειν* [7]).

896. *κακορροθοῦσα*] vid. ad Ach. 577.

897 sq. *μὰ τὼ θεώ, | εἰ μὴ . . . γε*] *immo vero . . .!* — Vid. ad Ach. 905 et ad Eq. 186.

898. Certum aliquod matronae nomen requiritur, ergo fingitur, ut saepe [8]). Iocosi nihil in his nominibus est quaerendum [9]).

901. Nempe casta et pudica manserat Euripidis *καινὴ* illa Helena, quae *„vae miserae mihi!"* clamabat initio dramatis: *„δοκῶ προδοῦσ' ἐμὸν | πόσιν ξυνάψαι πόλεμον Ἕλλησιν μέγαν"* [10]).

903. Felicissima haec dictionis tragicae in re ludicra est imitatio. Nam mulierem luctu oppressam et impotenter furentem genas unguibus sibi lacerasse

---

1) Eur. Alc. 636; item Heracl. 89, 528 Soph. Oed. R. 643. — 2) De hac voce vid. supra vs. 146. — 3) Eur. El. 902. — 4) Soph. Ai. 1244. — 5) Soph. Trach. 940. — 6) Eur. Alc. 676. — 7) Hom. *ν* 142. — 8) Vid. e. g. Vesp. 232 sq. — 9) Quod opinati sunt Bergler et Fritzsche. — 10) Eur. Hel. 54 sq.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„τουτὶ τί ἐστιν; ἀφασία τίς τοί μ' ἔχει.
„ὦ θεοί, τίν' ὄψιν εἰσορῶ; τίς εἶ, γύναι;"

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„σὺ δ' εἶ τίς; αὐτὸς γάρ σὲ καὶ ἔμ' ἔχει λόγος."

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„Ἑλληνὶς εἶ τις ἢ ἐπιχωρία γυνή;"

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„Ἑλληνίς. ἀλλὰ καὶ τὸ σὸν θέλω μαθεῖν."

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„Ἑλένῃ σ' ὁμοίαν δὴ μάλιστ' εἶδον, γύναι."

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ἐγὼ δὲ Μενέλεῴ σε τῷ ἐκ τῶν ἰφύων."

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ἔγνως ἄρ' ὀρθῶς ἄνδρα δυστυχέστατον."

---

907. Apud Euripidem excidit, ubi nostro loco collato restituit Markland. Cf. Choephoron initium e nostri fabula Ranis tantum cognitum (Ran. 1126 sqq.).

909: *μάλιστ' εἶδον*] *μάλισθ' ἴδον* R.

910. **Μενέλεῴ σε τῷ*] *Μενέλαον· ὅσα γ'* R aperto vitio, nam *ὅσα γ'* (Pac. 857 etc.) hinc alienum. Apud Euripidem Hel. 564 est *Μενελάῳ γέ σ'*. || *ἰφύων* schol. Suid.] *ἀφύων* R. || Nimis audax est Kusteri suspicio, reponendum esse *γέ σ' οὐδ' ἔχω τί φῶ* ex Eur. Hel. l.l. (cf. Aesch. Choeph. 91 etc.) pro *ἐκ τῶν ἀφύων* (*ἰφύων*).

---

ex his verbis effecerit quispiam [1]), nisi sciat improbum senem loqui, cui novacula modo barbam abstulerit.

904—912. Versus 904 partim refert Menelai tragici verba: *„μεῖνον· τί φεύγεις; ὤ; δέμας δείξασα σὸν | ἔκπληξιν ἡμῖν ἀφασίαν τε προστιθεῖς;"* [2]). Versus 905 conflatus est e verbis Teucri: *„ὦ θεοί, τίν' εἶδον ὄψιν;"* et Menelai: *„τίς εἶ; τίν' ὄψιν σήν, γύναι, προσδέρκομαι;"* [3]), cf. etiam Amphitryon adspecto quem mortuum putabat Hercule: *„ἀφασία δὲ καὶ ἔμ' ἔχει"* [4]). Dein vs. 906—912 verbo tenus ex Euripide repetuntur [5]), nisi quod versui 910 de suo aliquid admiscet affinis. Perridiculus autem est senex, quem novacula imperite per genas ducta alteram fecit Helenam; nec minus ridicule novus hic Menelaus „e foro olitorio" dicitur oriundus, significant enim *τὰ ἴφυα* sive *lavendula* [6]) locum ubi veneunt illae herbae, quas cum aliis oleribus mater tragici olim venditasse ferebatur [7]). Cf. *τὰ λάχανα* Lys. 557 [8]).

---

[1]) Cf. Eur. Hel. 1089. — [2]) Eur. Hel. 550 sq. — [3]) Eur. Hel. 72 et 557. — [4]) Eur. Herc. 515; praeterea vid. Iph. Aul. 437 Hom. *Γ* 695 *δ* 704. — [5]) Eur. Hel. 558, 561—566. — [6]) Redit vox fr. 560 Theophr. Hist. Plant. VI 6 § 11, 8 § 3 VII 13 § 7. — [7]) Vid. Eq. 19 supra vs. 456 et ad Ran. 840. — [8]) Praeterea vid. ad Ran. 1068.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ὦ χρόνιος ἐλθὼν σῆς δάμαρτος εἰς χέρας!
„λαβέ με, λαβέ με, πόσι· περίβαλε δὲ χέρας.

(Inter se amplectuntur.)

„φέρε, σὲ κύσω. — ἄπαγέ μ', ἄπαγ', ἄπαγ', ἄπαγέ με
„λαβὼν ταχὺ πάνυ."

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

κλαύσετ' ἄρα, νὴ τὼ θεώ,
ὅστις σ' ἀπάξει, τυπτόμενος τῇ λαμπάδι.

(Face correpta Euripidi minatur.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„σὺ τὴν ἐμὴν γυναῖκα κωλύεις ἐμέ,
„τὴν Τυνδάρειον παῖδ', ἐπὶ Σπάρτην ἄγειν;"

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

οἴμ' ὡς πανοῦργος κἀυτὸς εἶναί μοι δοκεῖς,
καὶ τοῦδέ τις ξύμβουλος. οὐκ ἐτὸς πάλαι
ἠγυπτιάζετ'. ἀλλ' ὅδε μὲν δώσει δίκην,

912. *εἰς χέρας* Eur. Hel. 566] *ἐσχάρας* R.
914. *περίβαλε* Bisetus] *-βαλλε* R.
918. *κωλύεις*] *-σεις* Cobet, sed vid. comment. et ad Av. 369.

913—915. Animi penitus perculsi indicium est metrum dochmiacum [1]); sunt autem vere Euripidei hi dochmii, quippe toti e brevibus syllabis compositi [2]), iteratisque imperativis „*λαβέ, ἄπαγε*" mentis perturbationem testantes [3]), proxime autem appropinquant ad verae Helenae verba: „*ἔλαβον ἀσμένα πόσιν ἐμόν, φίλαι, περὶ τ' ἐπέτασα χέρα | φίλιον ἐν μακρᾷ φλογὶ φαεσφόρῳ*" [4]).

916. *κλαύσεται ἄρα*] item *κλαύσει ἄρα* Pac. 532. Praeterea vid. ad Ran. 178.

— *νὴ τὼ θεώ*] vid. ad Ach. 905.

917. *ὅστις ... ἀπάξει*] vid. ad Eq. 1107.

— *τῇ λαμπάδι*] singulae mulieres facem huc attulerunt [5]); nunc Critylla sua, quam prope aram posuerat, correpta personatum repellit Menelaum. — De scholio ad hunc versum vid. ad Lys. 1217—1220.

918. *σὺ ... κωλύεις ...;*] *tune me repellis?* — Praesenti tempore ita utitur mulier irata ut ianitor in Ranis: *καὶ μάχει;* [6]), Chremylus in Pluto: *ἄνδρε δύο γυναῖκα φεύγομεν μίαν;* [7]).

921. *οὐκ ἐτός*] vid. ad Ach. 411.

922. *ἠγυπτιάζετε*] *de Aegypto loquebamini* [8]). Imperfectum ita est usurpatum

[1]) Vid. ad Vesp. 730. — [2]) Cf. Hel. 176—178, 694 sqq., Or. 149 sqq., 162 sqq. etc. — [3]) Vid. ad Ran. 1336. — [4]) Eur. Hel. 627—629; vid. etiam ibidem vs. 650. — [5]) Vid. supra vs. 280, 655. — [6]) Ran. 607. — [7]) Plut. 441. Vid. ad Av. 369. — [8]) Vid. vs. 878.

προσέρχεται γὰρ ὁ πρύτανις χὼ τοξότης.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(clam anu ad sodalem:)

τουτὶ πονηρόν. ἀλλ' ὑπαποκινητέον.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἐγὼ δ' ὁ κακοδαίμων τί δρῶ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

μέν' ἥσυχος.

οὐ γὰρ προδώσω σ' οὐδέποτ', ἥνπερ ἐμπνέω,

ἢν μὴ προλίπωσ' αἱ μυρίαι με μηχαναί.

(Abit.)

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

(irridens abeuntem:)

αὕτη μὲν ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν.

(Prodit prytanis, quem comitatur sagittarius arcu flagroque munitus et tabulam ligneam gestans.)

---

926. σ' οὐδέποτ'] οὐδέποτέ σ' Elmsley, ne anapaestum aperiat δέ. Sed lex illa huc non pertinet, quoniam in unam vocem coaluerunt οὐ-δέ-ποτε. Vid. Eccl. 1011, 1075.

927. προλίπωσ'] προλείπωσ' R, 'πιλίπωσ' Blaydes (vid. Av. 1106 sqq.), cui coniecturae non favet additum μυρίοι. Cf. Av. 1558 et vid. comment.

928. Mulieri tribuit recens manus in R, librarius solam dedit paragraphum. Affini dabat Brunck, Euripidi Lenting, quibus iure oblocutus est Fritzsche coll. Vesp. 174 sq., est enim *irridentium* haec locutio.

---

ut saepe post ἄρα: — ταῦτ' ἄρ' ἠγυπτιάζετε![1]). De termino -ι(ά)ζειν vid. supra vs. 617 et ad Vesp. 609. In proverbio erant malefici Aegyptiaci[2]); quae causa effecit, nisi fallor, ut lepida quam ex Herodoto novimus fabella orientalis de fure regem callidissime fallente in Aegypto locum habuisse crederetur.

924. ὑπαποκινητέον] vid. ad Eq. 20.

926 sq. ἥνπερ ἐμπνέω, | ἢν μὴ προλίπωσι] de verborum structura vid. ad Lys. 1183. Locutio ἥνπερ ἐμπνέω, *dum quidem spirare potero*[3]), idem valet quod: ἢ μηκέτι ζῴην et similia[4]). Scilicet vita tragicum citius deficiat quam callida artificia[5]), τοῦ γὰρ τεχνάζειν ὁ πυραμοῦς ἐστιν αὐτοῦ[6]). Verbum προλιπεῖν e sua arte habet, est enim dictionis poeticae[7]); vulgus hominum dicebat καταλιπεῖν aut ἐπιλιπεῖν.

928. Proverbiali hac locutione utitur etiam servus in Vespis irritum senis artificium ridens[8]). Arte autem cognatum est mancipii Plautini verbulum: *nun-*

---

[1]) Vid. ad Vesp. 183 Nub. 319. — [2]) Cf. Aesch. fr. 312 Theocrit. XV 48. — [3]) Cic. de Nat. D. III 40 § 94; item Plat. Apol. 29 *d*. — [4]) Vid. ad Ran. 177 et ad Lys. 696. — [5]) De voce μηχαναῖς vid. ad Nub. 479. — [6]) Vs. 94. — [7]) Apud nostrum nonnisi Pac. 116 Av. 1558 Thesm. 323 redit. — [8]) Vesp. 175. Nos: *hij heeft slib gevangen* (praeter coenum nihil attraxit).

SCENA VIGESIMA.

Affinis, Critylla, Prytanis.

ΠΡΥΤΑΝΙΣ.

ὅδ' ἔσθ' ὁ πανοῦργος, ὃν ἔλεγ' ἡμῖν Κλεισθένης;
(Ad captivum:)
οὗτος, τί κύπτεις;
(Ad sagittarium:)
δῆσον αὐτὸν εἰσάγων,
ὦ τοξότ', ἐν τῇ σανίδι, κἄπειτ' ἐνθαδὶ
στήσας φύλαττε, καὶ προσιέναι μηδένα
ἔα πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ τὴν μάστιγ' ἔχων
παῖ' ἢν προσίῃ τις.

ΚΡΙΤΥΛΛΑ.

νὴ Δί', ὡς νῦν δή γ' ἀνὴρ

934. δή γ' Dobree] δῆτ' R. Cf. Ach. 327, 346 Plut. 800 etc.

quam hercle ex ista nassa ego hodie escam petam, i. e.: isto artificio non fallar [1]). In alteris Thesmophoriazusis spe frustratus nescio quis dicebatur „λύκος χανεῖν" sive *inhiare lucello praerepto* [2]).

929. Cf. vs. 654.

930. οὗτος, τί κύπτεις] item Eq. 1354; praeterea vid. ad Vesp. 1.

— δῆσον αὐτὸν εἰσάγων] i. e. *intus abductum illic liga*, εἴσαγε δήσων vel: ἵνα δήσῃς. Quod in scena apte fieri non potuit; nam histrio senis partes vel sic gravissimas agens ne suspensus mox [3]) nimis fatigetur, sustentandi sunt eius pedes aliquo artificio, quod dissimulari non posset si tabulae ille coram spectatoribus alligaretur. Praeterea in fine actus vacuanda est scena. — De participii praesentis usu vid. ad Nub. 1212.

931. Sacrilegus manifestus alligandus est tabulae hunc in usum a sagittario — aliisve ministris publicis — allatae, ut sub dio suspensus misere inedia sitique perimatur. Eodem supplicio affectus est Artayctes Persa: ob Protesilai fanum violatum Graeci vivum paxillis affixerunt tabulae ligneae, quam e cruce in littore fixa suspenderunt [4]). Praesertim vero conferendus est Prometheus Aeschyleus, cuius manus latera pedes vinculis implicantur, haec clavis affiguntur rupi [5]). Plura exempla in promptu fuisse priscis interpretibus dixeris collato scholio: „πρὸς σανίσιν ἐδεσμεύοντο πολλάκις, ὡς καὶ Κρατῖνος δηλοῖ" [6]); sed Cratini haec mentio quo tendat dici iam nequit. Simili consilio columnae Melanthium alligat Telemachus in Odysseae exitu [7]), Ulixem — quem quidem putat — Aiax in dramate Sophocleo [8]).

934. παῖ' ἢν προσίῃ τις] i. e. ἐάν τις προσίῃ, τοῦτον (τὸν προσιόντα) παῖε.

[1]) Plaut. Mil. II 6, 98, *je ne donnerai pas dans ce panneau.* — [2]) Ar. fr. 337. — [3]) Vid. vs. 1027, 1053, 1110. — [4]) Herodot. VII 33 IX 120. — [5]) Vid. Aesch. Prom. 15, 52—62, 71—76. — [6]) Schol. ad vs. 939 sq. — [7]) Hom. χ 173—177, 192—200, 474—477. — [8]) Soph. Ai. 105—110, 239—242.

ὀλίγου μ' ἀφεῖλετ' αὐτὸν ἱστιορράφος.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὦ πρύτανι, πρὸς τῆς δεξιᾶς, —
(secum:)
ἥνπερ φιλεῖς
κοίλην προτείνειν, ἀργύριον ἤν τις διδῷ, —
χάρισαι βραχύ τί μοι, καίπερ ἀποθανουμένῳ.

ΠΡΥΤΑΝΙΣ.

τί σοι χαρίσωμαι;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

γυμνὸν ἀποδύσαντά με
κέλευε πρὸς τῇ σανίδι δεῖν τὸν τοξότην,
ἵνα μὴ ἐν κροκωτοῖς καὶ μίτραις γέρων ἀνὴρ
γέλωτα παρέχω τοῖς κόραξιν ἑστιῶν.

ΠΡΥΤΑΝΙΣ.

ἔχοντα ταῦτ' ἔδοξε τῇ βουλῇ σε δεῖν,
ἵνα τοῖς παριοῦσι δῆλος ᾖς πανοῦργος ὤν.

939. *χαρίσωμαι* Porson] *χαρίσομαι* R, *χαριοῦμαι* Bentley (non recte, nisi scribatur *σοί χαριοῦμαί τι*). Cf. Nub. 87.
942. *τοῖς*] *γε τοῖς* R[1].
944. *παριοῦσι* Brunck] *παροῦσι* R. Cf. Vesp. 623.

935. Improbum istum „Aegyptium" designat nomine desumto ex arte humiliore, quae in papyri linique patria Aegypto florebat [1]). Quod nomen praeterea quandam praebet notionem fallaciae, sono enim in mentem vocat cothurnatum epitheton *μηχανορράφον* et similia.

936b sq. Cum his verbis, quae clam senatore secum mussitat captivus, cf. Eq. 1083. Ultimum hemistichium etiam Nub. 98 legitur.

939. *τί σοι χαρίσωμαι*] cf. Nub. 87.

939b sq. De verborum structura vid. ad Vesp. 429.

941. Crocotam certe mitramque ab Agathone acceptas [2]) ponere liceat sibi precatur. De numero plurali contemtus indicio vid. ad Av. 484.

942. Viscera corvis dilanianda praebere durissimum sane; sed etiam risum iis praebere, id omnino non ferendum! Absolute dicitur *ἑστιᾶν* *cenam parare* [3]), cui mente addi potest *αὐτούς* e contextu petitum. Est autem nunc hoc verbum se ipsum irridentis; nam non ita solebant *Θεσμοφόρια ἑστιᾶν* [4])! Curialibus vel *ἐρανισταῖς* [5]) cenam struunt alii, noster vero *οἰωνοῖσι δαῖτα παρέχει* [6]).

[1]) Recte schol. — [2]) Vid. vs. 253, 257. — [3]) Ut Eupol. fr. 116. — [4]) Isae. III § 80; cf. Thesmophoriazusarum alterarum fr. 318. — [5]) Vid. fr. 408. — [6]) Cf. vs. 1028 Hom. *Α* 5 Aesch. Suppl. 801 Timoth. Pers. 150 Horat. Epist. I 16, 48.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἰαππαπαιάξ! ὦ κροκώθ', οἷ' εἴργασαι!
κοὐκ ἔστ' ἔτ' ἐλπὶς οὐδεμία σωτηρίας.

(Scytha affinem intus abducit, abeunt prytanis et Critylla.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ἄγε νυν ἡμεῖς παίσωμεν ἅπερ νόμος ἐνθάδε ταῖσι γυναιξίν,
ὅταν ὄργια σεμνὰ θεοῖν ἱεραῖς ὥραις ἀνέχωμεν, ἅπερ καὶ
Παύσων σέβεται καὶ νηστεύει,
πολλάκις αὐτοῖν ἐκ τῶν ὡρῶν
εἰς τὰς ὥρας ξυνεπευχόμενος
τοιαῦτα μέλειν θάμ' ἑαυτῷ.

ΧΟΡΟΣ.

ὅρμα· χώρει

---

945. *ἰαππαπαιάξ*] *ἰατταταιάξ* (ut Eq. 1) Bentley, fortasse recte; vid. tamen Vesp. 309 Soph. Philoct. 746, 754.

946. *ἔστ'* Bentley] *ἔστιν* R, vid. ad Nub. 214.

947. *παίσωμεν . . . ταῖσι*] *πέσωμεν . . . ταῖς* R.

948 et 950. *θεοῖν* et *αὐτοῖν*] *θεαῖν* et *αὐταῖν* R.

952. *μέλειν*] *μέλλειν* R.

953. Post *χώρει* fuere qui semicolon ponerent; sed vid. Ran. 372, 440.

---

945. *οἷ' εἴργασαι!*] cf. Av. 323.

947—1000. Sequuntur mulierum carmina laeta in honorem deorum, similia canticis quibus manes mystarum in Elysio imitantur pervigilium Eleusinium [1].

948. *ἱεραῖς ὥραις*] cf. Nub. 310.

— *ἀνέχωμεν*] *celebrandi, colendi* sensum nunc obtinet verbum [2], ut alibi in dictione poetica *αἴρειν* [3]) et *ἐξαίρειν* [4]).

949—952. Quod mulierum proprium est ieiunium annuum, id agit etiam *Pauson*, „et tanta quidem" chorus ait „religione agit, ut saepe nobiscum [5]) „Cererem Filiamque oret ut alia ex aliis „Thesmophoria plurima sic celebrare „sibi contingat", *ἑϜὸν κακὸν ἀμφαγαπῶν* scilicet. — De Pausone pauperrimo homine vid. ad Ach. 854; subsimili autem cantico ridetur Thumantis quidam Eq. 1268—1273. Praeterea conferenda sunt Promethei in Avibus verba de Olympiis esurientibus: *ὡσπερεὶ Θεσμοφορίοις νηστεύομεν ieiuni sumus quasi Thesmophoria ageremus* [6]).

950. *ἐκ τῶν ὡρῶν εἰς τὰς ὥρας*] item nos: *van jaar tot jaar*. Vid. ad Lys. 391 Nub. 562.

953—958. Consertis manibus feminae in orbem ducunt choream, — *εὔκυκλον χορείαν* [7]), — quod simplex vetustumque genus saltationis in Achillis olim clipeo repraesentavit Vulcanus [8]).

953. *ὅρμα· χώρει κοῦφα ποσίν*] item chorus in Ecclesiazusis: *ἔμβα· χώρει* [9]). De obiecto autem interno *κοῦφα* vid. ad Lys. 1304.

---

[1]) Ran. 372—459. — [2]) Item Hom. τ 111 Soph. Ai. 212 Oed. C. 674 Eur. Hec. 123 etc.; cf. nostra *hoog houden, stellen*. — [3]) Vid. Ran. 377. — [4]) Vid. vs. 981. — [5]) Ad *ξυνεπευχόμενος* supplendum esse *ἡμῖν* recte observat Blaydes. — [6]) Av. 1519. — [7]) Vs. 968. — [8]) Hom. Σ 594; vid. etiam Aesch. Eum. 307 Eur. Herc. 689 Propert. III 3, 42. — [9]) Eccl. 478.

κοῦφα ποσίν, ἄγ', εἰς κύκλον!
χειρὶ σύναπτε χεῖρα! ῥυθμὸν χορείας ὕπαγε πᾶσα!
βαῖνε καρπαλίμοιν ποδοῖν, ἐ-
πισκοπεῖν δὲ πανταχῇ κυ-
κλοῦσαν ὄμμα
χρὴ χοροῦ κατάστασιν.

Stropha I (vs. 959—962).

ἅμα δὲ καὶ
γένος Ὀλυμπίων θεῶν
μέλπε καὶ γέραιρε φωνῇ
πᾶσα χορομανεῖ τρόπῳ.

Antistropha I (vs. 963—965).

εἰ δέ τις
προσδοκᾷ κακῶς ἐρεῖν
ἐν ἱερῷ γυναῖκά μ' οὖσαν
ἄνδρας, οὐκ ὀρθῶς φρονεῖ.

Epodus I (vs. 966—968).

ἀλλὰ χρῆν,
ὡς ἐπ' ἔργον αὖ τι καινόν,

---

955. *χειρὶ σύναπτε*] *χερὶ σύναπτε* Dobree, *χειρὶ ξύναπτε* Reisig.
966. *χρῆν* Bothe] *χρὴ* R (cf. vs. 662), *χρή μ'* Meineke.
967. *ὡς ἐπ'* Enger] *ὥσπερ* R, *ὥσπερ ἐπ'* Fritzsche, *οἷσπερ* GHermann. Cf. vs. 985. ‖ *αὖ τι καινόν*] *αὐτίκα* Reiske.

---

955. *ὕπαγε πᾶσα*] *incedite omnes.* Sic *πᾶσα* etiam infra [1]) et saepe masculinum *πᾶς* [2]).

959. *χοροῦ κατάστασιν*] *chori orbem.* Quemadmodum dici solet *ἱστάναι χορόν* [3]), unde ductum est priscum nomen *Stesichori,* sic custos Aeschyleus signum optatissimum capti Ilii *πολλῶν χορῶν κατάστασιν* portendere ait [4]), saltationis *institutionem* (*τὴν χοροστασίαν*) significans. Noster vero chorus *locum* dicit ubi chorea instituitur.

961. *μέλπε καὶ γέραιρε*] verba poetica. Infra *μέλπειν* bis redit [5]), *γεραίρειν* nonnisi h. l. legitur in poesi comica.

962. *πᾶσα*] cf. vs. 955.

— *χορομανεῖ τρόπῳ*] *sacro illo furore correpta, qui decet in honorem deorum choream ducentes.* Cf. *ἡλιομανής* Av. 1096.

966—968. *Sed ante omnia sistenda, cohibenda est saltatio circularis* [6]). — In aliud genus saltationis, quod carmini strophico melius conveniat, chorus se componit laudes deorum cantaturus.

---

[1]) Vs. 962 et 986 (?); praeterea vid. Eccl. 501. — [2]) Vid. ad Ach. 204 Ran. 372. — [3]) Vid. Nub. 271 Av. 219 etc. — [4]) Aesch. Ag. 23. — [5]) Vid. etiam Av. 949 a Polacio emendatus. — [6]) Cf. vs. 954.

πρῶτον εὐκύκλου χορείας
εὐφυᾶ στῆσαι βάσιν.

Stropha II (vs. 969—976).

πρόβαινε ποσί, τὸν Εὐλύραν
μέλπουσα, καὶ τὴν τοξοφόρον
Ἄρτεμιν, ἄνασσαν ἁγνήν.
χαῖρ', ὦ Ἑκάεργ', ὄπαζε δὲ νίκην.
Ἥραν τε τὴν τελείαν
μέλψωμεν, ὥσπερ εἰκός,
ἣ πᾶσι τοῖς χοροῖσιν ἐμπαίζει τε καὶ
κλῇδας γάμου φυλάττει.

Antistropha II (vs. 977—984).

Ἑρμῆν τε Νόμιον ἄντομαι,
καὶ Πᾶνα, καὶ Νύμφας φίλας,
ἐπιγελάσαι προθύμως
ταῖς ἡμετέραις χαρέντα χορείαις.

968. *εὐφυᾶ*] *ευφυῆ* R; cf. Nub. 76. || *στῆσαι*] ecquid **σχάσαι* (i. e. *παῦσαι*, vid. ad Nub. 107) dedit poeta?

969. *Εὐλύραν*] *ἐλύραν* R.

972. *Ἑκάεργ'*] *-εργε* R, quo servato multi vs. 980 scribunt *ἡμετέραισι* pro *-αις*, in binos versiculos dirimentes verba *χαῖρ'* — *νίκην* et *ταῖς χορείαις*.

975. *χοροῖσιν ἐμπαίζει* R] *χοροῖσι συμπαίζει* Meineke (cf. Pac. 816 Soph. Oed. R. 1109).

969. *Εὐλύραν*] cf. supra *χρυσολύρας* epitheton [1]), et de poeticae dictionis termino *-ρᾳ* pro *-ρῳ* [2]) vid. ad Eq. 1331.

972. *ὄπαζε*] verbum poeticum apud nostrum nonnisi in ficto oraculo redit [3]).

973. *τὴν τελείαν*] *Pronubam* [4]), quae nuptiarum *τέλει* sive sacro [5]) praeest, *τὴν κληδοῦχον* — ut mox dicitur — *τοῦ τῶν γάμων τέλους*. Cf. *προτέλεια sacrificium quod fit ante nuptias* [6]).

975. *χοροῖσιν ἐμπαίζει*] *choris saltantibus intermiscet se, adest* [7]). Verbum *παίζειν* de saltantibus nunc dicitur, ut saepe [8]), *ἐν-* autem praepositio eam habet vim quam in versiculis Euripideis, ubi bacchae dicuntur lascivire *ὡς νεβρὸς χλοεραῖς | ἐμπαίζουσα λείμακος ἀδοναῖς* [9]), i. e.: *ἡδέως παίζουσα ἐν χλωρῷ λειμῶνι*.

976. Infra *κληδοῦχος* dicitur Minerva [10]), praesertim autem cf. verba chori Euripidei *Ἔρωτα τὸν τᾶς Ἀφροδίτας | φιλτάτων θαλάμων | κληδοῦχον* celebrantis [11]).

977—981. Advocantur etiam montium lucorumque numina Mercurius Pastoricius, Pan, Nymphae. Cum ultimis verbis cf. vs. 314.

[1]) Vs. 315. — [2]) Cf. *εὔλυρος* Ran. 229. — [3]) Eq. 200. — [4]) Recte sic schol. et Poll. III 38. — [5]) Cf. *τέλος* (sic Meineke pro *μέλος*) *ἑορτῆς* Ran. 397. — [6]) Aesch. Ag. 65. — [7]) Cf. Pac. 784. — [8]) Cf. vs. 795, 947, 983 Pac. 816 etc. — [9]) Eur. Bacch. 866 sq. — [10]) Vs. 1142. — [11]) Eur. Hipp. 539 sqq.

ἔξαιρε δὴ προθύμως
διπλῆν χάριν χορείας.
παίσωμεν, ὦ γυναῖκες, οἷάπερ νόμος·
νηστεύομεν δὲ πάντως.

Epodus II (vs. 985—989).

ἀλλ' εἶα, πάλλ', ἀνάστρεφ' εὐρύθμῳ ποδί·
χόρευε πᾶσ' ἅμ' ᾠδῇ.
ἡγοῦ δὲ καὐτὸς ὧδε
σύ, κισσοφόρε Βάκχειε δέσποτ', ἐγὼ δὲ κώμοις
σε φιλοχόροισι μέλψω.

Stropha III (vs. 990—994).

εὔιε, ὦ Διὸς σύ,
Βρόμιε, καὶ Σεμέλας παῖ,

---

981. *ἔξαιρε*] *ἔξαρχε* Meineke.
982. *χάριν* Bisetus] *χαίρειν* R.
984. *νηστεύομεν* Bentley] -*ωμεν* R.
985. *εἶα, πάλλ'* Blaydes] *ειαπάλλ'* R, *εἶ' ἐπ' ἄλλ'* Iunt. non male (ut vs. 967 Plut. 316), sed vid. Lys. 1304, 1310 Ran. 345.
986. *χόρευε* Blaydes] *τόρευε* R, „*τορῶς καὶ τρανῶς λέγε τὴν ᾠδήν*" schol., verbum aliunde ignotum (nisi quis conferre velit Pac. 381) neque huic loco aptum; *τόρνευε* Bentley (cf. vs. 54), sed carmina nunc *canenda* sunt, non *pangenda*. || **πᾶσ' ἅμ' ᾠδῇ*] *πᾶσαν ὠιδήν* R (*ΠΑΣΑΜΩΙΔΗΙ — ΠΑΣΑΝΩΙΔΗΝ*).
987. *κ'* Blaydes] *γ'* R. Alienum hinc *δέ γε*. || *αὐτὸς ὧδε* GHermann] *ὧδ' αυτὸς* R. Longius a verbis traditis discedens vVelsen scripsit: *ὧδε ταύτης | αὐτός, σὺ κισσοφόρ' ὦναξ | Βακχεῖ'· ἐγὼ δὲ κώμοις κτέ.*
990. *εὔιε, ὦ Διὸς σύ* Enger] *εὔιον ὦ διόνυσε* R.

---

981 sq. De verbo *ἐξαίρειν celebrandi* sensu usurpato vid. ad Ran. 377 et supra vs. 948. *Duplicem choreae gratiam* dicit cantum quem comitatur saltatio. Idem vocis *χάριτος* usus est Nub. 311. Proprium saltationis cuiusdam nomen fuisse dicitur *διπλῆ* apud Hesychium et Pollucem [1]), sed ea observatio aut hinc aliena est, aut si ad nostrum locum pertinet, errori debetur.

984. *πάντως*] vid. vs. 851.

985. *πάλλε*] vid. ad Lys. 1304.

986. Post motum in orbem canticum magis placidum, post hoc laetum hyporchema, quo omnes et cantant simul et saltant [2]). Sic in laetum *κῶμον*, quem ipse ducit Bacchus [3]), excurrit saltatio mulierum, vel potius choreutarum Liberalibus comoediam agentium; nam hos magis quam mulieres Thesmophoria celebrantes decet Liberi invocatio.

986. *πᾶσα*] cf. vs. 955.

988—990. Cf. versiculus Ecphantidis: *εὔιε, κισσόχαιτ' ἄναξ* [4]).

---

[1]) Poll. IV 105. — [2]) Cf. Soph. Ai. 699 et vid. ad Ran. 849. — [3]) Cf. Soph. Ant. 154. — [4]) Ecphant. fr. 3 (Cratin. 324); praeterea vid. ad Ran. 1259.

χοροῖς τερπόμενος
κατ' ὄρεα Νυμφᾶν ἐρατοῖς ἐν ὕμνοις,
ὦ εὔι', εὔι', εὐοῖ,
ὦ εὔι' ἀναχορεύων.

Antistropha III (vs. 995—1000).

ἀμφὶ δὲ σοὶ κτυπεῖται
Κιθαιρώνιος Ἠχώ,
μελάμφυλλά τ' ὄρη
δάσκια, πετρῴδεις τε νάπαι βρέμονται·
κύκλῳ δὲ περὶ σὲ κισσὸς
εὐπέταλος ἕλικι θάλλει.

SCENA VIGESIMA PRIMA.

(Affertur a ministris quibusdam affinis tabulae ligneae illigatus. Quos comitatur sagittarius.)

Affinis, Sagittarius.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἐνταῦτά νυν οἰμῶξι πρὸς τὴν αἰτρίαν.

---

993. *ἐν*] *σὺν* (*ξὺν*) vVelsen, sed cf. Av. 1735.

994. *ὦ — ἀναχορεύων* GHermann] *εὔιον· εὔιον· εὐοῖ ἀναχορεύων* R.

995. *σοὶ*] *σὐϊ* (sic!) R, *συὶ* Aug. Iunt. Froben. (!); non minus ludicrum vitium habet schol. vs. 910: „*Εὐριπίδης ... Κλειτοῦς οἰωνὸς ἦν*" (*υι* -*οι* with o above). Praeterea vid. ad vs. 392. ‖ *κτυπεῖται*] *κτυπεῖ τε* Valckenaer, sed cf. Plut. 758.

998. *πετρώ(ι)δεις* | *τε νάπαι* Enger] *καὶ νάπαι·* | *πετρώδεις* R, quibus servatis GHermann post *πετρώδεις* supplet *μεγάλως*.

1001 sqq. Scythae verba barbare corrupta et decurtata in R passim assimulantur dictioni Graecae. Leguntur in R: *ἱκετεύση* 1002, *δρᾶις* 1003, *μᾶλλον* (metro invito) 1005, -*ον* etiam 1184, 1188, 1194, 1198, 1210, *γέρων* (*γέρον*[2]) 1006, *περ* 1007, *τί* (bis) 1083, *'σθ' ἡ* 1092, *φεύγεις* 1093, -*ει*(*ς*) etiam 1001, 1094 sq., 1120, 1123, 1135, 1187, 1193, 1198, 1216, *τῶ πρωκτῶ* 1119, *ἐξοπισθο* 1124, *ἵνα* 1007, *οἷον* 1133, *ὡς* 1180, 1185, 1192, 1210, 1212, 1214, *ὥσπερ* 1180, 1185, 1192, *ὁδό* 1222, *οὐκ ἐπιλήσει* 1190, *συ*(*μ*)*βήνην* 1197, *τάχιστα* 1214, *γραῦ* 1222.

---

993. *ἐν*] cf. Av. 1735.

995 sq. *Nocturnusque vocat bacchas clamore Cithaeron*[1]). De *κτυπεῖσθαι* verbo (*pulsum resonare*) vid. ad Plut. 758 sq.

1001 sqq. Per ceteram fabulam partium tertiarum est sagittarius *Σκύθης ἑλληνίζων τῇ φωνῇ*, — ut Aeschinis verbis utar [2]), — sed ita *ἑλληνίζων* ut neque adspirationem curet, quod non grave peccatum, neque terminos verborum,

---

[1]) Verg. Aen. IV 305. — [2]) Aeschin. III § 172.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὦ τοξόθ', ἱκετεύω σε —

ΤΟΞΟΤΗΣ.

μή μ' ἱκετεῦσι σύ.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

χάλασον τὸν ἧλον.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἀλλὰ ταῦτα δρᾶσ' ἐγώ.

(Clavum strenuo ictu magis adurget.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἴμοι κακοδαίμων, μᾶλλον ἐπικρούεις σύ γε.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἔτι μᾶλλο βοῦλις;

(Ut supra.)

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἀτταταῖ! ἰατταταῖ!

1004. *ἐπικρούεις* Aug.] *-σεις* R. An **ἐπέκρουσας*?
1005. *ἰατταταῖ* Bentley] *τατταταὶ* R, *ἀταττατaί* Brunck. Cf. vs. 223.

graece balbutiens tantum, non loquens, et quid velit indicans magis quam dicens. Non tam longe a dictione cultiore aberrat miles barbarus, quem supplicem induxit Timotheus in Persis carmine lyrico nuper reperto, quod ineunte saeculo IV⁰ natum docet editor: „*ἐγώ μοί σοι κῶς καὶ τί πρᾶγμ'; | αὖτις οὐδάμ' ἔλθω. | καὶ νῦν ἐμὸς δεσπότης | δεῦρό μ' ἐνθάδ' ἦξε, | τὰ λοῖπα δ' οὐκέτι πάτερ, οὐκ- | έτι μάχεσθ' αὖτις ἐνθάδ' ἔρχω, | ἀλλὰ κάθω· | ἐγώ σοι μὴ δεῦρ', ἐγὼ | κεῖσε παρὰ Σάρδι, παρὰ | Σοῦσ', Ἀγβάτανα ναίων. | Ἄρτιμις, ἐμὸς μέγας θεός, | παρ' Ἔφεσον φυλάξει*" [1]). Quae vere Graecis „*οὐκέτι δεῦρ' εἶμι μαχούμενος*" *κτέ.* aliquanto sunt similiora quam nostri Scythae verbula. Nempe seriam, non iocosam musam colebat Timotheus, licet ludicri aliquid gravi carmini inmiscuerit, ut Sophocles Antigonae dramati, Euripides Alcestidi.

1001. Simillima sunt Carionis ad Mercurium esurientem in Pluto verba: *ἀσκωλίαζ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν αἰθρίαν* [2]). Sed propius etiam ad nostrum locum accedunt verba quibus Prometheum Aeschyleum irridet Robur: *ἐνταῦθα νῦν ὕβριζε* [3]). Praeterea de adverbii *ἐνταῦθα* hoc usu vid. ad Nub. 1475, de praepositione ad Nub. 198, de voce *αἰθρίᾳ* ad Nub. 371.

1003 sq. Nunc quoque sagittarius aemulatur inclementem illum Iovis satellitem, qui ad Vulcanum Promethei manus rupi affigentem „*ἄρασσε μᾶλλον*", ait, „*σφίγγε· μηδαμῇ χάλα*" [4]). Quin etiam crudelior illo „*ταῦτα δράσω*" ait, *faciam quod petis*, dein magis etiam adstringit captivi vincula.

[1]) Der Timotheus-papyrus, ed. vWilamowitz 1903, vs. 162—173. — [2]) Plut. 1129. — [3]) Aesch. Prom. 82. — [4]) Aesch. Prom. 58.

κακῶς ἀπόλοιο!

ΤΟΞΟΤΗΣ.

σῖγα, κακοδαίμω γέρω.
πέρ' ἐγὼ ἐξινίγκι πορμός, ἵνα πυλάξι σοι.

(Aedem intrat.)

SCENA VIGESIMA SECUNDA.

Affinis solus.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ταυτὶ τὰ βέλτιστ' ἀπολέλαυκ' Εὐριπίδου.

(Ex edito loco, ubi collocatus est, adspicere se Euripidem aedibus suis egredientem gestu significat.)

ἔα· θεοί, Ζεῦ σῶτερ, εἰσὶν ἐλπίδες.
ἀνὴρ ἔοικεν οὐ προδώσειν, ἀλλά μοι
σημεῖον ὑπεδήλωσε Περσεὺς ἐκδραμών,
ὅτι δεῖ με γίγνεσθ' Ἀνδρομέδαν· πάντως δέ μοι
τὰ δέσμ' ὑπάρχει. δῆλον οὖν τοῦτ' ἔσθ' ὅτι
ἥξει με σώσων· οὐ γὰρ ἂν παρέπτετο.

1013. *τοῦτ'*] add. Dobree, alii aliter.
1014. *παρέπτετο*] *-πτατο* R.

1006. *σῖγα*] cf. Ach. 238.

1007. Abit *stoream* petiturus, in qua recumbat [1]) dum captivum custodit. Quacum statim eum redire et mox in ea iacentem obdormiscere, versu autem 1082 clamoribus altercantium e somno excitari, fuere qui sumerent [2]). Sed mirum si miles tam cito somno sopiatur ut versum 1017 non audiat; multo vero graviore quod addam argumento refellitur illa opinio. Nam id si voluisset comicus, stoream sagittarium secum afferre iussisset; vel potius, nullam fecisset storeae mentionem. Quae eo consilio nunc commemoratur ut apta sit causa lictorem aliquantisper a scena ablegandi [3]).

— *σοι*] cf. vs. 1176.

1008. *ἀπολέλαυκα*] vid. ad Av. 177.

1011. Helena Euripidea nihil est assecuta: periculum facturus est tragicus an alia eiusdem commissionis fabula [4]) misero sodali plus sit profutura.

— *ἐκδραμών*] *e domo sua*, quam eminus conspicere fingitur homo misellus ex edito loco, ubi sub dio suspensus est.

1012. *πάντως*] vid. vs. 851.

1013. *ὑπάρχει*] vid. ad Eq. 217.

[1]) Cf. Plut. 542. — [2]) Bothe, Enger. — [3]) Recte sic Voss. — [4]) Vid. vs. 1060 et ad vs. 850.

(Cantans, ad chorum:)

φίλαι παρθένοι, φίλαι, πῶς ἂν οὖν
ἀπέλθοιμι καὶ
τὸν Σκύθην λάθοιμι;
κλύεις; ὦ πρὸς Ἅιδου σ', ἀϋτὰς ἐν ἄντροις
ἀπόπαυσον, ἔασον ... ὡς
τὴν γυναῖκά μ' ἐλθεῖν!

1015—1021. Affini continuat R, quem secuti sunt Tyrwhitt Beer alii; Euripidi tribuit corrector cum gravi contextus detrimento.

1016. οὖν] add. GHermann.

1017. ἀπέλθοιμι] ὑπέλθοιμι Bentley (vid. ad Eq. 47), ἐπέλθοιμι Brunck, πελάθοιμι Blaydes, Euripidis haec esse rati; de qua opinione vid. ad vs. 1015—1021. || λάθοιμι Brunck] λάβοιμι R.

1018. κλύεις] κλύοις (deleto signo interrogandi) Bisetus perperam. || πρὸς Ἅιδου σ', ἀϋτὰς (-τᾶς) Rutherford] προσαιδουσσαι τὰς R, item in Euripidis verbis a scholiasta allatis, προσαυδῶσα τὰς Brunck, προσαυδῶ σε τὰν GHermann, πρὸς αἰδοῦς σε τὰν Seidler ingeniose, sed *Pudori* quis hic locus? Quem secutus vVelsen πρὸς αἰδοῦς σὺ τὰν (ad chori ducem haec dici ratus). Equidem secutus sum Rutherfordium, nisi quod ille dederat ἀυτᾶς et mox ὄπα παῦσον, quae eodem redeunt, sed paullo magis artificiose dicta sunt et a litteris traditis paullo longius discedunt.

1020. ἀπόπα(υ)σον Eur. in schol.] κατάνευσον R.

1015 sqq. Ridicule rugosa haec Andromeda verbula sua intermiscet fletibus heroinae tragicae, magis etiam ridicula dum preces et querelas virginis regiae [1]) adaptat rebus in quibus ipse nunc versatur senex. Monodiae Euripideae parodiam non minus festivam habet Ranae fabula [2]).

1015. „Caras" dicit et „virgines" quae: „neque virgo equidem sum neque cara" suo iure retorquere possint; nam et infestissimae ei sunt et matronae. In Euripidis tragoedia Andromedam his verbis allocutam esse chorum puellarum ipsius sortem plorantium — an nymphas? — intellegimus.

1019—1021. *Eheu tace, echo rupium, ut cum meis sodalibus* — perinde atque Iephthae illa filia — *plorem aevum nimis breve:* „κλύεις, ὦ πρὸς Ἅιδου σ', ἀϋτὰς ἐν ἄντροις ἀπόπαυσον· ἔασον, Ἀχοῖ, με σὺν φίλαις γόου πόθον λαβεῖν". Ad σε mente supplendum est ἱκετεύω vel simile verbum, ἀποπαῦσαι ita adhibitum est etiam Eur. Bacch. 381 (ἀποπαῦσαι μερίμνας). — Sed comica nunc Andromeda ultimis verbis substituit quae vero rerum statui melius sunt accommodata: „*sine domum ad uxorem abeam*". Quae a cothurno alienissima esse, si scholia deessent, vel sola vocula ὡς testari posset pedestri sermoni propria; et recte adscriptum est: „ὡς ἐν κωμῳδίᾳ" [3]). „Οἴκαδε βούλομαι" misellus clamitat senex „ὡς τὴν γυναῖκα „καὶ τὰ παιδία" [4]). Sic etiam Philocleonis illius querelae tragico quodam dolore tumentes excurrebant in πάνυ οἰκεῖ' ἄττα verbula [5]).

[1]) Quae in scholiis indicantur. — [2]) Vid. Ran. 1331—1363. — [3]) Cf. vs. 1206 et vid. ann. crit. ad Eq. 501. — [4]) Quae verba perperam Rutherford traxit ad schol. 1025. — [5]) Cf. Vesp. 317—332.

ἄνοικτος ὅς μ' ἔδησε, τὸν
πολυπονώτατον βροτῶν!
μόλις δὲ γραῖαν ἀποφυγὼν
σαπράν, ἀπωλόμην ὅμως.
ὅδε γὰρ ὁ Σκύθης πάλαι
φύλαξ ἐφεστὼς ὀλοὸν ἄφιλον
ἐκρέμασεν κόραξι δεῖπνον.

ὁρᾷς; οὐ χοροῖσ' οὐδ'
ἐφηλίκων νεανίδων
κῶμον ἕστηκ' ἄγουσ',

1023. *πολυπονώτατον*] *-στον-* Burges (cf. Eur. Hel. 212 Soph. El. 1275 Phil. 776).
1026. **πάλαι φύλαξ*] *φύλαξ· πάλαι* R, Enger *πάλαι μοι φύλαξ* (dochmios statuens).
1027. *ἐφεστὼς* Meineke] *ἐφεστηκ'* R, quod ortum est e glossemate *ἐφεστηκώς.*
1028. *κόραξι*] *με τοῖς κ.* Blaydes.
1029. *ὁρᾷς*] *ὁρᾷς ἔμ'* Dindorf, ut vs. 1029 sq. fiant dimetri iambici. ‖ *χοροῖσ'*] *χοροῖσιν* R.
1030. **ἐφηλίκων*] *ὑφηλίκων* R, *ἡλίκων ὑπὸ* GHermann (quem secutus vVelsen dein supplet *προπεμφθεῖσα*), Blaydes *ἡλίκων μετὰ.*
1031. **κῶμον ... ἄγουσ'*] *ψῆφον κημὸν ... ἔχουσ'* R. GHermann *ψῆφον* mutavit in *ψήφων*, dein abiecit, utpote glossema ad interpretandum „*κημὸν*" adscriptum ab iis qui *iudicia* respici putarent: „*παρὰ τὴν ψηφοθήκην* (*ξιφοθ.* R) *οὐ δικάζω*" schol. Sed neque *iudicum* erat „*κημὸν ἔχειν*" (cf. Vesp. 754), neque video quemnam *κημόν* tenuisse dici potuerint *puellae.* Itaque si quis scholio fidem habet, scribat *ψῆφον ἕστηκ' ἔχουσ'* deleto *κημόν*, sed equidem litteram *H* hoc loco (ut alibi passim) pro *Ω* scriptam antiquitus errorum causam extitisse arbitror. Vid. ad vs. 80.

1022. *ἄνοικτος*] mente addendum: *ἐστιν.* E scholiis discimus apud Euripidem haec fuisse chori virginem miserantis verba: „*ἄνοικτος ὅς τεκών σε τὴν* | *πολυπονωτάτην βροτῶν* | *μεθῆκεν ᾅδα πάτρας* [1]) *ὑπερθανεῖν.*" Sic ad Hecubam dux chori mulierum captivarum: „*ὦ τλῆμον, ὥς σε πολυπονωτάτην βροτῶν* | *δαίμων ἔθηκεν ...!*" [2]).

1024 sq. Crityllam *κωμικῶς πάνυ* designat Andromeda personata; est enim dictionis humillimae adiectivum *σαπρός* eo quo *παλαιός* sensu usurpatum [3]). — Charybdin dum vitat, Scyllam suam invenit, a qua nunc opprimitur.

1028. Cf. vs. 942.

1029—1031. Sic ad Antigonam Iocasta Euripidea: „*o filia, ex aedibus prodi; οὐκ ἐν χορείαις οὐδὲ παρθενεύμασι* | *νῦν σοι προχωρεῖ δαιμόνων κατάστασις, sed exorandi sunt fratres, ne mortem sibi inter se inferant*" [4]). Cf. etiam chorus in Iphigenia Taurica: „*χοροὺς δ' ἱσταίην ὅθι καὶ παρθένος ηὐδοκίμουν* [5]). Vox *κῶμος* ita ut h. l. usurpata est Eur. Hel. 1469 et alibi apud tragicum.

---

[1]) Cod. *πατρὸς,* correxit Düntzer. — [2]) Eur. Hec. 721 sq.; adi. *πολύπονος* vid. etiam Alc. 971 Or. 176, 977 Aesch. Suppl. 382. — [3]) Vid. ad Vesp. 1343. — [4]) Eur. Phoen. 1264 sqq. — [5]) Eur. Iph. T. 1142.

ἀλλ' ἐν πυκνοῖς δεσμοῖσιν ἐμπεπλεγμένη
κήτει βορὰ Γλαυκέτῃ πρόκειμαι,
γαμηλίῳ μὲν οὐ ξὺν
παιῶνι, δεσμίῳ δέ.

γοᾶσθέ μ', ὦ γυναῖκες, ὡς
μέλεα μὲν πέπονθα μέλεος,
— ὦ τάλας ἐγώ, τάλας! —
ἀπὸ δὲ συγγόνων τάλαν' ἄνομα πάθεα,
φῶτά τε λιτομέναν πολυδάκρυτον Ἀΐ-
δα γόον φλέγουσαν,

1034 sq. Praegressis subiunxit Fritzsche, post δέ clauso enuntiato.
1039. τάλαν' GHermann] ἀλλὰν R.
1040. τε] supplevit GHermann. ‖ φῶτα ... λιτομέναν] l. a. φῶτ' ἀντομέναν in schol. (*AI-N*), λιτομένα Enger, idem mox φλέγουσα.
1041. φλέγουσαν Musgrave ad Eur. Or. 1396] φεύγουσαν R.

1033. Monstrum marinum, quod peperit γλαυκὴ θάλασσα, annosa nostra Andromeda vocat Γλαυκέτην, ludicre usa nomine gulosi cuiusdam nebulonis [1]). De cuiusmodi iocis apud comicum frequentissimis vid. ad Vesp. 84.

1035. Misella virgo δέσμιον παιῶνα dicit canticum vel clamores qui decent captivam. Cf. ὕμνος δέσμιος furiarum Aeschylearum [2]).

1036—1055. Hactenus nova Andromeda priscae illius querelas suas fecit tantum non integras; nunc eadem quidem dictione numerisque iisdem uti pergit, sed suis ipsius potissimum utitur verbis. *Misereminí mei,* ait, *o mulieres; nam tristissima tuli, et cantu lugubri nunc precor virum illum, qui totondit me, qui crocotam induit, qui huc me misit, qui effecit denique ut non triste magis quam ridiculum spectaculum iam praebeam praetereuntibus!* — Quae vario verborum ornatu implicatur sententia et tantum non abditur.

1041. πολυδάκρυτον Ἀΐδα γόον φλέγουσαν] *dum flebilem lamentationem edo moriturus.* — Saepius apud tragicos Ἄιδα παιάν [3]) vel μέλος [4]) vel μολπαί [5]) vel χορός [6]) dicitur *cantus lugubris.* Verbum φλέγειν de *clarum sonum cientibus* dicitur etiam notissimo loco Aeschyli: σάλπιγξ ἀυτῇ πάντ' ἐπέφλεγεν [7]), et ipse clamor dicitur φλέγεσθαι [8]) vel λάμπειν [9]), frequenter autem in poetica praesertim dictione ad *sonum* transferuntur quae proprie dicuntur de *visis*; cuius generis loquendi antiquissimum fere est exemplum „Ϝόψ" illa „λειριόεσσα" sive *clara* cicadarum, quam novimus ex Homero [10]). Graeca exempla secutus Vergilius *incendere luctus* dixit et: *clamore incendere caelum, urbem* [11]).

---

1) Vid. Pac. 1008 Plat. fr. 106. — 2) Aesch. Eum. 306, 331, 344. — 3) Aesch. Sept. 868. — 4) Eur. El. 143. — 5) Eur. Suppl. 773. — 6) Eur. Herc. 1026. — 7) Aesch. Pers. 395. — 8) Bacchyl. fr. 46^{13}. — 9) Soph. Oed. R. 186. — 10) Hom. Γ 152; nostrum *helder*. Vid. Mnemos. 1903 p. 114—116. — 11) Verg. Aen. IX 500 X 895 XI 147.

— αἰαῖ, αἰαῖ! —
ὃς ἔμ' ἀπεξύρησε πρῶτον,
ὃς κροκόεν τόδ' ἀμφέδυσεν,
ἐπὶ δὲ τοῖσδ' εἰς τόδ' ἀνέπεμψεν
ἱερόν, ἔνθα γυναῖκες.

ἰὼ μοίρας ἄτεγκτε δαῖμον!
ὢ κατάρατος ἐγώ!
τίς ἐμὸν οὐκ ἐπόψεται
πάθος ἀμέγαρτον ἐπὶ κακῶν παρουσίᾳ;
εἴθε με πυρφόρος ἀστεροπητὴς
τὸν δύσμορον ἐξολέσειεν!
οὐ γὰρ ἔτ' ἀθανάταν φλόγα λεύσσειν
ἐστὶν ἐμοὶ φίλον, ὡς ἐκρεμάσθην
λαιμότμητ' ἄχη διαμένων,

1042. Post quadruplex *αἰ* in R sequitur *ἒ*.
1044. **ὅς*] *ὅς ἐμὲ* R. || *κροκόεν τόδ'* Bergk] *κροκόεντ'* R. || *ἀμφέδυσεν* schol.] *ἐνέδυσεν* R.
1045. *τοῖσδ' ἐ(ι)ς τόδ'* GHermann] *τοῖσδε. τόδ'* R. Abiit *ς* in *τ* (ut vs. 834).
1047. *ἰὼ μοίρας* GHermann] *ἰώ μοι μοίρας* R (dittographema). || *ἄτεγκτε* Zanetti] *ἄνετικτε* R. || *δαῖμον* Burges] *δαίμων* R.
1050. *ἀστεροπητὴς* vHerwerden] *αἰθέρος ἀστὴρ* R et schol.; vid. Soph. Phil. 1198.
1051. *δύσμορον* Brunck] *βάρβαρον* R, *ἄθλιον* l. a. in schol.
1054. *διαμένων* Bentley] *δαιμόνων* R, *δειμαίνων* Reiske, *δαιμονῶν* (*furiis actus*) Brunck, *δαιμόνι'* Fritzsche. In vulgata non accusativus *ἄχη* molestus est (cf. Hom. *Γ* 50 Eur. Alc. 7 Herc. 59 etc.), sed ipse genitivus *δαιμόνων*.

1045. *ἀνέπεμψεν*] vid. ad vs. 585.
1047. *ἄτεγκτε*] vid. ad Lys. 550.
— *ὢ κατάρατος ἐγώ!*] eadem Hermionae Euripideae sunt verba [1]).
1048. Fortasse homuncio et nunc Promethei illius recordatur, quem Titanes sic alloquebantur: *ἥκομεν ... | τοὺς σοὺς ἄθλους τούσδε Προμηθεῦ | δεσμοῦ τε πάθος τόδ' ἐποψόμενοι* [2]). Etiam *ἀμέγαρτον* adiectivum inde habere potest, quo Oceanides Promethei designabant mala [3]). Quamquam et aliunde ducere id potuit aut sua sponte nunc usurpare, nam in poetica dictione minime rarum [4]).
1050 sq. Vulgatae huiuscemodi preces in scena tragica. Quas ridicule imitatur Philocleon in Vespis [5]). Vid. etiam Lys. 974 sqq.
1052. *ἀθανάταν φλόγα*] *lucem superorum* opponit tenebris, in quibus versantur qui vita sunt functi. De adiectivi prima syllaba vid. ad Ran. 629, de ultima ad Nub. 289.
1054. *λαιμότμητα*] sic dicit mala quae

---

[1]) Eur. Andr. 839. — [2]) Aesch. fr. 191; vid. etiam infra ad vs. 1105 sq. — [3]) Aesch. Prom. 402. — [4]) Cf. Eur. Hec. 193 etc. — [5]) Vesp. 323 sqq.

αἰόλαν νέκυς ἔπι πορείαν.

SCENA VIGESIMA TERTIA.

Affinis, Echo (non cernitur).

(*ΗΧΩ.*)
χαῖρ', ὦ φίλη παῖ! τὸν δὲ πατέρα Κηφέα,
ὅς σ' ἐξέθηκεν, ἀπολέσειαν οἱ θεοί.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.
σὺ δ' εἶ τίς, ἥτις τοὐμὸν ᾤκτιρας πάθος;

(*ΗΧΩ.*)
Ἠχώ, λόγων ἀντῳδὸς ἐπικοκκάστρια,

1055. *αἰόλαν*] *ἄϊδηλον* vVelsen. || **νέκυς*] *νέκυσιν* R. || *ἔπι* Fritzsche] *ἐπι* R.

1056—1096. Echus personam solis paragraphis more suo signavit is qui codicis R textum perscripsit; corrector vero „*ευριπ ηχω*" appinxit versui 1056, item in scholio dicitur Euripides personam Echus sustinere. Cui optimo iure oblocuti sunt Tyrwhitt et Dobree, si dicere voluit scholiasta in Echo a spectatoribus agnitum esse Euripidem; etsi verum est histrionem qui Euripidis partes sustinet nunc Echo agere post scenam latentem.

1058. *ᾤκτιρας*] *-ειρας* R, item vs. 1107 *-ειρον*, vs. 1110 *-είρω*. Vid. epigramma atticum VI[i] ante Chr. saeculi (Kaibel 1 CIA. I 463): *Τί(τ)τιχον οἰκτίρας*.

ἄξια sint *σφαγῆς*, mala tam intoleranda ut vix abstineat homo misellus quin *λαιμὸν ἀπαμήσῃ σιδηρῷ* [1]). Culter, quo litteras modo tabulis insculpsit, etiam praesto ei est.

1055. Nox *ποικιλ-είμων* [2]), cuius atrum velum stellae variant micantes, eleganter a poetis dicta est *αἰόλα* [3]). Nunc vero iter tenebricosum, per quod ducuntur manes, minus apte illo adiectivo designatur [4]).

1056—1097. Sequitur novae Andromedae cum Echo colloquium ludicrum. Nempe dramatis Euripidei hoc erat exordium: virgo ab omnibus derelicta cautibusque inclementer alligata iniquam sortem lugebat per silentium nocturnum; una ei respondebat, quae etiam Philocteti in Lemni littore gementi sola adfuit, *πέτρας ὀρείας παῖς* [5]), *ἡ ἀθυρόστομος ἠχώ* [6]). Haec clamores lugubres repetebat, ipsa autem puella sonum mirata „*quae es tu*", ait, „*quam miseret mei?*" At mox agnito errore sensit non mortalem aliquem secum confabulari, sed suae vocis imaginem ad se redire repercussam [7]). — Nunc Echo nympha eaque vetula fingitur etiam degere in theatro, quo eam anno proximo invexit tragicus; quam dum ridemus ad filiam regiam verba ultro facientem, mittimus quaerere etiamne ad propositum haec tendant.

1059. *ἐπικοκκάστρια*] vid. ad Eq. 697.

---

[1]) Vid. Eur. Alc. 229 Hom. Σ 34. Redit adiectivum Eur. Phoen. 655; vid. etiam Hec. 207 Mnesimach. com. fr. 4^{16}, *λαιμοτόμος σίδαρος* Timotheus Pers. 142. — [2]) Aesch. Prom. 24. — [3]) Soph. Trach. 94, 132 Eur. fr. 596^{4}. — [4]) Suum sensum *αἰόλος* obtinet Ran. 248. — [5]) Eur. Hec. 1110. — [6]) Soph. Phil. 188, 1460. — [7]) Locum Euripideum bene exposuit vdSande Bakhuyzen.

ἥπερ πέρυσιν ἐν τῷδε ταὐτῷ χωρίῳ
Εὐριπίδῃ καὐτὴ ξυνηγωνιζόμην.
ἀλλ', ὦ τέκνον, σὲ μὲν τὸ σαυτῆς χρὴ ποιεῖν,
κλάειν ἐλεινῶς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

σὲ δ' ἐπικλάειν ὕστερον.

(ΗΧΩ.)

ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ'· ἀλλ' ἄρχου γόων.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ὦ Νὺξ ἱερά,
„ὡς μακρὸν ἵππευμα διώκεις,
„ἀστεροειδέα νῶτα διφρεύουσ'
„αἰθέρος ἱρᾶς,
„τοῦ σεμνοτάτου δι' Ὀλύμπου!“

(ΗΧΩ.)

δι' Ὀλύμπου!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„τί ποτ' Ἀνδρομέδα περίαλλα κακῶν

1062. τὸ σαυτῆς] τοσαύτης R (τοσαύτα Iunt., τοσαῦτα alii).
1064. γόων Bentley] λόγων R (ut vs. 1059). Vid. Soph. El. 375 Phil. 1401.
1066. ὡς . . . !] πῶς . . . ; Meineke.
1067. ἱρᾶς] ἱερᾶς R. Cf. Ran. 1525.

1060. πέρυσιν] disertis verbis nunc dicitur id quod frequenter obtinuisse per se intellegitur, ut eae potissimum a comicis tangerentur tragoediae quae proximo anno essent datae. — ἐν τῷδε τῷ αὐτῷ χωρίῳ] in theatro, ipsis Dionysiis, ut nunc.

1064. ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γε] item infra [1]. — ἄρχου γόων] item apud Homerum: ἐξάρχειν γόοιο [2].

1065—1072. Similes sunt Hecubae Euripideae querelae, quas in Ranis comicus ludicre est imitatus [3]). Exordium in sermonem quotidianum conversum habes initio Nubium: ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ χρῆμα τῶν νυκτῶν ὅσον! latinis autem anapaestis sic reddidit Ennius: *quae cava caeli | signitenentibu' conifici' bigis* [4]). — Sol iam occidisse fingitur [5]).

1070. περίαλλα] sic poetae lyrici [6]); vates epici eo sensu dicebant περὶ ἄλλων, ἔξοχος ἄλλων.

[1]) Vs. 1207. Praeterea cf. Pac. 149, 1041, 1311 Plut. 229. — [2]) Hom. Σ 316 etc. — [3]) Vid. Ran. 1331 sqq. — [4]) Apud Varr. LL. V 19. — [5]) Vid. ad vs. 655 sqq. — [6]) Pind. Pyth. XI 8 Soph. Oed. R. 1219 fr. 232 *b*; vid. etiam hymn. (hom.) XVIII 46 Theocrit. XII 28.

„μέρος ἐξέλαχον;“

(ΗΧΩ.)

μέρος ἐξέλαχον;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„θανάτου τλήμων“ —

(ΗΧΩ.)

θανάτου τλήμων.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἀπολεῖς μ', ὦ γραῦ, στωμυλλομένη.

(ΗΧΩ.)

στωμυλλομένη.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

νὴ Δί', ὀχληρά γ' εἰσήρρηκας
λίαν.

(ΗΧΩ.)

λίαν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὦ ἀγάθ', ἔασόν με μονῳδῆσαι,
καὶ χαριεῖ μοι. παῦσαι.

(ΗΧΩ.)

παῦσαι.

1073. γραῦ R[1]] γραῦς R[2] (cf. vs. 106 et vid. ad Plut. 1131).
1077. ἀγάθ'] γραῦ Blaydes, sed vid. comment.

1071. ἐξέλαχον] de structura vid. ad Ach. 406.

1072. θανάτου τλήμων] additurum „μέλλουσα τυχεῖν“ [1]) intempestive interrumpit echo [2]). Sic in Ranis ipsi Euripidi „Οἰνεύς ποτ' ἐκ γῆς“ recitanti obstrepit aemulus prius quam ad finem deducatur enuntiatum [3]).

1073. ἀπολεῖς με] vid. ad Ach. 470. — στωμυλλομένη] vid. ad Ran. 92.

1075. εἰσήρρηκας] vid. ad Eq. 4.

1077. ὦ ἀγαθέ] cf. τάλαν et similia ad feminas dicta [4]). An ipsius histrionis haec sunt verba, alterum histrionem praecidere sibi canticum iocose vetantis? In scholiis homo imperitus scripsit „ὦ ἀγαθή“ esse intellegendum. Est autem *deprecantis* vel *obicientis* verbulum ὦ ἀγαθέ, ut in verbis Blepsidemi: „παῦσαι φλυαρῶν, ὦ ἀγαθέ!“ — et sic passim [5]).

---

[1]) Vid. schol. — [2]) Quod non intellegens Bothe perperam interpretabatur *misera ob mortem*. — [3]) Ran. 1238. — [4]) Vid. ad Lys. 56. — [5]) Plut. 360; item Nub. 675 Pac. 1238 Av. 1577 Thesm. 478 etc.; nos: *mijn waarde, mijn beste vriend, mijn lieve mijnheer*, similia.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

βάλλ' εἰς κόρακας.

(ΗΧΩ.)

βάλλ' εἰς κόρακας.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

τί κακόν;

(ΗΧΩ.)

τί κακόν;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ληρεῖς.

(ΗΧΩ.)

ληρεῖς.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

οἴμωζ'.

(ΗΧΩ.)

οἴμωζ'.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ὀτότυζ'.

(ΗΧΩ.)

ὀτότυζ'.

(Redit sagittarius stoream gestans.)

SCENA VIGESIMA QUARTA.

Affinis, Echo, Sagittarius.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

(ad affinem:)

οὗτος, σί λαλῖς;

(ΗΧΩ.)

οὗτος, σί λαλῖς;

1080. Spurium ducit vVelsen, item vs. 1083—1085. || τί (bis) Bentley] τί τὸ R. Cf. vs. 1085.

1080. τί κακόν;] item quinto abhinc versu. Cf. vs. 610 et vid. ad Nub. 184 Ran. 39.

1081. ὀτότυζε] de hoc verbo vid. ad Av. 1042 sq.

1083. οὗτος] vid. ad Vesp. 1.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

πρυτάνις καλέσῶ;

(ΗΧΩ.)

πρυτάνις καλέσω;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

(vox unde fiat miratus:)

σί κακόν;

(ΗΧΩ.)

σί κακόν;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

πῶτε τὸ πωνή;

(ΗΧΩ.)

πῶτε τὸ πωνή;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

(ad affinem:)

σὺ λαλῖς;

(ΗΧΩ.)

σὺ λαλῖς;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

κλαύσει.

(ΗΧΩ.)

κλαύσει.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

καὶ ἐγκάσκις μοι;

(ΗΧΩ.)

καὶ ἐγκάσκις μοι;

1084. *καλέσω;* (bis)] interrogandi scripsi signum; vulgo est punctum, sic igitur pro futuri forma soloeca habendum esset *καλέσω.*

1088. *σὺ* (bis)] *σί* Bisetus. || *κλαύσει* (bis) Brunck] *κλαύσαιμι* R.

1089. *καὶ ἐγκάσκις* (bis)] *καккάσκι* R. Secutus sum Meinekium *καὶ ἐγχάσκεις* interpretantem; qui *κἀκκάσκι* scribebat. Fritzsche *κακκάσκις* (= *καταχάσκεις*), ut Scytha dativo vitiose utatur pro genitivo.

1089. *Etiamne irrides me?* „*καὶ ἐγχάσκεις μοι;*" iratus rogat lictor. De *καί* particula vid. ad Eq. 342, de verbo *ἐγχανεῖν* ad Vesp. 721.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(lictorem ludibrio habens:)

μὰ Δί', ἀλλὰ γυνὴ πλησίον αὕτη.

(ΗΧΩ.)

πλησίον αὕτη.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ποῦ 'στ' ἡ μιαρά;

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

(ut supra:)

καὶ δὴ φεύγει.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ποῖ ποῖ πεύγις;

(ΗΧΩ.)

ποῖ ποῖ πεύγις;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

οὐ καιρήσις.

(ΗΧΩ.)

οὐ καιρήσις.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἔτι γὰρ γρύζις;

(ΗΧΩ.)

ἔτι γὰρ γρύζις;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

λαβὲ τὴ μιαρά.

(ΗΧΩ.)

λαβὲ τὴ μιαρά.

1090. Utrum Affini tribuat an Choro dubitat schol.

1092. Verba *καὶ δὴ φεύγει* Affini dedit Scaliger; solam paragraphum habet R.

1093 sq. Alterum *ποῖ ποῖ πεύγις* et alterum *οὐ καιρήσις* adiecit Brunck (non recte *οὐκ αἰρ.* scribens).

1094. *οὐ καιρήσ(ε)ις* schol.] *οὐκ' αἰρήσεις* (i. e.: *non capies!* aut: *nonne capies? quin capis?*) R male.

1092. *καὶ δὴ*] *ecce.* Vid. ad Av. 268.

1094. Vid. ad Eq. 828 Ran. 843.

1095. *γρύζις*] vid. ad Ran. 913.

1096. *λαβὲ*] obvio cuique hoc dicit [1]).

---

[1]) Recte sic Fritzsche.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

λάλο καὶ κατάρατο γύναικο!

(In storea considit ad pedes captivi. — Prodit Euripides Persei induta persona.)

SCENA VIGESIMA QUINTA.

Affinis, Sagittarius, Euripides.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ὦ θεοί, τίν' εἰς γῆν βαρβάρων ἀφίγμεθα
„ταχεῖ πεδίλῳ; διὰ μέσου γὰρ αἰθέρος
„τέμνων κέλευθον πόδα τίθημ' ὑπόπτερον
„Περσεύς, πρὸς Ἄργος ναυστολῶν τὸ Γοργόνος
„κάρα κομίζων.“

ΤΟΞΟΤΗΣ.

τί λέγι; Γόργονος πέρις

1102 sq. In R postmodo sunt additi (a *Γοργόνος* vs. 1101 ad idem vocabulum vs. 1103 aberrarant oculi librarii).

1102. **Γόργονος*] *τη γοργόνος* R. Pro *τη* Blaydes scribit *μὴ* vel *ἦ*, Fritzsche autem pro *Γοργόνος* dedit *Γόργος*. Vid. comment. || *πέρις* Dindorf] *πέρι* R.

1098—1102. Persei sui verbis iam utitur Euripides. Tres autem primos versus in illo dramate deinceps esse lectos docet scholion; ubi quae adduntur: „*καὶ λοιπὸν ἐπέζευξεν* (l. *ὑπέζευξεν*) *τὰ ἑξῆς*" quomodo sint interpretanda dubium; nam aut dicit comicum de suo cetera addidisse, aut — quod veri similius — in alia dramatis parte esse lecta.

1099—1101. *διὰ ... αἰθέρος ... τέμνων κέλευθον ... ναυστολῶν*] *dum aethera sulco, ut navis per mare viam secans.* — Aether vel aer mari saepius assimulatur [1]; compendiaria autem comparatione nunc usus heros dicit *ναυστολεῖν δι' αἰθέρος*, i. e. *δι' αἰθέρος στέλλεσθαι ὡς ναῦς διὰ θαλάττης*, plane ut Pisetaerus *παρατραγῳδῶν* ad Iridem: *τὼ πτέρυγε ποῖ ναυστολεῖς;* [2]). De quo loquendi genere vid. ad Eq. 313.

1100. *πόδα τίθημ' ὑπόπτερον*] cf. Iphigeniae de Thoante verba: *ὠκὺν πόδα τιθεὶς ἴσον πτεροῖς | εἰς τοὔνομ' ἦλθε τόδε* [3]).

1102 sq. *Quid ait iste? Tune Gorgonis scribae caput fers?* — Ut supra anicula *Protei* nomine audito de *Protea* claro olim cive sermonem fieri putabat [4]), sic lictor nunc, qui magis etiam rudis est in mythologia et plane plumbeus, agnoscere sibi videtur nomen solo accentu discrepans magistratus cuiusdam, qui paucis opinor horis abhinc ei iussa dedit. *Gorgonis* civis Atheniensis nomen in saeculi V^{i} lapide notissimo extat [5]), itaque satius est scholiastae fidem non habere perhibenti *Gorgum* nomen habuisse virum quem dicit lictor; nam multo minus concinnus sic fit verborum iocus. — Simili verborum lusu apud Platonem Gorgoni substituitur *Gorgias* sophista [6]).

---

[1]) Cf. Av. 1400 Eur. Phoen. 1. — [2]) Av. 1229. — [3]) Eur. Iph. T. 32. — [4]) Vs. 876. — [5]) CIG. 165^{32}. — [6]) Plat. Conv. 198 *c*.

τὸ γραμματέο σὺ τῇ κεπαλῇ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„τὴν Γοργόνος
„ἔγωγέ φημι.“

ΤΟΞΟΤΗΣ.

Γόργο τοι καὶ ἐγὼ λέγι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ἔα· τίν' ὄχθον τόνδ' ὁρῶ, καὶ παρθένον
„θεαῖς ὁμοίαν ναῦν ὅπως ὡρμισμένην;“

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„ὦ ξένε, κατοικτιρόν με τὴν παναθλίαν!
„λῦσόν με δεσμῶν!

ΤΟΞΟΤΗΣ.

οὐκὶ μὴ λαλῆσι σύ;
κατάρατο, τολμᾷς ἀποτανουμένη λαλῆς;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ὦ παρθέν', οἰκτίρω σε κρεμαμένην ὁρῶν.“

1103. *ΕΥ.* τὴν Γοργόνος Thiersch] praegressis continuat R.
1108. με] δὲ GHermann, τε Blaydes. || μὴ λαλῆσι Brunck] μὶ λαλῆς R.
1109. *λαλῆς] λαλᾶς R, λαλῖς Bergk (cf. vs. 1120). Alpha vocalis quomodo ferri possit non video, cum proximum praecedat λαλῆσι, abiectus vero cum aliis multis sonus finalis -αι non est quod miremur.

1105 sq. In dramate Euripideo Persei haec erant verba: *„ἔα, τίν' ὄχθον τόνδ' ὁρῶ περίρρυτον | ἀφρῷ θαλάσσης, παρθένου τ' εἰκῶ τινα | ἐξ αὐτομόρφων λαΐνων τυκισμάτων | σοφῆς ἄγαλμα χειρός;”* [1]). Quae comicus ita mutavit ut quaedam intermisceret aliunde petita. Similis enim in Hercule fabula Euripidea est locus, ubi heros resipiscens oculisque suis non credens *„ἰδού,”* — exclamat, — *„τί „δεσμοῖς ναῦς ὅπως ὡρμισμένος | νεανίαν θώ„ρακα καὶ βραχίονε | πρὸς ἡμιθραύστῳ λαΐνῳ „τυκίσματι | ἧμαι . . .;”* [2]). Sed praesertim huc faciunt Promethei Aeschylei ad Titanas verba, quae ab Attio latine versa servavit Cicero: *adspicite religatum asperis | vinctumque saxis navem ut horrisono freto | noctem paventes timidi adnectunt navitae* [3]). Nam Prometheo saepius in praegressis assimulatus est noster homuncio [4]).

1107 sq.^{a} et 1110. De his versibus tacent scholia, sed vix videtur dubium quin ex Euripide sint repetiti [5]).

1109. λαλῆς] recte scholion interpretatur λαλῆσαι.

---

[7]) Eur. fr. 124, in scholio partim allatum; cf. Ovid. Metam. IV 671—674. — [2]) Eur. Herc. 1094 sqq. — [3]) Aesch. fr. 193 apud Cic. Tusc. II 10 § 25. — [4]) Cf. vs. 1048. — [5]) Versui 1110^a similes sunt Aesch. Ag. 1321 Eur. Iph. Aul. 1336.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

οὐ παρτέν' ἐστίν, ἀλλ' ἁμαρτωλὴ γέρων
καὶ κλέπτο καὶ πανοῦργο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„ληρεῖς, ὦ Σκύθα·
„αὕτη γάρ ἐστιν Ἀνδρομέδα, παῖς Κηφέως."

ΤΟΞΟΤΗΣ.

σκέψαι τὸ κύστο!
(Ridens diducit captivi vestem.)
μή τι μικκὸ παίνεται;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„φέρε δεῦρό μοι τὴν χεῖρ', ἵν' ἅψωμαι, κόρη.
(Ligatam se significat „virgo". Propius accedentem arcet lictor.)
„φέρε, Σκύθ'! ἀνθρώποισι γὰρ νοσήματα
„ἅπασίν ἐστιν, ἐμὲ δὲ καὐτὸν τῆς κόρης
„ταύτης ἔρως εἴληφεν."
(Concedente lictore Perseus Andromedam suam amplectitur.)

ΤΟΞΟΤΗΣ.

οὐ ζηλῶ σ' ἐγώ! —
ἀτὰρ εἰ τὸ πρωκτὸ δεῦρο περιεστραμμέν' ἦν,

1114. *κύστο· μή τι* Scaliger] *σκυτομῆτι* R, *σκῦτο μή τι* Bisetus (*τὸ σκύτινον αἰδοῖον* intellegens). || *μικκό(ν)* Bentley] *μικτὸν* R.

1115. *δεῦρο*] bis habet R. || *κόρη* Lenting] *κόρης* R, *φέρε* vVelsen.

1118. **ζηλῶ σ' ἐγώ*] *ζηλῶ σί* (= *τί*) *σε* R, quod Fritzsche scribebat *ζηλῶσί σε*, barbarum id ratus pro *ζηλῶ σε*.

1119. *περιεστραμμέν' ἦν* Blaydes] *-μμένον* R.

1111. *ἁμαρτωλή*] vocem, quae postea fuit pervulgata, ex ore plebeculae lictor habere videtur. Apud Atticos non redit, sed *ἁμαρτωλία*, si recte sic scribitur, in Pace extat et apud Eupolidem olim inventum esse ait grammaticus anonymus [1]. Ex antiquioribus solum Theognidem afferre possum [2].

1114. *μή τι μικκὸ παίνεται;*] *numquid* [3] *exiguum tibi videtur?* — Dicit *τὸ αἰδοῖον* quod apparet.

1115 sq. *φέρε*] *cedo mihi.* Vid. ad Ran. 498.

1116 sq. *ἀνθρώποισι — ἐστιν*] *trahit sua quemque voluptas* [4]. Sunt hae *αἱ τῆς φύσεως ἀνάγκαι* [5], quibus non repugnasse praestat. Ex Euripide haec verba desumta esse certum duco.

---

[1]) Vid. Pac. 415 et Eupol. fr. 199. — [2]) Theogn. 325, 327. — [3]) Item Aesch. Prom. 247, 959 Eupol. fr. 8. — [4]) *Elk mensch heeft zijn zwakheden.* Recte Bothe. — [5]) Vid. Nub. 1075 Philemon. fr. 4[6].

οὐκ ἐπτόνησ᾽ ἄν σ᾽ αὐτὸ πυγίξις ἄγων.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„τί δ᾽ οὐκ ἐᾷς λύσαντά μ᾽ αὐτήν, ὦ Σκύθα,
„πεσεῖν ἐς εὐνὴν καὶ γαμήλιον λέχος;“

ΤΟΞΟΤΗΣ.

εἰ σπόδρ᾽ ἐπιτυμῖς τὴ γέροντο πύγισο,
τὴ σανίδο τρήσας ἐξόπισθε πρώκτισον.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„μὰ Δί᾽, ἀλλὰ λύσω δεσμά.“

ΤΟΞΟΤΗΣ.

μαστιγῶσ᾽ ἄρα.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„καὶ μὴν ποιήσω τοῦτο.“

ΤΟΞΟΤΗΣ.

τὸ κεπαλή σ᾽ ἄρα
τὸ ξιπομάκαιραν ἀποκεκόψι τουτοΐ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

„αἰαῖ, τί δράσω; πρὸς τίνας στρεφθῶ λόγους;
„ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἐνδέξαιτο βάρβαρος φύσις.

1120. *ἐπτόνησ᾽ ἄν σ᾽* Blaydes] *ἐπτόνησας* R.
1122. *ἐς*] *ἔστ᾽* R.
1125. *δεσμά* Bisetus] *δέμας* R. || *μαστιγῶσ᾽* Blaydes] *μαστιγῶ σ᾽* vulgo.
1127. *ἀποκεκόψι* Brunck] *-κέκοιψ* R[1] (*-κεκόψοι* R[2]), *-κεκοψο* Aug.
1129. *οὐκ ἂν ἐνδέξαιτο* Kuster] *οὐκ ἂν δέξαιτο* R, *οὐ γὰρ ἂν δέξαιτο* Lenting (cf. vs. 384 Vesp. 318).

1120. *οὐκ ἐπτόνησα ἄν σε ... ἄγων*] i. e.: *οὐδὲν ἂν φθονήσας σε ἤγαγον*, *benignus te adducerem.* — De participio vid. ad Nub. 1212.

1122. Versus hic, qui scenae tragicae egregie est aptus [1]), ex ipsa Andromeda videtur desumtus. Fortasse haud inepte contuleris versum ex Andromeda Ennii: *liberum quaesundum causa, familiae matrem tuae.*

1125. *μαστιγῶσ᾽(ι) ἄρα*] *vapulabis igitur.*

1126 sq. *Ergo hacce machaera* — et ostendit telum suum — *caput tibi praecidetur.* — Futurum perfecti etiam Nub. 1125 Ran. 1223 ita est adhibitum.

1128 sq. Aut Euripidei sunt, aut Euripideum genus dicendi felicissime imitantur. Verbum *ἐνδέχεσθαι* apud nostrum redit Eq. 632 [2]).

---

[1]) Cf. Eur. Hec. 927 Alc. 1059. — [2]) Saepius apud Euripidem occurrit: Andr. 1238 etc.

„σκαιοῖσι γάρ τοι καινὰ προσφέρων σοφὰ
„μάτην ἀναλίσκοις ἄν. ἀλλ' ἄλλην τινὰ
„τούτῳ πρέπουσαν μηχανὴν προσοιστέον."

(Abit Euripides.)

ΤΟΞΟΤΗΣ.

μιαρὸς ἀλώπηξ! οἷον ἐπιτήκιζέ μοι!

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

„μέμνησο, Περσεῦ, μ' ὡς καταλείπεις ἀθλίαν."

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἔτι γὰρ σὺ τῇ μάστιγαν ἐπιτυμῖς λαβεῖν;

(Recumbit et mox obdormiscit.)

ΧΟΡΟΣ.

Παλλάδα τὴν φιλόχορον ἐμοὶ
δεῦρο καλεῖν νόμος εἰς χορόν,
παρθένον, ἄζυγα κούρην,

1132. τούτῳ Froben.] τοῦτο R.
1135. ἔτι γὰρ . . . τῇ] πληγὰς . . . τῇ Hamaker.
1139. κούρην GHermann] κόρην R.

1130 sq. Medeae suae verbis utitur tragicus: „σκαιοῖσι μὲν γὰρ καινὰ προσφέρων σοφὰ | δόξεις ἀχρεῖος κοὐ σοφὸς πεφυκέναι" [1]). — De verbo ἀναλίσκειν vid. ad Lys. 467, de adiectivo σοφῷ ad Ran. 776. Praeterea afferendi sunt versus Sophoclis: „διψῶντι γάρ τοι πάντα προσφέρων σοφὰ | οὐκ ἂν πλέον τέρψειας ἢ ἐμπιεῖν διδούς" [2]), — si modo Sophoclis hi sint versiculi; nam comici potius videri Euripidem ludicre imitantis suo iure observavit vdSande Bakhuyzen, *Sophilo* comico haud improbabiliter eos tribuens.

1132. Aliam rursus „machinam" [3]) petiturus abit Euripides.

1133. ἀλώπηξ . . . ἐπιτήκιζε] cum nomen tum verbum transfertur; quod ni esset, iungi haec ne a barbaro quidem potuisse non est quod demonstrem. Frequenter ἀλώπηξ [4]) et κίναδος [5]) et ἀλωπεκίζειν [6]) dicuntur homines dolosi, neque rara sunt πίθηκος [7]), πιθηκίζειν [8]), πιθηκισμοί [9]) eo sensu adhibita.

— οἷον] vid. ad Eq. 367.

1134. Iungantur: ὡς . . . ἀθλίαν *quam miseram.*

1135. *Etiamne pergis flagra appetere?*

1136—1142. Cf. Nub. 563—565 et 601 sq., et adi. κληδοῦχος vid. supra vs. 976.

---

[1]) Eur. Med. 299 sq., quem locum indicat schol.; redit sententia paene iisdem verbis expressa Bacch. 480 (vid. etiam Herc. 299 sq. Theognid. 625). — [2]) Soph. fr. 702. — [3]) Cf. vs. 927 et de voce μηχανῇ vid. ad Nub. 479. — [4]) Vid. Lys. 1270. — [5]) Vid. Nub. 448. — [6]) Vid. Vesp. 1241. — [7]) Vid. Ran. 708. — [8]) Vid. Vesp. 1290. — [9]) Vid. Eq. 887.

ἣ πόλιν ἡμετέραν ἔχει
καὶ κράτος φανερὸν μόνη
κληδοῦχός τε καλεῖται.
φάνηθ', ὦ τυράννους
στυγοῦσ', ὥσπερ εἰκός!
δῆμός τοί σε καλεῖ γυναι-
κῶν· ἔχουσα δέ μοι μόλοις
εἰρήνην φιλέορτον.

ἥκετε δ' εὔφρονες, ἵλαοι,
πότνιαι, ἄλσος ἐς ὑμέτερον,
ἄνδρας ἵν' οὐ θεμίτ' εἰσορᾶν
ὄργια σεμνὰ θεοῖν, ἵνα λαμπάσι
φαίνετον ἄμβροτον ὄψιν.

Θεσμοφόρω πολυποτνία,
μόλετον, ἔλθετον, ἀντόμεσθ',
εἰ πρότερόν ποτ' ἐπηκόω
ἤλθετε, νῦν ἀφίκεσθ', ἱκετεύομεν,
ἐνθάδε χἠμῖν.

1141. *κράτος φανερὸν*] *κρατεῖ φανερῶς* Blaydes.

1143. Antecedunt in R *στυγνᾶς ὥσσε*, quae expuncta sunt.

1145. *τοί*] *ἐπεὶ* GHermann.

1148. *ἥκετε δ'* GHermann] *ἥκετ'* R.

1150. *ἄνδρας ἵν' οὐ* GHermann] *οὗ δὴ ἀνδράσιν οὐ* R. || *θεμίτ'* Bothe] *θεμιτὸν* R; *θέμις* scripserat GHermann.

1151. *θεοῖν*] *θεαῖν* R.

1154 sq. Ordine inverso habet R; correxit GHermann.

1155. *ἀντόμεσθ'* dubitanter Enger] *-μεθ' ὦ* R, *-μεθα* GHermann, *ἔλθετον, ἀντόμεθ', ὦ μόλετον* vVelsen.

1157. **εἰ*] *εἰ καὶ* R. Delevi *καί*, e versu 1159 (ubi vid.) id huc migrasse ratus.

1158. *ἤλθετε* GHermann] *ἤλθετον* R. || *ἀφίκεσθ'* Reisig] *-σθον* R.

1159. *ἐνθάδε χἠμῖν* GHermann] *ἐνθᾶδ' ἡμῖν* R. Praeterea intercidisse videtur dactylus. Cf. Nub. 356.

1144. *στυγοῦσα*] vid. ad Ach. 33.

1147. *εἰρήνην*] quam comicus cum multis nunc instare sperat. Vid. Lysistr. Prolegom. p. V sq.

1156. *μόλετον, ἔλθετον*] vid. ad Ran. 1173 sqq.

1157 sq. Cf. Eq. 594 Nub. 356 et vid. ad Ach. 405.

EXODUS.

(vs. 1160—1228.)

(Prodit Euripides anus habitu, comitantibus Elaphio puella et Teredone puero tibicine.)

SCENA VIGESIMA SEXTA.

Euripides, Chorus.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

γυναῖκες, εἰ βούλεσθε τὸν λοιπὸν χρόνον
σπονδὰς ποιήσασθαι πρὸς ἐμέ, νυνὶ πάρα,
ἐφ' ᾧ τ' ἀκοῦσαι μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ μηδαμῇ
κακὸν τὸ λοιπόν. ταῦτ' ἐπικηρυκεύομαι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

χρείᾳ δὲ ποίᾳ τόνδ' ἐπεισφέρεις λόγον;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ὅδ' ἐστίν, οὑν τῇ σανίδι, κηδεστὴς ἐμός.
ἢν οὖν κομίσωμαι τοῦτον, οὐδὲν μήποτε
κακῶς ἀκούσητ'· ἢν δὲ μὴ πίθησθέ μοι,
ἃ νῦν ὑποικουρεῖτε τοῖσιν ἀνδράσιν
ἀπὸ τῆς στρατιᾶς παροῦσιν ὑμῶν διαβαλῶ.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τὰ μὲν παρ' ἡμῖν ἴσθι σοι πεπεισμένα,

1162. *μηδαμῇ*] *-μὰ* R. Cf. Lys. 733.
1167. *ἀκούσητ'* Elmsley] *-σαιτ'* R. || *πίθησθέ* Hirschig] *πείθησθέ* R.
1169. *παροῦσιν ὑμῶν*] *-σι πάντα* vVelsen.
1170. *ἡμῖν* Hirschig] *ἡμῶν* R. Cf. Lys. 172, 243 et v. l. Nub. 412. Idem vitium Nub. 533 correxit Sauppe.

1160 sqq. Maligne — certe perridicule — hoc excogitavit comicus, ut poetae, quem scenae tragicae dignitatem pessum dare et artem suam prostituere saepius duris verbis est prolocutus [1]), *lenae* nunc partes tribueret.

1161. *σπονδὰς ποιήσασθαι*] vid. ad Ach. 52.

1162. *ἐφ' ᾧ τε*] vid. ad Ach. 722.

1164. *ἐπεισφέρεις λόγον*] cf. paedagogus Euripideus: *σμικρὰς ἀφορμὰς ἢν λάβωσι* (mulieres) *τῶν λόγων,* | *πλείους ἐπεισφέρουσιν* [2]).

1165. *κηδεστὴς*] vid. ad vs. 74.

1168. *ἃ νῦν ὑποικουρεῖτε*] *quae nunc clanculum* (*insciis viris*) *domi agitis*. De praepositione *ὑπο-* vid. ad Eq. 47.

1169. De re vid. ad Lys. 99 sq. et de voce *στρατιᾷ* ad Vesp. 354.

1170. *τὰ ... παρ' ἡμῖν*] cf. Lys. 243.

---

[1]) Vid. ad Ran. 1079—1082. — [2]) Eur. Phoen. 199 sq.

τὸν βάρβαρον δὲ τοῦτον αὐτὸς πεῖθε σύ.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἐμὸν ἔργον ἐστίν· καὶ σόν, ὦ Ἐλάφιον, ἅ σοι
καθ᾽ ὁδὸν ἔφραζον, ταῦτα μεμνῆσθαι ποιεῖν.
πρῶτον μὲν οὖν δίελθε καὶ ἀνακάλπασον.
σὺ δ᾽, ὦ Τερηδόν, ἐπαναφύσα Περσικόν.

(Iussa peragunt saltatrix et tibicen. — Expergiscitur sagittarius.)

SCENA VIGESIMA SEPTIMA.

Euripides, Sagittarius.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

τί τὸ βόμβο τοῦτο; κῶμο τίς ἀνεγεῖρί μοι;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

ἡ παῖς ἔμελλε προμελετᾶν, ὦ τοξότα.

1171. *πεῖθε* Bisetus] *πεῖσαι* R.
1172. *ἐστίν*] *ἔσται* Blaydes.
1173. *ἔφραζον* R²] *ἔφρον* R¹.
1174. *ἀνακάλπασον* GHermann] *-κόλπασον* R, *-κόλπισον* Bisetus (cf. Aristot. H. An. III 1 § 24 Lucian. XXVI § 13), melius Blaydes *-κόλπισαι* (coll. Eccl. 268).
1175. *Τερηδόν* Suid.] *-δων* R.
1176. In marg. R legitur: „*δι*ᵡ *κωμοδρίαν*", quod nisi ipsum vitiose est perscriptum, pro *τις* corrector invenit *δρι* litteras in aliquo exemplari exaratas.

1174. *δίελθε*] *percurre* sive repete nunc quae te docui. Saltationem lascivam iam institue illam, quam modo dixi tibi et ostendi.

— *ἀνακάλπασον*] scholiasta interpretatur *ἁβρῶς βαδίζειν*, apte autem contuleris quod in Vespis occurrit verbum: *διασαικωνίσαι*, si recte sic scribitur [1]). Compositum non redit, sed simplex *καλπάζει* affertur apud Hesychium addita hac explicatione: *ὀξυποδεῖ, σακκάζει* (? *-σικιννίζει* Rutherford), et *κάλπη* sive *cursus* quoddam genus *equabus insidentium* e Pausania est cognita [2]). Transitivum *παρακαλπάσαι* usurpat Plutarchus quo loco Bucephalum equum narrat ab Alexandro magno domitum [3]).

1175. Sic etiam in Lysistrata Lacones suum secum adducunt tibicinem [4]); cf. etiam „Musa" quae dicitur „Euripidea" in Ranis [5]).

— *Περσικόν*] proprium hoc est nomen modorum quorundam mobilium, ad quos saltabatur [6]).

1176. Ut Bdelycleon in Vespis cantu heliastarum [7]), sic tibiae nunc cantu lictor e somno excitatur.

— *μοι*] cf. vs. 1007.

1177. *προμελετᾶν*] cf. filios convivarum in Pace fabula foras egressos *ἵνα ἄττα*

---

1) Vid. Vesp. 1169. — 2) Vid. Pausan. V 9 § 2. — 3) Plut. Alex. 667 *d*. — 4) Lys. 1242 sqq. — 5) Ran. 1305 sqq. — 6) Cf. Xen. Anab. VI 1 § 10 et Cyrop. VIII 4 § 12, Diogenes tragicus apud Athen. 636 *b*. — 7) Vesp. 395.

ὀρχησομένη γὰρ ἔρχεθ' ὡς ἄνδρας τινάς.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ὀρκῆσι καὶ μελετῆσι, οὐ κωλύσ' ἐγώ.

(Saltat puella.)

ὡς ἐλαπρός! ὥσπερ ψύλλο κατὰ τὸ κῴδιο!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

φέρε νυν, κατάθου θοἰμάτιον, ὦ τέκνον, τοδί,
καθιζομένη δ' ἐπὶ τοῖσι γόνασι τοῦ Σκύθου
τὼ πόδε πρότεινον, ἵν' ὑπολύσω.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ναῖκι, ναὶ
κάτησο, ναὶ κάτησο, ναῖκι, τυγάτριο.

(Posita veste considit Elaphium in Scythae genibus. Calceos ei solvit Euripides.)

οἴμ', ὡς στέριπο τὸ τιττί', ὥσπερ γογγυλί!

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(ad tibicinem:)

αὔλει σὺ θᾶττον.

(Ad Elaphium:)

ἔτι δέδοικας τὸν Σκύθην;

(Celerius tibia canit Teredo, Elaphium autem saltat nuda.)

1181. *νυν κατάθου θοἰμάτιον* Blaydes] *θοιμάτιον ἄνωθεν* R. Cf. Nub. 497 Pac. 886.

1182. *τοῖσι*] *τοῖς* R.

1184. **κάτησο, ναὶ κάτησο, ναῖκι*] *κάτησο· κάτησο· ναίκι· ναὶ* R metro invito (-*γᾶτρ*-). Alii aliter.

1185. *γογγυλί* Enger] *γογγύλη* R. Ut sequerer Engerum movit me adi. *στέριπο* *firmus*; nam solius figurae si haberetur ratio, *γογγύλη* (Pac. 28 *paniculus, bolletje*) vel -*λαι* satis foret aptum.

ᾄσονται προαναβάλωνται [1]), et mulieres noctu congregatas *ὅπως προμελετήσωσιν ἃ ἐκεῖ* (in populi concione) *δεῖ λέγειν* [2]).

1179. *μελετῆσι, οὐ*] etiam infra barbarus hiatum admittit [3]).

1183. *ὑπολύσω*] cf. Nub. 152.

1185. *οἴμοι*] in re laeta etiam Nub. 773.

— *στέριπο*] vid. vs. 641. Optime cum nostro loco conveniunt nescio cuius apud Timoclem verba puellam laudantis: „*ἡ στιφρότης! τὸ χρῶμα! πνεῦμα!*" [4]). Praeterea cf. Ach. 1199.

— *ὥσπερ γογγυλί*] *ut rapa*, *γογγυλίδες* [5]). Digna hoc homine comparatio, perinde atque ea, quae erat cum pulice per lodicem salienti. Venustius aliquanto apud Cratetem quidam: *ἔστιν ὡρικώτατα* | *τὰ τιτθί', ὥσπερ μῆλον ἢ μιμαίκυλα* [6]).

---

[1]) Pac. 1267. — [2]) Eccl. 117. — [3]) Vs. 1218 et 1225. — [4]) Timocl. fr. 22[3]. — [5]) Ar. fr. 569[6]. De verbo *γογγύλλειν* vid. Lys. 976. — [6]) Cratet. fr. 40.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

καλό γε τὸ πυγή.

(Ad mentulam suam:)

κλαῦσί γ' ἢν μὴ ἔνδον μένῃς. —

εἶεν· καλὴ τὸ σκῆμα περὶ τὸ πόστιο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

(ad Elaphium:)

καλῶς ἔχει· λαβὲ θοἰμάτιον.

(Fine facto saltandi Elaphium veste amicitur denuo.)

ὥρα ἐστὶ νῷν

ἤδη βαδίζειν.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

οὐ πιλῆσι πρῶτά με;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

πάνυ γε.

(Ad Elaphium:)

φίλησον αὐτόν.

(Elaphium Scytham exosculatur.)

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ὂ ὂ ὂ παπαπαπαῖ,

ὡς γλυκερὸ τὸ γλῶσσ', ὥσπερ Ἀττικὸς μέλις.

τί οὐ κατεύδι παρ' ἐμέ;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

χαῖρε, τοξότα·

οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν τοῦτο.

1187. ἦν] ἂν R. || Sequitur in R: ἀνακύπτη (-ει) καὶ παρακύπτι (-ει) ἀπεψωλημένος, quae verba non trimetrum ementiri sed parepigraphen esse vidit Bentley.

1188. εἶεν] Euripidi tribuit Lenting.

1190. οὐ Blaydes] τί οὐκ R, οὐχὶ Brunck. Natum esse τί ex το(ξότης) suspicatur Blaydes.

1187. ἔνδον] *sub veste.*

1189. ὥρα ἐστὶ] vid. ad Vesp. 242.

1191. Vid. ad Lys. 924.

1193. χαῖρε] *vale*, quod blande et veluti invitae denegantis nunc est. Cf. εὖ πρᾶττε [1]) et similia [2]).

---

[1]) Eur. Phoen. 403. — [2]) Vid. ad Ran. 508.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ναί, ναί, γράδιο,

ἐμοὶ κάρισο σὺ τοῦτο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

δώσεις οὖν δραχμήν;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ναί, ναῖκι, δῶσι.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

τἀργύριον τοίνυν φέρε.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ἀλλ' οὐκ ἔκω δέν. ἀλλὰ τὸ συβίνη λαβέ·
ἔπειτα κομίσι σ' αὐτός. ἀκολούτι, τέκνο.

1194. Alterum ναί adiecit Brunck. Cf. Nub. 1468.

1195. σύ Brunck] σοῦ R; vVelsen mavult σὺ κάρισο, quoniam in R ante κάρισο duae fere litterae sunt erasae; non tamen σύ illic fuit primitus sed (ni fallor) μα.

1197. ἔκω δέν] ἐκ' ὠδὲν R (i. e. ἔκω οὐδέν), ἔκ' οὐδέν Enger. || συβίνη] συμβήνην R, συβήνην schol., quae sincera est vocis figura (vid. comment.), sed -βῖν- dixisse hominem barbarum infra docet lusus verborum (vs. 1215).

1198. Priorem versus partem Sagittario continuavit Dobree; in R personae mutatae signa sunt ante versum et ante ἀκολούτ(ε)ι, γυ et σκ' adscripsit manus recens. || κομίσι σ' Enger] κομίζεις R, κομίζι σ' Dobree. || αὐτός Bentley] αὐτοῖς R, αὖθις Brunck. || ἀκολούτι] -τ'(ί) ὦ Blaydes.

1196. τοίνυν φέρε] *da igitur*. De quo usu imperativi φέρε vid. ad Ran. 498.

1197. δέν] quemadmodum „οὔπω μάλα" in sermone quotidiano factum est „πώμαλα" [1]), sic „δέν" ex „οὐδέν" decurtatum plebeculam dixisse testatur noster locus. Alcaeo tribuitur versiculus: „καί κ' οὐδὲν ἐκ δένος γένοιτο", *sic nihil fiat id quod erat aliquid* [2]). Etiam philosophum Democritum Abderitam, qui hoc fere tempore floruit, „δέν" eo quo „τι" sensu usurpasse ex ipsius verbis apud Plutarchum servatis novimus; dixit enim „μὴ μᾶλλον τὸ δὲν ἢ τὸ μηδὲν εἶναι", δὲν μὲν ὀνομάζων τὸ σῶμα, μηδὲν δὲ τὸ κενόν [3]).

— *Pharetram* suam pignori dat lictor. Nempe „ipsa tela paupertas improba τίθησιν ἐνέχυρα", ut in Pluto fabula queritur ille [4]). Vox σύβήνη rara, sed ex huius temporis inscriptionibus satis cognita; commemoratur enim inter Dianae Brauroniae donaria συβήνη ἐλεφαντίνη κατάχρυσος [5]). Alia vox est σιγύνη vel σίγυνος *venabulum* [6]).

1198. κομίσι σ'] dicere vult Scytha: *κομιῶ σοι, ipse mox tibi afferam* (*nummos*).

---

[1]) Vid. ad Plut. 66. — [2]) Alcaeus (?) apud Etym. M. 639,33. — [3]) Plut. Mor. 1109 *a*. Cf. Etym. M. 640,26 (Choerob. in Bekk. Anecd. p. 1362): *δὲν ἰσοδυναμεῖ τῷ τι*. — [4]) Plut. 450 sq. — [5]) Vid. CIA. I 170,19, 172,18 IV 2 672 *c* 10, Athen. 537 *e*, vHerwerden Lap. Test. p. 65 et Lex. suppl. s. v., Meisterhans Gramm. d. att. Inschr.[2] p. 15. — [6]) Herodot. V 9 Diodor. XVIII 27 etc.; cf. Athen. 130 *b* Alex. fr. 131 (?).

σὺ δὲ τοῦτο τήρει τὴ γέροντο, γράδιο.
ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν;

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἀρτεμισία.

μέμνησο τοίνυν τοὔνομ᾽.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

Ἀρταμουξία.

(Abit sagittarius cum puella. — Euripides abicit amictum femineum.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

Ἑρμῆ Δόλιε, ταυτὶ μὲν ἔτι καλῶς ποιεῖς.

(Ad Teredonem:)

σὺ μὲν οὖν ἀπότρεχε, παιδάριον, ταυτὶ λαβών.

(Aufugit Teredo cum vestimentis reiectis et Scythae pharetra.)

ἐγὼ δὲ λύσω τόνδε. σὺ δ᾽ ὅπως ἀνδρικῶς,
ὅταν λυθῇς, τάχιστα φεύξει, καὶ τενεῖς
ὡς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδί᾽ οἴκαδε.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἐμοὶ μελήσει ταῦτά γ᾽, ἢν ἅπαξ λυθῶ!

(Solvit Euripides affinem.)

1199. *γέροντο,*] *γέροντ᾽, ὦ* Bothe.

1201. *μέμνησο τοίνυν τοὔνομ᾽* Reiske] *μεμνῆσι τ. τ.* R, Scythae totum versum tribuens. Cf. vs. 275. || *Ἀρταμουξία*] *-το-* R, sed infra est *-τα-* (vs. 1213, 1216, 1222, 1225).

1203. *ταυτὶ* Dobree] *τουτὶ* R, sed *ταυτὶ* legisse videtur schol., qui „*pharetram et instrumenta musica*" interpretatur.

1200. Feminae ob calliditatem inclutae [1]) nomen ementitur anus personata. — Prior versus pars redit Av. 1203, etiam fr. 294[4] simillimus est versus.

1202. *Ἑρμῆ Δόλιε*] cf. Plut. 1157. — *ἔτι*] *ut saepe antehac* [2]).

1203. *ταυτὶ*] quae velit gestu indicat [3]). Sic in Ecclesiazusis Praxagora ad chori ducem „*σὺ μὲν*" ait „*ταυτὶ κατευτρέπιζε*" [4]), scipiones barbas calceos pallia dicens abiecta.

1204—1206. *Tu igitur ut primum solutus fueris, operam da ut* [5]) *aufugias et cursu contendas* [6]) *domum ad uxorem et liberos.* — Id quod flebili voce Andromeda mascula dudum deos oravit [7]).

1207. Cf. vs. 1064.

---

[1]) Cf. Lys. 675. — [2]) Nos: *nog weer eens.* — [3]) Vid. ad Ach. 331. — [4]) Eccl. 510, ubi in codd. non *ταυτὶ* est sed *ταύτας*. Corr. Meineke. — [5]) Vid. ad Nub. 489. — [6]) Item Eq. 271 (?) Ran. 1101 Eur. Suppl. 720. — [7]) Vid. vs. 1021.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ.

λέλυσαι· σὸν ἔργον, φεῦγε, πρὶν τὸν τοξότην
ἥκοντα καταλαβεῖν.

ΚΗΔΕΣΤΗΣ.

ἐγὼ δὴ τοῦτο δρῶ.

(Aufugiunt ambo. — Ab altera parte redit **sagittarius** cum puella.)

SCENA VIGESIMA OCTAVA.

Sagittarius, Chorus.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ὦ γρᾴδι', ὡς καρίεντό σοι τὸ τυγάτριο,
κοὐ δύσκολ', ἀλλὰ πρᾷο. — ποῦ τὸ γρᾴδιο;
οἴμ', ὡς ἀπόλωλο· ποῦ τὸ γέροντ' ἐντευτενί;
ὦ γρᾴδι'! ὦ γρᾷ'! οὐκ ἐπαινῶ, γρᾴδιο! —
Ἀρταμουξία!
διέβαλό μ', ὦ γρᾷ'.
(Ad puellam:)
ἀπότρεκ' ὡς τάκιστα σύ!
(Abit puella.)
ὀρτῶς δὲ συβίνη ἐστίν· καταβεβίνησι γάρ.

1208. *λέλυσαι* Bentley] *-σον* (deleto *ν*) R. Abiit *ΛΕΛΥΣϦΣΟΝ* in *ΛΕΛΥΣΟΝΣΟΝ*.
1212. *ποῦ*] *ποῖ* Blaydes (ut vs. 1217).
1213. *ἐπαινῶ*] *ἐπαίν', ὦ* Meineke. || *Ἀρταμουξία!*] del. Dindorf, item vs. 1222.
1214. *διέβαλό μ', ὦ γρᾷ'* Blaydes] *διέβαλλε μ' ὁ γραῦς* R; *ὦ* correxerat Zanetti. || Posteriorem versus partem an Duci chori tribuam dubito (*ἀπότρεχ'* igitur scribens et cum R *ὡς τάχιστα*).
1215. *συβίνη ἐστίν*] *σὐβήνη 'στι* R. Vid. ad vs. 1197. || *καταβεβίνησι* Blaydes] *καταβηνῆσι* R.

1208. *σὸν ἔργον*] vid. ad Nub. 1345.

1209. *ἐγὼ δὴ τοῦτο δρῶ*] i. e. *καὶ μὴν ἰδού* et similia [1]). Vid. ad Eq. 111.

1211. *οὐ δύσκολο*] *facilis est puella* [2]). Vid. ad Ran. 82.

1213. *οὐκ ἐπαινῶ, γρᾴδιο!*] cf. Lys. 70.

1214. *διέβαλο*] *decepisti*. Vid. ad Av. 1648.

— *ἀπότρεκε — σύ*] puellam quam celerrime currere iubet, ut anum revocet scilicet.

1215. *ὀρτῶς — ἐστίν*] *aptum ei inditum est nomen*, est *ὀρθῶς τ' ἐνδίκως τ' ἐπώνυμον* [3]). — Adverbio *ὀρθῶς* tragici quid nunc inest; nam ut *Aiaci* et *Pentheo* et *Meleagro* aliisque heroibus, ipso nomine teste, inde a natalibus fatale fuit tristi sorte perire, itemque *Agoracritum* illum

---

[1]) Nos: *kijk, ik loop al.* — [2]) *Pas cruelle.* — [3]) Aesch. Sept. 405. Item Soph. fr. 408 Eur. Troad. 990; praeterea vid. ad Nub. 251.

οἴμοι!
τί δρᾶσι; ποῖ τὸ γρᾴδἰ; — Ἀρταμουξία!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τὴν γραῦν ἐρωτᾷς, ἣ 'φερεν τὰς πηκτίδας;

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ναί, ναῖκι. εἶδες αὐτό;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ταύτῃ γ' οἴχεται
αὐτή τ' ἐκείνη, καὶ γέρων τις εἵπετο.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

κροκῶτ' ἔκοντο τὴ γέροντο;

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

φήμ' ἐγώ.
ἔτ' ἂν καταλάβοις, εἰ διώκοις ταυτηί.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

ὦ μιαρὸ γρᾷο! — πότερα τρέξι τὴν ὀδό; —
Ἀρταμουξία!

1216. Voce *οἴμοι* extra versum collocata Lenting e sequentibus trimetrum fecit: *τί — Ἀρταμουξία.*

1218. *ναῖκι*] *ναί· σύ γ'* vVelsen.

1220. *ἔκοντο τὴ*] *ἔκον τὸ* Bergk, versus initio addens *οἴμοι.*

1222b. Blaydes *ποτέρο τρέξι δῆτ' ὀδό* (*utram tandem viam ineam*).

---

reip. moderandae natum significabat nomen [1]), sic huic pharetrae calamitatem, qua absumta, nomen portendebat.

— *καταβεβίνησι*] i. e. *καταβεβίνηται.* Sic Strepsiades filio, cur nudus domum revertatur roganti, „*vestem et soleas*" ait „*καταπεφρόντικα*" [2]).

1217. *τὰς πηκτίδας*] *Lydium* hoc erat instrumentum [3]), cuius saepius apud veteres fit mentio, et a Sapphone inventum erant qui dicerent [4]). „*Trigoni* et *Λυδῆς πηκτίδος συγχορδίαν* commemorat Sophocles [5]); fidibus igitur erat instructum [6]), Aristoxeno autem teste „*χωρὶς πλήκτρου διὰ ψαλμοῦ τὴν χρείαν παρείχετο*" [7]). Pluralem, ut h. l., habemus in carmine Anacreonteo, ubi *ἁβροχαίτας κοῦρος κατὰ πηκτίδων ἀθύρων* canere dicitur [8]). Accuratius indicare figuram usumve *τῶν πηκτίδων* nequeo, sed aut mire fallor, aut simillimis nunc instrumentis utitur poeta tragicus atque in Ranis ipsius „Musa" [9]).

1218. *ναῖκι· εἶδες*] de hiatu vid. vs. 1179.

---

[1]) Vid. ad Eq. 1257 sq. — [2]) Nub. 857, ubi vid. — [3]) Herodot. I 17 Soph. fr. 361. — [4]) Athen. 635 *b*. — [5]) Soph. l. l. apud Athen. l. l. *c*; ibidem *d* affertur Pind. fr. 102, et 636 *a* fragmentum tragici Diogenis. — [6]) Athen. 635 *b*. — [7]) Inter alia eiusmodi instrumenta complura recensetur apud Anaxilam Athen. 183 *b*. — [8]) Anacreont. XLI 10. — [9]) Vid. Ran. 1305.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

ὀρθὴν ἄνω δίωκε. — ποῖ θεῖς; οὐ πάλιν
τῃδὶ διώξει; — εἰς τοὔμπαλιν τρέχεις σύ γε.

ΤΟΞΟΤΗΣ.

κακόδαιμον! ἄλλα τρέξι. — Ἀρταμουξία!

(Citato cursu se proripit.)

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ.

τρέχε νυν κατὰ τάχος ... εἰς κόρακας ἐπουρίσας! —
ἀλλὰ πέπαισται μετρίως ἡμῖν· ὥσθ' ὥρα δή ἐστι βαδίζειν.
τὼ Θεσμοφόρω δ' ἡμῖν ἀγαθὴν τούτων χάριν ἀνταποδοίτην.

1224. *διώξει; (ει)'ς* Cobet] *-ώξεις·* R, *διώξει;* Elmsley.

1225. *ἄλλα* Bisetus] *ἀλλα* R, *ἀλλὰ* Iunt. ‖ Post *τρέξι* interpunxit Bothe.

1226. *τάχος εἰς* Bachmann] *τοῦς* R, non solis numeris invitis sed etiam contextu (vid. Sobolewski Praep. p. 124). Kuster *ταχέως* inserebat ante *ἐπουρίσας*, Blaydes post *νυν*, Fritzsche in fine versus addebat *τρέχε*.

1227. *πέπαισται* Bisetus] *πέπυσται* R, sed *πέπαικται* adscriptum. ‖ Post hunc versum in R sequitur *οἴκαδ' ἑκάστη(ι)*. Del. Zielinski; Bergk his servatis deleverat *ἡμῖν* et *τούτων*.

1228. *ἀνταποδοίτην* Bentley] *ἀνταδοῖτον* R.

1223 sqq. Similis Vesparum fabulae est exitus, similior etiam — quod drama satyricum Philocleon ebrius illic imitatur — Cyclopis Euripidei [1]).

1223. *ὀρθὴν ἄνω δίωκε*] *recta tende in summum collem.* Vid. ad vs. 585 et de *ὀρθῇ* voce ad Av. 1.

— *πάλιν*] cf. Av. 2.

1225. *τρέξι. Ἀ.*] de hiatu vid. vs. 1179.

1226. *εἰς κόρακας*] vid. ad Ran. 187 et 607.

— *ἐπουρίσας*] *vento usus secundo* [2]). Verbum intransitive nunc est usurpatum [3]); alibi *ventum secundum praebere* significat et obiectum internum (*πνεῦμα* vel simile quid) admittit [4]).

1227. Vid. Nubium versus ultimus.

— *ὥρα δή ἐστι*] vid. ad Vesp. 242.

1228. Sic in Pace chori dux ad spectatores poetae nomine: *ὧν οὕνεκα νυνὶ | ἀνταποδοῦναι τὴν χάριν ὑμᾶς εἰκὸς καὶ μνήμονας εἶναι* [5]).

---

[1]) Cf. Eur. Cycl. 675—687. — [2]) Vid. ad Eq. 432 sq. — [3]) Item Epicrat. fr. 10^3. — [4]) Aesch. Eum. 137 Eur. Andr. 610. — [5]) Pac. 760 sq.

INDEX
RERUM ET NOMINUM
QUAE IN ANNOTATIONIBUS TANGUNTUR.